De Nieuwe Belgische Illustratie. Jaargang 3

bron
De Nieuwe Belgische Illustratie. Jaargang 3. Henri Claes, Antwerpen 1886-1887

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_nie244188601_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

[Nummer 1]

Aan den Lezer.

De *Nieuwe Belgische Illustratie* treedt haren derden jaargang in.

Is zij aan hare beloften getrouw gebleven?

Waren onze platen wezenlijk op de hoogte, die de kunst der gravures vooral in de laatste tijden ingenomen heeft?

Bevatte ons tijdschrijft niet inderdaad schoone en boeiende verhalen, vermakelijke en leerzame opstellen, naast de merkwaardigste *actualiteiten?*

Volmondig kunnen wij, zonder overdrevene vooringenomenheid met eigen arbeid, op die vragen een onbetwistbaar *ja* uitbrengen.

De *Nieuwe Belgische Illustratie* streeft onder opzicht van gravures onwedersprekelijk al de uitgaven van dien aard in ons land voorbij.

Niet eenige, maar al hare afleveringen, bevatten schoone kunstplaten, die meerendeels, zooals in het huidige nummer, ware prachtgravures zijn.

Wat den tekst betreft, wij bevlijtigen ons voortdurend om dien zooveel mogelijk te doen beantwoorden aan de behoeften van ons Vlaamsche volk, eilaas! zoo achterlijk in degelijke letterkunde en wetenschappelijke kennissen.

Wie den zedelijken geest en den eigendommelijken aard in onze huisgezinnen wil behouden en bevorderen, wie de verstandelijke ontwikkeling van onze stamgenooten ter harte neemt, ondersteune ons om de *Illustratie* tot het geliefkoosde boek van elke deftige Vlaamsche burgerfamilie te maken.

Geen boek kan te onzent zooveel goeds en nuttigs stichten.

WAT GROOTVADER AL NIET KAN! NAAR F. SCHLESINGER.

Onze gravures.

Wat grootvader al niet kan!

Grootvader en grootmoeder zijn, zooals algemeen bekend is, de koning en de koningin van het kinderhart. Voor haar, de troosteres in het leed, de voorspreekster bij dreigende bestraffing, de troetelende en koesterende oude vrouw, bijna geheel de liefdeschat van het jeugdige gemoed. Voor hem, die de spelen der kleinen deelt en er zijne grijze en ernstige ervaring dienstbaar aan stelt, al hunne hoogachting en bewondering. Grootvader is de onfeilbare raadsman, het vermogendste menschelijk wezen in de oogen van het kind. In alle voorkomende moeilijkheden is hij het orakel, bij iedere onbekende zaak de leermeester.

De eerste kreet van Fritz, toen hij in zijne muit een fraaigevederden, onbekenden vogel gevangen had, was dan ook: ‘Kom, Gretchen, gauw naar grootvader!...’ Of de veelwetende, oude man den vogel kende? Noch het knapelijn, noch het maagdekijn had daar een oogenblik aan getwijfeld.... Wel zeker, het was eene spreeuw, een vroolijke snapper, wien grootvader, als een echte duizendkunstenaar, al aanstonds met eenig goed gevolg de eerste les in het klappen begon te geven. Vol verbazing staan de kinderen daar nu als verslonden in de beschouwing van het wonderstuk. Wat is op dit oogenblik hun schoolmeester, de *garde-champêtre*, de burgemeester, de baron van het dorp, ja, mijnheer pastoor zelfs, in vergelijking van dien alvermogenden grootvader, die tot de beesten toe kan doen spreken? Zoo groot is de verwondering van Fritz en Gretchen, dat zij zelfs aanstekelijk blijkt te werken op den ouden kater; want met zichtbare bevreemding zit ook deze te gluren naar den gevederden rasgenoot, die met zijnen meester schijnt te kunnen praten. En om de kroon op al dat wonderbare te zetten, wie weet of de wreede vogelmoorder niet op dit oogenblik evenveel ontzag in zich opwellen voelt voor den geheimzinnigen vogel, als de kinderen voor hunnen verstandigen grootvader, en of hij in zijn ruw gemoed niet besluit zich wel te wachten ooit den klauw naar zulken halfmensch uit te slaan?

In het gebed.

De zonne neigt ten Westen; geen wolkje lost zich uit op het azuur des hemels; geen zefier ritselt in het gebladerte; geen vogelijn laat nog zijn gekweel hooren: 't is alles plechtig stil in de natuur; die als in bespiegeling verzonken ligt over hare eigene pracht en haren Schepper dankbaar eene heimnisvolle avondbede toefluistert.

Wie verwondert zich van op zulk uur, dat den vromen gemoedszin zoozeer verheft, de lieve jonkvrouw in godsdienstige mijmering en verzuchting neergeknield te vinden? De blanke vingers deemoedig saamgestrengeld, het schoone, reine oog opwaarts geslagen, bidt zij met vurigheid, en de rouwkrans aan den voet der ruwe knielbank laat ons genoegzaam raden voor wie hare innige bede opstijgt. Haar werd wellicht een beminde vader, eene teergeliefde moeder ontrukt, misschien moet zij reeds beiden derven en is het als weeze dat zij den Heer erbarming voor de zielen van dierbare afgestorvenen en hoede voor hare onervaren jeugd afsmeeken komt.

Maar ofschoon haar bitter zieleleed griefde en aardsche steun haar ontroofd werd, toch zal de maagd zich getroost en gesterkt gevoelen; want zij gelooft, hoopt en bemint ook over de grenzen van het gebied des Doods.

Een aangenaam buurpraatje.

‘Een goede gebuur is beter dan een wijde vriend,’ zegt het spreekwoord, en de prater in het venster blijkt, althans voorzeker bij de dochters van den huize, op dien naam gegronde aanspraak te mogen maken. Wat de moeder betreft, het is duidelijk dat zij den vroolijken jonkman een.... al te goede gebuur vindt, zoo eene soort van gebuur, die het er op aanlegt.... een dichte vriend te worden. En de oude vrouw denkt met reden dat het goede, wanneer het met overdrijving betoond wordt, terug tot het kwade afdaalt. Indien zij maar zeker wist dat het den schalkschen gast ernst was; maar zijne innemendheid heeft wel iets van die eens landelijken don Juan's, en daarom acht de eerzame weduwe het geraadzaam haar *fatsoen* te bewaren, om desnoods door een strengen blik of een kort woord te verregaande vrijpostigheid te beteugelen. Dat moederlijke bezorgdheid hier echter al te angstvallig optreedt, is met grond te veronderstellen. Wat daar ook van zij, zeker is het dat het voorkomende en schertsende praatje haar, wie het geldt, niet ongevallig is; want al kunnen wij ook het gelaat der jonge naaister niet zien, het weerspiegelt zich zoo sterk in den lachenden mond en het tintelende oog harer zuster, dat wij ook hier volkomen mogen gelooven zonder gezien te hebben. Er is dus kans, dat de goede gebuur inderdaad een dichte vriend wordt van het nijverige naaisterken, en, naar wij voor haar hopen, ook de beste vriend van hare oude moeder.

Noorweegsche visschers, op weg naar de markt.

Blijkbaar hebben de visschers, ons door den kunstenaar Hans Dahl zoo levendig voor oogen getooverd, de beste vooruitzichten van op de markt goede zaken te maken, want zij roeien er zoo vroolijk en lustig op los, dat de booten als een pijl uit den boog over den effen waterspiegel schieten. Maar de roeiers van den boot op den voorgrond hebben nog eene andere reden tot opgewektheid: zij hebben namelijk alle kans dat hun vaartuig den mededinger, die hen tot dusver vóór was, voorbij schieten zal, en behalve dat er natuurlijk veel aan gelegen is, wie het eerst met zijne waar ter markt komt, is het voor de beide vrouwen in den eersten boot een waar feest, den roeiers van het andere vaartuig in vlugheid den loef af te steken. Zij zoowel als de visscher, die achter haar zit, hebben er heimelijk pleizier in dat de mededingers hen met schele oogen zien voorbij vliegen. Als het hun met den verkoop hunner waarop de markt even voorspoedig gaat, kunnen wij hun alvast een goeden dag beloven.

Hoe ik wielrijden leerde.

Het wielrijden is tegenwoordig iets zoo alledaagsch, dat geen mensch er meer aan denkt welke waaghalzerij het eigenlijk heeten mag, op zulk een voertuig daarheen

te suisen. Was de man, die het eerst eene oester binnenzwolg, dapper, de persoon, die het eerst de duizelingwekkende hoogte van een tweewieler besteeg, was nog veel dapperder. De aristocratische tweewieler mag echter niet met de plebejische velocipède verwisseld worden; de laatste is gemakkelijk te hanteeren, maar de eerste biedt den berijder zulke menigvuldige gelegenheden om op den grond te smakken, als niet licht eenig ander door menschen uitgevonden voertuig. Eene velocipède kan u niet hals over kop vooruit doen vliegen, maar een tweewieler kan dat en wel met eene lichtheid en bevalligheid, die door niemand, behalve de afgeworpene, bestreden zal worden. Een val van de hoogte eens tweewielers verwekt even genoegelijke gewaarwordingen als de val uit het raam eener tweede verdieping.

Ik had in de stad mijner inwoning toevallig kennis gemaakt met verscheidene jongelieden, die door bicyclomanie aangetast waren en zij verzekerden mij dat het leven zonder een tweewieler geen leven kon heeten. Bicykelrijden, meenden zij, stond bijna gelijk met vliegen. Ik heb sedert ondervonden dat het inderdaad dikwerf genoeg het geval is. In de stadsmanege werd ook in het wielrijden les gegeven. Eene groote zaal was door zuilenrijen afgedeeld om de rijlustigen eene zekere afwisseling te verschaffen. De zaal lag op de eerste verdieping en de ramen daarvan waren met ijzeren traliën voorzien als in eene gevangenis; want het gevierde voertuig heeft soms grooten lust iemand hals over kop op een ongelukkigen voetganger naar beneden te slingeren; zulke grappen zijn echter niet denkbaar als men achter de traliën gezet wordt. In eenen hoek der zaal stonden een twaalftal van de elegantste stalen trapwielen met gummiband, welker beweging zoo snel en onhoorbaar is. De onderwijzer noemt den prijs voor den cursus, doch maakt daarbij het uitdrukkelijk beding, dat daaronder geene geneeskundige behandeling begrepen is.

De onderwijzer toonde mij eene oogenschijnlijk onschuldige machine, waarvan de trapbeugels afgesleten waren. Ik trok mijn jas uit en verklaarde mij bereid eene proef te wagen.

'Plaats den tweewieler zóó voor u,' begon de onderwijzer, 'neem een handvatsel in elke hand, zet den linkervoet achter op deze kleine trede en schuif met den rechtervoet het geheel vooruit; dan staat gij op den linkervoet en laat de machine loopen tot zij stil staat.'

'Dus moet ik niet met het zadelrijden aanvangen?'

'Hoe hoog is u bij de verzekering-maatschappij tegen ongevallen ingeschreven.'

'Ik ben in het geheel niet ingeschreven.'

'Nu, dan zou ik niet met het zadelrijden aanvangen, maar mij langzamerhand daarop voorbereiden.'

Ik greep het handvatsel op de aangegeven manier, zette mijn linkervoet op het treedje, duwde mij met den rechter voorzichtig doch krachtig vooruit en lichtte dien nu ijlings op. Van hetgeen er nu met mij gebeurde heb ik slechts eene herinnering, dat de talrijke vensters der zaal een snellen fakkeldans rondom mij uitvoerden - en boem! daar lag ik.

'Dat ging uitstekend voor een begin!' prees de onderwijzer en hief den tweewieler op, terwijl ik mij afstofte.

'Zoo! was dat een goede aanloop?' vroeg ik.

'Wel zeker, gij bleeft er op. Vele rijders laten het machien op zich vallen. Hebt gij lust in eene tweede proef?'

'Nog niet. Er zijn een paar knoppen van mijne gilet gesprongen, daar wil ik eerst even naar zoeken. Zoudt gij niet zoo goed willen zijn mij een toer op den tweewieler voor te doen?'

De onderwijzer gaf er een duw aan, stond op een voet en gleed met luchtheid en zwier de zaal rond; het was prachtig om aan te zien.

‘Het kost niet de minste moeite,’ merkte hij aan, als hij weder naast mij stond. ‘Zoodra gij voelt, dat gij valt, geeft gij den wieler een draai in de met gevaar dreigende richting en alles gaat goed. Vestig den blik op een of ander voorwerp voor u!’

Ik duwde de machine vooruit en hield mijne oogen op een venster gericht. Ik voelde dat ik tegen den muur zou rollen en gaf den wieler een draai. Ik had het ding te hard in beweging gebracht: gelijk een adelaar nederschoot, vloog mijn tweewielige demon tegen een ijzeren pilaar.

‘Wend den wieler!’ schreeuwde de onderwijzer: maar het zelfbehoud is de eerste wet der natuur: ik sprong van den wieler en omhelsde onstuimig den ijzeren pilaar, als was hij een lang verloren geloofde broeder; de wieler waggelde en viel rinkelend op den grond.

‘Zeer goed!’ sprak de onderwijzer en wreef zich vergenoegd de handen, terwijl hij den tweewieler te hulp kwam.

‘Was dat ook goed gelukt?’ vroeg ik.

‘O ja, gij reedt minstens twintig voet ver in eene rechte linie voort. Maar gij zijt te eergierig; in uwe plaats zou ik nog niet om en om de pilaren willen rijden.’

‘Dat wilde ik ook in het geheel niet. Wilt gij zoo goed zijn om te zien of ik den pilaar

ook soms beschadigd heb. Ik ben te zenuwachtig en te verward om het zelf te doen.'

'Och! de pilaar is aan zulke omhelzingen gewoon,' lachte hij, terwijl ik naar het andere einde der zaal ging om mijn jas aan te trekken en mijn hoed op te zetten.

Wederom duwde ik de machine voort en keek rechtuit. Wij vlogen voort alsof wij voor elkander geschapen waren, tot wij de helft van de lange zaal hadden afgelegd; toen sprong ik er af en bracht den wieler tot staan.

'Wel!' riep de onderwijzer, 'waarom rijdt gij niet verder? Gij kent het reeds uitstekend!'

'Tamelijk goed, niet waar?'

'Gewis.'

'Welnu! ik dacht, men kan ook het goede overdrijven. De wieler scheen regelrecht op den laatsten pilaar toe te schieten, en ik wilde liever een al te plotselingen stilstand voorkomen.'

Zoo eindigde mijne eerste les in het wielrijden.

Den ganschen volgenden dag had ik een gevoel alsof ik gevochten had en door mijne tegenpartij overwonnen was geworden. Eerst na verloop eener week klouterde ik weer den trap van het manege-gebouw op.

'Aha!' zeide de onderwijzer, als ik binnentrad, 'ik dacht reeds dat gij den moed hadt laten zinken. Sinds gij den laatsten keer hier waart, kwam een uwer kennissen, de lange Simons hier, en zoudt gij het gelooven, dat hij den tweewieler in een half uur meester was? Werkelijk, mijnheer!'

'Dan heeft hij mij den loef afgestoken. Hij behoeft zijne lange beenen maar te laten afhangen, dan kan hij zich door den grootsten tweewieler laten rijden.'

'Ja, ik begrijp u. Overigens behoeft u niet afgunstig op hem te zijn, hij maakte eene even prachtige buiteling als gij!'

'Als ik? En gij zeidet laatst, dat ik zoo goed gereden had.'

'Ja ja, zeer goed; natuurlijk voor een beginnende.'

'Breng het paard voor.'

'Ja, mijnheer; uw lange vriend viel tweemaal hals over hoofd van den grootsten tweewieler, dien wij hebben. Bij den tweeden val kwam hij in volle vaart tegen de deur terecht. Gelijk gij ziet hebben wij eene nieuwe glazen deur. Maar hij reed rondom de pilaren der zaal eer hij wegging.'

Een nieuwe tweewieler stond nu voor mij; de vroeger gebezigde was intusschen onbruikbaar geworden.

'Beproef het weder met den eenen voet.'

Ik beproefde het en toen hij den tweewieler opnam, die op mij gevallen was, erkende ik, hoeveel men in éene week vergeten kan.

'Gij hadt den wieler de richting moeten geven, in welke gij dreigdet te vallen,' merkte hij op den toon van zacht verwijt aan.

'Wat doet gij als gij weet dat gij in drie verschillende richtingen zult vallen?' vroeg ik geërgerd.

Zoodra ik eenmaal in staat was den tweewieler in de zaal rond te sturen en op eenen voet te staan, was het eerstvolgende heldenfeit in den zadel te komen. Een gevoel van volslagene hopeloosheid overstelpt den koensten man, die zich voor de eerste maal op dezen gevaarlijken zetel ziet. Het geheim der veiligheid zit daarin, dat gij het wendt naar de richting, waarin gij vallen zoudt, en langzamerhand op den

tweewieler de zaal rondrijden, op de trede stappen en op den zadel springen, terwijl de machine oogenschijnlijk als van zelve in de zaal rondloopt.

Eene andere ergerlijke omstandigheid is de komst van een kleinen jongen. Juist als gij u in het zweet gewerkt hebt en met gebersten bretels, afgesprongen knoppen en verkrookten col bij den tweewieler staat, komt een langbeenige jongen binnen, neemt een anderen tweewieler, springt er op als een vogel op zijn stokje, suist door de zaal en ziet het medelijdend aan, hoe gij u aftobt en zwoegt. Dan rijdt hij zigzagsgewijze tusschen de pilaren door, gelijk een volleerde schaatsenrijder, of hij staat in den zadel, of wel hij legt zijne voeten in gelijke hoogte met zijn hoofd en het handvat der machine, die zich intusschen voortdurend beweegt, als bestond er geene zwaartewet meer. Wat ergerde mij die vlugge kleine bengel!

'Beproef het eens in den zadel,' sprak de onderwijzer, terwijl hij zijn hoogsten wieler te voorschijn haalde, 'ik zal den tweewieler vasthouden.'

Ik had het rondweg afgeslagen, ware die verwenschte jongen er niet bij geweest.

'Zet uwe voeten vast op de tredbeugels en rijd als of gij op een weg waart. Ik zal zorg dragen, dat de wieler niet omvalt.'

'Laat hem niet los, hoor!'

'O neen, ik zal hem niet loslaten.'

Zoo reden wij langzaam de zaal rond; ik pompte voorzichtig met mijne voeten, terwijl hij snel naast mij voortliep, het ongetemde paard leidde en het overeind hield.

'Gij kunt nu zeer goed alleen rijden, als gij slechts een weinig zeltvertrouwen bezit,' verklaarde hij bij de vijfde ronde.

'Ik vertrouw het mij zelven niet toe!' riep ik. 'Houd den wieler vast of ik draai u den hals om, als ik er heelhuids afkom!'

'Ik laat stellig niet los voor gij het zelf verlangt;' en op die wijze gerustgesteld reed ik achtmaal met hem prachtig de zaal rond terwijl de kleine bengel steeds in het geheim giggelde.

Eene ontzettende gedachte verlamde mij bijkans; zou mijn leermeester eensklaps ter zijde gaan en mij aan mijn lot prijsgeven?

'Nu wil ik afstappen!' zeide ik sidderend.

'Nog eens,' moedigde mijn leermeester mij eindelijk aan; en als wij halfweg waren, verwezenlijkten zich mijne stoutste verwachtingen.

'Gij rijdt uitstekend, ga voort!' sprak de onderwijzer, terwijl hij koelbloedig op eene bank ging zitten en mij op den mekanieken Belzebub liet.

'Help, help!' schreeuwde ik. 'Houd den wieler vast.

Maar de kleine jongen hield zijn buik vast van het lachen en mijn leermeester antwoordde kalm: 'Rijd maar verder!'

Ik trok mijne voeten in de hoogte en klemde mij krampachtig aan het handvat, terwijl mijn haar te berge rees. De machine bleef langzaam staan en neigde naar achteren; ik hing zes voet boven den grond en terwijl ik tevergeefs om hulp riep, stortten ros en ruiter neder met een gedreun als vielen er honderd krijgers in den veldslag.

'Afschuwelijke booswicht!' riep ik, terwijl ik mijne gilet uitwierp, die op den rug geheel doorgescheurd was; 'ik zal u toonen....'

'Maar waarom bleeft gij dan niet....'

'Waarom ik niet bleef? Waarom hebt gij losgelaten?'

'Waarom bleeft gij niet op....?'

'Hoe kan iemand op een vallenden wieler blijven zitten?'

'Op de tredbeugels, bedoel ik; het was alleen uw gebrek aan zelfvertrouwen.'

‘Het was mijn roekeloos vertrouwen op u.... waarom liet gij los?’

‘Mijn lieve, driftige mijnheer, gedurende de zeven laatste toeren heeft toch mijne hand den wieler in het geheel niet aangeraakt. Vraag het aan mijn jongen. Gij kunt zeer goed rijden, maar gij hadt een aanval van angst.... Gelijk gij ziet, was het slechts uw gebrek aan zelfvertrouwen.’

En zoo was het werkelijk. Thans rijd ik koelbloedig op den gevierden tweewieler uren ver, zonder zelfs aan de mogelijkheid van vallen te denken.

Iets uit de hondenwereld te Londen.

Men zou een pleziertochtje moeten ondernemen naar Constantinopel, de stad der honden bij uitnemendheid, om eene tweede plaats te ontmoeten waar de hondenwereld eene zoo groote verhouding heeft aangenomen als te Londen. Alle soorten en rassen zijn in die wereldstad vertegenwoordigd, en biedt er het leven der menschen eene bonte verscheidenheid aan, het leven der honden is er niet minder rijk aan grillige afwisselingen. Naast den Schotschen windhond met ruige, schier stekelige haren ziet men den taks-dog; - kortharige, krombeenige kleine dwergen met groote koppen, van echt Engelsch ras. - Naast den leerzamen voshond, het lievelingsdier van den Engelschman, dat zich zoo goed voor groote jachten laat africhten en daarom met groote kosten wordt opgevoed, ontmoet men den Schotschen dashond, die door zijne gedaante als van zelf aanleiding geeft om kop en staart te verwisselen. Deze laatste stijgt in waarde naar mate hij genoemde eigenschap in hoogeren graad bezit, dat is, naarmate kop en staart moeielijker van elkander te onderscheiden zijn. Dan heeft men verder de vette keffertjes, die fier op de gunst der Engelsche ladies, welke zij genieten, met eene soort van trots en verachting nederzien op den scharenslijpers-hond, die toch ook een lid der groote hondenfamilie uitmaakt.

Alle klassen der maatschappij nemen een werkzaam aandeel aan die hondenteelt, en er bestaat slechts verschil tusschen de verschillende rassen evenals tusschen de verschillende klassen der maatschappij. Waar de edelman zich ophoudt, daar bevindt zich gewoonlijk zijn hond en wat nog sterker is, er zijn rijke lords, die er groote hondengaarden op nahouden. Komt een gewoon sterveling tot geld en rijkdom, dan schaft hij zich gewoonlijk aanstonds paarden en bedienden, maar ook honden aan; want het is een algemeen gevoelen van de eigenaars van huizen, dat men de zoo gevreesde Londensche dieven minder te duchten heeft, wanneer men zijne woning aan de waakzame zorg van zoo'n viervoeter toevertrouwt.

Het kan niemand verwonderen, ja, het is een natuurlijk gevolg van die algemeene liefhebberij voor honden, dat er fabelachtige sommen voor den aankoop van die beesten besteed worden. Mismaaktheid strekt dikwijls juist tot aanbeveling; en niet zelden is eene hondensoort in zwang, die eer verdiende met een steen om den nek naar de diepte der zee gezonden te worden, dan op een canapé-kussen te gaan zitten pronken en keffen.

Dertig, veertig, ja vijftig pond sterling is niet te veel, wanneer het eene hondensoort geldt, dat zich de gunst der voornamen verworven heeft en daardoor, om zoo te zeggen, onder de honden eene soort van aristocratie vormt.

Hondententoonstellingen in alle hoeken en oorden van het land zijn het natuurlijk gevolg van een dusdanigen toestand, die geleid heeft tot het diep ingewortelde vooroordeel, dat de hond menschenverstand bezit. Immers de grootste dierenschilder van Engeland, Eduard Landseer, heeft hem op zijne beroemde schilderijen met schier menschelijke trekken en gevoelens afgebeeld. Engelsche ladies van het getal der

upper the ten thousand, stellen zich, zoo zij een bezoek bij eene harer vriendinnen wenschen af te leggen, niet tevreden met ze bij monde van opgesmukte bedienden van haar voornemen in kennis te stellen, doch voegen er de waarlijk belangwekkende mededeeling bij dat haar lieveling mede zal komen, en derhalve wordt aan haar visitekaartje eene sierlijke kaart toegevoegd, waarop de naam van het hondje prijkt.

Ja, een protestantsch geestelijke klaagde er onlangs in de bladen over, dat niet zelden honden een bruidspaar in de kerk vergezellen, zoodat hij dan genoodzaakt is, de honden te laten verwijderen, vooraleer tot de huwelijksplechtigheden te kunnen overgaan. Een heer, die zelf eigenaar is van een kostbaar hondje, deelde onlangs in een brief aan de bladen het waarlijk verrassende nieuws mede, dat het houden van een zoogenaamd aristocratisch hondje der eigenares dooreen genomen op frs. 600 per jaar komt te staan, terwijl hij gevallen kent, dat de kosten nog hooger beloopen. Op de nieuwjaarsrekening van het hondje vertegenwoordigen onder andere zeep, handdoeken, biscuits en spoorwegkaartjes een aanzienlijk bedrag; want de hond is steeds de onafscheidelijke gezel zijner meesteres.

Natuurlijk heeft de dievenwereld te Londen reeds lang hare aandacht gewijd aan dat 'gezochte artikel.' De hondendieven van beroep

IN HET GEBED, NAAR KOPPAG.

EEN AANGENAAM BUURPRAATJE, NAAR H. NORDENBERG.

bezitten uitgebreide betrekkingen; zij beschikken over een talrijk dienstpersoneel en verstaan uitnemend de kunst, met buitengewone sluwheid de fraaiste en kostbaarste hondjes te stelen. Gewoonlijk plaatsen zij zich op de hoeken der straten van het voorname Westeinde, geven acht op alle heeren en dames, die in gezelschap van hondjes hunne woningen verlaten, houden er aanteekeningen van en erlangen alzoo eene buitengewone zaakkennis. Spaansche zijdehondjes of *terriers* maken hun lievelingsbuit uit, want voor de teruggave van die diertjes worden gewoonlijk aanzienlijke belooningen uitgeloofd.

Voor eenigen tijd ging eens een kamermeisje met den '*Pet*' harer meesteres in het Hydepark wandelen; een hondendief had haar opgemerkt, en loerde op zijn buit. Het lieve diertje sprong in het gouden zonnelicht vroolijk en dartel over het groene gras heen en weer. Eensklaps trad de dief uit zijn schuilhoek op het kamermeisje toe en verzekerde haar, dat het hondje een aanval had van razernij en dat daar niets tegen hielp dan een koud bad. De schrik sloeg het meisje om het harte en zij gaf volgaarne hare toestemming, toen de dief aanbood, het diertje een bad toe te dienen. Toen dit gescheid was, opperde de dienstvaardige man de vrees, dat het hondje haar nog wel eens zou kunnen bijten en sloeg daarom voor, het diertje voor haar naar huis te dragen.

Met dankbaar en verlicht gemoed nam het dienstmeisje, dat ongetwijfeld het buskruit ook niet uitgevonden had, het aanbod van den dief aan; doch reeds aan den hoek van de dichtst nabijgelegen straat was het kostbare zijdehondje te gelijk met zijn beschermer verdwenen. Gelukkig werd de dief eenigen tijd daarna voor een anderen honden-diefstal opgepakt en men vond het prachtige zijdehondje te midden van vele andere lotgenooten in zijne woning terug.

Het gebeurt ook niet zelden, dat de leden van de 'eerlijke gilde' zich in het pakje steken van een melkboer en in de vroege ochtenduren met hunne blikken kannen op een wagentje door de straten der stad rijden. De heeren en dames liggen dan nog in de armen van Morpheus; fluks wordt de deur geopend van een of ander huis en de dienstbode reikt den melkboer tersluiks het hondje over, dat om zoo te zeggen tezelfder stond in de blikken kan verdwijnt. Dikwijls worden die diertjes aan een derde verkocht, om kort daarop andermaal ontvreemd en tegen eene groote belooning aan den eersten eigenaar te worden teruggegeven.

Bovendien bestaat in Londen nog een zoogenaamd agent, die zich belast met het terugbezorgen van ontvreemde honden, natuurlijk tegen eene niet te versmaden vergoeding. De politie zit al die lieden, welke zij reeds aan hun uiterlijk herkent, aanhoudend op de hielen; vertoont zich in de late avonduren of des nachts een van die kerels met een hondje van waarde op straat, dan kan hij zeker zijn, op staanden voet opgepakt en in verzekerde bewaring te worden genomen.

Het behoort ook geenszins tot de zeldzaamheden, dat voor de gerechtshoven komische honden-scènes plaats grijpen. Zoo gebeurde het voor eenige maanden nog, dat aan een der gerechtshoven de rechter met pruik en tabbaard op zijn hoogen zetel had plaats genomen; voor hem stond de hondendief, met ongeduld de uitspraak tegemoet ziende, doch het *corpus delicti* ontbrak nog. De gevangenbewaarder trad binnen en deelde den rechter mede, dat de hond van het nachtelijk duister gebruik had gemaakt, om te ontvluchten. Onder algemeene vroolijkheid, waarmede zelfs de rechter, maar vooral niet het minst de dief instemde, moest de laatste bij gebrek aan het *corpus delicti* worden vrijgelaten. Toen de rechter evenwel verklaarde, dat hij

een nieuw bevelschrift tot gevangenneming tegen den hond die het gerecht trotseerde zou uitvaardigen, zette de dief weer een ernstiger gezicht, gelijk zich begrijpen laat.

Het natuurlijk gevolg van dien hondenovervloed blijft niet uit en jaarlijks ziet men in de reusachtige stad, met hare vier millioen inwoners, vele duizenden honden zonder heer en zonder thuis, door de straten ronddwalen. Volgens de laatste opgave van den politie-commissaris te Londen werden door de politie alleen 16000 honden ingepakt en deels om het leven gebracht, deels hier en daar gehuisvest. Deze jacht gaat nog met tal van moeielijkheden gepaard, want instinctmatig vluchten die honden, zich bewust van schuld, voor de handhavers der wetten. Vele dezer honden zijn verdwaald en kunnen hunne woning niet meer terugvinden; anderen zijn door hunne heeren verstooten en zwerven als bannelingen om. De laatste zijn natuurlijk geene rashonden, maar behooren tot de echt Londensche hondensoort. Het zijn krombeenige beesten met morsige, ruige haren en ooren, die veel hebben van afgesleten haarborstels.

In de eene of andere achterbuurt ter wereld gekomen, groeien ze bij duizenden in het wilde op en, nauwelijks in staat om te kruipen, moeten ze reeds hun eigen voedsel zoeken. Men treedt zelden een ontbijtlokaal binnen zonder zoo'n ruigharigen bedelaar aan te treffen, en wil men zich van dat onaangenaam gezelschap verlost zien, dan is men wel genoodzaakt hem een brokje toe te werpen. Maar vooral bij de slagerswinkels zijn die dieven te vinden en met groot geduld en waakzaamheid loeren ze daar op eene gunstige gelegenheid, om met bliksemsnelheid een maaltijd meester te worden.

Men heeft reeds meermalen deze vagebonden van honden vergeleken met hunne oostelijke familie-leden, die steden als Constantinopel en Aleppo bij ontelbare troepen bevolken; doch die vergelijking gaat evenmin op, als wanneer men het hulpeloos en verlaten kind, dat zonder thuis door de straten van Londen doolt, op één en dezelfde lijn stelt met den rondreizenden Arabier en het zelfs *City*-Arabier durft noemen.

De bezadigde, vrome Arabier, de doorzwerver der woestijnen, is eigenlijk volstrekt niet zonder thuis, en gastvrijheid geldt bij hem schier voor een dogma, terwijl de Londensche straatzigeuner zonder geloof en zedelijkheid opgroeit, nu eens in een verlaten huis, dan weder op een mesthoop overnacht en slechts ééne gedachte kent, namelijk: ‘hoe zal ik mijne maag vullen?’ Evenzoo vormen de honden van het Oosten in elke stad eene groote gemeente; zij zijn die levenswijze van jongs af gewoon en vinden hun voedsel bij overvloed op de straten, want het postje van straatkeerder is in de steden van het Oosten niet bekend. De politie strekt daar bovendien eene beschermende hand over die beesten uit en de honden van elke stadswijk worden door haar tegen vreemde indringers verdedigd. Wat eene tegenstelling met Londen! Vele der honden, die daar ronddolen, genoten weleer een goed leventje, doch deels verstooten, deels verdwaald, zijn zij tot het laagste peil van schaamteloosheid afgezonken en brengen hun leven met slenteren en rooven door tot dat zij ten laatste, elkander en der menschheid vijandig, door de politie opgevangen en op de geschiktste wijze uit den weg geruimd worden. Kan het wonder heeten, zoo het rampzalig bestaan dezer dieren reeds lang het medelijden van goedaardige zielen verwekte. Voor ongeveer dertig jaren huurde eene dame eenen stal, waar zij zulke verwaarloosde dieren liet verplegen. Weldra echter nam het aantal dier pleegdiertjes dermate toe, dat zij genoodzaakt werd een beroep te doen op de algemeene liefdadigheid tot stichting van een *honden-asyl*. Dat beroep vond weerklank in veler harten en weldra vormde zich een comiteit uit Lords en Ladies, waarvan ieder, tegen betaling eener jaarlijksche bijdrage, lid kon worden.

Vóór ruim 2600 jaar opende Romulus op den Mons Palatinus een asyl en dat kleine vlekje was de oorsprong der trotsche wereldstad, die straks over drie werelddeelen

den schepter voerde. Zoo ook met het honden-asyl te Londen, indien het althans geoorloofd is het kleine met het groote te vergelijken.

Ook die Engelsche dame opende immers een asyl voor het uitvaagsel der hondenwereld, en was het eerst slechts een stal, weldra ontstond daaruit een reusachtig toevluchtsoord voor ronddolende honden in eene van Londens voorsteden met name Battersea, en het vorige jaar alleen werden daar nog 15000 honden geherbergd. Van deze werden volgens het verslag des bestuurs 2000 aan hunne rechtmatige eigenaars teruggeven, 3000 ter bestrijding der voedingskosten verkocht en 10000 zonder pijn of smart gedood. Zoodra men in de nabijheid van het hondenasyl gekomen is, valt het den vreemdeling niet moeilijk dit te vinden, want het geblaf der daar opgenomen kweekelingen duidt hem nauwkeurig de plaats aan. Staat men eindelijk voor die getraliede stallen, dan gaat daar een oorverdoovend geraas uit op en het geblaf van die duizenden honden smelt samen tot een concert dat voor muziekale ooren geenszins streelend mag genoemd worden.

De stallen laten overigens, wat reinheid betreft, niets te wenschen over en kunnen elk twaalf honden bevatten. En toch zou eene zenuwachtige schoone beangstigd en bang kunnen worden bij de gedachte, dat die wilde, woeste menigte, welke ons achter de traliën aanbast, wel eens kon losbreken, - bij de gedachte, zeggen wij, dat men die verzorgde windhonden, die slaperige bulhonden, die vuile poedels en die rattenvangers, in allerlei kleuren, wel eens plotseling op ons zou kunnen loslaten.

Maar, gelooft het gerust, dit zou niet zoo gevaarlijk wezen, als wanneer het ons overkwam van die honderdduizenden diep rampzalige menschen, die in de grootste ellende te Londen een waar hondenleven leiden.

De Erfgename van Zachenburg.

I.

Eene jeugdige amazone kwam van den kant der stad aanrijden; vast en zeker zat de slanke gestalte in den zadel en als zij met fladderenden sluier en lang afhangend golvend rijkleed voorbijsuisde, kon de oude wegwerker een gevoel van bewondering niet onderdrukken. ‘Wie haar daar zoo voorbij ziet rennen,’ mompelde hij, ‘zou denken, dat zij eene even trotsche prinses was, als de jonge dames in de stad en zij is toch de goedheid en vriendelijkheid in eigen persoon.’

De stalknecht, die op eerbiedigen afstand achter haar reed, maakte tegen haar eene droevige figuur en kon ternauwernood zijn hengst in toom houden.

De amazone hield na eene poos den teugel in en liet haar dier in stap gaan; want haar oog werd door de liefelijke omgeving geboeid. Rechts en links groende het jonge koorn en bloeide het gele koolzaad. De kastanjeboomen aan den zoom van den steenweg vertoonden dikke sappige knoppen, waarvan sommige reeds opengesprongen waren en hunne bladeren begonnen te ontplooien. Hartsachtige druppels hingen aan het grauwe omhulsel, dat aan den druk van het naar buiten willende blad geen weerstand meer kon bieden en voor de overmacht begon te zwichten. De druppels echter verdikten in de stralen der lentezon en verhardden tot peervormige glimmende lichamen.

Het meisje verloor zich zoo diep in hare beschouwing, dat zij het paard vergat en het naar eigene keuze nu eens snel dan weder langzaam loopen liet. Thans had zij eene lange dubbele rij van breedgetakte dennen bereikt, tusschen welke een bijpad

naar het gebergte voerde. Hier hield zij stil, sprong op den grond en wierp den rijknecht den teugel van haar paard toe.

'Salm,' bevool zij, 'rijd alleen naar boven; ik volg u te voet.'

De lakei reed verder; zij echter ging langzaam over het brugske, dat de met bruin moe-

rassig water gevulde sloot overwelfde en stapte met schitterende oogen een eindweegs tusschen de dubbele boomenrij voort. Eensklaps bleef zij staan en beschouwde nu eens de bleekgroene riethalmen die keersrecht en weelderig uit de sloot opschoten, dan weder de daarachter liggende met madeliefjes dicht bezaaide weiden.

'Hoe schoon is het hier!' riep zij, terwijl zij den sluier terugsloeg en den sleep van haar rijkleed, die haar in haren gang belemmerde, in de hoogte tilde.

Hare edele gelaatstrekken hadden ieder, die haar zag, gunstig voor haar moeten innemen al ware zij ook minder schoon en jeugdig frisch geweest. De welluidende klank harer stem en het ongekunsteld gevoel, dat er in trilde, verhoogden nog het behaaglijke in de liefelijke verschijning. In de weeke liniën van het door een licht rood overgoten aangezicht miste men alle scherpte en toch drukten zij geestkracht en vastheid van karakter uit. Het fiere oog, de fijnbesneden neus, de netgevormde mond, de evenredige gestalte, haar veerkrachtige gang, de bevallige beweging haars lichaams, alles duidde aan, dat zij van voorname afkomst moest wezen.

Nadat zij langen tijd in die beschouwing verdiept gestaan had, hief zij het hoofd op en liet den blik langzaam en met blijkbaar welgevallen langs de roodachtig glinsterende stammen en takken naar de dichte kruinen omhoog gaan. Het knetterde en ritselde zoo geheimzinnig tusschen de twijgen, alsof de handen van onzichtbare geesten in de naalden woelden. In plechtige stilte oefende de scheppende kracht der lente hare werking uit. Het opstijgende sap, dat na langdurige winterrust begon te vloeien en met zijn leven de takken bezielde, deed onafgebroken den bruinen bast springen; kleine stukjes daarvan rolden, door de warme zonnestralen getroffen, ineen, maakten zich los en vielen op den grond. De stilte, die in het rond heerschte, maakte het mogelijk, de boomen te hooren groeien. Nadat zij nog eene geruime poos naar den geheimzinnigen arbeid in de werkplaats der natuur geluisterd had, stapte zij peinzend over de knoestige, hoogliggende, door de voeten der voetgangers afgesleten wortelen der dennen voort en bereikte aan het einde van het hobbelige voetpad eene breede dreef van stevige Canadeesche populieren. Rechts van deze dreef verrees het met dennen-, mast- en pijnboomen begroeide gebergte. Links groeiden op den vochtigen boord van de breede sloot weelderige zwaardleliën, dicht rietgewas en biezen.

Thans had zij een pad bereikt, dat tusschen donkere boomgroepen naar de hoogte voerde; dit volgde zij langzaam, bijwijlen een tak naar beneden buigende en even staan blijvende om het kleverige, harstachtig riekende sap te beschouwen. Hooger en hooger voerde de weg en bood op enkele plaatsen heerlijke gezichtspunten aan. Na een kwartieruurs had zij een bergvlak bereikt, waar zich een allerliefst met torens en kanteelen voorzien kasteeltje verhief. Van onder tot boven van uitgekapten grauwen hardsteen opgetrokken, maakten de hooge muren den indruk als waren zij uit een stuk gemaakt, en het geheel zag er zoo helder en net uit, dat men onwillekeurig tot het vermoeden kwam, dat zeep en spons nog kort geleden hunnen schuldigen plicht gedaan hadden. De benedenen de eerste verdieping waren deels met eiloof begroeid; alleen de vensters en de balkons waren vrij en op de laatste bloeiden in groene kuipen camelia's en andere soortgelijke warme kasbloemen.

Het meisje stapte langs het breedste pad, dat naar een kolossalen trap van bekapte lavablokken voerde, op het slot toe. Op de eerste rustplaats der treden, die aan beide zijden met eene granieten leuning gezoomd waren, stonden rechts en links in een halven kring groote oranje- en laurierboomen. De tuinman had juist de laatste hand

aan deze prachtige zomergewassen gelegd en liet er thans een welgevalligen blik over heengaan. Als de freule langs hem kwam, bleef hij in eerbiedige houding staan en groette haar beleefd.

'Dat hebt gij goed verzonnen, Heidmann,' zeide zij met een vriendelijk lachje; 'maar ik wenschte wel, dat ook het hoogere terras op dezelfde wijze versierd werd. Gij weet immers, dat gravin Irma van oranjebloesemgeur houdt en gaarne hier boven verwijlt, waar zij een onbelemmerd uitzicht over de omgeving heeft?'

'Het is reeds alles in gereedheid, genadige meesteres,' antwoordde Heidmann; 'wij hebben nog slechts eenige kuipen hierheen te brengen; vóór den avond zijn wij gereed.'

De freule knikte en klom hooger. Als zij in het hooggewelfde zuilenportaal verdwenen was, nam Heidmann de pijp, die hij tusschen de takken van een citroenboom gestoken had, weer tusschen de tanden en sprak grommend en hevig op het hoornen mondstuk bijtende in zich zelven:

'Het was mij aangenamer, als die Irma honderd mijlen ver van Zachenburg verwijderd bleef.'

'Dat moest gij liever denken, dan overluid uitspreken,' klonk eene stem achter hem.

Verschrikt keerde hij zich om; toen hij echter ontwaarde, dat het slechts de rijknecht was, herstelde hij zich weder en antwoordde:

'Gij hebt gelijk, Salm, wie de oude heks kent, moet zijne gedachten voor zich houden en uiterst voorzichtig zijn. Ik weet nog zeer goed, hoe gij ter wille van een enkel onbedacht woord bijna uw dienst verloren hadt.'

'Ik heb het evenmin vergeten, Heidmann, maar ik denk, dat er nog wel eens eene gelegenheid zal komen, om het haar te kunnen inpeperen. Laten wij er echter nu maar van zwijgen; want gravin Leonie neemt het zeer kwalijk als men van iemand iets kwaads zegt. Zelfs over den ouden Wuster, die toch een wilddief van de ergste soort is en haar de schoonste reeën wegschiet, mag men geen kwaad woord zeggen.'

'Ja, ja, zij is zoo goedhartig, dat men haast zou meenen, dat zij eigenlijk niet onder de menschen te huis behoort,' antwoordde de tuinman. 'Hare toegevendheid omtrent Wuster begrijp ik echter toch niet. De Zachenburgers hebben er anders altijd op gestaan, dat geen onbevoegde buks in hunne bosschen afgevuurd werd. En dan nog wel zoo'n landlooper, waarvan niemand weet, waar hij te huis behoort.'

Gravin Leonie ging de rotonde der voorhal door en opende de deur naar eenen gang, die het geheele gebouw in twee deelen scheidde. In een der vertrekken legde zij haar rijkleed af en verscheen kort daarop in een licht lentegewaad op een der balkons, vanwaar men zoowel het uitzicht had op het omliggende landschap als op de dennengroepen aan den voet des bergs, op welken zich het kasteeltje verhief. De toppen der boomen werden thans licht door den wind gewiegd en vlugge eekhoorntjes schommelden zich aan de uiterste punten der takken en gluurden met hunne listige oogjes naar alle kanten rond, of zich nergens onraad vertoonde.

Leonie was weer van het balkon in de kamer gegaan, in welker midden een ezel met een begonnen schilderstuk stond. Het stelde een beschermengel voor, die zich over een slapend kind in eene wieg boog. Zij nam penseelen en palet op en begon ijverig te schilderen. Eensklaps hield zij op. Haar oog was op het portret harer moeder gevallen, dat boven de deur in het volle licht hing. Een diepe weemoed overmeesterde haar hart. Zij kon zich niet onthouden eene vergelijking te maken tusschen hare overledene moeder en hare nog levende tante Irma: en ach! hoe weinig viel deze vergelijking ten gunste van Irma uit! Zij voelde de gansche waarde, de diepe innigheid

en de warme liefde der afgestorvene, terwijl de tante juist het tegenovergestelde was: koud en liefdeloos.

Irma had voor eenige dagen geschreven, dat zij voortaan haar vast verblijf op Zachenburg wilde vestigen en de plaats van moeder bij Leonie innemen. Nog eene andere mededeeling was er bijgevoegd, waaraan Leonie echter, in hare onbekendheid met zaken, geen groot gewicht scheen te hechten. Deze mededeeling luidde zeer lakoniek: 'Gij zijt op het punt van meerderjarig te worden; ik zal derhalve met u afrekenen.'

Gelijk gezegd, deze omstandigheid, welke voor ieder ander hoogst gewichtig geweest ware, liet haar geheel onverschillig. Zij dacht er slechts aan, dat Irma de plaats van hare moeder wilde innemen.

Zij werd in hare stille overpeinzingen gestoord door eene vrouw met innemende gelaatstrekken. Men noemde haar nooit anders dan bij haren toenaam: 'Sylphide.' Haar doopnaam werd nooit uitgesproken en de meeste slotbewoners wisten niet eens, dat zij Catharina heette. De overleden gravin had altijd gezegd dat de naam van 'Sylphide' bij haar geheele wezen paste en zoo had deze van lieverlede burgerrecht gekregen.

'Wat hebt gij mij te zeggen, Sylphide?' vroeg de freule.

'De kamers voor gravin Irma zijn gereed,' antwoordde Sylphide. 'Zoudt gij zoo goed willen wezen ze even in oogenschouw te komen nemen. Mogelijk zult gij er nog het een of ander in veranderd willen hebben.'

Leonie stond op en volgde haar in eene reeks van in elkander loopende vertrekken. Zij waren geheel naar den smaak der tante ingericht. De jonge gravin vond er derhalve ook niets op af te keuren, maar drukte Sylphide met warmte de hand.

'Weet gij wel, genadige freule, dat wij morgen een gewichtigen dag hebben?' zeide de vrouw met de weeke, welluidende stem, die haar eigen was.

Leonie zag haar vragende aan.

'Morgen wordt gij meerderjarig en van dezen dag af zijt gij onbeperkte meesteres van uw eigendom. Gravin Irma zal ongetwijfeld den advocaat Dasting medebrengen, om rekening van de voogdijschap af te leggen, die hij na den dood van uw oom op zich genomen heeft.'

'Houdt gij dat inderdaad voor zoo gewichtig?' vraagde Leonie. 'Het was mij veel liever als die dag nog eenige jaren verschoven kon worden, want ik ben zoo onervaren in de zaken, die men mij overdragen zal, dat ik ze zeker sterk in de war zal laten loopen. De afrekening is in alle gevallen een zeer vervelend werk en ik zal het zoo kort mogelijk trachten te maken.

'Dat zou tegen uwe belangen zijn,' antwoordde de Sylphide, 'gij moet alles zeer nauwkeurig nagaan en moogt u niet al te inschikkelijk toonen.'

'Maar, beste Sylphide, hoe kan ik dingen onderzoeken, waarvan ik hoegenaamd niets ken; ik weet immers niet eens, wat tot mijne bezittingen behoort.'

'Daaraan kan ik u helpen. Uwe moeder zaliger gaf mij voor haren dood eene lijst van al de bezittingen en uitstaande kapitalen. Als gij deze raadpleegt, zal men u niet gemakkelijk om den tuin leiden.'

'Maar waartoe al die omzichtigheid, Sylphide? Tante Irma is, wel is waar, eene grillige vrouw, maar aan onregelmatigheden zal zij zich toch niet schuldig gemaakt hebben; en buitendien is er toch ook de advocaat bij.'

'Er is eene omstandigheid in het spel, die de grootste omzichtigheid noodzakelijk maakt,' antwoordde de voormalige kamenier. 'Mevrouw uwe moeder vertrouwde mij een geheim toe, dat aan geen enkel bewoner van Zachenburg bekend is. Ik moest

haar onder eede plechtig beloven, dat ik het trouw bewaren zou. Slechts in één geval mocht het zegel van mijne lippen genomen worden, namelijk, als tante Irma op den dag van uwe meerderjarigheid op de Duitsche goederen voor zich aanspraak zou willen maken. Gebeurt dit morgen, dan zal ik spreken.'

Leonie zag de spreekster onthutst aan. Haar leven was tot dusverre zoo rustig voorbijgegaan, en de luimen en hardheden van tante Irma niet medegerekend, had zij nooit eenige onaangenaamheid of verwikkeling ondervonden; oprecht gelijk haar hart had de wereld haar toegeschenen en zij kon zich nauwelijks toestanden voorstellen, waarin men verplicht is zijne oogmerken te verbergen. Nu stond zij op eenmaal voor een geheim, dat met haar lot in een nauw verband scheen te staan. Eene huivering doorliep haar bij de gedachte, dat met het intreden van hare meerderjarigheid de

beslommeringen des levens voor haar een aanvang gingen nemen.

Sylphide verwijderde zich. Leonie bleef echter nog in gedachten verdiept zitten, tot de zon in het westen onderging en de vensters en daken der in de verte liggende stad verguldde. Nu stond zij op en ging naar buiten op het terras, want om dezen tijd verwachtte zij tante Irma.

De boomen stonden in droomerige rust aan hare voeten. Zij had hare tante eene bijzonder luisterrijke ontvangst toegedacht en derhalve bevolen, dat het gezamenlijke mannelijke dienstpersoneel in de schemering met toortsen op de treden der terrassen staan zouden. De lieden verschenen van lieverlede en stelden zich stilzwijgend aan beide zijden. Heidmann, die een weinig de kunst van vuurwerkmaken verstond, had Bengaalsch vuur in gereedheid en aan den voet van het slot in eene dennengroep stond Wuster met de kleine slotkanonnen. Weldra zag men den wagen naderen. Daar begon Wuster terstond met vuren, zoodat de slapende vogels in de boomen rondfladderden en verschrikt in alle richtingen wegvlogen.

Op de terrassen werden de fakkels aangestoken en zoodra het rijtuig dicht genoeg genaderd was, om van de volle werking te genieten, stak Heidmann de eerste potjes Bengaalsch vuur aan. Het kasteel met zijne kanteelen, de terrassen met de oranjeboomen en de toppen der naaldboomen, alles dook als uit een rood nevelmeer op. Toen de wagen voor den trap stilhield, vuurde Wuster zijne laatste kanonnen af en trad met den hoed in de hand op de aankomenden toe, alsof hij om eene belooning wilde verzoeken; maar hij bedacht zich eensklaps en ging weder in het kreupelhout terug.

Gravin Leonie ijlde nu met bevleugelde schreden van het bovenste terras naar beneden. Dit oogenblik had Heidmann afgewacht om zijn kunstvuur de kroon op te zetten. Plotseling schoten er roode en groene vuurstralen op en uit de hoogte viel een lichtende sterrenregen naar beneden, die in duizenden schitterende vonken gravin Leonie tot eene tooverachtige verschijning maakte. Zelfs tante Irma kon een lichten uitroep van verwondering niet onderdrukken. Maar hare verrassing duurde slechts eene seconde. Met een giftigen blik kneep zij de lippen opeen en mompelde:

'Dasting, ziet het er niet precies naar uit, alsof het meisje zich zelve verheerlijken wil?'

De advocaat haalde de schouders op en antwoordde half fluisterend:

'De jeugd treedt in onze dagen gaarne op den voorgrond; de eerbied voor den ouderdom verdwijnt hoe langer hoe meer!'

NOORWEEGSCHE VISSCHERS, OP WEG NAAR DE MARKT, NAAR HANS DAHL.

Leonie had nu hare tante bereikt, sloeg met ongeveinsde vreugde hare armen om haren hals en heette haar welkom op Zachenburg. Gravin Irma maakte zich tamelijk onzacht los.

‘Maar, Leonie,’ zeide zij bestraffend, ‘gij verkrookt mijnen halskraag.’

‘Heb ik u niet aardig ontvangen?’ vroeg Leonie in hare blijdschap.

‘Mij? Was dat voor mij? Ik dacht, dat het u gold. Voor mij had gij den stinkenden kruitdamp niet behoeven te laten maken.’

Leonie viel deze koele, onvriendelijke bejegening als een koud stortbad op het lichaam en het zoo even nog zoo vroolijk kloppende hart kromp smartelijk ineen.

Zwijgend gingen zij met den advocaat den hoogen trap op; want de jonge gravin had den moed niet nog een enkel woord te zeggen, en tante Irma scheen daartoe evenmin lust te gevoelen.

‘Dat was tante Irma, zooals ik haar altijd gekend heb,’ sprak Heidmann tot Salm, ‘aanmatigend en kwaadaardig. Goddank, dat wij de zwermpotten en zonnetjes nog niet aangestoken hadden. Dat zal morgen onder de vensters van onze goede meesteres geschieden, al zou de oude heks van ergernis stikken.’

Buiten trad weder diepe duisternis in, de lakeien en knechts doofden de fakkels uit en slopen ontevreden met elkander fluisterende naar binnen.

In de eetzaal stond voor Irma en haren begeleider een keurig maal gereed, maar zij raakte niets aan en verlangde slechts eene tas thee. Als zij deze uitgedronken had, wendde zij zich tot Leonie en sprak op afgemeten toon:

‘Morgen vroeg om acht uur zal de heer Dasting rekening afleggen. Goeden nacht!’

Zij stond op en ruischte weg; ook de advocaat boog en begaf zich naar zijne kamer.

Zoodra zij weg waren schoten Leonie's oogen vol tranen. ‘Welk een wederzien!’ zuchtte zij en ging treurig in haar slaapvertrek.

(*Wordt vervolgd.*)

Rebus N° 3.

ALS PRIJS AAN DEZEN REBUS IS VERBONDEN OM BIJ LOTING AAN DE GOEDE OPLOSSERS TOEGEWEZEN TE WORDEN:

DE 1^e SERIE DER

Gezamentlijke Novellen van H.A. BANNING.

ZES SCHOONE BOEKDEELEN IN 8° MET GEILLUSTREERDE OMSLAGEN EN TITELPLAAT.

Bovendien hebben de goede oplossers het recht tegen verminderden prijs te kiezen tusschen boekdeelen, waarvan de lijst hun na ontvangst hunner oplossing zal toegezonden worden.

[Nummer 2]

Onze gravures.

Aan het veer.

AAN HET VEER, NAAR A. ASKEVOLD.

Lucht, water, groen en dieren zijn de gewone elementen van een landschap; en toch, hoeveel verschillende tafereelen worden met die telkens terugkeerende oorstoffen gemaald; want de landschapschilder vindt zijne patronen in oneindige verscheidenheid door moeder Natuur voor hem klaar geweven. Hij heeft slechts een gezicht te kiezen en dan zijn model getrouw te volgen. Maar daarin zit het hem juist: valt de keuze gemakkelijk, om de rijke verscheidenheid, waarmede onze aardsche woon getooid

is, de nabootsing is geen zoo licht werk; want duizenderlei zijn de grillige vormen en gedurig afwisselend de kleurschakeeringen van het prachtige kleed der Natuur.

De schilder, naar wiens tafereel wij in dit nummer eene gravure opnemen, heeft als onderwerp een gelukkigen keus gedaan, en is het ons niet mogelijk op een zwarten afdruk de waarde en waarheid van het koloriet te beoordeelen, teekening en samenstelling toch blijven daarin behouden. En in Askevold's vreedzame berglandschap doen zij zich als eene trouwe kopij der natuur voor.

Aan het veer wacht een landman met knecht en meid, met paard, hond en vee de pont af, om zich over het meer te laten voeren. Aller houding verraadt dat zij dien overtocht gewoon zijn te doen. Het paard staat reeds met de voorpooten in het water, gereed om onmiddellijk het vaartuig in te stappen, zoodra dit aangeland zal zijn; de hond ziet de nadering der pont verlangend te gemoet; terwijl de ossen en koeien, naar hunnen aard minder ongeduldig, bedaard het gewone watertochtje afwachten.

Met dezelfde rustigheid toeven ook meester en dienstboden op den overzetboot, en men kan het hun aanzien dat zij na eene wel volbrachte dagtaak met vredig gemoed huiswaarts keeren.

Niet waar, er is natuur en ook natuurlijkheid in dit schoone landschapstuk?

Rebekka's afscheid.

De schilder van dit bevallig tafereel verplaatst ons in het zonnig Oosten, in het land der Aartsvaders van het Oude Testament en laat ons getuige zijn van het afscheid der schoone Rebekka, als zij het huis harer ouders verlaat om Abraham's dienstknecht Eliëzer te volgen naar het land Kanaän, waar Izaäk haar als zijne bruid wachtte.

De grijze Abraham had, alvorens te sterven, het geluk van zijn zoon willen verzekeren door hem eene deugdzame echtgenoote te verschaffen; en daarom had hij zijn trouwsten dienaar afgezonden naar het land, van waar hij geboortig was en waar zijne bloedverwanten leefden, ten einde van daar eene brave huisvrouw voor Izaäk te halen.

Met vele knechten, tien kameelen en met rijke geschenken beladen, was Eliëzer, als afgezant van een rijk herdervorst, op reis getogen en was eindelijk aangekomen te Haran in Mesopotamië, waar Abrahams broeder, Nachor gewoond had. Alvorens de stad binnen te gaan, liet hij zijn kameelen rusten bij een waterput, waar de vrouwen en meisjes der stad water kwamen putten; onder haar, meende hij, moest de gezochte bruid zich bevinden, en doordrongen van al het gewicht zijner zending, bad hij in stilte:

‘Heer, God van mijnen heer Abraham, sta mij heden bij en doe barmhartigheid met mijnen heer Abraham. Zie, ik sta bij den waterput en de dochters uit de stad zullen komen om water te putten. Laat nu de maagd die, als ik haar te drinken vraag, zeggen zal: drink, en ook uwe kameelen zal ik te drinken geven; laat zij degene wezen, die Gij voor uwen dienaar Izaäk bestemd hebt, en laat mij op deze wijze weten, dat Gij barmhartigheid gedaan hebt met mijnen heer.’

Nauwelijks had hij dit gebed uitgesproken, of daar naderde een meisje, die met de waterkruik op den schouder tot den put afdaalde. Eliëzer verzocht haar te drinken, en zie, met minzame vriendelijkheid voldeed zij niet alleen aan zijn verzoek, maar bood ook aan, zijne kameelen te drinken te geven: ‘Ook voor uwe kameelen zal ik water putten, totdat zij allen gedronken hebben.’ Dat was alzoo de maagd, door God zelven aangewezen om Izaäks echtgenoote te worden, en Eliëzer vernam van haar dat zij Rebekka was, de dochter van Nachor's zoon Bathuel. Zij voegde er bij dat er in het huis haars vaders ruimte en voeder in overvloed was, om hem en zijne kameelen te herbergen, en Eliëzer, haar met gouden oorringen en armbanden uit de meegebrachte schatten beschenkende, riep in dankbare opgetogenheid uit: ‘Gezegend zij de Heer, de God van mijnen heer Abraham, die zijne trouwe barmhartigheid mijnen heer niet onthouden heeft, en die mij langs den rechten weg heeft geleid in het huis van den broeder mijns heeren.’

Met gulle hartelijkheid werd Abrahams gezant daar ontvangen; Rebekka was er hem reeds voor geweest om hare moeder te verhalen wat er gebeurd was en haar de kostbaarheden te toonen, die zij van Eliëzer ontvangen had. Haar broeder Laban ging dezen, die nog aan den waterput wachtte, tegemoet met de woorden: ‘Kom binnen, gezegende des Heeren! wat staat gij buiten? Ik heb het huis en de plaats voor de kameelen in gereedheid gebracht.’ Men geleidde Eliëzer binnen, ontlaadde en verzorgde zijne kameelen, gaf hem en zijn gevolg water om hunne voeten te wasschen en richtte een maaltijd aan. Doch Eliëzer zeide. ‘Ik zal niet eten eer ik mijnen last heb uitgesproken. Ik ben de dienstknecht van Abraham,’ ging hij voort. ‘De Heer heeft mijnen heer zeer gezegend en groot gemaakt; Hij heeft hem gegeven schapen

en runderen, zilver en goud, slaven en slavinnen, kameelen en ezels. En Sara, de huisvrouw mijns heeren, heeft mijnen heer een zoon geschonken in haren ouderdom, en dezen heeft hij al wat hij bezit gegeven. En mijn heer heeft mij bezworen: gij zult voor mijnen zoon geene echtgenoote nemen uit de dochteren der Kanaänieten, in wier land ik woon, maar gij zult gaan naar het huis mijns vaders, en uit mijne maagschap zult gij eene vrouw nemen voor mijnen zoon.' Nu verhaalde hij, hoe de Heer zijne schreden had geleid op den langen tocht, wat hij aan den waterput gebeden had en hoe hij zich vleide dat zijn gebed bij God verhooring had gevonden. Allen hadden aandachtig naar zijn verhaal geluisterd en ten slotte kreeg hij ten antwoord:

'Van den Heer is dit uitgegaan; wij kunnen tegen Zijn welbehagen niets anders tot u zeggen. Zie, Rebekka staat voor u; neem haar en vertrek, opdat zij de echtgenoote zij van den zoon uws heeren, gelijk de Heer gesproken heeft.' Eliëzer had dus het doel van zijn tocht bereikt; hij dankte God, die hem zoo zichtbaar geleid had, schonk Rebekka, haren ouders en broeders gouden en zilveren vaten en kostbare kleederen, nam deel aan den maaltijd en wilde reeds den volgenden dag vertrekken. Daar kwamen echter de moeder en de broeders der bruid tegen op, die haar nog minstens tien dagen bij zich wilden houden; doch de trouwe dienaar stond er op, zijnen heer ten spoedigste den uitslag zijner reis mede te deelen, en toen eindelijk aan Rebekka zelve de beslissing werd overgelaten, antwoordde zij zonder bedenken, dat zij bereid was reeds den volgenden morgen te vertrekken.

En zoo geschiedde het: des anderendaags nam Rebekka afscheid van hare moeder, die haar voor het laatst omhelsde, van haar vader, die haar zijn zegen meegaf, en van hare broeders, die haar den heilwensch toeriepen: O zuster! moogt gij worden tot duizendmaal duizend! dat uw geslacht de poorten zijner vijanden bezitte!'

Roofridders uit de middeleeuwen.

'In de elfde en de twaalfde eeuw breidde zich de gemeente-inrichting over gansch Europa uit; en onder het getal der steden, welke uitmuntten door hunne vaderlandsliefde en hunne vrijheidszucht, door de nijverheid, den rijkdom en de beoefening der schoone kunsten, door de dapperheid en den heldenmoed hunner inwoners, bekleedden de Vlaamsche en de Waalsche steden den eersten rang. De geschiedenis vermeldt onder dat opzicht Gent, Brugge, IJperen, Kortrijk, Doornik, Brussel, Leuven, Luik, Namen, enz., evenals de vrije steden van Duitschland en de Italiaansche republieken.

Maar terwijl de gemeenten ontstonden en eene vaste inrichting bekwamen, hield het leenstelsel op weldadig te zijn, en het verkreeg een aanzien van verdrukking en rooverij, dat het hatelijk heeft gemaakt in de oogen der nakomelingschap. Het gezag der heeren, wier kasteelen op alle punten des lands verspreid waren, was in het begin niet willekeurig; in de gedurige vrees voor de aanvallen der Noormannen of der Sarraceenen, was de kastelein welwillend en goedaardig jegens zijne boeren, welke hij tot zijne verdediging noodig had. Als zijne kinderen in het huwelijk traden, gaf hij hun leengoederen, ten einde hen op hunne beurt omringd te zien door trouwe soldaten en dienaars. Maar toen de invallen der Noormannen opgehouden en de kruistochten eenen omkeer in de fortuinen te weeg gebracht hadden, zochten de groote leenmannen alle bezittingen en alle macht in hunne handen te vereenigen; men zag hen gedurig andere leenen bij de hunne voegen, door oorlogen, erfenissen en huwelijken. Ten einde hunne macht aan den oudsten hunner zonen te kunnen

nalaten, verboden zij het huwelijk aan de jongere zonen en wilden van geene verdeeling hunner goederen meer hooren. De geslachten stierven uit door gebrek aan mannelijke erfgenamen, en een aanzienlijk getal groote leenen gingen door de vrouwelijke lijn over tot nieuwe geslachten. Vlaanderen en Henegouwen, onder andere, behoorden meer dan eens aan vrouwen, uit gebrek aan mannelijke erfgenamen. Terwijl het leenstelsel alzoo inkromp en de leenen aan vreemde heeren overdroeg, verloor het tevens geheel zijne heilzame werking, die ontstaan was uit de wederkeerige ruiling van diensten tusschen den kastelein en de lijfeigenen. Van toen af dacht de heer aan niets anders meer dan om de leenrechten in al hunne strengheid te doen gelden, en hij overlaadde zijne boeren met eene zoo schrikkelijke verdrukking en zoo tallooze knevelarijen, dat dezer gezindheid jegens hem vrij algemeen in haat en oproerzucht veranderde.

Men kan dus zeggen, dat, te rekenen van den tijd der kruistochten of kort daarna, de barons hunne lijfeigenen verdrukten en de burgers haatten, omdat deze laatsten hunne vrijheden en voorrechten gebruikten om paal en perk te stellen aan de dwingelandij der heeren. Bovendien waren de edelen op de rijke stedelingen jaloersch en het smartte hun, dat zij zich uit geldgebrek de prachtige voorwerpen, die hunne begeerlijkheid opwekten, niet konden aanschaffen bij de kooplieden, welke hun weinig of geen krediet gaven, uit vrees van niet betaald te zullen worden. In de oudste grondwetten der gemeenten vindt men altijd eene bepaling, volgens welke het gemeentelid niet gehouden was aan zijnen heer krediet te geven voor meer dan eene zekere som, en, in geval hij meer mocht eischen, al de overige gemeenteleden zich verbonden om hunnen medeburger bij te staan in zijnen wederstand tegen de vorderingen van den heer.

Indien de barons niets konden uitrichten tegen de burgers der versterkte steden, konden zij althans zich meester maken van het vee en de overige bezittingen der boeren en van de pakken der kooplieden, welke van stad tot stad met hunne waren rondreisden. In de twaalfde eeuw zag men den aanvang van het rooversleven sommiger baronnen, die hunne kasteelen tot het verzamelingsoord van eene bende struikroovers maakten, met welke zij de groote banen afliepen en den rondreizenden koopman uitschuddeden; somtijds zelfs sleepten zij hem mede naar de kelders van hunnen burg, en, na hem van alles beroofd te hebben, deden zij hem nog duizend folteringen lijden, ten einde hem te dwingen zijne vrijheid terug te koopen met de goederen, welke hij in zijn land nog bezat.

Maar vooral de boeren hadden het meest van de roofridders te lijden. Onverhoeds werden de weerloozen soms te midden van hunnen veldarbeid overvallen en de ossen hun van den ploeg ontrukt. Daarenboven zagen zij dikwijls hunne akkers platgetreden, hunne huizen verbrand, hunne vrouwen en kinderen gruwelijk mishandeld.

Dat waren, gelijk men wel denken kan, zeldzame uitzonderingen in alle landen. Dezelfde eeuw, die de rooverijen en de meineeden der edellieden zag ontstaan, zag ook den ridderlijken geest bloeien. Zoo sommige ridders de zwakken verdrukten, waren er andere, die hen verdedigden. Zoo sommige heeren verwoestingen aanrichtten, handhaafden andere heeren de gerechtigheid en besteedden al hunne macht om een einde te maken aan de dwingelandij.

Wij zullen hier melding maken van Boudewijn VII, bijgenaamd *met de Bijl*, als van éénen der vorsten, die, in het begin der twaalfde eeuw, de verdediging der zwakken tegen de sterken op zich namen. Deze vorst doorliep de steden, aanhoorde de klachten van iedereen, en strafte de schuldigen met zooveel strengheid en gezwindheid, dat het hem gelukte de orde in het land te herstellen. De magistraten,

welke de wetten hadden overtreden, de barons, die zich wreed of onbeschoft jegens hunne onderhoorigen betoond hadden, vonden bij hem geene genade. Hij deed verscheidene kasteelen en burgen, welke aan die verdrukkers tot schuilplaats dienden, afbreken, en hij trachtte, gedurende zijne gansche regeering, aan het recht de overmacht op het geweld te verzekeren.'

Naar Rome!
Reisherinneringen van J.R. van der Lans.

I.

INLEIDING. - Naar Rome! - Ons reisgezelschap. - Anderhalven dag in 't spoor. - Zwitserland door. - Baze en Lucern.

Tusschen Keulen en Parijs
Leidt de weg naar Rome,

is een oud rijmpe, dat we reeds op moeders knie hebben hooren zingen en dat ons toen al een vaag vermoeden gaf, dat Rome iets zijn moest, waarvoor men Keulen en Parijs gerust links kan laten liggen. Wat later leerden wij in den catechismus Rome als den zetel van het zichtbaar Hoofd der Kerk op aarde eerbiedigen, en op school, in het seminarie of het pensionaat vernamen we telkens meer van dat zelfde Rome, hetwelk we bij onze latere studiën telkens opnieuw zouden ontmoeten.

Nu eens werd onze jeugdige verbeelding geboeid door de fabelachtige geschiedenis der beide knapen Romulus en Remus, die, door eene wolvin grootgebracht, op hun eigen houtje eene stad zouden bouwen, waarbij zij als echte kwajongens ruzie kregen, zoodat de een den ander overhoop stak, omdat hij zijn broer in het ootje had genomen met zijne nieuwe stadsgracht door er zonder polsstok over heen te springen. Dan weder raakten wij in vuur bij het lezen der heldendaden van een Curtius, die met paard en al in een afgrond sprong, of een Mucius Scaevola, die zonder eene spier van zijn gezicht te vertrekken, zijne rechterhand liet braden; en er was een tijd dat wij geene gans konden zien loopen, zonder te denken aan de ganzen, die het Capitool redden.

Maar wat zonken later die helden van het oude heidensche Rome in het niet, als wij den heldenmoed leerden bewonderen van de eerste Christenen, van een Petrus, die op het woord zijns Meesters naar Rome terugkeerde om er gekruist te worden met het hoofd naar beneden, van een Paulus, die er als bloedgetuige voor Christus werd onthalsd, een Laurentius, die op den rooster boven den vuurgloed uitgestrekt, nog de kracht en den moed had om den beulen te verzoeken hem om te keeren, van zoovele andere martelaren, in het Colyseum door de leeuwen verscheurd en in de Catacomben begraven, waar hunne lichamen als heilige relieken werden vereerd!

Wie onzer heeft niet, *Fabiola* lezende, verlangd door dat onderaardsche Rome te dwalen, waarvan het stof met de asch der martelaren is vermengd? Wie heeft niet begeerd, dat Rome te zien, welks keizers eenmaal door het geweld, welks Pausen sedert door de liefde de geheele wereld beheerschten? Wie, die niet ongevoelig is voor natuurschoon en poëzie, heeft niet gewenscht de stad van Virgilius en Horatius te zien, die, volgens Vondels vertaling.

het hoofd zoo hoog alleene
Omhoog (steekt) hoven al de groote steden uit,
Als een cipres verscheelt van 't lage lijnenkruid.

Wie heeft met den dichter niet bij wijlen een heimwee gevoeld naar

das Land, wo die Citronen blühn,
Im dunklen Laub die Gold-Orangen glühn,
Ein sanfter Wind vom blauen Himmel weht,
Die Myrte still und hoch der Lorbeer steht.

En wie daarboven het christelijk Rome heeft leeren waardeeren als bakermat der beschaving, als kweekplaats der kunst; wie het voorrecht gehad heeft reeds elders kennis te maken met enkele meesterstukken van een Rafaël of Michel Angelo, heeft ook verlangd de tempels en gedenkteekenen van dat Rome te zien, hetwelk één ontzaglijk museum, één grootsch kunstpaleis is:

Auf Saülen ruht sein Dach,
Es glänzt der Saal, es schimmert das Gemach,
Und Marmorbilder stehn darin und sehn mich an.

Al deze verschillende begeerten en verlangens, welke in meerdere of in mindere mate in ieder onzer sluimerden, werden op eens wakker, toen in het begin van dit jaar het ‘Comité der Nederlandsche Bedevaarten’ het plan opperde tot eene algemeene Nederlandsche bedevaart naar Rome. Dat plan maakte inderdaad sensatie; ieder besprak het, ieder overwoog het, allen lachte het aan. Eene reis over Zwitserland naar Rome, binnen drie weken heen en terug, in den mooisten tijd van het jaar, daar had ieder wel lust in; maar.... niet ieder kan maar zoo opeens drie weken uit zijne zaken gemist worden, en daarbij, in den tegenwoordigen schralen tijd, zal menigeen allicht weerhouden zijn door de overweging: ‘Zoo'n reisje is nog al kostelijk.’

Dat nam intusschen niet weg dat er aanstonds genoeg liefhebbers kwamen opdagen om de uitvoering van het plan te verzekeren; binnen weinige weken hadden zich een kleine honderdvijftig pelgrims, waaronder vijf en veertig heeren geestelijken, voor de bedevaart aangemeld, en - buitengewoon voorrecht, dat weinigen hadden durven verwachten - twee bisschoppen stelden zich aan hun hoofd. Onder zulk geleide konden de bedevaartgangers blijmoedig en onbeschroomd de groote reis aanvaarden.

Naar Rome!... ‘goede reis!’

De hoeden af, hoera!!!

Zoo zong hun een Rotterdamsch belangstellende, in dichterlijke geestdrift toe:

En snuivend en stampend met dreunend gedruisch
Voert 't stoomtuig de pelgrims thans verre van huis;
Eén blik nog, en alles verdwijnt voor het oog,
Een blik naar den reisweg,... een blik naar omhoog.

Het was eene prachtige, onvergetelijke reis, waaraan allen, die ze hebben meegemaakt, niet dan met genoegen zullen terugdenken, vooral nu zij, sinds weken behouden en wel in het vaderland teruggekeerd, zich ongestoord in de herinnering van het gesmaakte genot kunnen verlustigen, terwijl de doorgestane vermoeienissen en kleine teleurstellingen al lang vergeten en.... vergeven zijn. Want vermoeienissen zijn bij een pelgrimstocht als deze natuurlijk onvermijdelijk en de reis stelde zich in dit opzicht al dadelijk flink in door een ritje per spoor van ten naaste bij twee dagen aan één stuk. Op Maandag 10 Mei toch stapten de pelgrims te Amsterdam om 11.55 in den trein - en er waren er bij, van een eind boven Amsterdam, die 's morgens al om zes uur van huis waren gegaan - om dien niet te verlaten voor den anderen dag savonds om 7.41 te Milaan, aldus onverpoosd nacht en dag doorsporende met geen ander oponthoud van beteekenis dan een groot half uur te Brussel, te Bazel en te Göschenen om daar respectievelijk een middagmaal, een ontbijt en een maaltijd, die het midden hield tusschen beide, te gebruiken.

Men kan zich dus voorstellen of dat vermoeiend is; maar daartegenover staat weer zooveel wat de reis veraangenaamt, dat aan die vermoeienis haast niet gedacht wordt. Vooreerst is men in de coupé zoo goed als thuis; met de reisgenooten heeft men al spoedig kennis aangeknoopt: allen toch zijn met hetzelfde doel uitgegaan en met denzelfden geest bezield; men gevoelt zich ‘onder ons’, men neemt het vaderland om zoo te zeggen op reis mee, evenals de slak haar huis; zelfs in de onbekendste streken is men onder bekenden en geneert zich dan ook niet, het zich in de coupé zoo gemakkelijk mogelijk te maken, nu en dan zijn proviand aan te spreken, van jas of hoofddeksel te verwisselen en zelfs, als men het te benauwd krijgt, de laarzen uit te gooien.

Om tijdkorting behoeft men met verlegen te zijn: op bepaalde tijden verricht men het gezamenlijk gebed, de heeren geestelijken hebben daarbij hun brevier en elke pelgrim bovendien zijn reisboek, dat hij nu en dan raadpleegt, terwijl de gezichten links en rechts afleiding bezorgen in overvloed en tevens stof leveren voor de conversatie.

Wat prachtige gezichten betreft, kan men per spoor misschien geen schooner tocht maken dan juist dien, welken de Nederlandsche pelgrims naar Rome hebben afgelegd. België, Luxemburg, den Elzas en Italië passeert ge achtereenvolgens in revue en geniet om zoo te zeggen een aanschouwelijk onderricht in alle mogelijke onderdeden der aardrijkskunde: ge leert, zoo ge ze nog niet uit eigen aanschouwing kennen mocht, in enkele dagen tijds bergen en dalen, heuvelen en vlakten, rivieren, beken en meren, zeeën, golven en baaien kennen. Ge aanschouwt de rijkste afwisseling van natuurtafereelen, de meest uiteenloopende landstreken, de verrassendste verscheidenheid van steden en dorpen. En wat u op de heenreis ten gevolge der nachtelijke duisternis ontgaat, dat wordt u licht op de terugreis vergoed.

Eerst wordt u een blik vergund op Brussel, dat ge voor een groot gedeelte doorrijdt; dan ontrolt zich voor uw oog het levendige, heuvelachtige Belgische landschap, dat voor ons Hollandsche platlanders (ik zeg niet plattelanders, wel te verstaan) hier en

daar reeds een lust is om aan te zien, vervolgens het boschrijke bergland van Luxemburg, de Elzas met zijne wijnbergen, en eindelijk het nooit volprezen Zwitserland!

De Zwitsers schijnen er bij den aanleg hunner spoorbanen op gerekend te hebben, dat hun land minder door commis-voyageurs, dan door toeristen, minder door reizigers van beroep dan wel door reizigers voor pleizier zou bereisd worden, en het dus minder te doen was om een snel middel van verkeer tusschen de eene plaats en de andere, dan wel om eene gelegenheid tot het gemakkelijk in oogenschouw nemen van het heerlijke land. De spoortreinen toch, die overal elders recht doorsnorren, onverschillig voor hunne omgeving, schijnen in deze bevoorrechte wereldstreek met opzet allerlei kronkels te maken, om toch des te langer in dit lustoord te vertoeven. De oorzaak daarvan zal intusschen wel hierin zitten, dat men dwars door bergen en dalen, rotsen en meren maar geene spoorbaan heen slaat als bij voorbeeld door onze vaderlandsche weiden.

Nu, de toerist zal het zich niet beklagen of de spiraalvormige kronkels, waarmee de spoorbaan zich hier en daar als een lint om de bergen windt, hem nu en dan tweemaal denzelfden weg laten maken, zoodat hij op een gegeven oogenblik de baan, die bij pas heeft afgelegd, een paar honderd meters lager vlak onder zijne voeten ziet. De prachtige natuurtatereelen toch, die onophoudelijk links en recht voor hem opdoemen, voeren hem van de eene verrukking op tot de andere, en hij heeft geene oogen genoeg om zich aan al dat schoons te verzadigen.

De spoorwegwaggons zijn er geheel op ingericht om den reiziger volop van de heerlijke natuur te doen genieten; aan alle kanten open, dat wil zeggen van glas voorzien, zoodat zij links en rechts, voor en achter het gezicht vrij laten, hebben ze daarenboven aan ééne zijde eene geheel opene galerij of een wandelgangetje, waar men met volle longen de frissche berglucht kan inademen. Een balkon voor en achter den wagen geeft verder gelegenheid, van den eenen waggon in den ander over te stappen, en daar al de waggons een doorloopend middelpad hebben, kan men alzoo

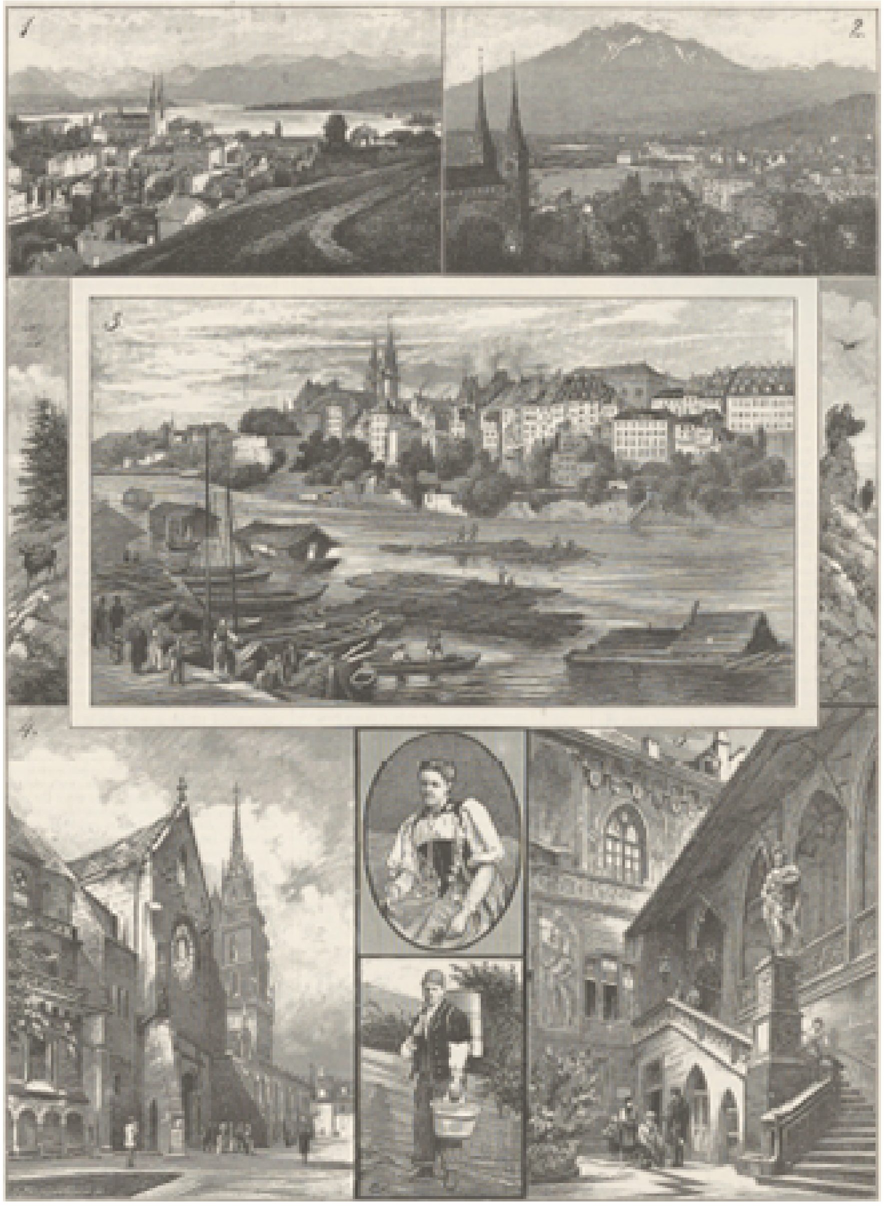

NAAR ROME: ZWITSERLAND, NAAR G.B.M. SÜHL.
1. Lucern en het Lucernermeer. 2. De Pilatusberg. 3. Gezicht op Bazel. 4. De Munsterkerk te Bazel. 5. Het stadhuis te Bazel.

den geheelen trein van het begin tot het einde doorwandelen, zijne kennissen opzoeken en staandebeens hier en daar een praatje maken.

REBEKKA'S AFSCHEID, NAAR E. BERGER.

Het is een lust, op het balkon van zulk een trein staande, tusschen sneeuwbergen en watervallen, over afgronden en rotskloven heen te vliegen, terwijl het vuur, dat bij wijlen de locomotief ontvalt, voor onze oogen in eene grondelooze diepte wegschiet. Watervallen klateren om u heen, beken ruischen onder uwe voeten, monsterachtige rotsblokken grijnzen u aan, links en rechts zien de bergreuzen als met

gefronst voorhoofd op u neer, - wat zou het? Als op een Pegasus gezeten, vliegt gij niet het brieschende stoomros door en over alles heen, laat suizen en bruisen, laat klateren en klotsen wat wil! Inderdaad, hier voelt zich de mensch heer der schepping!

Maar ondertusschen dient hij nu en dan den hoed met beide handen vast te houden en te zorgen dat het hem niet gaat als den heer, wien ik een kostbare *binocle* uit het *étui*, dat hij aan een riem om den hals droeg, zag ontschieten: het ding was natuurlijk reddeloos verloren. Wat daarenboven een leelijk ongerief is op die balkons, dat zijn de roetvlokken, die onophoudelijk op u neerregenen: en als gij een tunnel nadert, zorg dan maar dat ge binnenkomt, wilt ge niet letterlijk verstikken van den rook, die in de nauwe ruimte saamgeperst, minstens driemaal zoo dik is als daarbuiten.

Op een keer dat ik aldus binnen den waggon de wijk nam voor den rook daarbuiten, meende ik haast flauw te vallen van den sigarendamp, waarmee de lage ruimte gevuld was (bij het passeeren van tunnels hield men namelijk de raampjes dicht.... voor den rook!) men kon den blauwen rook wel snijden en behoefde waarlijk niet te vragen met wat voor landslui men hier te doen had, al maakte de tabakswalm de dampers ook volslagen onzichtbaar.

‘Hoe is 't mogelijk, dat gij het hier uithoudt?’ kon ik niet nalaten te vragen.

‘Ja, ziet ge,’ klonk het lachend, ‘dat doen we om niets van de zuivere berglucht te missen.’

‘Laten we nu ons hart nog maar eens ophalen,’ merkte een ander op, ‘in Italië zullen we het wel afleeren.’

Daar kon ik hem geen ongelijk in geven, maar ik rookte toch liever mijne sigaar op het balkon, waar men met volle teugen de frissche lucht inzwolg en het ruimste gezicht had. Hier waren het wijnbergen, die mijn oog troffen, daar frissche alpenweiden, elders een dorp tegen de helling van een berg hangende of een reizende kramer op den slingerenden landweg, die met een aardig boerinnetje, in de schilderachtige dracht van het land, een praatje maakte. Hier Lucern met zijn heerlijk meer, ginds de Pilatusberg; de fraaie afbeeldingen in dit nummer ontslaan mij van de moeite er eene beschrijving van te geven. Jammer van enkele steden, dat wij er slechts uit de verte een blik op konden werpen; want Lucern bij voorbeeld, bevat bezienswaardigs genoeg, en ook Bazel zou wel de moeite van een kort oponthoud geloond hebben. De gravure op blz. 12 vergunt een blik op de oude Rijnstad, zooals zij met de beide torens harer Munsterkerk uit den stroom oprijst. Achter die Munsterkerk, een zeer merkwaardig gebouw van rooden zandsteen, dat uit het begin der elfde eeuw dagteekent, zouden wij het huis hebben kunnen vinden van den beroemden Erasmus, onder wiens standbeeld te Rotterdam men leest:

> Hier rees die groote zon en ging te Bazel onder.

In plaats van Erasmus zien wij echter in dit nummer het beeld van den Romein Munatius Plancus, die een twintig, dertig jaren vóór Christus hier de kolonie Basilea stichtte en zoo den grond legde tot de stad Bazel, welker inwoners hem uit erkentelijkheid hiervoor in 1580 op de binnenplaats van hun raadhuis, tegen de trap, een standbeeld hebben opgericht. Doch laat ik te Bazel voor ditmaal mijn gebazel staken; Plancus kwam van Rome en stichtte Bazel; wij komen van Bazel en gaan naar Rome.

(*Wordt vervolgd.*)

Maria-Legende.
15 Augustus.

Was reeds de Moedermaagd gescheiden
Van haren Zoon zoo langen tijd,
Zij bleef nochtans een leven leiden,
Den hemel onverdeeld gewijd.

Nog moest zij rijkren schat vergaren,
Wanneer haar Zoon ten hemel klom;
Zij sterkte de eerste Christenscharen
En steunde trouw het Christendom.

Haar wijsheid werd zeer hooggeprezen,
Haar raad en daad door elk geacht.
Wen zij veel diensten had bewezen,
Trof eindlijk haar de dood zeer zacht.

Maria bad eens, diep verslonden
In 't mediteeren over God:
‘Wanneer word ik van de aarde ontbonden
En deel ik in mijns Zoons genot?’

Zoo had zij nauwelijks gebeden
Of ziet, er komt een Godsgezant
Vol majesteit tot haar getreden,
Met groenen palmtak in de hand.

't Was Gabriël. Hij sprak: ‘De zegen
Zij u, Maria! met den groet
Van Jezus Christus, die genegen
Zijn Moeder wacht met blij gemoed.’

Maria zei: ‘'t Is een verblijding
Uw taal, o Bode van den Heer!
Maar spreek, wanneer brengt gij de tijding,
Dat ik tot Jezus wederkeer?’

‘Ik ben door God tot U gezonden,
- Zoo luidde thans des Engels woord -
En kom U gunstig nieuws verkonden;
Uw wenschen zijn weldra verhoord.’

‘Gij zuchttet met een groot verlangen,
Gezegende! naar 's hemels woon,
Dien wensch zult gij welhaast ontvangen;
Zoo is 't de wil van uwen Zoon.’

‘Hoelang nog dat genoegen derven?
- Hernam de Maagd met dankbaar hart. -
Dat spoedig sla mijn uur van sterven,
Want elk vertoef baart grooter smart.’

‘Drie dagen zijn U nog gegeven,
Dan nadert zacht bij U de dood,
En gaat gij steeds met Jezus leven,

Aan wien gij lang veel vreugde boodt.

Twee zaken zou ik gaarne vragen,
- Sprak nu verheugd de Moedermaagd -
En moge 't antwoord mij behagen!'
'Ik schenk - zei de engel - wat gij vraagt.'

'Ten eerste: vóór het eind van 't strijden
Verlang 'k de apostelen te zien;
Zeer vaak verzachtten zij mijn lijden,
Ik wil mijn zegen hen nog biên.

Ten tweede: dat mijn stervenssponde
Bezocht mag worden door mijn Zoon.'
'Uw ziel, steeds vrij van elke zonde,
- Zei Gabriël - erlangt dien loon.'

Toen Godsgezant nu had gegeven
Den groenen palmtak aan de Maagd,
Hernam hij: 'Door die tak zal sneven
Wat tegen u het harnas draagt.

Voortdurend wordt de mensch bestreden
Door 't duivlenheir verwoed en fel.
Gij hebt den slangenkop vertreden,
De macht gefnuikt van gansch de hel.'

't Apostel tal was weggezonden
Naar menig afgelegen land,
Om 't Evangelie te verkonden
En om te breken Satans band.

Die helden nu, door God bewogen,
Zijn uit de verte toegesneld.
Maria wierp op hen heur oogen
Van liefdetranen zeer ontsteld.

Maria zei: 'Ik wil verklaren
De diepe droefheid die u plaagt,
Ik zal weldra ten hemel varen;
Zoo heeft een Engel mij gewaagd.'

Uit aller oogen vloeiden tranen,
Bij 't hooren van dat scheidingswoord.
De Maagd sprak thans: 'O wil niet wanen,
Dat 'k u vergeet in Sionsoord.

Gij zijt geen weezen, 'k blijf u sterken,
Gij krijgt een moeder bij den Heer;
Herneemt vol moed uw vrome werken,
Eens keert gij tot uw Moeder weer.

Knielt, kindren! voor het laatste neder;
Naar 't voorbeeld van mijn dierbren Zoon
Dale op u allen mild en teeder
Mijn zegen tot uw afscheidsloon.

Voor mij zal 't aardsche dra verdwijnen.
Hoe blaakt mijn ziel van 't godlijk vuur!

Gewaardig, Jezus! te verschijnen
Met hulp en troost in 't stervensuur!'

De Apostelen wilden haar nu sieren
Met bloemen, waarvan 't Hooglied spreekt.
Zoo zal hun hart wat vreugde vieren
Daar 't nu van bittre droefheid breekt.

Een enkel bloem is mijn genoegen,
- Hernam de goede Moedermaagd -
Gij zult die aan mijn slapen voegen
Omdat ze mij vooral behaagt.

'Die edel bloem, weleer gesproten
Uit Jesse's wortel, is mijn Zoon;
Ik heb bij Hem steeds troost genoten,
Mijn ziel verlangt naar zijne woon.' -

En grooter wordt nu haar verlangen.
Zij slaakt een zucht uit 't diepst der ziel:
'Kom, Jezus! mijnen geest opvangen,
Dat mij die troost te beurte viel!'

Ja, nauwlijks had zij zoo gesproken,
Of Jezus daalt met Engelen neer.
De derde dag was aangebroken.
Voorspeld door Gabriël weleer.

Hoe vurig had zij niet gebeden,
Wat liefdevollen wensch geslaakt!
Toen zij haar Zoon zag binnentreden
Den vreugdeschat, waarnaar zij haakt.

'Met mij en deze geestenscharen
- Sprak Jezus haar teerminnend aan -
Zult gij vandaag ten hemel varen;
Zoo, Moeder! wordt uw wensch voldaan.'

Een englenzang wordt aangeheven:
'Geen vlekken kleefden ooit op U,
Gij zijt Gods reine Bruid gebleven;
Maria! vergezel ons nu.

Uw maagdenlippen zoet als honing.
Verfrisschend schoon als een granaat
Behagen aan den Hemelkoning,
O Duive, steeds bevrijd van 't kwaad.'

Ten hoogsten graad was nu gestegen
In hare borst de liefdevlam,
Zoodat de Maagd uit de aardsche wegen
Dien derden dag ten hemel kwam.

Gedragen op der englen vlerken
En leunend op haar lieven Zoon,
Vertrekt de Maagd en gaat zij werken
Nog meer voor onze hemelwoon.

't Is, lezer, een van die legenden,

Waar 't christenhart zijn troost in vindt;
Wilt gij u tot die Moeder wenden,
Ze ontvangt u zeker als haar kind.

Abdij Postel-Molle.
TH. IGN. WELVAARTS.

De Erfgename van Zachenburg.
(Vervolg.)

II.

Den volgenden ochtend zat gravin Irma met den advocaat Dasting aan eene met papieren bedekte tafel in de bibliotheekzaal. Zij hadden zoo even een onderhoud geëindigd en hielden zich beiden met hunne gedachten bezig. Irma maakte den indruk van eene vijftigjarige, die reeds sedert eene lange reeks van jaren den vrede des harten verloren heeft. Het dunne

naar het zilvergrijs verkleurende haar dekte slechts onvolledig den schedel. In dit gezicht lagen al de scherpe en diepe trekken van den gevorderden leeftijd; maar het miste teenemale de goedhartige uitdrukking, welke die scherpte verzacht.

De advocaat Dasting kon noch op de gezetheid noch op de koele bedaardheid van de gravin roemen, alles aan hem was zoo hoekig en beenig, dat men zich steeds verbeeldde het knakken zijner ledematen te moeten hooren en dit gevoel werd nog verhoogd door de rustelooze bewegingen zijner armen en beenen. Een papiersnipper, een zandkorreltje, een stofje gaf hem aanleiding nu hier dan daar te tasten, te knippen, te vegen en te blazen.

'Maar, Dasting,' sprak Irma, 'zit dan toch eenmaal stil; het duizelt iemand voor de oogen.'

Dasting deed zich geweld aan; hij wilde de gravin geene oorzaak geven tot ontevredenheid, want ondanks de verscheidenheid van hun karakter en hunne persoonlijkheid bestond er toch overeenstemming tusschen hen: zij hadden elkander trouwbelofte gedaan. Irma had een man noodig, die met het rechtswezen en het beheer van goederen bekend was en Dasting had dertig jaren lang vergeefs naar eene rijke en voorname vrouw gezocht.

De deur opende zich thans en Leonie trad binnen.

'Goeden morgen, tante Irma,' riep zij met kristalheldere stem en ging op haar toe om haar de hand te bieden. De bitterheid, welke daags te voren haar hart overmeesterd had, was met het zoo even in de kapel verrichte morgengebed verdwenen.

'Neem plaats,' sprak de tante bits; 'wij wachten reeds sinds een vol uur. Stiptheid is nooit eene deugd van u geweest.'

Het kleurende meisje zette zich op den stoel, die voor haar gereed stond en knikte den advocaat begroetend toe.

'Genadige freule,' ving deze aan, 'wij zijn gekomen om rekenschap te doen van het beheer uwer fortuin. Hier in dit boek vindt gij alle ontvangsten en uitgaven opgeteekend en daar zijn de gezamenlijke bedragen. Indien gij het mij vergunt, zal ik de posten met u doorloopen en u de noodige ophelderingen geven. Wij zullen met uwe goederen in Hongarië een aanvang maken. Wilt gij zoo goed zijn het boek van het riddergoed Temeswar voor u te nemen.'

Leonie nam het boek en volgde zijne voorlezing; haar oog zag wel de cijfers, maar zij was met hoofd en hart niet bij de zaak; de bejegening der tante smartte haar nog te diep.

'Het is zooals ik gezegd heb,' viel deze uit; 'orde kent gij niet. Zij hoort niet eens, wat gij zegt, Dasting.'

De jonge gravin kleurde nog sterker, hief echter ook met grootere levendigheid dan het anders in haren zachtzinnigen aard lag het hoofd op en zag hare tante met vasten blik aan. Mogelijk was zij voornemens iets te antwoorden, maar Dasting, wien er veel aan gelegen lag, den weg der goede verstandhouding niet te verlaten, nam snel hare aandacht in beslag door het voorleggen van een nieuw document. Leonie's gelaatstrekken hadden eene hooghartige uitdrukking aangenomen en de roode kleur was verdwenen. Zij vergeleek elk cijfer, rekende zelfs enkele sommen na en legde de kwitantiën en andere stukken naast zich.

Met de tusschenpoozing van het middagmaal duurde de vervelende bezigheid tot laat in den namiddag. Nu sloeg de advocaat de boeken toe met de woorden:

‘Gij hebt nu een algemeen overzicht gekregen, freule. Uw vlug begrip zal u reeds gezegd hebben, dat het beheer zeer geregeld en onbaatzuchtig geweest is. Een nauwkeuriger narekenen der bijzonderheden zou weken en maanden vorderen. Ik meen mij niet te vergissen, als ik aanneem, dat gij de zaak zult willen besluiten en mij kwijting van mijn beheer geven.’

Leonie greep naar de pen en schreef zonder aarzelen haren naam onder de afrekening. Het kwam er bij haar minder op aan, dat zij sloot dan dat de afdoening daardoor vertraagd zou kunnen worden. Dasting nam het onderteekende stuk aan en stak het in den zak.

Op tante Irina's lippen had reeds tijdens de onderteekening een zegevierende lach gezweefd; thans gaf zij aan hare inwendige blijdschap in de volgende bewoordingen lucht:

‘Voortaan zal het beheer u minder last veroorzaken, want Zachenburg en alle Duitsche goederen gaan met den dag van heden in mijn bezit over. Gij kunt evenwel nog eenigen tijd hier blijven wonen.’

‘In uw bezit?’ vroeg Leonie ten hoogste verbaasd.

‘In het mijne; en ik leg er hiermede de hand op,’ antwoordde Irma.

‘Gij wilt zeggen, tante, dat gij om een of ander landgoed verzoekt als een geschenk, omdat gij gedurende mijne minderjarigheid veel last en moeite met mij gehad hebt. Gaarne, tante; ik ben niet gierig en heb toch veel meer dan ik noodig heb om van te leven. Kies derhalve. Alleen niet den Zachenburg.’

‘Gij voert eene taal als eene koningin,. Leonie,’ zegde Irma spottend. ‘Gij wilt mij grootmoedig een uwer goederen toewerpen. Ik ben echter niet voornemens mij te doen beschenken, maar ik eisch wat mij toekomt.’

‘Wat u toekomt, tante? Ik meen dat ik het eenige kind geweest ben en derhalve ook de eenige erfgename.’

De gravin lachte kwaadaardig en antwoordde op een toon, die het meisje diep door de ziel sneed:

‘Het doet mij leed, dat ik u uit eene groote dwaling moet wakker schudden. Uw oom Herman heeft de gezamenlijke Duitsche goederen, dus ook den Zachenburg, aan mij vermaakt.’

‘Oom Herman?’ vraagde Leonie verwonderd. ‘lk meen toch, dat de Duitsche goederen van mijn vader kwamen en ik ze als zijn eenig kind moest erven.’

‘Wat gij meent, is geheel onverschillig,’ sprak Irma. ‘Zij komen van oom Herman en deze heeft ze aan mij vermaakt. Dasting, toon haar toch het testament!’

Leonie nam het testament uit Dastings hand en bekeek de onderteekening.

‘Het is zoo,’ zegde zij op treurigen toon. ‘Maar laat mij Zachenburg, tante; mijn hart is er aan gehecht. Neem in plaats van den Zachenburg een der Boheemsche of Hongaarsche goederen.’

‘Zachenburg weggeven?’ antwoordde Irma; ‘daar komt niets van! De Zachenburg wordt mijne blijvende woonplaats.’

Leonie verzocht haar in de warmste bewoordingen, in eene ruiling te bewilligen, maar Irma bleef onverzettelijk in hare weigering. Dasting poogde een vergelijk tot stand te brengen.

‘Twist is een onvruchtbaar iets,’ zegde hij, ‘en hij sticht onder bloedverwanten altijd veel kwaad. Ware het niet beter, genadige vrouw, dat gij voor den Zachenburg eene ruime schadeloosstelling ontvingt?’

‘Spreek er niet meer over, Dasting,’ antwoordde de gravin op verwijtenden toon. ‘Juist den Zachenburg wil ik hebben, daar ga ik niet van af. Gij weet dit toch; waarom doet gij mij dus zulk een voorstel?’

Dasting zweeg; hij waagde verder geen woord meer. Irma hield nu de zaak voor afgedaan en deed terstond den eersten stap tot inbezitneming.

‘Lang zullen wij hier niet samen kunnen blijven wonen,’ ging zij voort; ‘gij zult daarom wel doen, als gij spoedig een ander goed tot verblijf kiest.’

Leonie stond van haren stoel op en verliet de bibliotheek.

‘Gij waart al te haastig, genadige gravin,’ sprak de advocaat met gedempte stem, zoodra Leonie weggegaan was. ‘Tot heden was het meisje nog een kind, hetwelk slechts geleerd had zich aan vreemd gezag te onderwerpen; ik vrees, dat uwe onbuigzaamheid en uwe stoute taal haar tot verzet zullen aansporen. Er lag eene zekere uitdagende uitdrukking op haar gelaat.’

‘Ik weet het van ouds, Dasting, gij behoort tot de angstvalligen. Maar wat valt er nog te bedenken? Het testament spreekt duidelijk en ik heb waarlijk lang genoeg gewacht.’

‘De genadige gravin vergeet, dat aan het testament later een codicil toegevoegd is, hetwelk uw recht vernietigen kan.’

‘Och kom!’ antwoordde Irma, ‘dat codicil is bijkans sinds den dag, dat het geschreven werd, verloren geraakt. Was het nog in de wereld, dan had ik het gevonden, want op alle kasteelen mijner nicht is geen hoekje, dat ik niet doorzocht heb. Bij een openbaar beambte is het nooit in bewaring gegeven, dewijl mijn broeder voor de schande vreesde.’

‘Ik weet het, genadige vrouw, ik zelf heb het niet aan opzoekingen laten ontbreken; maar is het niet mogelijk, dat Leonie gelukkiger geweest kan zijn, dan wij?’

‘Kom! Dasting, uwe eeuwige mogelijkheden vervelen mij. Veronderstel zelfs dat zij er kennis van droeg, ja zelfs het codicil in handen had, wat ware het dan nog? Dit codicil heeft betrekking op een erfgenaam, die niet meer in leven is. Wij zijn immers in het bezit van zijn acte van overlijden?’

De rechtsgeleerde maakte hier zoo veel bewegingen met armen en beenen, dat tante Irma hem met een donkeren blik aanzag.

‘Dat moet gij u afwennen, Dasting,’ zeide zij. ‘De sterkste zenuwen kunnen dat niet uithouden. Mijn toekomstige echtgenoot moet op mijn afkeer van iets acht geven.’

De advocaat boog en gaf ten antwoord:

‘Zoo ik in al te hevige beweging geraakte, kan ik die slechts door de verwondering, dat gij van de acte van overlijden gebruik wilt maken, verontschuldigen.’

‘Natuurlijk alleen in het geval, dat zij lucht van de zaak mocht hebben; maar daar valt niet aan te denken!’

‘Ik weet niet, genadige gravin, of het niet beter ware den erfgenaam als verdwenen te doen verklaren?

‘Dit zou niets anders zijn dan de zaak op de lange baan schuiven en voor alle mogelijkheden deuren en vensters openzetten. Ik wil eindelijk in het bezit komen van het goed, waarnaar ik zoo lang gesmacht heb.’

Het paar stond op en verliet de bibliotheek. Gravin Irma keerde in het trotsche bewustzijn heden gebiedster van Zachenburg geworden te zijn, naar hare vertrekken terug en liet zich in een zetel vallen.

‘Ik moet onmiddellijk bezit nemen,’ zegde zij tot zich zelve, ‘en ik mag den langzamen Dasting geen tijd laten de zaak te verwikkelen en in de lengte te trekken. Laat den huishofmeester komen,’ riep zij hare kamenier toe.

Deze verscheen - het was een oud man met sneeuwwitte haren.

‘Ik wil dat binnen een half uur het geheele mannelijke en vrouwelijke dienstpersoneel van het kasteel in de groote bediendenzaal bijeen kome,’ riep de gravin hem toe en wenkte hem met de hand om dadelijk heen te gaan.

De oude man maakte bezwaar om haar bevel uit te voeren, zonder eerst met Leonie gesproken te hebben. Hij ging deze onverwijld berichten, wat de oude gravin hem belast had.

‘Zij gedraagt zich dus reeds als was zij de onbestreden meesteres van Zachenburg,’ zeide Leonie. ‘Ik ben nieuwsgierig te hooren, wat zij mijne lieden te zeggen heeft. Zacharias, staat het groote scherm nog in de bediendenzaal?’

‘Ja, genadige freule, het scherm staat er nog.’

‘Voer dan tante's bevel stipt uit.’

De hofmeester ging heen. Leonie echter begaf zich met Sylphide, hare moederlijke vriendin, intusschen naar het lokaal. In de groote zaal, waar het dienstpersoneel zijne maaltijden placht te gebruiken, stond een groot scherm voor de kachel.

Achter het scherm nam Leonie op oenen stoel plaats. Weldra had zich het dienstpersoneel verzameld en eindelijk ruischte ook de oude gravin in een zwaar zijden kleed, door Dasting gevolgd, naar binnen. Met gemaakte deftigheid ging Irma tusschen de lieden door, nam achter de tafel plaats, haalde een papier uit den zijzak van haar kleed en riep op bevelenden toon: ‘Luister naar hetgeen ik u ga voorlezen.’ Onder de voorlezing keken de toehoorders elkander geheel verwonderd aan. Toen de gravin met lezen gedaan had, vouwde zij het papier dicht en sprak: ‘Gelijk gij hoort gaan de gezamenlijke Duitsche goederen op den dag, dat Leonie van

Zachenburg meerderjarig wordt, op mij over. Ik ben derhalve sinds heden ochtend de rechtmatige meesteres van Zachenburg en ik wil, dat gij u in deze stonde verbindt, mij als zoodanig te erkennen en alleen aan mijne bevelen te gehoorzamen.'

Na eene poos ging zij voort:

'Zacharias, komt gij eerst, en leg uwe hand in de mijne, ten teeken, dat gij mij als meesteres erkend hebt.'

De grijze man deed eene schrede vooruit, boog diep en sprak met sidderende stem:

'Genadige gravin, uw eisch komt mij zoo onverwacht, dat hij mij in verwarring brengt en ik wellicht niet in staat ben mij zoo duidelijk uit te drukken als ik het zou willen. Ik wil mij echter moeite geven geen twijfel omtrent mijne bedoelingen over te laten. Mijn hoofd is in den dienst der familie, die het kasteel tot dusverre bezeten heeft, zoo wit geworden als de sneeuw des winters op het veld en ik vrees, dat het niet meer buigzaam genoeg is om zich onder nieuwe meesters te krommen. Zoo lang gravin Leonie mijne meesteres is, blijf ik binnen de muren van Zachenburg en dien ik haar trouw. Een vreemde dien ik niet, daartoe ben ik te oud.'

Irma had zulk eene taal niet verwacht; het trotsche schepsel met het ijskoude hart kon zich niet verbeelden, dat er nog menschen in de wereld waren, die zich niets aan haar lieten gelegen liggen. Zij sidderde van gramschap als zij antwoordde:

'Het is mijn voornemen niet hier iemand vast te houden. Wie het onder mijn bestuur niet bevalt, dien belet niets om heen te gaan. Den huishofmeester beschouw ik reeds nu als ontslagen, ik beveel hem morgen het kasteel en het gebied van den Zachenburg te ontruimen.'

Een onwillig gemor verhief zich, waardoor Irma nog meer verbitterd werd. Zij riep daarom:

'Het komt er niet op aan, wat iemand van u wil, maar wat ik wil. Ik heb geen lust met ieder van u lieden in het bijzonder te spreken. Om aan alle verdere grofheden in eens een einde te maken, verklaar ik thans dat gij allen ontslagen zijt.'

Er ontstond op die woorden eene geweldige opschudding in de zaal, allen schreeuwden woest dooreen en drongen tegen de tafel op, achter welke de gravin met van woede schitterende oogen hen uittartend zat aan te zien. Op eens trad Leonie van achter het scherm te voorschijn en op eens werd het doodstil. Alleen Irma ontstelde blijkbaar bij hare onverwachte verschijning.

'Tante Irma,' sprak Leonie, 'gij hebt aan mijn personeel een testament voorgelezen krachtens hetwelk gij meesteres van Zachenburg geworden zijt. Maar dit testament is nog niet onderzocht; zoolang het niet door het gerecht geldig en als onaantastbaar verklaard is, blijft Zachenburg in mijn bezit. Naar mijne meening is dit zoo zonneklaar, dat mijne verstandige tante de laatste zijn zou, ontijdig van het goed bezit te willen nemen. Voorshands kan derhalve ieder van het dienstpersoneel blijven, als hij zelf wil. Het moet echter niet gedwongen zijn.'

'Lang leve onze goede meesteres!' riepen allen als uit éénen mond. De mannen zwaaiden met hunne mutsen en de vrouwen wuifden met hunne zakdoeken.

De rechtsgeleerde, die tot dusverre zwijgend ter zijde gestaan had, ging op Irma toe, bood haar den arm en fluisterde:

'Kom mede, genadige vrouw; als deze menschen opgewonden zijn, bedenken zij niet meer wat zij doen!'

Leonie verliet de zaal en het dienstpersoneel volgde. De advocaat en Irma waren alleen; beiden stonden zwijgend tegenover elkander, tot eindelijk Irma haren toorn door een gekunstelden lach lucht gaf.

ROOFRIDDERS UIT DE MIDDELEEUWEN, NAAR P. BAUER.

‘Prachtig!’ riep zij uit, ‘hoe dit meisje, dat nauwelijks de school ontwassen is, zich kan laten gelden! Zij treedt tegen mij, hare tante, op alsof ik haar brood at. Maar dat alles zal haar niets baten. Op Zachenburg blijf ik en ik zal de zegepraal beleven, dat zij met schande van hier trekt!’

‘De dingen nemen een slecht begin,’ meende Dasting. ‘Wij hadden er geen van beiden op gerekend, dat Leonie zich verzetten zou; wij hoopten veeleer, dat het testament volkomen genoegzaam zou zijn, om haar lijdzaam in alles te doen berusten. Daar dit echter niet het geval is moeten wij het gerecht vermijden, en de zaak onder ons in den minne regelen. Als gij mijn raad wilt volgen, genadige vrouw, zou ik u voorslaan met Leonie een vergelijk te treffen, waarbij wij elk gevaar uit den weg gaan.’

‘Kom, Dasting, gij kunt dit toch niet van mij verwachten. Nadat ik eenmaal als meesteres opgetreden ben, kan ik niet loven en bieden. Meent gij echter, die er niet bij betrokken zijt, op deze wijze ons doel te bereiken, geef ik u vrijheid om te handelen.’

Dasting knikte. Het waardige paar, welks overeenstemming zich eigenlijk beperkte tot de bevrediging van eene onverzadelijke geldzucht, verliet de dienstbodenzaal en begaf zich naar zijne vertrekken.

Het dienstpersoneel had zich intusschen in den hof verzameld, waar onder hevige bewoordingen het voorval besproken werd.

‘Het is goed dat wij gisteren ons vuurwerk niet geheel afstaken,’ zeide Heidmann, ‘want wij hebben nog niets gedaan om den feestdag onzer meesteres te vieren. Wat dunkt u, als wij nu eens voor het balkon van haar zitvertrek een vreugdevuur afstaken.

De voorslag vond algemeenen bijval. Den ouden Zacharias werd opgedragen om uit aller naam de gelukwenschen te gaan overbrengen. Zacharius ging en het

mannelijke personeel begaf zich met de stukken van het vuurwerk beladen naar een lagen heuvel voor het kasteel, die vlak tegenover het bedoelde balkon lag. Zij zagen licht in het vriendelijke vertrek en kort daarop ook de meesteres, die de balkondeur opende om de warme avondlucht toegang te verschaffen.

'Wat ziet zij er ontdaan uit!' merkte Pimm ann. 'Het heeft haar sterk aangepakt. St!.... daar komt Zacharias binnen; hij spreekt, hij draagt onzen gelukwensch voor. Nu is het tijd, Heidmann, haast u!'

De tuinman haastte zich zooveel hij kon; maar zijn toebereidselen vorderden toch eenigen tijd en de haast waarmede hij te werk ging, vertraagde den aanvang nog meer.

Thans echter snorde de eerste vuurpijl in de hoogte en sprong aan den donkeren avondhemel uiteen. Op het oogenblik dat Leonie door het gedruisch een weinig verschrikt opzag, viel een regen van veelkleurige sterren neder. Vuurpijl op vuurpijl steeg op; de boomgroepen werden door de prachtvolle Bengaalsche kleuren verlicht, de omtrek scheen in eene tooverwereld herschapen. Zwermpotten knetterden, zonnen wentelden tot eindelijk de laatste korrel kruit verbrand was en het bosch in het duister terugzonk.

Blijmoedig keerden de lieden in het slot terug. Daar ontvingen zij van Zacharias wederom het bevel om in de dienstbodenzaal bijeen te komen, maar het kwam ditmaal niet van Irma doch van Leonie. Zij wilde hen voor de haar bereide verrassing persoonlijk bedanken. Een waas van blijde genoegdoening lag nog op hare wangen, als zij binnentrad en sprak:

'Ter wille van tante had ik liever gezien, dat het vuurwerk achterwege gebleven ware. Daar er echter niets meer aan te veranderen is, beken ik met vreugde, dat mij uwe gehechtheid goed doet. Cypriaan zal u een goeden dronk uit den wijnkelder voorzetten. Laat het u goed smaken, maar vermijdt onnoodig rumoer om tante Irma niet nog meer te prikkelen.'

Met deze woorden verliet zij, vriendelijk met de hand tot afscheid wuivende, de zaal.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 3]

Onze gravures.

Hebben is hebben en krijgen is de kunst.

HEBBEN IS HEBBEN EN KRIJGEN IS DE KUNST, NAAR JOS. H. BEARD.

Het is opmerkelijk welke treffende beelden de dierenwereld soms oplevert van het leven in de menschelijke maatschappij. Zoo zien wij hier eene toepassing van het recht des sterksten in nagenoeg gelijke omstandigheden als we die niet zelden in de hedendaagsche samenleving waarnemen. De wezel op de geestige teekening van den Engelschen kunstenaar heeft in het vogelnest eene geschikte schuilplaats ontdekt voor zich zelf en zijn talrijk kroost, en bij afwezigheid van de heeren des huizes neemt hij er eenvoudig zijn intrek in, na eerst zonder vorm van proces hunne jongen

er uit geworpen te hebben onder de zinspreuk, die ook in de menschelijke maatschappij zoo dikwijls wordt toegepast: *óte-toi de là que je m'y mette.* De verongelijkten teekenen natuurlijk protest aan tegen deze schending van woning door uit alle macht om hulp te schreeuwen. Daar komen in der haast de ouden aangevlogen en vinden het nest door een vreemden indringer bezet, hunne plaats door een overweldiger ingenomen. Verontwaardigd gaan zij den onbeschaamde te lijf, maar deze weet zich met bek en klauwen te weren. *J'y suis, j'y reste*, schijnt hij hun toe te voegen, hebben is hebben en krijgen is de kunst.

Is het noodig de toepasselijkheid dezer fabel op de menschelijke maatschappij door feiten toe te lichten?

Morgengebed.

Wat kan er bevalliger, aanminniger zijn dan de aanblik van het schuldelooze kind, dat, uit de zoete morgensluimering gewekt, bij moeder de handjes leert samen vouwen en het morgengebed leert stamelen! Zelden zagen we die beminnelijke groep lieftalliger, treffen-

der voorgesteld dan op de schilderij van Paul Wagner, waarnaar onze gravure is vervaardigd. Welke onschuld, welke vroolijke levenlust straalt er uit de heldere oogen der kleine, die blijmoedig den nieuwen dag tegenblikt! Onder den zachten aandrang der goede grootmoeder vouwt het kind de handjes samen en stamelt gewillig de heilige woorden na, die de oude vrouw haar voorzegt, en waarvan de kleine stellig nog niet veel begrijpt. Doch wat beteekent dit, als het kind maar van de vroegste jeugd leert het hart bij den aanvang van elken nieuwen dag tot God te verheffen. Later, als in dat thans zoo levenslustige hartje van zelf de behoefte aan steun en troost van den Vader hierboven ontstaat, zal het geleerd hebben in het gebed den weg tot dien Vader te vinden, om tot Hem in alle omstandigheden des levens zijn toevlucht te kunnen nemen.

Avondstemming.

We hebben hier een tafereeltje voor ons uit de zoogenaamde impressionistische school, dat is die richting in de schilderswereld, welke er vooral naar streeft den indruk, door den aanblik der natuur in zeker oogenblik op ons gemaakt, de stemming, door de aanschouwing van een landschap bij ons teweeggebracht, in tinten en lijnen weer te geven. Avondstemming, heet de fijne schels van Petersen-Angeln, welke wij den lezer in dit nummer aanbieden; en inderdaad, de beschouwing van dit rustige landschap wekt in ons dezelfde stemming op, als die we op een stillen, schoonen avond in het vrije veld ondervinden. De kalmte van den effen waterplas op den voorgrond, de vredige boerenwoning, onder het geboomte verscholen, de fijne rook, die langzaam uit den schoorsteen naar boven kringelt, de ooievaar op het nest en het molentje in het verschiet, alles in dommelige rust, brengt van zelf eene zachte, gemoedelijke avondstemming in ons teweeg.

Hier geene scherp begrensde omtrekken of heldere tinten, als in een landschap door felle zon beschenen. Alles dommelt hier weg in zachte tinten en flauwtjes aangegevene lijnen, alsof de avondschemering het heele landschap met een nevelig gaas omhulde. Jammer dat dit onbepaalde en vage, hetwelk de impressionistische kunst eigen is, bij vele harer beoefenaars in zekere slordigheid en oppervlakkigheid ontaardt, die zij breedheid van behandeling gelieven te noemen, maar die terecht wel eens de vraag heeft uitgelokt of onze impressionisten ook uitsluitend voor bijzienden schilderen.

Krabbenvangers aan de Noordzee.

Hoe aanlokkend komt dit tafereel, waaruit de frissche zeebries ons schijnt toe te waaien, ons in de vakantiedagen niet voor. Het strand is immers het groote herstellingsoord voor de slachtoffers der overspanning en overprikkeling van onzen zenuwachtig gejaagden tijd, maar niet het strand eener drukke badplaats zooals Oostende, waar men al het gewoel der bedrijvige steden, al de luidruchtigheid van het moderne leven weer terugvindt. Neen, wie werkelijk van de kalmte der groote

zee en de poëzie van het strandleven genieten wil, begeve zich naar de afgelegen dorpen der West-Vlaamsche kust en dole er rond langs de stille duinenrij. Hij behoeft niet bevreesd te zijn, dat hij er zich vervelen zal, want de onafgebroken arbeid der strandbewoners voor het dagelijksch brood geeft bedrijvigheid en levendigheid genoeg, om de belangstelling van den bezoeker te boeien.

Welk eene drukte bij voorbeeld in het bevallige tooneeltje, waarvan de kunstenaar ons hier getuige doet zijn. De avond valt, dat is de geschiktste tijd om garnalen en krabben te vangen, en de visschersbevolking is met schepnetten en manden uitgetogen om de zwarte schaaldieren te verschalken, welke, als zij rozerood door onze garnaalvrouwen rondgeleurd worden, zoo menigen liefhebber doen watertanden. Het zijn de bekende strandkrabben, welke zoo veelvuldig aan onze kusten voorkomen. Bij voorkeur houden deze dieren zich op onder de groote steenen, welke aan den voet der zeedijken liggen, of anders in zoute kreken en dergelijke plekjes, waar geen sterk getij gaat. Maar ook aan het vlakke strand worden ze veel aangetroffen, en daar zijn ze het gemakkelijkst buit te maken. De visscher gebruikt daartoe een groot net, dat hij aan eene touw of een stok achter zich sleept, terwijl hij met opgestroopte broek of hooge waterlaarzen aan door het zeewater waadt. De garnalen en krabben, die met honderden tegelijk de groote opening van het net binnenzwemmen, blijven tusschen de mazen gevangen, en kunnen op het strand gemakkelijk uitgeschud en in manden verzameld worden. Op onze gravure zien wij juist den inhoud van zoo'n net ledigen terwijl intusschen een andere visscher weer met den behaalden buit het strand opkomt. Een paar vrouwen staan gereed om de gevulde manden naar huis te dragen en maken in afwachting op kleine schaal jacht op de krabben, die zij hier en daar weten machtig te worden en in hunnen voorschoot verzamelen. Het is verwonderlijk wat de arme kustbevolking al niet op het strand weet te halen; van alles levert de zee haar op, tot aangespoeld brandhout toe. Wat de akker is voor den landman, dat is de zee voor de strandbewoners: het oogstveld, dat hun het dagelijksch brood verschaft.

‘Aangenaam kennis te maken.’

Ongetwijfeld zijn we hier getuigen van eene eerste kennismaking, maar of die nu wel van den aangenaamsten aard is, durven wij niet beslissen. Zeker is het dat de gevederde bosch-toerist, die zich ter verpoozing een oogenblik op een ranken twijg komt neerzetten, volstrekt niet aangenaam verrast wordt door de ontdekking dat reeds een andere zwerver hem is vóór geweest op het uitgekozen plaatsje. Dat mag men ten minste opmaken uit den verbaasden, wantrouwigen blik, op den onbekende geworpen, en uit de manier waarop hij de vleugels uitspreidt en zich schrap zet.

Maar voor den andere is de ontmoeting stellig nog minder aangenaam, en het is te verwachten dat de slak, die eerst de horens zoo nieuwsgierig uitsteekt, zich spoedig in hare kluis zal terugtrekken, waar zij beter een stootje lijden kan.

Welk een gemoedelijke humor schuilt er in dit eenvoudig tooneeltje uit de dierenwereld.

Naar Rome!
Reisherinneringen van J.R. van der Lans.

II.

De St.-Gotthardbaan. - Voorheen en thans. - In den tunnel. - Een achterblijver. - Nog een ongevalletje. - Naar Genua.

Wat er op onze negentiende eeuw ook moge te zeggen vallen, dit dient men haar ten minste ter eere na te geven, dat zij in het aanleggen van spoorbanen met aan- en bijhoorigheden als bruggen, viaducten en tunnels haar gelijke niet heeft. Neem al de zeven wonderen der oude wereld met de tallooze achtste wereldwonders van lateren tijd bijeen en ge hebt nog niets wat in vergelijking kan komen met den St.-Gotthardspoorweg: die is bepaald eenig in de geschiedenis der menschheid, en zijne openstelling in December 1881 verdient dan ook te blijven opgeteekend als eene gebeurtenis van gewicht.

Negen en een half jaar aan één stuk had men aan den grooten tunnel gegraven en dat was om den drommel niet het dooreten van een brijberg geweest. In het geheel 14944 meters of twee en een half uur gaans lang, moest hij geboord worden door glimmer- en talklei met vele kwartsaders en over eene lengte van 2060 meters door granietgneis. En ofschoon bij zulk een onderaardsch reuzenwerk zich allicht tal van onvoorziene hinderpalen zullen voorgedaan hebben, bleek de ingenieur, die het in acht jaren tijds meende te kunnen voltooien, zich volstrekt niet misrekend te hebben. In Augustus 1872 was men aan weerszijden van den berg met graven begonnen en in Februari 1880 konden de werklieden van noord en zuid elkaar in het hart van den berg op de met juistheid aangewezen plek de hand reiken. De tunnel was dus doorgegraven, de scheidsmuur gevallen en Italië rechtstreeks met het overige Europa verbonden; maar er ging toch nog anderhalf jaar mee heen voor de eerste spoortrein langs den nieuw gebaanden weg door het gebergte vloog. Slechts hierin had de ingenieur zich misrekend, dat hij de voltooiing van het werk zelf niet aanschouwen zou: in Juli 1879 toch was Favre in den tunnel overleden.

De kosten van dezen onderaardschen spoorweg hebben beloopen de som van zestig millioen franks, terwijl de geheele St.-Gotthardbaan op 150 millioen franks geraamd wordt; maar dat geld, bijeengebracht door de verschillende staten, die bij den aanleg van dit internationale reuzenwerk belang hadden, is niet weggegooid. Men mag toch verwachten dat het verkeer door den tunnel allicht op den duur de kosten zal goedmaken: bij den aanleg werd althans ondersteld dat het vervoer jaarlijks 200.000 personen en 400.000 ton goederen zou bedragen. Overigens is de Sf.-Gotthardtunnel volstrekt geen ‘voorwerp van weelde,’ zooals Busken Huet zich uitdrukt. Men moet hem maar eens hooren vertellen, wat een getob het was om vroeger over den berg heen te komen, waar men thans in een half uurtje onder doorstoomt. Hij maakte de reis omstreeks half Mei en vond alles nog dik in den sneeuw, wat op deze hoogte (Göschenen ligt 350 meters boven den zeespiegel, terwijl men in den tunnel zelf nog 15 meters rijst) niet te verwonderen is. De tocht moest alzoo per slede geschieden, en dat duurde drie uren voor het beklimmen, en één uur voor het afdalen; ‘doch dat eene heugt u nog veertien dagen daarna;’ voegt de prettige verteller er bij. ‘De paarden, zacht van stal gegaan, beginnen hoe langer hoe harder te draven; en zij moeten wel, want de slede stuwt hen voort, Gelukkig behouden zij hunne volle tegenwoordigheid van geest, en zetten zij met de behendigheid van een opera-danser hunne breede voeten telkens op een veilig punt. Halt! commandeert de voorste postiljon. Beneden uit de diepte komt eene andere sleden - karavaan opzetten, en er moet uitgehaald worden. Doch het pad is zoo smal, dat men niet uithalen *kan.* Daar rechts de afgrond gaapt en met een gewissen dood dreigt, schiet er niets anders over,

dan uwe slede links in den muilen sneeuw te sjorren. Maar links glooit het, en gedurende eenige minnten blijven uwe slede en gij, met een hoek van negentig graden op zijde hellen. Alles loopt echter zonder kleerscheuren af; de twee karavanen passeeren elkander, en de vliegende tocht naar omlaag wordt voortgezet. Ai! daar struikelt het paard van de slede vóór u: de slede kantelt (links, goddank!) de passagier rolt er uit en neemt een onvrijwillig sneeuwbad; de postiljon helpt hem op, vloekt tegen zijn paard, en de zaak is weder gezond. Klets! daar snort van onder de achterhoeven van uw trekdier een bevroren sneeuwkluit u in het gezicht, en beschadigt uw neus. Bom! daar vliegt gij zelf, door een kuil in den weg, die uwe slede eene hobbeling doet maken, met uwe kin tegen den rand van de klep, die tot voetkleed heet te dienen. Aan uwe armen, aan uwe beenen, overal bekomt gij kneuzingen. Gij zoudt uwe handen willen wegstoppen onder uw reisdeken, maar gij hebt ze broodnoodig tot bescherming van uw gelaat. Gij zoudt willen uitstijgen, maar er is geen denken aan. Gij zijt de gevangene van twintig

paarden vol vuur, vier postiljons vol kirschenwasser en van een kondukteur met een blauwen bril op. Sneeuw, sneeuw, sneeuw, is alles wat gij ziet, boven u en om u henen.'

Zoo ging het nog voor vijf jaar. En thans? Wel, ge hoeft uwe oogen maar dicht te doen om u te verbeelden dat ge eenvoudig een tochtje over den Moerdijk maakt. Alleen is het geraas nog wat oorverdoovender en houdt het in plaats van vijf minuten een halt uur aan, zoodat ge per slot van rekening een gevoel krijgt alsof ge met al uwe reisgenooten als koffieboonen in een reusachtigen koffiemolen wordt fijn gemalen. Want het is onmogelijk zich te verbeelden dat men vooruitgaat: veeleer heeft men een gevoel alsof de trein zich met alle geweld een weg naar de onderwereld wil boren, en verbaasd wrijft ge u de oogen uit, wanneer op eens het helle daglicht weer doorbreekt, als hadt ge half verwacht, ergens in het voorgeborgte der hel te belanden.

Door Gods goedheid liep alles echter zonder ongeval af, behoudens één klein ongeluk dat echter niet aan den tunnel kan geweten worden en ons overal elders ook had kunnen overkomen. Een onzer reisgenooten, een bejaard man, was namelijk te Göschenen achtergebleven. Later heeft hij me zelf verteld hoe het gekomen was; terwijl de goede ziel zich haastte om zijn wijn uit te drinken, wiegde een der medepelgrims zijne omzichtigheid in slaap door de woorden: 'Haast u maar niet, we hebben nog al den tijd,' - en ja wel, daar ging de trein voor zijn neus weg: of de heeren van het comiteit hem al toeriepen van zich te haasten: het was te laat.

Van uit Aïrolo, dus zoodra wij den tunnel gepasseerd waren, werd nu getelegrapheerd aan den statieoverste van Göschenen, die den armen achterblijver in bewaring nam en hem 's nachts om één uur, dus na een halven dag wachtens, op den trein plaatste, *recommandé au conducteur.* Zoo werd hij den volgenden morgen te Milaan veilig en wel aan het comiteit afgeleverd, op het oogenblik dat de pelgrims alweer instapten voor Genua. Het laat zich denken of de man ook blij was, dat hij zijne reisgenooten weerzag; is het over het algemeen geene prettige gewaarwording, zich een trein te zien ontsnappen, met welke men gerekend had mee te gaan; op een dergelijken tocht als de onze, waarbij geen tijd te verliezen valt, is het zeker nog minder aangenaam. Zoo herinner ik me een dergelijk geval van de thuisreis: na een heelen dag en nacht doorgespoord te hebben, kwamen we 's morgens tegen een uur of acht in de statie te Brussel aan, waar we onze nuchtere magen aan een ontbijt met wijn konden laven. Alles stormde met achterlating van bagage den trein uit, vooreerst om zich het stof van den nachtelijken rit van gezicht en handen te wasschen en vervolgens om te ontbijten, wat uit te blazen, kortom zich weer gereed te maken voor het laatste gedeelte der reis. We hadden er omstreeks een uur tijd, zoodat dit alles behoorlijk kon geschieden, maar we waren met honderd vijftig man, er heerschte dus eene heele drukte, en daarbij is de Brusselsche statie groot: wie er niet bekend is, raakt allicht verward te midden van al die deuren met hare vierkleurige en viertalige opschriften, - hoe het zij, toen de trein zich weer in beweging stelde, werd in onze coupé een heer en eene dame gemist. Wel was hunne bagage present; zelfs de hoed en de laarsjes der dame bevonden zich nog behoorlijk op de plaats, waar zij ze had achtergelaten, maar dat belette niet dat de eigenares met haren echtgenoot, op pantoffels en zonder hoed, op het perron was achtergebleven, tenzij ze in eene verkeerde coupé waren gestapt. Van het eene compartiment naar het andere ging nu de vraag of de heer en mevrouw B. daar ook aanwezig waren; maar overal luidde

het antwoord ontkennend, en wij begonnen ons over het geval ernstig ongerust te maken, toen te Antwerpen de achterblijvers op eens weer boven water kwamen. In de statie te Brussel waren man en vrouw elkander kwijtgeraakt; de een had naar den ander gezocht, en zoo hadden beiden den trein gemist. Voor mevrouw was dit het ergste, daar manlief den heelen buidel bij zich droeg en zij dus geene roode duit op zak had. In haren angst had ze er al ernstig over gedacht, in vredesnaam hare gouden versierselen maar te gelde te maken, toen ze gelukkig haren man terugvond. Maar hoe nu den trein der pelgrims weer in te halen, waarin al hunne bagage was achtergebleven? Gelukkig vertrok er spoedig een volgende trein in dezelfde richting, en daar de onze toevallig te Antwerpen een vrij lang oponthoud had, gelukte het hun, zich daar weer bij het oude reisgezelschap te voegen, dat hen met vreugdekreten verwelkomde.

't Is nog te verwonderen dat dergelijke ongevalletjes zich niet meer hebben voorgedaan; want aan de staties was het soms een geharrewar, waarbij ook de bedaardste de kluts moest kwijtraken, vooral als ook de bagage moest meegesjouwd worden en we van trein moesten verwisselen, in welk geval de nommers der coupé's gewoonlijk op de verbijsterendste wijze dooreengehaspeld waren. Daarbij kwam dat die nummers maar ter eene zijde van den trein waren aangebracht, hetgeen een groot ongerief was als de statie aan den anderen kant der baan lag; en ten overvloede waren die nummers soms geheel onzichtbaar doordat het raampje, waarop zij bevestigd waren, was neergelaten.

Zulke kleinigheden leidden soms tot heele verwikkelingen, maar vermochten toch geen oogenblik de opgewekte stemming der pelgrims te verstoren; als ieder weer gezeten was, was de voldoening over het veilig en wel terugzien der reisgenooten te grooter naarmate de verwarring wanhopiger geweest was, en het eerste half uur ging gewoonlijk onder het verhaal van ieders respectieve lotgevallen vroolijk voorbij. Op al die kortstondige pleisterplaatsen moeten wij Hollanders intusschen wel de reputatie van eerste gulzigaards gekregen hebben; want het was kluchtig om te zien hoe de reizigers op de klaargezette spijzen en dranken aanvielen, hetgeen intusschen minder aan hunne vraatzucht, dan aan de vrees van te laat te komen moet worden toegeschreven, ofschoon ik erkennen moet dat de vermoeienissen der reis gewoonlijk niet zonder invloed waren op onzen eetlust. Nu, niemand zal zich beklagen, onderweg gebrek te hebben geleden, - iets wat ons trouwens slecht zou te pas gekomen zijn; want wat is het heerlijkste reisgenot, wat zijn de verrukkendste natuurtafereelen bij eene leege maag? *Ventre affamé n'a pas d'oreilles*, een hongerige buik heeft geene ooren, zegt het spreekwoord, maar oogen evenmin, mag men er bijvoegen. En er viel toch voor onze oogen zooveel te zien en te bewonderen; tot Milaan bleven het bergen, rotsen, watervallen die ons omringden, afgewisseld door stille meren en golvende, met dorpen en kerktorens doorzaaide vlakten, evenals in Zwitserland en toch weer geheel anders dan in Zwitserland: minder opeengepakt, minder rijk in verscheidenheid, maar ook minder tooneel-decoratie-achtig. In Zwitserland schijnt vrouw Natuur het er op toegelegd te hebben ons door al hare bekoorlijkheden te gelijk te overstelpen; in Italië weet zij niet van die coquetterie. In Zwitserland spreidt ze als met opzet al hare schoonheden ten toon; in Italië gooit zij ze, om zoo te zeggen, te grabbelen of het haar niet schelen kan. Daarbij is in Zwitserland overal de hand van den mensch zichtbaar, die alles in vakjes afdeelde en van elk hoekje wist partij te trekken; in Italië heeft zij nog niet in die mate lappen gezet op het maagdelijke kleed zonder naad, waarmee de Schepper zijne schoone natuur omhing.

Maar hier druk ik mij wel wat te algemeen uit; want voorbij Milaan bij voorbeeld hadden we voor een paar uren een landschap, dat haast in niets verschilde van onze vaderlandsche landouwen: vlakke velden, bebouwde akkers, moestuinen, bleekerijen, ja zelfs knotwilgen en ondergeloopen weilanden, welke laatste echter opzettelijk overstroomde rijstvelden waren. Maar weldra blauwden reeds weer de Apennijnen in het verschiet; een uur later waren wij wederom te midden van diepe valleien en hooge rotsen, van grootsche en indrukwekkende natuurtafereelen en door een dozijn tunnels voerde ons de spoorbaan Genua te gemoet. De woeste natuur werd allengs verlevendigd door menschelijke woningen, door dorpen, stadjes en landhuizen, die met hunne schelle lichte kleuren vroolijk tegen het zware groen afstaken; daar ontrolde zich op eens in de verte het blauwe watervlak der Middellandsche zee, en als een paard dat den stal ruikt, vloog ons stoomros, of het ook met genot de verkwikkende zeekoelte opsnoof, de zee te gemoet, als wilde het zich en ons allen hals over kop in de golf van Genua storten. Gelukkig hield het intijds stand, vlak aan de haven, waar Christoffel Columbus voor vierhonderd jaar als een arme weversjongen langs de schepen slenterde, met begeerig, smachtend oog de wijde zee instarende, waaruit eene geheimzinnige stem hem scheen toe te fluisteren, dat daar voor hem het geluk te vinden was. Maar helaas, een onverbiddelijk noodlot kluisterde hem aan het eentonige, vervelende weefgetouw.... *Es ist eine alte Geschichte:* ook wij zitten allen op de eene of andere manier aan het touwtje vast, en de wereld is toch zoo groot en zoo schoon!

(*Wordt vervolgd.*)

Hoe men een regenscherm tot eene bron van inkomsten kan maken.

Het is opmerkelijk welk eene verleidelijke aantrekkingskracht er ook voor een overigens fatsoenlijk, eerlijk man gelegen schijnt in... een vergeten paraplu. Menigeen, die om al het geld van de wereld zijnen naaste niet in het geringste zou willen te kort doen, maakt er volstrekt geen gewetensbezwaar van, diens regenscherm, zoo hij hem toevallig ergens vergeten vindt staan, 'bij vergissing' mee te nemen.

Deze gedachten hielden mij bezig, terwijl ik in het afgeloopen najaar als eenig reiziger met den tram naar een naburig dorp reed en mijne blikken toevallig op eenen paraplu vielen, die in een tegenovergestelden hoek tegen de bank van het voertuig leunde en daar waarschijnlijk 'in gedachten' was blijven staan.

Daar de conducteur, zooals gewoonlijk tegen den afloop van zijne dagelijksche tochten, bij den koetsier stond te keuvelen, nam ik den regenscherm ongestoord in de hand om hem op mijn gemak te bekijken. Het was een halfzijden paraplu, nog zoo goed als nieuw en met een fraaien knop.

Nu moet ik eerlijk bekennen, dat ik voor een oogenblik - doch ook voor een ondeelbaar oogenblik, geloof mij, waarde lezers! - de verzoeking bij mij voelde opkomen, op mijne beurt dezen paraplu 'in vergissing' mee te nemen als eene vergoeding voor het half dozijn regenschermen, die mij op dezelfde manier afhandig waren gemaakt. Doch weldra verdreven betere gedachten dit boos opzet en toen de conducteur binnentrad, aarzelde ik niet zijne opmerkzaamheid op het bewuste verleidelijke voorwerp te vestigen.

'Mijnheer,' sprak de waardige man op eens, mij verbaasd in het gelaat ziende, 'gij zijt geen gewoon mensch.'

'Hoe dat?' hernam ik, 'wat is er dan voor buitengewoons aan mij?'

‘Dat zal ik u zeggen, mijnheer,’ antwoordde hij, ‘gij zijt de eerste passagier sedert veertien dagen, die dezen paraplu niet meegenomen heeft.’

‘D e z e n paraplu!’

‘Ja, dezen paraplu! Sinds ik dien gekocht heb, is hij geregeld elken avond bij vergissing meegenomen.’

‘Dan zou men haast zeggen, dat gij dien paraplu alleen gekocht hebt, om de reizigers in verzoeking te brengen. Wat kunt ge daarmee voor hebben?’

‘Hm,’ hernam de waardige man, zich naast mij neerzettend en bedachtzaam met de vingers

door zijnen baard strijkende, ‘ik weet niet of ik het u wel zeggen zal.... Maar komaan, het kan toch niet lang meer duren, en als gij mij niet verklapt, zal ik het u vertellen. Die paraplu heeft me al een aardig stuiverken opgebracht. Ik had al lang opgemerkt, dat wanneer de een of andere passagier hetzij een paraplu, hetzij een stok of wat anders in den wagen achterliet, die voorwerpen geregeld door andere passagiers werden meegenomen. Dat begon mij te ergeren en ik besloot dus die verstrooide heeren eens in de val te laten loopen. Ik schafte mij dien paraplu aan en zette hem 's avonds, als de wagen zoo goed als leeg was, in eenen hoek. Geregeld nam de laatste heer, die den wagen uitstapte - van het schoone geslacht wil ik uit beleefdheid maar zwijgen - elken avond bij vergissing den paraplu mee. Natuurlijk was ik er dan altijd aanstonds bij, tikte hem op den schouder en sprak hem allesbehalve vriendelijk aan: ‘Zie zoo, mijnheer, het doet me pleizier dat we den parapludief eindelijk gesnapt hebben; wilt gij maar eens met mij meegaan naar het politiebureel?’

‘Ik wou dat gij eens gezien had hoe ze dan opkeken! ‘Maar, mijn goede man,’ was het dan. ‘Wat denkt gij van mij? Dat is hier eenvoudig een toeval. Ik ben altijd gewoon een paraplu bij mij te hebben, en werktuiglijk nam ik nu dezen mee. Ik ben een fatsoenlijk man, gij kunt naar mij informeeren; ik woon daar en daar.’

‘Ik hield me dan altijd dom, zei dat dit alles mij niet aanging en dat hij het op het politiebureel kon vertellen.

MORGENGEBED, NAAR PAUL WAGNER.

AVONDSTEMMING, NAAR H. PETERSEN-ANGELN.

Het einde was dan gewoonlijk dat hij in den zak tastte mij een half franksken in de hand stopte en mij verzocht er maar geen werk van te maken. Ik toonde mij dan altijd inschikkelijk en liet hem loopen.'

'Maar dat zal toch altijd zoo schoon niet gegaan zijn,' hernam ik, 'de eerlijke men schen zijn toch de wereld niet uit.'

''t Kan wezen,' hernam hij schouderophalend, 'maar ik heb ze niet leeren kennen. Eerlijke menschen! Ik kan u verzekeren dat deftige heeren, die ik heel goed kende, daar ik ze dagelijks voor hunne deur afzette, ambtenaars, dokters, renteniers, ja zelfs advocaten zich niet ontzagen bij vergissing mijnen paraplu mee te nemen.'

Op dit oogenblik hield de tram stil en ik nam afscheid van den spraakzamen conducteur. Onder het naar huis gaan, dacht ik nog lang over de zonderlinge *cleptomanie*, welke het onmisbare, verafschuwde en toch zoo verleidelijke voorwerp, dat paraplu heet, schijnt op te wekken, en waarvan ik zelf, doch alleen in gedachten, geloof mij, waarde lezer, het slachtoffer geworden was.

De stoomboot.

Wat de locomotief is op het land, is de stoomboot op het water; dit lag althans in het denkbeeld van den eersten uitvinder. In het eerste patent, dat door Jonathan Hull op de vervaardiging van stoombooten genomen werd, wordt gesproken van een schip, dat door een stoomwerktuigbewogen, in staat zou zijn andere schepen, zeilschepen, tegen wind en stroom voort te trekken, en ook nu nog ontbreekt het niet aan zoogenaamde sleepbooten. Men heeft misschien reeds hooren melding maken van het raadselachtige schip,

hetwelk de Spanjaard Blasco de Garay voor meer dan 300 jaren in beweging bracht en dat spoedig daarna voor goed weer tot rust kwam. Even weinig bevredigende uitkomsten leverden de plannen die men in de 'Honderd uitvindingen' van den markies Van Worcester en in de papieren van kapitein Savery en van Dionysius Papin vindt. Deze laatste wilde zelfs voor de Royal Society te Londen op een voorschot van 1300 gulden een stoomboot bouwen, maar ongelukkig ontbrak het deze vereeniging aan de noodige gelden en de zaak bleef daarbij rusten. Ontelbare andere proeven werden door geleerden en mannen van het vak met meer of minder goed gevolg genomen, en men kwam eindelijk zoo ver, dat men de uitvoering voor onmogelijk hield. Het verst waren intusschen omstreeks 1796, een Fransch horlogiemaker, Des Blancs (die de proeven van een markies De Joutroy had nagevolgd) en Fulton, een Amerikaan, die in Engeland woonde, gevorderd. Zij scheidden echter door oneenigheid van elkander en Fulton keerde naar Amerika terug, waar hij bij het volk, dat het meest ondernemend is en het meeste belang stelt in alles wat nieuw en practisch is, eene betere ontvangst hoopte te vinden en waar reeds Ramsey en Fitch zich ijverig bezig hielden den stoom tot de beweging van schepen te gebruiken.

KRABBENVANGERS AAN DE NOORDZEE, NAAR J. BODENSTEIN.

NAAR ROME. - DE ST.-GOTTHARDSPOORWEG.

Rober Fulton had groote moeilijkheden te overwinnen, om, zelfs in Amerika, zijne denkbeelden tot uitvoering te brengen, en men heeft nog niet opgehouden hem in Engeland de eer der uitvinding te betwisten, waar men beweert, dat hij niets meer gedaan heeft, dan de plannen van een zekeren Symington, met wien hij in Londen zeer vertrouwelijk omging, uit te voeren. Hoe het zij, Fulton was de eerste, wien het door zijne groote volharding gelukte de stoombooten werkelijk in gebruik te brengen. Hij nam daartoe met den kanselier Livingston, die hem de noodige gelden verschafte, een patent en bouwde zelf een stoomboot. In elk geval komt hem ook de verdienste toe, door eene gepaste berekening en schikking de afzonderlijke deelen zoo inééngedrongen te hebben, dat zij slechts zeer weinig plaats beslaan en de noodige zekerheid opleveren, zoodat men een stoomboot niet alleen als sleepboot behoeft te gebruiken, maar het stoomwerktuig op het eigenlijk bevrachte schip kan brengen en dit zoodoende in staat stelt groote reizen te maken. In het jaar 1808 werd de eerste proef van eene stoomvaart genomen en Fulton zelf heeft ons den indruk beschreven, dien deze eerste proef maakte, welke met zijn schip genomen werd, dat men ‘Fulton's dwaasheid’ noemde. Hij schrijft het volgende: ‘Toen ik mijn eersten stoomboot te New-York bouwde, beschouwde het publiek hem deels met onverschilligheid, deels met verachting, alsof hij het voortbrengsel van een dwazendroom was. Inderdaad, mijne vrienden behandelden mij, ofschoon vriendelijk, toch met eene zekere terughoudendheid. Zij hoorden mijne verklaringen met stilzwijgen aan, maar hun ongeloof was op hun gezicht te lezen. Dikwijls had ik gelegenheid, als ik dagelijks naar de werf ging, het oordeel van menschen, die mij niet kenden, af te luisteren. Men verachtte en bespotte mijne onderneming en vermaakte zich daarmede. Dikwijls hoorde

ik de menschen hartelijk over mij lachen en allerlei wijze berekeningen maken over het verlies aan tijd en geld; zoo sprak men altijd over "Fulton's dwaasheid." Nergens bemerkte ik eenig teeken van aanmoediging, nergens eene straal van hoop of eene hartelijke gelukwensching. De grootste beleefdheid die men mij bewees, was, dat men zweeg, zijnen twijfel verborg of kleine bedenkingen maakte! - Toen echter de proef gelukt was, toen de boot zijne eerste mijl nog niet had afgelegd - toen was ook de ongeloovigste bekeerd; dezelfde personen die te voren hunne schouders hadden opgehaald over het dure werktuig en den hemel gedankt hadden, dat zij hun geld er niet aan verkwist hadden, waren nu de eerste lofredenaars, en diegenen die te voren gezwegen hadden, meenden nu de wijsten geweest te zijn.' - Doch waarom zou men zich verwonderen over het gedrag der groote menigte, als men ziet hoe zelfs groote geesten dikwijls niet in staat zijn nieuwe ontdekkingen te waardeeren. De groote sterre- en natuurkundige Frans Arago had allerlei bedenkingen, toen men in Frankrijk de spoorwegen wilde aanleggen. Hij vreesde zelfs onder anderen, dat de passagiers, die op een warmen zomerdag door een tunnel reden, allen dood verkouden daaruit zouden komen. Het ging met de spoorwegen eveneens als met vele andere dingen: de praktijk ging met de grootste stoutmoedigheid voor, en de theorie volgde.

De eerste stoomboot heette, naar het buitenverdrijf van den kanselier Livingston, de 'Clermont'; hij deed zijne eerste reis van New-York naar Albany, ongeveer 140 Engelsche mijlen, met eene snelheid van 5 mijlen in het uur. Met verwondering en verbazing zagen degenen die zich op de schepen in de rivier bevonden, den stoomboot aan, die als door innerlijke kracht gedreven, zich zoo regelmatig bewoog als een model in eene werktuigkundige werkplaats. De nieuwheid van het gezicht had iets schrikwekkends. De eerste stoombooten, gelijk ook nog een groot deel van die thans in Amerika varen, gebruikten droog dennehout als brandstof, hetwelk een hoogen vuurzuil van vlammen boven den schoorsteen veroorzaakte, waaruit bij het opstoken van den haard een vuurregen van vonken spatte. De schepen die naast den boot lagen, weken op zijde en de matrozen baden den hemel om van het monster bevrijd te blijven, dat tegen den stroom opzwom en zijnen weg verlichtte met het vuur dat het uitspoog. Wel had deze eerste stoomboot, die slechts eene machine van 20 paardekracht had en met niet meer dan 150 ton bevracht was, niet zulk eene groote snelheid als Fulton verwachtte; maar niettemin was toch de proef volmaakt gelukt en lag de niet geheel voldoende uitkomst in de inrichting der schepraderen, die niet diep genoeg in het water dompelden en toch nog voor het werktuig veel te groot waren.

Weinige weken na de 'Clermont' liep een schip van stapel dat Stevens te Hoboken, in Amerika, gebouwd had; dit was het eerste hetwelk door de golven van den Oceaan werd bespoeld, en van dien tijd af vermeerderde het aantal stoomschepen zoo sterk, dat tegenwoordig elke rivier van eenig aanbelang in de beschaafde wereld hare stoombooten heeft en alle zeeën in alle richtingen door stoomschepen worden doorkruist. In den beginne geloofde men niet, dat het mogelijk zou zijn, den weg over den Oceaan van Engeland naar Amerika met stoombooten af te leggen, en de beroemde Dr. Lardner bewees in een afzonderlijk werk de onmogelijkheid van zulk eene vaart. Ook tot in Amerika werd dit werk verspreid en het eerste exemplaar werd in April 1838 door een stoomschip van Engeland naar Amerika gebracht. Deze boot was de Sirius van 700 tonnen inhoud en met stoomwerktuigen van 320 paardekrachten. Weinige dagen na het vertrek van den Sirius verliet de Great-Western,

een prachtig gebouwd ijzeren stoomschip van eene Engelsche handels-compagnie, met stoomwerktuigen van 500 paardekrachten en tegelijk van zeilen voorzien, Bristol, en deze boot bereikte na eene vaart van 16 dagen, weinige uren later dan de Sirius, op den 23 April 1838, de haven van New-York, zonder op de reis het minste ongeval ondervonden te hebben. Een ander nog grooter stoomschip was de Great-Britain van 1000 paardekrachten, hetwelk alleen voor de vaart op Amerika bestemd was. Dit schip, eveneens van ijzer, liep in 1843 van stapel, deed den overtocht meermalen met veel geluk, doch geraakte in het jaar 1846 in de Dundrum-baai op eene zandbank, waar het verscheidene maanden bleef zitten, totdat het eindelijk met ongehoorde moeite weder vlot werd gebracht en sedert dien tijd eene andere bestemming heeft gekregen.

De eerste zee-stoombooten voor eenigszins groote afstanden waren voor den paketboot van Falmouth naar de Middellandsche zee bestemd, en reeds in 1836 telde de Engelsche handelsvloot 600 stoombooten.

De rivier-stoombootvaart heeft zich nergens op zoo groote schaal uitgebreid als in Noord-Amerika, vooral op den reuzenstroom Mississippi en zijne zijtakken. De booten, die men daar aantreft en die hoofdzakelijk voor het vervoer van reizigers zijn ingericht, hebben met degene die bij ons gebruikelijk zijn bijna geene overeenkomst en eene bij ons onbekende grootte. Zij gelijken drijvende paleizen, ja, men heeft zelfs schouwburgen op stoombooten gebouwd, die van stad tot stad varen en waarin op de rivier voorstellingen worden gegeven.

En toch zijn al deze dingen slechts reusachtig, als men hen op zich zelve en als inrichtingen voor het binnenlandsch verkeer beschouwt. Zij worden onbeduidend in vergelijking met hetgeen in eene korte reeks van jaren is tot stand gebracht, om den stoomboot tot eene brug over den Oceaan te maken. Toen de stoom vervoermiddelen zich het eerst in het water waagden, bestond er, zooals wij reeds opmerkten, weinig vooruitzicht dat zij anders dan op rivieren en kleine meren of voor de kustvaart zouden gebruikt worden; hoe toch zou men groote zeeën kunnen oversteken, daar de steenkolen die men daartoe behoeft, naar het scheen, al de beschikbare plaats in het schip zouden beslaan, gesteld al dat deze voldoende was. Deze bedenking was gegrond, zoolang men haar alleen voor kleine schepen liet gelden; men beproefde echter allengs grootere schepen te nemen en het ging telkens beter naarmate het schip grooter was. De stoomkracht namelijk, die een schip van 1000 ton behoeft om voortgedreven te worden, is in het geheel niet vijfmaal zoo groot als die een schip van 200 ton noodig heeft. De wederstand dien een schip in het water ondervindt, neemt in vierkante reden van zijne afmetingen toe, omdat hij evenredig is aan zijne oppervlakte. De tonneninhoud daarentegen neemt in kubieke reden toe, want de inhoud groeit naar alle richtingen aan. Hoe grooter dus een schip is, des te verder kan het varen zonder steenkolen in te nemen en des te goedkooper wordt de vracht. Sedert 1838, toen de eerste stoomboot over den Oceaan voer, zijn dus de zeebooten hoe langer hoe grooter geworden.

(Slot volgt.)

De Erfgename van Zachenburg.
(Vervolg.)

III.

Terstond nadat Leonie zich verwijderd had, begaf de gespierde keldermeester Cypriaan, omgord met een breeden lederen gordel, waarin een zware hamer stak, en een blaker met eene brandende talkkeers in de hand zich naar beneden. Hij ging naar een vat in den achtersten hoek van den kelder. Het was geen eigenlijke dienstbodenwijn, maar gravin Leonie had een goeden dronk bevolen. Als hij er den bondel afgeslagen, den hevel opgezet en aangezogen had, hield hij den duim op de opening en nam uit eene nis van den muur eene reusachtige kan, waarin hij het vocht uitstroomen liet. Onder deze bezigheid hoorde hij schreden op den steenen vloer; een man naderde hem; het was Wuster.

‘Wat wilt gij, Wuster?’ vroeg Cypriaan met een ontevreden hoofdschudden. ‘Wie geeft u verlof om den grafelijken kelder binnen te dringen?’

‘Ik moet u spreken, Cypriaan,’ antwoordde Wuster, zacht sprekende, ‘twee uren lang sluip ik reeds rondom het slot; maar ik waagde het niet bij u te komen.’

‘Wat hebt gij dan zoo geheimzinnigs te vertellen?’

‘Kunt gij mij geen middel aan de hand doen om bij de oude gravin te komen?’

‘Wel zeker? Ga maar den grooten trap op; rechts van den gang liggen hare vertrekken.’

‘Maar ik zou haar gaarne in het geheim spreken. Ziet gij, Cypriaan, ik verkeer in grooten nood en ik hoop dat zij mij eene ondersteuning zal geven.’

Cypriaan lachte, dat hem de tranen over de oogen liepen.

‘Die en eene ondersteuning,’ sprak hij eindelijk nadat zijne lachbui over was. ‘Gij zijt inderdaad een grappige kerel, dat gij juist op haar het oog laat vallen.’

Een groot glas uit de nis nemende, liet hij dit volloopen en reikte het den wilddief. ‘Drink u moed in, en ga straks naar gravin Leonie; zij zal u niet afwijzen.’

Wuster dronk het glas leeg, wischte de droppels uit den verwilderden baard en antwoordde:

‘Ik durf niet tot haar gaan; zij heeft mij zoo dikwijls uit den nood geholpen en ik zou haar niet onbeschaamd willen voorkomen. Ik heb een briefje aan Irma geschreven; wilt gij het haar overhandigen?’

‘Het zal wel niets helpen,’ hernam Cypriaan; ‘maar dewijl gij de eenige mensch zijt, die nog goed van haar denkt, wil ik u dat geloof niet ontnemen.’

Hij stak het briefje onder het schootsvel in den zak en daar de kan intusschen vol geloopen was, nam hij den hevel uit het vat, en sloeg den spondel weder dicht.

‘Weet gij wat, Wuster,’ zeide hij lachend, ‘daar gij de kanonnen afgevuurd hebt, moogt gij ook heden meedrinken. Volg mij!’

Hij sloot den kelder en nam Wuster mede naar de hal, waar van verscheidene kanten een hevig protest tegen zijne tegenwoordigheid opging.

Cypriaan wist het echter zoo aan te leggen, dat hij mocht blijven en als hij eenmaal in het gezelschap zat, was ten minste voor dien avond alle oneenigheid voorbij. Zij aten en dronken zoo gezellig met elkander, dat Wuster verklaarde, dat het hem zoo toch beter beviel dän in zijne boschhut, waar hij geene levende ziel om zich zag.

‘Gij kunt hier zoo warm zitten, als wij allen,’ antwoordde de tuinman, ‘maar menschen van uw slag, die liever stelen dan werken, kunnen op den Zachenburg niet opgenomen worden.’

‘Wat gij daar van het stroopen zegt,’ hernam Wuster, ‘is afschuwelijke laster. Ik wil niet ontkennen, dat ik soms in den winter, als ik niets meer te bijten had, een paar malen een armzalig haasje schoot: maar is men dan daarom al dadelijk een wilddief?’

Wuster nam intusschen spoediger afscheid dan de aanwezigen gedacht hadden.

‘Het komt mij zeer verdacht voor, dat die man te midden van eene gezellige bijeenkomst opstaat en naar huis gaat,’ merkte Salm aan. ‘Ik wed, dat de slimme vos er op rekent, dat wij hier thans allen om de tafel zitten en het bosch bosch laten; ik moest mij wel zeer in den deugniet vergissen als hij er nu niet weer met zijne buks op uitgaat.’

Terwijl er in de bediendenzaal luidruchtige vreugde heerschte, zat Leonie, zacht snikkend op de sofa en dacht na, hoe alles zoo in eens anders geworden was. Daar kwam Sylphide binnen, zette zich op een stoel voor de sofa en vatte Leonie's hand.

De freule stond op en droogde hare vochtige oogen.

‘Sylphide,’ sprak zij, ‘wij zijn alleen; spreek nu. Hoe staat het met het testament? Was dan mijn vader niet de rechtmatige bezitter van den Zachenburg en al de Duitsche goederen?’

‘Helaas neen, genadige freule. Als uw grootvader stierf, waren zijne goederen zoo zeer

belast dat alles onder den hamer kwam. Uw vader, de eigenlijke stamheer, zou van alle middelen van bestaan verstoken geweest zijn, als zijn jongere broeder Herman niet in de bres gesprongen ware. Als erfgenaam zijns peetooms was deze in het bezit van een zeer aanzienlijk vermogen en hij kocht de gezamenlijke Zachenburgsche goederen aan. Zijne ziekelijkheid veroorloofde hem slechts een stil teruggetrokken leven en hij kon de vermeerdering van rijkdom zeer goed ontberen. Zoo kwam het, dat hij uwen vader het vruchtgebruik der familiegoederen liet en het was ook zijn voornemen hem tot erfgenaam te benoemen. Later hadden er gebeurtenissen plaats, die hem een testament ten gunste van Irma lieten maken. Maar dit testament behoeft u geene vrees aan te jagen, want er bestaat nog een codicil, hetwelk de aanspraken van tante Irma vernietigen zal.'

'Een codicil, hetwelk hare aanspraken vernietigen zal?' riep Leonie blijde verrast uit. 'Als dit het geval ware, zou ik haar gaarne om oneenigheid te vermijden alles afstaan, alleen den Zachenburg niet.'

'Wat u rechtmatig toekomt, moet gij behouden. Dat is uw plicht, want door eene lichtzinnige vrijgevigheid zou een derde persoon lijden, van wiens bestaan gij geene kennis draagt.'

'Een derde persoon, Sylphide? Ik begrijp u niet!'

'Gij zult mij begrijpen als gij het codicil gelezen en mijne opheldering gehoord zult hebben. Wees zoo goed met mij mede te gaan; wij zullen het codicil halen!'

De beide vrouwen verlieten het vertrek en begaven zich door de gang naar de slotkapel. Leonie verkeerde in eene hevige spanning en zij schrikte er bijkans voor terug den sluier van het geheim te zien lichten. Sylphide opende de deur der gewijde plaats. Het was er donker, alleen de zwakke schemering der eeuwige lamp trilde in lange stralen over het koor. Sylphide nam eene waskeers, stak die aan en voerde Leonie achter het altaar. De ringmuur der kapel was met eikenhout beschoten; op een der planken was een rood kruis geschilderd. Deze plank liet zich verschuiven en nu vertoonde zich bij het schijnsel der keers een verborgen deurtje, dat Sylphide met een sleuteltje ontsloot. Met de keers in het geopend vakje lichtende, zeide zij:

'Ziet gij daar dat kistje staan, genadige freule; neem het er uit, want het bevat het codicil!'

Leonie ontwaarde een klein, met paarlen en edelgesteenten bezet kistje, dat zij met bevende hand opnam. Zij beschouwde het zwijgend en wilde het dan openen. Sylphide blies echter het licht uit en fluisterde:

'Nog niet! Laat ons voorzichtig wezen!'

Zacht verlieten zij de kapel en begaven zich in Leonie's slaapvertrek, welks deur Sylphide toegrendelde.

Bij het keerslicht opende nu de gravin met kloppend hart het kistje. Bovenop lag een brief: 'Aan mijne geliefde dochter Leonie!' stond er op en hij was van den volgenden inhoud:

'Geliefde Leonie, ik hoop dat God mijn gebed verhooren moge en u tot op dezen dag in het leven spare. Sylphide zal u een geheim ontsluieren dat ter wille uws vaders verborgen moest blijven. Luister in alles naar haren raad: want zij is innig aan ons huis verknocht, is verstandig en ervaren en kent den grond van vele zaken en toestanden in onze familie. Alle dagen heb ik God gebeden u goed en deugdzaam te maken. Draag er het uwe toe bij, opdat mijn gebed vervuld worde. En nu, vaarwel,

mijn geliefd kind; mijn geest maakt zich reeds van de aarde los en met reikhalzend verlangen verwacht ik het oogenblik, waarop ik tot mijn Schepper zal wederkeeren.

'Uwe tot in den dood liefhebbende Moeder.'

Men kon aan het schrift bespeuren, dat de hand der schrijfster gebeefd had, dat de haar ontzinkende krachten ter nauwernood toereikende geweest waren om de pen vast te houden. Het was Leonie alsof zij met de overledene van mond tot mond sprak. Eindelijk nam zij het tweede papier uit het kistje, en vouwde het open. Zij las het in stilte, maar eensklaps sprong zij op en riep:

'Sylphide, heb ik een broeder? Ik hoorde nooit van hem! Om Godswil, waarom werd zulks voor mij verzwegen? Hier staat het duidelijk, en "Damiaan van Starckenburg" heet hij. Waar is hij, Sylphide? Ik wil naar hem toe!'

'Bedaar!' sprak Sylphide, 'gij zult alles vernemen. Dit papier is het codicil van het testament.'

'Zeg mij spoedig alles!' riep Leonie ongeduldig.

'Ik moet ver teruggaan,' antwoordde Sylphide. 'en met den tijd beginnen, dat ik zelve nog een zeer jong ding was. Ik had eene goede opvoeding genoten en behoorde tot eene oude adellijke familie, maar mijne ouders waren arm en lieten mij achter als eene hulpbehoevende wees, die uitsluitend van het medelijden harer bloedverwanten moest onderhouden worden. Uwe moeder had eenige jaren met mij in hetzelfde opvoedingsgesticht doorgebracht en wij waren daar nauw bevriend geworden. Nadat wij de kostschool verlaten hadden, zagen wij elkander in lange jaren niet weder tot het toeval uwe moeder in mijne woonplaats voerde. Zij ontdekte spoedig hoe het mij gesteld stond en bood mij een onderkomen aan op het landgoed Temeswar, waar zij destijds woonde. Ik nam haar voorslag met blijdschap aan. Onze vriendschap nam met de jaren toe, maar ik was ondanks allen aandrang van uwe moeder niet te bewegen anders dan in eene ondergeschikte betrekking op Temeswar te wonen, en zoo is het gebleven tot op den huidigen dag. Uwe moeder keurde dit wel is waar af en noemde mijne weigering eene onverklaarbare eigenzinnigheid, maar ik wist vooruit, dat ik haar op deze wijze het beste van dienst kon zijn. Zij wilde ongehuwd blijven en had den leeftijd, waarop jonge meisjes gewoonlijk huwen, reeds lang overschreden; daar wilde het toeval dat de beeldschoone graaf van Zachenburg op eene reis door Hongarië op het riddergoed een bezoek aflegde en, door hare bevalligheid getroffen, haar zijne hand aanbood. Haar hart had zich van het eerste oogenblik af voor den ridderlijken man verklaard en zij gaf zonder lang beraad het jawoord. De verloving volgde onmiddellijk.

'De graaf reisde weder af en een half jaar later had op Temeswar de voltrekking van het huwelijk plaats. Zijne zuster, gravin Irma, bevond zich in zijn gezelschap. Zij maakte reeds destijds een zeer ongunstigen indruk op allen, die met haar in aanraking kwamen. Zij liet het ook aan berispingen en aanmerkingen van allerlei aard niet ontbreken en maakte ons het leven zuur genoeg.

'Ongeveer twee maanden later, terwijl uwe moeder het zoetste geluk smaakte, meldde zich op zekeren dag eene jonge vrouw aan, die met Irma wenschte te spreken. Zij droeg een knaapje op den arm en zag er ziek en uitgeteerd uit. Uwe moeder, Irma en ik bevonden ons in den hof toen zij kwam. De graaf was reeds des morgens vroeg op de jacht gegaan.

'De vreemde wierp een vorschenden blik op uwe moeder en wendde zich dan tot Irma met het verzoek om een geheim onderhoud met haar te mogen hebben.

‘Irma was bij hare verschijning bleek geworden; zij stond op en verliet met de vreemde in opvallenden haast het priëel. Eene regenbui verdreef ook ons en wij spoedden ons, daar wij het huis niet meer konden bereiken zonder doornat te worden, naar het paviljoen. Aan de groole zaal grensden nog eenige kleinere vertrekken.

‘Als wij binnentraden hoorden wij in een dezer vertrekjes de onaangename stem van gravin Irma. Zij voer hevig uit en gelastte de vreemde oogenblikkelijk heen te gaan en niet terug te komen.

‘Als ik den verren tocht aanving, rekende ik op uwe goedheid, genadige vrouw,’ antwoordde de vreemde met zwakke, door krampachtige snikken afgebroken stem. ‘Gij weet tot welke namelooze ellende ik vervallen ben. Geluk en vrede zijn voor mij verloren; met mijne familie ben ik in onmin, dag en nacht vervult mij de angst om mijn kind. Ik zelve, nog voor weinige jaren gelukkig en stralend van gezondheid, ben naar lichaam en ziel gebroken. God weet dat ik het niet betreur; ik verlang zelfs naar den dood, maar mijn kind, mijn kind!’

‘Gij hebt uw ongeluk aan u zelve te wijten, Cosma,’ antwoordde Irma. ‘Wat voor u gedaan is, is meer dan te veel. Gij zijt met een ruim kapitaal afgekocht en hebt niets meer te vorderen. Waarom dringt gij dan hier binnen?’

‘Wees niet boos, genadige vrouw,’ smeekte Cosma. ‘Ik moest komen, dewijl ik de nadering van den dood voelde. Door uwe bemiddeling hoopte ik te verkrijgen, dat het kind....’

‘Ach wat!’ riep Irma, ‘zwijg van het kind, dat voor u en voor ons een schandvlek is. Ik heb u reeds gezegd, wie zondigt moet boeten. Uwe onvergeeflijke lichtzinnigheid, uwe pronkzucht, en het verlangen u in eene aanzienlijke familie te dringen hebben u in uw toestand gebracht; schik er u in met passende onderwerpingen verlaat deze streek.’

‘Genadige vrouw, gij doet mij onbillijke verwijten!’ snikte Cosma. ‘God weet dat ik niet door mijne lichtzinnigheid doch door mijne onervarenheid en mijn vertrouwen tot dezen jammer vervallen ben. En - ik moet er toch eenmaal voor uitkomen - hij zou zijn woord niet gebroken hebben, hij was te braaf en te eerlijk, maar gij, gravin, gij hebt hem aangespoord en hem geene rust gelaten tot hij een meineedige werd. Zonder uwe bemoeiing ware ik niet van mijne rust en mijne gezondheid beroofd geworden. Er schiet mij nu geen ander middel over dan met hem zelven te spreken.’

‘Verblinde vrouw,’ schreeuwde Irma driftig, ‘hij zal u met de hondenzweep laten verdrijven. Hij heeft er niet alleen de macht toe maar ook den wil.’

‘Cosma stiet bij deze woorden een doordringenden gil uit en het kind begon luid te weenen. Onmiddellijk daarop ging de deur open, Cosma kwam met wankelende schreden naar buiten, achter haar ging de nog van toorn gloeiende Irma. Bij onzen aanblik deinsde zij ontsteld achteruit. Cosma echter breidde de armen naar uwe moeder uit, als om bij haar troost te zoeken. Voor zij ons nog bereikt had, zonk zij ineen terwijl een groote bloedstroom uit haren mond golfde.

‘Groote God! help, help!’ riep uwe moeder en wij bogen ons voorover om de vreemde van den grond op te nemen. Nu trad Irma tusschenbeide en sprak op een kouden toon, die ons eene kille huivering aanjoeg: ‘Geef u geene moeite, zwagerin, maar laat de zorg voor die ellendige bedriegster aan mij over.’

‘Neen, Irma,’ antwoordde uwe moeder beslist; ‘de arme vrouw zal niet in uwe handen blijven. Ik zelve zal haar verplegen en niemand veroorloven mij in dit werk van barmhartigheid te hinderen. Sylphide, roep een paar bedienden om de rampzalige vrouw naar mijne slaapkamer te brengen.’

‘Twee bedienden verschenen en droegen de bewustelooze vreemde naar boven, terwijl uwe moeder het kind op den arm nam.

‘Irma was ons gevolgd, maar op den dorpel der kamer keerde zij zich om en snelde weder naar beneden. De geroepen geneesheer verklaarde Cosma's toestand voor hopeloos. Maar het pijnlijkste tooneel had plaats toen eindelijk tegen den avond de graaf van de jacht terugkeerde. Nauwelijks had hij de bovenste trede van den trap bereikt of zijne gemalin trad hem bleek en ontdaan te gemoet.

‘Zijt gij daar eindelijk?’ steunde zij. ‘Ik heb tijdens uwe afwezigheid duizend angsten uitgestaan. Eene vreemde vrouw, die met den dood worstelt, ligt in mijne slaapkamer en wacht op uwe komst. Zeg mij, welk vreeselijk geheim er tusschen haar en u bestaat! De onzekerheid doodt mij!’

‘Als een bliksemstraal schoot de gedachte

aan Cosma door zijn geest; hij vermoedde, dat zij de vreemde ongelukkige was en hij kon slechts eenige woorden zonder zin of samenhang uitbrengen. Zijne gemalin schudde het hoofd.

'Spreek zonder omwegen,' zeide zij treurig, 'de tijd dringt en gij zijt aan uwe vrouw de waarheid schuldig.'

'Zachenburg dacht in den grond te zullen zinken, maar als hij Leonie aanzag, begreep hij, dat het eene nieuwe misdaad zou zijn zich tegenover haar aan eene onwaarheid schuldig te maken.

'Leonie,' sprak hij met bevende stem en hoogroode wangen, 'ik wil u niets verbergen, maar gij zult mij verachten. Ik heb tegenover deze vrouw als een lafaard gehandeld....'

'De gravin kromp smartelijk ineen, daarna zag zij hem met een doordringenden blik aan en verzocht hem voort te gaan.

'Cosma,' stamelde de graaf, 'is door mij in het ongeluk gestort geworden - de kleine Damiaan.... is mijn zoon.'

'De gravin gaf een gil, wankelde en ware op den grond nedergestort, had haar gemaal haar niet in zijne armen opgevangen. Zij kwam echter spoedig weder tot bewustzijn. Zijne aanraking was haar onaangenaam; zij rukte zich los en sprak met het rechtmatige zelfbewustzijn van eene diepgekrenkte vrouw:

'De graaf van Zachenburg heeft het derhalve niet alleen met zijne waardigheid en stand overeenkomstig gevonden een arm meisje te verleiden, maar hij ontzag zich ook niet zijne hand te bieden aan eene dame, die meer aan de vlekkeloosheid van haren goeden naam hecht dan aan het leven. Dat is eene dubbele laagheid.'

'Beoordeel het niet uit dit oogpunt,' smeekte de graaf. 'Schuldeloos ben ik niet, maar niet zoo schuldig als gij gelooft. Ik beminde Cosma met jeugdige hartstochtelijkheid en heb den met haar beganen misstap duizendmaal bitter betreurd. Ook was ik vast besloten, Cosma te huwen en ik gaf haar dit te kennen. Kort daarna was zij spoorloos verdwenen. Op zekeren dag ontving ik van boord van een landverhuizersschip eenen brief, waarin zij mij berichtte, dat zij uit vrijen wil Duitschland verlaten had en in een ander werelddeel een nieuw vaderland ging zoeken. Van mijn voornemen om haar te trouwen, wilde zij niets hooren.

‘AANGENAAM KENNIS TE MAKEN,’ NAAR E. GERARD.

‘Die ijskoude brief verbitterde mij. O! ik wist toen nog niet door welke middelen Irma haar die woorden afgeperst en haar voorgespiegeld had dat mijn aanbod toch niet gemeend was. Ik was slechts een bedrieger, die over zijne familie en Cosma lichtzinnig jammer en ellende gebracht had en in het geheel niet voornemens was zijne belofte te vervullen. Dit wekte zoozeer hare verontwaardiging op, dat zij, door Irma ondersteund, het vaderland verliet. Ik heb echter eerst na ons huwelijk het afschuwelijk bedrog vernomen.’

‘De gravin was slechts met inspanning van al hare krachten in staat zijne zelfbeschuldiging tot het einde toe aan te hooren. Dat haar kortstondige echt met zulk eene smet bezoedeld was, benam naar alle hoop op eene gelukkige toekomst en doofde onbarmhartig alle gevoel van achting en liefde in haar uit. Maar zij was eene vrouw van een ongewoon karakter en eene zeldzame geestkracht, zij liet zich nooit door de eerste opwelling tot eene overijlde handeling verlokken. Zij begaf zich naar hare kamer om eerst in een vurig gebed hare bedaardheid te herwinnen. Dan overwoog zij de bekentenis haars echtgenoots in haren geest en vond tot hare onuitsprekelijke vreugde, dat hij niet zoo strafwaardig was, als het haar in den beginne toegeschenen had. Hare strenge zeden, hoewel er ver van verwijderd hem te verontschuldigen, vonden nochtans in de medegedeelde omstandigheden eenigen grond tot verschooning.

‘Vergun mij, genadige freule, het nog volgende beknopt samen te vatten,’ ging Sylphide met haar verhaal voort. ‘Uwe moeder was in alle dingen eene vastberaden vrouw en zij wist steeds het rechte te treffen, dewijl zij altijd den weg der eer ging. Zij wilde haren echtgenoot slechts onder de voorwaarde vergiffenis schenken, dat hij Cosma's kind bij wettelijke acte als zijn eigen zoon erkennen en in zijn eigen huis opnemen zou. Getroffen door zooveel grootmoedigheid zonk de graaf voor zijne

gemalin op de knieën. De gravin nam het slapende kind van het bed, legde het in den arm haars echtgenoots en lispelde: 'Ik zal voor hem eene moeder zijn! wees gij voor hem een zorgvol vader.

Tranen verstikten de stem van den berouwhebbende man! - En nog in denzelfden nacht stierf verzoend en in Gods wil berustende de ongelukkige Cosma. Gij kunt u gemakkelijk voorstellen, genadige freule, dat de verhouding tusschen uwen vader en uwe moeder ondanks de plaats gehad hebbende verzoening een geduchten stoot ontvangen had. Zij poogden wel van weerskanten de vorige hartelijkheid te betoonen, maar het vertrouwen was verloren gegaan en het duurde lange jaren eer de zon der liefde weer hare verwarmende stralen over hen uitgoot.'

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 4]

Onze gravures.

De koning van Portugal.

Z.M. DOM LUIZ I, KONING VAN PORTUGAL.

Ons vaderland is dezer dagen bezocht geworden door den koning van Portugal, en ofschoon dit bezoek volstrekt geen officieel karakter droeg, en de vorst slechts incognito hier te lande vertoefde, gelooven wij toch dat onze lezers wel belang zullen stellen in het portret, dat wij hun hierbij van Portugals koning aanbieden.

Z.M. Dom Luiz I is nog betrekkelijk jong, daar hij den 31en October 1838 te Lissabon geboren werd; doch bekleedt nu reeds vier en twintig jaren den troon van Portugal, waartoe hij op jeugdigen leeftijd geroepen werd door den dood van zijn broeder Pedro V. Zijne jonge jaren, op het tijdstip zijner troonsbestijging, hebben hem echter niet belet zijne groote taak hoog ernstig op te vatten. Met een buitengewoon verstand begaafd, toonde hij den gelukkigsten aanleg om aan de spits

van een volk te staan, welks toekomst zich opdat oogenblik zeer gunstig liet aanzien. Hij had Europa, Afrika en Indië bereisd en daardoor die kennis van landen en volken opgedaan, welke vooral een vorst zoo uitnemend te stade komt, en daarbij verwierven zijne edele hoedanigheden als mensch hem de achting en den eerbied van zijn volk. Zelden zag men dan ook een vorst zich met grooter ijver toeleggen op de regeeringszaken, op de studie om de belangen en behoeften zijner onderdanen te leeren kennen, kortom om hen gelukkig te maken.

Dom Luiz stelt zich niet tevreden met hetgeen zijne omgeving hem daaromtrent verkiest mee te deelen; hij beweegt zich bij voorkeur persoonlijk te midden van zijn volk en niet zelden ziet men hem zonder geleide de sfraten zijner hoofdstad doorkruisen, alleen vergezeld van zijn zoon, met wien hij zich onderhoudt over de nuttige hervormingen, die reeds ingevoerd zijn, of nog in overweging worden genomen.

De koning van Portugal is daarbij tevens ook geleerde en letterkundige; hij is niet alleen op de hoogte van de krijgskundige vraagstukken, zooals bij voorbeeld de berekening der draagwijdte van het geschut, waarin hij bijzonder moet uitmunten, maar besteedt den vrijen tijd, hem door zijne drukke bezigheden overgelaten, aan de beoefening der fraaie letteren. Het is bekend hoe hij de meesterstukken van Shakespeare in de taal van Camoens heeft overgebracht, en ook in de Fransche letterkunde moet hij volstrekt geen onbekende zijn. Daarenboven beoefent hij, evenals zijn zoon, die eenige jaren geleden ook ons land bezocht heeft, de schilderen toonkunst; kortom, hij vereenigt de verdiensten van een goed vorst met al die hoedanigheden, welke een buitengewonen geest versieren.

Onder den invloed zijner verstandige en beleidvolle regeering is Portugal in de laatste twintig jaren aanzienlijk vooruitgegaan; de geweldige partijstrijd en de politieke hartstochten van vroeger zijn uitgedoofd of tot zwijgen gebracht, dank zij de wijsheid en de gematigdheid, waardoor de regeering van koning Luiz zich onderscheidt.

Wat de koningin, dona Maria Pia betreft, deze moet een toonbeeld zijn van liefdadigheid toewijding aan den evenmensch.

Men verhaalt van haar dat zij eens haar leven waagde om dat van twee kinderen te redden: zij wierp zich namelijk in zee, waar de ongelukkige kleinen op het punt waren te verdrinken, en het toeval wilde dat de geredden hare eigene kinderen waren, zoodat de heldhaftige moeder de voldoening smaakte hun voor de tweede maal het leven te schenken. Koningin Maria Pia neemt een werkzaam deel aan alle liefdadige ondernemingen; in de vondelingshuizen, de toevluchtsoorden, de hospitalen en de scholen is de naam der vrome vorstin niet alleen op aller lippen, maar wat nog meer zegt, in aller harten.

Een 'halt' uit hooger sferen.

Om te weten dat we weer volop in den vliegerdtijd zijn, behoeven we slechts in deze laatste zomerdagen een wandelingsken buiten de stad te doen en den blik ten hemel te richten: aan alle kanten zien we dan de langstaartige papieren vogels boven ons hoofd zweven, en als we niet goed rondzien, hebben we kans dat de eigenaar van den een of anderen prachtigen 'hoogstaander' ons ruggelings tegen het lijf loopt, - ongerekend nog de gevaren, die ons van de zijde der hoogvliegers zelf bedreigen. Want het zijn wispelturige dingen, die vliegerds, even onbestendig en onnaspeurlijk in hunne wegen als het element, waarin zij zich bewegen, even onberekenbaar als weer en wind. Zij behoeven op hun tocht naar hooger sferen maar met een verraderlijk windvlaagje in botsing te komen, en roef! daar tuimelt de trotsche hemelbestormer als een Phaeton uit het luchtruim ter aarde, om de hemel weet waar terecht te komen: in de gracht in de takken van een boom, over een hek of vlak voor de paarden van eene boerenkar, zooals op Becker's geestig tafereeltje.

De beesten weten niet wat hun overkomt; ze schrikken en steigeren schichtig op voor het onbekende monster, terwijl de voerman half van den bok wordt geworpen door den schok. 'Hei!' roept zijne eerzame wederhelft, die zich gemakkelijk achter hem in den wagen op het stroo heeft neergevlijd en onzacht gestoord wordt in de aangename overwegingen betreffende het aardig stuivertje, dat zij op de markt van hare waar denkt te maken. Verschrikt en grommig rijst zij overeind en laat daarbij in haren haast en hare ontsteltenis eene goede portie van de appelen uit hare mand ontsnappen.

Kortom de 'papieren bliksem' brengt hier al ruim zooveel angst teweeg, alsof hij een wezenlijke 'vuurbliksem' ware.

Op de binnenplaats der kazerne.

Bijgaande fraaie teekening van den Duitschen kunstenaar C. Röchling stelt ons eene les in het bajonetvechten voor op de binnenplaats van eene kazerne, waar wij ook andere groepjes met gymnastische oefeningen bezig zien. In de laatste jaren wordt in de Duitsche kazernes en in navolging daarvan ook in de onze van die oefeningen veel werk gemaakt, en er zullen tegenwoordig maar weinig kazernes worden gevonden, waar niet eene scherm- en gymnastiekschool is ingericht. Men heeft begrepen dat het niet voldoende is om degelijke soldaten te vormen, die at te richten

tot troepen van automatische wezens, welke zich alleen op commando en dan nog slechts gelijkvormig bewegen. Dit was goed vóór honderd jaren, toen de soldaten weinig meer waren dan kanonnenvleesch en de krijgskunde vooral hare kracht zocht in dicht aaneengesloten gelederen, die zich ook bij het hevigste geschut niet lieten verbreken. De verbeterde wapenen van den nieuweren tijd, die den goeden schutters gelegenheid geven ook op verren afstand te mikken, en waarbij zij dus vrijer moeten blijven in hunne bewegingen, terwijl door de verschrikkelijke verwoestingen van het geweervuur de orde telkens verbroken wordt, vergen van den soldaat vooral persoonlijke dapperheid en tegenwoordigheid van geest. De africhting in massa is niet genoeg meer, elk man afzonderlijk moet weten te handelen en behoeft daartoe degelijke ontwikkeling van lichaam en geest.

Bijzonder in Duitschland, het hedendaagsche Assyrië, waar het 'alle man soldaat' zijne hoogste uitdrukking vindt, heeft men dit begrepen, en vandaar dat alles - onderwijs, praktisch en theoretisch onderricht in den wapenhandel, scherm- en turnoefeningen - er op berekend is om elk man op zich zelf tot een degelijk, alzijdig ontwikkeld krijger te maken.

De Hemel geve dat de aldus gevormde soldaten in de eerste jaren niet geroepen worden, hunne bruikbaarheid in den oorlog - want daarom alleen is het per slot van rekening te doen - op het een of ander slagveld te toonen!

Naar Rome!
Reisherinneringen van J.R. van der Lans.

III.

Een halven dag in Genua. - De haven en het standbeeld van Columbus. - De kathedraal. - Het Campo Santo. - Pisa. - De scheeve toren.

Genua was het eerste rustpunt van eenig belang op onzen tocht. Denk eens aan, een heelen halven dag zouden wij er vertoeven, - een heelen halven dag rust, dat wilde wat zeggen na twee en een halven dag nagenoeg onafgebroken sporens! Maar wie aan het woord 'rust' het denkbeeld mocht vastknoopen van een dutje op de canapé, moet zich niet verbeelden dat eene dergelijke rust door de pelgrims gesmaakt of ook maar begeerd werd. Neen, rust was voor ons juist beweging, gelijk zitten eigenlijk onze vermoeienis was, en nauwelijks hadden we te Genua dan ook het eten door de keel, of alles maakte zich op tot een tochtje door de stad.

Hadden wij Milaan bij electrisch licht gezien, Genua zouden we aanschouwen bij vollen dag, - jammer dat ik niet kan zeggen bij vollen zonneschijn; want zulk eene stad behoort men eigenlijk te zien in den gouden gloed der zuiderzon en niet, zooals wij, bij eene licht betrokken lucht. Maar het is de vraag of wij er wel zooveel van zouden gezien hebben, als we onder eene felle Italiaansche zon hare straten hadden moeten doorkruisen: ik denk dat we er dan spoedig ons bekomst van zouden gehad hebben, terwijl we nu van ons kortstondig verblijf zooveel konden profiteeren als maar eenigszins mogelijk was.

Daar had ook de *Gioventù Cattolica* van Genua het hare toe willen bijdragen door ons aan tafel ieder met een boekje te verrassen, waarin alles vermeld stond wat Genua voor den katholieken bezoeker merkwaardigs opleverde. Maar het merkwaardigste

is ontegenzeglijk de aanblik der stad zelve. Welk een verschil met Milaan! Kan men dit bij avond gemakkelijk voor Parijs verslijten, Genua gelijkt op geene enkele stad uit onze noordsche herinneringen. Ik ben nooit in Constantinopel geweest, maar ik verbeeld me dat Genua daarop lijken moet: zoo Turksch kwam me daar alles voor. Die onregelmatige, nauwe straten, die lichtgeschilderde huizen met hunne balkons op alle verdiepingen en hunne kleurige zonneschermen voor alle vensters, die roode en gele gordijnen, welke de ingangen der winkels vormden, 't was alles zoo Oostersch, dat het zelfs iemand, die nooit in het oosten geweest is, moest opvallen, ten minste dat verbeeldde ik me. Dan weer scheen de heele stad mij eene reusachtige kermis toe: ge moet namelijk weten dat de huizen er in de levendigste kleuren met pilasters, lijsten beeldwerk, medaillons en tropeeën, ja soms met heele fresco's beschilderd zijn, precies als de *théatres mécaniques* en de *salons de variétés* op onze kermissen. Op kleuren schijnen de Genueezen bijzonder verzot te zijn: de kamer, die mij in het hotel ten deel gevallen was, prijkte met een rood gebloemd tapijt, een korenblauw behangsel en een geel plafond met bloemen en figuren in alle kleuren van den regenboog.

En het mooiste van de grap is dat ze zich schijnen te verbeelden dat het bij ons, in de Noorderlanden nog kleuriger is. Ten minste, toen wij des avonds in de katholieke jongelingsvereeniging een bezoek aflegden, wenschte de voorzitter ons in eene Fransche toespraak eene behouden thuiskomst in onze *cités florissantes*, onze *maisons en mille couleurs.* De man had zeker Edmondo de Amicis over Holland nageslagen, welke schrijver daar geen schuitje schijnt gezien te hebben, dat niet grasgroen of korenblauw was en niet aan een vuurrood of zwavelgeel paaltje lag vastgemeerd.

Eene dame, die naast mij zat en wie de uitdrukking evenmin als mij ontgaan was, keek mij glimlachend aan, en de zaal rondziende, die met een lichtblauw behangsel, een vloer van roode tegeltjes en een kleurig geschilderd gewelf prijkte, merkte ze op:

‘Me dunkt dat het hier juist *mille couleurs* is.’

Maar die kleuren hinderden haar evenmin als mij; minder had ze op met de onregelmatigheid der straten, welke haar dien middag bijna het spoor bijster had gemaakt. Zelf naar het hotel zoekende, trof ik haar aan te midden van drie of vier gedienstige Genueezen, wien zij den weg naar het *Hotel des Etrangers* vroeg. Maar die Fransche naam was voor de Italianen onverstaanbaar.

‘Het hotel is hier zeker onder een anderen naam dan zijn officieelen bekend,’ zei ik. ‘Wisten we den naam van den eigenaar maar... Wacht, daar schiet hij me te binnen... 't Is zoo iets van Rinaldo Rinaldini... daar heb ik het: Berecchino...’

Maar dat bracht ons geen stap verder: die naam was in de heele stad niet bekend.

Daar kwamen we op een gelukkig denkbeeld: het reisgidsje, dat we 's middags aan tafel gekregen hadden, zou waarschijnlijk wel iets naders omtrent het hotel opgeven, en werkelijk daar vonden we: *Rebecchino, ou Hótel des Etrangers, rue Nuovissima*.

Rebecchino, albergo Rebecchino, wel daar waren we vlak bij; een straatje rechts, een steegje links - en zegevierend lachend wezen de gedienstige en vriendelijke wegwijzers ons de deur aan. Ik heb nooit welwillender, voorkomender menschen gezien dan de Italianen: met pleizier gaan ze een kwartier ver met u mee, om u terecht te helpen; want aanduiden gaat niet in den doolhof eener Italiaansche binnenstad; maar sedert het vermelde gevalletje ben ik nooit weer uitgegaan, zonder nauwkeurig nota te hebben genomen van den naam van het hotel.

Het reisgidsje, dat ons hier zoo uitnemend te stade was gekomen, bewees ook aanmerkelijke diensten bij het bezoek der verschillende heiligdommen, waaraan Genua zoo rijk is. De stad telt niet minder dan tachtig kerken, waaronder een aantal ter eere van Maria; want evenals Antwerpen, waarmee het meer dan één punt van overeenkomst heeft, is ook Genua eene ‘stad van Maria.’ In het jaar 1637 verklaarde de Senaat de H. Moedermaagd plechtig tot patrones der stad en besloot dat haar beeld, met de zinnebeelden van het koningschap getooid, geplaatst zou worden boven het hoogaltaar der kathedraal en boven al de poorten der stad. Toen wij 's middags de poort uitreden voor een bezoek aan het kerkhof, zag ik zulk een beeld met het onderschrift: *Genova, città di Maria Santissima*.

Genua heeft meer dan één punt van overeenkomst met Antwerpen, zei ik. Antwerpen toch heeft ook zijne Mariabeelden op de hoeken der straten, het heeft ook hier en daar van die hooge gepleisterde huizen in de smalle, bochtige straten der oude stad, het heeft ook die zelfde handelsdrukte, dat gerij en geros van

sleeperswagens en omnibussen, maar het heeft toch - ondanks zijne prachtige Scheldekaden - lang zoo'n schilderachtige haven niet als Genua. De practische mannen van het vak zullen ongetwijfeld de voorkeur geven aan de kolossale Antwerpsche kaden met hare eindelooze reeks van loodsen, waar de handelswaren onmiddellijk onder dak kunnen gebracht worden, maar ik, die geene reden heb om mij daar bijzonder voor te interesseeren, zie honderd parten liever de haven van Genua met haar mastbosch van schepen en het eindelooze, blauwe watervlak der Middellandsche zee op den achtergrond.

Prachtig ook is de aanblik der stad, zooals zij daar amphitheatersgewijze rondom de heerlijke golf omhoog rijst en fier op de haven neerziet van de berghellingen, waarop zij troont als de koningin der Middellandsche zee, als *Genova la Superba*, zooals de titel luidt, dien Genua aan zijne trotsche marmerpaleizen te danken heeft. Het was een schoon denkbeeld, in de nabijheid der haven het standbeeld te plaatsen van den grooten Genuees, den ontdekker der Nieuwe Wereld, die alzoo van zijn hoog voetstuk het vrije uitzicht heeft op den oceaan. Omringd door de beelden van Godsdienst, Wetenschap, Kracht en Wijsheid strekt de groote man, op een anker geleund, beschermend de hand uit over het beeld van Amerika, dat aan zijne voeten geknield ligt. Helaas, de goede wil van den edelen zeevaarder heeft Amerika maar weinig kunnen beschermen tegen den gouddorst der gelukzoekers, die in zijn kielzog voeren.

Het geheele monument is uit wit marmer gebeiteld: in Italië ziet men op geen brokje marmer, zoo min als in het veen op een turfje. Te Genua zijn zelfs de stralen met marmeren zerken geplaveid; jammer maar dat ze hier en daar zoo nauw en bochtig zijn, dat men er met geen rijtuig door kan. Natuurlijk vindt men er ook wel breedere straten, maar de meeste hebben toch het ongerief dat zij steil omhoog loopen. Ik herinner mij dat wij een onzer medepelgrims, een bejaard en zwaarlijvig man, met tweeën tegen zulk eene gladde helling moesten opsleepen, daar hij letterlijk niet meer verder kon.

Overigens geschiedde de bezichtiging der stad grootendeels per rijtuig. Het punt van uitgang was de kathedraal, waar wij *en corps* de verschillende heiligdommen (men vereert er o.a. de schotel, die, volgens de overlevering, de Zaligmaker bij het H. Avondmaal gebruikt heeft) en de rijke schatkamer bezichtigd hadden. Bij het verlaten van het heerlijke gebouw werden we aan het hooge bordes opgewacht door het heele gild der Genueesche huurkoetsiers, die elkander onder luidruchtig spektakel het genoegen betwistten, de *Olandesi* in hunne open rijtuigen weg te voeren, en weldra had het heele gezelschap in groepjes van vier of vijf rijtuigen achter elkander zich in verschillende richtingen verspreid. Na de bezichtiging van het levende Genua, volgde die van de doodenstad, welke evenzeer *la superba* genoemd mag worden; want trotscher en rijker kerkhof, dan dat van Genua zal wel nergens ter wereld worden aangetroffen: de afbeeldingen, die hierbij gaan, kunnen slechts een flauw denkbeeld geven van de uitgestrektheid en de pracht van dezen doodenakker, met duizenden witmarmeren kruisen beplant, waartusschen honderdduizenden roode rozen bloeien, en omgeven door onafzienbare galerijen vol grafmonumenten, het eene al rijker en schooner dan het andere, alle van wit marmer, hier eene enkele figuur, ginds eene heele beeldengroep, daar een engel der opstanding, elders eene schreiende vrouw of kinderen, die bloemen strooien op het graf hunner ouders, kortom eene eindelooze

verscheidenheid van figuren en zinnebeelden, die allen van den dood, maar allen ook van de opstanding ten eeuwigen leven spreken.

Er scheen geen eind te komen aan die onafzienbare beeldengalerijen, afgewisseld door gangen, waarvan de muren bedekt waren met zerken, die even zooveel grafnissen afsloten, en toen wij alles hadden bewonderd en alles hadden doorloopen, gang in gang uit, trap op trap af, tot aan het koepelvormige dak der ronde kapel toe, beweerde een van het gezelschap, waartoe ik de eer had te behooren, dat daarachter verder den berg op eigenlijk nog de schoonste monumenten en grafkapellen moesten te vinden zijn: hij had ze van uit den trein reeds gezien, en het zou eeuwig jammer zijn, zoo we juist het mooiste oversloegen.

Dat laatste beaamden wij ten volle, maar we waren bekaf van het drentelen en klauteren, en daarbij kwam het ons onwaarschijnlijk voor dat we nog niet aan het eind zouden zijn. Doch waartoe zou dan die trap dienen, die nog hooger den berg op leidde? bracht onze onverzadelijke metgezel daartegen in. En hij had immers van uit den trein die grafteekenen reeds gezien, waarbij al hetgeen we bewonderd hadden, nog in het niet zou zinken. Komaan, dan in vredesnaam nog maar een eindje hooger, en eene zwaarlijvige dame, die ik weet niet hoeveel mantels aan had en tijdens de woordenwisseling reeds op de steenen trappen had zitten uitblazen, nam ook de beenen op om, evenals wij, puffend en hijgend onzen gids naar boven te volgen.

Men kan zich de uitbarsting der algemeene vroolijkheid voorstellen, toen wij, boven aangekomen, op een ondoordringbaar heg stuitten, dat aan dezen kant het kerkhof afsloot. Ondertusschen loonde toch het prachtige gezicht bij vogelvlucht, dat we hier op het geheele *Campo Santo* genoten, ruimschoots de moeite; maar onze gids was met dat al niet weinig met zijne figuur verlegen en lang nog heeft hij, bij de bezichtiging van andere merkwaardigheden moeten hooren:

‘Hebben we nu al alles gezien, mijnheer B?’

Den volgenden dag bezichtigden wij een ander *Campo Santo*, dat hoewel lang zoo rijk niet, toch ruim zoo merkwaardig was, namelijk dat van Pisa, hetwelk van het laatst der twaalfde eeuw dagteekent en waartoe de aarde in eene vloot van 53 schepen van den Calvarieberg is aangevoerd. Wij hadden er eene vreemde ontmoeting; aan den ingang en ook bij het betreden der overige heiligdommen van Pisa werden wij opgewacht door eene soort van zwarte domino's, met groote kappen op, die ons eene vierkante houten offerbus voorhielden en ons door de gaten hunner maskers heel vreemd aankeken, als wij, eenigszins wantrouwig, aarzelden onzen *soldo* in het sleufje van hun kistje te steken. Dat wantrouwen was intusschen niet gerechtvaardigd: het was goed volk, waarmee wij te doen hadden. Het waren namelijk zoogenaamde *Misericordi*, dat wil zeggen, ijverige, weldadige Christenen, die zich ter eere Gods de vernedering getroosten in deze vermomming te bedelen voor de armen of voor de kerk. Vaak verbergen zich aanzienlijke, adellijke heeren onder het nederig gewaad dier vrijwillige bedelaars of Barmhartigen (*Misericordi*) gelijk zij genoemd worden.

Het *Campo Santo*, de kathedraal met haren scheeven toren en het *Battisterio* (doopkapel) van Pisa vormen een samenstel van gebouwen, zooals er geen tweede bestaat en dat des te dieper indruk maakt, daar het zich geheel buiten de stad, in eene eerbiedwaardige eenzaamheid verheft. Die reusachtige kathedraal met vijf beuken ter lengte van honderd meters en met een transept van drie beuken staat daar als het onvergankelijk gedenkteeken van den godsdienst- en den kunstzin der machtige republiek van Pisa, welke eenmaal de mededingster was van Genua en Venetië en hare heerschappij uitstrekte over Sardinië en Corsica, Palermo en de Balearische eilanden. Hare acht en zestig marmeren kolommen van binnen en hare tallooze

pilasters en kapiteelen van buiten zijn bijna allen van antieken oorsprong en als zegeteekenen door de dappere Pisanen naar hunne geboortestad meegebracht, waar bouwmeesters als Nicola en Giovanni Pisano er dezen heerlijken tempel uit wisten op te trekken. Want het eerst van alle Italiaansche steden mocht Pisa zich beroemen in bouwmeesters en beeldhouwers, wier arbeid nog op het oogenblik de glorie hunner vaderstad uitmaakt, nu de voormalige grootheid en macht van Pisa sinds eeuwen in het niet zijn verzonken. Wat er moge gevallen zijn, hun scheeve toren staat nog overeind als de stomme, maar welsprekende getuige van hunne onverzettelijke wilskracht. Zij werden er niet door afgeschrikt of de bodem zich al weerbarstig verzette tegen den bouw, zoodat de toren geheel dreigde overzij te zakken. Ongestoord zetten zij het werk voort en bouwden zoo een marmeren colossus ter hoogte van 47 meters, die vier meters naar ééne zijde overhelde. Zulke bouwmeesters zouden ons ook nu te stade komen!

(*Wordt vervolgd.*)

De stoomboot.
(*Slot.*)

Het grootste zeemonster, dat men tot de fabelen zou rekenen, indien het ons niet werkelijk voor oogen stond, is de Great-Eastern, vroeger de Leviathan genoemd. Dit reusachtig zeekasteel was aanvankelijk bestemd voor de vaart naar Oost-Indië en Australië, doch heeft slechts de reis tusschen Noord-Amerika en Engeland meermalen met het beste gevolg afgelegd. Het schip is 680 voet lang en 83 voet breed. Zijne inrichting wekt om hare schoonheid en doelmatigheid de verbazing van elken toeschouwer. Het ruim van het schip wordt door tusschenwanden in 24 geheel afgescheidene afdeelingen verdeeld, zoodat elke beschadiging slechts een klein deel van het schip kan treffen. De ontzettend zware ijzeren wanden van het schip zijn dubbel en door tusschen ruimten gescheiden, zoodat als het ware twee schepen in elkander gebouwd zijn. Zelfs als de dubbele wand doorstoken is en alle ruimten met water gevuld zijn, zijn de ruimten tusschendeks, die men luchtdicht kan afsluiten, voldoende om schip en lading boven water te houden. Het vaartuig is er dus op gebouwd om in het geheel niet te kunnen vergaan, althans voor zooveel menschelijke voorzorg daarvoor waken kan. Het kan tegen elken wind opstoomen en zal in geen storm wankelen, want ten gevolge van zijn grootte gaat het, de hoogste golven doorsnijdend, steeds rechtuit en het heeft derhalve in de onstuimigste zee een even geleidelijken gang als bij het schoonste weder. Voor het overige heeft men eerst thans van deze golven het ware leeren kennen en bevonden, dat die zoo gevreesde hooge golven eigenlijk slechts in de verbeelding bestaan. De hoogste golven moeten ongeveer 15 tot 20 voet hoog zijn.

Het schip kan, behalve de bemanning, in het geheel 5000 passagiers opnemen. Het wordt te gelijk door schepraderen en eene schroef voortgedreven. De raderen hebben eene middellijn van 56 voet, zoodat een kunstrijder binnen hun omtrek gemakkelijk zijne toeren zou kunnen vertoonen. Vier werktuigen van 1000 paardekrachten draaien de raderen, een vijfde van 3000 paardekrachten brengt de schroef in beweging, een klomp ijzer van niet minder dan 1200 centenaren. Het schip kan ineens zooveel steenkolen innemen als het voor de heen- en terugreis behoeft. Doch hoe doelmatig ook ingericht, heeft de ondervinding bewezen, dat juist de reusachtige grootte van het schip de grootste hinderpaal is voor zijn geregeld gebruik. Ook vaart de Great-Eastern sinds eenige jaren niet meer, en doet thans dienst als

drijvend magazijn. Naar men onlangs meldde, heeft nu echter weer een Yankee het ontwerp opgevat het reuzenschip in een ambulanten schouwburg te hervormen.

De inrichting van het stoomwerktuig op schepen is zeer eenvoudig, daar het hier alleen te doen is om eene as rond te draaien. In den beginne gebruikte men enkel het stoomwerktuig van Watt met de balans.

De eerste vorm der stoombooten, die ook thans nog zeer veel voorkomt, is die der raderschepen; men legde de as dwars door het schip en voorzag hare uiteinden van schepra-

deren. Nadat deze inrichting reeds vele verbeteringen gevonden had, bleek het toch dat zij eenige gebreken bleef behouden, die niet waren weg te nemen en den wensch naar andere voortstuwingswerktuigen deden ontstaan.

EEN 'HALT!' UIT HOOGER SFEREN, NAAR Q. BECKER.

De raderen aan de zijde van het schip geven het zonder twijfel een lomp aanzien: zij nemen veel plaats weg, en, terwijl zij de gevoeligste deelen van het schip zijn, staan zij het meest aan beleedigingen bloot. Een oorlogsstoomboot kan, door een paar goed gerichte schoten in zijne raderen, spoedig vleugellam geschoten worden. Bovendien kwamen er hevige klachten in van de opzichters der Engelsche kanalen, daar de stoombooten door den sterken golfslag, dien hunne raderen teweegbrengen, de oevers der kanalen niet weinig beschadigden. Vooral op de kanalen beproefde men dus voor het eerst

NAAR ROME! GENUA EN PISA, NAAR G.B.M. SÜHL.

1. Galerij in het Campo Santo van Genua. - 2. Gezicht op het Campo Santo. - 3. De haven van Genua. - 4. Het Palazzo ducale. - 5. De kathedraal San Lorenzo. - 6. Het standbeeld van Columbus. - 7. Misericordi. - 8. De hoofdkerk van Pisa niet den scheeven toren. - 9. Het Campo Santo van Pisa. - 10. Het Battisterio.

iets anders, namelijk de van ouds békende schroef van Archimedes, die men reeds vroeger had voorgeslagen als voortstuwingsmiddel bij windstilte. In het jaar 1825 voer de eerste schroefboot op de Theems, en dat nog veel sneller dan grootere raderstoombooten; doch reeds in 1836 werd er een grooter schip 'de Archimedes' gebouwd van 80 paardekrachten. Van toen at vorderde men spoedig; in 1842 werd de eerste Fransche schroefstoomboot 'de Napoleon' van 130 paardekrachten gebouwd, en reeds in 1845 waagde men het een der grootste stoomschepen, de straks genoemde Great-Britain, van 1200 paardekrachten door eene schroef te laten voortstuwen.

Nadat gebleken was dat de schroef bij de stoomschepen goede diensten doet, kon het niet missen dat zij bij de oorlogsschepen zeer spoedig werd ingevoerd, die zoodoende, wijl het bewegingstoestel diep onder water kwam te liggen, veel minder kwetsbaar werden, terwijl bovendien het voordeel werd gewonnen, dat men op de geschiktste plaatsen, die vroeger door de raderkasten waren ingenomen, kanonnen kon plaatsen.

Wij moeten thans nog over de schroef zelve en de wijze waarop zij werkt het een en ander opmerken. Aan eenen schroefboot kan men op het uiterlijk alleen door den schoorsteen onderkennen, dat hij een stoomschip is; het bewegingswerktuig ligt onder den spiegel in het water. De as van de machine ligt hier niet dwars, maar in de lengte van het schip en gaat waterdicht door den achtersten wand. Aan het daarbuiten uitstekende gedeelte zijn op de as de deelen bevestigd, die bij de snelle omdraaiing der as met een hellend vlak tegen het water drukken en zoodoende den voortgang van het schip bewerken. Aan deze deelen der schroef heeft men sedert haar eerste gebruik veel veranderd en verbeterd, en men heeft daaraan vele vormen gegeven, die de schroef niet meer zouden doen herkennen, maar eer aan de windvleugels van een molentje doen denken. Altijd berust echter hare werking op de schroef, of, wat hetzelfde is, op die van het hellend vlak. Draait men eene schroef in het hout, zoo gaat zij voort; even zoo zal zij in het water voortgaan, dat hier de moer der schroef vormt. In het water zal echter bij elke omwenteling de voortbeweging niet zooveel bedragen als de afstand der schroefdraden, dat is de gang van de schroef, want het water geeft mede en wijkt door de drukking van de schroef naar achteren en ter zijde uit. Eenige beweging verkrijgt men echter altijd, en als men de as snel laat ronddraaien, worden die kleine uitwerkingen tot eene aanzienlijke beweging samengevoegd. De schroeven der schepen maken daarom 200, 250 en soms nog meer omwentelingen in de minuut.

Zoo voert ons dan de stoomkracht met krachtigen arm door de onafzienbare waterwoestijn der wereldzee, door storm en tegenwind en niet minder gevaarlijke windstilte, en steeds gemakkelijker wordt de onderlinge gemeenschap van de meest verschillende volken der aarde. De zeeën, die hen vaneen scheiden, schenen den menschen in de kindsheid der scheepvaart met recht als schrikbarende woestijnen en later nog als gevaarlijke wegen. Maar het gevaar werd telkens kleiner; niet dat men de wegen kon verbeteren, maar men leerde betere schepen bouwen en hunne gebreken beter overwinnen. De golven van de zee hebben slechts eene bepaalde kracht; terwijl zij den broozen visschersboot heen en weer slingeren gelijk de wind de bladeren voortdrijft, breken zij onmachtig tegen den drijvenden berg van ijzer, dien men haar te dragen geeft. Dit is het beginsel, dat men bij den Great Eastern op zulk eene verbazende schaal wilde toepassen. Zoo streeft de menschelijke geest

rusteloos naar uitbreiding zijner heerschappij over de elementen, en heeft hij nimmer den prikkel tot nieuwe inspanning en werkzaamheid verloren.

De vliegen.

't Is warm, drukkend warm, en wij weten van lusteloosheid niet wat wij doen zullen. Nu moet men nog bluffen op de hooge voortreffelijkheid van den mensch! Er is geen ellendiger wezen dan een millionair, die op een heeten zomerdag met een opgezwollen gelaat en een door verzadiging uitgezetten buik troost zoekt op den canapé en vruchteloos de armen uitspreidt om toegang te verschaffen aan een koeltje, welks geruisch hij door hijgen en blazen zoekt na te bootsen.

Neen, dan zijn de vliegen andere schepseltjes. Juist bij zulk eene warmte zijn zij in hun element. Dan gonzen en brommen zij van pleizier. En wat een dartel volkje! Ziet, daar plaatster zich een op den respectabelen neus van onzen millionair. Geen gevaar, onze kamervliegen steken niet. Maar ze veroorzaken toch met hare borstelige pootjes zulk eene onuitstaanbare kitteling, dat de man uit zijn half bewusten toestand ontwaakt en zijne hand plotseling naar zijn gelaat brengt, om den oneerbiedigen en vermetelen gast gestreng te straften - om hem te treffen, dat de dood er op volgt. Maar jawel, veel te schrander en te vlug is het kleine schepseltje om den dreigenden slag at te wachten. Bij de eerste nadering der hand slaat het de vleugeltjes uit, en het is reeds lang verdwenen, als de vingers van den mensch op het vooruitstekend gedeelte van zijn gelaat nederdalen.

En wat zou de moord van zulk een onschuldig vliegje ook baten? Zij zweven immers bij duizendtallen door de kamer, houden u gezelschap en eten gaarne mede van uwe zoetigheden. 't Is wel lastig, dat zij spiegels en schilderijen, boeken en papieren, behangsels en muren op eene onbeschaamde manier bevuilen, maar een beetje zeepwater is een best hulpmiddel.

Verwondert gij u over hun aantal? Bedenk slechts, dat ieder vliegenvrouwtje in den korten tijd van haar leven vier malen ongeveer 80 eieren legt en dus 320 vliegen voortbrengt. Hare kinderen volgen haar voorbeeld, en men heeft berekend, dat het kroost van zulk eene moeder in één zomer tot een getal van twee millioenen klimmen kan.

Ik raad u niet aan, om dat leger met vliegen vergiften te bestrijden. Gij zult er eenigen door dooden, maar gij stelt uwe snoepzieke kinderen bloot aan hetzelfde gevaar.

't Is waar, de vliegen maken het ons wel eens lastig, maar 't zijn toch aardige diertjes, en zij verteren in het warme seizoen vele verrottende dierlijke stoffen, wier uitwaseming voor den mensch zeer gevaarlijk zou kunnen worden.

De Erfgename van Zachenburg.
(*Vervolg.*)

Leonie had het verhaal harer moederlijke vriendin opmerkzaam aangehoord, zonder haar in de rede te vallen; hare gemoedsbeweging spiegelde zich op haar gelaat af.

‘En wat deed tante Irma?’ vroeg zij plotseling en met een zoo bijzonderen nadruk, alsof zij van deze iets slechts verwachtte.

‘Tante Irma,’ ging Sylphide voort, ‘hield zich in hare kamer opgesloten tot Cosma begraven was; dan echter, als de eerste stappen omtrent Damiaans aanneming reeds gedaan waren, kwam zij weer te voorschijn en poogde dit te verhinderen. Het gelukte

haar echter niet. Haar afkeer van het kind nam nochtans met den dag toe. Eindelijk verliet zij Temeswar en begaf zich op den Zachenburg. Doch reeds na twee maanden legde zij in eenen brief de verzoenendste gevoelens aan den dag. Wat Damiaan aangaat verklaarde zij uitdrukkelijk, dat zij hem lief gekregen had sinds zij van hem gescheiden was en zij dit ook door haar gedrag zou bewijzen, als haar broeder en hare zwagerin naar den Zachenburg overhuisden. Hare brieven volgden elkander nu snel op, allen vloeiden over van liefde en hartelijkheid. Eindelijk kwam zij zelfs logeeren en gedroeg zich inderdaad zoo alsof zij volkomen veranderd was.

'Nu moet ik nog eens op oom lierman terugkomen, opdat gij het codicil zoudt begrijpen. Hij was zeer vertoornd toen uw vader betrekking met Cosma aanknoopte; Irma wist van zijn toorn zoo voortreff lijk partij te trekken, dat hij haar beloofde haar tot zijne erfgename te benoemen. Beschreven was zulks nog niet en zij begon beducht te worden toen Herman zich weer met uwen vader verzoende en kort na Cosma's dood zelfs naar Temeswar kwam. Irma reisde hem na en herinnerde hem iederen dag aan zijne belofte. Haar aandrang werd nog sterker toen gij, Leonie, ter wereld kwaamt.

'Graaf Herman wilde zijn woord niet breken maar zijne belofte berouwde hem en zijn testament viel anders uit dan Irma gedacht had; om ten minste zijnen broeder het vruchtgebruik te verzekeren bepaalde hij, dat Irma eerst bij uwe meerderjarigheid in het bezit der erfenis zou treden.

'Kort daarop werd hij ziek. Uwe moeder paste hem op; zij maakte hem met de afschuwelijke handelwijze zijner zuster bekend en wist hem te bewegen, het aan Damiaan gepleegde onrecht te herstellen. Daardoor ontstond het codicil hetwelk bepaalde, dat op den dag uwer meerderjarigheid niet Irma maar Damiaan de bezittingen zou erven. Slechts in het geval, dat Damiaan dan niet meer in het leven was, kwam Irma weder aan de beurt. Om den goeden naam der familie te sparen, werd Irma verplicht de onechte geboorte van Damiaan tot op heden geheim te houden. Hij zou in de oogen der wereld voor wettig kind doorgaan.'

'Maar Damiaan?' vraagde Leonie; 'waar is hij?'

'Luister verder! Uwe moeder had reeds den eersten dag eene voedster voor hem aangenomen. Zij heette Neumaier, was een lief, bescheiden meisje en verzorgde het kind voortreffelijk.

'Achter het riddergoed strekte zich een woud uit; daar bracht zij iederen dag eenige uren met hem door. Op zekeren dag kwam zij vol vertwijfeling alleen terug en verhaalde in afgebroken bewoordingen, dat zij door de hitte overweldigd, in het woud ingeslapen was, terwijl het kind aan hare voeten speelde. Als zij ontwaakte was de knaap verdwenen en ondanks al haar zoeken niet meer te vinden.

'Sedert is van Damiaan ondanks alle opzoekingen geen spoor meer gevonden. De toestand uwer moeder laat zich niet beschrijven; zij was den waanzin nabij, want zij had Damiaan lief als haar eigen kind. Om eenige afleiding in hunne droefheid te vinden gingen uwe ouders op reis en trokken zij later naar Zachenburg. Van het dienstpersoneel werd niemand medegenomen dan ik alleen. Hier moesten de treurige omstandigheden een geheim blijven.'

'Maar waarom hield men dat alles zoo zorgvuldig voor mij verborgen?' vroeg Leonie op verwijtenden toon.

'Dat geschiedde op uitdrukkelijk bevel uwer moeder,' gaf Sylphide ten antwoord. 'Zij wilde niet, dat hare dochter aan den vader een vlek zoude ontdekken. Mijne Leonie moet van haren vader het beste denken,' zegde zij menigmaal tegen mij 'en slechts als de omstandigheden het gebiedend vorderen, mag zij vernemen, wat er

voor hare geboorte plaats gehad heeft. Mocht dit het geval zijn, draag dan zorg, dat het op eene voor haren vader meest verschoonbare wijze geschiedt.'

Leonie zweeg; zij eerbiedigde die edele beweegreden.

‘Maar waarom werd het codicil zoo zorgvuldig verborgen gehouden?’ vroeg zij.

‘Irma had herhaaldelijk pogingen in het werk gesteld om er zich meester van te maken; het was te voorzien, dat zij deze poging herhalen zou. Toen uwe ouders gestorven waren wilde zij terstond de hand op de goederen leggen, maar ik belette zulks, want ik was getuige eener handeling geweest, die haar met schimp en schande overladen zou hebben indien ik sprak. Van deze omstandigheid maakte ik gebruik en liet mij door haar eene geschreven verklaring geven, dat zij van het testament geen gebruik zou maken voor den dag van uwe meerderjarigheid. Gisteren heb ik dat papier teruggegeven, dewijl ik er geen recht meer op had.’

‘En heeft men van mijn broeder sedert niets meer vernomen?’

‘Niets hoegenaamd. Waarschijnlijk is hij dood; maar zoolang dit niet bewezen is, moeten zijne rechten gehandhaafd worden.’

Leonie verzonk in diep nadenken. Er was op eenmaal eene nieuwe wereld voor haar ontsloten, waarin zij geen blik kon werpen zonder door diepe smart aangegrepen te worden.

Sylphide ging eerst laat in den avond naar hare kamer; Leonie bleef echter tot aan den ochtend in haren zetel zitten en doorkruiste in den geest de wereld om haren broeder of zijn graf te zoeken.

IV.

Als Leonie den volgenden morgend uit haren zetel opstond, had zij een gevoel als iemand, die plotseling uit zijne gewone levenswijze gerukt en in eene nieuwe verplaatst geworden is. Een onbeschrijfelijke weemoed vervulde haar hart; nu eens was zij op het punt in tranen uit te barsten, dan weder kreeg de toorn de overhand; kortom, zij was gejaagd, besluiteloos. De verloopen dag had haar tien jaar ouder gemaakt; hare vroolijke, zorgelooze jeugd was voorbij, de ernst des levens begon.

Zij opende het venster, liet de frissche morgenlucht binnenstroomen en staarde naar beneden in den hof, die na een koelen nacht dubbel schoon voor hare oogen lag. De geur der bloemen steeg naar het venster op en vervulde het vertrek met welriekende dampen. Onwederstaanbaar voelde zij zich naar buiten getrokken onder de bloeiende ooftboomen en op het groene gras. Het was nog vroeg, maar zij vond den tuinman Heidmann reeds druk aan den arbeid. Zij ging de broeikassen binnen, die wegens hare ruimte en schoonheid heinde en verre bekend waren. Heidmann volgde haar om tot haren dienst bereid te zijn; want gewoonlijk moest hij haar de eene of andere plant verklaren of in hare tegenwoordigheid eene veredeling of verplanting uitvoeren. Vandaag echter was haar hoofd te zeer met andere gedachten vervuld; zij deed geene enkele vraag en maakte ook voor niets anders van zijne diensten gebruik. Nadat zij lang zwijgend tusschen de bloemen rondgewandeld had, bleef zij voor eene groep prachtig bloeiende planten staan en wees zwijgend met den vinger op eene roode camelia.

Hij sneed ze met zijn snoeimes vlak bij den stam af en reikte ze haar toe. Leonie stak ze in beur haar en ging verder. Tusschen hoogopgeschoten palmboomen was een ijzeren wenteltrap aangebracht; deze besteeg zij en keek van de hooge treden in het majestueuze woud van reusachtige bladeren, die zich als waaiers, schermen of struisveêren uitstrekten en den beschouwer op eenmaal uit het kille Noorden in de

wonderen der tropenwereld verplaatsten. Tusschen de palmen lag een klein vertrek van glas, uit hetwelk men het palmbosch beschouwen kon zonder door de bladeren gehinderd te worden. Er stond eene kleine kruidkundige boekerij in, waarin Leonie gaarne las om hare liefhebberij voor planten te voldoen. Somwijlen teekende zij hier ook en bracht op het betooverende plekje menig aangenaam uurtje door. Thans echter werd zij hoogst onaangenaam verrast, want zij wilde juist de glasdeur openen, als zij hare tante Irma en den advocaat Denting op de sofa zag zitten. Zij waren in een levendig gesprek verdiept en op de tafel lagen dagbladen en papieren.

Eene schaduw vloog over haar frisch gelaat en zij ware het liefst dadelijk weder omgekeerd, maar de gravin had haar reeds bemerkt en nu vorderde de beleefdheid, dat zij binnentrad en groette. De tante, minder kiesch dan hare nicht en alle vormen der welvoegelijkheid ter zijde stellende, rees op, monsterde haar met een giftigen blik en sprak koel en barsch:

‘De heer Dasting is belast verder met u te onderhandelen.’

‘Waarom wilt gij er niet bij zijn, tante?’ vroeg Leonie.

‘Omdat ik geen lust heb met een stijfhoofdig kind te twisten!’ gaf zij ten antwoord en snelde den trap af.

De rechtsgeleerde was opgestaan en bewoog in groote verlegenheid armen en beenen.

‘Genadige freule, stotterde hij, ‘als gij het goedvindt, zouden wij wel terstond kunnen beginnen om te trachten tot een vergelijk te komen.’

‘Gij zult het mij wel niet ten kwade duiden, dat wij daarmede tot na het ontbijt wachten,’ antwoordde Leonie. ‘Het is er buitendien hier de plaats niet voor. Mijne palmen zouden verdorren, als zij hoorden dat zij in vreemde handen zouden overgaan. Wacht mij over twee uren in de bibliotheek.’

Te gelijk maakte zij eene beweging met de hand, uit welke hij kon opmerken dat zij alleen wenschte te zijn. Met eene stijve buiging ging hij heen. Terwijl Leonie in stil gepeins verzonk, liep tante Irma met driftige schreden den hof door. De woede, die in haar binnenste kookte, was nog op haar aangezicht te lezen.

Terzelfder tijd kwam Wuster de slottreden opsluipen en ging ijlings op den kelder toe, aan welks ingang Cypriaan juist bezig was met reepen om eene ton te slaan. Als hij den wilddief voor zich zag, hield hij op met hameren en vroeg op barschen toon.

‘Wat wilt gij hier?’

‘Ik gaf u gisteren een briefje; hebt gij het aan de Irma overhandigd?’ sprak Wuster zacht.

De bottelier had aan het briefje niet meer gedacht.

‘Wel zeker,’ gaf bij ten antwoord, ‘maar de oude heks zou zich eerder den vinger afbijten dan u een penning te schenken. Maak, dat gij wegkomt, het is hier geene goede plaats voor u!’

Wuster ging en wilde zich met haastige schreden verwijderen. Daar ontwaarde hij in eene dreef de oude gravin. Snel besloten, trad hij in den tuin, ging op haar toe, nam eerbiedig zijn hoed af en sprak:

‘Genadige gravin, ik ben arm geworden en moet om uwe ondersteuning vragen. Daar gij thans zulk eene aanzienlijke erfenis aanvaardt, zal het u op een paar duizend franks meer of minder niet aankomen. Mij echter zou die som uit allen nood redden.’

Irma monsterde den smeekeling van het hoofd tot de voeten met eene onbeschrijfelijke verachting en ging, zonder een woord te spreken, verder.

Wuster volgde haar en sprak haar ten tweede male aan.

‘Onbeschaamde,’ riep zij, ‘als gij niet terstond van hier gaat zal ik de honden op u doen aanhitsen.’

‘Dat zult gij niet doen gravin,’ antwoordde de wilddief tergend, terwijl hij zijn hoed uitdagend opzette.

‘Belachelijk!’ sprak zij. ‘Hier, Tiras, pak den bedelaar!’

Een reusachtige hond, die zich in de ochtendzon lag te koesteren; sprong op en vloog op hem aan. ‘Pak aan, pak aan!’ hitste Irma. Daar sprong de hond tegen Wuster op en wierp hem op den grond, terwijl de gravin haars weegs ging en zich niet om hem bekommerde. Wuster verwijderde zich zonder veel moeite, daar de hond zeer goedaardig van aard was, en snelde uit den slottuin. Zijne oogen gloeiden en fonkelden; zijn mond stiet verwenschingen uit.

‘Wat kwam die arme man doen?’ vroeg Leonie, die in haar glasvertrek het gebeurde gezien had, aan den tuinman.

‘Hij lijdt gebrek, en Irma schijnt hem afgewezen te hebben.’

Leonie tastte in haren zak, gaf den hovenier eene handvol zilvergeld en gelastte hem dat aan Wuster te brengen. Hij haalde deze eerst aan den voet van den slotberg in.

‘Ziedaar,’ sprak Heidmann, ‘dit komt van de jonge gravin.

‘Van haar?’ vroeg Wuster. ‘O! zij is een goed meisje en heeft een hart als een engel. Breng haar mijnen dank over en zeg haar tevens, dat er wellicht eenmaal een uur zal komen, waarop ik haar toonen kan, hoe hoog ik hare barmhartigheid op prijs stel.’

Na het ontbijt ging Leonie naar de bibliotheek. De rechtsgeleerde was er reeds.

‘Genadige gravin,’ dus ving hij aan, ‘gij hebt gisteren bezwaren tegen het testament ingebracht. Vergun mij u te zeggen, dat ik uwe handelwijze onverklaarbaar vind. Het testament spreekt duidelijk en laat geen twijfel toe.’

‘Mijnheer de advocaat,’ vroeg Leonie, ‘is dit testament onder alle onstandigheden geldig?’

‘Onder alle, wees daar verzekerd van!’

‘Ook wanneer er een codicil bestond?’

Dasting had zijne gelaatstrekken in zijne macht, gelijk een tooneelspeler; geen spier vertrok zich bij de onheilspellende vraag; ook zijn oog pinkte niet; maar over zijne armen en beenen kon hij niet gebieden, zij trokken, slingerden en schuifelden.

‘Een codicil?’ zeide hij op geringschattenden toon. ‘Ik begrijp niet, genadige freule, hoe gij op zulk eene gedachte komt? Er bestaat geen codicil, er kan er geen bestaan.’

‘Ik heb er toch van hooren spreken, mijnheer,’ sprak Leonie en zag hem doordringend aan.

Zijne oogleden pinkten toch een wienig en zijn zelfvertrouwen bekwam een schok.

Leonie haalde hare brieventasch uit, opende die en nam er een vergeeld papier uit.

‘Wilt gij zoo goed zijn naar den inhoud van dit papier te luisteren. Het is het codicil!’

Dasting sprong van zijn stoel op; zijne hoffelijke bedaardheid was als met een tooverslag verdwenen. ‘Vanwaar hebt gij dat?’ vroeg hij haastig.

‘Dat is een geheim. Gij ziet dat er niet alleen een aanhangsel bij het testament bestaat, maar...’

‘Het codicil zal een valsch stuk zijn!’ viel Dasting de gravin in de rede.

‘Bezie het zelf, onderzoek het nauwkeurig. Gij zijt zaakkundige en zult natuurlijk dadelijk kunnen onderscheiden of het valsch of echt is. Maar het blijft wel te verstaan in mijne hand, gij moogt het niet aanraken!’

Dasting bekeek het en riep:
‘Het is valsch! Het is slechts een waardeloos stuk papier, dat gij het beste doet in het vuur te werpen. De een of andere vijand heeft u eene poets gespeeld om u te krenken. Hij wilde u op lage wijze op de mouw spelden dat uw vader een onechten zoon had. Dat is alles. Gravin Irma en ik onthielden ons dit teedere onderwerp aan te raken; wij wilden uwen kinderlijken eerbied voor uwen vader niet schokken.’
‘Dat is eene ongewone bezorgdheid voor een rechtsgeleerde,’ antwoordde Leonie. ‘Daar nu echter het codicil eenmaal voorhanden is en de onechte zoon zich niet laat verloochenen, rust de plicht op mij de rechten mijns broeders te vrijwaren.’
‘Genadige freule,’ antwoordde Dasting, ‘daar gij zoo hardnekkig bij uw verzet volhardt, ben ik verplicht u mede te deelen, dat deze Damiaan van Zachenburg sinds lang niet meer bestaat. Voor gravin Irma heeft zulks dezelfde werking, alsof hij nooit op de wereld geweest was.
‘En hoe weet gij dat hij niet meer in leven is?’
Nu haalde de rechtsgeleerde een papier uit

den zak en las het haar voor. Het was in de Fransche taal geschreven - de doodacte van haren broeder Damiaan.

'Mijn God, is hij dood? Werkelijk dood?' fluisterde zij.

'Gij kunt er u van vergewissen, indien gij de goedheid wilt hebben, de onderteekening van den pastoor en het zegel der kerkelijke gemeente, waar hij overleden is, nauwkeurig te beschouwen. Gij ziet derhalve, genadige freule, dat het u niets baat in uw ongegrond verzet te volharden; waartoe dus een strijd te beginnen, die u voor altijd met uwe tante in onmin zal doen geraken?'

OP DE BINNENPLAATS DER KAZERNE, NAAR C. RÖCHLING.

'Gij handelt in opdracht mijner tante,' antwoordde Leonie koel; 'breng haar derhalve ook mijn besluit over. Welke kunstgrepen er ook in het werk gesteld mogen worden om mij tot toegeven te bewegen, zal ik evenwel onwrikbaar de aanspraken van mij en mijnen broeder handhaven, tot het gerecht in deze zaak uitspraak gedaan heeft. Dien eene aanklacht tegen mij in en poog het proces te winnen.'

'Maar....'

'Geen maar meer, mijnheer. Het is mijn laatste woord. Heb nu, daar uwe taak hier afgedaan is, de vriendelijkheid mijn kasteel te verlaten; ik ben uwe tegenwoordigheid hartelijk moede.'

'Maar ik ben de raadsman uwer tante.'

'Dat moogt gij mijnentwege blijven, maar binnen mijne muren heb ik te gebieden. Mijne gastvrijheid is ten einde.'

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 5]

Naar Rome!
Reisherinneringen van J.R. van der Lans.

NAAR ROME! - FLORENCE. HET BATTISTERIO.

IV

Een ontwaken te Florence. - De Italiaansche koetsiers. - Santa Maria del Fiore. - Santa Croce. - Het Battisterio. - Het Pallazzo Vecchio. - De Galeria degli Uffizi.

Het is eene eigenaardige gewaarwording des morgens te ontwaken in eene stad, waar men volslagen onbekend is en waarvan men nog niets heeft kunnen zien, om de eenvoudige reden dat men er eerst den vorigen dag, laat in den avond is aangekomen. Ge wrijft u de oogen uit, werpt een verbaasden blik door de u geheel vreemde kamer en hebt minstens enkele seconden noodig om u te binnen te brengen op welke plek der aarde ge u eigenlijk bevindt. Dan springt ge het bed uit en uw eerste werk is de gordijn op te trekken, ten einde een blik naar buiten te kunnen werpen, vooral als ge het vooruitzicht hebt een dag door te brengen in eene stad als Florence.

Florence, de bloemenstad, - wat had ik daarvan al niet gelezen en gehoord! En nu bevond ik mij haast een wijzertje rond binnen hare muren, zonder er iets van gezien te hebben dan hetgeen men bij donkeren avond, onder eene geweldige stortbui, uit het raampje van een volgepakten, ratelenden omnibus kan waarnemen. Het geheele ‘Italiaansche Neurenberg’ vatte zich voor mij nog samen in de eetzaal van ons hotel - een soort van middeleeuwsche burchthalle met een beschilderd booggewelf en hooge boogvensters - en mijne slaapkamer, die mij nogal was meegevallen.

Ik had er althans het rijk alleen, een voorrecht, dat me maar zelden op de reis mocht te beurt vallen, daar ik mijne kamer meestal met een slaapkameraad moest deelen, iets wat vooral hinderlijk is, wanneer men al eens een uurtje wil blijven opzitten om te schrijven, te meer daar in Italië de ledekantbehangsels eene onbekende weelde zijn. Hier had ik bij uitzondering een stel neteldoeksche gordijnen om mijn bed; maar overigens boden de slaapkamers, waarin ik achtereenvolgens het genoegen heb gehad te rusten, slechts twee of drie kale, hoewel keurig nette ijzeren ledekanten aan, gewoonlijk als in een hospitaal op eene rij geplaatst en van zulke veerkrachtige matrassen voorzien, dat men al heel voorzichtig in bed moest stappen om niet, als een pluimbal van het raket, van het eene bed in het andere geworpen te worden.

Maar men sliep er uitstekend op en die veerkracht had daarbij dit voor, dat men er 's morgens uit was eer men het wist. Zoo stond ik dan ook te Florence voor dag en dauw aan het open raam, dat ik intusschen maar gauw weer dicht deed: uit de eindelooze diepte toch der nauwe sleuf, die *via di Porta rossa* heette, steeg zulk een oorverdoovend geraas op, dat ik mijne eigene gedachten niet meer verstond. De hooge muren aan weerszijden kaatsten elkander duizend verwarde geluiden toe, overstemd door het geratel van karren en rijtuigen over de zerken van het plaveisel, dat naar het midden doorbuigende, daar eene volslagen sloot vormde, door den plasregen van den vorigen avond gevuld. Het ergste was intusschen dat het nòg regende,

en dit voorspelde niet veel goeds voor den dag. Onze arme parasols zouden er dan ook weer van lusten en ik moet nog lachen, als ik aan de kluchtige vertooning denk, die wij den goeden Florentijnen moeten opgeleverd hebben, toen wij, onder stortbui op stortbui, in open rijtuigen onder druipnatte parasols hunne merkwaardige stad doorkruisten. Ik voor mij had er weinig hinder van, want ik zat hoog en droog onder de reusachtige groene para{ sol { plu, die de koetsiers in een opzettelijk daarvoor aangebrachten koker op hun bok planten. Ik koos namelijk bij voorkeur steeds mijne plaats naast den *vetturino* op den bok, vooreerst om mij zooveel mogelijk in het Italiaansch spreken te oefenen en ten andere om steeds een vraagbaak bij de hand te hebben, wiens inlichtingen ik dan weer aan de ingezetenen achter ons kon overseinen.

Want het is opmerkelijk hoe de Italiaansche koetsiers de merkwaardigheden hunner stad op hun duimpje kennen. Ge behoeft maar naar een gebouw, een standbeeld of gedenkteeken te wijzen, en aanstonds zal de *vetturino* u den naam of de bestemming opgeven, met den naam van den bouwmeester of beeldhouwer er bij, ja zelfs met vermelding van het tijdperk der stichting: *è moderne, è antico*, zal de man uit het volk u zeggen met de zekerheid van een professor in de kunstgeschiedenis.

En als ge dan maar met hem instemt dat alles *bello, bellissimo* is, wordt ge de beste maatjes met hem en vertelt hij u al wat ge maar weten wilt. Ik ben op de reis met heel wat Italiaansche koetsiers in aanraking geweest en durf zeggen dat zij van een vrij wat goedaardiger en beleefder ras zijn dan onze voerlui.

De onze bracht ons op den bewusten dag alweer het eerst naar de kathedraal, *Santa Maria del Fiore*, Onze Lieve Vrouw met de Bloem, zooals zij naar de bloem uit het stadswapen genoemd wordt; want de stichting van deze bloem der kathedralen is van de stad Florence uitgegaan, die haren rijkdom en hare grootheid, hare vroomheid en haren kunstzin in geen grootscher gedenkteeken wist te vereeuwigen, dan in een tempel ter eere Gods, die in schoonheid en pracht alle kerken der aarde moest overtreffen.

Omstreeks het jaar 1290 vaardigde het staatsbestuur van Florence het volgende fiere decreet uit, den burgers der trotsche Florentijnsche republiek waardig:

'Aangezien de opperste voorzichtigheid van een volk van hooge afkomst medebrengt, in zijne zaken op zoodanige wijze te werk te gaan dat uit zijne zichtbare werken zoowel de wijsheid als de grootmoedigheid zijner handelingen blijke, zoo is het dat Arnolfo, meester bouwkundige van onze gemeente, gelast wordt de modellen of plannen tot vernieuwing van Santa Maria Reparata met de hoogste en kwistigste pracht gereed te maken, opdat menschelijke macht en kunstvaardigheid niet in staat zijn, ooit iets grooters of schooners tot stand te brengen; overeenkomstig hetgeen in openbare zitting en in geheime vergadering gezegd en geadviseerd is door de wijsten onder de burgers: te weten, dat aan geene gemeentewerken de hand moet worden geslagen, tenzij men bereid is die werken te doen samenstemmen met de groote ziel, die gevormd wordt door de ziel van alle burgers, vereenigd tot één zelfden wil.'

Fiere, koninklijke taal van een zich zelf bewust volk, dat in zich de kracht gevoelde om tot stand te brengen wat zijne edelste en grootste zonen hadden gedroomd. En met eerbied en bewondering staart nog ten huidigen dage het nageslacht op die stoute, grootsche gedachte, tot steen geworden op de *Piazza del Duomo.* Arnolfo del Cambio bouwde voor zijne vaderstad een reuzentempel of liever een reusachtig reliekschrijn, aan alle zijden, van onder tot boven met wit, zwart en groen marmer ingelegd, en

Brunelleschi bekroonde het heiligdom met een koepel, die zelfs dien van St. Pieter te Rome in hoogte overtreft. Een gebouw van 170 meters lengte en van 104 meters breedte (in het transept) met koepel en toren en al geheel met marmer bekleed, het klinkt voor ons bewoners van het arme Noorden, als een sprookje!

Doch nu de aanblik van binnen.

'Ik geloof dat ze deze kerk het binnenst buiten gekeerd hebben,' hoorde ik iemand van ons gezelschap opmerken, toen wij langs een der zijdeuren waren binnengetreden; en werkelijk, dat moet de eerste indruk zijn bij den aanblik dier kale, grijze wanden na de beschouwing der kwistige marmerpracht aan de buitenzijde. Doch nauwelijks waren we zoover voortgetreden, dat wij den ontzagwekkenden tempel in zijn geheel konden overzien, of thans eerst ging de volle schoonheid van Florences domkerk voor ons open. Aan de buitenzijde had de bouwmeester met kwistige hand het kostbare marmer als verspild: voor het inwendige, voor het heilige der heiligen had hij verhevener schoonheden bewaard. Aan de buitenzijde, voor het oog der wereld, de rijkdom van prachtig gesteente; aan de binnenzijde, voor het oog van God, slechts de adel der vormen, de majesteit der lijnen. Schoone gedachte, even grootsch als deze ontzagwekkende kathedraal, wier bouwmeester zich juist in zijne soberheid het grootst toont: *in der Beschränkung zeigt sich erst der Meister*.

Het is vreemd, dat bij al het marmer, dat aan de zijden der kerk besteed is, de voorgevel tot dusver nog onbekleed is gebleven; dit ligt echter niet aan gebrek aan bouwstof, doch aan het ernstig streven om den dom een voorgevel, zijner waardig, te geven. Men schijnt namelijk van den aanvang af van Arnolfo's p an te zijn afgeweken en sedert hebben tal van kunstenaars hunne krachten aan die taak beproefd, tot eindelijk in 1860 de eerste steen voor een gevel gelegd werd, dien men in October van dit jaar hoopt te voltooien. Wij zagen den gevel nog van onder tot boven met steigerwerk bekleed, maar konden toch eene dergelijke marmeren voorpui van Arnolfo del Cambio in al den glans der nieuwheid bewonderen aan de kerk van Santa Croce, welker gevel eerst voor weinige jaren volgens het oude, weder ontdekte plan van den onsterfelijken bouwmeester der kathedraal voltooid is.

Santa Croce is het Pantheon van Florence, waar zich de grafmonumenten bevinden van Michel Angelo, wiens meesterwerken wij overal in de stad ontmoeten; van Galileï, wiens beroemde lamp wij pas in de kathedraal van Pisa hadden opgemerkt, en van Florences grootsten zoon, den onsterfelijken zanger van den *Inferno*, wiens witmarmeren standbeeld zich op het voorplein der kerk verheft.

Doch keeren we nog even naar het Domplein terug om een blik te werpen op het *Battisteric* met de drie beroemde bronzen deuren, waarmee het in de veertiende en vijftiende eeuw versierd werd. Die tegenover de kathedraal, welke men in dit nummer vindt afgebeeld, is de deur, waarop Ghiberti veertig jaar lang gewerkt heeft en welke door Michel Angelo schoon genoeg genoemd werd om den ingang tot het paradijs te vormen. Zij is inderdaad een wonder van kunstvaardigheid en vertoont de vol gende bijbelsche tafereelen: 1°. de schepping; 2°. de verbanning uit het paradijs; 3°. Noë na den zondvloed; 4°. het offer van Abraham; 5°. Ezaü en Jacob; 6°. Jozef en zijne broeders; 7°. Mozes op Sinaï; 8°. de inneming van Jericho; 9°. de veldslag tegen de Ammonieten, en 10°. de koningin van Saba.

Op die deur alleen zou men een uur verkijken; maar onder eene regenvlaag als ons bij de kunstbeschouwing overviel, is dit toch minder aangenaam, en er was daarenboven nog zooveel te zien!

Daar ratelde ons rijtuig dan maar weer over de effen zerken, door breede straten vol paleizen en nauwe schilderachtige stegen, bijna geheel overhuifd door de aan

weerszijden vooruitstekende daken der huizen, naar de drukke *Piazza della Signoria*, het middelpunt van het Florentijnsche straatleven, met hare bruisende en klaterende fontein, waar de paarden van den kolossalen Neptunus door het water plassen dat het een lust is, en dartele Tritons heele stralen uit hunne horens omhoog werpen Hier bevindt zich eene breede open portiek vol meesterwerken van beeldhouwkunst, eigenlijk eene Beurs, maar die nooit gesloten wordt en waar niet alleen de rijzing of daling der effecten, maar al de nieuwtjes van den dag besproken worden het is de *Loggia dei Lanzi*, vroeger de hoofdwacht der lansknechten, thans open hof en zoete inval voor den gaanden en komenden man, die van onder de schaduw dezer ruime bogen de drukte op het woelige, zonnige plein wil gadeslaan.

Wij bewonderen er nog het *Palazzo Vecchio*, met zijne marmerbeelden aan den ingang, zijn slanken, kloeken toren, die zoo licht en ongedwongen uit de zware steenmassa van het gebouw oprijst, en met zijnen overheerlijken binnenhof, waar men zich in een Moorsch paleis verplaatst waant.

Het is hier eene aaneenschakeling van paleizen: nauwelijks hebben wij de prachtige zalen van het *Palazzo Vecchio* doorwandeld of daar wachten ons de onafzienbare hallen der *Galeria degli Uffizi*, vol schilderijen, beelden en kunstwerken, in zulk eene verbijsterende en wanhopige menigte, dat er geen eind aan zou komen, al wilde ik slechts de voornaamste meesterstukken aanstippen. Ik zal er dan ook niet aan beginnen; want met de *Galeria* houdt het nog niet op; van daar komt men door een breeden gang van meer dan een kwartier uur gaans in het paleis Pitti aan de overzijde van den Arno, en in die gang zijn de wanden alweer bedekt met schilderstukken teekeningen en gravures in lijsten en achter glas, tienduizenden in getal! Ge wordt er op het laatst draaierig van in het hoofd en sluit onwillekeurig de oogen, maar het helpt u niet: al knijpt ge ze nog zoo dicht, ge ziet toch schilderijen, beelden, portretten; ze staren u aan, ze loopen u na, ge kunt er niet van verlost raken.

Ik moet dan ook eerlijk bekennen dat toen wij langs dezen gang eindelijk het paleis Pitti bereikt hadden, ik maar blij was dat het vier uur sloeg, dat is de tijd, waarop het museum gesloten wordt: had het nog langer moeten duren, ik zou er halfgek van geworden zijn. Reikhalzend wendden we ons naar den eersten uitgang den besten en snoven gretig de frissche buitenlucht in, die ons toewaaide; zelfs de stortbui, die op dat oogenblik de gladde straat in eene zee herschiep, schrikte ons niet af, maar bracht ons te binnen, dat we onze paraplu's en parasols aan den ingang der *Uffizi* hadden afgegeven. Opnieuw moesten we dus dien eindeloozen gang door, die mij voorkwam als een tunnel, door een berg van schilderijen gegraven; opnieuw de onafzienbare galerijen der *Uffizi*, ditmaal in omgekeerde volgorde, doorloopen, en dat in vliegenden haast, wilden we aan genen kant niet reeds voor eene gesloten deur komen, - om eindelijk de straat te bereiken, waar de regen nog altijd bij stroomen neerplaste. Ons rijtuig hadden we weggezonden; wat konden we beter doen dan onder de *Loggia dei Lanzi* wachten tot een ander huurrijtuig er ons kwam afhalen? En zoo deden we de ondervinding op dat zulk eene *loggia* nog tot iets anders dienstig kan zijn dan om het ‘vinnig stralen van de zon te ontschuilen.’

(*Wordt vervolgd.*)

Holland. - Het dorp Vorden en omstreken.

Busken Huet heeft ergens gezegd dat ‘Nederland een der schoonste landen van de wereld is.’ En deze volkomen gegronde lofspraak wordt algemeen erkend door de toeristen, die geene woorden genoeg hebben om de schilderachtige oude steden, de strand- en riviergezichten, de afwisselend getinte landschappen te roemen van Rembrandt's vaderland.

Vooral Gelderland en het Zuiden van Limburg zijn rijk aan liefelijke natuurtooneelen, die nog maar al te weinig bekend en toch een

bezoek overwaardig zijn. Ten bewijze bieden wij onzen lezers in dit nummer eene teekening aan, welke ons verplaatst naar het dorp Vorden, op twee uren afstands van Zutfen gelegen en door de spoorlijn Amsterdam-Winterswijk te bereiken. Het is een der fraaiste dorpen van het om zijn natuurschoon beroemde Gelderland, dat met zijne nette heeren- en burgerhuizen, zijne linde- en kastanjeboomen, hier en daar door een acacia of meidoorn afgewisseld, een recht vriendelijk aanzien heeft.

Aan de oostzijde verheft zich een antieke korenmolen, die reeds zoo vaak den Hollandschen meesters tot model gediend heeft; zuidwaarts daarvan, in de onmiddellijke nabijheid van het dorp, verrijst de slanke toren van het schoone kasteel te Vorden, aan drie zijden omsloten door een prachtig bosch van veelsoortig geboomte.

‘Poëtischer plekje, dan de omtrek van het [vóór weinige jaren] verlaten kasteel aanbood,’ zoo leest men in de *Wandelingen door Nederland*, ‘zou ik in het gansche land niet weten aan te wijzen. Gelijk het daar oprees uit de ruig begroeide gracht, met zijne grauw bemoste muren, met zijne kleine ramen, door verwelooze luiken half gesloten, en met de verweerde ruitjes, in lood gevat, met zijn leien dak, waarop de tijd zijne roode, purperen en gele tinten had getooverd, maakte het een diepen en onvergetelijken indruk. En wie de brug was overgegaan en het voorplein aan de beek betrad, waar de ingang was van het huis, wie daar stond voor het front met zijn ouden toren in den hoek, door den vooruitspringenden vleugel gevormd, met de gebroken hardsteenen trappen van den stoep en den weelderigen overvloed van klimplanten, neerhangend langs den hoogen muur, voor de gesloten vensters, om den ronden boog der lage deur, die moest al zeer weinig dichterlijks in zich hebben, als de geest der droomen niet vaardig over hem werd en het oude huis te Vorden niet met machtige taal had gesproken tot zijn gemoed. Hoe was de gansche omgeving ook in harmonie met de verlaten huizinge! Hoe paste hier die prachtige linde, die op het buitenhof voor de gracht zijne breede takken uitsloeg - iedere tak een boom! - Hoe uitnemend op zijne plaats was hier die oude watermolen, met zijne half vergane brug en zijn sinds jaren stilstaand rad! - Hoe stemde het verwilderd bosch, met zijne menigvuldige kraaienesten en zijne begroeide paden met het indrukwekkend geheel overeen! Was het niet, gelijk in het sprookje van de schoone slaapster, als een betooverd slot, dat u niet los liet, waar gij uren lang geboeid zoudt blijven, en dat u voor den geest bleef staan, lang nadat ge er u van hadt los gerukt? Zoo heb ik het oude huis gekend en liefgehad.

‘Sedert eenigen tijd is het veranderd. Het kasteel kreeg een nieuwen eigenaar. De baron P.A. van der Borch van Vorden besloot het zelf te gaan bewonen. Maar voor een edelman met zijn gezin was het huis, gelijk het was, onbewoonbaar. 't Mag echter dankbaar erkend worden, dat de restauratie met liefde en zorg, met smaak en talent werd volbracht. Zooveel mogelijk werd de oude bouwstijl gevolgd, en bewaard wat bewaard kon worden. Niet ieder verbouwd kasteel is zoo gelukkig geweest als dit!’

Het kasteel is door de Vordensche beek ingesloten en omringd door een bosch, dat vooral bekoorlijk is om de eigenaardige vermenging van onderscheidene boomsoorten; bevallige acacia's, naast sombere mastboomen; slanke dennen met hunne waaiervormig uitgespreide takken, naast statige eiken, populieren en berken, hier en daar door een bruinen beuk afgewisseld, groeien en bloeien hier dooreen, terwijl de poëzie van het verleden, die zulk een bekoorlijk waas over een landschap werpen kan, hier niet ontbreekt; want Vorden kan zich op eene hooge oudheid beroemen.

Eene spookgeschiedenis.

‘Als gij dan volstrekt eene spookgeschiedenis verlangt,’ zeide oom tot ons, ‘zult gij er eene hebben.’

En hij begon als volgt:

Op een schoonen herfstdag, 't zal nu veertig jaar geleden zijn, begaf ik mij van Antwerpen naar Turnhout. Ik begon moê te worden en naar een geschikt nachtverblijf rond te zien, toen er plotseling een hevig onweder, van hagel vergezeld, losbarstte. Mijn paard, door het bliksemlicht schuw geworden, sloeg op hol en rende met mij voort, dwars over wegen, weiden en akkervelden, tot aan de deur van eene landelijke herberg, die er vrij goed uitzag, en waar ik er in slaagde het tot stilstaan te brengen.

Ik gaf mijn rijdier aan een jongen, stevigen boer over, die de functie van stalknecht waarnam, en trad de keuken binnen, die tevens tot gelagkamer diende. Het zag er hier ruim, zindelijk en geriefelijk uit. Verschillende reizigers, waarschijnlijk evenals ik gedwongen een onderkomen te zoeken, zaten rondom den haard en warmden zich aan een helder vuurtje, in afwachting dat het avondeten zou opgediend worden. Ik voegde mij bij hen, en weldra plaatsten wij ons, op de uitnoodiging der waardin, ten getalle van twaalf, om de dampende schotels.

Het gesprek liep natuurlijk over de verschillende ongevallen, door het onweder veroorzaakt en waarvan wij allen ons deel hadden gekregen. De een was van zijn paard geworpen, een ander met zijnen tilbury in den modder geslingerd; allen hadden een stortbad tot op de huid bekomen en verklaarden eenstemmig dat het een afschuwelijk, een echt weer voor heksen was.

‘De heksen en de spoken geven voor hunne bijeenkomsten de voorkeur aan eenen schoonen maneschijn!’

Deze woorden werden op plechtigen toon en met eene zonderlinge trilling van stem door een der gasten uitgesproken, een man, groot van gestalte en met een donkeren oogopslag, die geheel en al het voorkomen had van een rondleurder. Mijn naaste buurman, een jonge dandy, met een vroolijk gezicht en stouten, open blik, barstte in een schaterlach los en zeide:

‘Gij moet de spoken en hunne gebruiken wel goed kennen, mijnheer, om zoo vlak af te beweren, dat ze niet van regen en modder houden!’

De leurder wierp hem een somberen, fieren blik toe.

‘Jonkman, spreek zoo lichtzinnig niet over zaken, die uw begrip te boven gaan.’

‘Rekent gij de spoken daar ook onder?’

‘Misschien, wanneer gij den moed hadt hen onder de oogen te zien.’

De jonge dandy sprong op, rood van toorn, doch hij ging terstond weder zitten en sprak koel:

‘Deze beleediging zou u duur te staan komen, wanneer ik niet bemerkte dat ik met een gek te doen heb.’

‘Met een gek!’ riep de marskramer uit, terwijl hij een zwaren buidel op de tafel wierp. ‘Er zijn honderd franks in deze beurs; ik wil ze kwijt zijn, mijnheer, wanneer ik u niet, binnen 't uur, een uwer overleden vrienden heb laten zien en gij den moed hebt, u door hem te laten omhelzen.’

Wij zagen elkander verbaasd aan, doch mijn buurman hernam op denzelfden spottenden toon:

‘Zoo, wilt gij dat?’

‘Ja,’ vervolgde de andere, ‘en ik verwed deze honderd franks, onder voorwaarde dat gij mij eene gelijke som betaalt, wanneer gij verliest.’

De jonkman haperde een oogenblik met het antwoord.

‘Nooit,’ riep hij toen op zijn vroolijken toon uit, ‘nooit, mijn waarde, wijdvermaarde toovenaar, heeft een arme student zulk eene fortuin bij zich gedragen, doch ziehier tien franks, die kan en wil ik verwedden.’

De andere nam zijne beurs op en zei op minachtenden toon:

‘Het schijnt dat mijnheer achteruit wil krabbelen.’

‘Achteruitkrabbelen!’ herhaalde de student beleedigd. ‘Was ik maar honderd franks rijk, gij zoudt het zien!’

Dit gesprek had mijne nieuwsgierigheid buitengewoon geprikkeld; ofschoon ik zeer goed wist, dat een man van geweten zich zelfs niet uit scherts met toovenaars inlaat, haalde ik toch mijne beurs voor den dag.

‘Hier zijn dertig franks,’ zeide ik tot den student, ‘voeg ze bij uw geld.’

Mijn voorbeeld werkte aanstekelijk, de overige reizigers, evenzeer als ik in spanning gebracht, kwamen allen over de brug en in een ommezien was de som van honderd franks voltallig. De kramer was zoo zeker van 't winnen der weddenschap, dat hij dadelijk den inzet van den student in beslag nam.

Daarna bracht hij alles voor de proef in gereedheid. Wij kozen voor ons oogmerk een klein zomerhuisje uit, op eene eenzame plek van den tuin gelegen, en dat geene andere uitgangen dan eene deur en een venster had, die wij, nadat de student was binnengegaan, zorgvuldig sloten. Op eene tafel hadden wij de noodige schrijfbehoeften nedergelegd. Wij schaarden ons in eenen kring om den marskramer, die met eene zware, sombere stem een lied aanhief. Hij zong:

Daar komt het uit zijn krocht getreden,
   Waarlangs de noordwind huilend giert;
Het bleeke spooksel richt zijn schreden
   Naar 't gras, met bloementooi gesierd.

Toen verhief hij plechtig zijne stem en sprak:

‘Gij verlangt uw vriend Frans Mulders te aanschouwen, die voor drie jaren bij de kusten van Schotland den dood in de golven heeft gevonden. Wat ziet gij?’

‘Ik zie,’ antwoordde de student, ‘een wit schijnsel, dat nabij het venster oprijst, doch het heeft geenerlei vorm of gedaante en gelijkt op een verwarden nevelklomp.’

‘Wordt gij bang?’ vroeg de rondventer met luider stem.

‘Neen!’ klonk het ons op vastberaden toon tegen.

Na een oogenblik stilte, trapte de marskramer driemaal met den voet op den grond en zong:

Hol staren de oogen, die eens blonken
   Van geestdrift, moed en jongelingsvuur
Flets is de wâ, gekneusd de schonken,
   Die rammelen in het avonduur.

En hij herhaalde de plechtige vraag:

‘Jongeling, wat ziet gij?’

Met eene kalme stem, als een mensch, die de dingen beschrijft, welke hij voor zijne oogen ziet, antwoordde de student:

‘Ik zie dat het lichtend schijnsel de gestalte van eene schim aanneemt. Om het hoofd fladdert een lange, witte sluier. Het verschijnsel verroert zich niet!’

‘Zijt gij bevreesd?’

‘Neen!!’

Door eene diepe ontzetting aangegrepen, staarden wij elkander zwijgend aan. De koopman, zijn arm boven het hoofd uitstrekkende, zong met eene grafstem:

En 't spooksel sprak, toen 't van de baren,
Op 't droge trad: ‘Met lach en vreugd,
Zal 'k om mijn vriend, den dierbren, waren,
Als in de dagen onzer jeugd.’

‘Wat ziet gij?’ vroeg hij.

Ons stolde het bloed in de aderen.

‘Ik zie het spook naderen... het licht zijn sluier op... ik herken mijn vriend... het is Frans Mulders!... hij nadert de tafel... hij schrijft... zijne handteekening!’

‘Zijt gij bevreesd?’

Er heerschte een oogenblik van akelige stilte; toen hoorden wij, doch de stem klonk onvast en bevend:

NAAR ROME!
Florence. Het Palazzo Vecchio en de Loggia dei Lanzi.

NAAR ROME!
Florence. Binnenhof van het Pallazzo Vecchio.

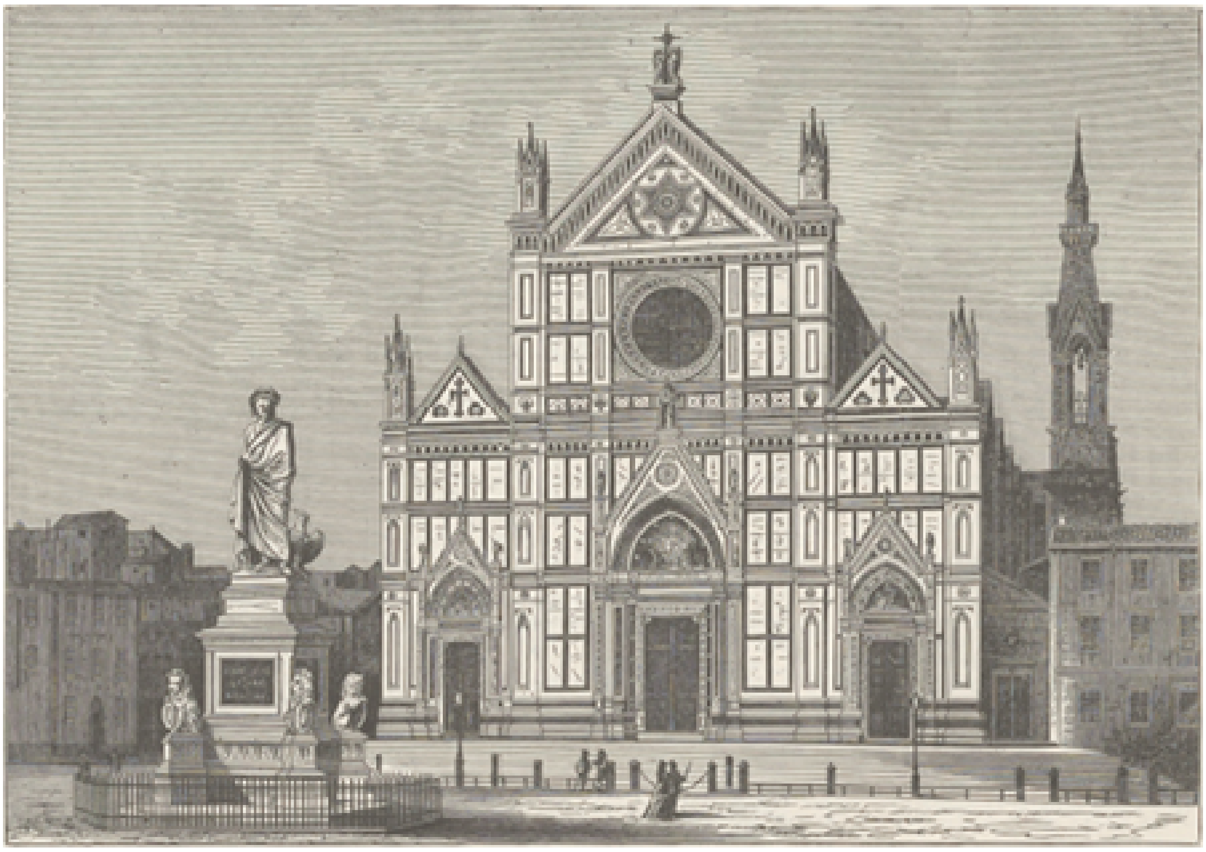
NAAR ROME! - Florence. De kerk Santa Croce en het standbeeld van Dante.

HOLLAND. - HET DORP VORDEN EN OMSTREKEN, NAAR ADOLF VAN DIJK.
1. Kasteel te Vorden. - 2. Gezicht op het dorp. - 3. Oude watermolen. - 4. Brug over het beekje. - 5. Wapen van baron Van der Borch van Vorden. - 6. Hotel het Wapen van Gelderland.

'Neen!'

Toen hief de koopman, op den toon en met de gebaren van een bezetene aan:

En 't sprak tot hem, die snoevend tartte:
'Heel verre ligt mijn vochtig graf;
Uw hand! Druk 't hert mij aan het harte,
Kus mij het vaal der wangen af.'

'Wat ziet gij?'

'Het komt.... het nadert.... het vervolgt mij.... het strekt de armen uit... het wil mij omhelzen! Hulp! Hulp! Red mij!'

'Zijt gij nu bevreesd?' vroeg de marskramer spottend.

Een doordringende kreet, een gesmoorde zucht waren het eenig antwoord, dat hij ontving.

'Helpt dien onvoorzichtigen jongen bij,' vervolgde hij op koelen, onverschilligen toon, terwijl hij uit onzen kring trad.

Wij gingen het zomerhuisje binnen en vonden den student bewusteloos op den grond liggen. Het papier op de tafel was beschreven. '*Frans Mulders*' lazen wij. Nauwelijks was de bewustelooze weder tot zich zelven gekomen, of woedend vroeg hij ons, waar die eerlooze toovenaar was, die hem aan zoo'n vreeselijke proef had blootgesteld: hij wilde hem van kant maken! Hij zocht hem tevergeefs door het geheele huis en zette hem toen in een razenden draf over de velden na. Wij zagen hem niet meer terug, zoomin als den marskramer.

'Ziedaar, kinderen, een trouw verhaal van mijne spookgeschiedenis.'

'Maar hoe is het mogelijk, oom,' vroeg ik, 'dat gij na een dergelijk avontuur geen geloof aan spoken hecht?'

'Omdat het ons, toen wij noch de beide kerels, noch onze negentig franks zagen wederkomen, duidelijk werd, dat we ons door een paar bedriegers eene kool hadden laten stoven, die wij onnoozel genoeg waren, voor zoete koek op te eten.'

Wetenswaardigheden.

Een fijne duurzame kleur.

Men heeft bij opgravingen in de oude Egyptische graven en op andere plaatsen stukjes azuur gevonden, die meer dan tweeduizend jaren oud moesten zijn en toch nog schitterden als waren ze pas gefabrikeerd. Het azuur moet dus wel eene duurzame kleur wezen maar ze is ook te gelijker tijd fijn. Wij willen den lezer de kunst eens leeren, om die schoone kleur te bereiden. Neemt 20 ons groen, 14 ons soda-oplossing en 6 ons kopervijlsel en laat deze ingrediënten gedurende 2 uren bij eene sterke hitte in eene kroes smelten. Men laat het mengsel vervolgens koud worden en dan heeft men de schoonste azuurkleur. Men kan het vervolgens tot poeder vermalen en zoowel voor olie- als waterverf gebruiken.

Het gebruik van melk.

Melk is niet slechts een voedingsmiddel, maar neemt ook onder de geneesmiddelen eene eervolle plaats in. Men gaat echter bij het gebruik van melk gewoonlijk verkeerd te werk, doordat ze evenals bier en andere dranken met te groote teugen wordt gedronken. Dit nu is zeer ongezond; want zoodoende wordt de maag door een klomp halfgeronnen melk bezwaard. De zuigeling, die de hem aangeboden natuurlijke voeding van tijd tot tijd bij zeer kleine hoeveelheden geniet geeft den volwassene in dat opzicht een voorbeeld. Ook moet melk niet onmiddellijk na het gebruik van andere spijzen of voedende dranken gebruikt worden, want aangezien er dan in de maag geen verteringswerking genoeg is, wordt ze de oorzaak van benauwdheid en slechte spijsvertering. Men houde dus de gulden matigheid bij het gebruik van melk voor oogen.

De Erfgename van Zachenburg.
(*Vervolg.*)

Dasting stoof woedend de trappen op, stormde Irma's kamer binnen, telegrafeerde met armen en beenen en was voornemens eene verontwaardigde rede te houden. Reeds had hij den mond geopend, maar eer hij nog een woord kon uitbrengen, sprak de gravin met hare ijskoude, scherpe stem:

'Dasting, stel u toch niet zoo aan! Wat gij te zeggen hebt, kan zonder opgewondenheid gezegd worden. Onthoud dat wel, Dasting.'

'Genadige vrouw, gij hebt mij eene zware taak opgedragen,' sprak hij, zich het zweet van het voorhoofd wisschende.

'Het meisje heeft dus haar eigenzinnig hoofd niet willen buigen?' vroeg Irma.

'Zij beroept zich op een codicil!'

'Hoe kan zij zich op een codicil beroepen, waarvan zij gewis nooit gehoord heeft?'

'Genadige vrouw, zij heeft er niet alleen van gehoord, zij heeft het zelfs in handen.'

'Maar, Dasting, gij raaskalt weder. Gij weet toch wel, dat wij alles doorzocht hebben. Hoe zou zij daaraan gekomen zijn? Ik geloof dat het meisje u te listig is; zij heeft u een waardeloos stuk papier getoond en dit voor het codicil uitgegeven.'

'Vergeef mij, genadige vrouw, als ik het waag u tegen te spreken. Ik heb het papier zeer aandachtig bezien en ben vast overtuigd dat er hier aan geen bedrog te denken valt.'

'Het werkelijke codicil?' vroeg de gravin nadenkend. 'Begrijpe dat, wie kan! Zij weet dus ook van Damiaan?'

'Ja, genadige vrouw, zij weet er van en zij hoopt dat hij nog in leven is.'

'Maar, Dasting, dan kondet gij haar toch de doodacte voorleggen. Waarom deedt gij dat niet?'

'Dat is geschied, maar Leonie bleef even onverzettelijk. Zij was zelfs van oordeel, dat de gerechtelijke tusschenkomst in deze aangelegenheid zou ingeroepen moeten worden.'

Irma was blijkbaar zeer onaangenaam getroffen.

'Wat raadt mij thans mijn rechtsgeleerde vriend?' vroeg zij.

De rechtsgeleerde rekte armen en beenen en antwoordde:

'Als ik de zaak goed beschouw, is het haar slechts te doen om het bezit van den Zachenburg. Zie van uwe aanspraken daarop af, zoo werpt zij u al de overige bezittingen gaarne in den schoot.'

‘Dasting, gij zijt - ik mag niet zeggen wat gij zijt, want het klinkt voor een geleerden docter al te slecht. Gij raadt mij in ernst aan, ik zou de kroon weggeven om eenige sieraden te redden? Daar kan niets van komen. Scherp uw verstand en bedenk een middel, opdat wij zegevierend uit dezen strijd te voorschijn treden zonder een offer te brengen. Onderhandel nog verder met het eigenzinnige kind.’

‘Ik ben daartoe niet meer in de gelegenheid, genadige vrouw, want Leonie heeft mij de deur gewezen. Ik moet het kasteel verlaten. Nochtans hoop ik uwe zaak ook uit de verte van nut te kunnen zijn.’

‘En ook de uwe,’ verbeterde Irma, ‘want dat zeg ik u, als gij niet gelukkiger zijt dan tot dusverre, dan heb ik geen lust mijne gravinnekroon voor uw naam te verwisselen. Ik kan geen man gebruiken, die een proces tegen een kind verliest.’

De rechtsgeleerde zag haar onthutst aan; zijne ledematen werkten nog sterker dan gewoonlijk en zijne kleurlooze lippen stamelden iets van belanglooze liefde. Irma lachte hem onbarmhartig in het gezicht uit.

‘Loop toch heen, Dasting, gij zijt geen jongeling meer en ik denk aan niets minder dan aan liefkoozingen. Wanneer ons het gemeenschappelijk voordeel niet vereenigt, dan blijven wij gescheiden. Ik moet dan herhalen wat ik gezegd heb: arbeid voor uw eigen welzijn.’

Dasting maakte eene plompe buiging en ging heen. De gravin lachte minachtend en mompelde halfluid: ‘Welk een domkop, om zich door een onnoozel kind te laten afschepen! Die mensch is bij al zijne hoedanigheden te week gevormd. Ik zelve moet de zaak in handen nemen.’

Zij stond op en ging den trap af. Leonie zat in haar kabinet; er lag eene vastberadene uitdrukking in hare trekken. Als Irma binnentrad, rees Leonie van haren stoel op en vroeg met eene zekere koelheid naar haar verlangen. Irma nam plaats, zag Leonie met haren kouden, doordringenden blik aan en sprak:

‘Gij wilt tegenover mij de dame spelen en u op rechten beroepen, die niet bestaan.’

‘Tante Irma,’ antwoordde Leonie, ‘handel ik niet plichtmatig als ik aan het codicil vasthoud tot mij het bewijs geleverd is, dat Damiaan werkelijk dood is?’

‘Hij is werkelijk overleden en gij hebt de doodacte gezien. Wat wilt gij nog meer?’

‘Ik wil dat zijn dood gerechtelijk bevestigd worde.’

‘Dus een proces, stijfkop? Terwijl ik zorg droeg, dat zelfs voor u de liederlijke levenswijze uws vaders verborgen bleef, wilt gij de schande der familie aan de openbaarheid prijsgeven; een ieder moet weten, dat de graaf van Zachenburg wel beschouwd een laaghartig mensch en een verleider was!’

‘Tante,’ riep Leonie opspringende, ‘ik kan en mag u niet veroorloven op deze wijze van mijnen vader en uwen broeder te spreken. Wat mijn vader misdreef, heeft hij voor zooveel in zijn vermogen lag, gepoogd te herstellen. Dat het herstel eerst plaats greep, toen het voor Damiaans moeder te laat was, is niet zijne, maar uwe schuld. Hadt gij niet een weefsel van logens verzonnen en de zee tusschen den bruidegom en de bruid gesteld, zoo ware Cosma gravin van Zachenburg geworden; maar dat wildet gij tot elken prijs verhinderen. Hoe durft gij thans beschuldigingen inbrengen, die op uwe rekening komen?’

De gravin verschoot van kleur en zeide:

‘Meisje, ik zie dat gij in dingen ingewijd zijt, die, volgens den wil uwer ouders, voor altijd voor u verborgen hadden moeten blijven; Sylphide heeft derhalve haren eed gebroken. Om aan de oneenigheid een einde te maken, wil ik uwe vordering inwilligen. Ik sta den Zachenburg af en vergenoeg mij met de overige Duitsche bezittingen.’

‘Dat aanbod komt te laat, tante Irma. Als gij meent een recht op het geheel te hebben, ware het bovendien te edelmoedig van u, zulk een offer te brengen. Ieder het zijne.’

Tante Irma ware het veel waard geweest die overijlde aanbieding niet gedaan te hebben, want zij had daardoor in hare kaarten laten zien. Bevende van toorn verliet zij het kabinet.

V.

Ons verhaal voert ons in eene groote stad, ver van Zachenburg verwijderd. Hier woonde de rechtsgeleerde Dr. Wenzel, die midden tusschen stapels acten zat. Op dat oogenblik trad een zijner schrijvers binnen, reikte hem een brief in een rozenrooden omslag over en ging even stilzwijgend heen als hij binnengekomen was. Nieuwsgierig bekeek de jonge advocaat den brief en las het adres.

‘Dat is eene dameshand,’ mompelde hij, ‘van wie kan dat zijn.’ Toen hij den brief omkeerde, om hem open te breken, zag hij op het lak een afdruk van een wapen met eene

gravenkroon, daaronder de letters L.v.Z. Het wapen kende hij niet en de letters zegden hem niets. Met klimmende nieuwsgierigheid verbrak hij het zegel en vond een sierlijk, welriekend blaadje papier. Onder het lezen begon zijn oog te glinsteren, eene genoeglijke herinnering kwam hem voor den geest. Hij was namelijk eens met gravin Leonie en hare tante, als deze eene reis maakten, aan de table-d'hôte in het hotel, waar hij gewoonlijk at, in aanraking gekomen en had zich met de beide dames, voornamelijk met de jongste, zeer aangenaam onderhouden.

'Leonie van Zachenburg,' mompelde hij. 'Ja, ik zie haar nog voor mij; het was eene lieflijke verschijning. En nu verkeert zij in moeielijkheid? Het verwondert mij niet, de oude maakte reeds destijds geen gunstigen indruk op mij. Haar gelaat teekende valschheid en arglist.'

Onmiddellijk maakte hij toebereidselen tot zijn vertrek en reeds een uur later zat hij in den spoortrein. Des anderendaags tegen den avond kwam hij op Zachenburg aan en werd door Leonie met hartelijkheid ontvangen. Nadat hij echter de op de betwiste erfenis betrekking hebbende stukken gelezen had, kon hij de jonge gravin geen anderen raad geven dan een proces te vermijden en de door hare tante opgeëischte goederen af te staan, aangenomen, dat Damiaan werkelijk dood was.

'In ieder geval zou ik toch de doodacte willen zien,' voegde hij er bij.

'Ik heb die niet,' antwoordde Leonie, 'zij is in handen van den advocaat Dasting, maar ik herinner mij nog zeer goed, dat zij te Saint Denis in Frankrijk door een zekeren pastoor Mathieu opgemaakt is.'

Op dat oogenblik werd er zacht aan de deur geklopt en Sylphide kwam met een briefje in de hand binnen. Het was morsig en verkreukeld. Het zegel was er met den duim op gedrukt, het schrift slecht en vol taalfouten. Het bevatte slechts de volgende woorden: 'Allergenadigste gravin, uw broeder Damiaan is naar alle waarschijnlijkheid nog in leven.' Eene onderteekening ontbrak.

'Wie heeft dat briefje gebracht?' vroeg Leonie haastig.

'Het is met de post gekomen.'

Men kan zich licht voorstellen, welke ontroering deze regels veroorzaakten; de naaste en natuurlijkste gedachte was: 'Als hij nog leeft, dan is de doodacte valsch.'

De advocaat beschouwde den poststempel nauwkeurig en mompelde: 'Het briefje is in de naburige stad op de post gedaan; maar het zou toch al te moeielijk vallen den schrijver daar op te sporen. Als de persoon echter geene opzettelijke logen uitgesproken heeft, om op eene of andere manier in troebel water te visschen, dan zal Damiaan ook vroeg of laat ontdekt worden; aan nasporingen van mijnen kant zal het niet ontbreken.'

Leonie hoorde niet wat hij zegde; zij was te blijde gestemd. 'God geve, dat de schrijver de waarheid gesproken hebbe,' riep zij.

Dr. Wenzel liet hierop bij de gravin vragen of zij zijn bezoek kon afwachten.

NAAR ROME! - Florence. De kathedraal van binnen.

'Dr. Wenzel!' snauwde zij Sylphide toe. 'Welke booze geest heeft dezen man herwaarts gevoerd? Ga, zeg den docter, dat ik zijn bezoek zeer goed ontberen kan, zoowel vandaag als morgen. Ik heb mijn raadsman; een tweeden begeer ik niet.'

Sylphide keerde met dit bescheid naar de bibliotheek terug.

'Genadige freule,' zeide Wenzel, 'hier kan mijne tegenwoordigheid u voorshands van geen nut zijn. Wees zoo goed order te geven om een paard te zadelen. Als ik mij haast, kan ik nog den trein naar Parijs hebben en ten spoedigste te Saint Denis nasporingen instellen.'

Sylphide spoedde zich op een wenk harer meesteres naar den stal en kort daarop reed de jonge advocaat, door een rijknecht vergezeld, den slotberg af.........................

Te Saint Denis, in het studeervertrek van den grijzen pastoor Mathieu, vinden wij hem weder terug.

'Eerwaarde heer,' dus sprak hij dezen aan, 'eene aangelegenheid van zeer groot gewicht voert mij herwaarts. Gij hebt voor ongeveer een jaar eene doodacte van een zekeren Damiaan van Zachenburg afgegeven en ik kom tot u om van u iets naders

omtrent zijnen dood te vernemen, die voor meer dan twintig jaar heeft plaatsgevonden.'

'Damiaan van Zachenburg?' vroeg de geestelijke met de eigenaardige moeielijkheid kampende, welke het uitspreken van zulk een Duitschen naam voor een Franschman heeft. 'Ik herinner mij zulk een naam niet. Maar laat mij de acte eens zien?'

'Zij is niet in mijn bezit; maar het zegel der kerk staat er op en uwe handteekening is door den maire gewaarmerkt.'

'Dat is onmogelijk, mijnheer.'

'Zoudt gij de goedheid willen hebben, mij de kerkelijke registers te laten inzien?'

De pastoor opende eene kas, waarin de doop- en doodregisters naast elkander stonden; hij nam er het verlangde uit en legde het den advocaat voor.

'Ik heb het in twaalf jaren niet meer in handen gehad,' sprak hij; 'maar de naam kan er niet in staan. Opdat gij er u zelven van zoudt kunnen overtuigen, zullen wij met het eerste blad beginnen.'

Wenzel betreurde het reeds de verre reis tevergeefs gemaakt te hebben, toen de pastoor plotseling een kreet van verwondering uitstiet en met den vinger op eenen naam wees.

'Hoe is er dat in gekomen? Door mijne hand is het niet geschreven!'

Wenzel boog zich dicht over het boek en riep uit:

'Waarlijk! daar staat het toch, mijnheer pastoor: Damiaan van Zachenburg! Dat is dezelfde, naar wien ik gevraagd heb. Hij is dus dood!'

'Het is mogelijk, dat hij dood is, mijnheer, maar ik heb dat niet geschreven en hij is in mijne parochie niet gestorven; heeft er ook nooit in geleefd!'

De docter bekeek het schrift nauwkeuriger en vergeleek het met dat van den pastoor.

'Dat is eene vervalsching,' zeide hij. 'De schrijver heeft zich wel alle moeite gegeven om uwe hand na te bootsen, doch het is hem

niet gelukt. Ook is de inkt niet zoo oud, als de andere. Mijnheer pastoor, hebt gij geen vermoeden, wie deze valschheid gepleegd kan hebben?'

'Neen, mijnheer, niet het geringste. Op welken dag, zegt gij, is de doodacte afgegeven geworden?'

'Op 26 Februari.'

'Op 26 Februari? Dat is zonderling; ik ben gedurende de geheele maand Februari ziek geweest en bracht nacht en dag boven door. Hm! daar valt mij iets in, dat misschien van veel gewicht worden kan. Op zekeren dag bracht mijne huishoudster mij de groeten over van een vreemdeling, wiens naam mij ontschoten is, met het verzoek in mijne bibliotheek eenige werken te mogen naslaan, die hem van veel nut konden zijn. Ik heb op de verzekering mijner huishoudster, dat het een zeer deftig heer scheen te zijn, er zonder aarzelen verlof toe gegeven, maar ik zelt heb den man niet gezien en mijne huishoudster, die inlichtingen kon geven, is sinds gestorven.'

'En gij gelooft dat de valschheid door dezen vreemdeling gepleegd is kunnen worden?'

'Ik houd het zelfs voor zeker, want ik draag de sleutels van deze kasten anders altijd bij mij. Maar zeg mij eens, waarde heer, welk belang gij bij de zaak hebt?'

Dr. Wenzel verhaalde de geheele zaak.

'Nu begrijp ik het, mijnheer,' hernam de pastoor, 'maar gij zijt door de ontdekking der valschheid nog geen haarbreed verder gekomen. Gij weet hoogstens dat Damiaan van Zachenburg niet in mijne parochie overleden is.'

'Met uw verlof, mijnheer pastoor, ik weet toch meer, namelijk, dat Damiaans overlijden nog niet bevestigd is. Het zou er nu maar op aankomen den eigenlijken vervalscher te ontdekken. Zoudt gij mij, om hierin te gelukken, willen veroorloven het boek mede naar Duitschland te nemen?'

'Neen, mijnheer,' antwoordde de pastoor; 'ik kan over deze boeken niet naar goeddunken beschikken; ik heb ze slechts ter bewaring.'

Wenzel kon hier niets tegen inbrengen, maar er viel hem een ander middel in.

'De kunst heeft ook in dienst der justitie hare waarde,' zeide hij. 'Wanneer dit eene blad gefotographeerd werd, ware zulks voorloopig voor mij genoeg. Ik verzoek u derhalve mij toe te staan een fotograaf te laten komen.'

De pastoor had daar niets tegen. Twee dagen later bevond zich Dr. Wenzel met de goed geslaagde fotographie in den zak, weder op weg naar Duitschland.

Leonie had hem niet zoo spoedig verwacht, maar zij smaakte eene onbeschrijfelijk zoete vreugde bij zijnen aanblik, want zijne mannelijke schoonheid en zijn ijver voor hare zaak hadden in haar hart een gevoel doen ontwaken, dat haar een tot dusverre ongekend geluk beloofde.

Nadat hij haar den uitslag zijner nasporing medegedeeld had, riep zij met levendigheid uit:

'Dus leeft Damiaan nog?'

'Dat kan ik niet verzekeren, maar die doodacte is in ieder geval valsch en als gravin Irma geen beter bewijs voor den dag brengt, kan zij de erfenis ten minste vooreerst nog niet aanvaarden. Herinnert gij u de doodacte nog?'

NAAR ROME! - Bronzen deur van het Battisterio.

'Zeer nauwkeurig; ik heb ze zoo opmerkzaam bezien, dat ze mij nog duidelijk voorde oogen staat.'

De doctor haalde de fotographie uit zijn zak, legde haar die voor en vraagde of zij geloofde, dat het schrift daarop geleek. Bij den eersten oogslag riep zij uit:

'Dat is hetzelfde handschrift en het zegel der parochie komt eveneens met het andere overeen.'

'Hebt gij niet eenig vermoeden op welke wijze gravin Irma in het bezit van die doodacte gekomen is?'

'Niet het geringste.'

'Dat moeten wij trachten op te sporen; in de allereerste plaats echter is het noodig, dat ik mij zelven van de gelijkenis van het schrift vergewisse.'

Hij wilde nog meer zeggen, maar hij werd door het binnentreden van tante Irma daarin verhinderd. De oude dame kwam in geene rooskleurige luim, hare oogen schoten sombere blikken op den jonkman en ongevraagd zette zij zich op een stoel.

'Leonie,' zeide zij met schorre stem, 'deze heer is voor de tweede maal op Zachenburg zonder dat hij mij voorgesteld is. De eischen der betamelijkheid verbieden

u bezoeken van heeren te ontvangen. Ik vind u echter in zulk een vertrouwelijk onderhoud, dat ik aannemen moet....'

'Deze heer verdient die vertrouwelijkheid,' viel Leonie haar gekrenkt in de rede. 'Gij kunt u omtrent mijn gevoel van betamelijkheid gerust stellen, tante, en dit te meer, omdat de wet mij veroorlooft, over mij zelve te waken.'

'Gij pocht op uwe meerderjarigheid,' antwoordde Irma met een minachtenden lach, 'maar deze komt hier niet in aanmerking; in mijn huis heb ik zelve te beslissen wat past of niet, en wie zich onder mijn dak bevindt, moet zich naar mijne meening schikken.'

'Indien de heer Wenzel, mijn rechtsgeleerde raadsman u niet voorgesteld is,' antwoordde Leonie, 'ligt de schuld daarvan niet aan mij, maar aan u, want gij hebt zijn bezoek in zeer onheusche bewoordingen afgewezen. Wat uwe rechten in dit huis betreft, zijn uwe aanspraken op Zachenburg nog van zeer twijfelachtigen aard.'

'Welke twijfel kan er bestaan?' vraagde Irma.

Dr. Wenzel voelde zich diep gekrenkt, maar hij verborg in Leonie's belang zijn wrevel en antwoordde in hare plaats:

'Uwe genade zou veel tot opheffing daarvan kunnen bijdragen, als gij zoo goed zoudt willen zijn, ook van uwe zijde nauwkeurige inlichtingen te geven.'

Irma beet zich bij deze woorden op de lippen en sloeg eensklaps een anderen toon aan.

'Zeer gaarne,' antwoordde zij met een glimlach, die Leonie's raadsman voor haar moest innemen; 'bejaarde menschen, zijn niet zoo vurig als de jeugd en beschouwen de dingen met de klare, onbenevelde oogen van het koele verstand. Wilt gij zoo goed zijn met mij mede te gaan, dan zal ik u alle noodige ophelderingen geven.'

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 6]

Onze gravures.

De ontmoeting van den Duitschen koning Hendrik I met koning Karel III van Frankrijk, bij Bonn.

DE ONTMOETING VAN DEN DUITSCHEN KONING HENDRIK I MET KONING KAREL III VAN FRANKRIJK, BIJ BONN.
Naar een carton van prof. FR. KELLER.

Als de eigenlijke stichter van het middeleeuwsche Duitsche rijk kan beschouwd worden de eerste Duitsche koning uit het Saksische huis. Hendrik I, die van 919 tot 933 regeerde. Na den dood van zijn vader, hertog Otto van Saksen, in het jaar 912 tot hertog verheven, had hij met koning Koenraad I, die hem een deel der geërfde

landen onttrekken wilde, een harden strijd te voeren, hetgeen intusschen niet belette dat de stervende Koenraad den man, die tot dusver zijn tegenstander geweest was, als den waardigste om na hem de kroon te dragen, den Duitschen vorsten aanbeval.

Te Fritzlar werd Hendrik dan ook door de Saksen en Franken tot koning gekozen, en het kwam er nu voor hem slechts op aan, zich ook door de overige Duitsche stammen, die hem niet hadden helpen verkiezen, de Zwaben, Beieren en Lotharingers als koning te doen erkennen. Hij ging daarbij niet groot beleid en gematigd heid te werk en ontzag zooveel mogelijk de eigenaardigheden der verschillende stammen.

Het was volstrekt zijne bedoeling niet, zijn rijksgebied te grondvesten door de overige stammen aan den eenen heerschenden stam te onderwerpen; hem zweefde eene vrijere staatsregeling voor den geest, waar door het rijk - ongeveer gelijk dit met het tegenwoordige Duitsche rijk het geval is - om zoo te zeggen slechts een bond zou vormen van de Duitsche stammen onder leiding van den gezamelijk door hen gekozen koning.

Ten gevolge dezer verstandige staatkunde verkreeg Hendrik vooreerst de onderwerping der Zwaben en Beieren, door de macht te erkennen, welke hunne hertogen Burchard en Arnulf zich verworven hadden. Thans bleef nog Lotharingen over, welks wankelmoedige hertog Giselbert, ofschoon vroeger als vluchteling door Hendrik in Saksen

gastvrij opgenomen, zich thans tot den Franschen koning Karel III, bijgenaamd den Eenvoudige, wendde.

Hendrik wachtte zich wel, tegen den laatste de wapenen op te vatten, daar hij inzag, dat Lotharingen op het oogenblik niet zonder verschrikkelijk bloedvergieten voor het rijk zou kunnen gewonnen worden, maar trachtte de zaak in der minne met hem te schikken.

Bij Bonn, waar de Rijn het Zevengebergte achter zich laat en de breede Nederrijnsche laagvlakte betreedt, kwamen de beide vorsten tot het werk des vredes te zamen, en dit historisch oogenblik ziet men voorgesteld op de gravure van ons titelblad, naar een meesterlijk samengesteld en keurig uitgevoerd carton van professor Friedrich Keller vervaardigd.

Hier sloten zij den 7^{en} November 921 een vriendschapsverbond, en in ruil voor zijne belofte, dat hij den West-Frankischen koning niet in het bezit van Lotharingen storen zou, verkreeg Hendrik I van den Karolinger de erkenning zijner waardigheid als koning.

Ofschoon Hendrik zich stipt aan deze afspraak hield, zou hem echter, door schrandere gebruikmaking van de omstandigheden, Lotharingen toch spoedig ten deel vallen. Karel III werd namelijk reeds in 923 in den slag bij Soissons door zijne eigene vassalen gevangengenomen en in zijne plaats werd Rudolf van Burgondië tot koning uitgeroepen. Nu trok Hendrik met zijne legermacht naar Burgondië, wendde zich eerst tegen Rudolf en vervolgens tegen Giselbert, dwong den laatste tot onderwerping en werd daarop door het geheele hertogdom gehuldigd. Zoo waren derhalve de vijf groote Duitsche hertogdommen weer in de eenheid des rijks verbonden.

De bakkerijtentoonstelling te Amsterdam.

In de meeste groote steden, waar vroeger eene wereld- of algemeene tentoonstelling gehouden werd, heeft men als herinnering of uit geest van behoud een of ander deel van deze inrichting uit de afbraak gespaard. Zoo bleef het Kristallen Paleis te Londen, de Trocadero te Parijs, het Paleis voor Volksvlijt te Amsterdam, zoo heeft thans Antwerpen ook zijn Paleis voor Nijverheid, Kunst en Handel op het terrein en in een aantal der gebouwen van de afgeloopene wereldmarkt. Deze lokalen worden dan gewoonlijk voor tentoonstellingen op kleinere schaal, zooals vaktentoonstellingen b.v., ingericht; ofschoon zij echter doorgaans maar in geringe mate aan dit ernstige doel beantwoorden en meer als plaatsen van verlustiging optreden.

Het Paleis voor Volksvlijt te Amsterdam, dat tegenwoordig ook al tot zeer uiteenloopende dingen gebruikt wordt, die soms weinig of niets met volksvlijt te maken hebben, beantwoordt echter ditmaal insgelijks wederom eens aan zijne bestemming. Het herbergt namelijk de talrijke inzendingen voor de internationale bakkerijtentoonstelling, die er op het oogenblik gehouden wordt, in navolging van de tentoonstelling, welke hier onlangs met zulken goeden uitslag door den Bond der Antwerpsche Bakkers in het Paviljoen van Cambodje tot stand kwam. Zooals het in den aard zulker zaak ligt, gelijkt de Bakkerijtentoonstelling van Amsterdam in hoofdzaak aan de uitstalling, die wij over eenige weken in de Scheldestad bewonderen mochten. Even als hier staat men daar verbaasd over het aantal en de uitgebreidheid

der inzendingen, die niet alleen het geheele uitgestrekte gebouw, maar zelfs den tuin in beslag nemen. Bij de verlichting des avonds, terwijl al de bakkerijen in werking zijn, levert deze hof een aardig gezicht op, en trekt dan ook talrijke bezoekers, evenals de geheele tentoonstelling, die blijkbaar algemeen in den smaak valt. Dit is zeker niet te verwonderen, want het Paleis voor Volksvlijt is voor het oogenblik werkelijk een Luilekkerland, dat van melk en honing overvloeit en waar de tong te gast gaat aan allerlei zoetigheden, die de lucht in het rond met hare geuren vervullen. Alle mogelijke producten van den bakkersoven, van het paardenroggebrood tot de fijnste biscuits toe, zijn hier vertegenwoordigd; en de leek in het vak, die al de hier ten toon gestelde werktuigen en hulpmiddelen beschouwt, erkent volmondig zich nooit te hebben voorgesteld dat de bakkerij zooveel inheeft.

Zulk eene vaktentoonstelling bezit dan ook ontegenzeglijk, behalve het nut, dat zij voor de vakmannen oplevert, ook dit voordeel, dat de gewone bezoeker er heel wat wetenswaardigs opdoet, waaraan hij vroeger nooit gedacht had, en dit is te meer het geval, wanneer het een tak van nijverheid geldt, waarbij ieder belang heeft en waarin ieder belang stelt. Men kan hier met het grootste gemak de geheele ingewikkelde en toch zoo eenvoudige wordingsgeschiedenis van het brood nagaan, daar men het om zoo te zeggen onder zijne oogen ziet ontstaan. Onze lezers zien op bijgaande plaat eene brood- en eene koekbakkerij, zooals zij op de tentoonstelling bestendig in volle werking zijn. De nieuwere bakkerij beschikt over eene oneindige verscheidenheid van hulpmiddelen, waarover menig plattelandsch huismoederken, dat nog altijd haar eigen brood bakt, de handen van verbazing in elkaar zou slaan. Die hulpmiddelen zijn voornamelijk vermenigvuldigd en verbeterd sedert het ontstaan der groote broodfabrieken, die doorn in het oog der afzonderlijke bakkers.

Het is begrijpelijk dat naast deze volmaakte werktuigen van den nieuweren tijd, eenige uitgestalde gereedschappen onzer grootouders, hoe eerwaardig ook, een zeer armzalig aanzien opleveren.

Doch niet alleen bakkerswerktuigen uit den ouden tijd, zelfs baksels van honderd jaar herwaarts zijn op de tentoonstelling van Amsterdam voorhanden: namelijk twee Zaanlandsche beschuiten, afkomstig van een drietal, dat gedurende tachtig jaren in de familie Van Oosterhoorn werd bewaard en van deze overging aan de familie Krijt, welker stamhouder in den ouderdom van 87 jaren en 8 maanden overleden is. Toen deze familie in 1856 eene zilveren bruiloft vierde, werd eene der drie beschuiten als een zeldzaam gerecht genuttigd. Men weekte ze daartoe eerst in kokend water, waardoor ze aanmerkelijk uitzette, en nadat er vervolgens wat zoete melk en suiker bijgevoegd was, werd ze door de dischgenooten verorberd, die eenparig verklaarden dat ze nog zeer goed van smaak was.

De Zaanlanden zijn dan ook van ouds om hunne beschuitbakkerijen beroemd. Op de tentoonstelling hebben de Zaanlandsche brood-, beschuit-, koek- en banketbakkers eene kolossale gezamenlijke uitstalling opgericht, waarvan men op onze plaat eene afbeelding vinden zal.

Vlak daaronder, in het midden der gravure, wordt ons een blik vergund in de groote zaal van het Paleis, zooals zij op het oogenblik met uitstallingen, kiosken en tentjes van allerlei aard is opgevuld. Tusschen die menigte tentoonstellingen, waaronder sommige door smaakvolle versiering uitmunten, trekt al aanstonds het sierlijk tempeltje der bekende firma Van Houten uit Weesp de aandacht, dat het middelpunt vormt der verschillende chocolade-inzendingen, welke onder het koepeldak der groote zaal geplaatst zijn.

Eene andere inzending, die onmiddellijk wordt opgemerkt, is die der Nederlandsche gist- en spiritusfabriek van den heer Van Marken te Delft, die op de tentoonstelling door haren wereldberoemden 'koningsgist' vertegenwoordigd is. Er is eene afbeelding in het klein van de heele fabriek met het daarbij behoorende Agneta-park bijgevoegd, die den bezoeker een hoog denkbeeld doet opvatten van deze reusachtige inrichting.

Van reusachtig gesproken, - deze uitdrukking is ongetwijfeld van toepassing op den monsterkoek, door den heer Brees-Roelands van Antwerpen ingezonden. Deze reuzenversnapering is ongeveer drie meters lang bij anderhalven meter breedte en weegt niet minder dan honderdvijftig kilos: eene heele compagnie voetvolk kan met dezen koek getrakteerd worden.

Reuzenbrooden zijn er overigens in menigte voorhanden, o.a. een krentenbrood ter lengte van vier en een halven meter, dat honderd en tien kilos weegt, en een wittebrood, dat nagenoeg drie en een halven meter lang is: het schijnt dat het bakken van lange, smalle brooden eene bijzondere kunstvaardigheid vereischt.

België, vooral Antwerpen, is op de internationale bakkerijtentoonstelling van Amsterdam allergunstigst vertegenwoordigd en zal er menige vereerende onderscheiding wegdragen.

Naar Rome!
Reisherinneringen van J.R. van der Lans.

V.

> Eene Tantalus-kwelling. - De Vorstenkapel. - De kapel van Michel Angelo. - Het Paleis Pitti. - Fra Angelico. - Het Kartuizersklooster in de vallei van Ema.

Men spreekt wel eens van eene Tantalus-kwelling, maar wat voor sommige menschen inderdaad eene Tantalus-kwelling mag genoemd worden is zich te bevinden in eene stad zoo rijk aan kunstschatten en merkwaardigheden als Florence en er zich slechts één dag te kunnen ophouden. Het zijn zij, die alles willen zien, zonder iets over te slaan en in één dag willen bezichtigen wat minstens eene week tijds zou vorderen. Zij bevinden zich letterlijk in de positie van een lekkerbek, die geplaatst zou worden voor eene tafel, met de uitgezochtste gerechten en de fijnste wijnen overladen en die slechts een half uur tijd zou hebben om daaraan te smullen. Zoo iemand zou, in zijne begeerigheid om van alles te proeven, zich den tijd niet gunnen om zich aan een enkel gerecht tegoed te doen, en als een hond, die zeven potten moet uitlikken, zou hij de eene schotel laten staan voor de andere, om per slot van rekening nog met eene leege maag heen te gaan.

Ik heb er bij ons gezelschap gezien, die, met een catalogus of reisgids gewapend, als een dolleman twintig, dertig kunstgewrochten, waarvoor een ander opgetogen bleef staan, voorbijliepen om naar het een of ander bijzonder merkwaardig voorwerp te zoeken, en die, als ze er eenmaal voor stonden, toch geen geduld hadden om het te bewonderen, maar onmiddellijk hunne jacht naar een ander nummer voortzetten.

'Zie zoo! nu kan ik ten minste zeggen dat ik dát gezien heb,' heette het dan, maar ik betwijfel toch of dit genot tegen zoo'n Tantaluskwelling opweegt, en ik voor mij bewonder liever op mijn gemak twee of drie meesterstukken, dan dat ik in vliegenden

haast een heel museum doorloop, evenals ik in het geval van bovenbedoelden lekkerbek zou verkiezen, aan ééne schotel mijn hart op te halen, in plaats van aan al de andere even den mond te zetten. In plaats van Tantalus-kwellingen, waarvoor toch zeker niemand op reis gaat, smaakt men zoodoende wezenlijk genot, en het staat te bezien of men, thuisgekomen, nog niet meer weet te vertellen dan de ijverigste museumjager en catalogus-verificateur.

Ik wil met dit alles eigenlijk maar zeggen dat er te Florence zooveel merkwaardigs en schoons te zien is, dat wij het onmogelijk in één dag konden afdoen. Houdt ge van prachtige kerken? Florence heeft zeven en tachtig bedehuizen, waarvan er minstens een dozijn een bezoek overwaardig zijn. In het vorig nummer sprak ik van de kathedraal en *Santa Croce;* in dit nummer prijkt de afbeelding van *Santa Maria Novella*, terwijl de katholieke pelgrim zeker ook de *Annunziata* niet overslaat, waar zich de wonderdadige schilderij bevindt, voor welke de H. Aloysius zijne eerste gelofte aflegde, of de kerk van *Santa Madda*-

lena, waar onder het altaar het lichaam der H. Magdalena de Pazzi nog ongeschonden berust. Verder moet ook een bezoek gebracht worden aan *San Lorenzo*, is het niet om de kerk zelve, dan om hare grootsche en rijke omgeving. Daar hebt ge toch vooreerst de zoogenaamde Vorstenkapel, een achthoekig gebouw, op de graven der vorsten uit het huis Medici opgericht en met ongeëvenaarde pracht versierd. Niet alleen vertoonen de wanden van onder tot boven eene staalkaart van de kostbaarste en kleurigste marmersoorten, maar zelfs parelmoer en edelgesteenten zijn aangewend voor het inlegwerk der wapens en voor de kronen, daarboven aangebracht. In de nissen langs den wand prijken de bronzen standbeelden der vorsten, wier prachtliefde en trots zich dit heerlijk mausoleum stichtte en zoodoende de kunstenaars aan het werk hield: niet minder dan drie en twintig millioen franks heeft deze grafkapel gekost, en nog is ze lang niet voltooid, wat ze intusschen wel niet meer worden zal; want het vorstengeslacht, dat zich zulke praalgraven liet bouwen, is sinds anderhalve eeuw uitgestorven, nadat het voorlang reeds zijn luister had zien tanen: *sic transit gloria mundi*.

Minder rijk, maar onvergelijkelijk kostbaarder door hare kunstwaarde is de zoogenaamde ‘nieuwe sacristij,’ eigenlijk de kapel, waar Michel Angelo de twee beroemde graftomben bouwde, met de liggende beelden van Dag en Nacht, Schemering en Dageraad versierd. Op den naam des beeldhouwers (Angelo=engel) zinspelende, schreef een dichter uit dien tijd onder het beeld van den Nacht de volgende, door Beets vertolkte verzen:

De Nacht, die gij hier slapen ziet,
Is, bij een ENGEL, uit een marmergroef geboren;
Zij leeft, want anders sliep zij niet;
Wie twijfelt, wek haar, en zij zal 't hem zelv' doen hooren.

En Michel Angelo, die, dichter in vormen, kleuren en lijnen, ook de kunst van het woord meester was, liet, op de rampen van zijn vaderland doelende, door zijn beeld antwoorden:

Mijn slaap is zoet; 't is goed van steen te wezen
In dezer tijden schande en druk;
Niet zien, niet hooren is een groot geluk;
Spreek zacht; niets moet ik meer dan 't wakker worden vreezen.

Aangrijpende smartkreet van een warm, diep gevoelig hart, dat breekt bij het aanschouwen der rampen van zijn vaderland, voor welks grootheid de beeldhouwer-schilder bouwmeester zoo ontzaglijk veel heeft gedaan. Michel Angelo vinden we hier ook terug in de prachtige bibliotheek, door hem bij *San Lorenzo* gebouwd, in de edele lijnen der houten zoldering, op den vloer in marmer herhaald, in de vormen der acht en tachtig lessenaars, waarop wij de handschriften van Dante en Petrarca naast manuscripten uit de vierde en vijfde eeuw opengeslagen vinden.

Maar om meesterstukken van Michel Angelo of zijne kunstbroeders te bewonderen, zouden we weer naar de museums moeten terugkeeren en inzonderheid naar het paleis Pitti, dat we echter ditmaal maar van den buitenkant zullen opnemen.

Het paleis Pitti schijnt niet gebouwd, neen uit rotsblokken in elkaar gegooid, en men kan zich onmogelijk voorstellen dat deze zware steenmassa het aanzijn dankt aan denzelfden bouwmeester, die den koepel van *Santa Maria del Fiore* in bevallige

ronding ten hemel deed rijzen. In plaats van een kunstmuseum zou men het gebouw veeleer voor eene citadel aanzien. Het is trouwens niet voor een museum gebouwd, maar voor een vorstelijk paleis, dat aan de binnenzijde met de kwistigste pracht versierd, van buiten ontzag moest afdwingen en tevens tegen een vijandelijken aanval bestand zijn.

Zoo is het met al de paleizen van Florence: werp bij voorbeeld een blik op het *Palazzo del Podestà*; het is een steenklomp, eene gevangenis, eene Bastille, zal men zeggen; welnu, dit paleis prijkt met een binnenhof, zoo sierlijk en weelderig als men zich denken kan en met een trap, waarvan de leuning uit het keurigste marmeren kantwerk bestaat. Dit gebouw, omstreeks 1250 door Arnolfo voor den potestaat der stad gebouwd, heeft werkelijk sedert de zestiende eeuw tot gevangenis gediend en is thans een rijk museum van oude en nieuwere kunst.

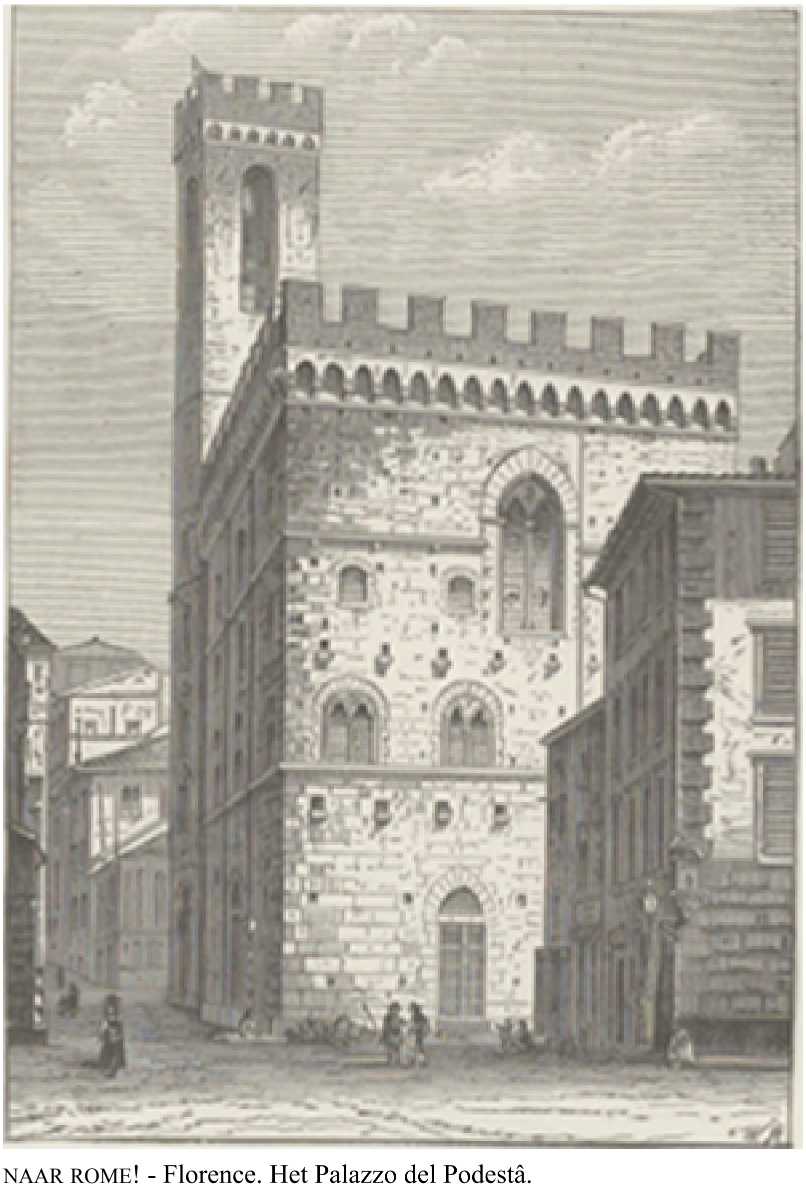

NAAR ROME! - Florence. Het Palazzo del Podestâ.

Wat minder somber, doch even trotsch en streng zien er de overige paleizen van Florence uit en aangezien de Florentijnen ook in den aanleg hunner nieuwere gebouwen - woonhuizen en winkels niet uitgezonderd - zeer te recht aan de bouworde hunner vaderen zijn trouw gebleven, heeft hunne heele stad een ernstig, deftig

voorkomen en vertoont overal eene eenheid in verscheidenheid, die ten volle haren eerenaam *Firenze la bella* rechtvaardigt.

Ja, Florence is schoon, en wat haar het schoonste maakt, is dat zij het karakter uit de dagen harer grootheid bewaard heeft, dat hare paleizen en gebouwen ons hare geheele veelbewogen geschiedenis verhalen, dat alles er nog spreekt van de macht der oude republiek, van de prachtliefde der Medicis, van de groote mannen, die hier hebben geleefd en gewerkt, Dante, Michel Angelo en, den edelsten van allen, Fra Angelico. Hier, in het klooster van *San Marco*, van waar ook eenmaal de groote Savonarola als boetprediker uitging, wijst men nog de nederige cel aan, door den genialen kloosterbroeder bewoond. Hier ontdekte hem de kunstlievende Paus Eugenius IV, die, opgetogen over zijn arbeid, den vergeten monnik uit het vredige klooster naar het groote Rome meevoerde. Hier bewondert men nog die fresco's waarin de vrome kunstenaar al den gloed zijner edele ziel heeft uitgestort en die een Busken Huet den uitroep ontlokten:

‘Geen aardsch penseel heeft ooit zulke bovenaardsche wezens geschilderd; kleine engelen en engelinnen, uit wier houding en trekken en gebaren een oprechte hemelzin spreekt, een los-zijn van dit benedenrond zonder pijn of zucht, een natuurlijke en uit den grond des harten opwellende lust in het ongeschapene, of wat zij daarvoor houden. Dat strijkt op de viool; dat steekt de trompet; dat zingt den lof des Allerhoogsten; dat bidt en dat juicht; dat knielt en dat staart den geopenden hemel in, met zulk eene onschuldige vreugde, een heimwee zoo vol blijde verwachtingen, zulk een onbeperkt vertrouwen, eene zoo vaste verzekering van toelagchend eeuwig heil, dat wie nooit christen is geweest de begeerte in zich voelt ontwaken om het te worden, en wie met het christendom gebroken heeft zich afvraagt, of hij de volle zaligheid van het geloof wel ooit heeft gekend of vermoed?’

Wij mogen aannemen dat dit laatste inderdaad met den schrijver van bovenstaande regelen het geval is geweest; doch laten we ons niet in dergelijke beschouwingen verdiepen. Brengen wij liever tot besluit een bezoek aan de Kartuizers der vallei van Ema, mannen, die in werkelijkheid de volle zaligheid des geloofs kennen en om die ongestoord te kunnen smaken, alle zaligheden der aarde hebben vaarwel gezegd.

Het is een heerlijk uitstapje van Florence naar de *Certosa* of het Kartuizerklooster, dat men per rijtuig omstreeks in een uur bereikt. Onze koetsier had er evenwel niet veel zin in, daar hij van meening was dat wij een *catliva strada*, een slechten weg zouden hebben, en daar had de man geen ongelijk in; want ten gevolge van den regen was de heele weg in een witgrijzen brij herschapen, waarin de hoeven der paarden telkens uitgleden en die zij in duizend spatten tegen het rijtuig deden opspringen, zoodat onze arme *vetturino* bij zijne thuiskomst zoowel aan de paarden als aan het rijtuig heel wat te poetsen zal gehad hebben. Ik zelf, of liever mijne laarzen maakten een oogenblik met dien kleverigen brij kennis, toen ik van den bok stapte om in een *negozio di vino* aan den weg eene flesch wijn met een glas te koopen, ten einde onderweg eene hartsterking en tevens wat verzet te hebben. Men koopt hier voor eene kleinigheid eene heele flesch goeden landwijn, netjes in manden vlechtwerk verpakt en met een strooien stop gesloten, dus niet bestemd om lang te bewaren. Nu, wij wisten er spoedig weg mee en ook de koetsier liet zich niet pramen, toen we hem, na eerst zelf de flesch te hebben aangesproken, het ‘grondsop’ aanboden.

Vergenoegd tikte hij op den wijden buik der flesch onder den lachenden uitroep: *Trinken!* Hij zag ons evenals de meeste zijner confraters voor eene soort van *Tedeschi* (Duitschers) aan en meende dus zijn mondvol Duitsch te moeten uitpakken. Het was een goede kerel en onderweg had ik een heel gesprk met hem over de veldvruchten,

die wij langs reden, waarbij hij het heel grappig vond dat de boonen, waarvan hij mij den Italiaanschen naam opgaf, bij ons roomsche boonen genoemd werden.

Het veld in het rond zag er frisch en fleurig uit na de ruime besproeiing door de laatste regenvlagen, die thans voor eene echte waterzon hadden plaats gemaakt. De weg slingerde zich door groene heuvelen en welige akkers, waarboven in de verte reeds de hoogte oprees, die, met zachtgroene olijven en donkergroene cipressen beplant, op haren top de *Certosa* draagt. Alvorens daar aan te komen, kwamen

NAAR ROME! - Florence. De kerk Santa Maria Novella.

NAAR ROME! Florence. Het Paleis Pitti.

INTERNATIONALE BAKKERIJ TENTOONSTELLING TE AMSTERDAM.
Machineriën.
Chocolade-kiosk van Van Houten.
Koekbakkerij.
Zaanlandsche bakkersvereeniging.
Gezicht in de groote zaal.
Broodbakkerij.
Machineriën.
Spiritus- en gistfabriek te Delft.

wij het dorp Galuzzo voorbij, dat, naar het schijnt, uitsluitend uit buitenherbergen bestaat, waar de Florentijnsche ambachtslie, naar de koetsier mij vertelde, hun Zondagmiddag komen doorbrengen. Haast elk van de witte, lichtgeel of rooskleurig gepleisterde huizen prijkte met het opschrift *tratteria* of *negozio di vino*.

Allengs ging de weg bergop; wij bestegen den heuvel der *Certosa*, en halverwege liet de koetsier met het rijtuig ons in den steek, zoodat wij de rest van den tocht te voet moesten afleggen. Het was een heel geklim, en dat onder eene warme Italiaansche zon! Maar onze moeite zou rijk beloond worden. Als eene middeleeuwsche burcht verhief zich daar het aloude Kartuizerklooster voor ons, doch niet somber en schrikwekkend, neen vriendelijk uitnoodigend als een toevluchtsoord voor den moeden pelgrim. Gastvrij ontsloot een kloosterbroeder in de witte pij ons de poort en leidde ons het geheele klooster rond: de rijkversierde kerk met de schoone crypte, de vertrekken, door Pius VI bewoond, toen hij door de Franschen uit Rome verjaagd was, den kalen, somberen refter, waar de Kartuizers op Zonen feestdagen hun sober maal komen nuttigen en eindelijk ook de cellen, waarin zij als kluizenaars den ganschen dag in gebed en vrome bespiegeling doorbrengen. Helaas, de meesten dier cellen waren ledig; want de bevolking van dit vredig toevluchtsoord, dat ook al de prooi is geworden van het onverzadelijke Italiaansche gouvernement, is tot uitsterven gedoemd; van de vijftig paters en broeders, die het eertijds herbergde, zijn er nu slechts een vijftiental over, stokoude grijsaards, die hier kalm het oogenblik verbeiden, dat zij naast hunne afgestorven broeders zullen ter ruste gelegd worden op het kerkhof, waarop hunne cellen uitzien. Die cellen bevatten niets dan een stoel en eene tafel en de harde legerstede van maïsstroo; door middel van eene schuif wordt den paters het karig maal verschaft, zoodat zij den brenger zelfs niet kunnen zien; zoo brengen zij in volstrekte eenzaamheid, in gebed en overpeinzing hunne dagen door, met geene andere verpoozing dan hun arbeid in hun klein tuintje, geene andere afleiding dan het heerlijke vergezicht over het liefelijke dal, waarin de Ema en de Greve samenvloeien, maar in de volle ‘zaligheid van het geloof,’ dat hun na de bevrijding uit den aardschen kerker de eeuwige zaligheid verzekert hierboven.

(*Wordt vervolgd.*)

Wetenswaardigheden.

Gasleidingen van papier.

Na de papieren vaten, stoombooten, wielen voor spoorwegrijtuigen heeft men nu ook voortaan gasleidingen van papier. 't Is natuurlijk alweer een product van de vindingrijke Yankees. Dergelijke gasleidingen moeten geheel aan de verwachting beantwoorden, althans zij worden in Amerika bij groote hoeveelheden vervaardigd.

De dikte van de wanden bedraagt 15 mM., terwijl zij eene drukking van meer dan 15 atmosferen kunnen weerstaan. Het gevaar van lekken wordt belangrijk verminderd en bovendien bezitten zij het onmiskenbare voordeel dat zij veel goedkooper zijn. Het is goed, zooal niet noodzakelijk, dat het papier vooraf met asphalt toebereid worde.

Turfstrooisel in hoenderhokken.

Turfstrooisel, dat zeer geschikt is voor paardenstallen, moet echter vooral dienstig wezen in hoenderhokken. Het pluimgedierte heeft over het algemeen zeer veel last van ongedierte en turfstrooisel heeft juist eene ontsmettende kracht. Bovendien houdt turfstrooisel warm en de hoenders geven er de voorkeur aan boven zand. Voeg daar nu nog bij, dat hoendermest met turfstrooisel verbonden een mest van groote waarde geeft.

De hitte van de hoendermest wordt getemperd door het ‘strooisel’ dat van nature koud is en veel humuszuur bevat, terwijl in kippenmest zeer veel kali aanwezig is.

In hoenderparken is het dus van 't hoogste belang zich van turfstrooisel te bedienen.

Kiekensvoeder.

In de *Gefl. Zeit.* deelt een fokker op grond van ondervinding het volgende mede: Wil men, dat zijne kiekens er levendiger uitzien, dat ze kleurige kammen hebben en vroeg en veel leggen, dan moet men ze voederen met geroosterde tarwe, rogge of mals en het laatste verdient wel de voorkeur. Men zorge echter dat de korrels wel verkolen, doch hun vorm behouden, want alleen in dat geval eten de kiekens ze met graagte. Men kan de vogels ook voederen met gekookte, in vet geroosterde haver en dit voeder moet naar een Amerikaansch *farmer* verzekert, er in hooge mate toe bijdragen dat de hennen een groot aantal eieren leggen.

De Erfgename van Zachenburg.
(*Vervolg.*)

Wenzel stond op. Leonie werd hierdoor onaangenaam getroffen, want het kwam haar voor, dat haar raadsman er niet wel aan deed, zich door de tegenpartij te laten overheerschen. Maar een snellen wenk, dien hij haar met de oogen toewierp, gaf haar te kennen, dat hij daarmede eene geheime bedoeling had.

Irma heette hem in haar vertrek op de innemendste wijze welkom en verontschuldigde met een grooten omhaal van woorden hare handelwijze, waartoe zij zich door Leonie's uitdagende houding wel gedwongen zag.

‘Spreek daar niet van,’ zeide Wenzel. ‘Het is de gewone loop in den strijd om eene erfenis. Daarin moet de bemiddelaar de kunst verstaan op twee schouders te dragen en zich niet licht geraakt toonen.’

Irma hoorde verbaasd toe; die taal beviel haar. ‘Gij hebt wel eene uitgebreide praktijk, docter?’ vroeg zij.

‘Helaas neen, mevrouw. Jonge advocaten hebben vele hinderpalen te overwinnen; niemand kent hun ervaring en beleid genoeg toe om hun eene gewichtige zaak toe te vertrouwen.’

‘Dat doet mij leed, beste docter. Maar om weder op mijne zaak terug te komen; gij hebt wel reeds van Leonie het algemeene gehoord en zij zal het op hare wijze gekleurd en uitgelegd hebben. Weet gij reeds van Damiaan?’

‘De jonge gravin heeft mij daarvan verhaald.’

‘Wat zeide zij van hem?’

Wenzel richtte de oogen naar de deur alsof hij vreesde beluisterd te worden en antwoordde:

‘Het is wel beschouwd niet geheel in den haak als ik u overbreng wat mijne cliënte zegt.’

‘Beschouw ook mij als uwe cliënte.’

‘Hoe moet ik dat verstaan?’

De gravin legde hare hand op zijn schouder en sprak:

‘Naar uwe eigene bekentenis zijt gij arm en hebt slechts weinig praktijk. Zoudt gij onder deze omstandigheden niet verstandig handelen met mijne gunst te verwerven? Irma van Zachenburg kan zeer, zeer vrijgevig zijn. Ziet gij, docter, de twijfelachtigheid mijner aanspraken berust slechts op Leonie's verklaring. Het testament is duidelijk, het codicil eveneens: Damiaan is dood, ik ben dus buiten kijf de erfgename.’

‘Is Damiaan werkelijk dood?’ vraagde Wenzel. ‘Hoe wilt gij zulks bewijzen?’

‘Door de doodacte!’

‘Als er eene doodacte voorhanden is, waartoe hebben wij dan nog verdere inlichtingen noodig. Mag ik ze eens zien?’

Irma ging naar eene kas en keerde weldra niet een papier terug. Wenzel beschouwde het oplettend en zag terstond dat dezelfde hand, die de valschheid in het doodregister gepleegd had, ook deze acte geschreven had.

‘Genadige vrouw,’ zeide hij na eene poos, ‘het komt mij voor dat mijn bijstand zich voor het oogenblik tot niets anders behoeft uit te strekken, dan u aan te raden eene aanklacht door mij te laten indienen. Gij legt dit stuk aan de rechtbank voor, zij zal het onderzoeken en na echtbevinding niet kunnen nalaten u Damiaan's nalatenschap toe te wijzen.’

‘Zoo zou het natuurlijk gaan, docter, maar ik heb een grooten afkeer van een gerechtelijk onderzoek. Gij zult mij moeten toegeven, dat het om alle opspraak te vermijden beter ware, dat wij de zaak in der minne met elkander schikten. Leonie schijnt veel vertrouwen in u te stellen; maak van uwen invloed gebruik om haar te overreden, dat zij toegeven moet. Gelukt gij daarin, dan zal ik mij niet ondankbaar toonen.’

Den advocaat zweefde een scherp antwoord op de lippen, maar hij bedwong zich en zeide koel:

‘Genadige vrouw, gij hebt mij wel gezegd, wat ik te doen, maar niet wat ik daarvoor te ontvangen heb.’

Irma's gelaat straalde; zij kon nu niet meer aan zijne bereidwilligheid twijfelen. Haastig antwoordde zij dus:

‘Als gij slaagt zijn mij 6 à 7000 thalers niet te veel. Het zou er u boven op helpen, jong mensch.’

‘Wat gij daar zegt moet onder ons blijven,’ hernam Wenzel; ‘overigens kunt gij er u op verlaten, dat ik mijn uiterste best zal doen.’

Irma reikte hem de hand. Zij meende een medeplichtige gevonden te hebben.

VI.

Nadat Wenzel aan zijne cliënte nauwkeurig hare gedragslijn tegenover hare tante had voorgeschreven, reisde hij tot het doen van verdere opzoekingen weder af. Leonie deed hem uitgeleide tot beneden aan den slottrap. Een gloeiend rood bedekte hare wangen, als zij hem aan den wagen de hand reikte tot afscheid. Haastig keerde zij

zich om en ging het bosch in. Onder eene groep dennenboomen, waar zij den weg overzien kon, zette zij zich op eene zodenbank neder. Haar hart werd met weemoedig zoete gewaarwordingen vervuld.

Waarom? zij wist het zelve ternauwernood, maar zij had zich nog nooit zoo sterk tot iemand aangetrokken gevoeld als juist tot hem.

Nog was de blos op hare wangen zichtbaar, toen Sylphide haar naderde.

‘Gij doet er niet wel aan, genadige freule,’ vermaande zij hare meesteres, ‘op de vochtige bank te gaan zitten.’

‘Lieve Sylphide, gij zijt al te bezorgd voor mij,’ antwoordde Leonie. ‘Ik kan thans niet in die dompige kamer terugkeeren; het is mij daar te eng. Laten wij wat door het bosch slenteren.’

De beiden vrouwen volgden pratende een breeden wandelweg, die tegen den berg omhoog voerde. Als zij boven kwamen, gingen zij op eene bank zitten en lieten hare oogen weiden over de groene grasvelden, tusschen welke een klaterend beekje flikkerde. Aan een met zwaardleliën omgroeid meertje stond eene onaanzienlijke hut, maar de omgeving was zoo schoon, dat de armoedige behuizing den beschouwer aanlokte.

‘Daar woont Wuster,’ zeide Leonie. ‘Wat zegt gij er van, willen wij hem eens gaan bezoeken?’

Als zij de hut binnentraden vonden zij eene vrouw aan den haard bezig.

‘Is Wuster te huis?’ vroeg Leonie.

De klank dezer stem scheen de vrouw te verschrikken; zij keerde zich haastig om en zag de gravin aan met een voorkomen, dat te gelijk verbazing en angst verraadde.

'Hij is er niet,' antwoordde zij nauw verstaanbaar, 'en hij zal ook niet voor van avond terug komen.'

Hare verwarring nam nog toe, als Leonie vraagde:

'Zijt gij Wuster's vrouw?'

Het duurde eenige minuten eer zij antwoorden kon:

'Neen, ik ben zijne huishoudster en bevind mij eerst sedert eenige dagen hier.'

Leonie had op een stoel plaats genomen en beschouwde de armoedige inrichting.

'Ik geloof, dat Wuster beter zou doen als hij de hut verliet,' zeide zij. 'Er ware nog wel een gezellig kamertje voor hem op den Zachenburg te vinden. Wat dunkt u, goede vrouw, zou hij niet gaarne dit ellendig verblijf tegen een net vertrek verwisselen?'

'Ik geloof het niet,' antwoordde de vrouw. 'Hij woont sinds zoo vele jaren in het woud. Die eenmaal zoo aan het woudleven gewoon is als mijn broeder....'

'Uw broeder?' vroeg Leonie. 'Ik heb niet geweten, dat hij eene zuster had. Gij zijt derhalve zijne zuster? Nu, dan rust ook op u de verplichting hem het leven zoo aangenaam mogelijk te maken. Hebt gij wat in de huishouding noodig? Spreek vrij.'

'Wij heben niets noodig,' antwoordde de vrouw. 'Uwe genade heeft er voor gezorgd, dat het mijnen broeder aan niets ontbreekt.'

Leonie onderhield zich nog een tijd lang met Wuster's zuster en verliet daarop met hare gezellin de hut. De arme vrouw oogde hen lang in verwarring na.

Weldra kwam Wuster zelf op de hut toe, maar hij ging niet door het open veld, doch sloop, steeds de dichtste plaatsen zoekende, door het kreupelhout.

'Men moet zich voor de speurneuzen in acht nemen,' morde hij en legde het ree, hetwelk hij tot dusverre op de schouders gedragen had, tegenover zijne hut in eene sloot, tusschen dicht struikgewas. Op handen en voeten tot aan den zoom van het bosch kruipende, zag hij om zich heen en als hij in het dal niemand bespeurde, stapte hij ijlings op zijne hut toe.

'Zeg, raad eens wie er hier geweest is?' dus ontving hem zijne zuster.

'Hier geweest? Wie zou hier geweest zijn! Hier komt niemand, want Wuster wordt door allen geschuwd.'

'De gravin is hier geweest en zij had Sylphide bij zich. Mijn God, ik zou er een eed op gedaan hebben, dat Leonie hare overledene moeder was. Zij was het trek voor trek, zoodat ik van het hoofd tot de voeten rilde en elk oogenblik verwachtte, haar te hooren vragen: 'Hoe komt gij hier, Micheline? Er liggen zoo vele jaren daartusschen en toch zag ik elke linie van haar aangezicht gelijk toenmaals; Sylphide echter is oud geworden.'

NAAR ROME! - Florence. De kerk Santa Croce van binnen.

‘Leonie is een engel in menschengedaante, Micheline; in alle opzichten juist het tegendeel van Irma. Zonder hare voorspraak had men mij al wel honderdmaal bekeurd en even zoo dikwijls achter slot en grendel gezet. Waart gij niet gekomen, ik had waarlijk gesproken, want zie, het drukt mij zoo op mijn gemoed, dat ik nog ter nauwernood pleizier in het wildstroopen heb.’

‘Dat moest gij ook laten. Als wij bij geval aan iets gebrek leden, dan zou ik het kunnen laten gelden, maar zoo is het toch een louter vergrijp, dat gij niet verantwoorden kunt.’

‘Gij hebt gelijk, Micheline, maar het is nu eenmaal zoodanig in mijn vleesch en bloed doorgedrongen, dat ik er niet van kan afzien. Indien ik sprak nam het misschien op eenmaal een einde, want ik houd het er voor, dat de oorzaak, welke mij tot het vagebondenleven verleidt, die ook weder moet opheffen.’

‘Als gij spreekt,’ antwoordde zijne zuster, ‘blijf ik geen minuut langer hier. Waartoe dient het eene geschiedenis op te rakelen, die reeds lang vergeten is en ons de grootste schade kan berokkenen? Gij zult niet spreken en liever zeven sloten op uw mond leggen.’

Wuster verzonk in nadenken; het verleden steeg voor zijn geest op en bijwijlen welden er diepe zuchten uit zijne borst op. Eindelijk haalde hij het ree in de hut, stroopte het de huid af en sneed het in kleine stukken, die hij naar den kelder droeg

Gedurende dit tooneel in de hut van den wilddief, viel er een ander in den slottuin van Zachenburg voor, dat groote gevolgen na zich sleepte. De bottelier Cypriaan kwam zoo nadenkend op den tuinman Heidmann toe, dat deze hem wegens zijn ernstig voorkomen uitlachte.

'Er is mij iets zonderlings overkomen,' zegde Cypriaan; 'als gij zwijgen kunt, wil ik het u zeggen, maar hier niet.'

'Kom dan in de trekkas!' fluisterde Heidmann hem toe.

Kort te voren was ook Irma daar binnen gegaan en had zich op eene bank tusschen groote bladplanten nedergezet. De twee bedienden zetten zich op eene andere bank. Van de tegenwoordigheid van Irma hadden zij geen vermoeden en gaven zich dan ook geene moeite om zacht te spreken.

'Komaan, wat hebt gij dan wel voor gewichtigs?' vroeg Heidmann.

'Het is iets van Irma,' antwoordde Cypriaan, 'maar gij moet mij beloven den mond gesloten te houden.'

'Alsof het nog noodig ware mij zulks aan te bevelen! Komaan voor den dag er mede! Ik ben geen babbelaar.'

'Welaan, luister dan! Toen wij onlangs dat feestje hadden, kwam Wuster bij mij in den kelder en overhandigde mij een briefje, dat ik aan gravin Irma bezorgen zou. De brief werd door mij vergeten en in mijn zak verkreukeld. Vandaag vond ik hem terug. Het zegel was er afgesprongen, het papier gedeeltelijk gescheurd. Daar dacht ik bij mij zelven: Nu, het zal ook zulk eene groote zonde niet wezen om de vod eens in te zien, en ik deed het. Doch luister eens, Heidmann, wat er in staat.'

(*Wordt vervolgd.*)

De tweede bundel gedichten van Hilda Ram, Bloemen en bladeren,

is door het Davidsfonds uitgegeven en bij den Heer H. Claes verkrijgbaar.

Minder dan ooit spijt het ons, bij de verschijning dezer nieuwe reeks gezangen van de geliefde Antwerpsche dichteres, dat de aard van ons tijdschrift ons niet toelaat in uitvoerige beschouwingen te treden over de waarde of onwaarde der vruchten op het letterveld geteeld. Wat van verdiensten ontbloot is toch, behoeft geene vermelding; wat wezenlijke waarde bezit, heeft evenmin lof noodig als de streelende en rijkgeschakeerde zang, die het vogeltje in het riet bij zijn nestje aanheft: het spreekt door zich zelven.

Om gunst noch hulde bedelt ooit mijn lied: zingt de dichteres in de *Opdracht* van haar boek. Hare ootmoedige wensch zal door ons vervuld worden. Zij verleene ons slechts de *gunst* uit haren tuil *Bloemen en Bladeren* ééne enkele bloem en één blaadje

te nemen, dit tot een ruikertje samen te voegen en het, haar ter *hulde*, onze lezers aan te bieden.

Brood voor moeder.

Wild en woelig door de drukke straten
Ruit de volksdrom, vreugdezat, doch immer
Vreugdedorstend. Vastenavond is het.
Woeste kreten, heesche stemmen - huilend
Wat een lied moest wezen - mengen zich in
Oorverdoovend razen. Is dát vreugde,
Dàt verblijden? Arm, ellendig volk!
En
Toch, daar bloeien, midden in dit walglijk
Straattooneel - als bloemen in een drassig
Moerland soms ontluiken - geurgen balsem
Spreidend, menig liefdebloesem, meenge
Daad, die in den vunzen poel der aardsche
Driften, 't welgevallig oog der Godheid
Trekken.
Zie, daar ginder, met wat vuur de
Kinderschaar om 't geldstuk worstelt, dat men
Uit het breed balkon hun toewerpt. Wat een
Gillen, grabblen, vechten, wentlen in het
Slijk, en dan wat vreugd, wat trots, te midden
Van de groep zich op te richten, hoog in
Hand den prijs te houden en daarboven
't Handgeklap te hooren.... Zoo ja, leert de
Jeugd de les van 't leven: hier beneden
De arme jeugd, die worstlend, wroetend in het
Slijk, voor 't oog der beetren schranderheid en
Krachten zal verwenden om dan zelden
Nog den prijs te halen, die ten strijd haar
Noodde; boven daar, de rijke jeugd, die
Uit de hoogte nêer zal zien op 't schouwspel
Van de driften, die haar goud, haar smadend
Aanbelang aan 't gisten zet.
Doch zie, daar
Daalt te midden wêer van de aangehitste
Groep 't verlangde muntstuk. Wie zal 't hebben?
Vol verwachting buigt langsheen de borstweer
Menig lachend hoofdje... Hij! die kleine
Nogmaals! Dat's de rapste wel, al schijnt hij
Lijdend. Arme jongen! zie, hoe bleek toch!
Zou 't van honger zijn? Maar neen, dan had hij
Lang reeds om wat brood geloopen.... 't meeste
Raapte hij!
En toch, goedhartig engel,
Op wiens gouden hoofdje gansch het heil eens
Oudrenpaars berust - en toch, ja, lijdt hij
Honger, de arme, bleeke, droeve jongen,
Dien uw gulle blik steeds volgt bij 't worstlen.
Weken reeds is zijne moeder - brave
Weduw - krank Steeds moedig ging ze uit leuren
Om voor haar en voor heur zoontje een bete
Broods te winnen, tot ze niet meer rijzen
Kon van 't strooien leger en bij de armoe
Schaamte zich kwam voegen: slechts der buren

Liefdegiften hielden haar en 't kind in
't Leven.
Nu toch was ze beter. Morgen
Zou ze 't werk hervatten. Ach, maar hij, heur
Zoontje, zag hoe bleek en zwak ze was, en
Hoe ze rust van doen had... Stil bedacht hij,
Wat den ganschen nacht hem had doen weenen....
Gistren, toen hij thuiskwam, was een buurvrouw
Op het zolderkamerken bij moeder.
Op de trappen, voor het deurken, zat hij
Neer en hoorde, wat die vrouw haar zegde:
‘Ware 't voor uw jongen niet, die nooit zijn
Eigen kost verdienen zal - te zwak en
Zieklijk is hij, - waar' hij lang reeds met zijn
Vader zaalger bij den Heer! ge kondet
In een Godshuis opgenomen worden -
Voorspraak zou u niet ontbreken! - rustig
Daar uw dagen slijten... ‘Maar zijn moeders
Stem, onhoorbaar, onderbrak de vreemde.
Gansch den langen nacht, ja, weende 't knaapje, en
Toen zijn moeder, vóór hij heenging, zegde:
‘Morgen ga 'k weer leuren’ kuste hij heur
Ingevallen wang en sprak: ‘Neen, moeder,
Blijf gij nog wat rusten!’
In de kerke
Trad hij, knielde nêer op 't houten banksken,
Borg zijn bleek gezichtjen in zijn magere
Handjes, zuchtte: ‘Lieve-Vrouwken, zoo 't om
Mij is, dat mijn moeder werken moet en
Ziek wordt, zou ik liever sterven!’ bad een
Vaderonsken nog, en... ging uit grabbelen.

't Meest, ja, raapte hij! Daar staat hij, hijgend
Aan den muur geleund, met afgerukten
Kiel, gansch vuil van wroeten, 't bleek gelaat met
Slijk bespat, maar toch beglinsterd door een
Vreugdestraal, die hel en heller glimt, wijl
In zijn linker, opgekrabd van 't worstelen,
Eén voor één zijn rechter - ordelijk in
Rijkens - al de centen schikt, met zulke
Moeite saamgeraapt. Reeds een en dertig!
Nog een enkele en.... twéé brooden brengt hij
Thuis! Verwachtend blikt hij op, wêer glimlacht
De engel met de gouden lokken; zie, een
Grooter muntstuk werpt het blanke handje.
In zijn broekzak bergt hij, wat hij gaarde,
Werpt zich in de groep en worstelt.
Luide
Galmt een kreet: ‘Ziet toe! Ziet toe!’ beantwoord
Door een aaklig gillen. Huivrend staat de
Volksdrom stil en wacht.... Bloed! bloed aan 't rijtuig,
Dat in dolle vaart het kindergroepje
Doorsneed!.... Met verpletten schouder ligt dasr
De arme, bleeke knaap, die voor zijn moeder
Brood wou winnen.
Liefderijk droeg men hem in
't Rijke huis. Geen zorg ontbrak hem thans, noch
Meelij. Aan zijn sponde, met betraande
Wangen, stond een trouwe liefdezuster,

De Engel met de gouden lokken.
                Ook zijn
Moeder kwam, doch stortte nêer in onmacht.
Koortsig ijlend, hield hij in zijn linker
Steeds nog 't geld geklemd en riep: ‘Een enkle
Nog... twee brooden!... Niet gaan leuren morgen!...’

Dan verzwond de nevel voor zijne oogen:
Vragend blikte hij in 't lief gelaat, dat
Angstig over hem zich boog en lispte:
‘Ga ik sterven? Ah! wat ben ik blijde!
Moeder zal nu rustig in een Godshuis
Leven.... niet meer werken moeten, niet meer
Ziek zijn!’ De oogen sloot hij zuchtend, wijl een
Lachjen om zijn lippen speelde.
                Rustig
Slaapt hij, dacht het meisje en ging behoedzaam
Heen en wêer, opdat hij niet ontwake....
IJdle voorzorg! Nooit zou aardsch gedruisch zijn
Slaap nog storen.
        Voor zijn moeder werd thans
Rijklijk zorg gedragen. Weelde en liefdrijk
Medelijden vielen haar ten deele.
Doch, wat ook liefdadigheid mocht plannen,
's Hemels gunst alleen was haar ten zegen!...
‘Arme zinnelooze’ zuchtte menig
En vergat, dat in haar waanzin heel haar
Heil bestond; want, wijl ze lachend 't eenig
Woord, dat ooit haar mond nog sprak, herhaalde:
‘'k Ben genezen, morgen ga 'k wêer leuren!’
Huisden haar gepeinzen in 't verleden
Met haar armoê, ja, doch ook met wat die
Armoê weelde maakte: 't dierbaar zoontje!

't Zonnestraaltje.

Aardig, grillig zonnestraaltje,
Zeg, hoe drongt ge door tot mij?
Vensterraam en voorhang schoof ik
Dicht daareven. Mijmerij
Keert zich af van licht en leven,
Zoekt alleenzijn, duisternis...
Trek terug! hier helpt geen mallen:
Al uw speelschheid slaat hier mis!

Doch, wat komt ge dartlen, stoeien
Op mijn versch beschreven blad?
‘Weemoed’ was het laatste woordje.
Daar, ja, staat het, half nog nat.
Waarom hecht ge u aan die letters,
Zonnestraaltje, juist aan die,
Tot ze doof en rossig worden,
Tot ik ze met moeite zie?

O! 'k versta u, niet bestand is
Weemoed voor uw vriendlijk licht:

Weemoed is een zwarte schimme,
Die voor 't zonnestraaltje zwicht.
Als een heimlijk vijand, streelend,
Sluipt hij in het menschenhart,
Voedt het met zijn zoete giften,
Geeft het over aan de smart.

Dank u! dank u, hemelsbode!
Hier is thans uw taak volbracht;
Ga nu verder, waar nog andren
Zwichten onder droefheid's macht.
Dring door vensterblind en luiken
Tot ge uw ouden vijand vindt,
Tot ge met uw gouden schichten.
Hem doorborend, overwint.

[Nummer 7]

Onze gravures.

Eene nieuwe brug over de Theems.

EENE NIEUWE BRUG OVER DE THEEMS.

Het ontzaglijk drukke verkeer over de oude *London Bridge* heeft sinds lang de wenschelijkheid doen uitspreken eener nieuwe brug over de Theems, ter hoogte van den Tower, waardoor niet alleen de gemeenschap tusschen den noordelijken en den zuidelijken Theems-oever verbeterd, maar ook het oosteinde van Londen grootelijks geriefd zou worden.

Vandaar dat de heer Horace Jones, stadsbouwmeester van Londen, reeds sedert 1876 op last van het gemeentebestuur verschillende plannen voor zulk eene brug heeft ontworpen, waarvan na rijp beraad in October 1884 het ontwerp voor de basculebrug gekozen werd, die men in dit nummer vindt afgebeeld.

Gelijk uit die afbeelding blijkt, wordt het middelste gedeelte der brug gedragen door twee zware, schilderachtige gothische torens, waarin de noodige toestellen zijn aangebracht om den middelsten boog te openen en zoo aan de grootste schepen eenen doorgang te verleenen. Dit is het werk van vier of vijf minuten, zoodat het in de scheepvaart geene noemenswaardige vertraging zal aanbrengen. Daar de openslaande bladen der brug alsdan vlak tegen de pijlers komen te liggen, ontstaat er eene ruimte voor de schepen van twee honderd voet, terwijl tevens het verkeer over de brug niet onderbroken behoeft te worden. Er is namelijk tusschen de beide torens nog eene

vaste bovenbrug aangebracht, die altijd voor de voetgangers beschikbaar blijft en die door middel van hijschtoestellen of langs trappen, in de torens aangebracht, te bereiken is. Is de brug dicht, dan laat zij, zelfs bij hoog water, toch nog speelruimte genoeg over voor de gewone, kleine vaart.

De landbogen, die, gelijk op de afbeelding zichtbaar is, ook half aan de torens hangen, zullen eene breedte hebben van zestig voet, terwijl de middelste boog vijftig voet breed zal zijn. Wat de bouwstoffen betreft, zal voor het onderste gedeelte der pijlers tot aan de

borstwering der brug graniet worden aangewend, terwijl de torens verder uit rooden baksteen met Portland, of anderen harden steen afgewisseld, zullen worden opgetrokken, waardoor een wezenlijk smaakvol en schilderachtig geheel zal worden verkregen.

Den 21^en^ Juni van dit jaar is door den prins van Wales, namens de koningin, de eerste steen gelegd voor deze nieuwe brug, welke niet alleen het verkeer aanmerkelijk zal vergemakkelijken, maar tevens een nieuw sieraad zal zijn voor de wereldstad aan de Theems.

Het Oranje-Nassau-oord, lustverblijf des konings van Holland.

De betreurenswaardige en bloedige woelingen, door het socialism in de laatste tijden te Amsterdam verwekt, hebben de goedgezinden onzer Noorderburen, - en daaruit bestaat bijna het geheele Nederlandsche volk - aangezet om ter gelegenheid van den zesden verjaardag der jonge prinses Wilhelmina op eene bijzondere wijze hunne gehechtheid aan het koninklijk stamhuis van Oranje te doen blijken.

Die vaderlandsche betooging vond des te gereedelijker ingang, omdat het '*Prinsesje*' wezenlijk zoozeer de lievelinge van de gansche natie is als het troetelkind harer ouders. Volk en vorstenpaar wedijveren dan ook om de kleine met aangenaamheden en geschenken te overladen. Vooral de grijze Willem III maakt onder dit opzicht van zijn dochtertje een echt *bedorvendansje*.

In dit nummer geven wij eenige gezichten weder van het prachtige landgoed, dat de oude vorst in 1881 ten behoeve van het pas geboren Prinsesje aankocht. Dit lustoord is aan den straatweg tusschen Wageningen en Renkum gelegen, en werd voorheen het huis *Kortenberg*, later *Grunsfoort* geheeten.

Het is een oud-adellijk verblijf, dat eertijds aan de graven van Gelre behoorde en in den laatsten tijd in het bezit was, eerst van de familie Crommelin en vervolgens van den graaf van Rechteren van Appeltern, uit wiens hand het aan Z.M. koning Willem overging.

Het thans in Oranje-Nassau-oord herdoopte huis Grunsfoort ligt aan het einde eener schoone, lommerrijke laan, op vijf minuten afstands van den straatweg. Het is een nieuw en nieuwerwetsch, weelderig gebouw, terwijl de bosschen met hunne groote lanen een wezenlijk lustoord vormen.

Onze plaat, naar photographieën van P. Bruining te Arnhem vervaardigd, stelt in een der vakken een gedeelte van het woonhuis voor, terwijl de overige vakken even zooveel gezichten in het fraaie park te aanschouwen geven.

De Gouden Roos, door Z.H. Leo XIII geschonken aan de koningin van Spanje.

De oorsprong van het zinrijk gebruik der jaarlijksche uitreiking eener gewijde gouden roos aan den een of anderen hooggeplaatsten persoon, meestal eene vorstin, die zich voor de Kerk bijzonder verdienstelijk gemaakt heeft, schuilt in het duister; doch zeker is het, dat die gewoonte zeer oud is. Men leest althans dat reeds in de elfde

eeuw de plechtigheid van de wijding der gouden roos door Paus Leo IX verricht werd Die plechtigheid had vroeger plaats in de basiliek van *Santa Croce in Gierusalemme* te Rome en wel op den Zondag *Laetare*, den vierden Zondag van den vasten, daar de roos het zinnebeeld is van de geestelijke vreugde der Kerk over de verlossing uit de slavernij des duivels, waaraan de geloovigen in het evangelie van dien dag herinnerd worden. Na de H. Mis, waaronder met groote plechtigheid de *rosa aurea* gewijd is, wordt zij door den Paus met de kardinalen in processie rondgedragen, om vervolgens, als een bewijs van 's Pausen bijzondere waardeering, den een of anderen persoon te worden aangeboden. Zoo schonk Paus Alexander III in de twaalfde eeuw de gouden roos aan den Franschen koning Lodewijk den Jonge en er bestaan voorbeelden uit de geschiedenis dat de gouden roos ook aan eene stad of kerk geschonken werd. In den laatsten tijd wordt zij echter gewoonlijk aan eene vorstin, of althans eene verdienstelijke vrouw uitgereikt, en zoo viel zij het vorige jaar ten deel aan de Amerikaansche dame, *miss* Caldwell, die zooveel had bijgedragen tot de stichting eener katholieke universiteit in de Vereenigde Staten, waarvoor zij eene gift van 300.000 pond sterling geschonken had.

De gouden roos, welke dit jaar door onzen Heiligen Vader gewijd is en, gelijk men weet, voor de koningin-regentes van Spanje bestemd was, muntte door bijzonderen rijkdom en kunstige bewerking uit. Het is een meesterstuk van goudsmeedkunst, uit de werkplaats van den Romeinschen ciseleur Tanfani voortgekomen. De slanke, sierlijke vaas, waarin de kostbare bloem prijkt, is in verguld zilver uitgevoerd, terwijl de rozenstruik zelf met zijne bloemen, knoppen en bladeren uit gedegen goud gesmeed is. De grootste der rozen, die onmiddellijk uit den hoofdstam voortkomt, kan afgeschroefd en met welriekende oliën gevuld worden.

Op de voorzijde der vaas prijkt in een ovalen lijst het beeld van de patrones der Spaansche koningin, de H. Christina, terwijl de achterzijde de Latijnsche opdracht te lezen geefi. Het geheel is tachtig centimeters hoog.

Zaterdag, den 3^{en} Juli 11., had in de kapel van het aanzienlijk paleis te Madrid de plechtige overreiking van dit gewijde kunststuk plaats. De bisschop van Madrid, vergezeld van den markies De Molina en gevolgd door een militair geleide, had zich daarheen begeven om de koningin het pauselijk geschenk persoonlijk te overhandigen. Behalve de koningin met haren hofstoet woonden ook al de ministers, het diplomatisch korps en de grootwaardigheidbekleeders van den staat de plechtigheid bij.

De gouden roos werd op het altaar der koninklijke kapel naast het evangelieboek geplaatst, waarna de bisschop zich met de volgende woorden tot de koningin wendde, die aan den voet van het altaar geknield lag:

‘Neem deze roos, welke wij u in naam van den Heiligen Vader aanbieden. Zij is een teeken van vreugde voor de strijdende Kerk; want de roos, welke de koningin der bloemen is, is het zinnebeeld der eeuwige heerlijkheid. Gewaardig u dit geschenk aan te nemen, benevens de goddelijke genade, welke de Paus voor u afsmeekt.’

Vervolgens werd eene plechtige H. Mis opgedragen, waarna al de aanwezigen zich naar de huiskapel der koningin begaven.

De Fondaco de' Turchi te Venetië.

Dit schilderachtig en levendig tafereel verplaatst ons in het scheeprijk Venetië en wel omstreeks het midden der zeventiende eeuw, toen wel is waar de glans der oude

republiek sinds lang aan het tanen was, maar welvaart, weelde en kunstzin toch nog vergoedden wat de stad aan uiterlijke macht en luister moest missen. Het einde der vijftiende eeuw zag Venetië op het toppunt zijner grootheid; het telde toen 200.000 inwoners, was het middelpunt van den wereldhandel en zag zich door geheel Europa geëerd en bewonderd. De uitvoer werd in het begin der vijftiende eeuw geschat op tien en de winst op vier millioen dukaten 's jaars. Venetië bezat toen 300 groote zeeschemet 8000 zeelieden, alsmede 3000 kleinere vaartuigen met 17000 matrozen, terwijl eene oorlogsvloot van 45 galeien, met 12000 koppen bemand, voor zijne belangen ter zee waakte.

Het verval der handelstad begon met het begin der zestiende eeuw, toen door de ontdekking van nieuwe zeewegen naar Indië de handel voor een groot gedeelte in de handen der Portugeezen overging. Maar jaren naderhand bleef Venetië toch altijd nog de stad van weelde en kunst bij uitnemendheid, waar de prachtlievende grooten het penseel en den beitel der kunstenaars volop werk verschaften en artikelen van weelde uit alle oorden der wereld, maar inzonderheid uit het Oosten, gretigen aftrek vonden.

Aan het *Canal Grande*, de groote waterbaan, ter lengte van 3500 en ter breedte van 30 tot 60 meters, die met groote bochten de stad in twee ongelijke helften snijdt, hadden van ouds de vreemde kooplieden hunne afzonderlijke stapelplaatsen en magazijnen. Het *Canal Grande* toch, is voor Venetië wat de boulevards zijn voor Parijs, wat *Unter den Linden* voor Berlijn en het *Corso* voor Rome is, met dit onderscheid dat het groenachtige water der lagunen er het plaveisel van uitmaakt, hetwelk onophoudelijk door duizenden gondels en barken doorkliefd wordt. De oevers zijn met paleizen en adellijke woningen bezet, kenbaar aan de palen tot het aanloggen der gondels, welke palen met de heraldieke kleuren der bewoners prijken.

Aan het *Canal Grande* vindt men nog ten huidigen dage de *Fondaco de' Tedeschi*, het oude stapelhuis der Duitsche kooplieden, thans tot douane ingericht, en de *Fondaco de' Turchi*, de stapelplaats en het magazijn der Oosterlingen, op onze gravure weergegeven Het gebouw dagteekent uit de tiende eeuw en is in Romaanschen stijl opgetrokken. Op het oogenblik is het nagenoeg een bouwval, dien men bezig is met groote kosten te herstellen; doch in den tijd, waarin de teekenaar van ons tafereel ons verplaatst, moet het een levendig en schilderachtig schouwspel hebben opgeleverd.

In 1621 aan de Turksche kooplieden afgestaan, diende het tot stapelplaats en uitstalling van al wat het Oosten schoon en heerlijks opleverde: fijn geweven stoffen, geciseleerde wapenen, paarlen en andere voortbrengselen van het weelderig Morgenland, waaraan de prachtlievende Venetiaansche grooten hun hart kwamen ophalen. De kunstenaar heeft ons van dien rijkdom een schitterend tafereel opgehangen. Op den voorgrond zien wij een edelman, van zijne jonge vrouw vergezeld, boven wier hoofd een dienaar den zonnescherm houdt opgeheven. Beiden blijven voor de uitstallingen van den Turkschen koopman stilstaan, waar de edelman zijne echtgenoote een kostbaar parelsnoer toont. Blijkbaar heeft zij echter meer oog voor de prachtige stof, welke de koopman voor hare begeerige blikken ontrolt, terwijl een bejaarde man op den achtergrond met den vinger de scherpte van een keurigen degen beproeft. Twee andere dames zijn verdiept in de beschouwing van een fijn vaasje, en zoo vinden allen hier iets van hunne gading, om straks, na den gesloten koop, weer in den gondel te stappen en hunne spelevaart langs het heerlijke kanaal voort te zetten.

Naar Rome!
Reisherinneringen van J.R. van der Lans.
(Vervolg.)

VI.

Naar Rome. - Aankomst in het hotel. - Op weg naar St. Pieter. - Moderne Wandalen. - De Engelenburcht. - Het St.-Pietersplein. - De St.-Pieterskerk.

Rome! welk rechtgeaard Christenhart klopt niet sneller bij de gedachte, het nieuw Jerusalem te zien, de Heilige Stad van het Nieuw Verbond, het middelpunt der Christenheid en de zetel van Gods Plaatsbekleeder op aarde! Wie heeft niet menigmaal de begeerte in zich voelen opkomen, al was het dan slechts eenmaal vóór zijn dood, den bodem der Eeuwige Stad te betreden, neer te knielen op de graven der Apostelen en martelaren, en van aanschijn tot aanschijn den grooten Opperpriester te aanschouwen, die de zichtbare, levende Stedehouder is van Christus op aarde!

Van de vroegste eeuwen des Christendoms af gingen de geloovigen uit alle natiën als

pelgrims op naar Rome en reeds in de vierde eeuw vinden wij de bedevaart naar de zeven hoofdkerken van Rome als een algemeen christelijk gebruik vermeld. Keizers en koningen beijverden zich, de schatting van hun eerbied en kinderlijke liefde aan de voeten van Petrus' opvolger neer te leggen. De H. Begga, de dochter van Pepijn van Landen, deed in de zevende eeuw niet alleen eene bedevaart naar de zeven kerken van Rome, maar liet, in het vaderland teruggekeerd, zeven kapellen bouwen, die haar te allen tijde aan Rome's onvergetelijke heiligdommen herinneren zouden. Karel de Groote kwam aan de graven van Petrus en Paulus de genade en sterkte putten ter vervulling zijner wereldtaak als keizer van het Westen, en in het jubeljaar 1350 verliet de H. Brigitta den luister van het Zweedsche hof, om gevolg te geven aan de stem, die haar toeriep: ‘Ga naar Rome, waar de straten met goud bedekt zijn en met robijnen van het bloed der martelaren: daar valt door de genaden, die zij verdiend hebben, de weg ten hemel het gemakkelijkst.’

Die stem heeft te eeniger tijd ook in het binnenste van ieder onzer weerklonken, en het is een voorrecht van onzen tijd, dat thans betrekkelijk velen daaraan kunnen gehoor geven. Spoorbanen en tunnels hebben Rome in het bereik gebracht van honderden, die voor twintig, dertig jaren niet konden droomen, het ooit te zullen aanschouwen. Hoevelen waren er niet onder ons talrijk reisgezelschap, ouden van dagen, die dit geluk niet meer hadden durven hopen, en met welk een geestdrift hadden wij allen de Heilige Stad niet begroet, toen wij van uit de raampjes onzer coupé's den koepel van St. Pieter, met het zegeteeken der verlossing bekroond, badend in het gouden zonlicht, hoog boven de golvende vlakte der Romeinsche Campagna zagen verrijzen.

Eindelijk! daar waren we dan in Rome; onze trein was het groote, vierkante statiegebouw binnengeloopen. Welk eene ontnuchtering! Te Rome aan te komen, te midden van al de drukte, het gebons en gestommel, het lawaai en geschreeuw, onafscheidelijk van de aankomst van een volgepakten trein in eene groote hoofdstatie! Het gemoed vol te hebben van dankbare vreugde, van blijde verwachting, van verheffende gevoelens, en het hoofd aanstonds in beslag genomen te zien door allerlei beslommeringen, om zijne bagage bijeen te houden, om den omnibus van het hotel te vinden en daarin een plaatsje te veroveren. Slechts vluchtig drukten de pelgrims elkander de hand en riepen elkaar een ‘Welkom in Rome!’ toe; ieder had genoeg met zich zelven te doen en alles stroomde naar de omnibussen, handkoffers en valiezen omhoog houdende, die door den voerman op de imperiale werden geworpen, bekenden wenkende, voor wie men nog een plaatsje beschikbaar had, instappende en inschikkende, omziende of er niets vergeten was, en eindelijk voortrollende in de groote ratelende gevaarten, langs kolossale blokken nieuwe, witgepleisterde huizen, langs oude begroeide bouwvallen, eerst door de breede, zonnige *via Nazionale* en dan door nauwe, sombere stegen, een dozijn kerken voorbij, die overal tusschen de opeengepakte hooge huizen schenen neergegooid, tot we eindelijk het hotel Minerva op het plein van denzelfden naam bereikt hadden.

Eene kazerne, een karavansera leek het uitgestrekte gebouw met zijne honderden vensters, zijne breede inrijpoort en zijn ruime binnenplaats, die onmiddellijk werd ingenomen door die honderdvijftig reizigers, welke niet wisten hoe gauw zij hunne kamer zouden opzoeken, om er zich van hunne bagage te ontlasten en het stof der reis af te schudden. Het was een geloop en gedribbel op de trappen, in de gangen, een open- en dichtslaan van deuren, een gerommel en gestommel in den hijschtoestel,

die onafgebroken op en neer ging, een gewoel van gedienstige kellners, met een koffer of valies in iedere hand, en naar hunne nummers zoekende reizigers, eene Babelsche verwarring van Nederlandsche, Fransche en Italiaansche vragen en uitroepen, dat hooren en zien er bij verging.

Doch het duurde slechts een oogenblik, want weldra stonden al de pelgrims weer kant en klaar beneden, gereed om onmiddellijk den tocht naar Sint Pieter te aanvaarden. Naar gidsen behoefden zij niet om te zien; want al de te Rome vertoevende landgenooten waren hun te gemoet gesneld en ook die verlangden niets liever dan ons onmiddellijk naar de hoofdkerk der wereld te leiden, getuige te zijn van onze bewondering en den indruk gade te slaan, dien de aanschouwing van het grootsche heiligdom op ons maken zou.

Daar zette de stoet zich in beweging, een lange optocht, die zich echter verloor in de drukte der smalle onregelmatige straten, die tallooze hoeken vormden, zich hier vernauwden door het vooruitspringen van een kerkgebouw en daar weer plotseling wijder werden door het afbreken van heele huizenrijen, onder den moker der moderne ‘verfraaiers’ van Rome gevallen. Want de revolutie, die zich van de stad der Pausen heeft meester gemaakt, schijnt het er op toegelegd te hebben, het oude schilderachtige en belangwekkende Rome te doen verdwijnen, om het door een nieuw Rome zonder karakter of beteekenis te vervangen. Niets vervelender en eentoniger dan de groote witte blokken, alleen door regelmatige rijen vensters verlevendigd, waarvoor hier alles moet plaats maken, tot zelfs de dierbaarste heiligdommen, waaraan de treffendste herinneringen verbonden zijn. Kardinaal Bianchi, onze gewezen nuntius, wien ik de eer had in Rome te spreken, beklaagde zich bitter over dat wandalisme dat, na eerst zijn vaderlijk huis te hebben verwoest, hem ook thans uit zijne tegenwoordige woning verjaagt, die voor het doortrekken eener nieuwe straat ruim baan moet maken. Zijne Eminentie noemde mij verscheidene kerken op, wien hetzelfde lot beschoren is, en als dat zoo voortgaat, zal er spoedig van Rome niets meer zijn overgebleven dan de naam. Het is eene vernieling, erger dan de schromelijkste verwoestingen, ooit door de barbaren in de Heilige Stad aangericht.

Smartelijk doet het den pelgrim aan, zich in de stad der Pausen te bevinden, waar bij elken voetstap de opschriften op gebouwen, monumenten en fonteinen hem aan hunne zegenrijke heerschappij herinneren, en te weten, te gevoelen, ja aan alles om zich heen te zien, dat eene vreemde macht hier den schepter zwaait. Rome zonder den Paus is Rome niet meer.

Na eene menigte slordige straten en stegen te hebben doorloopen, vol winkels, waar brooden, hammen en *cacciacavalli* (eene soort van kazen) boven den boogvormigen, met eene gordijn afgesloten ingang bengelden, zagen we eindelijk in de verte de zware massa van den Engelenburcht voor ons oprijzen. Wij gingen de Tiberbrug over, versierd met standbeelden van engelen, die de werktuigen van 's Heeren lijden in de hand dragen, en bereikten zoo aan de overzijde het kolossale bouwwerk, dat, door keizer Hadrianus als een monsterpraalgraf voor hem zelf gesticht, in later eeuwen tot citadel ter verdediging der stad diende. Op den top, hoog in de lucht, verheft zich de bronzen engelfiguur, welke Paus Gregorius de Groote daarop liet plaatsen ter eeuwige gedachtenis aan de verschijning van een engel in de lucht, die tijdens een vernielenden pest het zwaard in de scheede stak ten bewijze dat op de gebeden des volks de geesel geweken was.

Vóór den Engelenburcht sloegen we links af, eerst den Tiber en daarna de straat *Borgo Nuovo* volgende om ten laatste het onmetelijke St.-Pietersplein te bereiken met zijne trotsche obelisk, zijne altijd ruischende reuzenfonteinen, zijne wijde

zuilengangen en eindelijk op den achtergrond den grootschen St.-Pieterstempel, rustig, kalm en indrukwekkend zijn heerlijken koepel ten hemel heffende.

Wie zou bij dien eersten aanblik zich rekenschap kunnen geven van de indrukken, die hem overstelpen? Zwijgend en ingetogen wandelt de pelgrim de obelisk langs, de eenige die nooit is omvergeworpen en wier top bekroond is met een kruis, waarin zich een partikel bevindt van het kruishout, waaraan de Verlosser stierf; eerbiedig beklimt hij de treden, die naar den tempel voeren, gunt zich nauwelijks den tijd om den bedelaar, die het leeren voorhangsel eener zijdeur voor hem oplicht, eene aalmoes toe te stoppen en betreedt eindelijk de zerken van het grootsche heiligdom, om een oogenblik in stille opgetogenheid te blijven staan.

Welk een tempel! 'welke steenen! welke bouworde!' stamelt de pelgrim, die voor het eerst den blik laat weiden door deze heilige ruimte, langs deze onmetelijke gewelven, en, allengs voorttredende, het oog opheft tot den duizelingwekkenden koepel, die zich boven zijn hoofd welft zoo rustig en waardig, zoo majestueus als het koepeldak des hemels. Het is één ontzaglijke zegeboog, een monument voor alle eeuwen ter verheerlijking des Christendoms, een jubelzang in lijnen en kleuren, wat de verrukte blik hier aanschouwt; het stemt tot bidden, maar ook tot juichen; tot ootmoed, maar ook tot trots; de Christen knielt hier neer, maar heft ook fier het hoofd op in het bewustzijn van de zegepraal zijns geloofs, en het hart zwelt hem van zaligen Christentrots als hij in reuzenletteren van goud rondom den koepel de woorden leest: *Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et tibi dabo claves regni coelorum.* De band, waarop die letteren prijken, schijnt den koepel te omspannen en samen te houden, evenals de belofte van Christus het geheele gebouw der Kerk in zijne voegen houdt.

Maar welke majesteit er van dien koepel moge afstralen, welk ontzag deze heerlijke tempel u moge inboezemen, zijne grootheid overstelpt u niet. Dat komt omdat de genius der plaats, gelijk Byron het zoo prachtig uitdrukt, de ziel van den beschouwer verwijdt en vergroot, zoodat hij alleen deze ontzaglijke ruimte eene waardige woonplaats acht voor zijne hoop op onsterfelijkheid. Evenzoo zullen wij eens, worden wij daartoe waardig bevonden, God van aangezicht tot aangezicht aanschouwen, gelijk wij het thans zijn Heilig der Heiligen doen, zonder door zijn blik te worden verpletterd:

> Enter: its grandeur overwhelms thee not:
> And why? it is not lessen'd; but thy mind,
> Expanded by the genius of the spot,
> Has grown colossal, and can only find
> A fit abode wherein appear enshrined
> Thy hopes of immortality; and thou
> Shalt one day, if found worthy, so defined,
> See thy God face to face as thou dost now
> His Holy of Holies, nor be blasted by his brow.

De reusachtige afmetingen van dezen tempel dringen zich niet aan u op; gij moet er u door vergelijkingen en berekeningen van overtuigen, vooraleer ge er u een denkbeeld van kunt maken. Als ge voor de slanke kolommen staat van de portiek, die het voorportaal vormt, kunt ge u niet voorstellen, dat, zoo er eene schijf uit die kolom gesneden werd, gij een tafelblad zoudt hebben voor twaalf couverts. En zoo ge opziet naar het bronzen baldakijn, dat zich op vier spiraalvormig gedraaide kolommen, onder den koepel, boven de graven der apostelen verheft, moet ge u te binnen brengen dat deze bronzen zegeboog slechts een meter lager is, dan de *Arc de Triomphe* te

Parijs, om u van zijne grootte en hoogte een denkbeeld te maken. De bovenbedoelde letters in den koepel zijn twee meters hoog en toch komen zij u voor als gewoon schrift. Reusachtig groot zijn de medaillons der vier evangelisten, in de vier hoeken onder den koepel aangebracht, maar om u dit voor te stellen moet ge doen als wij op aanwijzing van Pater Van der Meulen deden en met een vijftig man op het plaveisel een kring vormen, die aan den omtrek dier medaillons beantwoordt.

Het klinkt ongelooflijk en toch hebben de vier pijlers, die den koepel schragen, een om

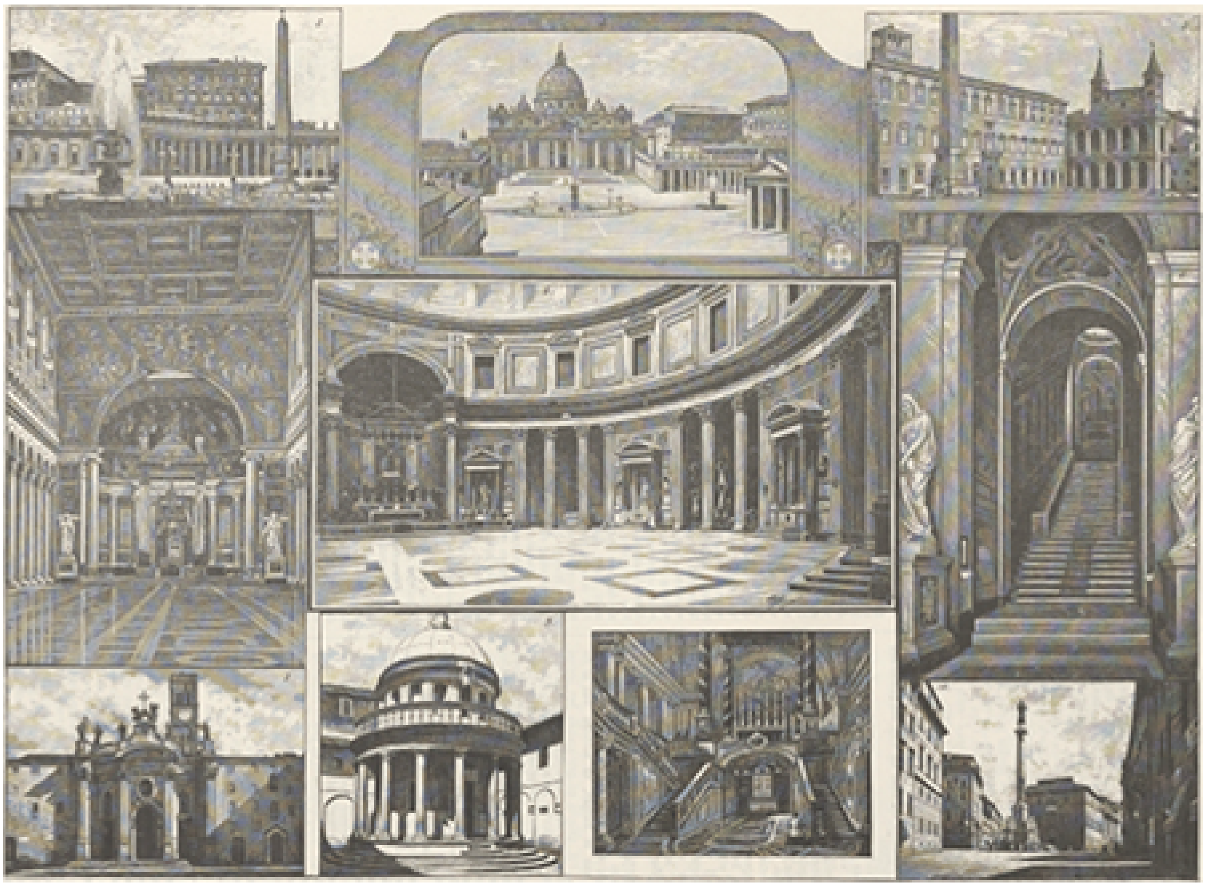

NAAR ROME! ROME'S HEILIGDOMMEN, NAAR G B.M. SÜHL.
1. St-Pietersplein met het Vaticaan. - 2. St.-Pieterskerk. - 3. Achtergevel van St. Jan van Lateranen - 4. St. Paulus buiten de muren. - 5. Het Pantheon - 6. De heilige trap. - 7. Santa Croce in Gierusalemme. - 8. Plaats der kruisiging van Petrus. - 9. Confessie van Maria de Meerdere. - 10. Zuil der Onbevlekte Ontvangenis en gebouw der Propaganda.

HET ORANJE-NASSAU-OORD, LUSTVERBLIJF DES KONINGS VAN HOLLAND, NAAR G.B.M. SÜHL.

trek van 71 meters en heeft men ergens eene heele kerk gebouwd op hetzelfde grondvlak, als door dien omtrek omsloten wordt. Wilt ge nog een hulpmiddel, om u van de uitgestrektheid der St.-Pieterskerk een denkbeeld te maken, welnu, weet dan dat daar op den tweeden Zondag, dien wij in Rome doorbrachten, twee gezongen missen te gelijk plaats hadden, zonder dat het eene koor het andere hinderde. Voor ons pelgrims werd door kardinaal Melchers, die er op stond de Nederlanders, onder wie hij tijdens zijne ballingschap tien jaar lang gastvrijheid had gevonden, te Rome te verwelkomen, eene heilige mis opgedragen aan het altaar van St. Petrus' stoel, geheel aan het einde der kerk. In die kapel waren behalve al de honderdvijftig Nederlanders ook de zangers der Duitsche *Scuola gregoriana* saamgekomen, om de plechtigheid met heerlijk Gregoriaansch gezang op te luisteren, doch daarmee was de ruimte nog volstrekt niet ingenomen. Toen de mis en de toespraak van Mgr. Melchers was afgeloopen en wij de kerk wilden verlaten, kwam ons uit een der zijkapellen een verre galm tegen; uij traden binnen en vonden daar eene schitterende muziekmis in vollen gang.

Wij hebben op de reis en te Rome zelf tal van prachtige kathedralen en grootsche heiligdommen gezien, maar geen die met St. Pieter vergeleken kan worden. Deze staat alleen en zonder gelijke, zooals Byron het uitdrukt, als de waardigste tempel van den heiligen en waren God, sinds Hij het oud Jerusalem verstiet. Majesteit, Macht, Heerlijkheid, Sterkte en Schoonheid zijn alle vereenigd in deze eeuwige, ongeschonden Arke van aanbidding:

But thou, of temples old, or altars new,
Standest alone - with nothing like to thee -
Worthiest of God, the holy and the true.
Since Zion's desolation, when that He
Forsook bis former city, what could be,
Of earthly structures, in his honour piled,
Of a sublimer aspect? Majesty,
Power, Glory, Strength, and Beauty all are aisled
In this eternal ark of worship undefiled.

(*Wordt vervolgd.*)

Het geheim van den molenaar.

In een afgelegen hoekje van Provence waren eenmaal tal van windmolens. Van tien mijlen in het rond brachten de bewoners der boerderijen hun meel te malen, en van alle heuvelen rondom het dorp zag men boven de lage kreupelboschjes tusschen de weiden niets dan lustig draaiende molenwieken, door den *mistral* of noordwestenwind bewogen. Langs de met sporen doorploegde wegen strompelden de kleine ezels, met koren of meel beladen, van alle kanten af en aan, en de heele week door was het een lust, boven op de molenwerf het gekraak der zware zakken te hooren en het vroolijk geroep der molenaarsknechts, als zij die met een forschen zwaai van of op hunnen rug slingerden. Des Zondags echter heerschte er nog meer bedrijvigheid op de molenwerven; want van alle kanten kwamen bezoekers in hun Zondagspak toegestroomd, en de molenaars zagen er niet op, de klanten, door wie zij rijk werden, op den besten muskaatwijn te onthalen; de doedelzak speelde bij het dansen der

farandole, en de molenaarsvrouwen stapten met hare kanten doeken en gouden kruisen als koninginnen rond.

De molens waren toen ter tijd om zoo te zeggen het zinnebeeld van de vreugd en welvaart der streek. Doch op eenmaal zou dit veranderen; uit Parijs kwamen schrandere lieden, die aan den straatweg naar Tarascon een stoom molen bouwden. Nieuwe bezems vegen schoon, zegt het spreekwoord, en zoo maakte de nieuwe stoommolen aanstonds veel opgang; de boeren, die van iets nieuws hielden, brachten hun koren op den stoommolen te malen, en voor de arme windmolenaars brak een treurige tijd aan. Een poosje beproefden zij tegen den overmachtigen stoom te worstelen; maar hij bleek de sterkste, en de een na den ander moest zijn molen doen stilstaan. Nu was het ook uit met de ezelkaravanen, die naar de molenwerven togen; de muskaatwijn hield op te vloeien, er werd geen *farandole* meer gedanst, de molenaarsvrouwen verkochten hare gouden kruisen, en de *mistral* kon waaien wat hij maar wilde - de anders zoo volgzame wieken bleven onbeweeglijk. Eindelijk werden de molenwerven geheel gesloopt en op hare plaats wijnbergen aangelegd of olijfboomen geplant.

Slechts een enkele molen hield stand en ging trots den stoommolen voort, zijne wieken lustig te doen klapperen. Het was die van baas Cornille, die zestig jaar aan één stuk zijn bedrijf in denzelfden molen en met al den ijver en de voorliefde van een enthusiast had uitgeoefend.

In het begin bracht daarom de oprichting van den stoommolen hem bijna buiten zich zelven; acht dagen lang liep hij in al de boerderijen rond en beproefde de lieden tegen de nieuwe uitvinding op te zetten.

'Zij willen ons goed land met hun stoommeel vergiftigen!' riep hij, 'zonder zich om de gevolgen te bekommeren. Wacht u wel, hun uw koren te brengen. Die afzetters hebben stoom noodig om broodmeel te maken, terwijl toch onze Lieve Heer ons daartoe Zijn adem, den *mistral* en de *tramontana* (noordenwind) geeft!' En vervolgens verkondigde hij in welsprekende taal den lof der windmolens; maar tevergeefs: niemand luisterde naar hem.

Daarop verdween de oude bijna geheel uit de samenleving en sloot zich schuw, als een opgejaagd dier, in zijn molen op, dien hij slechts bij onvermijdelijke noodzakelijkheid verliet. Daar duldde hij niemand bij zich, zelfs niet zijne eenige verwante, zijne kleindochter Villette, een meisje van vijftien jaren, dat buiten haar grootvader geene familie ter wereld bezat. De arme kleine moest zich derhalve op de boerderijen verhuren, om haar brood te verdienen, en algemeen sprak men er schande van dat baas Cornille - uit gierigheid, naar men geloofde - het arme meisje van de eene hoeve naar de andere liet rondzwalken en haar aan al de hardheid van den dienst onder vreemden, en aan de ruwe bejegening van knechts en meiden blootstelde. Toch hield hij veel van Villette; want uren ver kon hij in de felle zomerhitte de boerderijen afloopen, waar zij in dienst was, en zwijgend zat hij dan naast haar, terwijl tranen zijne oogen benevelden.

Nog meer opvallend was het voor de oude bekenden, dat een man, zoo aanzienlijk en hooghartig als de oude molenaar, die tot dusver graag netjes voor den dag kwam, langzamerhand zoo haveloos als een bedelaar begon rond te loopen. Hij moest zich inderdaad schamen zooals hij des Zondags in de hoogmis verscheen en dat scheen hij ook zelf te voelen; want in plaats van zijne gewone plaats in een der voorste banken in te nemen, bleef hij schuw onder de menigte armen verscholen, die zich meestal in de nabijheid van het wijwatersvat vereenigden.

Klaarblijkelijk lag in den handel en wandel van baas Cornille iets raadselachtigs, dat de wijzen van het dorp tevergeefs poogden te doorgronden. Zelfs zijn oude vriend, de doedelzakspeler begreep er niets van; want ook tegenover deze was hij gesloten als eene bus. Sedert lang bracht niemand uit het dorp hem meer koren te malen, en toch was zijn molen nog altijd in gang, terwijl men hem dikwijls in de schemering zijn mageren, zwaar met zakken beladen ezel voor zich zag uitdrijven.

'Goeden avond, baas Cornille!' riepen de boeren hem dan toe. 'Ge hebt het dus altijd nog druk met malen?'

'Gelukkig ja,' antwoordde hij dan vroolijk; 'dat heb ik aan mijne begunstigers te danken. Ik moet het wel wat verder halen, maar aan werk heb ik, Goddank, nog geen gebrek.'

Vroeg men hem verder, waar hij het dan in vredesnaam vandaan haalde, dan lei hij den vinger op den mond en antwoordde ernstig:

'Dat is mijn geheim! Ik werk voor den uitvoer!'

Meer kon men niet uit hem krijgen, en niemand behoefde er aan te denken, den neus in den molen te steken om achter het fijne van de zaak te komen. Zelfs de kleine Villette mocht er geen voet in zetten. Wie er voorbijging, zag de deur steeds zorgvuldig gesloten en de groote molenwieken altijd in beweging. De oude ezel graasde op het grasveld voor de deur en eene groote magere kat zat zich in het open raam in de zon te koesteren, terwijl zij de voorbgijangers kwaadaardig aankeek.

(Slot volgt.)

De Erfgename van Zachenburg.
(*Vervolg.*)

Cypriaan haalde den brief te voorschijn en las: 'Genadigste gravin! Sinds dien tijd heb ik mij niet meer voor u vertoond en eerlijk mijn woord gehouden. Van uw geld heb ik echter geen zegen gehad; het heeft ter nauwernood een jaar lang gereikt en is in brandewijn veranderd en de keel ingegaan. Toen ben ik uit hartzeer aan het stroopen gegaan. Dit heeft mij de vijandschap van den boschwachter van den Zachenburg op den hals gehaald en ik moet nu mijne hut verlaten. Gij moet mij thans ter zijde staan, of ik ben gedwongen, iets te doen, wat u niet aangenaam zijn zal. Zorg dus, genadige vrouw, dat ik uit de klem geraak.'

De brief, zeer slecht en vol spelfouten geschreven, was niet met Wuster, doch met een anderen onleesbaren naam onderteekend.

'Dat daar iets meer achter steekt,' merkte Heidmann nadenkend aan, 'kan een blinde zien.'

'Maar wat?' vroeg Cypriaan.

'Daarvoor is ons verstand te klein,' antwoordde Heidmann, 'ik veronderstel echter, dat het plicht is gravin Leonie daarvan in kennis te stellen.'

'Daaraan heb ik ook reeds gedacht, oude jongen, maar bij nader inzien is het, dunkt mij, beter van niet.'

'En waarom niet? Het is toch eigenlijk onze plicht.'

'Dat zal ik u zeggen. Eerstens zal Leonie het ons euvel duiden, dat wij ons in dingen mengen, die ons in het geheel niet aangaan en tweedens zal zij niets van hare tante laten zeggen. Gij ziet zulks immers alle dagen? Hoe afschuwelijk de oude heks ook met haar omgaat, wil zij het toch niet dulden dat er een enkel woord van haar gezegd wordt. Ook de geschiedenis van het stroopen is reeds afgedaan. De jonge

gravin heeft niet toegestaan, dat Wuster verdreven zou worden en overlaadt hem zelfs met weldaden.'

'Wanneer er nu echter een komplot ten haren nadeele bestond, wat dan?'

'Ja, wat dan? Men moet haar daartegen beveiligen, maar men kan het doen zonder er haar in te mengen. Wat dunkt u van Sylphide? Als men deze den brief overhandigde en haar mededeelde wat men nog meer weet, zou dat niet raadzamer zijn?'

Irma vernam elk woord. De inhoud van het gesprek moest voor haar zeer gevaardreigend zijn, want hare knieën begonnen te knikken. Toen de beide mannen wilden heengaan, herkreeg zij hare geestkracht. Snel trad zij met fonkelende oogen tusschen den tuinman en den bottelier en riep: 'Den brief hier, gij galgenvogels, of ik help u voor vijf jaren in het tuchthuis!'

Door dezen plotselingen overval werden zij verbluft en Cypriaan overhandigde haar zonder tegenwerping den brief.

'Hebt gij lust om uw dienst te verlaten,' sprak zij met ijskouden hoon, 'gaat dan naar Leonie en zegt haar, dat ik haar verwacht om haar den brief te overhandigen. Den man, van wien gij gesproken hebt, zal ik eveneens hier doen komen en hij zal bekennen, welk aandeel gij beiden aan eene schurkerij hebt, welker doel makkelijk te doorgronden is. Het is hier om geldafpersingen te doen. Ik denk echter dat er tegen zulke menschen nog bescherming bij het gerecht te vinden zal zijn.'

Trotsch ging zij heen. Maar in hare kamer verloor zij hare trotsche houding; zij werd afwisselend koud en warm en zij moest zich op de sofa nederzetten.

'Hij is het, het kan niemand anders zijn,'

stamelde zij met vliegenden adem. 'Ik meende, dat de kerel reeds lang dood was of in een ander werelddeel verwijlde, gelijk het tusschen ons overeengekomen was, en nu duikt hij hier op. Welk een geluk, dat ik juist in de trekkas was! Die beide hazenharten zullen niet meer spreken, zij wagen het niet; maar het gevaar blijft, zoolang die kerel leeft. Dat dit ook juist nu gebeuren moet, wanneer alles op het spel staat.'

Zij wierp een blik op den brief en het onderschrift, en kromp opnieuw ineen terwijl zij halfluid sprak:

'Er is geen twijfel aan, hij is het! Waar heb ik toch mijne oogen gehad toen de kerel mij om onderstand vroeg?'

Zij scheurde den brief in kleine stukjes en wierp deze uit het raam. Daarna een dun manteltje omwerpende, verliet zij het kasteel met het plan om naar de hut te gaan en den wilddief aan te manen zich voorzichtig te gedragen. Reeds was zij de hut dicht genaderd, als het haar inviel hoe licht zij door een bezoek in de boschhut in nog grootere verdenking kon komen. Neen, zij moet den wilddief op eene afgelegene plaats spreken. Zij keerde derhalve weder om en volgde een anderen weg.

Nog was zij niet ver gegaan, toen haar hondengeblaf te gemoet klonk; zij bleef staan en zag den jager Kosegarten naderen. Daar voer haar eensklaps eene andere gedachte door den geest.

'Kosegarten is een godvergeten mensch, die voor geld alles doet.'

De jager was haar intusschen dicht genaderd, nam zijn hoed af en maakte eene onderdanige buiging.

'Zijt gij daar, Kosegarten,' sprak Irma; 'gij komt vroeger terug, dan men u verwachtte.'

'Het werk is gedaan.' antwoordde de jager onderdanig; 'wat zou ik langer ginds doen, daar er hier bezigheid genoeg is?'

'Zoo en welke bezigheid?' antwoordde Irma, 'Zelfs in den bronstijd worden de reeën en herten weggeschoten. Vroeger heb ik mij daaraan weinig laten gelegen liggen; thans is dat anders geworden, want de Zachenburg zal spoedig in mijn bezit overgaan.'

Kosegarten was nooit met zulk eene uitgezochte vriendelijkheid behandeld geworden als heden. Daar hij een door en door zelfzuchtig mensch was, bouwde hij op deze vriendelijkheid reeds plannen voor de toekomst en zeide:

'Genadige gravin, dan zal er wellicht eene verdeeling van het personeel plaats vinden en blijft de houtvester bij....'

'Er zal geene verdeeling van het personeel plaats vinden,' antwoordde de gravin; 'ik heb geen plan een enkelen dier lieden in mijn dienst te houden, inzonderheid den houtvester Wolfsheim niet.'

'Wolfsheim niet?' vroeg de jager.

'Neen, ik wil vastberaden lieden, die den wilddief Wuster aandurven. Ik stel er prijs op, dat deze man onschadelijk gemaakt worde, daar hij mij ook persoonlijk gekrenkt heeft. Ik kan u niet zeggen, Kosegarten, hoe grenzenloos ik dien onbeschaamden kerel haat! Het liefste ware mij, dat een kogel hem voor altijd het stroopen afleerde.'

Den jager jeukte het bij deze onverbloemde toespeling in de vingers en onwillekeurig greep hij naar zijne buks.

‘Genadige gravin,’ fluisterde hij, terwijl hij haar eene schrede dichter naderde, ‘als het mij eene goede winst opleverde, zou ik er geen bezwaar uit maken de grafelijke bosschen van zulk een gevaarlijken wilddief te verlossen.’

‘En hoe hoog zou zulk een dienst betaald moeten worden?’ vraagde Irma.

Kosegarten zweeg; wat hij verlangde, durfde hij niet uitspreken.

‘Als de Zachenburg in mijne handen overgaat,’ zegde Irma, ‘heb ik in plaats van Wolfsheim een anderen houtvester noodig en ik ben geneigd die betrekking te geven aan dengene, die mij voorgoed van dien Wuster ontslaat.’

‘Is u dat ernst, mevrouw de gravin?’ vraagde Kosegarten, de flonkerende oogen op haar richtende.

‘Volkomen ernst,’ sprak zij en sloeg langzaam den terugweg naar het kasteel in.

Kosegarten bleef als vastgeworteld staan en zag haar na.

‘Houtvester!’ fluisterden zijne lippen. ‘Dan ware toch mijn stoutste wensch vervuld en ik zou bij Wolfsheim niet meer den onderdanigen dienaar spelen. Houtvester? En daarvoor behoef ik slechts den ouden schurk neer te schieten. De kerel zal mij spoedig genoeg gelegenheid geven, hem er een door den kop te jagen, want het stroopen laat hij niet, al was hij in goud gevat.’

VII.

Dr. Wenzel had sinds zijn vertrek niets van zich laten hooren, geen brief, geen bode was op het kasteel aangekomen. Leonie had dag aan dag tevergeefs gehoopt en zij begon hem deze onopmerkzaamheid zeer kwalijk te duiden. Doch eindelijk kwam toch zijn brief, maar hij was in ambtelijken stijl geschreven en bevatte geen enkel woord, dat niet op de bewuste zaak betrekking had.

‘Wat zijn deze advocaten toch koele, onverschillige menschen!’ mocht zij wel denken, want een zucht welde uit hare borst op.

Na eenige dagen reed een reiswagen den slotberg op en hield weldra voor den grooten trap stil. De advocaat Wenzel stapte er uit. Om den aankomende op last harer meesteres te begroeten, ging Sylphide hem te gemoet; maar was niet weinig verbaasd de gravin Irma reeds in een druk gesprek met hem gewikkeld te zien. Snel trad zij, eer zij nog bemerkt geworden was, achter een laurierboom en liet beiden voorbijgaan.

‘Ik verzoek u eenige minuten op mijne kamer te komen, eer gij u bij Leonie aanmeldt!’ hoorde zij Irma zeggen.

‘Ik ben geheel tot uwen dienst, genadige vrouw!’ antwoordde Wenzel en volgde haar naar hare vertrekken,

Als hij er kort daarna weder uitkwam, had hij een gevoel, alsof hem vergift toegediend geworden was. Hij had Leonie hartstochtelijk lief, maar deed ook zijn best deze liefde als eene dwaasheid met al zijne geestkracht te bestrijden. Daarom was hij zoo koud in zijne brieven geweest, dat zij hem zelf deden huiveren; daarom had hij alles vermeden, wat meer toenadering tusschen hen kon teweegbrengen. En nu ontzag Irma zich niet hem een voorstel te doen, welks aanneming het geliefde meisje ten hoogste benadeelen moest.

Beneden aan den trap stond Sylphide en wachtte op hem.

‘Mijnheer,’ dus sprak zij hem aan, ‘duid het niet ten kwade dat gravin Leonie u niet zelve ontvangt, zij heeft mij opgedragen, u in haar kabinet te voeren. Wellicht is er te voren nog eenige bespreking noodig.’

‘Breng mijne groeten aan de genadige freule over,’ zegde hij. ‘Ik zal regelrecht naar de bibliotheek gaan en de partijen daar verwachten.’

‘Gij wilt dus niet eerst uwe opwachting maken?’ vraagde Sylphide, eenigszins onthutst.

‘Neen,’ antwoordde hij, ‘ik houd het voor beter, dat het niet geschiedt; gravin Leonie kan evenwel verzekerd zijn, dat hare belangen goed aan mij toevertrouwd zijn.’

Sylphide verwijderde zich hoofdschuddende, de gedachte drong zich aan haar op, dat hij dubbel spel speelde. De manier, waarop Irma hem ontvangen had en hij zich thans gedroeg, gaf aanleiding om zulks te veronderstellen. Zij meende dat het goed was hare meesteres daarmede bekend te maken; want eene betere gelegenheid om haar te onttrekken aan de valstrikken eener dwaze liefde, welker verschijnselen zij met scherpen blik reeds ontdekt had, zou zich misschien niet meer zoo spoedig voordoen.

Een half uur reeds zaten Irma, Dasting en Wenzel aan de tafel in de bibliotheek; alleen Leonie ontbrak nog.

‘Zij is stijfhoofdig genoeg om geheel weg te blijven,’ zegde de gravin op giftigen toon.

Leonie bleef echter niet weg, maar zij zag er bleek en ontdaan uit, als zij binnentrad. Zij nam met een stommen hoofdknik plaats; zelfs Wenzel, die eerbiedig opgestaan was, moest zich daarmede vergenoegen.

‘Laat ons met de behandeling der zaak een aanvang maken,’ sprak Dasting, terwijl hij papier gereed legde om de te sluiten overeenkomst op schrift te stellen. ‘De vraag is, naar mijne meening, rijp ter beantwoording. De rechten der gravin Irma op de gezamenlijke Duitsche goederen staan zoo vast, dat daaraan in het geheel niet kan getwijfeld worden. Het komt er nu nog slechts op aan, dat gravin Leonie zich eveneens daarvan overtuige.’

‘Mijnheer,’ antwoordde Leonie koud, ‘als ik mij daarvan overtuigd had, zou ik gewis geene bedenkingen opperen.’

‘Ja, gij hebt de onbeschaamdheid aan uwe opvatting te blijven vasthouden!’ sprak Irma. ‘Heeft uw oom niet de goederen aan mij, zijne zuster, vermaakt?’

‘Dat heeft hij inderdaad gedaan, maar er is gelijk gij weet een codicil gevonden.’

‘Een codicil,’ dus nam Dasting het woord op, ‘waarin bepaald wordt dat de goederen na den dood van Damiaan van Zachenburg aan gravin Irma ten deel moeten vallen. Damiaan nu is werkelijk dood.’

‘Ja, zoo dood als ooit een mensch zijn kan,’ voegde Irma er bij.

‘Daarvan moet eerst het bewijs geleverd worden,’ antwoordde Leonie.

‘Het bewijs is reeds geleverd,’ sprak Irma. ‘Gij behoeft er niet meer naar te vragen, gij weet het maar al te goed. Dasting, leg haar toch de doodacte voor.’

Dasting schoof Leonie het papier toe. ‘Niet waar,’ sprak hij, ‘de acte is in deugdelijken vorm? Het zegel der parochie en der stad staan er op gedrukt en de handteekening van den pastoor is door den maire gewaarmerkt. Zelfs een leek in de rechtsgeleerdheid moet zien dat gravin Irma volkomen in haar recht is als zij de goederen opvordert. Ik vermeen echter, dat het van hare zijde niet ongepast zou zijn een klein offer te brengen, want onder bloedverwanten moet ook in erfenisaangelegenheden geene spanning bestaan. Ik stel derhalve voor dat gravin Leonie twee der beste goederen voor zich uitkieze en voor zich behoudt; alleen den Zachenburg mag zij niet kiezen. Ik veroorloof mij de vraag, genadige freule, of gij dezen voorslag aannemen en daardoor aan allen twist een einde maken wilt?’

‘Ik neem dien niet aan, want ik ben er niet van overtuigd, dat Damiaan overleden is en ik kan eerst dan tot die overtuiging komen, als deze erfenisaangelegenheid door den rechter uitgemaakt zal zijn.’

‘Gij wilt dus een openbaar schandaal,’ riep Irma giftig uit. ‘Aan de wereld moet het schouwspel van een familietwist gegeven worden!’

‘Ik weet mij slechts op die wijze te helpen,’ antwoordde Leonie, terwijl hare oogen schuchter naar Wenzel blikten en zich daarna weer terstond op den grond vestigden.

Wenzel werd zoo heet als vuur en zoo rood als bloed; in den blik lag een verwijt voor hem opgesloten. Zijne verwarring zoo snel mogelijk onderdrukkende, wendde hij zich tot den advocaat en sprak:

‘Ik moet erkennen, dat het tot dusverre ook mijne lievelingsgedachte was, de beslissing aan het gerecht te onderwerpen en ik raadde mijne cliënte bepaald aan hare tegenpartij daartoe te noodzaken. Bij nader overleg evenwel meen ik eene minnelijke schikking te moeten aanraden.’

Uit Irma's oogen schoot bij deze woorden een zegevierende straal op Leonie. Deze zuchtte. De man, op wien zij rotsvast gebouwd had, wien zij niet alleen hare bezitting maar ook haar hart aanvertrouwd had, was haar afgevallen; zij stond alleen.

Nu nam Wenzel wederom het woord op:

‘Gelijk ik reeds zegde, ben ik tot het inzicht gekomen dat eene minnelijke overeenkomst boven eene gerechtelijke uitspraak te verkiezen is; maar ik ben verkeerd begrepen indien de genadige vrouw gelooft, dat de inschikkelijkheid van hare nicht moet uitgaan. Het ligt veeleer ook heden nog in haar belang den zekeren weg van het recht te betreden. Het

komt er hoofdzakelijk op aan vast te stellen, dat Damiaan van Zachenberg werkelijk gestorven is. Wilt gij de goedheid hebben, genadige vrouw, mij de doodacte nogmaals voor te leggen?'

Met een zegepralenden blik overhandigde zij hem het document. Wenzel las het van het begin tot het einde luid voor, op elk woord van eenige beteekenis sterk drukkende. Als hij geëindigd had, vouwde hij het dicht en sprak:

'De vorm der doodacte laat niets te wenschen over, en het zou nauwelijks aan eenigen twijfel onderhevig zijn, dat Damiaan werkelijk gestorven is, indien niet gewichtige omstandigheden daartegen spraken.'

Gelijktijdig hieven de drie belanghebbenden het hoofd op en staarden hem verrast aan; Dasting en Irma met de uitdrukking der bezorgdheid, Leonie daarentegen met het gevoel van weder ontwakende hoop.

'Hoe, mijnheer Wenzel,' riep Irma, 'gij vindt in zulk eene klare zaak nog omstandigheden, die tegen Damiaan's dood pleiten? Verklaar u nader. Gij werpt slechts zulke uitvluchten op om voor uwe cliënte gunstige voorwaarden te bedingen.'

'Dat is mijn plicht, genadige vrouw. Wat mijne twijfelingen betreft, deze zijn van zeer gewichtigen aard. Of Damiaan nog leeft, weet ik niet, ik hoop het evenwel. Met betrekking tot de doodacte veroorloof ik mij de meening uit te spreken, dat zij valsch is!'

'Valsch!' riep Irma uit. 'Gij verstout u dus een eerbiedwaardig geestelijke van eene valschheid te beschuldigen?'

'In het geheel niet, genadige vrouw, ik acht dien man niet tot zulk een misdrijf in staat, maar ik koester de vaste overtuiging, dat de acte niet door hem, maar door een ander geschreven is.'

'Foei, foei! gij zijt een leugenaar!' krijschte Irma bleek van toorn.

Nadat zij zich zoo vast met de overtuiging gevleid had, dat Wenzel haar, uit aanmerking van de 10,000 thaler, die zij hem een uur te voren toegezegd had, de rijpe vrucht in den schoot zou schudden, kon zij zich bij deze onverwachte teleurstelling niet meer inhouden.

DE GOUDEN ROOS, DOOR Z.H. LEO XIII GESCHONKEN AAN DE KONINGIN VAN SPANJE.

'Genadige vrouw,' antwoordde Wenzel met koele bedaardheid, 'gij rekent wel op uw voorrecht als voorname vrouw, als gij woorden bezigt, die onder mannen eene bloedige kastijding verdienen. Gij zult mij echter wel moeten toestaan u te doen opmerken, dat de goede toon ook aan vrouwen zulke uitdrukkingen niet veroorlooft. Overigens zal de waarheid mijner bewering blijken, als die pastoor als getuige opgeroepen zal worden.'

'Dan moet gij hem uit den hemel doen dagvaarden,' antwoordde de gravin zegepralend.

'Is hij overleden?' vroeg Wenzel verrast. 'Nu, deze omstandigheid, aan welks voorkomen ik niet gedacht heb, kan het proces wel verlengen, maar maakt het onderzoek niet onmogelijk. Als Damiaan in zijne parochie gestorven is, moeten de kerkregisters zulks bewijzen.'

Dasting, die gedurende deze samenspraak als vernietigd voor zich gestaard had, bekwam plotseling leven, zwaaide met de armen, schuifelde met de voeten en nam het woord op;

'In de kerkelijke registers staat Damiaans dood ingeschreven, daar is geen twijfel aan. Gesteld nu eens dat de acte valsch ware, zou deze inschrijving toch voldoende zijn.'

'Wie zegt u,' vroeg Wenzel, 'dat zij werkelijk plaats gehad heeft?'

'Geloof mij op mijn eerewoord als collega, want ik heb ze met eigene oogen gezien.'

‘Welnu! dan zult gij ook gezien hebben, dat het schrift van den pastoor met dit slechts eene zeer flauwe gelijkenis heeft. Ik ben eveneens daar ter plaatse geweest en heb mij persoonlijk overtuigd; ik geloof dat het mij niet zeer moeielijk zal vallen u aan te toonen, dat mijne twijfelingen een zeer vasten grond hebben. Ziehier eene photografie uit het kerkeboek. Boven vindt gij de inschrijving van Damiaan van Zachenberg, onder, bij eene andere inschrijving, het schrift van den pastoor; zij hebben slechts eene zeer geringe overeenkomst met elkander, ofschoon de schrijver zijn best gedaan heeft om de trekken na te bootsen.’

DE FONDACO DE TURCHI TE VENETIË, NAAR DE TEEKENING VAN E. BERGER.

‘Het geschrift moge verschillen,’ antwoordde Dasting, ‘maar dat bewijst niets. Is niet de mogelijkheid voorhanden dat de pastoor verhinderd of afwezig was en zijn kapelaan de inschrijving verricht heeft.’

Hij sprak deze woorden met bevende stem; zijne geheele houding was angstig en onzeker geworden en hij moest de oogen nederslaan als Wenzel hem aanzag.

‘Dat ware ook te onderzoeken,’ hernam deze, ‘maar ik acht het eene overbodige moeite, want uit den eigen mond van den pastoor weet ik, dat er nooit een Damiaan van Zachenburg in zijne parochie gewoond heeft en nog veel minder er gestorven is.’

Irma, die zoo vast op Wenzel's hulp gebouwd had, vergat alle gevoel van betamelijkheid en gedroeg zich als eene vrouw uit de laagste volksklasse. Dasting echter had zijne geestkracht geheel verloren en stotterde:

‘Genadige vrouw, als wij met de doodacte bedrogen zijn, komt wel is waar uw recht niet in twijfel, maar zullen er toch verwikkelingen ontstaan, die u de vreugde van het bezit vergallen. Breng daarom een offer! Zie van den Zachenburg af en de gravin Leonie zal tevreden zijn.’

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 8]

Onze gravures.

De beroemdste schaakspelers der wereld.

BARON J. DE KOLISCH.
KAPITEIN GEORGE MACKENZIE.
H.E. BIRD.
M. DE RIVIÈRE.
S. ROSENTHAL.
JAMES MASON.
W. NORWOOD POTTER.
EMIL SCHALLOPP.
LOUIS PAULSEN.
ISIDOR GUNSBERG.
J.H. BLACKBURNE.
S. WINAWER.
W. STEINITZ.
J.H. ZUKERTORT.
DS. G.A. MACDONNELL.
B. ENGLISCH.
DE BEROEMDSTE SCHAAKSPELERS DER WERELD.

De liefhebbers van het edele, koninklijke schaakspel, dat ook hier te lande talrijke beoefenaars telt, zullen ongetwijfeld met belangstelling deze portrettengroep beschouwen, welke ons met de beroemdste schaakspelers der wereld doet kennis

maken. Zij omvat de erkende vertegenwoordigers der schaakwereld in Engeland, Amerika, Frankrijk, Duitschland, Oostenrijk, Hongarië en Rusland. Enkele bijzonderheden omtrent hunne nationaliteit, hunnen leeftijd en hunne loopbaan mogen hier eene plaats vinden.

W. STEINITZ is de koning der schaakspelers, de *chess champion*. Hij werd te Praag geboren, doch kwam in 1862 naar Londen, waar hij zich weldra in schaaktornooien en wedstrijden buitengewoon onderscheidde. Zijn optreden op het schaaktornooi te Weenen in 1873 maakte inderdaad sensatie; hij won daar den hoogsten prijs met 20 zetten van de 22, die te zijner beschikking stonden, en toonde daardoor eene tot dusver nooit geziene meesterschap. Verder versloeg hij de beroemde schaakspelers Anderssen, Bird, Zukertort en Blackburne. Op het oogenblik woont hij te New-York en heeft nog kortelings opnieuw Zukertort verslagen in een wedstrijd om 400 pond sterling en het schaakkampioenschap.

J.H. ZUKERTORT, van Londen, is uit Berlijn geboortig, doch heeft sedert 1872 in Engeland gewoond. Deze heeft Potter, Blackburne en Rosenthal verslagen, terwijl hij zich niet minder in tornooien onderscheidde. Op dat te Parijs

in 1878 ging hij met den hoogsten prijs strijken, terwijl hij op dat te Londen in 1883 eveneens den eersten prijs won. In dezen laatsten wedstrijd wist hij door 22 van de 26 mogelijke zetten de overwinning te behalen.

J.H. BLACKBURNE, van Londen, werd te Manchester geboren en wordt als de schaakkampioen van Engeland beschouwd. Hij is inderdaad eene buitengewone verschijning in de schaakwereld; nadat hij eerst op zijn achttiende jaar met de zetten op het schaakbord bekend was geworden, speelde hij twee jaar later in St. James's Hall te Londen blindelings tegen tien liefhebbers. In de laatste twintig jaren heeft hij Engeland op al de groote schaaktornooien der geheele wereld vertegenwoordigd, waar hij bijna altijd hooge prijzen wegdroeg. Zijn grootste bijval was zijne overwinning op het tornooi te Berlijn in 1881 met 16 van de 18 mogelijke zetten. Als blind speler wordt hij door niemand overtroffen en als zoodanig heeft hij zich dan ook in de geheele schaakwereld een grooten naam gemaakt.

Kapitein GEORGE MACKENZIE, van New-York, is een Schot van geboorte, die in 1882 op het Londensche schaakcongres voor het eerst optrad en een prijs won. In 1883 ging hij naar New-York en binnen weinige jaren werd hij de sterkste speler van Amerika. In de laatste acht jaren was hij op vijf internationale tornooien een geducht mededinger, en op den Londenschen wedstrijd van 1883 overtrof hij al de andere spelers, Zukertort of Steinitz niet uitgezonderd, door zijn klein zettental.

S. ROSENTHAL, van Parijs, is de erkende kampioen van Frankrijk. Hij trad het eerst op bij het tornooi van Baden-Baden in 1870 en bezocht in het volgende jaar Londen, waar hij Wisker versloeg, die op dat oogenblik de kampioen van Engeland was. Op het tornooi te Weenen in 1873 won hij den vierden prijs en was een geducht mededinger zoowel op het Parijsche tornooi van 1878 als het Londensche van 1883.

LOUIS PAULSEN, van Blomberg, is een Duitscher van geboorte en wordt als de sterkste van de Duitsche spelers beschouwd. Zijne eerste verschijning in de schaakwereld had plaats te New-York, waar hij met Paul Morphy om den hoogsten prijs streed van het eerste Amerikaansche congres. Paulsen werd geslagen, maar zijne behendige worsteling met Morphy verschafte hem een grooten naam. Sedert heeft hij Kolisch, Neumann, Anderssen en Schwarz overwonnen, en in drie Duitsche tornooien, te Leipzig in 1877, te Frankfort in 1878 en te Brunswijk in 1880 den eersten prijs weggedragen.

B. ENGLISCH, van Weenen, is sedert acht jaren de erkende vertegenwoordiger van Oostenrijk. Hij verkreeg die positie op een tornooi, dat door zijne landgenooten opzettelijk was uitgeschreven om vast te stellen wie hun sterkste speler was. Hij trad met uitstekend gevolg op te Parijs in 1878, te Wiesbaden in 1880, te Weenen in 1882 en te Londen in 1883, terwijl hij zijne schitterendste triomfen vierde te Wiesbaden, waar hij met Blackburne en Schwarz om den eersten prijs kampte.

M.T. TSCHIGORIN, van St.-Petersburg, is de erkende kampioen van Rusland, dat hij vertegenwoordigde op het Berlijnsche tornooi van 1881, dat te Weenen van 1882 en dat te Londen in 1883. Te Berlijn streed hij met Winawer om den derden prijs en te Londen won hij den vierden.

S. WINAWER is uit Warschau geboortig, maar woont sedert vele jaren te Berlijn. Hij behaalde den tweeden prijs op het Parijsche tornooi van 1878, verdeelde met Steinitz de eerste en tweede prijzen te Weenen in 1882 en won den eersten prijs op het Neurenberger tornooi van 1883.

H.E. BIRD, van Londen, is de oudste vertegenwoordiger der Engelsche schaakwereld, thans in leven. Zijn optreden klimt op tot 1851, toen hij in het eerste internationale tornooi te Londen mededong. Sedert dat tijdstip streed hij met goed gevolg op al de internationale tornooien van Europa en werd door zijne partijen met Anderssen, Buckle, Boden, Morphy en Steinitz wereldbekend.

JAMES MASON is een Engelschman van geboorte, maar in Amerika grootgebracht. Hij onderscheidde zich het eerst als schaakspeler door den eersten prijs te winnen op het tornooi te Philadelphia in 1876. Sedert 1878 woont hij te Londen en is een geducht mededinger geweest op de voornaamste Europeesche tornooien. Te Weenen in 1882 was hij slechts een half punt lager dan Steinitz en Winawer, die naar den hoogsten prijs dongen.

De predikant G.A. MAC DONNELL, van Londen, is sedert vele jaren een bekende figuur in de schaakwereld. Met het beste gevolg heeft hij zich met de beroemdste meesters gemeten en zoodoende den naam verkregen, een schaakspeler van den eersten rang te zijn. Hij is tevens een begaafd en geestig schrijver, die enkele aardige schetsen van schaakspelers in het licht heeft gegeven.

ISIDORE GUNSBERG, van Londen, is een Hongaar van geboorte, die echter sedert vele jaren in Engeland woont. Hij was de leidende geest van dien werkelijk fijnen schaakspeler, 'Mephisto' genaamd, en heeft den laatsten tijd zijne faam niet weinig verhoogd door den eersten prijs te winnen op het internationale schaaktornooi te Hamburg.

EMIL SCHALLOPP, van Weenen, is een der voornaamste spelers van Weenen en tevens de meest bekende schrijver over het schaakspel in Duitschland. Hij gaf de partijen uit, die op vijf internationale wedstrijden (Leipzig 1877, Parijs 1878, Leipzig 1879, Berlijn 1881 en Neurenberg 1883) gemaakt werden.

W. NORWOOD POTTER, van Londen, was gedurende vele jaren een der voornaamste spelers van Engeland. Ook hij is een bekwaam schrijver over het spel en de opsteller van de verhandeling over het schaken in de nieuwe uitgave der *Encyclopaedia Britannica.* Kort geleden heeft hij zich uit de schaakwereld teruggetrokken, maar zijne vrienden hopen dat dit niet voorgoed zal zijn.

M. DE RIVIÈRE, van Parijs, is een Franschman van geboorte en de eerste schaakspeler van zijn land. In 1856 was hij een der geduchtste tegenstanders van Morphy en sedert dien tijd heeft hij zich als een speler van den eersten rang gehandhaafd.

Baron J. DE KOLISCH is een Hongaar van geboorte, maar heeft lange jaren in de nabijheid van Weenen gewoond. Slechts zelden nam hij aan openbare wedstrijden deel, maar zijn optreden nu en dan heeft bewezen dat hij tot de sterkste spelers behoort, die op het oogenblik leven. In eene reeks partijen, die hij met Paulsen speelde, toonde hij zich bijna de evenknie van dien beroemden meester.

Neerslachtigheid.

Ai! wat is mijn boezem moede,
Moede van den woesten strijd,
Dien de kloeke driften strijden,
Waar geen zege van bevrijdt!

Moede van 't gedurig trachten,
't Haken naar een rust, een heil,
Die hij nimmer kan bereiken,

Voor geen menschelijk streven veil!

Moê te hopen, moê te twijflen,
Moê te zoeken naar een steun,
Waar 'k in sombere onweêrsvlagen
Vast betrouwend mij aan leun!

Kort en slecht zijn 's menschen dagen,
Storm en strijd ten prooi! ei, hoe
Welkom waar' mij 't eeuwig rusten!
Ei, wat is mijn boezem moê!

Deze woorden van de dichteres Hilda Kam kwamen ons te binnen bij het beschouwen van het beeld der treurende, door Marie Rignot-Dubaux, zoo roerend geschetst. Ook dit jonge meisje buigt het hoofd onder het woeste geweld van eene dier *sombere onweersvlagen*, die van tijd tot tijd 's menschen ziel komen teisteren. Welke smart drukt haar neer? De rouwkrans aan hare zijde, het portret in hare hand, de betraande blik, dien zij ten hemel slaat, doen veronderstellen, dat zij treurt om een bemind wezen, haar voor een beter leven ontrukt. In sprakeloos wee neergezegen schijnt ook de verlatene nu nog slechts die ééne gedachte te bezielen:

Ei, wat is mijn boezem moê!
Welkom waar' mij 't eeuwig rusten.

Het vertrek der zwaluwen.

De tijd, dat 'de zwaluw ons verlaat en der bloemen schoon vergaat' is allengs wederom daar. Reeds zijn enkele voorloopers vertrokken en weldra zal de groote hoop hen volgen, terwijl wij hen nastaren in het treurig bewustzijn dat we nu ook haast de sluiting zullen zien van het schoone seizoen, dat die lenteboden zijn komen openen.

Het vertrek der zwaluwen is voor ons de aankondiging dat het gedaan is met de heerlijke zomermorgenden, de zonnige dagen, de zoele avonden, de concerten in de opene lucht, dat glimlachend aanzien der geheele natuur, kortom, dat bevallig tafereel van leven en geluk, zoo passend met weelderig groen omlijst, hetwelk wij den zomer noemen.

Als eenmaal de wolk, door het gewemel der gevleugelde toeristen gevormd, aan gene zijde van den horizon zal verdwenen zijn, schiet ons niets meer over dan het vooruitzicht van regenachtige dagen, stortbuien, hagel, sneeuw en ijs; en niet zonder een zucht zien wij hen in hunne dwarlende vlucht na, onwillekeurig de gelukkige vogeltjes benijdende, die elders eene nieuwe lente gaan inwijden.

Het is maar goed, dat het afscheid der zwaluwen ons niet plotseling op het lijf valt en zij er ons door hunne toebereidselen langzaam op voorbereiden. Reeds in de maand Augustus heeft men kunnen opmerken hoe zij hun jongste kroost in het vliegen oefenden, ten einde het in staat te stellen den langen tocht mee te maken.

In de maand September zagen wij vervolgens de verschillende paren, die tot dusver van elkaar afgezonderd leefden, zich tot troepen verzamelen, en na lang rondvliegen op het een of ander uitstekend punt, de nok van een dak of een telegraafdraad neerstrijken, als om daar appèl te houden. Deze voorbereidende appèls waren het

voorspel van de groote revue, die twee of drie dagen vóór het vertrek moet plaats hebben en die onze teekenaar tot onderwerp van zijn tafereel gekozen heeft.

Het tooneel speelt in eene groote stad, een der geliefkoosde zomerverblijven der zwaluwen in ons werelddeel. Het geheele gevleugelde volkje is in beweging en de nevelachtige luchtlaag, die de daken der onmetelijke huizenzee bedekt, is het schouwspel van eene buitengewone bedrijvigheid; de vogels vliegen at en aan, in alle richtingen hunne ellipsen beschrijvende, sommigen om hunne vleugels tegen de lange reis te oefenen, anderen om nog voor het laatst eene prooi te verschalken in dit jachtgebied van steen, hout en ijzer, krioelende van insecten, waar zij hunne nestjes gebouwd en hunne kleinen grootgebracht hebben. Maar allen komen toch weer naast hunne gezellen plaats nemen en zoo de onafzienbare rij op den telegraafdraad verlengen. Zij zitten daar ernstig en bedaard, enkelen de veeren gladstrijkende, bijna allen de oogen gevestigd houdende op het zuiden, waarheen de reis gericht is.

Als gij den volgenden morgen zijt opgestaan, is de karavaan reeds ver weg en tevergeefs zult gij trachten nog een spoor van hen waar te nemen; eer gij ze weer terugziet, met de slanke vleugels langs het water strijkende, zult gij een half jaar moeten wachten.

Bijna overal vindt men het dichterlijk bijgeloof terug, dat de zwaluwen als zegen brengers beschermt. De Duitsche natuurkenner Brehm weet slechts twee landen op te noemen, waar men dien ongenooden en toch welkomen gasten de gastvrijheid weigert, doch vergeet daarbij eenige streken van Opper-Italië, waar men zich het

wreed vermaak veroorlooft, op groote schaal jacht op hen te maken. Het is voor de bewoners der schoone oevers van het meer Como te hopen dat zij er niet al te streng door muskietensteken voor gestraft worden.

Enkele geleerden hebben de diensten, die de zwaluw ons bewijst, trachten te verkleinen onder voorwendsel dat ze ook jacht maakt op enkele diertjes, die zich op hunne beurt door de verdelging van insecten verdienstelijk maken. Wij achten het onnoodig de waarheid dezer beschuldiging te onderzoeken: al was ze ook nog zoo gegrond, onze sympathie en achting voor de gevleugelde zwerfster zou er niet door verminderen. De zwaluw is niet alleen een 'nuttige vogel!' volgens de termen onzer vogelenwet, maar bovenal een sieraad ter stoffeering en verlevendiging van ons landschap, een gast, die onze zomers komt vervroolijken. Wie heeft niet dikwijls met belangstelling en genoegen de vlucht der zwaluwen gevolgd, als zij nu eens laag langs den grond strijken, dan weer hoog in de lucht de sierlijkste bochten beschrijven, een ander maal statig boven onze hoofden zweven of zwenking op zwenking uitvoeren, om eindelijk ver buiten het bereik van ons gezicht ten hemel te stijgen. Niet minder dan door hare vlugheid en levendigheid is de zwaluw ook belangwekkend door hare zachtaardige, beminnelijke manieren, hare toewijding voor haar kroost, hare bescheiden gemeenzaamheid met den mensch, die even zooveel aanspraken vormen op onze welwillendheid. Wil men de zwaluw verbannen, dan zal men ook de rozen uit zijn tuin moeten verwijderen, op grond dat kool en wortelen veel nuttiger zijn.

De ruïne van het afgebrande Kurhaus te Scheveningen.

Toen wij in N°. 4 van den vorigen jaargang eene afbeelding en beschrijving gaven van het prachtige nieuwe badhuis te Scheveningen, dat in tweehonderd dagen tijds op het hooge duin uit het zand getooverd was, konden wij weinig vermoeden dat wij reeds nu, juist een jaar later, als beeld van het eenmaal zoo grootsche gebouw, slechts een rookenden puinhoop konden te zien geven.

In weinige uren tijds is het trotsche hotel tot op den grond toe verwoest, en dat tengevolge van een schijnbaar onnoozel ongeluk: het omvallen van eene spirituslamp in de kamer van een der badgasten. Uit vrees van eene paniek te verwekken, trachtte men aanvankelijk den brand geheim te houden en dien met kleine hulpmiddelen te blusschen, en toen de vlammen zoodoende weldra het heele gebouw aantastten, bleken de bluschmiddelen ontoereikend: de waterleiding kon geene voldoende straal geven, omdat het badhuis hooger ligt dan de watertoren en er derhalve in het badhuis haast geene drukking was. Het mag onbegrijpelijk heeten, dat dit niet vroeger ontdekt is, maar de slotsom is dat er door een ongelukkigen samenloop van omstandigheden, ten gevolge van een klein ongeval, in een paar uren tijds voor eenige millioenen aan waarde werd vernield.

De reusachtige puinhoop van het vernielde gebouw trekt, gelijk te begrijpen is, van alle kanten, tot zelfs uit België, nog voortdurend talrijke nieuwsgierigen aan.

Naar Rome!
Reisherinneringen van J.R. van der Lans.
(Vervolg.)

VII.

Tafelgesprekken. - O n z e kerk. - Het Pantheon. - St. Paulus buiten de muren. - St. Jan van Lateranen. - Een oud middeleeuwsch gebruik.

Zes dagen te Rome, die tijd is wanhopig kort, in aanmerking genomen de tallooze heiligdommen en merkwaardigheden, die de Eeuwige Stad den bezoeker aanbiedt; maar toch, als men zijnen tijd goed verdeelt en verstandig besteedt, zijne oogen flink den kost, geeft en daarbij niet geheel onvoorbereid komt, kan men in zes dagen tijds heel wat afzien.

Wij hebben in die week Rome's straten wat doorkruist! Dagelijks reden we er op uit, nu hier-, dan daarheen volgens een van te voren vastgesteld programma, dat echter zóó streng niet werd opgevolgd, of het liet altijd nog speelruimte genoeg voor wijzigingen naar gelang van tijd, lust of omstandigheden. Gewoonlijk werd bij het middagmaal dit programma voorden volgenden dag opgemaakt. Aan de gezamenlijke tafel toch hadden de pelgrims de beste gelegenheid, elkaar de lotgevallen van dien dag te verhalen, zoodat de een met de ondervinding van den ander zijn voordeel doen kon en dienovereenkomstig zijne plannen maken.

Zoo liep het maal steeds onder vroolijk gekeuvel ten einde, slechts eene enkele maal onderbroken als een lid van het comiteit, die iets had aan te kondigen, stilte verzocht, of een troep gitaarspelers ons op tafel muziek vergastte. Na het maal verspreidden wij ons op de binnenplaats, in de lees- of rookzaal of in de naburige verlichte winkelstraten, om nog een luchtje te scheppen voor het naar bed gaan.

's Morgens waren allen reeds vroeg uit de veeren, of juister, van de springveeren, om vóór het ontbijt nog te kunnen mis hooren. Daar was in de buurt ruimschoots gelegenheid voor; want binnen vijf minuten in den omtrek telde men minstens een half dozijn kerken. Vooreerst hadden we op het Minerva-plein zelf de kerk van *Santa Maria sopra Minerva*, die inderdaad o n z e kerk mocht heeten; want 's morgens vroeg kon men er bijna al de Nederlandsche pelgrims, zoo geestelijken als leeken vinden, de eersten om mis te lezen, de anderen om mis te hooren.

Wat verder hadden we het Pantheon, vroeger den tempel van alle goden, thans de kerk van alle Heiligen. Het reusachtige koepelgebouw, dat zijn licht ontvangt door eene enkele groote ronde opening in het gewelf, waardoor beurtelings de zonnestralen of de regendroppels op het marmeren plaveisel vallen, is stellig het beste hulpmiddel om zich van de uitgestrektheid der St.-Pieterskerk een denkbeeld te maken. Men kent de anecdote betreffende Michel Angelo, die, op de kolossale afmetingen van het Pantheon opmerkzaam gemaakt, minachtend zou geantwoord hebben: ‘Ik zal dien koepel in de lucht bouwen.’ Inderdaad heeft de koepel van St. Pieter, door den grooten kunstenaar ontworpen en door zijn opvolger uitgevoerd, volkomen dezelfde afmetingen als deze uitgestrekte rotonde.

Het was een schoon denkbeeld van Paus Bonifacius IV, toen hij in het jaar 609 dezen alouden godentempel, onder aanroeping van alle Heiligen, aan den waren God wijdde en er de gebeenten der martelaren uit de catacomben verzamelde. Thans rust naast die heilige overblijfselen ook de asch van Victor Emmanuel! Kransen en

rouwteekenen sieren het graf van den overweldiger, door wiens toedoen geheel Rome en dus ook dit heiligdom in de handen der moderne heidenen gevallen is.

Men kan te Rome geen voet verzetten, zonder aan dit feit herinnerd te worden en er zijne smart en verontwaardiging over lucht te geven. Zoo bij voorbeeld, toen wij St. Paulus buiten de muren bezochten. Deze heerlijke tempel ter eere van den grooten Apostel der Heidenen, wiens gebeente hier rust, werd, nadat het gebouw in 1822 geheel door brand was vernield, sedert uit de bijdragen en giften der geheele Christenheid wederom opgericht en in 1854 door Pius IX voltooid. Van buiten levert de uitgestrekte basiliek weinig bezienswaardigs op, doch eenmaal binnengetreden, staat de beschouwer een oogenblik verstomd bij den aanblik dier viermaal twintig zuilen van graniet, alle als één blok uit de groeven van den Simplon gehouwen, die hier slank en statig als de boomen van een heilig woud voor hem oprijzen en van elk punt een onbelemmerd gezicht door de vijf schepen der kerk vergunnen.

Aangrijpend is het gezicht, als men zich plaatst tusschen de twee albasten zuilen van den hoofdingang, zoo doorschijnend, dat men de aderen van het gesteente tot in het midden der kolom volgen kan, dan langzaam den blik laat weiden langs de zuilenrijen tot aan de standbeelden der apostelen Petrus en Paulus, die zich aan weerszijden der confessie verheffen, en vervolgens het oog laat gaan langs den doorloopenden lijst van medaillons met de borstbeelden der Pausen, van Petrus af tot Leo XIII toe, om het eindelijk te laten rusten op het groote mozaïek der abside, dat uit de vijfde eeuw dagteekent en waar, te midden van de vier en twintig ouderlingen der Openbaring, de verheerlijkte Christus verschijnt.

Boven het graf des apostels verheft zich een dubbel baldakijn; het kleinste, van ongemeen sierlijke bearbeiding, werd nog uit den brand gered, die gelukkig de geheele confessie spaarde; het andere werd er overheen gebouwd en prijkt aan de voorzijde met het opschrift in gouden letteren op groen malachiet: *Tu es vas electionis.* De confessie is met eene balustrade van wit marmer omgeven en langs een dubbelen trap daalt men af naar het altaar, opgericht vóór de tombe, die de overblijfselen des apostels omsluit.

En hebt ge al die pracht bewonderd, die zuilen van albast en porfier, die altaren van malachiet, die heerlijke mozaïeken, en bovenal den rijken schat van reliquieën vereerd, dan moet ge van den geestelijke, die u tot gids strekt, de klacht hooren dat de Italiaansche regeering al de inkomsten dezer basiliek, die uit de gaven en schenkingen der geheele Christenheid werd opgebouwd, in beslag heeft genomen, zoodat deze grootsche tempel uit aalmoezen onderhouden moet worden!

Het verheerlijkte graf van den H. Paulus, overgeleverd aan de willekeur van een roofziek gouvernement, - kan het u duidelijker, grievender herinnerd worden, dat het erfgoed van St. Pieter in handen is gevallen van den overweldiger, dat de Stedehouder van Christus een vreemdeling geworden is in de stad der Pausen? En toch is die vreemdeling, die gevangene van het Vaticaan, ondanks alles, altijd nog de koning van Rome. Rome verkondigt het luide in zijne tempels en paleizen, zijne obelisken en fonteinen, allen sprekende van de vrome, de zegenrijke, de kunstlievende heerschappij der Pausen.

Treed Sint Jan van Lateranen binnen, het hoofd en de moeder van alle kerken, en aanschouw daar die fonkelnieuwe abside, schitterend van goud en kleurige gesteenten. Dat werk is tot stand gekomen tijdens de gevangenschap des Pausen, die, terwijl het nieuwe gouvernement niets beter weet te doen dan Rome te verwoesten, onvermoeid blijft waken en werken voor de instandhouding zijner heiligdommen, in het vaste vertrouwen dat de Paus de toekomst vóór zich heeft.

Wij vonden het werk nog onvoltooid en de abside door steigers en werklieden ingenomen, maar konden toch de afzonderlijke deelen bewonderen en ons een denkbeeld maken van wat het geheel eenmaal wezen zou: een nieuwe triomf der christelijke kunst. De oude abside, die reeds onder Pius IX bouwvallig geworden was, is door de zorgen van Leo XIII niet alleen geheel vernieuwd, maar ook een twintig meters verlengd en dat wel met behoud van de schoone, overoude mozaïek, die het gewelf sierde. Aanvankelijk dacht men er aan, dit gewelf door middel van een reusachtig mechanisme in zijn geheel te verplaatsen, maar was genoodzaakt van die ontzaglijke onderneming af te zien, en zoo moest dus de mozaïek stukje voor stukje van het gewelf losgemaakt, elk steentje zorgvuldig gemerkt en later weer tegen het nieuwe gewelf aangebracht worden volgens de teekening, die te voren van de mozaïek genomen was.

Een Vlaamsche pater, die gedienstig toegeschoten was, om zijnen Hollandschen taalbroeders in de basiliek tot gids te strekken, maakte ons op dit alles opmerkzaam. Wij hadden den vriendelijken man een oogenblik te voren in

NEERSLACHTIGHEID, NAAR MARIE RIGNOT-DUBAUX.

HET VERTREK DER ZWALUWEN.

zijn open biechtstoel opgemerkt en met verwondering gadegeslagen hoe de biechtelingen, na afloop der biecht, nog eens midden vóór den biechtstoel kwamen knielen, om een tikje op het hoofd te ontvangen met een langen stok, dien de pater voor zich had staan, terwijl andere toevallige kerkbezoekers zich haastig in het rond kwamen scharen om met gebogen hoofd een tikje te ontvangen.

Natuurlijk konden enkelen onzer, voor wie dit gebruik geheel vreemd was, niet nalaten den goeden pater naar de beteekenis daarvan te vragen, en zoo vernamen wij dat het zijn ontstaan hieraan te danken had. Als in de middeleeuwen een lijfeigene door zijn heer werd vrijgelaten, gaf deze hem tot afscheid nog een likje met de zweep, als eene waarschuwing, dat hij, hoewel thans vrij, toch de verplichtingen tegenover zijn meester niet vergeten moest. Sedert ging dat gebruik tot de Kerk over, waar het de zinnebeeldige beteekenis kreeg dat de zondaar, hoewel door de biecht van zijne schuld gezuiverd, toch de tijdelijke straffen voor zijne zonden behoort te ondergaan en de onderwerping aan zijn hemelschen Rechter niet uit het oog mag verliezen. Dat gebruik bestaat in al de zeven hoofdkerken van Rome.

(*Wordt vervolgd.*)

Het geheim van den molenaar.
(*Slot.*)

Eindelijk en ten laatste zou echter het geheim van den molenaar aan het licht komen. De oude doedelzakspeler bemerkte op zekeren avond, toen hij den dans der dorpsjeugd leidde, hoe zijn oudste jongen blijkbaar een goed oogje had op Villette.

Daar had de oude muziekant, die het meisje reeds als kind op de knieën gewiegd had, niets tegen; want ondanks alles had toch de naam van Cornille in de geheele streek nog een goeden klank, en hij voor zich hield veel van de lieve Villette en zou haar met pleizier voorgoed in huis hebben genomen. Hij ging derhalve naar den molen, om met den ouden Cornille eens een paar verstandige woorden te spreken.

Maar de molenaar ontving zijn ouden vriend als een gevleesden duivel; voor geen geld van de wereld zou hij hem de deur opengedaan hebben, zoodat de doedelzakspeler wel genoodzaakt was hem zijne boodschap door de deur heen toe te roepen; en al dien tijd zat de oude, magere kat loerend boven zijn hoofd.

Cornille liet hem niet eens uitspreken; met veel groote woorden schreeuwde hij den muziekant toe dat hij voor zijn part naar zijn doedelzak kon terugkeeren, en dat, als hij zoo'n haast had zijn kwajongen aan eene vrouw te helpen, hij maar om eene van de meiden uit den stoommolen moest gaan!

Ter wille der arme kinderen, die hem na aan het hart lagen, hield de muziekant zich bedaard, hoewel hem bij de beleedigingen van zijn voormaligen vriend het bloed naar het hoofd steeg. Voorloopig zat er intusschen niets anders op, dan den ouden gek bij zijn molensteen te laten zitten en het angstig wachtend paar het verijdelde plan alsmede de slechte ontvangt mee te deelen. De jongelieden konden aanvankelijk niet gelooven, dat de weigering ernstig gemeend was. Als zij zelf eens naar grootvader gingen, zou hij wel van gedachten veranderen, vertrouwden zij.

Toen zij echter aan den molen kwamen, vonden zij baas Cornille afwezig. De deur was als altijd om zoo te zeggen dichtgespijkerd; maar ongelukkig had de oude vergeten de ladder binnen te halen, en nu kwamen de jongelie op het denkbeeld door

het raam naar binnen te klauteren en zelf eens te zien wat er toch eigenlijk van dien geheimzinnigen molen was.

En zonderling! de binnenruimte was leeg; geen enkele zak, zelfs geen korreltje graan was er te bemerken, ook geene sporen van meel, noch aan de wanden, noch aan de spinnewebben, ja zelfs geen zweem van dien aangenamen geur, dien pas gemalen meel van zich geeft en die in elken molen wordt waargenomen. De molenas was met stof bedekt en de groote, magere kat zat er op te slapen.

Niet minder treurig was de aanblik van het woonvertrek des molenaars; alles zag er even verlaten en verwaarloosd uit: een armzalig bed, eenige oude vodden, een stuk brood op een van de treden des traps, en in een hoek drie of vier gescheurde zakken, waaruit langzaam - zand en grint wegvloeiden.

Dat was alzoo het geheim van baas Cornille! Dit zand versjouwde hij 's avonds langs de wegen om de eer van den molen op te houden en de boeren te doen gelooven dat hij altijd nog meel maalde. Arme molen! Arme Cornille! Sedert lang had de stoommolen hem alle klandisie benomen, en toch bleef de molen nog altijd in gang, maar de steen draaide te vergeefs.

Villette en haar beminde barstten in tranen uit; snikkend keerden zij naar den ouden doedelzakspeler terug en ook deze voelde zijn hart breken.

Zonder een minuut te verliezen, liep hij naar de buren om hun in een paar woorden de heele geschiedenis te vertellen. Ook hier vond hij medelijden en deelneming voor den krassen grijsaard. Eenstemmig verklaarden allen zich bereid, aanstonds hun voorhanden graan naar Cornille's molen te brengen.

Zoo gezegd, zoo gedaan! Het geheele dorp raakte op de been, en opnieuw toog eene karavaan van ezels, ditmaal werkelijk met koren beladen, op weg naar den molenberg.

De molen stond wijd open en voor de deur zat baas Cornille op een zijner zandzakken, met het gelaat in de handen verborgen te schreien. Bij zijn terugkeer had hij aanstonds ontdekt dat een vreemde den molen was binnengedrongen en zijn zoo zorgvuldig verborgen geheim alzoo was uitgelekt.

‘Wat blijft mij, arme stumper,’ riep hij als vernietigd uit, ‘anders over dan te sterven nu mijn molen onteerd is!’ En daarbij snikte hij zoo wanhopig, dat een steen er door vermurwd zou zijn geworden; hij sprak zijn molen met de teederste namen toe en onderhield zich met hem of het een oude vriend was.

Op dat oogenblik kwamen de ezels met hunne geleiders op de molenwerf aan en de laatsten riepen als in den goeden ouden tijd, uit éénen mond:

‘Hola, molenaar! Hola, baas Cornille!’

En nu werden de zakken voor zijne deur opgehoopt, dat het schoone gouden koren van alle kanten op den grond vloeide.

Baas Cornille zat dit in den aanvang staroogend en met open mond aan te staren. Daarna stond hij langzaam op, kwam bijna vreesachtig nader en nam een weinig van het koren in de volle hand.

‘Ja, ja, dat is koren,’ zei hij tusschen lachen en weenen, ‘waarachtig, dat is echt, goed koren; laat het mij maar eens goed bekijken.’

En wederom onderzocht hij het graan. Daarop wendde hij zich opeens in blijde zekerheid tot de omstanders:

‘Ja, ik wist het wel,’ zei hij, ‘dat ge weer bij mij terug zoudt komen; want de stoom-molenaar is toch maar een duitendief!’

Men wilde hem in zegepraal naar het dorp voeren; maar dat wilde hij niet hebben.

‘Neen, neen, jongens!’ riep hij afwerend; ‘eerst moet de molen wat te knabbelen hebben. Denkt eens aan, hoe lang hij niets tusschen de tanden heeft gehad.’

Aller oogen stonden vol tranen, toen de goede oude rechts en links ronddrentelde, de zakken uitschudde, de glinsterende oogen op den steen gevestigd hield, terwijl deze het koren fijnmaalde, en de geur van de fijne, opstuivende tarwebloem begeerig opsnoof.

Men moet het den dorpbewoners ter eere nageven, dat zij voortaan den ouden molenaar rijkelijk van werk voorzagen, tot hij op zekeren morgen gestorven was en thans de wieken van den laatsten windmolen voor altijd ophielden te draaien. Zij hadden hun tijd gehad: de stoom had de gebonden krachten van den groven, afhankelijken arbeid vrij gemaakt, en de stoute vleugelslag van den geest, die naar heerschappij streefde over de stof, liet zich door geene enkele overweging meer in boeien smeden.

(Vrij naar het Fransch van ALPHONSE DAUDET.)

De Erfgename van Zachenburg.
(*Vervolg.*)

Tante Irma werd bij deze woorden bleek van toorn.

‘Dasting! gij zijt een zot!’ snauwde zij hem toe.

Wenzel ging echter bedaard voort: ‘Ik heb de doodacte een valsch stuk genoemd en zal thans bewijzen, dat deze vervalsching gepleegd is met het doel om ter bestemder tijd daarvan een ongeoorloofd gebruik te maken. Als deze vervalsching plaats greep, lag de pastoor ziek te bed; daar meldde zich een vreemdeling in de pastorie aan, die zich voor een geleerde uitgaf en inzage van het kerkelijk archief verzocht, dewijl hij daarin bronnen voor een wetenschappelijken arbeid dacht te vinden. De pastoor was zwak genoeg den vreemdeling geloof te schenken. Te dier tijde is de vervalsching gepleegd en de doodacte geschreven geworden. Maar bij deze ééne vervalsching is het niet gebleven. Dezelfde man heeft ook de waarmerking der naamteekening vervalscht en zich op ongeoorloofde wijze van twee stempels bediend.’

Irma lag uitgeput en met gebalde vuisten in haren zetel. Dasting schoof doodsbleek op zijn stoel heen en weder.

‘Hoe wilt gij zulke sprookjes bewijzen?’ kreunde hij.

‘Daar kom ik nu op,’ antwoordde Wenzel. ‘Als vertegenwoordiger van gravin Leonie moest er mij natuurlijk veel aan gelegen zijn den vervalscher te ontdekken, ten einde hem desgevorderd aan het gerecht over te leveren. De erfenisaangelegenheden brachten eene groote briefwisseling mede. Onder de briefschrijvers was er een, wiens schrift eenige gelijkenis had met de valsche doodacte en de inschrijving in het kerkeboek; ik kon echter niet aannemen, dat de man, die zulk een eervol standpunt in de maatschappij innam, een gemeene misdadiger was. Ik legde derhalve zijn schrift, eer ik eene schrede verder ging, aan verscheidene deskundigen voor. Zij kwamen allen in hunne uitspraak overeen, dat de schrijver wel bij de vervalschingen zijn schrift veranderd had, maar hij er evenwel niet in gelukt was, het geheel onkenbaar te maken.’

‘Wie was het?’ vroeg Dasting, zoo mogelijk nog bleeker wordende.

‘Luister verder. Als ik het oordeel der zaakkundigen in mijn bezit had, verschafte ik mij van den vermoedelijken dader eene welgelijkende photographie. Hiermede reisde ik nogmaals naar St. Denis en vertoonde ze aan eenige personen, die met den vervalscher in betrekking geweest waren. Allen herkenden hem....’

Irma was na deze klare en bondige uiteenzetting niet meer honend en hoogmoedig; veeleer beschouwde zij den advocaat, dien zij nog voor weinige minuten zoo geringschattend en verachtend behandeld had, met stijgenden angst en slechts schuw waagde zij het, de oogen naar hem op te slaan. Ook Dasting was geheel uit het veld geslagen.

‘Genadige vrouw,’ ging Wenzel voort, ‘de valsche doodacte heeft u oneindig veel nadeel gedaan. Gij hebt daardoor, in geval Damiaan ergens anders gestorven mocht zijn, uwe aanspraken, wel is waar, niet verloren, maar als gravin Leonie de zaak aan het gerecht bekend wil maken, zult gij den moed niet hebben de erfenis op te eischen.’

‘En wie zou de vermoedelijke vervalscher zijn?’ viel Irma hem in de rede.

'Mijnheer de rechtsgeleerde Dasting, uw verloofde, heeft het niet beneden zich geacht, deze misdaad te plegen,' antwoordde Leonie's advocaat met ijzige bedaardheid.

Irma slaakte een gil. Ook Dasting zonk ontzet in zijn stoel achterover, doch herstelde zich weer spoedig en greep naar de doodacte.

'Halt!' sprak Wenzel, het papier bij zich stekende, 'dit stuk blijft in mijn bezit. Wij zullen echter onze verhandelingen een waardig slot geven, waarbij gravin Leonie gerechtigheid wedervaart en u schande, gevangenis en verachting bespaard wordt. Ik heb voor u, mevrouw de gravin, eene acte gereed gemaakt, die ik u hiermede ter onderteekening voorleg. Gij doet daarin afstand van de aan u vermaakte goederen ten gunste van gravin Leonie, die daarentegen de belofte doet de beproefde bedriegerijen met den sluier der geheimhouding te bedekken. Hier is de pen, genadige vrouw; bedenk u niet lang; want een gunstiger vergelijk komt nooit meer voor.'

Irma wees de gedane beschuldiging van zich af, wierp de pen weg en barstte in verwenschingen los. Wenzel greep haar bij de hand en sprak koel:

'Praatjes, genadige vrouw! De Hemel verhoort de verwenschingen van slechte menschen niet. Wees niet kinderachtig; onderteeken spoedig, anders moge morgen de gerechtigheid haren loop hebben.'

Knarsetandend van woede teekende zij en vloog daarop als eene furie naar hare kamer. Dasting strompelde haar na. Wenzel en Leonie waren alleen in de bibliotheek achtergebleven en stonden nu zwijgend tegenover elkander.

'Neem de acte van afstand in bewaring,' zeide hij eindelijk. 'Gij zijt daardoor voorde vervolgingen van uwe tante voortaan gevrijwaard.'

De jonge gravin zag hem met omfloersde oogen aan en lispelde:

'Ik had u groot onrecht aangedaan, want ik meende dat gij naar het leger der verbonden vijanden overgeloopen waart. Kunt gij mij dat vergeven?'

'Ik moest den schijn aannemen,' antwoordde hij, 'maar wees verzekerd, Leonie, dat ik nooit op eene andere zijde dan de uwe staan zal!'

Door zijn gevoel overmeesterd, vatte hij hare hand.

'Mijne achting en dankbaarheid zijn grenzenloos,' fluisterde zij verward. 'Schenk mij ook in het vervolg uwe vriendschap!....'

De rechtsgeleerde, die te voren alles zoo slim berekend had, stond op het punt zijne met moeite bewaarde bedaardheid te verliezen en zich door zijn hartstocht te laten medesleepen. Daar kwam Sylphide binnen.

'Lieve vriendin,' riep Leonie haar toe; 'docter Wenzel heeft den Zachenburg voor ons behouden.'

De voormalige kamenier drukte hem zwijgend de hand en zag hem en Leonie zoo beteekenisvol aan als wilde zij zeggen:

'Was hij een edelman, dan ware het een schoon paar.'

VIII.

Wuster, de onverbeterlijke wilddief, was weer eens het woud ingegaan. In de nabijheid eener bron, waar de reeën kwamen drinken, lag hij beweegloos in het dichte struikgewas. Van de tegenovergestelde zijde van het bosch kwam de jager Kosegarten aansluipen. Hij kromde den anders zoo strammen rug, loerde overal tusschen de boomstammen door en legde zich niet ver van de plaats, waar Wuster zich verborgen

hield, op den grond neder. Geruimen tijd bewoog zich geen van beiden. Daar naderde eene kudde reeën, die schuw en voorzichtig naar de bron trippelden. Thans hadden zij haar bereikt en begonnen te drinken. Snel greep Wuster het geweer, dat hij naast zich op het mos geleid had, en legde aan. Aan den op den loer liggenden Kosegarten ontging geene enkele zijner bewegingen, en zich halverwege oprichtende, stak hij zijne buks door het Struikgewas heen: eer nog Wuster's kogel den loop verlaten had, knalde het schot van den jager.

'Jezus, Maria!' kreet Wuster, nederzinkende, want de lading was hem midden in de borst gedrongen.

Kosegarten bleef nog eene wijl op zijne plaats; eerst toen alles in het rond stil bleef en ook Wuster geene beweging meer maakte en geen geluid gaf, ging hij voorzichtig op hem toe om zich te overtuigen of hij werkelijk dood was; maar hij ging niet over de open plek, op welke hij eerder gezien kon worden, maar liep er in een wijden kring omheen tot hij den doodelijk getroffene genaderd was. Hij boog zich over hem en onderzocht hem vluchtig. Met den uitslag van dit onderzoek tevreden, verliet hij de plek.

Aanvankelijk liep hij langzaam, maar steeds sneller werd zijn stap, ademloos snelde hij ten laatste voort, en de angst verliet hem niet vóór hij op den grooten trap voor het slot stond.

Zijn eerste gang was naar Irma; maar het dienstmeisje zegde hem, dat de genadige vrouw ziek was, zoodat hij haar heden niet meer spreken kon.

Zij was waarlijk ziek en niet in staat om iemand te ontvangen. De jager kwam namelijk even na het oogenblik, dat docter Wenzel haar zoo onverwachts ontmaskerd had.

Hoeveel omzichtigheid Kosegarten ook gebruikt had, was zijne bloedige daad toch gezien, maar de getuigen (een paar houtsprokkelende vrouwen) hielden zich stil, want zij vreesden voor haar leven. Eerst als de moordenaar zich ver genoeg verwijderd had, snelden zij naar Wuster. Hij was niet dood, maar ontwaakte juist uit zijne bezwijming.

'Ik ben zwaar in de borst verwond,' kermde hij; 'Kosegarten heeft zijne zaak zoo goed gemaakt, dat ik niet lang meer leven zal. Bewijs mij den liefdedienst en draag mij naar mijne hut, opdat ik in de armen mijner zuster kunne sterven.'

De vrouwen deden haar uiterste best om hem op de been te helpen, maar hare pogingen waren vruchteloos en zij konden den zwaren man niet dragen. Zij kwamen nu overeen, dat de eene bij den verwonde blijven, de andere echter mannelijke hulp zou gaan halen. Dit laatste duurde tamelijk lang, want de menschen waren al en op verafgelegen akkers bezig.

Toevallig kwam de houtvester Wolfsheim daar langs, als de eindelijk bijeengeroepen mannen op het punt waren Wuster op een inderhaast uit takken gemaakte baar te vervoeren.

'Zoo heeft hem dan toch eenmaal gelijk ik altijd voorspeld heb, het gewone lot van den onverbeterlijken wilddief getroffen,' sprak hij hoofdschuddend. 'Draag de baar naar het slot, niet naar de hut, waar hij geene hulp zou vinden.'

Wuster verzette zich daar aanvankelijk tegen, maar weldra bezon hij zich en zegde:

'Ja, naar het slot, daar heb ik hen allen bijeen. Waarschuwt echter mijne zuster, dat zij onmiddellijk bij mij kome.'

De gekwetste werd op Zachenburg terstond op het zorgvuldigst verpleegd en een renbode vertrok in vliegende galop naar de stad om een geneesheer te halen en bij het gerecht aangifte van het gebeurde te doen. De dokter en de onderzoeksrechter

kwamen te gelijk aan; intusschen was de jager Kosegarten door het mannelijk dienstpersoneel van het kasteel gevangen genomen.

Nadat de dokter Wuster's wonde zorgvuldig verbonden en hem eene versterkende artsenij gegeven had, verlangde Wuster zelf naar den rechter, gaf echter tevens den wensch te kennen, dat zijne zuster, gravin Leonie en Sylphide bij zijn verhoor tegenwoordig zouden zijn. Er werd aan zijn verlangen voldaan en nu legde hij de volgende bekentenis af:

'Kosegarten heeft mij opgewacht en mij een kogel door de borst gejaagd. Ik mocht natuurlijk niet blijven leven, want Irma had het grootste belang bij mijn dood. Het zal er ook wel van komen, maar ik zal, hoop ik, nog wel zoo lang leven tot ik mijne verklaring geëindigd heb, die ik reeds lang had moeten afleggen. Mijn naam *Wuster* is slechts een verdichte, eigenlijk heet ik *Neumaier* en ben in de nabijheid van het riddergoed Temesware geboren. Ik geloot dat het wel reeds vier en twintig jaar geleden zal zijn, dat de graaf van Zachenburg met zijne jonge gemalin op het riddergoed woonde; gravin Irma woonde bij hen in. Zij had een wrok tegen haar broeder wegens een kind, den kleinen Damiaan, met wien mijne zuster dagelijks eene wandeling in het bosch moest gaan doen. Met goud perste Irma mij de belofte af het kind te zullen ombrengen. Ik liet mij, helaas! verleiden, ontnam Micheline met geweld het kind en dreigde haar met den dood, als zij mij verried. Vermoorden kon ik den armen knaap niet, zoo diep was ik nog niet gezonken, maar ik bracht het kind in Parijs naar het vondelingenhuis; aan reisgeld ontbrak het mij niet. Nog denzelfden dag werd de kleine Damiaan door een Duitsch koopman aangenomen, gelijk ik mij met eigen oogen overtuigd had.'

Uitgeput hield hij stil. Leonie had hem met zenuwachtige spanning de woorden van de lippen gelezen. Nu wendde zij zich tot Micheline en vroeg:

'Zijt gij het kindermeisje onder wier hoede Damiaan stond?'

'Dat ben ik,' snikte deze; 'maar ik zweer bij God, dat ik geen deel had aan den menschenroof, doch mij uit alle macht daartegen verzette.'

'Is alles waar, wat uw broeder verhaalt?'

'Letterlijk, genadige freule. Daarbij kunt gij hem ook gelooven, dewijl hij op zijn sterfbed ligt, hij zal toch met geene leugen beladen de eeuwigheid willen ingaan!'

Na eene lange poos ging de gekwetste aldus voort:

'De gravin, die ik voorloog dat ik het kind vermoord had, gaf mij het beloofde loon, maar zij knoopte er de voorwaarde aan vast, dat ik het land verlaten en haar nooit meer onder de oogen treden zou. Deze voorwaarde nam ik gaarne aan.'

'Wist gravin Irma werkelijk niet, waarheen gij het kind gebracht hadt?' vroeg de rechter.

'Neen, ik had haar gezegd, dat Damiaan met een zwaren steen om den hals op den bodem van den Donau lag.'

'En zij geloofde het?'

'Zij geloofde het zoo vast, dat zij dreigde, mij als moordenaar aan te geven als ik den mond niet dichtgesloten hield en haar in ongelegenheid bracht.'

'Hoe heette de man, die het kind uit het vondelinghuis tot zich nam?'

'Casimir Wenzel.'

'Wenzel?' vroeg Leonie.

'Ja, hij heette Wenzel; maar gij kunt hem niet meer als getuige oproepen, want hij ligt sinds lang op het kerkhof van Père-la-Chaise te Parijs.

'En Damiaan?' vroeg Leonie geweldig bevende, 'wat is er van hem geworden?'

‘Ik weet het niet. Het geweten en de onrust dreven mij als een vogelvrije door de wereld, tot ik eindelijk door het noodlot op deze plaats vastgehouden werd; God heeft het zoo gewild, opdat ik voor mijne misdaad gestraft zou worden en eene rouwmoedige bekentenis afleggen. Zoo Damiaan ooit wedergevonden wierde, zou men hem terstond herkennen, want hij heeft eene vlek op den linkerarm, die op eene roode roos met doornen en bladeren gelijkt.’

‘Dat is waar,’ viel Micheline hem in de rede.

‘Genadige freule,’ hernam de gekwetste, ‘ik wil u een vermoeden bekend maken, dat bij mij opgekomen is, maar slechts aan u alleen, daar het mij niet past, een gerucht te doen ontslaan, dat mogelijk valsch zal blijken te zijn.’

Leonie neigde haar oor naar zijn mond en hij fluisterde iets wat haar eene groote ontroering veroorzaakte. Zij slaakte een lichten kreet en wankelde op hare voeten. Zij herstelde zich echter spoedig en ijlde naar Wenzel's kamer.

Wenzel zat te schrijven. Bij haar binnentreden sprong hij op en beiden stonden, met een gloeiend rood overgoten, zwijgend tegenover elkander.

(*Slot volgt.*)

DE RUÏNE VAN HET AFGEBRANDE KURHAUS TE SCHEVENINGEN.

[Nummer 9]

HET STANDBEELD VOOR HUGO DE GROOT TE DELFT.

Onze gravures.

Het standbeeld voor Hugo de Groot te Delft.

Sedert eenige dagen mag de stad Delft, waar Hugo de Groot den 10en April 1583 het eerste levenslicht aanschouwde, zich beroemen op een prachtig gedenkteeken voor dien grooten rechtsgeleerde.

Twee eeuwen zijn, naar het schijnt, noodig geweest om te overwegen of de man, die onder den naam van Hugo Grotius in de geheele wetenschappelijke wereld als een der grootste vernuften van zijn tijd bekend staat, in zijne vaderstad door een standbeeld verdiende vereeuwigd te worden. En toch was al vroeg het besef levendig dat zijne nagedachtenis daar recht op had. Reeds tijdens het raadpensionarisschap van Johan de Witt had deze staatsman er bij de regeering van Delft op aangedrongen, den beroemden geleerde en burger een praalbeeld op te richten. Doch die regeering gaf eerst in 1663 aan de kinderen van Hugo de Groot verlof, om in het koor der Nieuwe Kerk, waar de groote man in den familiekelder begraven lag, een eeregraf voor hem te mogen oprichten.

Het dralen der Delftsche regeering zal wel moeten toegeschreven worden aan den partijstrijd dier dagen, waaraan Hugo de Groot het te danken had dat hij op Loevenstein gevangen werd gezet; dat hij, in eene boekenkist uit zijn kerker ontsnapt, het overige van zijn leven in het land der ballingschap moest doorbrengen, en dit men zelfs na zijnen dood zijne nagedachtenis niet met rust kon laten, zoodat Vondel zijne verontwaardiging lucht gaf in den uitroep:

O farizeeuwsche grijns met schijngeloof vernist,
Die 't Groote lijk vervolgt ook in zijn tweede kist,
Gij, Helhond, past het u dien Herkles aan te bassen,
Te storen op 't altaar den Fenix in zijn asschen,
Den mond van 't Hollandsch recht, door Themis zelf beweend?
Zoo knaag uw tanden stomp aan 't heilige gebeent!

Doch dat er later, toen die partijschappen reeds lang doodgebloed waren, nog zooveel water door de Delftsche grachten moest loopen, eer er weder van een monument voor den grooten Delvenaar sprake was, mag in onze eeuw van standbeelden minstens opmerkenswaardig genoemd worden. Misschien ligt dit voor een gedeelte aan de geringe populariteit, welke de beroemde man in zijn vaderland geniet, waar hij zijne bekendheid veel meer dankt aan de romantische geschiedenis zijner ontsnapping van Loevenstein, dan aan zijne verdiensten als rechtsgeleerde of Latijnsch dichter, verdiensten, die de groote massa des volks uit den aard der zaak koud laten.

Hoe het daarmee zij, Hugo de Groot heeft thans zijn standbeeld en een prachtig ook, want bevoegde kunstrechters roemen om strijd de onberispelijke verhoudingen, den adel der gelaatsuitdrukking de zuiverheid der lijnen, de klassieke drapeering en de keurige uitvoering van het kunstwerk.

Zaterdag 25 September heeft de onthulling van het standbeeld met de gebruikelijke plechtigheid plaats gehad.

Tik-tak.

Zulk tafereel is altoos welkom, want waar het kinderbeeld in den zachten gloor van innemende naieveteit en onschuld, en in den meer helderen glans van reine schoonheid en bloesemende gezondheid voortreedt, daar is de belangstelling, de bijval verzekerd. Wij zien zoo gaarne het gelukkigste en heerlijkste tijdperk, de lente onzes levens in een aanminnig beeld teruggetooverd.

En wat deze bevallige schilderij nog belangwekkender maakt, is dat de kunstenaar ons hier een tooneeltje uit zijn eigen gezellig te huis aanbiedt. Hij stelt zich zelven aan ons voor op het oogenblik, dat zijn lief dochtertje hem op den schoot geklauterd is en hem door haar vroolijk gesnap al de teleurstellingen en zorgen, zoo ruim aan het kunstenaarsleven verbonden, geheel vergeten doet.

Knut Ekwall, de schilder, dien wij hier in zijn huiselijk leven bespieden, werd den 3^{en} April 1843 op het landgoed Gransbo in de Zweedsche provincie Smäland geboren. Sedert 1859 bezocht hij de academie te Stockholm, wijdde zich aanvankelijk aan de houtsneêkunst en vervolgens aan het illustratievak te Leipzig en Berlijn. Nadat hij in laatstgenoemde stad als leerling van den bekenden Ludwig Knaus een jaar lang verder onderricht genoten had, legde hij zich op het schilderen van genrestukjes toe en heeft sedert reeds een aantal bevallige en belangwekkende tafereeltjes vervaardigd, waarvan dat, wat wij hier in gravure vertoonen, zeker niet de minste waarde heeft.

In de klem.

Neen, het arme sprinkhaantje had voorzeker niet gedacht, toen het zoo lustig tusschen het hooge gras en de dichte struiken rondsprong, dat het die vreugde zoo duur bekoopen zou! Juist te midden van een bijzonder termen sprong, die hem ter hoogte van het takje opvoerde, waarop een jong vogeltje zat te wiegelen, voelt de zespootige gymnast zich eensklaps vastgehouden, en wat hij rukt of trekkebeent, hij komt niet meer los: voor altijd zit hij in de klem; want het is niet te verwachten dat zijn bespringer den eenmaal gevangen buit weer zal laten schieten: het is misschien de eerste prooi, die de aankomende insektenjager verschalkt, en dat hij er niet weinig op verlekkerd is, kan men uit zijne glinsterende oogjes en het geklapwiek zijner halfwassen vleugeltjes genoeg opmaken.

Het is met het lustige springertje gedaan: zoo maakt ook zelfs in de insektenwereld de dood soms onverwacht aan het vroolijkste leven een einde.

Naar Rome!
Reisherinneringen van J.R. van der Lans.
(Vervolg.)

VIII.

Naar Napels. - De kade. - Het water der Middellandsche Zee. - De Blauwe Grot. - Capri. - Sorrento.

Veder Napoli è poi morire, Napels zien en dan sterven. - Ik heb volkomen vrede met deze oude spreuk, mits men er door te verstaan wil geven dat wie eenmaal Napels en zijne heerlijke baai gezien heeft, zich niet moet voorstellen vóór zijn dood nog iets schooners en bevalliger in Gods groote schepping te aanschouwen. Maar te verlangen dat hij dan maar aanstonds de oogen voorgoed dicht doe, vind ik wel wat kras, en ik voor mij verheug er mij hartelijk over, dat het gezicht van Napels mij niet het leven gekost heeft en ik nog in de gelegenheid ben, den lezer althans een klein weinigje van al dat schoons te verhalen; want ik heb volstrekt de pretentie niet, hem door mijn geschrijf ook maar het tiende deel van het genot te doen smaken, dat de aanschouwing van Napels en zijne onvergelijkelijke omgeving van azuren wateren en smaragden bergen oplevert.

Het was eene aangename verpoozing voor ons, dat tochtje naar Napels, Capri, Sorrento en Pompeï te midden der vermoeiende bezichtiging van Romes ontelbare heiligdommen en merkwaardigheden. Hoe! zal menigeen mij misschien hier te gemoet voeren, was een dag of tien in Rome u dan reeds teveel? O neen! haast ik mij daarop te antwoorden; zelfs een vol jaar zou nauwelijks toereikend zijn om al de kunstschatten, al de monumenten van Rome naar behooren te leeren kennen; doch als men daartoe slechts eenige dagen beschikbaar heeft en dus gedoemd is, tien, twintig kerken, de een al rijker dan de andere, achter elkaar te bewonderen, dan wordt dit ondanks alle verscheidenheid wel wat eentonig en is het een genot, er weer eens voor een paar dagen uit te loopen.

Ik maakte dan ook gretig van de daartoe geboden gelegenheid gebruik en vond het alleen maar jammer, dat we, na 's Zaterdagsmiddags in de Heilige Stad aangekomen te zijn, die reeds 's Maandagsmiddags weer moesten verlaten; doch dit kon nu eenmaal niet anders met het oog op den dag der audiëntie bij den H. Vader, die op den laatsten Zaterdag van ons verblijf te Rome bepaald was.

Aan de grootste helft der pelgrims scheen de uittocht even welkom te zijn, want de meesten waren van de partij, toen wij langs de bouwvallen der waterleiding van Claudius - bruine brokstukken van bogen en pijlers, die als kolossale, verdroogde en afgeknabbelde stukken roggebrood door het groene veld verspreid liggen - in de richting van Napels stoomden, eerst door de kale Romeinsche Campagna, precies een welig heideveld in ons vaderland, en vervolgens door het heerlijkste landschap dat men bedenken kan; hier hemelhooge bergen, daar lachende, golvende vlakten, overal zilvergroene olijven en weelderige wijnranken, die zich als guirlandes van den eenen boom tot den anderen slingerden, en eindelijk in de verte de blauwachtig grijze Vesuvius, als een reusachtige steekhoed met eene zachte pluim van rookwolken bekroond.

Van den trein in den omnibus overgestapt, reden we heel Napels door, en ronduit gezegd, was de eerste indruk lang niet van de gunstigste. Men had onze huismoeders eens moeten hooren over die smerige hooge huizen, die met hunne balkons op alle verdiepingen aan ontzaglijke konijnenhokken deden denken, over het ondergoed, dat op de balustrades te drogen hing, de havelooze kinderen en slordige wijven, die daartusschen rondscharrelden en over den ver van aangenamen reuk, die ons tegengeurde uit de nauwe zijstraten, krioelend van menschelijk.... ongedierte.

Het was maar goed, dat we weldra aan ééne zijde de frissche, wijde, blauwe zee hadden, van waar ons een verfrisschend koeltje tegenwaaide; want waarlijk op de

drukke kade met hare talrijke kraampjes van *acqua fresca* (versch water), citroenen, zeevisch, schelpen en eene soort van pannekoeken, in de open lucht gebakken en als een vuilen schoteldoek op eene vervelooze plank uitgespreid, rook het alles behalve frisch. Die kraampjes, hier en daar afgewisseld door een kijkspel, een doedelzakspeler of een koopman met artikelen van bloedkraal deden aan eene boerenkermis denken, waarbij het gegons en gejoel, dat uit de bedrijvige menigte opging, volkomen paste.

Allengs bereikten we echter het meer aristocratisch gedeelte der stad, waar zich de groote hotels bevinden. Statig en hoog als paleizen rijzen zij langs de breede kade omhoog, die, met groote grijze zerken geplaveid en van eene breede steenen borstwering voorzien, zich langs de geheele baai uitstrekt en de heerlijkste wandeling vormt, vooral aan haar eene uiteinde, waar zij ruimte genoeg aanbiedt voor een uitgestrekt park. Ofschoon eerst laat in het hotel aangekomen, konden de meesten van ons gezelschap toch niet nalaten, nog eene wandeling langs die kade te maken. Wat een gewoel, als men op het bovenbedoelde, bedrijvige gedeelte tusschen de kraampjes en uitstallingen dwaalde, waar doedelzakspelers doedelden, eene groep zangers hun lied van *Santa Lucia* onder begeleiding der gitaar, voor een wijnhuis of eene restauratie in de open lucht, ten gehoore gaven, *lazzaroni* hun kroost om een *soldo* op ons afstuurden of de verkoopers van schelpen of koraalgewassen ons hunne waar aanprezen. Ik bleef voor een kraampje staan, waar allerlei soort van schelpdieren in tobbekens met water waren uitgestald, nieuwsgierig of die nu allemaal als eetwaar verkocht werden; want ik bemerkte verscheidene schelpdieren, die ook aan ons strand worden aangetroffen, waar echter niemand het in het hoofd krijgt, ze als oesters of mosselen op te slurpen. Waarschijnlijk om mij goesting te doen krijgen haalde de koopman eene lange gootvormige schelp, zooals ik meermalen te Scheveningen gezien heb, uit het water en hield haar omhoog geheven, waarop er een lange, slijmerige, witachtige worm of slak al kronkelend uitzakte. Ik moest het hoofd om wenden van misselijkheid. Zonderlinge uitwerking der gewoonte, want waarom zou dit schelpdier niet even smakelijk zijn als eene oester, die zelfs aan de fijnste tafel niet versmaad wordt?

Lang nadat het gewoel aan dit drukke gedeelte der kade reeds verstomd was, bleven enkele groepen van ons gezelschap nog aan het stille, aristocratische eind, in de nabijheid van het hotel naar het zachte gemurmel der Middellandsche Zee luisteren, de frischheid van het koeltje inademen en zich verlustigen in den heerlijken avond met zijn liefelijk maanlicht en zijn tintelend stargeflonker, in de donkere, kabbelende golven weerkaatst. Vreemd en klagend als de stem van een strandvogel klonk ons van de watervlakte het geroep *Barca! barca!* tegen, waarmee een eenzame bootsman de wandelaars tot een tochtje door de slapende baai wilde uitlokken; en als er zich nòg een liefhebber opgedaan had, zou ik er gaarne van geprofiteerd hebben, zoo lachte mij het denkbeeld aan, op den breeden schoot der stille golven in zoete mijmering gewiegd te worden.

Doch den volgenden morgen, onder vollen zonnegloed, zouden wij allen dit genot smaken: de stoomboot voerde ons naar het eiland Capri. Het had heel wat in, eer het gansche gezelschap in bootjes aan boord geroeid was, van waar wij den blik konden laten rondweiden over het gewoel der haven, over de stad, die met hare witte huizen amphitheatersgewijze uit het blauwe water oprees, in het morgenlicht helder tegen de groene berghelling afstekend, en over de onmetelijke licht kabbelende watervlakte in het rond. Maar de bedelaars en schooiers van allerlei aard, die in de kleine schuitjes rondom den grooten boot krioelden, zorgden wel onze aandacht van al dat schoons af te leiden, om die tot hen en hunne vertooningen te trekken. Deze liet een klein

kind op bloote voetjes op de bank van een schuitje voor ons dansen, een ander speelde op den doedelzak, een derde bood ons een stok of een snuisterijtje van bloedkraal te koop aan, doch het meeste bijval hadden de zwemmers, die al schreeuwend in het heldere water spartelden en dartelden en als zeehonden doken naar elken *soldo*, dien men hun toewierp. Het was eene klucht om aan te zien, hoe zij tot op den bodem met elkaar worstelden om den buit machtig te worden, en ten slotte de overwinnaar, met het geldstuk tusschen de tanden, zegevierend naar boven kwam, om aanstonds opnieuw een stukje koper na te duiken, dat van den boot kwam gevlogen en in de golven verdween.

In het kristalheldere water, door de felle zon beschenen, waren al hunne bewegingen duidelijk te volgen. Dat water lijkt dan ook evenveel op het groengrijze vocht, dat onze stranden bespoelt, als de diep blauwe Italiaansche hemel op de nevelige luchten van ons vaderland. Het is zoo doorschijnend, zoo licht en fijn, dat het eer *eau de Cologne* schijnt dan

zeewater, en zoo blauw, dat een onzer er een glas vol uitschepte, om zich te overtuigen dat die kleur werkelijk niets anders was dan de weerspiegeling van het vlekkelooze azuur des hemels.

Dat dit inderdaad het geval is, bewijst de afwisseling der tinten, zoodra men onder den wal komt, en de groene bergen zich met al hunne schakeeringen in het water weerkaatsen, dat onder den invloed van licht en schaduw alle kleuren van den regenboog aanneemt: hier smaragdgroen, elders korenblauw, purper of violet. Geene prachtigere uitwerking der lichtspiegeling dan in de zoogenaamde Blauwe Grot, eene onderaardsche spelonk, waarvan de wanden met zilvergrijze zijde schijnen gedrapeerd, terwijl de bodem uit golvend blauw fluweel met een zilveren weerschijn bestaat: het is het vloeibaar, azuurkleurig kristal, dat door de nauwe opening der grot binnendringt en door zijne kabbelingen en tintelingen dit onbeschrijfelijk uitwerksel teweegbrengt.

Na te Capri, op een terras aan volle zee, ons aan oesters, zeevisch en verderen Italiaanschen kost te goed gedaan te hebben, keerden wij met den stoomboot terug, doch om in plaats van te Napels, te Sorrento uit te stappen. Hoog op de rotsen van den oever rees het stadje voor ons op als de muren van eene ontoegankelijke vesting.

Daar zouden wij dien avond vernachten, en nauwelijks waren wij onder den wal of daar kwamen een dozijn bootjes, met ongeschoeide roeiers bemand, als Indiaansche prauwen op ons toegeschoten. Dat waren de omnibussen der hotels: dat bleek uit de bordjes, die zij aan den achtersteven voerden en waarop de namen *Hôtel Tramontane, Hôtel de l'Europe, Hôtel Vittoria* den bezoekers de keus lieten, in welk van de arendsnesten daarboven op de rots zij wilden vernachten.

Wij voor ons hadden geen keus en dat gaf tot heel wat verwarring aanleiding, als bij voorbeeld deze of gene diklijvige dame, door de kreten der roeiers misleid, zich met veel moeite in een verkeerd schuitje had laten sjorren en zij dus weer overgeheschen moest worden. Eindelijk stonden we aan den voet van het torenhooge gevaarte, dat ons als het hotel werd aangewezen; doch hoe daar te komen? Een blik omhoog deed ons duizelen; daar boden een paar kerels ons ezels aan, waarop wij den tocht naar boven konden maken, maar daar waagde niemand zich aan: dan liever te voet den steilen weg beklauterd, die zigzagsgewijze en op het laatst in den vorm van een gewelfden tunnel omhoog voerde.

Ten laatste hadden wij het hotel bereikt: het was een paleis te midden van een lusthof van bloemen, citroenen, druiven en oranjeappels. Sorrento, het is een paradijs, waar de wazige druiven en de gouden oranjeappelen u van alle kanten als in den mond groeien. Helaas, dat wij ook hier maar kort konden vertoeven; reeds den volgenden morgen om zes uur stonden de open rijtuigen gereed om ons, tusschen guirlandes van wingerdranken en onder de geuren der oranjebloesems, door het tooneel van het weligste, bloeiendste leven, naar Pompeï, de stad des doods te voeren.

De rijkdom der natuur, die ons hier van alle kanten in overstelpenden overvloed omringt, zegt ons wat Pompeï eenmaal geweest is, toen de rijke, weelderige Romeinen, die hier hunne lustverblijven hadden, er de zoele balsemlucht kwamen inademen, die, door de lichte zeebries verfrischt, het lichaam een gevoel van de aangenaamste behaaglijkheid meedeelt. Hier had ook de wellusteling Nero zijn landhuis, dat wie weet van welke zwelgerijen het schouwspel geweest is; hier heerschten weelde en pracht, dartelheid en overdaad; eene volgende maal zullen wij zien wat er van dit alles is overgebleven.

(*Wordt vervolgd.*)

De mensch in den wilden staat en de hedendaagsche barbaren.

Laat ons even een blik werpen op die gewesten, welke in de laatste jaren in alle richtingen zijn doorkruist door de onvermoeide zendelingen der beschaving; en als gij wilt eerst een bezoek brengen bij de roodhuiden van Brazilië, aan den stam der Mesayas.

De Mesayas zijn niet geheel en al ontbloot van verstandsontwikkeling en zelfs van wijsgeerige denkbeelden, evenmin als sommige Afrikaansche stammen, waarvan we zoo aanstonds zullen spreken. Zij hebben een zeer eenvoudig Godsbegrip: zij gelooven aan het bestaan van een hooger wezen, wiens naam zij vreezen uit te spreken. De zichtbare openbaring van dien God is de *buèqué*, een allerfraaiste vogel met een goudgroenen hals en eene helderroode borst.

Hun wereldstelsel boezemt ons bijzoneer veel belang in. Volgens de Mesayas bestaat de wereld uit een buitensten, doorschijnenden bol en een binnensten, ondoorschijnenden bol; de eerste wordt door de godheid bewoond. Op den laatsten leven en sterven de roode menschen; aan het eind van dit leven wacht hen eene belooning of eene straf.

‘Twee starren *Veï* en *Yacé* (de zon en de maan) verlichten beurtelings den bovensten bol. De sterren, *Ceta*, zijn de eenvoudige lampen, die den ondersten bol, de verblijfplaats der menschen, haar licht geven.

De Mesayas kunnen slechts tot drie tellen.

Zij snijden hunne dooden aan stukken, verbranden het vleesch en bewaren de beenderen, die zij rood en zwart verwen en in kruiken in de bosschen begraven. Zij blijven op een behoorlijken afstand van die plaats, uit vrees dat de ziel van den afgestorvene, die een ander lichaam zoekt, in het hunne eene verblijfplaats kieze, en twee zielen in één lichaam, dat zou te lastig worden.

Zij omgorden hunne lendenen met vlechtwerk van het haar der apensoort *Ateles ruber.* Mannen en vrouwen dragen het haar als een paardestaart en bevestigen rondom den mond lange, scherpe doorns van mimosa, die schuins naar voren staan. Hunne wapenen zijn een boog, eene knods en een slok met een gespleten uiteinde om steenen te werpen.

Hunne grootste vijanden zijn de Miranhas, een naburige stam. Elke Miranha, die in hunne handen valt, wordt op plechtige wijze vetgemest en opgegeten. Als zij omtrent het eerste punt voldaan zijn, geven zij den gevangene bevel hout te gaan halen uit het bosch, opdat hij den volgenden dag gekookt kunne worden. Dat werk wordt door den armen gevangene met onverschilligheid verricht, hij zingt daarbij een deuntje om zijnen overwinnaar te tarten. Als hij met zijne vracht terugkomt, merkt men op zijn lichaam die deelen met gelen oker, waaraan men zich den volgenden dag denkt te vergasten, daarop houdt men feest, waarbij de gevangene zijne overwinnaars met dansen moet vermaken.

Den volgenden morgen, bij zijn ontwaken, opent men zijn lichaam, men wascht het in eene nabij zijnde beek, en eenige oude vrouwen, die in de kookkunst volleerd zijn, snijden het in kleine stukken, werpen het in een ketel met water en Spaanschen peper en leggen het vuur aan, waarvoor de overledene 's avonds te voren het hout heeft gezocht. Weldra is die walgelijke ragout aan het koken. Elk der gasten dient men een stukje Indiaan toe, met een weinig saus. De ingewanden worden op een

kolenvuur gebraden en de beenderen gespleten om het merg daaruit te zuigen. Het hoofd wordt gedroogd en geschilderd om het te kunnen bewaren.

Niet ver van daar wonen de Cuhmanas, die hunne lippen tatoueeren en hunne wangen met slakkenhuisjes versieren; de Teimbiras, die hun gelaat zwart verven en een rond stukje hout in de onderlip bevestigen; de Yames, die de beenderen hunner dooden stuk slaan om het merg er uit te zuigen, in de meening, dat de ziel van den overledene daarin verborgen is, en daardoor in hen herleeft. De Muras houden op een verren afstand gesprekken met elkander, door middel van eene fluit met vijf gaten en door hunne muzikale taal. Twee zulke Indianen, welke door eene breede rivier van elkaâr gescheiden zijn, praten zoo over het schoon weer, over den regen, verhalen elkaâr hunne lotgevallen, enz. Evenals bij de andere stammen is de major-toon uit hunne melodieën gebannen; de natuurmensch drukt zich slechts in droeve tonen uit.

Die taal herinnert ons de roodhuiden uit het verre westen van Amerika, die dikwijls met elkaâr spreken door middel van teekens; diezelfde roodhuiden zijn het, welke nog steeds de afschuwelijke gewoonte hebben om de overwonnenen te scalpeeren, hun de hoofdhuid met haar af te rukken.

Minder beschaafd dan de voorgaanden zijn de Macus van Japura; zij leven in de wouden, klimmen als katten in de boomen om vogels te vangen en eieren te zoeken, waarmede zij zich voeden; zij eten rauwe wortels en plukken de onrijpe vruchten van de boomen.

Eene der zonderlingste gewoonten van de inboorlingen dier verre gewesten was die, om het hoofd plat te drukken, hetgeen vooral in gebruik was bij de Omaguas van San-Pablo. De moeders wikkelden het hoofd der pas geboren kinderen in watten, drukten het tusschen twee plankjes en verzwaarden die drukking totdat het kind alleen kon loopen. Terwijl het kind nog jong was, en nauwelijks kon praten, had het reeds een langwerpigen schedel in den vorm van een bisschopsmijter. Maar toen zij eenmaal met de Spanjaarden in aanraking kwamen, verdween de mode der langwerpige hoofden tot groot spijt van velen, die zich gedwongen zagen daarmede tot aan hunnen dood te loopen. Het jongere geslacht behield den natuurlijken schedelvorm.

Men heeft het zonderlinge feit waargenomen, dat, na de afschaffing van den traditioneelen schedelvorm, het aantal inboorlingen aanmerkelijk verminderd is.

De volksstammen van Zuid-Amerika staan veel hooger dan sommige stammen van Midden-Afrika. Sir Baker verhaalt ons, dat binnen het gebied der Nouers, de mannen altijd naakt loopen; hun lichaam besmeren zij met een mengsel van asch en hun haar verven zij rood, hetgeen hun een duivelachtig voorkomen geeft. De gehuwde vrouwen dragen eenen gordel van bladeren, en de meer elegante dames bovendien eenen bloemruiker aan een touwtje. Zij maken eene insnijding in de onderlip en bevestigen daarin een stukje dik ijzerdraad, dat als de horen van eenen rhinoceros vooruitsteekt.

De veelwijverij is de algemeene regel bij die stammen, vooral bij de rijke lieden, want eene vrouw koopt men daar voor tien koeien. De vrouw is er een eigendom, evenals in Australië. Daar het moederschap er eene eer is, gebeurt het dikwijls, dat een enkel man een zeer groot aantal zonen en dochteren bezit. Zoo bezat het opperhoofd van den stam, waarover wij zooeven spraken, reeds 116 kinderen, op het tijdstip, dat Sir Baker zijn gebied doortrok.

(*Wordt vervolgd.*)

Wetenswaardigheden.

Wit en zwart.

Over het verschijnsel, dat des Zomers zooveel witte kleederen worden gedragen, terwijl men in den Winter het omgekeerde ziet gebeuren, hebben misschien slechts weinigen ooit nagedacht.

Niets natuurlijker evenwel, want evenals de lichtstralen door witte glanzende oppervlakten niet of ten minste weinig opgenomen, maar teruggestooten worden, geschiedt dit ook met de warmtestralen. Deze dringen niet gemakkelijk in

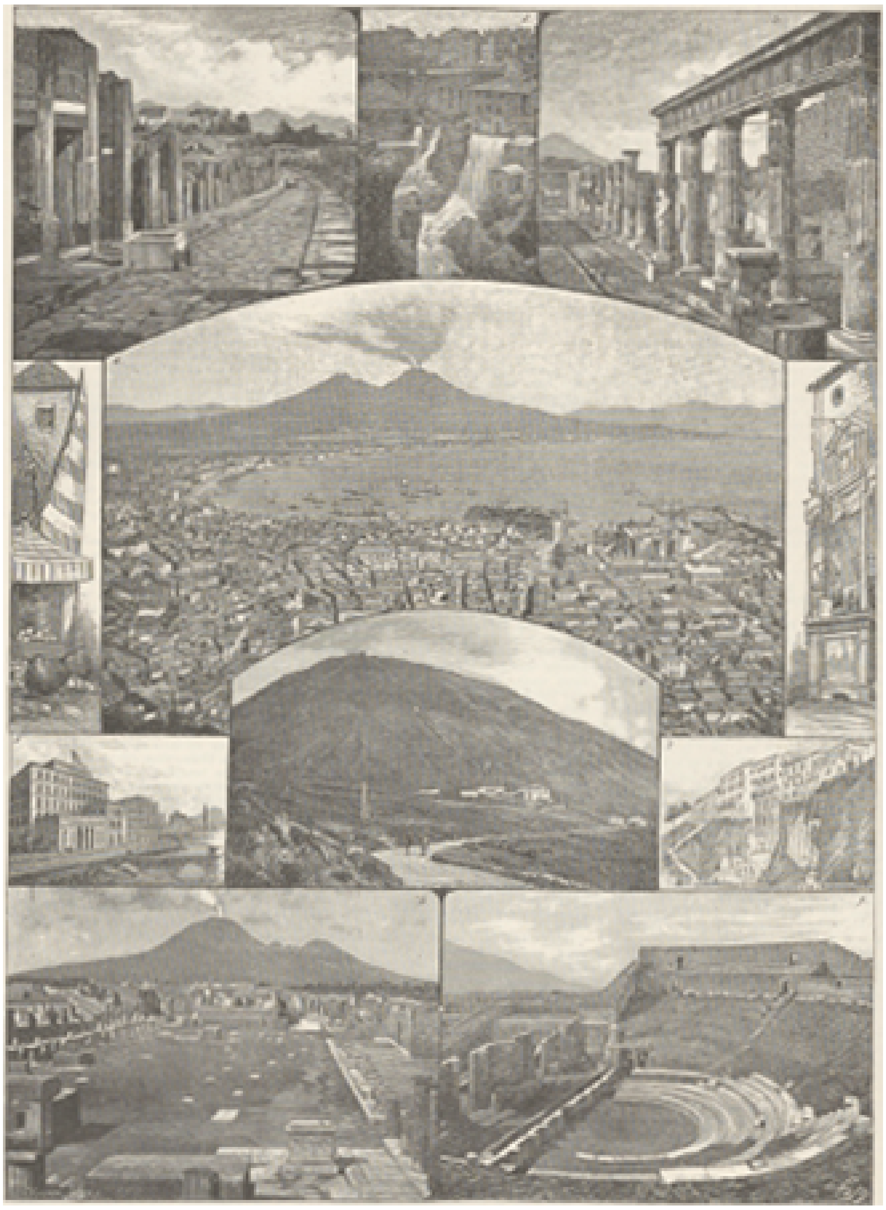

NAAR ROME! NAPELS EN POMPEI, NAAR G B.M. SÜHL.

1. Een straat in Pompeï. - 2. De watervallen van Tivoli bij Rome. - 3 Bouwvallen van den Venus-tempel te Pompeï. - 4. Gezicht op Napels, de baai en den Vesuvius. 5. Hotel Métropole te Napels. - 6. De kabelspoorweg op den Vesuvius. - 7. Het Tramontano te Sorrento. - 8. Het forum te Pompeï. - 9. De schouwburg.

witte en glimmende lichamen, doch zooveel te eerder in zwartgekleurde en ruwe, die ze omgekeerd ook weer spoediger uitstralen.

Witte of lichtgekleurde kleederen, hoeden, boomen met witte schors, als berken, bieden dan ook weerstand aan de hitte der zonnestralen en eerstgenoemde voorwerpen zijn dus meer voor den Zomer geschikt dan zwarte of donkerkleurige, die men in den Winter pleegt te dragen. Hieruit volgt verder, dat hout, met eene witte of lichtgekleurde verf bestreken, beter bestand is tegen de brandend heete zonnestralen, dan houtwerk, dat met zwarte of donkere verf beschilderd is.

TIK-TAK, NAAR DE SCHILDERIJ VAN KNUT EKWALL.

Zoo heeft ook een glimmend gepolijste of helder geschuurde ketel meer tijd noodig om te verhitten dan een andere, terwijl daarentegen heet water daarin geruimen tijd zijne hooge temperatuur behoudt. Bovendien heeft de ondervinding getoond, dat zelfs de sneeuw door zijne witte kleur zaden, planten en wortels in den grond tegen de koude beschut; men kan zich hiervan overtuigen, als men de sneeuw wegveegt

en op die plaats eene veel dikkere laag steenkolengruis of eene andere zwarte stof strooit: men zal dan zien dat de planten door de koude al spoedig bevriezen.

Dit is ook de reden waarom men voor het behoud van eene gematigde temperatuur in kerken, scholen, huiskamers enz. aan witgekalkte

of geverfde muren de voorkeur geeft, omdat de witte kalk of verf de warmtestralen der voorwerpen in de bewuste lokalen belet in de muren te dringen. Wel is waar hebben de zuidelijke volken zwarte haren en een groot gedeelte der bewoners van Afrika eene zwarte huid, die meer warmte aanneemt, maar daartegenover staat dat zij ze ook des te meer doet uitstralen, wijl de uitwaseming naar evenredigheid sterker is.

Amerikaansche spreekwijzen.

Het stadsnieuws oefent wel de sterkste aantrekkingskracht op het lezend publiek uit. Geen wonder derhalve, dat de Amerikaansche journalist er eene hoofdzaak van maakt, dit zoo pikant mogelijk te maken. Ziehier eenige proeven: ‘Eene vrouw te N. raakte met de tong haar strijkijzer aan, om te zien of het wel heet was; sedert eenige dagen gaat het in haar huis opvallend rustiger toe. - De bezoeker eener fabriek meende dat een cirkelzaag stil stond; hij raakte ze aan. Thans worden eenige zijner vingers in beste spiritus bewaard.’

De humorist Doesticks schrijft, van de stem der Amerikaansche treurspelers sprekende: ‘Zij verheft zich van de hartverscheurende tonen van het woedende hondengeblaf tot het verschrikkelijk geschreeuw der oesterverkoopers; ze doet de voetzolen in de laarzen sidderen, doet de vioolspelers naar een veilig toevluchtsoord omzien en wekt bij de menigte een echo van helsch gebrul op.’

Witzbold zegt in zijne schetsen: ‘Dit is een heerlijk land! Het heeft de langste en talrijkste, de slijkerigste en diepste rivieren, welke sneller vloeien, hooger stijgen en meer gedruis maken, dieper vallen en grootere schade aanrichten, dan de rivieren ergens anders ter wereld. Het heeft de meeste meeren, welke grooter en dieper, helderder en natter zijn dan die van alle andere landen. Onze spoorwegwaggons zijn ruimer en loopen sneller, derailleeren vaker en dooden meer menschen dan alle spoorwegrijtuigen van andere landen. Onze stoombooten vervoeren grootere ladingen, zijn langer en breeder, springen vaker, laten hunne passagiers hooger in de lucht vliegen en hebben krachtiger vloekende kapiteins dan die ergens anders ter wereld. Onze mannen zijn grooter en dikker, vechten meer, drinken meer, kauwen meer tabak en spuwen meer en verder, dan alle andere mannen. Onze dames zijn rijker, schooner, kleeden zich fraaier, geven meer geld uit, breken meer harten en richten grootere onheilen aan, dan de dames van alle andere landen. Onze kinderen schreeuwen harder, groeien sneller, trekken eerder de kinderschoenen uit en zijne eenige maanden vroeger 20 jaren oud, dan die van andere landen’, enz.

Om het gezicht te bewaren.

Wat kostbare gave, de gave des lichts, en toch zou men dat aan velen niet zeggen, als men ziet hoe weinig zij dat onschatbare geschenk des Hemels op prijs schijnen te stellen. Wij laten hier eenige voorschriften volgen, waarnaar men zich, als men lang in 't bezit wil zijn van goede oogen, stipt behoort te gedragen. Men zal

ondervinden dat zij meer afdoende zijn dan alle mogelijke ‘oogwaters,’ die dikwerf met zooveel ophef in de dagbladen worden aangekondigd.

Vertoef nooit lang in een vertrek, waar de verpestende walm eener petroleumlamp de atmosfeer verontreinigt en houd u evenmin op in lokalen, bier- en andere drankhuizen, waar men elkander door den dikken tabakswalm heen nauwelijks zien kan. Kies ook nimmer eene kamer, waar slechts spaarzaam het daglicht doordringt, tot uwe werkplaats.

Wanneer u de oogen bij het werken pijn doen of als er vlekjes voor schemeren of het zien onduidelijk wordt, laat ze dan rusten, van het werk afgewend. Na eenige oogenblikken moogt gij het werk hervatten, maar zoodra de oogen weer vermoeid zijn, moet gij onmiddellijk ophouden.

Zorg steeds voor voldoend licht in uwe werkplaats, alsmede dat het behoorlijk op het werk valt: het best is van boven af of van de linkerzijde.

Hebt gij zwakke oogen, lees dan nimmer in een tram- of spoorwegrijtuig. Het voortdurend schommelen en schokken der wagens vordert te veel inspanning van uwe oogen.

Lees nooit in liggende houding. Meer dan één geneeskundige zal u zeggen dat zwakheid van gezicht niet zelden is toe te schrijven aan de noodlottige gewoonte van in bed te lezen.

Bij herstelling van eene ziekte moogt gij u slechts spaarzaam bezig houden met lezen.

Zijt gij een hartstochtelijk lezer, neem dan vooral een behoorlijken tijd tot slapen; want wie veel leest, mag in geen geval eene korte nachtrust hebben.

Wie deze regels onderhoudt, zal niet licht last van zijne oogen hebben, maar zich jarenlang in het vrije gebruik daarvan kunnen verheugen.

De tournure paraplu.

Van alle nieuwe uitvindingen, die we dagelijks in de bladen vermeld vinden, is er stellig geen, die met zooveel geestdrift in de dameswereld zal ontvangen worden, als die, waarvan wij hieronder eene afbeelding aanbieden. De tournure-paraplu is de noodzakelijke aanvulling der garderobe eener hedendaagsche dame, die er prijs op stelt dat het voornaamste, althans het omvangrijkste gedeelte van haar costuum bij regenachtig weer voor het hemelwater beschut blijft; en het is wezenlijk te verwonderen, dat bij de verbazende verhouding, welke het bewuste aanhangsel tegenwoordig genomen heeft, tot dusver nog geen paraplumaker op het denkbeeld gekomen is, in de diep gevoelde behoefte van beschutting der tournure tegen regenschade te voorzien.

Wij hopen dat de paraplu fabrikanten onder onze lezers met de nieuwe uitvinding, die wij hun bij dezen mededeelen, hun voordeel zullen doen en ten gerieve van de dames weldra regenschermen volgens bijgaand model in den handel zullen brengen; wij durven er hun een schitterenden bijval mee beloven.

De Erfgename van Zachenburg.
(*Slot.*)

Leonie vond het eerste de spraak terug.

'Vergeef mij, dat ik hier binnendring,' sprak zij, 'maar ik moet eenige vragen tot u richten, die u waarschijnlijk wel bevreemden zullen. Zijt gij in Parijs geboren?'

'Ik weet het niet, want ik ben een vondeling. De heer Wenzel, die mij als klein kind aan nam, deelde het mij op zijn sterfbed mede. Mijne studiën maakte ik in Duitschland en keerde na den dood mijns pleegvaders ook weder daarheen terug, want mijne neiging boeide mij aan dat land.'

'En gij hadt nooit eenig vermoeden omtrent uwe ware afkomst?'

'Niet de geringste.'

'Veroorloof mij nu nog eene onbescheiden vraag: 'Hebt gij niet eene vlek op een uwer armen?'

'Ja, op den linkerarm eene roode roos, genadige freule. Maar waartoe....'

Leonie liet hem niet uitspreken, maar wierp zich aan zijne borst en riep:

'Daarom dus trok mijn hart mij tot u aan? Daarom moest ik u liefhebben!'

Wenzel omarmde de tengere gestalte, maar hij wist altijd nog niet, wat dit alles beteekende.

'Gij zijt mijn lang verloren broeder Damiaan van Zachenburg!' riep Leonie en klemde zich nog inniger aan hem vast.

'Ik een Zachenburger?' vroeg hij verbaasd.

'Ja, een Zachenburger, Damiaan, en wel dezelfde, die het stamslot en de overige goederen bekomen heeft. Nu hebben wij geen proces en geen testament meer noodig! Gij zijt in levende lijve tegenwoordig!'

'Mijn hemel! Leonie, ik begrijp geen woord van dat alles?'

Leonie verhaalde hem nu, wat zij van den stervende vernomen had en riep daarbij telkens uit:

'Gij zijt mijn broeder Damiaan en zult nu voor altijd bij mij blijven.'

Wenzel bekwam van lieverlede van zijne verbazing. Hij opperde tallooze bedenkingen en nam de verwantschap slechts onder voorbehoud van een nader onderzoek aan.

'Laat ons thans naar Wuster gaan,' zegde Leonie en zij begaven zich naar den gekwetste, die hen met ongeduld verwachtte.

'Als ik mijnheer den advocaat voor het eerst op het kasteel zag en zijn naam hoorde,' fluisterde hij, 'vloog het mij als een bliksemstraal door den geest, dat het Damiaan zijn kon.'

In hooge mate verward en verrast trad Wenzel op zijn verzoek aan zijn bed en de zieltogende verzocht hem, den naakten arm te toonen. Hij had er nauwelijks een blik op geworpen of hij riep uit:

'Zoo waar er een God is, ziedaar de roos! Ik kan mij niet vergissen, want ik heb dit teeken nooit vergeten en het duizendmaal voor de oogen gehad, als het geweten mij geene rust liet. Ik herken het en Micheline zal het eveneens herkennen.'

'Waar is zij?' vroeg Leonie.

'Naar de hut,' antwoordde Wuster. 'Daar heb ik de kleederen verborgen, die ik den kleinen Damiaan destijds uittrok. Zij zal ze hier brengen, en Sylphide zal beslissen, of het dezelfde zijn die het kind bij zijne verdwijning droeg.'

Sylphide had tot dusverre aan den voet van de sponde geknield gelegen en in stil gebed de genade des Hemels over den zieltogende afgeroepen. Bij het binnentreden van Wenzel was zij opgestaan en als hij zijnen arm ontblootte en de roos zichtbaar werd, beving haar eene hevige siddering. Tranen welden in hare oogen op, en met den uitroep: 'Damiaan van Zachenburg!' viel zij hem in verrukking om den hals.

‘Ook gij herkent hem dus?’ vroeg Leonie blijde verrast.
‘Ik herken het teeken,’ antwoordde zij.
Daar trad Micheline met een bundeltje binnen, dat zij op het bed van den gekwetste legde.
Leonie voerde haar naar Wenzel en wees met den vinger op zijn arm. Micheline had de zonderlinge vlek nauwelijks gezien of zij gaf een gil en riep:
‘Damiaan van Zachenburg, het verloren kind!’
Leonie glimlachte; de herhaalde getuigenis had haar toch allen twijfel benomen. Als Micheline van haren schrik en hare verrassing bekomen was, opende zij het pakje, hetwelk Wuster zoo lang bewaard had en spreidde enkele kleedingstukken op het bed uit. Op elk daarvan waren de letters D.v.Z. geborduurd.
‘Laat mij thans met Micheline alleen,’ fluisterde de zieke, ‘mijne krachten nemen af en ik zou nog gaarne, eer ik sterf, eene wijl ongestoord met haar alleen zijn.’
Allen verwijderden zich en Damiaan begaf zich met zijne zuster naar hare kamer. Daar waren zij alleen en konden zij op hun gemak het gebeurde nader met elkander bespreken.

IX.

Tante Irma wist van de nieuwe gebeurtenissen nog niets. Haar adem piepte in hare benauwde borst, hare oogen rolden wild in hunne kassen. Haren verloofde, den heer Dasting, had zij terstond na haren afstand van de Duitsche bezittingen zijn afscheid gegeven. Zij zou intusschen niet lang met het haar dreigende gevaar onbekend blijven. De jager was door den rechter in het verhoor genomen. Hij deed geene poging om den moord te loochenen maar wierp de verantwoordelijkheid op gravin Irma. De rechter ontroerde bij het vernemen dier zware beschuldiging; maar de verklaringen van de beide aanklagers waren te bepaald, dan dat hij voor de daaruit voortvloeiende gevolgen zou hebben kunnen terugdeinzen.
Ontroerd verliet hij den jager en klom den trap op. Hier ontmoette hij Sylphide, nog stralend van geluk over Damiaan's terugkeer.
‘Welke zijn de vertrekken van gravin Irma?’ vroeg de rechter.
Sylphide wees hem die. Drie daarvan kwamen op den gang uit. Op de deuren van de beide achterste draaide hij de sleutels om en stak die bij zich, de eerste deur opende hij en trad binnen. Irma lag nog steeds op den divan. Hij groette en noemde zijn naam.
‘Wat verschaft mij nog zoo laat uw bezoek?’ vroeg zij, met dat hooghartige voorkomen, hetwelk haar eene tweede natuur geworden was.
De rechter gaf geen acht op haren aanmatigenden toon, maar nam ook terstond eene houding aan, die haar moest doen gevoelen, dat hij in eene hoedanigheid kwam, die hem van alle plichtplegingen onthief. Hij nam een stoel en zeide:
‘Vergeef mij, genadige vrouw, dat ik terstond ter zake kom, want mijne zaak gedoogt geen uitstel. Ik verschijn voor u in mijne hoedanigheid van onderzoeksrechter en verzoek u, mij op mijne vragen duidelijke antwoorden te geven.’
‘Als rechter!’ vroeg zij met eene lichte siddering in hare stem. ‘Voor zoo ver mij bekend is, heb ik toch niets met het gerecht uitstaande.’

‘Genadige vrouw,’ ging hij voort, ‘de graaf van Zachenburg had voor zijn huwelijk eene verbintenis met eene zekere Cosma, die een kind ter wereld bracht, hetwelk de graaf onder den naam van Damiaan van Zachenburg als zoon aannam. Waar is dat kind gebleven?’

Irma had zich weder geheel hersteld. Driest antwoordde zij:

‘Voor zooveel ik mij herinner, is het van het riddergoed Temeswar verdwenen, maar niemand weet, wat er van geworden is.’

‘Dat kind werd gestolen, terwijl Micheline Neumaier daarmede in het woud was. Kunt gij mij zeggen, wie de roover was?’

Irma schudde het hoofd.

‘Men heeft hem ontdekt,’ ging hij voort.

‘Het was Micheline's eigen broeder. Hebt gij hem gekend?’

‘Neen, mijnheer.’

‘Niet gekend? De uitkomsten der navorschingen leeren anders; zij luiden dat gij den man niet alleen gekend, maar hem ook omgekocht hebt, om den kleinen Damiaan, van wien gij erven wildet, uit de wereld te helpen.’

Dat trof haar als een donderslag. De schrik perste haar een lichten kreet af, maar weldra antwoordde zij trotsch:

‘Mijnheer, mijn stand en mijn geslacht moesten mij voor zulke beschuldigingen vrijwaren!’

‘Wij komen thans tot de tweede vraag,’ antwoordde de rechter koel. ‘Ongetwijfeld kent gij toch den jager Kosegarten?’

Irma ontstelde zichtbaar. ‘Ik ken hem!’ lispelde zij.

‘Gij zoudt hem omgekocht hebben om Neumaier, die u met eene aanklacht gedreigd had, te vermoorden. Wat hebt gij daarop te antwoorden?’

Dat was te veel. Deze slag trof haar ontzettend. ‘Mijn God, mijn God!’ riep zij handenwringende, ‘heeft dan alles tegen mij samengezworen om mij te vernietigen?’

‘Antwoord op mijne vraag!’

‘Ik heb den jager zulk eene opdracht niet gegeven; ik weet er niets van!’

‘Gelooft gij, dat Damiaan van Zachenburg door Neumaier in den Donau verdronken is?’

‘Ik weet het niet!’

‘Gij hebt echter bij de erfenisaangelegenheid bevestigd, dat hij dood was!’

‘Ik heb ten minste gehoord, dat hij gestorven is; men zegde mij te Sint-Denis in Frankrijk.’

‘Welke vlek droeg het kind op het lichaam?’

‘Eene roos op den arm.’

De rechter schelde en bevool den kamerdienaar den heer Wenzel te verzoeken boven te komen.

Toen deze verscheen, vroeg hem de rechter:

‘Zoudt gij de vriendelijkheid willen hebben, aan deze dame uwen arm te toonen?’

Zoodra de gravin de vlek zag, riep zij uit:

‘Dat is de roos van Damiaan!’ In het naaste oogenblik echter zag zij den advocaat met een blik vol gloeienden haat aan. ‘Zijt gij weder van den dood opgestaan?’ riep zij. ‘Heeft Neumaier u niet vermoord? Indien gij leeft, waarom smeedt gij dan allen een komplot tegen mij en beschuldigt mij van een moord? Even onwaar als deze beschuldiging is ook de andere. Laat mij door; ik wil niet langer in dit huis van leugen en bedrog blijven.’

‘Genadige vrouw,’ antwoordde de rechter, ‘gij kunt niet meer over uwen persoon beschikken, maar moet mij gehoorzamen. Volg mij thans naar de tuinmanswoning!’

Zij meende, dat zij thans tegenover Heidmann zou gesteld worden, want dat de stervende Wuster beneden lag, daarvan wist zij niets.

‘Mijnheer,’ gaf zij ten antwoord, ‘het strijdt met mijn gevoel tegenover een slotbediende gesteld te worden. Ik zal u niet volgen.’

‘Gij wilt dus de gehoorzaamheid aan de wet weigeren? In dit geval moet ik u naar de gevangenis laten voeren.’

Dit werkte. Zij wankelde hem achterna naar het vertrek waar Wuster op zijn uiterste lag. Michelme, Leonie en Sylphide stonden om het bed, zoodat zij den gekwetste aanvankelijk met zag. De rechter gaf hun een wenk, hem met Irma en den zieke alleen te laten. De gravin voor de legerstede voerende vroeg hij: ‘Neumaier, is dit dezelfde gravin Irma, die u in het bosch van Temeswar den last gaf den kleinen Damiaan van Zachenburg te vermoorden?’

‘Zij is het!’ antwoordde de gevraagde; ‘ik heb het kind echter niet gedood, maar naar Frankrijk gebracht.’

Irma zag den grond meer en meer onder hare voeten wegzinken; vertwijfeling maakte zich van haar meester en zij woelde met de handen in haar dun hoofdhaar.

‘Zie den man aandachtig aan,’ sprak de rechter; ‘hij beweert, dat gij een moordenaar zoudt gehuurd hebben om hem het leven te benemen.’

Zij sidderde en beefde, hare tanden klapperden, maar hardnekkig wees zij de beschuldiging af. ‘Ik weet niets van dat alles!’ kreet zij.

De rechter opende de zijdeur. Met verwilderden blik trad Kosegarten binnen. Nauwelijks kreeg deze haar in het oog of hij barstte in luide vloeken en verwenschingen uit.

‘Heeft gravin Irma u werkelijk last gegeven, dezen man te vermoorden?’ vroeg de rechter.

‘Dat heeft zij gedaan; hierop kan ik duizend eeden zweren.’

‘Wat hebt gij daarop te zeggen, genadige vrouw?’

‘Dat deze mensch een afschuwelijke leugenaar is. Om zich zelven uit de klem te redden, klaagt hij mij aan. Ik protesteer tegen zulk eene handelwijze.’

‘Gij wilt derhalve niet bekennen?’

‘Ik weet niets, ik ben onschuldig.’

‘Volg mij in dat geval weder naar uwe kamer.’

Daar gekomen sloot de rechter er haar in op en stak den sleutel bij zich.

Als Irma alleen was zonk zij vertwijfelend op den sofa neder; zij besefte de gansche afgrijselijkheid van haren toestand en twijfelde er niet aan, of het zou een vreeselijk einde met haar nemen. Voor de eerste maal van haar leven kwam er iets als berouw bij haar op. Lang staarde zij op den grond. Eensklaps kwam de gedachte van ontvluchting bij haar op. Het schoot haar te binnen, dat er uit hare vertrekken een trap in de bijgebouwen voerde. Waar lag deze trap? Zij dacht na, eindelijk herinnerde zij zich dat deze geheime uitgang in het achterste vertrek was. Op de teenen sloop zij daarheen en drukte op de verborgen veer. Bijna had zij zich door een luiden vreugdekreet verraden, want de deur opende zich en de trap lag voor haar. Onhoorbaar ging zij naar beneden. Het was geheel duister geworden. Beneden aan den eersten trap blonk haar eene schemering van licht tegen. IJlings keerde zij zich om en ging weder naar hare kamer. Daar kwam zij tot het besluit te wachten, tot de gezamenlijke bewoners van het slot ter ruste zouden zijn gegaan. Van lieverlede verstomde in het kasteel alle gerucht. Nu sloop zij door de geheime deur wederom naar beneden.

Dezelfde lichtschemering, die haar reeds eens terug gedreven had, kwam haar ook thans weder tegen. Verdrietig bleef zij staan en onderzocht het terrein. Nu ontwaarde zij dat het schijnsel uit eene kamer kwam, langs welke zij heen moest. Een smartelijk gekerm trof haar oor; naderbij tredend zag zij op eene eenvoudige legerstede een bleeken man liggen. 'Dasting!' mompelde zij; 'hoe komt hij hier?' Zij trad voor zijn bed en vroeg: 'Wat is er met u gebeurd, Dasting?'

Hij sloeg de oogen op en zegde steunend: 'Ik oogst thans het loon voor mijne verbintenis met u. Nadat ik Zachenburg verlaten had, werd mijn paard schichtig, ik viel er af en brak een been. Bij geluk vonden mij eenige bedienden, die op den jager Kosegarten jacht maakten en brachten mij herwaarts. Mijne leden zijn als gebroken, mijn goede naam is weg: en dat alles heb ik aan u te danken. In uwe netten verstrikt, liet ik mij tot schriftvervalsching verleiden en trad de eer des mans met voeten. Wat heb ik daarvoor gehad? Niets dan de dwingelandij van een vrouwelijk monster.'

Irma had grooten lust hem met een vloed van scheldwoorden te overladen, doch de toestand, waarin zij voor het oogenblik verkeerde, vorderde kalmte en voorzichtigheid. Verachtelijk wendde zij zich van haar voormalig werktuig af en kwam ongehinderd beneden, maar hier werd zij opnieuw in hare vlucht opgehouden. Zij kon slechts door de kamer, waar de stervende Wuster lag, in de open lucht komen. Zachtkens opende zij de deur en zag behoedzaam naar binnen. Eene siddering overviel haar. Wuster lag met den dood te worstelen. Aan het eene einde van het bed knielde een priester, aan het andere Micheline, zij baden gemeenschappelijk de gebeden der stervenden.

Irma verborg zich in een hoek van den gang. Het was haar niet mogelijk den doodstrijd langer aan te zien. Na eene poos werd het stil in de sterfkamer. Nu trad zij weder zachtkens nader en zag naar binnen. De wilddief was dood en de priester had zich verwijderd; Micheline echter zat met voorover gebogen hoofd naast den doode en keek hem in het verwrongen aangezicht. Hare oogen flikkerden en waren droog; zij scheen de wereld rondom zich vergeten te hebben en zich slechts met den gestorven broeder bezig te houden.

Irma achtte het oogenblik gunstig, opende de deur geheel en sloop zacht door de kamer. Rugwaarts loopende, de oogen onafgewend op Micheline gericht, had zij den uitgang bijkans bereikt, als Micheline opzag. Als eene tiegerin sprong deze op, greep de sidderende bij den arm en trok haar naar het bed.

‘Kom hier en zie uw slachtoffer!’ riep zij woest.

‘Laat mij los, Micheline,’ stotterde Irma vol angst; ‘hier is eene beurs met goud; neem die; het zal u een onbekommerd leven verzekeren.’

Schuimbekkende van woede slingerde Micheline de beurs tegen den grond.

‘Vervloekt zij uw goud,’ riep zij, ‘vervloekt ook gij!’

Irma maakte van dit oogenblik gebruik, stormde naar buiten en ijlde, als door helsche geesten voortgedreven, den slottuin door op het woud toe.

Den volgenden morgen heerschte er groote opschudding in het kasteel. Toen de onderzoeksrechter gravin Irma ten tweede male wilde verhooren, vond hij hare kamer ledig, die hij zoo goed gesloten had. Te gelijk werd hem gemeld, dat het ook den jager Kosegarten des nachts gelukt was, te ontvluchten. Terstond werden alle bedienden uitgezonden om het woud in alle richtingen te doorzoeken. Leonie echter dankte God uit den grond haars harten, dat tante Irma ontkomen was.

Slechts twee der uitgezonden lieden volgden intusschen het richtige spoor, Cypriaan en Timm.

IN DE KLEM, NAAR DE TEEKENING VAN E. GERARD.

'Als een mensch ontsnappen wil,' meende de bottelier, 'volgt hij toch zeker niet den gebaand en weg.'

Als zij verder tusschen doornen en struikgewas kwamen, vonden zij hier en daar flarden van kleederen hangen, en wel van dezelfde stof, die Irma den vorigen dag gedragen had. Thans bereikten zij eene plaats, waar het gras en het heidekruid in een nog al grooten omtrek sterk platgetrapt waren.

'Wel, wel! de gravin moet wel in eene zeer goede luim geweest zijn,' meende Timm, 'want zij heeft hier eene menuet gedanst. Maar zie eens, daar ligt ook eene jagersmuts en die behoort, zoo waar als ik leef aan Kosegarten.'

Cypriaan nam de klak in de hand en knikte.

'Gij hebt gelijk,' zegde hij; 'zij zijn dus met elkander op den loop gegaan. Dan zullen zij moeielijk op te sporen zijn, want de jager kent het woud even nauwkeurig als ik mijn kelder!'

Intusschen waren zij eene steengroeve genaderd, waar bloedvlekken en andere sporen op den grond duidelijk eene hier plaats gehad hebbende worsteling verrieden.

'Hier heeft iets vreeselijks plaats gehad!' riep Timm en trad aan den boord van de diepe steengroeve; 'en hier is eene brok steen losgeraakt. Zouden zij beiden daar beneden liggen?'

'Dan liggen zij daar met verbrijzelde ledematen,' antwoordde Cypriaan op somberen toon.

Als de beide mannen langs een omweg in de steengroeve kwamen, vonden zij de verpletterde lichamen van gravin Irma en den jager Kosegarten. Waarschijnlijk had de laatste de gravin in het bosch op hare vlucht ontmoet en haar uit wraak in de diepte willen slingeren, maar was in de vertwijfelende worsteling met zijn slachtoffer zelf

naar beneden gestort. De eeuwige Rechter had de schuldigen achterhaald. - Ook Micheline verliet de streek na den dood haars broeders.

Het verblijf op Zachenburg was nu voor Leonie en haren broeder hoogst pijnlijk. Zoodra Wenzel door het gerecht als rechtmatigen erfgenaam der gravin van Zachenburg erkend was, verliet hij met Leonie Duitschland. Eerst na verloop van verscheidene jaren keerden zij op hun stamgoed terug. Beiden bleven ongehuwd.

Sylphide stierf kort na den terugkeer van broeder en zuster op Zachenburg en werd diep betreurd. Leonie troostte zich slechts over het verlies der moederlijke vriendin door het bezit van haren goeden broeder Damiaan.

[Nummer 10]

‘Waar is moeder?’

‘WAAR IS MOEDER?’ NAAR DE SCHILDERIJ VAN N. GYSIS.

Welke van de beide moeders hier wel het gelukkigst is, de jonge of de oude - zou moeielijk te zeggen zijn, maar zooveel is zeker dat beiden, moeder zoowel als grootmoeder, de volle moederweelde smaken, de eerste in het aanschouwen van haar jongsten lieveling, de andere in den aanblik van de moedervreugde harer dochter, waarin ze haar eigen schoonsten tijd ziet herleven. Beiden genieten het hoogste geluk, voor haren leeftijd weggelegd: de jonge moeder de zaligheid, zich door een bloeiend kroost omringd te zien; de oude vrouw het voorrecht, de kinderen van haar kind rondom zich heen te zien dartelen, allen gezond en vroolijk, allen gelukkig in elkanders bijzijn.

De schilder heeft ons hier een diep gevoeld tafereel van dubbele moedervreugde geleverd, zoo ideaal opgevat en toch zoo uit het leven gegrepen, zoo bevallig van compositie, zoo meesterlijk in het weergeven der karakters van moeder, dochter en kleinkinderen, en zoo treffend van uitdrukking, dat niemand het zonder een glimlach van voldoening en bewondering beschouwen zal.

Naar haren dienst in de stad.

Een grauwe, nevelige morgen hangt over de rivier, en het dorp aan den stroom ligt nog in diepe rust; maar binnen de huisjes is het al lang levendig geworden; de vrouwen hebben het koffiewater over het vuur gehangen en ruimen het woonvertrek op, terwijl de mannen hunne netten nazien, het vee voederen en nog allerlei huiselijke bezigheden waarnemen, vóór hunne dagtaak hen elders roept. Allengs is het geheel dag geworden en ook op de schepen in de rivier komt leven; wagens komen aangereden om vrachten te halen of te brengen; kinderen huppelen naar school; de nieuwe dag met zijne bedrijvigheid begint.

In geen enkel huis van het dorp is men echter dezen morgend zoo vroeg in de weer geweest als in de woning der weduwvrouw, die wij met hare dochter op onze gravure in het bootje zien zitten. Lang reeds is daar alles netjes aan kant aLof het Zondag was; moeder en dochter hebben hunne beste kleederen aangetrokken en zijn ijverig bezig met pakken en toebereidselen voor de reis te maken; want om negen ure komt de stoomboot, waarmee zij weg moeten, en hoeveel is er nog niet te beschikken en te bespreken! Neef Jan heeft de pakkage, die mee moet, reeds den boot ingedragen; kisten en kasten zijn behoorlijk gesloten, aan de achterblijvende kinderen zijn de noodige onderrichtingen gegeven, en de reis kan dus een aanvang nemen.

Op dit oogenblik gevoelt het jonge meisje, dat voor het eerst het ouderhuis gaat verlaten, om in de stad ‘onder de menschen te gaan,’ eerst recht wat het zegt, afscheid te moeten nemen. Hoeveel vroolijke dagen heeft zij niet bij moeder thuis beleefd! Wat was het daar gezellig en prettig, al hadden zij het lang niet breed en al moest er hard gewerkt worden voor het dagelijksch brood! En nu moet zij naar haren dienst in de stad, onder vreemden, die in denkwijze en manieren zoo hemelsbreed van hare vroegere omgeving verschillen, dat het lang, heel lang zal duren eer zij zich onder hen op haar gemak zal gevoelen. Zij heeft er altijd tegen op gezien en lang tegengesparteld; maar ten slotte moest het er toch van komen. Zij kon toch niet altijd bij moeder thuis blijven: hare zusterkens worden groot; moeder kan haar missen en het wordt dus tijd dat zij zelve door de wereld ziet te komen.

Hoe zal zij het echter in de vreemde, groote stad maken? Goddank nog, dat moeder haar wegbrengt, om haar onderweg moed in te spreken en haar aan de vreemde mevrouw, bij wie zij in dienst treedt, voor te stellen. Hoe meer het uur van scheiden nadert, hoe sterker zich al die gedachten aan haar opdringen; daar valt haar betraande blik op het kleine zusterken, waarvan ze zoo zielsveel houdt, op de koe, die zij zelf heeft helpen grootbrengen en op den hond, die haar door het heele huis naloopt, als begreep ook hij, dat er een afscheid op handen was.

Daar weerklinkt plotseling een schril gefluit! Het is de stoomboot, en nu, haastig het bootje ingestapt. Slechts weinige krachtige roeislagen, en het schuitje ligt naast het groote, dampende gevaarte. De hoededoos en verdere bagage wordt omhooggestoken; het meisje aarzelt nog, maar een stevige arm grijpt haar aan en in een oogenblik staat zij op het dek. Voor het laatst werpt zij nog een blik op het geliefde geboortedorp, en dan ziet zij niets meer, en verdwijnen verleden, tegenwoordige en toekomst voor haar in denzelfden nevel.

Batavia.

De stad Batavia, de hoofdplaats van Nederlandsch-Indië, is gebouwd op de puinhoopen van het oude Jakatra, in eene moerassige, ongezonde streek. Zij heeft eene langwerpig-vierkante gedaante en is omgeven door eene breede gracht. De oude stad, in 25 wijken verdeeld, bestaat uit straten en grachten, die elkander rechthoekig snijden, en de huizen zijn hier op Europeesche wijze gebouwd. De aanzienlijkste gracht, de Groote Rivier genaamd, wordt door de Tjiliwong gevormd. Daar verheffen zich regelmatig gebouwde handelshuizen. Vele woningen werden echter in de laatste jaren afgebroken, omdat de stad wegens hare ongezonde ligging niet meer tot de voornaamste verblijfplaats dient der Europeesche bevolking. Langzamerhand zijn er buitenwijken ontstaan, die met hunne fraaie villa's, doorgaans van kolonnades omgeven en half verscholen in sierlijke tuinen en schaduwrijk geboomte, een zeer aangenamen indruk maken. Een dezer buitenwijken is het kwartier *Weltevreden*, dat hoofdzakelijk de woningen bevat der officieren van het garnizoen. Hier bevindt zich eene vermaarde school der eerwaarde zusters Ursulinnen, die een ware zegen is voor de inwoners van Weltevreden. Menschen van de meest uiteenloopende richtingen op godsdienstig gebied vertrouwen hier hunne dierbare panden aan de zusters, wier stelsel van onderwijs en opvoeding algemeen geroemd wordt. Het uitgestrektste moderne gebouw dat Nederlandsch-Indië bezit en dat dus te recht den naam draagt van *Groote Huis*, is ten Oosten gelegen van een ruim grasplein, Waterloo-plein genoemd. Dit gebouw is de zetelplaats van den Raad van Indië en van de departementen van algemeen bestuur. Naast het *Groote Huis* ziet men het in Griekschen stijl opgetrokken Hoog Gerechtshof. Weltevreden bezit verder een wereldberoemden plantentuin en eene schoone Roomsch-katholieke kerk.

Batavia is verreweg de belangrijkste handelsplaats van den Oost-Indischen archipel. Hare ligging bij Straat Soenda en hare veilige reede hebben haar daartoe verheven. Het aantal inwoners van Batavia bedraagt ongeveer 125000 zielen, onder welke zich nagenoeg 6000 Europeanen, 30000 Chineezen, 1900 Arabieren en Aziatische vreemdelingen bevinden; het overige gedeelte der bevolking bestaat uit Javanen en Maleiers. De stad werd in 1619, na eene overwinning op de Engelschen, door den Nederlandschen gouverneur-generaal J.P. Koen gesticht.

Twee oudjes.

Eene aardige tegenstelling heeft de kunstenaar gelegd in die twee oudjes, blijkbaar ongeveer van denzelfden leeftijd, uit denzelfden stand, die het midden houdt tusschen burger en boer, maar geheel verschillend in aard en karakter. De een rookt bedaard zijn pijpje troost en is het volmaakte beeld van den kalmen ouderdom, die op zijne lauweren rust en zich weinig bekreund over aardsche beslommeringen. De man heeft veel ondervonden, dat zou men ten minste opmaken uit de rimpels van zijn voorhoofd, de neergetrokken mondhoeken en den ernst, die over het geheele eerbiedwaardig gelaat verspreid ligt. Zooals hij daar zit, zou men zeggen dat hij het verleden met al zijn vervlogen lief en leed overpeinst; in dat verleden heeft hij gewerkt, gezwoegd en blijkbaar ook geleden; maar dat alles is nu voorbij en in stille berusting staart de grijsaard voor zich uit, niets meer verwachtend of verlangend van het leven, dan dat hij rustig zijn pijpje mag blijven rooken en kalm zijn eindje mag halen.

Dat is intusschen wel het minste, waaraan zijn buurman denkt. Dat is ook een man op jaren, maar die nog volstrekt niet met het leven afgerekend heeft, integendeel nog leeft en werkt in het heden, waarin hij evenveel belang stelt als toen hij pas in de wereld kwam kijken. Wel heeft de oude dag zijn gezicht gerimpeld, wel zijn zijne tanden niet voltallig meer en is hij genoodzaakt de oogen met een bril te wapenen, maar in die oogen glinstert toch altijd nog het oude vuur en in zijn hart leeft nog altijd de oude jeugd. Ook zijn zijne haren niet van zorgen grijs geworden als die van zijn buurman; zijn lachend, welgedaan gezicht, dat in eene ronde onderkin uitloopt, wordt nog bekroond door een dichten zwarten haardos, waarop lustig het fluweelen mutsje prijkt. Op het oogenblik is hij dan ook bijzonder welgemutst; zooeven heeft hij den *Kleinen Financier* ontvangen, die hem het bericht brengt, dat zijne fondsen alweer gerezen zijn. Ja, hij weet wel, waar hij zijn geld het voordeeligst beleggen kan! Mogen anderen over den slechten tijd klagen, onze oude duitendief is slim genoeg om zich voor schade te hoeden en zelfs bij de tegenwoordige krisis nog goede zaken te maken.

‘Het geluk is de wereld nog niet uit,’ meenen wij hem te hooren zeggen; ‘men moet maar wakker zijn, dan is er altijd nog middel om vooruit te komen.’ En als we hem daar zoo zien zitten, krijgen we onwillekeurig schik in den ouden man, die nog zooveel schik in zich zelf en in het leven heeft; maar vragen we wie van de twee ons de meeste achting afdwingt, wie van de twee ons het meeste aantrekt, dan zal het toch zijn eerbiedwaardig grijze buurman wel zijn, die gemoedelijk zijn pijpje rookt en wiens kalmte door geene beursspeculaties gestoord wordt.

De Monte Cassino.

Een prachtig, grootsch gezicht doet zich aan u voor, wanneer gij het kleine station van S. Germano verlaat, om de wereldberoemde Benedictijner-abdij op den Monte Cassino te bezoeken.

Een breede, maar allermoeilijkste en steile weg van losliggende steenbrokken slingert langs den berg en na anderhalf uur stijgens bereikt men den top: daar verrijst voor het verlangend oog de beroemde abdij in prachtvolle majesteit, als de moeder en de koningin van honderden onderhoorige kloosters en abdijen, altijd nog tronende op den meer dan duizendjarigen zetel, waarop de H. Benedictus haar gevestigd heeft.

Men treedt door een steilen, breeden poortgang het klooster binnen en bevindt zich terstond op een ruim binnenhof, met fraaie zuilengangen omgeven, waarachter nog een tweede binnenhof ligt, dat aan de rechterzijde langs breede trappen toegang verleent tot het terras, het gastenhuis en de kerk. Het hoofdportaal der kerk is nog uit den tijd van abt Desiderius, die in 1066 op kosten van graaf Mauro de bronzen deuren te Constantinopel deed gieten. Op 22 tafelen zijn de bezittingen der abdij en hare korte geschiedkundige aanteekeningen met zilveren letters vermeld. Verstomd blijft gij staan bij het intreden van de ruime, geheel uit marmer opgetrokken middelbeuk des tempels: de zuilen en bogen van het kostbaarste en kleurrijkste marmer, kunstig gebeiteld en kunstig ingelegd; de wanden meesterlijk beschilderd, rijk verguld en met Florentijnsche *pietra dura* bekleed. Correnzo schilderde de fresco's in den koepel, Luca Giordano de inwijding des tempels boven den ingang en het gansche gewelf, Solimena de vier tafereelen in het koor. Het hoogaltaar verheft zich boven het graf van den H. Benedictus en van zijne heilige zuster Scholastica. Prachtig gesneden binken versieren het koor.

Ook de eetzaal, het kapittelhuis en de torenkamers zijn rijk beschilderd en gebeeldhouwd. Maar vooral de boekerij, wereldberoemd als zij is om den rijkdom en overvloed harer werken, bezit de kostbaarste voortbrengselen van beeldhouw-, schrijf- en teekenkunst. De gedrukte catalogus vult acht lijvige deelen ter beschrijving der meer dan 40,000 banden.

Met kinderlijken eerbied houden de Benedictijnen de kleine kamers in eere, waarin de H. Benedictus eens gewoond gewerkt gebeden en geleden heeft. Gelegen onder de kloosterkerk, zijn zij in eenvoudige kapellen herschapen, wier meesterlijke muurschilderingen de treffendste gebeurtenissen uit het leven van Benedictus en Scholastica voorstellen.

Even als de meeste kloosters heeft de abdij van den Monte Cassino eene veelbewogene geschiedenis doorleefd van het jaar harer stichting (529) tot den dag van heden! Nu eens de stille, rustige verblijfplaats van ernstige, heilige mannen, die zich alleen met de zaken

des Hemels en het beoefenen der wetenschappen bezig hielden; dan weder het schuiloord van woestelingen, die dood en verwoesting verspreidden. Meermalen het troetelkind van Pausen, keizers en prinsen, overladen met rijkdommen en vorstelijke pracht; maar ook meermalen de prooi van roofzieke en ongeloovige krijgers. Telkens verrees zij weder uit puin en asch, en telkens verging zij weder door plundering en brand. Weldadig en gastvrij verzamelde zij dagelijks honderden armen aan hare poort, om ze te spijzigen en te leeren; maar ook zelve moest zij vele malen in den vreemde een bitter stuk brood gaan bedelen tot eigen onderhoud. De geschiedenis van ons werelddeel was ook hare geschiedenis, en zij heeft ruimschoots gedeeld in de worstelingen van zuidelijk Europa gedurende de laatste dertien eeuwen. En thans verheft zij hare hooge, breede muren nog als de onoverwinnelijke, die den strijd des levens nog eeuwen lang kan wederstaan.

Naar Rome!
Reisherinneringen van J.R. van der Lans.
(Vervolg.)

IX.

> Pompeï. - De straten. - De inrichting der huizen. - Het museum. - Eene bladzijde uit de verwoesting van Pompeï. - Het forum. - Den Vesuvius op. - De kabelspoorweg. - De krater.

Een der leden van het comiteit, die ons daags vóór het uitstapje naar Pompeï en den Vesuvius een vermoeienden dag voorspeld had, bleek het volkomen bij het rechte eind gehad te hebben; want die dag heeft ons menig zweetdroppeltje gekost, dat echter niemand zich beklagen zal. Wie zou er niet gaarne wat vermoeienis voor over hebben, om eene stad van vóór twee duizend jaar te betreden, die juist aan hare verwoesting het voorrecht dankt tot op onze dagen bewaard te zijn gebleven in denzelfden toestand, als waarin zij door de ontzettende ramp getroffen werd?

Onvermoeid dribbelden wij dan ook, in groepjes van tien tot twintig man, de gidsen na over het hobbelig plaveisel, huis in huis uit, trap op trap af, tusschen de ruinen van tempels en paleizen, langs trotsche zuilengangen en door smalle steegjes, over steenen en allerlei brokstukken struikelend, allerlei vragen doende en gretig naar de uitleggingen van den gids luisterende - en dat alles op het midden van den dag, onder een brandenden hemel, die de steenen onder onze voeten blakerde en waartegen geen dak ons beschutte; want de verwoeste huizen liggen alle open en bloot; slechts enkele belangwekkende gebouwen, waarin fraaie muurschilderingen of merkwaardige mozaïeken voorkomen, zijn door een houten dak tegen weer en wind beveiligd.

Het is jammer dat men ze niet alle aldus heeft trachten te bewaren: dan had men de gevonden voorwerpen, die thans naar de verzameling te Napels of het museum aan den ingang zijn overgebracht, op hunne plaats kunnen laten, zoodat de beschouwer een zoo volledig mogelijk beeld van het oud-Romeinsche leven voor zich had gehad. Thans moet men in hooge mate de verbeelding te hulp roepen om zich voor te stellen hoe Pompeï er in zijne goede dagen uitzag.

Al aanstonds zoekt men naar punten van vergelijking tusschen deze stad der oudheid en die uit onze dagen. Zoo bemerkt men dat de trottoirs of verhoogde voetpaden, welke in vele onzer kleine steden nog eene nieuwigheid van de laatste jaren zijn, in Pompeï reeds goed bekend waren en daar voor voetgangers nog wel zoo practisch waren ingericht als tegenwoorig hier en daar het geval is. Vooreerst toch zijn ze zoo breed, dat er slechts eene smalle ruimte van de straat voor voertuigen overschiet en ten andere is er voor gezorgd dat de voetgangers bij vuil weer droogvoets de straat konden oversteken: er ligt namelijk hier en daar midden in de straat een groote steen, waarop men den voet kan zetten, om van het eene trottoir op het andere over te stappen.

Voor rijtuigen zijn echter die straten bijzonder slecht ingericht en geene hedendaagsche equipage zou zich straffeloos op deze hobbelige bonken van keien wagen. De rijke Romeinen hielden echter geen paard en rijtuig, maar lieten zich in draagkoetsen brengen, waar zij wezen wilden, zoodat zij van het slechte plaveisel weinig last hadden. De voertuigen, die men in Pompeï zag, waren uitsluitend vrachtwagens of karren, en dat die hier druk gereden hebben, kan men gemakkelijk uit de diepe sporen opmaken, die zij in de bedrijvigste straten hebben achtergelaten. Dat moet indertijd een gehots en geratel gegeven hebben van belang over die groote, onregelmatige steenklompen, en het was maar zeer wijs van de Pompeïanen dat zij hunne huizen aan de straatzijde van geene vensters voorzagen, zoodat het geraas en gewoel der straat niet tot hen konden doordringen. Voor velen onzer tegenwoordige stedelingen moet het eene onuitstaanbare gedachte wezen, aldus verstoken te zijn van het genot, achter een blindeken de voorbijgangers te bespieden en zoodoende steeds rijke stof te hebben voor de conversatie. Maar het staat te bezien of dit genoegen kan opwegen tegen het voorrecht, zich geheel vrij en zonder hinder van boven- of benedenburen te bewegen in een huis, zoo ruim, zoo frisch, zoo geriefelijk (met het oog op het klimaat altijd), zoo bevallig van aanleg, zoo smaakvol van versiering als deze huizen der oude Romeinen, welke onbewust reeds de Engelsche zinspreuk in toepassing brachten: *my house is my castle*.

Al de huizen van Pompeï zijn nagenoeg volgens één model ingericht en bestaan uit eene aaneenschakeling van binnenplaatsen en daaromheen gelegen vertrekken gelijkvloers; slechts een paar zijn er, die eene verdieping moeten gehad hebben, en een daarvan is kenbaar aan eene houten balkon, die in de straat uitsteekt en geheel overeenkomstig haren vroegeren toestand gerestaureerd is.

Treedt men zulk een huis van de straat binnen, dan komt men eerst in een vierkant portaal, *vestibulum* of *prothyrum*, waar de mozaïek vloer gewoonlijk de eene of andere figuur, eene godheid of een dier te zien geeft, dat aan het huis zijn naam geeft. Zoo spreekt men van het huis van den beer, van het wilde zwijn, van den hond enz. In het laatstgenoemde is aan de afbeelding van den hond voor ongenoode gasten de waarschuwing *cave canem*, pas op den hond! toegevoegd, terwijl in een ander huis daarentegen de groet *salve* u reeds van den vloer der vestibule verwelkomt.

Door de vestibule komt men al aanstonds op eene soort van binnenplaats, het *atrium*, waarvan het dak eene groote vierkante opening had, die het hemelwater gelegenheid gaf rechtstreeks den marmeren regenbak te vullen, welke er vlak onder was aangebracht en die met de beelden der huisgoden prijkte. Aan weerszijden van het *atrium* heeft men de slaapkamertjes voor de leden van het gezin, *cubicula*, en in groote huizen een paar zalen, *alae* genaamd, terwijl men van het *atrium* recht in het *tablinum* of de ontvangstzaal loopt, die aan de voorzijde door gordijnen werd afgesloten.

Langs het *tablinum* voert aan weerskanten een smal gangetje, *fauces*, verder het huis in, waar men al aanstonds weer eene binnenplaats heeft, door een rondloopende, op kolommen rustende portiek omringd en daarom *peristylum* genoemd. Rondom deze ruimte zijn weer eenige zalen gebouwd, zooals het *triclinum*, dat is de eetzaal, en de *exedra* of groote gezelschapszaal, terwijl daarachter de tuin of *viridarium* zich uitstrekt.

Stel u al die binnenplaatsen voor, met marmer geplaveid, met fonteinen en beelden versierd, die zalen en vertrekken met mozaïeken bevloerd en de wanden met bevallige muurschilderingen bedekt; verbeeld u den blauwen Italiaanschen hemel uitgespannen boven de open ruimte van *atrium* en *peristylum:* het zonlicht spelende tusschen de marmeren kolommen en de blanke beelden, of gebroken in het glinsterend kristal van de waterstralen der ruischende fonteinen; een zoel windje suizende langs die portieken en colonnaden, die overal schaduw bieden zonder de vrije doorstrooming der lucht te belemmeren, en zeg dan of het in zulk een huis geen heerlijk wonen moet geweest zijn.

De Romeinen, die hier den zomer kwamen doorbrengen, hebben zich blijkbaar in genot gebaad; alles getuigt hier van verfijnde weelde, zoo niet van wulpsche dartelheid, te oordeelen althans naar de onderwerpen van muurschilderingen en mozaïeken, meestal mythologische voorstellingen, waarvan vele nog op dit oogenblik de volle frischheid harer kleuren bewaard hebben en door de bevallige schakeering of de zuiverheid der lijnen getuigenis afleggen, hoe de kunst zelfs het gewone dagelijksche leven der Romeinen doordrong.

Doch keeren wij naar de straat terug. Met hare blinde muren aan weerszijden moet zij er wel wat eentonig hebben uitgezien, althans waar zij niet door winkels verlevendigd werd. Die winkels blijken, evenals thans nog in de Italiaansche steden het geval is, aan de voorzijde slechts eene breede deuropening vertoond te hebben, die met schuifdeuren gesloten werd, gelijk men uit de sleuven in de drempels kan opmaken. Nu eens zijn die winkels geheel afzonderlijk, zoodat zij blijkbaar door den eigenaar van het huis aan winkeliers verhuurd werden, gelijk men dit nog tegenwoordig opmerkt in de Italiaansche steden, waar soms de benedenverdieping van paleizen door uitstallingen van paraplu's, laarzen of ellewaren ontsierd wordt; en dan weer staan zij met de vestibule der huizen in verband, waaruit blijkt dat de eigenaar zelf handel deed.

De gaarkeukens zijn kenbaar aan de gemetselde fornuizen voor aan de straat, en elders werd ons de oven eener bakkerij gewezen, waarin nog brooden gevonden zijn, die in het museum aan den ingang bewaard worden. Daar kan men ook, behalve eene menigte opgegraven voorwerpen, als huisraad, kandelaars, lampen, kruiken, huisaltaren, sieraden enz. verschillende afgietsels zien van lijken, die zoodanig in de verharde asch zaten geklemd, dat hunne vormen daarin geheel waren afgedrukt, zoodat er gemakkelijk een model in pleister naar genomen kon worden. De houding en de gewrongen gelaatstrekken dier slachtoffers verraden hunne akelige worsteling met den dood, die hen te midden van hun bedrijf overviel, hen in den slaap verraste of op de vlucht achterhaalde. Zoo vond men onder de bouwvallen van een wijnhuis het lijk van iemand, die blijkbaar in staat van dronkenschap door den dood werd getroffen; op de plaats, waar eene kazerne gestaan heeft, werden niet minder dan zestig geraamten opgedolven, en in het genoemde museum aanschouwt men niet zonder huivering het lijk eener vrouw, die kennelijk haar kind, een mager, misschien ziek schepseltje heeft willen redden.

De aanblik dier moeder, welke in radeloozen angst haar kind aan het hart geklemd houdt, brengt ons den brief van den jongen Plinius te binnen, die zich met zijne moeder uit de vreeselijke ramp wist te redden en volgenderwijze aan Tacitus verhaalt, hoe hij met de oude vrouw wist te ontkomen aan den aschregen, die als eene ontzaglijke wolk de heele stad overdekte:

'De wolk werpt zich op de aarde, verbergt het eiland Capri, dat zij omhult, voor onze oogen en doet ons het voorgebergte van Misenum uit het gezicht verliezen. Daarop bezweert, dringt en beveelt mijne moeder mij, op welke wijze dan ook te vluchten, mij voorhoudende dat dit op mijn leeftijd gemakkelijk viel, maar dat het haar, onder den last der jaren gebukt en door zwaarlijvigheid belemmerd, niet mogelijk was; dat zij tevreden zou sterven, als zij maar de oorzaak niet was van mijn dood. Maar ik verklaarde haar dat er voor mij geene redding zou zijn dan met haar; ik neem haar bij de hand en dwing haar mij te vergezellen. Zij

NAAR HAAR DIENST IN DE STAD, NAAR R. LAGVE.

BATAVIA: HET HOOG-GERECHTSHOF EN HET GROOTE HUIS OP HET WATERLOO-PLEIN.

Een pijpje troost.
TWEE OUDJES, NAAR SCHILDERIJEN VAN KOTSCHENREITER.

Goed nieuws.
TWEE OUDJES, NAAR SCHILDERIJEN VAN KOTSCHENREITER.

BATAVIA: De school der Eerw. Zusters Ursulinen:

volgt mij met moeite en verwijt zich, mij op te houden.

'Reeds begon de asch op ons neer te regenen, hoewel in kleine hoeveelheid. Ik wend het hoofd om en zie achter ons een dikken rook, die ons volgde en zich als een stortvloed over de aarde uitbreidde. Verlaten wij den grooten weg, terwijl wij nog zien kunnen, zeg ik tot moeder, anders raken wij tusschen de menigte verstikt.

'Nauwelijks waren wij van den weg af, of de duisternis nam dermate toe, dat men in een donkeren nacht zonder maanlicht of in eene kamer, waar alle licht is uitgedoofd, waande te zijn. Men hoorde niets dan het gejammer der vrouwen, het geschrei der kinderen en de kreten der mannen. De een riep zijn vader, de ander zijn zoon, een derde zijne vrouw, en zij herkenden elkaar slechts aan de stem.

'Er waren er, die uit vrees voor den dood, den dood zelf inriepen. Verscheidenen smeekten de hulp der goden af, anderen meenden dat er geene meer waren en dachten dat deze nacht de laatste, de eeuwige nacht was, die het heelal moest verzwelgen!....

'En ik getroostte mij te sterven, terwijl ik uitriep: het heelal vergaat.

'In deze algemeene verschrikking vergaten de stervelingen hunne hartstochten; zij wendden hunne angstige blikken naar den donkeren sluier des hemels, die een doodskleed scheen, over het lijk der wereld uitgebreid.'

Het doodskleed van asch en lava bedekte Pompeï tot in het jaar 1748, toen men met de opgravingen begon, welke nog op het oogenblik worden voortgezet, daar men in het geheel niet alles schijnt gevonden te hebben wat er te vinden is, ofschoon de thans blootgelegde stad uitgestrekt genoeg is om een uur of drie voor hare bezichtiging te vorderen. Dat is zeker veel voor eene stad van 12000 inwoners, als het oude Pompeï telde, maar men bedenke dat die stad was wat men tegenwoordig eene *ville de luxe* noemt, waar alles op een grooten voet was ingericht. Dit blijkt uit den breeden aanleg der huizen, maar vooral uit de vorstelijke pracht der openbare gebouwen. Als men op het forum staat, met zijn trotsch rondloopend portiek, zijne talrijke marmeren voetstukken, die eenmaal de standbeelden der verdienstelijkste burgers droegen, kan men zich eenigszins een denkbeeld maken van den grootschen aanblik, dien dit plein moet opgeleverd hebben in den tijd, dat de bevolking van het oude Pompeï hier bijeenkwam om de openbare zaken te bespreken, de rechtsgedingen bij te wonen, die in de uitgestrekte *basilica* afgehandeld werden, handelszaken te regelen of de kansen te berekenen der candidaten voor de verkiezingen, wier namen men hier en daar nog op de hoeken der straten leest, evenals tegenwoordig de aanbevolen candidaten door aanplakking ter algemeene kennis worden gebracht.

Pompeï kon verder bogen op prachtige tempels, wier rijen van marmeren kolommen thans nog ontzag afdwingen; op rijk aangelegde openbare baden, een amphitheater, een overdekten en een ruimen, open schouwburg, terwijl eindelijk ook de reeks van monumenten in de 'straat der graven' buiten de stad bewijst dat Pompeï bij voorkeur door patricische familiën tot woonplaats gekozen werd.

En thans is er van al die pracht, al dien rijkdom niets overgebleven dan kale steenhoopen, omvergeworpen kolommen en geknotte zuilen, waar tusschen hagedissen en allerlei ongedierte huizen. Dat heeft de vuurberg gedaan, die ginds uit de verte zoo kalm op deze verwoesting neerziet, alsof hij er volstrekt geen deel aan heeft, en bedaard zijne rookwolken in de blauwe lucht blaast.

Wij zouden den ouden Vesuvius, den meedoogenlooze, die reeds zooveel jammer en ellende op zijn geweten heeft, eens een bezoek gaan brengen. Aan het logement, waardoor men toegang krijgt tot de bouwvallen van Pompeï, wachtten ons de rijtuigen,

waarmede wij gekomen waren en die ons thans naar de vulkaan zouden brengen, welke van het eerste oogenblik af, dat we hare rookpluim in het gezicht hadden gekregen, onweerstaanbaar onze blikken getrokken had.

Na een rit van een uur of drie door een stofboel, welke maar weinig van een aschregen verschilde, zoodat wij er allen uitzagen of we door eene aschbelt waren rondgewenteld, begonnen we langzamerhand te klimmen langs den weg, die zich in honderd kronkels tegen den berg opslingert. Van den top gezien, gelijkt die weg sprekend op eene kabeltouw, die in de grilligste bochten losjes op den grond is uitgeworpen. Maar eer we zoover waren, zouden wij nog wat ondervinden! Onze arme paarden zwoegden en zweetten, en van tijd tot tijd scheen het alsof ze ons midden op den berg zouden laten zitten, doch dan bracht de zweepslag van den koetsier ze weer in een sukkeldrafje, dat echter spoedig tot den ouden slentergang vertraagde. Ondertusschen hadden wij de beste gelegenheid om de verschillende lagen van lava op te nemen, waarmee het bovengedeelte van den berg bedekt is, en die aan de afwisselende donkerheid der kleur te onderkennen zijn. Over het algemeen is die kleur donkerbruin, tegen het zwart aan, en de harde, hobbelige oppervlakte, in allerlei bobbels, kronkels en rimpels gewrongen, doet de massa op versteenden bagger gelijken. De gestolde vuurstroom heeft geheele lappen uit het groene kleed van den berg gescheurd; een dier groote, zwarte plekken bedekt twee dorpen, welke in het jaar 1875 door de gloeiende lavagolven verzwolgen werden, hetgeen echter de nijvere landbouwende bevolking zoo weinig afschrikt, dat nu reeds vlak aan den rand der zwarte plek een aantal witte stipjes de aanwezigheid van nieuwe huizen verraden.

Wij reden het observatorium van professor Palmieri voorbij, grootendeels uit lavasteen opgetrokken, dronken onderweg aan een landelijke herberg een glas *lacryma Christi* en bereikten eindelijk de standplaats van den kabelspoorweg, die langs den zwarten, berookten kegel recht naar den top van den vuurberg voert. In de verte hadden wij dien spoorweg reeds lang gezien als een kort, lijnrecht streepje, op de helling van den berg getrokken; doch van naderbij zag hij er zoo onschuldig niet uit en menigeen van het gezelschap aarzelde eenige oogenblikken, alvorens plaats te nemen in den schuinen waggon, die aan de sterke ijzeren kabel tegen den berg werd opgetrokken, terwijl zij door den afdalenden waggon in evenwicht werd gehouden. Het was inderdaad een ijzig gezicht, die schuine kast, waarin de zitplaatsen amphitheatersgewijze omhoogliepen, vol menschen gepakt, bijna loodrecht naar boven te zien gaan, vooral daar de wagen slechts op ééne rail liep en dus elk oogenblik overzij scheen te zullen kantelen. Maar nadat de eerste bezending ongedeerd den top bereikt had, aarzelde niemand meer, op zijne beurt den tocht te wagen, en als de opgaande en de afdalende waggon elkaar op het midden der baan voorbijliepen, werden de luidruchtigste en vroolijkste groeten gewisseld.

De rit of liever het ophijschen duurde zoowat tien minuten: hadden we den weg te voet moeten afleggen, het zou minstens twee uren hebben geduurd; doch aan de bovenstatie gekomen, waren we nog lang niet aan den krater. Thans begon de zwaarste taak eerst, want nu moest den ijzerharden, hobbeligen, puntigen, rijk met scheuren, gaten en kloven voorzienen rand van den krater beklauterd worden. Het geleek de warme, hard gebakken korst eener reusachtige pastei; maar wat het ergste was, uit al die spleten en scheuren stegen verstikkende rookwalmen en zwaveldampen op, die de borst beklemden en het oog benevelden, zoodat men nu en dan niet wist waar men den voet zette en zich de zolen onder de laarzen voelde wegschroeien. Het geschreeuw en getier der kerels, die zich met alle geweld als gidsen opdrongen, strekte niet om den tocht te vergemakkelijken; op het laatst raakte men geheel de

kluts kwijt en leverde zich in vredesnaam aan die onmenschen over, die u eene touw in de hand gaven, vervolgens het andere eind over hunne schouders wierpen en u zoo over punten, kloven en gaten heensleurden, dat ge bij wijlen geen grond meer onder de voeten voeldet of een andermaal maar al te gevoelig met den steenigen bodem in aanraking kwaamt. Een ander stelsel bestond hierin dat de gids u in den rug duwde en zoo voorwaarts dreef, met het gevolg dat ge elk oogenblik gevaar liept languit met den neus in de kokende lava te vallen, die uit de scheuren opborrelde. Er waren ook draagstoelen voor degenen, die naar boven gedragen wenschten te worden, maar daarvoor deden zich begrijpelijkerwijze in het geheel geene liefhebbers op.

Eindelijk waren we op den rand van den krater aangekomen en konden een oogenblik neerblikken in den reusachtigen ketel, waaruit door twee groote gaten twee kolossale vlammen opstegen, in dikke rookwolken uitloopend, die den heelen omtrek verduisterden. Het was of een reusachtige stoommachine daar in de donkere diepte stond te zwoegen en te zuchten, terwijl nu en dan met een knal als van losdonderend geschut een kolossale steenblok omhoog geworpen werd, die weer ploffend in den krater terugviel. Slechts een oogenblik kon men in die Cyclopen-werkplaats neerblikken, telkens het hoofd omwendend om weer lucht te scheppen en niet door den verstikkenden zwaveldamp bedwelmd te worden. De minste duizeling kon hier noodlottig worden: eenmaal in den zwarten kolk vol pestwalm neergestort, zou men reddeloos verloren zijn. Gelukkig kwam het zoover niet en het eenige ongeluk, dat de toeristen te beklagen hadden, was het verlies van een.... parasol, dien een der reizigers van ontsteltenis in den krater had laten vallen

Bij het afdalen van den berg zagen we het heerlijke Napels met zijne onvergelijkelijke golf en al de steden en dorpen, die we voorbij gereden waren, als eene prachtig gekleurde landkaart *en relief* voor onze voeten uitgespreid liggen, en nog denzelfden avond rustten wij in het hotel aan de kade van alle vermoeienissen uit, met eene overvloedige tafel voor ons, vervroolijkt door een gezelschap zangers, die op de tonen der gitaar de zaal deden weergalmen van het opwekkende Napolitaansche volkslied:

> Sul mare lucica
> L'astro d'argento.
> Placida è l'onda,
> Prospero il vento.
> Venite all' agile
> Barchetta mia.
> Santa Lucia,
> Santa Lucia.

(*Wordt vervolgd.*)

De mensch in den wilden staat en de hedendaagsche barbaren. (*Vervolg.*)

Altijd is het nuttig en dikwijls zeer aangenaam, zich voor eenigen tijd te verwijderen van de plaats, waar men doorgaans woont, voor een oogenblik het tooneel, waarop wij dagelijks staren, te verwisselen met een ander, de bekende zaken voor de onbekende te verlaten, om terwijl wij zoo onzen gezichtskring uitbreiden, een helder, onbekrompen oordeel over de natuur en den mensch te verkrijgen. Die afwisseling van tooneel is het meest volkomen voor den sterrekundige, wanneer hij op een

helderen nacht uren achtereen aan de beschouwing van een maanlandschap wijdt, aan de waarneming van de oppervlakte der planeten, aan het meten der bewegingen van eene dubbelster, en vooral, wanneer hij de noodzakelijke gevolgen tracht te bepalen van de waarnemingen, welke hij heeft gedaan.

Die verandering van tooneel heeft de reiziger op eene minder uitgebreide schaal, maar zij is scherper afgebakend en heeft in werkelijkheid plaats, wanneer hij Europa verlaat en zijne schreden richt naar de keerkringslanden van

Afrika, naar die geheimzinnige streken, die ouder zijn dan de onze, en die wij niet kennen. Zonder zich van den aardbol te verwijderen, ontmoet de aardrijkskundige in de natuur op ons nietig planeetje zelve zonderlinge verscheidenheden, sprekende tegenstellingen, een volkomen onverwacht verschil, in klimaat en jaargetijden, in de uiterlijke geologische kenmerken van den grond, in planten en diersoorten, welke aan die streken en aan dat klimaat eigen zijn.

De ethnograaf neemt niet minder verschil waar in de typen, in den intellectueelen toestand, de zeden, de gewoonten en de kleederdracht der volken, die hij bezoekt. Men staat verbaasd over zooveel verscheidenheid onder de menschen.

Straks zijn wij afgedaald tot de lagere stammen van het menschelijk geslacht, laat ons thans een blik slaan op eenige andere stammen, die, hoewel zij veel van ons verschillen, toch hooger staan dan de voorgaande, bijvoorbeeld de tegenwoordige bewoners van het groote en zonderlinge Abyssinië. Men herinnert zich nog wel de expeditie van Engeland tegen Theodorus. Op dien oorlog willen wij thans evenwel de aandacht niet vestigen, maar wel op het uitmuntend werk over Ethiopië, waarmede de heer Arnauld d'Abbadie de aardrijksbeschrijving heeft verrijkt, nadat hij twaalf jaren in Boven-Ethiopië had doorgebracht, met het doel om de zeden, het karakter en de instellingen te bestudeeren van een der belangwekkendste en tot heden minst bekende volkeren van het Oosten.

De Ethiopiërs zijn voor ons barbaren, en omgekeerd. Menigmaal hebben zij genoemden reiziger de volgende opmerking gemaakt: ‘Als gij weer in uw land komt, zult gij, met de beschaafde zeden, die ge u bij ons hebt aangewend, uwe landgenooten wel zeer barbaarsch vinden.’

Zij hebben eenige instellingen, die ons in sommige opzichten tot voorbeeld gesteld kunnen worden, gelijk wij zullen zien; aan den anderen kant bedrijven zij daden van woest geweld, die der wilde dieren waardig zijn. Maar om de waarheid te zeggen, de gewone menschen bedrijven zulke daden niet, maar hunne beheerschers, in den zwijmel van het despotisme verzonken. Onder meer kenmerkende feiten lezen wij bij voorbeeld, dat een dier dwingelanden, bij zijn terugkeer in het kamp, in de omheining, waarbinnen zijne tenten stonden, hier en daar openingen vond; hij liet den hoofdman voor zich komen, wiens manschappen dat werk hadden verricht en beval, dat men eenige mannen voor die openingen zou vastbinden. Den volgenden nacht werden die ongelukkigen door hyena's verslonden. Deze drongen daarop door de openingen heen, en tot de keizerlijke tent door, doodden de lijfwacht, kwamen zoo in 's keizers onmiddellijke nabijheid, en verslonden zijn geliefkoosd paard. De tyran riep om hulp en.... werd door zijne deemoedige onderdanen gered.

Eens was den boeren door den dedjazmatch (hertog) Birro verzocht zijnen soldaten toe te staan, dat deze zich op hunne akkers yan leeftocht zouden voorzien, maar de boeren vielen hen aan, in plaats van hun stil hun buit te laten nemen. Er vielen dooden en gewonden. De hertog liet de gevangen boeren voor zich komen en vroeg hun waarmede zij zich konden rechtvaardigen. Een van hen treedt naar voren: ‘O Heer,’ zegt hij onderdanig, ‘U zij de kracht! Gij zijt de star van uwen morgen, en gij verkondigt het licht van uw' eigen dag. God late de waarheid mijner woorden voor uw aangezicht blijken. Gehoorzaam aan uw bevel, hebben wij toegestaan, dat uwe soldaten op onze landerijen zich van het noodige voorzagen, maar zij hebben onze personen aangerand; en waarop betaamt het den landbouwer anders den dood te

trotseeren dan op zijne vore...? Wij zijn bereid om uwe slaven te zijn. Uwe werpspies zegeprale immer, God geve u ons vonnis in!

'Schepsel van den vijfden dag,' (anders gezegd *dier,* toespelende op den scheppingsdag der dieren) riep Birro uit, 'men snijde ieder van u een voet en eene hand af!' Die het woord genomen had, bood zich het eerst voor het mes van den beul aan. Zestien ongelukkigen ondergingen die straf. De heer d'Abbadie poogde vergiffenis te krijgen voor de overigen; andere omstanders ondersteunden dat verzoek, maar met ongelukkig gevolg, want de hertog, die het niet wilde doen schijnen, alsof men invloed op hem kon oefenen, riep uit:

'Heeft men ze dan niet allen gesnoeid? Dan roepe men mijne houthakkers om de overigen af te maken.' Twee ongelukkigen werden met bijlslagen gedood. Daarop kwam men hem zeggen, dat alles afgeloopen was, en hij scheen rustiger adem te halen.

Een oogenblik later was dezelfde vorst weer aan het lachen met onzen reiziger en praatte voort over zedeleer en godgeleerdheid.

Wij zeiden zooeven, dat zij overigens als tegenstelling met die barbaarsche gebruiken ook wel instellingen hebben, die aanleiding geven om eens over de onze na te denken.

In geheel Europa weet men wat processen zijn. Welnu, de Ethiopiërs meenen, dat de kennis van het recht niet het uitsluitend voorrecht kan wezen van de uitverkorenen der rechterlijke wetenschap, maar dat die bij ieder mensch onafscheidelijk van het geweten bestaat.

Elk burger wordt in staat geacht om eene burgerlijke en somtijds in eene crimineele zaak in eersten aanleg te oordeelen, op voorwaarde echter, dat hij wegens zijne eerwaardigheid personen kunne vinden om zijne rechtbank, zijne jury te vormen. Geen burger mag weigeren, zoo de rechterlijke macht uit te oefenen. De zaak verdedigt zich zelve zonder advocaat van beroep. Door zulk eene gewoonte ontstaat een wederzijdsch verband onder de burgers, de gerechtigheid wordt daardoor steeds aan een toezicht onderworpen, de burgers worden genoodzaakt hunne rechten en verplichtingen te leeren kennen, en de wet vindt voortdurend hare eigen kracht in het openbaar geweten.

Hunne gesprekken missen noch grond, noch vormen, eigenschappen, die men met altijd in de gesprekken van beschaafder volken aantreft. Luister, bijvoorbeeld, eens naar de volgende zinsnede tegen het misbruik der persoonlijke macht: 'Wij hebben wetten,' zeî de Lik (raadsheer) Atskow eens tot onzen reiziger, 'maar nu eens passen wij ze toe, en dan weer niet. De wetten, gebruiken en gewoonten, ziet ge, zijn afgetrokken, ontastbare wezens, de geur van de wijsheid onzer vaderen, en evenals de geur der bloemen door den wind wordt verdreven, zoo verdwijnt ook de ware geest der wetgeving van een volk, wanneer het geweld de overhand neemt. Dan ontaardt het gezag, zijn belang wordt zijne rechtvaardigheid, en de onwettigheden dienen het tot voetbank.... Onze vorsten zijn verwaande, hoogmoedige zotten, schaamtelooze slachters, zij besnoeien, vernielen en vernietigen het land en de bewoners, en dat noemen zij besturen! Van tijd tot tijd barst ik eens uit, en zeg hun de waarheid; zij kijken elkaâr aan, lachen, beginnen een oogenblik daarna weer met hunne dwaasheden, en zeggen: 'Wat praat die Atskow vandaag weer goed! Hebt ge hem gehoord?' - Wat zal men er aan doen, 't is nutteloos zich daarover toornig te maken; men moet zich onderwerpen aan de gebruiken van zijn land.'

Een andere trek: zij begrijpen niet dat bij ons burgers en militairen zijn. Dat onderscheid lijkt hun eene monsterachtigheid toe. Men strijdt of men strijdt niet.

Wanneer men strijdt, verdedigt ieder burger zijn land, zijn leven, zijne bezittingen. Als men niet strijdt, werkt ieder burger. Als men hun spreekt van het groote leger van Napoleon I en diens veldslagen, houden zij ons voor wilden en dwazen. Zij verklaren het voor eene onzedelijke daad het burgerlijk karakter van den krijgsman uit te wisschen, hetgeen hem maken zou tot een monster dat doodt en vernietigt, alleen om te dooden en te vernietigen; voor ben is de soldatenstand slechts gerechtvaardigd door de overtuiging, dat de oorlog, dien men voert, billijk is. Zij kunnen niet begrijpen, dat er bij ons te gelijker tijd een militair en een burgerlijk wetboek bestaat. Drie vierden der belastingen te besteden tot het onderhouden van staande legers, schijnt hun eene onbegrijpelijke ongerijmdheid toe.

Gij ziet het, de Abyssiniërs zijn niet zoo achterlijk, als zij schijnen.

(*Wordt vervolgd.*)

De Bloem van Kleit(*)
door Vrouwe Courtmans, geb. Berchmans.

'Bella, zijn de aardappelen gereed?' riep Berten de bezembinder zijne negentienjarige dochter, die bezig was met rijshout vuur aan te leggen, van uit het geitenhok toe, waar bij de schoone Mie een handvol genstenloover gaf.

'Nog niet, vader,' antwoordde het meisje met zoete stem.

'Nog niet?' herhaalde de vader vriendelijk; want hij kon van uit het stalletje tot zijne dochter spreken: zijne stem werd duidelijk gemaakt door een venstertje in den muur. 'Nog niet? en het moet meer dan zeven ure zijn, want de zon hangt reeds lang achter het sparrebosch.'

'O, zoo laat is het nog niet!' zei Bella luchtig: 'ik heb de koeien van boer Lille (de Lille) nog niet hooren aftrekken.'

'Niet?' lachtte de vader zijn eenig kind toe; 'die zijn lang binnen. Ik heb den kleinen Terny reeds een half uur op den tromp hooren spelen, terwijl hij afdreef.'

Bella blies uit al hare macht het rijshout aan, want de aardappelen hingen nog koud aan den haard.

De oude man kwam binnen, haalde zijne pijp uit en nam een zwavelstok. 'Zoo! zoo!' sprak hij, en er dreef eene donkere wolk over zijn gelaat. 'Bella, waarmede hebt gij u bezig gehouden? Het eten hangt pas over, de geit was niet gevoederd, en gij hebt het vee van boer Lille niet hooren aftrekken.'

Het meisje bloosde, maar antwoordde niet.

'En wat is dat? vroeg hij met een vonkelenden blik, terwijl hij eene tabaksblaas van den grond opraapte.

'Bella, wie is hier geweest? Pier Bram zeker, die fijne akkerjongen, die zoo mooi weet te praten, als of hij een burgerkind uit het dorp was?'

'Wat zijn de dorpelingen gelukkig,' zei Bella; 'zij weten altijd hoe laat het is; zij zien het uurwerk op den toren; en hebben nog meest allen eene horlogie in huis.'

Het bleeke gelaat van den bezembinder was rood geworden; driftig trok hij aan de aangestoken pijp, en ging toen, zonder verder antwoord te geven, voor de deur staan rooken.

(*) Met toestemming van den heer De Seyn-Verhougstraeten overgenomen uit de volledige werken van Vrouwe Courtmans, thans weder door zijne zorgen sierlijk uitgegeven en bij den H. Claes verkrijgbaar gesteld.

‘Vader, het eten is klaar,’ sprak Bella schuchter, terwijl zij de aardappelen afgoot. En toen zette zij een aarden schotel op het houtblok, dat tot tafel diende, en legde er twee ijzeren vorken op, die blonken als zilver.

De oude man nam de wollen muts af en begon te bidden, maar ook het gebed wilde er niet gemakkelijk uit; want het duurde lang eer hij zich een kruis sloeg.

‘Dien schotel hadden wij wel kunnen missen,’ morde hij onder het eten; ‘ik had mij niet moeten laten overhalen om dien te koopen. Van kinds af heb ik uit het blok gegeten.’ En nu keek hij naar eene andere bloktafel, die in den hoek stond, en waarin men eene holte gemaakt had, die vrij veel op een schotel geleek. ‘Uwe moeder was daar wel mede tevreden, en zij was eene Longeville [de Longue[v]ille], en onze burgemeester heeft mij gezegd, dat de Longevillen in vroeger tijden met gouden lepels uit zilveren schotels gegeten hebben.’

De schoone Bella gevoelde, dat er een storm

in het gemoed van haren vader opkwam; zij wist dat hij een afkeer van het volk had, dat op het gehucht den Akker woonde, en bijgevolg ook van Pieter Bram, den jongen konijnenkoopman, dien zij toch zoo gaarne zag.

Het teedere meisje beefde, hare groote donkere oogen waren nat, en de aardappelen wilden haar niet door de keel. Haar vader, integendeel, at als had hij geen gevoel van hetgeen hij deed.

Terwijl Bella het tafelgoed wegborg, ging de bezembinder naar buiten en loerde in het rond om te zien of er geen gebuur in de nabijheid der hut was, die de samenspraak, welke hij met zijne dochter voornemens was te houden, zou kunnen afluisteren; want vader Delarevere [de la Rivière] was een voorzichtige en zeer deftige Kleitenaar. En toen ging hij eenigszins kalmer binnen, sloot de deur dicht en sprak:

'Bella, leg wat hout aan, want ik heb het koud, al zijn wij eerst in den aardappeloogst. Ik moet lang met u spreken.'

Weldra flikkerde de vlam van boomwortelen en rijshout lustig in den schoorsteen; maar vader en dochter, die altijd met elkander vroolijk hadden geleefd, zaten somber in den kolengloed te kijken, tot de grijsaard begon:

'Gij hebt verkeering met Pier Bram, Bella, en dat wil ik niet.'

Het meisje schudde het hoofd

'Laat mij spreken,' zei de vader; 'gij ziet hem gaarne.'

Bella sloeg de oogen neder.

'En dat eene Kleitsche een jongen van den Akker gaarne ziet, is schande,' zei de bezembinder. 'Nooit is er, bij mijn weten, een meisje van Kleit met een Akkerjongen getrouwd, en ik ben sedert de Maldegemsche kermis vijf en vijftig jaar oud. Eerlijke lieden verbinden zich niet met dieven en deugnieten. Op Kleit wordt niets gestolen dan wat bezemrijs en klein brandhout, iets wat de eigenaars der moeite niet waard achten om er aangifte van bij de politie te doen. Maar op den Akker? Wat woont daar? Een volk dat alles meepakt wat onder zijn bereik ligt; dat aardappelen en graan steelt, en des winters in de kelders breekt om de vleeschkuipen te berooven; ja, tot beurzensnijders toe wonen er op den Akker en hebben er altijd gewoond! Het is een gespuis, dat zoo slecht is als de bende van Baekeland!'

'Vader, gij rekent toch zeker Pier Bram bij die booswichten niet?' viel het meisje, dat tot nu toe met verkropte smart geluisterd had, met geestdrift in, 'ook op den Akker zijn uitzonderingen.'

'De familie Bram zeker?' spotte de grijsaard. ''t Seef Bram, Piers vader, dien ik te Brugge op de Markt op het schabelletje heb zien staan, en Tiste, zijn oudste broeder, die verleden jaar bij de blauwe huzaren is weggejaagd, omdat hij den mantel van zijn kapitein gestolen had? Dieven zijn de Brams; Pier heeft niets anders dan dievenbloed in het lijf; tot stelen is hij opgebracht, want ook zijne moeder heeft vijf jaar lang te Gent in het rasphuis gezeten. En met zulk een jongen hebt gij verkeering!'

'Verkeering niet,' zei het meisje met bevende stem en er rolden tranen uit hare schoone oogen; 'maar ik zie hem gaarne, hij bemint mij ook, al heeft hij het nooit gezegd. En Pier is een eerlijke jongen.'

'Ik ben blij dat gij zoo rechtuit spreekt, Bella, en dat nog zoo bij tijds. De konijnenkooper moet hier wegblijven en over veertien dagen zult gij hem vergeten hebben. Laat hem de eerlijkste jongen van de wereld zijn, het is toch de zoon van 't Seef Bram en Mie Sletske. Soort zoekt soort, zegt de boschwachter.'

‘Maar wanneer alle goede lieden den eerlijken jongen van zich afstooten, hoe moet hij dan goed blijven?’ vroeg Bella.

Albert de la Rivière, - dit was des bezembinders echte naam, - was op die vraag van zijne dochter niet voorbereid; langen tijd keek hij voor zich heen in den uitdoovenden haard. Eindelijk sprak hij:

‘Bella, ik wensch uit den grond van mijn hart, dat de jongen goed zij en goed blijve, maar het moeten anderen zijn, die hem in den teugel houden. Ik wil niets gemeens met hem hebben. Zie, kind, wat de burgemeester mij eens vertelde, komt mij nog dikwijls in de gedachten:

DE ABDIJ VAN MONTE CASSINO.

‘Berten, wie weet of uwe voorouders geene prinsen zijn geweest, sprak hij. Meest al de Kleitenaars zijn van hooge afkomst. En ziet ge, Bella, dat was zoo aangenaam om te hooren voor mij, en sinds spijt het mij, dat ik geene letter geleerd ben. Ware ik geleerd, ik zou in de papieren opzoeken wie ik ben, al moest ik, om de kosten te kunnen doen, mijn huisje en mijne geit verkoopen; want somtijds schiet het mij toch door het hoofd, dat ik beter ben dan menig dorpenaar.’

‘Maar ge gelooft toch zeker niet, vader, dat de eene mensch beter geboren wordt dan de andere? Ik voor mij, heb alle goede menschen even lief. Maar Pieter Bram bemin ik meer dan de overigen, en dat, omdat hij zoo *goed* blijft onder al de *slechten*.’

‘Ons gesprek heeft, zonder dat ik het gewaar werd, eene andere wending genomen dan ik er aan wilde geven,’ zei de grijsaard opstaande, want het begon reeds laat te worden; dit zag hij aan de donkerheid der lucht, want de maan, die bij het vallen van den avond was beginnen te schijnen, was reeds ondergegaan. ‘Maar wat ik u ten slotte wilde zeggen, moet er toch uit. Bella, wanneer Pier Bram hier nog eens aankomt moet gij hem het huis verbieden.’

‘Vader, geef mij de benedictie,’ zei de dochter, en boog het schoone hoofd voorover.

Berten zegende zijn kind, dat nu een zacht ‘slaap wel, vader,’ liet hooren.

‘Maar, Bella, gij hebt mij nog geen antwoord gegeven,’ zei de oude man, plotseling tot zijn onderwerp terugkeerende, ‘zult gij hem opzeggen?’

'Ik zal gehoorzamen,' zuchtte het meisje.

II.

Kleit en de Akker zijn twee gehuchten van het schoone en uitgestrekte dorp Maldegem; van die heerlijke gemeente op wier geschiedenis Vlaanderen nog trotsch is; van dat Maldegem met zijne oude kerk en het kasteel, met zijne fraaie burgerhuizen, waarin nog de goede en oude Vlaamsche zeden heerschen; want ik zou geen drie personen kunnen tellen, die er door en sinds de omwenteling zijn verfranscht; van dat Maldegem met zijne hofsteden, zijne rijke boeren en fiere boerinnen, op wier voorhoofd nochtans.... Maar het ligt niet in mijn plan Maldegem te beschrijven, ik moet voort naar den Akker en naar Kleit.

De Akker is eene magere zandvlakte, op tien minuten afstands van het dorp. In 1828, ten tijde van ons verhaal, stonden er op verre na zoo veel hutten niet als thans; maar toen ook stonden ze bijeengegroept als heden, zoo dat zij kleine buurten schenen uit te maken. Aan elke uit klei en rijshout gebouwde hut, waarvan sommige slechts eene enkele ruit tot venster hadden, was een geitenhok gebouwd. Voor elke deur lag een tuintje voor eigen gebruik, waarin nochtans schaars iets groeide, zoo mager is er de grond. In elke buurt ligt een waterput, dien de hutbewoners zelf hebben gegraven. Pompen kende men er toen niet, en frissche beken kronkelen verre van daar.

Berten Delarevere had de oneerlijkheid der Akkerlieden, toen hij tot zijne dochter sprak, verre overdreven. Dáár ook woonden brave arme menschen, die voor niemand behoefden te blozen, mannen die eerlijk den kost wonnen voor vrouw en kroost, al waren zij niet allen tot boerenslaven opgegroeid.

Er waren er die handel dreven in vodden, gebroken flesschen, beenderen, oud ijzer, tin, koper en lood. Anderen kochten en verkochten konijnen en hoenders, konijnenvellen en zwijnsborstels. Er woonden ook mosselmannen en garnaatvrouwen, die des zomers van vóór middernacht op de bloote voeten vijf uren ver naar de zee gingen, en des anderendaags afgemat, maar welgemoed hunne waren gingen uitventen in de omliggende dorpen, en zelfs op de Brugsche markt; en zulk een *zuur* gewonnen brood was zeker wel *eerlijk* gewonnen brood.

Maar er woonden ook anderen. Drie of vier familiën, die velden, stallen en kelders beroofden en op markten en kermissen de boeren het geld uit den zak klopten, hadden den Akker in zulk een slechten naam gebracht, dat geen eerlijke Akkerbewoner tot een vreemdeling zou hebben durven zeggen waar hij zijne hut had opgeslagen. Eene van die slechte familien waren de Brams, waar Pier Bram de afstammeling van was.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 11]

Onze gravures.

Aan zee.

Het badseizoen, dat gewoonlijk loopt van 1 Juni tot 15 October, spoedt ten einde. Van de duizenden, die het weelderig genot van het *dolce far niente*, met eene beurs vol goudstukken voor oorkussen, smaken kwamen, blijven nog slechts luttel dralers over, voor welke de wegstervende Zomer aan de zee nog eene heimnisvolle schoonheid vol boeiende aantrekkingskracht bijzet. Van al de bedrijvigheid en pracht, waarmede zich Oostende op onze gravure voordoet, bestaat nog slechts eene flauwe afspiegeling, die weldra zelfs geene schaduwe nalaten zal; want in den Winter is alle pleizierleven aan het zeestrand verbannen, worden tenten en badkoetskens weggeborgen, villa's en feestzalen gesloten en jaagt de ijzige noordenwind al degenen van den Dam, die er niet door hunne bezigheden geroepen worden. Oostende bereidt zich voor haren winterslaap, om even als de sluimerende schoone uit het sprookje door de levenswekkende stralen van de volgende lentezon in hare geheele pracht te ontwaken.

IN DE DUINEN, NAAR R. HIRTH DU FRÈNES.

Dan weer zal het luchtige tentenleger in het mulle zeezand opgeslagen worden, zullen vroolijke baders in bonte kleedij als nieuwerwetsche meerminnen in het water joelen, villa's en Kursaal des avonds weergalmen van zang en muziek, en zal de

uitgestrekte Dam, de geliefkoosde wandelplaats der bezoekers, opnieuw wemelen van vreemdelingen uit alle oorden. Want het is enkel als badstad - en wel als badplaats van eersten rang, jaarlijks door nagenoeg 12,000 personen bezocht - dat Oostende leven en aanzien erlangt. Visscherij, handel en zeewezen zijn er niet van bijzonder belang, alhoewel er goed ingerichte dokken zijn. De

eigenlijke oude stad biedt buiten een paar kerken en het Leopoldspark weinig merkwaardigs aan, maar het zeekwartier, ten behoeve der vreemdelingen aangelegd en in de laatste jaren vooral door talrijke prachtige gebouwen verrijkt, levert een weelderigen en trotschen aanblik op, die door onze gravure uitmuntend weergegeven wordt.

Wie echter de stille droomerige poezij en de majestatische schoonheid der zee ten volle gemeten wil, moet die niet te midden eener drukke feestvierende menigte, maar aan het eenzame strand van een klein visschersdorp zoeken. Daar eerst ondergaat men den geheelen indruk van die rustelooze en grenzelooze watervlakte, met hare geheimzinnige stem. Menschen ontmoet men daar schaars en het is zelfs opmerkelijk als men onze zeedorpen doorwandelt, hoe deze uitsluitend door vrouwen en kinderen bevolkt schijnen. Tegen twee of drie mannen, meestal invalieden der zee, die bedaard hun pijpje rookend, met de ellebogen op eene planken heining geleund, mijmerend in zee staren, ontmoet men heele groepen vrouwen, die al keuvelend door het mulle zand dribbelen, alle in dezelfde jakken en hooge rokken en met dezelfde mutsen op, die de uniform van het dorp uitmaken.

De oorzaak van dit verschijnsel is niet ver te zoeken; de echtgenooten, vaders, broeders of verloofden dier vrouwen of meisjes zwalken op de wijde zee rond, als zij niet reeds den dood in de golven gevonden hebben. De zee is hun element, hun dagelijksch arbeidsveld, terwijl het dorp en het huis aan de vrouwen blijft overgelaten.

De teekenaar van het bevallig tafereeltje, dat ons in onze duinen verplaatst, laat een groepje aankomende visschersvrouwen voor ons oog voorbij wandelen, en wie in onze stranddorpen bekend is, zal moeten zeggen dat hij die naar het leven heeft weergegeven. Het is die zelfde oud-vaderlandsche kleederdracht, die ondanks de indringende mode, onveranderlijk bewaard wordt; die zelfde eenvoud van zeden, welke trots de aanraking met vreemden, ongeschonden onder de visschersbevolking voortleeft; kortom, het is eene greep uit een onzer oude, onvervalschte visschersdorpen, dat geheel afgescheiden van de druk bezochte badplaatsen, ons het beeld vertoont van den voorvaderlijken eenvoud vlak naast het schouwspel der grootste verbastering, door de volstrekte heerschappij van vreemden smaak en vreemde zeden verwekt.

Na een warmen dag.

Nu de zoele zomerdagen alweer ten einde gespoed zijn, is het een lust het tafereeltje te beschouwen, waardoor de teekenaar ons in het hartje van den zomer verplaatst, als des avonds na een zonnigen dag het vee zich door een voetbad in het frissche water verkwikt. Klaarblijkelijk is de kudde samengedreven om naar den stal te worden geleid, maar de herder gunt zijn vee nog wel een half uurtje tijd, alvorens het den tocht aanvaardt. In afwachting rookt hij zijn pijpje en maakt een praatje met de herderin, die naast haren korf in het gras zit neergehurkt.

De arbeiders, die met hark en zeis van het veld komen, gaan echter intusschen maar vooruit; ze zijn moe van den arbeid, dat blijkt uit hunne heele houding en zelfs de hond, die hen volgt, verlangt zichtbaar naar rust. Van den tegenovergestelden kant komt eene vrouw met een kind aan de hand en een last van verzamelde veldvruchten

op het hoofd den weg af, terwijl voor het kapelletje in de verte een paar vrouwen nog een oogenblik stilstaan om in het voorbijgaan een schietgebedje te prevelen.

Het geheel ademt rust, kalmte en dat behaaglijk gevoel, dat een frissche avond na een warmen zomerschen dag verschaft.

Naar Rome!
Reisherinneringen van J.R. van der Lans.

X.

Het drievoudig Rome. - Rome zonder den Paus. - Het Capitool. - Het Forum Romanum. - De Palatijn. - De Mamertijnsche gevangenis. - De nieuwere wijken. - De Pincio.

Wat men te Pompeï in al zijne sombere verlatenheid aanschouwt, de overblijfselen van eene stad der oudheid, de bouwvallen van tempels en paleizen, treft men te Rome bij elken voetstap aan, te midden der bedrijvigheid van het alledaagsche leven. Met tram en omnibus rijdt men er langs de ontzaglijke steenmassa van het Colyseum of de ruïnen van het Forum Romanum.

Antieke zuilen en kolommen ziet men er geflankeerd door een wijnhuis en eene broodbakkerij. Obelisken en standbeelden uit de grijze oudheid sieren er pleinen en straten van het nuchterst moderne voorkomen. Onder de overeind gebleven bogen van het theater van Marcellus, een gebouw in den trant van het Colyseum, hoewel aanmerkelijk kleiner, hebben smids, timmerlie of uitdragers hunne werkplaatsen of uitstallingen gevestigd. Overal stuit men op brokstukken van het verleden, midden tusschen het hedendaagsche leven gestrooid: hier het kapiteel van eene oude kolom in den muur van een slagerswinkel gemetseld, elders, zooals in eene straat dicht bij ons hotel, den afgebroken voet van den een of anderen colossus, waarvan de overige ledematen de hemel weet waar verspreid zijn. Die voet ligt daar aan den ingang der straat als neergesmeten, tot ongerief van rijtuigen en voetgangers, die daar in den laten avond voorbijkomen, maar tot voldoening van den toerist, die nu weet hoe die straat aan den naam van *Via del piè di marmo* (Marmeren-voetstraat) komt.

Zoo is het met al de oudheden van Rome: men zou ze niet weg wenschen, al liggen ze nog zoo in den weg. Ze behooren, om zoo te zeggen, tot het wezen van Rome, dat de zonderlingste, maar tevens ook de dichterlijkste dooreenmengeling vertoont van drie verschillende steden: het Rome der oudheid, het Rome der middeleeuwen en het Rome der renaissance. De overblijfselen uit dat drieërlei Rome gaan verwonderlijk goed samen; zij zijn als in elkander gegroeid en vormen het schoonste, aangrijpendste geheel. Slechts het nieuwste Rome, het Rome van koning Humbert kan zich met al dat oude niet vereenigen; het voelt er zich door gehinderd en is daarom ijverig in de weer, eene groote opruiming te houden, zoodat zij, die Rome nog wenschen te zien, gelijk de geschiedkenner, de wijsgeer en de Christen het zich gaarne voorstellen, zich dienen te haasten.

Reeds nu is Rome niet meer wat het eenmaal geweest is. ‘Het Rome van het laatste vierdedeel der IX^{de} eeuw,’ voelt zelfs een Busken Huet zich genoopt met weemoed uit te roepen, ‘is een *Rome zonder den Paus:* ziedaar een indruk, dien het den hedendaagschen edeldenkenden bezoeker niet mogelijk is, van zich af te zetten.

Werwaarts gij in deze groote stad ook uwe schreden keert, overal en ieder oogenblik ontmoet gij de bewijzen dat het pauselijk bestuur haar in vroeger tijd ten zegen is geweest, en zij aan dat bestuur haar tegenwoordig aanzijn en aanzien dankt. De hooge Italiaansche geslachten, waaruit in de laatste driehonderd jaren de Pausen zijn voortgekomen, hebben niet alleen villa's of paleizen gebouwd voor zich zelven, maar ook, wanneer een uit hun midden den pauselijken zetel beklommen had, waterleidingen voor het volk doen aanleggen. Rome's kerken zijn niet fraaier of veelvuldiger dan Rome's fonteinen, en den Pausen komt de eer toe, terwijl zij met de eene hand museums stichtten en de kunst aanmoedigden, met de andere de stad gezond gemaakt en het leven van hare bewoners tegen de pest der moeraskoortsen beschermd te hebben... Verbaast het u, dat Rome zonder den Paus verweesd en verlaten schijnt? Acht gij het onverklaarbaar, dat bij het doorkruisen van dit Niniveh der Roomsche christenheid, het gevoel zich van u meester maakt: er is eene leegte in deze stad, er is eene veer gesprongen, die vroeger dit raderwerk in beweging bracht, er is een geheimzinnige sluier verscheurd, welks plooien voorheen aan dit heiligdom eene geheel eenige wijding verleenden?'

Waar zelfs een vrijdenker, een ongeloovige aldus zijne verontwaardiging uitspreekt over de ontheiliging van Rome, die hij te recht brandmerkt als 'het grootste onrecht, waar onze eeuw tot heden getuige van is geweest,' wat moet dan de Christen, de katholiek niet gevoelen, die als wij te Rome den Paus komt bezoeken in zijne gevangenis van het Vaticaan? O, het is pijnlijk, in de stad van ons aller Vader, in *onze* stad als het ware, den indringer naar willekeur te zien huishouden. Doch zetten we ons voor eene wijle over dat grievende feit heen, om nogmaals een blik te werpen in het dierbaar Rome, vóór de overweldiger het geheel van aanschijn zal veranderd hebben. De voornaamste heiligdommen van het pauselijk Rome bezochten we reeds; wijden we thans een oogenblik onze aandacht aan het Rome der heidensche oudheid.

Het is eene zonderlinge gewaarwording op het plein voor het Capitool te staan, zich daar omringd te zien door heeren en dames in negentiende-eeuwsche toiletten, door huurkoetsen, ambachtslie, straatjongens, honden, kortom alles wat tot de bedrijvigheid eener hedendaagsche groote stad behoort, en zich dan te binnen te brengen, dat men op de plek staat, waar Romulus indertijd zijn toevluchtsoord opende, dat de bakermat moest worden van Rome.

Drie opgangen leiden naar den top van den Capitolijnschen heuvel; de middelste is een breede trap, aan den voet met een paar prachtige Egyptische leeuwen en aan den top met de kolossale beelden der Dioscuren of paardentemmers versierd, terwijl ter linkerzijde, in eene ijzeren kooi, tusschen het groen, een levende wolf en eene wolvin huizen, ter herinnering aan de bekende overlevering van de stichting der stad.

De trap links voert met honderd vier en twintig treden naar de oude kerk *Ara Coeli*, vroeger ook genoemd *Santa Maria in Capitolio*, welke de plaats inneemt, waar eenmaal de citadel stond, die indertijd door de ganzen van Manlius verdedigd werd. Rechts van de middeltrap leidt een derde opgang, eene fraaie oprijlaan voor rijtuigen naar boven.

Midden op het plein voor het Capitool, thans een museum van oudheden, verheft zich een prachtig ruiterstandbeeld van keizer Marcus Aurelius, dat lang voor een beeld van den eersten christen keizer Constantijn is doorgegaan en daaraan wellicht heeft te danken, dat het zoo zorgvuldig is bewaard. Michel Angelo, die het plan voor het heele plein, zooals het zich thans vertoont, ontworpen heeft, plaatste het op een voetstuk, dat er volkomen op berekend is de schoonheden van het beeld te doen uitkomen, in tegenstelling met de meeste ruiterstandbeelden van onzen tijd, die

gewoonlijk zoo hoog geplaatst worden, dat ze slechts met een kijker te bezichtigen zijn.

Een blik op de bijgevoegde teekening kan beter dan de uitvoerigste beschrijving een denkbeeld geven van den trotschen aanblik, dien dit terrasvormige plein oplevert met zijn vorstelijken middeltrap, zijne standbeelden en met tropeeën gesierde balustrade, de prachtige gebouwen eindelijk, die het aan drie zijden insluiten en met een slanken, vierkanten toren worden bekroond.

Van het Capitool heeft men een onbelemmerd gezicht op de uitgestrekte, met ruïnen bezaaide vlakte van het Forum Romanum: overal brokstukken van portieken en kolommen, hier en daar de zwartgrijze steenblok van een triomfboog, elders kolossale opeenhoopingen van bak-

steen, met gapende, zwarte bogen doorboord, ginder eenige rijen marmeren zerken, overblijfselen van het oude plaveisel, voetstukken zonder beelden en beelden zonder voetstuk of zonder hoofd - kortom een zelfde tooneel van verwoesting als te Pompeï, met dit onderscheid dat het beeld des doods hier door het bedrijvigste leven omringd wordt, dat de bewoonde huizen en winkels van het hedendaagsche Rome onmiddellijk tegen, op en tusschen de bouwvallen van het oude gebouwd zijn en dwars door het Forum zelfs eene drukke straat loopt, vanwaar men op den ouden, klassieken bodem neerziet, die van onder het puin en stof van achttien eeuwen is te voorschijn gehaald en dan ook een paar meters beneden den beganen grond ligt.

Achter het Forum verrijst de Palatijnsche heuvel, waar zich vroeger de paleizen der Romeinsche keizers verhieven, thans één ontzaglijke hoop ruïnen, muren op muren gestapeld, steenhoopen op steenhoopen, alles doorwoeld met onderaardsche gangen, hier en daar een stuk van een gemetselden trap, elders een half begraven booggewelf, als eene zwarte spelonk u tegengrijnzend uit het frissche groen, maar ook nu en dan een heel vertrek, waarvan het marmeren plaveisel, de mozaïekvloer, de beschilderde wanden of het verguldsel der zoldering nog getuigen van de voormalige pracht. Het best bewaard is het huis van keizer Domitianus, waar men dezelfde opeenvolging van *atrium*, *tablinum* en *peristylum* terug [vin]dt als in de huizen te Pompeï, op grooter en rijker schaal natuurlijk en zich aansluitende bij andere ruimten, als de *basilica*, waar de keizer recht sprak, de *academia*, waar hij zijne geleerde en letterlievende grooten om zich verzamelde en de feestzaal, vanwaar men een heerlijk uitzicht had op de tuinen. Zelfs de *vomitoria* vindt men hier terug, kleine vertrekjes, waar de Romeinsche zwelgers, door een slaaf met eene veer in de keel geprikkeld, zich de maag ontlastten om aan den feestdisch weer opnieuw te kunnen beginnen.

Treffender en schooner herinneringen dan deze overblijfselen eener in zedebederf ondergegane wereld zijn voor den Christen verbonden aan de Mamertijnsche gevangenis, waar eenmaal de apostelen Petrus en Paulus zuchtten. Er is een klein kerkje boven gebouwd, waarvan de muren bedekt zijn met zilveren ex-voto's; langs een nauwen, donkeren en vochtigen trap daalt men in de eerste gevangenkamer af. Van daar ziet men door een gat in den vloer, met een rooster gesloten, in het onderste kerkerhol, waarvan Sallustius eenmaal schreef: ‘Er is in de gevangenis eene plaats, Tullianum genaamd, ongeveer twaalf voeten onder den grond; ze is geheel met muren omringd en met steen overwelfd; maar de onzindelijkheid, de duisternis en de vuile lucht maken het gezicht er van ondraaglijk.’ En in dat vunzige hol versmachtte eenmaal de Prins der Apostelen. Nog welt er de bron, op zijne voorbede ontsprongen tot het doopen zijner beulen; nog toont men er den altaarsteen, waaraan hij de offerande der Nieuwe Wet opdroeg; nog wijst men u op den trap, in den klammen, zwarten muur den indruk van het hoofd van Paulus, die door de krijgsknechten tegen de harde rotswanden geduwd werd. Doch - wat u op deze plek het diepst aangrijpt - nog weerklinkt het woord der beide bloedgetuigen, die hier eenmaal als gemeene misdadigers den dood verbeidden, door den mond hunner opvolgers over heel de wereld, en het beeld van die zelfde onbekende, verguisde en omgebrachte mannen prijkt thans, na achttien eeuwen, verheerlijkt op twee hooge zuilen van het oude Rome.

Van de marmeren kolom van Trajanus, drie en veertig meters hoog, schouwt het beeld van Petrus neer op de stad, waar hij eenmaal in het diepste kerkerhol geworpen

werd, en een dergelijke eerzuil op de schoone *piazza Colonna*, dient tot voetstuk voor het beeld van den H. Paulus...

Zoo zijn we ongemerkt van het oude Rome eensklaps weer in het nieuwe verzeild; want de *piazza Colonna* ligt in den nieuweren aanleg der stad, die in regelmaat, ruimte en sierlijkheid zelfs voor menige fraaie wijk van Parijs niet onderdoet. Wie dan ook, onder de veranda van een der prachtige koffiehuizen aan de ruime en drukke *piazza* zijne portie ijs gebruikende, dat gewoel van wandelaars en flaneurs gadeslaat, zou zich eer aan de Seine, dan aan den Tiber verplaatst wanen.

Doch zijt ge het *Corso* met zijne dubbele rij verlichte winkels ten einde gewandeld en op de *Piazza del Popolo* aangekomen, dan zijt ge weer te Rome. Dat uitgestrekte, ellipsvormige plein met die trotsche obelisk in het midden, die twee sierlijke koepelgebouwen, aan weerszijden van den ingang van het *Corso*, die monumentale gebouwen aan alle kanten en bovenal dat prachtige terras van den Pincio ter eene zijde, - dat vindt gij nergens elders ter wereld.

De Pincio, die aloude heuvel der lusttuinen, welke nog altijd dien naam verdient, met zijne breede terrassen, door marmeren balustrades omgeven, zijne lange slingerlanen met geheele rijen van marmeren borstbeelden omzoomd, zijn weelderig groen, waartegen overal blanke marmerbeelden geestig afsteken, zijne lage steenen banken onder het lommer van breedgetakte boomen, zijne frissche vijvers en bovenal zijn heerlijk uitzicht op den koepel van St. Pieter, - wie dat eenmaal gezien heeft, vergeet het nooit!

Silvio Pellico verhaalt ergens, dat, toen hij op zekeren avond van den Pincio de ondergaande zon beschouwde, die den koepel van St. Pieter met een gloed van goud en robijnen overgoot, hij naast zich iemand hoorde uitroepen: ‘Ziedaar de twee schoonste kunstwerken, die het heelal uit het stof heeft zien te voorschijn roepen; God heeft voor den mensch die lamp aan den hemel opgehangen, en de mensch heeft zijn God dezen tempel op aarde gesticht!’

(*Wordt voortgezet.*)

De mensch in den wilden staat en de hedendaagsche barbaren. *(Vervolg.)*

Uit de verschillende gesprekken, die wij in die reisbeschrijving hebben gevonden, blijkt dat de Ethiopische redenaars, ja zelfs de lieden uit het volk, in eene zeer verhevene taal spreken. Nooit is zij plat. Hunne vergelijkingen, die zij gewoonlijk aan de natuur ontleenen, zijn sierlijk, juist en diepzinnig. Zij bewaren eene groote waardigheid in hunne daden, zoowel als in hunne gesprekken; over leven en dood spreken zij met een dieper gevoelden indruk, dan wij dikwijls zelven doen.

Hun uiterlijk heeft dikwijls iets zeer deftigs. In het algemeen hebben zij de trekken van hetgeen men gemeenlijk het Kaukasische ras noemt, dikwijls zijn het de typen van de standbeelden der Pharao's, of wel het voorkomen van den Arabier en somtijds van den Copht. Ook vindt men onder hen de typen van den Indiër uit Malabar, Joodsche gelaatstrekken van het fraaiste model, personen, wier gelaatsvorm en kleur de bijmenging van negerbloed verraden, en eindelijk in de provinciën Agaw een vreemde type, met oogen, die nabij de slapen van het hoofd zijn geplaatst. Zij zijn van eene middelmatige gestalte; hunne kuiten zijn te hoog, zij hebben kromme beenen, maar hunne tanden zijn onberispelijk. Zij zijn behendig en lenig; hun gang is onbelemmerd en vast en zij maken weinig gebaren.

Hunne huid, die buitengewoon zacht is, levert allerlei kleurschakeeringen op, van de lichtkoper-kleurige tint tot de zwarte kleur van den neger, de meesten hebben de kleur van Florentijnsch brons. Niet zelden vindt men bij de mannen zeer regelmatige gelaatstrekken en bij de vrouwen eene onberispelijke schoonheid. Zij houden niet van onze blanke gelaatskleur, die, naar 't schijnt, vrij leelijk wordt onder hunnen hemel.

Hunne kleeding is eenvoudig. Zij loopen gewoonlijk met naakte armen en beenen. In weerwil van den harden grond, stellen zij er eene eer in om hunne voeten niet te schoeien. Zij zien daarin een bewijs van gezondheid en mannelijkheid. De vrouwen van hoogeren stand volgen die mode niet, maar bedekken hare teedere voetjes met den lederen schoen (calceus), dien wij op de gedenkteekenen der Egyptenaren en der Etrusken aantreffen. Als zij op den muilezel rijden draagt een slaaf haar schoeisel: de stijgbeugel is alleen gemaakt om den teen daarin te plaatsen. Eveneens ontdoen zij zich van haar schoeisel, wanneer zij aan den disch gezeten of bij eene lijkplechtigheid tegenwoordig zijn, evenals bij de ouden gebeurde.

De mannen dragen eene dun katoenen broek; in sommige provinciën is die nauwsluitend, in andere streken, daarentegen, gelijkt zij op een korten rok als de *campester*, die men op oude Grieksche en Romeinsche bas-reliefs vindt. Zij dragen een gordel, die dikwijls 46 meters lang is. Overigens zonder hemd en zonder tunica, blijven hunne armen en beenen naakt, wanneer zij zich niet in de toga hullen.

Want zij dragen de Romeinsche toga nog, die witte toga met drie *blagula*, zooals Varro ze beschrijft. Zij bestaat uit drie aan elkander genaaide banden, die een rechthoek vormen van 4.80 meters bij 2.80 meters en aan twee zijden met eene blauwe of roode streep versierd zijn. Zij weten die verwonderlijk goed om hun lijf te slaan zonder haak of gesp; gewoonlijk reikt zij van den hals tot de voeten. Een vreemdeling draagt haar onhandig. Evenals Agamemnon gebruiken zij haar voor signaal, maken er een behangsel en desnoods een vloerkleed van, daarop ontvangen zij het kind, dat ter wereld komt, hebben geene andere bedekking in den slaap en worden er ook in gewikkeld, als men ze in hun graf legt.

Evenals bij de Romeinen en Grieken dient de toga tot kleeding voor beide geslachten; echtgenooten, die in goede verstandhouding met elkaar leven, dragen beurt om beurt hetzelfde kleedingstuk. De Apollo met de lier uit het museum van den Louvre te Parijs en het beeld van Polyhymnia geven eene vrij nauwkeurige voorstelling, zegt de heer d'Abbadie, van een jongen Ethiopiër en eene schoone Ethiopische vrouw van goeden huize.

Onder de toga dragen de vrouwen, in plaats van eene broek, eene stola of ruime slepende tunica. De jonge meisjes uit den gegoeden stand dragen liever enkel de toga of enkel de tunica Dat is al hare kleeding. De kinderen doen nog beter: evenals op de oude bas-reliefs dragen zij hunne chlamyda onder den arm.

De geschiedenis der Ethiopiërs is niet minder belangrijk dan hunne hedendaagsche gewoonten. Sedert de vierde eeuw zijn ze Christenen en van de secte van Eutyches. Voor dien tijd waren zij Joden. De overlevering leert, gelijk men weet, dat de schoone koningin, niet uit louter nieuwsgierigheid, in al hare pracht den wijzen koning Salomo een bezoek kwam brengen. Zij kwam hem verzoeken de vader te willen zijn van haren toekomstigen zoon Menilek en zij vertrok niet voor zij het zekere pand met zich voerde voor het welslagen van haar plan. Toen Menilek groot was geworden, zond zij hem naar zijn vader. Deze wilde zich overtuigen, dat het wezenlijk zijn zoon was, liet een zijner hovelingen den troon bestijgen en mengde zich onder zijne dienaren. De jeugdige Ethiopiër herkende zijn vader, in weerwil van diens

vermomming, stelde hem den ring zijner moeder ter hand, en bleef aan het hof van den grooten koning. Maar toen hij te schoon opgroeide en het volk te zeer met hem ingenomen was, oordeelde Salomo het beter hem naar Ethiopië te zenden om aldaar te regeeren en gaf hem vertegenwoordigers van de twaalf stammen mede.

Uit het werk van den heer Arnauld d'Abbadie blijkt dat de toestand van Ethiopië thans die is van Frankrijk onder het leenstelsel, vijf à zes eeuwen geleden, met enkele kenmerkende afwijkingen. Het despotisme der vorsten is in dat antieke land de oorzaak geweest van vele omwentelingen. Het is een volk, dat bestemd

AAN HET STRAND TE OOSTENDE.

1. Paleis des konings en der koningin. - 2. Het strand. - 3. De Kurzaal. - 4. De dijk. - 5. Oostende van de Westzijde. - 6. Het park. - 7. Oostende van de zeezijde.

NAAR ROME: GEZICHTEN IN ROME, NAAR DE TEEKENING VAN G.B.M. SÜHL.
1. Bouwvallen der waterleiding van Claudius. - 2. Gezicht op den Tiber. - 3. Het Capitool. - 4. Piazza Colonna. - 5. Forum Romanum. - 6. Standbeeld van Marcus Aurelius. - 7. Fontein Acqua Paola. - 8. Op den Pincio. - 9. Piazza del Popolo. - 10. Hotel Minerva.

schijnt om van de aarde te verdwijnen. Gondar, de hoofdstad, die ten tijde van Bruce dertig duizend zielen telde, heeft er tegenwoordig slechts elf duizend. De paleizen zijn vervallen, en het gras groeit op de mozaieke vloeren uit de vervlogen eeuwen. De studenten, die aan de geestelijkheid, aan hunne leeraren verbonden zijn als bij de Sorbonne van de zestiende eeuw, moeten niettemin bedelen om te leven. Bijgeloof heerscht daar nog in volle kracht. Kluizenaars leven er nog afgezonderd op het veld. Overdag geven de zon, de klokken en de handel nog eenige bezieling aan de stad. Na zonsondergang vervalt zij in eene doodsche rust, welke alleen wordt gestoord door de hyena's, die de lucht met hun droevig gehuil en hun vreemd gelach vervullen. Men kent daar noch zandlooper, noch wateruurwerk, noch horloges; men verdeelt den dag in zes gelijke deelen, die gewijde namen dragen, naar de hoogte van de zon boven den horizon. De geestelijkheid en de geleerden maken gebruik van eene minder ruwe tijdmeting: met den rug naar de zon gekeerd, meten zij, bij heele en halve zolen, de lengte van hunne schaduw.

Uit het algemeen overzicht van deze reis blijkt het, dat het doel van den schrijver meer is geweest eene schildering te leveren van de zeden der Ethiopiërs, dan eene wetenschappelijke beschrijving van dat volk. Dat volk is een levend palimpsest, waarin we opéëngehoopt en verward, hier in onveranderde karakters, dáár onleesbaar, de sporen vinden van de zeden, wetten, gewoonten, stoffelijke en geestelijke vormen, waarvan er eenigen in de Homerische tijden en anderen te Athene, te Rome, te Memphis, in Indië, in Judea, of tijdens de middeleeuwen in Europa en later gedurende den eersten tijd van den Islam in zwang waren.

Uit dezen tocht naar het hart van Ethiopië, zoowel als uit het bezoek bij de lagere stammen, die thans in Zuid-Amerika en in Midden-Afrika leven, bemerken wij, dat de menschheid nog lang niet zoo gelijkslachtig is, als wij meenden.

(*Wordt vervolgd.*)

Wetenswaardigheden.

Om eene petroleumlamp goed licht te doen geven.

Daartoe is nog iets meer noodig dan eene gevulde lamp. De ondervinding bewijst dat petroleumlampen, die een helder licht verspreiden, ook al zijn ze ruimschoots van olie of pas van eene nieuwe wiek voorzien, langzamerhand aan lichtsterkte verminderen.

Zoo iets is natuurlijk voor velen, wien het aankomende seizoen het werken met kunstlicht onvermijdelijk maakt, alleronaangenaamst.

Men schijnt er evenwel in geslaagd te zijn dit ongerief te kunnen voorkomen. Door herhaalde navorschingen en proefnemingen moet namelijk gebleken zijn, dat de oorzaak van dit verschijnsel meestal gelegen is in eene zure, waterachtige vloeistof, een bestanddeel van vele petroleumsoorten, die door de wiek opgezogen wordt. Door eenvoudig de wiek nu en dan eens goed te drogen, verkrijgt men opnieuw eene heldere vlam en bijgevolg ook een zeer schoon licht.

Eene nieuwe likeursoort.

Het getal likeuren in ons land zal eerstdaags weer met eene nieuwe soort vermeerderd worden, en zoo zullen we binnenkort ook groentenlikeur te drinken krijgen.

't Is een Oostenrijksch product, bekend onder den uitlok kenden naam van ‘selderij-likeur.’ Deze likeursoort schijnt in de Oostenrijk-Hongaarsche landen zooveel opgang te maken, dat zij daar onder de fijnste dessert-likeuren gerangschikt wordt.

Liefhebbers beweren, dat selderij, hoewel zij een zeer doordringenden en inzonderheid in gepersten toestand, zelfs een onaangenamen smaak heeft, vermengd met gember, vanille, kaneel, citroen en nog een paar dergelijke bestanddeelen, toch eene lekkernij vormt, welke niet alleen het gehemelte streelt, maar ook de maag opwekt en versterkt.

Tot het bereiden van deze likeur koke men den vooraf goed schoongemaakten selderijknol met water tot hij week is, en vervolgens trekt men hem, nadat hij aan schijfjes gesneden is, met spiritus van 70 pCt. af.

Vlekken uit goederen te verwijderen.

Om koffievlekken, die reeds opgedroogd zijn, weg te nemen, wascht men ze eenvoudig met een afkooksel van tarwezemelen in regenwater.

Moddervlekken uit zwarte en gekleurde zijden en halfzijden stoffen doet men verdwijnen met eene oplossing van vijftien gram koolzure amoniak op eene flesch water.

Om zwarten kant schoon te maken, wordt hij eerst afgewreven met een weinig spiritus en water en daarna in water en azijn gelegd. Na een half uur neemt men den kant er uit, perst hem tusschen een schoonen doek, en strijkt hem terwijl hij nog vochtig is.

Nieuwe glacé-handschoenen wijder te maken.

‘Die duivelsche handschoenen, 'k kan er onmogelijk in,’ hoort men menigmaal door het elegant heertje of dametje zeggen, ‘een mensch zou haast zijn geduld verliezen,’ en middelerwijl pijnigen ze zich af om de welgevormde vingeren in eene ruimte te persen, die spot met alle gezondheidsleer.

Komaan, ijdeltuiten, gij kunt u die martelingen besparen als gij de handschoenen gedurende eenige uren in eenen vochtigen witten doek wikkelt, het leder wordt daardoor vanzelf rekbaar.

De Bloem van Kleit
door Vrouwe Courtmans, geb. Berchmans.
(*Vervolg.*)

Schoone lichamen hebben schoone zielen, heb ik dikwijls hooren zeggen, maar op den Akker is mij het tegendeel bewezen. Schooner volk dan de Brams was er op den aardbodem niet, en schoon waren de Akkerlieden in het algemeen. Vreemdelingen bezoeken den Akker niet, waardoor in 1828 geen enkele rijweg liep en zelfs geen

voetpad, dat van de eene hut naar de andere leidde, zoodat eenieder zich daar den weg baande naar willekeur. Maar moest er des zomers, terwijl vrouwen, meisjes en kinderen in een zoet nietsdoen voor de hutten in de zon zitten, een vreemdeling voorbijtrekken, gewis zou hij blijven staan om die arme schoonheden te bewonderen. Hij zou verrukt zijn bij het aanschouwen van die rooskleurige wangen, van die helderblauwe oogen, van die voorhoofden die blanker zijn dan men zich verbeelden kan; voorhoofden omkronkeld van golvende lokken, die bij de eenen van het zuiverste blond en bij de anderen van het lieflijkste goudgeel zijn.

Schoon zijn zij, de vrouwen van die streek, maar zij zijn gelijk aan bloemen zonder geur. Een enkelen morgen schitteren zij en dan is alles voorbij.

Te Kleit is het gansch anders. In 1828 scheen dit gehucht, uit de verte beschouwd, nog een enkel groot bosch; doch wanneer men ter zijde van den grooten weg, hetzij rechts of links, de breede paden insloeg, die de sparrebosschen doorkruisen, kwam men nu en dan op een vlak veld, of liever op een stuk uitgeroeid bosch, waar zulke heerlijke vruchten groeiden als op het beste polderland, hetgeen dan te gelijk te kennen gaf, dat er in de nabijheid eene hofstede stond.

Kleit had toen eerst zijne kleine, eerlijke boeren, die wel woest en onbeschaafd, maar zeker niet ondeugend waren. Verder had het zijne bezembinders, gelijk Berten Delarevere ons die heeft leeren kennen, eerlijke Kleitenaars, maar eerlijk op *hunne* manier.

Schoon waren de Kleitsche maagden, waarvan Bella het echtste type was; maar die schoonheid geleek niet op die der vrouwen van den Akker. Rank en bevallig was Bella van gestalte, blank waren hare schouders en voorhoofd, maar hare wangen waren van een vuriger roud dan die der Akkermeisjes; zwart, blinkend en fijn als zijde waren hare golvende haarlokken, en haar donker oog tintelde met al den gloed der zielskracht. Zoo was de door jeugd en schoonheid schitterende Bella de la Rivière, de bloem van Kleit, toen zij haren vader beloofde Pier Bram, dien eerlijken Akkerjongen, niet meer in hare hut te gedoogen.

Zij moest het toch wel begrijpen, de schoone maagd, dat het eene Kleitsche niet paste, liefde voor een Akkerjongen te koesteren; want niemand zou dat hebben kunnen goedkeuren. Wel was de Kleitsche bevolking niet trotsch, maar zij had hare eigenaardigheid.

Tot in het begin der zeventiende eeuw was het Kleitsche bosch, dat zich van Maldegem tot Knesselare Oedelem en Adegem uitstrekte, een woud waar het wild ongedeerd in huisde; waar de hazelnoten en braambessen door geen kinderhandjes werden geplukt, en waar menige oude mastboom nederviel en bleef liggen op dezelfde plaats waar hij uit een zaadkorreltje was ontsproten.

Maar toen, eenigen tijd vóór het intrekken van het edict van Nantes, al de goederen der Lutheranen werden verbeurd verklaard, terwijl de hoofden der nieuwe leer naar het schavot werden gebracht, ontvluchtte een groot getal edele familiën het Fransche Vaderland. Omtrent dien tijd werd er in het midden van het Kleitsche bosch eene groote verwoesting aangericht. Boomen en struiken werden nedergehakt, eene aanzienlijke hoeveelheid kleiaarde werd opgedolven, en menige druppel bloed droop van de tengere vingeren der onervaren arbeiders, die uit de neergevelde boomen en uit kleiaarde hutten opsloegen, die de paleizen zouden vervangen, welke zij in Frankrijk hadden verlaten.

Nauw aan elkander verknochte vrienden, die om hunne geloofsbelijdenis werden vervolgd, - Franschen, zoo als de namen het nog aanduiden, - waren de eerste Kleitenaars, de familiën de la Rivière, de Lamartine, de Lille, de Longueville, le

Pauvre, Bourguignon, Terny en anderen, die na een kort tijdsbestek zelfs de schaduwe niet meer bleven van hetgeen zij vroeger waren geweest. Door de ballingschap verbitterd tegen al wat zich buiten hun kring bevond, schenen zij geen deel meer te willen uitmaken van de groote wereldmaatschappij, en bij het zwoegen voor hun dagelijksch brood, verzwakten niet alleen hunne lichamelijke krachten, maar ook de macht van hun geest. In latere tijden werden zij, hetgeen alle bannelingen, hetgeen alle gevangenen worden na langdurigen dwang, een ontzield volk, zoodat er van die edele zonen van Frankrijk, van die Kleitenaars in 1828 niets meer overbleef dan kleine landbouwers en bezembinders.

Door welke omstandigheden zij later in den schoot der Roomsche kerk zijn teruggekomen, vind ik nergens geboekt.

Toen Pier Bram op den dag dat hij zijn tabakzak in de woning van Delarevere verloren had, naar huis keerde, was het hem als stroomde zijn hart over van zalig genot. Bella had hem zulke zoete woorden toegesproken, woorden die eigenlijk niets en toch zooveel zeiden, dat hij er zich de gelukkigste mensch der wereld door gevoelde. Van liefde had zij nochtans niet gesproken; want hoe zou zij van liefde kunnen spreken? Pieter had haar immers zelf nog niet gezegd, dat hij haar beminde!

Zoo denkende stapte hij traag door het bosch en het scheen hem toe, dat de boombladeren veel welluidender ritselden dan voorheen, dat de dreven schooner waren en dat de opkomende maan veel vriendelijker uit de blauwe wolken lachte. Geheel de schepping scheen verheerlijkt door het opwekkend gevoel van zijn eigen zuiver hart.

'Bella, mijn zoete meisje,' sprak hij zich zelven als in verrukking toe, 'kon mijn arme broeder Tiste eene maagd ontmoeten die u gelijkt; zij zou hem weder op de rechte baan helpen, hem weder goed maken.'

Nauwelijks had hij dien wensch voor den verdwaalde geuit, of er ontviel hem een diepe zucht; met de gedachte aan zijn broeder kwam hem de schande, die op zijne familie kleefde, in het geheugen, en verdwenen was al de poëzie der stille avondnatuur; de begoochelingen hadden plaats gemaakt voor het bewustzijn van zijn akeligen toestand.

'Bella kan nooit mijne vrouw worden,' zuchtte hij, terwijl hem eene koude rilling door de leden liep. 'Ik zou zelf niet willen dat zulk een engel der aarde moeder zou moeten zeggen tegen eene vrouw die in het rasphuis heeft gezeten, en vader tegen een man die gebrandmerkt is. Ongelukkige die ik ben! eenzaam en kinderloos zal ik moeten sterven.' En er kwamen tranen als dauwdroppelen aan de lange wimpers hangen van den rampzaligen jongeling, in wiens hart de natuur zoo veel gevoel, in wiens ziel de Schepper zoo veel deugd gestort had.

In zichtbare gejaagdheid zette hij zijn weg voort. Dieper en dieper boog hij zijn hoofd onder wanhopige gedachten, en toen hij eindelijk uit de verte het avondlampje in de ouderlijke hut zag flikkeren, begon zijn hart zwaar en pijnlijk te kloppen.

Toen hij de deur opende zat zijne moeder in den hoek van den haard bij het houtvuur. Zij moest wel schoon geweest zijn in hare jeugd, die vrouw Bram, die men eer voor Pieters zuster dan voor zijne moeder zou gehouden hebben, en toch was hij maar heur tweede kind. Veertig volle jaren telde zij, maar zij zag er veel jonger uit, gelijk ze daar zat, wel gewarmd en wel gevoed. Geene aandoeningen, geen verdriet hadden op het vol gelaat der gevoellooze het minste spoor achtergelaten; want al de verschrikkelijke omstandigheden van haren ellendigen levensloop was zij doorgestapt met de onverschilligheid van een redeloos dier. Hare groote blauwe oogen hadden nog nooit geweend en tusschen hare golvende blonde lokken was nog geen enkel zilverdraadje te bemerken.

In den anderen hoek der schouw lag een knaapje van omtrent zes jaren op wat jeugdig genstenloover te slapen. Ook dat kind was schoon, ja, bij de flikkerende vlammen van het rijshout scheen dat blonde krulhoofdje eerder aan een cherubijn dan aan een wereldkind te behooren. En toch was dat kind, dat schoon en onnoozel schepsel, tusschen de muren eener gevangenis geboren. Bij zijn eersten levenskreet kleefden reeds de smetten der vooroordeelen op hem.

Voor dat kind was het, dat Pier Bram in de hut zijner ouderen bleef. Zonder dat ware hij sinds lang zijne geboortestreek, ja misschien zijn vaderland ontvlucht, maar voor dat broertje bleef hij. Hij wilde het bewaken, het beschermen en tot het goede opleiden.

Vrouw Bram keerde zelfs het hoofd niet naar den kant der deur toen haar Pieter binnenkwam. Zij kon, zoo als ze zelf zeide, dien droomer met lijden, met wien toch niets goeds aan te vangen was. Zonder op te zien vroeg zij:

'Hebt gij eene goede week gemaakt?'

Voor alle antwoord haalde de konijnenkooper eene grauwe linnen beurs uit den zak, ontknoopte die en goot den inhoud in zijn moeders schoot.

‘Vier halve kronen en drie stukjes van vijf en twintig cents,’ zeide vrouw Bram met verhelderden blik. ‘Jongen, gij hebt u bekeerd. Mij dunkt dat gij het vak al goed begint te kennen.’

‘Het is eerlijk gewonnen geld, moeder,’ antwoordde Pieter.

‘Maak dat de zotten wijs,’ lachte de vrouw.

‘En toch is het zoo. De konijnen en de kiekens zijn merkelijk opgeslagen, en ik had ze nog tot den ouden prijs ingekocht. Men zegt dat de hoenders en de konijnen naar Engeland verzonden worden. Nu is er geld te winnen. Zie, moeder, indien gij nu het oude leven wildet verlaten, indien gij wildet....

‘Wilt ge wel eens zwijgen?’ viel de vrouw hem in de rede; ‘ik zou wel moeten beven tegen dat gij 's Zaterdags te huis komt. Zwijg van al die flauwe komplimenten. Ik zal u eens gauw een stuk lekkere droge worst afsnijden. Gij hebt zeker honger?’

‘Van die worst die Tiste heeft aangebracht? Neen, geef mij liever aardappelen.’

‘Dwaas, die gij zijt!’

Nauwelijks had vrouw Bram dien uitroep gedaan, of de deur ging weder open, en twee in kielen verkleede maréchaussées traden de hut binnen.

‘Vrouw, waar is uw zoon?’ vroegen ze.

‘Wel, ge ziet hem daar wel staan,’ zei Mie Bram zonder te ontstellen, met een hoofdgebaar op Pieter wijzende.

‘Die is het niet, dien wij hebben moeten,’ antwoordde een der mannen van het gerecht. ‘Wij zoeken uwen Tiste, die verleden nacht in het huis van boer Verkest is gebroken.’

‘Mis, jongens,’ lachte vrouw Brams. ‘Tiste is al van Maandag naar den Hollandschen polder aardappelen gaan steken. Wilt gij hem hebben, dan kunt gij hem ginder gaan zoeken.’

‘En wat hebt gij daar in uw schort?’ vroeg een der maréchaussées, die een klank van zilverstukken had meenen te hooren.

‘Eerlijk gewonnen geld, dat Pieter daar zoo even heeft thuis gebracht,’ zei de vrouw, de halve kronen en vijfjes toonende.

‘Wanneer Pieter ze gebracht heeft is het eerlijk geld,’ was het antwoord. ‘Pieter is een brave jongen. Wat men bij Verkest gestolen heeft zijn ook Fransche kronen en drieguldens van de nieuwe munt. Maar wat blijven wij hier komplimenten maken!’ en hij greep de handen der rampzalige vrouw en deed haar de handboeien aan.

Nu kwamen ook de veldwachters binnen, de verdachte werd betast en weldra ging er een vreugdekreet op. Men haalde den bij Verkest gestolen geldbeugel met de bekende specie van onder de kleederen der weerloos gemaakte vrouw.

Pieter stond bleek als een doode tegen een post van de schouw geleund; nauwelijks kon hij zich staande houden, zoo ontsteld was hij, en toch moest hij dit verpletterend tooneel bij wonen, of hij moest zich blootstellen van als een vluchtende medeplichtige beschouwd te worden. Hij moest zijne moeder tusschen gerechtsdienaars naar de gevangenis zien leiden, hij, wiens boezem steeds zoo warm van kinderliefde had geklopt.

Toen de deur achter zijne rampzalige moeder was toegevallen, liet hij zich naast het nog slapende broertje op het genstenloover nederzinken. Als een teedere vader nam hij het kind in zijne armen en drukte het aan zijn hart. ‘Zoete Frederik,’ zuchtte hij, ‘ik weet niet of het een geluk of een ongeluk is dat u overkomt. Langer had ik u toch niet aan den invloed van uwe ongelukkige moeder kunnen onttrekken.’

Overvloedige tranen rolden op het blonde kroeskopje van het nog altoos slapende kind. De haard werd koud, eindelijk doofde het lamplicht uit en de duisternis spreidde haren sluier over de twee door het vooroordeel besmette onschuldigen uit.

III.

Nog denzelfden avond dat men vrouw Bram had weggebracht, was ook haar Tiste in een verdacht huisje van den Akker gevangen genomen. Sedert veertien dagen zaten zij beiden te Gent en nog altoos hing de tabakzak van Pieter in den schoorsteen van Delarevere aan een spijker naast het strijkijzer, waar Bella elke week haars vaders hemdband en haar kap van wit katoen met roode bloempjes mede streek. Telken maal dat vader Berten te huis kwam, sloeg hij het oog naar het gevonden voorwerp, want zoo lang het daar nog hing, was Pieter in zijn huisje niet geweest, dacht hij.

Bella, die al het voorgevallene met de Brams, reeds den dag na de aanhouding, van Miete Ramon had gehoord, van die kwaadaardige bezembindster, die al het nieuws van de gemeente naar al de huizen van Kleit droeg, - Bella was in zekere droefgeestigheid gevallen: dat merkte Delarevere wel, want zij zong hare geliefde liederen niet meer, wanneer zij met de vracht bezemrijs beladen door het bosch stapte, en als zij des Zaterdags in gezelschap met de andere Kleitenaars, hare waar in Zeeuwsch-Vlaanderen ging uitventen, hoorde men ook Bella's stem in het algemeen gezang niet, bij het doortrekken van het Maldegemsche dorp.

Wanneer de bloem van Kleit alleen in hare hut zat te naaien, dacht zij onophoudelijk aan Pier Bram. Menigmaal keek zij door het kleine venstertje de sparredreef in, die vóór haar huisje lag, want het was langs dien weg dat de geliefde gewoon was tot haar te komen; maar ieder maal sloeg zij met een zucht de oogen op het naaiwerk, want *hij*, naar wien ze zoo vurig verlangde, verscheen niet.

‘En waarom schuwt hij mij?’ dacht ze toen; ‘meent hij misschien dat ik om het geklap der menschen geef, dat ik hem aanreken wat anderen doen? Vader had wel geboden dat ik hem ons huisje moest ontzeggen, en dat zou ik gedaan hebben; maar ik zou er bij hebben gevoegd: Pieter, laat ons hopen op de toekomst, want eer zal hemel en aarde vergaan, dan dat ik een jongeling beminnen zal buiten u. Ja, dat zou ik hem gezegd hebben.’ En toen streek zij met den rug der hand hare tranen weg en begon haastiger voort te naaien.

Eens dat zij ver, ja zeer ver in het bosch bezemrijs sneed, was zij zoo diep in gedachten verzonken, dat zij den door het heidemost verdoofden tred niet hoorde van den jongen man, die haar naderde.

‘Bella!’ klonk het.

‘Pieter!’ suisde het weder.

En daar zegen beide aan elkanders zijde op het afgesneden bezemrijs. Hunne blikken ontmoetten elkander, en hun hart sprak van dingen, die de mond niet had durven uiten. En toch verstonden zij elkander zoo goed, als hadden zij voor hun beiden maar ééne gedachte, maar één gevoel, maar één begrip. Eindelijk werd ook over heden en morgen gesproken. Het meisje verbood Pieter streng, in hunne hut te komen, omdat vader het verboden had; maar dat de tabakzak altijd in de schouw zou blijven hangen als eene duurzame herinnering aan hun liefdebond, dat beloofde zij.

Van het gebeurde met de Brams repte de schoone Bloem van Kleit geen enkel woord; en toen Pieter eindelijk bij het scheiden zelf van het ongeval meende te beginnen, legde zij hem de kleine hand op den mond. ‘Dit alles is voor mij niet

geschied!' zeide zij; 'pas maar goed op den kleinen Frederik, en de goede God zal alles ten beste schikken. Vaarwel!'

Hoewel Pieter en Bella vast meenden, dat hen daar in het bosch geen mensch had samen gezien waren zij nochtans door twee venijnige oogen bespied. Miete Roman had hen hand in hand op het bezemrijs zien zitten, en de praatster had zich gehaast, om het gebeurde aan vader Berten te kunnen mededeelen eer Bella te huis kwam.

Delarevere zat vóór zijne deur bandjes te snijden.

'Dag, Berten,' zei Mie en zij smeet hare halve vracht berkenrijs neer. 'Men zou er van zweeten, Berten, want de zon was van daag zoo warm als in den vollen zomer.' En zij zette zich op het hout te rusten.

'Berten,' ging ze voort, toen ze haar zweet met den hoek van haar grauwe schort had afgedroogd: 'er ligt mij iets op het hart, dat ik u wel zou moeten zeggen; maar ik zeg het toch niet; gij zijt al te verblind in uwe Bella.'

'Als gij het niet zeggen wilt, waarom begint

gij er dan van?' vroeg de bezembinder, die door Miete Ramon reeds tegen zijn kind was opgestookt.

'Wel, omdat ik zou willen dat Bella van Pier Bram af bleef,' antwoordde de klappij.

'Gij zegt iets en gij zegt niets: waar wilt ge met al die omwegen heen?' vroeg Delarevere, en hij liet zijn hout op de knieën rusten, om de bezembindster recht in hare valsche oogen te zien.

De oude jongedochter keek wederkeerig in de oogen van Berten, maar hare gitzwarte oogappelen straalden vuriger dan die van den ouden man. Zij had den bezembinder, die eene eigene woning met een tuintje, eene kloeke geit en een niet onbelangrijken spaarpot bezat, gaarne naar haren kant gekregen, en al hare snapperijen over Bella liepen hierop uit, dat zij Berten in het oor wilde blazen, dat zijne negentienjarige dochter, voor haar eigen geluk, nog eene stiefmoeder behoefde.

'Ik zal u alles zeggen, vriend,' zuchtte zij. 'Ge weet wel, dat ik voor u meer over heb dan voor een ander; dat heb ik in de ziekte en bij het sterven van uwe vrouw zaliger genoeg getoond,'

'Dat weet ik allemaal,' viel Berten ongeduldig in. 'Maar wat moet ge mij zeggen? wat is er gebeurd?'

'Ik heb Bella en Pier met elkander op het bezemrijs zien zitten in het donker doornbosch. Ik heb....' en nu overdreef de looze vrouw alles wat zij gezien had zoodanig, dat de vader bedroefd en kwaad te gelijk werd.

'Miete, gij liegt!' riep hij opspringende, 'gij liegt, zeg ik u; gij zet mij op tegen mijn kind om u zelf eene plaats te verschaffen in mijn huis en aan mijn haard. Maar het zal niet gebeuren, serpententong die ge zijt! Pak u weg! ge zit daar op *mijn* grond!'

'Zie, zie! dat is het loon voor mijne goedheid!' zei Miete Ramon, haar bezemhout opnemende. 'Goeden avond, Berten.'

De oude man keek de valsche vrouw, die met een enkel woord al zijn levensgeluk had verwoest, zoo lang hij haar tusschen de sparreboomen in 't oog kon houden, gramstorig na, en begon toen als een kind te weenen. 'Neen, neen, mijne Bella kan zoo slecht niet zijn!' riep hij tusschen zijne tranen uit. 'Noemt men haar niet de Bloem van Kleit, omdat zij schoon en rein is, gelijk de lieflijkste bloemen van het bosch?....'

'Goeden avond, vader,' sprak Bella den ouden man bij haar tehuiskomst met een vriendelijk gezicht toe. Maar zij bleef verschrikt staan, toen zij zag hoe zijne oogen van gramschap gloeiden, terwijl hij haar toesnauwde:

'Waar zijt gij geweest en wat hebt gij gedaan?'

'Ik heb in het doornbosch rijs gesneden,' antwoordde het meisje, zonder verder te ontstellen, 'en daar heb ik Pier Bram ontmoet; hij zag er zoo bleek en zoo vermagerd uit, och arme! dat ik niet heb kunnen nalaten hem te troosten. Maar ik heb hem toch ons huis ontzegd, vader, gelijk gij mij bevolen hebt. Maar wat is hier gebeurd?'

NA EEN WARMEN DAG, NAAR F. VOLTZ.

'Er heeft mij eene slang in het hart gebeten, en die wond zal nimmer weer genezen! Maar ik geloof de kwaadspreekster niet. Bella, neen! gij kunt zoo slecht niet zijn als Miete Ramon mij heeft aangebracht.'

'Die ongelukkige kwaadspreekster zou twee steenen doen vechten,' zei het meisje; 'maar zij ook moet hier weg blijven; dat heeft nu al lang genoeg geduurd.'

Voortaan verkropte Berten de smart, die de booze Mie hem had aangedaan. Hij deed zich zelven geweld aan om te vergeten wat de slangentong hem had gezegd; maar het venijn was in zijn hart blijven steken en richtte er eene doodelijke verwoesting aan. Delarevere treurde en kwijnde.

De zachte Bella, de liefelijke Bloem van Kleit, spande al haar vrouwelijk vernuft in, om haren vader te behagen. Van Pier Bram werd nooit gesproken, hoewel vader Berten de strengheid op dit punt niet al te ver had gedreven, want hij had zelfs niet gezegd: 'Ik wil dien tabakzak daar niet zien hangen;' zoodat het herinneringsteeken van Bella's eerste liefde nog altoos naast het strijkijzer in de schouw hing.

Bella wist ook niet veel meer van haren geliefde dan de andere Kleitenaars. Zij wist enkel, dat hij in het ouderlijk huisje bleef wonen; dat hij den kleinen Frederik bij Rozeke Matthijs, die speelschool hield, had in den kost gedaan; dat die oude vrouw het kind zijne gebeden en zelfs het A B C leerde; en dat Pier met verdubbelden ijver zijn handel dreef, waardoor hij dan ook zeer goed vooruit kwam.

Vader Berten deed ook zijn best om zijne dochter genoegen te doen. Hij hield Miete Ramon uit het huis, vergezelde Bella des Zondags naar de kerk, en nam haar met de Kleitsche kermis, volgens oud gebruik, mede naar de herbergen, naar *den Vogelenzang* en naar *den Koekoek*.

En het was eene vroolijke kermis, de kermis van Kleit, de vroolijkste van al de wijkfeesten van Maldegem. En zij kwam zoo juist op gepasten tijd, wanneer ieder zijn kleinen voorraad graan en aardappelen binnen had, zoodat het geld der bezembinderij niet week voor week en dag voor dag behoefde verteerd te worden, en elk huisvader in staat was, zijne jonge vrouw of zijne opgroeiende dochters tegen kermis een paar nieuwe wollen rokken, een kapje van Zwitsersch katoen enz te koopen, gelijk het van over honderd jaar en nog langer het gebruik was, want in 1828, en zelfs tot nu toe heeft de mode zich te Kleit niet weten in te dringen.

Wel werd er op die kermis noch gedanst noch gewalst, maar men dronk er lekker bier en kraakte er welgevulde boschnootjes, smakelijke vruchten van eigen grond.

Nu, Delarevere nam zijne dochter mede naar de herberg; daar plaatste hij haar bij buurvrouwen en buurdochters in de gelagkamer, om een liedje mede te zingen en zich te vermaken: en ging toen zelf buiten op de bolders staan kijken, want het was hem te bang in huis.

Vele schoone meisjes waren op de Kleitsche kermis, maar Bella Delarevere was toch de schoonste. Ook ontbrak het haar niet aan aanbidders. Al de knappe jongens van het gehucht en zelfs deftige burgerzonen uit het dorp vroegen de Bloem van Kleit om met hen bescheid te doen, en de lieve bezembindster had een glimlach en een goed woord voor allen, maar gaf aan niemand de voorkeur; en hoewel haar vader meende dat zijn kind zich goed vermaakte, was Bella toch blijde dat zij des avonds in haar huisje zat. Zij had zich eenzaam gevoeld in al dat gewoel, want zij had vergeefs gezocht naar hem, dien zij beminde. Pieter Bram was op de Kleitsche kermis niet geweest.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 12]

Onze gravures.

Drie tafereelen uit het kinderleven.

Het is prettig om te zien hoe ernstig de jonge hengelaar zich hier geheel aan zijne taak wijdt en hoe belangstellend de jeugdige toeschouwers den loop der zaak volgen. Als een volleerde visscher zit de knaap daar roerloos en bedaard aan zijn werk, zonder zich in het minste te bekreunen om hetgeen rondom hem gebeurt, geheel oog voor het verschalkende aas en bereid om met vaardige hand op het rechte oogenblik de lijn omhoog te wippen. Uit de stille en bewonderende opmerkzaamheid der toekijkers blijkt duidelijk dat ook zij met de vakkennis van hunnen makker bekend en ten zeerste ingenomen zijn. Vol gespannen aandacht blikt het gansche groepje in den schoot der beek, die door eene straal der ondergaande zon verlicht tot op den bodem goed zichtbaar is, en volgt de kronkelende en schichtige wendingen der vischjes met onderdrukte verwachting.

'Wanneer toch zal een dier dartele zwemmertjes toebijten?' is de vraag, die op aller lippen zweeft; maar niemand waagt het één woord te uiten en allen zijn zoo ademloos stil, dat men de zachte kabbeling der beekgolfjes duidelijk hooren kan.

Een sprekend tafereeltje, lief en natuurlijk van onderwerp, en flink van uitvoering.

***

'Wel, Milord, gij groote lomperik,' meenen wij de kleine schoolmeesteres op onze gravure te hooren zeggen, 'gij kent nog niet eens de eerste letter van het ABC! Foei, ge moest u schamen!'

Maar Milord trekt zich van de bestraffing volstrekt niets aan al zet hij ook een gezicht als een schooljongen, die zijne les niet kent. Hij heeft er blijkbaar volstrekt geen begrip van wat zijne kleine meesteres eigenlijk van hem begeert, en of zij hem al het blad met de groote A voorhoudt, hij kijkt met onverstoorbare, koppige kalmte voor zich uit, en brengt zijne kleine onderwijzeres wel tot de ervaring dat met zulk een leerling niets aan te vangen is, maar waarschijnlijk niet tot de kennis dat zulks geenszins te wijten is aan *hem*, maar aan *haar*, die de leerstof te hoog voor zijn verstand gekozen heeft.

Nu, aan zulke misgreep maken zich tegenwoordig wel lieden schuldig, die niet uit *spel*, maar in allen *ernst* school houden.

***

AAN DE BEEK, NAAR FRANZ KAMMERL.

Niet alle kostgangers zijn zoo gemakkelijk te houden en zoo licht te bevredigen als het drietal konijntjes op Vollmar's aardig tafereeltje, die zich aan een hand vol roggebroodkruimels te goed doen of het klokspijs was. Het kleine huismoedertje heeft er schik in dat zij zoo smakelijk met hunne fijne tandjes de harde korstjes opknabbelen, en als het aan haar lag, hadden de kleine kostgangers met hunne vriendelijke manieren en hunne vroolijke sprongen hun kostgeld al lang betaald.

Maar zoo denkt er vader niet over, en met

hun leven zullen de arme konijntjes de weinige koolsbladen of het handjevol broodkruimels, waarvoor zij zich zoo erkentelijk toonden, moeten betalen. Argeloos op de berekende gastvrijheid van den mensch vertrouwende, eten zij hun buikje dik, om eindelijk, als zij, onder den invloed van goed voêr en een warmen stal, rond en vet geworden zijn, plotseling bij de ooren gegrepen en gedood te worden door denzelfden man, die hen zoo liefderijk in zijne woning opnam en zoo bezorgd koesterde. Dat zal hunne kleine beschermster wel een traantje kosten, vreezen wij, want te oordeelen naar het welgevallen, waarmee ze op onze gravure de knabbelende diertjes gadeslaat, schijnen ze tot hare beste vriendjes te behooren.

De spion.

Als Capucijnermonnik verkleed, met den reisstaf ter hand en den zak met gebedelden mondvoorraad over den schouder, heeft hij in den omtrek rondgezworven, de verraderlijke spion, die thans voor den krijgsraad gebracht, zich in al de laagheid zijner schurkenziel vertoont door op de knieën genade af te smeeken van hen, die hij voor een handvol geld aan den vijand dacht te verkoopen.

Meesterlijk heeft de schilder de verachtelijke boeventronie van den spion, door angst voor zijne welverdiende straf verwrongen, weergegeven en eene sprekende tegenstelling geleverd tusschen de laagheid, die daarop te lezen staat, en de eerlijke krijgsmansrondheid, in de forsche koppen der hoofden van den krijgsraad uitgedrukt. Met zegevierenden spot zien zij de wanhopige spartelingen van den spion aan, en al zien zij er niet naar uit, dat zij hem de volle straf voor zijn misdrijf, den dood zullen doen ondergaan, er valt toch niet aan te twijfelen dat zij den schurk, na zich eerst met zijne stuiptrekkingen vroolijk gemaakt te hebben, verachtelijk van zich zullen wegschoppen en hem naar een kerkerhol verwijzen, waar hij vooreerst onschadelijk is en op zijn gemak over de kwade kansen van zijn edel beroep kan nadenken.

De aartsengel Raphael.

Den 24en October viert de Kerk het feest van den aartsengel Raphael en naar aanleiding daarvan bieden wij onzen lezers in dit nummer de schoone compositie aan, door den begaafden Franschen teekenaar Yan d'Argent gewijd aan den heiligen Godsgezant, die eenmaal den jongen Tobias tot leidsman strekte op de verre reize naar het vreemde land en dan ook als de bijzondere patroon der reizigers vereerd wordt.

Daar de verschillende lotgevallen van den jongen Tobias op die reis door den kunstenaar tot onderwerp zijn gekozen voor het achttal fraai gegroepeerde tafereelen, waaruit zijne teekening is samengesteld, achten wij het, tot beter verstand der gravure, niet ondienstig hier het bijbelsche reisverhaal met enkele trekken in herinnering te brengen. De hoofdinhoud van het boek Tobias, dat alles bevat, wat ons van den aartsengel Raphael bekend is, komt hierop neer:

Toen Tobias, de zoon van den ouden Tobias, op verlangen zijns vaders de reis naar Rages, eene stad in Medie zou ondernemen, om daar van een bloedverwant met

name Gabelus eene schuld in te vorderen, zag hij naar een reisgids om, die hem veilig naar de plaats zijner bestemming geleiden en behouden terugbrengen zou. Nauwelijks had hij zich daartoe de stad in begeven - het was te Niniveh - of hij trof een aanzienlijk jongeling aan, die reeds geheel omgord en reisvaardig stond: het was, gelijk later bleek, de aartsengel Raphael. Tobias vroeg hem of hij hem den weg naar Rages kon wijzen, waarop de vreemdeling antwoordde dat niet alleen de weg daarheen hem goed bekend was, maar dat hij daar ook eenmaal zijn intrek genomen had in het huis van zekeren Gabelus, een inwoner dier stad.

Tobias, daarover verheugd, deelde het aanstonds zijnen ouders mede, die nu den jongeling bij zich riepen en hem verzochten, tegen eene billijke belooning hun zoon naar Rages te vergezellen en vandaar weer terug te brengen. De gids beloofde zijn taak naar behooren te zullen vervullen en beide reizigers begaven zich dus op weg.

Na de eerste dagreize hadden zij de rivier de Tigris bereikt en Tobias wilde in het water zijne voeten wasschen, toen er eensklaps een groote visch op hem toeschoot als om hem te verslinden. De jongeling riep zijn reisgenoot te hulp en deze ried hem, den visch maar moedig bij de kieuwen te vatten en aan wal te trekken.

Tobias deed het, waarop de engel hem verder aanried den visch te openen, de ingewanden er uit te nemen, en het hart, den gal en den lever als nuttige artsenijmiddelen mee te nemen.

Op de lange reis vertoefden zij in het huis van Raguel, die ook uit het geslacht van Tobias was en eene schoone, deugdzame dochter had met name Sara. Reeds herhaalde malen was deze rijke erfdochter verloofd geweest, maar telkens was met toelating Gods haar bruidegom dooreen boozen geest als harer onwaardig gedood. Op aansporing van zijn heiligen reisgezel nam Tobias nu Sara tot vrouw, na door drie dagen van boete en gebed den boozen geest verdreven te hebben; deze verdween, toen Tobias, in gevolge den raad van zijn leidsman, den lever van den onderweg gevangen visch verbrandde.

Terwijl Tobias in het huis van zijn schoonvader verbleef, trok Raphael in zijne plaats verder naar Rages om de schuld in te vorderen, keerde met het geld terug en verbleef nog eenigen tijd met Tobias bij Raguel, waarna beide reisgezellen den terugtocht naar Niniveh aanvaardden.

Anna, de moeder van Tobias, had intusschen met angstig ongeduld de terugkomst haars zoons afgewacht. Dagelijks beklom zij een hoogen berg om te zien of hij nog niet aankwam, en toen zij hem eindelijk gewaar werd, ijlde zij naar den ouden, blinden Tobias en leidde hem bij de hand haren zoon te gemoet. Beiden vielen hem om den hals, kusten hem en dankten God voor zijne behouden thuiskomst. Daarop nam de jonge Tobias, op raad van den engel, een weinig gal van den visch, bestreek daarmede de oogen zijns vaders en binnen een half uur was de oude man genezen van de blindheid, waarmede hij indertijd bij het uitoefenen zijner liefdewerken getroffen was geworden. De vrome man was namelijk gewoon de lijken zijner geloofsgenooten, welke in het heidensche Niniveh verachtelijk werden ter zijde geworpen, des nachts heimelijk te begraven, en op zekeren keer dat hij ouder een boom van den vermoeienden arbeid uitrustte, was hem iets in de oogen gevallen, waardoor deze van het licht beroofd werden.

Terwijl allen God loofden en dankten voor de wonderlijke genezing van den blinde, somde Tobias de weldaden op, die hij van zijnen hemelschen reisgenoot ontvangen had:

'Hij heeft mij gezond heen en teruggeleid; bij Gabelus heeft hij het geld afgehaald; hij heeft mij eene echtgenoote verschaft, den boozen geest van haar verdreven en

haren ouders vreugde geschonken; mij heeft hij voor den muil van den visch bewaard, u heeft hij het licht des hemels weer doen aanschouwen en wij allen hebben door hem veel goeds ontvangen.'

Zeven dagen later kwam Sara aan met knechten en dienstmaagden, schapen en kameelen en al de bezittingen haars echtgenoots. Toen was er opnieuw feest in de woning van den ouden Tobias, zeven dagen lang, en vader en zoon overlegden met elkander hoe zij de diensten zouden beloonen van den edelen jongeling, die hen zoo gelukkig gemaakt had. Zij wilden hem de helft geven van al wat was aangebracht, doch de aartsengel, thans het oogenblik daar achtende, om zich bekend te maken, riep uit:

'Looft den God des hemels en verheerlijkt Hem voor alle levenden, want Hij heeft barmhartigheid met u gedaan. Wel is het goed het geheim eens konings verborgen te houden; maar Gods werken te verkondigen en te loven is eervol. Het gebed, het vasten en aalmoezen geven is beter dan schatten van goud op te leggen. Want de aalmoes bevrijdt van den dood, en zij is het, die van zonden reinigt, die barmhartigheid en het eeuwige leven doet vinden. Maar wie zonde en onrecht doen, zijn vijanden hunner ziel. Ik openbaar u dan de waarheid en verberg het geheim voor u niet. Toen gij,' aldus wendde zich de engel tot den grijsaard, 'met tranen uwe gebeden storttet, de dooden begroeft, uwen maaltijd verliet en de lijken over dag in uw huis verborgt en des nachts in het graf legdet, - toen droeg ik uw gebed op aan den Heer. En omdat God welgevallen in u had, was het noodzakelijk dat gij door lijden beproefd werdt. Maar nu heeft God mij gezonden om u te genezen, en Sara, de echtgenoote uws zoons, van den boozen geest te verlossen. Want ik ben de engel Raphael, een van de zeven, die voor den Heer staan.'

Dit hoorende, wierpen de oude en de jonge Tobias zich van schrik op hun aangezicht, maar de engel zeide:

'Vrede zij u! vreest niet! want door den wil van God was ik bij u; zegent Hem en zingt hem lof! Het had wel den schijn dat ik met u at en dronk, maar ik gebruik eene onzichtbare spijs en eenen drank, dien menschen niet kunnen zien. Nu is het tijd, dat ik terugkeer tot Hem, die mij gezonden heeft; gij echter prijst God en vermeldt al zijne wonderen!'

Met deze woorden verdween de engel uit hunne oogen, terwijl vader en zoon in aanbidding op hun aangezicht vielen om daarna met luider stem God te loven en te prijzen.

Naar Rome!
Reisherinneringen van J.R. van der Lans.
(*Vervolg.*)

XI.

Naar huis. - Nog eens het Vaticaan. - De heiligdommen van Assisi. - Bedelaars. - Loreto. - Het Heilig Huisje en de schatkamer.

Te spoedig, al te spoedig, helaas! was het tijdstip aangebroken, dat we Rome verlaten moesten. Wat waren ze omgevlogen, die schoone dagen van ons verblijf in de Eeuwige

Stad, waar wij het geluk hadden gesmaakt, den Plaatsbekleeder van Jesus Christus te aanschouwen en zijne hand zegenend op ons hoofd te voelen nederdalen.

Hoe stond het indrukwekkend en beminnelijk beeld des Heiligen Vaders ons voor oogen in die ure des vertreks, toen wij, met zegeningen voor allen, die ons dierbaar waren, overladen, den terugtocht naar het vaderland zouden aanvaarden. Denzelfden morgen had de algemeene Vader der Christenheid voor zijne kinderen uit het verre Nederland het heilig Misoffer opgedragen, hun met eigen hand de H. Communie uitgereikt en hun voorliet laatst zijn zegen op de lange reis meegegeven. Was het wonder, dat de gedachte aan dit vaderlijk afscheid, waarvan ons aller hart nog vol was, ons bij het vaarwel zeggen aan Rome tot stillen weemoed stemde?

Het gezelschap, waartoe ik het genoegen had te behooren, had dien laatsten dag doorgebracht in het Vaticaan, het aloude paleis der Pausen, dat, vol herinneringen aan schooner tijden, bij elken voetstap verkondigt wat de Roomsche Opperherders voor de beschaving, voor de mensch heid, voor de wereld gedaan hebben. Die eindelooze zalen en galerijen vol kunstwerken uit de grijze oudheid verhalen ons met welke zorg de Pausen de brokstukken eener vervlogen beschaving verzamelden, om tot bouwstoffen te dienen voor den tempel der christelijke kunst. De *loggia's* en *stanza's*, door Rafael beschilderd, zeggen ons met welke vorstelijke vrijgevigheid de Pausen die chris-

telijke kunst aanmoedigden. De ontzaglijke bibliotheek met hare 24000 handschriften en 50000 gedrukte boekdeelen spreekt van hunne liefde voor kennis en wetenschap, terwijl de prachtige en kostbare geschenken van keizers en koningen, in die reusachtige boekzalen bewaard, getuigen hoe vaak in den loop der eeuwen de Pausen in het belang der volken als middelaars en scheidsrechters tegenover de vorsten optraden.

Het Vaticaansch paleis is eene stad op zich zelf, door de Christenheid van alle eeuwen gesticht als eene heilige veste, waarin de oorkonden, de adelbrieven, de zegeteekenen des Christendoms worden bewaard, waar de hiërarchie der geheele katholieke wereld haar middelpunt heeft en waar de algemeene Vader der Christenheid gelegenheid heeft zijne kinderen uit alle oorden der aarde gastvrij te ontvangen.

Voor zich zelven heeft d[e] Paus-koning slechts een klein gedeelte in gebruik van dit uitgestrekt paleis; al het overige behoort aan de geheele Christenheid en bestaat uit ontvangstzalen, kunstgalerijen en kapellen. Om zich een denkbeeld te vormen van de uitgestrektheid van het Vaticaan, bedenke men slechts dat het niet minder dan elf duizend vertrekken telt, en een twintigtal binnenplaatsen, waarvan enkele het voorkomen hebben van groote stadspleinen. Zoo bij voorbeeld het vierkante plein, waar zich de kolom verheft, ter herinnering aan het laatste oecumenisch con cilie opgericht en die langzamerhand hare voltooiing nadert. Want al is de Paus nog altijd de gevangene van het Vaticaan, sterk in het vertrouwen op de toekomst, gaat hij rustig voort met de instand houding en voltooiing van hetgeen zijne voorgangers hem nalieten, en zoo bewondert men bij voorbeeld in de prachtige Galerij der Candelabers eene geheel nieuwe plafondschildering, op last van Leo XIII uitgevoerd, ter verheerlijking der wijsbegeerte van den H. Thomas van Aquino.

Slechts vluchtig hadden wij al deze kunstschatten kunnen bewonderen; al te spoedig moesten wij van dat vele schoone en hartverheffende afscheid nemen, om de terugreis te aanvaarden: doch ook op dien tocht van Rome naar het vaderland zou het ons niet aan heerlijke en grootsche, aan stichtende, heilige indrukken ontbreken.

Te Rome des avonds om halfelf in den trein gestapt, waren wij den volgenden morgen om halfvier reeds weer te Assisi, de geboorteplaats van den H. Franciscus en de bakermat zijner orde. Het was eene aangename verkwikking, na den vermoeienden nachtelijken rit in het vroege, frissche morgenuur de wandeling te maken van de statie naar het beroemde heiligdom van Maria der Engelen, welks klokketoren ons reeds van verre met vroolijk gebimbam verwelkomde. Liefelijk en opwekkend klonk dat klokgelui door het vredige morgenlandschap met zijne wazige lucht, die de bergen in het rond in een zilverig sluiergaas hulde. Met pak en zak trokken wij het ruime kerkgebouw binnen, onder welks koepel het oude kapelletje staat, waarin Jesus en Maria den H. Franciscus verschenen en hem de groote gunst verleenden des aflaats van Portiuncula.

De groote Overbeck heeft die heilrijke gebeurtenis door een prachtig fresco op den voorgevel der kapel vereeuwigd, en ter gedachtenis van die verschijning prijkt ook onder een marmeren baldakijn het beeld der Moedermaagd op den top. Wij vonden de rijk versierde en met ex-voto's behangen kapel schitterend verlicht, terwijl enkele onzer priesters achtereenvolgens in dit heiligdom of andere bevoorrechte kapellen van het ruime kerkgebouw het misoffer opdroegen.

NAAR ROME! De kapel van Portiuncula te ASSISI.

Nadat de mis aan het hoogaltaar der basiliek was afgeloopen, bezochten wij die verschillende heiligdommen: de cel, waarin de H. Franciscus in gebed en overweging met God en zijne heiligen verkeerde, die waarin hij gestorven is en waarin nog zijn hart wordt bewaard, en eindelijk de kleine rozengaarde, ontsproten op de plek, waar de seraphijnsche heilige zich eenmaal ter kastijding van zijn lichaam in de doornen wentelde. Sedert zeven eeuwen bloeien daar die wonderdadige rozen zonder doornen, waarvan nog op het oogenblik de bladeren met het bloed van dien martelaar der boetvaardigheid bespat schijnen. De meeste pelgrims lieten zich in de sacristij enkele dier bladeren geven, om ze als een godvruchtig aandenken mee naar huis te nemen.

Inmiddels was het tijd geworden voor het ontbijt; eene zonderlinge verzameling van allerlei oude, bouwvallige, vervelooze voertuigen wachtte ons vóór de kerk op, om ons naar het hotel in het eigenlijk stadje Assisi te brengen. Die armzalige rammelkasten gaven ons een voorproefje van hetgeen het stadje wezen zou: het armoedigste nest, dat men zich denken kan. Naar het schijnt, bestaat de gansche bevolking uit bedelaars; want in heel Assisi hebben we om zoo te zeggen geen enkel ordentelijk mensch ontmoet: niets dan oude vrouwtjes en havelooze kinderen, die ons koordjes van den H. Franciscus, rozenkransen, prentjes en medalies te koop boden of ons om een cent naliepen. Het stadje was *à l'avenant*: bouwvallige, grauwe huizen en steil oploopende straten zonder plaveisel, waarvan er eene niettemin den

weidschen titel van *Corso Carlo Umberto* voerde. Het hotel, waar wij moesten ontbijten en dat, hoewel het grootste van de stad, er toch volstrekt niet op berekend was om honderd vijftig man te ontvangen, zoodat de reizigers tot zelfs in de keuken en den gang zaten, was niet veel beter; maar wat men er te eten kreeg, was goed, en van de veranda aan den achterkant genoot men een heerlijk gezicht in de weelderige vallei van den Tescio.

Het is gemakkelijk na te gaan, welk eene strubbeling de aankomst der honderd vijftig Nederlandsche pelgrims in het bekrompen kleinsteedsche logementje veroorzaakte. Ieder verlangde natuurlijk vóór alles zich te wasschen en het stof van den nachtelijken rit af te schudden: de kunst was maar eene waschkom met water en een handdoek te bemachtigen. Met een tweetal anderen was mij eene kamer gewezen, waarin wij die benoodigdheden aantroffen, en onmiddellijk stonden we met ons drieën aan ééne waschtafel ons toilet te maken, na eerst de deur afgedraaid te hebben, om niet door andere liefhebbers overvallen te worden.

Met uitgeworpen jas en vest en opgestroopte mouwen waren we daar naar hartelust aan het plassen, toen er aan de deur gerammeld werd. Deze was op slot en nu volgde er een driftig getik.

‘Wacht maar even,’ was daarop ons bescheid.

Nieuw en nog harder geklop, gevoegd bij heftig rammelen aan het slot.

‘Ja, heb maar geduld: we staan met de handen in het zeepsop.’

Het scheen dat de deur thans bezwijken zou, zoo geweldig werd ze gebombardeerd.

‘Ho ho! breek het huis niet af; zie maar ergens anders klaar te komen, als ge zoo'n haast hebt.’

Het geklop en gerammel verdubbelden.

‘Nu, bedaar wat! We komen al.’

Inderdaad opende een onzer de deur; daar stonden voor onze verbijsterde blikken de hotelhouder, rood van verlegenheid, en... Mgr. Leyten, de bisschop van Breda, voor wien deze kamer eigenlijk bestemd was en die ze ten gevolge eener vergissing door anderen zag ingenomen. De hotelhouder stotterde allerlei onverstaanbare verontschuldigingen; ook wij beriepen ons ter verschooning op het feit dat de kamer ons gewezen was, maar Monseigneur stelde ons met een welwillenden glimlach aanstonds op ons gemak.

‘Gaat gerust uw gang, heeren,’ zeide hij, en zette zich, terwijl wij ons toilet voltooiden, aan tafel om het hem gebrachte ontbijt te verorberen.

Zoo ging het te Assisi, maar was het stadje arm en onaanzienlijk, des te rijker bleek het aan heiligdommen en merkwaardigheden. Vooreerst bewonderden we er de oude, eerbiedwaardige, drievoudige kerk van den H. Franciscus met het daaraan verbonden klooster, dat

EEN LOMPE LEERLING, NAAR F. VAN SCHLESINGER.

GEMAKKELIJKE KOSTGANGERS, NAAR L. VOLLMAR.

DE SPION, NAAR MAX GAISSER.

DE AARTSENGEL RAPHAEL, NAAR DE TEEKENING VAN VAN D'ARGENT.

na een bestaan van zes eeuwen in 1886 geseculariseerd werd, zoodat ook hier de kloosterlingen tot uitsterven gedoemd zijn. In de onderste kerk of crypte bevindt zich het grat van den seraphijnschen Vader, waarin zijn heilig gebeente rust; daarboven verheft zich de kloosterkerk en daarboven eindelijk de kathedrale kerk van Assisi, door Giotto met heerlijke muurschilderingen versierd, doch thans kaal en verlaten, daar zij bestemd is om tot... museum ingericht te worden!

Vervolgens bezochten wij het in eene kerk veranderde ouderlijk huis van den H. Franciscus met de kamer, waarin hij geboren werd en die, waarin hij door zijn vader werd opgesloten om hem van zijn heilige roeping terug te houden, en eindelijk ook de kerk der H. Clara, waar haar lichaam in eene glazen kist nog ongeschonden ligt bewaard.

Vermoeid van het drentelen langs de zonnige, hellende straten van het doodsche stadje, waaraan alleen wij eenig leven schenen te schenken, brachten we den tijd, die ons nog overbleef, onder de veranda van het hotel door: na den nacht in den trein en den morgen met het bezichtigen van kerken te hebben gesleten, hadden we wel behoefte aan een uurtje rust.

Omstreeks een uur verlieten we het stadje, uitgeleid door eene eerewacht van bedelaars. Het schijnt dat in Assisi, de bakermat van den grooten beminnaar der armoede, den H. Franciscus, de armoede ijverig beoefend wordt, maar of dat nu juist de evangelische armoede is, door den seraphijnschen leeraar bedoeld, zou ik ernstig betwijfelen. In onthechting aan het aardsche bestaat ze zeker niet; want dat schooiersvolkje loopt zich het vel van de ongeschoeide voeten om een *soldo* van u machtig te worden; meen niet dat ge, door in het rijtuig te stappen, van hen ontslagen raakt, want met den hoed in de hand, al smeekend houden zij het in vollen draf bij, tot gij hun eindelijk een koperstukje hebt toegeworpen, waarop ze u onmiddellijk laten schieten, om met dezelfde hardnekkigheid een volgend rijtuig achterna te hollen. Dit vermoeiende baantje zag ik zelfs waarnemen door een jongen, die op twee krukken sprong: als een leeren hansworst zwabberde zijn lichaam tusschen de twee houten, die zich bewogen als de spaken van een rad, waarmee de jongen geledebraakt scheen te worden; want armen, beenen, krukken en hoofd haspelden zich zoo snel dooreen, dat er geen oog op te houden was en men dit zonderling samenstel eer voor een uiteengewaaiden vogelverschrikker dan voor een mensch zou gehouden hebben, zoo daaruit niet onophoudelijk het klagend gehuil was opgegaan:

Pietà, signore, per un povero stroppiato!

Te Loreto, dat wij den volgenden dag een bezoek brachten, is het al even erg met die bedelarij, welke eene ware plaag mag heeten; want al moet men soms lachen om de virtuositeit, waarmee die lazzaroni hun beroep uitoefenen, de brutaliteit van dat volkje kan toch soms hinderlijk worden.

Eens sprong zelfs een jongen op de trede van ons voertuig, vast besloten ons niet los te laten voor we ons van hem hadden vrijgekocht. Het was een stevige bonk van een jongen, die naar mij voorkwam, best met werken den kost had kunnen verdienen.

'Ge moest u schamen met dat gebedel,' zei ik verontwaardigd, 'ga liever werken voor uw brood.'

'Ik heb geen werk, mijnheer.'

'Wat zijt ge dan van uw vak?'

'*Calzolajo, signor* (schoenlapper, mijnheer.)'

'Welnu, waarom gaat ge dan geene schoenen lappen?'

‘Omdat er geen te lappen zijn, er worden hier haast geene schoenen gedragen.’

De jongen had gelijk; verdien maar eens uw brood met schoenen lappen, als er geene schoenen gedragen worden, en zoo zal het ook wel met andere vakken in dergelijke armzalige plaatsjes gelegen zijn. Loreto ziet er intusschen heel wat welvarender uit dan Assisi; het heele stadje bestaat nagenoeg uit ééne lange straat, zijnde eene dubbele rij winkels, met uitstallingen voor de deur van rozenkransen, heiligenbeeldjes, prentjes en andere dergelijke gedachtenisjes, welke de pelgrims gaarne meenemen.

In het midden der stad heeft men een fraai vierkant plein, met eene monumentale fontein versierd, aan de eene zijde bestreken door het apostolisch paleis, terwijl eene andere zijde wordt gevormd door den gevel der basiliek, waarbinnen zich het Heilig Huisje, *la Santa Casa*, de trots van Loreto bevindt.

Het verheft zich onder den koepel der kolossale kerk en op het gezicht van dat rijke marmeren tempeltje, aan alle zijden met beelden en *bas-reliefs* versierd, zou niemand vermoeden hier het nederige huisje van Nazareth voor zich te zien, dat eenmaal door Gods engelen herwaarts werd overgebracht. Doch treed het binnen en ge ziet u omringd door dezelfde muren, die eenmaal het H. Gezin herbergden, kale baksteenen, berookt door den walm der talrijke lampen en kaarsen, die onophoudelijk in het heiligdom branden, glimmend van de kussen der pelgrims, hier en daar met overoude fresco's versierd, die er reeds in het Heilig Land op werden aangebracht. Op den achtergrond is een altaar opgericht, waarboven het wonderbeeld van O.L.V. van Loreto prijkt en dat schitterend met kostbare ex-voto's is versierd. Pausen en vorsten hebben even als millioenen pelgrims in den loop der eeuwen hier in ootmoed neergeknield binnen de wanden van het nederig huisje, waar eenmaal de Koning der koningen als eenvoudig timmermanszoon heeft gearbeid, waar men nog den haard aanwijst, waarom het heilig Gezin zich vereenigde, het vaatwerk, dat door hun gebruik is geheiligd.

Waar zou ik eindigen, wilde ik al de schatten en kostbaarheden opsommen, die de liefde en godsvrucht der pelgrims ter eere van O.L.V. van Loreto heeft bijeengebracht en die in de negen en zestig kasten langs de wanden der schatkamer bewaard worden? Daar schitteren naast de gouden kelken, door drie pausen geofferd, diademen, halssnoeren en armbanden van vorstinnen; naast kruisbeelden, kandelaren of andere kerkelijke vaten van edel metaal, door hooge geestelijken geschonken, geheele figuren, straalkransen en sterren of de namen van Jesus en Maria geheel gevormd uit ringen, oorhangers en andere kleinoodiën, flonkerend van honderden edelgesteenten. Slechts een tachtig jaren tijds zijn noodig geweest voor de vereerders van het Heilig Huisje om al deze schatten bijeen te brengen; want de revolutie van het laatst der vorige eeuw had de geheele schatkamer van O.L.V. van Loreto leeggeplunderd en tot zelfs de glazen deuren der kasten meegenomen. Doch al kon de revolutie die kostbaarheden rooven, de liefde der geloovigen voor het H. Gezin kon zij niet wegnemen, en al strekt het tegenwoordige Italiaansche gouvernement opnieuw de handen uit naar die schatten, welke het reeds onder zijne hoede (?) genomen heeft, - onder de hoede van het christenvolk is het H. Huisje veilig, en de Voorzienigheid, die het eenmaal uit de macht der ongeloovigen verloste, zal niet toelaten dat het moderne ongeloof aan de woning rake, door het verblijf van Jesus, Maria en Jozef geheiligd.

(*Wordt vervolgd.*)

De mensch in den wilden staat en de hedendaagsche barbaren.

(*Vervolg.*)

Wij zullen voor een oogenblik de rijke salons der beschaving verlaten voor de armoedige woningen op de Viti-eilanden in Polynesië. Het is wel wat ver, maar de reis is leerrijk.

Bij de bewoners dier eilanden is de oudermoord geene misdaad, maar een gebruik. De ouders worden algemeen door hunne kinderen gedood.

Vol liefde voor hunne ouders, wien zij de verdrietelijkheden van den ouderdom willen besparen, hebben de kinderen de gewoonte hen *levend te begraven*, zoodra zij boven de veertig jaren gekomen zijn. Op den bepaalden dag begeeft zich de geheele familie vroolijk, in feestelijken optocht, naar het graf. Het slachtoffer, dat naar het rijk der geesten vertrekt, roept men een hartelijk vaarwel toe; het gaat in den kuil liggen, men werp dien dicht, en hiermede is de plechtigheid afgeloopen. Dat is het gebruik bij de geheele bevolking, en het schijnt geene daad van wreedheid te zijn, maar wel van liefde. Aan de zonen komt de eer toe hunne moeder te begraven, en dat men den gemiddelden leeftijd kiest, geschiedt opdat de wederopstanding in den zelfden toestand plaats hebbe.

Op de Viti-eilanden schijnt men aan het leven weinig waarde te hechten. De kanibalen-woede is diep geworteld bij die eilanders, en zij houden zooveel van menschenvleesch, dat zij eene spijs niet beter kunnen prijzen dan door te zeggen: ‘het is zoo malsch als een dood mensch.’ Men geeft de voorkeur aan de dij en den voorarm. Wanneer de koning een feestmaal geeft, ontbreken die stukken nooit. Hoewel men de lichamen der gesneuvelde vijanden altijd opeet, zijn die nog niet voldoende en daarom worden er te dien einde slaven vetgemest. Somtijds laten zij ze levend braden om ze onmiddellijk te eten, terwijl zij ook wel de lijken bewaren totdat deze in een staat van vergevorderde ontbinding verkeeren. Ra Undre-Undre, het hoofd der Raki-Raki, had volgens de mededeeling van Williams (De Viti-eilanders en hunne bewoners,) alleen negen honderd personen opgegeten en stond daarom in groot aanzien. Alles hangt slechts van de gewoonte af!

De Nieuw-Zeelanders zijn eveneens menscheneters; zij verbeelden zich, dat zij niet alleen de stoffelijke zelfstandigheid, maar ook den moed, de bekwaamheid en den roem van hem, dien zij verslonden, in zich opnemen. Hoe meer lijken zij hebben opgegeten, hoe hooger plaats zij ook in de andere wereld verwachten. Zij hebben ook liever een oud, taai opperhoofd dan de mollige ledematen van jonge knapen of van malsche jonge meisjes.

Uit het oogpunt der zeden, kunnen wij ook een aanmerkelijk verschil waarnemen tusschen de wilden en ons. De Brazilianen keuren de kuischheid niet goed in eene ongehuwde vrouw, omdat zij die voor een bewijs houden, dat hare persoon niet de minste aanlokkelijkheid bezit. De bewoners der Andaman- en der Dieven-eilanden beschouwen die deugd als een blijk van zelfzucht en een hoogmoed.

De Veddah's vinden het schandelijk slechts éene vrouw te bezitten, zij huwen dikwijls hunne jongste zuster en beschouwen het huwelijk met eene oudste zuster als een gruwel. Op de Viti-eilanden kan men zijne vrouw even als eenige andere bezitting verkoopen; de gewone prijs is een geweer.

Een Engelsch reiziger, in de *Revue de l'instruction publique* aangehaald, vermeldt dat de vrouwen op het eiland Unamarch, 't welk door de Russischen ontdekt is, voor pasmunt gebruikt worden. De prijs der koopwaren wordt door die wilde eilanders in vrouwen berekend.

Bij de Babinen beoordeelt men de schoonheid eener vrouw naar de grootte van hare onderlip, waaraan men voortdurend het een of ander voorwerp hangt om die te verlengen.

De teekenen, waardoor men zijne gevoelens uitdrukt, wisselen met de verschillende rassen somtijds op zonderlinge wijze af. De kus schijnt ons de natuurlijke uitdrukking der liefde toe; toch is die heel onbekend bij de bewoners van Tahiti, bij de Nieuw-Zeelanders, de Papoea's, de inboorlingen van Australië en de Eskimo's.

De Toegans gaan zitten, wanneer zij tot hunnen meerdere spreken: te Vatuvulu eischt de eerbied dat men hem bij het aanspreken den rug toekeert. Bij sommige Eskimo's is het een blijk van eerbied, den neus op te trekken. De bewoners van Tasmania hebben geene woorden om afgetrokken denkbeelden uit te drukken, als ‘kleur, toon, geslacht, geest’. Zij hebben geen woord, dat ‘boom’ beteekent, hoewel zij iedere soort eenen naam geven, noch om hoedanigheden uit te drukken, als ‘hard, zacht, warm, koud, rond, enz. In plaats van ‘hard’ zeggen zij ‘als een steen;’ in plaats van rond ‘als de maan’, enz. De Indianen van Brazilië kunnen slechts tot drie tellen, voor alle getallen daarboven, gebruiken zij het woord ‘veel’.

(*Wordt vervolgd.*)

De Bloem van Kleit
door Vrouwe Courtmans, geb. Berchmans.
(*Vervolg.*)

IV.

Zoo verliepen de dagen voor Bella, treurig en zonder merkelijke verandering tot in 1830; doch dit was het geval niet met Pieter Bram. De goede jongen had in het laatste jaar twee groote zieleschokken moeten doorstaan. De eerste, bij het vernemen dat zijn vader, die op het punt was de gevangenis van St. Bernard te ontvluchten, door een cellenbewaarder was doodgeschoten; en de tweede, dat zijne rampzalige moeder, na eene pijnlijke ziekte, in het rasphuis in was ontslapen. Van zijn broeder Tiste, die tot tien jaren opsluiting was verwezen, had hij sinds dien tijd niet meer gehoord.

Het waren vreemde lieden, die Bella het wedervaren van haren vriend hadden verteld; zij had Pieter Bram in geen twee jaren gesproken. Alleen zag zij hem des Zondags in de kerk, want de uitnoodiging om elkander weer te ontmoeten, moest van den kant van Bella, of van den kant van Delarevere komen; en die uitnoodiging kwam niet.

Het volgende jaar was de gezondheid van Bella's vader zoodanig verminderd, dat hij de hut niet meer verliet, en nu moest het goede meisje alles verzorgen. Over dag werkte zij als eene slavin, en des nachts waakte zij bij de slaapstede van haren kranken vader. De vrouwen roemden haar om hare vlijt en kindermin, de mannen om hare schoonheid; en toen het armenklokje den dood van Berten Delarevere aankondigde, nam reeds menige jongeling het besluit, om naar de hand der Bloem van Kleit te dingen.

V.

Toen Pieter den dood van Delarevere vernam, was hij diep bedroefd. Zijne oogen stortten geene tranen, maar zijne ziel weende om het lijden van zijne vriendin.

En wat zou er nu van hem geworden? van hem, den geschandvlekte, die zelfs van de straatjongens met de vingers werd nagewezen als de zoon van in de gevangenis gestorven ouders? Hoe meer hij aan Bella dacht, hoe neerslachtiger hij werd, en hoe minder hij het wagen durfde zijne geliefde de belofte te herinneren, die zij hem in het doornbosch had gedaan.

‘Neen, neen, ik ben haar niet waardig,’ sprak hij zich zelven toe. ‘Beter ware het, dat ik zelf een booswicht ware geweest; door een deugdzaam leven ware nog alles te boeten, maar wat mijne ouders gedaan hebben is niet uit te wisschen: de schande die op mij drukt is eeuwig. Wat baat het mij, dat ik dag en nacht arbeid om geld te verdienen? Wat baat het, dat mijne zaken vooruit gaan? Meet ik niet voor iedereen zwijgen en zelfs voor de geringsten op zijde gaan, opdat men mij den naam mijner ouders niet naar het hoofd zou werpen als een vloek? Maar ik wil Bella toch wederzien; ik moet haar heur woord terug geven en haar zeggen: ‘ik ben uwer onwaardig; ik wil niet dat gij mij bemint....’ En dan trek ik met Frederik verre van hier, ja, zoo verre, dat wij nooit meer kunnen terug keeren.’

Sedert meer dan veertien dagen betreurt Bella de la Rivière haren afgestorven vader, en nog heeft zij den konijnenkooper niet gezien. Het is Zondag namiddag. Het schoone meisje zit in hare hut aan Pieter te denken, aan hem dien zij alleen bemint, en die haar zelfs in hare droefheid schijnt te vergeten. Plotseling houdt zij den adem in, om te luisteren. Daar hoort zij een naderenden stap. Indien het Pieter ware!

NAAR ROME! Het H. Huisje in de basiliek van Loreto.

De deur werd geopend. Helaas! het is Pieter niet; het is Edward Bol, een zeer bemiddelde wees, die eigen huis en erve, drie schoone stukken land en twee blinkende koeien bezit; Edward Bol, die vroeger door haren vader zoo hoog werd geprezen; de zachtzinnige jongen, die geheel Kleit door bekend staat om zijn goed hart en zijn voortreffelijk karakter.

Drie bijna onmerkbare rimpels verschenen ten teeken van hare teleurstelling op het albasten voorhoofd der fijngevoelige maagd, toen de jonge boer binnentrad.

'Dat is nu al voor de derde maal, dat hij mij komt lastig vallen; hij moet toch reeds begrepen hebben, dat ik hem niet begeer,' dacht zij, en hoewel ze niet onbeleefd was, bezag zij den jongeling met zulk een ijskouden blik, dat hij begon te stotteren, en zijn hoed, dien hij uit overmaat van Kleitsche beleefdheid had afgenomen om te groeten, tusschen de handen bleef ronddraaien, in plaats van hem weder op te zetten gelijk het een boerenjongen past.

Er heerschte een oogenblik stilte nadat Edward uitgestotterd had, want Bella deed als of zij den pretendent niet had verstaan. Toen de jongeling kalmer geworden was, vroeg hij:

‘Hebt gij er nog niet eens aan gedacht, Bella?’

‘Het was niet noodig, Ward; ik heb u terstond mijne gedachte gezegd. Wij zouden met elkander niet gelukkig zijn,’ was het antwoord.

‘Niet gelukkig!’ herhaalde de jongen verbaasd; ‘niet gelukkig! Weet ge dan niet wat ik allemaal bezit? Huis en haaf, best zaailand en koeien, waarvan in Maldegem de weêrga niet te vinden is. Ja, dat weet gij, maar wat gij niet weet, is dat er nog honderd Fransche kronen in mijn koffer liggen; en dat ik eene rente van tachtig ponden grooten op de hofstede van mijn peetoom heb, tegen vier en een half ten honderd.’

‘Jongen toch, al die dingen maken het geluk van den mensch niet uit,’ antwoordde Bella. ‘Daartoe behoeft men geheel iets anders. Er zijn meisjes genoeg op Kleit, die blijde zullen zijn als zij u het hof zullen zien opkomen, want gij zijt braaf en werkzaam, maar met mij kan het niet zijn.’

Edward Bol bleef tot tegen den avond in de hut om van dingen te spreken waarop Bella weinig acht scheen te slaan, want zij keek gedurig door het venstertje de laan in, om te zien of Pieter Bram niet verscheen. In de verte zag zij nu en dan het hoofd van een jongeling boven het genstenbosch dat slechts ter hoogte van bezemrijs was opgewassen, maar geen enkel geleek op haren Pieter.

Toen Bol vertrokken was, verzorgde Bella hare geit, maar sprak het lieve beest geen enkel vriendelijk woord toe, gelijk zij te voren placht; haar hart was te vol. Daar was nu de derde Zondag sinds haars vaders verscheiden voorbij; Pieter was er nog niet geweest, en nu toch kon zij hem niet meer verwachten. Ook at ze dien avond niet, maar dronk het overschot van de suikerij-koffie die zij des morgens had opgeschonken. En daar zit zij nu met het hoofd op de schoone hand geleund, in mijmering verloren, plannen te maken voor de toekomst, die zij pas gemaakt, weder verwerpt.

‘Komen doet hij niet meer,’ zuchtte zij pijnlijk. ‘Pieter toch! hoe is het mogelijk zoo te handelen met mij, die reeds om u zoo veel heb uitgestaan! Vader heeft mij wel niet met grove verwijtingen overladen, maar wat heb ik van de menschen niet moeten verdragen om uwentwil! en vader heeft toch ook dikwijls bittere zinspelingen gemaakt op de liefde, die ik u nog scheen toe te dragen. En nu komt ge niet, Pieter! Pieter! ach! waarom heb ik mijn vader den troost ontzegd, dien hij mij zoo dikwijls afsmeekte? Waarom heb ik hem niet gezegd: Ook na uwen dood trouw ik met *hem* niet? Is het God niet die mij straft? - Alleen kan ik toch niet blijven. Is het niet

tergend dat de jongelieden hier blijven komen, juist als of vader nog leefde? de eene om vuur voor zijne pijp te vragen, de andere om naar de geit te vernemen en een derde om eene koord te leenen om zijn bezemrijs te binden? en ten laatste toch allemaal om van liefde te spreken. Van liefde, tot *mij*, in wier hart nooit iets meer zijn zal dan bitterheid en walg van het leven! De eenige van vaders vrienden, die hier wegblijft, is de sergeant, die bij boer Lille ligt. Die begrijpt toch, dat al dat bezoek mij op den duur in een slechten naam zou brengen. - En wat moet ik nu doen? Naar de stad gaan dienen, mij laten verjagen gelijk een schuwe vogel? Ach! goede God, neen, dat ook niet; ik zou het bosch, waarin ik zulke vreedzame dagen sleet en zoo vrij leefde, niet kunnen vaarwel zeggen, om ginds tusschen hooge muren te wonen en als eene slavin de grillen van vreemde menschen te voldoen. Ik moet hier blijven, maar niet alléén. Ik moet eene gezellin zoeken. Maar hoe vind ik iemand, die mij past? Ha! daar heb ik het! Miete Ramon, die nu zonder huisvesting, gelijk eene verjaagde kraai, van de eene haardstede naar de andere vlucht, die zal ik innemen. Voor haar zullen de jongmans, die hier willen indringen, wel terugdeinzen, gelijk de musschen voor een vogelverschrikker. Neen, ik vertrek niet; ik wil altoos de dreef voor mijne oogen hebben waar Pieter zoo dikwerf is doorgestapt, waar zijne voeten dikwijls indrukken nalieten in den weeken kleigrond. O! wat kende ik zijn voetspoor goed uit elk ander; zijne schoenen waren smaller, twaalf groote nagelen stonden in elken hiel en twee rijen aan de zool. Helaas, de regen heeft sinds lang de voetsporen uitgewischt en Pieter komt niet weer.... Miete Ramon is een boos wijf, die mij veel leed heeft veroorzaakt, dat weet ik; maar ik vergeef het haar uit den grond van mijn hart. Ik zal haar innemen en toegevend zijn voor hare gebreken; en misschien zal de goede God dan ook medelijden hebben met mij, en mij om dit liefdewerk weder zegenen, opdat de last des levens mij minder zwaar valle...'

NAAR ROME! Schatkamer van Onze Lieve Vrouw te Loreto.

En na die lange alleenspraak, na dit denken en herdenken, richtte het vrome meisje zich op, knielde en bad nog een tijd lang voor haar armoedig maar zindelijk bedje en sliep toen met gelatenheid in.

Wat was het een schoone morgenstond, toen de Bloem van Kleit des anderendaags hare slaapstede verliet! Ook de andere boschbloempjes waren vroeg opgestaan en lachten vriendelijk tegen de zacht schijnende zon. Honderden vogelen zaten twee aan twee onder de frissche boomloovertjes te kouten en te koozen, en het zuiderwindje lispelde een liefdemorgenzang in de blaren van het popelbosch. Ook Bella was zoo zwaarmoedig niet meer; hare besluiteloosheid had plaats gemaakt voor een vast plan. Na het koffiedrinken gaat zij naar Miete Ramon om haar te vragen, of het haar aanstaat bij haar te komen wonen, haar zoet en zuur te deelen, en dat niet voor een enkelen dag, maar voor altijd.

Maar waarom verbleekt de rozenkleur die Bella's wangen tooit? Waarom siddert haar koffiekommetje tusschen hare vingeren? Is het misschien Pieter, dien zij in de verte door het venster ziet aankomen? Ja, het is de geliefde! Hoe goed ziet hij er uit, en hoe net staat hem dat omgeslagen hemdbandje, dat zoo hagelwit afsteekt tegen zijn blauwen koopmanskiel! Maar Bella bemerkte dit niet; het groene bosch, de blauwe lucht en de breede laan, waarin de lang verwachte verscheen, draaide voor haar gezicht gelijk de panoramas in de kijkkasten op de jaarmarkt. Het gerammel der deurklink deed haar hart nog feller kloppen.

'Bella!' stamelde Pieter zacht.

'Pieter!' lispelt Bella, en bleek, ontroerd zitten zij hand in hand, oog in oog tegenover elkander, en de jongeling denkt aan de woorden niet meer, die hij daar zoo even bij zich zelven heeft opgezegd; die woorden met welke hij Bella hare trouwbelofte moest teruggeven, omdat hij zich harer niet waardig achtte. Er werd

gezucht en geweend, maar het waren zuchten van liefde en tranen van zoete aandoening. Het verleden scheen uit beider geheugen gewischt, want bij het scheiden werd er vastgesteld dat zij nog denzelfden dag naar gemeentehuis en pastorij zouden gaan om maatregelen te nemen voor hun huwelijk.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 13]

Onze gravures.

Moederangst.

MOEDERANGST, NAAR DE SCHILDERIJ VAN M.L. VON GELDER.

Is het hard, in de prille kinderjaren vader of moeder te verliezen, och! het kinderhart beseft gelukkig niet al de grootheid van dat ongeluk; het vergeet licht en laat zich spoedig troosten: zelfs in het sombere rouwgewaad kan een kind glimlachen, huppelen en vroolijk zijn. Hoe geheel anders is het met de jonge moeder, die haar eersteling, haar schat, haar alles zich door den dood ziet ontrukken. Welk een overgang: van de hoogste moederweelde tot de diepste moedersmart! Gelukkig nog, als het moederhart

op dien slag is voorbereid door de treurige nachtwaken en de bange zorgen aan het ziekbed van haar kind.

De Duitsche kunstenaar L.M. von Gelder heeft ons het aandoenlijk tooneel geschilderd van eene jonge moeder, wakende aan de sponde van haar kranken lieveling. De slaap heeft eindelijk de oogleden van den kleinen zieke gesloten, maar nog kan de moeder hem niet verlaten, nog blijft zij met angstige bezorgdheid elke ademhaling, elken trek van het vermagerde gezichtje gadeslaan, met kloppend hart elk verschijnsel bespiedende, dat haar hoop geeft op herstel of nieuwe bekommering baart. Arme moeder, wat al pijnlijke kwellingen staat ge door! Maar hoe rijk ook zal u al dat leed vergoed worden, als de ziekte eenmaal ten goede gekeerd is, en gij dat kind, hetwelk u dreigde ontnomen te worden, weer in dankbare vervoering aan het hart moogt drukken!

Naar Rome!
Reisherinneringen van J.R. van der Lans.
(*Vervolg.*)

XII.

Milaan bij avond en bij dag. - De Dom van Milaan van buiten, van boven en van binnen. - Herinneringen aan den H. Ambrosius. - Leonardo da Vinci. - De Galleria Vittore Emmanuele. - De statie.

Hadden we op de heenreis Milaan slechts bij avond gezien, op de terugreis zouden we ruimschoots gelegenheid hebben de oude hoofdstad van Lombardije in het volle daglicht te bewonderen; want we kwamen er 's morgens reeds vóór zessen aan en zouden het eerst den volgenden morgen om halfacht verlaten. Het was onze laatste pleisterplaats op den langen tocht naar het vaderland: na Milaan zouden we den trein niet meer verlaten dan om nu en dan den inwendigen mensch te versterken. We mochten dus eerst nog wel een dag adem scheppen en daarbij is Milaan het oponthoud van een dag dubbel waard.

Wij voor ons althans zaten er volstrekt niet met onzen tijd verlegen; nauwelijks hadden we het ontbijt door de keel of daar togen we er weer, met Baedeker onder den arm en de parasol in de hand, op uit om de stad, die we reeds eenmaal bij electrisch licht vluchtig hadden opgenomen, thans bij helderen hemel te bezichtigen.

Geen schooner dag hadden we er voor kunnen uitkiezen; vlekkeloos welfde zich de blauwe Italiaansche hemel over de ruime *Piazza del Duomo* (Domplein), en door het felle zonlicht beschenen, straalde liet blanke marmer der kathedraal in tooverachtigen luister. Helder en scherp, alsof ze met de pen geteekend waren, staken de duizenden spitsen en pinakels tegen het wolkenlooze azuur af en met een enkelen blik kon het oog heel den kwistigen rijkdom van dien heerlijken gothieken tempel overzien.

Toen we hem de eerste maal hadden aanschouwd, in den kouden, blauwachtigen gloed van het electrisch licht, dat de uitstekende deelen in verblindende witheid deed schitteren, maar de nissen, de baldakijnen en het fijne beeldwerk in zwarte schaduwen hulde, was de aanblik overweldigend fantastisch geweest, als zagen we ons op eens verplaatst voor een tooverpaleis, een geheimzinnigen tempel uit de *Duizend en een Nacht.* Thans aanschouwden we dien tempel in al het aangrijpende der werkelijkheid, en wat we eerst nog slechts flauw hadden kunnen vermoeden, dat ontvouwde zich thans voor onze oogen in volle, weergalooze pracht.

Stel u voor eene gothieke kathedraal als de dom van Keulen, neen nog grooter, want de dom van Milaan is na St. Pieter de grootste kerk ter wereld; en verbeeld u zulk een gebouw van onder tot boven geheel uit vlekkeloos, wit marmer opgetrokken, gesierd met vier duizend vijfhonderd marmeren standbeelden en bekroond met acht en negentig torenspitsen, te midden waarvan de hoofdtoren, die zich boven den koepel verheft, honderd vijftien meters hoog in de lucht rijst.

Om u van den vollen rijkdom van dit schitterend tempelgebouw een denkbeeld te maken, is het niet voldoende dat gij de kerk in hare reusachtige afmetingen rondwandelt, neen, ge moet ze beklimmen; want eerst van haar top kunt ge hare overweldigende pracht in al haren omvang overschouwen. Ge bestijgt dan eerst de

honderd vier en negentig treden van den wenteltrap, vervolgens nog eens honderd vijftig langs de buitenzijde van het dak, telkens van het eene torentje stijgend naar het andere, en eindelijk nog eens honderd vijftig langs den hoofdtoren, tot ge eindelijk de spits bereikt hebt. Maar alvorens ge zoover gekomen zijl, hebt ge al honderdmaal stilgestaan en den blik in verrukking laten rondweiden. Het is alles wit marmer, wat u omringt, de ruime breede trappen, waarop ge den voet zet, de balustrade, waartegen gij leunt, de daken waarop gij neerziet. Die daken, het zijn eindelooze pleinen, met marmeren platen geplaveid, van wandelpaden doorsneden en met monumenten gesierd; want overal rijzen uit dat marmeren dak weer marmeren torens en marmeren standbeelden op.

Daar volgt de trap een schraagboog, die als eene slanke brug van den eenen toren naar een hoogeren overspringt, en aan weerszijden van u aanschouwt ge eene gansche rij van die zwevende bogen, die de torens der zijbeuken met die van het middelschip verbinden.

Elk dier bogen prijkt als met een levend heg van wit marmeren rozen, zonne- en kruisbloemen, en al die bloemenhagen smelten voor het oog samen tot één ontzaglijken lusthof van marmerbloemen, één fantastischen wondertuin, als uit blanken sneeuw gekristalliseerd; het is als de geheimzinnige rozengaarde der Kerk, duizend onderscheidene bladen, knoppen en bloesems schietende, die tot bovennatuurlijke vruchten rijpen in de beelden van Gods lieve Heiligen, altijd hooger en hooger streven, tot zij eindelijk op den top van den middelsten en hoogsten toren hare schoonste, hare rijkste bloem ontplooien in het stralende gulden beeld der ontluikende mystieke Roze, *santa Maria nascente*.

Te vergeefs tracht uw wegwijzer, als ge den top bereikt hebt, u opmerkzaam te maken op het schoone gezicht, dat ge van hier op de stad en den omtrek geniet; te vergeefs wijst hij u in de verte de toppen van den Mont-Cenis, den Mont-Blanc, den grooten St. Bernard en den St. Gotthard: ge kunt het oog niet afhouden van den berg van wit marmer aan uwe voeten, en zelfs bij het afdalen blijft ge nog telkens staan, hetzij om de meesterwerken van Canova te bewonderen, die hier vijftig of zestig meters boven den grond onder baldakijnen of op de spitsen prijken, hetzij om nogmaals een blik te werpen over dat reusachtig geheel, hetwelk tot in de kleinste bijzonderheden is afgewerkt als het tabernakel van een hoogaltaar.

Ik had een stukje ornament opgeraapt, dat ergens van een pinakel gevallen, en zoo fijn was, dat men het in zijne kamer zou hebben te pronk gezet. Begeerig dit steentje als eene gedachtenis van den dom van Milaan mee te nemen, had ik den wegwijzer reeds eene fooi in de hand gestopt, opdat hij mijn diefstal niet zou uitbrengen en was juist bezig het *corpus delicti* in mijnen zak te bergen, toen een soort van opzichter met een rooden band om de klak tusschenbeide kwam. De gids kreeg eene schrobbeering, waarover hij zich intusschen met mijne fooi welgetroost zal hebben; maar ik moest mijn steentje algeven en kon er mij geene andere vergoeding voor verschaffen dan op den top van den dom een paar photographieën van het gebouw te koopen.

Ik kon het niet anders dan goedkeuren, dat elk steentje, elk ornamentje, dat van zijne plaats raakt, zuinig bewaard en weer vastgehecht wordt; want alleen aan die waakzaamheid hebben we het te danken, dat de dom van Milaan zoo gaaf en ongeschonden daar staat alsof hij gisteren pas was voltooid. Voortdurend wordt er aan gewerkt; van onder tot boven wordt hij nagezien en waar ergens een beeldje, een lijstje of een kolommetje versleten raakt, daar wordt het door nieuw marmer vervangen. Binnenkort zal de geheele voorgevel van het gebouw vernieuwd en meer

met den stijl der kerk in overeenstemming gebracht worden. Er is reeds eene prijsvraag voor een nieuwen gevel uitgeschreven.

Zoo sierlijk en bevallig de dom van Milaan er bij al de strengheid zijner gothieke lijnen van buiten uitziet, zoo ernstig en somber is hij van binnen, niet omdat het daar aan versiering ontbreekt, maar omdat de geschilderde ramen slechts een zeer getemperd licht doorlaten. Het is de volle majesteit eener middeleeuwsche kathedraal, die u bij het binnentreden bevangt en u dwingt, alvorens de kunstschatten van dit heiligdom te bezichtigen, eerst in ootmoed de knieën te buigen voor den God van heiligheid, wien het tot woonstede strekt.

Twee en vijftig zuilen, elk zestien schreden in omtrek, en in plaats van kapiteelen, met een kring van heiligenbeelden in nissen versierd, schragen het trotsche gewelf, dat uit steenen kantwerk schijnt te bestaan. De vloer is een groot mozaïek van veelkleurig marmer; de wanden vormen eene aaneenschakeling van altaren en grafmonumenten, die zich deels in het schemerduister der kapellen verliezen. De drie ontzaglijke boogvensters van het koor brengen in driehonderd vijftig tafereelen de geheele geschiedenis van het Oude en Nieuwe Testament in beeld. Onder den koepel eindelijk bevindt zich de rijk met goud en edelgesteenten versierde crypte, waarin het lichaam rust van den H. Carolus Borromeus. De ring en de kromstaf van dezen heilige worden in de schatkamer bewaard, waar men nevens andere kostbaarheden twee levensgroote zilveren beelden van den H. Carolus en den H. Ambrosius, de twee groote beschermheiligen van Milaan, bewondert.

Ook van laatstgenoemden kerkvader bewaart Milaan treffende herinneringen; men toont er u zijn bisschoppelijken zetel, en wij betraden er dezelfde portiek, waar de groote bisschop eenmaal keizer Theodosius den toegang tot de kerk ontzeide, tot hij boete zou gepleegd hebben over zijne zonden.

In de nabijheid eener andere kerk beschouwden wij het wereldberoemde Avondmaal van Leonardo da Vinci, op den muur geschilderd in den refter van een oud klooster, dat thans tot... cavalerie-kazerne is ingericht. Verscheidene schilders en teekenaars waren bezig, copieën te nemen naar het meesterstuk, dat helaas! weldra geheel zal uitgewischt zijn. Reeds nu is het zoodanig verbleekt en weggetrokken, dat sommige figuren haast niet meer te onderscheiden zijn, en indertijd heeft men voor dit kunstgewrocht zoo weinig eerbied getoond, dat men zich niet ontzien heeft, ten behoeve eener deur, die er onder aangebracht is, een paar apostelen de beenen af te zetten. Tegenwoordig zou zulk een wandalisme niet meer mogelijk zijn; met bijna godsdienstige vereering wordt in het museum Brera achter glas de teekening bewaard, die Da Vinci voor het hoofd des Zaligmakers, het schoonste en treffendste deel der geheele schilderij ontwierp; en wil men een bewijs, hoezeer het tegenwoordige Milaan zijn grooten zoon weet te huldigen, dan beschouwe men het wit marmeren standbeeld van den stichter der Lombardische schilderschool, dat zich te midden der beelden van vier zijner leerlingen op de *Piazza della Scala* verheft....

Het moet toch gezegd worden dat Milaan zijn bijnaam van *la grande* met evenveel recht draagt als *Genova la superba, Firenze la bella* of *Roma la santa* den hunnen.

Alles toch draagt er het karakter van grootheid: die zoo even genoemde *Piazza della Scala*, welker eene zijde bestreken wordt door den grootsten schouwburg der wereld, is met het Domplein, waar de grootste en schoonste gothieke kathedraal prijkt, verbonden door de grootste en schoonste winkelgalerij, die er ter wereld te vinden is, de *Galleria Vittore Emmanuele*.

Wij hadden die galerij reeds bij avond gezien en het spreekt vanzelf, dat zij zich dan bij het verblindend licht der prachtige winkels aan weerszijden, op het

schitterendst voordoet. Twee duizend gasvlammen flikkerden vroeger langs de kroonlijst der galerij zelve, en de taak, al die pitten, een twintigtal meters van den grond, aan te steken, was opgedragen aan een klein locomotiefje, dat de lijst rondliep. Dit aardig schouwspel moesten wij missen, daar de galerij thans electrisch wordt verlicht, hetgeen niet wegneemt, dat zij des avonds een tooverachtig effect maakt.

Maar ook bij dag mag zij gezien worden; want de winkelgalerij van Milaan, die acht

millioen franks van aanleg gekost heeft, is niet, gelijk de meeste inrichtingen van dien aard, eene overdekte straat van glas en ijzer, gebouwd door een nuchter prozaïschen speculatiegeest, waaraan alle kunstgevoel vreemd is: neen, het is eene wezenlijk artistieke, nationale schepping, waaruit tot in de minste onderdeden de kunstzin en onbekrompenheid spreekt van het vooruitstrevende Milaan. Niet alleen is ze grootsch in afmetingen, daar ze bij eene lengte van 195 meters, eene breedte van 14 ½ en eene hoogte van 26 meters heeft, maar ook grootsch van bouw en versiering. Vier en twintig standbeelden van beroemde Italianen, waaronder men Raphael, Galileï, Dante, Michel-Angelo, Columbus en Savonarola telt, sieren de wanden, terwijl in den reusachtigen, achtkantigen koepel, welke zich op het kruispunt der beide armen 50 meters hoog verheft, vier ontzaglijke frescoschilderingen Europa, Azië, Afrika en Amerika voorstellen.

Het is een genot, aan een tafeltje voor een der koffiehuizen onder den koepel gezeten, de bedrijvigheid en het gewoel gade te slaan van de flaneerende menigte, die zich keuvelend, lachend, met levendige gebaren langs de vier breede hallen, die op het ruime middelplein uitloopen, beweegt. Men is er uit en thuis: de groote ruimte brengt u in den waan dat ge in de buitenlucht zit, terwijl de betrekkelijke kalmte bij al de beweging om u heen u een gevoel geeft, als bevondt ge u in eene uitgestrekte feestzaal; hier geen gedrang, geen geratel van rijtuigen, geen geschreeuw en getier als in eene drukke winkelstraat ten onzent: onder het hooge glazen gewelf smelten alle geluiden tot een gelijkmatig gegons samen, en daarbij, al bewegen zich hier alle standen der maatschappij dooreen, geen wanklank, geen onvertogen woord doet zich hooren; het is of zelfs de straatjongens en de honden het besef hebben, dat zij hier hun fatsoen moeten houden, - zoo waar is het dat eene grootsche omgeving onwillekeurig op de volksmenigte een min of meer beschavenden, veredelenden invloed uitoefent.

Wat eindelijk te Milaan ons aller harten en inzonderheid van onze dames gestolen heeft, is dat alles er zoo zindelijk, zoo welgedaan, zoo net uitziet. Netheid is voor de Vlaamsche en Hollandsche dames het toppunt van schoonheid, en schoon is bij haar dan ook synoniem met zindelijk, opgeredderd. Onnoodig te zeggen hoe zij den neus optrokken voor het 'joderige' Genua, het 'smerige' Napels en het 'rommelige' Rome; maar Milaan heeft hen met Italië verzoend, Milaan met zijne breede straten, zijne trotsche gebouwen, zijne keurig onderhouden openbare tuinen, zijne vlekkeloos witte kathedraal, zijne schitterende galerij en zijne prachtig statie!

Want tot zelfs de statie - en wat is er nu prozaïscher dan eene statie? - is een paleis met marmeren kolommen, met beelden en fresco's versierd of het eene academie van schoone kunsten was. Den volgenden morgen stonden we aan die statie voor de afreize gereed; voor het laatst wierpen we nog een blik op de heerlijke muurschilderingen in de wachtkamers, de vier voornaamste steden van Italië voorstellende: Venetië, Napels, Rome, Florence.... Wat al herinneringen wekten die namen niet in ons op! Doch onverbiddelijk klonk het *Partenza*! het uur van scheiden was daar; schokkend zette de trein zich in beweging en daar stoomden we voort, het oog voor het laatst nog omgewend naar die bogen en kolommen, de laatste herinnering, de laatste groet van het zonnige vaderland der kunst.

(*Slot volgt.*)

Limburgsch Valkenburg.

‘Daar zijn in het leven genoeglijke dagen,
Die ons de koude borst verwarmen door hun gloed!....’

Deze woorden van den dichter kwamen mij onwillekeurig in de gedachte, toen ik mijne gewone bezigheden hervatte na een bezoek aan een goeden vriend gebracht, die thans te Valkenburg, het middelpunt der Geulvallei, woonachtig is.

Lang reeds had ons kaartclubje besloten den ‘winterpot’ dit jaar te besteden aan een uitstapje naar het zuiden van Limburg, vooral toen bedoelde vriend in ons midden verscheen en ons al het heerlijke zijner woonplaats op de hem eigenaardige wijze aanprees.

En zoo kwamen wij des morgens te zeven uur reeds aan de statie Bunde bij Maastricht aan.

't Was een schoone zomerdag! Reeds goot de zon hare volle stralen over het landschap, en verdwenen voor haar de laatste dauwdruppels aan de grashalmen langs den weg.

Vroolijk gestemd, in het vooruitzicht van een dag vol aangename afwisselingen, bereikten wij langs het vriendelijke dorp Meerssen onze eerste rustplaats: Houthem St. Gerlach.

Te bekend is elken Limburger het graf van den heiligen kluizenaar St. Gerlachus om zijne kerk voorbij te gaan. Inderdaad, wij hadden dáár oogenblikken, die wij niet licht zullen vergeten.

De wanden der kerk vertoonen ons in tien groote schilderijen de voornaamste gebeurtenissen uit het leven van den H. Gerlachus (gestorven 5 Jan. 1175), en opwekkend is het voor den katholiek op die wijze zijne Heiligen door kunstenaarshanden voor zijne oogen te zien herleven.

De groote straatweg voorbij de kerk van Houthem volgende, langs de vriendelijke pastoors- en kapelaanswoningen, bereikten wij weldra den voet der berghelling, die van Meerssen af door de kleine, snelvlietende Geul besproeid wordt. Dichterlijker punten dan hier zijn zeldzaam te vinden. Het kristalheldere water, daarhenen spoedende over en tusschen de rotswanden en steenen, spattende en bruisende in honderden grillige bochten, en elders kalm en statig onder de overhangende takken van het dichte struikgewas der oevers kabbelende, hier eenige meters hoog zich nederstortende, ginder in een meertje stroomend, vormt het eigenaardige kenmerk eener gezonde, frissche bergstreek. De weg, dien we langs de rivier volgen, is even

grillig en daardoor even schoon als zij zelve, en voert ons voorbij de zoo bekende rotswoningen van het dorpje Geulhem.

De arme bewoners dezer streken hebben te allen tijde eene bron van bestaan gevonden in het breken van den mergelsteen, waaruit de geheele helling bestaat, en hunne werkzame hand, die de bouwstoffen verzamelde voor zoovele trotsche gebouwen heinde en verre, heeft na verloop van tijd een labyrinth geschapen duizenden voeten onder de begane oppervlakte. Uren lang kan men ronddwalen in die onmetelijke gangen, die vooral aan den kant van Valkenburg, thans onder de hoede genomen van vrienden van het schoone en grootsche, door hunne schilderingen en hun beeldhouwwerk honderden bezoekers trekken Hier in het armste deel der Geulstreek, (of liever in het arme deel, want dit land is ruim gezegend door milde bronnen van bestaan) hebben vele huisgezinnen de oude ingangen der groeven thans in gebruik als woningen voor hen zelf, en als schuren en stallingen. En zie eens het volk hier! Wat een sterk, blozend, forsch ras! Ongaarne namen wij afscheid van deze plek, die zooveel bewonderenswaardig bood, ongaarne te meer omdat de hartversterking door ons genomen bij den vriendelijken waard Coppée ons in de brandende hitte heerlijk verkwikte, en omdat wij zooveel nog hier bewonderen konden. De door de goede zorgen van den zeereerwaarden heer Habets, thans rijksarchivaris te Maastricht, herstelde en rijk gepolychromeerde kapel in de onderaardsche gangen is alleen een bezoek overwaardig.

Doch zuidwaarts ging onze wandeling, steeds klimmende en dalende langs de berghelling, boven ons het donkere bladerdak der bosschen, aan onze voeten, dikwijls loodrecht onderons, de Geul; overal spelonken van verlaten ingangen der groeven; zware, met mos begroeide rotsblokken overal verspreid! Een half uurtje wandelens - en wij staan plotseling in het gezicht van de koningin van het Geuldal: Valkenburg. Vriendelijke aanblik! Het kerkje verscholen in het groen, en daar omheen verspreid, grillig als alles in deze streek, de woningen! Hoog boven ons de grijze overblijfselen van het kasteel der Walrams! Door de oude poort (Maastrichtsche of Grindelpoort) nog verbonden met de ruïne, treden we het stedeke binnen, en staan wij weldra op de Markt, van waar uit ook de Oud-Valkenburger poort (Birkepoort) en het ouderwetsche torentje der huizinge de Guasco in de groote straat (geboorteplaats van den H. Gerlachus) ons oog troffen.

Geen gebrek aan plaatsen om de brandende zomerhitte te ontvluchten! Hôtels en restauraties, allen even zindelijk, even aanbevelenswaardig, kenden wij bij reputatie, en ons doel was weldra bereikt.

'Jongen, wat een land!' was ons aller uitroep, toen mijn vriend ons glimlachend ons gevoelen over de streek vroeg.

'In waarheid schoon,' antwoordde hij; 'schoon en gezond. Zie eens hoe veranderd ik ben, nu de moeraskoortsen van het noorden verdwenen zijn door de frissche berglucht, door de gelijkmatige natuur en gedwongen lichaamsbeweging. Elke stap is hier klimmen of dalen, wil men iets zien op de helling; elke stap is gezondheid, waar men ook wandelt.

'Des zomers de verfrisschende invloed van het altijd heldere water der Geul, de versterkende geuren der bosschen, der heide en der weilanden; des winters, als het sneeuwkleed alles bedekt, geschut tegen de ijzige winden; in het vóór- en najaar beschermd tegen de stortbuien en vlagen! En welk een volk! Nergens dan hier vindt gij de type van ons voorgeslacht zoo goed bewaard! Zie daar ginds die levenslustige schooljeugd! Zie die donkere kijkers in die ovaal ronde aangezichten! Hoor die stemmen, kristalhelder en toch zacht en liefelijk klinkend! Hoor die eigenaardige

taal, het lachen; zie die van geest, ik zou haast zeggen van overmoed getuigende gebaren!'

'Wat zullen wij nu zien?' dus hoorden wij al spoedig in den namiddag vragen door de straks van vermoeidheid en warmte haast bezwijmenden in ons gezelschap.

'Thans naar de ruïne!' klonk het uit den mond van onzen gids, en blijgemoed togen wij hem na, de Markt over tot bij den sleutelbewaarder dier eerbiedwaardige overblijfselen van vervlogen grootheid, die onzen vriend als eersten gids voor de onderaardsche gangen aan ons voorstelde.

Voorbij de Oud-Valkenburger poort voert een steil pad ons opwaarts tusschen twee loodrechte rotswanden, en spoedig bereikten wij de kruin van den 'Valken-berg', die thans bedekt is met de nog niet door den tand des tijds vernielde gedeelten van het oude kasteel, de oude sterkte van het edele geslacht der Walrams, Limburgs edelste Huis!

Onbeschrijfelijk is het panorama dat zich thans voor onze oogen vertoonde!

(Slot volgt.)

NAAR ROME! MILAAN, NAAR DE TEEKENING VAN G B.M. SÜHL.
1. Piazza della Scala met het standbeeld van Leonardo da Vinci. - 2. De Dom en het Domplein. - 3. Ingang der Galleria van de zijde van het Domplein. - 4. De Galleria van binnen.

LIMBURGSCH VALKENBURG, NAAR DE TEEKENING VAN ADOLF VAN DIJK.
1. Gezicht in de hoofdstraat te Valkenburg. - 2. Rotswoningen bij Geulhem. - 3. Oud poortje te Valkenburg. - 4. Hermitage. - 5. Aan de Geul. - 6. Weg naar Veld.

De mensch in den wilden staat en de hedendaagsche barbaren. *(Vervolg.)*

De bewoners van de Noordkaap gaan niet verder dan tot twee; zij tellen wel tot zes, maar zeggen dan: *een, twee, twee-een, twee-twee, twee-twee-een, twee-twee-twee.* Niet een volksstam van het vasteland van Australië kan verder dan vier tellen, zelfs niet het aantal vingers van eene hand noemen. Wanneer men aan een Eskimo vraagt hoeveel kinderen hij heeft, zit hij doorgaans zeer in het nauw. Nadat hij op zijne vingers geteld heeft, gaat hij zijne vrouw raadplegen, en beiden verschillen dikwijls in hunne berekening, vooral zoo er meer dan vijf zijn. Vijf beteekent veel. De Indianen van Noord-Amerika hebben geen woord dat met ons beminnen of met lief overeenkomt, een bewijs dat die zaken daar niet bestaan.

Sommige gewoonten zijn waarlijk ongerijmd. Het komt ons natuurlijk voor, dat de vrouw na hare bevalling te bed blijft liggen; bij de Caraïben gaat integendeel de vader bij de geboorte van een kind in zijne hangmat liggen en stelt zich onder behandeling van den geneesheer; de moeder gaat aan het werk.

De Indianen van Noord-Amerika meenen, dat een beeldhouwer of een teekenaar een geheimen invloed krijgt op dengene, wiens gelijkenis hij getroffen heeft; eens dat het Kane door eene groole menigte te lastig werd gemaakt, dreigde hij het portret te zullen maken van allen, die nog langer bleven staan. Allen gingen op de vlucht. Op een anderen keer teekende hij het profiel van een opperhoofd.

Waarom heeft hij de helft van zijn gezicht weggelaten? vroeg men. Een mededinger antwoordde: ‘De Engelschman weet wel, dat gij maar de helft van een man zijt, en dat het overige van uw gezicht niets waard is.’ Die verklaring had eene vechtpartij ten gevolge, waarbij het arme opperhoofd juist aan de niet afgebeelde zijde door een kogel werd getroffen en op de plek dood bleef.

De inboorlingen van Taïti spelen met den neus op de fluit; maar is dat een teeken van minderheid of van meerderheid? Hunne dansen, die zij naakt, met loshangende haren uitvoeren, zijn, naar het schijnt, een voorbeeld van onbetamelijkheid. Zij zouden het echter zeer verre gebracht hebben in de geneeskunde.

Het is ons voornemen niet eene volledige schildering te geven van het leven der wilden, maar als kenmerken van hun laag standpunt mogen wij eenige wijzen van voeding toch niet vergeten. Forster zegt, dat het merkwaardig is, hoe dom en vraatzuchtig de bewoners van Vuurland zijn. Een matroos werpt een hunner een grooten visch toe, dien hij juist gevangen heeft. De Indiaan neemt dien gretig op, zooals een hond met een been doen zou, en geeft hem nabij de kieuwen een beet om hem te dooden. Daarop verslindt hij het dier zonder iets er van weg te werpen, zelfs geene graten, vinnen of ingewanden. De Eskimo's bewonen walgelijk vuile holen van sneeuw en ijs. Alles in hunne keuken is bedekt met modder, roet en asch, om van niets anders te gewagen. Wanneer zij eenen gast met onderscheiding willen behandelen, maken zij het vleesch voor hem schoon door het af te lekken, en alwie zich daardoor niet zeer vereerd toonde, zou door hen als een slecht opgevoed man worden beschouwd, die zoo hunne beleefdheid zou minachten.

Kapitein Lyon was daar eens getuige van een maaltijd bij een voornaam man. Zijne vrouw duwde hem met hare vingers een groot stuk vleesch in den mond; toen zijn mond gevuld was, at zij af hetgeen er buiten zijne lippen bleef. Hij kauwde

langzaam, met gesloten oogen, en nauwelijks was er eene ledige ruimte merkbaar of deze werd met een stuk rauw vet aangevuld. Telken male als het voedsel de stem vrijen doortocht liet, vernam men een tevreden geknor. Het vet droop langs zijnen hals.

De Indianen van Paraguay wasschen zich nooit. Zullen wij de volgende opmerking er bijvoegen? Het is de natuuronderzoeker Azara, die spreekt: ‘Zij zijn uiterst onzindelijk. Ofschoon verscheidene stammen geen dans, spel of muziek kennen, zijn er geen, die niet een bijzonder behagen scheppen in het zoeken en eten van het ongedierte, waarvan hun persoon, hun haar en hunne kleederen wemelen.’

Laat ons bij die sierlijke schilderij stilstaan. Die feiten zijn voldoende voor onze stichting. De algemeene overeenstemming van de hedendaagsche wilden met onze voorouders wordt bevestigd door de overblijfselen, die men gevonden heeft bij het doen van opgravingen. In geheel Europa vinden wij gedenkteekenen uit de voorhistorische tijden. Onder die gedenkteekenen trekken vooral de tumuli of grafplaatsen onze aandacht. Het was een gebruik eenen kunstmatigen heuvel op het graf van een groot man op te richten.

Nog heden wordt die zelfde gewoonte gevolgd door eenige van de volksstammen, waarover wij gesproken hebben. Wat zonderling is, die volken begraven hunne lijken in eene zittende houding, en juist in dien zelfden stand vinden wij de geraamten uit vroegere eeuwen terug. Waarom men hun die zonderlinge houding geeft? Die wilden schijnen niet overtuigd te zijn van den dood der begravenen; althans zij geven hun voedsel en jachtwapenen mede. Ook dat heeft men bij de opgravingen bevonden.

Te Goldhavn in Scandinavië, bij voorbeeld, heeft men in 1830 eene begraafplaats ontdekt onder eenen heuvel; men vond er een aantal geraamten op eene bank tegen den muur gezeten; bij ieder geraamte vond men de wapenen en sieraden van den doode. Die menschen konden zich het toekomstige leven niet voorstellen als van het tegenwoordige verschillend. Zij begroeven het huis met zijn bezitter. Het lijk van een groote plaatste men op zijn geliefkoosden zetel; zijne wapenen lagen daar, en de grafkelder werd gesloten om niet weer geopend te worden voor het oogenblik, waarop eenig lid van het gezin bij het opperhoofd gevoegd werd.

De tumuli uit het steentijdperk, even als die van sommige hedendaagsche wilden, bevatten zalen, die in groote steenblokken waren uitgehouwen en waarin men de lijken plaatste in eene zittende houding met de knieën tot de kin opgetrokken en de armen over de borst gekruist. Somtijds ziet men het geraamte van eene vrouw met dat van een kind bij zich: het is bij sommige woeste volksstammen nog de gewoonte om het kind levend naast het lijk zijner moeder te begraven.

Nog heden begraven de bewoners der Andaman-eilanden hunne dooden zittend. Wanneer men veronderstelt dat het vleesch van de beenderen is, graaft men het geraamte op, en neemt elke bloedverwant van den overledene een been. Wanneer het een gehuwd man is, neemt de weduwe den schedel en draagt dien aan eene touw om haren hals. De Maories, die altijd in oorlog zijn, hopen dat ook in de andere wereld te wezen: zij zien in den hemel eene verblijfplaats, waar eeuwigdurende feestmalen van visschen en zoete pataten gehouden worden.

(*Slot volgt.*)

De Bloem van Kleit
door Vrouwe Courtmans, geb. Berchmans.
(*Vervolg.*)

VI.

De Bloem van Kleit was de bruid. Om hare platte witneteldoeksche muts, die naar de mode der meisjes, van voren zoodanig was uitgesneden, dat men duidelijk haar donker golvend haar zien kon, dat nu nog blinkender scheen tegen de witte kant, was een rooskleurig lint gebon den, en dat stond haar schoon: haar bruine halsdoek en haar eenvoudig kleedje van wit gebloemd katoen waren ook onberispelijk. De jonge bruid was met goeden smaak, maar geheel naar haren staat gekleed. En zoo stond zij op den bruidegom te wachten, die er ook zeer deftig uitzag in zijne kleedij van blauw laken. Bella's net gewit huisje pronkte als het verblijf der liefde tusschen de versieringen der natuur. De rozelaars voor de deur stonden in vollen bloei; de wijngaard slingerde zijne gebladerde ranken over gevel en dak, en de hooge vlinderboom, wiens takken ver boven de woning hingen, balsemde den ganschen omtrek met zijne welriekende bloemen. De boomen in den omtrek pronkten met het feestgewaad der lente en tot in de nabijheid der huizen traden bruid en bruidegom op een tapijt van geurig heidegras. O! hoe zoet was het in hunne harten in dat eenzame woud? Hoe verrukt traden zij, geheel beheerscht door hetzelfde liefdegevoel, aan elkanders zijde! Hunne woorden, maar nog meer hun welsprekend zwijgen, getuigden van hun geluk.

Zedig, maar met opgeheven hoofd, trad de Bloem van Kleit naast den jongeling van den Akker tot aan het dorp. Doch hier veranderde het tooneel der nieuwsgierigen; vrouwen kwamen op den huisdorpel, en meisjes en straatjongens volgden het bruidspaar. Bella hoorde wel, dat men haar misprees, omdat zij met een Akkerjongen trouwde: maar dat deerde haar niet. Het gesnap kon geene schaduw op haar helderstralend geluk werpen.

In de nabijheid der kerk stond een groep lachende Akkermeisjes op het bruidspaar te schimpen, maar zij schimpten uit jaloezie, want menigeen van die blauwe oogjes had vriendelijk maar te vergeefs op den schoonen buurjongen gepinkt, die de Bloem van Kleit boven allen had uitverkoren.

Na de plechtigheid trad de schoone bruid met haar klein schoonbroertje aan de hand het dorp in, waar de burgerij zich tusschen de soldaten verdrong, want er lag te dien tijde in Maldegem garnizoen, en het was juist na het appel. De klappijen lieten een afkeurend gemor hooren en een der booste Akkerwijven riep:

‘Schaamt zij zich niet? zie eens hoe fier zij daar naast den zoon van den gebrandmerkte aankomt!’

Maar de stem van den jongen sergeant, die bij boer Lille lag, klonk hooger dan de stem dier wijven:

‘De Bloem van Kleit is eene heldin!’ riep hij; ‘zij heeft het grootste der menschelijke vooroordeelen getrotseerd; zij heeft de persoonlijke deugd ver boven de wanbegrippen der menschen verheven.’

De omstaanders verstonden niet veel van de uitroepingen van den soldaat, dien men in zijne compagnie de wijze sergeant noemde; maar toen zij bemerkten dat de luitenant, die naast den sergeant stond, de hand aan den shako sloeg om het voorbij tredende bruidspaar te groeten en zich verder de wederwaardigheden der Bloem van Kleit liet uitleggen, hield het schimpen op, en het was als of zelfs de schaamteloosten beschaamd werden.

Een paar verre nichten van Bella ontvingen de nieuwe echtelingen en getuigen met een vloed van zegenwenschen in Bella's huisje. Twee volle kannen koffie met geitenmelk stonden geurend en dampend aan den haard op de bruiloftgasten te

wachten, en schooner krentenbrood was er nog nooit te zien geweest, dan dat hetwelk nu op Bella's tafelblok lag, als het pronkstuk van het ontbijt.

Er kwamen nog een drietal kozijns aan, vroolijke bezembinders. Zij waren op hun best gekleed met broeken van blauw laken en een bovenvest van dezelfde stof, waaruit hun witte hemdsband tot over de ooren stak.

Na het ontbijt werd een pijpje gerookt en eene kleine wandeling door het bosch gedaan tot aan de herberg *de Koekoek*.

Juist toen de soep van vet varkensvleesch des middags was opgediend, kwamen er nog twee onverwachte gasten. Het was de wijze sergeant met den luitenant, die het bruidspaar zoo beleefd had gegroet en nu werd ook het tweede tafelblok, dat met den uitgeholden schotel, bijgeschoven; maar de twee heeren bedankten voor de soep en droge boonen met melksaus en suiker; zij zouden eerst iets gebruiken aan het nagerecht.

En daar kwam ook de oppasser van den luitenant. Aan den éénen arm droeg hij eene mand met zes flesschen Bordeauxwijn en aan den anderen een kort met lekkernijen. De twee vrienden hadden alles wat van dien aard in het dorp te vinden was, tot een bruidsgeschenk opgekocht. Het waren suikeren grendels, zoete koekjes met het wapen van Zeeland er op geslagen, knapkoek, kraakamandelen en rozijnen. De bierglazen uit *den Koekoek* werden geleend en als wijnbekers gebruikt.

'Op het geluk van het jonge paar!' zei de luitenant, zijn glas in de hoogte heffende, en nu ging er een luid 'vivat bruidegom en bruid!' op. Er werd gegeten, gelachen en gedronken, en de twee lustige vreemdelingen deden mede alsof zij van de familie waren. Er werden ook aardige liedjes gezongen en vertelseltjes verhaald uit het leven der bezembinders, en het speet de twee soldaten dat zij zoo vroeg moesten heengaan uithoofde van het namiddag-appel.

Onderweg spraken de militairen van de eigenaardigheid van het Kleitsche volk, van hunne eerlijkheid en werkzaamheid; maar wat zij het hoogste roemden waren de geestesgaven en de heerlijke deugden der ongeleerde Bloem van Kleit. Zij uitten ook hunne meening over den bruidegom, uit wiens helderblauw oog zoo veel vernuft straalde, op wiens open gelaat meer dichterlijke uitdrukking lag dan in sommige bundels poëzie. Zij hadden zich eens goed verlustigd.

Het was wel tegen de militaire etiquette, dat een luitenant zoo gemeenzaam met een sergeant omging; maar het waren twee vrienden, twee geleerde jongens uit de volksklasse, wier boezem klopte voor al wat edel was en groot: die liever ten strijde trokken tegen de ingewortelde vooroordeelen van de samenleving dan tegen een naburig leger, dat zij als menschenvrienden niet vijandig konden zijn, en die zich door eigen verdiensten den weg wisten te banen, die tot de hoogste rangen der maatschappij leidt.

Op den ganschen vroolijken bruiloftsdag schoot voor Bella en Pieter geen enkel oogenblik tijd over, om over hunne belangen en hunne huishouding te spreken; maar toen Bella den volgenden morgen den kleinen Frederik, die nu bij hen woonde, terwijl zij zijne blonde lokken streelde, vriendelijk vroeg:

'Wel! Frederikje, wat wilt gij nu liever doen? van mij het bezembinden leeren, of met uwen broeder naar de hofsteden en naar de markten gaan?' toen was het Pieter die antwoordde:

'Ik geloof, dat wij hem van stonden af naar Maldeghem ter schole moeten zenden, al is het wat ver voor een kind van acht jaar. Hij begint nu al goed te leeren, en later kan zijne bekwaamheid ons van veel nut zijn voor de koopmanschap. En mij dunkt ook, lieve Bella, dat het niet noodig zal zijn, dat gij het bezembindersbedrijf langer uitoefent. Eene vrouw die haar huishouden oppast, en het geld, dat de man wint, met matigheid weet te gebruiken, verdient een schoon dagloon!'

'Maar, Pieter! waarom zou ik niet medewerken tot het verdienen van het dagelijksch brood?' antwoordde Bella. 'De lichtste last weegt zwaar voor den man, die hem alleen moet dragen.'

'Kom eens hier naar mijn koffer en zie wat ik ten huwelijk breng,' zei de konijnenkooper glimlachend.

'Ja, ik weet het allemaal,' sprak Bella, 'zes nieuwe linnen hemden voor u, en zes katoenen voor Frederikje. Daarbij hebt gij al uw kleedergoed in orde laten brengen; ik weet het van de naaister.'

‘Ge weet veel, Bella, maar *dit* weet ge toch niet,’ antwoordde Pieter, en hij haalde een klein geldbeugeltje te voorschijn en wierp twintig goudstukjes van tien gulden in den schoot der verbaasde echtgenoote. ‘En nu heb ik nog geld over om mijn handel, waar ik elke week meer en meer mede verdien, voort te zetten.’

‘De goede God zegent al wie Hem vreest en bemint,’ sprak de Bloem van Kleit diep aangedaan; ‘de Heer heeft ook den arbeid van mijn goeden vader gezegend. In een aarden pot onder zijne bedsteê heb ik tachtig Fransche kronen gevonden.’ Men zag twee tranen in de schoone oogen der jonge echtgenoote parelen, twee dauwdroppelen der ziel, die als eene offerande ten hemel stegen, om Hem te danken voor zooveel geluk.

VII.

Dertig maal hadden de sparrebosschen nieuwe bloesems geschoten sinds den bruiloftsdag der Bloem van Kleit, toen in de maand November van het jaar 1862 het feest der inwijding van den spoorweg van Eekloo op Brugge te Maldeghem werd gevierd. Zegebogen, bloemkransen en feestvlaggen versierden de straten. Opschriften, die van de tevredenheid des volks, van zijne hoop in de toekomst getuigden, praalden op de woningen en triomfbogen; de gansche gemeente was in feestgewaad en elke spoortrein bracht zoo veel vreemdelingen meê, dat de straten van Maldeghem reeds op het middaguur op eene golvende volkszee geleken, hoewel de gevlagde eeretrein, die de afgevaardigden van het staatsbestuur, van het provinciaal gouvernement en de notabelen der aanpalende steden en dorpen moest aanbrengen, eerst ten drie ure verwacht werd.

Met den trein van negen ure was een heer in een rijtuig van eerste klasse aangekomen, die door niemand werd opgemerkt. Hij had ook niets bijzonders aan zich, hij droeg noch bakkebaard noch knevels, had geen reiszak, geen regenscherm en zelfs geen wandelstok bij zich.

Terwijl de groote menigte het dorp inging om de feest sieraden te bewonderen en de opschriften te lezen of te spellen, bleef de vreemdeling achter de in opbouw zijnde statie staan.

‘Waarachtig!’ sprak hij zich zelven op den toon der hoogste verwondering toe, ‘ik ken het hier niet meer. En dat is nochtans de Maldeghemsche toren, dat zijn de hooge linden achter het Steen. Maar waar is het oude kasteel?’

Na zoo eene poos, met de armen over elkander gekruist, met zich zelven geredeneerd te hebben, trok hij met het volk voort tot aan den grooten zegeboog, die aan de kalsijde was opgericht; doch hier sloeg hij met de menigte niet links af naar het dorp, maar stapte langs de rechterzijde den steenweg op naar Kleit toe.

De man, die zich zelven reeds zoo menige vraag had gedaan, vroeg aan niemand inlichtingen, en het was als vond hij genoegen in de teleurstellingen die hij onderging, wanneer hij naar een verdwenen voorwerp zocht. Zeker was het, dat hij het gewest vroeger goed moest gekend hebben; anders had hij de zoo geringe dingen niet kunnen opmerken, gelijk hij het aan de statie had gedaan.

Tot aan het gehucht Eelvelde scheen hij den weg zeer goed te kennen. Het waren nog dezelfde nette huisjes met hunne witte muren en groene vensterluiken; dezelfde hofsteden met groote houtmijten op vóór- en achterhof; dezelfde lommerrijke boomgaarden.

Maar plotseling blijft hij als verslagen staan. ‘Waar is het woud?’ roept hij uit. ‘Het was toch hier, dat ik langs eene laan, die door het mastbosch liep, naar het huisje van Delarevere en naar de hofstede van boer Lille ging.’

Het bosch was uitgeroeid; nu groeiden er roode beetwortelen, rapen en pas opgeschoten koorn en klaver. ‘Het poëtisch woud is eene onbezielde vlakte geworden; hier ook verdwijnt alle levenspoëzie,’ zuchtte hij. Maar de gedachte aan het bosch herinnerde hem de gelukkige dagen, die hij daar had doorgebracht, en terwijl hij trager voortging, stroomde zijn hart over van zoete herinneringen, en het was als ware hij weder jong, en toch had de tijd zijne haren vergrijsd, maar zijn hart was jeugdig gebleven. De rampen die hij had doorgestaan, hadden hem het hoofd niet doen buigen en zijne zegepralen hadden hem niet verhoovaardigd. Hij was nog dezelfde mensch van vóór dertig jaar, maar hij was een grooter menschenkenner, een grooter menschenvriend geworden.

‘Waar ben ik?’ zei hij, plotseling aan zijne mijmeringen ontrukt. ‘Een dorp! winkels! herbergen! en eene kerk! Ben ik dan te Kleit niet? Maar dat is toch de Kleitsche molen; alleen zijn de zeilen niet zoo gelapt als in het jaar 1832.’ En zonder zich zelven nog nieuwe vragen te doen, ging hij eene herberg binnen en vroeg eene pint bier.

‘Dat begint hier een fraai dorp te worden, bazin,’ zei de vreemdeling, na eens van zijn glas bruinen geproefd te hebben.

‘Ja, Kleit verandert nog alle dagen,’ zei de jonge vrouw.

‘Ik ben dan toch wel waar ik meende te zijn,’ dacht de mijnheer, en hij lachte om zijn eigen gepeins.

‘Zijt gij vroeger nog te Kleit geweest, mijnheer?’ vroeg de vrouw vriendelijk; ‘me dunkt, dat ik u nog gezien heb.’

‘Meent ge dat?’ vroeg de vreemdeling met een glimlach. ‘Neen, vrouwtje, dat hebt ge mis; ik heb hier vroeger, toen bijna nog alles bosch was, lang vertoefd; maar toen waart gij nog niet geboren. - Leeft boer Lille nog?’

‘Boer Lille van die hofstede achter de beukendreef zeker? Neen, mijnheer, die is dood.’

‘En zijne vrouw?’

‘Die is ook dood.’

‘En zijn zoon?’

‘Die is te Knesselare getrouwd en er wonen menschen van Adeghem op Lille's hofsteê.’

‘Dood en verdeLing is al wat ik ontmoet,’ zuchtte de vreemdeling, maar toch zette hij zijne ondervragingen voort.

‘Hebt gij nog wel van Bella Delarevere hooren spreken? vroeg hij verder.

‘Van de Bloem van Kleit, die met koopman Bram getrouwd is? - Ja, zeker, en die leven nog allebeî.’

‘Dat doet mij pleizier,’ was het antwoord, ‘en komen zij nog goed aan hun brood?’

‘Dat vraagt gij toch om mede te lachen?’ zei de jonge vrouw, en zij zag den vreemdeling vlak in de oogen. ‘Kent gij ze dan niet?’

‘Ik heb hen slechts gekend toen ze pas getrouwd waren.’

‘Ha! dat is wat anders.’

Op dit oogenblik kwam de baas binnen van zijne wandeling naar Maldeghem, en daar uit hoofde van het naburig feest geen volk in de herberg was, zette ook deze zich bij den eenigen gast.

‘Bazin, tap ook een glas voor den baas,’ zei de vreemdeling, die nog goed de gebruiken der streek kende, om vriendschap te maken.

‘Die heer heeft de Bloem van Kleit gekend, toen ze nog jong was,’ sprak de bazin, na eens uit de pint van haren man bescheid gedaan te hebben.

‘Zoo!’ antwoordde de man; ‘maar weet mijnheer hoe het met die menschen gegaan is?’

‘Daar weet ik niets van;’ zei de vreemde.

‘Nu, dan zal ik het u vertellen, want het is toch wel het vertellen waard.’

Hier ging de deur open.

‘Een pint bier als 't u belieft.’ klonk het.

De binnentredende was een man, die wel in de vijftig kon zijn, maar er bijzonder jeugdig uitzag voor zijne jaren, Op zijn blonden krulkop was nog geen enkel wit haartje te zien, en hij droeg nog geen enkel rimpel op het voorhoofd.

‘Gaat gij ook eens naar het feest, Jan Tiste?’ vroeg de baas, terwijl zijne vrouw het gevraagde gereed maakte.

‘Neen, ik ga naar het mastbosch naar Raveschoot; morgen begint men het uit te roeien en ik zou het nog eens gaarne zien eer men er de bijl aanslaat.’

Er lag een zeker gevoel in die schijnbaar onbeduidende woorden, een gevoel dat den vreemdeling, die met een scherp waarnemingsvermogen was begaafd, voor den onbekenden Kleitenaar innam.

Nog gaarne eens zien eer men er de bijl aanslaat! Hij moest het bosch dan wel lief hebben!

‘Dat was Jan Tiste Bram,’ fluisterde de baas den mijnheer toe, nadat de boer de deur had dicht getrokken.

‘Maar dat is toch Tiste Bram niet, die nog in het rasphuis zat toen zijn broeder met de Bloem van Kleit trouwde?’

‘Het is dezelfde. Hoe alles met een goed beleid nog kan te recht komen, hé? Maar zulk eene verandering is bijna een mirakel.’

‘Tap uwe pint nog eens vol en vertel mij dan eens gauw hoe het de Bloem van Kleit en de familie Bram is gegaan,’ zei de vreemde gast.

‘Dat kan ik beter vertellen dan iemand, want ik heb ze van jongs af gekend en er twaalfjaar als knecht bij gewoond.’

‘Als knecht! houden zij een knecht? Maar ik val u altijd in de rede: ga maar voort.’

‘Zij houden twee en zelfs drie knechten, zonder Jan Tiste en mijnheer Frederik te tellen. Nu dan, toen koopman Bram met de Bloem van Kleit trouwde, woonde zij, gelijk gij misschien weet, ginds in een hutje in het bosch. Ja, dat weet ik nog zoo goed als gisteren; ik paste toen bij boer Lille op de koeien.’

‘Maar gij zijt toch de kleine Terny niet, die zoo goed op de tromp kon spelen?’

‘Waarachtig die ben ik! En wie zijt gij dan?’

‘Dat zult gij later wel weten; vertel maar.’

‘Nu, zij woonden ginds. Bram dreef een kleine handel en won zoo veel, dat hij Bella geen bezems meer wilde laten binden, en den kleinen zond hij naar de school bij mijnheer Biesbrouck. Het was 'ne fijne kadé, die kleine Frederik, en hij is het nog. Al wat hij leerde trachtte hij ook zijn getrouwden broeder te leeren, want Bram kende zoo min zijn kruiske als ik. Wel honderdmaal heb ik Pier hooren zeggen, hoe de jongen het aanlegde hem te onderwijzen. ‘Er zijn zes en twintig leesletters en maar tien cijferletters, zei hij; gij zult eer tien kennen dan zes en twintig, en voor uwen handel hebt gij nog meer het cijferen dan het lezen noodig.’

‘Ja, dat was een vreemde leerwijze, maar in dit geval kon ze toch wel goed zijn,’ viel de vreemdeling in, die het grootste behagen in het gesprek met den herbergier schepte.

LIMBURGSCH VALKENBURG, NAAR DE TEEKENING VAN ADOLF VAN DIJK.
1. Ruïne. 2. Kapel in de ruïne.

'Ja, Bram kan nu zoo goed de gazet lezen als de beste advocaat,' viel de baas in. 'Koopman Bram is een knap man, en zelfs een van de voornaamste van het dorp. Nauwelijks was hij een jaar getrouwd toen hij de arbeidersstede van Ko Ravé kocht en ook meer uitgebreidheid aan zijnen handel gaf. Bella stond hem als eene goede huisvrouw ter zijde en hield het gewonnen geld door zorg en spaarzaamheid bijeen, en zoo werden zij wat zij nu zijn, rijke menschen. Frederik werd te Deinze op de kostschool gedaan, om goed het boekhouden te leeren. Het arbeiders-gedoen werd afgebroken en men bouwde een fraai heerenhuis met schuur en stallen daarbij. Toen Frederik uit de kostschool kwam, kochten zij gansche schepen kolen, die te Knesselare aankwamen; en Pier Bram kocht bosschen en deed ze uitroeien, bezaaide den grond en verkocht het hout tegen de hoogste prijzen.'

Het hart van den vreemdeling juichte van innige vreugde bij het vernemen, dat het den konijnenkooper en de Bloem van Kleit zoo wel ging, en de baas vervolgde:

'Bram heeft ook een boerderij met twee fiksche paarden, want Onze Lieve Heer heeft hem in alles gezegend; niet dat hij ook geene kleine rampen heeft gehad;

niemand is daar vrij van. Maar wat kan een kwade dag den man deren, die het gansche jaar heeft gezorgd! Wanneer er bij koopman Bram eene koe sterft of een paard moet afgemaakt worden, koopt men, zonder er veel over te morren, een ander en dat maakt hem zoo veel als een speld van zijne mouw.'

Plotseling stroomde de herberg vol volk. Het was eene bende Kleitenaars van verder op, die nog allemaal naar den vuurduivel gingen zien, en zich eerst kwamen ververschen met een glas bruinen.

'Neem het niet kwalijk, mijnheer,' zei de baas; 'ik moet wat helpen bestellen.'

'Doe het maar, vriend,' zei de vreemdeling. 'Ik zal het overige van de Bloem van Kleit wel vernemen. Het is dus altijd rechtuit langs de kalzijde?'

'Ja, tot aan de hofstede van Papingerloo; maar ginds moet ge nog eens vragen.'

(*Slot volgt.*)

[Nummer 14]

Onze gravures.

Ouderloos.

Wie kan zonder ontroering kinderen zien, die in den eersten bloei des levens reeds in zware rouwkleedij gehuld zijn voor het afsterven van vader of moeder? Welk eene sombere bleekheid werpt het zwarte rouwkleed over die kinderlijke trekken! Doch dubbel aangrijpend wordt het schouwspel van die vroegtijdige smart, waar het ongeluk zelfs de weelde van een rouwkleed ontzegt, waar de armoede den wreeden dood op den voet is gevolgd, gelijk in het treffend tafereel, op de eerste bladzijde van dit nummer weergegeven.

Niet alleen zijn de beide kinderen ouderloos, maar de ouders hebben alles met zich in het graf genomen, en den weezen blijft niets over, dan de hand uit te steken om eene aalmoes. Treurig en verlaten staan zij in een hoek van het kerkportaal, en met moederlijke bezorgdheid houdt de oudste haar zusterken met de eene hand omklemd, terwijl zij de andere om eene kleine liefdegave uitsteekt. De moedelooze uitdrukking hunner trekken doet ons vermoeden dat de geloovigen, die tempelwaarts stroomen, hen in de schaduw van het portaal onopgemerkt voorbijgaan. Maar met de arme kleinen hopen wij, dat zij niet met leege handen zullen moeten heengaan en dat Hij, die der weezen Vader is, hun vrienden en weldoeners zal weten te verwekken, die bij hen de plaats van vader en moeder innemen mogen.

Opening der jacht.

'Kinderen zijn hinderen,' heeft Jakob Cats ergens gezegd en ofschoon de Zeeuwsche dichter door dit spreekwoord meer bepaaldelijk de jeugdige afstammelingen van vader Adam bedoeld heeft, zoo kan dit vers gerust als van algemeene toepasselijkheid op al wat jong is beschouwd worden.

OUDERLOOS, NAAR E. HUBLIN.

Want dat bij voorbeeld hondenkinderen al even hinderlijk zijn als menschenkinderen, wanneer het instinkt van hun ras ontwaakt, daarvan levert ons tafereeltje het onomstootelijk bewijs. En evenals eene *demoiselle* in den dop op driejarigen leeftijd reeds de pluimen van mama's Zondagschen hoed trekt om er zich meê op te sieren, en een overmoedige eerste-broek-man over alles baas speelt wat hem onder de hand valt, zoo toont ook de jonge hond onzer gravure klaarblijkend dat hij voor jager

in den hondennest gelegd is. Ofschoon hij misschien in zijn leven noch ‘haar, noch ‘vederen’ geroken heeft, zoo wil hij toch de opening van het jachtseizoen alreeds onopgeroepen inwijden, door den *plumeau* te plukharen, die dan toch in alle geval ook ‘veder’ is. Zijn meester, een echte Nimrod ongetwijfeld, zal dit staaltje van voorbarige jachtliefhebberij zeker niet ongaarne zien. Of echter moeder de vrouw er evenzeer mee ingenomen wezen zal, is sterk te betwijfelen.

De laatste eer.

Welk een verschil tusschen de koude praal onzer lijkstaties in de groote steden, met betaalde dragers en bidders, die van hun somber werk eene broodwinning maken, en den verheffenden eenvoud der begrafenissen op het land, waar de doode niet door loontrekkende vreemden, maar door vrienden en geburen ter laatste rustplaats wordt gebracht. Daar kan de begrafenis de laatste eer heeten, den afgestorvene uit de guldheid des harten bewezen, terwijl onze lijkstatsies tegen vast tarief vaak weinig meer zijn dan eene ijdele vertooning om de eer van het sterfhuis op te houden.

Vooral in Zwitserland, onder de onverbasterde bergbewoners, hebben de begrafenissen, door haren plechtigen eenvoud, eene waarlijk dichterlijke schoonheid. De schilder van het treffend tafereel, in dit nummer door eene welgeslaagde gravure weergegeven, heeft de poëzie daarvan gevoeld en ons in levendige, gevoelvolle kleuren eene begrafenis uit het kanton Lucern geschilderd, die vooral bij de stemming, waarin het Allerzielengetijde ons brengt, met belangstelling zal beschouwd worden.

De mislukte bestijging van den Grosz Glockner.

Gelijk van algemeene bekendheid is zijn de markgraaf Alfred Pallavicini, uit Oostenrijk geboortig, en de heer H.A. van Crommelin, secretaris van het Nederlandsche gezantschap te Weenen, met de beide beste gidsen uit Kals, Christiaan Rangetiner en Engelbert Rubisoier, in den voormiddag van den 26 Juni 11. van den Glocknerwand 500 meters diep op den gletscher van den Glocknerkaar nedergestort.

In deze even grootsche als huiveringwekkende woestenij lagen de verongelukten eenige dagen lang zonder dat men eenig vermoeden van het ongeluk gehad had. Eerst op Dinsdag den 29n Juni, als de bewoonster der Stüdl-Hütte deze betrok en hier de bagage der toeristen vond, van dezen zelve echter geen ander spoor dan voetstappen in den sneeuw naar den Glockner toe, beving haar het bange vermoeden, dat het gezelschap verongelukt kon zijn. Zij keerde nog denzelfden avond ijlings naar Kals terug en maakte daar hare bevinding bekend.

Des anderendaags begaven zich eene menigte Kalser gidsen ter opsporing der vermisten op weg. Zij vonden hunne voetsporen tot aan de plaats, waar de Glocknerspits als uit reusachtige rotsblokken opgebouwd uit den Teischnitzkees verrijst. Van hier af waren de sporen uitgewischt, dewijl er intusschen sneeuw gevallen was. In de volgende dagen doorzocht men, voor zoover het weder in deze hoogten van 3000 tot 3700 meters boven de oppervlakte der zee het toeliet, alle wegen, die

de vermisten hadden kunnen betreden. Alles scheen tevergeefs; men kon slechts aannemen, dat de ongelukkigen onder eene lawine bedolven lagen, waaruit de lijken eerst na het smelten van den sneeuw door de zon te voorschijn zouden komen. Daar ontdekten eenige der zoekers uit Kals op den 8 Juli op den gletscher van den Glocknerkaar onder den Glocknerwand het lichaam van den gids Rubisoier. Hij had nog den mantelzak van den heer Van Crommelin om. Zijne lijn was dubbel om zijn lijf geslagen, maar de lus aan het andere einde was ledig. Er viel niet meer aan te twijfelen, of de ongelukkigen waren van den Glocknerwand naar beneden gestort.

Het ontdekken van den gids Rubisoier deed vermoeden, dat ook de overige ongelukkigen in de nabijheid onder het sneeuwdek dat onder hen losgelaten had, bedolven lagen. Men zocht derhalve den sneeuw af met lange stangen van dik ijzerdraad, dat van voren platgeklopt was. Door den sneeuw drongen de stangen gemakkelijk heen, zoodra zij echter op een lichaam stootten, moesten zij weerstand vinden. Zoo vond men den 10 Juli den gids Rangetiner een meter onder de oppervlakte. Hij was ontzettend misvormd; de lijn was nog om zijn middel gebonden. Deze volgende legde men weldra het verpletterde lijk van Crommelin bloot.

Nu ontbrak nog de markgraaf Pallavicini. Alle zoeken naar dezen was vruchteloos. De zoekers namen den terugweg aan, nadat zij de drie lijken van Crommelin, Rangetiner en Rubisoier elk in een zak genaaid hadden. Zoo werden deze deels gedragen, deels over den gletscher gesleept en met koorden afgelaten, van den Glocknerkaar tot aan de Pasterze, over deze tot aan de Franz-Josephs-Höhe en den volgenden dag naar Heiligenblut gebracht, waar men ze in eene boerenwoning nederlegde.

Den 12 Juli brak nog een aantal Heiligenbluter gidsen op om eene laatste poging tot ontdekking van Pallavicini in het werk te stellen. Van 9 uur voor- tot 3 uren namiddags doorzochten zij tevergeefs het geheele terrein aan den voet van den Glocknerwand. Reeds namen de zoekers den terugweg aan, als zij eer klein half uur zijwaarts van de plek, waar de drie anderen gelegen hadden, eene donkere massa ontwaarden en daarop afgaande vonden zij den markgraaf aan den boord van eene breede en diepe gletscherspleet op den rug liggende. Het hoofd vertoonde eene diepe wonde, de neus was verbrijzeld. Pallivicini was blijkbaar door den vreeselijken val niet gedood geworden, maar had zich, waarschijnlijk na eene langere verdooving het bewustzijn herkrijgende, uit de lus van de koord, die hem aan den dooden Rubisoier verbond, losgemaakt en beproefd het Glocknerhaus te bereiken. Nadat hij zich een eindweegs had voortgesleept, zal hij door afmatting nedergezonken en de eeuwigheid ingeslapen zijn.

Men vervoerde nu ook den markgraaf op gelijke wijze als de anderen naar Heiligenblut. Daar werden de verongelukten op het eenvoudige kerkhof onder begeleide van eene menigte vertegenwoordigers van Alpen-clubs en omliggende gemeenten alsmede van inwoners ter aarde besteld.

Het ongeval heeft zich naar alle waarschijnlijkheid volgenderwijze toegedragen. Den 25 Juni begaven de toeristen zich met de gidsen ondanks de waarschuwingen en de aanvankelijke weigering van dezen om den gevaarvollen tocht zoo vroeg in het jaar te ondernemen, naar de Stühl-Hütte op weg. Op den morgen van den 26n was de lucht betrokken; toen het echter later opklaarde, zette zich het gezelschap, omstreeks zes uur, in beweging. Te 7 uur werden de vier personen, in twee partijen, elk uit een gids en een toerist bestaande, uit de verte met den kijker aan den Teischnitzkees bemerkt. Pallavicini wilde blijkbaar het reeds vroeger tegenover zijne vrienden geopperde voornemen uitvoeren, om den top van den Glockner regelrecht

over den Glocknerwand en de Glocknerkaar te bereiken. Met dit doel beklom het gezelschap aan de noordwestzijde den Glocknerwand. Reeds eene aanzienlijke hoogte bereikt hebbende, betraden de touristen eene sneeuwtafel (een door sneeuw gevormd, aan de rots vastgehecht, overhangend verwulfsel), dat onder den last bezweek, waarop de ongelukkigen onder verscheidene botsingen tegen de rotspunten in de ontzettende diepte aan den voet van den Glocknerwand, die door eeuwig ijs omgeven is, nederstortten.

Pallavicini had reeds voor tien jaren de rechtstreeksche bestijging van den Grosz-Glockner door de ijskorst (zie de gravure) volvoerd, waarbij de gidsen in het kappen van treden bijna bovenmenschelijke inspanning te werk stelden.

Naar Rome!
Reisherinneringen van J.R. van der Lans.
(*Slot.*)

> Lugano. - ‘Leve het comiteit!’ - De Duivelsbrug. - De Tellskapel. - De Rigi-spoorweg. - Dotikon, Dintikon. - Weer thuis.

Daar ging de reis dan weer naar huis; nog anderhalven dag sporens en we zouden den heerlijken pelgrimstocht naar Rome, die met zooveel verlangen was te gemoet gezien, met zooveel geestdrift was aangevangen, ook alweer achter den rug hebben; alles hier op de wereld is toch maar het werk van een oogenblik:

Un jour de fête,
   Un jour de deuil -
La vie est faite
   En un clin d'oeil.

Intusschen hadden we, toen we 's morgens om halfacht te Milaan in den trein stapten, nog een prachtigen dag vóór ons. De bekoorlijke Italiaansche landschappen, die we op de heenreis bij vallenden avond hadden bewonderd, ontvouwden zich thans voor onze oogen in frissche morgenpracht: eerst de weelderige villa's bij Monza, dan het meer Como met de dorpen en kloosters, kerken en kapellen, villa's en tuinen in bonte afwisseling tusschen het groen van den oever gestrooid, en vervolgens, omstreeks halftien, het nog bekoorlijker meer van Lugano, met zijn effen, blauwen waterspiegel, gevat in een lijst van wijngaarden, olijven, vijge- en noteboomen, doorzaaid met villa's, landhuizen, kerken en kapellen, allen helder en vroolijk afstekend tegen den somberen achtergrond der dicht met hout bewassen bergen. Lugano is het paradijs van Italië, het neusje van den zalm. Te midden van het verrukkelijkste landschap, aan het frissche meer gelegen, verheugt het zich in een zoo zacht klimaat dat de aloë er in den vollen grond bloeit, en de toeristen, welke eenigen tijd onder den Italiaanschen hemel wenschen door te brengen, maar tegen de verstikkende hitte der steden opzien, hier bij voorkeur vertoeven. Wat een genot, hier altijd te mogen verblijven, te kunnen rusten in de schaduw dier hangende tuinen, aangelegd op terrassen, door bogen ondersteund, de koele frischheid van het meer te mogen inademen en altijd dien blauwen hemel boven zich te zien uitgespannen! Zoo dacht ik, terwijl ik met begeerig oog van de galerij langs den waggon al die heerlijkheid gadesloeg, toen mijn blik op eene schamele jonge vrouw viel, die een houten emmer

vol water op het hoofd droeg en bij de stijgende warmte zichtbaar onder dien last gebukt ging: zij zag er bleek en mager uit en liet een akeligen hoest hooren: voor haar was het leven in dit paradijs blijkbaar ver van een paradijsstaat! Och, dat zelfs in de meest bevoorrechte streken der aarde het beeld van leed en kommer ons achtervolgen moet!

Maar, reeds hadden we Lugano alweer ver achter ons; de lachende heuvelen maakten allengs voor woeste rotsen, vol kloven en afgronden, met schuimende beken en bruisende watervallen plaats: we naderden wederom den ontzaglijken cyclopenmuur, die Italië eeuwenlang van het overige Europa heeft afgescheiden, maar die voor ons negentiende-eeuwers, dank zij den St.-Gotthard-tunnel geen scheidsmuur meer is. Daar klaterde reeds de Tessino ons tegen, als verontwaardigd opstuivende, omdat wij de stille eenzaamheid van zijn rotsachtig gebied kwamen storen. Bruis en blaas maar toe, nijdig ding, in uw wilden drift over elken steen struikelend; we zullen het u niet lang meer lastig maken, daar gaan we al, daar schieten we den tunnel weer in en - pof! eer we het weten, zitten we in het donker, bij een onnoozel nachtpitje, door stapels van bagage verduisterd. Gegroet, schoon Italië, we zien u vooreerst niet weer!

In de statie van Göschenen, waar eene wel) voorziene tafel ons wachtte (het was halftwee begon het afscheidnemen reeds. Enkele reis gezellen hadden plan, zich reeds te Lucern van het gezelschap af te scheiden; het was dus voor de laatste maal, dat wij allen nog bijeen waren, en onze kloeke leidsman, pater Reuser, maakte van dat laatste samenzijn gebruik om namens de pelgrims hulde en dank te brengen aan onze doorluchtige reisgenooten, de beide bisschoppen, die ons de eer hadden willen aandoen, den tocht mee te maken en als echte pelgrims broederlijk lief en leed met ons te deelen.

Ik geloof niet dat de fraaie statie van Göschenen dikwijls een schouwspel zal hebben opgeleverd, als zij op dat oogenblik aanbood. Die honderdvijftig Nederlanders in reisgewaad, welke met pak en zak de ruime eetzaal hadden ingenomen, om er neer te strijken aan de lange, sierlijk gedekte tafel en er, evenals de Israëlieten bij den uittocht van Egypte, met stokken in de hand en schoenen aan de voeten, hun maal te verorberen, waren bij de slotwoorden van den spreker allen van hunne plaats opgerezen, om met van geestdrift stralende oogen, een glas wijn in de eene en een stuk brood of een mes in de andere hand, door een donderend hoera te kennen te geven, hoezeer pater Reuser hun naar het hart gesproken had; en weldra daverden de beschilderde wanden en de gebeeldhouwde zoldering van de Zwitsersche statie van het vaderlandsche: 'Lang zullen ze leven!'

Maar niet minder geestdriftig waren de toejuichingen, toen in de statie te Bazel Mgr. Leyten, ook namens Mgr. Boermans, de toespraak van pater Reuser beantwoordde en op zijne beurt den dank van al de pelgrims uitdrukte aan het comiteit, dat zich zoo schitterend van zijne taak had gekweten en ondanks onvermijdelijke teleurstellingen, waarvan het zelf het grootste spijt had gehad, de reis zoo gelukkig had ten einde gebracht. Uit volle borst weerklonk een 'Leve het comiteit!' zoo gul en hartelijk, zoo zichtbaar gemeend, dat de heeren er niet aan twijfelen konden of de onverdeelde voldoening en dankbaarheid van allen was het loon voor hun ijver en bemoeiingen.

Onder dergelijke opwekkende tooneelen ging deze laatste dag, in overdrachtelijken zoowel als in letterlijken zin, met stoom voorbij. Trouwens, hoe zou men zich kunnen vervelen op een ritje dwars door Zwitserland, waar zich links en rechts voor het oog, in de verrassendste afwisseling, de schilderachtigste panorama's ontrollen? Werp een blik op de bijgevoegde plaat, waarop de teekenaar de belangwekkendste punten van onzen tocht heeft bijeengebracht, en zeg dan of zulk eene natuur u niet dwingen moet den ganschen dag de oogen wijd open te houden, opgetogen van bewondering. Een dier tafereelen stelt de Duivelsbrug voor, waaronder de rivier de Reuss een inderdaad duivelsch leven maakt, volkomen in overeenstemming met het woeste rotslandschap. Zooals de teekening te zien geeft, zijn het eigenlijk twee bruggen; de grootste en hoogste is de nieuwe, die in 1830 uit granietblokken werd opgemetseld en slechts uit één boog van acht meters spanning bestaat. Zes meters daaronder ligt de oude brug, die men maar in wezen gelaten heeft, schoon ze niet meer gebruikt wordt en geheel met mos is begroeid. En dertig meters onder de brug stort de Reuss zich, als razend van woede, in eene diepe rotskloof, terwijl zijn opspattend schuim de brug gedurig met een dichten stofregen bevochtigt. Aan de Duivelsbrug, zoo zeggen de dalbewoners niet ten onrechte, woont de *Hutschelm*, alias mijnheer de Wind, die u, als ge er het minst op verdacht zijt, recht schelmachtig den hoed van het hoofd licht en in den waterval slingert.

Een heel wat rustiger tafereeltje levert de Tellskapel op, kalm en vredig oprijzende aan den oever van het stille meer en haar spitsje bescheiden boven het groen beurende, terwijl daarentegen het gezicht op tien Rigi-spoorweg ons weer te midden van het wildste, doch tevens bekoorlijkste berglandschap verplaatst. De Rigi is ongetwijfeld een der merkwaardigste bergen van heel Zwitserland of liever eene groep van bergen, door drie meren, het Vierwoudsteden-, Zuger- en Lowerzermeer omgeven, aan de noordzijde steil af hellend, aan de zuidzijde in groote terrassen, met vijgen, amandelen en kastanjes begroeid, trapsgewijze afdalend en overal bedekt met groene weiden, waarop wel vier duizend stuks vee hun voedsel vinden. Geen wonder dat deze prachtige berg, die zich 1363 meters boven het Vierwoudstedenmeer verheft, een geliefkoosd plekje is van de toeristen, en drie spoorbanen voeren dan ook ten gerieve der liefhebbers naar den top.

In het voorbijsporen zagen we zoo'n Rigitreintje staan, uit slechts éénen waggon en een eigenaardig gevormde locomotief bestaande. Die locomotief stuwt den waggon den berg op en wel langs eene baan van drie richels, waarvan de middelste van tanden voorzien is, waarin een tandrad grijpt, dat onder de locomotief is aangebracht. Dit tandrad, hetwelk door stoom in beweging gebracht wordt, verricht eigenlijk het heele werk der opwaartsvoering van locomotief en waggon. Snel gaat dit intusschen niet, daar de trein slechts 4800 meters per uur aflegt; bij het afdalen dient de dampkringslucht, die in den cilinder geleid wordt, tot regeling der snelheid; zoowel bij het opklimmen als bij het afdalen is de locomotief steeds onder en de waggon boven, en daar beiden door geene koppeling verbonden zijn, kan in geval er met de locomotief een ongeval gebeurt, de waggon alleen oogenblikkelijk tot staan gebracht worden.

De spoorwegen, die met hun onvermijdelijken nasleep van staties, goederenloodsen en verdere bijgebouwen, aan andere streken soms zulk een prozaïsch voorkomen geven, kunnen Zwitserland niets van zijne grootsche natuurpracht benemen. Wat maakt het een berggevaarte als de Rigi, of op zijne ontzaglijke groene helling de trein al een zwart stipje vormt, en kunnen het eigenlijk nog wel spoorbanen genoemd worden, die kronkelende lijnen, welke als slangen tusschen bergen, rotsen en wouden heensluipen, zoodat er slechts hier en daar een eindje tusschen het groen komt uitkijken? Wat de staties betreft, die ranke Zwitsersche gebouwtjes, als villa's van veranda's voorzien, met weelderig wingerdloof begroeid, hebben niets prozaïsch dan alleen hier en daar den barbaarschen naam. Wat zegt ge bij voorbeeld van *Dotikon-Dintikon?* Er waren er, die den naam zoo zonderling vonden, dat ze hem voor de curiositeit opschreven.

Ik voor mij had daar geene behoefte aan: hij werd mij onuitwischbaar in het geheugen gegrift, ik zal u zeggen hoe. Toen wij Zwitserland met al zijn schoons en Bazel met het avondmaal en de douane achter den rug hadden, begon het allengs te schemeren en vielen mij de oogen, deels misschien uit vermoeidheid van het kijken, deels ten gevolge van het avondmaal onwillekeurig dicht; ik raakte ongemerkt ingesluimerd, alles om mij heen dommelde weg, ik zag of hoorde niets meer dan alleen het gestamp van den trein, dat met slaapwekkende eentonigheid onophoudelijk aan mijn oor suisde: Dotikon, Dintikon, Dotikon, Dintikon.... enz. tot in het oneindige.

'Colmar!' klonk het aan de statie van dien naam, en dit wekte mij juist lang genoeg uit den dut, om mij onmiddellijk daarop weer te doen voortdroomen van den rechter van Colmar, die, zooals Daudet verhaalt, in 1870 Pruis werd om zijn rechterlijken zetel te kunnen behouden, en voor dat overloopen naar den vijand gestraft werd door een vreeselijk droomgezicht, waarin hij zich verbeeldde op de ronde leeren zitting

van zijn rechterstoel te zijn vastgeplakt, terwijl heel de bevolking van den Elsas hem als *Prussien* kwam uitjouwen. Ongemerkt nam ik in mijn droom de plaats van den armen rechter in, en op mijne beurt op de ronde leeren zitting van zijn stoel vastgeplakt, snorde ik onmetelijke ruimten door, altijd met dat eeuwige gesuis in mijne ooren van Dotikon, Dintikon, Dotikon, Dintikon...

Eindelijk en ten laatste hield ik stil; ik bevond mij in een schemerdonker kapelletje, in den trant der *Santa Casa* of der kapel van Portiuncula midden in een ontzaglijk groot, schitterend verlicht kerkgebouw staande. Bij al mijne sufheid had ik toch een gevoel van schaamte, dat ik zoo maar in wie weet welk verheven heiligdom zat te dutten, en ik wist niet waar ik me bergen zou van verlegenheid, toen ik den strengen blik op mij gevestigd zag van een eerbiedwaardig prelaat, met een langen grijzen baard en een statigen mantel om; zeker een patriarch van Armenië of een Grieksche archimandriet, dacht ik, en onwillekeurig nam ik eene eerbiedige, biddende houding aan.

Maar ondertusschen bereikten allerlei oneerbiedige geluiden mijn oor; er werd door de kerk met balen en pakken gesmeten en met wagentjes gereden, dat het kapelletje, waarin wij zaten, er van dreunde, en in dat kapelletje zelf ging het ook alles behalve eerbiedig toe: de eerwaardige patriarch van Armenië zette zelfs eene flesch aan den mond. Daar stond hij van zijne bank op, schoof een raampje open, er drong een frissche luchtstroom in de bedompte ruimte, ik wreef mij de oogen uit, zag eens goed rond, en nu bleek dat de kapel niets anders was dan onze spoorwegcoupé; de groote kerk, waarin het stond, de statie van Straatsburg, en de patriarch van Armenië, die mij zooveel ontzag had ingeboezemd, niemand anders dan mijn overbuurman, een bejaard heer met een plaid om de schouders en een grijzen sjerp om den hals, dien ik voor een patriarchalen baard had aangezien!

Het was 's avonds elf uur en aan de Straatsburger statie alles nog in folio, maar weldra ging het er wreer van door Dotikon, Dintikon, tot ik van geen hemel of aarde meer wist en rustig doorsliep om eerst ergens bij Namen de oogen te openen voor den nieuwen dag, die evenals ik maar half uitgeslapen, wezenloos en lodderig door de raampjes der coupé kwam kijken. Ik werd niet goed wakker vóór ik me aan de statie te Brussel eens frisch gewasschen en eene kop sterken koffie gebruikt had. En met het volle bewustzijn keerde thans ook het helder besef der werkelijkheid terug: nog weinige uren en wij zouden allen in den schoot onzer gezinnen zijn teruggekeerd; dat zou een weerzien zijn! hoe zou die en die het maken? wat zou deze wel zeggen? zouden we alles vinden zooals we het verlaten hadden? Allemaal vragen, die het hart beurtelings deden poppelen van blijde verwachting of trillen van angstige bekommering, en met de hoop des weerziens vermengde zich ondertusschen reeds het vooruitzicht der scheiding: te Lucern hadden we reeds enkele reisgenooten achtergelaten, te Antwerpen scheidde weer eene groep zich van ons af, te Roozendaal volgde een *débandade* op groote schaal; nog weinige uren en al die honderdvijftig pelgrims, welke drie weken lang als broeders en zusters lief en leed op de verre reize hadden gedeeld, zouden naar alle windstreken verstrooid zijn, wellicht om elkaar nimmer weer te zien. En gaat het mijnen medepelgrims, wien ik ten slotte over de klove van afstand en tijd van harte de vriendenhand reik, op dit oogenblik evenals mij, dan komt de geheele pelgrimstocht naar Rome hun thans voor als een schoone droom, die voorbij is, maar herinneringen heeft achtergelaten, onvergetelijk en onvergankelijk voor het geheele leven.

Limburgsch Valkenburg.

(*Slot.*)

Aan onze voeten, ver beneden ons, lag het vriendelijk stedeke, zich badend in eene zee van licht! Duidelijk klonk het verwarde gedruisch der straten tot ons, en zonder moeite konden wij elke straat, elken tuin, elken boom daar beneden herkennen. De beide kasteelen, het Halder en Palanka, links en rechts van ons;

verderop de villa's aan de spoorzijde; de statie; het kasteel Oost; ver beneden in het dal het kasteel Schalven; het kerkje van Oud-Valkenburg; het kasteel de Pelzer; de geheele Geulvallei en de verschillende dorpen op den achtergrond, dat alles met een blik overziende, deed ons minuten lang sprakeloos van verbazing en bewondering staan.

‘Hoe jammer dat dit kasteel vervallen is!’ was onze uitroep.

‘Niet vervallen, doch verwoest!’ klonk het uit den mond van onzen gids. ‘Verwoest door de Hollanders den 10^{en} December 1672, nadat in 1661 het land van Valkenburg aan de Staten kwam en nadat Lodewijk XIV het kasteel in 1672 veroverde. Spanjaarden, Hollanders, Oostenrijkers en Zweden waren achtereenvolgens heer van dit zoo sterke punt, toen de laatste afstammeling van het edele huis der Walrams kinderloos was gestorven in 1356.

OPENING DER JACHT, NAAR J. SCHWITZLINGER.

DE LAATSTE EER, NAAR A. FELTMANN.

‘Zijn opvolger was Hendrik van Ninove, die de heerlijkheid Valkenburg verkocht aan den heer van Schonau, ofschoon een neef van den laatsten sire des lands (Walram van Valkenburg, heer van Born, Sittard en Ravestein) deze vervreemding gewapenderhand betwistte, ook tegen den hertog van Gulik, aan wien de heer van Schonau zijne rechten overdroeg. Walram echter zwichtte voor de macht van het geld, toen Gulik zijn rechtmatig eigendom verkocht aan den hertog van Brabant en Limburg, en sedert dien tijd werd het kasteel Valkenburg en de heerlijkheid bestuurd door een drossaart. Meesterlijk is de overgang van Val-

NAAR ROME: DOOR NOORD-ITALIË EN ZWITSERLAND TERUG, NAAR DE TEEKENING VAN G.B.M. SÜHL.

1. De Rigi-spoorweg. - 2 Doodenkapel op den St. Gotthard. - 3. St.-Antoniuskapel. - 4. Tellskapel. - 5. Het meer van Lugano. - 6. De Duivelsbrug. - 7. De waterval van den Reuss. - 8. Kloof in het dal van den Tessino.

kenburg in vreemde handen beschreven in Betsy Perk's *Elisabeth van Valkenburg*, en nooit zag men schooner schouwspel op dit eerbiedwaardig punt, dan toen in dezen zelfden zomer de Valkenburger Rederijkerskamer in de vervallen wapenzaal des kasteels fragmenten uit dat drama opvoerde voor de geheele kolonie der badgasten en honderden Valkenburgers. Het eigenaardige der plaats, de prachtige sterrenhemel, de beelden van vroeger voor onze oogen getooverd en door afstammelingen voorgesteld, wellicht van hen, die destijds een werkzaam aandeel hadden aan het bloedige drama, maakten een overweldigenden indruk.'

Nauwelijks herkenbaar zijn de vormen van het vroeger zoo beroemde kasteel. Alleen de kapel vertoont nog de zwakke overblijfselen van hare vroegere prachtige gewelven.

Nog weinige jaren geleden vertoonde de 'Valken-burcht' zich ondanks hare verwoesting, in al hare trotsche lijnen, aan de bezoekers dezer streken, thans is alleen het inwendige nog te zien, daar de geheele berg dicht begroeid is met zware dennen en beuken.

Ongaarne namen wij afscheid van deze eerbiedwaardige plek!

We hadden nog het laatste punt van onzen tocht te bezoeken! De kluis of de hermitage! Afdalende van den Valkenberg en rechts den grooten weg volgende, die ons langs vruchtbare velden, heerlijke weilanden, tusschen de noorder- en zuider-berghelling door, tot aan Oud-Valkenburg bracht, kozen wij de lommerrijke laan van het kasteel Schalven, om even voorbij het bruggetje over de Geul, het steile boschpad te volgen, dat wij van uit de ruine reeds konden zien.

Hoe eenzaam, en toch hoe heerlijk is hier het landschap! Geen enkel geluid dan het rommelend gedonder van een aan onze voeten voorbijsnellenden trein, of het gekweel der vogels in het dichte woud!

Alles stil, kalm en rustig!

Een oogenblik nog, en ons oog aanschouwt de vriendelijke plek, waar in 1690 door de grafelijke familie Hoen van Cartils tot Schalven de 'kluis' gesticht werd. De eerste kluizenaar stierf daar den 20^{en} November 1706. Thans leeft daar in stille afzondering de eerwaarde Peter Jozef Dresen, een dier dapperen, die nog kan verhalen van de roemrijke dagen van Castelfidardo en Rome!

't Is een genot met dien eerwaardigen man te spreken over Rome, den Paus en de Zouaven, over zijne voorgangers, over zijne weldoeners! Hoe trotsch is hij op zijne kluis, op zijne kapel en op zijne omgeving! Eenmaal 's jaars verheugt hij zich over een ontzaglijken toevloed van bedevaartgangers, die in *zijne* kapel den H. Leonardus komen vereeren. En buiten dien dag ziet hij van het overige menschdom, van de wereld niets anders dan zijne arme woning, zijne sombere bosschen en zijn riviertje daar beneden in het dal, dat hem drenkt!

't Werd avond! Reeds spreidden de boomen hunne donkerste schaduw over het boschpad, en de nachtegaal zong reeds zijne volste accoorden.

Hart en oog verkwikt aan al het verrukkelijke op onzen tocht in het Geuldal, overtuigd dat dit land in waarheid schoon is, namen wij den terugtocht aan.

En weldra door den ijzeren reus teruggevoerd in onze koude woning, dubbel ongezellig nu onze kring weer voor langen tijd gebroken was en wij zoo veel schoons en goeds elders mochten aanschouwen, zetten wij ons neder, om den volgenden dag den strijd om ons bestaan hier beneden opnieuw te hervatten.

Vriendelijke Geul-vallei! Valkenburg!
Schoon zijt gij beiden, en de trots van Limburg!

Juli 1886.
H.W.

De mensch in den wilden staat en de hedendaagsche barbaren. (*Slot.*)

De paal- of meerwoningen in Zwitserland hebben op nieuw de overeenkomst aangetoond tusschen de oorspronkelijke bewoners en de hedendaagsche wilden. Nog in onze dagen zijn er veel stammen, die op het water wonen; b.v. de visschers van het Prasias-meer, de stad Tcherkask aan den Don, op Borneo, op Celebes, op de Carolinen-eilanden, op Ceram, op Mindanao, enz. Men heeft oude dorpen ontdekt, die op palen gebouwd waren, op de wijze der bevers, niet alleen in het Zuricher meer, maar in al de groote meren van Zwitserland.

Deze meerdorpen zijn in 1853 ontdekt, toen de waterstand in de meren van Zwitserland, ten gevolge van de langdurige droogte, buitengewoon laag was en er eene menigte palen, steenen werktuigen en voorwerpen van hoorn, goud en klei te voorschijn kwamen, een sprekend bewijs, dat daar vroeger menschen gewoond hadden; en die watersteden waren geene zeldzaamheid: men heeft er meer dan tweehonderd alleen in Zwitserland gevonden. Herodotus verhaalt, dat de Paeoniërs dergelijke steden bewoonden op het Prasias-meer. Ieder burger, die eene vrouw nam, was verplicht uit het naburige bosch drie steenen te laten komen en die in het meer vast te leggen. Daar het aantal vrouwen niet bepaald was, breidden die steden zich spoedig uit. De hutten stonden met het water in gemeenschap door een valluik en de kinderen werden met eene touw om het been vastgebonden, uit vrees voor ongelukken.

Menschen, paarden en vee leefden met elkander en voedden zich met visch. Hippocrates verhaalt dezelfde gewoonten van de bewoners van Phasis. In 1826 ontdekte Dumont-d'Urville dergelijke meerwoningen op de kust van Nieuw-Guinea.

De oorspronkelijke mensch heeft getracht zoo goed als hij kon zich te beveiligen tegen de wilde dieren en het gure weder: op de meren, in de holen, en zelfs in de boomen. Men vindt thans zijne beenderen terug onder die van de hyena, den holenbeer en den rhinoceros tychorinus.

Hun voedsel was verschillend; maar de waarheid is, dat de mensch van den beginne af alles heeft gegeten. In de Kjokkenmoddings van Denemarken zijn de overblijfsels bewaard eener antediluviaansche keuken, waaruit dit duidelijk blijkt. Zij aten reeds oesters en visch, kenden ganzen, zwanen, eenden, zij maakten jacht op korhoenders, herten, eekhorens en rendieren, wier beenderen men met steenen pijlen doorboord heeft gevonden. De oer-os verschafte hun reeds soep; de wolf, de vos, de hond en de kat maakten hunne meer vaste spijs uit. Eikels, garst, haver, erwten, linzen leverden hun brood en groenten op. Hazelnoten en beukenoten, appelen, peren, aardbeziën en frambozen maakten het dessert dier oude Denen uit. De Zwitsers uit het vuursteentijdperk gebruikten daarenboven nog het vleesch van den bison, den eland en den wilden stier; de geiten en schapen hadden zij tot huisdieren gemaakt. Om eenige bijgeloovige reden waren zij af keerig van hazen en konijnen, maar daarentegen nam het paardenvleesch eene plaats in aan hunne maaltijden. Al die vleeschspijzen werden rauw gegeten, en wat vreemd is, de oude Denen bedienden zich niet zoo als

wij van hunne snijtanden om te bijten, maar wel om hun voedsel te grijpen en te kauwen, zoodat die tanden niet scherp waren, maar plat als kiezen.

Alle oorspronkelijke wilden gingen niet naakt. De eerste bewoners der noordelijke streken, van Denemarken, Gallië en Helvetië moesten zich met huiden en bont tegen de koude beschermen. Later begon men om sieraden te denken. ‘De behaagzucht, de smaak voor tooi dagteekenen niet van gisteren, getuigen die halssnoeren van tanden van honden, wolven, of vossen. Later vermeniguldigden de haarspelden, de armbanden en haken van brons zich tot in het oneindige, en men staat verbaasd over de verscheidenheid en den goeden smaak der voorwerpen, waarmede de pronksters en de pronkers uit die dagen zich tooiden.’

In die overoude tijden legde men de dooden in grafgewelven. De lijken werden in eene gebogen houding geplaatst, met opgetrokken knieën en over de borst gekruiste armen.

De overblijfsels uit lang vervlogen eeuwen, die tumuli, die heuvels, welke men eertijds ‘reuzengraven’ noemde en die tot onschendbare grenspalen dienden, waren de grafkamers, waarin onze voorouders hunne dooden begroeven. Wie waren die eerste menschen? Welke taal werd door hen gesproken? Welke zeden en gebruiken heerschten er? Die vragen zijn voor ons nog in een dichten nevel gehuld. Maar daarvan hebben wij de zekerheid, dat, in die streken, waar wij thans dynastiën vestigen en gedenkteekenen oprichten, verscheidene menschenrassen elkaar zijn opgevolgd, gedurende eene lange reeks van eeuwen.

Wanneer over honderdduizend jaren de sterrenwereld op nieuw eene omwenteling om hare as zal hebben volbracht, in welken toestand zal dan de menschheid verkeeren, wat zal er dan wezen op die plaatsen, waar zelfs geen spoor meer van de bouwvallen onzer grootste steden te vinden zal zijn?

Dit is het geheim der Godheid!

Beelden en gedachten van Jean Paul.

Een ziek kind klaagde op eenen warmen morgen, dat de dauwdruppels niet lang op de bloemen hadden mogen schitteren, zooals andere dauwdroppen, die een geheelen nacht in de maan hadden geglinsterd. ‘De nijdige zon,’ zeide het kind ‘heeft ze uit de bloemen weggeroofd.’ Op den middag van dezen dag kwam er regen en een regenboog, en de vader wees naar boven: ‘Zie, daar in de hoogte,’ zeide hij, ‘staan uwe dauwdroppels, in heerlijke pracht naast elkander geschaard, en geen voet treedt er meer op; want denk er aan, kind! vergaat gij op de aarde, dan herleeft gij in den hemel!’ - Zoo sprak de vader zonder te weten dat hij eene voorspelling deed; want korten tijd daarna stierf het kind.

***

De mensch, welke het leven alleen met het verstand, zonder poëzij geniet, zal altijd een arm en kommerlijk leven behouden, gelijk aan eenen herfst vol vruchten, doch die de betoovering van het gezang der vogelen missen moet. Woont er echter een dichterlijke geest in u, die aan de werkelijkheid eene andere gedaante geeft, zoo bezit gij in deze wereld eene eeuwige lente; want gij hoort altijd gezangen, al is het leven ook voor u, even als de late herfst, ontbladerd en verdord.

***

Hoogmoed is de mantel, die alle grillen bedekt, eene spijs voor den hongerige, een drank voor den dorstige, eene weegschaal, die den schaapherder aan den koning, den weetniet aan den verstandige gelijk maakt; kortom eene overal ganbare munt, voor welke men alle dingen koopen kan.

.

De aether is het vaderland van sommige dichters; daarom versmaden zij de kennis eener bedorvene aarde. Hunne vlucht gaat verre boven de hoofden der menschen heen en zij zweven te hoog om menschen te zien, of - door hen gezien te worden.

Wetenswaardigheden.

Glazen vloeren.

Bij het lezen van dit opschrift denkt menigeen ongetwijfeld aan de kristallen paleizen in de sprookjes, welke zijne kinderjaren vervroolijkten, of aan de glazen muiltjes, waaraan Asschepoester haar schitterend huwelijk te danken had; doch het is volstrekt geen sprookje, dat wij thans gaan vertellen, want het gebruik van glazen vloeren komt feitelijk meer en meer in zwang. Dit mag ons geenszins verwonderen; glas toch verdient in menig opzicht de voorkeur boven hout.

Vooreerst is het niet aan verrotting blootgesteld en al denken de meeste zonen en dochters onzer eeuw niet meer aan het nageslacht, er worden toch ook nog vele degelijke lieden gevonden, die op de eerste plaats vorderen dat iets duurzaam zij. Ook moet glas met het oog op de gezondheid der bewoners veel verkieslijker wezen, althans het wordt door deskundigen beweerd. Voeg daar nu nog bij dat glas brandvrij is en dat de beneden gelegen kelderverdiepingen eene matige hoeveelheid licht van boven ontvangen en men zal moeten toegeven, dat glazen vloeren het toch in menig opzicht van onze houten vloeren winnen. Wel is glas duurder dan hout, maar wanneer men de voordeelen, aan het gebruik verbonden, en vooral de duurzaamheid in aanmerking neemt, dan zullen de vloeren van glas ook in dit opzicht voordeeliger blijken.

Is klimop ook nadeelig voor onze woningen?

Die vraag wordt in den regel beves;igend beantwoord, schoon natuur en ondervinding beiden het tegendeel aantoonen. Dit sierlijk plantje, hoe nietig ook in zijn oorsprong, wekt nochtans onze bewondering door de grillige bochten en lijnen, die het in zulke bevallige wanorde op woningen, prieeltjes en boomen werkt.

'Ja, maar het ding maakt onze muren zoo vochtig,' beweert men.

Ten onrechte, zooals men het best kan waarnemen na een sterken regen; onderzoekt men alsdan een met klimop overdekten muur, men zal zien, dat deze droog, zelfs stoffig is. Dit komt omdat de bladeren den regen van den muur hebben gehouden en de ranken der planten, die in den muur dringen, daar het vocht uitzuigen, dat zij noodig hebben om te leven,

Het verwijt dat klimop, tegen muren geplaatst, deze vochtig maakt, mist dus allen grond.

Het dwaze van het dikke aardappelschillen.

De aardappel, welke geringe voedingsstoffen hij ook bezit, maakt toch in de meeste gezinnen de hoofdschotel van het middagmaal uit. Opmerkelijk is het, dat bij het schillen daarvan menige huismoeder en dienstbode te werk gaan, alsof alleen het middelgedeelte waarde had, terwijl juist het omgekeerde waarheid is. De wetenschap heeft namelijk aangetoond, dat het weinige eiwit, hetwelk in den aardappel vootkomt, hoofdzakelijk nabij de schil ligt.

Ter overtuiging kan een ieder de volgende proef nemen:
Snijdt een aardappel door en bevochtigt de snijvlakte met jodium, dan wordt bijna de geheele vlakte blauw gekleurd. Alleen het buitenste laagje, tegen de schil aangelegen, en een kringetje in het midden worden niet blauw, doch geel. De ondervinding leert, dat zetmeel na bevochtiging met jodium blauw wordt, terwijl de eiwitstoffen er geel door gekleurd worden.
Men handelt dus glad verkeerd, door bij het aardappelschillen de schil dik te snijden, want daardoor worden juist de beste voedingsstoffen weggenomen.

De Bloem van Kleit
door Vrouwe Courtmans, geb. Berchmans.
(*Slot.*)

De weg van de Kleitsche herberg, die de vreemdeling verliet, was tot aan de hofstede van Papingerloo gelijk al de kalsijdewegen op een schoonen najaarsdag. Hij stapte dus dapper door en sloeg, daar hij niemand ontmoette die hem te recht kon wijzen, achter de groote hoeve voorbij den tweeden boomgaard, de beukendreef in.
'Het zal wel hier langs zijn,' dacht hij, 'het gras van den weg is hier afgereden. Wel, wat is het lang geleden, dat ik zoo de beukennootschelpen de straat heb zien plaveien! En hoeveel nootjes! Hier moesten de stadskinderen, die in enge stegen, op derde en vierde verdiepingen of in kelders verkwijnen, zich eens mogen verlustigen! Arme schepsels!' En daarop dacht hij weer aan zijne oude vrienden, aan Pieter Bram en aan de Bloem van Kleit, want die laatste opmerking was slechts een tusschenwerpsel in den loop zijner gedachten, met welke hij reeds bij zijne vrienden was.
En pas was bij de dreef uit, of hij zag eene schoone boerenheeren-woning met zeer regelmatig uit steen gebouwde stallen daar naast.
'En zou dit de woning van Pier Bram zijn!' vroeg hij zich af 'van dien armen Akkerjongen, die...' Maar er kwam juist een werkmanskind van achter den elskant, dat, zoo wijd het gapen kon, in eene afgepelde raap beet.
'Wie woont daar op die schoone hofstede?' vroeg de vreemdeling.
'Koopman Bram,' antwoordde het kind met een nog halfvollen mond.
De mijnheer gaf den rapeneter een stuk van tien centimen, waarover deze zoo verbaasd scheen, dat zijne groote bruine oogen nog eens zoo groot werden; en tot dankbetuiging schonk hij den milden gever een glimlach, waarbij hij twee rijen tanden liet zien, die menigen pronkzieken stedeling jaloersch hadden kunnen maken.
De vreemdeling opende het hek van Brams hofsteê, ging het voorhof over en de ontsloten deur binnen, tot recht in de keuken naar boerenmanier.
Er was niemand binnen dan eene vrouw, die met een loovertakje de vliegen van de sneeuwwitte venstergordijntjes joeg en in welke hij duidelijk de Bloem van Kleit erkende.
'Is er geen belet, bazinne Bram?' vroeg hij.
'Kom binnen,' antwoordde zij vriendelijk opkijkend. 'Ik zal mijn man roepen.' Zulk een heer moest toch voor den koophandel komen dacht zij.
'Er is geen haast bij! Kent gij mij niet meer, Bella?'
Nu eerst keek bazinne Bram den vreemdeling in het gezicht, terwijl ze dacht: 'die stem heb ik meer gehoord.'

‘De sergeant!’ riep de blijde vrouw, terwijl zij van verwondering de handen samensloeg. ‘Bram, kom eens gauw beneden; de Wijze Sergeant is hier!’

Een oogenblik later lag de hand van den koopman in die van den oud-soldaat, want de vreemdeling was wezenlijk de man, dien men voorheen de Wijze Sergeant noemde.

Toen de ontroering van het blijde wederzien wat voorbij was, namen de oude vrienden elkander eens goed op. De echtgenooten vonden den sergeant zeer verouderd, maar beweerden dat hij er veel deftiger uitzag dan voor dertig jaar.

De sergeant vond den oud-konijnenkooper uitnemend wel. Hij had beter kleur gekregen, zag er gelukkig uit en het scheen hem, dat hij schooner geworden was.

Bella was nog altijd de Bloem van Kleit, maar het was eene najaarsbloem, die niet meer verrukte door hare schitterende kleuren, maar door den geur van hare heerlijke hoedanigheden. Zij, die haar van naderbij kenden, moesten haar niet alleen de Bloem van Kleit, naar redelijkerwijze eene wereldbloem noemen.

En nu nam de sergeant ook eens de keuken in oogenschouw, tot zelfs in hare geringste kleinigheden, gelijk het een soldaat past, die gewoon is zijn volk te monsteren.

‘Ja waarachtig! daar hangt de tabakzak nog in de schouw gelijk vóór dertig jaar!’ riep hij in luidruchtige vreugde; ‘gelukkige vrienden! uwe liefde teekent zich nog af in de kleinste zaken!’

‘Die tabakzak is geene kleine zaak,’ sprak Bella ernstig. ‘Hij is het, die alles bij vader uitgebracht heeft. Had hij dien zak niet gevonden, hij had nooit geloofd dat Pieter in ons huis verkeerde, want op het gesnap der klappijen gaf hij weinig acht. Maar toen hij dien vond, o, toen was het er op! De weerstand, dien vader bood, deed mij alles overpeinzen en zoo kwam ik tot een besluit.’

‘En uit uw besluit is al ons geluk gesproten,’ viel Bram zijne vrouw in de rede.

De twee mannen lieten Bella voor het middagmaal zorgen en gingen al pratende de hofstede rond. Zij bezochten de veestallen, de kolen- en houtmagazijnen en ook de graanzolders, en de sergeant moest bekennen, dat alles op het best was ingericht.

‘Met minder orde hadt gij het ook zoo ver niet gebracht, vriend Bram,’ zegde hij. ‘Zonder orde geen vooruitgang.’

‘Orde en moed,’ antwoordde de koopman. ‘Had ik geen moed gehad, wat zou er van ons geworden zijn? Geloof mij, sergeant, ik heb ook al vóór heete vuren gestaan, al ben ik geen soldaat geweest.’

‘Geen zegepraal zonder strijd, zegt men bij het leger. En nu geniet gij toch volop het loon van uwen arbeid. Gij zijt welgesteld en gelukkig.’

‘Ik ben vooral gelukkig in den welstand mijner kinderen,’ antwoordde Bram.

‘Uwe kinderen! en hoe kon ik toch vergeten te vragen of de Hemel uw huwelijk gezegend heeft!’

‘En ik, of gij zelf getrouwd zijt!’

‘Ik ben jongman. Hoeveel kinderen hebt gij?’

‘Twee, een zoon die olieslager is te Kortrijk, en waardoor ik reeds grootvader ben, en eene dochter die te Knokke getrouwd is met den bierbrouwer. Ieder kind heb ik tien duizend franks medegegeven, maar dat geld heeft mij zweet gekost.’

‘Gij hebt het ver gebracht,’ sprak de sergeant, en hij drukte, als om zijn vriend geluk te wenschen, nog eens de hand van den gewezen Akkerjongen in de zijne.

In de nabijheid van het huis ontmoetten zij eene oude vrouw, die eene kom warme soep onder den gelapten katoenen mantel droeg.

‘Is dat Miete Ramon niet?’ vroeg de vreemdeling.

‘Wat zijt ge goed van onthouden!’ antwoordde Bram. ‘Het is dezelfde klappij: Bella heeft haar niet alleen vergeven, maar haar ook onder hare bescherming genomen. De babbelaarster, die thans te oud is om zich te beteren, wordt door mijne vrouw onderhouden.’

Bella had de tafel netjes gedekt, het tafellaken en de servetten waren hagelwit. De schotels waren van het beste gleiswerk en de lepels en vorken van eene beste compositie, die blonk als zilver.

Bij het gewone stuk soepvleesch had de Bloem van Kleit bij toeval dien dag een gebraden kieken in gereedheid. Fruit was er in overvloed en de sergeant moest bekennen, dat hij sinds lang zoo smakelijk niet gegeten had. Misschien was het ook wel uit hoofde van de wandeling, welke hij dien morgen had gedaan.

Aan tafel maakte de oude soldaat kennis met Frederik, dien hij als kind had gekend en die, dat moest hij bekennen, tot een beschaafd man was opgegroeid. Deze was niet alleen zijns broeders boekhouder, maar hij stond hem ook bij alle handelsoperatiën ter zijde en door zijn toedoen had Pieter Bram reeds dikwijls groote winsten behaald.

Tiste Bram, dien wij naar Raveschoot hebben zien wandelen, verscheen niet aan de tafel, maar toen de koopman weder met den sergeant alleen was, sprak hij:

‘En nu moet ik u eens vertellen hoe het met mijn broeder Tiste is gegaan. Onder ons halen wij nooit van die oude koeien meer uit den sloot; maar gij, vriend, moet het weten. Wij waren pas een jaar getrouwd en woonden nog in ons huisje in het bosch, toen wij hoorden zeggen dat Tiste genade gekregen had. Ale nachten bleven wij op, denkende dat hij slechts in het donker bij ons zou durven komen; maar de eene dag verliep na den anderen en Tiste verscheen niet. Was het uit schaamte of was hij op nieuw tot kwaad overgegaan? Op zekeren dag kwam Miete Ramon naar ons, om te zeggen dat Tiste in haar huis was en nog eens gaarne zijne broeders zou zien, eer hij voor altijd heen ging. ‘Wat had hij honger!’ ging zij voort; ‘een halven steen aardappelen heeft hij opgegeten. Geld heeft hij niet, en zijne kleederen zijn ook maar half en half.’ Ik liep naar de hut waar Miete toen woonde en vond Tiste met de handen voor de oogen en met de elbogen op den tafelblok geleund, gelijk iemand die denkt of slaapt. ‘Tiste!’ riep ik. Hij trok zijne handen weg en ik stond verbaasd over zijne magerheid. Hij zag mij aan en ging aan 't weenen. ‘Ween niet, broeder,’ zei ik: ‘hij die weenen kan is nog te redden.’ ‘Gij weet niet wat ik lijd,’ snikte hij; ‘vader, moeder, alle twee...’ Verder kon hij niet. ‘Dat is nu toch niet meer te verhelpen,’ hernam ik, zijne handen grijpende, en ik begon ook te schreien. ‘Tiste, kom mede met mij, gij zijt mij welkom.’ ‘Niet meer onder de menschen,’ stotterde hij; ‘liever wil ik ver van hier stelen en voor eeuwig gevangen worden.’ ‘Gekheid!’ riep ik uit; ‘met de menschen zal het zich wel schikken, als gij weder vrede met u zelven hebt.’ ‘Ik wil mij niet meer vertoonen,’ zei hij norsch. ‘Ik heb u nu gezien; laat mij met rust.’ En hij gaf mij geen antwoord meer. Ik snelde naar huis. ‘Bella, zei ik, ‘ga, beproef of gij beter te recht komt, *ik* krijg hem niet mede.’ ‘Gij moet daarom zoo bedroefd niet zijn,’ sprak mijne vrouw; ‘laat mij het maar eens beproeven.’ Zij nam haar zuigelingje op den arm, ons klein Rozeken, ons oudste kind, en ijlde voort. Toen zij bij haar ongelukkigen zwager kwam, sprak zij tot het kind; ‘Zie, Rozeken, dat is uw Tiste-oom.’ En zij legde den wanhopiger, broeder het kind op den schoot. ‘Is het geen schoon kindje, broeder Tiste?’ vroeg zij. ‘O het zal u gauw kennen. Het kent zijn vader al dadelijk.’ Toen boog zij zich over den ongelukkige en ook over het kind, en speelde zoo lang met den vinger tegen de linkerwang, tot dat Rozeken haar oom scheen toe te lachen. Dat was hem te veel; hij drukte de kleine aan zijn hart. ‘Kom, Bella,’ zei hij, ‘wij gaan.’ En zoo kreeg ik hem weder bij mij. En wilt gij het wel gelooven? Sinds is er tusschen ons en hem geen woord van het verledene gesproken. Ook zijn de oude Bram's lang vergeten, en ieder acht en bemint de Bram's van dezen tijd.’

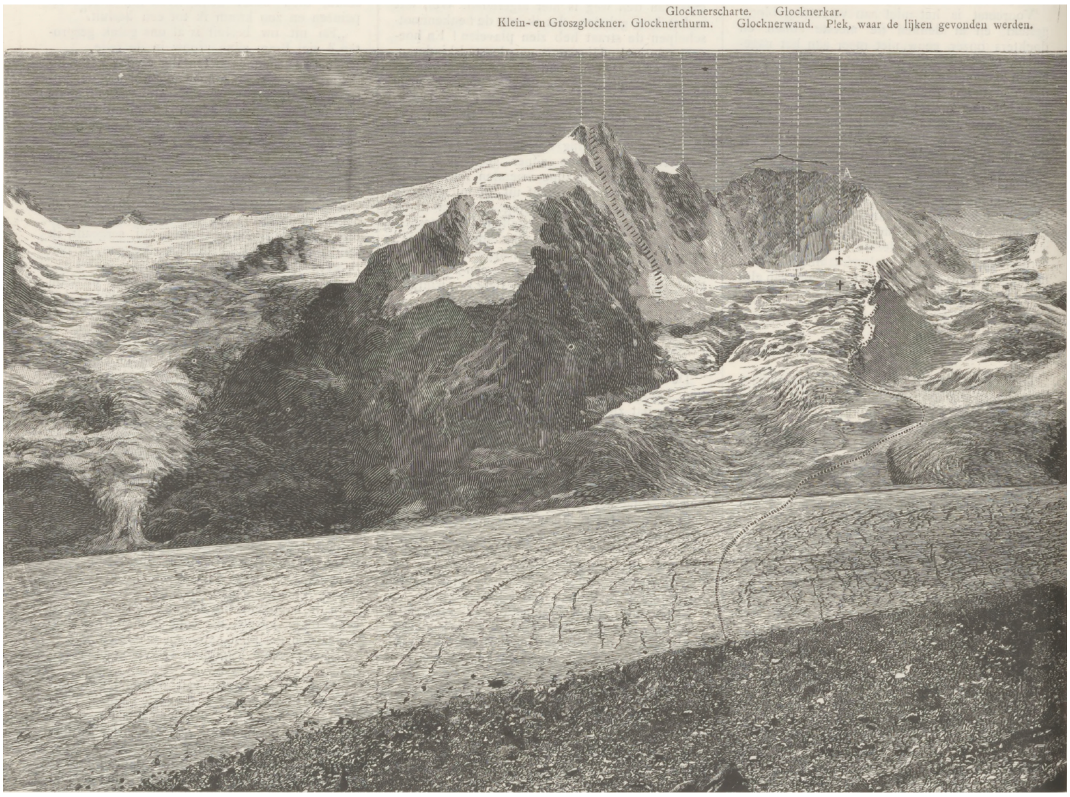

Glocknerscharte. Glocknerkar.
Klein- en Groszglockner. Glocknerthurm. Glocknerwand. Plek, waar de lijken gevonden werden.
Vasterzengletscher.

.......Weg, door de opspoorders van Rubisoier afgelegd. ≡ Helling, waarlangs Pallavicini voor tien jaren naar boven geklommen is. A Plek van den val.

OP DEN GROSZ GLOCKNER: Het tooneel van het ongeluk.

‘O welk een hemelsch wezen is uwe Bella!’ riep de sergeant uit. ‘Men mocht haar wel te recht sinds hare jeugd de Bloem van Kleit noemen; nooit heeft eenige aardsche bloem zulke heerlijke vruchten voortgebracht. Hoe gelukkig ben ik! ik heb haar niet alleen de menschelijke vooroordeelen zien bestrijden, maar ik heb ook haren zegepraal beleefd. Dat zij en hare nakomelingen eeuwig gezegend zijn!’

Nog een paar uren brachten de sergeant, Pieter en Bella in vriendelijken kout door. Men sprak ook nog over Bella's vader, den goeden bezembinder.

‘En wanneer zoekt gij nu de adellijke titels der familie de la Rivière op?’ vroeg de sergeant.

Koopman Bram glimlachte. ‘Vriend,’ antwoordde hij, ‘voor ons is er geen verleden. Wij gaan slechts vooruit!’

Pieter Bram, de oud-konijnenkooper, deed zijn vriend den sergeant uitgeleide tot aan het spoorwegstation. Maar hoe verwonderde hij zich, toen hij daar een heer van een buitengewoon trotsch voorkomen, die voor het minst vijf eerelintjes op de borst droeg, zijn vriend den sergeant bij de hand zag nemen en hoorde zeggen: ‘Bonjour, mon colonel.’

‘En ik, die u den ganschen dag sergeant genoemd heb,’ zei Pieter half lachend, half beschaamd, toen de groote heer afscheid genomen had.

‘Voor u blijf ik geheel mijn leven de sergeant,’ was het antwoord.

De trein stond gereed. De twee vrienden drukten elkander nog eens de hand en de gepensionneerde kolonel Verschuren wenschte zijn vriend, den koopman Bram, vaarwel tot den volgenden zomer.

[Nummer 15]

DE BURCHT TE KESSEL, NAAR ADOLF VAN DIJK.

De burcht te Kessel.

De gemeente Kessel in Limburg, hoofdplaats van het voormalig land- en graafschap van dien naam, bezit een dier merkwaardige gedenkstukken onzer voorouders, hetwelk zoowel door zijne oudheid en ligging, als door zijne geschiedkundige herinneringen uitmunt, namelijk den burcht van Kessel, of het beweerde *Castellum Menapiorum*, waarvan Ptolomeus spreekt. Als een fiere reus verheft het kasteel zich te Kessel, aan den linker Maasoever op een kunstmatigen, ronden heuveltrans, die deels uit

mergelsteenen is gebouwd er ruim twintig ellen boven de oppervlakte van den grond is verheven, als wilde het den stroom en de vlakte overheerschen.

Het kasteel draagt geene sporen van Romeinsche bouworde; het schijnt niet vóór de veertiende eeuw gesticht te zijn. Het gedeelte er van, dat op de Maas uitkomt, is zeker het oudst. In de middeleeuwen had dit kasteel twee bijforten, het ééne, ongeveer 20 minuten westwaarts, dat gesloopt is, en het andere, 20 minuten oostwaarts, waarvan men de werken nog min of meer kan ontdekken, en dat thans door verandering van den loop der Maas op den rechteroever ligt.

Het was de residentie der graven van Kessel, die oudtijds aan het hertogdom Brabant ondergeschikt waren. De eerste graaf van Kessel, die in de geschiedenis bekend is, komt voor na het jaar 1081 en overleed in 1114 in een gevecht bij Andernach. Hij droeg den naam van Hendrik, en was tevens graaf van Vlaanderen, de stamvader der Geldersche graven uit het eerste huis.

Wanneer men van den voorhof des kasteels de hooge, kronkelende trappen bestijgt, die van beide zijden over de ingangen der onderaardsche

kelders zijn aangebracht, bevindt men zich voor de deur van den hoofdingang. Is deze ontsloten, dan komt men in een portaal, waaruit men het binnenhof kan bereiken en waar eenige deuren tot het binnenste gedeelte van het gebouw toegang verleenen. Dit laatste bestaat uit twee tegen elkander schietende vleugels, vormende eenen rechthoek en door een vierde cirkelvormig gebouw verbonden, waartusschen een binnenhof is gelegen. Dit binnenhol, beveiligd tegen de vijandelijke aanvallen en het werpgeschut, heeft voorzeker den edelen bewoners weleer tot lusthof en verpoozing gediend.

Als men den toren beklimt, die op onze gravure in den voorgrond staat, geniet men een bekoorlijk vergezicht. Het oog dwaalt in verrukking over de uitgestrekte akkers en weilanden, langs welke de zilveren Maas hare golven doet rollen, en onwillekeurig denkt men terug aan de dagen van riddermoed en trouw, toen het wapengekletter en de krijgsklaroen door Kessels landstreek weergalmden, toen de schelle waldhoorn het sein gaf tot de edele valkenjacht, of wanneer de zangen der minnestreelen, der ridders en edelvrouwen in de gastvrije feestzalen van den burcht de harten deden kloppen van bezieling voor het goede en schoone, voor God en Vaderland, voor heldendeugd en eer!...

Maar dat alles is voorbij. En v o o r b i j , zegt de Deensche dichter Andersen, is het einde van alle geschiedenissen.

In de overblijfselen dezer ontzagwekkende ridderlijke woonstede is thans eene kostschool gesticht, die door geestelijke zusters bestierd wordt.

Savonarola.

Fra Girolamo Savonarola di Ferrara, prior van het Dominicanen-klooster San Marco te Florence, een der grootste boetpredikers zijner eeuw, was geboortig van Ferrara, waar hij op 21 September van het jaar 1452 het levenslicht aanschouwde. De beroemde geneesheer Michele Savonarola, uit Padua, aan het hof van Ferrara geroepen, was zijn grootvader. Van zijnen vader Niccolò is weinig bekend; zijne moeder Elena, uit de beroemde familie Buonaccorsi van Mantua, was eene zeer godvruchtige en ontwikkelde vrouw. Girolamo of Hieronimo was de derde hunner zeven zonen. Men bestemde hem voor de geneeskunde. Het diep bederf der zeden echter, waarvan hij in zijne geboortestad getuige was, deed in den ernstigen en godvruchtigen jongeling het verlangen naar een heilig kloosterleven ontwaken.

Den 23^{en} April van het jaar 1475, begaf Girolamo zich op weg naar Bologna, waar hij zijne schreden richtte naar het klooster van den H. Dominicus en zijn verlangen te kennen gaf, om te worden opgenomen, met het verzoek dat men hem tot de nederigste diensten van het klooster mocht gebruiken. Hij wilde aller dienaar zijn en kwam om boete te doen voor zijne zonden. Men nam hem aan en hij was bereid terstond het noviciaat te beginnen.

Zes jaren bleef hij in het klooster van Bologna een leven leiden van gebed en studie en zware versterving en vervulde er ook de taak van novicemeester. Zijn voorbeeld van zedigheid, nederigheid en gehoorzaamheid wekte de bewondering van allen en meermalen meende men hem in geestverrukking te zien.

In het jaar 1482 werd hij als prediker naar Ferrara gezonden in het klooster S. Maria degli Angeli, daarna naar Florence in dat van San Marco. Hier begon hij het volgend jaar, in de kerk van S. Lorenzo zijne eenvoudige leerredenen te prediken. Doch zijne Lombardische uitspraak en zijne ongeoefend heid om in 't openbaar te spreken waren oorzaak dat hij weinig toehoorders vond, zoodat hij eenigen tijd van meening was niet voor het predikambt geschikt te zijn.

Toch liet zijn ijver hem geene rust, en weldra had hij in de vastenpredikaties, die hij in verschillende plaatsen hield, zijne manier gevonden, den echten toon getroffen, den weg naar het hart leeren kennen. De beroemde Pico della Mirandola hoorde hem in een generaal-kapittel der predikheeren spreken en werd door zulk eene bewondering en genegenheid medegesleept, dat hij hem altijd in zijne nabijheid verlangde te zien en wist te bewerken, dat Savonarola in San Marco werd teruggeroepen. Dat geschiedde in 1489.

Ten dien tijde heerschte in Florence Lorenzo il Magnifico en met hem de geest des hernieuwden heidendoms in zijne diepste verdorvenheid. 'Zeker,' zegt F.J. Poelhekke, 'er was toen algemeene beschaving; de kennis van het Latijn en Grieksch was niets buitengewoons, de klassieken vonden onbegrensde bewondering, en onder de vrouwen waren er verscheidene, die door fraaie Grieksche en Latijnsche gedichten naam hadden gemaakt. De andere schoone kunsten werden met ijver beoefend. Doch al deze kunstenaren, letterkundigen, staatslieden, hoogere en lagere klassen, waren diep bedorven, gelijk Lorenzo zelf en geheel zijn hof.

'Het was toen een der meest gespannen tijdperken der geschiedenis. Ook al nemen wij uit onze dagen al de groote uitvindingen van stoom en electriciteit, die eene geheele omwenteling in het maatschappelijk leven teweegbrengen, tot voorbeeld, dan nog kunnen wij ons moeielijk eenig denkbeeld vormen van die dagen, waarin, ten gevolge van verschillende groote uitvindingen, zooals van het kompas, het buskruit, de boekdrukkunst vooral en de ontdekking eener nieuwe wereld, Amerika, geheel de oude wereld in eene ongeloofelijke spanning en gisting gebracht werd. Terwijl de hulpmiddelen ten dienste van den menschelijken geest zich vermenigvuldigden, schenen door de ontdekking van Columbus ook de grenzen der aarde zich uit te zetten. Twee werelden ontstonden als bij tooverslag, de wereld der boeken en een geheel nieuw werelddeel met nieuwe volken, met al zijne wonderbare schatten en onbekendheden.

'Voorde Kerk lag toen eene schoone toekomst, een onmetelijke werkkring open. Maar, helaas! het bederf had alom de geesten en harten van zeer velen aangegrepen.

'De Florentijnen dier dagen droomden van niets anders dan van het oude heidendom en meenden door de leer van Christus te verachten en te bespotten al een zeer hoogen trap van beschaving bereikt te hebben. Er heerschte eene gevoellooze onverschilligheid voor alles wat hooger gaat dan heidensche geleerdheid en kunst. Uit de gelaatstrekken der echte Florentijnen sprak bij veel scherpzinnigheid en het fijnst vernuft te gelijk een koudhartige glimlach van medelijden jegens alles wat op waren godsdienst en echte christelijke opvatting slechts geleek.

'Er was meer nog dan buitengewoon talent, er was ook heldenmoed noodig om in zulk eene stad als christelijk boetprediker op te treden.

Savonarola meende van God de zending daartoe ontvangen te hebben, en inderdaad het onoverwinnelijk Florence boog het hoofd voor de machtige stem van zijn profeet. Diens geheel eigenaardige, gloeiende, schilderachtige welsprekendheid verteederde de meest verstokte gemoederen en bracht de voorthollende hartstochten tot bedaren.

Slechts zelden behaalde de christelijke welsprekendheid zulke schitterende zegepralen.'

De kunstenaar der meesterlijke gravure, die dit nummer der *Belgische Illustratie* versiert, heeft zeker een der treffendste oogenblikken uit Savonarola's leven te Florence gekozen. Wij zien daar alle rangen en standen vertegenwoordigd, van den strengen wijsgeer tot den beweeglijken jongeling, de deftige matronen en de vrouw uit net verdrukte volk; edele jonkvrouwen, wier houding en kleedij eenig denkbeeld geven der meest verfijnde weelde, en den baldadigen knaap en het ontaarde kind.

Boven allen uit rijst de fiere gestalte van den machtigen redenaar, wiens woord de zielen kneedt, den diep bedorven wil eene hoogere richting geeft, de lichtzinnigheid doet schreien, der weelde haren tooi ontrukt en doet neerwerpen in het stof, het kind tot luisteren dwingt en de arme moeder hoopvol naar hem doet opzien.

Blijkbaar heeft de kunstenaar in één dichterlijk tooneel geheel den indruk van Savonarola's prediking willen voorstellen en is daarin meesterlijk gelukt, al moge zijn tafereel dan ook onder zekere opzichten niet geheel met de strenge eischen der geschiedenis overeenstemmen.

De zwarte hut.
Door Wilkie Collins.

Om met het begin te beginnen, moet ik met u teruggaan tot den tijd na den dood mijner moeder, toen mijn eenige broeder naar zee ging, mijne zuster in een dienst was, en ik alleen met mijn vader te midden van een moeras in het westen van Engeland woende. Het moeras, door groote kalksteenrotsen omgeven, werd hier en daar door kleine stroomen doorsneden. De meest naburige woning was ongeveer anderhalve mijl van de onze gelegen, waar zich eene strook vruchtbaar land uitstrekte. Hier stonden de gebouwen: een deel van de groote pachthoeve, welke toen in het bezit was van den vader van mijn echtgenoot. De landerijen, daartoe behoorende, waren liefelijk gelegen in eene schoone, rijke vallei. Vele mijlen verder lag een tweede landgoed, 'Holme Manor' genaamd, dat aan een heer toebehoorde, Knifton geheeten. De heer Knifton was kort geleden met eene jonge dame getrouwd, die door mijne moeder was gezoogd, en wier vriendelijkheid en vriendschap voor mij, hare voedsterzuster, ik mij, tot aan den laatsten dag mijns levens, dankbaar zal herinneren. Het is noodig voor mijne geschiedenis, dat ik u dit en andere bijzonderheden nauwkeurig vertel.

Mijn vaders ambacht was dat van steenhouwer. Zijne hut stond op verren afstand van eene naburige woning. Daar wij zeer arm waren, had deze eenzame ligging eene zeer groote aantrekkingskracht voor ons - wij woonden er vrij van huur. Bij dit voordeel kwam nog dat de steenen, welke mijn vader tot uitoefening van zijn ambacht behoefde, alle in den omtrek, zelfs dicht bij zijne deur lagen, zoodat hij zijne woonplaats, hoe eenzaam die ook was, zeer benijdenswaardig vond. Ik kan niet zeggen dat ik op dit punt erg met hem overeenstemde, ofschoon ik mij nooit beklaagde. Ik hield zeer veel van mijn vader en trachtte mijne eenzaamheid zoo goed mogelijk te dragen, door de gedachte dat ik nuttig voot hem was. Mevr. Knifton wenschte mij in haren dienst te nemen, toen zij trouwde, maar ik weigerde, hoewel ongaarne, ter wille van mijn vader. Als ik heenging, zou hij niemand hebben om met hem te wonen, en mijne moeder had mij op haar sterfbed doen beloven, dat ik hem nooit alleen zou doen verkwijnen te midden van het oude moeras.

Onze hut was, hoe klein ook, stevig en lief gebouwd. De muren waren van binnen en van buiten met hout betimmerd, dat de vader van den heer Knifton aan mijn vader had ten geschenke gegeven. Deze dubbele bedekking van spleten en scheuren, die overtollig zou geweest zijn bij eene meer beschutte ligging, was volstrekt noodzakelijk voor ons, ter beveiliging tegen gure windvlagen, die, behalve in de zomermaanden, het gansche jaar ons verblijf teisterden De buitenste planken, die onze ruw gemetselde steenen muren bedekten, werden door mijn vader met pik en teer tegen de vochtigheid beschut. Dit gaf aan onze kleine woning een vreemd en donker aanzien, vooral als men die op een afstand zag, en daarom had men haar in de nabuurschap, zelfs voor mijne geboorte, de 'Zwarte Hut' genoemd.

Ik zal nu mijne geschiedenis verhalen. Op een onbewolkten herfstdag, - ik was toen achttien jaar oud, - kwam er een knecht van de pachthoeve bij ons met een brief, die daar voor mijn vader was bezorgd. Mijn vader werd daarin door den schrijver - een architekt - uitgenoodigd, om over eenig metselwerk met hem te komen spreken. Mijn vader maakte zich dadelijk gereed voor zijne lange wandeling naar het naastbijgelegen stadje.

Daar het niet vroeg meer was, toen hij den brief ontving, en het noodzakelijk was dat hij eerst uitrustte, alvorens den terugtocht aan te nemen, kon hij het onmogelijk vermijden, ten minste één nacht van huis te blijven.

Hij stelde mij voor, ingeval ik er iets tegen had om alleen in de 'Zwarte Hut' te blijven, de deur te sluiten en mij naar de pachthoeve mede te nemen. Ik zou daar wel bij eene van de melkmeiden kunnen slapen. Nu hield ik er volstrekt niet van, om het bed te deelen met een meisje, dat ik in het geheel niet kende. Daar ik geene reden had, om bang te zijn een enkelen nacht alleen thuis te blijven, weigerde ik. Nooit waren er dieven in onze nabijheid geweest; onze armoede was daartegen eene goede beschutting; en wat andere gevaren betreft, vreesde ik die weinig. Daarom maakte ik het middagmaal voor mijn vader gereed en lachte om het denkbeeld, dat ik eene schuilplaats zou gaan zoeken bij eene melkmeid in de boerderij. Zoodra hij gegeten had, begaf hij zich op weg, zeggende dat hij zijn best zou doen om den volgenden dag tegen etenstijd thuis te zijn, zoodat ik met mijne kat achterbleef om op het huis te passen.

Ik had juist de tafel opgeredderd en het vuur opgestookt, terwijl ik mijn naaiwerk wilde halen, toen ik het getrappel van paarden hoorde. Ik liep naar de deur, en zag mijnheer en mevr. Knifton, met hun stalknecht achter zich, naar de 'Zwarte Hut' rijden. Het was eene gewoonte van die vriendelijke vrouw, om nooit eene gelegenheid te verzuimen, mij een vriendschappelijk bezoek te brengen, en haar echtgenoot was meestal bereid, ter wille van haar, om mede te gaan. Ik maakte eene sierlijke buiging, echter zonder groote verwondering dat ik hen zag.

Zij stegen af, kwamen de hut binnen, terwijl zij vroolijk praatten en lachten. Ik vernam spoedig, dat zij plan hadden naar hetzelfde stadje te rijden, waar mijn vader was heengegaan, en dat zij voornemens waren om daar eenige dagen bij vrienden te blijven en dan weer op dezelfde wijze, te paard terug te keeren. Ik hoorde dit, en merkte tevens dat zij te zamen uit gekheid twistten over geldzaken. Mevr. Knifton beschuldigde haren echtgenoot van verkwisting en van nooit uit te kunnen gaan met geld in zijn zak, zonder alles onderweg te verteren. De heer Knifton had zich lachend verdedigd, door te verklaren dat hij al zijn zakgeld voor geschenken aan zijne vrouw gebruikte, en dat zoo hij een verkwister was, hij dit alleen onder haren invloed was geworden.

'Wij gaan nu naar Cliverton' (den naam van het bewuste stadje), zeide hij tot mevr. Knifton, terwijl hij zich even genoegelijk aan ons armoedig vuurtje warmde, als aan zijn eigen grooten haard; 'ge zult bij elk winkelraam stilstaan om alle mooie zaken te bewonderen en ik zal u mijne beurs moeten geven om te koopen al wat ge maar wilt. Wanneer we nu weer thuis gekomen zijn, en gij tijd gehad hebt om over uwe koopjes tevreden te zijn, dan zult ge de handen vol verbazing in elkander slaan, en verklaren dat ge zeer ontsteld zijt over mijne vreeselijke buitensporigheid. Ik ben de bankier slechts, die het geld in bewaring heeft - gij, lieve, zijt de verkwister, die alles verspilt!' 'Zoo mijnheer, ben ik dat?' zeide mevr. Knifton, met een blik vol geveinsde

verontwaardiging, ‘wij zullen zien, of ik op die manier ongestraft kan beschuldigd worden. Lieve Betsy (terwijl zij zich tot mij wendde), ge zult eens beoordeelen, in hoeverre ik dien slechten naam verdien, welken die gewetenlooze man mij daar heeft gegeven. Zoo, ben ik de verspilster, en zijt gij alleen de bankier! Zeer goed. Bankier! geef mij als 't u belieft dadelijk mijn geld.’ De heer Knifton lachte en nam wat goud en zilver uit zijn vestzakje. ‘Neen, neen,’ zeide mevr. Knifton. ‘Dit zult ge misschien voor noodzakelijke uitgaven noodig hebben. Is dit al het geld, dat ge bij u hebt? Wat voel ik daar?’ En zij klopte haren echtgenoot op de borst, juist op den borstzak van zijn jas. De heer Knifton lachte weer en haalde zijn zakboek te voorschijn. Zijne vrouw greep het uit zijne hand, opende het, haalde er eenige banknoten uit, legde die er onmiddellijk weer in, en terwijl zij het zakboek sloot, stapte zij de kamer door naar de kleine notenboomenhouten boekenkast van mijne arme moeder - het eenige stuk van waarde, dat wij in huis hadden. ‘Wat gaat ge toch doen?’ vroeg mr. Knifton, zijne vrouw volgende. Mevr. Knifton opende de glazen deur van het boekenkastje, legde het zakboek op eene ledige plaats, op eene van de onderste planken, deed de deur weer dicht en sloot die, terwijl zij mij den sleutel gaf. ‘Ge hebt mij zooeven eene verkwistster genoemd,’ zeide zij. ‘Hier is mijn antwoord. Niets van dat geld zult ge te Cliverton voor mij uitgeven. Houd den sleutel in uw zak, Betsy, en wat mr. Knifton ook moge zeggen, geef hem dien volstrekt niet, voordat wij op onzen terugtocht weer hier aankomen. Mijnheer, ik vertrouw u niet met dat geld in uwen zak, wanneer wij naar de stad gaan. Ik wil zeker zijn dat ge alles weer mee naar huis brengt, daarom geef ik het hier zoolang aan iemand te bewaren, die meer te vertrouwen is dan gij. Lieve Betsy, wat zegt ge van die les in spaarzaamheid, die door eene verkwistende vrouw aan een voorzichtigen echtgenoot wordt gegeven?’ Zij nam den arm van den heer Knifton, terwijl zij sprak, en trok hem mee de deur uit. Hij wilde nog iets zeggen, en maakte tegenstribbelingen, maar zij behaalde gemakkelijk de overwinning, want hij hield veel te veel van haar, om een eigen wil te hebben, als er een klein beletsel tusschen hen werd opgeworpen.

Wat de mannen ook van hem mochten zeggen, de heer Knifton was in de schatting van alle vrouwen, die hem kenden, een model van een echtgenoot. ‘Ge zult wel van ons hooren, als wij terugkomen, Betsy. Tot zoolang blijft ge onze bankier, en het zakboek is van u,’ riep mevr. Knifton vroolijk bij de deur. Haar echtgenoot hielp haar in den zadel, steeg toen zelf op en beiden galoppeerden even gelukkig verder, alsof zij een paar kinderen waren.

Ofschoon het niets nieuws voor mij was, dat mevr. Knifton mij geld toevertrouwde (toen zij nog ongetrouwd was, gebruikte zij mij altijd om de rekeningen van hare naaister te betalen) voelde ik mij toch niet erg op mijn gemak, bij de gedachte van een zakboek vol banknoten in mijne bewaring te hebben. Ik had geene bepaalde vrees voor de veiligheid van het mij toevertrouwde goed, maar het was toen eene van mijne vreemde karaktertrekken (en ik geloof dat het nog zoo is) om een sterken weerzin te gevoelen voor eenige verantwoordelijkheid omtrent geldzaken, zelfs waar het mijne dierbaarste vrienden gold.

Zoodra ik alleen was gelaten, begon zelfs het gezicht van het zakboek achter de glazen deur van het boekenkastje mij te hinderen en, in plaats van mijn werk wêer op te vatten, zat ik te bedenken of ik ook eene plaats kon vinden om het in te sluiten, waar het niet zoo blootgesteld was aan het gezicht van den een of anderen voorbijganger, die in de ‘Zwarte Hut’ kon gluren. Dit was geene gemakkelijke zaak om in een armoedig huis als het onze ten uitvoer te brengen, waar wij niets van waarde bezaten om achter slot te bewaren. Nadat ik allerlei plaatsen in mijne gedachte

had overwogen, dacht ik aan een theekistje, een geschenk van mevr. Knifton, hetwelk ik altijd veilig bewaard hield in mijne eigen slaapkamer. Ongelukkig evenwel, zooals het later bleek - ging ik, in plaats van het zakboekje naar het theekistje te brengen, eerst naar mijne kamer om het theekistje te halen. Ik handelde op deze omslachtige manier, alleen uit onbedachtzaamheid en ik werd er zwaar genoeg voor gestraft, zooals gij erkennen zult, als gij een paar bladzijden meer van mijne geschiedenis zult gelezen hebben. Ik ging juist het ongelukkige theekistje uit mijne kas halen, toen ik voetstappen in den gang hoorde en terwijl ik er oogenblikkelijk heenliep, zag ik twee mannen naar de keuken gaan - de plaats waar ik den heer en mevr. Knifton ontvangen had. Ik vraagde nog al bits wat zij begeerden, en een van hen antwoordde dadelijk, dat zij mijnen vader wilden spreken. Hij keerde zich natuurlijk, terwijl hij sprak, naar mij toe en ik herkende hem, als een metselaar, die onder zijne kameraads den bijnaam had van 'Sluwe Dick.' Hij had een zeer slechten naam en was altijd de voorste in worstelen - een tijdverdrijf, waarvoor de werklieden in onze streek over den geheelen omtrek bekend waren.

(*Wordt vervolgd.*)

Honden op de visschenjacht.

Dat de hond bij de jacht op allerlei groot en klein wild den mensch gewichtige diensten bewijst, is van algemeene bekendheid, maar dat hij ook tot de vischvangst wordt afgericht en zich daartoe in de open zee begeeft, dat zal velen nog volkomen nieuw zijn, en toch heeft dit aan de kusten van Noord-Wales, tegenover Ierland of juister tegenover het eiland Man geregeld plaats.

In de baai van Colwyn, die omstreeks vijf of zes Engelsche mijlen breed is en ongeveer even zoo ver het land binnendringt, vindt men tot die visschenjacht opzettelijk eene hoogst merkwaardige inrichting aangebracht. Van de uiterste westelijke punt dezer baai, eene smalle, zandige landtong, steekt eene soort van gemetselden dam in zee, die kringvormig uitloopt en alzoo op eene reusachtige, liggende zes gelijkt. Die dam, welken de Engelschen een *wear* noemen, bestaat van onderen uit zware, opeengestapelde rotsblokken, terwijl het bovengedeelte uit paal- en mandenwerk is gevlochten. De hoogte beantwoordt aan de diepte van het water, zoodat hij het laagst is in de nabijheid van het land en, naar gelang hij verder in zee steekt, hooger wordt.

Aan het uiterste einde is eene soort van doorlaat aangebracht, die zoodanig met traliewerk gesloten is, dat alle zeedieren, welke binnen de kringvormige ruimte van den dam geraken mochten, onmogelijk meer daaruit ontsnappen kunnen. De dam is in de nabijheid van den doorlaat wel tien of twaalf voet hoog, zoodat hij een ontzaglijken ringmuur vormt, die eene ruimte van ongeveer twee Engelsche mijlen in het vierkant, het jachtterrein der visschers van het nabij gelegen dorp Llaudrillo[1]) omsluit. Die visschers, welke de weinige hutten van het dorp bewonen, zijn de bouwmeesters en eigenaars van den dam en dus wellicht ook de uitvinders dezer eigenaardige visschersjacht, welke misschien nergens elders ter wereld wordt uitgeoefend.

Zoodra de vloed opkomt, zet hij het land een eind weegs onder water en daarmee ook den *wear* of den kringvormigen dam; vloeit daarop met de ebbe het water weg, dan blijft echter alles wat zich binnen den *wear* bevindt, zooals visschen, kreeften,

1) De beide I's worden als de Engelsche **th** uitgesproken.

zeeplanten enz. daarbinnen gevangen, en is onherroepelijk des visschers buit. Natuurlijk is die buit niet altijd even overvloedig en is de vangst nu eens bijzonder rijk en dan weer bedroevend schraal; maar de jacht kost weinig moeite en daarenboven kunnen de visschers ze bij elken vloed, dat is tweemaal daags herhalen.

Zoodra het zeewater wegvloeit, begint de vangst; de visschers komen met hunne netten en hunne schrandere honden opzetten, en allen begeven zich binnen den dam te water, voor zoover dit doorwaadbaar is, om de visschen,

kreeften, zeespinnen, oesters en alles wat de vloed er verder binnen geworpen heeft, te verzamelen. De honden vergezellen hunne meesters en zoeken, evenals onze jachten patrijshonden in woud en veld, het water vóór hen af, dat is zij drijven de visschen, die hoe meer het water wegzakt, ook des te slechter zwemmen kunnen, naar het droge, waar de visschers ze kunnen grijpen. Ook vangen de honden zelf de visschen, die zij dan naar hun meester dragen en wel met zulk een beleid, dat de buit in het minst niet beschadigd wordt. Zij vatten de visschen in den nek, waar zij het sterkste zijn, aan en houden ze, zonder ze te bijten, zoo stevig vast, dat al hun gespartel en geruk vruchteloos wordt. Men merkt bij zulke door de honden gevangen visschen slechts den indruk der vier hoektanden, doch nooit wonden op.

Misschien ligt dit hieraan dat deze soort van honden geen bij zonder scherpe tanden heeft. Wat het ras betreft, dit heeft veel van den gewonen patrijshond. De dieren zijn lang van haar en zwart en wit van kleur, maar kleiner, breeder en meer ineengedrongen dan de gewone patrijshond.

Hunne eigenlijke taak bestaat intusschen niet in het aanbrengen der visschen; dat is eigen lijk meer eene liefhebberij voor hen; hun werk vangt eerst voorgoed aan als al het water weggevloeid is en de bodem van den *wear* geheel droog ligt. De vloed heeft dan gewoonlijk geheele hoopen zeeplanten achtergelaten en in deze hoopen, die soms vijf of zes voet hoog liggen opgestapeld, schuilen juist de grootste en sterkste visschen. De honden beginnen nu in die bergen te graven en te snuffelen, tot zij alles omgewoeld en al de visschen voor den dag gehaald hebben, hetzij om die naar hunne meesters te brengen, hetzij om dezen door hun geblaf te waarschuwen en te roepen.

Het is een lust om te zien hoe de honden met de kreeften, oesters en zeespinnen weten om te springen. Dat alles wordt voorzichtig aangevat en naar de plek gesleept, waar de visschers met kuipen gereed staan om den buit te verzamelen. Binnen den *wear* heerscht een leven en eene beweging, die aan eene volslagen drijfjacht doet denken. Van alle kanten springen de honden, met eene kreeft, een visch of ander zeedier in den bek, kwispelstaartend toe, terwijl de visschers bedrijvig heen en weer loopen, en elders een hond blaffend en keffend in een hoop zeeplanten woelt, waarin een visch eene veilige schuilplaats meende gevonden te hebben.

Aan visch wordt hier voornamelijk haring, schol, bot en zalm gevangen, en van de laatste soms prachtige exemplaren, van twee voet lang en van veertien tot ach tien pond zwaar. Juist op deze groote zalmen wordt door de honden met bijzondere voorliefde jacht gemaakt, en het gebeurt maar zelden, dat een hond, die zulk een visch voortsleept, zijn buit moet laten vallen, hetzij dat hij hem te zwaar of te lastig wordt, hetzij dat hij om eene andere reden daarmee niet kan klaar komen.

SAVONAROLA PREDIKT TE FLORENCE, NAAR L. VON LANGENMANTEL.

De grootste massa der zeeplanten hoopt zich gewoonlijk voor de traliën van den doorlaat op, en daar worden dan, tegen dat de jacht ten einde loopt, nog de schoonste exemplaren van zalmen door de honden uit het ondoordringbaar plantenweefsel te voorschijn gebracht, zoodat de taak dier viervoetige jagers eigenlijk eerst is afgeloopen als elke plek binnen den *wear* doorsnufteld is. Het is eene volslagen drijfjacht op visschen, die alzoo met behulp van honden geregeld wordt uitgeoetend.

De reiziger, aan wiens verhaal wij de bovenstaande beschrijving ontleend hebben, deelt mede, dat er op het oogenblik, toen hij het merkwaardige dorp bezocht, veertien vist visch-jachthonden aanwezig waren, die echter niet allen aan de jacht deel mochten nemen. wijl enkelen hunner nog niet voldoende daarop waren afgericht. Dit africhten geschiedt met glazen flesschen, die visschen moeten verbeelden, groote en kleine, dikke en dunne, zware en lichte, kortom van allerlei grootte. In den beginne kwetsen de honden zich meermalen aan deze broze prooi, maar spoedig zijn zij genoeg gedresseerd om niet alleen allerlei flesschen, zonder ze te breken, uit het water te halen, maar ook visschen te vangen, zonder die te beschadigen.

Wetenswaardigheden.

Om schrift van een lijder aan beroerte te ontcijferen.

Een der noodlottigste ziekten, waardoor iemand kan getroffen worden, is ontegenzeglijk eene beroerte. Gewoonlijk overvalt zij den lijder geheel onverwacht en maakt hem, die nog kort te voren het vrije gebruik had van al zijne ledematen en zintuigen, tot een hulpbehoevend wezen, welks aanzien alleen tot diep medelijden stemt.

Het gebeurt niet zelden dat zulke ongelukkigen, mits ze in hunne geestvermogens niet gekrenkt zijn, trachten hun gedachten op schrift te brengen. Zoo legt men b.v. aan patiënten die door eene beroerte aan de eene zijde verlamd zijn en wier tong den

dienst weigert, eene schalie voor en geeft hun eene griffel in de hand om op die wijze hun wenschen op de schalie kenbaar te maken.

Dit geschrift is nog al leesbaar als de linkerzijde is aangetast, maar om het geschrevene te ontcijferen als de rechterzijde verlamd is en de linkerhand dezen dienst moet verrichten, dan wordt daartoe meer dan Jobs geduld vereischt. De omstaanders kunnen met den besten wil niet wijs worden uit het gekrabbel, en, wat de zaak nog treuriger maakt is, dat hoe menigvuldiger men de proef herhaalt, de arme patiënt des te zenuwachtiger wordt.

Dr. Brichwold te Breslau heeft van die soort lijders eene bijzondere studie gemaakt en is na herhaalde proefnemingen tot de ontdekking gekomen, dat diegenen, die ten gevolge van een beroerte aan de rechterzijde verlamd zijn, wanneer zij zich in schrift verstaanbaar willen maken, steeds spiegelschrift schrijven.

Dit merkwaardige feit zal hieruit moeten verklaard worden, dat een deel der organen, die geleerd hebben van de linker- naar de rechterzijde te schrijven, in de linkerzijde der hersenen ligt, en daar verlamd is, zoodat de gewone manier van schrijven niet gevolgd kan worden. Daarentegen wordt onwillekeurig door de gezonde hersenen der rechterzijde de gewone beweging van de rechterhand, die zich al schrijvend van het lichaam verwijdert, op de linkerhand overgebracht, zoodat deze zich van de linkerzijde beweegt gelijk de rechterhand zich naar de rechterzijde placht te bewegen, en dus spiegelschrift schrijft. Zoo is men nu in staat, het onleesbaar geheimschrift van zulke ongelukkigen te ontcijferen. Een spiegel is daartoe het beste middel.

Dat deze ontdekking voor de wetenschap groote waarde heeft, is ontwijfelbaar zeker, maar groot is óók haar waarde voor den zieke, die nu niet meer alle pogingen ijdel ziet om zich verstaanbaar te maken.

Tegen den steek eener wesp of bij.

Wie er geene ondervinding van heeft, kan niet gelooven wat pijn de steek eener wesp of bij veroorzaakt. Gewoonlijk zit daarbij nog de angel in de wond, en in dat geval moet natuurlijk ons eerste werk zijn te trachten hem er uit te halen. Heeft men vliegenden geest in huis, dan bestrijkt men daarmede met een penseeltje de wond, anders met azijn, of laat er eenige korrels gewoon keukenzout op smelten; legt men er vervolgens warme pap op, dan wordt de pijn daardoor aanmerkelijk verzacht.

Beelden en gedachten van Jean Paul.

Door lichamelijke schoonheid alleen den huwelijksband te willen vlechten, zonder dat verstand en hart, die alleen op den duur boeien, er hunne hechte draden tusschen voegen, is even dwaas als wanneer men een bloemenkrans uit louter bloemen zonder de stengels zou willen maken.

***

Het oog der ziel wordt door dat des lichaams afgebeeld, dat door tranen moet bevochtigd worden, opdat de sterkte van het licht getemperd en vreemde vijandelijke lichamen uit hetzelve zachtelijk worden verwijderd.

***

Maak evenwel onderscheid tusschen lijden. Dat van eene schoone ziel is lentevorst, welke het warme jaargetijde voorafgaat, doch het lijden van eene verdorvene ziel is herfstvorst, die slechts eenen harren winter aankondigt.

Het huis van den Beurtschipper.

Inleiding.

Mijne geboorteplaats ligt aan eene der zijrivieren van den Rijn, eene der laatste, die hem haar cijns der Noord-Duitsche vlakte toevoeren, alvorens hij de Nederlandsche grenzen overschrijdt. Deze bijna tot haren oorsprong bevaarbare rivier is de hoofd bron van het bestaan van een groot gedeelte der bewoners mijner woonplaats. Zij bevordert niet alleen een druk handelsverkeer met bouwhout en ijzerwaren naar Holland, maar ook op de werven buiten de Waterpoort der kleine stad wordt een groot aantal der stevige zeilschepen gebouwd, die vroeger den Rijn zelfstandig bevoeren, terwijl zij thans door sleepbooten getrokken massa's koopmansgoederen langs den grooten waterweg op en af vervoeren.

Behalve hare levendige hoofdstraten bezat mijne geboortestad eene straat, die zich wel in breedte en lengte met de beste daarvan meten kon, doch, dewijl zij op geen der poorten uitliep, buiten het verkeer lag. Hare bewoners bestonden meerendeels uit handwerkslieden en kleine koopliën; doch zij bezat ook menig deftig oud familiehuis, met statigen gevel, hoogen stoep en breeden ingang.

Gedurende verscheidene jaren achtereen voerde mijn weg mij door dit stille gedeelte van het stadje, daar ik een leerling der kloosterschool van de vrome fraters Franciscanen was. De hoofd vleugel van het gebouw en de westzijde der daartoe behoorende kerk lagen aan de stille straat. Tegenover het portaal der kerk liep eene smalle steeg, de Jacobssteeg, in de Klooster- of eigenlijk Doornstraat uit. Rechts en links van het steegje lagen twee der genoemde deftige gebouwen. Op den keper beschouwd, paste deze benaming eigenlijk slechts op het zuidelijk aan de Jacobssteeg grenzende huis. Het tegenoverliggende vertoonde ook nog wel de sporen van de welgesteldheid, waarin degene, die het had laten opbouwen, zich had moeten verheugen; maar zij waren zoodanig overweldigd door de blijken van verwaarloozing,

ja van beginnend verval, dat de arme overblijfselen van vroegere pracht slechts dienden om de tegenwoordige veronachtzaming des te opvallender te maken.

Verscheidene jaren lang hield ik het oude huis voor onbewoond, daar ik zijne halfblinde vensters nooit geopend en de breede, rijk gebeeldhouwde, met een zwaren, koperen klopper voorziene deur, steeds gesloten zag. Mijne speelmakkers beweerden echter, dat er eene uit Oost-Indië geboortige heks in huisde en noemden het oude gebouw het Huis van den beurtschipper. Ik onderzocht nooit wat hen tot de laatste benoeming berechtigde en ik was te zorgvuldig opgevoed om aan de eerste bewering het minste gewicht te hechten. Op zekeren dag echter zou ik mij tot mijne blijde verrassing overtuigen, dat het doodsche gebouw werkelijk door eene toovergodin bewoond werd, niet door eene afzichtelijke heks nogtans, maar door eene lieve nimf, zoo als geen der sprookjes van Grimm of Perrault ze zoo liefelijk aan te wijzen had. De zware huisdeur stond een weinig open en door de spleet gluurde een lachend, rozig kindergezichtje, omfladderd door rijk, glinsterend zwart krullend haar en verhelderd door twee groote vroolijke oogen, die even helder en even blauw waren als de blinkende zonnige hemel, die zich boven de stille straat uitspande.

De geschiedenis van dit schoone kind, welks aanblik mij dien lang vervlogen dag onvergetelijk maakte, is in de volgende bladzijden opgeteekend.

I.
De beurtschipper.

Een der grootere beurtschepen, die in het tweede kwart onzer eeuw den Rijn tusschen Arnhem en Rotterdam plachten te bevaren om passagiers en lichte koopmansgoederen te vervoeren, lag op een schoonen herfstdag tot de afvaart gereed. De eigenaar en kapitein van het vaartuig, een jonge, knappe man, slank en beweeglijk, gespierd en door de zon verbrand, met donker krulhaar en kleine, lustige bruine oogen, stond op zijne eenigszins verhoogde plaats aan het roer en wilde juist aan de knechts het teeken tot het afstooten van den wal geven, toen zijne blikken nog eens toevallig langs den oever der rivier zwierven. Dit had ten gevolge, dat hij het bevel, hetwelk reeds op zijne lippen zweefde, terug hield; want op de kade kwam in de verte eene dame aansnellen, die door roepen en wenken het vertrek van den beurtschipper scheen te willen vertragen. Dewijl een pakdrager haar met een klein koffer volgde, maakte de kapitein daaruit op, dat zij van zijn vaartuig voor eene reis wenschte gebruik te maken. Behalve eenige oude Munsterlandsche linnenkoopers, die hunne waren in het rijke Holland voordeelig dachten van de hand te zetten, had hij geene passagiers aan boord en dus achtte hij het der moeite waardig, de nadering der vreemde dame af te wachten.

Hij zag zich in zijne veronderstelling niet bedrogen; de dame wenschte naar Rotterdam mede te reizen. Weldra zat zij op een gemakkelijk plaatsje naast de in de kajuit voerende deur in de schaduw van een groot fel groen zonnescherm, dat in het oogvallend op hare zwarte kleeding afstak.

Het was eene vrouw van eene groote, nette gestalte en zij kon de veertig jaren zoo nabij zijn als de beurtschipper de dertig, dat wil zeggen, het kon nog twee jaren duren, eer zij ze bereikte. Zij had zwaar, donkerblond haar en ongewoon schoone blauwe oogen. Maar niettemin was zij leelijk; want haar aangezicht, welks ovale vorm en rechte neus verrieden, dat het door de natuur regelmatig gevormd was geweest, was vreeselijk door de pokken geschonden.

Toen het schip zich in het goede vaarwater bevond, vertrouwde de kapitein het roer aan een der knechts toe, en knoopte een gesprek aan met zijne mannelijke

passagiers, doch hield daarbij de dame naast de kajuitsdeur onafgebroken in het oog. Het was een goedhartige man en het deed hem leed, dat zij eene voor de toenmalige begrippen niet onbeduidende reis zoo geheel alleen moest doen en reeds uren lang geduldig en bescheiden op hare plaats zat. Zij kwam hem bedroefd en verlaten voor en daarom wilde hij haar de zekerheid geven, dat zij zoo lang zij op zijn schip was, op eene fatsoenlijke, ja eerbiedige behandeling kon rekenen. Uit de weinige woorden, die zij bij het aan boord komen met hem gewisseld had, had hij vernomen, dat zij geene Hollandsche, maar eene Duitsche was. Daarom sprak hij haar niet aan in de taal van het land, waar zij zich op dat oogenblik bevonden, maar in die, welke hij te recht voor hare moedertaal hield.

'Een schoone dag, mevrouw,' begon hij, op haar toetredende en zijn glimmenden wasdoeken hoed hoffelijk oplichtende; 'geheel als gemaakt voor eenen tocht op het water.'

'Ja, kapitein, wij konden geen beter weer wenschen.'

'Maakt gij voor den eersten keer eene reis naar Holland, mevrouw?'

'Voor den eersten keer, mijnheer. Land en menschen zijn mij nog teenemaal onbekend.'

'Het is een rijk land en er wonen goede menschen in,' verzekerde de kapitein met blijkbaar welbehagen.

'Gij schijnt uw vaderland zeer lief te hebben.'

'Mijn vaderland? - Dat is Duitschland. Maar een halve Hollander ben ik toch; mijne moeder was uit Delft.'

'Aha! dat verklaart mij eene kleine eigenaardigheid, die ik in u opmerkte.'

'Werkelijk? - Mag ik weten welke het is?'

'Wel zeker. Gij spreekt het Duitsch zuiver en vlug, doch met de uitspraak van een Hollander; en het Hollandsch spreekt gij, voor zoover ik het beoordeelen kan, wel even goed als een geboren Hollander, maar toch met een ietwat vreemden tongval.'

'Kijk, kijk, hoe fijn toch vrouwenooren zijn. - Wat ik echter, zonder onbescheiden te zijn, vragen wilde - wordt mevrouw in Rotterdam verwacht?'

'Verwacht? - Neen, kapitein, er is daar niemand, dien ik ken.'

'O zoo; dus gaat de reis verder?'

'Neen, ook niet. Eene zaak voert mij naar Rotterdam, die mij verplicht, daar eenige dagen of weken mijn verblijf te nemen.'

'Neem mij niet kwalijk, mevrouw.'

'Vergun mij eene dwaling weg te nemen, waarin gij verkeert,' viel zij hem lachende in de rede. 'Ik ben niet gehuwd en het komt mij voor, alsof ik mij eene eer laat bewijzen, die mij niet toekomt, als gij mij voortdurend "mevrouw" noemt.'

Hij spitste de volle, roode lippen, als had hij lust om te fluiten en zijne kleine vroolijke oogen pinkten veelbeteekenend, terwijl hij onbedachtzaam antwoordde: 'Ja zoo! dat had ik wel bijna kunnen denken, want....' Hij ontmoette den blik van haar ernstig, blauw oog, dat met eene soort van geduldige minachting op hem rustte, en hij werd zich de grove onwellevendheid bewust, die hij op het punt stond haar te zeggen. Tot achter de ooren rood wordende, verstomde hij en vatte met een voorkomen van hulpelooze verlegenheid het gouden ringje, dat zijn rechter oor sierde, tusschen duim en wijsvinger, terwijl hij met de linkerhand flapte, als had hij zich de vingers verbrand. Hij plachte dit altijd te doen, als hij, gelijk hij zich uitdrukte, vastgevaren zat.

Zijne onbeholpen verbijstering stond hem uiterst komiek en bewees te gelijker tijd duidelijk, dat de onbeleefdheid, waaraan hij zich bijkans schuldig gemaakt had,

in het geheel niet opzettelijk gemeend was. Het lichte misnoegen, dat in het gemoed der vreemde opgewekt was, maakte daardoor plaats voor eene opwelling van plaagzucht. Zij lachte en zeide op schertsenden toon: ‘Ik wil voor u uitspreken wat gij uit beleefdheid meent te moeten verzwijgen: ik ben te leelijk dan dat eenige man op de gedachte hadde kunnen komen mij zijne hand aan te bieden.’

Was het hare bedoeling geweest, aan zijne verlegenheid een einde te maken, dan had zij zich niet van het rechte middel daartoe bediend. Hij geraakte letterlijk buiten zich zelven van verlegenheid en stamelde een vloed van onsamenhangende verontschuldigingen. Hij was een te plompe schipper, meende hij, die niet met fijne dames wist om te gaan en verzekerde dan schuchter, dat zij een zeer goed gebouwd vaartuig was, onder welks vlag elke knappe

man het zich tot eene eer rekenen moest te mogen zeilen.

Zij schudde lachend het hoofd. ‘Laat het zoo goed zijn, kapitein. Ik ken mij zelve zeer nauwkeurig en ben lang het verdriet te boven over de verandering, welke de pokziekte in mijn uiterlijk heeft teweeggebracht. Maar er zijn ook sinds negentien jaren verloopen en zulk eene tijdsruimte, rijk aan menigvuldige ervaringen, is wel geschikt, om ons de dingen naar hunne werkelijke waarde te leeren schatten. Zoo heb ik ook terstond de welwillendheid opgemerkt, waarmede gij u beijverdet, mij, alleen reizende vrouw, te onderhouden. Zulk eene onbaatzuchtige voorkomendheid weet ik op prijs te stellen en zij strekt mij tot waarborg dat ik geene vergeefsche bede tot u richt, als ik u om een goeden raad verzoek. Ik zou gaarne een fatsoenlijk en niet te duur logement in Rotterdam weten.’

De jonge kapitein was blijkbaar verheugd over het bewijs van vertrouwen, dat in dit verzoek der vreemde lag opgesloten. Hij verzekerde met vuur, dat hij al zijne ondervinding, al zijne plaatselijke kennis te harer beschikking stelde en zelfs de terugreis naar Duitschland niet aanvaarden zou, alvorens hij een in alle opzichten passend en bevredigend onderkomen voor haar gevonden had.

Hij hield stipt zijn woord. Nog voor hij zijne eigene zaken beredderd had aan wal - zoo betitelde hij namelijk zijn verblijf op het land in tegenstelling van dat op het water - had zijne Duitsche gezellin een klein, maar kraakzindelijk kamertje bij goede burgermenschen betrokken, die haar ook tegen eene billijke vergoeding ontbijt, middagen avondeten verschaften. Zij had zich bij die menschen onder den naam van juffrouw Kunegonda Fehring bekend gemaakt en werd door hen met die achting en onderscheiding behandeld, welke hare beschaafde manieren haar, ondanks hare leelijkheid, bijna overal verwierven.

De beurtschipper had voldoende lading ingenomen, eenige passagiers hadden zich aangemeld om de reis mede te maken en zoo was hij omstreeks acht dagen na zijne aankomst te Rotterdam gereed de langdurige en lastige vaart stroomopwaarts tot Wezel te ondernemen. Bijna elken avond had hij een bezoek bij juffrouw Fehring afgelegd, en telkens had hij haar en hare huisgenooten in de beste eendracht aangetroffen. Toen hij echter den avond te voren afscheid nam, was de hospita met eene zekere geheimzinnigheid met hem uit de kamer gegaan en had hem in den gang toegefluisterd:

‘Het ziet er slecht met haar uit; zij heeft vandaag zooveel geweend, dat zij zich best in hare tranen had kunnen baden.’

‘Juffrouw Fehring?’ vroeg de schipper bekommerd.

‘Ja, zij, kapitein. Zij heeft hier aan de rechtbank te doen gehad en dat moet niet naar wensch uitgevallen zijn. Zij moet wel op eene erfenis gehoopt en zich daarbij misrekend hebben.’

‘Dat zou mij leed doen.’

‘Mij ook. - Als zij ons maar niet de huur en het kostgeld schuldig blijft.’

‘Maak u daarover niet bekommerd, juffrouw Bennekom. Ik heb haar bij u gebracht en spreek voor haar borg. Zorg slechts goed voor haar. Voor mijn vertrek kom ik nog naar haar zien.’

Dit gesprek met juffrouw Bennekom bedierf de nachtrust van den kapitein. Het was alsof de zorgen der vreemde dame drukkender voor hem waren dan zijne eigene; want deze hadden hem nog nooit uit den slaap gehouden.

Den volgenden ochtend begaf hij zich vroegtijdig naar Kunegonda Fehring's woning en bracht haar in haar eigen kamertje een bezoek. Het tienjarige dochtertje des huizes had hem naar boven gebracht en de deur der dame voor hem geopend, eer hij aankloppen kon. Derhalve werd zij door zijn binnentreden verrast. Zij zat in de eenvoudige, maar fijne zwarte kleeding, die zij steeds droeg, voor het kleine raam; maar het gewoel op de kade en de gracht, die langs het huis liepen, scheen hare aandacht niet te boeien. Zij zag diep bekommerd voor zich en op hare smalle, blanke handen, die gevouwen in haren schoot lagen, vielen langzaam enkele groote tranen af.

Op dit gezicht schoof de schipper het meisje ijlings uit de kamer, sloot stil de deur en bleef in de grootste verlegenheid staan. Hij wist niets beters te doen, dan luid zijne keel te schrapen, en als hij daardoor de opmerkzaamheid der dame getrokken had, haar met eene zijner beste buigingen een goeden morgen te wenschen.

Zij streek haastig over het gelaat en beantwoordde zijn groet met de vriendelijke vraag:

‘Aha! kapitein - gij komt zeker afscheid van mij nemen?’

‘Ja, juffrouw Fehring. Dat is te zeggen, ik ben gereed om af te varen; als het echter verlangd wordt, kan ik nog wel een paar dagen in Rotterdam blijven.’

‘Is er dan iemand, die dat zou verlangen?’ vroeg zij weder, niet begrijpende, waarop zijne bemerking doelde.

‘Dat is het juist, wat ik niet weet, mejuffer. Als wij den Rijn afzakten, zeidet gij, dat gij in Rotterdam misschien weken, misschien ook slechts eenige dagen zoudt moeten blijven. Gij zijt nu acht dagen hier en zoudt misschien kunnen weten, hoe lang gij nog hier zult blijven. Als het nu enkel een paar dagen gold, dan - ik zou het mij tot eene groote eer aanrekenen - dan kondet gij de terugreis op hetzelfde schip maken, op hetwelk gij hierheen gekomen zijt.’

‘Als het eenige dagen gold? Zeidet gij niet gisteren, dat gij voor de terugreis gereed waart en die in ieder geval heden zoudt aanvaarden?’

‘Dat wel, mejuffrouw Fehring. Maar zooals ik zeg, het doet er niet toe of ‘Corneeltje van der Vliet’ - gelijk gij weet is dit de naam van mijn schip - eene halve week vroeger of later in Wezel aankomt. Als gij mij derhalve de eer wilt aandoen, nogmaals daarmede onder zeil te gaan.... dan.... dan... met uw verlof, in sierlijke reden ben ik niet te huis. Maar eene eer en eene vreugd zou het wezen - dat kunt gij gerust gelooven, mejuffrouw.’

De kapitein was in zijn aangezicht even rood als de doek van oostindische zijde, die hij om zijn wijden hemdkraag geslagen had en de vingers zijner rechterhand klemden weder het kleine gouden oorringje vast, terwijl hij met de linker in de lucht flapte. Hij had echter volstrekt niet verlegen behoeven te worden, want Kunegonda Fehring wist zijn edelmoedig aanbod naar waarde te schatten.

Zij reikte hem met welgemeende hartelijkheid de hand en dankte hem met warme woorden voor zijne goedheid; maar zij voegde er treurig bij, dat zij vreesde zijn aanbod om weder terug te reizen van de hand te moeten wijzen. Hare zaken in Rotterdam waren wel afgedaan, maar.... zij bleef steken, sloeg de handen voor het gelaat en borst in tranen uit.

‘Kom, juffrouw Fehring.... beste juffer,’ verzocht de kapitein met eene bewogen stem, ‘ween toch niet. Dat moogt gij niet doen zoolang gij nog een goeden vriend hebt, die u gaarne en met al de hem ten dienste staande middelen behulpzaam zijn wil. Wat is het dan?.... Gij hebt de zaken afgedaan, die gij hier bij de heeren van het gerecht hadt.... Is het dan niet goed afgeloopen?’

‘Goed? - zoo slecht als het maar kan. Met het overschot mijner bezitting maakte ik deze reis, in de hoop, hier eene kleine erfenis te aanvaarden. Zij zou toereikende geweest zijn, mij een hoewel bekrompen doch genoegzaam bestaan te verzekeren; ik zou er mij verheugd mede tevreden gesteld hebben, ofschoon ik eenmaal betere dagen gekend heb. Maar mijne bescheiden hoop is op eene gruwzame wijze vernietigd geworden.’

‘Dat is hard, zeer hard. Maar is er niets tegen te doen?.... Mogelijk was het testament aan te vallen....’

‘Het testament, dat mij tot eenige erfgename mijner tante, juffrouw Gerritje van Buuren benoemt, is volkomen geldig; niettemin is de nalatenschap voor mij verloren. Wanneer de weinige guldens reisgeld, die ik nog bezit, verbruikt zijn, heb ik niet de geringste middelen van bestaan meer.’

‘Dat is hard, zeer hard,’ herhaalde de kapitein, bijna even diep bekommerd als de zacht weenende vrouw. ‘Niettemin zou ik op mijn verlangen terug willen komen, dat gij u op de terugreis naar Wezel - tot daar gaat mijne reis - bij mij mocht aansluiten. Als men treurig is, is men er onder vreemden slechter aan toe dan onder goede bekenden en - neem mij niet kwalijk, geëerde juffrouw - het komt mij waarlijk voor als hadden wij elkander ons geheele leven lang gekend als een paar goede buurkinderen.’

Zij moest in weerwil harer droefheid lachen, en reikte andermaal aan den trouwhartigen trooster de fijne hand. Hij greep die vast en drukte ze met warmte, terwijl hij zichtbaar verlicht uitriep:

‘Ziet gij, ik heb u aan het lachen gemaakt. Dat zou een vreemde niet gedaan gekregen hebben. Dus, juffertje, ingepakt.... Niet?.... Gij schudt het hoofd?.... Is er iets op mijn schip dat u niet aanstaat, dan wil ik het gaarne veranderen - als ik slechts weet waar de fout zit.’

‘O neen, neen; ik zou mij zeer gelukkig achten als ik met u terugreizen kon. Wanneer ik echter het weinige wat ik bezit, als reisgeld verbruik dan heb in het geheel geene middelen van bestaan meer. Ik had daarom het besluit opgevat hier op deze plaats naar werk uit te zien, om reeds dadelijk iets te verdienen, alvorens ik den laatsten cent uitgegeven heb.’

De schipper schudde het hoofd. Kunegonda's plan beviel hem in het geheel niet en hij gaf dit ook onbewimpeld te kennen.

‘Dat is niets gedaan, mejuffrouw. Hoe zoudt gij eene vreemde, eene Duitsche, in Rotterdam uw kost verdienen?’

‘Ik ben van plan les in het Duitsch te gaan geven.’

‘Dat levert u niets op. In voorname huizen heeft men gouvernantes, en bij mindere burgermenschen zoudt gij met les geven ter nauwernood het zout, laat staan uw brood verdienen. Wees verstandig, juffrouw Fehring. Luister naar den raad van een man, die het goed met u meent en de plaatselijke toestanden beter kent dan gij. Laat uwe pakkage aan boord brengen en maak gemeenschappelijk met mij de tehuisreis. In Wezel blijft de Corneeltje van der Vliet liggen, tot zij gelost en weder geladen is; daarmede gaan een goede acht dagen weg. In dien tusschentijd ga ik met mijne kleinere schuit op naar Heibedorf, om daar af te leveren, wat ik voor de kleine kooplieden heb medegebracht. Gij kondet mij geen grooter genoegen doen dan mij daarheen te vergezellen. Sinds den dood mijner ouders is mijn huis geheel verwaarloosd. Er is niemand in dan eene oude meid, die met Willem, den scheepstimmerman, en de beide leerjongens er in woont. Het zou zeer goed wezen indien eene zorgvuldige vrouw eens voor eenige maanden het bestuur mijner

huishouding op zich nam. Als het u niet te gering is de zaken van een eenvoudigen man, gelijk Cornelis Janssen is, in orde te brengen, dan zou hij u zeer dankbaar zijn voor uwe goedheid.'

Dit voorstel met evenveel kieschheid als goeden wil gedaan, werd door de verlatene Kunegonde met diepe erkentelijkheid aangenomen. Nog denzelfden dag ging zij met haren goedhartigen beschermer onder zeil, om van de haar in zijn huis aangeboden gastvrijheid gebruik te gaan maken. Had hij reeds gepoogd haar de reis naar Rotterdam zooveel mogelijk te veraangenamen, zoo was hij er voortdurend op bedacht, haar op de terugreis zooveel verstrooiing te bereiden als in zijn vermogen lag. Bij elke grootere plaats, die zij op hunne vaart ontmoetten, liet hij aanleggen en ging met zijne gast aan land om haar alles te doen bezichtigen wat hij voor schoon of merkwaardig hield, en op het schip zelf had hij alles zoodanig weten in te richten, dat juffrouw Fehring zoo min mogelijk de gemakken ontbeerde, waaraan eene welopgevoede vrouw behoefte heeft.

(*Wordt vervolgd.*)

De Patent-Steenbouwdoos.
Een vermakelijk en nuttig geschenk voor groote en kleine kinderen.

Onder de vele, wij hadden bijna geschreven ontelbare plichten, welke de hoofdopsteller van een tijdschrift als het onze tegenover zijne lezers te vervullen heeft, behoort ook het verschaffen van inlichtingen omtrent het nieuwe, dat op het gebied van opvoeding en vermaak voor de kinderen verschijnt.

Nu St. Nikolaas en Nieuwjaar voor de deur staan en vele ouders reeds de keuze der giften voor hunne kinderen bepraten, achten wij het niet ongepast eene bladzijde aan dit onderwerp in de *Nieuwe Belgische Illustratie* te wijden.

Daartoe meenden wij gereedelijker te moeten besluiten nu ons door een vriend uit Duitschland eenige inlichtingen werden gezonden omtrent de Patent-Steenbouwdoozen van het huis F. Ad. Richter & C$^{ie.}$ te Rudolstadt en Rotterdam, welke bouwdoozen onzes inziens volkomen aan de eischen beantwoorden, die men in onzen tijd aan een degelijk geschenk voor de jeugd mag stellen, en daarom hier in België een grooten afzet verdienen.

Maar, zullen misschien eenige onzer lezers opmerken, aan giften voor kinderen mangelt het toch niet; wandel eens voorbij de groote bazars te Antwerpen of te Brussel en gij zult verwonderd staan over de rijke keuze van nijverheids-producten, die daar tentoongesteld zijn.

Wij zullen ons wel wachten dit tegen te spreken, doch ons dunkt dat een goed geschenk voor kinderen nog iets anders moet zijn dan een bloot vermaak: al spelende moet het meisje en de jongeling er zich mede onderrichten, hunnen geest scherpen en veredelen kunnen. Houdt men nu deze eischen voor oogen, dan gelooven wij met recht te mogen zeggen, dat er wel degelijk mangel aan goede en geschikte geschenken voor onze kinderen bestaat.

De steenbouwdoos van het huis Richter vult, naar het ons voorkomt, hier eene wezentlijke leemte aan en boezemde ons dadelijk zooveel belangstelling in dat wij eenige uittreksels uit de prijs-couranten en handleidingen van den fabriekant zelf hieronder laten volgen: De Patent-Steenbouwdoos is in de laatste jaren in Duitschland, Nederland en Engeland het onderwerp van de vleiendste besprekingen in de voornaamste tijdschriften en dagbladen geweest; zoowel te huis als in de scholen wordt zij in die landen door kinderen van elken leeftijd, ja zelfs door volwassenen als tijdverdrijf en leermiddel bij uitnemendheid gebruikt, en heeft zich daar eene befaamdheid verworven, welke door geen ander speelgoed geëvenaard wordt. Waaraan dankt de Patent Steenbouwdoos dezen buitengewonen opgang? Eenvoudig aan hare uitmuntende eigenschappen als speel en opvoedmiddel. Het materiaal, waarmede de jongeling hier bouwt is echte steen. De vormen dier steenen zijn zoo kunstig afgewerkt dat het oog van den bekwaamsten bouwmeester er geen foutje aan zal ontdekken, terwijl hunne afmetingen allen volgens het meterstelsel afgepast zijn; de toekomstige teekenaar of bouwmeester kan hier dus zijn oog reeds oefenen, en voor scholen ligt om deze reden een uitstekend hulpmiddel bij het teekenonderwijs in deze doozen besloten. De kleuren der steenen zijn: geel als mergel, blauw als arduin of lei en rood als briksteen, zoodat de daarmede opgestelde gebouwen volmaakt op bouwwerken in het groot gelijken, hetgeen eene bijzondere aantrekkingskracht op het oog der kinderen uitoefent. Wat deze Patent-Steenbouwdoozen evenwel bij

uitnemendheid geschikt maakt voor geschenken op feestdagen als St. Nikolaas, Nieuwjaar en andere, is, naast hare zeer gematigde prijzen, de mogelijkheid die elken kooper aangeboden wordt, om zoodra dit vroeger of later gewenscht is, bij de oude doos voor een geringen prijs eene aanvullingsdoos te koopen, waardoor het aantal steenen der eerste systematisch vergroot en het getal voorbeelden met nieuwe vermeerderd wordt. De voorbeelden-albums, welke ons ter hand kwamen (met verklaring in alle talen) bewijzen dat door de fabriekanten van de Patent-Steenbouwdoozen, geene moeite noch kosten gespaard zijn, om alles zoo kunstvol mogelijk te doen uitvoeren.

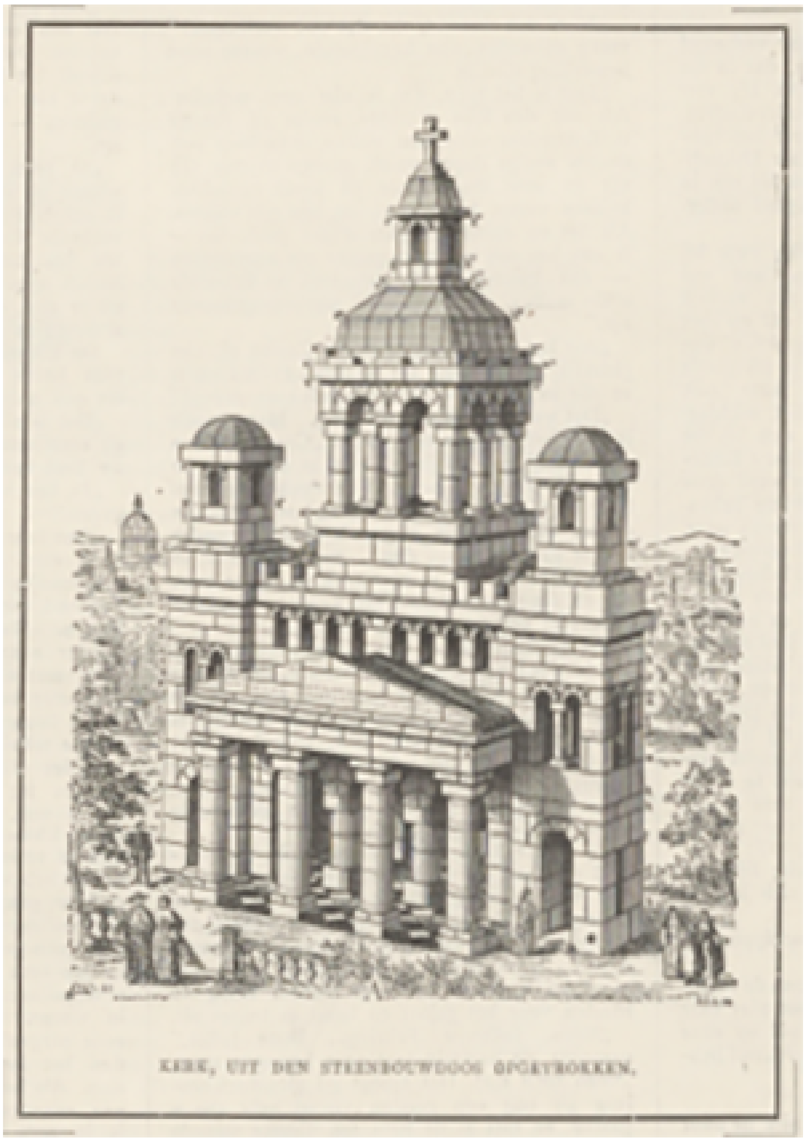

KERK, UIT DEN STEENBOUWDOOS OPGETROKKEN.

De gebouwen zijn volkomen zuiver geteekend, stijlvol, modern, en maken in den kleurendrnk, waarin ze uitgevoerd zijn, een verrassenden indruk.

De bovenstaande illustratie is aan een der voorbeelden afleveringen ontleend; wij geven ze hier evenwel slechts in gewonen zwartdruk weer.

Wij gelooven niet beter dit artikel te kunnen besluiten dan door het overnemen van een paar brieven aan den fabriekant gericht waaruit blijken kan dat eerstens: de steenbouwdoos van het huis Richter ook voor volwassenen eene groote aantrekkelijkheid bezit, en tweedens: dat voor zieke, sukkelende kinderen geen beter tijdverdrijf te vinden is. Ten slotte volgt een attest van drie in Duitschland welbekende

leeraren, dat wij insgelijks in de geïllustreerde prijs-couranten vinden, welke naar wij vernemen, kosteloos op elke aanvraag door de firma F. Ad. Richter & C$^{ie.}$ te Rotterdam en Rudolstadt (Thür) verzonden worden:

Een gepensioneerd officier, de majoor Swoboda te Dresden, schrijft:

'Uwe Patent-Steenbouwdoos moet, als ik mij niet bedrieg, den lof wegdragen van elkeen, die er kennis mede maakt. Door een vriend er opmerkzaam op gemaakt kocht ik voor mijn 19 jarigen zoon de doos N°. 17. Aanvankelijk scheen het geschenk niet den verwachten gunstigen indruk op den jongeling te maken, ik zelf echter was er dadelijk ten zeerste mede ingenomen door de zuivere, nauwkeurige afwerking van het bouwmateriaal. Intusschen duurde het niet lang of mijn zoon maakte er zijn lievelingsarbeid van en ik, die hem dikwijls helpen moest, vond er een gezellig tijdverdrijf in.... Een bijzonder vermaak levert het bouwen met uwe steenen naar eigene ideëen op. Gij weet dat ik herhaaldelijk nieuwe steenen bestelde om in staat te zijn grootere bouwwerken uit te voeren en om ronduit te spreken, moet ik zeggen dat de Patent-Steenbouwdoos voor mijzelve eene bron van degelijke bezigheid geworden is....'

Mevr. Arcularis te Blomberg bij Detmold had een zoon, welke sinds jaren sukkelende, niet ter school kon gaan en met een helder hoofd de grootste behoefte had aan een niet te vermoeiend, doch te gelijker tijd opwekkend tijdverdrijf. De moeder maakte met de steenbouwdoos kennis en schreef in den loop van 1885: Ik heb met mijne beide doktoren over uwe steenbouwdoos gesproken. Voor herstellenden is het een goed tijdverdrijf, en zieken, bijzonder jongens zijn zoo moeielijk bezig te houden. Onze dokter behandelde nog een knaap, welke het been gebroken had. Hij bezorgde hem op mijn aanraden eene Patent-Steenbouwdoos en ziet de vroeger zeer ongeduldige zieke is nu stil en opgewekt met deze tijdkorting.

Om te eindigen nemen wij het attest over der drie onderwijskundigen:

'De Patent Steenbouwdoozen, welke in de fabriek van F. Ad. Richter & C$^{ie.}$ gefabrikeerd worden, onderscheiden zich van de vroeger gebruikte bouwdoozen in beginsel daardoor dat de blokken uit werkelijken steen bestaan. Het bouwen met de steenen, in natuurlijke steen- en leitinten gekleurd, mag niet alleen als een aangenaam tijdverdrijf, niet slechts als eene onuitputtelijke bron van nieuw vermaak voor de kinderen, maar ook en vooral als eene tot vruchtbaar nadenken opwekkende bezigheid beschouwd worden.... Wij aarzelen dus niet deze bouwdoozen ouders en leeraren, van een opvoedkundig standpunt, warm aan te bevelen en den wensch uit te drukken dat dit nieuw onderhoudend spel in de familiekringen eene steeds grootere verbreiding moge vinden.

Rudolstadt, 25 Jan. 1886.
WÄCHTER. Schoolinspecteur.
DR. LEHMAN, Leer, a/d middelb. school.
BISCHOFF, Leer, a/d middelb. school.

Wij behoeven wel niet te zeggen dat wij met bovenstaand oordeel ten volle instemmen en vermelden alleen nog dat de Steenbouwdoozen te Antwerpen, Brussel en Gent in de beste magazijnen verkocht worden.

[Nummer 16]

Onze gravures.

Achtervolgd.

ACHTERVOLGD, NAAR A. MACKEPRANG.

Achtervolgd!

Door wie?

Door grootere en sterkere dieren, die de onverbiddelijke wet des hongers dwingt hunne natuurgenooten te dooden en te verslinden?

Neen, achtervolgd, om zonder opperste noodzakelijkheid, alleen uit bloot vermaak om te slachten, neergeveld te worden door hoogergeschapene wezens dan zij.

Er is inderdaad veel van de slechtere natuur des menschen in dit zoo hooggeroemde en *edel* genoemde jachtgenot. Die zucht om te vernielen, om uit louter baldadigheid een leven te dooven, dat, ofschoon slechts een dierenleven, alleen door de Godheid geschonken kan worden en geschonken is, die trek siert dengene niet, die op de hoogste sport staat van het aardsche geschapene.

Het genoegen van bloed te doen stroomen kan nooit een *edel*, maar een verlagend genot zijn, het moge dan ook eene lievelingsbezigheid van de grooten onzer beschaafde samenleving wezen.

Onze voorouders, die wij barbaren noemen, togen meer ter jacht om nooddruft te bemachtigen dan uit vermaak.

Voor onze tijdgenooten, de kinderen eener fijngevoelige beschaving, is de jacht meer de hartstocht om te dooden dan een middel van levensonderhoud.

Geestesontwikkeling teelt dus niet in alles vooruitgang.

Die beschouwing zal wellicht voor overgevoeligheid uitgekreten worden; doch dan verdragen wij dien spotlach in goed gezelschap: Tollens toch schreef een meesterlijk gedicht, waarin hij de waarde, de heiligheid van het leven - ook als het slechts een dierenleven is - eene roerende hulde schenkt.

'De oudste liedjes zijn de beste,' zegt een spreekwoord, dat wij bij uitbreiding wel op alle poëzij toepassen mogen.

En evenals een oud liedje, bij gelegenheid

aangeheven, altijd door zijne vernieuwde frischheid het oor streelt, zoo ook is het een genoegen voor geest en hart ons, als het pas geeft, een schoongeschreven dichtstuk te herinneren.

Daarom volgt hier voor den lezer:

De Noord-Amerikaansche jager.

De jachtstoet vloog, bij d'eerste straal
Der najaarszon, uit kamp en dal,
Met wapenklank en horenschal,
Met spriet, en mes en roer in 't zaal;
De jachtschreeuw klonk door bosch en velden:
't Zou buffel, ree en eland gelden.

Zoo ving het aan, zoo ging het voort,
De drift naar buit, de dorst naar eer
Ontgloeiden in 't hart van knecht en heer;
Het vluchtend wild werd nagespoord;
De rossen brieschten, schuimden, snoven,
De brakken roken in de kloven.

Zoo ging het voort, berg op en af,
De wouden in, de grebben door,
Langs heiden, met of zonder spoor,
Door stof en slijk in eenen draf,
Langs rotsen en verbrokte paden,
Den spriet geveld en 't roer geladen.

Een hunner echter, min verhit,
Maar meer op kunst en list gevat,
Verkoos een min gevaarlijk pad,
En dwong zijn ros tot zachter rid;
Hij liet zijn makkers voorwaarts stuiven
En spottend hem van verre wuiven.

Hij was wel zeker van zijn buit:
Hij had van jongs door 't woud gezwierd,
De taal geleerd van al 't gediert;
Hij wist, hoe 't loeit, of blaat, of fluit;
En, wat in veld of bosch mocht leven,
Kon hij verstaan en antwoord geven.

Zoo lokte hij uit hol en grot,
Uit ieder veld, uit ieder bosch,
Gazel en bever, wolf en vos,
En kreeg hen langzaam onder 't schot;
En, als zij 't minst aan onraad dachten,
Dan brandde 't lood hun door de vachten.

Ook kwam hij telkens - hij het meest -
Met keur van wildbraad 's avonds weer.
De beker ging te zijner eer
Op menig nachtlijk jagersfeest;
En, liep de kans eens allen tegen,

Hij liet het braadspit nooit verlegen.

Ook nu, - nu school hij weer in 't loof,
En hield den spriet aan d'eenen kant,
Het dubbel roer in de andre hand:
Zoo keek hij uit naar klip en kloof,
En, wel bedekt door struik en doren,
Het hij somwijl zijn lokstem hooren.

En zie! terwijl hij rondom schouwt,
Daar schiet een hinde, vliegensvlug,
Van uit het loof - in 't loof terug -
Nog eens vooruit, en weer in 't hout....
Verwilderd kwam zij aangestoven,
Verdeeld in twijflen en gelooven.

Zij had, verschrikt van 't jachtmisbaar,
Beducht voor 't weerloos jong vooral,
Zich voortgerept langs berg en dal;
Zij dacht, het veulen volgde haar;
Maar, toen ze in 't loof zien nedervlijde, -
Geen veulen kwispelde aan haar zijde.

Och, raadloos sprong zij ijlings op;
Zij riep, zij kreet, zij blaatte luid;
Het kille doodzweet brak haar uit;
Zij vloog langs dal en heuveltop;
Zij zwom door kreken en door vlieten,
En gaf om roeren, noch om sprieten.

En hoor! daar klinkt op eens de stem
Des jagers, die haar kreet verstaat:
Hij antwoordt haar, hij lokt, hij blaat;
Zij hoort, zij hoopt, zij nadert hem....
Wel wijkt zij telkens in 't gebladert,
Maar luistert weer, en hoort, en - nadert.

En eensklaps, - eensklaps staat zij pal....
Dat is geen dwaling, geen bedrog!
Al ziet zij 't niet, zij hoort het toch!
Haar veulen zoekt in 't zelfde dal....
En 't oog geboeid aan struik en boomen,
Wacht, - staart ze vanwaar 't op zal komen.

De sluwe jager, oog en oor,
Legt middlerwijl bedachtzaam aan;
't Zal lijnrecht door de hersens gaan,
Te midden van de horens door....
Geen schooner schot van heel zijn leven!
Dat zal hem nieuwen jachtroem geven.

En, vast van hand, en vast van blik,
Loert, mikt en richt hij wisser steeds;
Zijn vinger raakt den trekker reeds...
O God! hij deinst in eens van schrik!
Zijn boezem jaagt, zijn leden trillen,
Hij dreigt zijn huivring uit te gillen.

Hij zag, - terwijl de hinde tuurt,

De vreugd der hoop in 't zoekend oog,
De vrees, dat haar de hoop bedroog,
De twijfling, die te pijnlijk duurt, -
Hij zag een traan haar oog ontrollen,
En 't bloed scheen hem om 't hart te stollen.

O God! zoo stond ook in zijn jeugd,
Zijn moeder dikwijls op de wacht,
Als hij te laat kwam van de jacht; -
Zoo fonkelde ook haar blik van vreugd;
Ook zulk een traan dreef haar in de oogen,
Tot weer de vreugd dien op deed drogen.

Neen, dacht hij, neen! bewaar ons, Heer!
Als toen een wouddier mij en haar
Op eens gescheurd had van elkaar....
Doch neen! hij had geen denkbeeld meer:
Zijn ziel was van 't besef doordrongen:
De dieren minnen ook hun jongen.

En, kort beraden, ras gedaan!
Hij brandt zijn roer af in de lucht,
De hinde schrikt en rilt en vlucht,
Haar hoeve liet geen teeken staan;
Langs heuvels op, in dalen neder,
Zocht zij haar veulen elders weder.

Maar, toen bij 't feestmaal in den nacht,
Weer heer en knecht zich had verzaamd,
Toen stond de jager diep beschaamd,
Die niets ten disch had aangebracht.
Hij liet de makkers brassen, klinken,
Maar kon niet eten, kon niet drinken.

En, toen hij eindlijk, lang gekweld,
Hun had verhaald, wat hem weervoer,
Toen steeg de spot met luid rumoer,
En schaterde om den weeken held; -
Doch, hoe verguisd en uitgefloten,
Ik had hem graag aan 't hart gesloten.

Een Poolsche landweg.

Het is geen plekje uit de zorgvuldig bebouwde streken van ons vaderland, dat deze gravure ons voorstelt. In onze landbouw-districten, waar geen plekje gronds ongebruikt blijft liggen, waar steenwegen, bruggen en kanalen behoorlijk onderhouden worden en de nette boerenwoningen van welvaart en ordelijken arbeid spreken, zou men tevergeefs zulk een woest landschap zoeken.

Klaarblijkelijk verplaatst de kunstenaar ons hier in een minder gezegend land, een land, dat gebukt gaat onder een juk, waardoor alle vrije ontwikkeling, alle welvaart en vooruitgang wordt belemmerd. Wij zijn hier inderdaad in het ongelukkige Polen, en de Poolsche schilder laat ons door zijn tafereel heel de ellende vermoeden, waaronder zijn vaderland zucht. Zie dien ongebaanden weg, waarop de paarden moeite hebben de lompgemaakte kar voort te sleepen; zie die bouwvallige brug,

slechts uit ruwe planken in elkaar gegooid, het slordig uiterlijk dier boerenwoningen, het verwilderde voorkomen van het geheele landschap, en zeg dan of hier niet zichtbaar iets in de lucht hangt, dat ons onwillekeurig de vreemde overheersching en den Russischen knoet te binnen brengt.

De Sofia-kerk te Constantinopel.

De verschijning van het jongste meesterwerk van Dr. Schaepman, *Aya Sofia*, vestigt ook de aandacht der letterlievende wereld op den grootschen tempel, door keizer Justinianus ter eere der ongeschapen Wijsheid gesticht en door den gevierden dichter tot stof gekozen voor zijn schitterend poëma.

Dat juist deze eeuwenoude tempel, onder alle heiligdommen der aarde, bij voorkeur den blik van den grooten zanger geboeid en zijn dichtergemoed in gloeiende geestdrift ontvlamd heeft, kan geene verwondering baren, als men de groote beteekenis nagaat van dit bouwgewrocht, hetwelk dertien eeuwen over zijne koepels zag heenstrijken. ‘Weinig monumenten,’ zegt Dr. Schaepman in zijn ‘woord ter inleiding’: ‘weinig monumenten torsen zoo geweldig eene historie. Weinig monumenten prediken zoo duidelijk den God der geschiedenis als deze tempel, verrezen ter eere van den Logos, de ongeschapen Wijsheid Gods.’

En heel die geweldige historie roept de ziener voor het oog zijns geestes op om ze in forsch gepenseelde en gloeiend gekleurde tafereelen voor ons verrukt gezicht te doen herleven. Met eene enkele meestergreep verplaatst hij ons in dat plechtig oogenblik, toen keizer Justinianus zijn reuzenwerk voltooid zag en met ten hemel geheven handen in heilige opgetogenheid uitriep: ‘Eere zij God, die mij waardig geoordeeld heeft zulk een werk tot stand te brengen! Salomon, ik heb u overwonnen.’

> ‘Ik triomfeer, o Salomon!
> Schel juichend als de kreet der koningsadelaren,
> Door wolk en neevlen heengevaren
> Bij 't eerste staren in de zon,
> Zoo schoot het trotsche woord in jubelende noten
> Den Basileus van 't hart,
> Hoog boven 't zilvren lied, bazuinen uitgestooten,
> Hoog boven 't vleien van zijn grooten,
> Hoog boven 't psalmgezang in volksrumoer verward.

Ontzagwekkend moet inderdaad de aanblik zijn van het trotsche gebouw, zelfs op dit oogenblik nu het, door de Muzelmannen van den luister zijner gouden mozaïeken beroofd, nog alleen op de majesteit zijner vormen bogen kan. Die majesteit straalt vooral van den grooten koepel, die hoewel kleiner dan die van St. Pieter te Rome, toch een grootscheren indruk moet maken, omdat men hem reeds bij het binnentreden der kerk met een enkelen blik overschouwt, terwijl die van St. Pieter eerst zichtbaar wordt, als men tot onder zijn gewelf voortschrijdt. De *Aya Sofia* vertoont zich ‘daarom groot bij den eersten aanblik, de St.-Pieterskerk wordt het slechts door berekening.’

Maakt echter de huidige Sofia-moskee reeds zulk een indruk, wat moet het dan wel niet geweest zijn, toen het gebouw nog in vollen luister schitterde. Geene kosten toch waren gespaard, om dezen tempel in rijkdom en pracht zelfs dien van Salomon te doen overtreffen. De keizer schreef opzettelijk nieuwe belastingen uit om de gelden voor zijn reuzenwerk te vinden; het *ambo* alleen verslond de geheele jaarlijksche opbrengst van Egypte en al den landvoogden der provinciën werd aangeschreven,

wat er in de gedenkteekenen der oudheid bruikbaars en schoons mocht aangetroffen worden, als bouwstoffen naar Constantinopel te zenden. Zoo kwamen er acht kolommen uit den Diana-tempel te Ephese, even zooveel porfieren zuilen uit den Zonnetempel en verder zuilen en kolommen uit Athene, Troas, van de Cycladen, kortom uit het geheele gebied der oude kunst. Vandaar eene verscheidenheid van mar-

mersoorten, die als een natuurlijke polychromie vormt, en die een schitterend geheel moet hebben uitgemaakt met de rijke beschilderingen en mozaïeken.

Ook de grond kostte schatten van geld, wijl de keizer zich niet tevreden stelde met het terrein, door de oude kerk van Constantijn ingenomen en derhalve een aantal huizen moest aankoopen in de aanzienlijkste wijk der stad, daar de *Aya Sofia* het middelpunt moest uitmaken van het keizerlijk kwartier.

'Boven die opeenstapeling van paleizen, huizen en torens,' schrijft de gravin Hahn-Hahn in haar *Väter der Wuste*, 'verhief zich in Byzantium de reusachtige koepel van het tempelgebouw, dat Justinianus stichtte ter eere der goddelijke Wijsheid, met onze menschheid bekleed, de *Aya Sofia*, dat bewonderenswaardig gedenkteeken, waarin nog heden van alle kanten het christelijk dogma uitschijnt, dat er bij elken voetstap is in gegrift en evenmin valt te miskennen als de vurige en grootsche godsvrucht der oude tijden en het schitterend geloof der kerkvaders. Met kwistige hand waren er de schatten uitgestrooid, die later nog vermeerderd werden toen het gebouw, door eene aardbeving geschokt, hersteld moest worden.

De overlevering verhaalt dat tusschen elken tienden en elfden steen eene heilige reliquie werd ingemetseld. De marmeren zerken glansden als spiegels. Kolommen van porfier, albast, *verde antico* en graniet vormden gaanderijen in de zijbeuken. Zilveren lampen, in den vorm van scheepjes vervaardigd en waarin het eeuwige licht brandde, hingen van het gewelf des tempels af. Van den marmeren vloer rezen zilveren boomen op, wier bloemen vlammen waren. Boven het ambo bevond zich een troonhemel met een gouden kruis, ter zwaarte van honderd pond en met diamanten en paarlen bezet. Twaalf kolommen met zilveren platen bedekt, verhieven zich boven het hek, dat het koor afscheidde, en tusschen die kolommen waren de zilveren standbeelden van den Zaligmaker en Zijne Moeder, vier profeten en de vier evangelisten geplaatst. In het koor stond een altaar, dat op gouden voeten rustte, terwijl het blad uit eene menigte in goud gevatte edelgesteenten en paarlen bestond. De bisschoppelijke zetel was met verguld zilver bekleed en gouden leliën omringden het baldakijn, dat van zilver was. De schatkamer bevatte onberekenbare rijkdommen: 6000 kandelaars van zuiver goud; 7 gouden kruisen elk ter zwaarte van honderd pond; 42000 kelksluiers met paarlen en edelgesteenten versierd; 24 evangelieboeken met gouden sloten en versierselen ter zwaarte ieder van twee quintalen; kelken, wierookvaten en verdere vaten, ontelbaar in getal en onschatbaar in waarde. Negen honderd vijftig priesters verrichtten den goddelijken dienst in dit huis des Heeren.

'Zoo was de *Aya Sofia*, de trots des keizers en der eeuwen, de vreugde der geloovigen, de vergaderplaats van de kleinoodiën der kunst, de schatkamer der juweelen van Byzantium, - toen, den 29^{en} Mei 1453, sultan Mohammed II ze te paard binnendrong en voor het altaar staande blijvende, uitriep: 'Er is geen ander God dan God en Mohammed is zijn profeet.' De goddelijke wijsheid moest toen wijken voor de menschelijke dwaling, en het Lam Gods moest plaats maken voor het fatalistische Kuismeth van den Islam. Het teeken der Verlossing, hoe zorgvuldig ook overal weggevaagd, bleef echter hier en daar onopgemerkt achter; de mozaieken der muren en koepels werden met witten kalk overstreken en vormen zoodoende eene harde en grove tegenstelling met het omringende marmer. Maar eene legende leeft tot heden onder Christenen en Muzelmannen voort, eene legende die het geloof bevestigt, dat de Islam niet altijd op deze plek verblijven zal. Volgens die overlevering droeg een

vroom priester het heilig misoffer op in de *Aya Sofia*, toen de Turken Constantinopel innamen. Op het oogenblik der consecratie werd in de kerk alarm geroepen en de priester bezwoer God met vuur het heilig Lichaam des Heeren voor alle ontheiliging te bewaren. O wonder! op hetzelfde oogenblik omringde de muur des tempels de hostie en den priester....'

Geen, die hem weêr aanschouwde
   Hier in dit aardsche licht...
Maar eenmaal zal hij komen,
   Ten dage van 't gericht.

Als van u is genomen
   De namelooze schand,
Dan zal hij blij voleinden
   De vleklooze offerand;

Dan zal hij blijde zingen
   In vrijheids morgenrood:
'De Christus is verrezen,
   Verrezen van den dood!'

Dan zingen uwe hallen,
   Aya Sofia, 't na,
Dan jubelen uw zuilen
   Hun blij Alleluja!

Dan breken ook de spitsen
   Der stomme minaret,
Naast uwe koepelkronen
   Als wachters neêrgezet.

Dan komen weêr de volken
   Met klinkend feestgeruisch,
Dan straalt weer op uw heuvlen
   Het zegepralend kruis

J.R. van der Lans.

De City en de Lord Mayor van Londen.

De meeste vreemdelingen maken zich een zeer verward en niet zelden een zeer verkeerd begrip van wat zij meenen Engelands hoofdstad, Londen, te zijn. Strikt genomen is Londen Engelands hoofdstad niet. Wat oorspronkelijk Londen werd genoemd, heet thans bij Londenaars, en ook officieel de City, een woord, dat wel eenvoudig stad beduidt, doch in zijne toepassing op Londen zooveel als *oude stad* of *de stad* beteekenen zou.

Daarmede is echter nog lang niet alles gezegd. Het merkwaardige in de City van Londen moet hierin gezocht worden, dat zij, schoon slechts een klein gedeelte van de tegenwoordige Engelsche hoofdstad uitmakende, toch nog hare eigene wetten, haar eigen regeeringsvorm en regenten, hare eigene fondsen, hare eigene jurisdictie, ja, tot hare eigene politie heeft.

De hoofdregent der City, in zekeren zin de burgemeester, draagt den titel van *Mayor* (spreek uit *Meer*). Aan dezen titel wordt nog het adellijk predikaat *Lord* toegevoegd, dat echter bij aftreding weer vervalt. De lord mayor wordt gekozen door, en uit het lichaam van de *Aldermen*, en slechts voor een enkel jaar

De lord mayor heeft een inkomen of, zeggen wij liever, toelage van 100.000 p.s. Zóó onverklaarbaar groot zijn de uitgaven aan zijn ambt verbonden, dat wij de *Mayoralty* gerust als een eerepost mogen beschouwen en die alleen door een buitengewoon vermogend man behoorlijk kan worden bekleed. Zeer ijverzuchtig op dit punt zijn de Citymannen, zoodat nog voor weinige jaren een alderman voor de Mayoralty gepasseerd werd, omdat men hem niet in staat achtte den voornamen burgerstoel 'met waardigheid te bekleeden.' Het City-koopmans-oog had hierin goed gezien, want werkelijk failleerde de bedoelde alderman zeer korten tijd daarna. Met uitzonderingen, zooals deze, wordt de oudste alderman, niet in jaren maar in ancienniteit van rang, tot lord mayor voorgesteld en gekozen. Geen enkel Londenaar buiten de City geboren, geen enkel in de City geborene, die niet tot de vrije mannen der City behoort; ja zelfs koningin Victoria niet heeft bij deze verkiezing eene stem uit te brengen. Alleen doet de koningin weten dat de keuze der aldermen haar gevallig is.

Behalve de geldelijke toelage aan de Mayoralty verbonden wordt den lord mayor gedurende zijn termijn van dienst eene officiëele residentie toegekend. Dit gebouw staande te midden der City en tegenover de Beurs (*Royal Exchange*) heet *Mansion House*, wat eigenlijk *Huis Huis* of *Groot Huis* beteekent. Zijn bouw dagteekent van het jaar 1739, en de kosten moeten 71.000 p. st. bedragen hebben. Aan het uitwendige van het *Mansion House* moet alle schoonheid terstond ontzegd worden, doch het inwendige bevat ten minste onderscheidene prachtige zalen waarvan bovenal de Egyptische zaal dient genoemd te worden. In vroegere tijden bewoonden de lord mayors van Londen een allerprachtigst gebouw, dat iets dieper in de City staat, en zijn ouden naam van *Crosby Hall* draagt.

Bij dit grootsch, aanzienlijk en historisch gebouw voegt het hier eenige oogenblikken stil te staan. De bouw van *Crosby Hall* begon in het jaar 1466, naar order van sir John Crosby, alderman, *warder* van het kruideniergild, mayor, kruidenier en wol-stapelaar. *Crosby-Place*, zooals het toen heette, werd in 1476 door lady Crosby verkocht aan den hertog van Gloucester - spreekt uit *Gloster* - later koning Richard III.

Na Richard III hield Crosby Place spoedig op een koninklijk verblijf te zijn, en bleef het gedurende vele jaren de officiëele residentie der lord mayors. Hier ontving, in 1502, de lord mayor de gezanten van keizer Maximiliaan, en hier troonde in 1516 een excentrieke lord mayor, die zijn intocht in de City deed met een allerzonderlingsten optocht, bestaande, zegt de kroniekschrijver, uit 'vier reuzen, één eenhoorn, één dromedaris, één kameel, één ezel, één draak, zes hobbelpaarden,' waaronder men hier den oorspronkelijken vorm van de vélocipède te verstaan heeft, en eindelijk om den trein te besluiten,.... 'zes naakte jongens.' Niettegenstaande deze geweldige vertooning was de Mayoralty van sir John Rest volstrekt niet gelukkig. Van koninklijk verblijf, lord mayor's residentie en privaat woning van de voorname burgers is Crosby Hall eindelijk afgedaald tot een goedkoopen restaurant.

Om nog even op de vreemde vertooning van 1516 terug te komen, zulke optochten (*shows*) zijn nog niet in onbruik geraakt. Jaarlijks, op den 9^den^ November, bij de installatie van den nieuwen lord mayor kan men er getuige van zijn. De volgers van

de staatsiekoets moeten eigenlijk zinnebeelden van Engelands macht, rijkdom, en, in het geval der zes ‘naakte jongens’, van Engelands pauperisme zijn.

Van den beroemden satirieken schilder William Hogarth bestaat eene *allergeestigste gravure* van zoo'n *Lord Mayor's Show*.

Van deze belachelijke zijde der City-processie kunnn wij overgaan tot de werkelijk historische eereteekens, aan het ambt van lord mayor verbonden. De gouden halsketen, wier pracht onze beschrijving te boven gaat, dagteekent van den tijd van Hendrik VIII en draagt, niettegenstaande de regeering van dezen verfoeielijken monarch, het devies *Domine, Dirige nos*, (Heer, wees Gij onze Leidsman) en de letters SS. d.i. *Sanctissimus.* Bij voorname gelegenheid worden twee zwaarden vóór den lord mayor uitgedragen; het kleinste, het zoogenaamde Parelzwaard, is een geschenk van koningin Elisabeth, De scheede van rood fluweel is overdekt met paarlen, vandaar zeker de naam. Het grootere zwaard, uit koningin Anna's tijd, is van verguld zilver. Beide zwaarden stellen de gerechtigheid en de rechterlijke macht voor, welke laatste de lord mayor dan ook werkelijk in de City uitoefent. Daarover straks. Bij de begrafenis van koning of koningin zou de lord mayor worden voorafgegaan door een zwart, en daarom minder kostbaar zwaard. Een der kostbaarste zwaarden in de City regalia wordt geacht door Paus Leo X aan Hendrik VIII te zijn vereerd vóór diens afvalligheid van de Kerk.

De City van Londen wordt verdeeld in 26 wijken: deze nu worden vertegenwoordigd door de aldermen, en op deze rust de verkiezing van den gemeenteraad. De leden van den raad worden voor een jaar gekozen, doch de aldermen voor hun leven. In algemeenen zin komt de verhouding van lord mayor, aldermen en *Town Courcillors* of raadsleden, vrij wel overeen met die van souverein, heeren- en lagerhuis. Het gezamenlijk bestuur van de City heet de corporatie, maar de raadsleden fungeeren, om zoo te zeggen, als het dagelijksch bestuur. Immers bij hen berust het beheer over alle geldmiddelen, over de landeigendommen en ook de politiemacht van de City. De jurisdictie en administratie van de City strekken zich uit over 702 bunders, terwijl Londen, zoo-

EEN POOLSCHE LANDWEG, NAAR J. BRANDTA.

DE SOFIA-KERK TE CONSTANTINOPEL.

DE INHALING VAN DEN LORD MAYOR TE LONDEN, NAAR EEN OUD TAFEREEL VAN WILLIAM HOGARTH.

DE CROSBY-HALL TE LONDEN.

als de vreemdeling zich dat voorstelt, in zijn geheel eene oppervlakte van 800.000 bund, beslaat.

Dit brengt ons tot den aard en omvang der rechterlijke macht van den lord mayor, welke eveneens voor den vreemdeling een zonderling raadsel moet zijn in de werkelijk wondervolle rechtspleging van Engeland. De lord mayor van de City heeft, krachtens zijn ambt, het recht van oordeelen, maar tevens van straften; hij heerscht absoluut, om zoo te zeggen, in zijn eigen gerechtshof *Lord Mayor's Court* genoemd.

De aldermen van de wijk maken met den lord mayor het City-gerechtshof uit, en een voornaam bezoldigd rechtsgeleerde staat den lord mayor ter zijde. Bij ernstige misdrijven wordt de zaak naar een hooger gerechtshof verwezen, doch in gewone gevallen is het vonnis van den lord mayor afdoende.

De zwarte hut.
Door Wilkie Collins.
(*Vervolg.*)

Sluwe Dick was kampvechter, en hij had zijn bijnaam gekregen door sommige streken bij het worstelen, waardoor hij berucht was geworden. Hij was een groote zware man, met een somber gelaat, vol litteekens en groote harige handen - de laatste bezoeker der wereld, dien ik onder eenige omstandigheid zou hebben wenschen te zien. Zijn metgezel was een vreemdeling, dien hij bij den naam van Jerry aansprak - een vlugge, flinke man, met een ongunstig uiterlijk, die zijne klak met geveinsde beleefdheid voor mij afnam en zoodoende een kaal hoofd, met eenige leelijke knobbels erop, liet zien. Ik wantrouwde hem nog veel meer dan Dick en trachtte tusschen zijne loerende oogen en het boekenkastje te staan, terwijl ik aan beiden zeide, dat mijn vader uitgegaan was en dat ik hem niet thuis wachtte voor den volgenden dag. Ik had deze woorden nauwelijks gesproken of het berouwde mij, dat mijne begeerte om van mijne onwelkome bezoekers ontslagen te zijn, mij onvoorzichtig genoeg gemaakt had, om te vertellen dat mijn vader den ganschen nacht uit zou blijven. Sluwe Dick en zijn metgezel keken elkander aan, toen ik zoo onverstandig de waarheid zeide, maar zij maakten er geene aanmerking op, behalve om mij te vragen of ik hun geen droppel cider wilde geven. Ik antwoordde kortaf dat ik geen cider in huis had - daar ik geene vrees gevoelde over de gevolgen van deze weigering: ik wist toch dat er overvloed van mannen binnen mijn bereik aan het werk waren, in eene naburige steengroeve. De beide mannen keken elkander weer aan, toen ik zeide dat ik hun geen cider kon geven, en Jerry (zooals ik hem moet noemen, daar ik geen anderen naam weet om hem te onderscheiden) nam zijne klak nog eens voor mij af en zeide met eene soort van gauwdieven-vriendelijkheid, dat zij het genoegen zouden hebben, van den volgenden dag weer te komen, als mijn vader thuis was. Ik wenschte hun goeden avond, zoo onbeleefd mogelijk, en tot mijne groote verlichting verlieten zij beiden onmiddellijk daarna de hut. Zoodra zij goed en wel weg waren, keek ik hen na aan de deur. Zij liepen voort in de richting der boerderij, en daar het donker begon te worden, verloor ik hen spoedig uit het gezicht. Een half uur daarna keek ik weer uit. De wind was tegen den avond gaan liggen, maar er begon mist op te komen en

er kwam een zware regen. Nooit scheen het eenzame gezicht van het moeras mij zoo vreeselijk toe, als dezen avond. Nimmer betreurde ik eene kleinigheid inniger, dan dat het zakboek van mevr. Knifton aan mijne bewaring was toevertrouwd. Ik kan niet zeggen dat ik eenige oogenblikkelijke vrees gevoelde, want ik was bijna zeker, dat noch Sluwe Dick noch Jerry kans gehad had, om zoo iets kleins als het zakboek te zien, terwijl wij in de keuken waren, maar ik had een soort van wantrouwen, dat mij verontrustte - een angst voor den nacht - een spijt dat ik alleen was gebleven, die ik mij niet herinner ooit tevoren gehad te hebben. Dit gevoel vermeerderde zoo, nadat ik de deur gesloten had, en teruggekeerd was naar de keuken, dat toen ik de stemmen der steenhouwers hoorde, die op hunnen weg naar het dorp, in de vallei onder de pachthoeve, onze hut voorbijgingen, ik opstond, met een oogenblikkelijken aandrift om hen te zeggen, hoe het met mij was gesteld en hun om raad en bescherming te vragen. Ik had nauwelijks dit denkbeeld opgevat of ik liet het weer varen. Geen van de steenhouwers waren vertrouwde vrienden van mij. Ik was gewoon hen te groeten en geloofde dat het eerlijke menschen waren, zoover ik wist, maar mijn eigen gezond verstand zeide mij, dat het weinige dat ik van hen kende, volstrekt geen voldoende waarborg was om hun mijn vertrouwen te schenken, met het oog op de waarde van het zakboek. Ik had genoeg van armoede en arme menschen gezien, om te weten welk eene vreeselijke verzoeking eene groote som gelds is voor hen, wier gansche leven doorgebracht wordt met stuivers bij elkaar te schrapen, door middel van hard en zwaar werk.

Het is gemakkelijk om in boeken over onomkoopbare eerlijkheid te schrijven, maar het is moeielijker om die in het leven te toonen, wanneer het dagwerk het eenige is, wat een man kan beschermen tegen den hongerdood. Het eenige hulpmiddel dat mij overbleef, was het zakboek naar de boerderij mede te nemen en vergunning te vragen om daar den nacht door te brengen. Ik kon mij echter niet overtuigen, dat er eenige wezenlijke noodzakelijkheid was om zulk een maatregel te nemen, en als ik de waarheid moet zeggen, voelde ik mijn trots gekrenkt, door het denkbeeld van in de oogen der knechts en meiden van de boerderij een bang meisje te zijn. Onder dames wordt beschroomdheid meer beschouwd als eene liefelijke aantrekkingskracht; maar bij arme vrouwen wordt er om gelachen. Eene vrouw met minder geestkracht dan ik had, en altijd hebben zal, zou zich in mijn toestand tweemaal bedacht hebben, voordat zij er toe besloot om zich bloot te stellen aan de spotternijen der boeren en het gelach der melkmeiden.

Wat mij betreft, ik had nauwelijks het denkbeeld gehad om naar de boerderij te gaan, of ik schaamde mij dat zoo iets mij in den zin was gekomen. ‘Neen, neen,’ dacht ik, ‘ik ben de vrouw niet, om anderhalve mijl door regen, mist en duisternis te wandelen, en aan eene keuken vol menschen te gaan vertellen dat ik bang ben. Laat er van komen wat wil, hier zal ik blijven, totdat vader terugkeert.’ Toen ik tot dit moedig besluit was gekomen, was het eerste wat ik deed, en voor- en achterdeur te sluiten en te grendelen, en te zien of elk blind goed verzekerd was. Ik kon nu nauwelijks gelooven, met het licht in de kamer en het gevoel van veiligheid, veroorzaakt door de gesloten deuren en blinden, dat ik vroeger op den dag zelfs de geringste vrees had gevoeld. Ik zong terwijl ik het theegoed afwaschte, en zelfs de kat scheen in mijne opgeruimdheid te deelen, want ik zag het lieve dier nooit zoo speelziek als dezen avond. Toen het theegoed weggeborgen was, nam ik mijn breiwerk en breide er zoolang aan, totdat ik eindelijk slaperig begon te worden. Het vuur brandde zoo vroolijk en geruststellend, dat ik het besluit niet kon nemen om het te verlaten en naar bed te gaan. Ik zat stil in de vlammen te staren, met mijn breiwerk

op den schoot - totdat het plassen van den regen en het droevig gehuil van den wind daarbuiten, hoe langer hoe flauwer in mijne ooren klonk. De laatste geluiden, die ik hoorde, voordat ik zachtjes in slaap viel, was het vroolijk geknap van het vuur en het aanhoudende spinnen der kat, terwijl zij zich genotvol koesterde in het warme licht op de haardstede.

Het geluid, dat mij deed ontwaken, was een zware slag op de voordeur. Ik schrikte wakker, mijn hart hield op te kloppen en ik trilde van het hoofd tot de voeten; ik sprong op, ademloos, koud en stijf, in stilte wachtende, zonder nauwelijks te weten waarop. Eerst wist ik niet of ik gedroomd had van een slag op de deur, of dat het werkelijk gebeurd was. Na eene minuut omstreeks kwam er een tweede slag, harder dan de eerste. Ik liep naar de gang. 'Wie is daar?' 'Laat ons binnen,' antwoordde de stem, die ik oogenblikkelijk voor die van Sluwe Dick herkende. 'Wacht een oogenblik, mijn liefje, en laat mij het u uitleggen,' zeide eene tweede stem op den lagen zalvenden, valschen toon van den makker van Dick - de slechte, slimme, kleine man, dien hij Jerry noemde. 'Ge zijt alleen in huis, mooi lievertje. Ge zult uw lief stemmetje bederven met schreeuwen, want er is niemand die u kan hooren. Luister naar reden, mijne lieve, en laat ons binnen. Wij willen ditmaal geen cider hebben; wij verlangen alleen een net zakboekje, dat gij bij toeval hebt, en de vier zilveren theelepels van uwe uitmuntende, overledene moeder, die gij zoo mooi geschuurd op den schoorsteen hebt liggen. Als gij ons binnenlaat, zullen wij geen haar van uw hoofd krenken, mijn engel, en we beloven dat wij dadelijk zullen heengaan als wij gekregen hebben wat wij verlangen, tenzij gij ons bijzonder graag bij u wilt houden om samen thee te drinken. Als gij ons buiten laat staan, dan zullen wij verplicht zijn om binnen te breken en dan.' - 'En dan,' viel Sluwe Dick in, 'zullen wij u doodslaan!' 'Ja,' zeide Jerry, 'we zullen u doodslaan, mijne schoone, maar ge zult ons niet daartoe drijven, niet waar!.... Wilt ge ons inlaten?' Dit lange gesprek gaf mij tijd om mij te herstellen van de uitwerking, die de eerste bons op de deur op mijne zenuwen gehad had. De bedreigingen van de twee ellendelingen zouden sommige vrouwen van schrik het verstand hebben verbijsterd, maar de eenige uitwerking, die zij op mij hadden, was hevige verontwaardiging. Ik had, Goddank, sterke geestkracht, en de koele onbeschoftheid van dien Jerry maakte mijn drift gaande. 'Lafhartige schurken!' schreeuwde ik hun toe door de deur. 'Gij denkt dat gij mij kunt verschrikken, omdat ik maar een arm meisje ben, dat alleen in huis is gebleven. Gemeene dieven, ik tart u beiden! Onze grendels zijn sterk en onze blinden zijn dik. Ik ben hier om mijns vaders huis te bewaren, en dat zal ik ook doen, al kwam er een heel leger van uwe soort!'

Gij kunt u voorstellen, in welken drift ik verkeerde, toen ik op die manier losbarstte en raasde. Ik hoorde Jerry lachen en Sluwe Dick vreeselijk vloeken. Daarna was er een paar minuten van diepe stilte en toen vielen de twee schurken op de deur aan. Ik vloog naar de keuken en greep den vuurhaak, wierp toen hout op het vuur en stak alle kaarsen aan, die ik vinden kon, want het was alsof ik meer moed kreeg bij overvloed van licht. Hoewel het vreemd en onwaarschijnlijk moge klinken, was het eerste, wat mijne aandacht tot zich trok, mijn arm poesje, dat vreeselijk verschrikt in een hoek was gekropen. Ik hield zooveel van het kleine schepsel, dat ik het in mijne armen nam, naar mijne slaapkamer bracht, en in mijn bed legde. Iets wonderlijks om in een toestand van doodelijk gevaar te doen, niet waar? Maar het scheen mij toen heel natuurlijk toe. Onderwijl vielen de slagen hoe langer hoe sneller op de deur. Ik gis dat zij het met zware steenen deden, die zij van den grond opraapten. Jerry zong bij zijn slecht werk en Sluwe Dick vloekte. Toen ik de slaapkamer verliet, nadat

ik de poes onder de dekens had gelegd, hoorde ik dat het onderste paneel van de deur begon te kraken. Ik liep naar de keuken, stopte de vier zilveren lepels in mijn zak, nam toen het ongelukkige boekje met de banknoten en stak het in mijn kleed op mijne borst. Ik was vastbesloten om het mij toevertrouwde eigendom met mijn leven te verdedigen.

(*Wordt vervolgd.*)

Beelden en gedachten van Jean Paul.

Daar wij een zwakker geheugen hebben voor lijden dan voor vreugde, zoo vergeten wij tevens licht welke vruchten ons zijne doornen geschonken hebben. Deze vruchten zijn voor ons hoofd mogelijk nog minder te ontberen dan voor ons hart. De vroolijkheid is voldoende om alles te leeren beminnen, de menschen en de wereld rondom ons; maar om alles te leeren kennen, de menschen, het leven en vooral zich zelven, daartoe is smart noodig.

***

De vreugde vliegt als eene schoon gekleurde kapel om ons heen; te dikwijls laat zij echter eieren terug, waaruit rupsen voortkomen, die veel en lang verteren tot dat zij zich weder inspinnen en in vlinders veranderen.

***

Groote zielen trekken de smart aan, als de bergen het onweder; maar tegen hen breekt ook het onweder en zij worden aldus de bliksemafleiders voor de dalen in de diepte.

Het huis van den Beurtschipper.
(*Vervolg.*)

Na verloop van tijd vernam de kapitein van zijne dankbare gast de omstandigheden, welke de arme dame in een met haren stand en hare opvoeding zoo weinig strookenden toestand verplaatst hadden. Zij was de dochter van een welgestelden beambte in eene drukke provinciestad en langen tijd het eenige kind harer ouders, wijl vier na haar geboren broertjes en zusterkens op den teedersten leeftijd gestorven waren. Zij was juist twaalf jaren als haar een broertje geboren werd, dat krachtig en bloeiend opgroeide en aan hetwelk de ouders een zoo groot gedeelte hunner liefde en zorgen besteedden, dat de eens zoo rijk daarmede overstelpte Kunegonde zich daardoor smartelijk verongelijkt voelde, liet kleine menschenkind echter, dat zich het leeuwenaandeel toeëigende van datgene, wat tot dusverre het levensgeluk zijner zuster uitgemaakt had, was zoo beminnelijk, zoo innemend, dat ook zij het met de innigste teederheid beminde en vooreerst ten minste nog niet de prooi van afgunstige gevoelens werd.

Hierin ontstond eene treurige verandering als Kunegonde op haar negentiende jaar door de pokken werd aangetast, die haar schoon gelaat voor altijd deerlijk misvormden. Nn legden voortaan niet enkel vreemden, die tot dusverre het innemende jonge meisje met oplettendheden overladen hadden, eene krenkende onverschilligheid jegens de arme aan den dag, neen - hoe onnatuurlijk en ongelooflijk het schijnen moge - ook de haren toonden zich van haar vervreemd. Dat haar jong broertje haar met onverholen afkeer van zich stiet, vergaf zij hem. Knapen zijn van nature onbarmhartig, en kinderen gevoelen zeer levendig en bezitten daarbij niet den overleg en de zelf beheersching om hunne gevoelens te verbergen. Maar de ouders - zij

hadden het trouwe hart, het zachte, liefdevolle gemoed hunner dochter toch niet mogen geringschatten, omdat een misvormend hulsel het omsloot.

En nochtans deden zij het. Kunegonde werd voortaan in het ouderlijke huis voor niets anders meer beschouwd dan voor een wezen, dat men gedwongen was te dulden. Wat zij ook verzon, hoe zij zich moeite gaf hare leelijkheid door warme, offervaardige liefde, door eene steeds bereidwillige, zorgvuldige, nuttige bedrijvigheid te doen vergeten: zij mocht er niet in gelukken. De vader, die van zijne jeugd af als liefhebber allerlei kunsten beoefende, bezat een te gevoeligen schoonheidszin, de moeder was te wereldsch en te ijdel, dan dat zij zich met de plotseling ontstane leelijkheid hunner dochter zouden hebben kunnen verzoenen, te meer, daar Kunibert, hun schoone, talentvolle jongen, alles vervulde, wat teedere en trotsche ouderharten van een zoon verlangen kunnen.

Dat was zijn ongeluk; want de blinde liefde der zijnen had een verderfelijken invloed op zijn karakter, welks aangeboren zelfzucht onder de inwerking eener omgeving, die enkel om zijnentwille scheen te bestaan, weldra alles overwoekerde. Aanvankelijk openbaarde dit zedelijk gebrek zich niet in krenkenden vorm. De groote eerzucht en de gelukkige aanleg van den knaap spoorden hem aan tot eenen ijver en eene werkzaamheid, die ofschoon ook niet op zedelijken grondslag rustende, toch in de oogen der ouders tot eene uitkomst voerden, die door den glans van groote verwachtingen verblindde. Kunibert doorliep snel het collegie, legde een schitterend examen af en trok als veelbelovend jongeling naar de hoogeschool om zich tot de rechtsgeleerde loopbaan voor te bereiden.

Van nu af volgde teleurstelling op teleurstelling voor hen, die hunne hoop op zijne toekomst gebouwd hadden. Toegankelijk voor vleierij, gelijk de zelfzuchtige, wien het aan een inwendigen hechten steun ontbreekt, het bijna altijd is, verwarde de jonkman in de strikken van gewetenlooze verleiders. Eene buitensporige verkwisting en een woest, losbandig leven vereenigden zich, om zijne stoffelijke zoowel als zijne lichamelijke en geestelijke middelen uit te putten. Zijne academische studiën vorderden een jaar meer dan den bepaalden tijd en nochtans was hij nauwelijks in staat het examen af te leggen, hetwelk hem veroorloofde zich met de practische oefeningen bezig te houden, door welke de jonge, onbezoldigde juristen zich tot de aanvaarding van rechterlijke ambten voorbereiden. Geholpen door de voorspraak zijner moeder, gelukte hij er in, deze oefeningen in de hoofdstad te mogen verrichten, hoewel zijn vader, wegens de meerdere kosten, daar sterk tegen was. De welgesteldheid van den ouden Fehring was sterk ingekrompen, deels door zijne eigene weelderige huishouding, deels door Kuniberts onzinnige verkwisting.

Deze zette in Berlijn zijne vroegere levenswijze in vergrooten maatstaf voort, tot na eenige nutteloos verspilde jaren de tijding van den plotselingen dood zijns vaders hem naar huis riep. Hij vond zijne moeder en zuster niet alleen in diepen rouw, maar ook overstelpt door menigvuldige zorgen en moeielijkheden. Na den dood des vaders was de tot dusverre kunstig bewaarde schijn niet langer meer houdbaar. De nalatenschap verkeerde in een staat van grenzelooze verwarring en toen na bijkans een vol jaar orde in de zaken gebracht was, bleek het, dat de weduwe, behalve een bescheiden jaargeld, nog slechts eene kleine hoeve van geringe opbrengst overhield. Kunibert stond op den verkoop daarvan, dewijl het geld meer renten zou afwerpen, dan de verwaarloosde hofstede. Hij dreef zijn opzet door, wat Kunegonde er ook tegen inbracht. Zij vreesde terecht, dat het geld van den verkoop van het goed eerder aan de handen der zwakke moeder ontglippen zou dan de grondbezitting, zoolang zij als zoodanig onaangeroerd bleef. De uitkomst bevestigde de gegrondheid van

hare vrees maar al te zeer. Na weinige jaren reeds had de lichtzinnige zoon de rest der koopsom van zijne zwakke moeder, die hem nog steeds vergoodde, weten af te truggelen. Hij had haar voorgespiegeld, dat hij daarmede zijn geluk in een ander werelddeel wilde beproeven en in weinige jaren onfeilbaar als een rijk man van daar terugkeeren zou. Hij zou zijne lieve mama in hare laatste levensjaren weder het genot der vroegere weelde doen smaken en daardoor al zijne vijanden - dat is ieder, die zijne losbandige levenswijze gispte - beschaamd maken.

De arme Kunegonde vernam het voorgevallene eerst toen haar broeder zich reeds te Breinen in een pakketboot, die naar de Antillen bestemd was, ingescheept had. Zij had zich zwijgend in het onveranderlijke geschikt en voortaan slechts gepoogd het leven harer zichtbaar ten grave nijgende moeder zoo veel mogelijk te veraangenamen. Zij had het ook verstaan, de oude vrouw, ondanks haar karig inkomen, voor gebrek en ontbering te beveiligen. Hoe vertrouwd zij met beiden geworden was, dat wist alleen het oog van Hem, die in het verborgene ziet, en zij zelve. Den vorigen winter was mevrouw Fehring gestorven, de dochter uitgeput, halt ziek en slechts met zeer geringe middelen achterlatende. Kunegonde verviel bijna tot vertwijfeling; het door de verpleging der zieke en de langdurige geheime ontberingen ondermijnde lichaam werkte verlammend op haren anders zoo moedigen geest. In dezen vertwijfelenden toestand ontving zij onverwacht het bericht, dat in Rotterdam eene zekere juffrouw Van Buuren, eene verwijderde bloedverwante van haren vader, haar tot eenige erfgename van haar bescheiden vermogen had benoemd. In diepe ontroering prees Kunegonde Gods goedheid, die hulp zendt als de nood het hoogste is. Om de welkome erfenis in ontvangst te nemen, ondernam zij de reis naar Holland.

Dat alles verhaalde juffrouw Fehring openhartig en vol vertrouwen aan den deelnemend toeluisterenden kapitein, alleen den grond, waarom zij zich in hare verwachting bedrogen zag, verzweeg zij hem. Te bescheiden om daarnaar te vragen, maakte hij haar in plaats daarvan met zijne eigene eenvoudige omstandigheden bekend.

Zijne voorouders hadden menig geslacht achtereen als welgestelde houthandelaars in Herbedorf gewoond. Zijn vader echter had het aantrekkelijker gevonden, zelf schepen over den Oceaan te voeren, dan in huis te hokken en hout tot hun bouw te leveren. Dientengevolge had hij den handel, dien zijne voorouders met zooveel voordeel gedreven hadden, opgegeven en was scheepskapitein geworden. Maar hij had daarbij geene zijde gesponnen. Zijn vermogen kromp meer en meer in en hij was ten slotte verheugd, dat hij de zaak van een beurtschipper in Delft, wiens dochter hij getrouwd had, overnemen kon. Hij bevoer nu niet langer als gezagvoerder van trotsche koopvaardijschepen de verwijderde zeeën, maar bezocht als deelhebber op de rivierschepen van zijn schoonvader den Rijn, de Waal en de Schlie. Maar zelfs deze kostwinning wist Karel Janssen niet in eere te houden. Toen hij het tijdelijke met het eeuwige verwisselde, liet hij zijnen eenigen zoon, den nieuwen vriend van Kunegonde, buiten een ruim oud huis in de Doornstraat te Herbedorf nog eene kleine werf aan den oever der rivier, waar zoogenaamde vliegers, lichte, smalle roeibooten, gebouwd werden en eindelijk het groote Rijnschip, op hetwelk Kunegonde en haar beschermer zich op dat oogenblik bevonden. Het vaartuig droeg den meisjesnaam der overleden moeder van den tegenwoordigen eigenaar en was hem bijkans even zoo dierbaar als de beminde afgestorvene het hem eenmaal geweest was.

Tot hiertoe met zijne waarheidsgetrouwe mededeelingen gekomen, klemde Cornelis Janssen zijn kleinen oorring weder tusschen duim en wijsvinger en ging dan met schuchteren blik en onvaste stem voort:

'Gelijk gij ziet, beste juffrouw Fehring, bezit ik niet veel in de wereld. Ik ben niets minder dan rijk. Maar ik ben een eerlijk man en ik heb mijn zeker brood door de beurtschipperij en den verkoop der vliegers, die ik onder opzicht van Willem Reesink, mijn meesterknecht, laat maken. Wanneer gij - ja.... wanneer gij er toe besluiten kondet, een zoo onwelopgevoeden schipper als ik ben, uwe toekomst toe te vertrouwen.... het zou u nooit, nooit berouwen, beste juffer! Ik zal u op de handen dragen als gij mijne lieve vrouw worden wilt, en het zal u in het oude huis in de Doornstraat aan niets ontbreken wat zulk eene goede,

fijne dame, gelijk gij zijt, tot een vergenoegd leven noodig hebt.'

Kunegonde was zoo verrast door dit aanzoek, dat zij den welwillenden vrijer eenigszins verschrikt en voor het oogenblik zonder eenig antwoord te geven in het gloeiende aangezicht zag.

Hij legde haar stilzwijgen ten zijne nadeele uit en sprak onthutst en treurig: 'Ach! ik zie, dat ik eene domme streek begaan heb. Nu zult gij niets meer van mij willen weten! Ik meende het toch goed, mejuffrouw; gij zult het mij toch niet kwalijk nemen.'

'Hoe zou ik dat kunnen, mijnheer Janssen?' vroeg Kunegonde thans met groote warmte. 'Hoe zou ik u iets kwalijk kunnen nemen, waarvoor ik u zoo dankbaar ben? - Geloof mij, kapitein, als ik uw voor mij zoo vereerend aanzoek van de hand wijs, geschiedt dit niet om mijnentwille, maar ter wille van uwe toekomst.'

'Hoe kunt gij om mijnentwille iets afslaan, wat mij toch zoo gelukkig zou maken? - Neen, neen, gij zegt dit alleen om mij de bittere pil te verzoeten.'

'Ik zeg het omdat het waarheid is,' verzekerde Kunegonde, zoo aangedaan dat haar de tranen in de schoone, ernstige oogen kwamen. 'Gij zijt een knap, opgeruimd jong mensch; ik ben een leelijk, droefgeestig, reeds bejaard meisje. Het zou u maar al te spoedig berouwen indien ik uw aanzoek aannam, waartoe alleen uwe grootmoedigheid u gedreven heeft.'

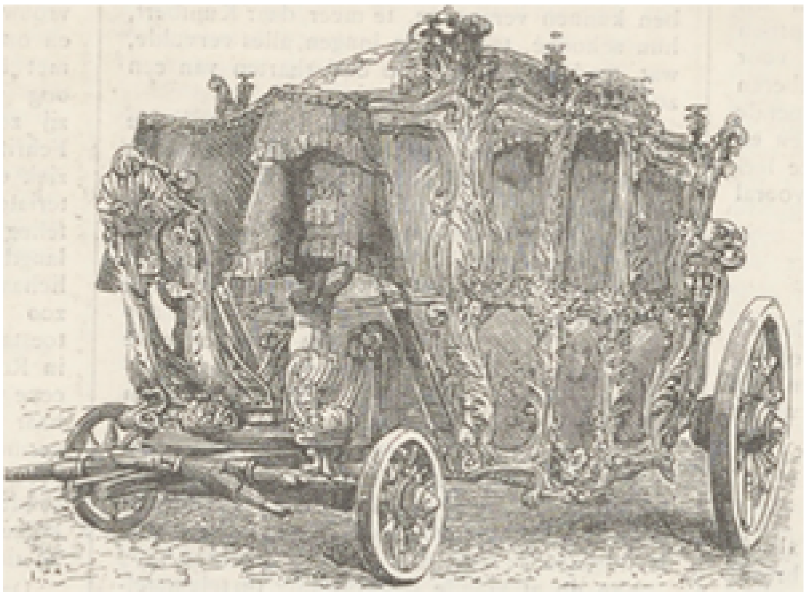

KOETS VAN DEN LORD MAYOR.

'Mijne grootmoedigheid?.... Mijne zelfzucht moest gij zeggen, beste juffer Kunegonde. Ik weet zeer goed wat ik wil en wat ik doe, en wanneer een van ons beiden in het vervolg zich iets te berouwen zou hebben, zou ik het niet zijn. - Ik erken wel, hoe hoog gij boven mij staat, de fijn opgevoede, beschaafde dame boven den armen, onwetenden schipper, doch ik hoop dit te vergoeden door mijne hartelijke liefde voor u en de groote achting, die ik u steeds bewijzen zal. Ik stel genoeg vertrouwen in uw goed hart, om niet overtuigd te zijn, dat gij inschikkelijkheid zult betoonen tegenover de gebreken van een man, die uwe waarde zoo hoog schat en u zoo veel meer liefheeft dan iemand anders ter wereld.'

Kunegonde legde de smalle, bleeke hand in zijne breede, bruine rechterhand en de zonderlinge verbintenis was gesloten. Zij beschouwde het als haar plicht hem de

omstandigheid mede te deelen, waardoor haar de erfenis in Rotterdam ontgaan was; maar dat gaf geene verandering in hunne wederzijdsche betrekking. Hij bracht haar op een dorp in de nabijheid van Wezel bij de weduwe van een scheepstimmermans-baas onder dak, zorgde in Herbedorf en hare vroegere woonplaats voor de afkondigingen en voerde haar in de eerste dagen van October als beminde en geëerde vrouw en meesteres in het oude huis in de Doornstraat.

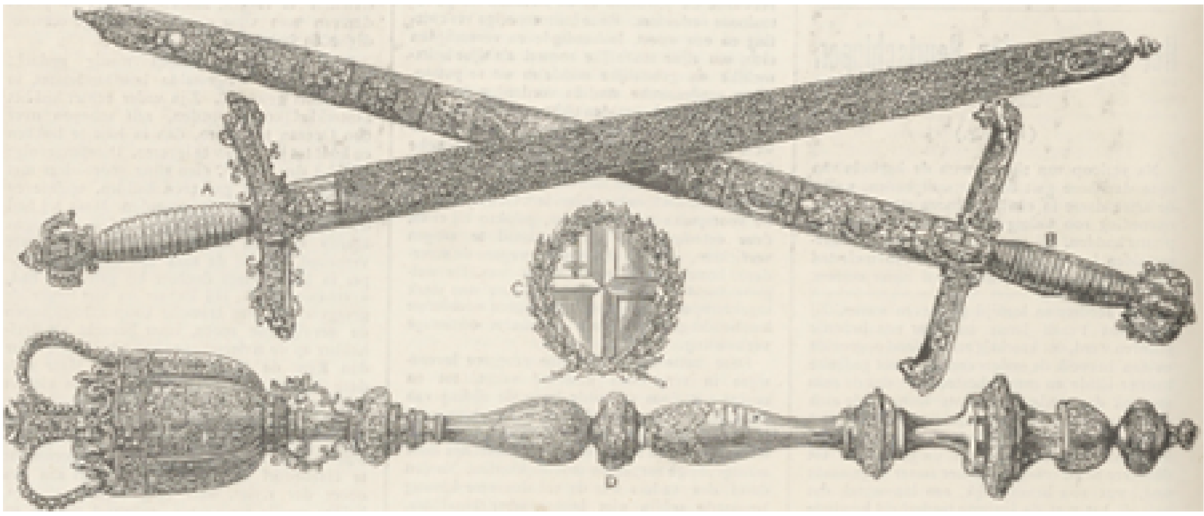

DE CITY EN DE LORD MAYOR VAN LONDEN.
A. Het parelzwaard. - B. Het zwaard der gerechtigheid. - C. Stadswapenschild op de scheede van het zwaard der gerechtigheid. - D. De staf.

II.
Het stille huis.

Oud en doodsch was het huis met den hoogen spitsen gevel, de grauwe muren en de blinde vensters; het bood uitwendig niet het geringste aantrekkelijks aan. Nochtans was het eene haven des vredes voor Kunegonde; het gaf haar het verloren geluk van een vast, veilig tehuis terug.

De linker- aan de Jacobsteeg gelegen zijde van het ruime gebouw werd door eene onmatig groote zaal en eenige kleine vertrekken ingenomen, welke op eene na met hetzelve in bouwvalligheid wedijverden. In 't best onderhoudene daarvan had de ‘heks’ of de ‘Hollandsche meid’ - gelijk de buren al naar hunne goede of boosaardige zienswijze haar aanduidden - zich gehuisvest. Tegenover deze vertrekken vond men rechts van den ingang des huizes, drie vriendelijke, tamelijk groote kamers waarvan de voorste een steeds gesloten venster had aan de straat, en daarbij evenals de beide andere kamers, twee vensters op den ruimen hof, die het huis aan twee zijden omgaf. De kamer, het dichtst bij den ingang was tamelijk goed, al zij het dan ook ouderwetsch gemeubeld, doch werd zelden gebruikt. De tweede diende tot slaapkamer en de derde, verreweg de grootste, tot keuken, eetzaal en ontvangkamer van het huis van den beurtschipper Cornelis Janssen. Dit was eene gewoonte, zooals vóór veertig jaren nog bijna zonder uitzondering onder de gegoede burgergezinnen van Holland bestond, en die Corneeltje van der Vliet, kapitein Janssen's overleden moeder, in de Duitsche huishouding had overgebracht

Wat het stille geluk van het eigenaardige huwelijk, dat Kunegonde Fehring gesloten had, voornamelijk bevestigde, was haar streven om zich in alles naar de wenschen en de levensgewoonten van haar man te schikken. Niet zoodra had zij bemerkt, dat

de groote keuken het lievelingsverblijf van Janssen was, en dat hij zich in de uiterst zorgvuldig schoongehouden huiskamer even onbehaaglijk voelde als in de ontvangstkamer van een geheel vreemd huis, of ook zij gebruikte voortaan die plaats als haar gewoon zitvertrek. Cornelis opperde aanvankelijk bezwaren tegen deze inrichting als niet strookende met de gewoonten en behoeften van eene deftige dame. Maar Kunegonde verklaarde, dat zij niets anders was en niets anders in de wereld wilde zijn dan kapitein Janssen's vrouw en dienovereenkomstig wenschte zij te handelen en te leven. En als zij nu ook volhield hare plaats dagelijks in de keuken in te nemen, heerschte er niet slechts blijdschap in het hart van den heer des huizes en de oude meid, maar de eerste overtrof zich zelfs in vernuftige vindingen, om zijne vrouw de plaats, die zij hem ter liefde tot voortdurend verblijf verkozen had, recht aangenaam en gezellig te maken.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 17]

Onze gravures.

De kerk van het H. Hart te Parijs.

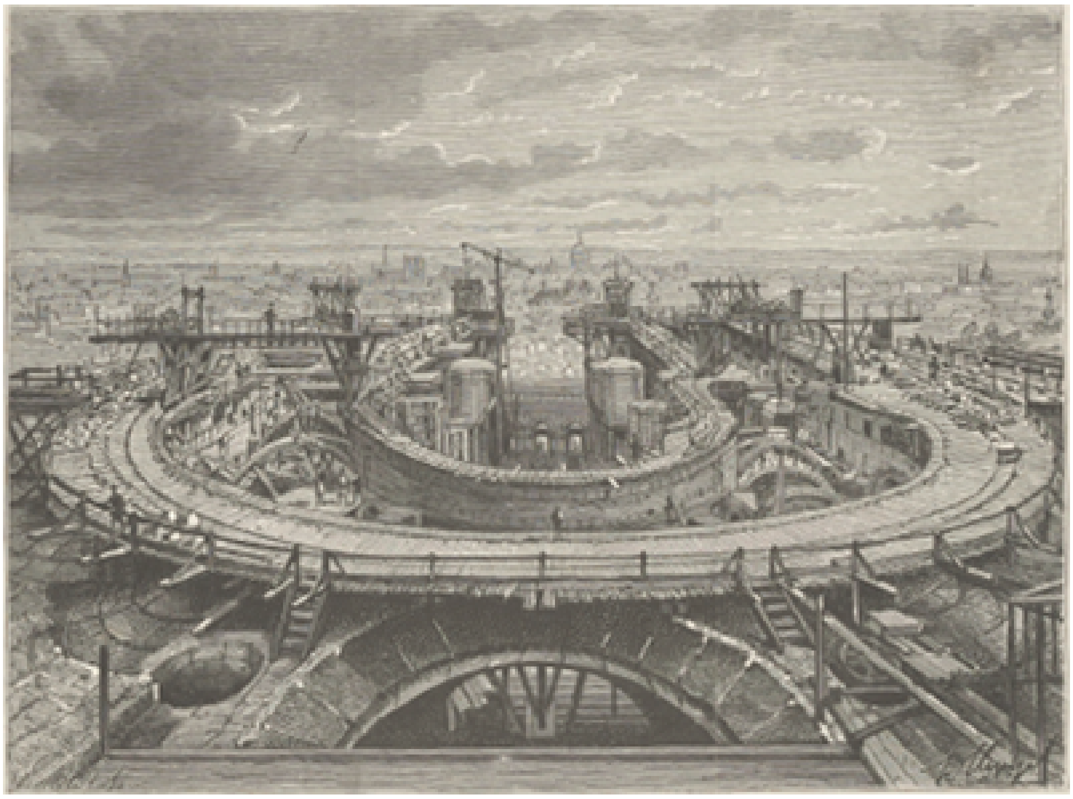

DE KERK VAN HET H. HART, IN OPBOUW OP DEN MONTMARTRE TE PARIJS.

De bouw van dit grootsche heiligdom, dat thans allengs op den heuvel Montmartre te Parijs begint te verrijzen, werd zooals men weet ondernomen door den nu afgestorven kardinaal Guibert, als eene eerherstelling voor den smaad het H. Hart aangedaan door de broedermoorden der Commune.

Tevergeefs trachten de dweepzieke vijanden der Kerk dat schoone werk te bemoeilijken; tevergeefs eischten zij nog kort geleden dat de arbeid aan het kerkgebouw gestaakt zou worden, op grond dat het door zijne zwaarte het afschuiven van den heuvel ten gevolge zou hebben. Die bewering bleek een hatelijk verzinsel, door de feiten gelogenstraft, en ongestoord wordt dan ook de bou[w] voortgezet, dank aan de milde giften, die uit geheel Frankrijk blijven toevloeien en het welsprekendst bewijs leveren, dat de meerderheid van het Fransche volk toch den godsdienst met hart en ziel blijft toegedaan.

Die giften bedragen op het oogenblik omstreeks 17 millioen franks, en daar er sedert het ondernemen der stichting nog niet de minste verflauwing in de mildheid der katholieken valt waar te nemen, mag men vertrouwen dat, zoo geene andere hinderpalen het werk komen stuiten, dit heiligdom voltooid zal worden gelijk de kathedralen der middeleeuwen, dat wil zeggen alleen door den edelmoedigen aandrift van het godsdienstig geloof.

Wij bieden onzen lezers in dit nummer eene afbeelding aan, waaruit men kan opmaken hoever het werk reeds gevorderd is, terwijl een paar andere gravures een denkbeeld geven van het gebouw, wanneer dit geheel voltooid zal zijn. Zooals men ziet zal deze tempel, op het hoogste punt van Parijs gesticht, niet alleen een nieuw zegeteeken zijn voor het aloud geloof van Frankrijk, maar ook een sieraad te meer voor de wereldstad aan de Seine.

‘Gij kunt niet te gelijk God en de wereld dienen.’

Onze gravure brengt ons eene episode onder de oogen uit dat bewogen tijdperk der geschiedenis van Florencië, waarvan wij in N° 15 der *Belgische Illustratie* gewaagden, - uit de laatste jaren der XVe eeuw namelijk, toen de befaamde Dominicaner boetprediker, Girolamo Savonarola, de stad der Medici in rep en roer bracht door zijne hevige, maar welsprekende predikingen tegen de verdorvenheid harer inwoners. Weinig tijds nadat Savonarola aan den stervenden Lorenzo de absolutie geweigerd had, omdat deze de Florentijnen niet in hunne vroegere vrijdommen wilde herstellen, was men in de stad getuige van de zonderlingste tooneelen. Terwijl Florencië eene korte reeks van jaren als republiek bestierd werd, waren de ‘Piagnoni’ of Schreiers, gelijk de volgelingen van den beroemden Dominicaan genoemd werden, zeer talrijk. Daar de republiek van Florencië een model van christene eenvoud moest zijn, spoorden Savonarola en zijne medepredikers allen aan hunne zondige dwaasheden en ijdelen opschik te verzaken. Begeesterd door Savonarola's wegsleepende welsprekendheid stroomden de mannen met hunne geliefde boeken en zeldzame oudheden, en de vrouwen met hare kostbare sieraden naar de openbare markt om ze aan zijne voeten neder te leggen, - de edelgesteenten en kostbaarheden om ten bate van de Kerk en de armen te worden verkocht, de oudheden om in een *auto-da-fé* vernietigd te worden. De dweepzucht der predikers deelde zich mede aan de discipelen en inzonderheid aan de vrouwen, die zich beijverden hare vriendinnen en bekenden over te halen haren kostbaren opschik en schitterende juweelen af te leggen en hare weelderige levenswijze te verwisselen voor de eenvoudige kleeding en de sobere gewoonten der bekeerlingen van Savonarola. Zulk een oogenblik is door den schilder F.W.W. Topham tot onderwerp zijner schilderij gekozen en men zal het met ons eens zijn als wij zeggen dat de kunstenaar uitmuntend geslaagd is.

Het vrijdagklokje,
of
Hoe onze lieve Heer te Kaltern het burgerreght verkreeg.

Weet de lezer dit reeds? Misschien een enkele; maar voor de meesten zal de treffende sage nog geheel nieuw zijn, en daarom willen we die hier in korte woorden verhalen, te meer daar er inderdaad eene nuttige les in ligt opgesloten.

Kaltern dan is een dorpje in Tirol, dat ons misschien geheel onbekend zou zijn zonder zijn Vrijdagklokje.

Het dorp is schilderachtig gelegen, te midden van hemelhooge bergen met steile rotswanden en dichte wouden, waarachter Kaltern bescheiden verscholen ligt, terwijl in het rond nog een aantal andere Tiroler dorpjes en gehuchten, huizen, hofsteden en kasteelen op de helling der bergen verstrooid liggen, nietig klein in vergelijking met de grootsche natuur, die ze omringt.

Te Kaltern nu verscheen op zekeren dag een onbekend reiziger, die eene herberg binnentrad om er zich aan eene kan bier te verkwikken.

Terwijl de kastelein hem gezelschap hield, begon er een klokje te luiden, maar zoo zachtjes en onnoozel, dat het blijkbaar het kleinste klokje van den toren moest zijn.

'Wat heeft dat te beduiden?' vroeg de vreemdeling aan den waard.

'Dat is het Vrijdagklokje, mijnheer,' antwoordde deze. 'Het is vandaag Vrijdag en op Goeden Vrijdag om elf uur is de doodstrijd van onzen Heer begonnen; daarom wordt alle Vrijdagen bij ons de doodklok voor onzen Heer geluid, evenals men dit voor alle Christen menschen doet, als zij op sterven liggen.'

Dit zeggende nam hij zijne muts af, maakte een kruis en begon te bidden, terwijl de vreemdeling zijn voorbeeld volgde.

Intusschen klepte het klokje op zijn armzaligen toon voort; want onnoozeler ding was zeker op den nederigsten kerktoren niet te vinden. Het ging den onbekende aan het hart, ter eere des Zaligmakers zulk een bedroevend geklepper te moeten hooren, dat stellig niet bescheidener had kunnen zijn als het den armsten bedelaar of een misdadiger op den tocht naar het schavot had moeten uitluiden.

Zoodra het gebed geëindigd was, vroeg hij dan ook:

'Hebt gij hier in Kaltern geene grootere klokken?'

De kastelein zag hem met groote oogen aan, blijkbaar verontwaardigd over zulk eene beleedigende veronderstelling, en met een veelbeteekenende hoofdbeweging hernam hij:

'Wat zou u denken? Dat is maar de kleinste; wij hebben hier nog drie andere klokken, die alle veel grooter zijn, en de grootste heeft zulk een klank, dat men ze te Bozen en over den berg heen tot Auer hooren kan.'

'En waarom worden die dan 's Vrijdags niet geluid?'

Wederom toonde de kastelein zich verontwaardigd en zei met het volle bewustzijn zijner waardigheid:

'U schijnt dat niet te begrijpen, mijnheer. De groote klok mag alleen geluid worden als er een burger van Kaltern sterft; is het geen burger van Kaltern, dan wordt ze ook niet geluid, weet u 't nu? Anders kon de eerste de beste arme drommel of landlooper hier wel komen sterven en denken dat we hier de groote klok voor hem zouden luiden, begrijpt u?'

De vreemdeling kon het niet over zijn gemoed krijgen, dat onze Lieve Heer te Kaltern niet eens het burgerrecht had en daarom het kleinste klokje voor Hem werd geluid, alsof Hij een arme drommel of landlooper was. Hij vroeg daarom aan den kastelein:

'En wat kost het burgerrecht hier dan wel?'

'Twaalf gulden en een vrij gelag voor den gemeenteraad. Maar we nemen iedereen zoo maar niet aan: wij zien toe met wat voor menschen wij te doen hebben.'

'Nu maar ge zult toch onzen Lieven Heer wel tot medeburger willen aannemen?' vroeg de vreemdeling.

'U is Onze Lieve Heer toch niet?' riep de kastelein verschrikt uit en nam verlegen zijne muts af.

'Dat niet, maar ik wenschte het burgerrecht voor Hem te koopen, omdat men te Zijner eer de groote klok moge luiden zoogoed als wanneer er een burger van Kaltern sterft,' was het antwoord, en daarmee legde de gast twintig gulden op tafel, twaalf voor zegel en acht voor de vertering van den gemeenteraad.

In de eerstvolgende zitting werd Onze Lieve Heer als burger van Kaltern ingeschreven; de gemeenteraad dronk zijn gebruikelijk gelag en van dat tijdstip af werd op Vrijdag de groote klok geluid.

De vreemdeling trok intusschen verder en heeft later een gedicht vervaardigd, waarin hij het feit bezong hoe Onze Lieve Heer te Kaltern het burgerrecht verkreeg; en daar het slot van dat vers bijzonder leerrijk is, deelen we het hier aan het eind der geschiedenis mede. Het luidt als volgt:

En wie dit liedje hooren mocht,
   Dat hij zich wijslijk hoed
Dat hij niet als de Kalteraars
   Met zijne klokken doet:
De groote klok luidt menigeen,
   Als hij zich zelven prijst;
De kleinste dunkt hem groot genoeg,
   Als hij God eer bewijst.

Eene uitdaging.

Wij bevinden ons in een rijk, doch ernstig studeervertrek. Zware gebeeldhouwde meubelen, zetels met Corduaansch leder overtrokken, kostbare behangsels, schoone kunstvoorwerpen waren daar als een bewijs van den goeden smaak en den rijkdom des bezitters, die daar, over zijne tafel gebogen, met een koortsachtigen haast zat te werken.

Vóór hem stonden twee schotels, gevuld met gouden en zilveren munten. Eenige bloemen vroolijkten de sombere omgeving wat op. De dichter, want de man, die daar zoo druk zat te schrijven, was de rijkste en gevierdste dichter van Spanje, was op dat oogenblik bezig met een brief aan een zijner vrienden op te stellen. Hij schreef: ‘Met een paar bloemen in mijnen hof, eenige schilderijen en wat boeken, leef ik zonder vrees en zonder begeerte; het ongeluk heb ik overwonnen en de grootheid verblindt mij niet meer; omringd van de menigte leef ik in de eenzaamheid, vroolijk en tevreden in stille afzondering, en hoewel ik geheel onzeker ben van het uur van mijnen dood, verschrikt mij toch de zekerheid niet dat hij komen zal....’

Na eenige oogenblikken peinzens schreef hij voort:

‘Mijn tuintje beslaat eenige roeden in het vierkant; er zijn struiken en bloemen in, en men kan er twee nachtegalen hooren zingen....’

Na deze opsomming van zijne rijkdommen, schreef hij nog eenige liefdevolle regelen, en sloot en verzegelde den brief.

‘Weder eene goede ziel getroost, hoop ik!’ murmelde hij.

Op dat oogenblik werd de deur van het kabinet zachtjes geopend, en een oude knecht trad binnen, nam eenige goudstukken van de schotel, en verwijderde zich zonder een woord te spreken. De dichter glimlachte. Hij kon omtrent zestig jaar oud zijn. Hij was mager en bleek, en zijn gelaat had eene zachtaardige uitdrukking, maar het vuur van het genie schitterde en straalde uit zijne oogen. Hij was zeer eenvoudig gekleed in een toog met witten kraag. Smart en verdriet hadden zijn vurig en hartstochtelijk gemoed verbrijzeld en hem nedergeworpen aan den voet van het kruis, waar hij gebleven was. Deze man, die alle eer en grootheid had genoten, die door het volk op straat werd toegejuicht, wiens naam geheel Spanje vervulde, deze man was nu tevreden, gelijk hij schreef, met een tuintje van eenige voeten in het vierkant. Tegenover hem hing het portret van een jeugdig meisje in kloosterhabijt. Dat was zijne welbeminde dochter, wier verbintenis met den Hemelschen Bruidegom hij in een zijner schoonste dichtstukken bezongen had. Zij scheen daar met haren zuiveren

blik den onvermoeiden arbeid van haren dichterlijken vader gade te slaan, en hem glimlachend in zijn werk aan te moedigen.

Weer kwam de oude knecht binnen, nam ditmaal eenige zilverstukken, en verwijderde zich even zacht als hij gekomen was. Dit herhaalde zich verscheidene keeren, want nooit klopte een arme te vergeefs aan de deur des schrijvers. Hij wenschte zijne behoeftige broeders te helpen, maar ook zijne rustige en kalme afzondering te bewaren, en daarom vulde hij iederen morgen de twee schotels, en totdat zij ledig waren, ging de getrouwe knecht af en toe tusschen de huisdeur, waar de behoeftigen kwamen aankloppen, en het studeervertrek van zijn meester, die stil voortwerkte.

Daar werd plotseling de stilte onderbroken door een groot leven als van een hevigen twist. Een man, wiens toornige stem door het huis klonk, scheen met geweld het studeervertrek te willen binnendringen. Men hoorde een gerucht alsof de oude knecht op zijde gestooten werd, de deur werd met woest geweld opengerukt, en een edelman vertoonde zich op den drempel.

‘Eindelijk vind ik u dan!’ riep hij driftig uit.

‘Dat is toch zoo'n moeilijke zaak niet, senor; dagelijks begeef ik mij tweemaal naar de kerk, en den overigen tijd zit ik hier te werken.’

‘Maar het is immers niet mogelijk u te spreken, terwijl het volk zich overal op uwen weg verdringt om u toe te juichen. Die u dan iets kwam verwijten, zou ook gauw merken wat hij begonnen had! Het is bijna alsof men u iederen dag in zegepraal zou willen ronddragen.’

‘Vergeet niet, senor, dat het volk verzot is

op tooneelvoorstellingen! Ik schrijf tooneelspelen, die de heldenfeiten voorstellen uit de geschiedenis des vaderlands; ik doe onze wonderbare legenden herleven, en daarvoor toont het volk mij zijne dankhaarheid zoo als het dit maar kan.'

'En in uw huis...'

'Mij dunkt dat men niet alleen in de spreekkamer komt, waar ik iedereen ontvang, maar zelfs doordringt tot in mijn studeervertrek, dat voor niemand toegankelijk is.'

'Ik heb ten minste uwen onbeschaamden knecht op zij moeten duwen.'

'Arme oude Jozef! hij is altijd even bedaard en vriendelijk.'

'Ter zake. Ik kom iets van u eischen.'

'Misschien hadt gij dit wel op eene beleefdere manier kunnen doen, maar ik ben bereid u te helpen, senor, zooveel in mijn vermogen is.'

'Wat! mij helpen! neen, voldoening eisch ik!'

'Van wien?' vroeg de schrijver vol waardigheid. 'Gij ziet hier voor u een dichter, die zijn best doet het volk tot edele en groote gedachten op te wekken. Ook ziet gij in mij een priester, bereid om iedereen met liefde te ontvangen, en zooveel hij kan alle wonden te heelen.... Wien moet gij nu hebben, den priester of den schrijver?'

'Vooreerst den schrijver, maar, eerwaarde, uw leven is nog al bewogen en onstuimig geweest, en zoo vind ik in u een derden persoon.'

'Het is waar,' mompelde de priester, 'ik ben soldaat geweest.'

'En gij hebt u als een dapper krijgsman gedragen.'

'Toen was het mijn plicht te vechten; nu is mijn plicht te bidden.'

'En diegenen te aanhooren, die zich over u te beklagen hebben.'

'Over mij!' riep de priester verwonderd uit, 'hoe zou ik u ooit hebben kunnen bedroeven of kwetsen, senor? Ik zie u heden voor de eerste maal in mijn leven.'

'Dat kan wel zijn, maar toch hebt ge mij beleedigd in den persoon van een mijner voorouders, dien gij in een van uwe tooneelstukken eene hatelijke rol hebt laten vervullen.'

'Neem mij niet kwalijk, senor, maar nog eens, ik ken u niet.'

'Ik heet Fernando de la Cerda.'

'Een oudadelijke naam.'

'In uw laatste stuk gedraagt zich een mijner voorvaders van moederszijde als iemand, die den naam van ridder onwaardig is.'

'Hoe heeft hem de geschiedenis geoordeeld?'

'Zeer streng.'

'Waarom verwijt ge mij dan dat ik de echo ben der geschiedenis? Denkt ge dan dat ik maar tooneelstukken schrijf alleen om het genoegen te hebben eenige karakters te schetsen, en eene kunstige ontknooping aan de nieuwsgierigheid, of zoo gij wilt, aan de bewondering van anderen voor te stellen? Neen, senor, het doel van den schrijver moet vóór alles wezen de onderrichting van den lezer, die zijn boek doorbladert, of van den toeschouwer, die zijne stukken komt zien opvoeren. Door heilige banden ben ik aan Gcd verbonden, en toch blijf ik tooneelschrijver: zonder ophouden, zonder rust werk ik voort en vervaardig mysteriespelen voor de groote kerkelijke feesten om zoo door de aanschouwing het geloof op te wekken en de liefde en godsvrucht in de harten te verlevendigen; ook schrijf ik tooneelstukken uit de geschiedenis van ons land en uit onze oude legenden om de vaderlandsliefde bij het volk aan te kweeken en te ontvlammen. Doch ik blijf steeds aan de waarheid getrouw. Ik neem eene oude kroniek, ik verdeel die in bedrijven, tooneelen en gesprekken, ik

tracht er leven en beweging aan te geven, maar zonder iets aan de waarheid te kort te doen. Beklaag u niet dat ik iemand als verrader voorstel, die werkelijk een verrader is geweest, en wacht u wel aan iemand het doel van uw bezoek bij mij te verhalen.'

'Gij weet waarom ik hier gekomen ben, en gij hebt mij niets anders te zeggen?'

'Jawel, ik zal er nog dit bijvoegen: uw voorvader verried zijnen koning, wees gij den uwen getrouw; een lid van uw geslacht verzaakte zijn geloof, zijnen God, gij moet voor hem bidden en boete doen.'

'Dat zijn redeneeringen, die goed zijn voor monniken!'

'De eenige, die een priester u geven kan.'

'Zult gij herroepen, wat gij gezegd hebt?'

'Zoo ik iets geschreven had, wat slechts in mijne verbeelding bestond, zou ik u voldoening geven; maar het tooneelstuk is historisch en getrouw aan de waarheid, ik kan er niets aan veranderen.'

'Dan moet die vlek in uw bloed uitgewischt worden!'

'Zijt gij zinneloos?' vroeg de priester.

'Gij zijt vroeger soldaat geweest. Kom, trek uwen degen, en laat ons dien twist bevechten, uw leven of het mijne!'

'Mijne wapens zijn het gebed en de overweging. Ga met God en laat mij met vrede.... Hoort gij de kerkklokken niet luiden? Het is het uur des gebeds....'

Maar de ridder sprong naar een hoek der kamer, waar eene wapentrofee hing als eene herinnering aan vroegere tijden en rukte twee degens van den wand, die van gelijke lengte waren.

'Daar priester, neem er een!' riep hij woedend.

De dichter schudde het hoofd.

'Ik zeg u dit wapen te nemen en u te verdedigen. Uw tuin zal het tooneel van onzen strijd wezen!'

'En onze getuigen?'

'Die zijn niet noodig! Gij hebt mij en mijn geslacht beleedigd. Laat ons gaan!'

De priester stond bedaard op, hing zijnen mantel om, zette zijn steek op, en zeide kalm:

'Ja, senor, laat ons gaan.'

'Gij zult dus eindelijk er toe komen?'

'Laat ons gaan....' hervatte de heilige en beroemde grijsaard, 'ik om de H. Mis te lezen en gij om ze te dienen.'

Deze eenvoudige en zachtmoedige woorden deden den degen uit de hand des woestelings vallen; hij boog zijne knie, en overwonnen, vol berouw, vergezelde hij den priester naar de kerk.

En op hunnen doortocht door de straten, liep het volk juichend samen en riep groetende:

'Lang leve de groote dichter! 'lang leve *Lopez de Vega!*'

A.H.

Levensregelen.

Rijkelijk is het loon, dat de zorg voor de gezondheid aan ieder mensch zoowel als aan de massa aanbiedt! De langere levensduur, het zeldzamer voorkomen en de goede aard van ziekten, eene gemakkelijker herstelling, - ziedaar zoovele van hare heilzame gevolgen. Maar bij dat alles kunnen nog hoogere genietingen verkregen worden voor

den mensch: meer levenslust, tevredenheid, opgewektheid van geest, werkvatbaarheid, - en voor de massa: verhooging van de volksweerbaarheid, vermeerdering van arbeidsvermogen, van volksrijkdom en volksgeluk.

Ziedaar de zegen van eene verstandige levensregeling.

Volharding, arbeid, zuivere lucht, goede voeding, het vermijden van eenzijdigheid, een levensideaal, opgewekte zin, voldoende rust: - ziedaar de bouwsteenen waarmede de tempel aan de Godin der Gezondheid gewijd moet opgetrokken worden. Ieder brenge zijn steentje naar vermogen daartoe bij.

Wij zullen in de volgende bladzijden, aan de 'Lebensregeln' van prof. Carl Reclam ontleend, uitvoerig leeren, hoe die bouwstoffen verkregen worden en hoe wij ze moeten gebruiken.

***

De *Honger*, die den mensch tot aan zijn stervensuur verzelt, maakt zich van den teederen zuigeling reeds bij zijne intrede in deze wereld meester en dwingt hem door 'luchthonger' tot den eersten ademtocht. Evenals de volwassene met uitgespannen longen lucht zwelgt, als hij uit een bedompte ruimte in de vrije lucht komt, zoo snakt de kleine wereldburger naar lucht, nu hij uit zijne enge ruimte is verlost. Op den eersten ademtocht volgt de eerste kreet, de begeerte naar lucht gaat weldra vergezeld van de *behoefte naar voedsel.*

Jammer, dat de menschen zoo weinig aan de wenken van den 'luchthonger' gehoor geven! Wat eene benauwde lucht in de werkplaats van den handwerksman; - wat eene verpestende lucht in de kinderkamer door het eten, de menschen, de vuile wasch en nog verdere ergere zaken; - wat eene bedorven lucht in onze slaapkamers; - wat eene walgelijke lucht in de school, waar onze jeugd wordt opgevoed! De wetenschap leert ons: zuurstof is tot voeding en verbetering van ons bloed eene dringende behoefte; hoe zuiverder en reukloozer de lucht is, des te meer zuurstof - de eigenlijke levenslucht - bevat zij en des te gezonder maakt zij ons. Wij weten, dat wij door de deuren en vensters open te zetten, met geringe moeite ons gedurig van versche lucht kunnen voorzien. Maar wat baat ons die wetenschap, als wij er het rechte gebruik niet van maken?

Laat het iemand eens beproeven, om zijn adem in te houden en de lucht in zijne longen niet te ververschen. Hij kan gerust de proef nemen, want de luchthonger dwingt hem wel versche lucht op te nemen, alvorens het te laat is. Zou, bij een weinig gezond verstand, die dwang niet voldoende zijn, om de noodzakelijkheid van het ademhalen en van zuivere lucht hem overtuigend te staven? Zoo weinig de behoefte aan lucht wordt in acht genomen, zoo gering schat men ook zijn metgezel: het instinct van het kind bij den *drang naar voedsel.*

Hoor hoe de zuigeling schreit en zie hoe hij kreunend het kopje van den eenen naar den anderen kant draait. Als hem de moederborst wordt gereikt, hapt hij begeerig toe met zijn kleinen tandeloozen mond en trekt als een bloedzuiger: maar wordt hem de zuigflesch of de paplepel voorgehouden, dan weert hij zich op zijne manier daartegen. Vaak heb ik bij pasgeborenen reeds na een paar dagen tot mijne verbazing dat onderscheid waargenomen. Maar de volharding van grootmoê of tante doet dien kleinen wereldburger weldra zijn tegenzin overwinnen en het instinct tot zwijgen brengen. Het wicht laat zich bedotten en neemt het opgedrongene.

Mamaatjes kennen in den regel niet veel van statistiek. Misschien weten de meesten niet eens wat dit woord beteekent. Om kort te gaan: het is de wetenschap, die uit een zeker aantal cijfers, vertegenwoordigende een zeker aantal feiten, onwederlegbaar aantoont, dat er bijv. van de 100 kinderen, die met den pappot worden gevoederd,

acht-en-zeventig sterven vóór hun eerste levensjaar; van die met de flesch worden gevoed *negentien*; terwijl van een gelijk getal, die met de moederborst worden groot gebracht, vóór dien leeftijd niet meer dan *drie* bezwijken. Dat is nu niet bloot toeval, maar een noodzakelijk gevolg van eene verkeerde wijze van voeden.

Ik vraag u nu, rechtschapene en verstandige moeders! heeft het kind niet volkomen gelijk, als het al die kunstmiddeltjes, om in het leven te blijven, weigert? Is zijn instinct niet meer te vertrouwen, dan de waanwijsheid van eene 'ervarene' grootmoeder of tante?

Reeds voor jaren hebben de geneesheeren geleerd, dat pap niet past voor eene kindermaag en nu weet men ook, waarom dat schadelijk is. Om meelspijs te kunnen verteren, moet men goed ontwikkelde speekselklieren in den mond hebben. Het speeksel verandert het meel voor een deel, zoodat het in de maag gemakkelijker verteert. Maar nu zijn de speekselklieren van een zuigeling nauwelijks ontwikkeld en daarmede mist deze het vermogen om die meelspijs tot vertering voor te bereiden.

Al die meelsoorten ontlast het kind dus halfverteerd, terwijl de inspanning van de maag gevorderd aanleiding geeft tot eene soort van ontsteking, waarin ook de overige ingewanden deelen en waardoor afgang en kindertering ontstaan, die de groote sterfte veroorzaken, waarvan we zooeven u een staaltje hebben geleverd. En die nu meent, dat het blijft bij de offers vóór het eerste levensjaar door die verkeerde voedingswijze gemaakt, vergist zich deerlijk. De zwaksten bezwijken dan wel, maar van de minder zwakken vallen vóór het einde van het vijfde levensjaar nog eene menigte aan die gevolgen; ja, menig volwassene ondervindt nog de gevolgen van zijne ondoelmatige voeding in zijne jeugd. Wanneer wij nu soms eene moeder zien pronken met een kind 'als eene wolk,' onder bijvoeging, dat het toch maar een 'pappotje' is, dan beklagen wij dat onverstand en vreezen, dat hare onkunde haar slechts bittere teleurstelling zal baren.

Weet dat de maag een despoot is, die zijn schepter over alle leden en ook over de gedachten zwaait.

Personen met eene gezonde maag zijn welgemoed, inschikkelijk en meegaande. Maar lieden met eene slechte maag zijn recht onhandelbaar, stijfkoppig verzetten zij zich tegen ieder en alles. De ouders bedenken nu eens welk een kwaad zij in 't leven roepen, door hunne kinderen met oppositiemakende pap groot te brengen, in plaats van met gedweeë moeder- of koemelk. En ziet nu de gevolgen van die booze daad: het veronachtzamen van de wetten der natuur levert een geslacht, dat zich verzet tegen de wetten van den staat.

(Wordt verv.)

De Zwarte hut
door Wilkie Collins.
(*Vervolg.*)

'GIJ KUNT NIET TE GELIJK GOD EN DE WERELD DIENEN,' NAAR F.W.W. TOPHAM.

Juist toen ik het zakboek geborgen had, hoorde ik de deur vaneensplijten en vloog ik weer in den gang, den zwaren keukenpook met beide handen in de hoogte houdende. Ik zag juist het kale hoofd van Jerry, met de leelijke knobbels er op, door eene groote scheur in het lager gedeelte der deur. 'Ga heen, ellendeling, of ik zal u op het hoofd slaan,' gilde ik, terwijl ik hem met den haak dreigde. Jerry trok zijn hoofd veel sneller terug, dan hij het er door had gestoken. Hetgeen nu door de opening kwam, was eene lange hooivork, die zij van buiten naar mij toestaken, om mij van de deur te verwijderen. Ik sloeg er met al mijne macht op en de slag moet Sluwe Dick aan de hand of aan den schouder gekwetst hebben, want ik hoorde hem een geluid geven van woede en pijn. Voordat hij de vork met zijne andere hand kon grijpen, had ik die naar binnen getrokken. Nu begon zelfs Jerry zijn geduld te verliezen en vloekte nog vreeselijker dan Dick. Hierop kwam er nog eene minuut van verademing. Ik vermoedde dat zij grooter steenen gingen halen, en ik vreesde dat de gansche deur zou bezwijken. Terwijl ik naar mijne slaapkamer liep, toen deze vrees mij beving, nam ik mijne latafel, sleepte die in den gang en zette die tegen de deur aan. Daarbovenop zette ik eene groote gereedschappenkist van mijn vader, drie stoelen en een kolenbak vol kolen, en eindelijk trok ik de keukentafel voort en duwde die, zoo hard als ik kon, tegen de gansche barrikade. Zij hoorden mij, toen zij met nieuwe steenen weer bij de deur kwamen. Jerry zeide: 'wacht even,' en toen raadpleegden zij fluisterend samen. Ik luisterde scherp toe, en ving juist deze woorden op: 'Laat ons het aan den anderen kant beproeven.' Er werd niets meer gezegd; maar ik hoorde hunne voetstappen van de deur weggaan.

Zouden zij nu de achterdeur gaan belegeren? Ik had mijzelve nauwelijks die vraag gedaan, of ik hoorde hunne stemmen aan den anderen kant van het huis. De achterdeur was kleiner dan de voordeur, maar zij had dit voordeel, wat sterkte betreft, dat die van twee stevige eikenhouten planken gemaakt was, die in de lengte samengevoegd waren en van binnen met zware dwarsbalken betimmerd. Er waren geen grendels aan, zooals aan de voordeur, maar zij

was door een ijzeren boom gesloten, die er schuins overheen liep en aan beide zijden in den muur vastzat. ‘Zij moeten eerst de geheele hut om verhalen, voordat zij die deur kunnen inbreken,’ dacht ik bij mijzelve. Dit merkten zij zelf ook spoedig. Na vijf minuten op de achterdeur gebonst te hebben, gaven zij elken verderen aanval in die richting op en wierpen hunne zware steenen met woedende vloeken weg. Ik ging naar de keuken en viel op de vensterbank neer, om een oogenblik te rusten. De spanning en opgewondenheid deden zich bij mij gevoelen. Het zweet brak met dikke droppels van mijn hoofd uit, en ik begon de kneuzingen te voelen, die mijne handen hadden gekregen toen ik de barricade tegen de voordeur maakte. Ik had geen greintje van mijne vastberadenheid verloren, maar ik begon mijne kracht te verliezen. Er was eene flesch rhum in de kast, die mijn broeder de zeeman, den laatsten tijd dat hij aan wal was, bij ons achtergelaten had. Ik dronk er een druppel van. Nooit heb ik vroeger of later iets gedronken, dat mij half zooveel goed deed, als dit kostbare slokje rhum. Ik zat nog bij het raam mijn gezicht af te vegen, toen ik eensklaps hunne stemmen vlak achter mij hoorde. Zij bevoelden den buitenkant van het raam, waartegen ik zat. Het was evenals de andere ramen der hut met ijzeren boomen verzekerd. Ik luisterde in vreeselijke spanning, of ik ook het geluid van vijlen vernam, maar niets van dien aard was te hooren. Zij hadden er klaarblijkelijk op gerekend, mij gemakkelijk zoo te verschrikken, dat ik hen binnen liet, en waren niet voorzien van gereedschappen om in te breken.

Eene nieuwe reeks van vloeken gaf mij te kennen, dat zij den hinderpaal van de ijzeren boomen ontdekt hadden. Ik luisterde ademloos naar eenige waarschuwing omtrent hetgeen zij nu vervolgens zouden doen; maar hunne stemmen schenen zich te verwijderen. Zij gingen van het raam terug. Verwijderden zij zich voor goed? Hadden zij het denkbeeld opgegeven om een wanhopigen inval te doen? Er volgde eene lange stilte, eene stilte die mijn moed zelfs sterker op de proef stelde dan het gedruisch van hunnen eersten aanval op de hut. Nu begon ik vreeselijke vermoedens te krijgen, dat zij zouden trachten door verraad te verkrijgen, wat zij niet door geweld hadden kunnen doen. Ofschoon ik de hut goed kende, begon ik te twijfelen of er geene middelen zouden zijn om slim en stil er in te komen, waartegen ik niet bestand was. Het tikken van de klok hinderde, het knappen van het vuur verschrikte mij. Ik keek twintig malen in eene minuut in de donkere hoeken van den gang, terwijl ik mijne oogen inspande, mijn adem inhield en de meest onwaarschijnlijke gebeurtenissen en de onmogelijkste gevaren voorzag. Waren zij werkelijk heengegaan? O, wat zoude ik niet gegeven hebben, als ik maar had geweten wat zij uitvoerden in die oogenblikken van stilte! Ik werd eindelijk op eene vreeselijke manier uit mijne spanning verschrikt. Ik hoorde plotseling de stem van een hunner in den keukenschoorsteen. Het was zoo onverwacht en zoo afgrijselijk in de stilte, dat ik voor de eerste maal sedert den aanval op het huis begon te beven. Mijne ergste voorgevoelens hadden mij nooit doen vermoeden, dat de twee ellendelingen op het dak zouden klimmen. ‘Laat ons binnen, duivelin!’ gilde eene stem uit den schoorsteen. Er was weder een oogenblik van stilte. De rook van het houtvuur, hoe dun en licht die ook was, daar het vuur op het oogenblik bijna uitgebrand was, had den man klaarblijkelijk genoodzaakt om zijn gelaat van de opening van den schoorsteen af te keeren. Ik telde de seconden, toen ik in minder dan een halve minuut weer de woorden vernam: ‘Laat ons binnen, of wij zullen alles boven uw hoofd in brand steken.’ ‘Verbranden? wat verbranden? Er was niets dat gemakkelijk vuur kon vatten, als het

riet van het dak, en dat was te doorweekt door den hevigen regen, die in de laatste uren onophoudelijk was gevallen. De hut boven mijn hoofd verbranden! Hoe?'

Terwijl ik steeds bij mijzelf overlegde, welk mogelijk gevaar er voor brand kon zijn, kwam een van de zware steenen, die op het riet geplaatst waren, om te verhinderen dat het door storm werd weggeslagen, donderend door den schoorsteen vallen. Hij deed de gloeiende vonken van den haard over het geheele vertrek heenspatten.

Eene rijk gemeubileerde kamer met gordijnen en behangsel zou in een oogenblik in brand zijn gegaan. Zelfs onze kale vloer en ruwe meubels begonnen eene brandlucht te verspreiden bij den eersten stortvloed van vonken, die door het vallen van den steen veroorzaakt werd. Voor een oogenblik stond ik ontsteld bij dit nieuw bewijs van de duivelsche sluwheid van de snoodaards, maar het vreeselijk gevaar, waarin ik nu verkeerde, bracht mij oogenblikkelijk weer tot mijzelve. Er was eene groote kan met water in mijne slaapkamer, en ik liep er dadelijk heen om die te halen. Voordat ik weer in de keuken kon komen, werd er een tweede steen door den schoorsteen geworpen, en de vloer begon op verschillende plaatsen te smeulen. Ik had verstand genoeg, om het smeulen eenige oogenblikken zijn gang te laten gaan en mijne geheele kan water op het vuur te gieten, voordat de derde steen door den schoorsteen kwam. De gloeiende vonken op den vloer trapte ik toen uit. De man op het dak moet het gesis van het vuur hebben gehoord, toen ik het uitdoofde, en de verandering in de lucht aan de opening van den schoorsteen gevoeld hebben, want nadat de derde steen was gevallen, volgde er geen meer.

Dat een van de schelmen langs denzelfden weg naar beneden zoude komen, waardoor de steenen waren gevallen, dat was niet te vreezen. De schoorsteen, zooals ik wel bij ondervinding gemerkt had bij het schoonmaken, was te nauw, om iemand door te laten die grooter was dan een kleine jongen. Ik keek naar boven, toen die vertroostende gedachte in mij opkwam - ik keek op, en zag even duidelijk, als ik het papier zie waarop ik schrijf, de punt van een mes door den binnenkant van het dak komen, juist boven mijn hoofd. Onze hut had geene bovenverdieping en onze kamers hadden geene zoldering. Langzaam en vreeselijk baande het mes zich een weg door den drogen binnenkant van het riet tusschen de balken. Het hield een oogenblik op; toen kwam er een geluid, alsof iets vaneengescheurd werd. Ook dat geluid hield weer op, er viel eene menigte droog riet op den vloer; ik zag de groote harige hand van Sluwe Dick, met het mes gewapend, te voorschijn komen. Hij klopte tegen de balken met het heft van zijn mes, als om de sterkte daarvan te beproeven. Goddank, zij waren sterk en vast aan elkander bevestigd! Eene bijl zou eerst in staat zijn om ze los te krijgen. De moordenaarshand klopte steeds met het mes, toen ik Jerry hoorde schreeuwen. Het geroep kwam uit de nabijheid van de steenen loods, achter het huis. De hand en het mes verdwenen oogenblikkelijk.

(Slot volgt.)

Beelden en gedachten van Jean Paul.

Het leven der meeste menschen is als het water, dat op één punt door de zon verlicht wordt en overigens donker blijft; trekt nu een wolkje over die plek, dan is alles duister. Uw leven gelijke liever aan den diamant, die van nature slechts aan één punt schittert, doch door kunstig slijpen aan alle zijden nieuwe lichtvakken verkrijgt, zoodat hij nergens meer dof is. Wees dan niet in deze of gene omstandigheid opgeruimd, maar

houdt altijd het oog hemelwaarts gericht, hoe uw lot zich wende en waar het u moge treffen.

****

Wij verwonderen ons niet over den zonneopgang der vreugde, maar wel over den ondergang. Omgekeerd zijn wij verbaasd bij het opkomen der smart, maar den ondergang vinden wij natuurlijk. Wat heeft ons hart toch eene slechte sterrekunde geleerd!

****

Een wezenlijk onheil treft u zeldzamer, dan gij denkt, maar des te meer keeren uwe eigene dwaasheden en zonden terug en verduisteren uw leven. Voor de aarde wordt hoogst zeldzaam de zon door de maan verduisterd; maar des te meer door hare eigene wolken.

Het huis van den Beurtschipper.
(Vervolg.)

De late herfst was in het land gekomen en het werd in de groote keuken te gezelliger naar mate de storm buiten heviger bulderde, de regen plassender uit den hemel stroomde en tegen de gesloten luiken kletterde. Onder den breeden schoorsteen brandde een helder door een mengsel van steenkolen en houtafval onderhouden vuur; boven de vlam kookte een pot met aardappelen en daarneven siste in de pan het spek. Aan de eene zijde van den haard sloot een zoogenaamd kamerschut den tocht uit en het vuur in. De vloer was hier met een dik, door zijne schrille kleuren scherp uitkomend tapijt bedekt, op hetwelk een sierlijk tafeltje met gedraaide pooten en koperversieringen stond, dat eene schermlamp droeg. Voor hetzelve, in het bereik der koesterende warmte van het vuur, in een ouderwetschen leuningstoel, zat Kunegonde Janssen, geboren Fehring, die zich, blijkbaar welgemoed, met naaiwerk bezig hield.

Zij bevond zich, het valt niet te ontkennen, in een eenigszins bont gezelschap. Voor den haard hurkte, op het bradende spek passende, eene wonderlijke, voor een noordsch oog bijna onheilspellende gedaante, eene beneden het middelmatige, magere, doch zeer buigzame vrouw met uiterst fijne ledematen, zoodat zelfs jarenlange grove arbeid de kleine handen niet geheel had kunnen misvormen. Over dikke, wollen onderkleederen, waartoe het ruwe klimaat haar dwong, droeg zij een gering, bont katoenen kleed, dat de fijne, koperkleurige armen tot aan de ellebogen vrij liet. De voeten staken in dunne katoenen kousen en kleine lichte pantoffels. Deze kleeding werd voltooid door een blauw katoenen doek, die tulbandachtig om haar hoofd gewonden was. Dit hoofd echter was afzichtelijk leelijk. Een bijzonder laag voorhoofd, een platte neus en dikke lippen vormden in vereeniging met eene gerimpeld, groenachtig gele huid een waarlijk afschrikwekkend vrouwengelaat. Het was bijna alsof een paar groote glinsterend zwarte oogen eigenlijk alleen daartoe dienden, het buitengewoon terugstootende van dit gelaat des te scherper te doen uitkomen.

Naast dit vreemdsoortige wezen, aan de andere zijde van den schoorsteen tegenover den zetel der huisvrouw, zat een groote, krachtige man met vaal, borstelig blond haar, lichtblauwe oogen en een door wind en regen verweerd als uit hout gesneden

gelaat. Schuins achter hem, doch zoo dat zij niet van het schijnsel der vlam uitgesloten waren, zaten twee stevige, ongeveer achttienjarige jongens in grove, frissche pyakers op eene lage bank. Zij waren evenals hun baas, de meesterknecht Willem Reesink bezig met het snijden van langwerpige houten, zoogenaamde pinnen, die voor den scheepsbouw gebruikt worden, doch sliepen telkens bij hun arbeid in.

Bij dit uit zulke uiteenloopende bestanddeelen samengesteld gezelschap behoorden nog een kleine witte keeshond en eene schoone grijsgestreepte kat, die met zeldzame vredelievendheid de enge ruimte tusschen den zetel van Kunegonde en den haard deelden.

Het avondmaal was gereed; de Hollandsche meid had de groote midden in de keuken staande tafel gedekt en er brood en zout opgedragen. Kunegonde nam nu aan het boveneinde der tafel plaats, om met hare huisgenooten het eenvoudige maal te gebruiken. Onder het eten onderhield zij zich vriendelijk met hen, sprak met den meesterknecht over zijn werk en eenige huiselijke aangelegenheden, met de jonge maats over de vorderingen in het lezen en schrijven, die zij aan het bezoek der Zondagsschool te danken hadden, en beloofde ieder van hen, die bij het ophanden examen een goed getuigschrift ontving, ook harerzijds eene belooning.

Na afloop van den maaltijd bracht de Hollandsche meid - zij werd door hare meesteres Linga geheeten - den meesterknecht eene kruik bier en ieder der leerjongens eene kom koffie. Terwijl zij dronken gaf Linga ook Wakker, den keeshond, en Prinses, de kat, hun gewoon avondeten. Daarna zette zij het gebruikte tafelgoed weg en beval ook den leerjongens de gebruikte gereedschappen en gesneden pinnen in de oude zaal te brengen, die tot een soort van winterwerkplaats diende. Eindelijk wenschten Willem en de jongens goeden nacht, ontvingen den vriendelijk gesproken terug wensch en stommelden van een hoornlantaren voorzien, buiten in den gang den ouden, donkeren eikentrap op, om in een der vele doodsche vertrekken van de bovenverdieping hunne legersteden op te zoeken.

Linga had hare keuken zoo netjes opgeruimd, als gold het een gast te ontvangen. Dit geschiedde elken avond en niet zonder grond, want zoodra de ‘manslieden,’ gelijk zij zich uitdrukte, naar boven gegaan waren, ging zij voor hare meesters en voor zich den in haar vaderland zoo geliefkoosden drank, thee zetten. Het gebruik hiervan in het laatste gezellig stille avonduur was voor haar zoowel als voor hare meesters eene aangewende behoefte en Kunegonde had voor deze in het huis haars mans heerschende gewoonte zooveel smaak gekregen, als hadde zij er van jongs af mede vertrouwd geweest.

Een kwartieruurs nadat het kraken der trappen onder de voeten der naar boven gaande mannen opgehouden had, zette Linga het sierlijke blad met den kleinen platten theepot, de melkkan, den suikerpot en de kleine Chineesche tas voor hare meesteres op het met koper beslagen tafeltje en vergat daarbij ook niet het verlakte blikken trommeltje met de Hollandsche beschuit. Met een zucht van welbehagen zette zij zich op hare lievelingsplaats naast de haardplaat neder. Dicht bij het vuur stond haar eigen thee naast eenige beschuiten en er kon geen vergenoegder schepsel gevonden worden dan de arme oude meid, terwijl zij thans hare opmerkzaamheid verdeelde tusschen Prinses, die op haren schoot gesprongen was, Wakker, die zich tegen hare ellebogen wreef en haren vaderlandschen drank. Zij genoot toch in de zoete overtuiging, dat voor heden alle arbeid gedaan was en geene storing de welkome rust in het stille huis meer verbreken zou.

Kunegonde had zich in een boek verdiept, gelijk zij elken avond deed als Janssen niet te huis was. Zij voelde zich aan haar tafeltje even behaaglijk als hare meid naast het vuur. Het stormachtige weder verontrustte haar niet, dewijl zij zich overtuigd hield, dat haar man er niet aan blootgesteld was. Hij moest op zijn laatst gisteren te Rotterdam aangekomen zijn en terwijl hij daar zijne zaken afdeed, kon hij bedaard afwachten, tot de stormen wegtrokken en de lucht weder opklaarde. Aan een vorst, die de Rijnscheepvaart zou stremmen, was nog niet te denken; derhalve was er niets bij verloren, indien de tehuisreis van Cornelis eenige dagen vertraagd werd.

Op die wijze kon er een uur verloopen zijn. Kunegonde was in het lezen verdiept; haar boek, Walters Scott's Zeeroover, boeide haar ongemeen. Linga hurkte nog steeds bij den haard, en het was twijfelachtig wie het slaperigste in den uitdoovenden gloed staarde, zij of Prinses. Wakker kwam niet in aanmerking; deze had reeds lang zijne oogen gesloten.

Eindelijk hief de meid het hoofd op, om aan de huisvrouw te vragen of zij het vuur nog wat zou opstoken, dan wel of zij spoedig slapen zouden gaan. Daar bewoog zich ook Wakker; hij spitste de ooren en liet een dof gebrom hooren. De storm was wat bedaard en in de betrekkelijke stilte vernam men nu het slaan van den klopper op de huisdeur, terwijl de hond een luid geblaf aanhief.

‘Daar is Cornelis!’ sprak Kunegonde, haastig opstaande.

Maar Linga schudde het hoofd: ‘Dat is de meester niet; dat is niet zijn kloppen.’

‘Gij hebt gelijk,’ bevestigde Kunegonde. Zij erkende nu ook dat de krachtige hand haars mans den klopper niet zoo zwak en onzeker bewegen zou, als de buitenstaande deed. ‘Maar wie kan het zijn? - zou men ons een ongeluk komen boodschappen?’

‘Geen ongeluk, mevrouw.’ Linga gaf hare meesteres steeds dezen in Holland slechts aan de vrouwen van de hoogere standen toekomenden titel, en Janssen liet dit niet alleen toe, maar als hij van Kunegonde sprak, noemde hij haar eveneens zoo, want in zijne oogen kwam haar de grootste eer toe. Zij zelve maakte er geene aanmerking op, want zij wist niet, dat men haar eene onderscheiding toekende, waarop zij geene aanspraak had. ‘Geen ongeluk, mevrouw,’ verzekerde Linga. ‘Het zal eene boodschap voor de manslieden zijn; ik zal eens gaan hooren, wat men begeert.’

Zij had de keukenlamp aan het licht van hare mevrouw aangestoken en begaf zich door den steeds blaffenden hond vergezeld naar voren, om de reden van de late stoornis te vernemen. Kunegonde hoorde hoe zij riep: ‘Wie is daar?’ en daarop, vermoedelijk na bekomen antwoord, een uitroep van verwondering slaakte, den hond tot bedaren bracht en de deur opende. Na weinige oogenblikken sloot zij deze weder en keerde door iemand vergezeld naar de keuken terug.

De huisvrouw werd ongerust. De overgebrachte boodschap was van zoo veel gewicht, dat Linga het noodig oordeelde den bode binnen te brengen? - Als echter de keukendeur openging, maakte de bezorgdheid voor verwondering plaats; want naast de meid vertoonde zich een voor het late, stormachtige uur zeer onverwachte gast.

Het was een schoone, krachtige knaap van tien of elf jaren, blijkbaar een kind van welgestelde ouders, want zijne natte en beslijkte kleeding was goed gemaakt en van fijne stof. Zijn krullend, blond haar scheen donkerder door de vochtigheid, die er zich aan medegedeeld had; zijn open gelaat gloeide van de vermoeienis van het loopen in de stormachtige lucht en zijne donkergrijze oogen straalden onder de zware wimpers met dien verhoogden glans, die in den blik van krachtige menschen door levendige lichamelijke of geestelijke beweging te voorschijn geroepen wordt.

‘Goeden avond,’ sprak hij, en de heldere, welluidende jongensstem scheen Kunegonde eigenaardig toe te klinken in het lokaal, waar meestentijds slechts hare en Linga's zachte woorden, of de ruwe klanken uit den mond haars mans en van Willem vernomen werden. De leerjongens namelijk mochten niet ongevraagd spreken en waren beide tamelijk bloode. ‘Goeden avond,’ sprak de aardige jongen met eene lichte, eenigszins linksche buiging nader komende. ‘Kan ik kapitein Janssen spreken?’

‘Neen, mijn kind, hij is niet te huis,’ antwoordde Kunegonde, de innemende verschijning van den knaap beschouwende, dien Linga op een wenk harer meesteres een stoel aanbood.

De jonge gast nam plaats met een vriendelijken knik tegen de meid en wendde zich weder tot Kunegonde met de vraag: ‘Niet te huis? - Waar is hij dan?’

‘Hij is op reis en op het oogenblik in Rotterdam:’

‘Dat is jammer. - Maar wanneer komt hij terug?’

‘Ik kan het niet met zekerheid zeggen; binnen zes of acht dagen misschien.’

‘Binnen acht dagen!’ herhaalde de knaap, blijkbaar ontsteld. ‘Dat duurt nog zeer lang.’

‘Hebt gij dan eene boodschap voor kapitein Janssen, waar haast bij is? - En wie kon het over zich verkrijgen u met zulk een slecht weder in den laten avond daarmede te belasten?’

‘Niemand heeft mij gezonden; ik ben uit eigen beweging gekomen,’ antwoordde het manneken, zich met oogenschijnlijk zelfbewustzijn fierder oprichtende.

‘Zoo?’ vroeg juffrouw Janssen, hem scherper aanziende. ‘Wie zijt gij dan eigenlijk, mijn kleine man?’

De knaap werd vuurrood, of het uit ergernis over de hem gegeven benaming dan wel uit verlegenheid was, was niet uit te maken, en stamelde: ‘Ik.... ik ben.... ik.... heet Wolfgang Saldern.’

‘Saldern? - Zijt gij met den heer Saldern uit Holzhaufen verwant?’

‘Jawel,’ antwoordde de kleine knaap met levendigheid. ‘Johan Willem Saldern is mijn vader.’ Dan verstomde hij zoo eensklaps a[ls] berouwde het hem, deze inlichting gegeven hebben.

‘En gij zijt hier op zulk een laat uur en buiten zijn weten? - Kind, hoe is dat mogelijk?’

‘Papa en mama zijn naar N. naar het Cecilia-concert gereden, en daarna is het bal. Het zal diep in den nacht zijn eer zij naar huis komen.’

De knaap gaf deze opheldering nauw hoorbaar en blijkbaar onwillig; maar het was, alsof de ernstig en vorschend op hem gerichte oogen van Kunegonde hem tot bekentenis der waarheid dwongen.

‘Gij denkt dus dat men u voor den morgend niet in het ouderlijke huis zal missen?’ vroeg zij weder.

‘Neen, dat zal men zeker niet.’

‘Goed; dus zal men zich ook voor morgen ochtend niet over u ongerust maken. - Maar zeg mij nu toch eens, waarom gij eigenlijk hierheen gekomen zijt?’

‘Ik.... ik zegde het toch reeds; ik wilde kapitein Janssen spreken.’

‘Inderdaad, dat weet ik reeds. Daar hij echter op reis is en ik hem in zijne afwezigheid vervang, zult gij goed doen mij toe te vertrouwen, wat gij hem wildet mededeelen.’

Daartoe had Wolfgang Saldern evenwel niet den geringsten lust. Doch de gebiedende oogen der vriendelijk ernstige dame, die in zijne schatting ongemeen oud en even zoo verstandig als eerwaardig was, rustten weder vast en uitvorschend op hem, en dwongen tot eene oprechte bekentenis zijner gedachten en gewaarwordingen zoowel als zijner plannen.

Zoo vernam dan Kunegonde dat Wolfgang Saldern een broeder en een aantal zusters had - het waren er in werkelijkheid vier - dat allen doen en laten mochten wat zij wilden en dat hij alleen onder een onverdraaglijken dwang van zijne ouders gebukt ging. Bij nadere ondervraging bleek nu aan Kunegonde dat de kinderen van den heer Saldern, met uitzondering van Wolfgang, onderwijs kregen in die leervakken, waarin zij zelven lust hadden, de meisjes in lezen en schrijven, teekenen en muziek; de twee jaren oudere broeder van Wolfgang had van zijn vader verlof gekregen

koopman te worden en werd dienovereenkomstig opgeleid; de ongelukkige Wolfgang echter zou met alle geweld studeeren - een advocaat of een dokter worden, gelijk hij zich uitdrukte. Met dit doel werd hij met Latijnsche werkwoorden en Grieksche vocalen zoodanig geplaagd, dat hij er volgens zijne bewering volslagen suf van werd. Hij wilde echter, betuigde hij in de grootste opgewondenheid, noch den ganschen dag in eene sombere gerechtszaal zitten en tallooze vellen oude, dichtbeschreven papieren lezen, noch andere menschen armen en beenen afzagen of hun drankjes voorschrijven, die zij niet lustten. Ook hij wilde koopman worden, evenals zijn vader en zijn broeder; en daar hem zulks belet werd, had hij plan gemaakt in den vreemde te gaan en zelf zijn brood te verdienen. Zoo was hij gekomen om kapitein Janssen te verzoeken, hem op zijne volgende reis mede te nemen,

het kwam er niet op aan waarheen, maar ver, zeer ver van Holzhaufen.

'Daar nu echter,' dus nam Kunegonde na het eindigen der bekentenis van haren jongen gast het woord weder op, 'kapitein Janssen toevallig niet te huis is en gij derhalve uw plan om met hem de wijde wereld in te gaan voor het tegenwoordige uitstellen moet, kunnen wij voor het oogenblik niets anders doen dan te overleggen, waar gij dezen nacht doorbrengen zult.'

'Naar Holzhaufen keer ik niet terug!' verklaarde de knaap met nadruk.

'Dat verlang ik ook niet,' antwoordde jufvrouw Janssen bedaard. 'Ik zou u niet op zulk een uur en in zulk een weder den verren weg daarheen laten afleggen. Linga zal in de kamer naast de hare een leger voor u gereed maken. Zoo winnen wij tijd tot morgen vroeg om te overleggen, wat er met u zal geschieden.'

'Moet ik naast de heks slapen?' vroeg Wolfgang zichtbaar zeer verschrikt.

'Kind, welk eene uitdrukking!' bestrafte hem Kunegonde met ernstigen blik. 'Hoe kan een knaap, die zoo zorgvuldig opgevoed wordt, zoo bijgeloovig zijn?'

'Alle menschen denken kwaad van haar,' stamelde de jongen, beschaamd maar niet overtuigd; 'en haar aangezicht is zoo.... zoo.... groen en zoo boos....'

DE KERK VAN HET H. HART TE PARIJS. - Het koor.

‘Haar aangezicht is ongewoon, maar zij is eene goede bedaarde meid met een braaf, vriendelijk hart. Hare moeder was eene Maleische; vandaar hare bronskleurige huid en hare schitterend zwarte oogen. Als gij echter voor deze blijken van Indische afkomst reeds bij eene vreedzame dienstbode beangst zijt, hoe moet het dan wel in vreemde landen met u gaan? Daar ontmoeten u dergelijke menschen niet nu en dan, maar gij zijt er van duizenden daar omringd.’

Wolfgang had kleurend en met neergeslagen blik geluisterd; thans sloeg hij vrijmoedig de groote oogen op en zeide: ‘Gij hebt gelijk, jufvrouw Janssen; ik was onnoozel en eigenlijk slecht. Uwe oude Linga had ik dankbaar moeten zijn, wijl zij mij hier zoo vriendelijk binnengelaten heeft - in plaats daarvan sprak ik kwaad van haar. Ik wil echter thans gaarne naast hare kamer slapen, als gij zoo goed wilt zijn mij er heen te laten brengen.’

Voor Kunegonde hare meid verlof gaf te gaan slapen, bevool zij haar den volgenden morgen in de voorkamer vuur aan te leggen. Zij zelve begaf zich nog niet te ruste, maar schreef nog een brief, dien zij, na hem toegemaakt te hebben, naar Willems kamer bracht. Zij wekte den knecht en gelastte hem den brief, dien zij op een stoel voor zijn bed legde, den volgenden morgen in alle vroegte naar Holzhaufen naar den rijken houthandelaar Saldern te brengen en hem dien heer persoonlijk te overhandigen. Daarna zocht ook zij hare legerstede op, zenuwachtiger en nadenkender dan zij het tot dusverre in al de veertien maanden geweest was, die zij in het huis haars echtgenoots gewoond had. Het onverwachte bezoek van den vluggen, zijnen ouders ontloopen knaap was de eerste gebeurtenis van eenige beteekenis, welke zij sedert haar huwelijk beleefde.

(*Wordt vervolgd.*)

DE KERK VAN HET H. HART TE PARIJS. - De bouw op dit oogenblik.

[Nummer 18]

Praalgraf van Hendrik Conscience.

De Zondag, 19 September van dit jaar 1886, was voor Antwerpen een ware feestdag.

Boven blonk de herfstzon met hare he[lde]rste stralen, en klonken het plechtige gelui der zware kerkklok en de huppelende tonen van den vroolijken beiaard door de zwoele lucht; beneden, langs de onafzienbare leien, die de Scheldestad in den Zomer als een feestkrans sieren, bewoog zich een stoet van ontelbare maatschappijen, door muzieken en vaandels voorafgegaan, in stemmige opgetogenheid onder het geelgroene loover.

Eene plechtigheid, die in alle andere gevallen het karakter van een rouwend herdenken draagt, werd hier als eene opbeurende betooging gevierd.

Conscience's praalgraf ging onthuld worden, niet als eene smartwekkende herinnering aan den geliefdsten zoon van Vlaanderland, maar als eene eere- en zegezuil aan den kloeken strijder voor de rechten zijner taalgenooten.

Geene rouwplecht, een feest der Onsterfelijkheid ging gevierd worden.

In 1881, bij de verschijning van Conscience's honderdste boekdeel, had het Vlaamsche volk zijnen verteller eene verheerlijking gebracht, schitterender dan de triomftocht van Petrarca naar Rome's Capitool.

Weinige weken voor zijn afsterven had Antwerpen haren talentrijksten zoon nog den roem willen laten genieten een standbeeld ter zijner eere te zien verrijzen.

Met koninklijke pracht was de dierbare overledene in September 1883 door zijne treurende stadgenooten ter aarde besteld.

Nog een plicht slechts bleef er te vervullen: op de asch van den beroemden ontslapene moest een denkmaal opgebouwd worden, dat te gelijker tijd den letterkundige en den Vlaamschen strijder huldigde en tot baak strekte aan het volgende geslacht in zijnen kamp tot verovering zijner taalrechten.

Dit praalgesteente werd dien dag feestelijk ingehuldigd.

In eenen wedstrijd, waaraan niet minder dan drie en dertig kunstenaars deelnamen, was het ontwerp van Fr. Joris door de jury verkozen geworden.

MR. JAN DE LAET.

Deze jonge beeldhouwer had zich gansch doordrongen van den zin, die uit zulk monument spreken moest: weerdig, grootsch en hecht als de Vlaamsche beweging verheft zich de granietzuil, aan wiens voet het lijk van haren aanvoerder rust. Op de vlag, die de strijder nog in den doodslaap aan het hart drukt, leest men in gouden letters de geliefde leerspreuk van den dichter: '*Gij zult uw vaderland beminnen, zijne taal en zijnen roem*.' Maar is de hoofdman gestorven, naast zijn stoffelijk overschot waakt de Vlaamsche Leeuw, het zinnebeeld van onzen kamp voor eigen bestaan, die den kop fier in de hoogte houdt en met zijn flikkerend oog wakend en dreigend rondziet, gereed om zijne manen te schudden, den noodkreet aan te heffen en den machtigen klauw tegen den vijand op te heffen.

Dat is wel de beteekenis, die de kunstenaar aan zijn werk heeft willen hechten, en die zoo juist den geest wedergeeft van Concience's leven en streven.

En het is ook wel in dien zin, dat de onthulling van het praalgraf des beroemden mans opgevat werd, door de duizenden en duizenden, die ter verrichting en bijwoning dezer plechtigheid uit alle Vlaamsche gouwen toegestroomd waren: een blijk van

hulde en dank, maar ook een zegezuil en eene dreigende waarschuwing moest Conscience's eeregraf wezen.

Het was rond één uur, dat de ontzaglijke stoet, die van het Atheneum vertrokken was, op het Kielkerkhof aankwam. Daar werd door den H.M. Rooses, namens het hoofdkomiteit, dat de oprichting van het monument bewerkt had, overgift gedaan van het gedenkstuk aan 's stads overheid. Nadat de Heer Burgemeester in gepaste woorden allen bedankt had, die tot de stichting van het praalgesteente hadden bijgedragen, sprak de oudste en trouwste vriend van Conscience, Mr. Jan de Laet, die met den Heer J. Van Beers het voorzitterschap waargenomen had van het evengenoemde komiteit, met heldere en krachtige stem en diep gevoel, de volgende feestrede uit, die wel verdient hier bewaard te worden, niet alleen als eene meesterlijke letterkundige bladzijde, maar bijzonderlijk als de sierlijkste en kernachtigste geschiedenis der Vlaamsche beweging, in betrekking met H. Conscience, die men zich wenschen kan.

Aanspraak bij de Inhuldiging van Conscience's praalgraf.

Mijne Heeren,

Niemand voorzeker verwacht zich er op dat ik op dit plechtig oogenblik, omstandelijk spreken zal over de loopbaan van den grooten man, wien gij heden, in name van gansch het Vlaamsche Volk, dit praalgraf opricht.

Waartoe zou het van dienst zijn?

Wie onder U kon daarbij iets te leeren hebben?

Vlaanderen kent zijnen Conscience van de wieg tot in het graf, met 's mans doen en laten, leven en streven, lijden en strijden; het heeft zijne zonnige dagen geteld en zijne benevelde uren.

En dit alles toch werd herdacht toen wij hem, nu drie jaar geleden, in diepen rouw en met koninklijke pracht hier ten grave gebracht hebben.

Heden houden wij geene rouwplecht, Mijne Heeren; wij vieren het feest der onsterfelijkheid. Ja, al berust het lijk van Vlaanderen's Verwekker in dit praalgraf, zijn geest ligt er niet in besloten; die leeft jong en krachtvol voort in zijne schriften, jonger nog en krachtvoller in U, - zijn schoonste, zijn machtigste werk.

Toen - en 't is nu ruim eene halve eeuw geleden, - Conscience optrad met zijn eerste boek: *Het Wonderjaar*, wist hij niet dat dit nederig werkje de tooversleutel was, die voor Vlaanderen de deur moest ontsluiten van een echt tijdperk van wonder.

Het Vlaamsche Volk, zoo groot eens in het verleden; dat op elk gebied der menschelijke werkzaamheid de gezegende voorlichter was in Europa; dat vroeger dan wie ook de vrijheid zijner burgers deed huldigen in zijne vrije gemeenten; dat eene volmaakte, krachtige en zangerige taal sprak en schreef toen andere, nu gezuiverde, talen nog woest waren en nauwlijks in wording; bij wie andere volkeren om les kwamen voor landbouw, scheepvaart, handel en nijverheid; wiens schilderschool met de Van Eyck's aan het spits, den hoogsten trap van volmaaktheid had bereikt, toen Itaalje nog gansch eene eeuw op zijnen Raphaël moest wachten; wiens toonzetters, ook voor dat land, de baanbrekers waren op het veld der muziek; dat volk was ingesluimerd en zijn eens zoo stralend verleden lag verdoofd en verroest onder den grauwen en killen mist der vergetelheid. De taal van den vreemdeling was hier tot heerscheresse geworden en met de taal de begrippen van den vreemdeling en zijne zeden. Nog luttel jaren en de sluimering zou tot eenen doodslaap zijn geworden.

Conscience zag het gevaar in en zou het te keer te gaan. Hij zou, - was de taak mogelijk - hij de redder zijn. Ja! was de taak mogelijk? Velen hadden daaraan getwijfeld en van het werk mismoedig afgezien. Aan moed ontbrak het den jongen Wekker niet noch aan taai geduld; en moed en geduld werden in ruime mate op de proef gesteld.

En toch werd de eerste poging met eenen beteren uitslag beloond dan men verwachten mocht.

Over *Het Wonderjaar* werd er gesproken en weldra ook over de gedichten van Theodoor van Ryswyck, die in zijne gezangen den echten volkstoon aanslaande spoedig den prozadichter in zijne edele taak ter zijde trad.

Na eenigen tijd was de ergste vijand, de onverschilligheid der menigte, overwonnen.

Maar met den geest der vervreemding zou de strijd heviger zijn en langer van duur. Die was in het bezit van de machtigste stellingen, hij was de gebieder in staat, in provincie, in gemeente, bij school en bij rechtbank - en elk wapen was hem goed.

Een enkel steunpunt bleef er aan Conscience en aan het nog klein, ja, maar strijdveerdig leger jonge schrijvers, dat zich met hem beraden onder den Vlaamschen standaard had geschaard.

Edoch dat steunpunt was vast en werd van dag tot dag breeder en steviger: de diepe overtuiging, de vaderlandsliefde van het Vlaamsche Volk.

Tegen eenen zoo machtigen en wel uitgerusten vijand als de geest der vervreemding is, moest de strijd hevig zijn en, zoo als wij daareven zegden, gevoerd worden met moed en geduld. Maar waar alles te veroveren viel, werd de minste zegepraal tot eene aanmoediging, de geringste herwinning van het miskende recht tot eene aansporing. Telken dage groeide dan ook het kleine leger aan in getal en gewon het meer vertrouwen op de toekomst.

En nu, Mijne Heeren, bij dit heugelijk feest, waarop gansch Vlaanderen zijne verrijzenis viert, waarop uit alle gouwen, alle dorpen, alle steden, alle gehuchten zelfs, mannen en strijders bij duizenden zijn toegestroomd, kan ieder bestadigen, hoe een nederig boeksken, *Het Wonderjaar*, Conscience's eersteling, tot den sleutel is geworden van een tijdperk van Wonder.

Op wat het Vlaamsche Volk was in 1836 dient hier niet verder aangedrongen. Het sliep den zwaren, den dooven slaap der Vergetelheid en was den doodslaap nabij.

Toen is de Verwekker opgetreden.

Het volk hoorde naar zijne stem, ontwaakte, sprak weer zijne oude, duidelijke, mannelijke taal, de taal der echte vrijheid en beschaving; keerde terug tot zijne voorvaderlijke overleveringen en zeden; wierp eenen stevigen, dam op tegen vreemde overheersching en geestesjuk, herwon, met zijne zelfstandigheid, de heerlijkheid der dagen van voorheen.

Ook wie vraagt er wat het Vlaamsche Volk is in 1886?

Is er niet overal opgewektheid en leven? Ziet ieder niet met fieren blik terug op de afgelegde baan, en met volle betrouwen de nog af te werken taak te gemoet?

Op wat een gebied der menschelijke dadigheid heeft het nu reeds niet eenen vasten voet gezet en snelt het niet met reuzenstappen vooruit? Heeft het niet zijne eigene letterkunde, heel de wereld door gekend en gehuldigd, verspreid en vertaald? Is onze Conscience - om hier van niemand anders te gewagen - geen wereldburger in het rijk der letteren? Is er ten onzent onder den scheppenden adem van den Vlaamschen geest geene muziekschool ontstaan, welker roem niet is af te loochenen, niet eens te betwisten? Houden onze schilders en beeldhouwers niet manmoedig de voorvaderlijke overleveringen in stand tegen den aanval van vreemde kunstverbastering? Hebben wij niet in staat, in provincie, in gemeente, bij school en bij rechtbank, schier al het vreemde onkruid weggewied dat onzen vruchtbaren volksakker had overwoekerd? Is onze landsmunt ook niet bestempeld met de taal van ons Volk?

En wat meer is, Mijne Heeren, wat ons eene vaste waarborg blijft voor de toekomst, is de volle eensgezindheid, welke er heerscht tusschen de Vlaamsche strijders waar het belangen geldt van Taal en Volk. Hoe diep zij op eenen anderen grond ook mogen verdeeld zijn, slaan zij op dit terrein vast hunne handen ineen en strijden, zonder bijbedoeling of achterdocht, in gedrongen geledėren.

Van dit feit is het praalgraf dat wij inhuldigen de jongste, maar niet de minst luidsprekende getuige. Het werd met eendracht ontworpen, bewerkt en tot stand

gebracht; het wordt met eendracht overgeleverd aan de stad Antwerpen, die het voor het eendrachtig Vlaamsche Volk zal bewaken en bewaren.

Het zij mij toegelaten hier te bestadigen dat de eensgezindheid tijdens de lange en soms moeielijke werkzaamheden van uw Komiteit, geen enkelen oogenblik zelfs met een woord of een wenk is gestoord geworden. Het had tot waren Voorzitter den geest van Conscience, den Verwekker, den Vredestichter.

En die geest, Mijne Heeren, laat het ons herhalen, ligt niet in dit praalgraf besloten. Hij leeft in zijne schriften, hij leeft in zijne gevleugelde en gepantserde woorden, hij leeft in U - zijn schoonste, zijn machtigste, zijn edelste werk - in U zijn wedergeboren volk, in U, het moedig en voortaan onverwinnelijk Vlaamsche leger, met zijne aanvoerders, zijne mannelijke strijders en, vooral, zijne talrijke, dappere, met kennis en wetenschap tot den strijd uitgeruste jonglingschap!

Ja, Conscience leeft, de Wekker is niet ingeslapen, en met onze duizenden monden roept hij zoo als in 1836:

LEVE HET VLAAMSCHE VOLK!

***

De indruk, door deze krachtvolle en opwekkende rede teweeggebracht, moest thans nog bevestigd, ja verhoogd worden, door de kantate, die de Vlaamsche meester Peter Benoit voor deze plechtigheid had getoonzet. Zeggen dat deze schepping als een der beste werken van den bestuurder der Antwerpsche muziekschool geroemd wordt, zal voldoende zijn om een maatstaf te geven van den geestdrift, dien zij in die schare van duizenden aanhoorders opwekte. De verzen der kantate waren trouwens ook wel geschikt om een Vlaamsch kunstenaar te bezielen. Evenals de toonzetter had de dichter, Victor De la Montagne, eer van zijn werk en verdient aan zijne heerlijke poëzij hier naast de proza van Jan de Laet eene plaats te worden ingeruimd.

Bij de Inhuldiging van Conscience's Praalgraf. (Kantate.)

Er ging door den lande een' sombere maar,
rouw verspreidend te aller zijden;
de Zanger onzer glorietijden,
de Zanger van ons lief en lijden, -
de Vader ligt op de doodenbaar......

Verlamd is 't hart dat, vol verheven gloed
alleen voor Vlaanderen sloeg; - de zienersoogen
die onze toekomst peilden, vroom en vroed,
ze zijn met eeuw'ge neev'len overtogen, -
verstomd de mond die, tot den laatsten stond,
voor Vlaanderland en voor den volke zong.

En waar die mare binnendrong,
in hut en paleis, in dorp en steê,
- van Limburgs heiden tot de oevers der zee, -
overal bracht zij jammer en wee;
en de bronzen ziele in Belforts en Hallen
trilde.....

***

Dan heeft, met koninklijke pracht
heel 't volk zijn bard ter ruste gebracht;

ter ruste, in Antwerp's machtige wallen,
zijn bakermat - hem 't liefst van allen;

ter ruste, aan den heerlijken Scheldestroom,
die ruischend zal wiegen zijn vromen droom;

ter ruste, - begraven, met kinderlijk rouwen,
in de aarde van alle Vlaanderens gouwen.

***

zoo lag hij daar, begraven onder rozen,
de grijze dichter, midden weeldrig loover
en zonneschijn. In groene hagen zingen
de vooglen hem het lied der eeuw'ge vrede.....
Op 't needrig graf bloeit de onverwelkbre lauwer,...
En rust geniet, die nimmer ruste kende.

En heden, o zanger, o ziener, o vader,
weer staan wij, duizenden, hier vergaard:
wij togen ter vrome pelgrimsvaart
in plechtigen optocht uw grafstede nader;
en 't is uw triomf dien wij huldigen thans, -
voor immer omstraald met onsterflijkheidglans,
zal rusten des zangers heilig gebeente
in 't machtig gesteente
ten dank hem gewijd door zijn Vlaanderen gansch!

En zweeft er uw geest rond onz' juichende scharen,
verneemt hij den kreet aller borsten ontvaren.
o vader, uw woord heeft wondren volbracht,
uw voorbeeld wijst ons de baan;
en zijt ge ons ontvallen, frisch leeft uw gedacht,
het leeft en het bloeit van geslacht tot geslacht,
en voert naar het licht ons door nevel en nacht, -
Oud-Vlaanderen zal niet vergaan!

Na de uitvoering der kantate begon de voorbijtocht van het ontzaggelijke getal maatschappijen, die alle hun liefde- en dankoffer op het graf van den Vlaamschen bard kwamen nederleggen. De voet van het machtige gesteente was weldra omgeven door een reusachtig bed van parelkronen en bloemenkransen, op dit oogenblik zoo schitterend en frisch als de werken van den geliefden dichter eeuwig zijn zullen. Het Vlaamsche volk had den zanger van zijn verleden en zijn heden de laatste grootsche hulde gebracht en in die hulde zelf een waarborg gesticht voor de toekomst: een wachtzuil over Vlaanderens vrijheid en rechten.

J.A. de Laet, letterkundige en volksvertegenwoordiger van Antwerpen.

Wij openen de reeks portretten van de leden der Vlaamsche Academie, die achtereenvolgens in de *Belgische Illustratie* verschijnen zullen, met het afbeeldsel van den Nestor der Vlaamsche Beweging, den letterkundige en volksvertegenwoordiger J. De Laet.

De heer jan Jakob De Laet, als schrijver Jan Alfried De Laet, werd den 13 December 1815 te Antwerpen geboren. Van eene geestdriftige natuur, voortvarend en ondernemend van aard schaarde hij zich al vroeg bij het kleine leger kampers, door Jan Frans Willems onder de Vlaamsche vlag ter herovering onzer verbeurde taalrechten vergaderd. Met Ledeganck, Conscience, Van Ryswyck, Van Beers en andere schrijvers van het jonge België, nam hij een werkzaam en talentvol deel aan de stichting van het belangrijkste tijdperk onzer Vlaamsch-Belgische letterkunde. Zijne werken onderscheiden zich door diepte van opvatting, degelijkheid van denkbeelden en eene voor dien tijd ongewone meesterschap over taal en stijl. Met raad en daad stond hij, even als Van Beers, het ontluikende talent van Conscience ter zijde, wiens kennis van taal en vorm aanvankelijk niet op de hoogte zijner rijke verbeelding was. Trouw en hecht bleef hij den beroemden Hendrik, den vriend zijner jeugd, verbonden: de hand, die den jongen schrijver bij zijne eerstelingen hulpvaardig toegestoken was, strekte zich ook voor de zegening des christen over de lijkbaar van den wereldvermaarden grijsaard uit, en legde den lauwerkrans op de zegezuil, boven de asch van den onsterfelijk en dichter verrezen.

Alhoewel Jan De Laet reeds vroegtijdig blijken gegeven had van zijne neiging tot de fraaie letteren, werd hij nochtans voor de geneeskunde bestemd, en legde in 1839 te Leuven een schitterend examen voor het dokters-diploma af. Na eene korte praktijk zegde de jonge geneesheer echter aan zijn beroep vaarwel, om zich geheel aan de letterkunde te wijden.

Ter verdediging onzer moedertaal stichtte De Laet, - van jongs af met den moedigen en strijdvaardigen karaktertrek bezield, welken de jaren tot nog toe in hem niet hebben kunnen uitwisschen - een blad te Brussel, dat eerst onder den titel van 'Vlaamsch België' en later onder den gewijzigden naam van 'Vlaamsche Belgen' in het licht kwam.

De toen reeds verfranschte hoofdstad was in dien tijd echter bijna even ongunstig als thans aan de Vlaamsche pers, en het blad hield weldra op te verschijnen.

De Laet keerde terug naar Antwerpen, waar heftiger kamp hem wachtte. Den 27 October 1845 was hij tegelijker tijd met Conscience en Ledeganck tot bijgevoegden

leeraar aan de hoogeschool van Gent benoemd geworden; maar vermits deze vereerende onderscheiding slechts een titel, geen bezoldigd ambt was, dong de Vlaamsche letterkundige naar den leerstoel van geschiedenis bij het Koninklijk Atheneum van Antwerpen. Daar de stadsraad van dien tijd den Vlamingen weinig genegen was, slaagde hij echter evenmin in zijne aanvraag als Vleeschouwer, die de betrekking van professor der Fransche taal in hetzelfde gesticht verzocht had. Het stedelijk bestuur had echter die onbillijke miskenning van twee verdienstelijke mannen later zuur te boeten: door Vleeschouwer werd met De Laet een satiriek blad gesticht, in den aard der Parijsche *Charivari* van die dagen, dat onder den sprekenden titel van 'De Roskam' den gemeenteraad en de franschdolheid bijtend tuchtigde. In 1849 werd De Laet met de redaktie belast van het '*Journal d'Anvers*.' Twee jaren nadien ging hij in dezelfde betrekking naar de '*Emancipation*' van Brussel over en werd te Antwerpen door zijnen vriend Vleeschouwer vervangen. Het aanzien en gezag van Jan De Laet was intusschen zoo hoog gestegen, dat hij in 1854 als lid der Kamer van Volksvertegenwoordigers werd voorgedragen. De Vlamingen gelukten er echter niet in hunnen kandidaat te doen verkiezen.

Ontmoedigd en teleurgesteld, het gemoed nog niet ompantserd door het ondoordringbare schild, dat bittere ondervindingen in den loop der jaren er omheen smeden, legde de dichter toen de pen neer en verliet de strijder het staatkundige veld. Hij, die zoo lang het volk een krachtvol geestelijk voedsel geschonken had, werd thans als door eene nuk der blinde Fortuna geroepen, om zijnen medemenschen slechts lichamelijke spijzen te bezorgen. Door J. de Laet werd in 1854 de Brusselsche Broodbakkerij opgericht, welke tot den huidigen dag onder zijn bestuur werkzaam is en bloeit.

Doch men verandert niet even licht van karakter en betrachtingen als van beroep: een zoo weinig voor de rust geschikte gemoedsaard, een zoo diep overtuigd Vlaamsch hart moest zich onvermijdelijk al spoedig terug tot den strijd laten bewegen. Maar eilaas! als letterkundige eigenlijk trad Jan de Laet van dan af niet meer op. Pen en woord werden schier uitsluitend ten dienste gesteld van de Vlaamsche zaak op staatkundig gebied, en toen de koene en welsprekende kampioen eindelijk in 1863 tot lid der Kamer verkozen was, begon de groote rol, die hij ten dienste der Vlaamsche zaak vervuld heeft. Het strookt niet met den geest van ons tijdschrift over de lange politieke loopbaan van den oudsten der Antwerpsche afgevaardigden uit te wijden. Het vijf en twintigjarig jubelfeest van volksvertegenwoordiger, dat de partijgenooten van den grijzen strijder binnen twee jaren hopen te kunnen vieren, zal trouwens voor zijne vereerders eene geschiktere gelegenheid zijn, om zich dankbaar al de diensten te herinneren, door hem aan de Vlaamsche belangen bewezen. De onpartijdige geschiedenis, die noch verguist, noch vergoodt en alle omstandigheden, aan de veelbewogen loopbaan van een politiek man onvermijdelijk verbonden, naar hunne juiste waarde weet te beoordeelen, zal echter met ons van Jan de Laet opteekenen, dat nooit strijder voor Vlaanderens rechten langer en moediger op de bres stond en met meer kracht en kunde zijne zaak verdedigde. En zij zal er bij voegen, dat de man, door zijne tegenstrevers wel eens als eergierig en baatzuchtig gescholden, steeds met eene lofwaardige en mannelijke vastheid van karakter alle eereteekens en onderscheidingen weigerde, en zich in 's lands dienst zoo weinig verrijkte, dat hij op meer dan zeventigjarigen ouderdom nog als de minste burger genoodzaakt was voor zijn onderhoud en dat zijner betrekkingen te arbeiden,

De strijd voor de Vlaamsche zaak heeft overigens altijd slechts alleen diegenen ten bate gestrekt, die haar niet getrouw gebleven zijn.

Voor zooverre ons bekend is, verschenen van J. de Laet de volgende letterkundige gewrochten:

De Kruisvaders (Noordstar 1840). - *De Vloek, novelle* (Noordstar 1841). - *Het Huis van Wesenbeke* (1842), eene Spaansch-Nederlandsche roman, die niet minder dan driemaal in het Hoogduitsch vertaald werd. - *Herman, de Schaliedekker* (1844), eene Antwerpsche legende, insgelijks in het Duitsch met andere Belgische Sagen uitgegeven, - *Doctor Van Droomenveldt, novelle*, (*Taalverbond* 1ste jaargang.) - *Het Lot*, eene schets der Vlaamsche zeden (*Taalverbond* 1846), het meest geroemde zijner prozawerken, in 1847 onder den titel van 'Der Spieler' te Hanover in het Duitsch verschenen. - *Eene Bruiloft in de XVIde eeuw, Antwerpsche legende* (Taalverbond 1847), en eindelijk *Gedichten*, in 1848 voor het eerst en onlangs vermeerderd ten tweede maal in het licht gegeven. Onderscheidene vertalingen uit het Duitsch en uit het Fransch, waaronder *De Schildburgers, Lord Strafford* en *Tooververhalen van Perrault*, werden alsmede door hem onder de deknamen Jozef Colveniers en Felix Bogaerts bezorgd.

De meeste dezer werken zijn het nieuwere geslacht onbekend, eensdeels omdat hunne exemplaren sinds lang uiterst schaarsch geworden zijn, anderdeels omdat het woord en de daden van den staatkundigen Jan de Laet de aandacht afgetrokken hebben van de schriften des letterkundigen Johan Alfried; want de politiek omringt hare uitverkorenen met een stralenkrans van hel, maar kortstondig licht, dat vele gebreken overglanst, doch ook vele deugden en talenten in de schaduw stelt. Welke groote en onbetwistbare diensten de volksvertegenwoordiger De Laet aan de Vlaamsche beweging ook bewezen heeft, de tijd moet eens komen dat de waarde dier diensten verbleeken zal naast zijn kleinen bundel gedichten, waaruit wij den lezer heden een klaverblad aanbieden; want in de staatkunde vooral *rijden de dooden snel*.

Daarom ook moet het aandeel dat Jan De Laet aan den strijd voor taal en recht genomen heeft door ons, tijdgenooten, des te meer gewaardeerd en geprezen worden. Karakter en omstandigheden mogen er hem dan ook toe gedreven hebben de pen, die onvergankelijken roem baart, te verwisselen tegen het vervliegende woord, dat slechts kortstondigen luister schenkt, toch blijft deze daad eene lofwaardige opoffering, die onwillekeurig herinnert aan de dichters, welke de belauwerde lier nederlegden om het zwaard ter verdediging des vaderlands aan te gorden.

Hand aan hand met Conscience begon De Laet den kamp tegen de vijanden van zijnen stam. De teergevoelige en droomerige Hendrik werd echter dra wars van den woeligen strijd op het staatkundige veld, zegde dien voor altoos vaarwel en won met zijne pen de onsterfelijkheid. De Laet heeft het slechtste deel gekozen: hij offerde zijne pen op voor de belangen zijner taalgenooten.

Eere zij hem!

Ongevraagde inkwartiering.

Is het over het algemeen weinig aangenaam - nu zoo wel als in den tijd van den braven boerenheer onzer gravure - met inkwartiering te worden lastig gevallen, nog minder pleizierig is het te ontdekken, als men zijnen Zondagschen hoed uit de kas haalt, dat dit zoo zuinig bewaarde hoofddeksel door een geheel kattenhuishouden tot kwartier is ingericht. Over zulke brutale vrijpostigheid staat de waardige man letterlijk verbluft, terwijl de poes van haren kant klaarblijkelijk volstrekt niet begrijpt, hoe men de vrijheid kan nemen haar in de uitoefening harer moederlijke plichten te

storen. Met komische besluiteloosheid krabt de oude boerenheer zich achter het oor en op zijn beteuterd gezicht is duidelijk de vraag te lezen: Wat nu aangevangen? Want bij gevallen van dien aard, waarin eene vrouw op een ommezien raad geschaft heeft, is de man onbetwistbaar een toonbeeld der volkomenste hulpeloosheid. Wij zijn dan ook verzekerd dat moeder de vrouw, of bij gebreke daarvan eene andere dochter van moeder Eva, hier weldra ter hulp zal geroepen worden, om het kostbare hoofddeksel weer terug in eenen staat te brengen, dat het inderdaad strekken kan tot sieraad der grijze kruin van onzen deftigen buitenman.

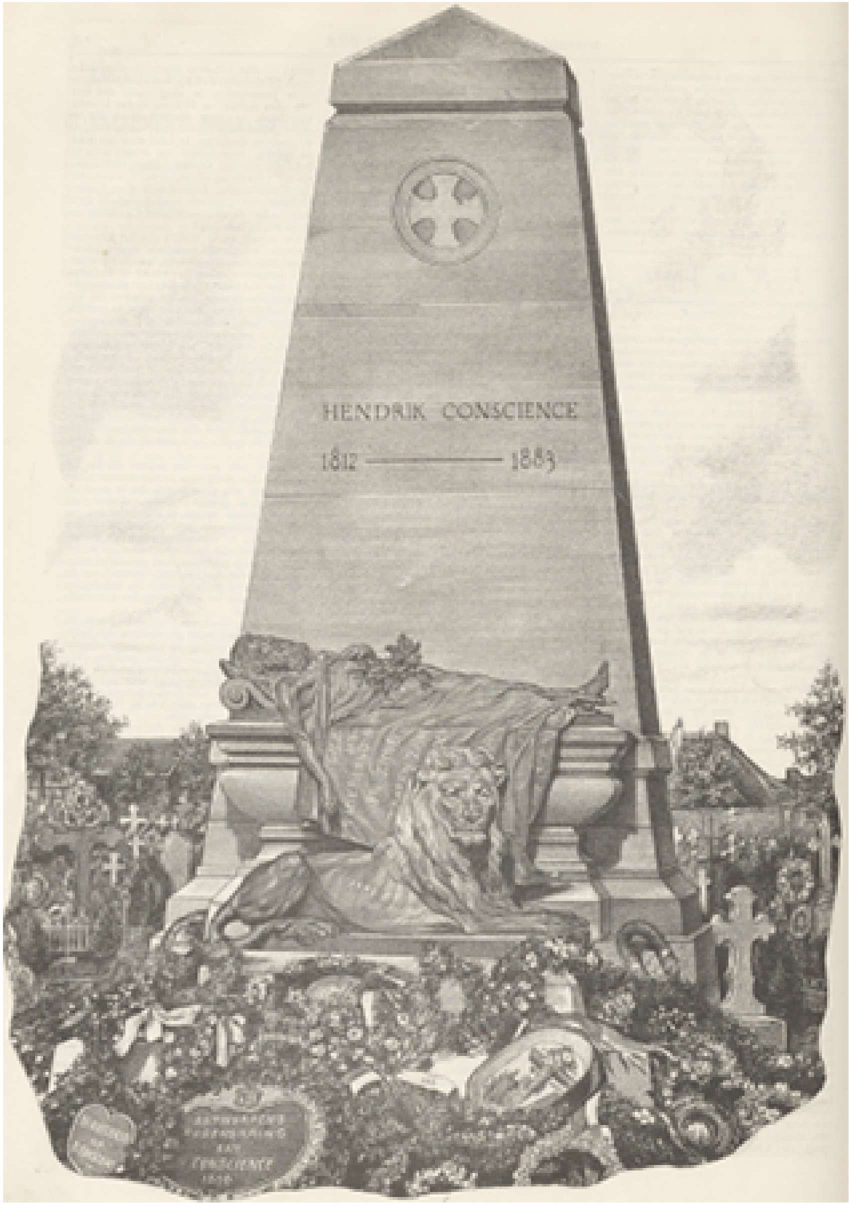

PRAALGRAF VAN HENDRIK CONSCIENCE.

De trompet van Vionville.

Zij spuwden dood en verdelging op ons -
    Dat werd niet geduldig geleden!
Hun twee batterijen en twee bataljons,
    Wij hebben ze omver gereden.

De teugels gevierd en de lansen geveld,
    Met zwaaiende sabels en vanen -
Zoo zijn we als een storm er op aangesneld,
    Wij Kurassiers en Ulanen.

De schok was ontzettend en bloedig de slag:
    Wel vielen of vluchtten zij allen,
Maar ook van de twee regimenten is, ach!
    Onze tweede man gevallen.

De borst doorschoten, de schedel verplet,
    Zoo lagen ze opeen in de velden. -
Trompetter, geef acht! blaas de trompet,
    Herzamel de rest der helden.

Hij neemt de trompet, hij blaast, hij ontroert:
    Want zij, die met schettrenden toren
Ons moedig ten roemrijken strijd had gevoerd,
    Zij weigert haar stem te doen hooren.

Slechts een klankloos gekerm, een krijsch vol smart
    Ontsprong uit haar koperen monde:
Ook haar had een kogel getroffen in 't hart -
    Om de dooden kreet de verwonde!

Om de dappren, de trouwen, de Wacht aan den Rijn,
    Gesneuveld thans, niet verslagen,
Om al onze broeders - ons hart kromp van pijn -
    Verhief zij een stamerend klagen.

En de nacht daalde neer, en wij reden te gaâr
    Waar tot rusten de wachtvuren noodden;
De strijdrossen brieschten, de regen viel zwaar,
Wij herdachten de dooden, de dooden.

Naar Freiligrath.

B. VAN MEURS.

Drie gedichten van J.A. de Laet.

I.
Het lied des dichters.

Noch rijkdommen heb ik noch schatten van goud,
Voor mij zijn geen trotsche paleizen gebouwd,
Mij voert er geen vierspan naar 't vorstelik slot,
En toch ik en ruil met geen koning mijn lot!

De vrouwe die 'k lief heb, draagt scepter noch kroon,
De haarvlecht is de eenige tooi van heur schoon',
Geen staatsiekleed siert haar met prachtigen schik,
En toch is geen koning gelukkig als ik!

Geen lijfwacht beveiligt mijn' slaap in den nacht,
Bij mij houdt alleenig de huishond de wacht;
Geen leger gehoorzaamt mijn wenk en mijn blik,
En toch is geen koning zoo machtig als ik?

Mij staat er geen gulzige tafel gedekt,
Mijn eetlust en wordt met geen kruiden gewekt,
'k En lesch mijnen dorst met geen smaakvollen wijn,
En toch kreeg geen koning mijn maal voor het zijn!

Want draag ik noch mantel noch kroone noch staf,
God schonk mij toch meer dan hij koningen gaf,
God schonk mij de heilige gave van 't Lied
En gaf mij de schepping voor have en gebied,

De Ruimte en de Tijd stellen vorsten de wet;
Mij zijn er noch perken noch palen gezet.
Ik denk, en de schatten van 't Oosten zijn mijn.
Mijn beker vloeit over van keurigen wijn;

Ik droom, en mijn tafel, met bloemen omzet,
Brengt kostlijker spijs dan een vorstlijk banket;
Ik wenk, en mijn hut is een prachtige zaal
Bewaakt van een lijfwacht zoo trouw als het staal;

Ik blik, en de vrouw die 'k uit allen mij las,
Is rijker getooid dan vorstin het ooit was;
Ik wil, en 't Verleden verrijst daar ik wil;
Ik spreek, op mijn woord staan de werelden stil!

Want draag ik noch mantel noch kroone noch staf,
God schonk mij nog meer dan hij koningen gaf,
God schonk mij de heilige gave van 't Lied,
Hij gaf mij de schepping voor have en gebied.

Hij stelde over Ruimte, over Tijd mij tot vorst,
En sloot mijne macht in mijne eigene borst!
Daarom ook aanbid ik uw goedheid, mijn God!
En ruile met koning noch keizer mijn lot.

1847

II.
De vloek des pelgrims.

Schoene Welt, wo bist du? Kehre wieder,
Holdes Blüthenalter der Natur!
Ach! nur in dem Feenland der Lieder
Lebt noch deine fabelhafte Spur.
FRIEDRICH V. SCHILLER.

't Is middernacht; de hagelbuien
Verplettren alles op het veld;
't Is middernacht, de stormen huilen,
De stormen huilen met geweld.

't Is middernacht; de matte pelgrim,
Die op zijn palster nederzinkt,
Poogt ginds het heerlik slot te naderen,
Waar feestlicht bij elk venster blinkt.

't Is middernacht; de slotvoogdesse
In zacht fluweel en bont gehuld,
Zit bij het krakend houtvuur neder
Dat met zijn gloed de zaal verguldt.

't Is middernacht; de vrienden woelen
Bij 't gulzig feest op 't hecht kasteel,
De volle beker gaat in 't ronde
En vrolik galmen fluit en veêl.

Ja, fluit en vedel galmen vrolik.
Wat geeft de gure winternacht!
Zijn niet de kostelikste wijnen
In overvloed ten dis gebracht?

Zijn niet de jonkers hoofsch en streelend,
Zijn niet de freules jong en mooi?
Wat geeft het naar geknal des donders,
Wat geeft het aaklig stormgeloei!

De dansen doen de zalen daveren
De groote maanstem der Natuur
Laat zich vergeefs ontzettend hooren.
Wie denkt op onheil in dit uur!

Ja! machtloos is het dof gedommel
Des donders in het dreunend bosch!
Geen ridder laat zijn lieve freule,
Geen freule laat heur ridder los.

En tot de schoone slotvoogdesse
Zich wendend, spreekt een edelknaap:
‘Mevrouwe, 't is de wil des Hemels
Zoo 'k heden volle vreugde raap;

‘Gij had de pauktrom, ja, vergeten,

De Hemel koomt erin voorzien!
Mag ik om u ten dans te leiden,
Mijn lieve vrouw, mijn arm u biên?'

En lachend tot den jongen spotter,
Ging de edelvrouw ten dans met hem,
Toen eensklaps drong in 't ruim der zalen
Een weemoedsvolle menschenstem:

''t Is middernacht; de hagelbuien
Verplettren alles op het veld;
't Is middernacht de stormen huilen,
De stormen huilen met geweld.

'o Slotvoogdesse doe mij open,
Ik koom te voet van 't Heilig Land,
Waar ik het kruis des Zaligmakers
Heb aangeraakt met eigen hand!

'o Slotvoogdesse doe mij open,
De winternacht is kil en guur;
Vergun, om Godswil, aan den pelgrim
Een korstje brood, een genster vuur!

'o Slotvoogdesse doe mij open!
Ik heb zoo menig waardig pand
Voor allen die mij dienst bewijzen,
Hierheen gevoerd uit 't Heilig Land.'

Maar geene stemme klonk van binnen
Den pelgrim tegen aan de poort;
De dansenreien draaiden vrolik
En fluit en vedel galmden voort.

'Wat wil die zwerver in ons midden,'
Sprak tot heur gasten de edelvrouw,
'Voorzeker dat zijn haatlik bijzijn
Ons gulle reien stooren zou!'

'o Slotvoogdesse doe mij open!
Een korstje brood, een genster vuur,
Is alles wat ik van uw mildheid,
In Gods naam, bedel op dit uur!

'o Slotvoogdesse doe mij open!
Gedenk wat Christus zegde: 'Mij
Verloochent wie den arme loochent,
En wie hem bijstaat, staat Mij bij!'

De Slotvoogdesse trad bij 't venster
En riep: 'Wel zijt ge in balfeestdos,
Dan maak ik, ja, op d'eigen stonde,
De grendels van de voorpoort los!'

'Ik heb tot balgeschoei sandalen,
Tot feestgewaad een groven rok,
Tot hoofdsieraad een monnikskappe,
Tot ridderzweerd een palsterstok.'

‘Ga, dwaal dan waar de wolven dwalen
En zoek een schuilhoek in het woud!
Ook voor de wolven valt er regen
En is de winter guur en koud.’

‘o Slotvoogdesse, doe mij open,
In Gods naam, zend me toch niet heen!
Wat brood maar vraag ik voor mijn honger,
Wat vuur voor matverstramde leên!’

‘Ga, wandel waar de wolven dwalen,
En zoek een schuilhoek in het bosch,
Of 'k doe met u als met de wolven
En laat mijn hongrig' honden los!’

De pelgrim knielde stervend neder'
En bad met luider stemme God:
‘Voor mij was 't burgslot maar een schaduw,
't Zij ieder steeds een schimmenslot!’

En 's morgens als de winterzonne
Verbleekt uit nacht en nevel toog,
Bleef van het hecht en heerlik burgslot
Geen spoor meer voor een sterflik oog.

Geen ridder meer of knaap of freule
Die 's avonds dansten blij en vlug,
Kwam ooit nog weêr in deze streken
Noch zag het vaderdak terug.

Doch als op Allerzielenavond
De dorpsklok middernacht verkondt,
Dan rijst, met torens en kanteelen,
Het oude burgslot uit den grond:

Dan ziet men weêr de vensters glimmen
Met ongewonen lichtenglans;
Dan hoort men weêr de zalen dreunen
En fluit en vedel roept ten dans;

Dan hoort men ook de vrome pelgrim
Die smeekt en bidt in Godes naam,
Terwijl een rijkgekleed geraamte
Hem heenwijst door het vensterraam.

Dan stopt de dorpeling zijne ooren
Voor 't naar geluid van fluit en veêl,
En vlucht met overhaaste schreden
De schimme van 't vervloekt kasteel.

1840.

III.
Het leven is liefde.
(Een bruiloftlied in spraakzang.)

Bloemen blozen,
Vogels kozen,
Alles juicht en alles lacht;
Op de bergen, in de dalen
Pralen
Koesterende zonnestralen;
Al de kruiden, malsch en zacht,
Groeien, bloeien,
Minnen, stoeien;
Overal is liefde en vreugd,
Nieuwe lente, frissche jeugd.

Valt er regen,
't Is een zegen
Die verkwikking, laafnis brengt
Aan het graspeil half gezengd;
Zelfs de donder,
Hoe geducht,
Maakt gezonder
Land en lucht.

Maar de vlinder,
Dien ge ginder
Argloos, dartel, fladdren ziet,
Rond de plant, met bloemenglansen
Stijgend, dalend, schijnt te dansen,
Legt in den schoot der bloem den knaagworm van 't verdriet.

Zal uw bloesem niet verwelken
Onder 't kankren van de smart,
Bloemen lief, behoedt uw kelken,
Lieve jeugd, uw hart.

Gulle, blijgekleurde lentedroomen
Zijn voorbij;
Zomerdagen, mannenjaren komen:
't Jaargetij
Biedt geen bloemen meer die vruchten geven.
Kalm is 't gemoed en ernstig wordt het leven.
Niet voor zich, maar voor zijn vruchten draagt
Nu de boom zijn dichte kruin van bladeren;
Dat geen wind, geen zon, geen wespe naderen,
Geen het ooft verdort, verzengt, verknaagt.

Minnaars worden vaders, worden moeders.
Niet voor beiden leven beide nog,
't Lieve kroost heeft hulp van doen en hoeders;
Voor 't oudste vaders wil, voor 't jongste moeders zog,
Voor allen beider hart, gelouterd en veredeld!

Wie knielt voor ouderliefde niet?
De liefde waar natuur zoo bedelend gebiedt
En zoo gebiedend bedelt!

Als een kwade drift in 't hart rijst
Van het kind,
Hoe bemind,
Straft het vader, die terecht wijst;
Hoe zijn hart ook lijde en bloede,
Dient hem 't strenge woord tot roede.

Wordt het kleintje ziek of zuchtig
Dreigt het minst gevaar het vluchtig,
Drijft een wolkje door de lucht,
Dan slaat moeders hart beducht,
Dan is moeders oog vol tranen.
Ze is tot geene rust te manen;
Bovenmenschelike kracht
Boeit ze aan 't wiegje dag en nacht.

Maar God hierboven
Telt heur tranen, hoort heur beden, ziet
Hoe heur hart zou breken bij 't verdriet,
En Hij roept haar lievling niet
In de choren die Hem eeuwig loven.

In den gaarde hoedt de boom zijn vruchten;
In den huize hoeden vrouw en man
De eêlste vruchten die men garen kan.
Bij den herfst is geen gevaar te duchten,
Dan rijpt in veiligheid het ooft,
En geeft wat in de lent de bloesem had beloofd.

En de minnaars? - Zie hun loten,

        Krachtig weelig opgeschoten;
        Dáár de jongen sterk gespierd,
        Die zijn man zal staan. Wie kust er
        Heilvol niet, als bruid de zuster,
De maagd met englenschoon en englendeugd gesierd?

    De taak is volvoerd en het hart is geruster;
    De zilvren bruiloft wordt gevierd.

De zilvren bruiloft brengt de zilvren hairen
Den man: de boom verliest zijn blâren:
De blanke sneeuw dekt de aarde. - Is 't een lijkkleed
Voor de afgeleefden? Neen, het is het blij kleed
Der maagd die tot een bruid verkoren is;
Het doopkleed van 't geslacht dat pas geboren is;
De witte veurbôo van den witten lentebloesem.

        En gebogen op zijn staf,
    Sukklend, maar met vrijen boezem
    Aadmend, spoedt de grijzaard naar zijn graf.
    De zending hem door God gegeven
            Is afgedaan,
Hij schouwt terug en ziet een blijder leven,
Hij schouwt vooruit en ziet een hooger baan.
Vereeuwigd heeft zijn kroost hem hier beneden;
Wat hij eens was, dat zijn de zonen nu,
Wat hij eens deed, dat doen zij. Ze betreden
Het spoor des rechts, van elke boosheid schuw;
De jongste minnen, ja, en de oudste strijden.
    In d'eeuwigen hemel wacht hem God.

    Beminnen is uw lot,
o Mensch! En 't eeuwige gebod,
    Zoo 't soms doet lijden,
Besluit het Godsgeheim van 't eeuwige genot.

Kindren, laat den bloeitijd van uw leven
Ongenoten niet voorbijgaan. Voor uw jeugd
        Is vreugd,
Het lieve bloeisel van de reine deugd.

En mogen later stormen u omgeven,
Zengt u de zomerzon, verkleumt u winterkoû,
Put dan uw macht in plichtgevoel en huwlijkstrouw;
Gij, Vrouw, steun op uw man; gij, Man, beschut uw vrouw,
En zij, bij alle leed, een talrijk, deugdzaam kroost
    Uw beider loon en troost.

6 Juni 1874.

Het huis van den Beurtschipper.
(*Vervolg.*)

III.
Sint-Nicolaas-avond.

Kunegonde zat den volgenden morgend met haren jongen gast te ontbijten, als de klopper op de huisdeur weergalmde en Linga een heer aandiende, die mevrouw verlangde te spreken.

Toen Kunegonde in de woonkamer trad, waar de aangekondigde bezoeker haar wachtte, vond zij een grooten, statigen man met een schrander, op dat oogenblik zichtbaar misnoegd gelaat, die zich met eene zekere achteloosheid, gelijk een beschaafd man zich dit in een vreemd huis wel zelden veroorloven zal, in een stoel geworpen had. Mevrouw Janssen voelde zich over deze gedraging eenigszins geraakt; want zij was, en met recht, geneigd dit eerder aan een gemis van achting jegens haar of eigenlijk haren man, - want zij zelve was den gast immers volslagen vreemd - toe te schrijven, dan aan zijne tegenwoordige gemoedsstemming. De bescheidene waardigheid, waarmede zij den vreemdeling begroette, bracht intusschen eene onmiddellijke verandering in diens manieren teweeg. Hij stond haastig op en groette hoffelijk met de woorden: ‘Gij zult mijn vroegtijdig bezoek wel gelieven te verontschuldigen; het vindt plaats ten gevolge van uw schrijven.’

‘Dus heb ik de eer den heer Saldern van Holzhaufen te zien?’ vroeg Kunegonde, hoogst beleefd wel is waar, doch met eene zekere afgemetenheid, die den aangesprokene het schaamrood op de kaken joeg.

De heer Saldern was niet enkel meer verwonderd, maar hij begon zich zelfs niet zeer op zijn gemak te gevoelen, omdat de vrouw van ‘schipper Janssen’ zoo geheel anders was, dan hij verondersteld had. Daar hij buitendien misnoegd was, ergerde hem de overtuiging zich tegenover de blijkbaar zeer welopgevoede vrouw plomp gedragen te hebben en dus kostte het hem werkelijk eenige moeite, hoffelijk te antwoorden: ‘Het is, zooals gij zegt, mevrouw; ik ben de vader van den ondeugenden knaap, die gisteren nog zoo laat uwe rust gestoord heeft.’

‘Dat heeft mijn jonge gast toch waarlijk niet gedaan; ik ga niet vroeg slapen. Toen hij kwam was het slapensuurtje maar pas geslagen.’

‘En waar is de jongen nu?’

‘Hij zit juist te ontbijten. Zijne wandeling in den laten, stormachtigen avond schijnt hem vermoeid te hebben; hij sliep van morgend lang.’

‘Die domme vlegel! De kastijding, die ik hem voor deze streek zal toedienen, zal hij zijn geheele leven lang niet vergeten.’

‘Wilt gij hem met slagen straffen, mijnheer Saldern? O! ik bid u, doe dat niet. Wel is waar ken ik uw zoon eerst sinds eenige uren; maar zijne kinderlijke oprechtheid maakt het gemakkelijk in zijn hart te lezen. Ik meen dan ook met zekerheid te durven aannemen, dat hij veel gemakkelijker door goedheid dan door gestrengheid te leiden is.’

‘Die.... door goedheid? Hoe verkeerd de vlegel is, heeft hij juist met zijn wegloopen getoond.’

‘Hij heeft er, het valt niet te ontkennen, verkeerd in gehandeld dat hij zich heimelijk aan uw gezag ontrekken wilde. Maar niet omdat hij lui is en niet leeren en werken wil, is hij gevlucht, maar omdat hij anders wenscht te leeren en te arbeiden, dan gij het hem voorschrijft. Hoe kunt gij het hem echter tot een verwijt maken, mijnheer Saldern, dat hij er uit alle macht naar streeft datgene te worden, wat gij zelf zijt, een koopman?’

Het mocht aan de verstandige, ernstige redeneeringen van Kunegonde niet alleen gelukken, de misnoegdheid van den beleedigden vader te verdrijven, maar hem ook te doen inzien, dat het niet verstandig, ja eigenlijk niet geoorloofd was, den knaap een beroep op te dringen, waarvan hij een at keer had, terwijl hij bepaald naar een

ander verlangde. Dan had zij ook nog tegenover Wolfgang moeielijkheden te overwinnen. Doch zij wist er hem toch toe te brengen, zijn gepleegd onrecht te erkennen en zich aan zijn vader te vertoonen zoowel met het gepaste berouw over zijn misstap als met het vaste vertrouwen op zijns vaders vergevende liefde en oogmerken.

Als Kunegonde zich weder alleen zag, viel haar voor de eerste maal de eenzaamheid van haar huis op als iets, wat juist niet tot veraangenaming van het leven bijdroeg. De openhartige en schrandere knaap had haar weldadig beziggehouden; nu kwam zij zich zelve nutteloos voor. Derhalve verlangde zij levendiger dan ooit naar den terugkeer haars mans; want hem, dit wist zij, was zij tot zijn geluk noodig. Als zijn vaste stap en zijne opgeruimde stem in het oude ruime huis weergalmden, was het niet alleen gezelliger en levendiger, maar zag zij ook zich zelve met eene liefde omgeven, die hare geheimste wenschen voorkwam.

Van de acht dagen, die tot aan den terugkeer van den kapitein, gelijk Kunegonde veronderstelde, nog verloopen moesten, neigde de vierde ten einde - een sombere, kille dag, die, ofschoon het niet woei, toch zeer ruw geweest was. Met den langzaam vallenden regen vermengt zich de eerste sneeuw en de blik in den doodschen hof, die voor Kunegonde's venster lag, was zoo naargeestig, dat zij verheugd was, als Linga de lamp aanstak en de luiken sloot. Zij was nog alleen met de meid; de knecht en de maats waren nog niet van de werf teruggekeerd. Daarom gaf zij er ook geen acht op, toen na verloop van eenige minuten de huisdeur geopend werd en in den gang de stappen van eenige mannen hoorbaar werden. Maar eensklaps ging de keukendeur open, - het door wind en weder gebruinde gelaat van den kapitein verscheen in de opening, stralend van blijdschap en opgeruimdheid. Zijne vrouw, die hem vroolijk te gemoet snelde, de grove rechterhand aanbiedende, riep hij: ‘Nu, Gonde, ben ik niet spoedig teruggekeerd?’

‘En dubbel welkom zijt gij, Cornelis,’ antwoordde zij hartelijk. ‘Zijn er de donkere, korte dagen de schuld van, of heeft het soms een anderen grond: ik verlangde meer dan ooit naar u.’

‘Dat is aangenaam om te hooren. Maar komt nader, jongens, legt de pakken op de tafel -

Weet gij wat het vandaag voor een dag is, Kunegonde?.... Wel, vrouw, het is Sint Nicolaas, en hij heeft mij voor ieder in huis een geschenk meegegeven.'

De leerjongens, die met Janssen binnengekomen waren, legden de pakken, waarmede zij beladen waren, op de tafel en de kapitein deelde de geschenken uit. 'Hier een Zondagskleed voor u, Gonde, en twee nieuwe hoofddoeken voor Linga, dat is voor ulië, jongens; ieder van u krijgt een warm buis en een pijpenkop; gij laat het rooken toch niet, vlegels. De koek moet gij onder elkander deelen; de chocolade is voor mevrouw en de krakelingen zijn voor Linga.'

Ieder dankte op zijne manier voor de welkome verrassing. Daarop vroeg de huisvrouw: 'Voor wien is dit nog ongeopende pakket? - Zeker voor Willem. Waar blijft hij toch?'

'Hij is in de voorkamer,' antwoordde Janssen, 'en.... en.... hij past nog op een ander geschenk, dat ik voor u medegebracht heb, Kunegonde.'

De zonderlinge, weifelende, ernstige toon, waarop haar man deze woorden uitbracht, hadden iets opvallends, iets beklemmends voor zijne vrouw, zoodat zij met angstige haast zegde: 'Laat ons dan gaan zien, wat het is. Geef mij de lamp, Linga.'

Zij volgde haren man, en met hem in de voorkamer tredende, vond zij daar den getrouwen meesterknecht in eene positie, waarin hij zich zeer onhandig toonde en die hem ook volstrekt niet scheen aan te staan. Voor de tafel, op welke eene kaars brandde, zat Willem in eene zeer onnatuurlijke houding, met stijven rug en hoog opgetrokken knieën en zag met een gezicht, waarin bezorgdheid en misnoegen om den voorrang streden, op een voorwerp, dat hij met belachelijke onbeholpenheid op den schoot hield. Het was een teeder klein meisje, wellicht vijftien maanden oud, met een lief, doch zeer bleek gezichtje, uit hetwelk de groote, blauwe oogen met bange verwachting op den norschen man staarden, die het zoo onhandig vasthield.

'Wat.... wie is dat?' vraagde Kunegonde, bijna ademloos van verbazing en onbestemde vermoedens.

'Eene arme wees,' antwoordde de kapitein met bedaarden ernst. 'Haar vader leeft nog wel; maar het is een liederlijke, verloopen kerel, die voor meer dan een jaar naar West-Indië gegaan is, vrouw en kind in ellende achterlatende. De vrouw is eene bloedverwante van mij en ik wist reeds menige slechte streek van hem; deze laatste echter vernam ik eerst thans!'

Het kind had, zoodra de kapitein begon te spreken, het kopje naar hem toegekeerd en daarop het lieve mondje tot zachte, verlangende klanken openende, de handjes naar hem uitgestrekt. Als zijn zoo te kennen gegeven verlangen onbeantwoord bleef, brak het in tranen uit.

'Zij kent u,' bemerkte Kunegonde met eene klaarblijkelijke schemering van wantrouwen.

'Ja; zij is met mij van Rotterdam naar Herbedorf gereisd en wie den tocht met Cornelis Janssen op zijn schip maakt, die wordt met hem bekend. - Kom, kom, schatje, niet weenen.' Hij had de kleine zeer geschikt op den arm genomen; zij voelde zich blijkbaar aangenaam bij hem en zag met hare heldere, tevreden kijkers Kunegonde aan. 'Ga naar de keuken, Willem. Linga zal u uw Sint Nicolaas geven,' bevool de kapitein.

Zoodra deze zich met zijne vrouw alleen zag, stak hij haar de hand toe en sprak op warmen, hartelijken toon: ‘Geef mij de hand, Kunegonde, en vertrouw op mij. Kondet gij gelooven, dat ik in staat zou zijn, u te misleiden?’

ONGEVRAAGDE INKWARTIERING.

‘Neen, Cornelis, dat kunt gij niet. Vergeef mij, dat ik een oogenblik aan u twijfelde. Het plotselinge, waarmede gij mij het verrassende geschenk in huis brengt, moet mij verontschuldigen.’

‘Tegenover eene andere minder goede en verstandige vrouw zou ik zulks ook niet gewaagd hebben. - Derhalve, lieve vrouw, ik ben niet de vader van dit kind; het dankt zijn leven aan een nietswaardigen bloedverwant van mij en heet Ildephonsa Seitsema.’

‘Ildephonsa Seitsema! - Een vreemde naam?’

‘Voor eene Duitsche, ja; in Holland klinkt hij minder vreemd. Seitsema is een Friesche familienaam.’

‘Aha, had uwe moeder bloedverwanten in Friesland?’

‘Ja; zij was geboortig uit Leeuwarden. Welnu! - en de kleine is naar hare grootmoeder met den naam van Ildephonsa gedoopt, eene vrouw van Portugeesche afkomst, gelijk men mij gezegd heeft. Gij moet u daarover niet verwonderen, Gonde, dat het kind zulk eene bonte verwantschap heeft, zoo iets komt in de Nederlanden

niet zelden voor. De zeevarende natiën komen toch met de geheele wereld in aanraking.'

'Dat is zoo. Maar hoe zijt gij eigenlijk aan het meisje gekomen?'

'Door juffrouw Bennekom. Zij vertelde mij, dat er in een armoedig logement in Rotterdam eene jonge vrouw op sterven lag, die naar den naam met mij verwant was. Zij had zulks toevallig van hare zuster vernomen, die de waardin van het bewuste huis kende en door deze den haar bekend klinkenden naam had hooren noemen. Als juffrouw Bennekom mij dit mededeelde, dacht ik mij verplicht, naar de arme verlatene te gaan zien. Ik vond haar stervende, in den uitersten nood en bijna vertwijfelende bij de gedachte, dat voor haar kind het algemeene weeshuis de eenige toevlucht zou zijn.'

'Had zij dan volstrekt geene vrienden?'

'Helaas, neen. Zij was tegen den wil harer ouders met den man getrouwd, die haar weinige dagen na de geboorte van haar dochterken schandelijk verlaten en aan de ellende prijsgegeven had.'

'De ongelukkige! Ik kan met haar voelen: ik heb toch zelf, zij het dan ook in geringe mate ondervonden, wat verlatenheid is,' sprak Kunegonde zacht.

'Daaraan dacht ik ook, beste vrouw, toen ik de arme moeder zoo bekommerd over het lot van haar kind zag. Ik was overtuigd, dat ik u niet tevergeefs verzoeken zou, de kleine wees, - zij werd het weinige uren, nadat ik hare moeder had leeren kennen - in uw huis op te nemen.'

'Geef haar mij, Cornelis. Niet alleen in huis, maar aan mijn hart wil ik haar nemen. Gij, dat is zeker, zult de beste, liefderijkste vader voor haar zijn; maar zij zal ook de moeder niet missen. Ik beloof het u, dierbare vriend, en ook u, zoet, klein hartje?'

Zij had zoo sprekende het kind in hare armen genomen en bedekte zijne zachte, bolle wangen met teedere kussen. De kleine, als had zij een bewustzijn van het goede, hetwelk deze moederlijke liefkoozing haar voorspelde, kraaide van vreugde aan den boezem van de liefderijke vrouw. Wat echter zou deze gevoeld hebben, indien zij de edele, grootmoedige beweeggronden gekend had, die den eenvoudigen kapitein er toe geleid hadden het ouderlooze kind aan zijn haard en in zijn hart op te nemen.

(*Wordt vervolgd.*)

Bericht.

Wij roepen de aandacht onzer abonnenten op de Mededeelingen, die in het bijvoegsel van het nummer van heden voorkomen over het afdrukken op zwaar papier en in groot formaat van onze gravure van het praalgraf van Hendrik Conscience.

[Nummer 19]

Roodkapje.

Roodkapje, nu ik uw gezichtje daar zie,
Verbeeld ik me weer aan mijn grootmoeders knie
En kijk haar als lekkers elk woord uit den mond,
Zoo smaaklijk als zij dat vertellen verstond!
'k Rook toen in het sprookje den geur van 't gebak,
Dat moeder voor grootje in uw handkorfje stak,
En kwam dan de wolf, o wat sidderde ik, hu!
Toch meer om de wafels, lief kind, dan om u;
Want wie had gedacht dat, zoo vriendlijk in schijn,
Die wolf zoo'n wreedaardige valschaard zou zijn?
Weer loop ik met u schoone vlinderkens na
Tot 'k eindlijk voor 't deurtje van grootmoeder sta.
'Wie is daar?' zoo roept zij van 't bed, op 't getik.
'Roodkapjen,' is 't antwoord, 'ik, grootjelief, ik!'
'Trek maar aan het touwtje,' noodt vriendlijk haar stem.
Roodkapje, Roodkapje, daar zat ge in de klem,
Niet denkend dat zij, die daar ziek lag te bed,
De wolf was - met grootmoeders muts opgezet!
'Maar grootje, wat heb ge groote oogen vandaag?'
'Lief kind,' zegt de valschaard, 'ik zie u zoo graag.'

‘En dan die groote ooren, waar hebt ge die voor?’
‘Wel, kindlief, omdat ik daar beter mee hoor.’
En waarom die groote, die vreeslijke mond?
Dat bleek toen de wolf u wreedaardig verslond.
Och, hadt ge maar beter uw boodschap gedaan,
Dan was u de vreugd niet zoo bitter vergaan.

Roodkapje, sinds lang heeft de wolf van den tijd
Me ontroofd wat als kind mij het hart heeft verblijd.
Mijn boodschap door 't bosch van dit leven, mijn taak
Vergat ik al spelend als gij, o zoo vaak,
'k Joeg droombeelden, dwaas, gelijk vlinderkens na
En word maar niet wijzer, hoe 't mij ook verga;
Want schoon me in de wereld die lust vaak bedroog,
Nòg hoor 'k liever sprookjes, dan 't deftigst vertoog.
En snel, bij 't terugzien na jaren, lei 'k nu
Mijn arbeid op zij voor.... een versjen op u!

J.R. VAN DER LANS.

Onze gravures.

Klein Duimken.

Arm klein Duimken!

Hoe lang reeds is de nieuwerwetsche opvoedingsleer op uw leven uit.

Hoe wordt gij uitgekreten, bespot en belasterd om u te vernietigen.

En echter blijft gij altoos even jong en trisch, trots alle *pedantism* en *positivism*, trots al uwe hooggeleerde en zwartgallige belagers.

Even jeugdig en levendig blijft gij en zult ge blijven zoolang er grootmoeders en bakers zijn, dat is zoolang reine kinderlijke zin en warme liefde tot het kind in een menschelijk hart wonen zullen.

Wees gerust, klein Duimken, onze moderne wijsgeeren zullen in hunnen strijd tegen alle wonderverhalen toch nooit de eenvoudigen van geest overwinnen, die de stelling verdedigen dat den mensch droombeelden, begoochelingen en hoogere betrachtingen hier beneden onontbeerlijk zijn, om aan zijne roeping te kunnen beantwoorden.

En zie, mijn allerkleinste vriend, ik ook al behoor tot de achterlijken van verstand, die er vermaak in scheppen den kinderen van tijd tot tijd het gewone en eentonige levenspad

te doen verwisselen voor de tooverwegen eener denkbeeldige wonderwereld. Ik ook heb mijnen kleinen reeds zoo dikwijls uwe geschiedenis verteld, dat mij thans de moeite of beter het vermaak niet meer gegeven wordt die te herhalen, daar zij die thans schier beter kennen dan ik.

Maar wat hun heden een buitengewoon genoegen doen zal is het paar schoone tafereelen uit uwe geschiedenis, dat zij hierachter te bewonderen krijgen.

Wees zonder vrees, klein Duimken, zelfs indien Perrault, uw geschiedschrijver, u geen langen levensduur met zijne pen verzekerd had, zou u toch de onsterfelijkheid geschonken zijn; want de tooverstift van Gustave Doré vereeuwigt.

De Niagara af in eene ton.

Duizelingwekkend is de afgrond, welken de eeuwenlange arbeid van den Niagara-val in het aanzijn heeft getooverd. De wateren van vier binnenzeeën storten zich plotseling over een breeden rand van Silurischen kalksteen met een geraas, dat ‘het geknal van duizend donders verdooft,’ in den diepen afgrond. Bij zuidenwind is die ontzaglijke val te Toronto, op dertien uren afstands, reeds hoorbaar. De Niagara-val wordt door het Iris-eiland in twee deelen gesplitst en terwijl de Hoefijzer-val aan de Canadasche zijde eene breedte van 550 en eene loodrechte diepte van 48 meters heeft, is de Amerikaansche val 180 meters breed en omtrent 50 diep.

Elke minuut storten volgens de berekening ongeveer 670,000 tonnen water naar beneden. De beide oevers, die zich tot eene loodrechte hoogte van 55 meters verheffen, zijn aan weerskanten met hotels en villa's bedekt en aan beide zijden beneden de watervallen vormt de vloed eene snelstrooming of *rapid* binnen eene bedding, die slechts 145 meters breed is. Boven den waterval zweeft eene reusachtige hangbrug, die uit twee over elkander loopende bogen bestaat. Over den bovensten boog loopt de spoorweg, terwijl de andere voor voetgangers, rijtuigen, karren en andere vervoermiddelen bestemd is.

Een der dolste waagstukken, die in den laatsten tijd ondernomen zijn, is ongetwijfeld dat van den kuiper Mr. Carlisle D. Graham, een Engelschman van geboorte, die zich in eene ton van dien geweldigen waterval liet afdrijven. De zonderlinge tocht werd kort daarop door twee kuipers, Potts en Hazlitt genaamd, nagedaan, wat opnieuw het bewijs levert dat ook de uitzinnigste voorbeelden altijd nog navolgers vinden.

De ton, die den beiden kuipers tot vaartuig diende, en waarvan men in dit nummer eene nauwkeurige afbeelding vindt, had eenigermate den vorm van een torpedo en bestond uit eiken duigen van anderhalven Engelschen duim dikte. Ze was tien voet lang en over de geheele lengte van eene stevige kiel voorzien. De ronde voorsteven was met plaatijzer bekleed, terwijl de platte achtersteven twee voet in middellijn mat. Een schroefrad van twaalf duim, dat met de hand in beweging gebracht moest worden, stak buiten den achtersteven uit, alsmede een klein roer, dat door ijzerdraad bestuurd werd.

De grootste middellijn van het vat was drie voet, terwijl de lengte binnen slechts zes voet bedroeg, daar het voorste gedeelte stevig van de overige ruimte was afgeschoten, zoodat wanneer dit tegen de rotsen verpletterd mocht worden, de opvarenden toch nog veilig geborgen bleven. De opening, die in de bovenzijde

aangebracht en met een torenvormig deksel was gesloten, was juist groot genoeg om één man te gelijk door te laten. Het deksel had twee dikke glazen oogen, terwijl er eene ijzeren buis doorliep van 1¼ duim middellijn, bestemd om versche lucht aan te voeren. Twintig ijzeren reepen, van twee duim dikte, omspanden het vat, terwijl de schroef door ijzeren roeden beschermd was. Aan de toebereidselen voor den tocht werd de laatste hand gelegd door het inschepen van 300 pond zand als ballast en het meenemen van een groot stuk ijs om de lucht koel te houden.

Potts en Hazlitt bonden zich zoo stevig op den bodem vast dat zij door het geweld der golven niet over elkander konden geworpen worden. Onmiddellijk bij de afreize werd het zonderlinge vaartuig door de eerste golf der branding gegrepen en met den voorsteven vooruit over de deining de volgende groote golf tegemoet geslingerd. Daarop werd de ton door de verschillende stroomingen, die in het midden der engte tot een draaikolk samenvloeien, bedolven, om vervolgens weer te midden der branding op te springen. Ze draaide rond als een tol, werd nu eens op dan weer neer geslingerd, tot eindelijk de laatste golf ze in de diepte van den kokenden waterval plofte.

Het spreekt vanzelf dat het vaartuig door de luchtpijp veel water had binnengekregen en dat te midden der branding roer noch schroef van eenig nut waren. Toen onze reizigers echter het effen water bereikt hadden, waren zij wel vermoeid, doch hadden geen letsel bekomen. Zij krabbelden uit het gat der ton, gingen er bovenop zitten en werden zoo aan wal getrokken, tot op het hemd doorweekt van het water, dat door de luchtbuis binnengedrongen of van het smeltende ijs afkomstig was. De tocht van het begin van den waterval tot aan den mond der rivier, een afstand van acht Engelsche mijlen, had ongeveer een uur geduurd.

Verlichting van het standbeeld der Vrijheid in de haven van New-York.

In den vorigen jaargang bespraken wij het reusachtige standbeeld der Vrijheid, door de Fransche republiek aan de Vereenigde Staten van Noord-Amerika ten geschenke gegeven, en wij boden daarin onzen lezers eene fraaie afbeelding aan van de plechtige ontvangst, die het kostbaar geschenk den 19^en^ Juni van het jaar 1885 te New-York was te beurt gevallen. De colossus, voorstellende de Vrijheid de wereld verlichtende, was bestemd om als lichtbaak in de haven van genoemde stad opgesteld te worden.

Over zijne reusachtige afmetingen kunnen allen, die verleden jaar onze tentoonstelling van Antwerpen bezochten, zich eenigszins een denkbeeld maken. Daar bevond zich immers het model van een der ooren des gevaarten, uit welk lichaamsdeel alleen een tamelijk groot beeld had kunnen gegoten worden.

Het is natuurlijk dat het opstellen van zulk een monument ontzaglijk veel moeite en tijd heeft gekost, en eerst den 28^en^ October van dit jaar kon het beeld onthuld worden. Die gebeurtenis werd door eene reeks van feestelijkheden gevierd, waarvan het slotnummer als gewoonlijk in eene schitterende verlichting bestond. Duizenden toeschouwers stonden, in den avond van den 1^en^ November, langs den oever of op de schepen det haven verzameld in den omtrek van het eiland, waarop de colossus zich verheft, toen om zeven uur een kanonschot het sein gaf tot de verlichting. Het gefluit van al de stoomschepen, groot en klein, beantwoordde dit teeken als met een schellen vreugdekreet, en op hetzelfde oogenblik verspreidde het kleed der Vrijheid een rooden gloed, die langzaam opklom tot de toorts, welke het beeld in de hand houdt. Weldra straalde de vlam der toorts als eene zon, terwijl van de wallen des

eilands een lichtgloed, gelijkstaande met dien van 30.000 kaarsen door middel van reflectors op het standbeeld en het voetstuk geworpen werd.

Het geheel moet een onbeschrijfelijk schouwspel hebben opgeleverd. ‘De Vrijheid verlicht inderdaad de wereld,’ riep de verslaggever der *New-York Herald* uit. ‘Plechtig en schoon verrijst daar de ontzagwekkende gestalte. Uit hare toorts schiet eene gransrijke straal ten hemel. De opgeheven rechterarm met zijne metalen drapeering heeft een lichten weerschijn. Op het onbeweeglijk gelaat wordt door de gloeiende koolspitsen eene lichtende bleekheid geworpen. Hals en borst, gedeeltelijk in schaduw gehuld, maken van verre den indruk alsof het hoofd in biddende houding ten hemel is gericht. Op dit oogenblik aanschouwd, is het brons van Bartholdi als het ware met een geheimzinnig leven bezield. Het schijnt eene godin, plotseling uit haar donker altaar opgerezen, die het duister tooneel rondom eensklaps in levendige schoonheid doet stralen.’

De schepen in de haven werden op hetzelfde oogenblik van onder tot boven geïllumineerd en vooral de oorlogsschepen der verschillende natiën, waarvan er vele dicht bij Bedloes Island voor anker lagen, waren met kwistigen overvloed verlicht. Een schitterend vuurwerk besloot de feestelijkheid.

Zondag, 21 November, werd de reusachtige baak voor het eerst ontstoken, zooals zij voortaan de baren verlichten zal, doch thans, nu de illuminatie achterwege bleef, viel het licht niet mee. Het schijnsel was zwak en stelde de verwachting te leur van allen behalve de zeelieden, die op dat punt geen helder licht wenschen. Is dus het droombeeld dergenen, die zich voorstellen dat de Vrijheid mijlen ver in den omtrek den nacht in een dag zou herscheppen, niet verwezenlijkt, daar tegenover staat dat het beeld als lichtbaak juist aan de vereischte lichtsterkte voldoet.

De zwarte hut, door Wilkie Collins. (*Slot.*)

Ik ging naar de achterdeur en legde mijn oor er tegen aan. De beide mannen waren nu in de schuur. Ik deed de wanhopigste pogingen, om mij te binnen te brengen, welke werktuigen of gereedschappen er in gebleven waren, die tegen mij konden gebruikt worden; maar mijne opgewondenheid bracht mij in verwarring. Ik kon mij niet anders herinneren, dan eene groote zaag voor steenen, die veel te zwaar en onhandelbaar was om voor het dak van de hut gebruikt te worden. Ik spande steeds mijne hersenen in en deed mijn hoofd duizelen, zonder dat het iets uitwerkte, toen ik de mannen iets uit de schuur hoorde sleepen. Op hetzelfde oogenblik toen het geluid mijne ooren bereikte, schoot mij op eens, als een bliksemstraal, te binnen, dat er eenige houten balken sinds jaren in de schuur lagen. Ik had nauwelijks tijd om mij te verzekeren dat zij een van deze balken meenamen, of ik hoorde Sluwe Dick tot Jerry zeggen: ‘Welke deur?’ ‘De voordeur,’ was het antwoord, ‘wij hebben die al doen splijten, nu zullen we ze in een oogwenk omver hebben.’ Zintuigen, die minder dan de mijne door het gevaar gescherpt waren, zouden zelfs uit deze woorden maar al te duidelijk hebben opgemaakt, dat zij op het punt waren om den balk te gebruiken als stormram tegen de deur. Toen ik die overtuiging kreeg, verloor ik eindelijk den moed. Ik begreep dat de deur moest bezwijken. De barricades, die ik gebouwd had, konden dit niet langer dan eenige minuten beletten, bij de schokken die zij nu zou krijgen. ‘Ik kan niets meer doen om het huis tegen hen te verdedigen,’ zeide ik bij

mijzelve, terwijl mijne knieën knikten en de tranen eindelijk mijne wangen begonnen te bevochtigen. ‘Ik moet op den nacht en de dichte duisternis vertrouwen, om mijn leven te redden terwijl het nog tijd is.’ Ik sloeg mijn mantel om, zette mijn hoed op en had mijne hand aan den boom van de achterdeur, toen een smartelijk gemauw uit de slaapkamer mij aan het bestaan van mijn arm poesje herinnerde. Ik snelde heen en stopte het diertje in mijn voorschoot. Voordat ik weer in den gang was, viel de eerste slag van den balk op de deur. Het bovenste scharnier week. De stoelen en de kolenbak,

die het bovenste gedeelte van mijne barricade uitmaakten, werden ratelend op den grond gesmeten; maar het onderste scharnier en de latafel en gereedschappenkist bleven nog op hunne plaats. 'Nog eens,' hoorde ik de ellendelingen roepen - 'nog eens met den balk er tegen aan, en dan zijn we er!' Juist toen zij met dien laatsten aanval begonnen, opende ik de achterdeur en vluchtte weg in den nacht met een boekje vol banknoten in mijn boezem, de zilveren lepels in mijn zak en de kat in mijne armen. Ik vond mijn weg zeer gemakkelijk langs de bekende voorwerpen achter het huis en liep in de pikdonkere duisternis van het moeras voort, toen ik den tweeden slag en een hevig gekraak hoorde, waaruit ik opmaakte dat de deur bezweken was. In weinige minuten moeten zij zeker mijne vlucht met het zakboek ontdekt hebben, want ik hoorde een geroep in de verte, alsof zij mij vervolgden. Ik liep zoo hard als ik kon voort, en het geluid stierf spoedig weg. Het was zoo donker, dat twintig dieven, in plaats van twee, het vruchteloos zouden hebben gevonden mij te volgen. Hoe lang het duurde, eer ik de boerderij bereikte - de dichtstbij gelegen plek waar ik eene schuilplaats kon vinden - kan ik niet zeggen.

Genoeg, ik bereikte de boerderij, met mijne kleederen door en door nat, en in een koortsachtigen toestand. Toen ik aan de boerderij aanbelde, waren zij allen te bed, behalve de oudste zoon van den pachter, die laat opzat een dagblad te lezen. Ik verzamelde nog juist kracht genoeg om enkele woorden te stamelen, en hem te zeggen wat er gaande was, en viel toen aan zijne voeten neer, voor de eerste maal in mijn leven in eene doodelijke flauwte. Deze bezwijming werd door eene zware ziekte gevolgd.

Toen ik na eenigen tijd weer sterk genoeg was om mij het voorgevallene te herinneren, zag ik dat ik in een van de bedden der boerderij lag. Mijn vader, mevr. Knifton en de dokter waren allen in de kamer; mijne kat lag aan mijne voeten in slaap en het zakboek, dat ik gered had, lag op de tafel naast mij. Er was overvloed van nieuws voor mij, zoodra ik in staat was er naar te luisteren. Sluwe Dick en de andere booswicht waren gepakt en in de gevangenis, terwijl zij hun vonnis bij de volgende terechtzitting zouden hooren.

Mijnheer en mevr. Knifton waren zoo ontsteld geweest over het gevaar, waaraan ik had blootgestaan - waarvan zij de schuld gaven aan hunne onbedachtzaamheid, om het zakboek aan mijne zorg toe te vertrouwen - dat zij er op aandrongen dat mijn vader zijn eenzaam huis zou verlaten, om in eene hut op hun land te gaan wonen, waar wij geene huur zouden behoeven te betalen. De banknoten, die ik gered had, werden mij ten geschenke gegeven om huisraad te koopen, in plaats van alles wat de dieven hadden gebroken. Deze aangename berichten bevorderden mijn herstel zoodanig, dat ik spoedig in staat was om aan mijne vrienden in de boerderij de bijzonderheden te vertellen, die ik hierboven beschreven heb. Zij waren allen verwonderd en vol belangstelling, maar niemand vond ik, luisterde met zulke ademlooze belangstelling, als de oudste zoon van den pachter. Mevr. Knifton merkte dit ook op en begon op hare luchthartige manier mij er mede te plagen, zoodra wij alleen waren. Ik dacht toen weinig over hare plagerijen; maar toen ik beter werd, en wij in ons nieuw huis gingen wonen, kwam de 'jonge pachter,' zooals hij in onze streek genoemd werd, ons gedurig bezoeken, en zocht mij gedurig buitenshuis te ontmoeten. Ik bezat, evenals andere jonge vrouwen, eenige ijdelheid, en ik begon met eenigen ernst aan de gezegden van mevr. Knifton te denken. Kortom, de jonge

pachter vroeg mij op een Zondag, toen hij met mij uit de kerk kwam, of ik zijne vrouw wilde worden. Zijne betrekkingen deden alles wat zij konden, om ons van elkander te scheiden, en de verbinding af te breken, daar zij meenden dat de dochter van een armen steenhouwer geene geschikte vrouw was voor een welvarend landman. Maar de pachter was hun te stijfhoofdig. Hij had op al hunne tegenwerpingen een antwoord. 'Een man, als nij dien naam waardig is, trouwt naar zijn eigen inzicht en naar zijn eigen genoegen,' zoo was hij gewoon te spreken. 'Mijn gevoelen is, dat als ik eene vrouw neem, ik mijn karakter en levensgeluk - de kostbaarste dingen die ik te bewaren heb - aan de zorg van die vrouw toevertrouw. De vrouw die ik liefheb, heeft eene kleine bezitting, die haar was toevertrouwd op het gevaar van haar leven verdedigd. Dat is genoeg voor mij, om haar mijn vertrouwen en mijne hand te schenken. Rang en fortuin zijn mooie zaken, maar de zekerheid van eene flinke vrouw te hebben, is nog beter. Ik ben meerderjarig, en weet wat ik wil: ik ben van plan de dochter van den steenhouwer te trouwen.' En hij trouwde met mij. Of ik al of niet zijn vertrouwen en zijn hart toonde waardig te zijn, is eene vraag, die ik den lezer moet verzoeken tot mijn echtgenoot te richten. Het huwelijk heeft mij tot heden met geluk en voorspoed gezegend, en ik ben dat alles alleen verschuldigd aan mijne ferme houding bij het nachtelijk avontuur in 'De Zwarte Hut.'

Levensregelen.
(*Vervolg.*)

Eerst na langen tijd, - nadat de begeerte naar lucht en stoffelijk voedsel al tot eene gewoonte is geworden. - treedt bij het kind *de geestelijke honger op*.

Iedere moeder weet het bij ervaring, dat hare kinderen meer eetlust hebben na, dan voor den schooltijd. Elke geleerde ervaart het eveneens, dat hij meer trek naar voedsel heeft, als hij zeer ingespannen heeft gewerkt.

Geestelijke arbeid verwekt dus evenzeer honger als lichamelijke.

Evenals de stoommachine steenkolen en water noodig heeft om stoomkracht voort te brengen, evenzoo heeft ons lichaam behoefte aan spijs en drank, om zijne vermogens met kracht en volharding te gebruiken.

Hoe meer van den spijsbrij uit de darmen opgezogen wordt en in het bloed overgaat, des te meer verliest de maag haar inhoud.

De maag bestaat uit een langwerpigen zak, in welks wanden zich spiervezels bevinden, die in aanhoudende spanning verkeeren. Vandaar dat de maag zich steeds tracht samen te trekken. Bevat zij spijzen, dan drukt zij daarop en bevordert door hare schroefvormige beweging de vertering van haren inhoud. Zijn de spijzen te hard of is de maag daarmede o verladen, dan veroorzaakt die beweging pijn; wij zeggen: 'het eten ligt ons als een pak in de maag.' Houdt zij lucht in of wordt de lucht, die de maag gewoonlijk bevat, door overmaat van spijzen samengedrukt, dan ontlast zij deze onder *opstooten*. Het gevoel van *honger* wordt niet veroorzaakt door de leegte der maag, maar door gebrek aan bloed in hare wanden. Wat bij verkleumde vingers het gevoel van doofheid verwekt, worden wij bij eene bloedelooze maag gewaar door het gevoel van leegte, waaruit het verschijnsel van den honger moet worden verklaard.

De geestelijke en lichamelijke arbeid veroorzaakt door de inspanning der organen eerst in deze, dan in het bloed, vervolgens in de darmen en de maag, stofverbruik en door den honger stofaanvoer. De regelmatige verandering van de voedende stof door verbruik en aanvoer in het lichaam van al wat leeft, noemt men stofwisseling.

Tot eene behoorlijke stofwisseling behoeft het lichaam den *aanvoer* van vijf soorten van voedingstoffen:

1, de *stikstofhoudende:* eiwit, vezelstof, kaasstof, en in zeker opzicht ook de stikstofhoudende beginsels van de thee, koffie, chocolade, tabak, kina; - 2, de *koolwaterstofverbindingen:* vet, zetmeel, suiker, wijngeest en wellicht ook de celstof van jonge plantencellen; - 3, de *anorganische* en *minerale stoffen:* kalk, ijzer, kiezelzuur, keukenzout, soda, potasch, magnesia, enz.; - 4, het algemeene oplosmiddel: *water;* - en 5, de algemeene opwekker van scheikundige stofomzettingen: het *zuurstofgas* der lucht.

De groote Boerhaave hield zijnen tijdgenooten vergeefs de leer voor, van hoeveel gewicht voor het geestelijk en lichamelijk welzijn de regeling is van de opname van voedsel in onze maag, want niemand geloofde hem. Nochtans had men reeds vele honderden jaren vóór hem hetzelfde aangevoerd, zooals ons de volgende Indische sage leert.

Phra-Khodom, de laatste Buddha, die zich in menschengedaante openbaarde, werd 543 jaren vóór onze jaartelling als prins geboren. Hij bedroefde zich echter over de broosheid van het menschelijk lichaam, verliet daarom kroon, vrouw, vader en land en begaf zich naar de woestenij, waar hij zes jaren in de eenzaamheid zich kastijdde en zich in zelfbeschouwing verdiepte. Daarop keerde hij naar zijn hof terug, en allen, die hem zagen, verschrikten over zijn uiterlijk. Hij geleek een wandelend geraamte, zoo vermagerd en vaal was hij geworden; hij had zijne krachten verloren, en het meest van allen waren zijne meesters er over verbaasd, dat hij ook weinig wijsheid en helderheid van geest uit de eenzaamheid naar de wereld had meegebracht. Hij kwam hierdoor tot de overtuiging, dat het afgezonderd leven van zelfbeschouwing eene dwaling is; hij at nu weder goed, baadde zich en voldeed aan zijne behoeften, en ziet - nu eerst werd hij lichamelijk *sterk* en geestelijk *wijs!*

Wellicht zal het menig idealist hinderen, dat hij de verrichtingen der stof niet aan zich kan onderwerpen. Tegen het gevoel, dat de stoffelijke behoefte opwekt, kan de geest wel strijden, doch niet zonder nadeel tegen de *natuurlijke behoefte* zelve. Den honger kunnen wij wel onderdrukken; maar het scherpzinnigste denkbeeld en de onwrikbaarste wil vermogen niet de behoefte aan voedsel voor het lichaam op zijde te stellen. Daarin regeert de stof over den geest, en hare noodwendigste behoeften worden haar nimmer ongestraft onttrokken. Eene te ledige maag is even nadeelig voor het geregeld denken als eene overvulde!

De kameel wordt den Oosterlingen steeds als voorbeeld van de uiterste matigheid voorgehouden, omdat hij op zijn tocht door de woestijn slechts zelden drinkt, en gedurende veertien dagen niets eet dan eenige struiken, die hij op zijn weg ontmoet. De oorzaak van die matigheid moet daarin echter gezocht worden, dat het arme dier niets te eten of te drinken krijgt. Hoe ziel een kameel er echter na zulk eene reis uit? Juist zooals de Buddha-vorst Phra-Khodom, toen hij uit de woestijn kwam: vermagerd, ellendig en krachteloos. Zelfs de vetbulten op zijn rug zijn geslonken en de kameel is slank geworden. De beste kameel houdt slechts twee- of driemalen die buitengewone inspanning der karavaanreis uit, en heeft meer dan een jaar noodig, om op zijn verhaal te komen! Aan dit voorbeeld mogen zich die bloedarme, vermagerde lijders spiegelen, die zich inbeelden, dat zij binnen weinige weken sterk en welgedaan kunnen worden. Ook de herstellenden van langdurige ziekten mogen dit ter harte nemen, als zij ongeduldig uitzien naar vroegere kracht en arbeidsvermogen. De stofwisseling is een machtig en werkzaam hulpmiddel, maar

zij heeft langen tijd noodig, om hare taak te volbrengen: den wederopbouw van een gesloopt lichaam.

(*Wordt vervolgd.*)

Beelden en gedachten van Jean Paul.

De belofte van verbetering.

Hendrik was een vijftienjarig jongeling, dat wil zeggen vol goede voornemens, welke hij

zelden ten uitvoer bracht en vol gebreken, welke hij dagelijks beweende; hij had zijnen vader en zijnen leermeester hartelijk lief, maar zijne genoegens nog meer; hij wilde gaarne zijn leven voor beiden opofferen, maar niet zijnen wil: en zijne feilen kostten den zijnen niet meer tranen, dan ze hem zelven afpersten. Zoo wankelde zijn leven treurig voort tusschen berouw en zonde; en ten laatste verloren de zijnen en hij zelf de hoop, dat hij zich ooit zoude verbeteren.

Nu begon de graaf, zijn vader, te vreezen dat Hendrik op de hoogeschool, waar de paden der zonde met bloemen zijn bestrooid en waar geene reddende hand hem zoude aanvatten, geene vaderlijke vermaning hem in de ooren klinken, van ondeugd tot ondeugd zou vervallen, en met eene ziel door zonde bezoedeld en van zedelijke kracht beroofd zou terugkeeren, na alles verloren te hebben tot het berouw toe.

DUIMKEN MET ZIJNE BROEDERS IN HET WOUD, NAAR GUSTAAF DORÉ.

De graaf was zacht en braaf, maar ziekelijk en te zwak. Het was of het graf van zijne vrouw onder elken voetstap op zijnen levensweg stond en ieder bed uitholde,

waarvan hij eene bloem wilde plukken. Nu werd hij eens op zijnen verjaardag ziek, mogelijk door dezen zelven; zoo weinig kon zijne zwakke borst een dag verdragen, waarin het hart sterker in haar klopte. Terwijl de kranke vader telkens in onmacht viel, ging de zoon, door smart en

berouw en vrees gefolterd, naar het bosch, waarin het graf zijner moeder zich bevond en daar naast een ander ledig graf, hetwelk de vader voor zich zelven had laten maken, en hier gekomen, beloofde Hendrik aan den geest zijner moeder, oorlog met zijne driften en met zijne zucht naar genot te zullen voeren. De verjaardag van zijnen vader riep het hem toe: ‘De dunne laag aarde, welke uwen vader draagt en nog afscheidt van het stof uwer moeder, zal spoedig doorbreken, misschien binnen weinige dagen en dan sterft hij bekommerd en zonder hoop, en hij komt tot uwe moeder en kan haar geene verzekering geven dat gij u verbetert!’ - O, toen weende hij bittere tranen; maar, ongelukkige Hendrik! wat helpt uwe aandoening en uw weenen zonder verbetering?

DUIMKEN TREKT DE ZEVENMIJLSCHE LAARZEN VAN DEN REUS UIT, NAAR GUSTAAF DORÉ,

Na eenige dagen werd de vader beter en drukte in eene ziekelijke overmaat van aandoeningen hoop den berouwvollen jongeling aan de kranke borst. Hendrik was als in een roes van vreugde over het herstel en de liefde zijns vaders - hij werd vroolijker en wilder - hij dronk - verwilderde meer en meer - zijn leermeester, die de ziekelijke zwakheid des vaders door krachtige gestrengheid zocht te vergoeden, ging de dronkenschap der vreugde te keer - Hendrik werd ongehoorzaam aan de bevelen, welke hij voor geene vaderlijke aanzag - en daar de leermeester op een vasten en krachtigen toon ze herhaalde, wondde Hendrik het hart en de eer van den strengen vriend te diep. Daar trof het oproer tegen den leermeester als een vergiftigde

pijl het kranke hart van den herstellenden vader en deze voelde de wond en zonk weder op het ziekbed neer.

Hendrik kon, zoodra de hoop op genezing verdween, het vermagerde gelaat van zijnen vader niet meer aanzien; hij bevond zich altijd in de naaste kamer en terwijl de gedurig terugkeerende onmacht met het leven des vaders speelde, knielde hij in stilte als een misdadiger met bedekte oogen voor de toekomst en voor de verpletterende doodstijding.

Eindelijk moest hij voor het bed van den zieke komen om afscheid te nemen en vergeving te ontvangen; maar de vader gaf hem slechts zijne liefde, niet zijn vertrouwen terug en zeide: ‘Verbeter u, mijn zoon, maar beloof het niet!’

De zieke kon eenige oogenblikken later de stem van den leermeester niet meer onderscheiden van die van zijnen zoon, en hij stamelde: ‘Hendrik, ik zie u niet, maar ik hoor u; leg uwe hand op mijne borst en zweer dat gij u zult beteren.’ De zoon vloog naar het bed, maar de leermeester wenkte hem en zeide, de hand op het stervende hart leggende: ‘Ik zweer, in zijnen naam!’ Maar plotseling voelde hij het hart niet meer kloppen en liep: ‘Vlied, ongelukkige, uw vader is zonder hoop gestorven!’

Hendrik vloog uit het kasteel. O, hoe zou hij ook de droefheid van de vrienden zijns vaders hebben kunnen aanschouwen of deelen! Wankelend en bitter weenend kwam hij in het bosch en zag de witte grafnaalden, als bleeke schimmen door het loof schemeren. Maar hij had den moed niet de ledige sluimerplaats zijns vaders aan te raken, hij leunde tegen den tweeden grafsteen, welke een hart bedekte, ten minste niet door zijne schuld gebroken, dat van zijne moeder, hetwelk reeds sedert langen tijd daar rustte. Hij durfde niet weenen en niet beloven; zwijgend en gebukt ging hij verder, alleen met zijne smart.

Overal zag hij herinneringen van zijn verlies en van zijne schuld - hij zag die in ieder kind, dat de vader met opgezamelde korenhalmen te gemoet liep - hij hoorde in ieder geluid eene doodklok - elke groeve was hem een graf.

Na vijf donkere dagen vol berouw en smart verlangde hij de vrienden zijns vaders te bezoeken, om hen door de eerstelingen zijner verbetering te vertroosten.

Eerst des nachts wilde hij echter met zijne schaamte in het sombere sterfhuis terugkeeren. Toen hij door het bosch ging, stond de witte grafnaald van de vaderlijke rustplaats, huiveringwekkend tusschen het groene geboomte, zooals de grauwe wolken van een afgebrand dorp in eenen blauwen hemel opstijgen. Hij leunde het matte hoofd aan de harde koude zuil en kon slechts dof en sprakeloos weenen. Hier stond hij verlaten: geene zachte stem sprak en zeide tot hem: ‘Ween niet meer!’ - Geen vaderhart werd geroerd en zeide: ‘Gij zijt genoeg getraft!’ Het ruischen van de toppen der boomen scheen eene vertoornde stem en de duisternis een afgrond.

Eindelijk sloeg hij na het storten van een traan den blik naar boven en zag eene zacht schijnende ster aan den hemel, welke liefelijk tusschen de boomen naar beneden zag, als het oog van eenen geest uit hoogere gewesten; eene zachte smart vervulde zijne ziel, hij dacht aan den eed van verbetering, welken de dood had afgebroken en nu zonk hij langzaam op de knieën neder, zag de ster aan en zeide: ‘O vader, vader (en de smart versmoorde langen tijd zijne stem) hier ligt uw arm kind aan uw graf en zweert u - ja, reine en vrome geest, ik zal beter worden, neem mij weder in liefde aan! - - Ach, kon ik een teeken van u ontvangen, dat gij mij gehoord hebt!’

Het ruischte in zijne nabijheid; - langzaam naderde eene gedaante, - sloeg de takken terug, en zeide: ‘Ik heb u gehoord en hoop weder!’ Het was zijn vader.

De zuster des doods, die het midden houdt tusschen dood en slaap, de onmacht had als eene gezonde sluimering hem het leven wedergegeven; en hij was aan den dood ontrukt. Gelukkige vader! al had de dood u naar eene andere wereld overgebracht, uw hart had niet vroolijker kunnen sidderen en niet zachter aangedaan kunnen worden, dan in deze opstandingsminuut, waarin een zoon door de bitterste smart gelouterd aan uw hart zonk en u de schoonste hoop eens vaders wedergaf! -

Maar terwijl het gordijn over dit tooneel valt, vraag ik u, jonge lezer, hebt gij ouders, aan welke gij die schoonste hoop nog niet hebt geschonken! O, laat mij, als de stem van uw geweten u daaraan doen denken, dat er eens een dag zal komen, waarin gij geen troost zult hebben en waarin gij zult uitroepen: 'Ach, zij hebben mij zoo innig lief gehad en ik liet hen zonder hoop sterven en ik was hunne laatste smart.'

Het huis van den Beurtschipper.
(*Vervolg.*)

IV.
Verstoorde vrede.

De Lente was buitengewoon vroeg ingetreden en waren niet de boomen zoo spaarzaam groen geweest, dan zou men het einde van een der schoone dagen in de eerste helft van April voor een warmen Meiavond hebben gehouden. De stille, met zonneschijn gedrenkte lucht was vervuld met den geur van het jeugdig groen en de vroege bloesems, opgevroolijkt door het lustig gezang der vogels.

In de laatste achttien jaren was de welstand in Herbedorf beduidend toegenomen, en al de deftige oude huizen, al de bescheidene kleine woningen in de dorpstraat legden daarvan eene welsprekende getuigenis at door de goedonderhouden daken en de zorgvuldig geverfde gevels aan de straatzijde. Slechts eene maakte daarop eene uitzondering: Cornelis Janssen's huis zag er zoo stoffig, zoo verfloos, zoo verwaarloosd uit, als ontbrak het den eigenaar aan lust of middelen, om het toenemende verval van het huis te stuiten. Wanneer men de afgebrokkelde, gebersten muren, het beschadigde dak en de gescheurde vensterluiken scherper bekeek, mocht men er met recht aan twijfelen, of het gebouw nog wel bewoonbaar was. Het vertoonde zich als een leelijke bouwval te midden van al de goed onderhouden woningen der breede zonnige straat.

Het klokgelui had opgehouden en de geloovigen, die de avondplechtigheid in de kloosterkerk bijgewoond hadden, kwamen naar buiten. Hun getal was gering; want het was een werkdag. De meesten hadden zich reeds in de straat verstrooid, als nog twee dames, eene bejaarde vrouw en eene bloeiende jonge maagd, het Godshuis verlieten. De laatste bleef even op den dorpel der kerk staan, zag opgeruimd om zich heen en vestigde dan de donkerblauwe oogen met een lachje, dat van hoofdschudden vergezeld ging, op het oude huis van den beurtschipper.

'Kom, Ilda,' vermaande de oude dame; waar staat gij zoo naar te zien?'

'Naar ons huis, jufvrouw Doortje. Vindt gij niet dat het zich van alle overige onderscheidt?'

'Helaas ja, mijn kind. Het zou, geloof ik, goed zijn als uw vader het iets meer met de andere in overeenstemming bracht. Maar hij zal zijne reden wel hebben, waarom hij het niet doet.'

'Zijne goede reden,' fluisterde Ilda met een bevestigend knikje; 'ik meen ze te kunnen raden.'

‘Gij, kind?’

‘Ja zeker. Ik geloof dat papa niet zeer rijk is, en daarom legt hij er alles aan ten koste wat hij uitsparen kan, om ons huis van binnen zoo gezellig mogelijk te maken en den hof met de schoonste bloemen te verfraaien, dewijl mama daarin zoo veel pleizier heeft. Hoe het oude gebouw er van buiten uitziet, zal hem onverschillig zijn; zij ziet dat niet, dewijl zij bijna nooit den dorpel overschrijdt. Daarom is er papa ook wel niets aan gelegen.’

‘Gij kunt gelijk hebben,’ meende de oude dame, met de jongere het huis binnentredende. ‘Uwe veronderstelling strookt volkomen met de goedheid en de zorgvuldigheid uws vaders voor uwe moeder. Zie, de keukendeur staat open en Linga zit alleen voor den haard. Mevrouw Janssen zal in den tuin zijn.’

Ildephonsa Seitsema, want zij was het, die eens als arme, verlaten wees in het oude huis gebracht was, en onder de hoede harer edelmoedige pleegouders tot eene schoone, bloeiende maagd opgegroeid was, ging met hare gezellin den hof in. Het huis aan twee zijden insluitende, ruim en door betrekkelijk vele en zeer breede paden doorsneden, was deze hof uiterst zorgvuldig onderhouden. De kapitein had hem zoo aangelegd omdat zijne vrouw, naar hij zeide, ruimte moest hebben tot wandelen. Kunegonde was hem erkentelijk voor zijne voorkomendheid, en Ilda - zoo verkortte men den vreemdklinkenden naam - kende geen smaakvoller aanleg en verheugde zich derhalve vol bewondering over de pracht der bloemen, die hare moeder in de vele stijf afgeronde perken kweekte.

Hare moeder! Dat was de liefdevolle, schrandere en zachtmoedige vrouw in den volsten zin des woords voor haar. Ilda had niet het geringste vermoeden, dat zij slechts het pleegkind van haar vermeend ouderlijke huis was. De liefde, welke de dierbare mama en de opgeruimde, warmhartige papa haar wijdden, bevredigde haar jeugdig hart volkomen en had ook door de teederste genegenheid van werkelijke ouders niet overtroffen kunnen worden. Kapitein Janssen en zijne vrouw hadden hun klein pleegkind in allen wettelijken vorm als kind aangenomen, eer zij haar derde jaar ingetreden was. Linga en de oude Willem kwamen het bevel hunner meesteres getrouw na om voor het meisje haar waren stand te verbergen. Sinds Ilda begon te spreken, waren de leerjongens uit het huis verbannen geworden en daar de kleine, evenals hare pleegmoeder, den omtrek harer woning bijna nooit verliet, bleef zij voor elke ongeroepene opheldering omtrent hare ware verhouding tot hare weldoeners beveiligd.

Het eerste onderricht ontving Ilda van hare pleegmoeder; als zij echter grooter werd, trad de noodzakelijkheid in, haar òf naar eene der openbare scholen van hare woonplaats te zenden òf haar eene bijzondere leermeesteres te geven; overeenkomstig het verlangen zijner vrouw besloot de kapitein tot het laatste. Kunegonde wilde hare lieveling niet aan het gevaar blootstellen door onkiesche vragen of toespelingen van vreemde kinderen gekrenkt te worden. Dientengevolge verschafte zij zich door de tusschenkomst der overste eener zusterschool eene bekwame leermeesteres voor Ilda.

Jufvrouw Dorothea Schmitz aanvaardde met eenige aarzeling hare betrekking in het zonderlinge oude huis, welks bewoners in zulk eene gestrenge afzondering leefden. Maar de vooringenomenheid, die haar vervulde, verdween weldra. De vriendelijke, goedmoedige heer des huizes kon wel is waar op geene zorgvuldige opvoeding roemen, maar zijn natuurlijke takt en zijne groote bescheidenheid maakten hem tot een aangenaam gezelschap in den dagelijkschen omgang. Waren in dit opzicht de verwachtingen der goede jufvrouw overtroffen, zoo was dit in nog veel hoogere mate

betreffende de vrouw des huizes het geval: zij vereenigde fijne opvoeding en innemende vormen met de grootste gelijkheid van gemoedsstemming. De jonge leermeesteres was nauwelijks eene week in huis of zij verwonderde er zich niet meer over, dat kapitein Janssen zoo veel knapper en jonger was dan zijne vrouw.

Met Ilda ging het der meesteres weldra even als de overige huisgenooten; het kind won hare genegenheid in zulk eene mate, dat het haar moeielijk viel, hare plichten als gouvernante naar behooren uit te oefenen. De kleine beheerschte haar namelijk door haar onbeschrijflijk innemend wezen. Het was bijkans onmogelijk

ontevredenheid te toonen tegenover dit half schalksch, half smeekend lachje; straf op te leggen tegenover deze smeekende oogen; en als de kleine ten slotte met hare tranen streed en met haar lief stemmetje om vergeving bad, vorderde het bijna bovenmenschelijke inspanning om de noodige gestrengheid uit te oefenen.

Maar Kunegonde zoowel als juffrouw Doortje beminde het kind oprecht en Ilda werd niet bedorven door kwalijk geplaatste toegevendheid. Ook werd hare ontwikkeling niet benadeeld door hare eenzame levenswijze, want de overvloed van gezonde kracht en opgeruimdheid, die aan hare ongekunstelde natuur eigen was, behoedde haar voor trage onverschilligheid en ziekelijke droomerigheid.

Toen het jonge meisje met hare vroegere leermeesteres in den hof trad, vonden zij mevrouw Janssen in het jasmijnprieel, door welks uitbottende twijgen het zacht verwarmende roodachtige schijnsel der avondzon viel. Na een kort opgeruimd gesprek tusschen de drie vrouwen zette Ilda zich naast hare moeder neder en nam een op de tuintafel liggend boek op om nog eene wijl daaruit aan hare mama voor te lezen, terwijl juffrouw Dorothea, die de avondlucht vreesde, in huis ging.

De keuken, die met uitzondering van de warmste zomerdagen nog altijd als huis-en, eetkamer gebruikt werd, was tot verwondering van Doortje niet zoo zorgvuldig en net opgeruimd als anders op dat uur van den dag. Het had den schijn alsof Linga midden in hare toebereidselen tot het avondeten hare bezigheid onderbroken had, nadat het gebruikte vaatwerk en de tot koken bestemde levensmiddelen in de willekeurigste wanorde door elkander geworpen waren. Zij zelve hurkte voor den haard, maar niet gelijk anders in stil droomerig welbehagen, maar badende in toornige tranen en in de Nederlandsche taal luide verwenschingen uitstootende.

‘Linga, wat is er gebeurd?’ vraagde Doortje verschrikt. ‘Zijt gij ziek? - Wil ik in uwe plaats het avondeten gereed maken?’

‘Voor mijn paart mag het gereedmaken, wie wil,’ gromde Linga. ‘Ik doe het niet. Ik wil niet de geringste meid in huis zijn; ik heb hier de oudste rechten van allen!’

Het goedhartige, eenigszins schuchtere Doortje zag met eene zekere beangstheid naar de half-Indische, die met hare van toorn fonkelende oogen, de gele knarsende tanden, van welke de lippen met eene honende uitdrukking teruggetrokken waren, en de bruine, dreigende uitgestrekte handen een afzichtelijk beeld der woede vertoonde.

‘Mijn God, wat kan er toch voorgevallen zijn.... Heeft iemand u beleedigd, Linga?’ vraagde Doortje, de op den vloer verstrooid liggende aardappelen oprapende.

‘Beleedigd!’ bruiste Linga op. ‘Niemand heeft hier het recht mij te beleedigen. Ik ben langer hier dan de vrouw, en als de kapitein haar man is, hij is mijn broeder. Ja, zie mij maar aan als ware ik een zeemeermin - ik ben de zuster van den kapitein, en daarbij nog ouder dan hij!’

Als de bruine voeten van de oude meid eensklaps in een geschubden vischstaart veranderd waren, had Doortje haar inderdaad niet verblufter kunnen aanzien, dan bij het hooren dezer verklaring.

Linga lachte grijnzend en ging met eene soort van boosaardige zegepraal aldus voort: ‘Dat verwondert u zeker; maar het is toch de waarheid. Hoordet gij nooit van Indische huwelijken?’

‘Van Indische huwelijken? Wat bedoelt gij daarmede, Linga?’

‘Nu, eene Hollandsche vrouw zou dat wel begrijpen. De Duitsche vrouwen, denk ik, kennen zulke dingen niet en zouden er zich ook wel moeielijker in schikken dan

de groote koopmansdochters uit Amsterdam of Rotterdam, die van hunne jeugd af daarover hooren spreken.... In Indië wonen vele jongeheeren uit Holland, die nog niet rijk genoeg zijn, om overeenkomstig hun stand te trouwen en toch gaarne een eigen huishouden bezitten willen. Zij huwen dan naar landsgebruik eene der inboorlingen en zij is vrouw des huizes. Hare kinderen worden vertroeteld en verwend en volkomen als rechtmatige kinderen behandeld tot....'

'Tot?' vraagde Doortje gespannen, als Linga met fonkelende oogen en opeengeklemde tanden verstomde.

'Tot mijnheer rijk genoeg geworden is, eene Europeesche te trouwen en het weelderige leven met haar te leiden, dat de Hollandsche dames in den Oost vorderen. Dan wordt de eerste vrouw de meid der tweede, en hare kinderen worden de slaven en slavinnen der zonen en dochters der vreemde.'

'Maar,' riep jufvrouw Doortje, even verontwaardigd als verbaasd, 'dat is toch een hoogst verfoeielijk en onzedelijk gebruik! Het kan toch onmogelijk volgens de wet geoorloofd zijn!'

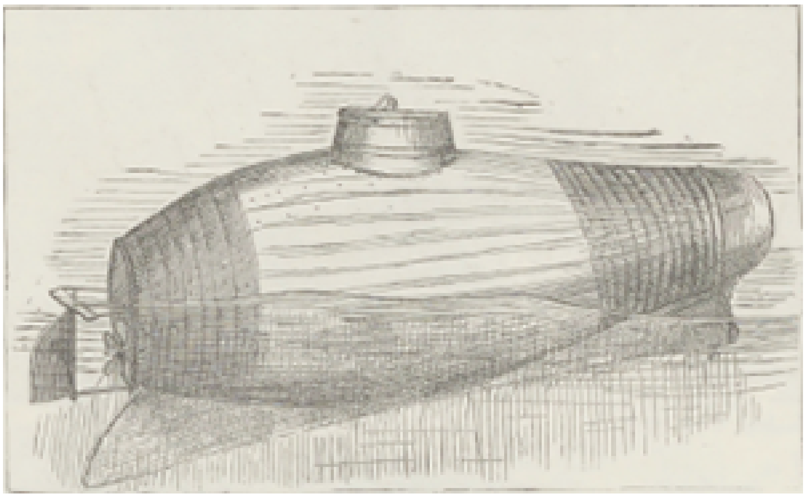

DE TON, WAARIN TWEE KUIPERS DE NIAGARA AFDREVEN.

'Gruwzaam is het, o ja, zeer gruwzaam - maar ongeoorloofd niet. Voor de hooge heeren van de regeering en het gerecht geldt de eerste vrouw niet als zoodanig, wel de tweede; en de kinderen uit het Indische huwelijk erven van hun vader niets, wanneer hij niet uitdrukkelijk iets vaststelt. - O! zij zijn onbarmhartig; maar wij wreken ons!'

'Wij? - Linga, stamt gij uit zulk een echt?'

'Helaas, ja. Hoe kwam ik anders in dit huis? Kapitein Janssen's vader was in zijne jeugd eenige jaren in een groot Oost-Indisch huis op Sumatra werkzaam. Slechts door eene smalle zeeëngte wordt een klein eiland, Linga geheeten, van dit groote eiland gescheiden.'

'Dat weet ik,' viel Doortje haar in de rede, 'en heb er mij reeds dikwijls over verwonderd, dat gij denzelfden naam draagt als dit eiland.'

'Er is daar eeneslavenmarkt,' zegde de Mulattin, met een somberen hoofdknik. 'Daar kocht Karel Janssen, de vader des kapiteins, mijne moeder, en maakte haar tot zijne Indische vrouw. Toen ik geboren werd, gaven zij mij den naam Linga. Het ware niet noodig geweest: des kapiteins vader zou het buitendien niet vergeten hebben, dat ik de dochter der slavin was, die hij op de markt kocht, en dit te minder, omdat hij drie jaren na mijne geboorte - wij waren reeds in Holland - op de schoone dochter van den Rotterdamschen reeder Van der Vliet verliefde. Hij trouwde het aardige

Corneeltje met het melken bloedgezicht en bracht haar o hier in dit huis. Daarom ook is het ingericht als een Hollandsch burgerhuis en de kapitein heeft het zoo gelaten als zijne vrouw stierf. En zij,' Linga wees met een blik vol haat naar den hof, waar hare tot dusverre zoo geliefde meesteres zich bevond - 'ook zij heeft er niets aan veranderd.'

'Maar dat kunt gij haar toch niet tot een verwijt maken, Linga?'

'Neen, dat niet. Ik heb er haar ook geen verwijt van gemaakt, dat hij haar hierheen gebracht en als zijne vrouw boven mij gesteld heeft. Ik gun hem alle goeds, en ik zie wel, dat zij de vreugde zijns levens is. Hij heeft veel goed aan ons gedaan, aan mijne moeder en mij. Zijn vader heeft hem op zijn sterfbed gezegd, dat hij in Rotterdam eene Indische vrouw had, die met hare dochter, Cornelis' halve zuster, van haren handenarbeid moest leven; hij zou haar niet aan haar lot prijsgeven, als zij eens oud en ziekelijk mocht worden. Hij heeft den ouden man zijn woord gegeven en trouw voor ons gezorgd, zoodra zijn en mijn vader de oogen gesloten hadden. En toen zijne moeder dood was en de mijne, haalde hij mij naar Herbedorf. Ik was meesteres over alles, tot hij haar bracht, die hij eert als eene vorstin! Nu, de vrouw is den man meer dan de zuster - bijzonder dan de halve zuster, de dochter der slavin. Ik zag zulks in, en ik heb het haar en hem niet ten kwade geduid, dat van het oogenblik af, dat hij mevrouw Kunegonde in huis bracht, zij de meesteres, ik de meid werd.'

'Gij deedt daar wel aan, Linga,' sprak juffrouw Doortje ernstig. 'Niet ieder man zou zoo rechtschapen met u gehandeld hebben, als de kapitein. Ook ben ik er jaren lang getuige van geweest, dat de goedheid en deelneming, waarmede mevrouw Janssen u behandelt, boven allen lof verheven is.'

'Daartegen zeg ik ook niets,' antwoordde Linga een weinig kalmer. 'De kapitein en de vrouw zijn goed. Voor hem ga ik door een vuur en een uur geleden zou ik het voor haar ook gedaan hebben. Maar wat zij mij *daar* in de ziel gedaan heeft, dat vergeef ik haar nooit!' En de pas verdwenen uitdrukking van woede misvormde opnieuw de trekken der Mulattin.

'Wat is er dan toch gebeurd?' vraagde Doortje angstig. 'Ik ben overtuigd, Linga, dat uw gansche toorn op een misverstand berust.'

'Neen, dat is niet zoo. Of heb ik geen reden tot de rechtmatigste gramschap, als mij gezegd wordt, dat ik de pop, dat schepsel' - zij spuwde met de uitdrukking van de diepste verachting in het haardvuur - 'zou behandelen alsof zij de jonge meesteres des huizes ware?....'

De keukendeur ging open zonder dat jufvrouw Doortje, die er met den rug naar toe gekeerd stond, of de van toorn bijna blinde en doove meid het bemerkt hadden. Even zoo min werden zij gewaar, dat Ilda, die onvermoed getuige van dat heftige tooneel was, sprakeloos van verbazing op den dorpel bleef staan.

'Ja, jufvrouw,' hief Linga hoonlachend weder aan. 'Gij ziet mij zoo dom aan alsof gij niet begrijpt, van wie ik spreek? De aardige slang bedoel ik, met de zwarte haren en de blauwe oogen, die de kapitein zijne vrouw voor achttien jaren op Sint Nicolaasavond in het nest gelegd heeft. Nu, mevrouw mag met de blanke pop spelen - mij beweegt zij er nooit toe hare meid te zijn.'

'Wat verlangt dan mevrouw Janssen, dat gij u zoo geweldig boos maakt?' vraagde Doortje.

'Wat zij verlangt? - Ik zou niet meer tegen die aapin Ilda zeggen, maar jufvrouw, omdat het ding thans eene volwassen jonge dame is.... Eene dame... dat melkgezicht! God weet, uit welke goot de kapitein de moeder van het schepsel opgeraapt heeft!'

Het goede Doortje kromp ineen als verschrikt door een donderslag, toen de zachte stem van

hare leerling thans vlak bij haar vraagde: 'Spreekt zij van mij, jufvrouw?'

Doortje wist niet wat zij het meisje antwoorden zou, dat zoo bleek en ontsteld aan hare zijde stond. Doch Linga belastte zich met het antwoord in hare plaats. Zij richtte zich fier op en riep met dreigende gebaren: 'Ja, zij spreekt van u; de Indische meid spreekt van u! Denk maar niet, dat zij zich ooit voor u buigen zal, want zij is even goed, neen, zij is beter dan gij. Mijne moeder was eene Maleische, ja, maar zij was de Indische vrouw mijns vaders. De uwe was eene Duitsche of eene Hollandsche vrouw, men ziet het immers uw bleek gezicht aan, er is geen druppel van het vorige bloed van het Oosten in uwe aderen.'

'Ja, mijne moeder is eene Duitsche. God zij geloofd,' zegde Ilda met een fieren glimlach. 'Hoe kan u dat echter hinderen, Linga? - Dat hebt gij immers altijd geweten?'

'Altijd geweten?' vraagde de Mulattin met bitteren hoon. 'Ik weet het op dit oogenblik nog niet. Als gij beter ingelicht zijt dan ik, zeg mij dan toch, als ik u verzoeken mag, wie uwe moeder was.'

'Wat spreekt gij zonderling, Linga! *Was?*.... Mijne lieve mama leeft toch, tot mijn geluk, en is wel en gezond.'

'Uwe mama? - Meent gij mevrouw Janssen?'

'Ja, natuurlijk!' antwoordde Ilda glimlachend. 'Ik vrees, goede oude, dat gij vandaag te dikwijls van uwe maagdruppelen ingenomen hebt.'

'Ik ben uwe goede oude niet,' snauwde Linga haar toe, 'evenmin als mevrouw Janssen uwe moeder is. *Hij* is uw vader, zonder twijfel - want hij heeft u in zijn huis gebracht en zijne vrouw gezegd, dat gij het kind van eene arme getrouwde bloedverwante van hem waart. Of zij hem geloofd, of de waarheid geraden heeft, ik weet het niet. Zij heeft u aangenomen en u verzorgd en behandeld als waart gij haar eigen kind; wellicht omdat zij oud was en hij jong, en zij bedacht, het zou goed voor den vrede van hun echt zijn als zij, de kinderlooze, voor zijn kind eene trouwe moeder was. - Ziezoo, mooie aap, nu weet gij, wie gij zijt, en dat gij hier geene andere rechten hebt, dan die men u vrijwillig toestaat. En ik verklaar het nogmaals,' voegde zij er met klimmende gramschap bij, 'des kapiteins vrouw heb ik als mijne meesteres erkend; uwe *meid* wil ik echter nooit zijn, nooit, nooit! Mijne moeder was de vrouw van uw grootvader; de kapitein weet, dat ik zijne zuster ben, *uwe* moeder echter was nimmer de vrouw uws vaders en de bastaard mijns broeders wil ik niet dienen.'

VERLICHTING VAN HET STANDBEELD DER VRIJHEID IN DE HAVEN VAN NEW-YORK.

Ilda steunde met de geweldig bevende hand op de groote eettafel, waarnaast zij stond, staarde beangst de van woede snuivende Linga aan en vroeg zacht aan hare vroegere leermeesteres: ‘Is zij waanzinnig geworden of ligt er waarheid in hare vreeselijke beweringen?.... Ook gij twijfelt.... Doortje? Ook gij hoordet vóór dit oogenblik niets van dit ongelooflijk verhaal?.... Dan is het ook niets dan eene hersenschim of eene leugen. Ja, dat moet het zijn. Het is geheel en al in strijd met het ongestoorde geluk en de volle zekerheid van mijn geheele leven. Ware ik een kind van schuld en zonde - en dat beweert Linga - en niet de beminde dochter mijner dierbare moeder, hoe ware het dan mogelijk, dat de vrede en de onbezorgdheid, waarin ik mij verheugde, nimmer gestoord werden?’

‘Zoo? Denkt gij dat?’ schreeuwde Linga. ‘Men heeft juist met u gesold, mooie pop, en wel opgepast het geliefkoosde speelgoed niette beschadigen, omdat....’ Zij brak eensklaps af; de woede in hare leelijke trekken maakte plaats voor blijkbaren schrik, en voor den haard nederhurkende, keerde zij het gelaat zwijgende naar den uitdoovenden gloed.

‘Wat gebeurt hier?’ vraagde Kunegonde's bedaarde stem, terwijl zij zelve in het midden der keuken trad. ‘Hebt gij het avondeten niet gereed gemaakt, Linga? - En de juffrouw en mijne Ilda zien er zoo verschrikt uit... Ik wil niet hopen, dat gij iets gedaan hebt, wat mij of mijn dochterken zou kunnen bedroeven?’

‘En waarom zou ik niet, mevrouw?’ viel Linga uit. ‘Ontziet gij mij?.... Gij zoudt de eigene zuster van uw man niet moeten willen stellen onder.... eene....’

‘Eene, die mij en haren vader het dierbaarste op aarde is,’ dus nam Kunegonde het woord op, Ilda naar zich toetrekkende en vast in hare armen sluitende. ‘Evenals in onze harten behoort natuurlijk ook in ons huis aan ons kind de eerste plaats.’

Linga was weder ineengehurkt, want tegen de achting, ja eerbied, dien de kapiteinsvrouw haar inboezemde, was hare ijverzucht niet bestand. Ilda echter vleide

zich aan Kunegonde's borst en verzocht weenende: ‘Zeg mij, o zeg mij, of gij werkelijk mijne moeder zijt!’

‘Kondet gij daaraan twijfelen?’ vraagde jufvrouw Janssen zacht verwijtend.

‘Niet aan uwe moederliefde, niet aan uwe grenzenlooze teederheid en trouw! Maar zij heeft mij dingen verhaald, dingen, die mij niet alleen alle recht op u en uwe zorgen ontzeggen, maar die.... uwen echtgenoot eene schuld ten laste leggen, die uw hart vergiftigen en zijn beeld uit mijne ziel rukken zoude.... als zij werkelijk bestond.’

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 20]

Onze gravures.

Alma Tadema.

Antwerpen is niet alleen sinds eeuwen eene milde kunstmoeder voor hare Vlaamsche zonen geweest, ook uit den vreemde kwam menig nog onontwikkeld talent zijnen kunstdorst aan haar laven.

Een dezer was de nu beroemd geworden Alma Tadema, die zich sinds ettelijke jaren te Londen gevestigd heeft, waar de Engelsche kunstwereld trotsch is, hem in haar midden te bezitten en de koninklijke Academie hem tot hare grootste sieraden rekent. Het bekende kunsttijdschrift *The Art Annual* wijdde onlangs een geheel nummer aan de bespreking van het leven en de werken van dezen kunstenaar.

Aan dat tijdschrift ontleenen wij de volgende belangwekkende levensbijzonderheden van den grooten historieschilder, op wien onze Antwerpsche schilderschool als op een harer luisterrijkste leerlingen wijzen mag.

Laurens Alma Tadema werd den 8^{en} Januari 1836 in het kleine Friesche dorpje Dronrijp bij Leeuwarden geboren. Evenals de Hobbema's zijn de Tadema's een oud Friesch geslacht, welks naam reeds voorkomt in de legenden betreffende het ontstaan der Zuiderzee. Den voornaam Alma ontving de schilder van zijn peetoom en hij voegde dien bij den zijne ter onderscheiding van andere leden zijner familie.

Zijn vader, Pieter Tadema, was een notaris en schijnt een man van groote schranderheid te zijn geweest. De moeder was eene vrouw van zeldzame wilskracht en verstand. Vroeg als weduwe met een groot gezin van kleine kinderen - twee van haar zelve en de overige uit haars mans eerste huwelijk - achtergelaten, hield de wakkere vrouw, schoon zwak van lichaam en arm aan geld, flink het hoofd boven water en wist kalm allen moeilijkheden het hoofd te bieden. Laurens was pas vier jaar oud, toen zijn vader stierf. Hij was op één na de jongste van het gezin, moeders lieveling, en daar het zijnen jeugdigen oogen niet ontging hoe zij te worstelen had, drongen hare lessen hem diep in de ziel.

De vroegste indrukken zijn het sterkst, daarom is het van belang te weten in welke omgeving de kindsheid van den toekomstigen schilder verliep. Alma Tadema's ouderhuis lag in een der vlakste en eentonigste gedeelten van Nederland, waar, althans in zijn jongenstijd, al de vrouwen nog de bekende Friesche kap droegen, die zulk een eigenaardig karakter geeft zoowel aan de bewoners als aan het landschap, waarin zij zich bewegen. Ook verdient het opmerking dat de streek, waar de schilder zijne jongensjaren doorbracht, rijk is aan opgegraven Merovingsche oudheden, daar later juist het tijdperk der Merovingen hem in de geschiedenis het eerst aantrok. Het schijnt dat de oude Franken, in dit aan overstroomingen blootgestelde land, de graven hunner hoofden aanlegden op kunstmatige hoogten en op zulk een terp stond de kerk van Dronrijp.

ALMA TADEMA.

Van zijne eerste jongensjaren gaf Alma Tadema onmiskenbare blijken van zijne neiging voor de kunst, maar hij zou nog heel wat moeilijkheden hebben te overkomen, alvorens hij zich met hart en ziel aan haar zou kunnen wijden. De moeder en de voogden van den knaap beschouwden het schilderen niet als een vak, geschikt om mee door de wereld te komen. In hunne omstandigheden vonden zij het geraden dat hij een beroep zou kiezen, waarmee hij zijn brood zou kunnen verdienen, en er werd dus besloten dat hij evenals zijn vader in de rechten zou studeeren. Tot dat einde werd de knaap eerst naar de openbare school te Leeuwarden gezonden, waar hij het nochtans in het Grieksch en Latijn nooit verder bracht dan de verbuigingen, en zich gewoonlijk onder de les vermaakte met het uitteekenen der klassieke goden. De Romeinsche geschiedenis trok hem echter aan, een feit dat insgelijks opmerking verdient in verband met zijne schilderijen: want Tadema is altijd meer Romeinsch dan Grieksch en zijne Grieken zijn over het algemeen eenigszins geromaniseerd.

Maar de studie kon het kunstenaars-instinct van den jongeling niet bevredigen en elk oogenblik, dat van zijne geregelde werkzaamheden kon afgenomen worden, werd aan teekenen en schetsen besteed.

Dat de knaap niet geheel zonder vrucht gewerkt had, al was het ook zonder de hulp van een meester, kan hieruit blijken dat hij reeds in 1851 een portret van zijne zuster schilderde, dat op eene tentoonstelling geëxposeerd werd. Omstreeks dien tijd vervaardigde hij ook een portret van zich zelf, dat nog in zijn bezit is en waarin reeds verschillende hoedanigheden doorschemeren, die zijn later werk onderscheiden.

Dit eerste tijdperk van zijn leven was voor Tadema intusschen alles behalve gemakkelijk; want tusschen het verlangen om zich naar de wenschen zijner moeder

te schikken en zijne eigene onweerstaanbare begeerte om zich aan de kunst te wijden, had hij dien harden strijd te voeren, waarin de jongeling òf zich vormt tot man òf bezwijkt.

In Tadema's geval maakte die strijd hem tot man. Maar de worsteling tusschen neiging en wat hij zijn plicht achtte, viel den knaap te zwaar. Wel was de geest er tegen bestand, maar lichamelijk ging hij er zoodanig onder gebukt, dat hij, naar de geneesheeren verklaarden, het niet lang meer maken zou. De wenschen van een tot een vroegen dood gedoemd jongmensch te dwarsboomen kwam den voogden al te erg voor, en zoodoende werd het denkbeeld eener toekomstige rechtsgeleerde loopbaan opgegeven en mocht Laurens ongestoord het penseel ter hand nemen, ongeveer gelijk men een hopeloozen zieke veroorlooft te eten al waar hij trek in heeft. Doch nu de geestelijke dwang was weggenomen, week spoedig ook de lichamelijke krankheid, hetgeen volstrekt niet bewijst dat de geneesheeren ongelijk hadden; want waar de drang van het genie zoo sterk is als bij Tadema, staat het dwarsboomen daarvan gelijk met het toebrengen van den dood.

Deze ziekte vormde het keerpunt in het leven des kunstenaars en het gelukkigste wat hem had kunnen overkomen; want aan haar had hij te danken wat meer dan het leven waard is - ontheffing van zedelijken dwang, persoonlijke vrijheid.

Na van zijne moeder en voogden het verlof bekomen te hebben om zich op de kunst toe te leggen, had hij allereerst te beslissen waar hij zijne studiën zou maken. In zijn vaderland kon hij, hoe vreemd het klinke, tot geene enkele academie of kunstschool toegang verkrijgen; misschien zagen de waardige bestuurders dier inrichtingen in den Frieschen buitenjongen te weinig talent. Daarom besloot hij naar Antwerpen te gaan, welke stad hij koos, omdat de zoon van een vriend der familie daar ook studeerde en zij tevens het dubbel voordeel aanbood van niet ver van huis gelegen en tevens een der artistieke middelpunten van Europa te zijn. Antwerpen was toen het strijdveld van twee geheel tegenovergestelde kunstrichtingen: de Fransche pseudo-classieke school, door Louis David geïnspireerd, en de Vlaamsche school, die zich ten doel stelde de overleveringen der oude nationale kunst uit haar besten tijd weer in eere te brengen. Niemand, die ooit een stuk van Tadema gezien heeft, kan twijfelen voor welke school de jonkman partij koos, en zijn eerste werk na aankomst te Antwerpen was zich te doen aannemen bij de kunst-academie en onder Wappers, den leider van hetgeen men de nationale beweging mag noemen, zijne studiën te beginnen. Dat de jonge Tadema, die ondanks alle bezwaren zijne kunst was trouw gebleven, thans in gelukkiger omstandigheden een verdubbelden ijver aan den dag legde, spreekt vanzelf. ‘Hij werkte niet,’ zegt een vriend van den schilder, ‘hij sloofde zich af in zijn streven om den kostbaren tijd, dien hij verloren had, in te halen.’

De onderwerpen dezer eerste werken waren voor het meerendeel uit half-mystieke, half-historische tijden gekozen; maar van al die proeven is niets overgebleven. Met zeldzaam inzicht en nog zeldzamer moed vernietigde de jonge schilder onverbiddelijk alle stukken, die in zijn critisch oog te ver beneden het ideaal van den maker bleven. Tot op dit oogenblik onderwerpt Tadema zijne doeken aan dezelfde strenge critiek. Alles wat niet strikt volmaakt is, ook de kleinste oudheidkundige bijzonderheid, waarop misschien geen half dozijn opmerkers zouden letten, schildert hij telkens over tot hij zelf tevreden is. En is dit inderdaad niet het kenmerk van elken waren kunstenaar, dat hij werkt om zich zelven, om de behoefte zijner ziel voldoening te geven? Zij die Tadema's doeken in eene kunstgalerij beschouwen, zien daar het resultaat van ongeloofelijk zwaren en ernstigen arbeid; doch weinigen weten hoe achter die schilderij eene andere is verborgen, die door den schilder is uitgewischt.

Maar zoo Tadema aan de Antwerpsche academie hard werkte en niet weinig leerde, elders toch vond hij den meester, wiens invloed op zijn arbeid het diepst en duurzaamst zou zijn. Van de academie trad hij in het atelier van onzen beroemden historieschilder Leys en vond in hem juist wat hij behoefde. Aan dien meester heeft hij veel te danken wat zijn werk onderscheidt: zijne historische nauwkeurigheid en zijne aandacht voor de details. Zijne eerste voortbrengselen weerspiegelen natuurlijk eenigszins de manier van den meester; maar in de practijk was Leys' invloed toch van korten duur: Tadema was te zelfstandig voor plagiaat, hetzij dan bewust of onbewust.

In 1859 vergunde Leys zijnen leerling hem behulpzaam te zijn bij het schilderen zijner fresco's voor het Antwerpsche stadhuis.

Intusschen kwamen Tadema's moeder en zuster, op zijn aandringen, zich uit Leeuwarden bij hem te Antwerpen vestigen, waar hij zelfs in een zoo ondankbaar vak als dat van schilder toonde zijnen weg te zullen maken. Vier jaren later werd de aangebeden moeder, aan wie de zoon zooveel te danken had, van zijne zijde weggerukt, helaas, vóór haar jongen zich nog een grooten naam gemaakt had, doch gelukkig niet zonder eenige groote werken door hem voltooid te zien, waaronder zijne *Opvoeding der kinderen van Clovis*, dat in 1861 te Antwerpen werd tentoongesteld en dat het eerst van hem deed spreken. Zij mocht ook beleven dat hij in 1862 zijne eerste gouden medalie te Amsterdam behaalde.

De twee volgende jaren werden in Antwerpen doorgebracht. In 1863 huwde hij eene Fransche dame en vertrok twee jaar later naar Brussel, waar hij bleef tot den dood zijner vrouw in 1869, toen hij zich te Londen vestigde, welke overgang gezegd kan worden een tijdperk zijner kunstenaarsloopbaan af te sluiten. Het Engelsche leven beviel den Fries, die in 1873 van koningin Victoria brieven van naturalisatie ontving, nadat hij in 1871 eene Engelsche dame, Laura Teresa Epps, gehuwd had, wier trekken men op menig stuk van haar echtgenoot herkent, terwijl van haar talent hare eigene schilderijen getuigenis afleggen.

Maar ofschoon Tadema reeds zoo lang ver van zijn vaderland leeft, is hij toch in menig opzicht Nederlander gebleven.

Ook wordt door hem trouw op schier alle Hollandsche en Vlaamsche tentoonstellingen geëxposeerd en al de roem, waarmee men hem in Engeland overlaadt, heeft hem niet onverschillig kunnen maken voor een woord van waardeering en bewondering uit het lieve vaderland of uit zijne studiestad, het kunstrijk Antwerpen.

Eene werkstaking.

De schilder Robert Köhler voert ons met zijn tafereel in een der drukste nijverheidsdistricten van het Walenland, ten tijde eener werkstaking. Misnoegd en opgewonden hebben de arbeiders de fabriek verlaten, waar zij, waarschijnlijk om een verschil met de patroons nopens den werktijd of het dagloon, hunne taak gestaakt hebben. Wij zien thans een gedeelte hunner voor de bureelen des bestuurs vergaderd, terwijl andere achternakomende groepen deze voorhoede weldra tot eene talrijke bende zullen doen aangroeien. Op het eerste bericht der werkstaking hebben de aanwezige bestuurders op den trap van het kantoor post gevat, zoowel om den verbitterden fabriekwerkers het binnendringen te beletten, als om daar hunne klachten te aanhooren en te beantwoorden. De grieven der werkstakers moeten wel erg krenkend zijn, want de woordvoerder van den troep drukt zich met nijdig gelaat en hevige gebaren uit, terwijl op de wezens van schier al zijne gezellen ingehoudene of uitbarstende woede merkbaar is. Een der arbeiders, die zich door de gramschap verder vervoeren laat dan de andere, raapt zelfs reeds eenen steen op om tot gewelddadigheid over te gaan.

Bij dit veelbewogen tooneel mogen natuurlijk de vrouwen niet ontbreken. Daar hier echter van geene koolmijners-werkstaking kwestie is, treden zij niet talrijk en ook niet aandrijvend op. Wij bemerken slechts een paar vrouwen, die eerder als verzoensters dan als aanhitsters tusschenkomen. Eene derde, eene jonge moeder met een paar havelooze kinderen, staat daar als een waarschuwend beeld, zoowel voor de meesters, om hun te herinneren dat het armoedige lot van de fabriekwerkers-huisgezinnen al hunne toegenegene aandacht vergt, als voor de

arbeiders zelven, om hen terug te houden van door strafbare buitensporigheden vrouw en kroost in net onheil te storten.

Het geheel vormt een flink gegroepeerd, en goed getypeerd tafereel, vol leven en ook, jammer genoeg, vol waarheid en voortdurende *actualiteit*.

Hopen wij intusschen, dat de verslagen der onlangs ingerichte Werkkommissiën, en de daaruit vloeiende besprekingen in de Wetgevende Kamers ten bate zullen strekken aan de arbeiders onzer fabrieken en mijnen, en dat eene duurzame verstandhouding tusschen meester en knecht met den tijd zal kunnen bewerkt worden.

Een dageraad in het woud.

Een bange tijd is het thans voor de edele bewoners der vorstelijke parken. Niet alleen zien zij hun uitgestrekt domein, waarin zij nog kort geleden als onbeperkte gebieders vrijelijk ronddartelden, door de felle najaarswinden van zijn dichten bladertooi beroofd, zoodat hun de laatste schuilplaats ontnomen wordt; maar wat erger is, zij zien den jager met het geweer op den schouder en door zijn stoet van honden vergezeld, als een woeste overweldiger hun gebied binnendringen, om hen op te jagen van den eenen schuilhoek naar den anderen, hun de wilde brakken op de hielen te zenden en hun eindelijk het moordend lood in het lichaam te jagen.

Op de prachtige schilderij van Brozowski, waarnaar onze gravure vervaardigd is, begroet de hert met zijne familie nog de opkomende zon. Wie weet echter of zij die zelfde zon nog wel zullen zien ondergaan?

De Bulgaarsche sobranje.

Gansch Europa houdt op dezen stond het oog op Bulgarië gericht.

Dit kleine land is de twistappel, die nog altoos dreigt ons werelddeel in vuur en vlam te zetten.

Men oorlogt immers nog in de vooruitstrevende negentiende eeuw om het bezit van een lapje grond!

De nooit verzadigde kolos, die reeds de helft schier der kaart van Europa beslaat, schijnt niet te kunnen rusten, vooraleer hij dit onbeduidende brokje bij al zijnen overvloed voorgoed het zijne kan noemen.

Het is echter wezenlijk vernederend voor den grooten menscheneter, wat al kleine middelen hij reeds in het werk gesteld heeft ter bemachtiging zijner prooi, want openlijk geweld acht hij niet geraadzaam ter oorzake zijner machtige en afgunstige buren.

Door Rusland's invloed en bemiddeling werd prins Alexander van Battenberg tot vorst van Bulgarië uitgeroepen. Toen de czaar echter zag dat het fiere karakter van den nieuwgekroonde zich niet willig naar zijne inzichten plooien liet en de Battenberger den rol van gedwee vassaal van Rusland voor dien van een onafhankelijk vorst ruilen wilde, werd Servië tegen hem afgezonden Buiten verwachting weiden echter de overweldigers overweldigden en vorst Alexander klom in de oogen van zijn volk en in die van geheel Europa tot een held. Thans werd tot verraad en kuiperij toevlucht genomen: de lieveling der Bulgaren werd door Russischgezinde samenzweerders verrast, overvallen en onder een bewakend geleide over de grenzen

gevoerd. Die aanslag was echter al te grof gesponnen en leek wel een slecht overlegd komplot uit een Fransch *opéra.* Had men een oogenblik gemeend dat de Bulgaren die ongerijmde grap voor lief zouden genomen hebben, dan had men zich deerlijk vergist. Geheel Bulgarië eischte zijnen vorst, den roemrijken held zijner jongste zegepralen, terug en vorst Alexander, - wien het niet beviel in de oogen van Europa voor een schandelijk onttroonden prins door te gaan en die daarenboven de groote mogendheden klaar in den opzettelijk verwarden toestand zijns lands verlangde te doen zien, - keerde naar Bulgarië terug. Na met een onbeschrijfelijken geestdrift door de Bulgaarsche bevolking feestelijk ontvangen te zijn geworden, legde vorst Alexander, thans tot welzijn van zijn land, vrijwillig de kroon neer en vertrok, geheel de Bulgaarsche natie in rouw om zijne grootsche en edelmoedige daad achterlatende. Nu werd het bestuur van het land in handen genomen door een regentschap, tegen hetwelk Rusland vruchteloos zijn militairen vertegenwoordiger, den beruchten Kaulbars, afzond. Gesteund door de openbare meening van bijna al de Europeesche volkeren bood dit voorloopig bestuur met eene zeldzame vaderlandsliefde moedig het hoofd aan de be-

dreigingen en het geweld van den afgezant des Russischen keizers.

Tegen den 31^{en} October werd door het Bulgaarsche regentschap de Sobranje of groote Nationale vergadering tot de keuze van een vorst te Tirnova, de oude hoofdstad van Bulgarië, bijeengeroepen. Oogenschijnlijk was hare taak zeer gemakkelijk, daar het Berlijnsche tractaat duidelijk voorschrijft, dat de vorst van Bulgarië vrijelijk door de bevolking moet worden gekozen, om vervolgens met goedvinden der Mogendheden door de Porte in zijne waardigheid bevestigd te worden. Met strikte inachtneming van die bepaling was de Sobranje samengekomen, welker leden opzettelijk voor deze gelegenheid verkozen waren. De zitting werd geopend met eene boodschap van het regentschap, die door den heer Stamboelof, omringd van al de ministers en een groot aantal officieren, rondom den troon geschaard, werd voorgelezen.

Nagenoeg al de afgevaardigden - 550 in getal - waren aanwezig en boden een bont geschakeerd en allesbehalve parlementair schouwspel aan. Vele heeren kamerleden toch zijn niet meer dan gewone boeren, meer andere eenvoudige burgers; eene derde categorie wordt gevormd door de priesters, terwijl vooral het Turksche contingent - omstreks zestig in getal - in zijne Oostersche kleederdracht eene opzichtige vertooning maakt.

Bij het voorlezen der tegenwoordigheidslijst werden de namen der afgevaardigden, die te Dabnitza vermoord zijn, begroet met den algemeenen kreet: 'Hunne zielen rusten in vrede!' De heer Stamboelof besloot zijne toespraak met den uitroep: 'Lang leve het vrije en onafhankelijke Bulgarië!' Nadat die woorden luidruchtig waren toegejuicht, zetten de afgevaardigden zich aan hunne gewichtige taak, die den 10^{en} November tot uitslag had, dat prins Waldemar van Denemarken met algemeene stemmen tot vorst van Bulgarië gekozen werd, - eene eer, waarvoor hij, gelijk wij weten, heeft bedankt.

De namen van verscheidene nieuwe kandidaten voor den Bulgaarschen troon werden daarop vooruitgezet, zonder echter tot nog toe tot eene bepaalde keuze te hebben kunnen leiden.

Als burgers van een klein land, wiens vrijheid en onafhankelijkheid in ruimere mate nog dan aan Bulgarië door de groote mogendheden gewaarborgd is, kunnen wij niet nalaten hier met den broederlijken wensch te besluiten dat het Bulgaarsche volk weldra zijne innigste wenschen moge verwezenlijkt zien.

Levensregelen.
(*Vervolg.*)

De hoeveelheid voedsel, die ieder mensch en dier tot bevrediging der noodzakelijkste eischen der maag noodig heeft, richt zich naar de zwaarte des lichaams. Een man, die 70 kilogram weegt, heeft in 24 uren noodig, 250 gram stikstof of eiwithoudende en 1250 gram meelhoudende en vette stoffen. Nuttigt nu iemand van dit gewicht dagelijks 375 gram gebraden vleesch en 1875 gram aardappelen, drinkt daarbij water en zuivere lucht, dan zal aan zijne behoeften juist voldaan zijn. Wil hij die echter bevredigen enkel met aardappelen of rijst, dan heeft hij dagelijks daarvan op te nemen niet minder dan 5½ kilogram, om daardoor de noodige hoeveelheid eiwithoudende

voedingsstoffen te vergoeden; gebruikt hij enkel roggebrood daarvoor, dan moet hij 1 of 1½ kilogram met 250 gram boter verteren. Maar welk eene maag houdt dit uit!

En nochtans zouden deze hoeveelheden slechts strekken, om het leven te rekken; het is te veel om te verhongeren, doch te weinig om er een krachtig leven door op te houden.

Wat den volwassene behaagt wordt doorgaans ook aan het kind gegeven. Koffie, thee, chocolaad en likeuren worden niet alleen op de kinderpartijen der voornamen rijkelijk geschonken, maar ook onder de kinderen der arbeiders vaak ruimschoots uitgedeeld.

De fabel van Pandora's doos is maar al te waar, dat elke goede gave der natuur door verkeerde aanwending in een boozen Daemon verandert. Ware het dus niet mogelijk, dat men slechts voor den volwassene de kruiderijen en spijzen overliet, die de nieuwe wereld aan het verouderde Europa tot opfrissching harer ingesluimerde levensgeesten schonk? Waarom aan het kind die nieuwe genietingen opgedrongen, welke reeds spoedig tot behoefte worden, opdat zijne geestelijke en lichamelijke ontwikkeling er door belemmerd, de grond tot overmatige prikkelbaarheid, tot de zoogenaamde ‘nerveuse constitutie,’ tot hypochondrie, tot hartlijden en duizend andere vijanden gelegd worde, waardoor het hedendaagsche geslacht ontzenuwd en vroegtijdig grafwaarts wordt gesleept? De middeleeuwen kenmerkten zich door een krachtvol en ondernemend geslacht, door volharding en karakter. Toen dronken de kinderen melk in plaats van thee en koffie, en een krachtige wijn was de ‘melk des ouderdoms,’ ondersteund door een rijkelijken vleeschkost? De dierenwereld geeft ons toch een leerrijk voorbeeld. Krachtig, vurig en volhardend is het ros, dat in de ruime weide natuurlijk ontwikkelt; maar log, traag en licht vermoeid is de knol, die van stalvoedering leeft. Waarom dan den mensch met stalvoedering grootgebracht, in plaats van uit de volle natuur zijn voedsel te putten?

Evenals ongeschikte en prikkelende dranken tot bevrediging van den dorst de ontwikkeling van het kind te sterk bevorderen en daarom tot vroegtijdige verzwakking aanleiding geven, zoo *belemmert* de *onvoldoende* stilling van den dorst zijn wasdom. Het menschelijk lichaam bestaat voor vier-vijfden uit water en slechts een vijfde vaste deelen. Belet het kind daarom niet, naar hartelust zich aan het frissche water te laven; het heeft daaraan nog meer behoefte dan aan vast voedsel. Vrees niet dat hij er kramp door krijge of een onverzadelijk drinker worde. Onverzadelijk is de dorst naar eer, roem en aanzien, want die wordt slechts met voorstellingen en teleurstellingen gelescht. De dorst, die langs stoffelijken weg bevredigd wordt, houdt niet altijd aan.

Het dorstige kind moet behalve water veel melk drinken. Een liter melk bevat zooveel voedingsstoffen als 5 kilogram aardappelen.

(*Wordt vervolgd.*)

Buiten de wereld.
Naar het Engelsch, van Miss Thackeray.

I.

Op zekeren namiddag reed dokter Rich zooals gewoonlijk naar Dumbleton House, ging het ijzeren hek door, sloeg de laan in, waar ter wederzijden de seringeboomen

reeds hun loover lieten vallen, en steeg af aan den dorpel onder de poort, schelde, en vroeg of jufvrouw Berners thuis was.

Hij werd in het zijvertrek gelaten; eene gezellige, lange benedenkamer, vol gemakkelijke stoelen en canapé's, en met vensters, waardoor men in den tuin zag, waar de najaarsbloemen in vollen dos prijkten en de zon achter de boomen onderging. Een of twee groote portretten van Dumbletons, die weleer de groote lange zijkamer bewoond en in den tuin gewandeld hadden, hingen aan den wand. Er heerschte een aangename geur van kasbloemen en brandend hout. Het was er warm, vol meubelsits en overgeparfumeerd. Horatia, met een zwart fluweelen kleed aan, zat bij het vuur.

Zij stond op om den dokter te ontvangen. Hij dacht dat die zwart fluweelen dame met het schitterend verlichte venster achter zich, op eene schilderij geleek, die hij ergens gezien had; of had hij er van gelezen? of er van gedroomd? Hij had een voorgevoel dat zij zeggen zou: ‘Wij gaan heen; vaarwel!’ En zie, Horatia reikte hem de hand en zeide:

‘O, dokter Rich, - het spijt mij zoo, - tante zegt dat wij heengaan!’

‘Zoo,’ zeide hij, wel een weinig verwonderd, zijn voorgevoel aldus verwezenlijkt te zien, ‘het spijt mij dat ik mijne patiënte ga verliezen, ofschoon ik, om de waarheid te zeggen, plan had u vandaag te zeggen, dat niemand u beter kan genezen dan gij zelve. Al wat gij noodig hebt is beweging, eene geregelde levenswijs en bezigheid; en dat is medicijn, die ik niet door den apotheker in een fleschje kan laten doen en u toezenden.’

‘Waarom denkt gij dat ik bezigheid noodig heb?’ zeide Horatia, een weinig ontstemd en niet zeer vriendelijk.

‘Is dat niet met de meeste vrouwen het geval?’ zeide de dokter glimlachend. ‘Vind ik u niet allen als gevangenen tusschen vier muren opgesloten met allerlei nietige, onbeduidende werkjes om den tijd te dooden? Bij voorbeeld, deze kamer is eene allerliefste gevangenis, maar veel te heet om gezond te kunnen zijn.’

‘Gij hebt gelijk; ik ben eene gevangene,’ zeide Horatia in haar zwart fluweelen kleed, ‘maar ik verzeker u dat ik werk.’ De dokter zette een ongeloovig gezicht. ‘Wil ik u eens vertellen wat ik al zoo doe?’ ging zij voort. ‘Dit is niet de eerste maal dat gij zoo tot mij spreekt.’

‘Het is eene oude opmerking van mij,’ zeide dokter Rich, ‘en ik moet nogmaals herhalen dat vrouwen van uw stand niet genoeg te doen hebben.’

‘Dat komt omdat gij het niet weet: neem mijn leven, bij voorbeeld; geen oogenblik heb ik voor mij zelve. Ik moet briefwisseling houden, afspraken maken, eten, rijden, theedrinken, met drie of vierhonderd menschen, allen even druk bezig en overwerkt als ik ben. Gedurende het winterseizoen ga ik bijna elken avond naar een diner, een soirée en een bal. Den ganschen morgen doe ik boodschappen en schrijf brieven; den ganschen middag rijd ik bezoeken en drink thee. Ik ben nooit alleen; altijd moet ik praten, bezig zijn, klaar staan, komen, gaan. Is dat geen werk voor tien vrouwen, in plaats van voor één arm, ongelukkig, doodmoe schepsel zooals ik ben?’ riep zij verbazend opgewonden uit.

Dokter Rich had een lichtbewogen gemoed, vooral wanneer het Horatia gold, en zijne stem klonk zeer vriendelijk, toen hij zeide: ‘Dat schijnt mij waarlijk een vreeselijk bestaan. Kan ik u niet helpen? Kan ik u geen degelijker levensplan voorschrijven?’

‘Neen, neen; niemand, niets kan mij redden,’ zeide juffrouw Berners. ‘Ik wordt afgebeuld, voortgezweept. Maar ik heb groote verplichting aan mijne tante; ik moet gaan waar zij gaat, en leven zooals zij leeft; daar valt niets aan te veranderen.’

‘Maar gij zoudt misschien,’ zeide de dokter aarzelend, ‘misschien.....’

‘Neen!’ riep Horatia, niet zonder aandoening, ‘ik zal nooit trouwen! indien gij dat bedoelt. Tien of vijftien jaar geleden zou dat niet onmogelijk geweest zijn; maar nu, nu schaam ik mij de menschen aan te zien wanneer tante tracht... Foei! ik moest niet zulke schandelijke dingen zeggen! En toch, moet ik altijd weer voort, voort, voort. Daar is geene rust voor mij, behalve waar de vermoeiden met der tijd heengaan. Waar.... waar....’ Zij eindigde haar volzin door in tranen uit te barsten.

Dokter Rich vond haar wel te verontschuldigen. Hij ging naar een der vensters, en de bloemenmand op zijde schuivend, zette hij het wijd open en keek naar buiten in den tuin. Vervolgens wandelde hij een paar maal de kamer op en neer en kwam toen bij het vuur staan. Het was een groote, oude schoorsteen, waarde Dumbletons (de eigenaars van het huis) zich gedurende meer dan twee eeuwen omheen geschaard hadden. Eene dame in den muur bevestigd, met een paarlen halssnoer en gepoederd haar, scheen hem vlak in het gelaat te zien en hem een paar maal toe te knikken.

Horatia was op een soort van rustbank neer-

EENE WERKSTAKING, NAAR ROBERT KÖHLER.

EEN DAGERAAD IN HET WOUD, NAAR F. BROZOWSKI.

gevallen, en zat hare tranen af te vegen. De frissche lucht, die door het open venster naar binnen was gewaaid, deed haar meer goed dan de troostrijkste toespraak had kunnen doen. Toen zij hare tranen had gedroogd, keek zij op en kon hij al de groeven zien, door kommer onder die donkere oogen getrokken, en plotseling vervulde hem een onuitsprekelijk gevoel van medelijden, deernis en genegenheid. Een oogenblik bewaarde hij nog het stilzwijgen en toen nam hij een koen besluit en zeide op zachten toon:

'Ik geloof dat ik u zou kunnen helpen, indien gij het mij vergundet. In plaats van langer een stroowisch in een draaikolk te zijn, hoe zoudt gij het vinden om in een vijver tot staan te komen? Hoe zoudt gij het vinden om de vrouw van een plattelandsheelmeester te worden?'

Horatia bloosde, ging van verbazing overeind zitten, en leunde vervolgens achterover in de kussens, om hare gejaagdheid te verbergen, terwijl dokter Rich met de grootste bedaardheid voortging te zeggen, dat hij nooit veel om verschil van stand gegeven had, dat hij niet inzag waarom eene dame uit de groote wereld niet aan een alledaagsch leven de voorkeur zou kunnen geven; 'want het is niet meer dan een zeer gewoon, alledaagsch leven dat ik u kan aanbieden,' zeide hij glimlachend.

Hij kon wel eens wat professoraal in zijne manier van spreken zijn, doch spoedig had hij zijne kleine redevoering ten einde gebracht en wachtte nu op Horatia's antwoord.

'Ik ben zoo verrast,' zeide zij, haar best doende om bedaard te spreken. 'Ik, - ik ken, - gij kent mij niet, dokter Rich.'

De dokter antwoordde steeds zeer op zijn gemak, dat hij in den laatsten tijd ernstig over een huwelijk gedacht had; dat zijne zuster, die zijn huishouden had waargenomen, naar hij vermoedde, niet altijd bij hem zou blijven; dat hij nimmer eene andere vrouw in den onttrek had bemind, en dat, naar zijn oordeel, beiden door deze schikking gelukkiger zouden zijn dan zij een van beiden tot nu toe geweest waren. Hij sprak zoo bedaard en afgemeten (zooals hem eigen placht te zijn wanneer hij overspannen was) dat Horatia geen oogenblik bevroedde welk een vurig, liefhebbend hart het zijne was, vol ridderlijke opwellingen en hartstochtelijk gevoel, een schat dien hij haar aanbood; - niet besefte, dat die eenvoudige dorpsdokter even goed haar meerdere was in elke teedere, vrouwelijke eigenschap als in mannelijke kracht, macht en moed.

Zij sloeg hem aandachtig gade met gloeiende wangen. Voor haar stond een man van middelbare grootte, eenigszins gezet, met een vriendelijk gelaat, met, naar het haar voorkwam, trouwhartige, levendige oogen, niet slaperig zooals de hare, en met eene zeer zachte stem, wier tonen haar nog in de ooren klonken, nadat hij reeds had opgehouden te spreken.

In hare verbeelding zag zij zijne met klimop begroeide woning. Eenmaal was zij daarlangs gereden met hare nicht, mevrouw Dumbleton. Zij trachtte zich eene voorstelling te maken van het leven zooals zij het daar zou kunnen slijten, van de kalme haven, de rust na al die jaren van roezige drukte, de stilte na al dit komen en gaan - één goed vriend in plaats van een honderdtal meer of minder onverschillige. Een man, toegerust met alle wereldsche voorrechten zou haar op dit oogenblik op verre na zoo wenschelijk niet zijn voorgekomen. Zij dacht dat zij gaarne den moed zou hebben om 'ja' te zeggen.

Toen zij eindelijk moed genoeg vond om te spreken, zeide zij, niet 'neen' zooals zij gedacht had dat zij zeggen zou, maar: 'Ik kan u nu geen antwoord geven. Ik zal

het sturen, ik zal u schrijven. Ik zal er over spreken. Wat ik u bidden mag, ga heen eer de anderen thuis komen.'

Waarop dokter Rich eene lichte, doch deftige buiging voor haar maakte en vertrok. Zijne burgerlijke opvoeding deed hem goede diensten. Hij was volkomen bedaard, zich zelven meester en op zijn gemak, terwijl zij zat te beven en zoo gejaagd was, dat zij moeite had zich te beheerschen. Toen hij vertrokken was ging zij langzaam de vestibule en den gang door naar boven, zonder iemand te ontmoeten; er was niets te zien dan toenemende duisternis en gesloten eiken deuren en aan de wanden nog meer Dumbletons en vensters in gebeeldhouwde stijlen gevat, waardoor men uitzicht had over het land en de toppen der boomen en de ondergaande zon.

Zij stond stil en keek naar buiten. Zij zag den rijweg, wit afstekend tegen het donker geboomte aan weerskanten; zij zag iemand te paard wegrijden, voorbij het hek en den hooiberg en de rij boerenwoningen; voorbij de opening in de boomen, totdat een bocht van den weg hem aan haar oog onttrok. Eene minuut of tien stond zij nog naar buiten te kijken, zonder veel te zien van wat om haar heen voorviel. Groote purpere wolken doemden aan den horizon op, smolten te zamen of scheurden van een; de wind stak op; blaadjes dwarrelden in de avondkoelte; vogels doorkliefden de lucht en de kraaien deden haar eentonig gekras uit hare nesten hooren; de groote Dag verwijderde zich in vollen luister en spoedde zich in plechtigen optocht naar andere landen; de Nacht was in aantocht met zijn statig schitterend gevolg - dit alles ging onopgemerkt voor haar voorbij; eerst toen de zon bijna achter de boomen verdwenen was, bemerkte Horatia, tot hare niet geringe verwondering, dat zij bijna tot een besluit gekomen was - dat, wat haar in het eerst onmogelijk en overdreven dwaas was voorgekomen, wat nog geen dag geleden onverkrijgbaar en buiten haar bereik had geschenen, nu voor het grijpen lag, wanneer zij slechts besluiten kon hare hand te openen en het aan te vatten - besluiten om dat vreedzaam bestaan, dat rustig geluk te aanvaarden, waarvan zij duizendmalen tot zich zelve gezegd had dat het niet voor haar was weggelegd. Eensklaps was het geteisterd schip eene kalme haven binnengestevend; wel loeide nog de oceaan; wel woedden nog de winden en de golven; doch beschut, beschermd, veilig voor anker kon het hier blijven wanneer het wilde. En ja, zij wilde blijven. Al had zij er ter nauwernood den moed toe, nog minder gevoelde zij dien om op nieuw den strijd met den oceaan te wagen. Zij wilde blijven, wat ook mocht gebeuren. Misschien overdreef Horatia voor zich zelve de doorgestane stormen en moeielijkheden haars levens, doch het is waar (en dit herhaalde zij gedurig bij zich zelve) dat zij op haar twee-en-dertigste jaar oud genoeg was om hare eigen meesteres te zijn. Zij was niet ondankbaar voor de jaren lang genoten weldaden harer tante, doch zij kon toch het best voor haar zelve beslissen. Terwijl zij zich dus diets maakte dat zij niet ondankbaar was, begon zij er over te denken hoe zij een brietje aan den dokter zou kunnen zenden; hoe zij de vreeselijke tijding het gemakkelijkst zou kunnen meedeelen aan lady Whiston, hare tante, en mevrouw Dumbleton, hare nicht en lady Whistons dochter. Zoo zijn de menschen: zij dringen zich zelven op dat zij niet ondankbaar zijn en op hetzelfde oogenblik zijn zij bezig iets te doen, waaruit niets minder blijkt dan hunne dankbaarheid.

(*Wordt vervolgd.*)

Beelden en gedachten van Jean Paul.

Voor elk mensch, bijzonder voor eene moeder, is de schoonste liefde, de liefde voor een kind. Hier alleen vindt geene jaloerschheid plaats, evenmin als wanneer een mensch de sterren of de bloemen bemint. ‘Hebt onze kinderen slechts lief’ zegt de moeder: ‘en ik bemin u meer; want uw hart verdeelt zich niet, het vergroot zich slechts!’

****

Beminnen is lijden; elk mensch, dien gij lief hebt, kwetst u met zijne wonden en hoe goed gij ook u zelven legen uw eigen ongeluk wapent, zoo moet toch de pijl, die een geliefd hart verwondt, op het uwe terugspringen. Maar wij willen toch beminnen en lijden.

****

Een mensch die stijgt - aan het hof, op den Parnassus of waar het ook zij - geldt altijd meer, en een die valt altijd minder dan hij eigenlijk waard is.

****

Lijden moet louteren, anders baat het niet. Het wordt niet verdreven door vreugde - de vreugd doet de smart slechts met meer woede terugkeeren - maar door volhardenden arbeid en vasten wil.

****

Laat uwe grondbeginselen vast en krachtig zijn, maar uwe denkbeelden en oordeelen zich richten naar alle zijden, vanwaar het licht u beschijnt, zoo gelijkt gij aan den boom, wiens stam recht opstaat, maar die zijnen top buigt naar den kant, vanwaar hij door de zon beschenen wordt.

****

Uw liefdevol hart zij uw bloed gelijk, het blijve warm, of zij, die u omringen, warm of koud zijn.

****

De aarde is slechts voor den hemel klein, maar een groot menschenhart blijft nog voor den hemel groot, en ook ons lijden schijnt van daar beschouwd niet kleiner, slechts korter.

****

Wordt een enkele levensdag door ongeluk of dwaling verduisterd, zoo schijnt het sommigen menschen reeds toe alsof de gansche hemel met wolken bedekt ware. Ei, zie de rookzuilen eens na, die in de blauwe lucht opstijgen of daaruit slechts eene enkele wolk ontstaat.

***

Wie twijfelt zal vertwijfelen, wie hoopt, heeft reeds de overwinning behaald.

Het huis van den Beurtschipper.
(Vervolg.)

‘Zij bestaat niet, mijn kind. Op uw vader, mijn edelen echtgenoot, rust geene smet. Onbaatzuchtiger, grootmoediger en vlekkeloozer man als hij bestaat er niet. Gij kunt hem niet te hoog vereeren - ik kan hem niet te innig beminnen. Wij beiden, mijn kind, zijn hem oneindige dankbaarheid verschuldigd; zijn weldadig en eenvoudig leven is door geen enkelen misstap bevlekt.’

‘Maar wie ben ik dan eigenlijk?’ vraagde Ilda, half bevrijd van de knagende smart aan de rechtschapenheid te moeten twijfelen van hem, dien zij tot dusverre als haar vader bemind en vereerd had - half bevangen door de vrees, een ongelukkig, ouderloos kind te zijn, dat van de barmhartigheid van vreemden moet onderhouden worden.

‘Gij zijt,’ sprak Kunegonde, het jonge schoone meisje met al de warmte van haar liefdevol gemoed omarmende, ‘gij zijt ons eenig geliefd kind, de trots en de vreugde uwer ouders, de

hoop van ons leven. Bestaan er dan op aarde ouders, die inniger zouden kunnen beminnen dan wij u? Of kon eenige dochter eene vurigere, aanhankelijkere liefde voor vader en moeder toonen, dan gij? - Zou het mogelijk zijn, dat gij er aan twijfelt, dat de heiligste, de onverbreekbaarste banden u aan ons boeien?'

'O, moeder, hoe gelukkig, hoe onuitsprekelijk gelukkig maken mij uwe woorden! Maar evenwel.... wat kon Linga bewegen, door eene logen mijne rust te storen?'

'Zij wilde aan u een onrecht wreken, dat een ander tegen haar begaan heeft. Verdiep u niet in het navorschen dezer gebeurtenissen, welke niet de minste betrekking op u hebben en die daarbij zoo ver in het verleden liggen, dat zij zelfs reeds voor de geboorte uws vaders plaats vonden. Geloof mij, niemand is daarbij betrokken dan Linga. Maar gij hebt gloeiende wangen gekregen, mijn kind. Ga met jufvrouw Doortje wat in den hof op en neer, terwijl ik de nalatige Linga aan de vervulling harer plichten herinner.'

Zoodra zich de deur achter Ilda en Doortje gesloten had, keerde Kunegonde zich tot de Hollandsche meid met eene gestrengheid, die te meer indruk maakte, omdat het de eerste maal was, dat de bedaarde, goedhartige vrouw die aan den dag legde. 'Linga,' sprak zij, de Mulattin dicht naderende en de hand zwaar op dezer schouder leggende, 'gij weet, dat de kapitein en ik het onrecht, dat uw vader tegen u en uwe moeder beging, zeer goed inzien. Wij trachten het daardoor te vergoeden, dat wij naar ons beste vermogen voor u zorgen. Wij zullen u daarom, zoo lang wij leven, voor gebrek beveiligen. Maar waagt gij het ooit weder den vrede van ons huis en het geluk van ons kind te storen, dan blijft gij geen nacht meer onder ons dak!'

'Ildephonsa Seitsema is uw kind niet,' mompelde de Maleische, vreesachtig en toch mokkend.

'Zij is het kind van ons hart. Wij zullen niet dulden dat haar onbezorgd vertrouwen en haar kinderlijk geluk geschaad worden. Daar gij echter, naar het schijnt, aan mijne eenvoudige waarschuwing geen genoegzaam geloof slaat, zoo zweer ik u, dat het eerste verontrustende woord, hetwelk Ilda van uwe lippen verneemt, uwe onherroepelijke verbanning ten gevolge zal hebben.'

De Mulattin jammerde luid en kromde zich op den vloer. Maar de anders zoo zachtmoedige huisvrouw zeide bijna hard: 'Doe uw werk, Linga, opdat die ijverzuchtige grillen u uit het hoofd gaan.... Verlang ik dan iets onbillijks? Ik heb Ilda opgevoed gelijk het mijne dochter past, en zij zal in mijn huis behandeld worden gelijk het mijne thans volwassen dochter toekomt! Haddet gij de opvoeding eener dame genoten, ik zou u als zoodanig behandelen. Als ik echter dit huis betrad, waart gij reeds te oud, om uwe levenswijze te veranderen en u goede manieren te leeren. Was ik echter ooit iets anders voor u dan goed, ja liefderijk? - Toon thans, dat ook gij mij lief hebt; - verstoor om mijnentwille het geluk van mijn kind niet.'

Met een zachten, vriendelijken blik reikte zij de meid hare hand. Maar Linga weigerde er de hare in te leggen. Met duisteren blik en eene onverstaanbare verwensching op de lippen, wendde zij zich van hare meesteres af en ging met toornige gebaren aan haar werk.

V
Linga.

Hoewel de goede beurtschipper Cornelis Janssen zich bij elken terugkeer van eene zijner reizen over eene hartelijke ontvangst van wege de zijnen verheugen kon, was hij toch bij zijne tehuiskomst daags na den hoogen twist tusschen Linga en hare huisgenooten, bijna evenzeer verbaasd als verblijd over de bijna hartstochtelijke warmte, waarmede Ilda hem begroette en over de blijkbare aandoening, die zijne vrouw bij zijne verwelkoming aan den dag legde. Bij al hare zachtmoedigheid bezat Kunegonde geen zweem van sentimentaliteit en hoe jong Ilda ook was, had zij toch in hare manieren reeds iets van de gewone kalmte harer pleegmoeder aangenomen. De onwillekeurige aandoening, waarvan beiden bij zijn terugkeer blijk gaven, moest dus den kapitein opvallen. Het was hem lief, dat Ilda kort na zijne tehuiskomst Doortje uitnoodigde met haar eene wandeling te gaan doen; moeder had nu immers vader bij zich en derhalve goed gezelschap.

Na weinige oogenblikken zag de kapitein zich met zijne vrouw alleen, want Linga liet zich niet zien en het in vreedzame hartelijkheid naast elkander zittende echtpaar zou een schoon beeld van huiselijk geluk vertoond hebben zonder de onrust, die het anders zoo gelijkmatige voorkomen der vrouw uitdrukte. Zij waren in hun uiterlijk niet zulk een ongelijk paar meer als ten tijde van hun huwelijk. Gelijk vele vrouwen, die een alledaagsch gelaat, maar schoone oogen en eene slanke, welgevormde gestalte bezitten, had Kunegonde de leelijkheid harer jeugd niet met het verouderen behouden. Men stelt in latere jaren niet meer de eischen van bloei en frischheid aan eene vrouw, gelijk men zulks aan een jong meisje meent te mogen doen; men mist ze derhalve niet in eene bejaarde vrouw. Daarbij komt, dat ontwikkeling des geestes evenals goedheid en rondborstigheid van karakter aan de gelaatstrekken iets innemends geeft, hetwelk met de jaren steeds duidelijker aan den dag treedt. Kunegonde had daarbij hare fraaie tanden en haar zacht, blond haar onveranderd behouden, terwijl de tijd de naden der pokken in haar gezicht, op eenige lichte sporen na, geëffend had.

De kapitein was meer veranderd dan zijne vrouw; zijn verblijf in de open lucht bij brandenden zonneschijn of in koud stormachtig weder had het mannelijke bruin van zijn gelaat te scherp gemaakt en vroegtijdige rimpels in het voorhoofd en de wangen gegroefd, gelijk zulks niet enkel ten gevolge van geestelijke, maar ook dikwijls van lichamelijke vermoeienissen het geval is. Zijne gestalte had de sterke vormen verloren, doch niet zijne vroegere vlugheid van bewegingen, en zijn haar was wel niet van kleur en dichtheid, doch zichtbaar van glans verminderd. Niettemin had zijn uiterlijk gewonnen. Niet alleen de jaren maar ook eene grootere beschaving en meer gevoel van eigenwaarde hadden aan zijne manieren een zekeren ernst en afgemetenheid gegeven, die men bij zijne vakgenooten destijds zelden aantrof. Zijne taal en zelfs de toon zijner stem verrieden eene welgemanierdheid, die den jongen beurtschipper eenmaal even vreemd was als het verlangen daarnaar. Maar de achting en bewondering, die hij voor zijne vrouw voedde en waaraan zich zeer spoedig eene innige genegenheid paarde, gaven hem het vurige verlangen in, haar, die hij zoo hoog boven zich zelven stelde, waardig te worden. Evenals hij haar uitwendig met alle bedenkelijke bewijzen zijner liefdevolle teederheid omgaf, streefde hij er ook ijverig naar zich betere manieren en ten minste een klein gedeelte dier kundigheden eigen te maken, welke hem, gelijk hij al spoedig inzag, noodig waren als hij den uitgebreideren gedachtenloop van Kunegonde wilde volgen. De onvrijwillige ledigheid, waartoe zijn bedrijf hem gedurende de ruwste wintermaanden veroordeelde, en de bereidwilligheid en zachtheid, waarmede zijne vrouw hem in zijne pogingen steunde, zonder hem door eenig vertoon van meerderheid te krenken, kwamen hem goed te stade. Zoo was Cornelis Janssen thans een man, wien ondanks eenige aan

zijn beroep herinnerende gewoonten ea uitdrukkingen, niemand gebrek aan opvoeding kon ten laste leggen.

‘Kunegonde,’ vroeg de kapitein na eene korte stilte, terwijl hij zijne hand zacht op haren schouder legde, ‘is er iets voorgevallen?’

‘Waarom denkt gij dat, Cornelis?’

‘Dewijl gij mij anders dan gewoonlijk ontvangen hebt en gij thans zoo stil en toch onrustig zijt. Is er iets tusschen u en het kind geweest?’

‘Neen, beste man, Ilda was mij nooit dierbaarder en zij beminde mij nooit hartelijker dan thans.’

‘En toch is er iets gebeurd, iets, dat u en Ilda betreft. Waarom wilt gij dat voor mij verborgen houden?’

‘Dat wil ik in het geheel niet, alleen wilde ik u zeggen, dat er niets tusschen mij en het kind voorgevallen is wat onze wederzijdsche verhoudingen zou kunnen schaden. Er is iets anders gebeurd. Linga heeft gepraat!’

De kapitein smoorde een vloek en zag zijne vrouw in spanning aan.

‘Tot mijn spijt,’ ging deze beklemd voort, ‘heb ik er zelve aanleiding toe gegeven, dat zij boos werd.’

‘En in toorn praatte zij?’

‘Ja. Ik had haar verboden Ilda nog langer bij haren voornaam te noemen. Zij ontstak daarover in onbegrijpelijke gramschap en verried al kijvende het geheim der geboorte van het kind.’

‘Het geheim?’ vroeg Janssen zeer ontsteld.

‘Ja; zij onthulde de arme Ilda, dat zij niet onze dochter was. Ik heb het kind, dat een oogenblik geheel buiten zich zelve was, pogen gerust te stellen en zooveel mogelijk, zonder aan de waarheid te kort te doen, haar de zaak uit het hoofd gepraat. Ilda heeft ook geen twijfel over haar recht op ons en onze liefde meer geuit. Evenwel vrees ik dat de zaak haar inwendig verontrust.’

De kapitein beet zwijgend en met een somber gelaat op zijne onderlip.

‘Zijt gij boos op mij, Cornelis?’ vraagde Kunegonde treurig.

‘Wel zeker niet, Gonde. Gij hebt niet alleen goed, maar ook volkomen in mijn geest gehandeld. Ilda is niet, gelijk de arme Linga, het kind eener slavin uit een eigenlijk met de wet strijdig huwelijk, maar de rechtmatige dochter van twee Europeesche ouders. Daarbij hebben wij haar, zoo goed wij het vermochten, overeenkomstig haren stand opgevoed, terwijl Linga ten eenemale verwaarloosd en onwetend is. Derhalve zou het opvallend en ongepast zijn, als de ongelukkige oude zou voortgaan Ilda als haar gelijke te behandelen. Maar het is toch wel te betreuren, dat zij uwe billijke vordering zoo euvel opgenomen heeft.’

‘Gij gelooft, dat zij beproeven zal, Ilda verdriet aan te doen?.... Daarvoor kunnen wij ons pleegkind toch vrijwaren.’

‘Daarvoor ja. Maar ik vrees, dat zij boozere plannen tegen het kind in hare schild voert dan enkel plagerijen. Hebt gij opgemerkt, dat zij mij nog in het geheel niet onder de oogen is gekomen? Ik vrees, dat dit reeds eene vrucht is van haar slecht geweten. Zij vermijdt het mij te ontmoeten, daar zij niets goeds in den zin heeft en voor de mogelijkheid siddert, dat ik haar zou kunnen doorgronden.’

De bekommering, waarmede de kapitein de zaak beschouwde, begon ook zijne vrouw te verontrusten. Tot dusverre had zij de ongepaste onthullingen van Linga betreurd, omdat zij vreesde, dat de kinderlijke zorgeloosheid van hare jonge lieveling daardoor sterker mocht geschokt zijn, dan Ilda wel liet blijken. Aan ernstige gevolgen van het voorgevallene van den vorigen dag had zij niet gedacht. Daar het echter

steeds haar streven was moeilijkheden te vereffenen en misverstanden uit den weg te ruimen, zegde zij ondanks hare toenemende bezorgdheid:

'Beangstigt gij u niet zonder reden, Cornelis? Zoowel Linga als onze kleine zijn toch immers altijd onder mijne oogen. Welk leed zou de arme Indiaansche het kind kunnen aandoen? Daarbij geloof ik, dat wij geen recht en geene reden hebben om haar, die toch altijd de dochter uws vaders is, van kwaad te verdenken.'

'Helaas! gij vergist u daarin. Zulk eene vrouw uit het Oosten, zulk eene verstootene, en hare van hunne rechten en fortuin beroofde kinderen zijn in het huis van hun heer en echtgenoot een gestadig gevaar voor de tweede vrouw en hare kinderen.'

'Dat ware toch al te vreeselijk!' stamelde Kunegonde verbleekende.

'Het is vreeselijk! Ontzettend, onmenschelijk is het misbruik der zoogenaamde Indische huwelijken, welke de Hollanders, en in eenige

gevallen ook andere Europeanen, in Nederlandsch-Indië met de dochters van laaggeborene inlanders sluiten, en waardoor zij zich juist zoo lang gebonden achten, als hunne lusten het vorderen. Zoodra zulk een band hun lastig wordt, kunnen zij dien straffeloos verbreken en eene Europeesche vrouw huwen; dit tweede huwelijk is dan geldig. Helaas! ook mijn eigen vader heeft zoo gehandeld,' voegde hij er somber bij.

'Ik weet het. Maar Linga heeft toch nooit andere gevoelens voor ons aan den dag gelegd, dan die van de dankbaarste gehechtheid.'

'Ja; voor mij, omdat ik verplichtingen jegens haar erkende en vervulde tot welker nakoming de wet mij niet noodzaakte; voor u, omdat gij de vrouw haars broeders zijt. Waart gij daarentegen de vrouw haars echtgenoots of haars vaders, zij zou u doodelijk haten, hoewel zij op hare wijze goedhartig is.'

'Ontzettend! Maar ik geloof toch, dat het ons tot geruststelling moet strekken, dat ook in de betrekking tusschen Ilda en Linga geen der beide gevallen van toepassing is.'

Op en onder de tribune.

'Wij zullen het hopen. Evenwel moeten wij op onze hoede zijn vooral gij, tijdens ik afwezig ben. Ware Linga's booze luim van gisteren op heden vervlogen, zoo ware er geen gevaar te duchten. Daar zij echter in haren toorn volhardt - en dat doet zij, anders zou zij mij niet vermijden - vertrouw ik haar niet. Zij wordt door de razende ijverzucht verteerd, die eene Maleische niet zelden tot moordenares maakt.'

'Goede God, Cornelis!' riep Kunegonde, zoo ontzet uit dat zij hare gewone kalmte geheel verloor; 'en zulk een boosaardig schepsel was twintig jaar lang mijne gezellin!'

'Zij was niet uwe gezellin, enkel uwe dienstmeid en tot dusverre heeft zij zich ook nog niet boosaardig getoond.'

'Ik heb steeds uwe zuster in haar ontzien,' antwoordde Kunegonde ernstig. 'En dewijl zij dit besefte, had zij geene reden om mij te haten. Daar gij echter blijkbaar aanneemt, dat het boosaardige slechts in haar gesluimerd heeft en vreest, dat hare ijverzucht tegen Ilda haar tot moord zou kunnen vervoeren, mag zij niet langer onder ons dak wonen!'

'Maar, Kunegonde!' riep Janssen, en voor de eerste maal trof zijn blik ontevreden, bijna toornig het oog zijner vrouw.

‘Zijt gij het niet daarmede met mij eens?’ vraagde zij verbaasd.

De galerij voor het publiek.

Een groep van Turksche afgevaardigden.

‘Met u eens?’ herhaalde hij, oprijzende en met groote dreunende schreden op de steenen plaveiën der keuken op en neer gaande. ‘Dat ware toch, alsof ik den wimpel, dien ik mijn leven lang aan den top van den mast gevoerd heb, met eigen hand omlaag halen en te gelijk een gat in den romp van het schiphoren wilde!.... Hoe zou ik de ongelukkige vrouw, aan wie ik den misstap mijns vaders te vergoeden heb, thans op haren ouden dag kunnen verstooten? En meent gij dat ons zulks zou beveiligen? Juist dan zou zij een doodelijken haat tegen ons allen opvatten en op duivelachtige wraak tegen u en het kind zinnen, zij zou niet rusten voor zij met de listigheid der slang haar oogmerk volvoerd had.’

Kunegonde vouwde de handen en stamelde met bevende lippen: ‘O! dat is vreeselijk, vreeselijk! - Kon ik toch de ongelukkige woorden terugnemen, die ik in verschoonbaren moederlijken trots tot het afschuwelijke wijf richtte!’

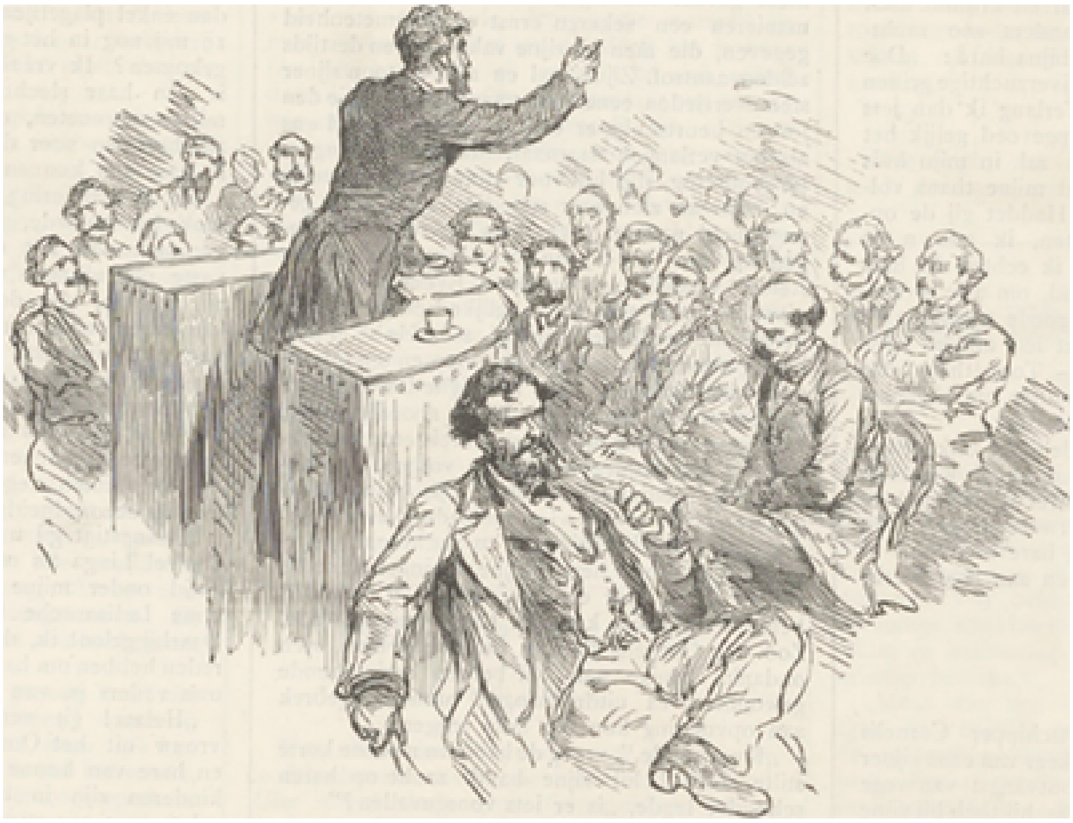
Het spreekgestoelte van den voorzitter.
DE BULGAARSCHE SOBRANJE.

‘Volstrekt niet, vrouw; zij moesten gesproken worden. Wel ware het beter geweest dat ik haar dat bevel gegeven had; maar dit kondet gij niet weten. U treft geen verwijt; goed en zacht gelijk gij zijt, kondet gij geen vermoeden hebben van de uitwerking, welke uw gegrond verlangen op eene natuur gelijk die van Linga moet uitoefenen.’

‘Wat zal er nu gebeuren?’

‘Zoek in de eerste plaats Linga op en zend haar hier bij mij; ik zal op haar geweten en haar hart een beroep doen; wellicht brengt dit haar tot andere inzichten. Dan echter blijft ons alleen overig, dat wij met de grootste zorgvuldigheid al hare handelingen en inzonderheid hare houding tegenover Ilda bewaken.’

Na verloop van eenige minuten verscheen Linga voor den heer des huizes, die oogenschijnlijk bedaard rookende bij den haard zat. Zij sprak niet, maar boog als groetend, doch met een barsch gelaat, het hoofd.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 21]

EEN KERS-LANDSCHAP, NAAR EMIL ABERG.

Kersmis.

Die naam wekt niet alleen eene heilige aandoening, maar ook eene betooverende en dichterlijke gewaarwording in onze zielen op.

Welke poezij ligt er niet in dat woord! In wat opgetogene, feestelijke stemming brengt ons de Kersdag niet!

De natuur moge al of niet in het plechtgetij meestemmen; geen noodweer toch kan dien dag onze feestvreugde verminderen, al wordt dan ook door een heerlijk weder de opgeruimdheid van ons gemoed aangevuurd.

Dikke, vochtige sneeuwvlokken mogen nedervallen; op den Kersdag schijnen zij wel vroolijk fonkelende sterrekens, die van den hemeltrans ter feestviering nederzwindelen.

Een zwaar en hinderlijk sneeuwkleed mag over den grond uitgespreid liggen; het lijkt wel een hermelijnen, koninklijken mantel, waarmede de aarde zich getooid heeft ter ontvangst van haren Schepper.

Winden mogen gieren; zij voeren des te verder het opwekkend gelui der klokken en den jubeltoon der kerkzangen.

De regen moge nederplassen of de vorst zijne ijzigste vingeren naar ons uitsteken: des te aangenamer is het onder het beschermende huisdak, des te deugdelijker en opbeurender bij het knappende haardvuur, des te smakelijker aan den feestdisch.

Geene onaangenaamheid van buiten vermag op den Kersdag ons geluk te verkoelen: want de vlam, die onze vreugde voedt, ontbrandt in het diepste onzer ziel, en zulk vuur doet allen aardschen kommer verdampen.

In alle christene landen, in elk christelijk huisgezin wordt de heugelijke geboortedag des Heilands gevierd, al verschilt dan ook de wijze van feestviering volgens godsdienst, nationaliteit en stand.

In België is de Kersmis meer bepaaldelijk een Kerkfeest, ofschoon ook een dag aan familiebezoeken en heilwenschen gewijd, terwijl in de groote steden het Kersmaal der Duitschers en Engelschen van lieverlede in zwang komt. In deze beide landen draagt de Kersmis meer het karakter van een familiefeest, dat van in de geringste woning, - in een hutteken, zoo klein als het schilderachtige huisken van ons winterlandschap, - tot in het prachtige paleis van den machtigen vorst gevierd wordt.

Treffend is de gewoonte der Noorwegers, waarover wij in het Kersnummer van den vorigen jaargang reeds eenige regels mededeelden, om ook de huisdieren door het toesteken van een lekker beetje in de vreugde van den heiligen dag te doen medestemmen. Zelfs voor de vogels op het veld wordt met Kersdag door de Noorwegers eene goedgevulde schoof buitengezet, opdat zij zich aan het smakelijke koorn te goed mogen doen en in de algemeene vreugde deelen.

Overal is Kersmis een feest vol reinen, kinderlijken zin, zalige herinneringen en dichterlijk gevoel.

Meer dan ooit zij de heerlijke dag dit heden voor al onze lezers.

Aan allen een zaligen Kersmis!

De kersboom.

Met groote inspanning richtte de kleine twaalfjarige Willem zich in zijn bed overeind en glimlachte flauw tegen zijne moeder, die hem haar ochtendkus kwam brengen.

'Hebt gij goed geslapen, mama?'

'Ja, lieveling, en gij?'

'Zoo nu en dan een weinig.'

'Weet gij wel dat het gauw Kersmis is, Wim?'

'Sinds acht dagen denk ik bijna aan niets anders,' antwoordde de kleine zieke, met de krullen van zijne moeder spelende. 'Gij zult een Kersboom voor mij maken, niet waar, moederlief?'

'Wel zeker, engel!'

'En gij zult al de kleine arme kinderen uit de buurt verzoeken en Jan uitsturen, om er veel, heel veel hier te halen, zoo veel als hij er maar kan vinden?'

'Ik zal alles doen wat gij wilt, lieveling.'

'Het zal een groote, heel groote boom moeten zijn,' ging Willem met vuur voort; 'want ge moet er van alles aanhangen: allerlei speelgoed, warme kleeren, koek, suiker, van alles. Moeder-lief, denkt ge dat ik nog zoo lang zal leven?'

Bij die vraag smolt het hart der ongelukkige moeder, dat arme geprangde hart, in tranen weg. Snikkend sloot mevrouw Duars het zoo bleeke, uitgeteerde kind in hare armen, dat de dood reeds met zijne schaduwen bedekte, en zij, de moeder, reeds sinds maanden aan den dood betwistte.

Er was een tijd geweest dat de kleine lieve Willem krachtig en sterk was, dat hij het thans zoo stille huis van zijn vroolijk gejuich en zijne dartele spelen deed weergalmen. Er was een tijd geweest, dat mevrouw Duars benijd werd door alle moeders, zoo schoon, schrander en beminnelijk was haar Willem. Helaas! helaas! wat was die tijd verre. Ach! zij had eene onwaarheid gezegd de arme vrouw, toen zij zeide, dat zij geslapen had: de slaap vluchtte haar evenals het geluk. Vijf jaar geleden had zij haren echtgenoot verloren en in het volgende jaar twee harer drie kinderen grafwaarts zien dragen. En thans ging ook dit kind, haar laatste troost nog op aarde, haar ontvallen! Hoe kon zij eenige rust genieten als zij bedacht dat haar kleine lieve Willem ging sterven? Tevergeefs had de moeder een beroep gedaan op de wetenschap: het kind nam met den dag af, door eene ongeneeslijke ziekte ten grave gesleept, en wat het moederlijke hart nog het meeste verscheurde en folterde, was dat hij, de teerbeminde knaap, den dood voelde komen.

'Vergeef mij, moeder-lief,' lispelde hij, zijne moeder ziende weenen. 'Ik wilde u niet bedroeven. Maar waarom zouden wij niet samen daarover spreken? Gij weet immers, dat ik niet voor altijd heenga, dat ik u met papa en mijne zusjes in den hemel zal wachten. Luister eens, lieve moeder, en schrei niet meer....'

Met eene schier bovenmenschelijke poging om hare droefheid te bedwingen, trachtte mevrouw Duars te glimlachen.

'Waarom uit gij zulke droevige gedachten, mijn jongen? Gij moet herstellen en leven, leven voor uwe moeder, lieveling!'

'Ach!' antwoordde de knaap ernstig, 'daar is geen denken meer aan, moederlief; waartoe dient het dus u zelve langer te misleiden? Indien gij wildet, zouden wij ons beiden tot de naderende scheiding voorbereiden; wij moeten doen zooals neef Henri en zijne moeder, toen hij naar de Indiën vertrok. Wie weet of hij ooit terugkeeren zal? En toch, hoe vol van droefheid hun hart ook was, toch spraken zij opgeruimd over een vertrek, hetwelk hen voor verscheidene jaren van elkander scheidde. Mama, ik ga naar God, dat is vrij wat beter dan naar de Indiën en ik zal u daarboven zoo liefhebben!'

Mevrouw Duars hield hare trillende lippen vast tegen het voorhoofd van haar zoontje gedrukt. Dat vroegrijpe verstand, die diepzinnige bemerkingen joegen haar vrees aan: Willem behoorde reeds niet meer tot de aarde....

'Ziet gij, mama,' ging Willem met warmte voort, 'God zal u vertroosten en gij zult inzien, dat het een geluk voor mij is zoo jong te sterven. Antje zegt dat er niets zoo schoon is als eene vlekkelooze ziel. Weet ge nog wel wat gij mij eens verteld hebt van eene koningin van Frankrijk, die tot haren zoon zeide: God weet hoe dierbaar gij mij zijt, maar ik zou u liever zien sterven dan schuldig weten aan eene enkele doodzonde. Welnu! lieve moeder, ik zal in den hemel niet zondigen en mijne ziel zal steeds vlekkeloos blijven voor den Heer!'

'Antje is uwe moeder niet, Wim, en zij spreekt u van dingen boven uwe jaren. Stel u gerust, lieve engel, en indien het God behaagt zult gij voor mijn geluk herstellen. Zonder u kan ik niet leven.'

Willem sloot de oogen en scheen na te denken. Mevrouw Duars schoof de gordijnen dicht en verliet de kamer. Voor de deur stond Antje, de voedster, de vurige christin, wier geloof den kleinen zieke sterkte en bemoedigde.

'Is hij wat beter?' vroeg zij.

'Beter!' zuchtte mevrouw Duars, 'beter, als gij zijn geest met allerlei akelige denkbeelden opvult en overspant, Antje! Inderdaad! ik zou u moeren verbieden zijn bed te naderen. Willems hoofd is vervuld met de gedachte aan den dood. Mijn God! ik klaag niet meer, maar deze kelk is al te bitter, dat offer al te zwaar!'

Antje boog zich naar hare meesteres.

'Ik ben het niet, die het kind zoo doet spreken!' betuigde zij fluisterende; 'ik zou den laatsten druppel bloed uit mijne aderen geven om hem de gezondheid te doen herkrijgen. Ik geloof dat de engelen hem bezoeken....'

De beide vrouwen weenden; mevrouw Duars drukte Antje met innigheid de hand.

'Mijne goede, trouwe Antje, ik lijd zoozeer dat ik ten laatste mij zelve nog zal beschuldigen. Gij moet Willem opvroolijken, hem verstrooien, hem zin in het leven doen krijgen. Heere, Heere! indien Gij het kind tot U roept, neem dan ook de moeder tot U; Willem is mij dierbaarder dan het licht mijner oogen, zonder hem kan ik niet leven!'

'Antje!' riep de zieke.

'Hier ben ik, jongeheer,' antwoordde de voed ster haastig.

'Gij hebt geschreid, Antje. Foei! dat is niet schoon van u.'

'Hebt gij dorst, mijn engel?'

'Nu niet, Antje. Kom, ga daar eens vlak bij mij zitten. Gij zult mama helpen om den Kersboom op te sieren, niet waar? Denkt gij dat ik tot Kersmis zal blijven leven?'

'Hebt gij die vraag ook aan uwe moeder gedaan, Wim?' vroeg de voedster gejaagd.

'Wel ja, Antje.'

'O! gij hebt daar zeer verkeerd aan gehandeld, jongeheer. Men mag zijne moeder nooit doen schreien. De goede God kan u de gezondheid hergeven, wanneer het Hem behaagt.'

'Ik zal niet meer gezond worden, Antje.'

De knaap zegde dit op zulk een overtuigden toon dat de voedster huiverde.

'Daar ik toch niet meer herstellen zal, geloof ik niet, dat ik er kwaad aan doe mijne lieve moeder daarop voor te bereiden,' zuchtte de kleine lijder. 'Ik weet immers, dat alles haar met mij zal ontvallen! Maar ik heb een plan. O! ik wil het zelfs niet eens aan mijne goede Antje toevertrouwen; maar, och lieve, pas mij goed op tot aan Kersmis, opdat ik nog eenmaal den schoonen boom aanschouwe, met zijne lichtjes,

feestgeschenken en versnaperingen, en vooral de vroolijke kinderen. Er zijn kinderen, die zelfs geen cent per dag te verteren hebben; het is bijna niet te gelooven. Hun engelbewaarder moet wel medelijden met hen hebben en nog meer met degenen, die geene moeder hebben. Antje, als ik een broertje had, zou mama zich spoediger troosten, niet waar?'

'Men troost zich niet over het verlies van een kind,' mompelde Antje. 'Maar foei, wat doet gij mij zeggen, mijn lieve! Denk liever aan uw herstel, wat ik u bidden mag. Als de Lente wederkeert, zult gij sterker zijn; dan zullen wij weer evenals verleden jaar in den tuin witte rozen gaan plukken voor het verjaarfeest van uwe mama.'

'Antje, gij weet dat uwe woorden mij niet misleiden kunnen. Ik zal geene rozen meer plukken.... Ziet ge, Antje, men leert veel als men ziek is. Sinds ik zoo zelden mijn bed verlaat hoor ik stemmen, die ik te voren nooit gehoord had; ik zie.... kon ik u slechts beschrijven wat ik zie.... Er zijn ergens hovingen, schooner dan de onze, Antje, en bloemen, waarbij onze witte roozen vuil en reukeloos zijn....'

De oogen van het kind bleven strak gericht op een hoekje van den blauwen hemel, dien

men door het raam zag; een glans van verrukking lag op zijn vermagerd aangezichtje, en zijn uitgeteerd lichaam richtte zich half overeind als door eene geheimzinnige macht aangetrokken. Antje viel op de knieën, vouwde de handen en bad.........................

Het was daags voor Kersmis. Sinds den vroegen morgend was mevrouw Duars druk in de weer om de noodige bevelen te geven, daarbij kwam zij telkens naar Willem zien en verwijderde zich slechts noode uit de kamer.

De Kersboom was in de groote benedenzaal geplaatst. Om aan de laatste gril (was het wel eene gril?) van haar zoontje te gehoorzamen, had de arme moeder dien reusachtigen boom met de grootste zorgvuldigheid zelve opgesierd. Ach! hoevele tranen waren er op de groene twijgen gedruppeld! Hoe dikwijls had de troostelooze moeder niet tot zich zelve gezegd:

'Willem zal den Kersnacht niet beleven!'

De dokter, die den knaap behandelde, stond voor niets in.

Maar de Kersavond was gekomen en Willem scheen minder afgemat. Toen ontwaakte eene dwaze hoop in de ziel der bedroefde moeder.

'Zoodra alles gereed is, moet men mij aankleeden en zal ik naar beneden gaan,' had het kind gezegd. Mevrouw Duars en Antje wisselden een bezorgden blik.

'Welnu, mama?'

'De keerskens worden aangestoken, lieveling.'

'Kleed mij aan, Antje. Neen, gij, mama, als het u belieft....'

Met de oogen vol tranen kleedde mevrouw Duars den armen lijder warm aan, krulde zijne fraaie blonde haren en toen het toilet geëindigd was, sprak het knaapje:

'Ik wil loopen, mama, laat mij u onder den arm vasthouden.'

Zij durfde niet weerstreven; zij zegde bij zich zelve, dat er misschien een mirakel ging geschieden.

'Kom aan deze zijde, Antje; ik zal ook op u steunen!' gebood Willem.

Zij gingen de trappen af, de bijna machtelooze, kleine beenen gleden over de tapijten.

Een glans van genoegen verhelderde het bleeke gelaat van den zieke, toen hij den Kersboom zag met zijne tallooze lichtjes, zijne vruchten, zijne koeken, zijne linten, zijne menigvuldige schatten. Hij wilde om den wonderschoonen boom heenloopen en liet zich vervolgens in een leuningstoel aan de zijde zijner moeder nederzetten. Antje ging de deuren openen en de schaar der genoodigden drong de ruime zaal binnen. Jan had zijne opdracht trouw vervuld; al de arme kinderen uit de wijk waren daar vereenigd.

Willem verslond ze als het ware met de oogen. Zijne moeder zag alleen hem; Antje vergeleek bij zich zelve de frissche wangen van die behoeftige kinderen bij de doodsbleeke, ingevallen kaken van Willem en hare oogen vulden zich met tranen.

'Alles wordt nu aan hen rondgedeeld, niet waar, mama?'

'Wilt gij zelf de uitdeeling doen, lieveling? Ik zal u elk voorwerp laten brengen.'

'Is er een lekker maal bereid, moeder-lief?'

'Ja, Wil.'

'Welnu! laat hen dan eerst gaan eten.'

Antje bleef bij den kleinen zieke. Deze sloot de oogen als om wat uit te rusten.

'Antje, het is mijn laatste Kersfeest,' sprak hij na verloop van een kwartier uurs met een engelachtigen glimlach. 'Laat ons God bedanken dat Hij mij tot op dezen

dag heeft laten leven. Antje, ik zou hen gaarne aan tafel zien zitten; roep Jan hier, die kan mij dragen.'

Jan nam die lichte vracht eerbiedig op zijn arm; Willem sloeg zijne zwakke armen om den hals van den goeden bediende, die met hem rondom de tafel ging. Mevrouw Duars verbeeldde zich dat God haar haren zoon liet behouden.

Willem zag de kinderen een voor een scherp aan; zijn ernstig oog ondervroeg die voor hem vreemde gelaatstrekken, en hij mompelde daarbij binnensmonds woorden, die niemand verstond.

'Breng mij nu naar de zaal terug, Jan,' fluisterde hij met matte stem.

'Zijt gij vermoeid, lieveling?' vroeg mevrouw Duars.

'Kus mij, moeder-lief, en ga niet meer van mij weg. Ik wil uwe hand in de mijne voelen, Antje zal de Kersgeschenken wel aangeven; wilt gij?'

Mevrouw Duars, zooeven nog vol hoop, voelde haar hart samenkrimpen.

'Herinnert gij u nog, mama, den eersten Kersboom, dien gij voor mij gereed gemaakt hebt?' sprak Willem met zijne uitgemergelde handjes het voorhoofd zijner moeder streelende, die over hem heengebogen zat. 'O, wat herinner ik mij dat alles goed! Er hing een klein geweer, allerlei lekkers en speelgoed en zooveel andere dingen nog aan, die ik nog allemaal duidelijk voor mij zie....'

'Kan ik de kinderen binnen laten komen?' kwam Antje vragen.

'Ja, Antje, en spoed u,' antwoordde Willem.

Het uitdeden der Kersgeschenken ging vlug van de hand. Willem glimlachte tegen allen. Kreten van blijdschap, met moeite door den eerbied bedwongen, uitroepen van bewondering lieten zich onder de vroolijke drom der genoodigden hooren. Antje vreesde dat het rumoer den zieke te veel mocht vermoeien; telkens boog zij zich bezorgd, ongerust over hem heen, bijna even ontroerd als mevrouw Duars zelve.

'Vrees niet, Antje, God schenkt mij de noodige kracht,' zeide Willem, die dien avond in zijn blik, in zijne spraak iets ongewoons, iets ik weet niet wat hemelsch en ideaals had, dat zijne schoone oogen deed stralen.

'Ik wil hunne namen weten,' sprak hij, terwijl hij zijne moeder teeder de hand drukte.

De blijde stoet, voor wien zooveel heerlijkheid eene nieuwe wereld scheen te openen, trok met zijne geschenken beladen den jeugdigen zieke voorbij. Door een zonderling toeval was er slechts één Willem onder al die onterfden der fortuin. De zieke luisterde zonder bijzondere belangstelling te laten blijken naar die opnoeming van namen; toen hij den naam 'Willem' hoorde, sprak hij met blijkbare tevredenheid:

'Eindelijk! Laat hem hier blijven!'

Welke bedoeling had hij daarmede?

Het begon laat te worden; men zond de genoodigde kinderen naar huis. Mevrouw Duars had de adressen der ouders opgeschreven (vele dier ongelukkigen hadden er geene meer): er bleef niemand anders in de groote zaal achter dan de moeder, haar zoontje, en de andere Willem, een schoone blonde knaap, dien de zieke met oogen vol tranen aanzag.

'Wilt gij naar uwe kamer gaan, lieveling?' vroeg mevrouw Duars.

'Ja, mama.'

Antje nam den knaap, dien zij gewiegd had, in hare armen. Helaas! wat viel het der voedster gemakkelijk dat tengere schepsel op te nemen; het uitgeteerde lichaam was zoo licht als eene veer!

'Ga mede, Willem?' verzocht de zieke.

Het arme kind gehoorzaamde.

Toen de zieke weer op die lijdenssponde lag uitgestrekt, waar zoovele gedachten zijne jeugdige ziel bewogen hadden, fluisterde hij Antje toe:

‘Ga den pastoor halen!’

‘Moederlief,’ sprak hij op smeekenden toon, ‘zult gij den moed bezitten mij tot het laatste oogenblik bij te staan. Ik gevoel dat de dood nabij is.... Gij zult niet alleen blijven, moeder, ziehier een ander kind, dat God u geeft en ik u verzoek voor mij lief te hebben, ziehier een anderen Willem, dien gij zult liefkoozen, terwijl gij aan uw eerstgeborene denkt.’

Mevrouw Duars drukte den tot dusverre van liefde verstoken wees aan haar hart en zuchtte snikkende:

‘Almachtige God, geef mij sterkte!’

De stervende wees haar op het kruis en den hemel.

Besefte hij, op het punt tot een beter leven over te gaan, in dien verheven stond het nietige van alles wat vergankelijk is? Het is te denken, want een zoete glimlach speelde om zijnen mond.

‘Het is voor weinige dagen, voor weinige dagen slechts, moederlief,’ sprak hij vertroostende, ‘en die kleine Willem zal een goede zoon voor u zijn.’

De priester verscheen met het Allerheiligste. Antje stak de kaarsen aan op het altaartje, dat tegenover het ledikant opgeslagen was. Sinds Willem zijne eerste heilige Communie op zijn bed had gedaan, had hij verzocht dat het altaar van dien grooten dag niet afgebroken zou worden. Verzonken in hare droefheid vond mevrouw Duars nochtans in haar geloof sterkte genoeg om op de liturgische gebeden te antwoorden, en door haar ondersteund ontving de stervende de laatste H. Teerspijze.

Kort daarna opende Willem zijne groote, van een bovennatuurlijken glans schitterende oogen en keerde hij zich naar zijne moeder:

‘Gij zult hem liefhebben, mama?’

‘Ik beloof het u, mijn engel.’

‘Heb dank, heb dank!.... O! wat is dat schoon! Moeder, luister.... hoort gij wel dat heerlijke gezang....’

Het hoofd van den stervende zonk voorover: zijne vlekkelooze ziel was opgestegen voor den troon des Almachtigen om hare stem te gaan paren aan den jubelzang der hemelsche koren: *Gloria in Excelsis Deo! Et in terra pax hominibus bonae voluntatis!*’

Beelden en gedachten van Jean Paul.

De zedelijkheid en welvaart van een volk is als het licht, dat in stilte brandt, maar uitwaait bij stormwind; doch de dwaasheden der menschen zijn dwaallichten, die in regen en storm slechts te vroolijker huppelen en dansen.

***

De dwingelanden trachten het gevoel voor hunne verdrukking door nog zwaarder druk te verstompen en tranen door nieuwe tranen te doen vergeten. Maar de tranen der volkeren vallen als de droppels in dropsteenholen; zij vloeien te zamen, versteenen eindelijk en rijzen tot zuilen omhoog, die weerstand blijven bieden

***

Ach, hoe weinig helpt het menige schoone vrouwelijke ziel dat zij een echte parel is, zoo vlekkeloos en rein, zoo wit en zacht glanzend, als deze ziel met een onechte parel dit gemeen heeft, dat zij in warmte smelt.

Buiten de wereld.
Naar het Engelsch, van Miss Thackeray.
(*Vervolg.*)

II.

De dames kwamen zeer laat thuis en gingen terstond naar hare kamers om zich voor het middagmaal gereed te maken. Horatia, die zich met zenuwachtigen haast gekleed had en veel te overspannen was om stil te kunnen zitten, liep in haar wit kleed de zijkamer op en neer, en zocht de woorden en den moed bijeen te verzamelen, die noodig waren om te vertellen wat gebeurd was.

De dienstboden kwamen binnen om de kamer op te knappen, de kussens en stoelen recht te zetten, den haard aan te vegen en het vuur op te stoken. De Dumbletons waren kouwelijk en hadden bijna het geheele jaar door vuur in den haard. De dienstboden vertrokken, een helder vlammend vuur, gemakkelijke meubels netjes op hunne plaats geschikt, lampen met groene kappen en pas uitgekomen nieuwsbladen

DE AANBIDDING DER HERDERS, NAAR E. ZIMMERMAN.

op de tafel achterlatende. Zonder de rusteloos heen en weder loopende Horatia zou de kamer er zeer gezellig en huiselijk hebben uitgezien. Zij gaf ternauwernood acht op den heer Dumbleton, den heer des huizes, die stil binnenkwam en zich in een grooten stoel liet neervallen, waar hij de heen en weer zwevende gedaante gade sloeg. Dat aanhoudend komen en gaan hinderde hem. Hij was een vriendelijke, schrandere, teruggetrokken jonge man, met een knap voorkomen. In den regel zweeg hij, doch hij gaf antwoord wanneer men tot hem sprak. Eene enkele maal sprak hij ook uit eigen beweging.

Dezen avond sprak hij, zeggende: ‘Wat scheelt er aan, Horatia? Waar loopt gij zoo over te denken?’ en plotseling bleef Horatia staan, keerde zich om en keek hem eenige oogenblikken zonder spreken aan. Een uur geleden was zij het met zich zelve eens geweest, en nu deinsde zij weer aarzelend terug en dacht of het toch niet beter zou zijn op haar besluit terug te komen dan het mede te deelen, het scheen zulk eene zware taak. Doch hier bood zich een uitweg aan: Henry Dumbleton was goedhartig, misschien zou hij haar willen helpen; in alle geval kon hij haar raden. Zij staakte hare wandeling, en bleef recht en onbeweeglijk in haar wit kleed met gebogen hoofd staan. ‘Gij kunt mij helpen,’ zeide zij eindelijk opziende; ‘ik tracht voor eene enkele maal voor mij zelve tot een besluit te komen, en ik weet niet hoe ik dat doen moet.’

‘Gij verrast mij - weet gij waarlijk zelve niet wat gij wilt?’ zeide Dumbleton glimlachend.

‘Zeg mij,’ vroeg Horatia plotseling, ‘zoudt gij eene vrouw bespottelijk vinden die - veronderstel dat gij eene vrouw van over de dertig waart, Henry?’

‘Ik zou daar niet voor uitkomen,’ zegde Dumbleton.

‘Henry, luister naar mij,’ zeide Horatia, ‘Stel u iemand voor, wier beste levensjaren voorbij zijn, die geen vast te huis heeft, die sedert jaar en dag den zegen en het voorrecht gemist heeft van veel achting of liefde te ondervinden. Meen niet dat ik ongevoelig ben - tante Car is de goedheid zelve geweest - ik zal haar altijd, altijd dankbaar zijn; maar -’

‘Al de dankbaarheid der wereld zou mij niet kunnen bewegen met haar onder een dak te wonen, indien gij dat bedoelt,’ zeide Dumbleton.

‘O, Henry,’ zeide Horatia, zich vlak voor hem plaatsend; ‘zoudt gij het heel slecht van mij vinden als, als, - kan i e t s eene *mésaillance* zijn voor eene vrouw in mijne omstandigheden?’ Tranen kwamen in hare oogen terwijl zij sprak, en Dumbleton zag dat hare handen beefden; en ik houd het er voor, dat hij evenveel om deze dwaze reden als ter wille van eenige andere die zij hem kon opgeven, besloot, haar uit den brand te helpen indien het hem mogelijk was.

‘Wie is het?’ vroeg hij, wel een weinig bezorgd hoe het antwoord luiden zou.

Het antwoord kwam, en blozend en er uitziende alsof zij weer twintig was, zeide Horatia ‘Dokter Rich.’

‘Dus kwam hij dáárvoor?’ zegde Henry, groote oogen opzettend.

‘Houdt gij niet van hem?’ smeekte Horatia. ‘Ik houd Rich voor een besten kerel,’ zeide Dumbleton aarzelend. ‘Ik geloof niet dat het verstandig van hem is. Gij zult een nieuw blaadje moeten omslaan, Ratia, en uwe handen uit de mouwen moeten steken, en al zulke soort van dingen; maar daar zijt gij zeker op voorbereid?’

‘Houdt gij van hem?’ zeide Horatia. ‘O, Henry, wat zijt gij toch vriendelijk! Ik had niet durven denken dat iemand mij zoo geduldig zou aanhooren.’ Werkelijk was Horatia een weinig verrast dat Henry de ongelijkheid van het huwelijk niet sterker

deed uitkomen. Voor haar, die op de grenzen der groote wereld was opgevoed, scheen het onderscheid grooter dan het werkelijk was. In hare eigene oogen was zij op het punt eene heldendaad te verrichten; zij had eenigszins een gevoel alsof zij eene prinses was, die van haren troon nederdaalde; dat haar besluit zeer te haren voordeele sprak; dat de gunst die zij betoonde, ongehoord was; dat de dankbaarheid van dokter Rich minstens geëvenredigd moest zijn aan hare nederbuigende goedheid....

En hier moet ik bekennen dat dokter Rich de volle waarheid sprak, toen hij zeide dat verschil van maatschappelijke positie voor hem niet veel beteekende. Horatia zelve had hij met bewonderende teederheid lief; dat zij de nicht eener barones was en een paar Hoogwelgeboren neven had, was hem tamelijk onverschillig; misschien zou hij er anders over gedacht hebben, indien hij meer in de wereld verkeerd had. Zooals het nu was dacht hij bijna niet over de zaak. Op dit oogenblik was hij dicht bij huis; hij reed door eene duistere laan, aan weerskanten tusschen donkergroene boomen ingesloten, terwijl de sterren boven zijn hoofd begonnen te glinsteren en dunne wolkjes door het luchtruim werden voortgedreven. De wind stak op en boog de takken, doch de dokter zag of hoorde niets onder het voortrijden, terwijl hij met de innigste teederheid dacht aan de bevallige, schoone vrouw, voor wie hij in den tempel van zijn eerlijk hart een altaar had opgericht. Hij beminde haar om haar zelfs wil, niet ter wille van haren kring. Hij zou haar uit de armoedigste hut getrouwd hebben, indien het toeval had gewild dat zij daar geboren was; terwijl zij, vrees ik, hem meer nam om wat hij haar te geven had, dan om wat hij was. Zij verlangde met hem te trouwen, niet omdat hij rechtschapen, teeder en verstandig was; niet omdat zij hoopte hem gelukkig te maken en eene trouwe gade voor hem te zijn - maar omdat zij meende dat hij haar gelukkig zou maken. Zij was op weg om alles voor hem op te offeren, doch voorwaar indien zij al iets opofferde dan was het om haar zelfs wil en omdat het leven haar verveelde.

Lady Whiston en hare dochter kwamen beneden op het oogenblik dat het middagmaal werd aangediend. De heer Dumbleton bood zijne schoonmoeder den arm aan, de beide anderen volgden. De eettafel verblindde hen een oogenblik door haar licht, haar glinsterend zilver en hare bloemen, doch weldra waren hunne oogen daaraan gewoon en namen zij plaats. Lady Whiston was eene rimpelige, zeer levendige oude dame; mevrouw Dumbleton een vriendelijk, gezet vrouwtje, dat lachte en praatte en haar moeders onafgebroken woordenstroom beantwoordde. Zooals gewoonlijk sneed de heer Dumbleton voor en nam weinig deel aan het gesprek. Horatia had moeite zich aan hare gedachten te onttrekken en acht te geven op hetgeen om haar voorviel. Waarom wordt altijd van ons gevergd dat wij ons aan onze gedachten onttrekken en praten over dingen die ons niet aangaan?

'Ik ben doodmoe,' zeide lady Whiston. 'Henri, gij weet boe weinig sterk ik ben. Van morgen reed ik naar de stad. Twee uur achtereen deed ik boodschappen, dronk koffie bij de Beauvilles, waar ik Jane Beverley ontmoette... Henry, gij moet volstrekt lady Jane te logeeren vragen.'

De heer Dumbleton zette een alles behalve vriendelijk gezicht en mevrouw Dumbleton haastte zich aan het gesprek eene andere wending te geven door te zeggen:

'En wat hebt gij wel den geheelen dag uitgevoerd, Ratia?'

Horatia keek op haar bord, de heer Dumbleton keek naar Horatia.

'Is dokter Rich er weer geweest?' vroeg lady Whiston.

'Ja,' zeide Horatia.

‘Die menschen zijn waarlijk onuitstaanbaar,’ riep de oude dame uit. ‘Ik hoop, Horatia, dat gij hem duidelijk hebt doen verstaan dat wij heengaan en zijne hulp niet langer noodig hebben. Wie weet wat hij al niet in rekening brengen zal.’

Horatia's blos werd ieder oogenblik donkerder; Henry Dumbleton had hoe langer hoe meer plezier en zoo ging het onbeduidend gesprek, doch dat op dit oogenblik over geen ongelukkiger onderwerp loopen kon, voort. Alsof het noodlot er mede gemoeid was, zoo doken de dokters bij elk gerecht en van onder elk deksel op. Dokter Rich en de heer Caton, zijn associé, werden bij het rundvleesch opnieuw voorgediend, ge volgd door al de geneesheeren uit Londen. Eindelijk, met het nagerecht, verscheen eene lange reeks van afschuwelijke kwalen, waardoor verschillende dames van aanzienlijke geboorte waren aangetast. Horatia hoorde niets van dat alles, zij zat als in een droom, slechts luisterend wanneer er over dokter Rich gesproken werd. Was het waarlijk zoo over haar beschikt? Wachtte haar die nieuwe, onbekende wereld? Was zij reeds eene vreemdelinge, gedoemd om heen te gaan en hen allen te verlaten en het onbekende leven te leiden dat hij haar had aangeboden? Het scheen even onwezenlijk, even duister als de nacht die haar omhulde. Toen de dames van tafel opstonden, volgde ook Horatia. Doch in strijd met zijne gewoonte stond Dumbleton eveneens op, en fluisterde haar, toen zij hem voorbij ging, in het oor: ‘Ik zal het mylady mededeelen.’

Met een kloppend hart bleef dus Horatia in de vestibule en ging voor de glazen deur naar het donkere landschap en de betrokken, onstuimige lucht kijken. Het had geregend, doch hier en daar brak het blauw weer door de wolken; de wassende maan kwam bleek en flauw achter de boomen op, als een sluier kronkelde de nevel door de lucht, zachte koeltjes streelden de velden, het gras, de bloemen. Aan het gewelf der vestibule hing eene brandende lamp. Het geleek een soort van tempel, en Horatia in hare witte kleeding had voor eene priesteres kunnen doorgaan, die uit de wolken haar lot trachtte te lezen - haar lot, dat anderen toch eigenlijk bezig waren naar hun eigen zin te schikken en te regelen: want van de canapé in de zijkamer, veroordeelde haar lady Whiston, ontstemd, verwonderd, verontwaardigd, om tot het einde harer dagen met haar tegenwoordig leven voort te gaan. Uit een armstoel was de heer Dumbleton, zacht maar zeker, bezig haar aan den dokter uit te huwelijken. Mevrouw Dumbleton koos beurtelings partij voor hare moeder en haren echtgenoot, en Horatia zelf, voor wie verreweg het meest op het spel stond, keek naar de maan en de wolken. Eindelijk stond de heer Dumbleton geeuwend op en slenterde de kamer uit. Hij kwam in de vestibule met de lamp, de bloemen en de in 't wit gekleede vrouw, die naar de lucht stond te staren. Zij schrikte toen hij haar riep.

‘Ik heb eene boodschap naar de statie,’ zeide hij. ‘De man kan een briefje meenemen, indien gij den armen Rich uit de onzekerheid mocht willen helpen. Pen en inkt zijn in mijne kamer.’ Onder het spreken stak hij eene sigaar op, ging naar buiten en bleef op den natten dorpel onder de poort staan. En Horatia, zij deed wat hij gezegd had, en ging naar zijne studeerkamer. Er brandde licht, want Dumbleton zat daar 's avonds dikwijls. Zij ging aan zijne schrijftafel zitten, nam langzaam eene pen op, verborg een oogenblik het gelaat in hare handen en schreef toen, bijna zonder de woorden te zien, die hare pen vormde:

> ‘Gij moet mij het ongenoegen mijner tante helpen dragen. Ik heb besloten
> tot u te komen - ik weet dat ik op u rekenen kan.
> Horatia.’

Zij vouwde het papier dicht en verzegelde het en ging toen de kamer uit met den brief in de hand. Dumbleton, die nog buiten met een zijner bedienden stond te praten, nam hem aan zonder iets te vragen. Hij knikte slechts even ‘Dank u’ en stelde hem aan den man ter hand, zeggende: ‘Gij moet dit in 't voorbijgaan bij den dokter afgeven, en terugkomende hooren of er ook antwoord op is.’

Toen wist Horatia dat de teerling geworpen was, en zij haar lot met eigen hand had geteekend en bezegeld.

(*Wordt vervolgd.*)

Levensregelen.
(*Vervolg.*)

De volwassene lescht zijn dorst met bier of wijn. Jammer, dat hij hierbij vaak de gulden middelmaat niet weet te houden. Bij hem wordt de bevrediging van zijn dorst niet zelden tot een hartstocht; hij wordt verslaafd aan den drank. Nog ellendiger zijn zij, die hun onverzadelijken dorst met zoogenaamde sterke dranken trachten te stillen. Bij hen schijnt het lichaam wel in een Danaïden-vat veranderd te zijn, dat altijd opneemt en altijd weder loost. Maar met dit onderscheid, dat het levende vat in zijn samenstel zoo verandert, dat het voor elk ander doel ongeschikt wordt. De zuiper van professie kent slechts één genot, één levensdoel: drinken en nogmaals drinken, totdat hij even gevoel- en gedachteloos als zijn houten evenbeeld daar neerligt, om, als de roes voorbij is, opnieuw zich vol te drinken - en ten laatste ineen te zakken!

Zie die wezenlooze gestalten met holle oogen en opgezwollen wangen, die uit roodkoper schijnen gemaakt, waartusschen een neus versierd met robijnen van verdacht allooi. Hun adem is verpestend, hunne stem rauw, hunne spraak stamelend, hun gang waggelend, hunne bewegingen onzeker. Het zijn wezens beneden het peil van het redelooze dier gedaald; schandvlekken der maatschappij. Welk eene naamlooze ellende brengen zij teweeg. Zij verwoesten met enkel hun eigen lichaam en levensgeluk, maar ook dat van hunne omgeving: van vrouw en kinderen, ja, van opvolgende geslachten.

En toch is een hartige dronk van het edele druivensap of van het schuimende gerstenbrouwsel een der beste lafenissen voor den dorstige. Onze goedgebouwde, levenslustige en energieke voorvaderen, die daaraan, onder vroolijken kout, hunnen dorst leschten, strekken daarvan ten bewijze. De poëzie kroonde den wijn- en biergod met de kransen van wingerten hopplant. Hunne bekers fluisterden geheimzinnige oden van betooverend zingenot.

Kom, hospes! reik het glas mij toe,
  Dat glas, zoo rein en klaar!
Wat duister is, in nevel ligt,
  Wordt ras mij openbaar.

Zoo zingt de wijn- en liefdedronken Perzische dichter Dschani en giet daarmede in gloeiende zangen de openbaringen van den tooverdrank in het gemoed zijner lezers!

De dappere drinkers, die den wijn om des wijns wille dronken, zijn verdwenen. Slechts drie soorten van dorstigen zijn nog aan te treffen: de treurende, de gedachtenlooze en de gezellige.

De mensch is een *gezellig* wezen. Daarom is ook de gemeenschappelijke dronk de eenig goede, de *gezellige drinker* de eenig roem volle.

Waarlijk opgewekt door het zorgverdrijvend druivennat wordt slechts de gezellige drinker, die, onder zijne vrienden, aan zijn gastvrijen disch de flesch laat rondgaan.

Als ge 's avonds dien gezelligen drinker ontmoet, dan vindt ge hem 's winters bij den haard, 's zomers in zijn tuintje de geurige bloemen verzorgend. Vermoeid van den last des daags noodigt hij een poosje met hem te keuvelen; maar plotseling gaat hem een licht op: - wat mocht hem zoo snel uit zijn gemakkelijken zorgstoel doen rijzen? Waarom haalt hij licht en tast naar een sleutel in zijn lessenaar? Waarom laat hij u alleen, om ijlings de trappen te zoeken? Geheimzinnige handeling! - Welnu,

het raadsel is spoedig opgelost. De gastheer heeft ‘spreekwater’ gehaald uit zijn kelder, en met het vergenoegdste gelaat van de wereld zet hij flesch en glazen voor u neder, met een veelbeteekenenden blik u wijzende op het etiquet: Rhijnwijn ‘1868.’ Zie dat is de echte *gezellige* drinker! Het puikje van zijn kelder, het edelste druivenbloed van Duitschen bodem kan hij niet in de eenzaamheid genieten. In het welbehagen van den vriend moet zich het zijne kunnen spiegelen, des anderen vreugde moet eigen vreugde verhoogen. Dan eerst is hij zeker, dat hij zijn dag en avond goed besteed heeft.

De *treurige drinkers* zijn in hunne droefheid nog treffender dan Bendeman's treurende Joden. Niet met hulpeloozen weemoed hangen zij hun speeltuig aan den wilg en wringen zich de handen, maar verwerven zich uit eigen kracht een bondgenoot, om zich weer op te heffen uit hunne verdooving tot eene daad. Het zijn gulden woorden, die elke treurende ter harte moet nemen, welke Schiller in zijn ‘Overwinningsfeest’ den ouden drinker Nestor in den mond legt en waarmede hij den met loof bekransten beker aan de weenende Hekuba reikt:

Drinkt, - wilt met dat vocht u laven,
En vergeet de diepe smart,
Heilzaam voor 't beproefde hart,
Wondervol zijn Bacchus gaven
Want zoolang de levensbron
Aan der lippen rand blijft wellen,
Zinkt de smart in Lethe's vloed,
En vermag niet u te kwellen.

De *gedachtenlooze drinkers* vormen het verachtelijk geslacht der drinkers uit gewoonte. Die dagelijks drinkt heeft geen smaak meer. De gewoonte is als een beslagen bril: hij belet de omgeving duidelijk te onderscheiden en het eigen standpunt te begrijpen. Gewoonte en traagheid zijn de geestelijke gistingzwammen, die tot rotting aanleiding geven; slechts afwisseling en werkzaamheid houden ons frisch, gezond en werk vatbaar. - Die dagelijks drinkt, behoeft dagelijks meer en komt vaak dagelijks of minstens wekelijks er toe om zich te bedrinken - dat is, zich beneden het dier te verlagen, want dit mist verstand, doch de mensch, die zich opzettelijk van zijn verstand berooft, is toch werkelijk nog minder waard! Die het edelste op aarde derft, is te beklagen. Die echter het edelste goed van den mensch wegwerpt, hem wacht geen ander loon dan verachting. Dat gevoelen de drinkers van professie ook en zonderen zich daarom voor hun stil genot van de wereld af.

Zie hen daar, in de eenzaamheid knorrend op zich zelven, hun glas ledigen. Zoo groeit de dorst van den drinker uit gewoonte als eene lawine en sleurt zijn beter ik met zich in den afgrond. Dag aan dag ontvangt de waard hem met een vriendelijk lachje; dag aan dag zinkt de ongelukkige gast dieper in de armen van dronkaards-waanzin, waardoor slechts het bewijs wordt geleverd, dat hij nog een weinig verstand te verliezen heeft.

Doch misschien hebben wij onrecht. Wellicht ging het hem als Byron's Sheridan: ‘wat misdaad schijnt, is vaak slechts leed, dat diep uit den boezem welt.’ Mogelijk was de gedachtenlooze drinker slechts ziek en werd hij hierdoor een zuiper.

Deze opeenvolging van oorzaak en uitwerking is helaas, reeds meer dan eens voorgekomen. De *dorstigheid* (polydipsia) is eene vreeselijke ziekte of een verschijnsel van eene ziekte, waarbij de afscheiding der nieren suiker bevat. Wie weet, of de ongelukkige drinker niet door deze oorzaak een slaaf van den drank geworden is? Dan heeft hij meer aanspraak op ons medelijden, dan op onze verachting.

(*Wordt voortgezet.*)

Het huis van den Beurtschipper.
(Vervolg.)

Janssen reikte Linga de hand met de woorden: ‘Wees gegroet, zustertje!’ daar hij wist, dat zij dat vriendelijke verkleinwoordje gaarne hoorde.

Zij antwoordde echter niets, maar zag hem slechts vluchtig met een kwaadaardig oog aan, eer zij volgens hare gewoonte voor het vuur nederhurkte.

‘Nu, wat moet dat beteekenen?’ vroeg de beurtschipper, nog steeds vriendelijk. ‘Waarom geeft gij mij taal noch antwoord?’

‘Wat wilt gij weten, kapitein?’ Hare stem klonk dof, maar haar oog rustte thans op hem uittartend en onheilspellend fonkelend.

‘Vraagt gij dat nog?.... Ik wil weten waarom gij den terugkeerenden heer des huizes niet blijde komt verwelkomen; weten waarom gij mij zoo stuursch bejegent.’

‘Ik weet niet, waarom ik mij verheugen zou.’

‘Weet gij dat niet - wanneer hij, die met broederlijke trouw voor u zorgt, na langere afwezigheid terugkeert?... Linga, Linga, geef mij geene reden om te gelooven dat gij geen goed hart bezit.’

‘Ik bezit het hart mijner moeder.’ Zij knorde dit met knarsende tanden, terwijl zij strak in de vlammen staarde.

‘Ik heb het niet gekend; want hoe dikwijls ik ook bij haar kwam, zij heeft mij nooit een woord toegesproken, of mij met een goed oog aangezien.’

‘Dat kon zij niet; gij waart de zoon van de door haar verfoeide vrouw.’

‘Dat was mijne schuld niet. En gij, Linga, hebt het mij ook nooit aangerekend.’

‘Neen; ik was u dankbaar en had u lief.’

‘Waarom, zuster?’

‘Daarom, daarom.... omdat gij mij nooit verloochendet, omdat gij voor haar, die een ander om haren haat, in uwe plaats verachtelijk van zich zou gestooten hebben, tot aan haren laatsten ademtocht gezorgd hebt - en dewijl gij mij, arme, domme meid in uw huis opnaamt en mij alles gaaft wat ik tot een rustig en onbezorgd leven noodig heb.’

‘En zorg ik tegenwoordig minder gaarne en goed voor u dan vroeger?’

‘Neen.’

‘En Kunegonde, mijne lieve vrouw, was zij en is zij niet steeds zusterlijk tegen u?’

‘Zij was het, ja, zij zou het nog willen zijn; maar zij vreest mij thans.’

‘Zonder reden! daar ben ik zeker van, Linga.’

‘Niet zonder reden!’ riep de Mulattin met eene schrikwekkende uitdrukking in het leelijke, dreigende gelaat. ‘Heur zal ik geen haar krenken - haar, mijne meesteres, uwe vrouw! Zij was zoo goed, zoo vriendelijk. Slechts eenmaal heeft zij mij een bevel gegeven, onverbiddelijk, streng. Ik wil het haar vergeven, maar niet aan de adder, die zij aan hare borst verwarmt.’

‘Linga - bedenk van wie gij spreekt.’

‘Meent gij dat ik niets wist? Van de blanke slang, die gij in haar nest gelegd hebt, van het gebroed der zonde, van de vrucht uwer misdadige ontrouw.’

‘Als gij gelooft wat gij zegt,’ sprak de kapitein op gestrengen toon, ‘verkeert gij in eene grove en zondige dwaling. Wanneer gaf ik u het recht te denken, dat ik mijne zoo innig geliefde vrouw op de schandelijkste wijze zou hebben misleid.’

‘Zij denkt het niet,’ antwoordde de Mulattin met een hoonenden grijnslach; ‘want zij is even onnoozel als schrander. In de geleerde boeken weet zij bescheid; maar in de kronkelwegen der wereld is de dochter der Maleische duizendmaal ervarener dan zij.’

‘Des te erger voor u,’ sprak de kapitein ernstig. ‘Maar ik zweer u bij alles wat u en mij heilig is: Ilda is mijn kind niet.

‘Er zijn ook valsche eeden,’ mompelde Linga.

‘Ik doe er geen!’ riep de kapitein, terwijl zijne tot dusverre betoonde kalmte plotseling in groote gestrengheid overging. ‘Er moet een einde aan de zaak komen. Hoor mij aan! - Ilda is de dochter van een bloedverwant

van mij en hare stervende moeder heeft haar aan mijne hoede toevertrouwd. De afkomst en de opvoeding van den vader mijner pleegdochter staan ver boven de mijne; hare moeder was eene voorname dame. Wij hebben het kind eene met haren stand overeenkomende opvoeding gegeven en het is derhalve billijk en verstandig, als wij vorderen, dat zij zoo behandeld worde als het haar reeds als de dochter van Kunegonde toekwam.'

'Ware zij de dochter uwer vrouw, zoo zou ik haar met blijdschap als mijne jonge meesteres beschouwen Gelijk de zaken nu staan heb ik daar geen trek in.'

'Dat is uwe zaak, handel naar u goeddunkt,' sprak de kapitein opstaande. Zonder zijn toon in het geringste te verzachten ging hij aldus voort: 'Ik geef u intusschen in overweging, dat van den dag af waarop gij Ilda niet als eene volwassene jonge dame behandelt, ik u niet meer als verwante huisgenoote, maar als eene afhankelijke dienstmeid zal beschouwen; en in hetzelfde uur, waarin gij mijne pleegdochter slechts het geringste leed toevoegt, al zij het ook slechts door een speldeprik, verlaat gij dit huis om in een der Hollandsche armhuizen opgenomen te worden. Gij hebt er in uwe kindsheid kennis mede gemaakt; gij kent hun kost en regel en verafschuwt ze.'

Met langzame, zware schreden verliet de kapitein de keuken: zich aan de deur omkeerende, waarschuwde hij met diepen ernst: 'Gij weet, dat ik woord houd!'

Linga wentelde zich op den grond, niet in de krommingen van lichamelijk lijden, maar met de trekkingen van een gebonden tot woede getergd dier. Hare verwrongen trekken, hare schuimende lippen en het woeste fonkelen harer oogen stemden geheel met hare akelige lichaams-verwringingenovereen. Geruimen tijd duurde het eer hare onzinnige woede bedaarde en haar gelaat weder eene menschelijke uitdrukking herkreeg. Daarop hernam zij hare geliefkoosde houding; maar zij zat niet rustig, doch met vast over de knieën ineengeklemde handen met nog steeds somber vlammende oogen hijgende borst en van tijd tot tijd zich herhalende krampachtige trekkingen, in het vuur te staren.

Eindelijk morde zij: 'Woord houden!.... Ja hij zal woord houden! Ik ken hem.... Maar zij is toch zijn broed. Kan men een vreemd kind zoo lief hebben? - Neen!.... Maar zij die vrouw - het is toch niet het hare en toch bemint zij het als eene eigene dochter. Zij bemint onbewust den vader in haar.... Ja, zoo is het!' voegde zij er met eene soort van bevrediging bij, als voelde zij zich door de oplossing van een moeielijk raadsel gerust gesteld. 'Geen haar zou ik haar krenken, met geene speld hare blanke huid kwetsen! - Goed, Cornelis Janssen, ik gehoorzaam u. Maar gij vergeet, dat er nog andere middelen bestaan om zich te wreken, dan vergift en dolk. Of houdt gij de Mulattin voor zoo onnoozel die aan te wenden? Uw vader zou haar in dat opzicht niet vertrouwd hebben. Die was in den Oost geweest; daar kent men Maleische list. Gij zijt nooit verder dan de Hollandsche duinen geweest. - Arme kapitein!'

DE KERSSCHOOF IN NOORWEGEN.

VI.
Twee kooplië.

De rustige loop van het huiselijke leven werd in de woning van den kapitein voor het oogenblik niet verder gestoord. Linga had haren wrok, ten minste schijnbaar, opgegeven en hare vroegere half vertrouwelijke, half onderworpen manieren weder aangenomen. Hare bezigheden, waarbij Doortje en Ilda haar, gelijk dat reeds sinds eenigen tijd geschiedde, vriendelijk ondersteunden, verrichtte zij op hare gewone manier. De kapitein richtte zich voor de drie weken, waarin hij te huis blijven wilde - want Paschen was ophanden - zeer gemakkelijk in. Zijne vrouw en dochter deden alles wat in haar vermogen was om hem het verblijf bij de zijnen aangenaam te maken. Het eenige, wat juffrouw Doortje bij hare stille waarnemingen als eene verandering in het gedrag harer huisgenooten meende te kunnen vaststellen, was de zoo mogelijk grootere liefde, die de ouders aan hun kind bewezen en Ilda's warme, teedere dankbaarheid voor elken blijk van goedheid en zorgvuldigheid.

Bijwijlen kwam het Doortje ook voor, als voedde Linga nog steeds een geheimen wrok tegen hare jonge meesteres en als gevoelde zij, zoo dikwerf zij dien door een barsch woord of een toornigen oogslag verraden had, eene levendige vrees, dat de heer des huizes hare ongepaste handelwijze gewaar zou worden. Jufvrouw Doortje zou echter, al ware zij zelfs van de gegrondheid harer bemerking overtuigd geweest, daaraan geen groot gewicht gehecht hebben; zij sprak er dan ook tegen niemand een woord van.

Op zekeren zonnigen morgen stond de kapitein van het ontbijt op met de vraag: ‘Hebben de dames vandaag ook veel te doen?’

‘Hoe bedoelt gij dat, Cornelis? Zoudt gij iets voor u gedaan willen hebben?’ luidde de wedervraag van zijne vrouw.

‘Dat niet, Gonde. Maar ik heb met Johan Saldern iets te bespreken en ga daarom naar Holzhaufen. Daar het nu zulk een schoone morgend is, meende ik, dat het voor Ilda eene uitspanning zou zijn mij met jufvrouw Schmitz tot aan de Drie Boomen te vergezellen. Daar konden zij wachten tot ik terugkom, wat niet te lang zou aanloopen.’

‘Mogen wij, mama?’ vraagde Ilda met een smeekenden blik.

‘Wel zeker, kind. Linga en ik zullen wel voor het middagmaal zorgen. Van middag naaien wij dan alle drie zeer vlijtig, terwijl papa aan zijn lessenaar arbeidt, of ons wat voorleest als hij tijd heeft.’

De kapitein ondervond telkens een zeker gevoel van gestreelde eigenliefde, als zijne vrouw iets deed of zegde, waarin naar zijne meening eene waardeering van zijne geesteshoedanigheden lag. Zij vleide soms deze onschuldige zwakheid met de liefdevolle bedoe ling haren bescheiden echtgenoot zoowel in zijne eigene oogen als in die van anderen te verheffen. En gewoonlijk gelukte zij hierin. Hij richte zich dan ook ditmaal in het volle besef zijner eigenwaarde op en sprak: ‘Ziet gij, kleine, mama weet alles altijd zoo goed te schikken, dat het waarlijk een genoegen is met haar iets te overleggen. - Nu echter voorwaarts, opdat wij weer tijdig hier zijn.’

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 22]

Onze gravures.

Nieuwjaar.

Gegroet, 1887!

De klok slaat voor het laatst in 1886 haar middernachtsuur.

Voor eeuwig is dit oude jaar verzwonden en het nieuwe breekt aan.

De beide wijzers der uurplaat staan op hetzelfde getal XII. Zij geven het ondeelbare tijdspunt aan, dat het oude jaar scheidt van het nieuwe en toch tevens beide vereenigt, zooals op onze teekening ouderdom en kindsheid elkaar de hand reiken.

De bejaarde moeder aan de wieg van het sluimerende kind - 't is het beeld van het oude jaar, dat peinzend in zich zelve keert en in blijde verwachting op zijn pasgeboren opvolger nederblikt, onbewust wat er uit het nog slapende wicht zal groeien, maar toch vol hoop in de toekomst.

Want zoo akelig kan in den oudejaarsnacht de storm niet huilen om den toren, zoo bar kan de sneeuwjacht niet woeden en zoo fel kunnen koude en gebrek niet nijpen, of het nieuwe jaar verschijnt ons toch altoos in een straalkrans van heilspellend licht, met bloemen omkranst en met het woord ‘heil!’ op zijne banier.

Gegroet dus, 1887!

Verwezenlijk voor onze lezers al de wenschen, die wij hun toesturen.

Die wenschen zijn gemeend: het zinnebeeld der verkleefdheid en der trouwhartigheid biedt ze hun aan.

Met oogen, die van vreugde schitteren, reikt Medor onzen nieuwjaarsgroet over; want hij weet dat zijn fraaien briefomslag voor elke onzer lezers juist de wenschen bevat, die dezen het liefst zijn.

Gegroet, 1887!

Wees voor ons allen gelijk aan de bloem op Medor's nieuwjaarsbrief: eene roos zonder doornen.

De socialistische vrouwenbetooging te Brussel.

Het jaar 1886 is niet zooals zijn voorganger een tijdperk van voorspoed en vrede geweest voor België.

In 1885 vierde geheel ons vaderland met Antwerpen de eerste Belgische Wereldtentoonstelling: dit luisterrijke feest van eensgezindheid, vooruitgang en welvaart.

In het afgeloopen jaar beleefde handel en nijverheid hier zooals elders eene krisis, die door betreurenswaardige onlusten gekenmerkt werd.

Nooit woedden in België de werkstakingen zoo veelvuldig en met zulke hevigheid als in 1886.

Plunderingen, brand, verwoesting en gewelddadigheden van allerlei aard, oproer en aanval tegen wet en gezag zullen dit jaar eene treurige vermaardheid geven.

Streng en onverbiddelijk werden de woelingen beteugeld: menig verdwaalde viel met een doodenden kogel in het lichaam, terwijl meer andere nog voor het gerecht over hun vergrijp te verantwoorden hadden.

De vonnissen waren, zooals de rust van den lande het vergde: ongenadig.

Toen eerst, als men de rij der gesneuvelden en die der veroordeelden overzag, sloeg de bangheid om het hart.

Op den baldadigen overmoed volgde de vrees, op den schrik het medelijden, op het mededoogen de genadekreet. Vooral de verwanten der veroordeelden, thans meestal zooveel in nijpende armoede gedompelde moeders, vrouwen en kinderen, hieven luide jammerkreten aan.

Erbarming! klonk het ten allen kant; maar zelfs in dit smeeken lieten de kwalijkgezinden nog hunne verbolgenheid doorschemeren.

Door de socialisten werd eene theatrale vrouwenbetooging ingericht om de genade der veroordeelde oproermakers eerder af te vergen dan af te smeeken.

Den 9^{en} November ll. kwamen, gelijk men weet, in de Zuiderstatie te Brussel een duizendtal in rouw gekleede vrouwen aan, waaronder zich de moeders bevonden van Oscar Falleur en Xavier Schmidt, de bekende aanstokers van den opstand. De trein werd door eene opeengepakte menigte onder de kreten van 'Leve de amnistie!' ontvangen, en onmiddellijk zette de stoet zich in beweging naar het stadhuis, waar de burgemeester Buls den vrouwen te woord stond.

Om de ondernomene zaak niet te laten bederven had de algemeene arbeiderspartij echter daags te voren al de Brusselsche werkmansvereenigingen uitdrukkelijk aangemaand, geene medebetoogingen te houden, zoodat alles kalm afliep. Overigens was het reeds beslist dat het genadeverzoek der vrouwen in hoofdzaak zou ingewilligd worden. Op denzelfden dag toch, dat zij haar adres aanboden, zeide onze koning in zijne troonrede ter opening der Kamers het volgende:

'Diep betreurenswaardige feiten, zelfs als men de overdrijving, waarmee zij zijn voorgesteld, er af rekent, hebben in de mijndistricten van Luik en Charleroi plaats gehad. Maar de verantwoordelijkheid daarvan komt neer op hen, die ze door misdadige ophitsingen hebben uitgelokt, en thans, mijne heeren, nu het gerecht gesproken heeft, heb ik gemeend mij goedertieren te mogen toonen tegenover het grootste gedeelte dezer ongelukkige misleiden.'

De toespeling betreffende de 'misdadige ophitsingen' sloeg rechtstreeks op Falleur en Schmidt, zoodat voor hen geene genade was te hopen. Reeds den volgenden dag werden zij dan ook naar het tuchthuis te Leuven gezonden om er hunne straf te ondergaan. Maar te gelijker tijd had de koning de besluiten geteekend, waarbij driehonderd vijftig veroordeelden geheel, en driehonderd anderen gedeeltelijk de straf werd kwijtgescholden.

Of deze koninklijke grootmoedigheid eerder dan de onbelemmerde gestrengheid der wet het beoogde doel bereiken zal, moet de toekomst uitwijzen.

De vischteelt in het kasteel van Orval.

Het kasteel van Orval, nabij Florenville, dat eens tot zomerverblijf verstrekte aan de familie van Napoleon III, is onlangs hersteld en nieuwerwetscher gemaakt. Het is gelegen te midden der Ardennen, in de nabuurschap van de puinen der beroemde abdij van Orval. Deze abdij werd gesticht door de Benedictijnen van Trier, in 1100 ging zij over aan de Augustijner-monniken derzelfde stad en in 1120 aan de Bernardijnen. Ten jare 1760 werd zij vervangen door het heerlijke gebouw, dat de Republikeinen in 1793 tot den grond verwoestten. De overgroote uitgestrektheid, die door de puinen bedekt wordt, toont voldoende aan hoe prachtig en grootsch deze

abdij geweest is, welke overigens als een juweel van bouwkunde bekend stond. Thans blijft er niets meer van over dan eenige belangwekkende brokstukken, waaronder de kerk van O.L.V. van Orval het voornaamste is.

De tegenwoordige eigenaar dezer ruïnen is de majoor Turner, die zich niet alleen beijvert om de puinen zoo veel mogelijk in hunnen schilderachtigen staat te bewaren, maar die met een bijzonder welgelukken de overblijfselen der abdij heeft weten in te richten tot eene uitgestrekte vischkweekerij. De kanalen, vijvers en sluizen der oude monniken worden tot dit doel gebezigd alsof zij er wezenlijk voor aangelegd geweest waren. De uitbroeiing der vischeieren geschiedt in zinken bakken, welke in de verschillende wateringen der kweekerij geplaatst zijn. Niet minder dan twee millioen eieren worden alleen in den bijzondersten vijver uitgebroeid. Dit water draagt den naam der prinses Mathilda, naar een volksverhaal, dat vermeldt hoe deze vorstin, tijdens haar verblijf in de abdij, eens bij ongeluk haren ring in dien vijver vallen liet, waarop zich aanstonds een visch aan de oppervlakte vertoonde, die het kostbare voorwerp in den bek hield en aan de eigenares terugbezorgde.

Is het erg te betwijfelen dat zich heden nog zulke *galante* visschen in de vijvers der oude abdij van Orval ophouden, des te zekerder is het dat er waterbewoners van de lekkerste en kloekste soort in opgroeien. Elke vischsoort heeft in het water haar afgesloten vak, dat door een traliewerk gevormd wordt. IJzeren vlechtwerken beletten insgelijks den watervogels in de kweekerij hunnen buit op te doen. Eene der teekeningen verbeeldt een soort van onderstroomden kelder. Dit water dient tot verblijf aan de wijfjes visschen, gedurende den legtijd. Deze keldering is ook een overschot der abdij en was waarschijnlijk vroeger de onderkerk der kapel. De schoonheid van de geheele inrichting bestaat in hare eenvoudigheid en in hare doelmatigheid voor de vischteelt. Te midden dezer schilderachtige en zoo zeldzame als hoogst nuttige omgeving bevindt zich het schoone kasteel van den bestuurder, majoor Turner, die allen lof en dank verdient voor de waarlijk schrandere wijze, waarop hij zijne belangwekkende inrichting heeft tot stand gebracht en beheert.

Kersnachtverhaal.

't Was Kersnacht.

De klokken luidden blijmoedig op al de kerktorens der stad, om de armen en de rijken uit den slaap te wekken en ter kerke te roepen, terwijl de beiaard met zijne ‘steenen borst en longen van metaal,’ het oud Kersliedje door de hemelruimte deed galmen:

> Adesto fideles!
> Op Christnen! juichend opgestaan!
> Gezwind naar Bethlehem gegaan!
> Der Englen Koning is geboren!
> Komt, bidden wij hem aan.
> Komt, aan!
> Venite adoremus!

En rijken en armen, gehoorzaam aan den roep der klokken, gingen met ingetogen gemoed naar de kerk; doch onderwege, in den geest met de beiaardklanken door het luchtruim zwevende, knielden zij reeds neder voor het Kribbeken in 't stalleken van Bethlehem.

En zoo in gedachte met Bethlehem en 't Kindje Jezus bezig, treden de geloovigen achtereenvolgens de kerk binnen.

‘Eene aalmoes als 't u belieft, in den naam van 't Kindje Jezus!’

Deze smeekende vraag werd gedaan bij den ingang der kerk door eenen man van armoedig voorkomen, vergezeld van eene even armoedige vrouw, die een kindje dicht aan haren boezem hield gesloten om het tegen de koude te beschermen. Want deze Kersnacht was wellicht de koudste nacht van heel dien uitermate strengen winter.

De persoon, tot wien de bede werd gericht, was warm in eenen weelderigen pelsenfrak gewikkeld.

Hij was dus een rijke heer; doch een goede, een meedoogende rijke. Zijne voetstappen waren dagelijks gekenmerkt door goede werken en edele daden.

Sedert het afsterven zijner deugdzame echtgenoote had de kinderlooze man de behoeftigen tot zijn kroost gekozen en aan deze zijne innigste vaderliefde toegewijd.

In hem vond de kreupele zijnen steun, de blinde de vergoeding van het gemis zijner oogen, en het weeskind tevens het verloren vader- en moederharte; zooals de H. Schrift getuigt: ‘hij was de voet der lammen, het oog der blinden, hij heette vader der armen!

Zijn bezoek van elken morgen naar het huis Gods, deed hij gewoonlijk te voet, om des te zekerder en te ongemerkter hetzelve door eenige aalmoes te kunnen heiligen.

Ook kwam hij gelijk de eenvoudige geloovigen te voet naar den Kersnacht met de zoete hoop, het Kindje Jezus niet slechts in de kerk, maar ook wel langs den dik besneeuwden weg in den persoon eens armen, door dubbele milddadighed te mogen vereeren.

'Eene aalmoes als 't u belieft, in den naam van het Kindje Jezus!'

Zoo hoort hij de stem van den armen man, die schijnt te beven van koude en gebrek.

Een goudstuk, dat hij den behoeftige liefdevol toereikt, was zijn onmiddellijk antwoord.

Edoch, op het gezicht der arme vrouw met het van koude rillende kindje aan den boezem, gevoelt hij eene diepe aandoening.

De stem zijns harten, die hem altijd zoo gewillig tot weldoen aanmaande, zegde hem thans als juichend:

'Vereer heden in dezen de Heilige Familie, 'die op den Grooten Kersnacht zoo zeer werd 'miskend door de inwoners van Bethlehem!'

Hij nadert wat dichter bij de arme lieden en ondervraagt hen, wie ze zijn en waar zij wonen.

Zij zijn vreemd in de stad en hebben er geene verblijfplaats.

Zij aanvaarden dan ook met groote dankbaarheid het aanbod, van na den Dienst den milddadigen weldoener naar zijne woning te volgen.

Gedurende de H. Mis proefde de goede rijke reeds in zijn gemoed het loon zijner goede daad.

Nooit had hij zoetere gewaarwordingen genoten.

Vooral op het oogenblik dat de aanbiddelijke Zoon Gods, onder de H. Consecratie op het altaar nederdaalde en geboren was in het schamele kleed der zoo nietige gedaanten van brood en wijn, vooral dan vloeide zijn hart over van gemoedsaandoening, terwijl eene zilveren kinderstem het Kersliedje uithaalde:

't Kindje Jezus werd geboren
Arm en nedrig in een stal,
Hij, de Vorst der Englenkoren!
Hij, de Schepper van 't heelal!
Luister ginds in 't groene dal
  De Englen wachte,
  Bij stillen nachte
Jublend in vreugdgeschal!
'Gode gloria! en vrede
Aan de menschen, die Hij mint!'
Zingen wij dien lofzang mede
Naast de krib van 't Godlijk Kind!

De arme herderkens die kwamen
Op het woord van 't Englenheer,
Vonden Kind en Moeder samen,
En aanbaden knielend neer
't Godlijk Kindje Jezus teer,
  Dat bij nachte
  Hun tegenlachte!
Keerden naar de kudde weer!
'Gode gloria! en vrede
Aan de menschen, die Hij mint!'

Zingen wij dien lofzang mede
Naast de krib van 't Godlijk Kind!

Gaan wij 't Kindje Jezus zoeken
Onder 't schaamle dak van riet,
Rillend in versleten doeken,
Die het wereldsch oog ontziet,
Koude lijdend en verdriet.
  Ach! misachte
  In dezen nachte
Het arme Kindje Jezus niet!
'Gode gloria! en vrede
Aan de menschen, die Hij mint!'
Zingen wij dien lofzang mede
Naast de krib van 't Godlijk Kind!

Na de Kersmis stond er voor de kerkdeur een prachtig rijtuig onzen milddadigen menschenvriend af te wachten.

Hij had wel moeten toestemmen in het dringend verzoek van zijn *ouwen trouwen* bediende, om zijn goeden Mijnheer na den Kersnachtdienst te mogen afhalen; en hij was er thans over verblijd.

Met minzaamheid dwong hij zijne beschermelingen, ondanks hun herhaald verschooning vragen, om plaats in zijn rijtuig te nemen.

De paarden schenen hunne vracht met voorliefde te voeren, en vlogen over de baan.

Eenige stonden later bevond zich ons arm drietal in de warme zalen eener rijke woning, waar de gulhartigste der gastheeren hen behandelde als zijne welkomste genoodigden.

'Goede heer,' zegden zij, toen zij na smakelijk geontbijt te hebben, gereed stonden om heen te gaan, 'goede heer, wat loon zullen wij, arme lieden, u geven?'

'Geen ander,' was het goedig antwoord, 'dan telkens in uwe behoeften tot mij te komen, en de belofte van toekomend jaar met Kersnacht hier zeker terug te komen.'

'Wij doen u die belofte,' zegde de arme vrouw met zoetluidende stem.

'De zegen des Heeren rust op dit huis;
En op allen, die het bewonen:'

Dit was de vaarwelgroet van het arme huisgezin.

Onze rijke heer was dien dag de gelukkigste der menschen. Hij gevoelde als met den vinger de waarheid van Jesus' woorden: 'Wat gij aan de minsten der mijnen zult gedaan hebben, hebt gij aan Mij zelve gedaan,' en het daaruit volgend besluit, dit bij in de personen van dit arm huisgezin de Heilige Familie had verwarmd en gevoed, deed zijn hart volstroomen van voldoening.

De vaarwelgroet der arme lieden was niet ijdel geweest.

Het jaar was in overvloedige zegeningen des Heeren voorbijgegaan.

En 't was weer Kersnacht.

Het sneeuwgewaad lag weder over de straten en de daken gespreid.

De sterren vonkelden weer helder aan den hemeltrans.

De klokken riepen weer van uit de torens.

De stem des beiaards hiet weer het opwekkend Kerslied aan.

En de heer met zijnen weelderigen pelsenfrak stapt weder, en reeds vroegtijdig, naar de kerk: aangedreven door de hoop van zijne beschermelingen ook weer bij de kerkdeur te ontmoeten.

Want, ja, hij had hen van geheel het jaar niet vergeten.

Hun bezoek had een geheimzinnigen indruk op hem gelaten; het bracht hem gedurig het bezoek der engelen aan Abraham in het geheugen; en hij treurde van verlangen om hen weder te zien.

Teleurgesteld in zijne hoop, staat hij voor de kerkdeur, en aarzelt of hij zal binnen gaan.

‘Wij zijn weer hier!’ zoo klinkt eene zoete stem, die hem schokt in al zijne leden.

Hij staart vruchteloos in 't ronde, hij ontwaart niemand rond hem.

Dan valt zijn oog op den beeldengroep der Heilige Familie, op welke de maan zoo helder glanst, dat zij van klaarheid schitteren, en met hemelsche liefde op hem schijnen neder te zien.

Hij ook stiert een vurigen liefdeblik op 't Kindje met Maria en Joseph, en gaat diep ontroerd het huis des Heeren binnen.

Doch eene gevoeligere zielsaandoening stond hem daar nog te wachten.

Op het oogenblik dat hij nedergeknield aan de Heilige Tafel, den dienaar Gods ziet naderen met het aanbiddelijk Brood der Engelen tusschen zijne vingeren, valt er schielijk een sluier voor zijne oogen, of liever de sluier verdwijnt, en hij ziet den armen man en de arme vrouw van verleden jaar, maar nu stralend van glorie en schoonheid, die hem het Kindje Jezus in de armen leggen!

‘Heere, zend nu uwen dienaar henen in ‘vrede naar uw woord!’ zóó bidt hij met den grijzen Simeon te midden zijner geestverrukking.

Zijn gebed is verhoord.

Een uur later is hij in zijne slaapkamer, omringd van den priester, den geneesheer en zijn getrouwen bediende.

De doodstrijd is zoet. De zielsverrukking duurt altijd voort Hij ziet immer Maria en Joseph. Hij houdt altijd het Kindje Jezus in zijne armen gesloten. Hij verhaalt het aan degenen, die rond hem zijn: niet in ijlhoofdige gejaagdheid, maar in kalme en hemelsche aandoening.

Zoo stierf hij op Kersnacht, of neen zoo werd hij, die op Kersnacht de H. Familie liefde vol naar de warme zalen zijner gastvrije woning voerde, ook liefdevol op Kersnacht door de H. Familie de zalen der gelukzalige Eeuwigheid binnengeleid!

Met het Kindje Jezus aan den boezem gedrukt ontsliep hij waarlijk in den zoen des Heeren!

De milddadige man had bij tijds de noodige schikkingen over zijne fortuin genomen.

Zijn trouwe knecht, die algemeene erfgenaam was, kende zijne inzichten, en zijn aangenomen kroost, de behoeftigen, erfden eigentlijk alles.

Een jaar nadien las men in gouden letteren boven zijn prachtig huis ‘Godshuis,’ en die naam kwam inderdaad toe aan de woning, in welke de Godmensch onder den schijn van een arm kind had verbleven.

Alle dagen, maar vooral met den Kersnacht, stond er de breede deur wijd open voor de armen en behoeftigen, die hunnen milddadigen weldoener bleven gedenken en zijnen naam zegenen!

J. VERBEECK, PR.

Buiten de wereld.

Naar het Engelsch, van Miss Thackeray.
(*Vervolg.*)

III.

Het is uiterst moeilijk te bepalen waarin het eigenaardig onderscheid bestaat, zoo klein en toch zoo groot, tusschen een zeker aantal menschen, die in dezelfde plaats wonen, dezelfde taal spreken, dezelfde aandoeningen gevoelen. Daar zijn eerst, laat ons zeggen, de groote liê, waarvan een zeker aantal vormt wat men gewoon is de groote wereld te noemen. Dan, die in de wereld leven; dan die buiten de wereld leven, en eindelijk het volk. Dokter Rich en zijne zuster Roberta en de heer Caton, zijn associé, waren menschen, die buiten de wereld leefden en niet te min zeer gelukkig waren geweest. Horatia had in de wereld geleefd, al had zij slechts een zeer bescheiden plaatsje ingenomen, en zich daarin zeer ongelukkig gevoeld, doch er onbewust zekere manieren en gewoonten aangeleerd, die haar van Roberta onderscheidden en wier meerdere zij daardoor was geworden, voor zoover het uitwendige betrof. De dokter was een man van in de veertig. Hij was scheepsdokter geweest, hij had eene reis naar Indië gemaakt en terug, hij had vijftien jaren rondgezworven, hij was een of twee malen aan den rand des grafs geweest (de laatste maal was, toen hij bijna aan de kinderziekte bezweek eer Roberta bij hem kwam wonen - zeker iemand, wien zij niet zoo dankbaar was als zij wel zijn mocht, had hem toen met trouwe zorg verpleegd). Als jaren en ondervinding, als omgang met menschen van alle standen, van wilden zonder kleeren af, tot groote heeren en dames in zijden gewaad toe; als een goed hart, een goed verstand, en eene goede opvoeding niet in staat zijn na tweemaal twintig jaren iemand tot een fatsoenlijk man te maken, is het moeilijk te zeggen wat het wel is. De arme heer Caton had niet al deze voorrechten genoten - hij bezat niets dan zijn goed hart. Dien eigen morgen hadden de dokter en zijne zuster in den tuin een kleinen woordenstrijd gehad over de verdiensten van den jeugdigen geneesheer. Roberta hield van hem en kon hem niet uitstaan tegelijk. Zij had hem bijna lief wanneer hij weemoedig, stil, ingetrokken was; zij haatte hem bijna wanneer hij, meenende dat zij vriendelijker jegens hem gestemd was, vroolijk, vertrouwelijk, spraakzaam en aardig werd. Zelfs George moest tusschenbeide bejammeren dat Caton zulk eene luidruchtige minachting voor maatschappelijke vormen had.

Indien Berta gezegd had dat zij hem genegen was, zeer waarschijnlijk zou haar broeder die dwaasheid hebben afgekeurd en van meening

DE SOCIALISTISCHE VROUWENBETOOGING TE BRUSSEL.

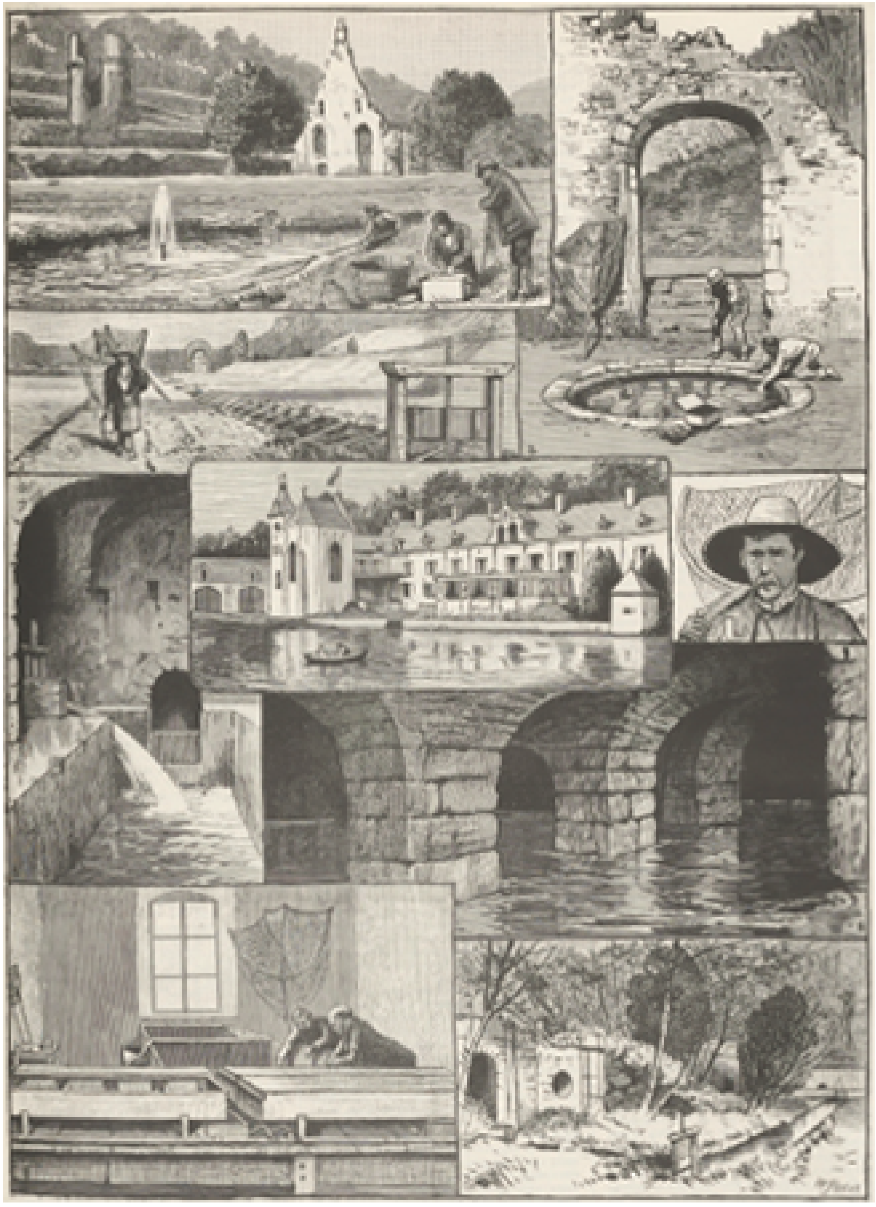

DE VICHTEELT IN HET KASTEEL VAN ORVAL, NABIJ FLORENVILLE.
1. Tijdelijk verblijf der mannetjes-visschen gedurende den rijtijd. In het verschiet, puinen van de kerk en van den toren. - 2. De Mathilda-fontein, met zinken kassen, waarin zich vischbroedsel bevindt. - 3. Kanaal door de oude monniken gegraven, met afscheidingen voor de verschillende soorten van visschen en eene bedekking van ijzeren vlechtwerk tegen de rooverijen der watervogels. - 4. Het kasteel van den bestuurder. - 5. Verblijfplaats der mannetjes-visschen, kort voor den paartijd. - 6. Oude onderkerk, thans ingericht tot vijver voor de wijfjes-visschen gedurende den broedseltijd. - 7. Verzamelplaats der uitgebroede visschen. - 8. Bijzondere bakken voor de uitbroeiing, in de woning van den algemeenen toezichter. - 9. Een der werklieden.

zijn geweest dat zij zich zelve vergooide; nu zij weinig om hem scheen te geven - het hoofd schudde, lachte, bloosde, niets te zeggen had als zij hem zag - had George, uit een zonderlingen geest van tegenspraak, slechts te meer met Caton op, naarmate dit met zijne zuster minder het geval was; noodigde hem bij zich aan huis, prees hem onophoudelijk en beweerde eindelijk dat Berta de groote dame wilde uithangen en eene domme gans was, daar zij een braaf en achtenswaardig man niet wist te waardeeren, wanneer zij er een tegenkwam.

'Ik mag eene domme gans zijn, George; gij weet dat ik geene groote dame wil zijn - ik heb een hekel aan groote dames,' zeide Berta, voor wie dit een pijnlijk onderwerp was.

Het ontbijt was juist afgeloopen op den morgen van dezen gedenkwaardigen dag; de dokter deed een wandelingsken in den tuin met zijn dagblad en zijne sigaar en Berta liep naast hem met een mandje vol rozen in de hand. De tuin lag op een heuvel - een lange, smalle en wel wat verwaarloosde strook gronds, met gras, met rozenperken, met olmboomen, met geheel Londen en zijne koepeldaken en torens tot achtergrond. Daar lag de stad in de vallei en strekte zich verder en verder uit in den morgennevel. Lange rijen spoorwegbruggen en bogen, alleen staande kerktorens, kleine woningjes als nestjes tusschen de boomen verscholen, werkplaatsen vol leven en bedrijvigheid, velden, wegen en hovingen, schreeuwende kinderstemmen, loeiend vee, schapen, en gekakel van hanen en hennen - al dit leven lag tusschen des dokters rustigen hof en de groote, mistige stad. Eene groote stille stad geleek zij, zooals zij daar in de zachte stralen der ochtendzon lag te glinsteren; want haar geraas kwam niet ter oore van het tweetal, dat daar op den afgelegen heuveltop stond. Telkens klonk het schrille fluitje van een trein, die voorbij het landschap snelde en in een oogenblik uit het gezicht verloren was, niets achterlatend dan een weinig rook, kronkelend, dwarrelend, zich verspreidend, in het zonlicht blinkend, spoorloos verdwijnend. Eenige late rozen, overblijfsels van den zomer, verspreidden hare lieflijke geuren en bogen neer onder den last van groote dauwdroppels, de vogels in de boomen tjilpten en fladderden, en Berta in haar rozerood katoenen kleedje, frisch en slank en glimlachend, keek tot haars broeders gelaat op en zeide:

'Gij weet dat ik geene groote dame zijn wil - ik heb een hekel aan groote dames.'

Dokter George keek misnoegd en deed een trekje aan zijne sigaar.

'Zij hebben u nooit kwaad gedaan. Waarom zoudt gij een hekel hebben aan menschen waarvan gij niets af weet?' zeide haar broeder.

Roberta keek eenigszins verrast en gebelgd op; zij kon niet begrijpen hoe het mogelijk was, dat haar broeder op die manier spreken kon. 'Zij hebben mij nooit eenig *wezenlijk* kwaad gedaan,' zeide zij, op een toon die niet geheel natuurlijk was; 'doch zij hebben mij zeer onaangename oogenblikken doen doorbrengen.'

'Onzin, Berta-lief,' zeide George, zich haastig afwendende, 'dat was uwe schuld, niet de hare. Ik kan nu niet langer met u blijven praten; zorg in alle geval voor een goed middagmaal, want die arme Caton komt en behoeft nog geen honger te lijden, al zijt gij met vriendelijk jegens hem.' Met deze woorden stak hij het grasperk over naar de glazen deur, en Berta hoorde de voordeur toevallen toen hij wegreed, zijne bestemming te gemoet.

Roberta was eene geboren huishoudster, eene huiselijke vrouw - zij was vriendelijk en bedaard - zachtaardig en gelukkig - met weinig tevreden. Een kalme zomeravond, een vriendelijk woord van George, nu en dan een roman, eene vriendin om mede te

praten, af en toe een uitstapje naar Londen - ziedaar hare voornaamste genoegens. Hare zorgen bevonden zich in hare provisiekast, in de keuken, in de steken van haar naaiwerk, in de hutten der armen van den omtrek, en van tijd tot tijd, hoogstens eenmaal in een half jaar, wij moeten het bekennen, in de vreeselijke straf, op verzoek haars broeders ondergaan: het afleggen van een bezoek op Dumbleton House en soortgelijke kasteelen van menscheneters. Berta's gedachten hielden zich in den regel met allergenoegelijkste en zeer eenvoudige voorwerpen en zaken bezig. Zij had geene buitengewone gemoedservaringen; vlagen van ziekelijke ontevredenheid waren haar te eenenmale onbekend; te hunkeren naar hetgeen zij niet krijgen kon, zich een anderen werkkring te droomen dan dien eenvoudigen, welke haar deel was, hartstochtelijk zelfverwijt en verguizing, vaste voornemens even spoedig vergeten als opgevat - al deze dingen bestonden noch in de werkelijkheid noch in de verbeelding van het jonge meisje, dat zoo ijverig in haar klein gebied bezig was, terwijl Horatia elders zat te toornen en te zuchten en met zich zelve en haar wreed lot den draak stak.

Berta was niet knap. Zij was niet half zoo bekwaam als jufvrouw Berners; zij vervulde hare eenvoudige plichten eenvoudig en zonder veel zelfverloochening. Horatia deed niet altijd haren plicht, maar van tijd tot tijd volbracht zij wonderen in zake van zelfverwijt, kastijding, onthouding, veroordeeling, of wat het oogenblik meebracht.

Roberta's leven was een vreedzame voortgang van den eenen dag op den anderen. Hare schreden voerden haar over het grasperk, hielden haar bij elken rozenstruik staande, brachten haar naar haar geliefd zitje in het priëel, en dan weer naar huis, waar zij van de eene kamer naar de andere ging, om hier wat te schikken, ginds wat recht te zetten, overal orde in het leven te roepen.

Tegen zes uur had Berta de eettafel met een gedeelte harer rozen versierd, haar neteldoeksch kleedje aangetrokken, en een oog over de keuken laten gaan om te zien of alles in orde was. Vijf minuten over zeven kwam de heer Caton, en vond Berta met haar werk voor het venster zitten.

Naarmate de tijd verstreek kregen beiden den indruk dat George vreeselijk lang weg bleef. Caton zag er tegen op om te zeggen wat hij dacht, toen zij hem vertelde dat de dokter naar Dumbleton House was gegaan; zij vermoedde blijkbaar niets. Wat behoefde hij haar tegen het onvermijdelijke noodlot op te zetten? Niemand beter dan haar broeder zou het haar kunnen vertellen, indien er iets te vertellen viel.

Want dien morgen had Caton, door die geheimzinnige wetenschap van eens anders gevoelens, die ons allen eigen is, meer geweten dan Berta, of dokter Rich, of Horatia; intusschen had de dag zijn loop voortgezet, oorzaken hadden gevolgen gehad, de eene lotsbestemming had zich uit de andere ontwikkeld, de wereld wentelde zich voort in de haar toegewezen ruimte in het uitspansel, en na meer dan veertig jaren nutteloos over hare oppervlakte te hebben rondgezworven, reed dokter Rich op dien bewusten achtermiddag zooals gewoonlijk naar Dumbleton House, sloeg de laan in waar ter wederzijde de seringeboomen reeds hun loover lieten vallen, en vroeg of jufvrouw Berners thuis was?....

Toen een paar uur later de doffe hoefslag van een paard vernomen werd in de stille, reeds bijna duistere laan, die op des dokters huis uitliep, snelde zijne zuster, die meer dan genoeg had van het lange *tête-à-tête*, naar de deur om haar broeder te begroeten, terwijl de heer Caton haar meer op zijn gemak volgde. George was gejaagd, vermoeid en overspannen en de vriendelijke ontvangst maakte dus een weldadigen en verkwikkenden indruk op hem.

Want hier was zijn tehuis, dat zijne deuren wijd voor hem ontsloot, dacht hij, en tot hem scheen te zeggen: 'Treed binnen; hier hebt gij recht om in te gaan, recht om bemind te worden; vergeet uw angst, uwe spanning, stel uwe vrees voor dezen avond ter zijde. Welkom, welkom!' Dat alles zeide hem zijn tehuis, toen Berta hem kuste en Caton, zijn associé, uitriep:

'Zeg eens, George Rich, hoe moet dat? gij vraagt mij tegen zes uur ten eten en het is bijna acht uur eer gij thuis komt.'

'Ik - ik kon niet eerder: ik werd opgehouden,' zeide dokter Rich; 'laat opdienen, Berta.'

Eenige oogenblikken later namen ook zij plaats rondom eene tafel met rozen, kaarsen en overgaar lamsvleesch; met geene andere bediening dan die van Betty, die slechts nu en dan binnenkwam; het was een zwijgend maal, met verslagen eten en op een ongewoon laat uur, en toch was het gezellig en genoeglijk.

Zooals ik gezegd heb, waren na zonsondergang de purperen wolken grijs en van grijs zwart geworden, en de kronkelende nevel begon in regen over te gaan, die kletterend tegen de ramen woei. Berta kon haar avondwandelingje in den tuin niet maken en moest na het eten naar het donkere zitkamertje terug keeren, terwijl de heeren nog een glas wijn bleven drinken.

Zij kreeg haar naaiwerk en begon een langen zoom en terwijl zij daar over haar werk gebogen zat, rees de gedachte bij haar op, wanneer er toch eens een eind zou komen aan die zwijgende *tête à têtes* en lange zoomen. Zij hoorde het gegons der stemmen in de eetkamer; zij kon Georges zachte tonen van Catons schril geluid onderscheiden; zij vroeg zich af of het mogelijk was, dat eenmaal de schrille stem haar even dierbaar zou worden als de andere. Zij brak haar draad, en naaide - neen, nooit, nooit; niemand kon voor haar zijn wat haar broeder was - zij had immers niemand anders noodig? zij zou altijd voor hem leven.

Terwijl Berta nog zit te zoomen, gaat iemand in den regen het venster voorbij; er wordt gescheld, eene korte samenspraak volgt en Betty komt binnen met een brief, dien zij op de tafel legt. Berta, in bespiegelingen verdiept en verbaasd over zich zelve dat zij zoo dwaas kon zijn - dwaasheid en gevoel waren voor haar eensluidend - keert met geweld haar helder hoofdje van den droom, waarin zij zich onwillig verdiept heeft, af, en ontwaakt tot de werkelijkheid van het dagelijksch leven.

Het was tijd om thee te zetten, om haar werk op te vouwen. Zou zij in 't donker den weg naar de kast op het portaal kunnen vinden? Arme, kleine Roberta, hoe weinig vermoedde zij wat ophanden was, en op welke wijze zij den weg daarheen zou vinden. Want met een glimlach keek zij op, toen de deur openging, en George en Caton binnenkwamen.

Caton keek naar de tafel en naar den brief, die er op lag en kwam toen naar Berta toe, ging naast haar zitten, en begon haar te vertellen dat hij en haar broeder eene woordenwisseling gehad hadden; inmiddels nam George den brief op benevens eene kaars en ging de kamer uit.

Ongeveer vijf minuten verliepen, en toen hoorde Berta hem roepen - 'Roberta!' Zij snelde naar hem toe.

Hij stond in de boekenkamer met den brief rog in de hand; hij zag er vroolijk, opgetogen, vreemd, anders dan gewoonlijk uit. 'Berta,' zeide hij, 'er is iets dat mij zeer gelukkig heeft gemaakt,' en hij stak haar de hand toe.

Zij nam die aan, terwijl haar lief, belangstellend gelaat tot hem opkeek. 'Iemand heeft beloofd uwe zuster te worden, die gij om mijnentwille moet liefhebben,' ging

hij glimlachend voort. Hij zag niet dat Berta sidderde en beefde, toen zij met moeite uitbracht! ‘Wie is het, George?’

‘Gij kent haar, zuster lief. Gij hebt haar gezien bij mevrouw Dumbleton,’ ging de dokter voort. ‘Gij moet veel van haar houden en mij helpen haar gelukkig te maken.’

Berta liet zijne hand los, terwijl haar hart van schrik ineenkromp. Zij had eene schoone, voorname dame bij mevrouw Dumbleton gezien, tegenover welke zij zich zoo vreeselijk klein had gevoeld toen zij tot haar sprak; eene groote dame! - Had zij niet een hekel aan groote dames? - eene beroemde Londensche schoonheid. Wat was hij begonnen - welke dwaasheid had hij begaan? Weer klemde zij zich aan haar broeder vast, met hare armen om zijn hals.

‘O, ik hoop zoo dat gij gelukkig zult zijn!

O, ik hoop zoo dat zij u gelukkig zal maken! Waarom hebt gij 't mij niet verteld? Waarom hebt gij er geen woord van gezegd?'

'Eerst hedenmiddag kwam ik tot een besluit en heb ik met haar gesproken,' zeide haar broeder, haar zacht afwerend. 'Zooeven ontving ik haar antwoord.'

Nogmaals keek Berta tot hem op met hare liefhebbende, twijfelende oogen. Zij had een gevoel alsof het de laatste maal was en alsof Horatia's echtgenoot niet dezelfde man zou zijn als haar broeder George geweest was. En daarna ging zij zachtjes de kamer uit, met haar werk nog altijd bij zich, want zij gevoelde de tranen in hare oogen komen en wilde niet dat hij die zag. Zij ging den anderen kant om en begaf zich naar boven, en toen, den welbekenden donkeren gang overgaande, haalde zij den sleutel uit haren zak, opende de groote kastdeur en zette haar werk op de plank, waar de lavendel lag. Doch terwijl zij dit deed, overviel haar plotseling eene onbeschrijfelijke droefheid, en met een gesmoorden snik lei zij haar hoofd op de plank, in overstelpend gevoel van daar in de duisternis alleen te zijn met hare diepe, bittere smart. Weinig had zij gedacht toen zij beneden zat te naaien, op welke wijze het voor haar was weggelegd haar werk te bergen. Na dezen avond kon Roberta geen lavendel ruiken zonder aan duisternis en verdriet te denken. Het had nu opgehouden met regenen, en toen de wolken braken, kwam, bleek en koud, het schijnsel der maan den donkeren gang verlichten.

(*Wordt vervolgd.*)

Beelden en gedachten van Jean Paul.

Men zoude meenen dat na eene zondige eeuw, geene goede meer ontstaan kan, maar wel eene slechte. Het is echter anders; de menschheid gelijkt aan boomen, welke hoewel scheef naar den grond gebogen, toch hunne nieuwe takken hemelwaarts doen groeien, even als die der rechte stammen.

***

Ministers - vooral Fransche ministers - en keizers - vooral Fransche keizers - steken gaarne de vrijheid als kokarde op; verheft echter de vrijheid werkelijk hare stem, zoo gelijken zij den Duivel, die steeds met eene hanenveder versierd optreedt, maar niets echter zoozeer haat dan 's morgens het hanengekraai.

***

De kunst is wel is waar niet het brood, maar toch de wijn des levens. Haar te versmaden, onder voorwendsel van nuttig te zijn, is hetzelfde als met Domitiaan den wijnstok uit te roeten om den akkerbouw te bevorderen.

***

Meermalen zucht het tegenwoordige dat het de parelen moet opvisschen waarmede de toekomst zich versiert; is het echter zelf niet getooid geweest met de parelen van het verledene?

***

De fijnste en listigste bedoelingen der staatsmannen worden, tegen hun vermoeden, meestal terstond door het publiek doorzien; terwijl het verheven en edel doel van zeldzame vorsten het ongeluk heeft zelden begrepen, ja dikwijls zelfs met het tegendeel verwisseld te worden.

***

In den langdurigsten vrede spreekt de mensch niet zooveel onzin en onwaarheid als in den kortsten oorlog.

***

Een paard loopt zoo snel als een struisvogel, maar het eerste wordt door den ruiter gespoord, de laatste heeft aan zijne vleugels stekels, waarmede hij zich zelven spoort en steekt - en ik ben liever de vogel.

Het huis van den Beurtschipper.
(*Vervolg.*)

De plek, door den kapitein aangeduid als het doel der wandeling van de dames, die hem vergezelden, was eene van soort landtong, welke door eene korte, tamelijk sterke kromming der rivier gevormd werd. Zij was met drie prachtige oude linden beplant, onder welker lommer eene eenvoudige houten bank stond. De rijke houthandelaar, die een kwartieruurs stroomafwaarts woonde, had deze laten zetten, opdat het zijne vrouw bij eene langere wandeling niet aan eene rustplaats mocht ontbreken. Ilda had dit schoone, lommerrijke plaatsje te meer lief, omdat zij er weinig kwam, dewijl jufvrouw Doortje niet van verre wegen hield.

Op het oogenblik, dat de kapitein zich bij de Drie Boomen van zijne dames scheidde, zat de koopman, wien hij een bezoek toegedacht had, in gezelschap van zijn zoon Wolfgang Saldern op zijn kantoor. De oude heer was nog altijd een deftig man met eene gezonde kleur en vol, donker haar. Ondanks zijne krachtige gezondheid was de tijd natuurlijk ook voor hem niet spoorloos voorbijgegaan, sinds hij over achttien jaren met Kunegonde in hare kleine voorkamer voor het eerst gesproken had. Het trotsche in zijn voorkomen kwam sterker en onaangenamer voor dan voorheen; zijne gelaatstrekken hadden eene uitdrukking van gestrengheid aangenomen, die zelden zachter werd. Zelfs zijne spraak had bij onverschillige gesprekken een scherpen, bevelenden klank, wel geschikt om gehoorzaamheid at te dwingen, maar gewis ook eerder vrees dan liefde te voorschijn te roepen. Niettemin bezat hij de volle achting zijner bekenden en handelsvrienden en de zijnen hadden hem lief, hoewel zij er nimmer aan dachten, hem dit door uiterlijke teekenen te bewijzen. Daartoe lokte zijn stuursch voorkomen niet uit. Hij was een braaf, rechtschapen man en van nature geenszins hardvochtig, maar hij had zijne betere eigenschappen door trots en zelfzucht laten overwoekeren.

Een groot deel van dezen trots was thans gevestigd op zijn zoon Wolfgang, ofschoon deze in zijne kindsche jaren geenszins de lieveling zijns vaders geweest was. Deze had oorspronkelijk al zijne verwachtingen op den oudsten zoon gebouwd, die in zijn uiterlijk en zijne geaardheid groote overeenkomst met hem had, gelijk hij ook zijn naam Johan Saldern droeg. Hij meende, dat de schrandere, krachtige en zelfstandige knaap de vereischte geschiktheid en geestkracht bezitten zou, om de taak te vervullen, die hij hem dacht op te dragen. Johan Saldern zou eenmaal de drager der oude geachte firma J.W. Saldern worden, hare verbindingen uitbreiden en haar aanzien vermeerderen. Met dit doel moest de opvolger zoolang de vader leefde, diens rechterhand, zijn medewerker en vertrouwde zijn en later zijn bevoorrechte erfgenaam worden, terwijl de overige kinderen betrekkelijk karig bedeeld zouden worden, om de zaak op denzelfden voet te kunnen blijven drijven.

Ongelukkig verried de koopman zijne plannen te vroeg aan zijn lievelingszoon. Dien tengevolge achtte de knaap zich reeds in de kinderschoenen voor iets hoogers en beters dan zijn broeder en zijne zusters; hij beschouwde zich reeds in de leerkamer als de meester des huizes. Alleen den vader erkende hij als gelijke, terwijl de toekomstige gebieder zelfs de moeder niet als met hem gelijk staande achtte. Met de gebreken van den hoogmoed en de zelfzucht had hij echter niet de goede eigenschappen zijns vaders geërfd: vlijt, volharding en rechtschapenheid. De zoo vroeg hem wenkende voordeelen beschouwde hij niet als een spoorslag tot werkzaamheid en het aanleeren der noodige kundigheden, maar schatte ze enkel als middelen tot een genotvol leven. Zoo ontwikkelde zich uit den eigenzinnigen, ingebeelden knaap geen degelijk, bekwaam handelsman, gelijk de vader gehoopt had, maar een luie, hoogmoedige verkwister, wiens buitensporigheden met zijn afkeer van den arbeid om den voorrang streden. De teleurgestelde vader zag spoedig in, dat het zijne bloeiende zaak vernietigen zijn zou, als hij haar aan deze handen wilde overlaten. Thans wenschte hij zich zelven geluk, dat hij, hoewel onwillig, aan het hartstochtelijk verlangen van zijn tweeden zoon toegegeven had en hem tot koopman had doen opleiden.

Oorspronkelijk was het zijne bedoeling geweest Wolfgang met een klein kapitaal uit te koopen en daaraan de voorwaarde te verbinden, dat hij zich daarmede in eene verafgelegen handelstad een bestaan zou trachten te vestigen. Hij wilde niet met eigene middelen eene concurrentie voor zijne firma in het leven roepen, en evenmin in het vervolg twee vennooten aan het hoofd stellen, opdat de winst niet gedeeld zou behoeven te worden. Toen echter Johan Wilhelm junior zich al de op hem gebouwde verwachtingen onwaardig toonde, nam de vader zich voor de zaak aan den bekwamen, vlijtigen en degelijk en Wolfgang over te doen, den steeds dieper zinkenden oudsten zoon daarentegen voor een zeker bedrag uit te koopen. Maar ook dit oogmerk kwam niet tot uitvoering, Johan Wilhelm's uitspattingen werden steeds menigvuldiger en namen een steeds onwaardiger karakter aan; zijne gezondheid werd van lieverlede ondermijnd en toen een in den omtrek heerschende kwaadaardige koorts den jonkman aantastte, kon zijn verzwakt, door de losbandigheid vergiftigd lichaam aan de kracht der ziekte geen weerstand bieden.

Ware hij de eenige zoon geweest, dan zou zijn vader hem diep betreurd hebben ondanks al het verdriet, dat hij hem aangedaan had en zelfs ondanks de aanzienlijke sommen, die door zijne ongebonden levenswijze verkwist geworden waren. Zelfs nu werd hij door den vroegtijdigen dood van zijn eerstgeborene diep aangegrepen. Maar hij was er de man niet naar, om zich lang aan eene in zijne oogen nutteloze droefheid over te geven; en zelfs de veronderstelling dat de bij de opvoeding van

Johan Wilhelm begane misslagen den grond tot diens afdwalingen gelegd hadden, kwam niet bij hem op. Er bestond derhalve ook geen prikkel, die zijn rouw duurzaam zou hebben kunnen doen zijn.

Na korten tijd ging alles weder bij hem den gewonen gang en als jufvrouw Saldern stierf en zijne beide dochters huwden, was de vroeg afgestorven zoon des huizes bijna van allen vergeten. Alleen Wolfgang herinnerde zich steeds met weemoedige bewondering datgene, wat zijn broeder eens geweest was en met eene soort van toornige smart datgene, wat uit hem geworden was.

Natuurlijk was de overlevende zoon thans de aangewezen opvolger zijn vaders en de van jaar tot jaar aan beteekenis winnende zaak, en de koopman, hoewel hij zeer ijverzuchtig op zijn aanzien en zijne rechten als hoofd van het handelshuis was, had den jonkman tot deelgenoot der firma verheven. Wolfgang bezat derhalve eene zekere zelfstandigheid; maar alleen uit ontzag voor zijn vader liet hij die zelden gelden. In weerwil van zijne onbevreesde openhartigheid en zijne voor niets terugschrikkende vastberadenheid was hij bescheiden en zonder aanmatiging. Slechts zeldzaam bestreed hij iemands oordeel of wenschen ten zij de plicht het hem gebood. Dan echter handhaafde hij zijne inzichten met al de geestkracht, waarmede hij door de natuur bedeeld was.

Eigen overtuiging en de opvoeding, welke ook het schijnbaar gelijkvormigste leven in den mensch werkt, had de hem aangeboren halsstarrigheid, die in de familie Saldern zoo ongemeen sterk ontwikkeld was, tot verstandige zelfbeheersching herleid; uitgeroeid was zij evenwel niet. Nog altijd sluimerde in den jonkman een goed deel van den plotseling opwellenden lust zijne daden en wegen uitsluitend naar eigen goedvinden in te richten.

De oude heer Saldern was juist van zijne plaats aan den lessenaar opgestaan en ging den zoon te gemoet die met de woorden binnenkwam: 'Hier zijn de brieven van den ochtendpost, papa. Er is er een uit Pforzheim bij.'

'Van den heer Tragemann? - Laat eens zien, wat hij schrijft.'

Wolfgang reikte hem den brief en de koopman zette zich, onderwijl hij dien openbrak, voor de lange smalle tafel, die in het midden der kamer stond, terwijl zijn zoon tegenover hem plaats nam.

'Inderdaad, Wolfgang,' sprak Saldern, zijn zoon het schrijven overreikende, 'gij hebt in het bovenland goede verbindingen aangeknoopt. Tragemann en Fricke willen ons van Mei tot October elke maand een vlot van circa 20.000 kubieke voeten kernig dennenhout tot zeer aanneemlijke prijzen zenden. Mij dunkt het beste, dat wij ze tot Duisburg laten afzakken en daar of te Ruhrort opslaan. Met het oog op de vele fabrieken, welke tegenwoordig in de omliggende nijverheidsdistrikten gebouwd worden, moeten wij met inachtneming van de noodige voorzichtigheid, goede zaken maken. Denkt gij dat ook niet, Wolf?'

'Zonder twijfel, papa. De zaak zou goed, de winst zeker en aanzienlijk zijn. Doch ik heb eene ernstige bedenking.'

'Gij?.... Welke?.... Hebt gij naderhand twijfelachtige inlichtingen omtrent Tragemann en Fricke ontvangen?

'Volstrekt niet. Zij zijn volkomen betrouwbaar. Mijne bedenking heeft betrekking op ons zelve. Ik vrees, dat bij den zeer korten betalingstermijn, die ons gesteld wordt, onze krachten ons niet zullen veroorlooven zulk eene overeenkomst te sluiten.'

'Och wat! Die niet waagt, die niet wint!' riep de oude koopman met ontwakende heftigheid uit. 'Gij zijt jong, ik ben oud, en aan mijne zijde is de moed - aan de uwe de aarzeling.'

'In het geheel niet, papa; als ik slechts inzag, hoe wij aan de verplichtingen zouden kunnen voldoen, die wij met deze zaak aangaan, zou ik ze gaarne beklinken. Ik heb ze toch zelf voorbereid. Maar de aannemers zullen voor het hout minstens een dubbel zoo langen betalingstermijn verlangen, als men ons toestaat. En voor drie maanden hebt gij die twee groote bosschen aangekocht, waarin het kapitaal nu zoo lang vast ligt, tot gij het hout hebt laten kappen. Ik zou derhalve niet weten, waar wij de gelden zouden halen, als gij met de heeren in Pforzheim volgens hun verlangen zulk eene omvangrijke overeenkomst aangaat. Wij hebben steeds een aanzienlijk kapitaal noodig voor onze zaken hier in het benedenland.'

'Daar hebt gij het juist.... hoe kunt gij dat buiten berekening laten, Wolf? Wij breken alle betrekking met de kleine houthandelaars en schippers af. Zij waren goed voor ons zoo lang wij geen middel of gelegenheid bezaten om grootere verbindingen aan te knoopen. Maar de moeite, welke het verkeer met deze kleine kwelgeesten veroorzaakt, staat in geene verhouding met de winsten, die daarbij behaald worden. Waarom zouden wij om hunnentwille onze geldmiddelen verbrokkelen, die op eene andere wijze meer vruchten kunnen dragen.'

ONZE NIEUWJAARSBRIEF!

'Mij dunkt,' antwoordde de zoon ernstig, 'dat onze koopmanseer vordert, dat wij niet zonder reden met de oude handelsvrienden breken, die in goede en slechte tijden steeds met ons zaken zijn blijven doen.'

'Wel nu nog schooner! Het is toch eene meer dan voldoende reden om verder geene zaken met hen te doen, als mij het geld daartoe ontbreekt!'

'Maar, papa, gij hadt toch nooit over grootere geldmiddelen te beschikken dan juist tegenwoordig!'

'Alsof ik dat niet wist! Gij wilt mij nu eenmaal niet begrijpen; laat u derhalve mijn besluit genoeg zijn: ik wil met deze kleinhandelaars niet meer te doen hebben!'

'Dat is hard voor die lieden. Eenige, die hooger opwonen en hun hout uit de eerste hand, derhalve ook billijker koopen, vinden wel nieuwe afvoerkanalen. Maar deze arme schippers, gelijk Hesselhorst en Janssen, die bij gelegenheid van hunne reizen kleine partijen hout aankoopen en met eene kleine winst van de hand doen, gaan ten gronde, als gij de betrekking met hen afbreekt. Van de vrachtgelden alleen kunnen zij ternauwernood leven.'

'Dat kan wel zijn; maar dat is mijne zaak niet. Ik heb mij er ook zonder vreemde hulp moeten doorslaan. Waarom zouden anderen het ook niet beproeven?'

'Deze twee zouden onder de poging gewis bezwijken. Zij zijn beiden te oud en te onbemiddeld, dan dat het hun zou kunnen gelukken. Wanneer gij dus onherroepelijk besloten hebt, papa, de handelsbetrekking met hen af te breken....'

Een kantoorbediende opende zacht de deur en boodschapte, het hoofd door de spleet stekende: ‘Mijnheer Janssen zou gaarne den heer Saldern spreken.’

De koopman bewoog zich mismoedig op zijn stoel en bromde: ‘Die kon niet ongelegener komen.... Zeg hem, dat ik vandaag geen tijd heb; hij moet dezer dagen maar eens terugkomen. Maar neen.... zeg hem, dat ik hem wel schrijven zal.’

‘Met uw verlof, papa: ik wenschte den heer Janssen te spreken. Breng hem naar mijne kamer, Frederik.’

Nauwelijks had zich de deur achter den bediende gesloten, of Saldern riep driftig uit:

‘Ik wil niet hopen, Wolfgang, dat gij eene domme streek begaan wilt en u tegen mijn wil verzet!’

‘In de verste verte niet, papa,’ antwoordde de zoon op schertsenden toon. ‘Als gij beveelt, dat de betrekking tusschen de firma J.W. Saldern en het huis C. Janssen afgebroken wordt, moet het natuurlijk geschieden. Daarom is het echter niet ongeoorloofd, dat uw zoon Wolf en zijn oude vriend Cornelis eene kleine zaak voor eigen rekening doen.’

‘Gij wilt met een gedeelte van uwe spaarpenningen....’ ving de koopman op ontevreden toon aan.

‘Wees daar niet tegen, vader-lief. Het zou mij zeer leed doen als de brave man achteruit ging. Hebt gij voor het oogenblik niets bijzonders voor mij te doen? Laat mij dan naar hem toe gaan. Over een half uur ben ik weder te uwer beschikking.’

Als Cornelis Janssen na afloop van dat half uur weder bij de Drie Boomen verscheen, was hij in eene ongemeen goede luim, een teeken, dat de bijzondere zaak, welke Wolfgang met hem gedaan had, hem gegronde hoop tot een buitengewoon goeden uitslag gaf. Hij sprak met uitbundigen lof over de onbaatzuchtigheid en de handelskennis van den koopman Wolfgang Sandern en legde te gelijker tijd zulk een eerbied voor zijn doorzicht aan den dag, dat jufvrouw Doortje en Ilda, die met de familiegeheimen van het huis Saldern niet bekend waren, in de dwaling vervielen, den veelgeprezene voor een eerbiedwaardig oude man, misschien een broeder of neef van Johan Wil helm te houden.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 23]

Onze gravures.

De ontworpen Eiffeltoren met zijne omgeving.

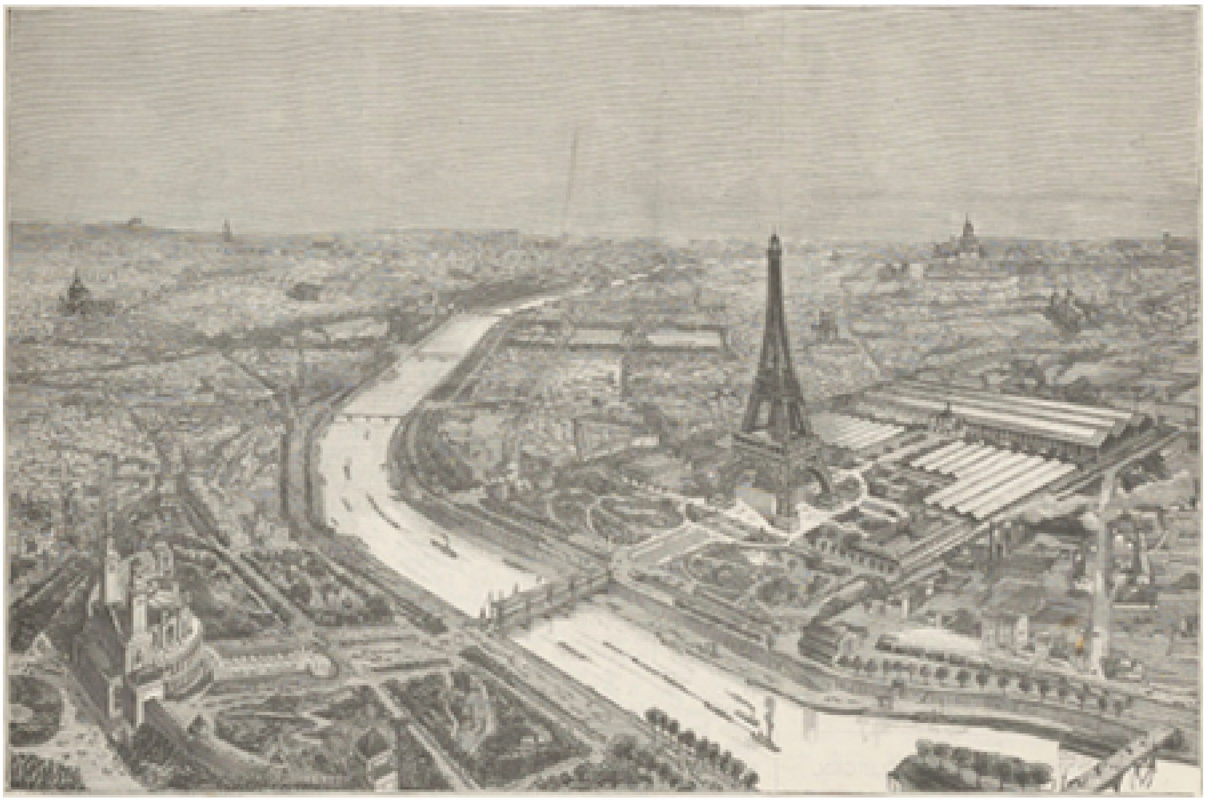

PARIJSCHE WERELDTENTOONSTELLING VAN 1889. DE ONTWORPEN EIFFELTOREN MET ZIJNE OMGEVING.

In den eersten jaargang gaven wij eene nauwkeurige afbeelding met uitvoerige beschrijving van den reusachtigen ijzeren toren, die voor de Parijsche wereldtentoonstelling van 1889 ontworpen is. Ofschoon wij het toen in twijfel meenden te mogen trekken of het ontzaglijk plan wel ooit tot uitvoering zou komen, schijnt men toch het denkbeeld nog niet te hebben opgegeven, al is het ook nog ver van zijne verwezenlijking. Ditmaal geven wij een gezicht bij vogelvlucht op het geheele ontworpen tentoonstellingsterrein, waaruit men tevens kan zien welke plaats de veelbesproken Eiffeltoren te midden zijner omgeving zal beslaan. Daar hij duizend voet hoog moet worden en zich dus driemaal zoo hoog als de *Arc de Triomphe* in de lucht zal verheffen, vreest men dat de omringende gebouwen er al te zeer door gedrukt zullen worden, en met het oog daarop heeft men reeds proeven genomen met *ballons captifs*, tot verschillende hoogten opgelaten, terwijl aan de kabels vlaggen waren bevestigd om de hoogte der verdiepingen van den monstertoren aan te geven. Het schijnt dat die proeven de ondernemers niet van het werk hebben afgeschrikt, evenmin als de ontzettende kosten, die niet minder dan bij de vijf millioen franken moeten bedragen. Daarvan heeft de Kamer van afgevaardigden onlangs anderhalf millioen toegestaan, terwijl de rest moet worden bijeengebracht door de ondernemers, welke

daarvoor de vergunning bekomen om den toren twintig jaar lang te exploiteeren door het heffen van toegangsgelden van de bezoekers. De ontwerper van het gevaarte, de ingenieur Eiffel, stelt zich voor het gebouw ook dienstbaar te maken aan wetenschappelijke doeleinden, daar hij beweert dat de top een gewichtige observatiepost kan worden voor sterren- en weerkundigen.

Gelijk uit onze afbeelding blijkt, zal de wereldtentoonstelling van 1889 ongeveer dezelfde terreinen innemen als die van 1878, waarvan het staande gebleven *Trocadéro*-gebouw ook ditmaal tot ingang der tentoonstelling zal dienen, die aan de overzijde der Seine op het *Champ de Mars* wordt aangelegd.

Noormannen op zee.

Wie kent ze niet uit de geschiedenis, die woeste, roofzieke zeebuiters der middeleeuwen, welke in hunne slanke vaartuigen vogelsnel de golven der Noordzee doorkliefden en als een storm over onze niets kwaads vermoedende kusten nedervielen, om er den dood en de ellende te zaaien en het spoor van hunnen voorbijgang te teekenen met vlammen en bloed? Wij behoeven die sombere, forsche physionomieën maar aan te zien, om de bede te begrijpen, die onze voorouders aan de litanie van alle Heiligen hadden toegevoegd:

Van de woede der Noormannen, verlos ons, Heer!

Meer dan eene eeuw lang was onze vaderlandsche kust aan de plundertochten dier vrijbuiters blootgesteld; de begeerlijkheid dreef de roovers zelfs de rivieren op, zoodat zij tot het hart van ons land, tot Leuven enz. doordrongen. Maar niet alleen de Nederlanden moesten een tol van geld en bloed aan deze roovers betalen: Duitschland, Engeland, Frankrijk, ja, Italië en Griekenland zagen hen op hunne kusten verschijnen. In Frankrijk hebben ze zich zelfs gedeeltelijk voorgoed gevestigd en gaven zij hunnen naam aan de hun geschonken gronden, die voortaan als het hertogdom Normandië in de geschiedenis zouden genoemd worden, terwijl ze in Zuidelijk-Italië een koninkrijk stichtten, dat tot aan de tijden der Hohenstaufen zou blijven voortbestaan.

De eenige macht, die tegen deze woestelingen bestand bleek, was die van het kruis, welke hen langzamerhand aan zijn juk onderwierp en de bloeddorstige wolven in vreedzame lammeren veranderde.

Eene school in Tunis.

In Tunis is het wetenschappelijk element niet zoo rijk vertegenwoordigd als in eene beschaafde stad van Europa. Toch vindt men er het een en ander waardoor bewezen wordt, dat de wetenschap er niet geheel en al tot het onbekende behoort; b.v. de openbare schrijfen leesvertrekken, waar de Muzelmansche weten rechtsgeleerden halve dagen over hunne folianten gebogen liggen, nu eens over den inhoud hunner kostelijke handschriften twistende, dan weder de ongeleerden met mondelinge en geschreven adviezen dienende.

Onze gravure geeft eene tweede localiteit te zien, waar de wetenschap haren zetel heeft opgeslagen.

't Is me een zetel!' hooren wij den lezer spotlachend uitroepen. Nu, 't is een zetel volgens de wetenschap; want 't zal niet veel bijzonders zijn wat men in zoo'n vunzigen donkeren hoek aan de lieve Tunesische schooljeugd inprent. Eenige letters krabbelen, volgens op den muur aangebrachte modellen, dezelfde letters opdreunen, op de maat van meesters stok, die hier nog wonderen doet, dat is zoo wat alles. En zijn met dezen gewichtigen, geestontwikkelenden arbeid een paar uren gedood, dan ontwart zich het kluwen van neergehurkte knapen, een ieder slaat zijn boernoe om of zet zijn fez op en gaat huiswaarts, niet met de uitgelatenheid van een Vlaamschen schooljongen, maar met den ernstigen en afgemeten tred van een zoon van Mohammed.

De wereldtentoonstellingen.

Waaraan is toch die overgroote ontwikkeling van de nijverheid in onze dagen toe te schrijven? En waarom heeft zich sedert 1798 het denkbeeld van de tentoonstellingen meer en meer uitgebreid? Want men kan toch niet zeggen dat er in onze eeuw zooveel nieuwe zaken voor maatschappelijk gebruik ontdekt zijn.

Wij zullen volmondig bekennen dat wij de natuurkrachten beter toepassen dan onze voorouders en dat wij hierdoor veel spoediger en veel gemakkelijker kunnen werken dan zij, maar dat zijn geene eigenlijke uitvindingen; al de noodige bestonden sedert eeuwen. Om dit te bewijzen zullen wij eenige der voornaamste ervan beschouwen.

Wij beginnen met het lijnwaad en de wollen stoffen, waarvan reeds in den Bijbel, onder de spreuken van Salomon gesproken wordt, 31, 13. *Zij zoekt wol en vlas te bekomen, en zij stelt hare handen met vroolijkheid aan 't werk*, en verder heeft men slechts het linnen te bezien, waarin de mummiën der Egyptenaren gewikkeld zijn om zich te overtuigen van het fijne weefsel en de duurzaamheid dezer stof.

De geschiedboeken der Chineezen zeggen dat deze natie 2709 jaar vóór Christus geboorte het gebruik van de zijde kende, terwijl zij voor zestien eeuwen reeds katoen gebruikten tot het maken van papier. Het leder was bij de Egyptenaren, Grieken en Romeinen bekend en Christoffel Colombus getuigt dat bij de ontdekking van Amerika de Indianen het looien van vellen verstonden.

Het denkbeeld van het mes, de naald, de speld, de lans, de bijl en het maken van aarden potten is voorhistorisch, en men heeft uit dien tijd de afbeelding van den Mammouth en van het peerd op elpenbeen gevonden, zoodat de teekenkunde toen reeds bekend was. Men zegt dat het glas door de Pheniciërs is uitgevonden: het was bij de Grieken en Romeinen reeds van groote toepassing. In den Bijbel lezen wij dat Tubalcain vóór den zondvloed met den hamer omging en meester was in allerlei koper- en ijzerwerk.

De zeep wordt in den Bijbel vermeld onder den naam van boreth. Plinius vermeldt het woord sapo voor zeep en in Pompeï heeft men nog eene geheele zeepziederij opgegraven. De overhaling van geestrijke vloeistoffen was in de oudheid bekend.

De purperslak diende in de oudheid tot het verwen der kostbare purperen kleeren.

De meubelen, tapijten, het aardewerk, de wapens, het zadelwerk, de rijtuigen met twee en vier wielen, gedreven zilver- en goudwerk, gravuren op edelgesteenten, muziekinstrumenten, beeldhouwwerk en vooral de voortbrengsels van bouwkunde waren bij de Egyptenaren, de Grieken en Romeinen, en vooral in de middeneeuwen zoo schoon, dat zij ons thans als voorbeelden dienen.

Er is inderdaad nog geen tweede toren van Antwerpen's hoofdkerk gebouwd; de kunst om het ijzer met de hand te smeden, gaat meer en meer verloren. Gelukkig hebben wij te Antwerpen nog den put van Quinten Massys en er is nog geen tweede Bernard de Palissy opgestaan.

Wij zullen nu eene vergelijking maken tusschen de uitvindingen van vroeger en die onzer eeuw.

Wij beginnen met eene der merkwaardigste uitvindingen: het is de drukkunst, waardoor de denkbeelden van den mensch over de aarde verspreid werden. Drie steden, Haarlem, Straatsburg, Mentz, drie uitvinders, Laurens Koster, Faust,

Guttenberg, en drie jaargetijden, 1420, 1440 en 1450 zijn aan deze uitvinding verbonden. De graveerkunst op koper werd door Maso Fineguerra in 1452 ontdekt. De oudste gravuur op hout, voorstellende den H. Christoffel, is gedagteekend 1423.

De boekbinderij, hoewel zij bij de Romeinen reeds bestond, werd in de middeneeuwen met eene ongehoorde pracht uitgevoerd; de boeken somtijds met edelgesteenten versierd. Aan Ragenat en Balderic, in 863, wordt de uitvinding van de glasschildering toegeschreven.

In de XII$_e$ eeuw bestonden de speelkaarten reeds in Indië en de schrijfpen van ganzenveer werd in de V$_e$ eeuw ingevoerd. Senefelder, uitvinder van den steendruk, begon in 1796 te Munchen, volgens zijne ontdekking, muziek te drukken.

In de VIe eeuw werden de geloovigen reeds door klokkengelui naar de kerk ontboden, en in de IXe eeuw was het orgel reeds tot eene groote volmaaktheid gekomen. Het uurwerk werd in de X^e eeuw door Gerbert, later Paus Silvester II, uitgevonden en in 1500 maakte Peter Hele het eerste zakhorlogie. De kunst om optische glazen te slijpen is in Nederland uitgevonden. Zij werden meest tot brillen gebruikt, maar ook tot kijkers samengevoegd, waarvan de geleerde Galilei terstond partij wist te trekken.

Door Leeuwenhoek is, tegen het einde van de XVIIe eeuw, de microscoop uitgevonden. Favio Gioia, die in het laatste der VIIIe eeuw leefde, staat bekend voor den uitvinder van het kompas, hoewel het eerste denkbeeld daarvan reeds lang te voren bij de Chineezen gebruikt werd.

In 1487 werd te Aalst, in Vlaanderen, 't eerste klokkenspel gemaakt. Men zegt dat Bartel Schwartz het kruit heeft uitgevonden in de XIVe eeuw, alhoewel het lang voor hem reeds bekend scheen. In 1338 wordt er reeds melding gemaakt van het kanon en in de XVIe eeuw was 't geweer en de pistool bekend.

De eerste spiegel in glas, die te Parijs kwam, werd in 1600 uit Venetië aan Maria de Medicis ten geschenke gezonden, en in 1758 werden de straten in Parijs met lantaarns verlicht. In 1784 werd de lamp door Argand uitgevonden, die den lampenmaker Quinquet met het maken daarvan belastte.

Otto von Guericke, burgemeester van Maagdenburg, was de uitvinder van de luchtpomp en aan den thermometer zijn de namen van Reaumur, Celsius en Fahrenheit verbonden, terwijl Toricelli de uitvinder van den barometer is.

Thomas Newcomen en James Watt kan men de uitvinders van het stoomwerktuig noemen; zij leefden beiden in de XVIIIe eeuw. De Grieken kenden reeds de electriciteit, doch Galvani en Volta zijn wereldberoemd geworden door de ontdekkingen met deze stof. Het was ook in de XVIIIe eeuw dat de gebroeders Montgolfier den luchtballon uitvonden en de eerste luchtreis maakten; en komen wij nu op het gebied van kunst en wetenschap, dan zien wij dat in 1410 Jan Van Eyck de olieverfschildering uitgevonden heeft. Wij hebben slechts de namen van Galilei, Albert de Groote, Kepler, Copernic, Linnaeus, Lavoisier te noemen; zij bewijzen genoegzaam wat zij op het gebied van wetenschap gedaan hebben.

Onder de zaken van dadelijk gebruik kunnen wij nog vermelden: de kina, die door de Jezuïeten tegen het einde der XVIIIe eeuw naar Europa gebracht werd. Vervolgens de koffie, die aangename drank. De eerste koffiehuizen verrezen in 1554 te Konstantinopel, te Londen in 1652 en te Marseille in 1671. Dicht bij de Groote Markt bestaat nog het koffiehuis dat op het einde der XVIIe eeuw, in ons land, te Brussel gesticht werd. In 1680 werd de koffieplant door de Hollanders op Batavia ingevoerd.

De thee werd in de helft van de XVIIe eeuw, in Europa bekend. In 1585 werd de aardappel door Drake naar Europa gebracht en in 1540 werd de tabak uit Amerika bij ons ingevoerd, terwijl de suiker reeds in oude tijden bekend was.

Uit dit onvolledig verslag zal men toch kunnen zien dat de mensch reeds vroeg in de behoeften voor het leven heeft voorzien, en dat men voor onze eeuw, in de meeste zaken, reeds tot eene groote volmaaktheid gekomen was.

Vooral in de bouwkunde en de meeste voorwerpen van weelde waren de vormen zoo schoon en sierlijk, dat men die thans in onzen bouwstijl en onze nijverheid meer en meer ziet herleven, want men zal het moeten bekennen dat men in vormen niets eigenaardig uitvindt en er geen stijl van de XIXe eeuw zal geboren worden.

Wij zullen nu eens nagaan wat er in onze eeuw is uitgevonden.

De photographie met al hare toepassingen is zeker eene der merkwaardigste uitvindingen van onzen tijd. Ook kan onze eeuw zich beroemen op de algemeene gasverlichting. In 1843 werd de gutta-percha in Europa gevoerd

en gaf aanleiding tot eenen nijverheidstak, die meer en meer uitbreidt.

In 1858 ontdekte Drake de eerste steenoliebron, die ons eene goedkoope verlichting bezorgde. Joseph Remy vond de kunstmatige vischteelt en op het gebied van scheikunde zijn er in onze dagen belangrijke ontdekkingen gedaan; doch de grootste ontdekking onzer eeuw is de kracht en de snelheid, die wij gevonden hebben.

Daaraan is die ontzettende ontwikkeling van onze nijverheid toe te schrijven, hetgeen in verband staat met de ontwikkeling der tentoonstellingen. De stoomkracht, die in de vorige eeuw nog sluimerde, komt met reuzenkracht in onze eeuw te voorschijn.

De electriciteit, die voor onze eeuw slechts als een rariteit in de kamer van den geleerde bleef opgesloten, vertoont zich in hare volle grootheid en geeft ons de snelheid en het verblindend licht van den bliksem in de hand om er gebruik van te maken. Ja, de invloed van de kracht en de snelheid heden is oneindig groot.

De stoombooten doorklieven de golven der zee met eene snelheid van vijftien mijlen (van 1852 meters) per uur. Wanneer men de riggels der ijzerenwegen van de geheele aarde koude te samen voegen, zou men eene lengte van 332.470 kilometers verkrijgen, die meer dan acht malen zich om de aarde zou kunnen slingeren. Over die riggels vliegt de mensch met eene snelheid van honderd kilometers per uur. De gedachten vliegen als de weerlicht over zeeën en landen met de ontzettende snelheid van zestig duizend mijlen in eene seconde; de menschelijke stem wordt van stad tot stad overgebracht.

Een dagblad van Sydney (Australië) werd den 22 Januari 1885 aldaar gedrukt en werd den 28 Februari te Antwerpen gelezen.

De toepassing van de stoomkracht op al de vakken van nijverheid heeft geene grenzen meer. Het ijzer stroomt als water in de vormen en reusachtige gebouwen van metaal verheffen zich als tooverpaleizen, waarvan het tentoonstellingsgebouw te Antwerpen het voorbeeld was. Eindelijk de helsche dynamiet onzer dagen, eene zachte olie, ontwortelt den fieren eik, verbrijzelt de rotsen en doodt de menschen op eene verraderlijke wijze: dit is tot heden het toppunt van kracht.

Levensregelen.
(Vervolg.)

Honger en dorst worden, behalve door den arbeid, ook door koude vermeerderd. Het warmteverlies moet vervangen worden door warmte-voortbrengend voedsel.

Sterk en knagend is de honger, brandend en machtig de dorst, en toch zijn zij niet in staat, om onze gezondheid in behoorlijken staat te houden.

Hoe is het mogelijk, dat de mensch werkzaam zij, dat hij denken en met zijne handen arbeiden kan, als hij slechts zooveel geniet, dat hij zijn dorst kan bevredigen?

Indien de mensch slechts de noodigste hoeveelheid voedsel opneemt, dan zou hij altijd aan de uiterste grens van hongerlijden staan. Hij zou de opwekking van het ‘algemeen gevoel’ missen, die men als welbehagen, als gevoel van kracht aanduidt, en die volstrekt noodig is tot het volvoeren van groote daden, indien niet de *eetlust* aanwezig was.

Is het slijmvlies, dat de smaaktepeltjes van de tong bekleedt, niet gezond, en kunnen derhalve de smaakzenuwen hare plichten niet nakomen, dan laat de eetlust ons in

den steek. Daarom hebben de lijders aan mond- en maagziekten wel honger en dorst, dat is behoefte aan voedsel, maar geen eetlust.

Moet men zich schamen om van een lekker beetje te houden? Daarop heeft een geestige geleerde aan een wijsneuzigen vrager de wedervraag gedaan: 'Gelooft ge dan, dat Onze Lieve Heer de lekkere beetjes voor de domkoppen heeft geschapen?'

De domkoppen hebben hunne lekkerbeetjes op eigen hand. Er pleit reeds voor de zonderlinge gril van den smaak, 'dat bij eene belegerde vesting even zoovelen daarheen als daaruit vluchten.' Maar als de Hamburgers hunne 'palingsoep' overheerlijk vinden, de Hollander bij zijn gezouten haring met smaak pruimetaartjes eet, als de Spanjaard bij schapenvleesch met ajuinen en roode peperchocolade drinkt, als de bewoner van het eiland Marken grauwe erwten met rozijnen en eene zoete saus als een uitgezocht maal beschouwt, dan is dat zeker een even zonderlinge appetijt, als die de slang in den dierentuin te Londen in 1855 aan den dag legde, toen zij een wollen deken oppeuzelde in de onderstelling dat ze een levend schaap voor had.

Veel erger dan zulk een zonderlinge eetlust is het volstrekt gemis er van, omdat dan ook de honger onderdrukt en het leven in gevaar gebracht wordt.

Tegen dien onnatuurlijken toestand hebben de geneesheeren vaak bij krankzinnigen te strijden, die uit vrees van vergiftigd te worden of door eene denkbeeldige hoogere ingeving, het gebruik van voedsel weigeren. Men voedt ze dan door middel van eene buis langs een minder algemeen bekenden weg: den neus, die zooals men weet van achter met de keel gemeenschap heeft. Voedzame, vloeibare spijs wordt dan door de buis in de keel gespoten, waar ze het voedsel tegen wil en dank moeten doorslikken. En zoo is menige ongelukkige van een wissen dood gered.

Overmatige eetlust wordt gewoonlijk bij half beschaafde volken en de bewoners der poolstreken aangetroffen. Een ooggetuige zag eens een drietal Jakuten, die na eene goede winst ook een goeden dag met hunne maag wilden hebben, twee gallons brandewijn en een eenjarig veulen, toebereid met eenige ponden smeer, in één maal verslinden. Naar 't zeggen van Fransche reizigers kunnen ook de Kabylen ongeloofelijke hoeveelheden voedsel naar binnen spelen en als ze voldaan zijn hun gastheer bedanken door het uitstooten van niet zeer welriekende gassen uit hunne maag. 's Lands wijs! 's lands eer! - Maar de Abbyssiniërs schijnen hun nog den loef af te steken. Twaalf gasten, die later op den dag nog een ander maal wachtte, lieten eene vette, zware koe, twee groote schapen en de noodige hoeveelheid brood, een en ander besproeid met eenige gallons mee, in hunne maag verdwijnen, om zich bij het tweede maal te gedragen, als hadden ze een langen vasten ondergaan. Wie staat niet versteld over zulke gewillige magen!

Wat de maag kan verdragen bewijst het feit bij een waanzinnige waargenomen, wiens geneesheer hem een sleutel zag inslikken 4½ Parijsche duim lang. Bij de pogingen om dien te verwijderen kwam er buitendien voor den dag een andere van dezelfde grootte, een van kleinere afmeting en een stuk hout, zonder dat de patiënt vroeger daarvan eenigen overlast scheen gehad of zijn goeden eetlust verloren te hebben.

Bij waanzinnigen en wilden kan men zulk eene vraatzucht nog dulden. Maar indien gezonden zich daaraan ook overgeven, dan staat het met de beschaving niet best. Waar de maag als een gulden kalt wordt aangebeden, daar zoekt men edelen zin vergeefs.

Den eetlust op te wekken of te vermeerderen kan noch door bittertjes, noch door andere kunstmatige prikkels geschieden: *werkzaamheid en eene goede gezondheid*

zijn de beste en natuurlijkste prikkels. Dan alleen doet de eetlust nut en gedijt het voedsel.

De eetlust schuwt den luiaard en ontvlucht hem. De rijkaard, die den voormiddag in ledigheid op de sopha doorgebracht of hoogstens een uurtje getoerd heeft, gaat met tegenzin aan zijn welvoorzienen disch. Hij moet alle kunstmiddelen te baat nemen om zijn gehemelte te kittelen en zijne maag begeerig te maken. Bij hem komt de eetlust niet al etende, want zijn maaltijd is zijn eigenlijke arbeid. Anders gevoelt zich de naarstige. Hem smaakt zijne eenvoudige spijze altijd even lekker, omdat zij door een goeden kok is toebereid: *den honger.*

(*Wordt vervolgd.*)

Buiten de wereld.
Naar het Engelsch, van Miss Thackeray.
(*Vervolg.*)

IV.

Terwijl Berta bij de kast stond te schreien, zeide Horatia, naast hare nicht, mevrouw Dumbleton, gezeten: ‘Augusta, gij moet mij ter zijde staan en mij helpen. Ik verzeker u dat ik gelukkig zal zijn. Gij weet dat ik altijd naar een rustig leven buiten verlangd heb.’

‘Maar gij hebt niet altijd verlangd met een plattelands heelmeester te trouwen,’ zeide mevrouw Dumbleton.

‘Hij zal goed aan dat doel beantwoorden,’ zeide Horatia met vuur. ‘Ik zal mij niet de armen en de scholen bezig houden. Ik zal verlost zijn van de afschuwelijkheid der zoogenaamde wereldsche vermaken.’

‘Doch dat nieuwe leven zal spoedig nog vervelender worden,’ zeide mevrouw Dumbleton.

‘Dat zal het niet,’ zeide jufvrouw Berners op stelligen toon; ‘want het is een natuurlijk en gezond bestaan; het andere is onnatuurlijk, ziekelijk, en afmattend. Augusta, gij moet mij helpen, en tante Car overhalen mij te vergeven. Want het is te laat om het te verhinderen, en - en - Henry heeft een briefje laten bezorgen, toen de knecht naar de statie ging.’

‘Is de zaak beklonken?’ riep mevrouw Dumbleton met een zucht van verademing uit. Zij was altijd blijde, wanneer de menschen buiten haar tot een besluit kwamen. ‘Dan moet mama u wel vergeven, dat spreekt van zelf;’ en het goedhartige vrouwtje stond op, tikte aan lady Whistons kamerdeur, en had eene lange, lange onderhandeling, die met eene uitnoodiging aan Horatia eindigde om voorde oude dame te verschijnen. Toen zij de kamer weer uit kwam, zag zij er bleek en vermoeid, doch zegevierend uit. Zij en mevrouw Dumbleton hadden de oude dame samen bepraat. ‘Natuurlijk zult gij doen wat gij zelf goed vindt,’ zei lady Whiston, ‘doen gij begrijpt, hoop ik, dat gij uwe plaats in de maatschappij verbeurd hebt. Ik zal u nu en dan komen bezoeken, wanneer ik het niet te druk heb. Dat gepraat over mijne toestemming is onzin; doch ik moet zeggen dat ik andere verwachtingen had.’

‘Doch gij zult haar met der tijd vergeven, niet waar, mama?’ pleitte Augusta.

‘Horatia, wat ter wereld was toch uw verlangen, toen gij dit bespottelijk engagement aangingt?’

‘Goeden nacht, lieve, beste tante Car,’ zeide Horatia, het oude vrouwtje plotseling omhelzende. ‘Ik kan u niet zeggen wat ik verlangde, doch ik moet bij mijn besluit blijven. Goeden nacht, Augusta.’

Wat had zij begeerd? Geluk, rust, stilte, een vreedzaam te huis, deelnemende liefde: en nu was dat alles eindelijk het hare. In het voorbijgaan zag zij hare gloeiende wangen in den spiegel. Zij had moeite te gelooven dat het levendig en van geluk stralend gelaat het hare was - haar eigen oude gelaat, dat haar jaren lang met zulke fletse oogen had aangestaard....

Op zekeren dag, niet lang na dien welken ik beschreven heb, reed mevrouw Dumbletons wagentje den weg op van Dumbleton naar Wandsworth; Augusta mende en Horatia ging een deftig bezoek aan haar nieuw domein brengen. Zij rijden over landelijke wegen, doorden najaarszonneschijn, door de warme, liefelijke Septemberlucht, met een groot schitterend gewelf boven haar hoofd en aan alle kanten door eene glinsterende aarde omringd. Horatia leunt achterover, te vol gedachten, te gelukkig, te overspannen om te praten; zij ziet als in een droom de schaduwen zich verlengen langs den weg - de schuddende koppen der paarden, de boomen en huizen in het verschiet, de kinderen en voetgangers, die opkijken om haar te zien voorbijrijden. Het gelijkt een

sprookje, denkt Horatia - het is alsof er eene prinses over den weg rijdt. En wat zal het einde der geschiedenis zijn? Ten laatste komen zij aan een dwarsweg, welken Augusta de paarden laat inslaan, en nu draven zij door eene laan vol flikkerend licht en schaduw. Eensklaps houden zij stil bij een ijzeren hek voor een steenen huis uit den tijd van koningin Anna, met openstaande ramen en begroeid met klimopranken. Met eene beweging als van schrik, zegt Horatia bij zich zelve: 'Dan zal ik voortaan hier wonen?' terwijl Augusta, naar het huis wijzende, zegt: 'Hier is het: ziet het er niet aardig uit?'

NOORMANNEN OP ZEE.

Achter het ijzeren hek is een tuintje vol rood en blauw, madelieven en geraniums; drie uitgesleten steenen treden voeren naar de deur met de ouderwetsche kroonlijst, waar-

boven een rozeboom is vastgehecht. Toen Betty de deur opendeed, konden zij door den gang, in den tuin achter het huis zien, insgelijks vol groen en zonneschijn evenals hier in de laan.

Dokter Rich was niet thuis; jufvrouw Rich was in den tuin; Betty stelde voor het haar te gaan zeggen, doch Horatia viel haar snel in de rede, zeggende: ‘Neen, wij zullen naar haar toegaan.’

EENE SCHOOL IN TUNIS, NAAR E. BERMINGER.

Bij gevolg stegen de dames uit het rijtuig. Onder het overschrijden van den drempel bedacht Horatia eensklaps met aandoening, dat dit haar intrede was in het nieuwe leven, de nieuwe toekomst, die haar wachtte. Nog slechts een oogenblik geleden had alles achter de deur verborgen gelegen, en nu was het haar geopenbaard. Het was begonnen toen Betty de vreemde bezoekers had binnengelaten. De dames ruischten met hare zijden kleederen door het kleine voorhuis, keken met belangstelling naar de hoeden van den dokter, die aan den kapstok hingen, en wierpen in het voorbijgaan een blik in de kleine zitkamers aan weerskanten: het salon met de paardenharen canapé en de mahoniehouten stoelen, de ouderwetsche piano, de tapisseriewerkjes, de drie koorzangers

aan den wand, de aardige oude Japansche kopjes op den schoorsteen, het geruite tafelkleed, eenige bloemen in een leelijk vaasje op de tafel, eene half geopende dubbele deur, die in eene andere kamer uitkwam.

'Is dat nog eene zitkamer?' vroeg Horatia.

'Die kamer wordt niet veel gebruikt,' zegt Betty. ''t Is de speelkamer van jufvrouw Rich geweest. Zij doet er nu de wasch en bewaart er het opgelegde goed.'

Horatia ging naar binnen. Er lag geen vloerkleed; er stond eene houten pers, en er was eene glazen deur, waarmede men in den tuin kwam. Overigens zag het er kaal en ongezellig uit; doch zij dacht hoe netjes en aardig zij het vertrek zou kunnen maken met meubelsitsen gordijnen, kleine tafeltjes en vergulde ornamentjes. Mevrouw Dumbleton was bepaald in de wolken.

'Het zijn allerliefste kamers, Horatia, behalve het ameublement; met eenige veranderingen zullen zij waarlijk keurig netjes kunnen worden.'

Doch zij was zoo gewoon aan haar eigen welonderhouden grasperken en broeikasten, dat de tuin geene genade kon vinden in hare oogen. Hetgeen buiten den tuin lag, leverde echter genoeg stof tot opmerkingen. 'Het uitzicht is al te lief,' zeide Augusta; 'het zou waarlijk veel te mooi zijn, indien men de spoorwegen en de huizen slechts over het hoofd kon zien.... ik zou u raden een hoogen muur te laten maken, Ratia.'

'De tuin zal zeer goed voldoen, wanneer hij in orde is gemaakt,' zeide Horatia, diep ademhalend.

''t Is zonde en jammer dat de tuin zoo verwaarloosd is,' ging Augusta voort, van boven naar beneden en in 't rond alles opnemende. Kool en rozen groeiden in vriendschappelijke verwarring dooreen; kamperfoelie kroop langs de oude steenen muren op; pieterselie, kruizemunt en allerlei andere kruiden, groeiden langs de bedjes. Joe, de eenige mannelijke bediende, hield er een weinig de hand aan; en af en toe liet de dokter een kruiwagen met bloemen komen. Drie rechte paden voerden naar den lagen met klimop begroeiden muur, aan welks eind een prieëltje was gemaakt, waar klimop, spinnewebben, kamperfoelie en een keur van slingerplanten in weelderigen overvloed dooreen hingen, zooals gij dat aan het einde van een langen zomer kunt waarnemen. Het feest is bijna afgeloopen en met kwistige hand spreiden zij de schatten harer liefelijkheid ten toon.

Onder dezen bevalligen herfstzegeboog zat Berta, met een grooten tuinhoed met blauwe linten op, een roman te lezen; op het vernemen van voetstappen keek zij op, en zag eene lange vrouw naar haar toekomen, met een lang zijden kleed, dat over de kruizemunt- en pieterselieranden heensleepte; en in het volgend oogenblik begreep zij, dat dit de toekomstige meesteres van het kleine domein was. Wat was zij schoon! de heldin uit den roman, waarin zij juist had zitten lezen, kon in geene vergelijking met haar komen. Wat zwarte oogen! Wat schitterend blozende wangen! Welk een bekoorlijke glimlach!

Roberta, die haar nog maar eens gezien had en bij die gelegenheid bepaald bang voor haar was geweest en bij zich zelve gezegd had, dat zij een hekel aan groote dames had, gevoelde zich voor het oogenblik geheel overwonnen. Geen wonder dat George verliefd was op dit bevallige wezen, bereid om al hare grootheid voor hem op te offeren. Zij sprong op om haar te gemoet te gaan.

'Ik kom mijne nieuwe woning een bezoek brengen,' zeide Horatia, hare hand met eene zekere genadige welwillendheid toestekende.

Blozend en bedeesd nam Berta ze aan, zeggende:

‘George heeft het mij verteld. Ik hoop zoo dat gij samen gelukkig zult zijn. Is het geen lief oud huis?’

De oude regenbak aan het eind, de welbekende schoorsteenen, de scheeve ramen, de fontein met het vogelnest, de uitgesleten dorpel waarop zij als kind gespeeld had, het vermolmd priëel, hadden allen dierbare oude bekoorlijkheden voor Roberta, die Horatia natuurlijk niet kon waardeeren.

‘Ik vrees dat het meer is om uws broeders wil dan om de deugden van het huis, dat ik plan heb hier te komen wonen,’ zeide Horatia glimlachend. ‘Gij zoudt mij genoegen doen met mij het huis te laten zien en ons een kopje thee te geven. Wij kwamen met opzet op een uur, waarop wij wel dachten dat hij uit zou zijn. Ik geloof dat gij mevrouw Dumbleton kent.’

‘Wij zijn in het voorbij gaan even in uwe provisiekamer geweest,’ zeide mevrouw Dumbleton, haar eene hand gevende, ‘en wij zouden gaarne meer zien. Ik zie, dat gij niet veel om uw tuin schijnt te geven.’

‘Ik ben zoo blij dat wij u thuis gevonden hebben,’ ging Horatia voort; ‘ofschoon wij toch in alle geval zouden zijn binnengegaan.’

Berta was onthutst door dit gesprek en vooral door het verzoek om thee. Betty kon geweldig slecht gemutst zijn wanneer iets van haar werd verlangd, dat van den gewonen loop van zaken in elke vier en twintig uren afweek. Zij begon een gevoel te krijgen alsof hare aanstaande schoonzuster weer op en top eene groote dame was. Het hart zonk haar in de schoenen. Wat was George begonnen? welke dwaasheid had hij begaan? Zij stelde haar twijfel evenwel ter zijde en zeide glimlachend, dat het haar een groot genoegen zou zijn alles te laten zien. Er was niet veel te zien; zij toonde haar de St. Paulskerk, de Abdij en den Tower, en de nieuwe spoorwegbrug vlak bij; daarna ging zij haar voor naar het huis, opende de deuren, wees haar de apotheek, de studeerkamer, het salon van voren af aan, de eetkamer (waar eenige gebeeldhouwde stoelen stonden, die genade vonden in de oogen der dames); zij liet al de ruime kasten zien; doch zij gevoelde zich niet op haar gemak en eenigszins bedroefd onder het rondleiden harer bezoeksters; onwillekeurig gevoelde zij zich zoowel door haar goed- als door haar afkeurend oordeel gekwetst.

‘Wat een ouderwetsch behangsel!’ zeide mevrouw Dumbleton. ‘Horatia, gij moet wit met goud nemen, en eene mat op den grond met Perzische kleine kleedjes. Wel zeker; en deze kamer moeten wij ook opknappen.’

‘Wat een grappig, donker kamertje,’ zeide Horatia, binnengaande en het kleine vertrekje met haar omvangrijke rokken bijna geheel vullende.

Zij hadden de provisiekamer der arme Roberta in een boudoir herschapen: zij hadden een boogvenster gebouwd, zij hadden al de dierbare oude tafels en stoelen opgeofferd, en nu deden zij een inval in Georges studeerkamer. Het was zeer hard. Berta kwam hier slechts bij groote gelegenheden - als zij geld noodig had, als zij afscheid nam en als zij de boeken schoonmaakte. Het was bijna een heiligdom voor haar, en Betty, de onbedrevene, mocht nimmer Georges eigendommen schoonmaken of aanraken. Een klein kabinetje met één raam kwam in de studeerkamer uit en als kind was het eene groote, groote belooning geweest wanneer zij daar mocht zitten, terwijl haar broeder aan 't werk was. In den spiegel boven den schoorsteen had zij zich in vroeger jaren, op hare teenen staande, bekeken, met een beklemd gevoel alsof zij heiligschennis pleegde; en in stede van Roberta's ernstig, eerbiedig glurend gelaat, weerkaatste hij nu twee groote dames, die overal rondsnuffelden, den neus optrokken voor de oude meubels, de boeken doorbladerden, praatten en lachten.

‘'t Is eene echte heerenwoning,’ zeide Horatia tot Berta, zonder eenig begrip welke pijnlijke wonden zij en de goedhartige mevrouw Dumbleton. die geen levend wezen met opzet eenig letsel zou doen, toebrachten; doch vrouwen van dertig jaar en daarboven zijn bedreven in de kunst om jonge meisjes te grieven en te kwetsen, en Berta was zeer jong voor twintig zomers. Zij ontsnapte naar de keuken om Betty te zeggen dat zij voor thee moest zorgen en te gelijk hare verontwaardiging wat af te koelen.

‘Wilt gij ze in de eetkamer klaarzetten, als het u blieft, Betty? de dokter zou er bepaald op gesteld zijn, als hij thuis was.’

‘'t Is voor 't eerst van mijn leven dat ik van theedrinken vóór het eten hoor!’ zegt Betty, het blaadje op de tafel neersmakkend; op het hooren van dat geluid liep Berta weg zoo hard zij kon, snelde weer naar boven en vond hare gasten op het portaal, waarop de slaapkamers uitkwamen, bezig om onder voortdurend pralen en lachen alle mogelijke deuren te openen.

‘Dat is mijns broeders kamer - dat is de logeerkamer,’ zeide Berta.

‘Hier zou een allerliefst boudoirtje van te maken zijn,’ kweelde mevrouw Dumbleton gedachteloos voort, staande voor een prettig vertrek, geheel door de ondergaande zon verlicht en met een venster vol bloemen.

‘Dat is mijne kamer,’ zeide Berta kortaf en blozende; ‘het is de mijne geweest van het oogenblik at dat ik bij George ben komen wonen.’

‘Hoe prettig en vroolijk hebt gij ze gemaakt,’ zeide Horatia, die zag dat zij boos was. ‘Willen wij weer naar beneden gaan?’

Berta ging ter zijde om haar te laten voorbijgaan, en zij togen weer naar beneden in het salon.

Doch geen thee was te zien; op Berta's verzoek gingen zij dus nogmaals den gang door naar de eetkamer, en ja, daar stond zij. Betty had het niet noodig geoordeeld de tafel te dekken, maar had op het roode tafelkleed drie kopjes, drie kleine ouderwetsche met wilgenbladeren beschilderde bordjes, messen en vorken, eene schotel met dikke, zeer mager gesmeerde sneden brood, een schaaltje met harde beschuit, een trekpot, en eene glazen melkkan neergezet. Drie stoelen stonden klaar waarop zij plaats namen; en terwijl Berta bezig was de thee in te schenken, kwam Betty met een grooten, zwarten keukenketel binnen om nog eens op te schenken.

‘Moeten er nog meer boterhammen zijn, jufvrouw Roberta?’ zeide zij; en de arme Berta zag natuurlijk dat mevrouw Dumbleton en Horatia niet weinig pleizier hadden. Zij hoorden den zucht niet, waarmede Berta Betty wegzond. Berta zuchtte inderdaad, doch daarna dwong zij zich tot glimlachen; en toen George Rich een paar minuten later voorreed, vond hij bij het binnenkomen een ouden, zeer ouden droom verwezenlijkt - een gelukkigen familiekring in het oude huis, eene schoone vrouw, die hem met een blijden blik begroette, Berta insgelijks blijkbaar gelukkig, reeds als zuster aangenomen. Weinig had hij gedacht, terwijl hij langzaam de laan afreed, dat hem dit te wachten stond. Met zichtbare ontroering heette hij Horatia onder zijn eigen dak welkom; en als hij haar schoon gelaat aanzag en ten volle de bekoorlijkheid harer fijne beschaving en aangename vormen gevoelde, vroeg hij zich meermalen af of dat werkelijk zijne vrouw kon zijn? Zijne begroeting was allerinnemendst; zijne innige vriendelijkheid verteederde en verrukte Horatia, die op dat punt niet verwend was. Zij was dankbaar, vriendelijk, gelukkig en hartelijk. Toen zij wegreden bleef de dokter aan het hek staan, even zalig en even zeker van toekomstig geluk als zij zelve was.

Zou het anders zijn geweest indien dokter Rich dien avond had kunnen weten wat in het vervolg van tijd gebeuren zou? Het was nog tijd. Indien men hem de geschiedenis der twee volgende jaren had kunnen vertellen, zou hij dan geaarzeld - zich teruggetrokken hebben? Ik geloof het niet. Hij was zoo moedig en onergdenkend dat hij, naar mijne meening, de waarschuwing in den wind geslagen zou hebben. Ik ben overtuigd dat hij de wetenschap van wat het einde van alles zou zijn, had kunnen dragen - en van zorgèn, die komen zouden, had kunnen hooren spreken, met denzelfden moed, waarmede hij ze wist te dragen, toen zij hem ten deel vielen.

(*Wordt vervolgd.*)

Beelden en gedachten van Jean Paul.

Zacht en vloeibaar valt de droppel neder in een dropsteenhol, maar hard en scherp wordt hij vereeuwigd. Schooner is de traan des menschen: als een scherpe diamant doorsnijdt hij het oog dat hem weent, maar als de mensch later naar hem omziet, glinstert hij zacht en vroolijk gelijk de dauwdroppel in eenen bloemkelk.

***

De schaamte der volkeren vergaat als die der jonkvrouwen, eveneens namelijk als het kruitje-roer-mij-niet verwelkt, wanneer men het te dikwijls aanraakt en tot weerstand noodigt. De mensch wordt spoediger dierlijk, dan het dier menschelijk. Welk een onderscheid is er tusschen de langzame overgang van slaven tot vrijen en de snelheid van het omgekeerde, zoodat slechts eene korte tijdsruimte onder Cato en Brutus van die onder de keizers afscheidt! Vroeger schaamde het volk zich over zijne enkele tirannen, terwijl later tirannen zich over een geheel volk schaamden en toornig op den worm traden, die zich niet eens kromde onder het vertreden.

Het huis van den Beurtschipper.
(*Vervolg.*)

VII.
Bij het paaschvuur.

Ilda's ouders bemerkten, ondanks de pogingen van het jonge meisje om niet veranderd te schijnen, dat zij sedert Linga's boosaardige onthullingen ernstiger en nadenkender geworden was. Kunegonde's onuitgesproken en daarom des te streelender bemoeiing om het kind de overtuiging te geven, dat zij in het bezit der volste liefde was van degenen, die zij steeds als hare ouders beschouwd had, werd op de trouwhartigste wijze door haren man ondersteund. Het lag echter in den aard van den goeden kapitein te gelooven, dat hij zijne genegenheid het beste door uitwendige blijken bewijzen kon. Zoo kwam hij dan op de gedachte, dat Ilda te stil leefde, zij moest onder de menschen komen en ‘pleizier hebben,’ gelijk andere meisjes van haren leeftijd.

Het voornemen om haar dat te verschaffen, was intusschen gemakkelijker opgevat dan ten uitvoer gebracht. Jufvrouw Janssen's zeer afgezonderde levenswijze had het natuurlijk gevolg gehad, dat zij in het stedeken, dat sinds twintig jaren hare woonplaats was, behalve hare huisgenooten geene bekenden bezat. De kapitein had van oudsher slechts omgang met die menschen, waarmede hij door zijn beroep in aanraking kwam. Dat waren of rijke kooplieê, die hem en de zijnen niet voor hunne gelijken hielden, of beurtschippers gelijk hij zelf, wier geringe beschaving hen ongeschikt maakte voor den omgang met Kunegonde. Zij gaf dit evenwel niet op krenkende wijze te kennen, en als zij bij voorkomende ziektegevallen of andere omstandigheden de behulpzame hand kon bieden, kwam zij op de vriendelijkste en hulpvaardigste wijze uit hare afzondering te voorschijn. Zij ondersteunde de vrouwen der vrienden haars mans met raad en daad, waar het ooit noodig was. Daarmede hielden ook hare betrekkingen met hen op. Ilda stond tegenover deze daarbij niet talrijke familiën in

dezelfde verhouding als hare moeder. Voor twintig jaren zou de kapitein niet begrepen hebben waarom men niet een gezelliger, vertrouwelijker verkeer aanknoopte. Thans echter zag hij zeer goed in, dat de zijnen daaruit weinig genoegen zouden putten. Doch hij had zich nu eenmaal voorgenomen, zijne pleegdochter eenige verstrooiing te verschaffen en hij stelde dus hiertoe al het mogelijke in het werk. Zoo richtte hij op zekeren dag eene pleiziervaart in per boot naar het een weinig hooger op liggend dorp, een andermaal werd er een rijtoer naar de houtvesterij in het bosch gemaakt. Hij vatte zelfs het plan op Ilda op eene zijner volgende reizen mede te nemen, doch daartegen had zijne vrouw ernstige bedenkingen. Om hem eenige vergoeding voor dit verijdeld plan te schenken, gaf zij daarentegen hare toestemming Ilda onder zijne en Doortje's hoede het afsteken der Paaschvuren te laten bijwonen.

Kunegonde kwam het genoegen, dat Ilda hierbij smaken zou, hoogst twijfelachtig voor, de kapitein echter koesterde de vaste overtuiging, dat de kleine zich kostelijk vermaken zou. Kon er wel een prachtiger schouwspel zijn dan de hoog opflikkerende vuren met de rood kronkelende vlammen, die ten hemel stegen uit de teertonnen, op den top van de reusachtige houtmijt geplaatst? En dat alles op de schoone open plek tusschen de stad en de werf, waar de kabbelende rivier voorbijstroomde, verguld door den weerschijn van den laaien gloed.

De goede kapitein woonde deze feestelijkheid, waartoe ook zijne kleine werf een deel van het brandhout leverde, zoo dikwijls bij als het hem vergund was het Paaschfeest te huis te vieren. De oude Willem, die het altijd met het opbouwen van den houtstapel zeer druk had, had aan de kleine Ilda van hare kindsheid af wonderen van de heerlijkheid van het Paaschvuur verteld. Zij ging derhalve gaarne met haar vader mede, als op Paaschmaandag de schemeravond na een helderen kouden dag gevallen was, zonder evenwel gelijk hij nog andere verwachtingen aan haar uitgaan te verbinden. De kapitein rekende er op dat ook andere jonge meisjes de kleine feestelijkheid zouden bijwonen, en Ilda haar zou leeren kennen, hetgeen tot een aangenaam verkeer met haar zou kunnen aanleiding geven. Hierin echter misrekende hij zich. Wel is waar waren er vele jonge dames onder de hoede van vader of broeders bij het Paaschvuur verschenen, maar zij kenden elkander, terwijl Ilda haar vreemd was. Zoo dikwijls dan ook de goede man zijne dochter in de nabijheid van een der vroolijkste groepjes voerde en door eene kleine buiging, een vriendelijk gesproken avondgroet een onderhoud poogde aan te knoopen, mislukte hem dit telkenmale. Men groette vluchtig en koel, wierp een verbaasden oogslag op Ilda en wendde zich af.

Gelukkig had het meisje geen vermoeden van de mislukte pogingen haars vaders. In haar van nature zeer levendig gevoel voor al wat schoon of buitengewoon was, schepte zij werkelijk een groot genoegen in het haar aangeboden eenvoudige schouwspel. Menige gesmoorde lach, zacht als muziek, menige zachte juichkreet klonk in jufvrouw Doortje's oor.

Willem had den kapitein aan de mouw getrokken en hem daarop geheimzinnig fluisterend een weinig ter zijde gevoerd. Toen de kapitein zich weder bij zijne dames wilde vervoegen, begroette hem eene bekende stem met de woorden: ‘Zoo, mijnheer Janssen, zijt gij ook hier? Ik geloof dat wij elkander bijna elk jaar bij het Paaschvuur ontmoeten.’

‘Als ik in Herbedorf ben, zeker, mijnheer Saldern. Gij zelf zijt er ook altijd bij tegenwoordig.’

‘Ik houd veel van dergelijke oude gebruiken,’ antwoordde Wolfgang, ‘en vooral de Paaschvuren hebben altijd iets bijzonder aantrekkelijks voor mij gehad.’

‘Kunt gij nu meegaan, mijnheer?’ vroeg Willem, die ongemerkt naderbij gekomen was.

‘Hoe! wilt gij uw patroon nu reeds medenemen, Willem?’ vroeg de jonge koopman. ‘Het vuur is toch immers nog niet uitgebrand!’

‘Neen, mijnheer Saldern, maar.... met uw verlof.... ik heb iets bijzonders in gereedheid voor de jonge jufvrouw.’

‘Hij heeft eene kleine verrassing voor mijne dochter bedacht,’ verklaarde de kapitein aan den verbaasd opzienden jonkman.

‘Uwe dochter? Is zij hier?’ vraagde de jonge man, ten toppunt van verbazing. Het kwam hem raadselachtig voor, dat Cornelis Janssen, dien hij altijd voor kinderloos gehouden had, van zijne dochter sprak.

‘Zij staat met hare gouvernante daar aan den hoek der palissaden,’ antwoordde Janssen onbevangen. ‘Vergeef mij dat ik naar haar toega: zij is niet gewoon onder vreemden te zijn.’

De zaak kwam den jongen koopman hoe langer hoe zonderlinger voor. Hoe groot zijne achting voor den beurtschipper ook was, en hoe zeer hij er zich soms over verwonderd had, dat deze niet, gelijk de meeste lieden van zijn stand, met de jaren in ruwheid toenam, maar beschaafdere manieren aan den dag legde, naarmate hij ouder werd, verraste het hem toch niet weinig dat schipper Janssen voor zijne dochter eene gouvernante had. Waarom moest dit meisje, wiens standpunt slechts weinig van dat eener welgestelde handwerksdochter verschilde, anders opgevoed worden dan deze? Wolfgang's nieuwsgierigheid was zoo levendig geprikkeld, dat hem de lust bekroop, dit in ieder geval mislukte voortbrengsel van ouderlijke apenliefde eens van naderbij in oogenschouw te nemen.

‘Zoudt gij wel de goedheid willen hebben mij aan uwe dames voor te stellen, mijnheer Janssen?’ verzocht hij den argeloozen kapitein.

‘Met genoegen, mijnheer Saldern,’ antwoordde de gezagvoerder, stralende van voldoening. Eindelijk hield dan toch iemand en wel de beste man van de wereld, het der moeite waardig zijne lievelinge te leeren kennen.

Na eenige seconden stond Wolfgang tegenover de leermeesteres en hare kweekelinge en de kapitiein kweet zich van de verzochte voorstelling op eenigszins onbeholpen maar voor alle partijen bevredigende wijze.

‘Hier, mijne lieven, breng ik u den heer Wolfgang Saldern, mijn zeer geëerden handelsvriend. Deze, mijnheer Saldern, is mejufvrouw Schmitz, de lieve vriendin van mijne vrouw en mijne dochter; dit mijne dochter Ilda.’

Jufvrouw Doortje groette met koele beleefdheid, terwijl Ilda met eene onmiskenbare uitdrukking van zelfbewustzijn voor den jonkman boog. Na het voorgevallene met Linga was zij er trotsch op, als haar pleegvader haar tegenover een vreemde zijne dochter noemde.

De gewone zekerheid, welke Wolfgang zich in het drukke verkeer met allerlei slag van menschen verworven had, liet hem voor een oogenblik in den steek. De leermeesteres had, ondanks haar eenvoudig uiterlijk, zeer goede manieren; dit was echter eene omstandigheid, die niets buitengewoons in zich had. Maar hare kweekelinge, dit kind van den beurtschipper, met den vreemdklinkenden naam en de tengere, liefelijke gestalte! Het was eene heerlijke verschijning van welker bestaan hij nimmer eenige kennis gedragen had.

‘Gij woont heden waarschijnlijk wel voor de eerste maal het branden van het Paaschvuur bij, dames?’ begon Wolfgang, zich na eene stomme begroeting eenigszins herstellende. ‘Zoo dikwijls ik hier was, had ik nog nooit de eer u te ontmoeten.’

‘Wij laten mama niet gaarne alleen,’ antwoordde Ilda met onbevangene vriendelijkheid den slanken man aanziende, van wiens uitzicht zij zich eene geheel andere voorstelling gemaakt had. ‘Zij houdt er niet van zich tusschen vreemde menschen te begeven.’

Willem kwam weder te voorschijn en gromde zijn heer thans toe: ‘Mijnheer, als gij nu niet komt....’

‘Hebt gij pleizier ons tot beneden aan de rivier te vergezellen, mijnheer Saldern?’ vroeg de kapitein. ‘Het groote vuur is bijna uitgebrand en er is daar nog iets te zien. Willem heeft eene extra-vertooning voor mijne dochter bereid.’

De extra-vertooning bestond uit drie brandende teertonnen, die, van achter eene met hout begroeide landspits te voorschijn komende, langzaam en majestueus de rivier afdreven en zoowel door hare eigene hoog opflikkerende vlammen als door den weerschijn daarvan in het water een schilderachtig uitwerksel maakten. Ilda schiep veel behagen in den eigenaardigen aanblik van het op den donkeren stroom zwemmende, knetterende en sissende vuur en Wolfgang een nog grooter in de kinderlijk hartelijke wijze, waarop zij den ouden Willem haren dank uitsprak.

Evenals altijd, wanneer het volk behalve een verwacht vermaak nog eene andere verrassing bereid wordt, ontstond er een onder de rondom het uitdoovende Paaschvuur verzamelde menigte, zoodra men de tonnen gewaar werd. Alles stormde naar het water; ieder trachtte in het voorste gelid te komen, zonder de hem omringenden te ontzien, en jufvrouw Doortje bekwam bij deze gelegenheid een stoot, die haar deed wankelen. Aan een gelukkig toeval, hetwelk Wolfgangs opmerkzaamheid in het hachelijke oogenblik op het haar dreigende gevaar vestigde, had zij het te danken, dat zij voor een onvrijwillig koud bad bewaard bleef. De goede oude jufvrouw dankte levendiger dan de kleine dienst eigenlijk waard was. Ilda zeide niets, maar haar stralend oog sprak een zoo ernstigen dank uit, dat Wolfgang er geheel door in de wolken was.

De vlammen op de rivier waren uitgedoofd, de menigte stroomde op de stadspoort toe en enkel de familie Janssen bleef nog op de feestplaats achter, gedeeltelijk om buiten het gedrang te blijven, gedeeltelijk om Ilda te gunnen onverwijld op hare opgeruimde, kinderlijke wijze den ouden Willem haren dank en hare bewondering te betuigen voor de bijzondere feestelijkheid, die hij te harer eere bereid had.

Ook Wolfgang Saldern bevond zich nog aan de zijde van zijn bescheiden handelsvriend en deze, die in het blijven van den jonkman in het gezelschap van hem en de zijnen eene vereerende opmerkzaamheid meende te zien, achtte zich verplicht Saldern's beleefdheid te beantwoorden.

De avond was buitengewoon koud, merkte hij aan, en het ware wel raadzaam zich, nadat men zoolang in de open lucht gestaan had, door eene kop thee of een glas punch te verwarmen; daar mijnheer Saldern nog ver te loopen had om te huis te komen, zou het hem, den kapitein, zoo verheugen als vereeren, indien de jongeheer een poosje wilde uitrusten in Janssen's groote keuken, alvorens de wandeling naar Holzhaufen te ondernemen.

De jonkman nam deze uitnoodiging aanvankelijk met levendige vreugde aan; daarna echter gaf hij zijne beduchtheid te kennen, of zulk een late gast de vrouw des huizes niet ongelegen zou komen. Daaromtrent stelden hem evenwel jufvrouw Doortje en de kapitein gerust, die beiden wisten, hoe gaarne Kunegonde zich naar elken wensch haars mans voegde en zoo sloegen zij al pratende gezamenlijk den weg naar de Doornstraat in.

Als men ze bereikt had en men het sombere oude huis in het volle maanlicht voor zich zag, vertraagde Ilda haren stap en fluisterde hare oudere vriendin toe: ‘Zal mijnheer Saldern zich niet onbehaaglijk bij ons voelen? - Ik vrees, dat hij er niet aan gewoon is, zich in eene keuken op te houden.’

‘Wat heeft de kleine met u te fluisteren, jufvrouw?’ vroeg Janssen.

‘Ilda maakt mij op iets opmerkzaam, kapitein. Zij vreest dat het den heer Saldern niet aangenaam zal zijn, bij het keukenvuur te zitten. Gelijk gij weet ligt er in geen eene der kamers vuur aan?’

‘Wees onbezorgd, jufvrouw Janssen,’ verzocht Wolfgang. ‘De keuken van uw ouderlijk huis is mij niet onbekend; ik weet zeer goed, welk een gezellig verblijf zij is, en verheug er mij in, die wederom eens te betreden.’

‘Daar zijn wij, Gonde!’ riep de kapitein zijne vrouw bij het binnentreden toe, ‘en wij niet allen; wij hebben een waarden gast meegebracht.’

Jufvrouw Janssen heette den zoo voorgestelde welkom met een vriendelijken blik en de woorden: ‘Dat doet mij veel genoegen!’

Wolfgang meende nochtans te bespeuren, dat zij hem in het geheim met eenige bevreemding gadesloeg. Hij haastte zich derhalve zijne late verschijning te verklaren.

‘Het is niet de eerste maal, mevrouw,’ zeide hij, ‘dat ik u voor een onverwacht bezoek op een ongelegen uur om vergeving moet vragen. Ik was nog een kleine jongen, als ik u eens in den laten avond overviel en gij mij evenwel met veel goedheid ontvingt.’

‘Hoe, mijnheer, gij zijt....’

‘Wolfgang Saldern, de jonge landlooper, wien uwe gastvrijheid eenmaal een nachtverblijf verleende.’

‘En menigen goeden raad zoowel als menige ernstige waarschuwing bovendien,’ antwoordde de huisvrouw lachende. ‘Ik denk dat gij destijds niet erg gesticht waart over hetgeen gij thans zoo in mij prijst.’

‘Niettemin,’ betuigde Wolfgang met warmte, terwijl hij op den stoel plaats nam, dien men hem naast jufvrouw Janssen aanbood, ‘niettemin erkende ik zeer spoedig de wijsheid uwer woorden. Ook mijn vader handelde dienovereenkomstig. Derhalve dank ik het enkel en alleen aan uwe verstandige en zachte bemiddeling, dat ik in het beroep zijner keuze, naar ik mij vlei, een bekwaam man geworden ben.’

De huisvrouw wilde dezen lof afweren, maar de kapitein wilde hier niets van hooren. Hij beweerde, dat geen ander mensch ter wereld zijne vrouw in verstand en goedheid evenaarde en riep de getuigenis van Ilda ter bevestiging zijner woorden in.

‘Ik zou dat wel kunnen doen,’ zeide het jonge meisje met haren innemendsten lach, ‘maar ik weet zeker, dat mama niet gaarne heeft, dat ik het doe. Gij weet het immers? Mama wordt liever bemind dan geprezen. Van u echter, moederlief, vernam ik gaarne iets naders omtrent het geheimzinnige bezoek, dat de heer Saldern u eens bij nachttijd gebracht heeft.’

Tengevolge der wending, die Ilda aan het gesprek gegeven had, ontspon zich een levendig onderhoud, waaraan allen een levendig aandeel namen. Zelfs de oude Willem, die aan het benedeneind der tafel met grooten smaak zijn punch opslurpte, liet door een vroolijk grijnzen of een behaaglijk geknor zijne tevredenheid blijken.

Alleen Linga had zich van den gelukkigen kring uitgesloten. Onder voorwendsel, dat zij het aan de tafel te koud vond, had zij hare oude plaats aan den haard ingenomen. Maar zij staarde niet als vroeger droomerig in de vlammen. Haar oog bespiedde met onrustig fonkelen de argelooze huisgenooten en den opgeruimden, innemender gast, wiens gezellige kout veel tot de vroolijke stemming van het kleine gezelschap bijbracht. Zoo dikwijls het oog der Mulattin Ilda's lief aangezicht trof, nam het eene nog boosaardigere, waarlijk angstwekkende uitdrukking aan. Hadde toevallig een ander oog het hare ontmoet, zou haar duivelachtig dreigend staren de vroolijkheid gedempt, de onschuldige blijmoedigheid verstoord hebben.

Doch geen der aanwezigen had eenig vermoeden van de bittere gevoelens en de booze plannen, die Linga's hart vervulden. In een oogwenk verliepen de uren, en als Wolfgang eindelijk opstond om afscheid te nemen, zegde hem een oogslag op de oude eikenhouten hangklok met sierlijk gegraveerde cijferplaat, dat het burgeruur

lang voorbij was. Verrast en eenigszins verlegen verontschuldigde hij zijn lang blijven. Van de vrouw des huizes enden kapitein ontving hij daarentegen de verzekering dat zij het zich tot een genoegen en eene eer rekenden, dat hem de tijd in hun huis zoo kort gevallen was.

(*Wordt vervolgd.*)

De graaf van Hammerstein.

Weer zat de graaf verzonken
   in sombre mijmerij;
Zijn lieve dochters hielden
   zich schuw en stil ter zij.
Geen zoon was hem geschonken
   ten steun in d'ouderdom;
Hij toornde in zondig morren
   en vloekte 't lot daarom.

Daar wordt, bij nacht en noodweer,
   op eenmaal aan de poort
Een luid en angstig kloppen,
   een droeve stem gehoord:
‘Doe open, 'k ben de keizer,
   beroofd van rijk en troon:
Vergrijsd in leed en kommer,
   moet 'k vluchten voor mijn zoon!’

En de arme keizer Hendrik,
   verborgen en bewaard,
Rustte uit van leed en kommer,
   aan 's graven trouwen haard,
Gekoesterd door de dochtren,
   zoo liefderijk en zacht. -
En aan een zoon heeft sedert
   de graaf niet meer gedacht

Naar Carmen Sylva.

J.R. van der Lans.

DE GRAAF VAN HAMMERSTEIN.

Weer zit de graaf verzonken
in somber mijmerij;
Zijn lieve dochters hielden
zich schuw en stil ter zij.
Geen zoon was hem geschonken
ten steun in d'ouderdom;
Hij toornde in zondig morren
en vloekte 't lot daarom.

Daar wordt, bij nacht en noodweer,
op eensmaal aan de poort
Een luid en angstig kloppen,
een droeve stem gehoord:
„Doe open, 'k ben de keizer,
berooid van rijk en troon;
Vergrijsd in leed en kommer,
moet 'k vluchten voor mijn zoon!"

En de arme keizer Hendrik,
verborgen en bewaard,
Rustte uit van leed en kommer,
aan 's graven trouwen haard,
Gekoesterd door de dochtren,
zoo liefderijk en zacht. —
En aan een zoon heeft sedert
de graaf niet meer gedacht

Naar Carmen Sylva. J. H. van der Laan.

[Nummer 24]

Onze gravures.

De koninklijke Vlaamsche academie en haren bestuurder P.K.H. Willems.

DE HEER P.K.H. WILLEMS, BESTUURDER DER KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE.

Onder de talrijke maatregelen, door het huidige Belgische ministerie ten voordeele van de Vlaamsche bevolking en hare taal genomen, dient voorzeker in de eerste plaats de stichting der Vlaamsche academie vermeld te worden.

Deze instelling, reeds lang betracht en nu eindelijk verworven, is dan ook geroepen om aan onze taal en letterkunde uitstekende diensten te bewijzen en tevens het hare bij te dragen om den Vlaamschen stam zijne staatkundige rechten te doen verwerven.

Ter bereiking van dit gewichtige en schoone doel is echter evenzeer eensgezindheid en practische geest als hooge bekwaamheid noodig. En de ondervinding heeft, eilaas! sinds jaren geleerd dat in de letterwereld, zoomin als in het gebied der staatkunde,

de benijdenswaardigste geestesbegaafdheid niet altoos eene waarborg is voor vredelievende gezindheid en overeenstemming, noch eene verzekering voor een vlug, krachtig en doelmatig handelen.

Politische partijiever, spraakkundige haarkloverij en onvruchtbare woordenpraal zijn de klippen, waarop reeds vele geleerde genootschappen gestrand zijn.

Te oordeelen echter naar de snelheid en krachtdadigheid, waarmede de Vlaamsche Academie bijna eenparig eene erg ongepaste en onbehendige uiting van staatkundige partijliefde in haren schoot gesmoord heeft, mogen wij schier de zekerheid koesteren dat de werkingen der geleerde Vergadering niet ernstig door de eischen der kleingeestige politiek zullen belemmerd worden.

De jarenlange ondervinding van de meeste leden der Vlaamsche Academie doet ons tevens verhopen dat wij meer praktijk dan theorie, meer daden dan woorden van hen verkrijgen zullen.

Overigens het Vlaamsche volk, dat schier eene halve eeuw die Hoogere Vertegenwoordiging van zijnen geest gevraagd heeft, is in rechte te verzoeken dat deze Vergadering geheel aan de langgekoesterde verwachtingen beantwoorde.

Tot voorzitter der Vlaamsche Academie werd door den Koning benoemd de Heer P.K.H. Willems, hoogleeraar bij de Leuvensche Hoogeschool.

Betere keus voor het bekleeden zulker waardigheid kon voorzeker niet gedaan worden.

Hoogleeraar Willems is een man van veelzijdige en grondige kennissen, een onvermoeid werker, een warm en overtuigd Vlaming. Aan de Alma-Mater wordt hij om zijne uitgebreide geleerdheid en zijn vriendschappelijk karakter door medeprofessors en leerlingen hoog gewaardeerd. Voorzitter van verscheidene letterlievende genootschappen, legte hij sinds jaren in deze betrekkingen veel tact, doorzicht en bestuurlijke kennissen aan den dag.

Van zijne groote ervaring, in de Vlaamsche strijdperk opgedaan, wordt algemeen veel goeds verwacht voor de leiding der werkzaamheden van de nieuwgestichte Academie.

De Heer Peter Kaspar Huibrecht Willems is geboortig van Maastricht; maar heeft de Belgische nationaliteit verkozen. Hij studeerde aan de Leuvensche Hoogeschool en verwierf er den titel van doctor in de Letteren. Daarna bezocht hij de universiteiten van Parijs, Berlijn en Leiden. In 1865 werd doctor Willems benoemd tot leeraar van Wijsbegeerte en Letteren bij onze Alma-Mater. Hij schreef verscheidene werken in het Fransch, en in het Nederlandsch verschenen van hem: Letterkundige beschouwingen over de werken van J.B. David en Dautzenberg, Taalkundige studiën, verder Bijdragen en Redevoeringen, opgenomen in de Bundels, uitgegeven door het Genootschap *met Tijd en Vlijt*, waarvan de Heer Willems sinds jaren het Voorzittersschap waarneemt. Hij is tevens algemeene Voorzitter van het Davidsfonds, lid van het Koninklijk Nederlandsch Gesticht van Wetenschappen te Amsterdam, der Koninklijke Academiën van Madrid, Turyn en andere geleerde genootschappen.

De jongste maar niet de minst vereerende

onderscheiding, die doctor Willems te beurt viel, is de vijfjaarlijksche prijs van Geschiedenis, door het Belgische Staatsbestuur uitgeschreven.

Bij het puntje van den staart.

Wat ons soms het mooiste staat,
Strekt niet zelden tot ons kwaad

Dit rijmpje uit ons schoolboek komt ons weer onwillekeurig voor den geest bij de beschouwing der fraaie gravure naar de meesterlijke schilderij van den Engelschen kunstenaar T. Blinks. Wij zien daar toch den armen vos juist het slachtoffer worden van zijn grootste sieraad, namelijk den dichten pluimstaart, die zijne vervolgers een geschikt houvast aanbiedt, om den vluchteling tot staan te dwingen. Een der honden is zoo gelukkig geweest, op het oogenblik dat de vos over een beekje heenwipte, het puntje van zijnen staart te grijpen, en al zou Reintje zich dien enkelen achtervolger allicht van het lijf weten te schudden, aan den geheelen troep, die hem hijgend en snuivend op de hielen zit, zal hij ongelukkig niet weten te ontkomen. Dat heeft de ongelukkige vos alleen te danken.... aan het puntje van zijn fraaien staart. Men ziet het, tot zelfs in de dierenwereld is het waarschuwend rijmpje van toepassing:

Wat ons soms het mooiste staat,
Strekt niet zelden tot ons kwaad.

De redding nadert.

Met de trotschheid van een beheerscher doorkruist de mensch den onmetelijken oceaan, wiens gladden rug hij tot een gemakkelijken weg gemaakt heeft, om hem en zijne schatten tot de uiterste einden der aarde te vervoeren. Onbekommerd zwalpt hij over den glanzenden waterspiegel, als dreigde onder zijn voet niet voortdurend een verzwelgend graf, en houdt den blik alleen vooruit, naar het oord zijner bestemming, gericht. Maar de koning der zee is de Neptunus niet, die aan de golven gebieden kan. Een wind steekt op, groeit dreigend aan en 's menschen heerschappij over het waterrijk is ten einde. Als een monarch, wiens land door eene volksomwenteling beroerd wordt, is hij op dit oogenblik de meest bedreigde en hulpelooste van zijn rijk. In zijn vaartuig - de troon, waarvan hij zijn gebied beheerde - wordt hij door het orkaan als in een broozen notendop heen en weer geslingerd, en vaak door de golven verzwolgen of tegen de rotsen verbrijzeld.

Dit lot trof de ongelukkige bemanning van het schip, wiens overschot wij op ons tafereel voorgesteld zien. Van het sterke en prachtige vaartuig heeft de storm slechts een gehavenden mast achtergelaten, waaraan zich de eenige overgeblevene schipbreukelingen wanhopend vastklampen. Maar zij toch zullen aan de woede der verbolgen zee ontkomen: de redding is nabij en moedig worden de laatste krachten ingespannen om haar te verbeiden en te begroeten.

Wij aanschouwen het laatste tafereel van een dier drama's, zooals er dagelijks tusschen de machtige zee en hare nietige, maar koene beheerschers plaats hebben.

Twee muzikantentypen.

De geestige Duitsche genreschilder Kotschenreiter, die ons reeds menige welgeslaaagde type uit het Duitsche volksleven geteekend heeft, biedt ons hier weer een paar figuren aan, die als photographieën naar het leven genomen zijn. Het zijn twee van die rondtrekkende muzikanten, gelijk het groote Duitsche vaderland er zoo veel oplevert, dat het zelfs de omliggende landen van straatmuziek kan voorzien. Het hier afgebeelde tweetal behoort echter niet tot die cosmopolitische kunstbroeders, welke wij ook op onze kermissen hunne talenten hooren ten beste geven; de muzikanten van Kotschenreiter zijn van meer bescheiden aard en vergenoegen zich, in plaats van in den vreemde naar lauweren te gaan dingen, met den bijval der eenvoudige dorpsbewoners in den omtrek van hunne geboorteplaats. Maar daardoor juist hebben zij, meer dan de zwervers, die men hier met hunne groote platte klakken, vooral met Vastenavond aantreft, dat eigenaardig typische behouden, hetwelk hen tot een welkom onderwerp maakt voor den schilder.

Beide muzikanten, de trompetter en de klarinettist, behooren blijkbaar tot hetzelfde gezelschap of hooren althans, naar kleeding en hoofddeksel te oordeelen, in dezelfde streek te huis. De eerste is bezig een nieuw deuntje in te studeeren, waarmee hij voor het eerst kennis maakt, en dat hem zichtbaar goed bevalt. De andere verpoost zich van zijne kunstoefeningen door zijne dorstig geblazen klarinettistenkeel op eenen pot bier en zijnen neus op een hartig snuifje te onthalen. En al heeft de kunst deze bescheidene voedsterlingen der Muzen ook niet met roem en eere bekroond, de lustige muzikanten behoeven er zich niets van aan te trekken: een vroolijk gemoed is meer waard dan de schitterendste naam.

De vos.

De regen houdt op, het woud schudt de lauwe droppels van 't hoofd, een verfrisschende balsamieke geur stijgt op in de zachte avondlucht. In alle hoeken en gaten komt er leven en beweging. De muggen beginnen te dansen, de mieren komen te voorschijn en herstellen hun bouwwerk, dat door den regen is weggespoeld; de vink slaat vroolijk in het beukenboschje, de haas duikelt en springt en ook de vos gevoelt zich aangenaam bewogen. Daar, tusschen de zware wortels van een ouden eik heeft hij eene schuilplaats gevonden. Hij snuift den wind op. Alles is rustig, de geheele natuur verheugt zich in de verkwikkende lente. Met éen sprong is Reintje voor zijne deur; nu kan men hem duidelijk zien. Wat staat hij daar prachtig! wat deftige achteloosheid! Wat zelfvertrouwen! Op het eerste gezicht ziet men dat er adellijk bloed door zijne aderen vloeit; met de vooroordeelen van den ouden adel heeft hij echter reeds lang gebroken; hij bezit dat juiste *savoir vivre*, dien fijnen tact, die hem veroorloofd met iedereen te verkeeren, zijne trotschheid af te leggen of scherp te doen gevoelen. Zulk een karakter moet echter aan eene nauwere beschouwing onderworpen worden, want hier is alles belangwekkend.

De schedel van een vos mag gewis een modelschedel worden genoemd. Het voorhoofd is vlak, door eene gladde, schitterende huid bedekt, eene wiskunstige tafel, waarop de lijnen der berekening elkander kruisen. Het oor, scherp spits

toeloopend, springt van onder meer naar voren, om ieder geluid op te vangen. Het is ingericht om den buit te beluisteren, die boven in de boomen zit te sluimeren; het zachtste geritsel, het ruischen van een blad, de onwillekeurige beweging van een droomenden vogel, alles vangt die luisterend gespannen opening op, er ontgaat niets aan. En nu de neus! Hoeveel boosheid en sierlijkheid, hoeveel geestigheid en scherpzinnigheid ligt er uitgedrukt in die fijn gevormde, lang uitgestrekte, beweeglijke spits! Is het niet alsof duizenden fijne voelhoorns van daar uitgaan en als zat hier als in het middenpunt de listensmedende, op arglist en wraakzucht peinzende ziel van den doortrapten schalk? Het is een neus, zooals de volleerdste meesters in de staatkunde er een gehad hebben, een neus als dien van Machiavelli, Richelieu, Talleyrand enz.... Het belangwekkendst gelaat is echter onbeduidend zonder de oogen. Nu kan men het vossenoog wel is waar niet fraai noemen, want men herkent er dadelijk het nachtelijke roofdier aan, het wisselt tusschen groen en grauw, ligt scheef, half bedolven in de oogholte en vernauwt zich bij dag tot eene loodrechte smalle spleet, bezit noch de vertrouwelijke frischheid van het oog der ree, noch het rollend vonkelen, dat aan het kattenoog zulk eene magnetische aantrekkingskracht geeft; aan uitdrukking overtreft het echter beide. Nu eens is het deemoedig, neergeslagen en ziet zoo onschuldig en naïef rond, als behoorde het aan het meest eenvoudige schepsel; dan weer speelt er een spotachtig lachje om die oogleden, die iedere gevolgtrekking onmogelijk maken, om plotseling een bliksemstraal door de kwijnende oogleden te schieten, scherp en spits als de angel van eene adder. Vochtig van onverzadigde begeerten, brandend van moordlust, smachtend van wellustige verliefdheid, verbergen zij eene wereld vol hartstocht en list en bezitten zij wellicht de grootste mate van uitdrukking van het geheele dierenrijk.

Al de overige deelen van het gelaat, evenals het geheele lichaam, zijn in volkomen overeenstemming met dit beeld. De mond gaat wijd open, want de vos is een roover; een dunne baard, met omgekrulde punten, als even zooveel weerhaken, hangt van de bovenlip; de lippen zijn fijn besneden en vast op elkander gedrukt en geven wilskracht en zelfbewustzijn te kennen. Doch wanneer zij zich openen, dan ziet men de scherpe, schitterende tanden, die niets levend laten ontglippen, of klinkt ons een heesch, bijna toornig knarsend, koortsachtig blaffen te gemoet. Het slanke, hangende lijf wordt door vlugge pooten bijna spoorloos over den grond gedragen, en is sierlijk getooid door den golvenden staart, waaronder het reukfleschje verborgen is, dat dikwerf de eenige troost van den vos is, wanneer hij in nood verkeert. Schitterend wit is het halthemd, dat hij op de borst draagt, van rood en goud schittert zijn pels; van daar den naam '*Vush*', de vuurkleurige.

Zoo kruipt, sluipt en strijkt de sluwert voort; hij buigt en wringt zich, is voorzichtig, geduldig, volhardend, behendig, snel besluitend, volleerd in allerlei listen en lagen, een vrijdenker zonder veel praatjes, een geestige verleider, een Proteus vol deugden en ondeugden, dien men te gelijker tijd moet liefhebben en haten.

Met een paar woorden is zulk een dierengenie niet te beschrijven. Het leven van een held, die dan juist zijne grootste kracht, zijne luimigste geestigheid ontvouwt, als iedere bron schijnt uitgeput te zijn een leven dat leerrijk, poëtisch, nieuw en groot is in schande en nood, in angst en dood; zulk een leven moet bestudeerd, bewonderd, bemind worden. Stof in overvloed voor een heldenzang! Wat Alexander de Groote wenschte, is den Uilespiegel van Malepartas in overvloed ten deel gevallen. Wie kent niet de geschiedenis van Reintje de vos? In de meeste talen overgebracht, leeft zijne geschiedenig voort tot in de kleinste boerenhut van het meest afgelegen dorpje. Door alle eeuwen heen heeft zijne geschiedenis hare jeugdige nieuwheid behouden

en zal zij blijven bestaan, zoolang er nog harten zijn die warm kloppen en gevoel hebben voor den geestigen humor van den lustigen schalk. Schilder en beeldhouwer, dichter en prozaschrijver, allen hebben hunne krachten gewijd aan de schildering van zijn leven en zijne lotgevallen.

Wij lieten mijnheer de vos, in zoet gepeins verzonken voor de deur van zijn kasteel zitten. Intusschen zijn een paar jonge vosjes naast hem te voorschijn gekomen. Met verstandige oogen kijken zij om zich heen, zoeken de warme stralen van de te lang ontbeerde zon op en maken allerlei capriolen. Het jongste zoontje verbindt gaarne het nuttige met het aangename. Al springende vangt hij te gelijker tijd krekels en kevers, scheurt ze de vleugels af en laat ze dan loopen, besnuffelt ze eens, werpt ze dan weg, haalt ze terug en eindigt met ze in zijn jeugdig maagje te doen verdwijnen. Papa schenkt hem geene aandacht; zijn blik is gevestigd op zijne beide oudste stamhouders,

jongelieden, van welke papa de beste verwachting mag koesteren, in wien hij zich-zelf herkennen mag. Het zoo scherp hoorende veldmuisje hebben zij verschalkt, het met eenige snelle sprongen ingehaald en gevangen. In dartelen overmoed werpen zij het elkander toe, knijpen het nu eens weer hier, dan weder daar, totdat zij eindelijk het zieltogend speeltuigje moede, het aan hun jongsten broeder overlaten, om er een nuttig gebruik van te maken.

Zij oefenen zich; een nest moet opgespoord, eene grasvink overvallen of de gladde kikvorsch in zijn sprong gevangen worden; dan weder verwoesten zij het paleis van eene wespenfamilie. Hoe lekker en fijn van tong zij overigens ook mogen zijn, zoo onderzoeken zij toch alle dingen. Aristoteles verhaalt reeds van hun alles verslindende begeerlijkheid.

Daar komt ook mama uit het onderaardsche slot te voorschijn en de oude vos herinnert zich dat het tijd wordt aan dat familietafereeltje een einde te maken. Hij begeeft zich op weg, maar haast zich langzaam. Bedaard wandelt hij voort, zijne pluim ridderlijk, als een sleepsabel, latende sleepen, door struik en bosch, langs veld en straatweg, altijd dwars door. Evenals het ware genie, versmaadt hij het, in de voetstappen van anderen te treden, en verlaat hij daarom den grooten weg en doolt liever tusschen rietgras, koren en klaver, waar bonte bloemen bloeien en fraaie vogels zingen. Als een oorspronkelijk humorist geeft hij de voorkeur aan de kromme lijn, aan die aan verstrooidheid grenzende achteloosheid, hetgeen hem zoo goed afgaat; aldus slentert hij, zich over alles verheugend zonder kwaad in het hart, voort, gelijk een blijspelschrijver, die, met zijne handen op den rug op en neder wandelende, een vroolijken zet overdenkt.

Intusschen heeft hij het midden van het bosch bereikt. Hij sluipt nu zachter, langzamer, voorzichtiger. Uit kelk en blad stijgen verfrisschende geuren op. Doodstil is het in de toppen der boomen, alleen de vogelen laten nog hun avondzang hooren, als een danklied aan den scheidenden dag. De merel lokt met een luiden toon, de lijster fluit haar vroolijk lied, op alle takken hoort men leven en beweging, terwijl het hameren van den specht aan de eikenboomen luide tonen ontlokt; plotseling is alles stil en klinkt nog alleen de weemoedige roep van den wiedewaal. Reintje is aan den zoom van de boschweide gekomen. Hij luistert.... De bloemen neigen haren kelk ter ruste, hier en daar gonst nog eene laat opgehouden bie of snort nog een zwaar gepantserde kever in groote kringen door de lauwe, geurige avondlucht.

Nu knakt het in de twijgen. De vos spitst het oor, een gefluit laat zich hooren. Daar treedt eene ree te voorschijn; de fraaie kop staat opgericht, naar alle zijden bespiedende blikken werpende. Weder klinkt het fluiten en in een paar sierlijke sprongen is het jong de moeder ter zijde. Met dartele, soms nog onbeholpen bewegingen danst het om de moeder, in de vlucht een blad en stengel afrukkende en dan weder zich neerwerpende, om zich aan de volle uiers der moeder te laven. Liefkoozend likt de moeder den slankeu hals. Opeens heft zij den kop fier op, hare oogen fonkelen, eene trilling doet hare leden beven, zij doet een paar sprongen en stampt toornig met de pooten op den grond. Zij vergist zich niet, zij heeft den roover geroken. Zachtjes, voet voor voet, is hij naderbij geslopen, het begeerde jong onafgebroken in het oog houdende. Een snelle aanval is noodig als de oude hem maar niet juist in den weg ware getreden! Reintje laat zich echter niet foppen, hij doet alsof hij in diepe gedachte verzonken is en van den prins geen kwaad weet. Droomerig staart hij in de wijde, wijde wereld. Geen enkele trek op het goedmoedig gelaat verraadt, dat hij den buit

heeft ontdekt. Hij verdwijnt, om, een grooten boog beschrijvende van eene andere zijde den aanval te beproeven, doch de waakzame, zorgvuldige moeder dringt zich dichter aan haar kind, want zij kent de arglistige streken van den slimmen belager. Daar ginds sluipt hij voorbij. Het ree fluit weder en de niets kwaads bedoelende vos kijkt als verschrikt op. Intusschen is hij het doel van zijne wenschen steeds naderbij gekomen. Reintje bukt zoo laag mogelijk, als eene kat kruipt hij over den grond, zijn halfgeopende bek laat de trillende tong zien, zijne oogen fonkelen en werpen wilde, begeerige blikken op het bevende jong, dat ook den roofgierigen moordenaar heeft bemerkt; zacht verheft de vos voet en kop, gereed tot den sprong en den beslissenden beet.... nog een oogenblik.... een sprong en.... de moeder stort zich luid snuivend op den roover, hem onder hare hoeven verpletterende. Het jong is gered. Reintje gaat hinkend en toornig naar huis. Eene vreeselijke wraak zweert hij aan de vluchtelingen en het staat maar al te zeer te vreezen, dat hij te goed zijn eed zal houden.

(*Slot volgt.*)

Buiten de wereld.
Naar het Engelsch, van Miss Thackeray.
(*Vervolg.*)

V.

Horatia had besloten den dokter te trouwen in weerwil van alle waarschuwingen: behalve de heer en mevrouw Dumbleton was niemand ten gunste van het huwelijk gestemd. Doch zij wilde van geene bezwaren weten. Haar tantes klachten, toornige herroepingen van hare eenmaal gegeven toestemming, uitroepen van afgrijzen, bedenkelijk hoofdschudden, knikjes, gejammer, verzuchtingen, aanzienlijke en zenuwachtige bloedverwanten, die uit de stad kwamen aangereden om den vermetelen dokter, zoo noodig, onder de hoeven hunner paarden te verpletteren - niets kon haar weerhouden te doen zooals zij verkoos.

'Ik begin in te zien dat dit volstrekt geen goed huwelijk voor u is,' zeide de dokter op zekeren dag. 'Horatia, begrijpt gij wel, dat gij werkelijk eene vrouw uit den werkenden stand zult moeten worden? Gij zult moeten doen wat Berta doet - bij voorbeeld naaien en breien en nu en dan een podding maken, en ik weet niet wat al meer.'

'Ik ben ouder dan Berta en ben anders opgevoed,' zeide Horatia glimlachend., Ik verzeker u, dat het een volksvooroordeel is, dat een huishouden niet goed kan gaan met een weinig verstandig toezicht. De meesteres behoeft niet altijd in de keuken te zijn. - Waar gaat gij heen?' - vervolgde zij, verheugd van een onderwerp te kunnen afstappen dat haar onaangenaam was.

'Ik ga een ergen zieke bezoeken, die drie mijlen van hier woont. Caton practiseert over hem en heeft mij ontboden.'

'Die mijnheer Caton valt niet erg in mijn smaak. Gij moest mij het genoegen doen uwe vrienden te verzoeken, mij niet geluk te wenschen zonder mij te kennen.'

'Caton is een beste jongen - een ruwe diamant,' zeide de dokter. 'Hij heeft mij eenmaal het leven gered toen ik de kinderziekte had; om deze en andere redenen moet gij hem dus vergeven, Horatia.' Hij knikte haar goeden dag en ging heen, verliefder dan immer.

Toen de heer Caton, dien hij kort daarop ontmoette, over het huwelijk begon te praten, met evenveel twijfel omtrent het wenschelijke er van als de aanzienlijkste van Horatia's aanzienlijke tantes, lei George Rich hem bijna knorrig het zwijgen op.

‘Wat meent gij toch met in zijn eigen stand te moeten blijven? Naar mijne meening is een fatsoenlijk man de gelijke van welke dame ook; en als zij geen bezwaar maakt om met mij te trouwen, begrijp ik niet wat gij er mede te maken hebt. Mannen of vrouwen zijn er niet te minder om, in welken stand ook, wanneer zij eene goede opvoeding hebben gehad en zich een denkbeeld kunnen maken van wat er omgaat buiten een gegeven kleinen kring.’

‘Daar hebt gij uwe zuster,’ begon de heer Caton.

‘'t Zal mijne zuster geen kwaad doen wat meer van de wereld te leeren,’ zeide dokter Rich; ‘zij gaat veel te veel in het huishouden om.’ Doch hij wist zeer goed wat de heer Caton van Roberta dacht.

Zes weken gingen voorbij - zeer gelukkig voor George en Horatia, zeer langzaam voor de arme Berta, die al dien tijd een kleinen heldenstrijd voerde, door niemand vermoed: zij streed tegen zich zelve, arm kind! en kreeg al de slagen.

Slechts Andrew Caton vermoedde misschien dat zij niet gelukkig was; en op zekeren dag kwam hij bij haar om haar te troosten; maar hij had zoo'n lang, medelijdend gezicht voor de gelegenheid aangenomen, dat Berta het uitschaterde van lachen en geen woord over het onderwerp wilde zeggen. Nog veel minder wilde zij hem begrijpen toen hij begon te spreken over hetgeen hem nog zooveel nader aan het hart lag. Het kleine dametje wist alles wat naar teederheid zweemde af te weren of te vermijden. Op den bodem van haar hart geloof ik dat zij van hem hield, en plan had hem eenmaal gelukkig te maken; maar op twintigjarigen leeftijd is het leven lang, de horizon strekt zich uit in een ver, eindeloos verschiet. Daar is tijd genoeg om te beminnen, te leven, te haten, te komen, te gaan. Oudere menschen zijn ongeduldiger, en zetten spoed achter het werk. Jonge lieden geven niet om wachten; althans dat is mijn indruk geweest. Roberta gaf er niet veel om, slechts bijwijlen, wanneer een gevoel van afgunst en eenzaamheid haar loodzwaar drukte. Zij moest wel gevoelen dat er eene verandering in haar had plaats gegrepen, dat het leven niet zoo geleidelijk voortging als zij zich altijd had verbeeld; wenschen, vreezen, nieuwe gedachten vermenigvuldigden zich dagelijks bij haar. Zij begon in te zien wat er om haar heen gebeurde, te begrijpen wat in de ziel van anderen omging, zooals zij nog nooit in haar leven gedaan had.

Naarmate de dag naderde waarop Georges huwelijk bepaald was, werd Berta droeviger te moede. Hare peinzende oogen ontmoetten onophoudelijk de zijne, zij begon hem overal te volgen, ging hem aan de deur te gemoet als hij thuis kwam, en sloop zachtjes zijne kamer binnen als hij zat te rooken of te werken. Den avond voor zijn huwelijk fluisterde zij hem snikkend een zegenwensch in het oor.

‘Liefste Berta,’ zeide hij, ‘laat ons bidden dat wij allen gelukkig mogen worden - schrei zoo niet, mal meisje - gij denkt toch niet, dat iemand of iets ooit mijne liefde voor u zal kunnen veranderen?’

George was niet mededeelzaam van aard; nog nooit had hij zooveel gezegd, en Berta sliep dien nacht geruster dan zij in weken had gedaan.

Dokter Rich en jufvrouw Berners werden op een wintermorgen in de kerk te Putney door den band des huwelijks vereenigd. De heer en mevrouw Dumbleton waren bij de plechtigheid tegenwoordig benevens Roberta, met een aardig wit hoedje op. Er was bijna niemand anders. Toen alles afgeloopen was, wandelde Roberta naar huis, pakte haar goed en ging per spoortrein terug naar het landelijke dorpje waar haar

stiefvader predikant wäs en waar hare moeder, die niet Georges moeder was, maar de vrouw van wijlen zijn vader, van den morgen tot den avond in de weer was voor kleine jongens en meisjes in huis en daar buiten; met soepuitdeelingen en bewaarscholen, met een zeer vervelenden, wispelturigen tweeden echtgenoot, die zelf niets kon doen, maar zeer kieskeurig was omtrent de verrichtingen van anderen. Hij had zijne eigen kinderen lief, maar hield niet bijzonder veel van zijne stiefdochter; en ik geloof dat dit de reden was waarom mevrouw Baron blijde was dat Berta, haar liefste en uitverkoren kind, bijna onafgebroken afwezig was. Met dat al was het een genot haar thuis te hebben, en toen Berta aan het tuinhek gekomen was, werd zij door teedere moederarmen omhelsd, terwijl al de stiefbroeders en zusters optochtsgewijze het huis uitstroomden om haar te verwelkomen. Het was Kersvacantie - de jongens waren thuis. Ricarda (mevrouw Baron

BIJ HET PUNTJE VAN DEN STAART, NAAR DE SCHILDERIJ VAN T. BLINKS.

DE REDDING NADERT! NAAR DE TEEKENING VAN TH. WEBER.

had het zwak, zelve namen te bedenken) was geheel en al eene jonge dame geworden; Tina had haar voortand gebroken; Stephana was stout geweest, maar mocht toch na de thee beneden komen; Will, en Nick en Harry zwierven rond met lange beenen, maar met vriendelijke, blijde gezichten. Het kwam Berta onmogelijk voor, dat zij slechts een paar uur verwijderd was van den strijd tusschen liefde en jaloezie, tusschen teederheid en bezorgdheid, die de laatste weken in haar binnenste was gevoerd - slechts twee uren verwijderd van de laatste tranen, die zij had gestort, terwijl zij met Betty's hulp haar koffers had gepakt en vertrokken was; slechts een uur verwijderd van Georges laatste vriendelijke woorden en bedachtzame zorgen. En aldus nam zij rustig hare plaats in in dit nieuwe tehuis.

Zij knipte jakjes voor de kinderen, toog aan het werk in het koor der kerk, en gedurende drie volle dagen waren zij en hare zusters bezig om de oude kerk met klimop, hulst en roode bessen te versieren.

Maanden gingen voorbij. Zij kreeg tijding van George; zij ontving een of twee brieven van Horatia in haar fraai handschrift. Zij waren sedert lang terug en hadden zich recht genoeglijk ingericht. Zij hoopten dat zij spoedig komen zou, om zoolang te blijven als zij wilde. George voegde er bij, ‘Caton zegt dat hij u gaarne een bezoek zou komen brengen; ik wil wedden dat gij hem binnen kort zien zult.’ De arme mevrouw Baron geraakte door dit bericht in niet geringe spanning, doch tevens in niet geringe verlegenheid. Zij wist niet hoe haar echtgenoot deze attentie van den jongen dokter zou opnemen. Als regel kan men aannemen, geloof ik, dat vrouwen gastvrijer zijn dan mannen, en meer verheugd hare vrienden op elk uur van den dag te zien, maar ik moet bekennen dat het niet louter de zorgen der gastvrijheid waren, die haar bij deze gelegenheid zoo tegen de rol van gastvrouw deden opzien. De heer Caton was tien jaar jonger dan George, was lang niet onbemiddeld en zou zeker niet van zoover komen om haar en den stuggen predikant alleen te zien. Zij had de zaak bij het rechte eind. Toen de heer Caton kwam vroeg hij vol vuur naar Berta en Berta verscheen. Doch zoo onvriendelijk, zoo weinig verheugd hem te zien, zoo stil, zoo er op uit om hem te ontloopen, dat hij besloot terug te gaan zonder iets te zeggen van wat hij op het hart had en waarvoor alleen hij dien langen weg had afgelegd.

‘Hoe maakt het George?’ vroeg mevrouw Baron om het gesprek gaande te houden.

De heer Caton haalde zijne breede schouders op. ‘Ik kom er tegenwoordig bijna nooit. Mevrouw Rich is vreeselijk uit de hoogte, doch ik kan hem toch niet geheel laten loopen; hij ziet er slecht uit, de arme kerel, en ik geloof dat hij reeds berouw van zijn koop begint te krijgen.’

‘Die ongelijke huwelijken zijn zelden gelukkig,’ zeide mevrouw Baron met een zucht.

‘Dat zelfde heb ik hem ook gezegd en toen is hij vreeselijk kwaad op mij geweest,’ zeide de jonge man. ‘Ik houd van eene vrouw die niet boven haren stand is, haar huishouden waarneemt en voor haren man zorgt, en dat doet mevrouw Rich niet. In jufvrouw Berta's tijd was dat anders..... Nu ligt alles in huis het onderst boven. Zij houdt er eene kamenier op na, hoor ik, maar het middagmaal moet oneetbaar zijn. Ik verzeker u dat ik niet ongemakkelijk ben - gij weet dat het zoo is, jufvrouw Berta - maar ik kon niet doorkrijgen wat op mijne telloor lag. Op mijn woord van eer, ik kon niet.’

Berta hoopte dat dit bericht bevooroordeeld was, maar onwillekeurig overviel haar een gevoel van weemoedige bezorgdheid, naarmate de tijd naderde, dat zij tot hen terug zou keeren.

(*Wordt vervolgd.*)

Wetenswaardigheden.

Vervalsching van leder.

Het is maar goed dat men tegenwoordig een tijdschrift tegen de vervalsching van levensmiddelen uitgeeft, want, wij hebben het immers reeds dikwijls gezien, die vervalschingen nemen in de laatste jaren op eene schrikbarende wijze toe. Doch niet slechts worden de levensmiddelen vervalscht; neen, die vijand der menschheid is in alle takken der nijverheid doorgedrongen en zelfs de zolen onder onze voeten zijn lijdende aan de kwaal des tijds. Hoe menige echt Vlaamsche jongen wordt niet door zijne moeder beknord, omdat hij zoo gauw door zijne zolen is, en toch het is onverdiend; de vroolijke jongen kan er niets aan doen dat de looiers het leder vervalschen en dat dientengevolge de zolen niet zoo sterk meer zijn als vroeger. Men maakt tegenwoordig het leder zwaar door middel van stijfselsuiker, gelijk uit onderzoeking gebleken is. Dr. Kayser van Neurenberg vond in zoolleder 7.2 pCt druivensuiker. Het leder is 8 à 10 maal duurder dan genoemde suiker en de knoeiers kunnen dus munt slaan uit hunne bedriegelijke knoeierijen. Maar is het dan wel te verwonderen dat onze jongens zoo gauw door de zolen zijn en zooveel schoenen noodig hebben?

Brandnetels als veevoeder.

De landman zit dikwijls met de handen in het haar, niet wetende, wat hij zijn vee zal te eten geven. Reeds vroeger is er op gewezen, dat er in dat geval een eenvoudig middeltje bestaat, om zich op eene gemakkelijke wijze veevoeder te verschaffen.

Dat middel bestaat in eene brandnetelcultuur, welke in Duitschland sinds de laatste jaren voortdurend toeneemt. Brandnetels moeten een zeer geschikt voedsel voor het vee leveren; hij, die ze verbouwt, kan driemaal per jaar oogsten en van elken bunder 2800 Kg. stengels en 1150 Kg. bladeren bekomen. Men kan de brandnetels ook evenals gras drogen en dan wordt de voederwaarde met die van roode klaver gelijk gesteld. In Denemarken worden brandnetels en haver als een voordeelig paardenvoeder gebruikt. Het is, dunkt ons, de moeite wel waard om de proef eens op de som te nemen.

Het huis van den Beurtschipper.
(*Vervolg.*)

VIII.
Onaangename verwikkelingen.

Dit eerste bezoek van Wolfgang in het oude huis van den beurtschipper werd spoedig door meerdere gevolgd. Soms bracht hij een kort beleefdheidsbezoek, een andermaal was de bespreking van eene handelsaangelegenheid met den kapitein het voorwendsel

van zijne komst. Dan weder had hij mijnheer Janssen op de straat of op de wandeling ontmoet en deze bracht zijn jongen handelsvriend mede, om den avond naar de weersgesteldheid bij den haard of in een der lieve plekjes in den hof met de familie door te brengen.

Met onverholen genoegen ontving de eenvoudige kapitein de bezoeken van den jongen Saldern. Hij had den jonkman steeds hoog geacht om zijne innemende vriendelijkheid en zijne onbaatzuchtige koopmanschap. Sinds hij hem als opgeruimd, onderhoudend gast had leeren kennen, was hij nog welgevalliger geworden. Daarbij kwam de streelende overtuiging, dat zijne vrouw en zijne dochter, ondanks de eenzaamheid waarin zij leefden, in haren omgang bewezen geheel en al aan de eischen te kunnen voldoen, die de strengste kritiek aan eene beschaafd opgevoede vrouw stellen kan. Met trots bemerkte hij de onderdrukte verbazing, waarmede Wolfgang in den beginne, en de geheime vreugde, waarmede deze bij de voortgezette kennismaking met de bewoners van het oude huis haar helder en liefderijk oordeel en hare degelijke kundigheden waarnam.

Ook de meesteres des huizes gevoelde weldra eene hartelijke welwillendheid voor haren beminnelijken gast. Zijn openhartig, bescheien voorkomen nam haar geheel voor hem in. Nochtans was haar genoegen over zijne bezoeken niet zoo geheel onvermengd als dat haars mans. Zonder de gedachten, die haar verontrustten, aan iemand te verraden, begon zij zorgvuldig hare maatregelen te nemen.

Naast het tegenoverliggende klooster woonde een der ondergeschikte ambtenaren van het stadhuis, die met zijn klein inkomen en zijn groot gezin een kommervol leven leidde. Tijdens de jongste lente was de vrouw van den beambte Rieger zwaar ziek geworden en jufvrouw Janssen had de lijdende buurvrouw hulpvaardig bijgestaan. Natuurlijk was zij bij deze diensten van christelijke naastenliefde door Ilda en jufvrouw Doortje ondersteund geworden. Als eindelijk de arme zieke ondanks de zorgvuldigste verpleging aan hare ziekte bezweek, gingen Kunegonde en de haren voort den radeloozen echtgenoot en de moederlooze kinderen naar haar beste vermogen te helpen. Thans was het eenigszins verwaarloosde huishouden van den beambte weder tamelijk in orde gebracht en door zijne beide oudste dochters, die bijna van gelijken leeftijd van Ilda waren, zoo goed zij het vermochten bestierd. Zij hadden intusschen nog veel behoefte aan raad en jufvrouw Janssen gaf haar die steeds met de grootste bereidvaardigheid. Daardoor hadden zij het verkeer met de familie des beambten aangehouden.

Deze omstandigheid maakte de schrandere vrouw zich thans ten nutte. Zij noodigde Julie en Mientje Rieger dikwijls uit den avond bij Ilda door te brengen en bewoog deze ook nu en dan in Doortjes gezelschap een bezoek aan hare nieuwe bekenden te maken. Wel meende Ilda reeds den eersten avond, dien zij bij de gezusters doorgebracht had dat het veel aangenamer, bij mama in den geurigen hof of in de heldere, luchtige keuken dan in Riegers klein, dompig kamertje was, maar hare moeder antwoordde, dat het gebruikelijk was de bekenden, welke men bij zich ontving, ook soms in hun eigen huis te gaan bezoeken.

Door dezen nieuwen aangeknoopten omgang bereikte Kunegonde het beoogde doel, dat de jonge Saldern bij zijne steeds menigvuldigere bezoeken Ilda of niet aantrof of te huis slechts in gezelschap zag. Als Julia of Mientje den kring in het prieel of om de eettafel in de keuken verwijdden, moest Ilda zich natuurlijk hoofdzakelijk met hare jonge gasten bezig houden, en kon Wolfgang zijnerzijds niet, gelijk hij zoo gaarne deed, zijne gansche opmerkzaamheid aan de dochter des huizes wijden.

Kunegonde werd zeer goed den lichten trek van ontevredenheid gewaar, die zich op zijn schoon gelaat vertoonde als hij de buurkinderen, gelijk de kapitein de zusters noemde, bij het binnentreden bemerkte. Hoewel het zeer lieve opgeruimde meisjes waren, beoordeelde Wolfgang haar nochtans bij zich zelven op eene wijze, die gewis te hard geklonken zou hebben, als hij ze uitgesproken had; hij hield ze voor vervelend, onnoozel, praatziek en begreep niet, hoe mevrouw Janssen hare dochter het verkeer met haar toestond.

Nog duidelijker drukte zich de teleurstelling, die de jonge Saldern ondervond, op zijne trekken uit, als hij de vrouw des huizes alleen aantrof, daar Ilda met Doortje of den kapitein eene avondwandeling maakte of met hare bejaarde vriendin een bezoek bij de Riegers aflegde. Hoe meer jufvrouw Janssen zich echter

daardoor overtuigde, dat zijne menivuldige bezoeken in haar huis de dochter golden, des te zorgvuldiger zette zij de genomen maatregelen door.

Eene schoone Juni-maand had den kapitein en de zijnen tot een klein uitstapje verlokt; ook Kunegonde had er aan deelgenomen, en, gelijk zij schertsend zeide, hare kluis verlaten om weer eens een stukje van de wereld te zien. Het doel van het tochtje was de in het naburige stadsbosch gelegen houtvesterij.

Het was heerlijk schoon in het dennenwoud. De reeds dalende zon brak zich met gloeiende stralenbundels baan door de dichte twijgen eener jonge dennenaanplanting Zij verguldde de roode stammen der prachtvolle boomen, die het andere gedeelte van het bosch vormden, en de teedere puntjes van de grashalmen, die door de op den grond liggende laag naalden van het vorige jaar heendrongen. Op de afgebrokkelde boorden van de slooten, die de oude en nieuwe aanplanting scheidden, bloeiden witte asters, naast de prachtige purpere klokjes van het vingerhoedskruid. Enkele watervliegjes zwierden boven de bleeke waterleliën, die in den vochtigen bodem der slooten groeiden. In de verte aan den uitersten zoom van het bosch klonk gedempt en zacht de zoo scherpe roep van den merel.

Een weinig ter zijde van de oude boomen lag in eene lichting de houtvesterij met hof en weide. Op een lommerrijk plaatsje voor het huis zaten aan een met landelijke ververschingen bezette tafel de kapitein, zijne vrouw en Doortje behaaglijk van de frissche lucht genietende. Ilda had zich van de haren gescheiden om een ruiker veldbloemen te plukken; zij had daarmede evenwel nog geen begin gemaakt. Met een droomerig gevoel van inwendig geluk, waarvan zij zich zelve ternauwernood bewust was, volgde zij de grillige krommingen van een overlommerd met gras bewassen voetpad, dat door de hooge boomen diep in het hart van het bosch voerde. Rondom haar rezen majestueuze stammen raar den onzichtbaren hemel omhoog, gelijk zuilen het dichte groene loofdak dragende. Schaarsche gouden lichtstrepen drongen uit de verte van den zoom des wouds langs den rooden bast der kale stammen huppelende, hier en daardoor en teekenden allerlei spookgedaanten op den met dorre dennennaalden en mastappelen bedekten grond. In de donkere kronen hoorde men nu eens luider dan weder zwakker het geheimzinnige ruischen, dat de adem van den wind aan het geboomte weet te ontlokken. Ilda bleef luisterend staan en vouwde onwillekeurig de handen. Een gevoel van vrome verrukking bemachtigde haar bij het vernemen der plechtige stem van het woud; een sprakeloos gebed steeg op uit haar engelrein gemoed en vond zijne uitdrukking in den blijden, geroerden blik van haar rein blauw oog,

Geheel verdiept in hare bespiegelingen, lette het jonge meisje niet op de haastige schreden, die haar langs een zijweg, een bijpad uit de stad, naderden, tot eene vroolijke stem haar uit hare mijmeringen wekte.

'Ilda, vind ik u hier?' Het was Wolfgang, die, aangenaam verrast, deze vraag tot haar richtte.

'Verwondert u dat, mijnheer Saldern?' antwoordde Ilda, vuurrood wordende bij zijn vertrouwelijk noemen van haar voornaam. 'Mama heeft u toch onlangs gezegd, dat wij nu en dan de houtvesterij bezoeken.'

'Ja, ik weet het - wist ook, dat gij hierheen gegaan waart,' zegde Wolfgang, nu insgelijks kleurende. 'Ik vernam het van Willem Reesink, die mij in de Doornstraat tegenkwam, maar ik dacht niet u zoo ver van de houtvesterij te ontmoeten. Ik was op den weg naar uw ouderlijk huis.... ik kwam om afscheid te nemen.

‘Om afscheid te nemen?’ vraagde Ilda zacht. Zij had met eene ernstige uitdrukking de oogen naar hem opgeslagen en het prachtige blauw daarvan scheen zoo diep als de gesternde nachtelijke hemel. Op hare rozige wangen wierp de schaduw der dennen een valer tooi - of was het de tijding van Wolfgangs vertrek, die haar eenigszins deed verbleeken?

Wolfgang meende het en antwoordde met een gelukkigen glimlach: ‘Niet voor lang. Ik ga slechts voor tien of twaalf dagen naar den Bovenrijn. Maar ik wilde u toch voor mijne afreize gaarne vaarwel zeggen en eene “gelukkige reis” van u hooren.’

‘Die zal ik u niet onthouden; en ik hoop dat die wensch verhoord moge worden.’

‘Daar is geen twijfel aan; al uwe wenschen moeten verhoord worden.’

‘Verbeeld u dat niet! Ik voed menigmaal zeer onverstandige wenschen.’

‘Dat laatste geloof ik niet,’ antwoordde hij even opgeruimd als zij zelve gesproken had.

Daarop bleef hij eensklaps staan en riep haren naam op zeer vreemden, ja onmiskenbaar bewogen toon.

Ook zij vertraagde haren stap en zag verbaasd, bijna angstig, naar hem om.

Hij trachtte zich te herstellen en sprak smeekend: ‘Vergeef mij mijn onwillekeurigen uitroep. Het trof heden voor de tweede maal mijne aandacht, hoe goed uw naam op u past.’

Zij schudde lachend het hoofd. ‘Ilda is in het geheel geen naam, enkel eene verkorting van Ildephonsa.’

‘Dat klinkt als Spaansch.... Ildephonsa!’

‘Portugeesch; mijne grootmoeder was uit Portugal geboortig.’

‘Dan was mijne vooronderstelling, dat gij van zuidelijke afkomst zijn moest, juist?’

‘Dat is vreemd! In het noorden hebben toch ook velen donker haar.’

‘Uwe schoone lokken zijn het niet alleen, die mij dit deden gissen. Uwe schoone warme gelaatskleur verraadt een samenhang met een helderder hemel en eene heerlijkere luchtstreek, dan ons hoewel bemind, doch guurder noordsch klimaat eigen is.’

Ilda werd vuurrood bij de eerste woorden van vurige bewondering, die haar kinderlijk rein oor troffen. Zij werd bedwelmd door deze warme hulde, die meer nog in toon en blik dan in de woorden des sprekers lag; het was toch die des mans, wien onbewust hare maagdelijke genegenheid behoorde. Hoe jong en onervaren zij ook was, hadden de in hare borst ontwaakte gevoelens reeds het instinkt van de vrouw in haar opgewekt. Ondanks de haar zelve raadselachtige gewaarwording van geluk, die haar doortrilde, was haar hart beklemd en poogde zij het gesprek snel eene andere richting te geven.

Hij was ouder en ervarener dan zij, en bemerkte duidelijk hare gewaarwordingen, die haar zelve nog duister waren. Hoe groot ook voor hem de bekoring was om in den aangeslagen toon verder met haar te spreken - want hij had het schoone meisje reeds hartstochtelijk lief - kwam hij haar toch met vaste zelfbeheersching te hulp in haar streven om het gesprek eene andere wending te geven.

Zoo gingen zij eenige minuten, over onverschillige dingen sprekende, naast elkander op het geurige boschpad verder. Eindelijk verstomden beiden en toch waren beiden gelukkig in het stille, ongestoorde, sprakelooze bijeenzijn.

Als zij de lichting betraden, riep de kapitein hun een vriendelijken groet toe. Jufvrouw Janssen echter ontving den onverwachten gast met eene zekere stugheid. Hij merkte dit terstond op, en eerbiedig op haar toetredende zegde hij: ‘Vergeef mij, mevrouw, dat ik u door mijne verschijning in het genot van uwe verpoozing hier in

het bosch stoor. Ik was voornemens u in de stad een afscheidsbezoek te brengen, daar ik morgen eene kleine reis ga ondernemen. Als ik u niet te huis vond, kon ik het verlangen, om u hier vaarwel te zeggen, niet onderdrukken - in de hoop, dat gij mij mijne vrijpostigheid wel zoudt willen vergeven.'

'Dat moet ik wel,' antwoordde mevrouw Janssen glimlachend, daar zij gevoelde, dat zij door volgehouden stroefheid de zaak niet beter zou maken. 'Uwe woorden klinken zoo plechtig, als wildet gij een afscheid voor jaren nemen en dus moet ik u wel veel geluk op uwe reis wenschen.'

'Het is mij niet lief, mijnheer Saldern,' dus nam de argelooze kapitein het woord op, 'dat gij nu juist om dezen tijd afwezig zult zijn. Ik zelf moet in het begin der aanstaande week onder zeil gaan; ik heb lading voor Emmerik, Arnhem, Delft, Rotterdam en nog eenige andere kleine plaatsen. Dientengevolge moet ik dikwijls, en soms voor eenige dagen, blijven stil liggen en dat zal op de terugvaart wel niet anders zijn. Er zullen rijkelijk vier weken verstreken zijn, eer ik terugkom en ik had gehoopt dat gij in dien tusschentijd eens naar de eenzaam achterblijvende dames zoudt zijn komen omzien.'

'Uwe verwachting zal niet teleurgesteld worden, kapitein,' antwoordde Wolfgang met groote levendigheid. 'Ik zal mijne reis zooveel mogelijk bespoedigen, om hoogstens in acht dagen weer terug te zijn. Dan zal ik uwe dames in elk opzicht ten dienste staan.'

De kapitein opende den mond om hem zijn hartelijken dank voor die belofte te betuigen, als zijne vrouw hem de rede afsneed met de woorden: 'Maar, Cornelis, hoe kunt gij zoo iets van den heer Saldern eischen?.... Wij zullen u stellig niet bij uw woord houden, mijnheer Saldern. Hoe hoog wij ook de eer van uw bezoek weten te schatten, zouden wij het evenwel nog veel meer betreuren, dat het u tot eene lastige verplichting zou worden.'

Mevrouw Janssen sprak met eene haar geheel ongewone scherpte, zoodat hare woorden niet bescheiden, maar streng weigerend klonken. De kapitein was zoo verbaasd dat hij zijne zinnen wantrouwde. Jufvrouw Doortje trok eene naald uit hare breikous en had veel moeite met het oprapen der steken. Ilda echter zag verschrikt en onthutst naar hare anders zoo zachtzinnige moeder.

Wolfgang werd tot achter de ooren rood. Zijn schoon, donkergrijs oog vlamde en zijne lippen openden zich haastig als was hij voornemens een scherp antwoord te geven. Maar dat alles duurde slechts een oogenblik. Zijn gelaat nam de gewone lichte tint weder aan en met een diepen zucht gaf hij zijne borst lucht. Als hij echter daarna sprak, klonk zijne stem minder bedaard dan anders, zijne trekken misten de gewone opgeruimde uitdrukking en zijn welsprekend oog steunde bijna treurend de bede, welke hij tot Ilda's moeder richtte. 'Was ik werkelijk onbescheiden, als ik u heden hier kwam opzoeken?.... Vergeef het mij dan, geachte mevrouw. Het was een misslag, dien ik beging in het al te levendige verlangen u allen nog eenmaal te zien, alvorens ik mij voor eenige dagen verwijderde. Ontzeg mij het verlof niet, van het voorrecht gebruik te maken, dat mijnheer uw echtgenoot mij verleende door mij te veroorloven tijdens zijne afwezigheid uw huis te betreden.... in hoedanigheid van een zorgvuldig vriend, steeds tot elken dienst bereid. Ik zal er natuurlijk niet menigvuldiger gebruik van maken, dan voor zooveel gij zelve het mij zult willen toestaan.'

Al ware ook niet bij mevrouw Janssen de gedachte opgekomen, dat het noch goed noch verstandig was een man te beleedigen, van wien een niet onaanzienlijk gedeelte van de welvaart haars huis afhing, zou toch dit even warm als bescheiden verzoek geene weigering geduld hebben. Het deed haar echter tot in de ziel leed, dat zij in

Ilda's oogen dezelfde bijna smeekende uitdrukking gewaar werd, die uit Wolfgangs ernstige blikken sprak. Zij vreesde echter, dat zij in het hart harer dochter door volgehouden weerstreving van Salderns wensch een gevaar in het leven zou roepen, dat nog niet voorhanden was zoolang Ilda niets van zijne aanwezigheid bespeurde. Zij antwoordde derhalve met een glimlach, welke haar misnoegen slechts kwalijk verborg: ‘Ik bemerk, mijnheer Saldern, dat ik bijna tot een misverstand aanleiding gaf. Het zou mij nochtans ten hoogste leed doen, dat er iets dergelijks

tusschen u en ons zou ontstaan. Ik verzoek u dus ons zeer dikwijls te bezoeken. Gij moogt niet veronderstellen, dat ik eene andere bedoeling had dan te verhoeden, dat uwe goedheid eenigen lastigen dwang zou aangedaan worden.'

De vrede was hersteld, maar behalve den kapitein, was het kleine gezelschap veel minder opgeruimd en onbevangen dan te voren. Kunegonde ondervond dit levendiger en pijnlijker dan de overigen; zij moest zich zelve bekennen, dat zij door hare ten onpas aangebrachte voorzichtigheid meer geschaad dan gebaat had. En terwijl zij eenigszins achteloos aan het gesprek deelnam, dacht zij bezorgd na over hetgeen haar in de naaste toekomst te doen stond.

Jufvrouw Doortje gaf zich veel moeite het gesprek in gang te houden en de niets vermoedende kapitein ondersteunde haar onbewust door zijn vroolijk gebabbel.

Ilda verheugde er zich over, dat mama weer even zacht en vriendelijk was als zij vroeger steeds geweest was, maar niettemin was zij stiller dan anders. Ook Wolfgang was nadenkend, ofschoon hij op gepaste wijze aan het gesprek deelnam. Maar ondanks hunne gedrukte stemming voelden hij en Ilda zich gelukkiger dan ooit.

Zij waren het ook op den terugweg, terwijl Wolfgang nu eens naast Doortje en Ilda, dan weder aan de zijde der ouders voortwandelde. Zij waren bij elkander en voedden de hoop zulks ook voortaan in menig schoon, aangenaam uurtje te zijn. Verdere verlangens koesterde tot dusverre geen van beiden.

IX.
Dubbele waarschuwing.

Toen jufvrouw Doortje hare betrekking als leermeesteres van Ilda aanvaardde, was de groote, doodsche zaal, die den hoek van de Doorn- en Jacobstraat vormde, bewoonbaar gemaakt. Door een groot voorhangsel in twee helften gedeeld, vertoonde zij zich niet meer zoo akelig ruim, terwijl door de deeling te gelijk een afzonderlijke slaap- en zitkamer gewonnen werd. De inrichting van beiden was hoogst eenvoudig, maar de welriekende bloemen en de lustige kanarievogels, benevens de schoone teekeningen aan de wanden, zoowel als eene goedgevulde kleine boekenkast en eene welvoorziene schrijftafel maakten de tot bewoning bestemde kamer tot een gezellig, vriendelijk verblijf.

Op de zonnige dagen der eerste helft van Juni waren zware, aanhoudende regenbuien gevolgd, die het vertoeven in de open lucht bijna onmogelijk maakten; de grauw bewolkte hemel en de bijwijlen heerschende koelheid zouden hebben doen denken, dat de herfst met zijne stormen reeds van de kortelings nog zoo zonnige, warme natuur bezit genomen had.

TWEE MUZIKANTENTYPEN.

Zulke dagen bezitten de eigenschap in het menschelijk [g]emoed het verlangen naar gezellig samenzijn op te wekken. Een der somberste en onvriendelijkste voormiddagen, die de zomersche regentijd aan Herbedorf deed beleven, had in de harten van Julia Rieger en hare zuster het verlangen naar gezellig onderhoud zoo levendig opgewekt, dat zij besloten de dames in het huis van den beurtschipper een bezoek te gaan brengen.

Het trof toevallig, dat mevrouw Janssen de namiddaguren van den dag juist besteden wilde om haren afwezigen echtgenoot uitvoerig te berichten omtrent alle kleine voorvallen, die tijdens zijne afwezigheid voorgekomen waren. Zij verwees derhalve jufvrouw Doortje en Ilda met hare jonge gasten naar de gemeenschappelijke

kamer op de eerste verdieping, waar zij onder vertrouwelijk geklap en handarbeid de sombere uren van den grauwen regendag verkortten.

Juist maakte Mientje Rieger de opmerking, dat zulk eene bui als er nu van den hemel stroomde, vandaag nog niet gevallen was, als Doortje lachend uitriep: ‘En onze oude Willem heeft toch niet zoo veel geduld, in zijne overdekte werkplaats het wegtrekken der bui af te wachten! Daar rammelt hij met den deurklopper.’

‘Dat is Willem niet,’ zegde Ilda, met een hoogrooden blos op het schoone gelaat. ‘Dat is zijne stem en zijn stap niet.’

‘Dan zal het iemand zijn,’ verklaarde de jufvrouw onverschillig, ‘die in de afwezigheid uws vaders uwe moeder wil spreken.’ Zij meende thans even goed als Ilda den bezoeker herkend te hebben en wenschte niet verder van hem te spreken.

(*Wordt vervolgd.*)

Beelden en gedachten van Jean Paul.

In Indië mag de vrouw nooit den waren naam van haar man uitspreken, voordat hij gestorven is; een gelijke eerbied veroorlooft den onderdanen niet menigen vorst voor zijnen dood bij zijn waren naam te noemen.

***

Zonder den donder van 't kanon komt geen vorst noch op de wereld, noch door eene stad, noch in zijne rustplaats - de aarde. Uit al dat schieten zonder kogels kan men afleiden, dat er altijd veel ijdel geschreeuw en geweld moet zijn, daar waar een vorst is.

***

Aan de tronen is een vergrootglas vastgemaakt waardoor de menigte vorstelijke gebreken, vorstelijke deugden, vreugden en smarten grooter schijnen dan zij werkelijk zijn. De vorsten daarentegen gebruiken een verkleinglas, door hetwelk zij den toestand van het volk aanschouwen: alzoo maakt dezelfde tusschenruimte grooter en kleiner te gelijk.

[Nummer 25]

Onze gravures.

Schetsen uit Nederlandsch-Indië.

NEDERLANDSCH-INDIË. - LAAN VÓÓR HET KASTEEL VAN DEN GOUVERNEUR-GENERAAL TE BUITENZORG.

België, of beter België's soeverein, bezit thans ook zijne kolonie: de Congo; doch voor aleer die staat in zulken bloeienden en beschaafden toestand verkeeren zal als b.v. de overzeesche bezittingen van Nederland, zal er wellicht zooveel tijd verstrijken als er verloopen is tusschen de gebeurtenissen, die wij in Conscience's Batavia beschreven vinden, en het tegenwoordig oogenblik.

In alle geval kan eenig nieuws in beeld en schrift van bedoelde gewesten, vooral in een tijd, dat over de Congo zooveel en zoo verschillig gesproken wordt, voor ons niet anders dan belangrijk en leerzaam zijn.

De Indische Eilandengroep van den mond der Irawaddi tot aan het eiland Formosa ten zuiden van het vasteland van Azië gelegen

bevindt zich met haren weelderigen plantengroei op een vulkanengordel en heeft in de lage streken een ongezond klimaat, - althans voor den bewoner van West-Europa. Door hunne ligging vormen deze eilanden als het ware eene brug van Azië naar Australië, maar zij komen in aard en voortbrengselen meer met eerstgemeld dan met laatstgenoemd werelddeel overeen.

Behalve een gedeelte van Timor, waar de Portugeezen zich gevestigd hebben, de Philippijnsche Eilanden, welke in de macht zijn der Spanjaarden, en Singapore, waar Engeland heerschappij voert, is de geheele Indische Eilandengroep eene bezitting der Nederlanders.

In Neerlandsch-Indië wordt de regeering in naam des Konings en volgens eene vastgestelde wet uitgeoefend door eenen gouverneur-generaal, tevens opperbevelhebber van de landen zeemacht. De inrichting van het burgerlijk bestuur rust er hoofdzakelijk op het beginsel, om de inlandsche bevolking zooveel mogelijk onder het onmiddellijke gezag te doen blijven van hare eigene opperhoofden, die van Regeeringswege worden aangesteld of erkend en onder het toezicht staan van Europeesche hoofdambtenaars. Voor het overige is de vorm van bestuur en rechtspleging er zooveel als doenlijk was op Nederlandschen voet geschoeid.

De gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indië heeft zijne residentie te Buitenzorg, het Versailles van de hoofd plaats Batavia. De omgeving van zijn paleis is inderdaad verrukkelijk, zooals reeds genoegzaam blijkt uit de prachtige laan, door onze gravure weergegeven.

Het looverdak, dat zich hier als een gewelf boven de hoofden uitbreidt en tegen de verschroeiende zonnestralen beschut, wordt gevormd door overoude waringin-boomen van welker takken loten neerdalen, die op nieuw wortel schieten en aldus nieuwe boomen vormen, welke de oude takken, waaruit zij ontsproten, dankbaar onderschragen.

Op deze wijze verkrijgen de waringins vaak ontzagwekkende afmetingen.

De waringin is voor den Javaan de boom der boomen en geniet dezelfde vereering als weleer de eik bij onze voorouders.

Daarom prijkt hij meestal op de voorpleinen van vorstelijke woningen of in de nabijheid eener moskee.

Gaarne vlijt de vermoeide Javaan zich neder aan zijn voet om nieuwe krachten te putten in de schaduw van den dichten bladerdos.

De tuin des onderkonings is een park van Europeesche vermaardheid en bevat een rijkdom van boomen en gewassen uit alle werelddeelen, die de stoutste verwachting overtreft.

Hier vindt men den reusachtigen geta-perdja-boom naast den eik, den koning onzer wouden, de banaan in eindelooze verscheidenheid naast de geurige vaniljeplant uit Amerika herkomstig, de tamarinde naast den muskaatnoot- en kruidnagelboom, terwijl palmen in hunne rijkste verscheidenheid zich statig boven het loofhout verheffen.

Onder de leiding van beroemde kruidkundigen is het park dienstbaar gemaakt aan wetenschap en handel. De landvoogd van Nederlandsch-Indië troont hier te midden van een Eden, dat de meest dichterlijke voorstelling in schoonheid en rijkdom te boven gaat.

(*Wordt vervolgd.*)

Vroolijk aan het werk.

Een naaisterken, in haar armoedig maar zindelijk vertrek aan den arbeid, tusschen een levenslustig zingend vogelkijn en frissche geurige bloemen; - ziedaar eene aantrekkelijke figuur, die reeds dikwijls door de dichters van het penseel en de veder behandeld is.

Béranger schetste ons het beeld van de lichtzinnige *grisette* der Parijsche mansarden; onze dichters bezongen met voorliefde het Vlaamsche volksmeisje, zoo kuisch als schoon, zoo arm als vlijtig, dat aan de naald het dagelijksche brood voor haar en de haren vragen moet. In zijne frissche triologie, '*Eene Bloem uit het Volk*' heeft Van Beers dat innemende figuurtje *con amore* en met meesterhand beschreven, en den lettervriend, die *Luit en Fluit* van pater Daems nog niet gelezen heeft, geven wij hierna zijn *Vogeltje Bertha* als eene heerlijke versnapering ten beste.

De naaister onzer gravure heeft niets van laatstgenoemde dichterlijke figuurtjes; zij lijkt geen nederig viooltje of geen bescheiden vergeet-mij-nietje, maar veeleer eene frissche pioen in volle bloeikracht Doch missen hare trekken fijnheid en edelheid, het ontbreekt hun aan geene bekoorlijkheid, en de kalme zielevrede, die er naast de vrijmoedigste genoeglijkheid op gestempeld staat, vergoedt wel wat dit innemende gelaat aan ideale schoonheid te kort komt. Trouwens het doel van den schilder is enkel geweest eene figuur uit het werkelijke leven en getrouw naar het leven weer te geven, en daarin is hij volkomen geslaagd: zijne schilderij is een toonbeeld van echt, ongezocht realisme. Zij moge slechts nuchtere proza zijn nevens het verheven opgevatte tafereel van Kaulbach; deze proza toch klinkt naast den zilverigen toon dier poëzie met den ronden, vollen toon eener bronzen klok.

En thans het woord aan

Vogeltje Bertha.

Een nederig hutje, met loover omslingerd;
   Een vensterken, open voor 't zonnige weer;
Bij 't venster een meisje, zoo vlug als een bietje,
Van 's morgens tot 's avonds een levende liedje
   Een naaiende liedje, noch minder, noch meer.

Dat 's 'Vogeltje Bertha'. Zoo heeten de buren
   Het immer zóó vroolijke, zingende kind,
Als waren de dagen van 't kommerloos leven
Haar louter uit heil en uit vreugde geweven,
   Al heeft ze maar brood met wat kaas in de spind.

Doch dàt had ze immer toch, dank aan heur slaven!
   En slaven is zegen voor 't reine gemoed;
Naast haar zit heur moeder! Wat zou zij niet zingen,
Zoolang zij het rusteloos naaldje kan dwingen
   Om 't brood te verdienen voor moederken zoet?

Zij knipt en zij prikt in de kostlijkste stoffen,
   Waar juffers mee pronken op 't schittrende bal;
Doch zij - zij verlangt niet naar prachtige kleeren;
Juweelen en goud - o, zij kan het ontberen;
   Haar moeder, haar hutje en haar lied zijn haar al.

Heur hart is zoo zuiver! Wat zou ze niet zingen?
   Geen wroeging vergalt haar het levensgenot,

Haar voedsel is schraal, doch het smaakt haar zoo lustig;
Haar leger is hard, doch zij slaapt er zoo rustig;
Want ze is - al is ze arm - de vriendinne van God.

Wat zou ze niet zingen? Haar broertjes, de vooglen
Verscholen in 't lommerig loover, dat krult
Daar buiten om 't vensterken, kwettren en zingen,
Alsof zij, om prijs, met hun zusterken dingen,
Wie 't langste de lucht met zijn zaligen vervult....

Toch wel is de lauwer aan Vogeltje Bertha;
Want, zingen haar broertjes eer 't zonneken lacht
Aan 't oosten, zij zingt ook vóór 't krieken der dagen,
En is hun het uur om te rusten geslagen,
Zij immer toch zingt nog tot laat in den nacht.

Dat 's Vogeltje Bertha. - O, leer mij ook zingen,
Kind lief, en den Hemel bedanken als gij -
Den Hemel bedanken om lucht en om leven,
Om vrede en om vreugde, ons zoo kwistig gegeven!
Leer, Vogeltje Bertha, me uw zangharmonij!

De engel van den slaap.

In zoeten verkwikkenden slaap ligt het mollige blonde kopje op de zachte legerstede, met de blauwe kijkers en de koralen lippekens slechts lichtelijk gesloten en de poezelige armpjes nog om de geliefkoosde pop geslagen, die even als het overige speelgoed op het beddeken de rust der meesteres schijnt te deelen. Voorwaar, die lieve kleine slaapster is op zich zelve reeds een beeld vol aanminnigheid. Maar hoezeer wordt de bekoorlijkheid van dat figuurtje niet verhoogd door het hupsche zusterken, dat met zoo'n lieftalligen ernst en met de bezorgdheid van een klein moederken over de kleine slaapster te waken zit en de nijverige vingerkens aan de breikous een oogenblik tot rust dwingt, om de ademhaling van het sluimerende maagdeken te beluisteren of de prevelende woorden op te vangen, door streelende droomen aan het rozenmondje ontlokt. Onbetwistbaar maakt de groep van het slapende en het wakende zusterken een keurig tafereeltje uit. Maar boven die beiden doet de kunstenaar de allegorie van den slaap der onschuld oprijzen: de schoone, zwartgelokte engel, die zijne zachte en machtige vlerken beschermend over het sluimerende kindeken openspreidt en het beglanst met den zachten gloor van de ster der hoop, wier licht zulke streelende droomen in het leven roept. En nu wordt het eenvoudige tafereel van het zusterken bij de bedstede een meesterstuk vol dichterlijke, treffende en grootsche schoonheid.

Twee verplaatste Hollandsche poorten.

Bij de afbraak der Spaansche omheining te Antwerpen werden pogingen aangewend om de *St. Jorispoort*, de *Kipdorppoort* en den *Blauwen Toren* te sparen, daar beide eerstgenoemde gebouwen eene historische, het laatste eene bouwkundige waarde had. Al ras moest men echter van het behoud der St. Joris- of Keizerspoort afzien,

wier standplaats met de noodige lijnrichting der omgevende straten in geenen deele kon overeengebracht worden. Voor eene nagenoeg gelijke reden werd tot de af braak der Kipdorppoort besloten, onder beding nochtans dat de steenen van dit gedenkteeken, - opgericht ter gedachtenis van de overwinning der Antwerpenaars op Alençons krijgsbenden - zorgvuldig zouden verzameld en de poort op eene geschiktere plaats heropgebouwd worden. Deze plaats werd echter niet gevonden en men heeft zich moeten bevredigen met op de grondvesten der voormalige Kipperpoort een herinnerings-monument van evenvermelde historische gebeurtenis te doen verrijzen. De Blauwe Toren werd, jammer genoeg, zonder de minste noodzakelijkheid, alleen naar het schijnt om een vrijer uitzicht op eene volksstraat te bekomen, over eenige jaren opgeofferd. Zijne omverhaling werd door alle deskundigen voor een echt wandalen-werk uitgekreten.

Uit bijgaande gravures blijkt dat onze noorderburen meer achting voor monumenten van dien aard hebben. De *Heerenpoort* van Groningen en de *Bergpoort* van Deventer konden ook niet goed op hunne oorspronkelijke plaats behouden blijven. Voorzichtig werden zij afgebroken, of beter gezegd uiteen genomen, en weer steen voor steen in elkaar gezet, niet in de stad echter, waar zij opgetrokken werden, maar in de nabijheid van het Rijksmuseum te Amsterdam, waar men zooveel kunstschatten mogelijk uit het geheele land schijnt te willen bijeenbrengen.

Onvoorwaardelijk kan echter zulk ontwerp niet goedgekeurd worden, en beter zou het ons in alle geval toeschijnen, dat met den eerbied voor de oud-vaderlandsche kunstgebouwen ook de streving gepaard ging, om deze in stand te houden op de plaats, waar zij gesticht werden.

De vos.
(*Vervolg en slot.*)

Is de zon in het sterrebeeld van den leeuw, dan is het de gulden tijd voor den vos. Een rijke, overvloed voorspellende oogst bedekt tuin en veld; zwaar en geel buigen de aren zich onder 't gewicht van 't rijpende zaad. Nu trekt de vos naar het bosch. Daar wonen hazen en konijnen, hoenders, kwartels en lijsters, eenvoudige bescheiden lieden zonder wapen, die een ijverig, dichterlijk leven leiden. Ach,

spoedig zal die zalige rust gestoord worden! De veinsaard weet te buigen en te vleien, te strijken en te kruipen; tevergeefs spannen zij hunne beste krachten in, zijn zij er op bedacht hun eenvoudige list tegenover zijne doortrapte sluwheid te stellen; 't is alles ijdel; hij moordt bij dag en nacht, hij plundert en worgt al wat hem voorkomt; dik en vet, krachtig en moorddadig wordt zijn gebroed.

Heeft hij zich dik en rond gegeten, de rijke bieënstok zal hem een aangenaam nagerecht verschaffen. Hij springt er koelbloedig in, slurpt den geurigen honing, al omzwermt hem de geheele bieënkolonie: hij lacht over hunne angels. Zitten zij in dichte hoopen op zijn pels, dan wentelt hij zich over den grond, verplettert ze en eet ze op. Het einde van de geschiedenis is, dat de ijverige werksters hem huis en hof en wintervoorraad goed- of kwaadschiks moeten overlaten. Of hij sluipt in den vruchtentuin, waar hij zich te goed doet aan roodwangige peren en zwarte kersen, versmaadt in den wijnberg een trosje druiven niet, of ligt op den loer bij den vischvijver om met den vischreiger den buit te deelen of met zijn eigen staart de domme kreeften te kittelen en hen uit de diepte des waters aan het licht te brengen. Dat vagebondenleven duurt tot in den herfst. Dan komen de koele morgennevels veld en bosch bedekken, maar tevens ook de zwermen trekvogels Dan is in het bosch weder de beste gelegenheid, om buit te maken. De jager stelt lijsterstrikken, in kunstige vallen legt hij de roode lussen, zoo menige lijster tot zonde en dood verleidende. Reintje weet het; voordat de jager nog bij de hand is ligt hij op den loer; onvermoeid wacht hij, totdat hij de stem van den vermoeiden, hongerigen vogel hoort. Hij staat pal, starend naar de dingen, die komen zullen. Hier en daar giert een vroolijk paartje langs de strikken, eene sierlijke bonte ekster laat zich verleiden, zij gevoelt zich gevangen, stoot een kreet uit, slaat met de vleugels en op hetzelfde oogenblik is Reintje met een paar fiksche sprongen op de plaats. Hij springt een handbreed te laag, want hoog hangt de strik. De vogel aan de pooten gevangen fladdert verschrikt in de hoogte, om aan de klauwen van den belager te ontgaan. De vos knarst op de tanden, een witte damp ontsnapt zijn gapenden bek, hij springt weder... bijna... nog eens, voortdurend vuriger, altijd meer begeerig, moordlustig; krampachtig trekken zich zijne neusgaten te zamen, zijn oog fonkelt van onverzadigden wellust, zijn staart zweept den grond; tevergeefs..,. eindelijk ontbreekt aan het uitgeputte dier de kracht, nu spant hij alle krachten in tot een geweldigen sprong en bereikt zijn offer, een kreet van overwinning uitstootende.

Maar de gulden dagen zijn voorbij, kaal en dor liggen de velden, zelfs de laatste trekvogel is voorbijgevlogen, ruwe stormen gieren over het stoppelveld. De vos ligt op zijn leger, het gebrek, de ontbeering is zijn medegezel geworden, de opgezamelde winterprovisie vermindert met den dag. Het zijn vervelende, lange dagen, een uitstekenden tijd, om zijne gedenkschriften te schrijven: ‘De gedenkschriften van een vos.’ In plaats echter van dit te doen, ontwerpt hij het plan voor een winterveldtocht, oefent zich, springt om zijne spieren te harden en luistert ingespannen naar de schoten van de jagers, wier buksen dof en onheilspellend in zijn hol weerklinken.

De winter wordt intusschen voortdurend strenger. Spoedig ligt alles onder een dicht sneeuwkleed verstijfd, de vorst doet de boomen splijten, meer en beekje zijn tot den grond toe bevroren, het roode wild vindt spaarzaam voedsel op de hooge gronden; sedert lang heeft raaf, kraai en musch een toevluchtsoord gevonden in de straten van dorp en stad. Reintje durft niet. Was ik maar een vogel, zucht hij, en sluipt

hongerend langs eene boerenhofstede; geene veer laat zich echter zien, alles houdt zich wel verscholen. Het gebrek drijft hem naar het bosch terug; opeens verwijden zich zijne neusvleugelen, zijne oogen beginnen te schitteren, een aangenaam verkwikkende geur prikkelt zijne reukzenuw. Ha, wat is dat? Zie, zie, daar midden in de wildernis, een heerlijk gebraden stukje van de lende van kater Hinze. Hoe smakelijk! in een oogenblik is het opgegeten. Reintje voelt zijne levensgeesten opnieuw versterkt, zijn oog dat in de kas brandde, ontspant zich, wordt door een nieuw leven bezield en als door onzichtbare handen voortgetrokken, snelt hij voorwaarts, en waarlijk, daar ligt een tweede stuk! Het is geen droombeeld van zijn overspannen geest.... het is dezelfde geur, hetzelfde vleesch en been. Reintje staat stil, verwondering en een begin van argwaan teekenen zich op zijne trekken. Wie was, wie is de onbekende gever? Keeren de dagen der sprookjes terug? Wantrouwend sluipt hij rondom de begeerde, geurige gave, hij staat stil, gaat op den grond liggen, luistert, ziet opmerkzaam rond, springt wederom op, om opnieuw te gaan liggen. Nergens eenig geluid, de oude dennen alleen kraken en steunen, nergens een spoor, als de vluchtige hyroglyphen, door den wind op het sneeuwdek geteekend. Nog eenmaal beschouwt hij het lekkere beetje; 'Zou het een valstrik zijn? de menschenkinderen zijn zoo arglistig! Menig edele vos viel reeds door hun list! Maar neen, weg met zulke naargeestige spookgedachten!' en in een oogenblik is ook het tweede stuk verdwenen. O Reintje! Reintje! Gij zijt verloren, want er ligt nog een derde stuk. Met volle teugen slurpt de hongerige den heerlijken geur, zijne oogen staren zich blind op het verleidelijk stuk. De innerlijke waarschuwer verheft nog eenmaal de stem. Nogmaals gaat hij liggen, drukt het oor tegen den grond, vooruit, achteruit, snuift de lucht op, alles is veilig! Overal is het doodstil, slechts de dennen kraken en steunen door den vorst gepijnigd. Het is alsof de geheele natuur ophoudt te ademen. De vos geeft zich aan bespiegelende wijsbegeerte over. Hoe langer hij echter naar het noodlottige stuk vleesch staart, hoe meer zijne zinnen zich verwarren, hoe stijver zijn blik wordt. Het flikkert voor zijne oogen, de geur bevangt hem, hij kan zich niet meer losscheuren, hij moet toegeven, al kost het hem zijn leven... hij moet... Met een stouten sprong werpt hij er zich op. Krak! krak! en het ijzer slaat de scherpe tanden, diep door merg en been dringend, op elkander.

De sluwe was nog niet slim genoeg! Hij huilt van woede. Het is nu echter geen tijd, om dien aan nutteloos klagen te verspillen, het gevaar dreigt altijd dringender; tot eene stoute daad moet besloten worden.......

Eenmaal gevangen, denkt hij, en dan nimmer weder, en voort jaagt hij, als had hij slechts zijne haren uitgetrokken en niet den scherpen tand in eigen vleesch gezet, om zich van de klem te ontdoen. Eene nederlaag moet zijn verstand scherpen.

Dat is Reinaert, de slimme vos! Naast den moed en de sterkte van den leeuw mag zijn list en zijne scherpzinnigheid genoemd worden.

Ja, het leven van een vos is bewonderenswaardig, maar nog grooter, bijna eerbied afdwingend komt hij ons voor, als wij ons herinneren dat men hem verhongerd heeft gevonden voor de verleidelijke stukken vleesch, die de verraderlijke val moesten verbergen, verhongerd bij het gezicht en den reuk van het overvloedige maal.

Een Romein had niet waardiger kunnen sterven.

Buiten de wereld.
Naar het Engelsch, van Miss Thackeray.
(*Vervolg.*)

Helaas! het bevooroordeeld bericht was maar al te waar!

Ware Horatia jonger getrouwd, misschien had het anders kunnen zijn; doch het is bijna onmogelijk, op middelbaren leeftijd eensklaps eene geheel nieuwe vrouw te worden; en in plaats van traag, zenuwachtig, lusteloos en onhandg,i plotseling vlug, ordelijk, zorgvuldig en werkzaam te worden.

Berta bracht hun een zeer kort bezoek dat zonder eenige stoornis afliep en toch was zij volstrekt niet overtuigd welken keer de zaken zouden nemen, toen zij weer eene maand of zes naar huis ging. Haar broeder had geen berouw, zooals de heer Caton gezegd had, doch het kwam haar voor, dat Horatia wel eens genoeg kon krijgen van dit nieuwe leven, even als zij het oude moede was geworden.

Toen George en Horatia trouwden, schilderden beiden zich het leven dat zij zouden leiden; en de beide schilderingen waren volstrekt niet aan elkander gelijk, evenmin als aan de werkelijkheid. Georges schildering stelde Horatia voor als eene gelukkige vrouw, eene brave echtgenoote, schoon, teeder, belangstellend in al zijne plannen, tevreden met haar lot, opgeruimd, zichzelve vergetend. Hij zag haar op duizenderlei wijze bezig, zij was aan 't werk onder de armen, met meer ijver en geestkracht dan Roberta ooit betoond had, zij begreep zijne plannen veel beter, was in staat hem te raden, hielp hem, moedigde hem aan het goede te doen, was zijne beste vriendin, zijne trouwste gezellin.

‘Die inwendige stemmen bedriegen nooit,’ zeide hij bij zich zelven, ‘ik ken haar even goed als ik mij zelven ken; door welke geheimzinnige, gelukkig ingeving wordt men tot die ontdekkingen geleid?’

Horatia's schilderij stelde eveneens haar zelve voor. Smaakvol maar eenvoudig gekleed, zou zij hare bloedverwanten met veel bevalligheid ontvangen en een soort van Petit-Trianon-leven leiden. Zij zou keurige maar weinig kostbare dineetjes geven, misschien gevolgd door croquet op het grasperk; later zou zij tot haar ouden kring terugkeeren, bevallig, zonder aanmatiging, onafhankelijk, gevierd; vooral in het begin was zij uiterst tevreden over hetgeen zij gedaan had en over haar echtgenoot. Hij mocht misschien wat ruw en stroef zijn, dat zou zij gemakkelijk kunnen veranderen. Hij was vriendelijk en knap en vol voorkomendheden; en met haar uitgebreiden kring van aanzienlijke kennissen zou het wel wonder zijn indien hij niet vooruit kwam en - wie weet? - nog eenmaal een beroemd man werd. In dat geval zou hij natuurlijk eene volslagen verandering in zijne levenswijze moeten maken. Ik weet niet wanneer het begon, maar gaandeweg rees de gedachte bij haar op dat de kalme haven toch wel wat al te kalm was - indien er geene andere beweging in kwam dan die door de luimen van Betty en de keukenmeid veroorzaakt werd. Horatia had zich nu en dan vreeselijk over beiden geërgerd, evenals over andere eigenaardigheden van haars echtgenoots woning. Zij haatte de roes, waarin zij tot nu toe had geleefd; doch zij was niet gewoon aan deze volslagen afzondering, of, wat nog erger was, aan dit vreemdsoortig gezelschap: - jonge dames die haar bij haar naam noemden, en overal verbaasd over waren; huismoeders met koddige echtgenooten, en dan dat onuitstaanbare jonge mensch, de heer Caton, die het ergst van alles was. Gelukkig kon zij hare eigen bloedverwanten nog gaan bezoeken.

En onderwijl ging George voort zich in zoete mijmeringen te verdiepen - bijna een jaar dat hij getrouwd was! Lange, gelukkige avonden terwijl Horatia op de piano speelde en hij zelf buiten op het grasperk zat te rooken (zooals hij nu ook deed). Het geheele huis opgevroolijkt door hare komst - leven en beweging en aangename kout, waar voorheen niets dan stilte geheerscht had, slechts afgebroken door de alledaagsche praatjes van die goede Roberta. Beste Berta! De verandering zou even gelukkig zijn

voor haar als voor hem. Hij had moeite te gelooven, dat al die schatten van geluk de zijne waren, dat zijne vrouw zich in het salon bevond, en dat die vrouw Horatia was; hij lei zijne sigaar neer en stond op om door het venster te zien en zich te overtuigen dat niet alles een spel zijner verbeelding was, opgeroepen door den rook, den zachten rozengeur, de zoele, bedwelmende lucht van een

heerlijken zomerdag. Een oogenblik later kwam hij terug, nam zijne sigaar weer op, doch de luchtkasteelen waren in rook vervlogen. Want ja, daar was Horatia, maar daar was ook lady Whiston, ook mevrouw Dumbleton. Stemmen, een groot rijtuig voor het tuinhek. Het was geen spel der verbeelding; en daar hij niet verlangde al die menschen te ontmoeten, ging hij terug naar zijne plaats in het prieël.

'Georgel' roept Horatia, het venster openende en naar buiten kijkend.

George ziet om en schudt het hoofd.

Verrast gaat Horatia naar buiten en komt bij hem op het gras. 'Komt gij niet even binnen om tante Car goeden dag te zeggen?'

VROOLIJK AAN HET WERK.

'Ik ben bezig,' zegt de dokter.

'Zij willen ons ten eten hebben,' zegt Horatia, hare hand op zijn schouder leggende. 'Zij verwachten lord Holloway.'

‘Wij hebben er gisteren pas gegeten - en de volgende week is dat déjeûner; verzin de eene of andere reden om te bedanken.’

‘Maar in uwe betrekking is het van het grootste gewicht, uwen kring van kennissen uit te breiden,’ zegt Horatia, warm wordend. ‘Wij spraken daar juist over. Lord Holloway heeft geweldige aanvallen van jicht.’

‘Die zal ik ook krijgen als ik zooveel uit eten ga. Gij kunt gaan, zooals gij weet. Gij

kunt er lord Holloway slechts te beter om inpalmen als ik er niet ben.'

'Hoe kunt gij zulke onaangeuame dingen zeggen? Natuurlijk moet ik alleen gaan, als gij niet komen wilt. Het zal gek staan: ik vind het heel onpleizierig.'

'Waarom blijft gij dan niet thuis?' zegt de dokter met zijne vriendelijke stem, glimlachend naar haar knorrig gelaat opziende

DE ENGEL VAN DEN SLAAP, NAAR DE SCHILDERIJ VAN HERMAN KAULBACH.

'Tante Car zal toch al boos genoeg zijn,' zegt Horatia het hoofd afwendend. 'Ik geloof dat ik maar liever naar binnen zal gaan om het haar te zeggen. 't Is alleronaangenaamst.'

Met een onderzoekend vragenden blik keek George de slanke, statige, bevallige gestalte na, die zich zoo zorgeloos verwijderde terwijl haar violetkleurig kleed over het gras en de madeliefjes sleepte. Zij bukt bij het venster en gaat

onder de in trossen afhangende rozen naar binnen. Waarom zou hij ook niet gaarne willen gaan? vraagt George bij zich zelven, en ofschoon hij de vraag had kunnen beantwoorden, liet hij toch misschien het antwoord met opzet achterwege. Hoeveel van die vragen zijn er, die het best ongevraagd en onbeantwoord blijven? Waarheid te spreken staat hooger dan te zwijgen, en indien wij altijd konden zeggen wat waar was, zou het goed zijn altijd te spreken. Maar zwijgen is vaak beter dan de halve waarheden die wij uitspreken; zwijgen tegenover ons zelven en van ons zelven zoowel als tegenover anderen.

Omstreeks een uur in den morgen kwam Horatia te huis en vond haar echtgenoot nog op en met den heer Caton in het kleine studeerkamertje zitten. Het raam was open, eene kaars stond op tafel te branden en zij meende een vreemden kruidengeur in het vertrek te ruiken. Maar het was hard altijd dien mijnheer Caton daar te vinden, zelfs op dat uur van den nacht. Zij was niet vrij in haar eigen huis en gaf zich geene moeite om haar misnoegen te verbloemen.

Hij stond op met een zoo stroef gelaat, terwijl hij eene stijve buiging voor haar maakte, dat hare verontwaardiging er slechts door klom. Ook George was ernstig, ofschoon hij haar glimlachend de hand toestak.

Horatia wikkelde zich in haar witten mantel en keerde den heer Caton den rug toe.

'Wat hebt gij daar gekookt, George? waarom zit gij met een open raam. Ik wou dat gij met mij medegegaan waart. Lord Holloway is de beminnelijkheid in persoon, en....'

'Nu, goeden nacht,' zeide Caton eensklaps. 'Goeden avond, mevrouw Rich,' waarop hij de kamer uitging. Zoodra de deur dicht was stoof Horatia op, buiten zich zelve van verontwaardiging. 'Die man is onuit....' doch haar echtgenoot viel haar op lusteloozen toon in de rede, zeggende dat hij niet in eene stemming was dien avond om het voor zijn vriend op te nemen. Hij was vermoeid. 'Spreekt hij op dien toon tegen mij?' dacht Horatia.

Den volgenden dag ging de dokter naar de stad en kwam tegen etenstijd zeer ingetrokken en terneergeslagen terug. Ouder gewoonte kwam de heer Caton in den loop van den avond en beiden hielden zich geruimen tijd in de studeerkamer bezig. Horatia had een zenuwachtigen afkeer voor den armen jonkman opgevat; zij kon zijne tegenwoordigheid bijna niet dulden. Rich keek knorrig en verdrietig, toen zij dat op zekeren dag tot hem zeide.

'Waarom hebt gij dien tegenzin voor mijn ouden vriend opgevat?' vroeg hij.

'Omdat hij familiaar is en zich overal mede bemoeit,' riep Horatia uit.

'Wat zegt gij dan wel van lady Whiston?' vroeg de dokter knorrig.

Doch Horatia was nog veel knorriger en het einde der woordenwisseling was dat zij, als gewoonlijk, alleen naar het feest bij de Dumbletons ging.

Doch zij was zoo schitterend schoon in haar wit kleed, toen zij goeden dag kwam zeggen, dat de dokter al zijn wrevel voelde wijken en dacht dat hij haar gaarne bewonderd zou zien en besloot haar, als hij kon, toch nog te komen halen.

(*Wordt vervolgd.*)

Beelden en gedachten van Jean Paul.

De edele mensch slaat nog hopend en geloovend het oog naar den hemel, ook als hij dien niet meer ziet, gelijk de bloemen zich in den zonneschijn openen, doch ook bij een bewolkten hemel openblijven.

***

Vreemd genoeg is het dat wij, van hetgeen wij niet veranderen kunnen, het eene voor wezenlijk onveranderlijk houden, en wij er ons dus naar schikken, het ander gelooven te kunnen veranderen, en wij ons er tegen verzetten; wij verdragen b.v. eenen geheelen winter zonder morren, maar niet een enkelen regenachtigen dag in Mei.

Het huis van den Beurtschipper.
(*Vervolg.*)

Het was werkelijk de jonge Saldern, gelijk Doortje en Ilda vermoed hadden. Door de vrouw des huizes vriendelijk ontvangen, begroette hij haar met eerbiedige warmte, vernam naar hare gezondheid en naar de tijdingen, die zij van den kapitein had, en vraagde ten slotte of mejufvrouw Ilda en jufvrouw Schmitz uitgegaan waren.

‘Neen, zij zijn te huis. Zij hebben bezoek van onze jonge buurdames. Daar ik alleen wenschte te zijn, hebben zij hare gasten naar hare eigene kamer gebracht. Ik moest aan mijn man schrijven.’

‘Dan moet ik vreezen u te storen.’

‘In het geheel niet; mijn brief is reeds gesloten. En al ware dat niet het geval, zoo zou ik u toch niet verzoeken uw bezoek te bekorten Het zou mij leed doen als gij het huis wildet verlaten, alvorens de storm bedaard is.’

‘Derhalve vergunt gij mij nog heden, even als eenmaal in mijne kindsheid, de beschutting van uw dak enkel uit algemeene menschenliefde,’ antwoordde de jonkman met een gedwongen glimlach.

‘Daarin vergist gij u zeer, mijnheer Saldern. De koppige knaap, die voor negentien jaren verwaaid en doornat in mijn huis verscheen, won mijne goede meening ondanks zijne eigenzinnigheid, - de man, die uit hem opgroeide, heeft de verwachtingen vervuld, waartoe zijne kindsheid berechtigde.’

‘Ik dank u voor deze vriendelijke woorden, geachte mevrouw. Wilt gij mij thans veroorloven mejufvrouw Ilda te gaan begroeten.’

‘Wenscht gij de jonge dames te spreken?..... Ik zal ze bij u brengen. Doch ik had gaarne, dat gij nog een oogenblik geduld wildet hebben; ik zou gaarne eens een verzoek tot u willen richten.’

‘Geloof mij, geachte mevrouw, het zal mij ten hoogste vereeren en gelukkig maken, iets voor u te mogen doen.’

‘Ik dank u. Het zal u overigens licht vallen het in te willigen. Ilda heeft mij verhaald, hoe gij er uwe verwondering over te kennen gegeven hebt, dat haar uiterlijk en haar geheele wezen aan eene zuidelijke hemelstreek doen denken. Ik verzoek u dringend, mijnheer Saldern, mijne dochter nooit meer op deze bijzonderheid opmerkzaam te maken; zij staat met een geheim in verband, dat wij tot op dit oogenblik ten zorgvuldigste voor haar verborgen hielden.’

‘Met een geheim,’ riep Wolfgang ten hoogste verbaasd.

‘Maar geen van vernederenden aard,’ hernam Kunegonde met een droevigen glimlach. ‘Ik vrees evenwel, dat de kennis daarvan een nadeeligen invloed op Ilda's opgeruimd karakter zou uitoefenen..... Zij is ons kind niet, maar de dochter van een

nietswaardigen bloedverwant mijns mans en eene Friezin van goede afkomst, wier moeder echter eene Portugeesche was. Naar deze grootmoeder is onze pleegdochter Ildephonsa gedoopt, en als wij haar een jaar en een half na hare geboorte als kind aannamen, heeft zij den familienaam mijns mans bekomen. Haar eigenlijke naam is Seitsema.'

'En is zulks haar tot op den dag van heden verborgen gebleven?' vroeg Wolfgang gespannen.

'Ja; onze afgezonderde levenswijze maakte dit gemakkelijk, te meer omdat wij Ilda niet naar school zonden, maar eene leermeesteres voor haar in huis namen. Zoodoende heeft zij hare eigenlijke afkomst nimmer vernomen. Zij zou zich waarschijnlijk niet zoo volkomen als kind van den huize gevoelen, indien zij wist dat zij niet onze eigene dochter is, hoewel zulks op onze liefde voor haar geen invloed heeft. Voor haar is het ook beter niets van hare ouders te weten dan een oogslag in hun onverkwikkelijk verleden te slaan.'

'Waren zij niet gehuwd?' vroeg Wolfgang aarzelend.

'O ja, voor de wet en voor de Kerk. Maar het huwelijk had niet plaats met de bewilliging der ouders van Justine, Ilda's moeder. Als haar lichtzinnige echtgenoot zich reeds in het tweede jaar van zijn huwelijk zonder middelen van bestaan zag, was hij gewetenloos genoeg zijne arme jonge vrouw en zijn kind, dat eerst weinige weken oud was, in Holland achter te laten, - hulpeloos en ter prooi aan de bitterste armoede. Hij scheepte zich in om ergens in de koloniën zijn geluk te gaan beproeven.'

'En is hij nooit teruggekeerd?'

'Geen woord is ooit omtrent hem vernomen'

'En Ilda..... uwe pleegdochter..... hoe kwam zij bij u?' vroeg Wolfgang met onverholen ontroering.

'De kapitein was slechts weinig met zijne bloedverwanten in aanraking geweest.... mijn brave man paste niet bij den lichtzinnigen verkwister;.... maar als Janssen op een zijner reizen naar Rotterdam aldaar toevallig vernam, dat zijn neef vrouw en kind in de diepste ellende achtergelaten had, zocht hij de ongelukkigen op. De arme Justine stierf weinige dagen nadat zij door haren medelijdenden neef gevonden was. Zij stierf gerust, met de streelende overtuiging dat haar kind een tweeden vader gevonden had. Zoodra de moeder begraven was, bracht mijn man mij de kleine Ildephonsa. Zij was eerst weinig over het jaar oud, maar reeds destijds een allerliefst schepseltje, dat aller harten won. Gij zelf zijt er getuige van, hoe zij thans het geluk van ons huis, ja, de voornaamste vreugde van ons leven uitmaakt.'

'Voorzeker, ik was het van den eersten dag af, dat ik mejufvrouw Ilda leerde kennen. Gij kunt er vast op rekenen, geachte mevrouw, dat er nimmer een woord over mijne lippen zal komen, dat de rust van uwe beminnelijke dochter zou kunnen storen.'

'Ik dank u, mijnheer Saldern. En thans verzoek ik u mij naar de jonge meisjes te willen vergezellen. Ik boeide u reeds te lang in het gezelschap eener oude vrouw.'

Met het streelende gevoel eene onaangename taak gelukkig volbracht te hebben, voerde mevrouw Janssen den jongen Saldern tot Ilda en hare gasten. De vriend haars echtgenoots was thans omtrent Ilda's standpunt en afkomst volkomen onderricht en indien zijn trots hem eene verbintenis met haar niet veroorloofde, was het nog tijd, het jonge meisje te mijden, alvorens eene scheiding hem en haar smart bereiden zou. Zoo vast bouwde zij op de rechtschapenheid van den jonkman, dat zij er geen oogenblik aan twijfelde of hare pleegdochter zou van zijne oplettendheden verschoond blijven, zoodra hij tot het inzicht kwam, dat zij zijne vrouw niet worden kon.

Al deze veronderstellingen moesten uitkomen, indien de betrekking tusschen Ilda en Wolfgang, gelijk Kunegonde aannam, nog slechts eene vluchtige, onbewuste genegenheid was. Maar hare tusschenkomst kwam reeds te laat; want datgene wat zij als zoodanig beschouwde, was reeds eene diepe, ernstige liefde.

Na de korte scheiding stonden Ilda en Wolfgang weder tegenover elkander. De blos der vreugde lag op hare liefelijke trekken, op zijn mannelijk gelaat. Hij had haar de hand gereikt; hare kleine rechterhand - ook een erfstuk van de Portugeesche grootmoeder - lag innig en warm in de zijne. Zijn verheugde blik drong diep in haar helder oog en beiden zagen er zoo opgetogen, zoo gelukkig uit, als ware dat oogenblik des wederziens, het hoogste, het eenig gewichtige voor hen.

Ilda sprak het eerst: zij heette hem hartelijk welkom. Ook hij herstelde zich weldra, begroette

jufvrouw Doortje en 'de buurkinderen' en werd opgeruimd en spraakzaam. Kunegonde sloeg hem scherp gade. Zij kon evenwel niet de minste verandering in zijne houding waarnemen, wanneer zij niet daarvoor wilde laten gelden, dat zich in de opmerkzaamheid, die hij Ilda bewees, iets vermengde, waarvan zij niet zeggen kon of het vermeerderde deelneming of eerbied was.

Het was reeds bijna geheel duister als Wolfgang het oude huis verliet. De regen was verminderd zonder nochtans geheel op te houden en derhalve stapte de jonkman met snelle schreden voort. Hij was zeer welgemoed; want de ongekunstelde warmte, waarmede Ilda hem ontvangen had, scheen hem een waarborg toe, dat zij, voor wie zijn hart zoo vol vurigheid klopte, zijn gevoel beantwoordde. Ook trof hem diep het bewijs van vertrouwen, dat mevrouw Janssen hem gegeven had. Zij had ongetwijfeld zijne ontwakende genegenheid voor hare pleegdochter geraden en het haar plicht geoordeeld, hem te zeggen wie Ilda was, alvorens zijne liefde eene onweerstaanbare macht over hem gekregen had.

Wolfgang had de stad verlaten en volgde een voetpad, dat dicht langs de zoogenaamde stellingen liep. Dit was eene reeks overdekte werkplaatsen, waar de scheepstimmerliê, tegen regen en zonneschijn beveiligd, kleinere vaartuigen bouwden. Wilgen en elzenstruiken overschaduwden de palissaden, welke de luchtige werkplaatsen van elkander scheidden. Tusschen de omheiningen liepen smalle donkere gangen naar den oever der rivier. De regen en de toenemende duisternis veroorloofden den jonkman ter nauwernood zijn pad eenige schreden ver te overzien. Hij sprong dan ook vervaard terug, als aan den laatsten der genoemde doorgangen eene vermomde gedaante te voorschijn kwam en hem in den weg trad.

Te gelijk mompelde eene voorzichtig gedempte stem: 'Verschrik niet, mijnheer; ik ben het, Linga, uit het huis van den beurtschipper. Ik ben gekomen om met u te spreken.'

'Dat hadt gij u gemakkelijker kunnen maken. Ik heb immers het huis uws meesters eerst voor weinige minuten verlaten.'

'Neen, daar kon ik u niet zeggen, wat gij weten moet; zelfs hier,' fluisterde de angstwekkende Mulattin, schuw om zich heen ziende, 'zelfs hier vrees ik, dat ons iemand zou kunnen beluisteren.'

'Wees onbezorgd, de werktijd is lang voorbij en de lieden hebben reeds voor langer dan een uur hunne droge woningen opgezocht. Mij is het goed, als gij mij een eind op mijn weg wilt vergezellen. Nog eenige weinige schreden en wij zijn in het open veld, waar niemand ons beluisteren kan. En al gebeurde het, wie zou het dan nog schaden?'

'Mij, mijnheer, mij!' fluisterde Linga beangst, terwijl zij aan zijne zijde voortging. 'Ik ware verloren indien iemand vernam, dat ik u gezegd heb, wat men voor u geheim houden wil.'

'Houd dan den mond. Ik koester geen verlangen, iets te hooren, wat niet voor mijn oor bestemd is.'

'Het is echter slecht, dat men het voor u verbergt. Men bedriegt u; maar ik wil niet dat men u om den tuin leidt. Wanneer allen valsch tegen u zijn, wil de verachte Maleische oprecht zijn.'

'Gij spreekt onzin, Linga. Nog onzinniger is het, dat gij in den avond nog in den regen buiten zijt; keer uw aangezicht naar de stad en haast u te huis te komen.'

‘Wilt gij mij niet aanhooren! Gelooft gij mij met!’ riep Linga, hijgende voortgaande. Om haar kwijt te worden stapte de jonkman namelijk haastig voort en zij, die zelden het huis verliet, was spoedig vermoeid. Zij vatte Wolfgangs arm met hare smalle, bruine handen, en hare vingers omklemden hem zoo vast, dat hij verplicht was te blijven staan. ‘Gij moet mij aanhooren!’ schreeuwde zij. ‘Het is de witte slang voor wier kronkels ik u waarschuw!’

‘Betitelt gij zoo uwe meesteres?’

‘Mevrouw Kunegonde? O neen, zij niet. Zij is trotsch, maar braaf; het komt haar toe, de meesteres des huizes te zijn. Diegene, van wie ik spreek, is de dochter der zonde, die mijn broeder zijne vrouw in een onzalig uur in de armen legde. De kapitein had de vlam van zijnen haard eerder voor altijd moeten uitdooven, dan dat hij het waagde de giftige vrucht der schande in haar bereik neder te leggen.’

‘Laat uwe Indische beeldspraak ter zijde en zeg mij in eenvoudige woorden van wien gij spreekt.’

‘Begrijpt gij dat nog niet?..... Wee, over die domme Duitschers! Ik spreek van de bonte draak, die ook u door zijne glinsterende kleuren betoovert, van Ildephonsa Seitsema.’

‘Uwe voorzorg is overtollig; ik weet van het schoone pleegkind uwer mevrouw alles, wat gij er mij van zeggen kunt.’

‘Maar, mijnheer, indien gij alles weet, waarom ontvlucht gij dan de strikken niet, die men u legt?’

‘Gij spreekt wartaal, Linga,’ hernam Wolfgang lachende. ‘Mij dreigt geen gevaar en niemand zoekt mij te bedriegen. Maar wat kan u bewegen,’ ging hij eensklaps zeer ernstig voort, ‘de onschuldige Ilda te haten en te vervolgen? Haar te benadeelen is toch het doel uwer mededeelingen, niet waar?’

‘Niet het eenige,’ morde de Maleische. ‘Ik wenschte u te waarschuwen voor het ongeluk, dat u bedreigt. Het was vruchteloos..... Niemand is zoo blind als degene, die niet zien wil.’

Zonder groeten sloeg zij haastig den terugweg in; in de volgende minuut was zij in den regen en de duisternis verdwenen.

‘Ik moet mevrouw Janssen waarschuwen,’ overlegde Wolfgang, ontstemd verder gaande. ‘Die Indische meid is een boosaardig wijf. Nu zou ik haast geloof slaan aan al de sprookjes, die ik in mijne jeugd van haar gehoord heb. Ilda is wel veilig onder de trouwe hoede harer ouders, onder het schrandere en liefdevolle oog harer moeder; maar ik zal deze evenwel morgen waarschuwen. Zulk een dierbaar kleinood kan niet te zorgvuldig bewaakt worden.’

X.

Een paar dagen na de in het vorige hoofdstuk vermelde voorvallen zat de heer Johan Wilhelm Saldern des morgens aan zijn ontbijt. Gelijk vele zijner beroepsgenooten, die van hunne jeugd at veelvuldig in Holland vertoefden, ontbeet hij op Hollandsche wijze. De geurige thee, het fijne brood, de sappige ham en de zacht gekookte eieren, die op zijne tafel stonden, waren in staat geweest den kieskeurigen eetlust van een zieke op te wekken.. Het was derhalve niet te verwonderen, dat de statige, door en door gezonde man zich een en ander goed liet smaken en ten slotte met een vergenoegd gelaat uit het kleine blikken trommeltje eene fijne beschuit nam, om deze met Edammer kaas belegd, bij zijne laatste tas thee te gebruiken. Hij was juist

ook hiermede gereed en greep naar zijne lange pijp, als er bescheiden aan de deur geklopt werd.

'Aha! Lena zal om haar huishoudgeld komen,' dacht hij. 'Nu, zij kan wachten tot ik de pijp gestopt heb.' Daarop riep hij: 'binnen!'

Lena verscheen; doch zij verzoekt niet om geld, maar meldde met groote schuchterheid, dat er iemand was, die mijnheer wenschte te spreken.

'Zoo vroeg?' bromde de heer Saldern. 'Straks komen zij nog in mijne slaapkamer eer ik opgestaan ben. Wie is het, Lena?'

'De..... de..... oude uit het huis van den beurtschipper.'

'Wat? - Zijne menschenschuwe vrouw?'

'Neen, niet de madam, het is de andere oude. De menschen zeggen, dat zij..... eene heks is.'

'Nu, zij ziet er naar uit Ik heb haar bij gelegenheid als ik door de Jacobsstraat kwam, eens voor een venster zien staan, en hoewel ik reeds menige Mulattin ontmoet heb, schrikte ik toch voor haar. Maar gij zult het verkeerd verstaan hebben; zij wil, denk ik, mijn zoon eene of andere boodschap van haren heer brengen.'

'Volstrekt niet; zij wenscht uitdrukkelijk den oudsten heer Saldern te spreken.'

'Goed. Breng haar binnen.'

Linga verscheen en groette den koopman met kruipende onderdanigheid.

'Neem daar plaats!' riep deze haar toe op een stoel wijzende, die naast de deur stond. 'Gij zult, denk ik, het loopen niet gewoon en derhalve wel vermoeid zijn..... Zeg mij spoedig waarom gij komt.'

Maar Linga ging niet zitten. Zij naderde hem eenige schreden en verzocht: 'Laat mij dicht tot aan de tafel treden, mijnheer; ik moet zacht met u spreken, opdat geen ander oor dan het uwe mijne woorden verneme.'

'Is dat wijf wel bij haar verstand?' bromde Saldern.

'Zij is beter bij haar verstand dan uw eigen zoon, hoe voornaam die ook zijn moge. Ik kwam om u te zeggen, dat gij uwe oogen zoudt richten op den weg, dien hij bewandelt. Hij is blind en ziet den afgrond niet, die voor zijne voeten gaapt.'

'Wat moet dat beteekenen? - Ik begrijp er geen woord van.'

'Hebt gij nooit gehoord, dat schoonheid een man verblindt en hartstocht hem ten val gebracht heeft! Blind is de zoon van dit huis reeds en hij tuimelt den afgrond tegen, verstrikt door de toovermacht der zinnelijkheid.'

'Dat wil zeggen, dat mijn Wolfgang eene liefdegeschiedenis aan de hand heeft? - Nu, ik zal een oog in het zeil houden. Dat is intusschen tamelijk overbodig; de jongen zal zelf wel zorgen, dat hij zich de vingers niet verbrandt.'

'De vingers? Alsof hij niet van de punten zijner gouden haren tot aan de zolen zijner slanke voeten in laaie vlammen stond! Schat het gevaar niet te gering, voor gij de oorzaak van de machtige betoovering gezien hebt, die zijne zinnen benevelt.'

'Kom! het zal zoo erg niet zijn. Ik ken wijd en zijd in den omtrek geen jong meisje, dat mijn verstandigen jongen gevaarlijk zou kunnen worden.'

'Neen, gij kent haar niet. Nochtans leeft zij in Herbedorf onder het dak van het huis, dat ook mij beschut. Sinds vele maanden heb ik te vergeefs naar het oogenblik en de gelegenheid uitgezien onbemerkt tot u te komen en u van het gevaar te onderrichten. Heden ben ik er eindelijk in gelukt en ik sta voor u en zeg: Maak u op weg om zelf te zien. Hij die aan hart en ziel geboeid is, zal alleen niet de kracht bezitten zich van zijne banden te bevrijden.'

Hoe licht de koopman ook aanvankelijk de mededeeling der Mulattin opgenomen had, begon hij van lieverlede te bedenken, dat de zaak toch wellicht hare ernstige

zijde hebben kon. Dringender dan eerst stelde hij de vraag: 'Wie is dan het meisje, waarmede mijn zoon eene verkeering aangeknoopt zou hebben?'

'Zij noemt zich Ilda Janssen en houdt zich voor het kind van den kapitein en diens vrouw. *Zijne* dochter is zij, geboren vóór zijn huwelijk met mevrouw. *Deze* gelooft, dat het meisje het kind is van arme bloedverwanten en heeft het lief als ware het hare eigene dochter. Voor zoo veel ik weet is de ware naam van het meisje Ildephonsa Seitsema. Zij bezit op de wereld niets anders dan wat de barmhartigheid harer vermeende ouders haar schenkt.'

'Nu,' morde Saldern, 'schoon is het niet, dat Wolfgang zich met zulk een onwettig schepsel inlaat. Maar eene ernstige verkeering kan hij met haar niet aangeknoopt hebben, ik zal hem geducht de ooren wasschen, dan zal de zaak een spoedig einde nemen.'

Het oor der Mulattin had elk zijner halfluid gesproken woorden opgevangen. Zoodra hij zweeg, zeide zij: 'Wees niet zoo gerust, mijnheer. De zaak is gewichtiger dan gij denkt. Ik heb geene reden om de schoone slang lief te hebben, die door den jongen koopman aanbeden wordt. Maar ik kan niet ontkennen, dat zij alle bekoorlijkheden bezit, welke men in dit land in eene vrouw bewondert: de kleuren van den sneeuw en den appelbloe-

sem, donkerroode lippen met witte paarlenrijen en oogen, gelijk de blauwe bloem in het koren. Ook hoorde ik den jongen Duitscher heur haar prijzen, dat zwarte zijde gelijkt, welker zachte weerschijn aan blauwachtig staal herinnert.'

De koopman had slechts ten halve naar den woordenvloed geluisterd, waarmede de Maleische de schoonheid van het jonge meisje schilderde. Hij zag haar doordringend aan en vroeg scherp: 'Maar wat beweegt u bij mij te komen en mij ten nadeele uwer huisgenooten te waarschuwen?'

'Mijn rechtsgevoel, mijnheer. Ik kan het niet aanzien, dat men zich moeite geeft uw braven zoon met boosaardigen arglist in het ongeluk te storten.'

'Neen, gij hebt een anderen grond! Gij ziet er niet naar uit alsof menschenliefde eene drijfveer van uwe handelwijze zou kunnen zijn. Wat u echter ook herwaarts gevoerd mag hebben, ik zal mij uwe mededeeling ten nutte maken. In de allereerste plaats zal ik mij van de waarheid of onwaarheid daarvan overtuigen. Maak nu echter, dat gij wegkomt; gij hebt lang genoeg gebabbeld.'

De koopman begeleidde zijne onvriendelijke afscheidswoorden met het uitsteken zijner rechterhand naar Linga. Hij wilde haar een gulden in de hand drukken, om haar den weg te vergoeden, dien zij gemaakt had.

DE VOORMALIGE DEVENTERSCHE BERGPOORT, THANS BIJ HET RIJKSMUSEUM TE AMSTERDAM.

DE VOORMALIGE GRONINGSCHE HEERENPOORT, THANS BIJ HET RIJKSMUSEUM TE AMSTERDAM.

Met vlammende oogen en trillende neusgaten sprong de Maleische op 'Denkt gij,' riep zij woedend uit, 'dat ik mij voor de waarschuwing zou laten betalen, die ik u zoowel om mijnentwille als met eene andere bedoeling deed toekomen? Maar Linga eischt van u iets anders dan dat ellendige geld: uwe belofte geen mensch een woord mede te deelen van datgene, wat ik u toevertrouwd heb!'

'Gij hebt mij uwe mededeelingen vrijwillig gebracht, zonder daaraan eenige voorwaarde te verbinden,' antwoordde Saldern koel 'Het is geheel en al mijne zaak, hoe en wanneer ik er gebruik van wil maken. Ik wil mij volstrekt niet de bron, waaraan ik mijne beverbinden; doch ik beloof u kendheid met de zaak ontleende, aan niemand te verraden.'

Met deze toezegging moest Linga zich vergenoegen. Zij was niet zeer tevreden over den uitslag van haar bezoek, want de koopman had veel minder gewicht gehecht aan haar bericht dan zij verwachtte. Doch zij wist zich hierover te troosten. Zij hield zich verzekerd, dat de trotsche handelsman, zoodra zijne persoonlijke na vorschingen hem van den ernst der betrekkingen tusschen zijn zoon en de onwettige dochter van den beurtschipper overtuigd hadden, met ruwe, onmeedoogende hand Ilda's levensgeluk vernietigen zou. Zou hij echter gelijk hebben in zijne gissing, dat zijn zoon het vreemde meisje slechts als een speelgoed beschouwde, geschikt voor het slijten van ledige uren en niet te goed om weggeworpen te worden zoodra het de bekoorlijkheid van het nieuwe verloren heeft - dan ware toch de gehate pleegdochter haars broeders voor altijd ongelukkig. 'In ieder geval,' mompelde de Indiaansche bij zich zelve, terwijl zij haastig naar de stad terugkeerde, 'in ieder geval is hare toekomst duister, haar leven als een boom, waarvan de takken afgekapt zijn, vóór zij eene enkele vrucht droegen. Geen haar heb ik aan het kind zijner zonde gekrenkt, de blanke huid van haren vinger met geene naald aangeraakt, om die open te rijten - maar de onzichtbare dolk zal haar in het hart dringen en het zal bloeden. Zij zal zich krommen aan den vergiftigden punt, tot hare kracht bezwijkt en zij daarheen

gaat waar de eeuwige schaduwen alles omhullen - vreugde en verdriet, liefde en haat.' Zij huiverde in het dun katoenen kleed, dat zij slechts hoogst zelden met een dikker verwisselde; maar zij lette hierop niet; in haar binnenstegloorde de vonk van hare boosaardige hoop op de bevrediging van haar ongegronden dorst naar wraak.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 26]

Onze gravures.

Dr. J. Nolet de Brauwere van Steeland.

DR. J. NOLET DE BRAUWERE VAN STEELAND.

Bataaf en Belg door maagschap en door naam!
Heeft staatskrakeel en tweespalt hen gescheiden,
In U nogtans hereenen zij zich zaam;
Wees beider eer en staaf den roem van beiden.
Toon aan den Belg, hoe in 't moerassig slijk
De harten hier voor kunst en kennis gloeijen;
Toon Neerland' aan, hoe in zijn jeugdig rijk
De Belg zijn taal, zijn lettren weer doet bloeijen.

Kweek daar en hier, bij broederlijk gevoel,
Weer de eendragt aan, die past aan Febus zonen;
En zetel', hoe de staatskunst woel',
Minerf bij ons op d'elpen stoel,
Al storten vorsten van hun troonen!

Zoo zong, nagenoeg vijftig jaren geleden, Holland's geliefde volksdichter Tollens zijnen landgenoot Nolet toe, die reeds vóór de scheiding van Noord- en Zuid-Nederland als knaap den moedergrond verlaten had, om zich ter wille van zijne studiën in België te vestigen. En deze versregels zijn, als waren zij eene profecy geweest, naar hunnen ganschen inhoud bewaarheid geworden: Dr. Nolet heeft steeds, zonder dat zijn hart den geboortegrond in iets te kort kwam, aan 't Land zijner inwoning eene warme liefde toegedragen: ongescheiden troonden de beide gewesten Nederlands in zijn gemoed en onverdeeld vielen de vruchten van zijnen letterarbeid hun ten beste, terwijl het doel van zijn onafgebroken pogen steeds gebleven is, de broederbanden tusschen de beide stamgenooten nauwer toe te halen en, althans op het gebied der letteren, Nederland tot een enkel vaderland te maken.

Hoe hoog ook zijne letterkundige verdiensten waardeering en bewondering mogen afeischen, voor ons is dit edele streven zijn schoonste titel.

Dr. J.C.H. Nolet de Brauwere van Steeland werd geboren te Rotterdam den 23 Februari 1815. Na in zijne geboortestad aanvankelijk onderricht in de Fransche en Latijnsche talen genoten te hebben, werd hij in 1825, dus als tienjarige knaap, door zijne ouders naar het toenmaals zuidelijk gedeelte des Koninkrijks gezonden, om aldaar zijne studiën te voltooien. De jonge Nolet volgde eerst de lessen des athenaeums van Doornyk, en maakte daarna in dat van Brugge zijne *humaniora* door. Bij de scheiding tusschen België en Holland keerde hij naar het ouderlijk huis weder; maar kwam kort nadien herwaarts terug om aan de Gentsche Hoogeschool de rechtswetenschap te bestudeeren. In 1835 legde de twintigjarige Nolet het daartoe vereischte examen als candidaat in Wijsbegeerte en Letteren met onderscheiding af; doch rechtsstudie moest hier weldra voor de meer gevierde letteren onderdoen: reeds in 1834 toch was de jonge student veelbelovend als Nederlandsch schrijver opgetreden en met de hoofdaanleiders der herbloeiende Vlaamsche letterkunde in betrekking gekomen. De vriendschap van den kundigen professor, Kanonik J.B. David, lokte dan ook weldra den jeugdigen dichter van Gent naar Leuven, en nu was het met de rechtsgeleerde studiën voor goed gedaan. Van 1840 tot 1842 verschenen hier van zijne hand achtereenvolgens twee zangen van '*Noami*', zes van '*Ambiorix*' een bundel '*Dichtluimen*' en de legende '*Het Graf der twee Gelieven*'. Vooral het prachtige dichtwerk '*Ambiorix*' trok de algemeene aandacht op den jongen schrijver en lokte de vereerendste beoordeelingen uit. Zoo las men in het Hollandsche tijdschrift 'De vaderlandsche Letteroefeningen', bij de verschijning van genoemd epos onder meer den volgenden vleienden lof: *'De Ambiorix heeft alle aanspraak op onderscheiding. De dichter van den Lucifer zweeft er ons bij voor den geest; de zanger van Fingal, van Saffo en Alceus staat, met zijne meesterlijke grepen, ons voor de oogen: er zijn plaatsen in, een' Vondel en Bilderdijk waardig.'* Geen wonder dus, dat de Leuvensche Hoogeschool reeds in 1841 den dichter Nolet tot Doctor in de Letteren *honoris causa* benoemde, eene eer welke de zes en twintigjarige letterkundige met J.F. Willems, den toenmaligen gevierden hoofdman der Vlaamsche Letteren, mocht deelen.

Dr. Nolet bleef tot 1843 te Leuven, in leerzaam en gezellig verkeer met de hoogleeraren der Alma-Mater en tevens ijverig werkzaam als lid van den letterkundigen kring *'Met tijd en vlijt.'* Eerst na een huwelijk met zijne nicht,

Mejufvrouw Maria Fuchs, (1844) door zijnen vriend, prof. David, te Rotterdam ingezegend, vestigde hij zich in eene van Brussels' voorsteden. 's Lands hoofdstad vond hem niet minder bedrijvig in het aldaar toenmaals gesticht 'Taal- en Letterkundig genootschap.'

In 1849 werd Dr. Nolet benoemd tot buitenlandsch lid van de Koninklijke Belgische Academie van Wetenschappen, Letteren en Schoone Kunsten. In deze

geleerde vergadering droeg hij, ter jaarlijksche openbare zitting der klasse van Letteren (1858), zijn hekeldicht 'Vooruitgang' voor en was hij alstoen, sedert 1830, de eerste die daar het publiek in het Nederlandsch toesprak. Zijne overige voordrachten ter Academie, doch allen in 't Fransch, vindt men in de '*Bibliographie académique*' van 1887 aangeteekend. Men weet dat Dr. Nolet ook behoorde tot de eerste 18 werkende leden, benoemd door het Gouvernement bij de stichting der Koninklijke Vlaamsche Academie te Gent.

De ijverige letterbeoefenaar nam altoos een zeer werkzaam deel aan de Taal- en Letterkundige Congressen der Noord- en Zuid-Nederlandsche schrijvers. In 1851 was hij voorzitter van eene dezer bijeenkomsten te Brussel; in 1854, 1865, 1875, onder-voorzitter dier zelfde vergaderingen te Utrecht, Rotterdam en Maastricht.

Sprak Dr. Nolet hoogst zelden bij publieke feestelijkheden, hij deed het echter op het banket, dat de onthulling van het Tollensstandbeeld te Rotterdam besloot, en wel namens de aanwezig zijnde Vlaamsche letterkundigen. Ook bij de begrafenis van twee hem dierbare en verknochte vrienden, prof. David (1866) en dichter Dautzenberg (1869), riep Dr. Nolet hun een roerend afscheid toe; evenzoo bij de onthulling van André van Hasselt's praalgraf (1879). Eindelijk, op het officiëel banket dat, in October 1867, te Amsterdam de Vondelfeesten sloot, beantwoordde hij, als voorzitter der Belgische Vondel-commissie voor Brabant en Limburg, den heildronk door dichter Hofdijk den Vlaamschen broeders gebracht.

Het zittend leven ter studiekamer en de geestesoverspanning, den geleerde vaak eigen, hadden eenen nadeeligen invloed op Dr. Nolet's gezondheid. Steeds klimmende zwaarlijvigheid, maar bovenal zorgwekkende verschijnsels van hoofddraaiing, wettigden het gebod des geneesheers om voor geruimen tijd alle hersensinspanning te staken. Daartoe werd stiller landelijk verblijf boven de woelige bedrijvigheid en het te druk letterkundig verkeer der hoofdstad aanbevolen. Dr. Nolet vestigde zich toen (1877) in het nabijgelegen Vilvoorden, alwaar hij zich gedurende meer dan een jaar van allen litterarischen arbeid onthield. Na echter de pen te hebben hervat, maar zeldzamer dan voorheen door zijne Zangster bezocht, legde hij zich met voorliefde toe op critische beoordeeling, waartoe niet enkel ouderdom, ondervinding en goede smaak hem ten volle rechtigden; maar ook zijne onpartijdigheid op het gebied der Belgische politiek.

De gevreesde criticus plaatste zich bij zijne beoordeelingen steeds op een zeer hoog aesthetisch standpunt; niet te verheven misschien voor de eischen der kunst, die zich altoos met uiterste strengheid mogen doen gelden; maar allicht te geducht voor onze jonge letterkunde, die ter wille van het goede door haar aan het eigendommelijke Vlaamsche leven bewezen, op veel toegevendheid en ondersteuning aanspraak maken mag.

Vooral in de boekdeelen: '*Poëzij en Proza*' en '*Poëzij en Lettercritiek*' steeg Dr. Nolet's beoordeelingsgeest tot eene tot nog toe ongekende hoogte, althans voor wat de wijze van uitpluizen en gispen betreft: bijtend scherp, geestig satyrisch en daarbij bloedig striemend; doch, bij vermijding van alle personaliteit, zich uitsluitend bewegend op streng afgebakend letterkundig terrein. Het genre van prijzend aftakelen en aldus figuurlijk tot den hemde toe uitschudden, dat op Dr. Heremans toegepast werd, schijnt aan Dr. Nolet als eene hem aangeboren geestesgave bijzonder toegemeten.

Behalve de twee evengenoemde boekdeelen, bestaan Dr. Nolet's gezamentlijke werken nog uit twee deelen proza en drie deelen poëzij.

Het eerste boek '*Proza*' is geheel ingenomen door de recht humoristische beschrijving van '*Een reisje in het Noorden*' gedurende den zomer van 1843 door den schrijver met zijnen vriend, hoogleeraar J.B. David, in Denemarken, Zweden en Rusland ondernomen. Het weede deel bevat, benevens beoordeelingen en enkele redevoeringen, eene verhandeling over '*Het Communismus in zijne vroegere en latere vormen*.'

Dr. Nolet's poëzij laat zich gereedelijk in categoriën verdeelen. Zoo uiten zich, onder meer, 's dichters godsdienstige gevoelens in '*Noami*,' '*Het Graf der twee Gelieven*,' en '*Beatrijs*;' maar vooral in: '*Het Pausdom*,' alsook in het gedicht '*Ter Priesterwijding*.' Zijne conservatieve gezindheid straalt door in: '*Aan de Germanen*'; '*Constitutiekeuken*'; '*Vooruitgang*'; '*Vrijheid, Gelijkheid, Broederschap*,' enz., zonder dat de schrijver nochtans, gelijk wij reeds hooger deden opmerken, zich eenige inmenging in de Belgische politiek veroorlooft. Geene dichtsoort - tooneelstukken uitgezonderd - en ook geen versmaatbouw liet de dichter onbeproefd. Onderscheidene zijner stukken werden in het Fransch en in het Duitsch vertolkt; terwijl aan alle in Belgische, Hollandsche, Fransche en Hoogduitsche tijdschriften en dagbladen, ettelijke getuigenissen van waardeering en hulde te beurt vielen.

Het baart dus geene verwondering dat verscheidene vorsten Dr. Nolet, wegens zijne degelijke verdiensten op het hoogere lettergebied, met uiterlijke blijken van welgevallen begiftigden. Als Nederlandsch onderdaan, dat hij is gebleven, achtervolgens tot Ridder van den Nederlandschen Leeuw en Kommandeur der Eikenkroon-Orde benoemd, ontving hij nog de volgende onderscheidingen: Kommandeur der Christus-Orde van Portugal en der Hannoversche Huisorde van Ernest-August; Ridder der Belgische Leopolds-Orde, der Poolstar-Orde, der Danebrog-Orde, der Orde van Franciscus I der beide Siciliën, der Orde van Adolf van Nassau en van Hendrik den Leeuw.

Op het keurige portret, dat wij van den gevierden dichter hebben laten graveeren, zien wij hem afgebeeld met deze vorstelijke huldeblijke, en de lezer zal met ons bekennen dat zij wonderwel passen, ja, als het ware een geheel vormen bij dat klassieke gelaat, wiens geestvolle en bezielde trekken wel den geleerde en den dichter verraden, maar wiens minzame uitdrukking geenszins aan den criticus herinnert, die zoo geducht de roede over letterkundige pekelzonde weet te zwaaien.

Zooals wij hooger zegden, hebben de jaren en de studie den gezondheidstoestand van den heer Nolet eenigszins geschokt.

De kwaal zit echter slechts beneden, niet boven; en wordt lichamelijke beweging den grijsaard dikwijls door verzwakking langs die zijde bemoeielijkt, het hoofd echter is helder gebleven, zooals zijne scherpe stift overigens voortdurend en meer dan voldoende getuigt. Hij zelf vergeleek zich eens aan den bouwval, waarvan, zegde hij, zolder en bovenverdieping gaaf bleven, al mist het dak hier en daar de gewone helmdekking; maar beide schraagpijlers, 't gebouw anders ten steun, bedreigen dit thans met instorting. Voor dit laatste blijve de geleerde man, zoo jong steeds van geest en hart, nog vele jaren behoed, zich spiegelend aan 't voorbeeld van Andersens' '*kleine Boerenhut*', die zoo bouwvallig was, dat zij zelve niet wist, langs welken kant zij vallen zou; *en daarom bleef zij staan*.

De loodskotter.

Eene stijve bries uit het Zuid-Westen doet de zeilen zwellen van den loodskotter, die zooeven van den wal is afgevaren om het naderende schip tot een veiligen gids te dienen door het vaarwater aan den ingang der haven en het, de breede riviermonding door, den stroom op te brengen.

Het is een frissche, prachtige zeilwind, onder welks drukking de loodskotter, telkens door het spoelwater der aanstroomende golven overdekt, pijlsnel heenschiet, maar een storm is het toch geenszins. Wel zou eene landrat allicht meenen reeds de speelbal te zijn van een onstuimig orkaan, maar de schipper is voor zoo'n klein gerucht niet vervaard en luistert met genoegen naar de muziek, die de rukwinden maken, als zij zoo lustig door het wand van den kotter spelen.

'Ahio!' Daar maakt de bark, die de haven moet binnengeloodst worden, een bijlegger, zooals men dat in scheepsterm noemt; er volgt eene gedachtenwisseling door middel van vlaggen en in het naaste oogenblik worden op de bark bram-, stag- en gaffelzeil geborgen, om in het gezicht der haven de vaart te verminderen. Nog een paar seconden en de beide vaartuigen liggen dicht bij elkander, de loods lijwaarts van de bark.

'Ahio!' klinkt het over en weer; de boot laat het grootzeil vallen, hij draait bij en neemt handig eene lijn aan, die door de bark in het voorbijzeilen aan bakboord uitgeworpen is. In het volgende oogenblik ligt de kotter ter zijde van den kolossus, die intusschen ook het groote fokkezeil ingehaald heeft, en nu klautert de loods langs de touwladder aan boord, om met zijn zuidwester op vlug over de borstwering te springen, het bevel over te nemen en de bark door boeien, tonnen en bakens heen de rechte koers aan te wijzen. Ziedaar een tooneeltje uit het zeeleven, dat elken dag wordt herhaald, maar voor den toeschouwer altijd even belangwekkend blijft.

De terugkeer der berouwhebbende dochter.

Een verhaal, gedicht op de wel wat *theatrale* maar tevens ook *magistrale* schilderij van Ad. Echtler, zou trots eene boeiende in kleeding slechts eene alledaagsche vertelling zijn. Wie kent ze niet in zijne omgeving, de jeugdige mannelijke en vrouwelijke lichtzinnigen, wier afdwalingen zooveel *variatiën* zijn op het *thema* van '*De verloren Zoon*'? In onzen tijd van verregaande losbandigheid, grootendeels uit de hooggedrevene beschaving ontsproten, vormen zij *legio.* Zie slechts rond u en gij zult ze ontwaren, de treurige heldin onzer aangrijpende gravure: de lieve dochter, doorgaans, eilaas! het vertroetelde kind eener onbemiddelde maar deftige burgers- of boerenfamilie, die uit zucht naar pronk en genot den onbesproken naam haars vaders op het altaar van den wellust offert. En, jammerlijker nog is het, dat de meeste dier geschiedenissen niet eens het einde hebben, dat de boetvaardige verdwaalde van ons tafereel, naar het zich aanzien laat, verhopen mag.

Wel heeft de diepgekrenkte vader zich opgericht met al de fierheid van zijn eenvoudig en rechtschapen gemoed, bij het onverwachte binnentreden van de dochter, die hij eens liefhad als den appel zijner oogen, en voor wie thans zijn hart met bitterheid en verontwaardiging is vervuld. Wel heft hij dreigend de hand op tegen de ontaarde die hij door voorbeeld en lessen tot deugd en eer opgevoed had en die, zijne vaderlijke zorgen en liefde ten spot, het beschermende ouderlijke dak verlaten heeft om er thans als eene onteerde onder weder te keeren. Wel heeft hij moeite om in zijne wildopbruisende gramschap de vervloeking te wederhouden, welke hem om de lippen zweeft, tegen de onvoorzichtige, die zijne vergiffenis waagt af te smeeken

in eene zijne armoede beleedigende prachtkleedij en met het pand harer schande aan de zijde.

Maar de moeder, die haren echtgenoot met gevouwen handen smeekt, zal hem bewegen om de boetvaardige zondares weer terug de plaats in zijn hart te verleenen, welke deze ondanks haar zwaar vergrijp nooit in den moederboezem verbeurd heeft. Maar de weenende grootouders zullen den zoon overhalen, om even als zij de vlek, den familienaam aangedaan, te aanzien met de meewarigheid voor de misstappen der jeugd, uit rijkere levenservaring ontsproten, en met het diepere christelijke gevoel van hen, die door hoogere jaren dichter bij den Barmhartige staan. Maar de liefde zijner andere schuldelooze dochters voor

het kind der schuld, zoo rein en lieftallig als eens de moeder in gelukkigere jaren geweest is, zal ook bij den verbolgen vader ingang vinden en haren verzoenenden invloed op zijn gemoed doen gelden. Ja, der knielende en berouwvolle vrouwe zal als aan de boetvaardige Magdalena genade ten deel vallen. Haar zal, naar wij hopen, niet het rampzalige einde van *Gretchen* beschoren zijn, noch het duizendvoudig ergere lot eener heldin van Zola. Het kruisbeeldje aan den wand, hoe klein en onaanzienlijk ook naast die felbewogen menschenmassa, spreekt ons daar borg voor.

Schetsen uit Nederlandsch-Indië.
(*Vervolg.*)

De afbeelding van het meer Telaga Warna, nabij Buitenzorg gelegen, geeft ons nog een duidelijker denkbeeld van den plantengroei op Java.

Daar bloeit de laurierroos naast de geurige tjempaka en de roode hembang sepatoe, daar paren zich in weelderigen dos de bevallige gardenia-struiken aan de breed gebladerde bananen.

Hier blinken de fijne puntige djenkolbladeren en ginds verheffen de statige reuzen, die doerian worden genoemd, hunne grijze kronen uit het ondoordringbare weefsel der lianen, terwijl de ranke pinang- en kokospalmen de gevederde kruinen zacht wuivend bewegen.

De zonnestralen, midden in dit tooverpaleis der natuur als door een reusachtigen koepel invallende, doen het rustige meertje glinsteren met fantastischen gloed en als de avond zijne vleugelen over 't aardrijk spreidt en de maan gelijk eene reusachtige electrische lamp de grillige gedaanten der planten en boomen verzilvert, dan verbeeldt men zich op eene andere wereld te zijn.

Bij het meer Telaga Warna zien wij den eenvoudigen Javaan afgebeeld in zijne gewone kleedij, bestaande uit katoenen hoofddoek, kiel en korte broek.

Een der belangrijkste tegenstellingen van dit land met het verre Westen, is zeker wel, dat de vrouwen steeds met ontblooten hoofde gaan, terwijl de mannen het haar gewikkeld hebben in een doek.

Hij, die op den voorgrond staat, houdt met de linkerhand het gevest van zijne kris om at. Dit voorvaderlijk wapen, half dolk, half mes, wordt door den Javaan hoog in eere gehouden en men kan zeker wezen, dat een man uit 't volk zeer arm is, als hij geene kris bezit.

(*Wordt vervolgd.*)

Buiten de wereld.
Naar het Engelsch, van Miss Thackeray.
(*Vervolg.*)

VI.

Horatia vond het niet onaangenaam om alleen te gaan. Zij gevoelde zich meer op haar gemak als haar echtgenoot niet tegenwoordig was. Oude vrienden kwamen haar aanspreken. De heer Dumbleton bood haar zijn arm en bracht haar naar de oranjerie om wat ijs te gebruiken. Hier waren al de vrienden bijeen en werd zij met gejuich begroet. Onwillekeurig vergeleek Horatia dit alles met de ernstige blikken en de koele manieren van haar echtgenoot.

'Hoe staat het met het huishouden?' zeide de heer Dumbleton. 'Praat er niet van,' riep Horatia uit 'Alles is zoo anders. Mijn genie ligt niet in die richting; en toch - wilt gij 't wel gelooven? knort mijn dokter tusschenbeide.' Zij bevonden zich in eene lange oranjerie vol boomen en planten en bloemen en Chineesche lantarentjes. Het geluid der muziek in de verte, de geur der planten, het zachte schijnsel der lichtjes vervulden de geheele plaats, en door het glazen koepeldak kon men de sterren zien flonkeren. Horatia was verrukt, in plaats van zich, zooals vroeger, doodelijk te vervelen. Het was een feest uit de Arabische Nachtvertellingen. Een harer neven kwam naar haar toe en herkende haar bijna niet, zoo buitengewoon schoon en gelukkig zag zij er uit; hij vroeg haar ten dans en Horatia gaf hare toestemming en ging lachend en stralend van geluk met hem mede, maar Henry Dumbleton keek haar na, niet zonder eenigen twijfel te gevoelen omtrent het volkomen welslagen van zijne koppelpartij.

Onderwijl zwaaide en zwierde Horatia in 't rond op de maat van een dier wegsleepende walsen, die schijnen te zingen en te zuchten te gelijk. De muziek zwol en nam weer af, het was als de zee, rollende over het strand; ademloos, overspannen danste Horatia op de maat der muziek voort; eindelijk begaven zij en haar cavalier zich naar een der vensters om zich te verfrisschen en stonden buiten op een laag balkon dicht bij den grond, waar zij over oude tijden begonnen te praten, zooals menschen plegen te doen, wanneer zij door tijd en plaats eensklaps vertrouwelijk worden; daarna kwamen de latere dagen aan de beurt en haar neef, die Charles Whiston heette, verweet haar, dat zij hen op die wijze verlaten had: 'Had zij er nooit berouw van? Het zij hare oude vrienden geheel voor nieuwe varen?'

'Neen, neen, neen!' riep Horatia uit; 'ongelijke huwelijken zijn dwaasheden, Charles. Eerst wanneer men zich eenzaam en onbegrepen gevoelt te midden van menschen opgevoed om alle zaken langs hunnen kleinen kant te zien, komt men tot de ontdekking hoe onoverkomelijk, het verschil is Dingen waaraan ik mijn geheele leven gewoon ben geweest, komen hun vreemd en ongewoon voor. Zij hebben een soort van beleedigend wantrouwen dat ik niet beschrijven kan - eene zekere laagheid, familiariteit en gemeene vroolijkheid.'

'Maar hoe hebt gij ooit met hem kunnen trouwen?' riep Charles Whiston belangstellend uit. 'Zoo iets is verschrikkelijk. Gij moet heengaan; gij moet bij ons terug komen, wij zijn altijd -'

Op dit oogenblik sprong iemand, die onder het balkon had gezeten, eensklaps op en liep voort.

'Ik spreek niet van mijn echtgenoot,' zeide Horatia blozend en verschrikt en niet zonder eenige schaamte te gevoelen. 'Ik dacht aan - aan vrienden - menschen, die aan huis komen en die ik niet verwijderen kan. Daar hebt gij bijvoorbeeld zijne stiefmoeder, die eenigen tijd geleden overkwam en op eene alleronbetamelijkste manier overal haar neus instak. Dan is er een zekere mijnheer Caton, een afschuwelijke man, dien George ieder oogenblik vraagt. Kunt gij u voorstellen dat die man mij mevrouw Likkepot durfde noemen? - lach niet - zulke gemeene beleedigingen zijn niet om te lachen.'

‘Arme Horatia,’ zeide haar neef op gevoelvollen toon. ‘Ik verzeker u dat ik volstrekt geen plan heb om te lachen.’

De muziekanten begonnen een nieuwen dans te spelen en de liefhebbers gingen weer met frisschen moed aan den gang. De menschen buiten bleven nog op en neer wandelen en op zachten toon praten, aan de boomen hingen schitterende juweelen van vuur, geen zuchtje bewoog de takken, de witte kleederen bewogen geheimzinnig in de duisternis, de lichte voetstappen toefden, de zachte stemmen daalden tot een zoet gefluister af. Horatia stond onbeweeglijk en liet het hoofd op hare hand rusten; haar neef zat op de lage steenen borstwering, en leunde over den rand van het balkon, toen hij eensklaps opsprong en met aandacht bleef luisteren.

‘Hoordet gij dat?’ zeide hij. En nogmaals en duidelijker weerklonk door de stilte van den nacht een smartelijke kreet uit het bosch.

‘O! ga toch eens zien,’ zeide Horatia; ‘wat zou het zijn?’

In een oogenblik scheen de stille betoovering van het uur verbroken en vernietigd. Die eenzame kreet had de droomen, de begoocheling, de harmonie van den zomernacht geschokt en geschonden. Het was als een steen, die in het water valt. Doch het duurde slechts een oogenblik: langzamerhand werd het ontstelde gezelschap door de stilte, de muziek, het sterrengeflonker gerustgesteld, wederom vergat men, dat er smart bestond in de wereld, en dat elk op zijne beurt voor zorgen en moeiten toegankelijk was. Horatia had hare ontsteltenis bijna vergeten toen haar neef bij haar terugkwam.

‘'t Was niets,’ zeide hij. ‘Er viel iemand flauw - eene vrouw was geschrikt en gilde zoo. Dokter Rich was er bij en een andere dokter.’

‘Mijn echtgenoot!’ zeide Horatia verrast.

‘Iemand vertelde mij dat hij met de patiënt naar huis was gegaan,’ zeide Charles Whiston. ‘Willen wij nog een toertje walsen?’ De muziek speelt, en voort gaat het.

Thuiskomende vond Horatia een haastig geschreven briefje. ‘Verwacht mij van avond niet te huis, ik ben opgehouden. - De uwe, G.R.’

Hij kwam den volgenden morgen, en zag er bleek en afgemat uit, alsof hij den geheelen nacht had opgezeten.

‘Wie was er ziek?’ vroeg Horatia. ‘Wie viel er flauw?’

‘Ik kan u niet zeggen, wie het was,’ zeide de dokter. ‘Caton was bij hem. Ik heb het zeer druk gehad en gevoel mij zelf niet recht wel, Horatia. Ik zal wat gaan liggen.’

‘Zijt gij dan toch nog op de partij geweest, gister avond?’ hield Horatia bij hem aan.

George antwoordde niet, maar keek haar een oogenblik zonderling aan en ging toen de kamer uit.

Horatia heeft nooit geweten, wat dien avond eigenlijk gebeurd was; doch het kwam haar voor dat haar echtgenoot nooit weer geheel dezelfde werd na dat ongelukkige feest. Zij begon zelfs naar Berta's terugkomst te verlangen.

De eerste maal was Roberta door hare moeder gebracht, die haar achterliet en weer vertrok, na George, zoowel als zijne vrouw, geërgerd te hebben door een of twee onhandige aanmerkingen. En toen Berta nogmaals tot de moeielijkheden van voorheen terugkeerde - den ouden strijd en de oude teleurstelling - nam zij voor, zich aan haar moeders voorbeeld te spiegelen. Gaarne zou zij thuis zijn gebleven, maar George schreef telkens of zij komen wilde en de bullebak van een stiefvader bromde: ‘Waarom zij niet ging, als zij zoo naar haar verlangden?’ daarenboven trok haar hart altijd naar George en zou zij van het einde der aarde naar hem toegekomen zijn, indien hij het verzocht had.

Bij gevolg wilde Berta, nu Horatia vrouw des huizes was, zich niet inlaten met den huishoudelijken warwinkel - want anders was het niet; zij vond Horatia blijkbaar ontevreden en misnoegd - George zag er slecht en neerslachtig uit - het middagmaal liet veel te wenschen over, de meubels waren dof en verwaarloosd, de meiden zorgeloos en nooit op haren lijd gereed. Horatia hield overal theoriën op na, doch had niet de gaaf ze in praktijk te brengen. Elk menschelijk wezen had zijne rechten, placht zij te zeggen, en op die der dienstboden werd onophoudelijk inbreuk gemaakt. Het gevolg was, dat ofschoon Betty tijd had voor het lezen der gazet en van met oordeel door hare meesteres gekozen geschiedkundige boeken, zij geen tijd meer had om te stoffen, te schrobben en te boenen zooals in de dagen van weleer, toen de rechten van den armen dokter alleen in aanmerking kwamen.

Het kostte Roberta moeite niet te spreken, zich met niets te bemoeien. Somtijds had zij kunnen schreien als haar broeder vermoeid en afgemat thuis kwam en een uur op zijn middagmaal moest wachten. Zij vond dat hij er slecht uitzag en veranderd was. Langzamerhand begon zij Horatia bijna te haten, en liet haar geen recht wedervaren voor de goede hoedanigheden, die zij ongetwijfeld bezat. Horatia had een onverstoorbaar goed humeur; zij verdroeg Berta's onbedwingbare blikken,

waaruit bittere verwijten maar al te luid spraken, met bewonderenswaardige welwillendheid Zij zag dat haar echtgenoot veel van zijne zuster hield; zij wilde hem geen verdriet doen door aanmerkingen op haar te maken. Vaak vond zij het vreemd, dat hij zich zooveel meer op zijn gemak scheen te gevoelen met Roberta dan met haar. Zij achtte zich zelve oneindig hooger, knapper, schooner, beter opgevoed, doch zij miste Berta's zeldzame gave om het gezellig te maken, hare aangename bedaardheid bij hetgeen zij deed, de belangeloosheid waarmede zij zich wijdde aan degenen, die zij lief had. Horatia vergat zich zelven bijna nooit. Berta geleek op haar broeder, en leefde bijna in de menschen, die haar dierbaar waren.

DE LOODSKOTTER.

Alzoo zagen Horatia's schoone zwarte oogen niet al wat in haar huishouden verkeerd was, hare zachte witte handen hielden zich niet ten bate van haars echtgenoots gemak bezig; dagen gingen voorbij; kleine verwijderingen gingen voorbij; de ganzen kwaakten in het weiland, zieke menschen stierven of werden gezond, gezonde menschen werden ziek; George Rich deed zijne dagelijksche ronde en zuchtte somwijlen als hij zijne schoone vrouw aanzag. Neen, het had niet aan de verwachting beantwoord.

Horatia, die vaardig was in het vinden van splinters in een anders oogen, was blind voor hare eigen gebreken en zeide altijd wat zij dacht, in 't bijzonder over haren afkeer van den heer Caton. Nu Berta over was kwam hij nog veel meer, en Horatia was volstrekt niet op zulk een zwager gesteld, wat zij dan ook de jonge dame zeide, die lachte, bloosde

DE TERUGKEER DER BEROUWHEBBENDE DOCHTER, NAAR UD ECHTLER.

en het met haar eens was. Op zekeren dag sprak Horatia ook in dien geest met George: hij antwoordde, eenigszins afgetrokken, ‘Caton is een knappe, brave jongen. Ik vrees dat Roberta niets van hem weten wil; doch zijne bezoeken gelden mij, Horatia.’ En dien avond na het eten toen zij in den tuin kwam, ontwaarde zij tot hare groote ergernis 's heeren Catons rooden knevel in eene wolk van tabaksrook gehuld in het prieël, waar zich ook haar echtgenoot bevond, blijkbaar in een ernstig gesprek met zijn vriend gewikkeld.

Zij had nog eene andere grief, de volgende namelijk: omstreeks dezen tijd viel haar onverwachts eene erfenis van eenige honderden ponden ten deel, die zij wilde gebruiken om het huis en den tuin in orde te laten maken, nog meer Persische karpetten te koopen en zich eene koets aan te schaffen. Dokter Rich stond er op dat zij de geheele som ongeschonden bij den bankier zou laten. ‘Gij zult het hebben als de tijd daar is,’ zeide hij. ‘Horatia, kunt gij dan niet gelooven dat ik er goede reden voor heb, op het oogenblik niet meer geld uit te geven dan volstrekt noodzakelijk is?’ Zij kon die zonderlinge spaarwoede niet begrijpen. Hij wilde nergens gaan; hij bezuinigde op alle mogelijke wijzen; hij gaf zelfs slechts noode zijne toestemming om hare bloedverwanten ten eten te vragen. Verdrietig, teleurgesteld, gekrenkt, kwam zij allengs tot de overtuiging, dat haar huwelijk eene schromelijke vergissing was geweest - begon zij te verlangen om weg te komen en zich in droomen van vurig begeerde vrijheid te verdiepen. Zij wist niet hoe ver die droomen haar reeds gebracht hadden, toen zij er eenmaal aan toegegeven had. Zij had naar Berta verlangd, maar toen Berta gekomen was werd zij jaloersch op haar. Het leven was eene jammerlijke ontgoocheling, dacht Horatia menigmaal.

Het kon niet anders of Berta moest wel zien dat er iets aan haperde en zij stelde alles op rekening van Horatia. Zij verbeeldde zich dat de heer Caton meer wist dan hij zeggen wilde; want somwijlen ving zij een half medelijdenden, aarzelenden blik op: en eenmaal toen zij hem in het weiland tegenkwam, hield hij haar staande, zeggende: ‘Jufvrouw Roberta, ik heb u wat te zeggen,’ doch zij liep door en deed alsof zij het niet hoorde, waarop hij van gedachte scheen te veranderen, en eensklaps een anderen kant uitliep. Zij durfde niet vragen wat het was, want zij dacht dat het ook wel niets anders kon zijn dan de oude boodschap, die zij niet verlangde te hooren. Het was bepaald dat zij dien dag naar huis zou gaan om een zondag bij hare moeder door te brengen. Zij was blijde dat zij ging, want zij had een gevoel alsof zij niet langer zwijgen kon, en George of Horatia dingen zou kunnen zeggen, waarover zij later spijt zou hebben. Zij gevoelde dat de hartelijke deelneming harer moeder haar helpen zou om te zwijgen en te verdragen. Nog slechts éen uur behoefde zij zich stil te houden. Wie kan zeggen wat een enkel uur vermag?

(*Wordt vervolgd.*)

Drie gedichten van Dr. J. Nolet de Brauwere van Steeland.

De beide Nederlanden.
(Slot-Fragment.)

Ginder - waar de Maas heur stroomen
Kronkelt om de groene wei,
Likkend langs de vette zoomen

De onafzienbre bloemensprei; -
Rijst, ontwoekerd aan de golven,
Uit den slibgrond opgedolven,
't Plekje gronds steeds hoog geroemd,
Fier op 't onbevlekt verleden,
Erfschat, trouw bewaard nog heden:
Wie, die niet Oud-Holland noemt?

Hier - (niet minder rijk bedeelde!)
Geelt de graanhalm op het veld;
Wordt de schat, dien de aard verheelde,
Uit de steengroeve opgeweld
Van de steile heuvelpinnen,
Langs de arduinen belfoorttinnen,
Sints de aloudheid blies de faam
's Landaards kloeke en vrome daden:
Toetsend zijn geschiednisbladen
Aan den roem van België's naam.

'k Groet U, beide Nederlanden!
Wereldstipjes, kleen in schijn;
Maar te heilger, duurbrer panden
In der volkren parelschrijn.
Tuige - hier - 't versnellend kloppen
Warmer zinnen, woelger koppen,
Wat meer zuiderstreek vermoog'!
Jage - ginds - de polsslag trager,
Zij de bodem week er, laag er:
Dáár ook slaan de harten hoog!

Doch wat meest die kloeke borsten
Kenmerkt in der volkren rij:
't Is de trouw aan eigen Vorsten,
Haat voor vreemde heerschappij.
Eigen aart, naast eigen zeden,
Godsvrucht, - open, vroom beleden, -
Schetst 't gezin in Noord en Zuid:
Maar een onvoorwaardlijk streven
Naar zelfstandig eigen leven,
Schittert boven alles uit.

Tuig' Civilis van dat blaken,
Vrijheid doemende uit 't moeras;
Melde Ambiorix dit wraken,
Waar de Romer beet het gras.
Noorderzonen, Zuidertelgen,
Zag men bij 't vijandig delgen
Steeds in duren kamp vereend:
Noorderterpen, zuidergraven,
Mengden Belgen en Bataven
Onder 't vreemde krijgsgebeent'.

Spreekt een midden-eeuwsch verleden
Van der helden bedevaart:
Belgen en Bataven streden
Onder 't eigen Kruis geschaard.
Spelden Kortrijks diepe voren
Uit een' schat aan gulden sporen
Nederlaag aan Vrankrijks bloem:

Ook van Nieuwpoorts gulle duinen
Blies de faam, langs heuvelkruinen,
   Maurits Nassau's veldheersroem.

Komt van Haarlems manteltinne
   Kenau's wapenfeit tot ons;
Doornijk óók viert zijn heldinne,
   Thans herlevend in het brons. -
Heft (wat ook de tijd verheere!)
Jan van Schaffelaar ter eere
   Barneveld zijn torenspits:
Met geen' mindren lof gewage
Maagdeneer ten eeuwgen dage,
   Crève-Coeur, uw vrouwentrits!

Moest het vadererf verbloeijen,
   Zuchtend onder 't vreemde jok.
't Slaakte in 't eind de wreede boeijen
   Uit den dwang van spaanschen wrok.
Na het nachtlijk slaafsche worgen,
Daagde een heldre vrijheidsmorgen
   Over beide Landen heen:
Één in worstlen, één in lijden,
Één in zege en in verblijden,
   Bleven ze onafscheidbaar ÉÉN.

Hield hen sints te lang gescheiden
   Engre politieke zin,
Trouwe buurtschap snoert thans beiden
   In den band der broedermin.
Ja, - als eens in vroeger dagen, -
Handen weer ineen geslagen;
   Weer elkander aangeleund!
Wat geen zwakke alléén bewerkte,
Eendragt schaft hem dubble sterkte,
   Waar zijn regt op bondsmagt steunt.

En waar ooit een duistre wolk schiet':
   Eensgestemden, trouw en heusch,
Paart steeds aan 't oud vlaamsche volkslied,
   't Lied van Bosch- en Watergeus.
Galme zaam, met vast gelooven,
Hollands kreet: ‘Oranje boven!’
   Belgie's ‘Vlaanderen den Leeuw!’
Dat de wolksbreuk van ons drijve,
En aan Neêrland zelfstand klijve,
   Ongestoord, van eeuw tot eeuw!

God! verhoor die luide bede:
   Kneed de harten - Hier als Dáár -
Eendragtlievend in den vrede,
   Eensgezind in 't krijgsgevaar.
Keer van Beider vrije beemden,
Overweldiging des vreemden;
   En, bezeeglend Beider bond,
Doe gestand des Zieners woorden,
Waar een trouwe zoon van 't Noorden,
   't Zuiden uit ze U opwaarts zond!
1869.

Hohenzollern-legende.

't Is 't volk een plicht. vol afschriks u te ontwijken.
BILD.

Somnium vidi, quod perterruit me; et cogitationes meae in strato meo, et visiones capitis mei, conturbaverunt me.
DAN. IV, 2.

Et intonuit de coelo Dominus, et Altissimus dedit vocem s[u]am, grando et carbones ignis. Et misit sagittas sua[s]. et dissipavit eos; fulgura multiplicavit, et conturbavit eos.
PS. XVII, 14-15.

I.

Ziet! - Van den spitsen torenbouw
Waait niet het geel-wit, - als weleer
Vroom zinnebeeld van burgertrouw,
Van Vorstenliefde en krijgsmanseer: -
Zwart-wit daalt uit het kijkgat neer,
En spreidt, bij logge wimpelvouw,
De twee-kleur, spellend wee en zeer;
Droef zinnebeeld van dood en rouw.

Wel rijst, ten teeken van verzoen,
Langs markt en straten de eereboog;
Wel schiet en slingert vreedzaam groen
Gekromde pijlers naar omhoog;
Geen vreugdetraan ontwelt aan 't oog,
Op 't zigt dier bonte looffestoen:
Ziet, aller wimpers blijven droog,
Dáár, waar getrouwe harten bloên.

En zoo de stad, van feest en sier
Al uiterlijk het aanschijn kreeg,
Toch was het doodsch en somber hier;
Toch stonden markt en straten leeg.
Maar schoon de burger zuchtend zweeg,
Bleef 't hooge woord aan 't blank rapier:
En waar een krijschend hurrah steeg,
Dát brulde een vreemde, een soldenier.

Doch wat daar buiten ook gebeur',
Daar binnen schuilt de trouwe pligt:
Hem gloeit door spijt verhoogde kleur,
Gevlamd op 't wreevlig aangezigt.
En haastig spert hij 't venster digt
En sluit en grendelt luik en deur,
En weert een haatlijk zonnelicht,
Dat breken mogt door reet of scheur.

Want op dien eigen stond treedt daar,
Beteuglend nauw zijn moedig ros,
's Lauds meester en geweldenaar,
Gehuld in stijven krijgsmansdos.
Weer breekt een daavrend hurrah los:

Kre[e]t dien de blijde burgerschaar?
Slechts stalen bajonnettenbosch
Wordt 's Vorsten scherpziend oog gewaar.

Neen! vrolijk zaamgepreste drom
Noch volkshoop jubelt op de straat:
Alléén bazuingeschal en trom,
Getier van huurling en soldaat,
Groet in den nieuw gewonnen Staat
Den vreemden heerscher wellekom:
Maar zij 't verachting, vrees of haat,
De burgerij blijft schuil en stom.

En hoe die smaad, die bittre spot
Den trotschen overwinnaar scheen?
Hij vloekt dat zwijgend burgrenrot,
Wiens hoon hem weegt op 't harte, als steen.
Hij spoort door krijgsgeleedren heen
Tot op 't verlaten koningsslot;
Maar dáár ook voelt hij zich alleen
Met 't boos geweten.... en met God!

II.

De sterrenhemel glinstert zacht;
De lucht is zwoel, het spansel blauw,
En over de aarde spreidt de nacht
Veraadming uit, en druppelt dauw: -
Maar stikkend duister, worgend grauw,
Drukt 's Vorsten borst met looden vracht,
In 't binnenst' nijpt een wreede klauw:
Dáár houdt de bange wroeging wacht.

En, woelend op de nachtkoets, tart
De Vreemdling 't kroppen van de spijt,
Die vretend kankert in zijn hart
En hem den boezem stukken rijt:
Vergeefs ontwijkt hij, of verbijt
Den angelsteek van diepe smart:
De slaap zelfs spiegelt hem 't verwijt
En kleurt de ziel hem dubbel zwart.

Nu - blakert als een lavastroom
De foltring hem 't benauwd gemoed;
Dan - ligt hij, afgemat en loom,
Als had de zelfstrijd uitgewoed,
En smeekt hij, dat hem rust vergoed'
Al 't wee van onverduurbren schroom:
Doch, - slaapt hij in, - nog sterker gloed
Zengt hem 't geweteu bij den droom:

Zijn, uit hun jongst gespleten graf,
Ontelbre krijgers opgestaan?
Stilzwijgend zweven ze op en af,
Maar zien den droomer grimmig aan,
Gekwetsten slepen langs de baan
Verminkte leên op beedlaarsstaf:
‘Gij zult niet doodslaan!’ huilt de orkaan,
Als spelde hij den Vreemdling straf.

Nauw zwicht dit wreed tooneel van moord,
Of ziet.... daar drijft verweldigd land
Als smeltend panorama voort.
't Verdrukte volk, verarmd, ontmand,
Wijst met de maagre, ontvleeschte hand
Den slaper na: Hij schrikt en hoort
Een stem die op het hart hem brandt:
‘Gij zult niet rooven!’ luidt dat woord.

Wen, op den aêm van windgesuis,
Ook 't tweede droomgezigt verdwijnt,
Giert thans de storm met woest gedruisch:
De waggelende burgvest schijnt
Tot aan de grondlage ondermijnd,
Splijt krakend op en dreigt te gruis....
Weer loeit een woord dat weevol schrijnt:
‘Wil niet begeeren 's naasten huis!’

Daar stroomt ter plaatse een bonte rij:
Getrouwen zijn 't, wier vrome stoet
d'Onttroonden Meester staat ter zij;
Thans meer dan ooit, nu tegenspoed
De kroon Hem roofde, en have en goed.
Maar hij die woelt op 't rustbed, HIJ,
Wordt door die wakkren niet begroet:
Hij wekt slechts afkeer, medelij!

En uit die groep van braven rijst
De beeldtnis eener Vorstenvrouw:
Wie haar om jeugd en schoonheid prijst,
Roemt meê heure onbezweken trouw.
Hier daagt ze als boô van schrik en rouw:
Zij strekt den arm omhoog, en wijst
In 't ver verschiet een trotsch gebouw:
De bange droomer rilt en ijst!

't Is HOHENZOLLERN! - 't Onweer groeit....
Het nadert met verhaaste schreê:
De wind zet op, het stormheer loeit;
De orkaan huilt in dien bajert mee
En plast zijn waatren, als een zee
Uit hemelhoogten neergevloeid.
De dondervlaag spelt ramp en wee,
Die ze in heur grauwe wolken broeit.

Op Hohenzollern's torentrits
Schiet plots de vuurge hemelstraal:

Hij slingert langs de slanke spits,
Verwringt het veiligend metaal
En zengt en smelt 't geharde staal;
En keer op keer, en flits op flits,
De bliksemschicht treft negenmaal,
Als strekte hem Gods wraak tot gids.

En angstgevoel, dat heimlijk sluipt,
Bespringt en pijnt den vreemden Vorst,
Wien 't stikkend nachtspook als bekruipt
En 't hart met looden zwaarte omschorst.
Een rauwe schreeuw ontschiet zijn borst,
Wijl 't zweet hem langs de slapen druipt;
En, snakkend naar veraadming, dorst
't Den lijder, die daar woelt en stuipt.

Met gilt hij wakker! - nog ontstelt,
Nog drukt het bange voorgevoel
Hem in zijn binnenst opgeweld:
'Waar schuilt de orkaan? Het weer is zoel;
Maar buiten ruischt het windje koel.
Voort, makkers, voort! Van hier gesneld:
Verlaten wij dien muiterspoel;
Lucht aadmen we eerst op 't ruime veld!'

Reeds dunt de vochte nevelstoom,
Ontkiemd uit vroegen morgenmist:
Daar rijst, langs purperkleurgen zoom,
De zonschijf die het spansel splitst.
Herleven is 't, heraadmen is 't!
En ook den Vreemling klaart de schroom,
Hem uit 't verstokte hart gewischt
Stil mompelt hij: ''t Was slechts een droom!....'

Doch was 't een ijdel droomgezigt
Dat hem dien nacht de rust ontstal,
Blind hersenspel en goocheldicht?
Of spelde, op Hohenzollern's hal
Die steeds herhaalde donderknal,
Bij negenvoudig bliksemlicht,
Den trotschaard naderenden val?
Beslisse 't eenmaal Gods gerigt!

1869.

NOTA. Het kortstondig bezoek, door Pruissens koning toenmaals aan de stad Hannover gebragt en het onweder dat kort te voren losbarstte op het slot Hohenzollern, waar het hemelvuur tot negenmaal insloeg; deze feiten, door alle dagbladen vermeld, dienden tot grondslag aan de 'HOHENZOLLERN-LEGENDE.'

Stil heengaan.

Absint inani funere naeniae,
Luctusque turpes et querimoniae:
Compesce clamorem, ac sepulcri

Mitte supervacuos honores.
HOR,

Wil de oude Hein-maat, steeds ter jagt
Op tal van arme Christenzielen,
Als toelaagje aan zijn knokenvracht
Eerlang mij speuren op de hielen,
En wenscht één omzwaai zijner zeis
Naar de eeuwigheid mij goede reis:

Als eens die lange, maag're Hein
Op spillebeenen aan komt hollen,
En zijn gegeven aftogtsein
Mij doemt tot 't somber rijk der mollen;
Welaan dan, zij het zóó! Gedwee
Volg ik zijn wenken en ga mee.

Wien Hein toch bij de kladden pakt,
Dien baat geen vinnig tegenstribbelen;
En of ge al zoete koekjes bakt,
Hij duldt bepraten noch beknibbelen,
't Is zaak dus, mondje digt en stom,
Maar heen te gaan, met stille trom.

Met stille trom is 't ware, en 'k zeg
Hoe ingetogener, hoe liever;
Meer toch past eenvoud langs dien weg,
Dan opgezweepte en snoevende iever:
Want veel bombarie en lawaai.
't Staat, bij zoo'n heengaan, gansch niet fraai.

Ik weet wel: bombast, stofferij
En mislijk sollen met den doode,
Veel blufvertoon en pomperij,
Zijn thans in smaak en eischt de mode:
Zoo'n schouwspel trof mijn oog nog laatst,
Maar 'k vond het schrikkelijk misplaatst.

Nieuwsgiergen drongen zich om 't huis
Of ginnegabten langs de straten.
Rrrraf! dreunde 't schot, uit de ijzren buis
Gevuurd door 'n dubble rij soldaten.
Nog presenteerden ze eens 't geweer.
Voor d' onbekenden dooden heer.

Toen werd de man naar 't graf verhuisd,
Van de eigen vriendenschaar omgeven
Die hem gekweld had en verguisd,
Zijn' roem betwist, vergald zijn leven.
Wie vroeger 't felst hem vloog in 't haar,
Hield stemmig thans een slip der baar.

Spring-levend, ver beneden 't peil
Van geestesgaven; nul gerekend,
Voer hij, Mors-dood, met bolle zeil
Ter glorie, eervol aangeteekend.
Sprak - levend - niemand van den man,
Dood - scheen hij fluks een' eersten Jan.

Zie, daar bewoog de digte stoet
Zich, statig langzaam, grafwaarts henen,
Voorafgegaan van schel getoet:
Een doodmarsch, om er bij te weenen,
Schoon niemand welde een traan in 't oog;
't Bleef, als de vriendenharten, droog.

Genaderd aan den rand der groef,
Ontstroomden ellelange oraties
Aan stramme lippen, schijnbaar droef,
En deftig scheefgetrokken facies:
Vast anderhalf dozijn, ja meer,
Dien ongelijkbren Jan ter eer,

Jan werd een held, een Bram genoemd,
Een meester-kunstenaar van 't gilde,
En - dood - veel hooger thans geroemd,
Dan men hem - levend nekte en vilde.
Maar, door die grootspraak, rijk aan stof,
Straalde ook een woord tot eigen lof,

't Is uit! Wie zou zich om het lijk
Diens nooit vergeetbren nog bekreunen?
Men gaat: de eerst sombre rouwmuzijk
Klaart vrolijk op in keur van deunen.
Snel volgt de ontroostbre vriendenschaar,
Bij groepjes, schertsend met malkaar.

Reeds zaten graver, knecht, koetsier,
Ter herberg, tellende al de fooijen;
Verheugend zich in 't schuimend bier,
Of meer nog, in 't jenever pooijen
Dien weg ook nam de vriendenstoet.
Tot sterking van 't geschokt gemoed.

Van zaalger grooten Jan geen woord:
Lag hij voor goed niet in de pekel?
Maar wat UIT 'T LEVEN werd gehoord
Trof giftig, als een slangenstekel:
Elk kreeg zijn deel van 't bitter kruis.
Daarna trok alleman naar huis.

Neen! sluit en spijkert Heintje-Pik
Mij eenmaal tusschen 't zestal planken,
'k Wil, vóór dit hagchlijk oogenblik,
Nu reeds voor de eer en gunst bedanken.
'k Hou van boha noch ijdlen dop:
Die vlieger gaat bij mij niet op.

Dat schieten, dat muzijkgetoet,
Dat schijngetreur van rouwpaljassen;
Dat harteloos gesol, gewroet,
Dáártegen ben 'k niet opgewassen.
Zóóveel beweging, zóóveel bluf,
Het maakte mij - zelfs dood! - nog suf.

Geen zoogenaamde vriendenrij
Omstuw' mij dus, bij 't uitvaartvieren;
Geen letterkring, geen maatschappij,

Met floers om waaijende banieren!
   Kon 't zijn, 'k droeg liever heel alleen,
   Naar 't knekelhuis, mij-zelven heen.

   Vooral geen grootspraak, die mijn' lof
En dien der sprekers meê, verkondigt!
   Ik wil mijne asch - een handvol stof! -
Door ijdeltuiten niet bezondigd.
   Vast draaide ik me om, nog eer men 't wist,
   Uit louter gramschap in de kist.

   'k Vraag slechts één enkel Vader-ons,
Met vroom gemoed tot God gebeden.
   Meer dan zoo'n redenaarsgegons
Zal dit mijne arme ziel bevreden.
   Dan roept ze eens, uit haar wolkendrop:
   'Zie zoo, nu ben 'k er boven op!

   Hèm dank ik, die, met trouwen zin,
Daarbij een schietgebeêken nabidt;
   Te gauwer trede ik 't rustoord in,
Waar de echte vriend, professor David,
   Met pater Victor[1], aan Gods haard
   Sinds lang me een' warmen stoel bewaart.

1876.

Het huis van den Beurtschipper.
(*Vervolg.*)

Johan Wilhelm Saldern was, nadat de Maleische de kamer verlaten had, in eene hoogst ontevredene stemming achtergebleven. Hij geloofde geen oogenblik aan eene ernstige genegenheid zijns zoons voor de dochter van den armen beurtschipper. Zelfs al ware zij het wettige kind van Janssen geweest, hadde hij het niet voor mogelijk gehouden, dat Wolfgang er ook slechts vluchtig aan denken kon, een meisje zijne hand te reiken, welker afkomst zoo ver beneden de zijne was.

Iets moest er echter van de zaak aan zijn. Voor niets zou de arglistige Mulattin hem niet opgezocht hebben; de mededeelingen, die zij hem gedaan had, moesten de waarheid ten grondslag hebben. Waarom de boosaardige oude - boosaardig was zij, dat verried haar oogopslag - hem van den liefdehandel zijns zoons onderrichtte, dat kon hij niet gissen, Het was hem eigenlijk ook onverschillig. Zooveel stond voor hem vast: Wolfgang maakte het hof aan het schippersmeisje, gewis niet om haar naar het altaar te voeren en even zoomin om hare eer en hare deugd te belagen. Hij zocht ongetwijfeld slechts aangenaam tijdverdrijf. Maar de oude heer Saldern, afgemeten en berekenend in alle dingen, hield ook van zoo iets niet. Zulk een ijdel en onervaren schepsel,' dacht hij, 'heeft menigmaal de hoogvliegendste ideeën. Zij kon zich dingen in het hoofd zetten, die bepaald onmogelijk zijn. Ook kon zij zoo berekenend zijn en den jongen trachten te vangen. In beide gevallen kan zulk eene verbintenis in lateren tijd lastig worden; daarom moet de zaak een einde nemen. Zoodra Wolfgang terug is, zal ik met hem spreken.'

1) Pater V. de Buck, S.J. en Bollandist.

Wolfgang keerde reeds daags daarna van eene kleine handelsreis terug. Zijn vader besprak eerst met hem de daarmede in verband staande

aangelegenheden. Dan maakte hij zich gereed hem omtrent zijn omgang met de familie Janssen te ondervragen. De zoon zat echter zoo rustig tegenover zijn vader, edele fierheid en ongeveinsde openhartigheid spraken zoo duidelijk uit zijne trekken, dat de oude heer vruchteloos naar passende uitdrukkingen zocht om het gesprek te beginnen. Zoo ontstond er eene stilte, welke Wolfgang verbrak met de woorden: ‘Als gij mij nu voor eenige uren missen kunt, vader, zou ik wel eens naar Herbedorf willen gaan.’

‘Gij zijt ter nauwernood te huis. Wat hebt gij dan zoo spoedvereischends in de stad te verrichten?’

‘Eerst wilde ik in het Casino de intusschen gekomen dagbladen inzien en dan een bezoek bij kapitein Janssen afleggen,’ antwoordde Wolfgang onbevangen. Hij was er verre van verwijderd zijn omgang met de hem zoo dierbare menschen te verheimelijken.

Johan Wilhelm begon te twijfelen. Hoe kon de jongen zoo vrijmoedig van het verwenschte huis, dat is van een zijner bewoners spreken, als hij daar op verkeerde wegen ging? Nochtans achtte de heer Saldern het geraden de aangeboden gelegenheid niet te laten ontsnappen. Hij vroeg derhalve: ‘Wat kan u toch in 's Hemelsnaam bewegen, die bouwvallige barak met hare zonderlinge bewoners zoo dikwijls te bezoeken? Ik moet u bekennen, dat ik mij angstig te moede gevoelde de eenige maal, dat ik er een half uur in doorbracht.’

‘Angstig te moede, beste papa, zal u wel de dwaze stap gemaakt hebben, dien ik toenmaals gedaan had. Gij hadt echter toch een tamelijk lang onderhoud met mevrouw Janssen, dat u gewis overtuigd zal hebben, dat zij niets minder dan onverstandig, maar eene dame met een helder verstand en een zeldzaam doorzicht is.’

‘Eene dame!’ herhaalde de koopman, minachtend de bovenlip omkrullende. ‘Nu, tamelijk schrander mag zij zijn. Maar zij is eene van die hoogdravende vrouwen, bij wie een man zich nooit behaaglijk voelt.’

NEDERLANDSCH-INDIË. - HET MEER TELAGA WARNA.

‘Indien gij haar nader kendet, papa, zoudt gij gewaar worden, dat het een ieder in haar gezelschap meer dan behaaglijk, ja goed om het hart is.’

‘Ik heb geen lust tot eene nadere kennismaking met haar - en dit te minder, omdat ik er sterk aan twijfel, dat dit oude wereldwonder de magneet is, die u onder het dak van die bijna instortende spelonk aantrekt?’

Een hoogroode blos overtoog Wolfgang's open gelaat; doch hij antwoordde zonder aarzeling: ‘Gij hebt gelijk, papa, mevrouw Janssen oefent niet alleen en zelfs niet inzonderheid de toovermacht uit, die mij onder haar eenvoudig dak aantrekt en mij elk daar gesleten uur tot een uur van onvergetelijk geluk maakt: hare dochter is het liefelijke kleinood, hetwelk aan het oude gebouw eene onwederstaanbare aantrekkingskracht voor mij verleent.’

‘Dus is het waar,’ riep de oude heer toornig uit, ‘dat gij met de dochter van den armzaligen schipper een liefdehandel aangeknoopt hebt? En gij ontziet u niet het uw vader zonder eenige schaamte te bekennen?.... Wolfgang, Wolfgang, tot op dit uur had ik niet zoo slecht van u gedacht!’

‘Hoe kunt gij nu mijne oprechtheid onbeschaamdheid noemen, papa? - Ook zonder de wending, die ons tegenwoordig gesprek genomen heeft, zou ik u in de naaste dagen mijne neiging voor Ilda Janssen bekend en uw zegen over onze verbintenis afgesmeekt hebben.’

‘Wat!’ schreeuwde de koopman. Donkerrood van toorn sprong hij op en zette de breede, van woede trillende handen zoo zwaar op het dikke mahoniehouten vlak der

tafel, dat deze bedenkelijk kraakte. 'Gij denkt aan een huwelijk met de eerlooze bastaard! - En dat waagt de knaap zijn vader in het aangezicht te zeggen! Terstond vraagt gij mij vergiffenis voor uwe waanzinnige woorden, verstaat gij..... terstond..... anders hebben wij met elkander niets meer te maken!'

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 27]

Onze gravures

Twee karakterbeelden.

Ons huidig nummer bevat twee goed gevondene en keurig uitgevoerde mannenfiguren: hier, een oud toonkunstenaar, wien een levenslang streven blijkbaar noch rijkdom, noch roem verschaft heeft; daar, een bejaard handwerksman, wien het zweet zijn aanschijns zichtbaar welzijn en geluk geteeld heeft. In sprekende tegenstelling geven zij ons een beeld te aanschouwen van het zekere loon, dat noesten stoffelijken arbeid meest altoos ten deel valt en van de ontmoedigende uitkomst, die doorgaans den dienaars der Muzen te wachten staat.

> Ich weisz nicht was soll es bedeuten,
> Dass ich so traurig bin....

zingt de oude meester zijnen leerlingen voor, en deze woorden schijnen eene menigte herinneringen bij hem op te wekken. Ja, hij weet maar al te wel waarom hij zoo treurig is. Zijn leven is hard geweest: ook hij heeft gedroomd eens op zijn snaartuig een Paganini, als toonzetter eens een Haydn te worden; maar al hebben zijne talenten hem gouden bergen beloofd, slechts een karig loon en ontgoocheling hebben zij hem in werkelijkheid gegeven.

EEN OUDE ZANGMEESTER, NAAR HUGO KAUFFMANN.

Hoe lang het ook moge geleden zijn dat hij de ervaring opgedaan heeft van de onrechtvaardige miskenning of de ontoereikendheid zijns talents, zeker is het dat dit bewustzijn nog heden zijn gemoed met

weemoed vervult. En al staat de oude meester in de onberispelijke houding van een virtuoos, wiens instrument in rust is, al geeft hij ook werktuigelijk den toon aan en neuriet zijnen leerlingen het wijsje voor, zijn blik verraadt dat zijne gedachten ver afdwalen en zich vermeiën in een verleden, dat geene hoop meer naliet. Maar ontevreden met zijn lot is de oude man toch niet, daarvoor is zijn gelaat te kalm en drukt te duidelijk een berustend gemoed uit. Nauwgezet zal hij zijn eenvoudig werk, dat hem brood verschaffen moet, voortzetten totdat de snaar breekt, waarop zijn levenslied is afgespeeld en hij na de groote ‘finale’ het moede en vergrijsde hoofd in kalme onderwerping kan nederleggen.

Levenslust in plaats van zwaarmoedigheid, praktische berekening in stede van kunstenaars droomerij staan op de gelaatstrekken van onzen welgezeten Duitschen boer te lezen. In dien flink geteekenden kop zien wij de type van den verstandigen landman uit elk gewest. Schranderheid, kracht en zelfvertrouwen, den eenvoudigen landbouwer zoo dikwijls eigen, spreken uit zijne slimme, heldere oogen, en een gelaatskenner zou in zijn regelmatig besneden mond en in zijne breede kin het teeken willen zien van vastberadenheid. En al kon de goed gevormde neus den leerling van Lavater zelfs geene andere hoedanigheden meer doen ontdekken, zou men toch moeten toegeven dat dit gelaat, in zijn geheel genomen, een spiegel is, waaruit een leven van werkzaamheid en overleg terugkaatst; evenals de beenderige gespierde vuist, die nu de trouwe pijp omvat, u duidelijk zegt, dat zij jaren lang met vaste greep den ploeg gehanteerd of de zeis gezwaaid heeft. Ja, wel mag de rentenierende landman thans in stille rust zijn pijpje en glaasje genieten: ook zijn strijd is thans gestreden, de harde kamp van lichamelijke krachtsinspanning, een strijd, die niet als het wrochten des geestes soms naam en eer verwerven doet, maar die bijna altoos welvaart en gemoedsrust verwekt.

Een morgen te Amsterdam.

De teekening van Hans Herrmann, waarnaar onze gravure vervaardigd is, verplaatst ons op een mistigen morgen aan eene dier lange Amsterdamsche grachten, met hare eindelooze rijen smalle gevels, als topzwaar overhellend onder den last der uitstekende takelblokken of der plompe rococo-versierselen, met hare stoepen en hekken, hare luifels en pothuizen, die vooral bij vroolijk zonlicht zulk een bont en schilderachtig geheel vormen. In den druiligen morgennevel maken die oude huizen echter eene sombere vertooning. Alles ziet er even klam en kil uit en doet onwillekeurig denken aan natte voeten en verkoudheden. Dit belet intusschen niet dat die naargeestige hoop oude huizen den achtergrond uitmaakt van een levendig tafereel, gestoffeerd door voertuigen, pratende dienstboden, kruiers, boeren en groenvrouwen, huismoeders, schooljongens en die eindelooze verscheidenheid menschen van allerlei slag, die in eene stad als Amsterdam genoodzaakt zijn zich in den vroegen morgen op straat te bevinden.

Schetsen uit Nederlandsch-Indië.
(*Vervolg.*)

In Java bestaan de heirbanen veeltijds uit twee evenwijdige wegen, die door een breeden graszoom gescheiden zijn, namelijk een hobbelige zandweg, langs welken de met buffels bespannen vrachtkar langzaam maar zeker voortsukkelt en eene grintbaan voor post- en andere wagens.

Te midden van bloemen, vruchtboomen en rijk geschakeerde bosschages liggen de huizingen van Europeanen, die zich met den landbouw bezig houden.

Eigenaardig is de ruw houten kar (grobak) met spitse dakbedekking van gevlochten rottan, die haar op eene Javaansche hut doet gelijken. Maar eigenaardiger zijn de roodachtige of grijze buffels (kebo), die de bespanning uitmaken en op hoogst eenvoudige wijze door middel van een ruw houten gareel en rottanbanden aan den om den latierboom bevestigden dwarsbalk verbonden zijn.

De kebo is zwaar en breed gebouwd en laag op de beenen. De langwerpige kop is met prachtige hoornen getooid; de kleine schrandere oogen geven hem een uitdrukking van goedhartigheid. Hij is de trouwe vriend en gezel, de onmisbare helper van den landman, zoowel als van den vrachtrijder. Zijn geduld houdt gelijken tred met zijne lichaamskracht, die ontzaggelijk mag genoemd worden.

Op de plaat zijn de karren met hunne geleiders zeer trouw weergegeven.

Een paar vrachtrijders geven ons eene duidelijke voorstelling van de wijze, waarop de Indiërs gewoon zijn neer te hurken om wat uit te blazen.

Wij zouden wenschen het talent van een Buffon te hebben, om den lof van den kebo naar waarde te verkondigen.

Voor den landbouwer vooral is hij van onschatbare waarde.

Als hij den kouter voorttrekt door den zwaren klei van het rijstveld, zit er veelal op zijne breede schoft een vijf- of zesjarige jongen, die hem het werk verlicht vooreerst door een liedje te zingen, maar vooral door de insecten te verjagen, die in groot getal zich vaak op de kale plekken zijner huid komen nederzetten, om als bloedzuigers dienst te doen.

Is het werk afgeloopen dan ziet men den kebo, altijd met zijn kleinen vriend op den nek op een sukkeldrafje naar een naastbijzijnde rivier of poel loopen en zoodanig onder dompelen, dat alleen oogen en neus boven water komen. Hoe modderiger zijne badplaats is, hoe liever hij het heeft. De modder toch, die verdroogd op zijne huid achterblijft, vormt een pantser tegen de beten der vliegen en muskieten.

Bedriegen wij ons niet dan zijn in de Antwerpsche diergaarde zeer schoone exemplaren van het kebo-ras te bewonderen.

(*Wordt voortgezet.*)

Natuur en hert

is de titel van een dichtbundel, door onzen geachten medewerker, den Eerw. Heer Lod. Mercelis, onlangs in het licht gegeven. Met toestemming des schrijvers drukken wij hier een paar stukken over uit dit nieuwe en schoone boek. De Eerw. Heer Mercelis neemt door deze uitgave op eene waardige wijze plaats in de lange rij van Vlaamsche geestelijken die zich ten huidigen dage in onze letterkunde buitengewoon gunstig onderscheiden. Wij zijn verzekerd dat onze lezers ons zullen dank wijten hunne aandacht te hebben getrokken op het verdienstelijke werk van den jongen

dichter, dat wij al de vrienden der fraaie letteren volmondig en ten zeerste kunnen aanbevelen.

De monnik van Affligem.

Zwart was de avond neergevallen:
In de abdij van Affligem
Was de koorzang weggestorven,
Zweeg de leste monnikstem.

Tinglingling!... Wie is die vreemdling
Die te buiten daar zoo laat,
Aan de bruine poort van 't klooster,
Eenzaam nog te wachten staat!...

Op een gaanstok ruw en knoestig,
Bevend in zijn maagre hand,
Laat hij 't zwakke lichaam rusten
Tegen d' ouden kloosterwand.

Doodversleten is zijn kleedsel,
En zijn baard is grijs en lang,
Kaal, gerimpeld is zijn schedel,
Dof zijn oog, en hol zijn wang.

Hoort! daar komen trage stappen
Door den stillen kloostergang;
Door de spleten blinkt een lichtje,
Rinklend klinkt de sleutelklank.

Tinglingling (... Ter tweede male
Belt de wondre reizer aan:
Binnen hoort men klink en grendel
Knarsend over 't ijzer gaan.

‘Wie, wie daar!’ Zoo roept door 't kijkgat,
Eene heesche stem.... ‘wie daar?’ -
- ‘Doe maar open, broeder; ik ben 't...
‘'t Is een pater - open maar.’

Knarsend draait de zware sleutel,
En de deur gaat op een spleet..,.
‘Groote hemel!’... schreeuwt de broeder,
Als de vreemdling binnen treedt.

‘Groote hemel! - Wie, wie zijt gij,
‘Met uw baard zoo grijs en lang,
‘Met uw krommen rug en lenden,
‘Met uw holle, bleeke wang?

‘Wie, wie zijt gij?... Dorre lijken
‘Zijn zoo mager niet als gij,
‘Wie, wie zijt gij? - Doodversleten
‘Zijn uw koord en kloosterpij!’

Zwijgend had de vreemdling 't voorhoofd
En 't lanterentje opgericht,
En bij 't scheemrend lichtje zag hij
Den portier in 't aangezicht.

Doch zijn hoofd viel weer voor over,
En hij zette 't lichtje neer.
‘Is 't begoochling?’ zei hij zachtjes,
‘Of is 't droomen, God de Heer?’

‘Broeder! en zijn stem klonk holler
Dan een grafstem in den nacht,
‘Broeder, ga en wek den Abt eens,
‘Zeg dat hem een vreemdling wacht.

‘Zeg... dat pater Ivo weerkwam
‘Uit het Affligemsche woud,
‘Waar hij dezen morgen heenging,
‘Om te werken in het hout!’ -

- ‘Pater Ivo?... Van mijn leven
‘Hoorde ik zulken naam niet hier;
‘En het woud van Affligem is
‘Uitgeroeid eene eeuw al schier!’ -

Mijmrend liet de vreemdling de oogen
Dwalend heen en weder gaan,
En bleef stom dan, schuddebollend,
Roerloos bij de abdijpoort staan.

Siddrend had de onthutste broeder
Zijn lanteren opgevat....
Was die reizer soms een nachtspook,
Of een schim, of.... 'k weet niet wat?

Ha! zijn stem weerklonk zoo hol toch,
En zijn baard was grijs en wit,
Grijs en vuil als 't haar eens doodskops,
Dien men uit het kerkhof spit.

En zijn oog keek toch zoo blinkend,
Uit zijn diepe, beenen kas:
Zoo die vreemde, magre grijsaard
Eens een spook of.,. weerwolf was?....

Pater Abt werd dan geroepen
Uit zijn enge, donkre kluis;
Biddend kwam hij, heimlijk schreef hij
Op zijn mond en hert een kruis.

En de vreemdling hief het hoofd op,
Zag portier en Abt in 't oog.
Wijl er, rond zijn bleeke lippen,
Een verlegen glimlach vloog.

‘Wie, wie zijt gij? zoo vroeg de abt weer,
En hij sloeg nog eens een kruis,
‘Nimmer hoorde ik van een Ivo,
In onze orde of kloosterhuis.

‘Wie, wie zijt ge?’ en 't spreken sidderde
In zijn sidderenden mond,
Want het was of een geraamte

Levend daar te grijnzen stond. -

Plechtig stak de wondre reizer
Zijne dorre hand vooruit,
En sprak dan, met doffe stemme,
Langzaam deze woorden uit;

‘Luister, Vader, dezen morgen,
‘Dezen morgen - hoor het wel -
‘Zat ik met mijn medepaters
‘In de wijde abdijkapel.

‘'t Was het uur der vroeggetijden,
‘'k Zong en dacht; ik dacht en bad,
‘Toen op eens mijn teedre ziele
‘Werd door deze spreuk gevat.

‘*Duizend jaar zijn in uwe oogen*,
‘*Als de dag van gistren maar*!
‘Zoo, zoo klonk het door den tempel
‘Zoo, zoo zong de paterschaar.

‘Duizend jaar in 's Heeren oogen,
‘Zouden rapper henengaan,
‘Dan het heden, dat als 't daar is,
‘Ophoudt van nog te bestaan?....

‘'t Kan niet zijn, zoo dacht ik, vader,
‘'t Kan niet zijn! - en 'k dacht en bad,
‘'k Bad... en dacht aan de ééne waarheid,
‘Die mijn geest gekluisterd had.

‘Dwalend hief ik op van zingen,
‘Droomend aan die duizend jaar....
‘*Duizend jaar in 's Heeren oogen*,
‘*Als de dag van gistren maar!*

‘Duizend jaar!... En vol van twijfel,
‘Ging ik droomend naar het hout,
‘Met mijn broeders, mutsaard binden,
‘In het Affligemsche woud.

‘'k Deed maar pas mijn kapmes klinken,
‘In den eersten mastentak,
‘Toen een stem, een wondre stemme,
‘Uit een hollen boomstam sprak.

‘'k Hief het hoofd op... 'k zag een vogel,
‘Schooner dan de regenboog,
‘Die met goudgekleurde vleugels,
‘Rond de kruin der masten vloog,

‘En zijn lied!... O, vader, vader,
‘Nimmer hoorde ik zulke stem:
‘'t Was zoo hemelsch, -t was zoo roerend,
‘'t Was zoo streelend, zoo vol klem:

‘'t Was zoo boeiend, 't was zoo toovrend,
‘'t Orglen van dat wonderlied,
‘Dat ik stil den zanger volgde
‘En mijn kapmes vallen liet.

‘'k Ging en hoorde, en hoorde en dwaalde,

‘'k Smaakte rust en zaligheid,
‘'k Had dat lied wel willen hooren,
‘Altijd, in der eeuwigheid.

‘En hij zong en vloog, die vogel,
‘En ik ging en vloog met hem,
‘'k Hoorde niets meer, 'k voelde niets meer,
‘Dan het roeren van zijn stem....

‘Toen hij ophield van te zingen
‘En bij toovring henenvlood,
‘Was 't alsof ik had geslapen
‘En als droomend wakker schoot!.,.

‘'k Stond daar, met die kale kleeren,
‘Met mijn baard zoo grijs en lang,
‘Met mijn krommen rug en lenden,
‘Met mijn holle, bleeke wang.

‘Alles was rond mij veranderd:
‘'t Breede mastbosch van weleer,
‘En de beuken dreef van 't klooster, -
‘Niets hervond, herkende ik meer.

‘Rood zonk de avondzon ten Westen,
‘'k Stond onthutst daar en ontsteld!
‘In een voetpad, tusschen 't koren,
‘Midden van het wijde veld.

‘'k Zocht naar 't klooster, 'k zag geen klooster;
‘'k Zocht een uitweg, 'k vond er geen;
‘'k Dwaalde lang nog.... toen ten leste
‘Mij uw kloosterdak verscheen.

‘En zoo kwam ik.... 't Oovrig weet ge:
‘- Wat ik zei is geen bedrog;
‘Moge 't u een fabel schijnen -
‘Pater Ivo ben ik toch!’

En de weggeteerde grijsaard
Hief zijn kwijnend oog omhoog,
Wijl hem uit den maagren gorgel,
Een gereutel henen vloog.

't Was alof er in het hert hem
Eene snaar aan stukken schoot;
En daar zonk hij log ter aarde,
Pater Ivo die was dood!

's Anderdaags weerklonk de doodsklok,
In den toren van de abdij;
Pater Ivo werd begraven,
In zijn vunze kloosterpij.

Kas en boekerij vloog open,
Broer en pater ging op zoek,
In het stof der perkamenten,
In archievenblad en boek.

Dagen zochten zij en dagen,
Lade en scheurmand werd doorzocht:
Niemand die van pater Ivo,
't Minste maar ontdekken mocht.

Eindelijk in een rol papieren,
- Driemaal honderd jaren oud -
Vond men aan een perkamentje,
Deze nota toevertrouwd:

Op den eersten Juni heden,
('t Juiste jaartal ben ik kwijt)
Zond de kloosterabt Baldwinus
Pater Ivo, *na 't ontbijt*,

Om in 't mutsaardhout te werken,
Naar het woud van Affligem:
Ivo ging, *maar kwam niet weder*,
Niemand hoorde meer van hem.

Zoo luidt de oude stichtslegende
Van den wondren kloosterling,
Die van de Eeuwigheid een staal vroeg,
En een staal daarvan ontving.

Een tafereeltje.

Het loerde zoo lief door de venster,
Het straaltje der avondzon,
En lachte door 't blanke gordijntje,
Zoo lief het maar lachelen kon.

En binnen, op 't roode vloerken,
Daar krulde 't al dansende heen,
Wen stofjes - miljoenen van sterren -
Er glinsterend vlogen dooreen.

De wind, door de spleet van het deurken,
Bewoog dat gordijntje zoo mooi,
Wen, docht me, in 't betooverend kamerke,
Een geur als van leliën woei.

Een kneuter trippelt in 't kooiken
Op den boord van de vensterplint,
En krollend in 't zonneglansen,
Daar wentelt de huiskat en spint....

En toch, 't is er alles zoo ledig,
Zoo naakt ja, zoo arm misschien:
Waarom dan nieuwsgierige zonne
Zoo heimlijk hier binnen gezien?

Waarom toch, o! spelende windje,
De deur op een splete gedaan,
En feezlend en lachend en fluistrend,
Zoo zachtjes naar binnen gegaan?

Wat ziet ge?... Berden stoelen,
Een tafeltje krakend maar rein,

Een kasken met aarden kopjes,
Zoo blinkend als wit porselein.

Een kruis, een zwart Lievvrouwken.
Een houten wijwatervat
Aan 't brokkelig muurken gehangen,
't Is al wat de hut bevat!

't Is alles?... behalven dat wiegsken,
Gevlochten uit wissen zoo fijn,
Als of het een nestje voor vinkjes,
Voor merels of meeskens moest zijn.

't Behangsel, zoo blauw als de hemel,
Is half geopend ter zij,
En moeder - een mijmerende engel, -
Zit stil op de knieën er bij.

Lijk 't schaap naar de grazende lammers,
Zoo houdt zij de oogen gericht,
Op 't blozend, zuigende wichtje,
Dat nauw aan heur borsten ligt.

En zwelgende pruilt hij, de kleine,
Met liefelijk- kreunend gesteen,
Wen niets op zijn grillen antwoordt
Dan moeders hert maar alleen.

Doch laat zij heur glinstrende kijkers
In de oogen des zuigelings zien,
En als deze zijn handje dan opheft,
Om moeder een streeling te biên;

Wie, hemel, wie zal er vertellen
Wat liefde uit die blikken dan vliegt,
Wat lach dan van hemelsche vreugde
Er zacht om de lippen heur wiegt?....

Daar slaapt nu de blozer:... een dropje
Verroert nog en blinkt op zijn lip,
Lijk druppelen dauw, die glinsteren
Aan de roos heur bladerentip.

Maar gauw hem in 't wiegje, nu, moeder,
- Een roos in een leliënbed -
En neuriënd zacht en schommelend
Op den stoel u daar neven gezet.

Maar eerst nog - 'k vergat het - een kusje,
Een kus eerst, en dan weer te rust:
Zoo zacht kan een engel niet zoenen,
Lijk moeder heur zuigeling kust!

En immer nog loerde de zonne
Door 't liefelijk vensterken heen,
Wen stofjes - miljoenen van sterren -
Er glinsterend vlogen dooreen.

Buiten de wereld.
Naar het Engelsch, van Miss Thackeray.
(*Vervolg.*)

VII.

Zij had eenige toebereidselen gemaakt en zat dien middag voor het venster te naaien, totdat het tijd was om te gaan. Horatia lag op de canapé; het zonlicht stroomde naar binnen. Het was een tafereeltje vol rust en vrede, zou men gezegd hebben - bloemen en jonge vrouwen, romans, naaiwerk, stilte, zonlicht - toen Horatia eensklaps haar boek neerlei en begon te praten; en terwijl zij praatte, bewogen Berta's vingers zich hoe langer hoe sneller, terwijl een blos van bedwongen toorn hare wangen kleurde.

‘'t Is eene schande,’ zeide Horatia, ‘dat ik mijne eigene kennissen niet kiezen mag; dat ik genoodzaakt word zoo'n onaangenaam mensch als dien mijnheer Caton te ontvangen. Zijne gemeenzaamheid is onverdraaglijk. Gedurende uwe afwezigheid, Roberta, hoop ik dat wij hem minder zullen zien. Van morgen kwam hij naar mij toe om mij te zeggen dat ik beter voor George zorgen moest. Gij en uw broeder kunt niet begrijpen hoe onaangenaam zulke soort van dingen zijn - wat een wezenlijk gemis, dit gemis aan omgang met menschen naar mijn eigen smaak voor mij is.’

‘Gij hebt George,’ zei Berta al naaiend.

‘George is een lieve, beste man,’ zeide Horatia, met de hand lusteloos langs het voorhoofd strijkend; ‘maar hij is niet gewoon aan allerlei dingen, die voor mij eene tweede natuur zijn geworden. Er is hier een gebrek aan sympathie, waardoor ik mij wel eens wat eenzaam gevoel.’

Iemand met wat meer doorzicht dan Roberta zou haar beter begrepen hebben! doch het jonge meisje was tot in de ziel gegriefd en gebelgd. Al haar zoolang bedwongen toorn barstte los: na dagen lang gezwegen te hebben sprak zij, bijna zonder te weten wat zij zeide:

‘Durft gij klagen, gij, die George droevig en eenzaam hebt gemaakt door bij hem te komen wonen - gij, die hem niet naar waarde kunt schatten, die zijne goedheid niet kunt begrijpen? Hij is de beste, knapste, liefste man van de wereld, hij is een wonder van zachtheid en geduld. Gij verwaarloost hem, zooals nooit eene vrouw haren man verwaarloosd heeft. Gij doet niets om hem te helpen. Als hij vermoeid is klaagt gij over u zelve - gij zijt al te gewoon om aan u zelve te denken, Horatia. Ik moet spreken. Misschien zet ik nooit weer een voet in uw huis, maar mijn hart breekt bij het zien van dit alles. En als hij bedroefd en neerslachtig te huis komt, ziet gij niet op - geeft gij ter nauwernood acht op hem, maar zegt: ‘George, doe de deur toe,’ of ‘stook het vuur wat op,’ of zoo iets. Ik heb altijd gedacht dat Georges echtgenoot de gelukkigste, fierste vrouw van de wereld zijn zou, totdat gij mij uit den droom zijt komen helpen.’

AANGENAAM GEZETEN!

Zelfs Horatia kon dat niet dulden: ook haar toorn werd opgewekt en zij sprong overeind.

'Gij zult hier stellig en zeker nooit terugkomen, Roberta, of ik moet weg zijn. Gij spreekt van dingen die u niet aangaan, en waarover gij hadt behooren te zwijgen. Ik ben zeer goed in staat mijn echtgenoot op prijs te stellen, zonder dat iemand mij zijne deugden komt aantoonen. Maar soms denk ik, Roberta, dat een van ons beiden liever moest heengaan. Bedaar wat,' zeide zij, 'ik ben volstrekt niet overtuigd, dat ik moet blijven.' En zij nam hare boeken en papieren bij elkaar, richtte zich tot hare volle lengte op en zeilde de kamer uit.

Zoodoende vond de arme, vermoeide George toen hij vroeger dan gewoonlijk thuis kwam om zijne zuster nog voor haar vertrek te zien, niemand dan Roberta schreiend en snikkend in het salon. Horatia was boven en had het op de zenuwen. Eene sterke lucht van aangebrand eten en eene dikke rookwolk stegen uit de keuken op. De meiden met hare meesteres begaan, waren bij haar in hare kamer, en lieten het eten on verhinderdbederven. De boetvaardige Roberta trachtte te vergeefs haar snikken te doen bedaren.

'Ik ga heen,' zeide zij; 'en, o, George, ik weet niet wanneer ik terug zal mogen komen. Het is veel te akelig voor Horatia om mij in huis te hebben. 't Is wonder dat ze mij niet staande voets de deur heeft uitgejaagd. Het spijt mij zoo, beste George. Ik wil haar om vergiffenis vragen, indien zij slechts zoo vriendelijk wil zijn om het gebeurde te vergeven en mij bij u terug te laten komen. Want ik houd meer van u dan van iemand anders ter wereld. Wees toch niet zoo boos op mij, omdat ik zoo onaardig ben geweest.'

EEN MORGEN TE AMSTERDAM, NAAR DE TEEKENING VAN HANS HERMANN.

Daarna moest hij naar boven, naar Horatia. Toen hij beneden kwam zag hij zeer bleek en beet zich op de lippen. Zijne vrouw had tusschen hare snikken door dingen gezegd over 'die fa-

milie van u;' over de wijze waarop hij dezen en hunne manieren de voorkeur gaf boven haar; over het feit dat hij gelukkiger scheen geweest te zijn, eer zij bij hem kwam; over hare eenzaamheid; over - Maar waartoe al hare grieven opgehaald? 'Is uw boeltje gepakt, Roberta?' zeide de dokter, met nog een zucht. 'Ik zal u naar de statie brengen. Gij moet vertrekken. Het is nu pas vier uur: als gij met den trein van vijf gaat, kunt gij nog met het daglicht thuis zijn. Ik denk dat het uwe zuster eerder te boven zal komen, als gij niet meer hier zijt. Schrei niet, beste meid; spoedig zal alles weer in orde zijn. Ik kan mij best in hare grieven verplaatsen. Schrei niet meer, Berta; dat maakt de zaak toch niet beter,' zeide hij opgeruimd. Daarna ging hij naar zijne studeerkamer, viel in zijnen grooten stoel en liet het hoofd op de borst zinken. Het grievend zieleleed deed zijne polsen onstuimig kloppen, met moeite kon hij zijne gejaagdheid onderdrukken. De hartstochtelijke verontwaardiging en de verwijten zijner vrouw hadden hem diep geschokt; en dat Berta, die hij bijna als eene dochter beschouwde, weg moest en hij gansch alleen zou achterblijven - eenzamer dan hij ooit geweest was - was eene doodelijke wonde voor zijn teeder gevoelig hart. Toen het tijd was voor Berta om te gaan, kwam hij zijne kamer uit met een gelaat, waarop geen enkel spoor van aandoening meer te lezen stond. Hij ging naar het bed zijner vrouw en zei haar goeden dag; doch zij wilde hem geen antwoord geven; daarna kwam hij weer beneden, hielp zijne zuster in het rijtuigje, nam bedaard naast haar plaats, en zoo reden zij weg.

De boomen schenen hen voorbij te snellen, de vogels vlogen in groote kringen over de velden, een blauwachtig grijze nevel hing in het verschiet over de heggen en hooibergen, over de boerderijen en buitenplaatsjes, verscholen tusschen het groen.

Het landschap was met zwarte en grijze tinten, met wolken en regenwater gekleurd. Nu en dan kwam een vochtige wind Berta's gelaat verfrisschen.

Dicht bij de statie reed hun iemand op een vermoeid paard te gemoet; het was de heer Caton.

'Ik had plan bij u aan te rijden,' zeide dokter Rich, zijn paard inhoudende. 'Wilt gij van avond bij mij komen tegen negen uur? Wij hebben nu geen tijd zoo wij den trein nog willen halen.' Daarop boog hij voorover en zeide eenige woorden op zachten toon. Berta dacht waarover het toch zou zijn, toen zij hem deftig goeden dag knikte. De heer Caton keek met eene zonderlinge uitdrukking op. Zij vroeg of het misschien was omdat zij wegging; en daarop dacht zij of ze ooit zich zelve zou kunnen vergeven en hoe het zou zijn, alles aan hare moeder te vertellen, en er ter dege knorren voor te krijgen, zooals zij verdiende en daarna als een kind te worden afgekust en vergeven. Eenmaal zuchtte zij zoo zwaar, dat haar broeder begon te lachen. 'Kom, dwaas kind!' zeide hij, 'denk er nu maar niet meer aan. Ik sta u borg dat Horatia u geen kwaad hart zal toedragen. Wat afleiding zal alles weder goed maken en gij moet ten spoedigste terugkomen.' Daarop reed hij een oogenblik zwijgend voort en toen zeide hij: 'Berta, denkt gij dat gij ooit van Caton zoudt kunnen houden? - hij is wel wat ongemanierd, maar hij is een door en door goede kerel, en hij heeft u innig lief.'

'Ik houd veel van hem,' zeide Berta glimlachend, 'maar ik heb geen zin om met hem te trouwen. Misschien, als gij erg zijn lof zingt, George, zal ik met der tijd - O, daar zijn wij er!' Eenigen tijd later had Berta hem goeden dag gekust en keek zij hem na, totdat de trein haar wegvoerde en hij uit het gezicht verdween. Door haar hoofd uit het raampje te steken, zag zij hem nog een oogenblik langer, zooals hij haar met dien vriendelijken glimlach stond na te kijken; en daarop ging de trein

eensklaps voort door de stille landstreek, Roberta en al hare zorgen en ongelegenheden met zich voerende. De dokter keert in gedachten verdiept huiswaarts; en Horatia is van haar bed verrezen en smeedt in haar toorn allerlei wanhopige plannen.

‘Was hij waarlijk gelukkiger eer ik kwam? Hij heeft het niet ontkend. Toen ik alles voor hem opofferde verwachtte ik ten minste dat hij mij zou liefhebben,’ Zij streek hare verwarde haren glad, sloeg een doek om en ging naar buiten. ‘'t Zal mij goed doen,’ dacht zij, deed de tuindeur open en liep het grintpad over naar het prieëltje. Een boek lag op een stoel; George of Roberta moest het daar hebben laten liggen. Somtijds ging hij na het eten onder de kamperfoelie eene sigaar rooken. Roberta placht er 's morgens met haar werk te gaan zitten. Horatia verfoeide dat plekje en kwam nooit meer in dat gedeelte van den tuin. Het donker groen der boomen scheen een frisscher tint te ontleenen aan de grijze vochtige lucht; de vogels vlogen boven haar hoofd en langs den zoom van het weiland begonnen de dahlia's te bloeien.

Het was tamelijk koud en somber en spoedig ging Horatia weer naar binnen. Zij voelde zich beleedigd, gegriefd, gekwetst. Zij was niet eigenlijk gezegd boos; zij had haar echtgenoot niet minder lief; doch zij was verwonderd te ontdekken dat zij hem niet gelukkig had gemaakt. Hij had haar niet tegengesproken, toen zij de beschuldiging, dat hij zich ongelukkig gevoelde, tegen hem had ingebracht. Zij zeide bij zich zelven met iets dat naar verachting zweemde, dat hij eene huishoudster noodig had zooals Roberta, maar geene vrouw: dat als hij waarlijk gelukkiger was geweest eer zij kwam, het misschien niet kwaad zou zijn, indien zij hem verliet. Zij verkeerde in eene ongevoelige, wreede stemming. Zij begon zich de oude vraag voor te leggen, of het niet beter zou geweest zijn, indien zij nooit getrouwd waren? Zij begon zich te verwonderen hoe zij ooit zoo verblind had kunnen zijn van alles op te offeren voor zoo'n alledaagsch man. Zij zat op de canapé met het hoofd op de handen geleund, toen hij binnenkwam.

‘Is zij vertrokken?’ vroeg Horatia, om iets te zeggen.

‘Ja, wij hebben den trein nog juist gehaald,’ antwoordde haar echtgenoot; ‘anders had ik haar weer mee moeten brengen.’

‘Ik ben blij dat gij bij tijds kwaamt,’ zeide Horatia koel. ‘George, gij moet Berta onder het oog brengen, dat zij nooit weer op die wijze tot mij spreken mag.’

‘Zij was driftig en heeft groot spijt over het voorval, zij heeft mij verzocht u dit te zeggen.’

‘'t Mag haar ook wel spijten,’ zeide de vrouw. ‘'t Spijt mij zeer dat dit alles gebeurd is; ik heb er door bemerkt - door begrepen...’ en zij barstte in tranen uit.

De arme George zonk afgemat in een stoel neer. ‘Ga voort,’ zeide hij, ‘vertel mij al uwe grieven, mijne arme vrouw. Wat hebt gij er door begrepen?’

‘Dat wij er niet in geslaagd zijn elkander gelukkig te maken,’ zeide Horatia in hare eigenzinnigheid. ‘Ik had het kunnen dragen, zelf ongelukkig te zijn, maar ik beken dat ik niet verdragen kan te hooren, dat gij gelukkiger waart voor mijne komst.’

‘Maar dat is zoo niet. Ik ben gelukkiger geweest sinds gij hier zijt,’ zeide de dokter vriendelijk en met bewonderenswaardig geduld. ‘Ik ben gelukkiger en ongelukkiger geweest. Ik moest voor u zoowel als voor mij zelf zorgen.’

‘Ach neen!’ riep de vrouw in hare dwaasheid en onverstand uit; ‘dat is zoo niet. Ik zie het in uw gelaat, George; ik heb mijn besluit genomen. Wij zullen altijd vrienden blijven, wat er ook gebeure, doch ik ga naar mijne tante terug. Roberta kan hier komen en voor uw huishouden zorgen en u beter voldoen dan uwe vrouw er ooit kans toe zou zien. Verstaat gij mij?’ vroeg zij op schellen toon, daar hij geen antwoord gaf. ‘Ik ga heen, omdat ik uwe vriendin wil zijn, maar niet uwe huishoudster; omdat

menschen, die niet met elkander overweg kunnen, beter doen met van elkaar af te gaan.'

'Dat ben ik niet met u eens,' zeide de dokter langzaam, haar op eene vreemde, zonderlinge wijze aanziende. 'Langdurige gewoonte brengt de menschen eindelijk tot elkaar; te leeren verdragen is eene heilzame tucht, voor de een zoowel als voor den ander; een man en eene vrouw wier ernstig streven het is hun plicht te doen, zullen er eenmaal in slagen om daarin en in elkander hun grootste geluk te vinden. Gesteld dat wij van elkaar gaan - misschien voor altoos: de wegen der Voorzienigheid zijn ondoorgrondelijk - wat winnen wij er bij? - eene levenslange misschien eeuwigdurende eenzaamheid, verwijdering en onverschilligheid of gesteld dat wij een tijdlang nog zamen worstelen, Horatia, en eindelijk leeren elkander lief te hebben, of althans te vergeven, te verdragen en medelijden met elkander te hebben? Kunt gij een oogenblik weifelen?' vroeg hij op den hem eigen droeven toon.

'Ik zou niet weifelen,' zeide Horatia nog altijd snikkend, 'indien het niet was om Roberta. Als zij komt, kan en wil ik niet blijven, mijne plichten strekken zich niet uit tot haar. George, wij zouden elkander kunnen liefhebben, zelfs al woonden wij niet onder een dak - ik zou toch uwe beste vriendin kunnen zijn.'

Onbeschrijfelijk gegriefd en gewond, kon de arme dokter onmogelijk die klachten langer aanhooren, met een diepen zucht stond hij op en ging de kamer uit. Horatia wierp zich op den grond en verborg haar gelaat in hare handen. 'Hij meent het niet,' zeide zij gedurig bij zich zelve. 'Ik weet dat hij gelukkiger zou zijn zonder mij. Hij is te goed voor mij. Ik erken dat hij te goed voor mij is. Ik kan hem niet liefhebben; ik kan hem niet begrijpen, ik maak hem rampzalig. Hij ziet er slecht en ongelukkig uit, en dat alles is mijn schuld; en het is zijne schuld dat ik rampzalig ben. Waarom bracht hij mij hier? Ik moet gaan; het zal voor ons beiden beter zijn. Ja, ik moet - ik wil gaan.'

Intusschen liep George den tuin op en neer. Eenmaal keek hij door het venster naar binnen en zag haar in hare droefheid op den grond liggen. Hoe kon hij haar gelukkiger maken? dat was de moeilijk te beantwoorden vraag. Hij gevoelde, dat zij eigenlijk zijne goedheid niet verdiende, maar daarop dacht hij, verdiende goedheid was geene goedheid. 'Wat ioon hebt gij?' mompelde hij en nog iets over tollenaren en zondaren, en daarop trad hij nogmaals het warme, door het schijnsel van het vuur verlichte vertrekje binnen. Hij ging naar haar toe, doch zij sloeg geen acht op hem; hij boog zich over haar heen; hij nam haar van den grond op 'Horatia,' zeide hij, 'geeft gij dan in het geheel niets om mij; wilt gij mij dan volstrekt zeer eenzaam, zeer rampzalig maken? Ga, indien gij wilt, maar ik zeg u, dat gij ongelukkiger zult zijn dan gij nu zijt. Zie mij aan en zeg mij wat gij van plan zijt te doen.'

Hoe droevig zag hij er uit, hoe vriendelijk hoe lijdend. Horatia kon niet anders. Zij moest wel toegeven. Nog altijd wilde zij liever heengaan en tot haar oud gemakkelijk leven terugkeeren; doch zij had het hart noch den moed om het te zeggen. Zij zweeg en liet hare hand in de zijne. Hij nam haar zwijgend aan.

'Wij zullen er nooit weer over spreken,' zeide hij. 'En gij moet uw best doen wat gelukkiger te worden, mijne arme vrouw.'

Daarop nam hij een sigaar, stak die aan het vuur aan, zette zijn hoed op en zeide dat hij zoo aanstonds weer binnenkwam.

'Ik zou gaarne een kopje thee hebben,' zeide hij. 'Ik ga in den tuin mijne sigaar rooken. Roep mij als gij klaar zijt.'

Horatia zag hem het venster voorbijgaan; daarop schelde zij en bestelde theewater, en ging toen weer bij het vuur zitten en tuurde in den gloed. Het hielp niet of zij al

trachtte weg te gaan. Hij wilde haar niet laten vertrekken. Ten einde toe moest zij bij deze haardstede verwijlen. Wat was hij onbegrijpelijk zachtmoedig, en vriendelijk en geduldig en vergevensgezind. Was het waarlijk zoo onmogelijk

hem lief te hebben? Zij hoorde de grint onder de voetstappen kraken, terwijl hij heen en weer liep. Waarom wilde hij haar niet laten gaan? Waarom zou hij verlangen dat zij bleef? Ja, waarom? Toen eindelijk en ten laatste, begon zij zich zelven te beschuldigen.

'Ik geloof dat ik zijne goedheid niet weet te waardeeren,' zeide zij. 'O, lieve deugd! ik wou dat hij eene modelvrouw getrouwd had, die de kunst had verstaan om hem gelukkig te maken en hem een gezellig thuis te bezorgen.'

(*Slot volgt.*)

Beelden en gedachten van Jean Paul.

De dauw daalt op de bloemen neder, terwijl de avondster schijnt. Niemand ziet hem en toch versterkt hij het hart der bloemen en verkoelt haren honing een geheelen nacht. Maar de morgen breekt aan, de dauwdroppel glinstert in het zonnelicht, doch nu ook neemt de zon hem weg.

Zoo versterken en verkwikken de gaven van het genie het hart van den mensch, zoo lang zij daarin verborgen zijn; maar zoodra schittert niet hun glans voor het oog der wereld of zij vervliegen spoedig en laten een vermoeid hart achter.

Het huis van den Beurtschipper.
(*Vervolgt.*)

'Men heeft u valsch onderricht, papa,' antwoordde Wolfgang, wel ontroerd, doch onverschrokken. 'Ilda's geboorte is vlekkeloos. Kapitein Janssen is evenmin haar vader als mevrouw Janssen hare moeder is. Ilda Seitsema is het pleegkind der brave menschen, de wettige dochter van een verarmden bloedverwant des kapiteins.'

'Seitsema? - Een goede Friesche naam? - Maar wat helpt dat, als de ouders er nog armer aan toe zijn dan deze verloopen schipper? Gij moet u die dwaasheid uit het hoofd zetten, Wolfgang, als wij vrienden blijven zullen.'

'Gij bedriegt u, papa. Mijne verkeering met Ilda is niet, gelijk gij schijnt te meenen, eene lichtzinnige gril. Mijne liefde voor het dierbare meisje is heilige ernst; ik vereer haar even zoo warm om de verhevene, edele hoedanigheden van haren geest en haar hart, als ik haar bewonder wegens haar lieftallig voorkomen.'

'Gij kunt de doorslepen Hollandsche deerne zooveel vereeren en bewonderen als gij wilt, als het slechts uit de verte geschiedt. Laat het u intusschen gezegd zijn: ik duld geene lichtzinnige verkeering en nog minder veroorloof ik eene ernstige verloving met haar. Voor het eerste moet gij te goed, voor het laatste te verstandig zijn.'

'Ilda is te deugdzaam en staat te hoog verheven boven alles wat hare eer of onbevlekte reinheid zou kunnen kwetsen. Geen man, al ware het de ellendigste losbol, zou het wagen, hare onschuld ook zelfs door een ademtocht te bezoedelen. Zij is zich zelve het beste schild. Dus vervalt uw eerste verbod van zelf; mij het andere op te leggen, daartoe hebt gij toch wel niet het recht, vader. Ik ben zelfstandig, bijkans dertig jaar oud; voorzeker reikt de vaderlijke macht niet zoo ver om iemand datgene te verbieden, wat het geluk van zijne toekomst verzekeren kan.'

‘Niet?.... Reikt zij niet zoo ver?.... Dat zullen wij eens zien!’ schreeuwde de koopman, alle zelfbeheersching verliezende. ‘Beproef het eens, ontaarde knaap, zonder de toestemming uws vaders een huwelijk te sluiten - het zal u niet gelukken! En als gij het schandaal zoo ver zoudt willen drijven van mijne toestemming wettelijk af te vorderen, zou ik u mijn vloek naslingeren en u onterven... verstaat gij, u geheel en al onterven!’

‘Het eerste zou mij met droefheid vervullen, want gij zijt mijn vader, en ik ben u dank en liefde verschuldigd,’ antwoordde Wolfgang doodsbleek en met onnatuurlijke kalmte.

Hij behoorde tot die menschen, welke hunne hartstochten voor het oogenblik met ongelooflijke wilskracht weten te bedwingen en den vreeselijken, inwendigen strijd met bedriegelijke, uiterlijke koelheid bedekken. Zij misleiden daardoor menigmaal onwillekeurig hunnen tegenstander, dewijl hij hunne zelfbeheersching voor toegeeflijkheid houdt. Zoo ging het ook den ouden Saldern. Vóór zijn zoon er verder eenig woord kon bijvoegen, viel hij hem in de rede, nog paars in het gelaat en op driftigen toon, maar toch met gematigder gebaren en zachtere stem: ‘Nu, ik dacht het wel, dat gij uw verstand zoudt gebruiken als men u de zaak uit het ware gezichtspunt deed zien. Zoo krankzinnig kunt gij onmogelijk zijn dat gij in staat zoudt wezen, de eer en het voordeel, eenmaal het hoofd der firma Saldern te wezen, voor een onbeduidend gezichtje te willen wegwerpen.’

‘Gij hebt mij niet laten uitspreken, vader. Ik wilde er bij voegen, dat ik van het recht op uw rijkdom gemakkelijk afstand kan doen, maar van uwe liefde bezwaarlijk. Gelijk gij weet, heb ik mij reeds een klein vermogen bijeengespaard, Hoe gering het ook zij, het is toereikend om mij aan Ilda's zijde tot een der gelukkigste menschen te maken. Alle goederen der aarde zouden mij echter niet over haar verlies kunnen troosten.’

‘Aha! thans begrijp ik u dan toch volkomen!’ brak de koopman in nieuwe, zelfs nog verhoogde woede los. ‘Dat vrouwspersoon staat hooger bij u dan uw vader en de met moeite verworven rijkdom van zijn oud, geacht huis! Voor haar geeft gij eer en fortuin, de achting uws vaders en die der wereld prijs, om met haar in het slijk van armelijke, dubbelzinnige omstandigheden onder te gaan? Is het zoo? - Spreek ik de waarheid?.... Maak geene omwegen. Of gij belooft mij thans, op dit oogenblik, dat gij voor altijd van dat vrouwspersoon en hare geheele omgeving zult afzien of gij gaat uit mijne oogen! - uit mijne oogen.... eer ik van hartzeer het verstand verlies!’

Wolgang stond bleek en koel op. Op ernstigen, vasten toon zeide hij: ‘Het zal wel het beste zijn vader, dat ik u thans verlaat. De belofte van Ilda af te zien, kan ik u niet geven. Indien gij ze nochtans eischt, is het goed, dat ik u van mijn lastig gezelschap bevrijd, tot gij er weder naar verlangt.’

Dadelijk daarop zag zich Johan Wilhelm Saldern alleen, bijna tot waanzin gedreven door de koelheid van zijn zoon en te gelijk verbluft door de onbuigzame wilskracht van Wolfgang. De eenige klare gedachte, welke hij kon vormen en die zich telkens aan hem opdrong, was: ‘Die verwenschte jongen is nog dezelfde stijfkop van voorheen!’

Ja, hij bezat het onbuigzame hoofd, dat onder zekere omstandigheden tot zegen, soms echter ook tot vloek worden kan. Het is niet geraden zulk een hoofd te willen beheerschen buiten de grenzen, die door het recht en het verstand afgebakend zijn.

XI.

Het huwelijksaanzoek.

Nadat Wolgang zijn vader verlaten had, kleedde hij zich om uit te gaan en begaf zich naar de stad. Hij ging daarbij met ongewone langzaamheid te werk, daar hij volkomen bedaard wilde zijn voor hij het oude huis in de Doornstraat betrad. Het onderhoud met zijn vader had hem geweldig geschokt, hoe weinig hij daarvan uitwendig ook had laten blijken.

Vast besloten als hij was om Ilda tot elken prijs de zijne te noemen, vervulde de overtuiging, dat dit slechts tegen den wil zijns vaders geschieden kon, hem toch met innige droefheid. In zijn geweten was hij evenwel niet in het minste verontrust. De manieren van den ouden Saldern en de opvoeding, die hij zijnen zoon gegeven had, de koelheid en achteruitzetting, die Wolfgang ondervonden had, zoo lang zijn bevoorrechte broeder zich zelven nog niet ten gronde gericht had, waren juist niet de geschiktste middelen om den jonkman die liefdevolle gehechtheid in te boezemen, welke een goed kind aanleiding geeft zijne dierbaarste wenschen aan verkeerde inzichten of onbillijke eischen der ouders ten offer te brengen; zulk eene zelfverloochening ter wille van zijn vader te beoefenen kwam bij den jonkman in de verste verte niet op. Het was het natuurlijk gevolg der koelheid en gestrengheid van den koopman jegens een zoon, wiens karakter eene groote overeenkomst met het zijne had, behalve menige beminnelijke eigenschap, die hem gunstig van zijn vader onderscheidde. Wat Johan Wilhem Saldern thans aan zijn zoon en erfgenaam beleefde, was eenvoudig de uitwerking der fouten, die in zijne opvoeding gemaakt waren.

Langzaam het oude huis van den beurtschipper naderende, beschouwde Wolfgang het met de grootste opmerkzaamheid, gelijk men zulk een overbekend voorwerp slechts om bijzondere redenen doet. Voor de eerste maal maakte hij eene vergelijking tusschen het schoone heldere landhuis, dat zijn vader bewoonde, en het sombere vervallen gebouw, dat het woonoord zijner geliefde was. Maar hoe weinig ook de besluiten, die hij uit zijne beschouwingen trok, ten gunste van het huis des beurtschippers uitvielen, kwamen zij nochtans niet ten bate der wenschen zijns vaders. Veeleer trof den jonkman de overweging, in welk eene treurige omgeving Ilda zich tot zulk een onvergelijkelijk schoon en beminnelijk wezen ontwikkeld had, en het verbitterde hem tegen zijn vader, dat deze hem verhinderen wilde, zijn dierbaar kleinood naar eene met hare waarde overeenkomende plaats over te brengen.

Als Wolfgang omstreeks elf uur van den voormiddag de welbekende keuken binnentrad, was Linga aan den haard bezig en zat mevrouw Janssen tegenover jufvrouw Doortje aan de naaitafel. De vrouw des huizes en hare gezelschapsjufvrouw begroetten den jonkman met de gewone hartelijkheid, terwijl de Mulattin hem ter sluiks met half giftige, half verschrikte blikken gadesloeg. Wel viel hem dat even op, maar reeds gewoon aan de veranderlijke luimen der Indiaansche, gaf hij er ter nauwernood acht op.

Na een kort gesprek overmeesterde den jonkman zulk eene onrust, zulk een pijnigend ongeduld om Ilda te zien, dat hij het niet langer verbergen kon. Hij vroeg rechtstreeks naar haar en vernam dat zij in den hof was om de laatste bloemen, die de nachtvorst nog verschoond had te plukken en tot een ruiker te binden. Eenigszins bedremmeld vroeg hij verlof het meisje te mogen gaan begroeten en verliet het huis zonder een antwoord af te wachten. Jufvrouw Doortje naaide haastig en met zulk een beangst gelaat aan haren zoom, als was de voltooiing daarvan voor haar van het hoogste gewicht. Mevrouw Janssen echter wierp een blik vol moedervreugde en moederzorg op den welgevormden, haar zoo dierbaren jonkman zooals hij daar buiten

de vensters voorbij stapte om - zij wist het even zeker als had hij het haar met woorden gezegd - eene vraag tot haar kind te richten, die op Ilda's toekomstig geluk, gelijk de moeder hoopte, van zegenrijken invloed zou wezen.

Eenige geraniums, dahlia's en asters lagen naast de takken van het groene eiloof op het tuintafeltje in het priëel. Ilda stond voor het tafeltje, met den rug naar den hof gekeerd; zij was geen ruiker aan het maken maar beschouwde peinzend eene theeroos, de laatste uit den hof. Daar hoorde zij kort in hare nabijheid een welbekenden stap en eene zachte stem noemde haren naam: ‘Ildephonsa!’.

Het was voor de eerste maal, dat hij dien volledig uitsprak, en dit op zulk een weeken, bewogen toon, met zulke onmiskenbare, hartstochtelijke teederheid. Zij zag op, blozend, beklemd - en toch zoo blijde! Een antwoord gaf zij niet; zij zag hem stil aan, als wachtte zij, wat hij nog meer zeggen zou. Maar toen hij haar zoo dicht tegenover stond, alleen en voor elke stoornis beveiligd, ontzonk hem de moed. Wel wist hij hoe gaarne hare ouders haar hem geven zouden en ook dat hij in wereldlijk opzicht het pleegkind van den eenvoudigen beurtschipper tot zich ophief, maar als hij haar aanzag met de vreugdevolle gedachte, haar hart, hare hand, dat geheele lieftallige wezen de zijne te noemen, dan dacht hem hare schoonheid zoo verheven, hare onschuld zoo heilig, hare liefde een zoo zeldzamen schat, dat hij zich niet waardig achtte daarnaar te dingen. Het was hem, als kon hij haar niet genoeg danken, als zij uit vrije beweging de bede vervulde, die hij nauwelijks waagde uit te spreken.

Hare hartsbeklemming nam toe door zijn lang stilzwijgen. Zij vraagde, of hij met haar naar binnen wilde gaan. Daar sprak hij eindelijk: ‘Nog niet, Ilda, niet terstond. Uwe moeder weet dat ik bij u ben en gij moet nog den ruiker binden, om welken gij hier zijt.’

Zonder iets te antwoorden begon zij de geplukte bloemen uit te zoeken en vormde daarvan zulk een schoon mozaïek, als stond haar nog de overvloed van den zomer ten dienste. De roos echter had zij ter zijde gelegd; zij bond die niet met de andere zamen. Hij zag dit aanvankelijk zwijgend aan; eindelijk herinnerde hij haar aan haar verzuim.

Zij lachte schalks en vroeg hem: ‘Zoudt gij denken, dat ik de schoonste kon vergeten? Neen, zeker niet. Kleinoodiën legt men niet tusschen onechte sieraden; men bewaart ze in een afzonderlijk kistje. Daarom wil ik ook het schoonste, wat ik bezit, de laatste roos van het jaar, in een schoon, slank, kristallen glas zetten, waaruit men, naar mama mij verhaalde, slechts een zeer bijzonderen, kostbaren wijn drinkt.’

NEDERLANDSCH-INDIË. - KEBO-KARREN.

'Ilda, dierbare.... ook ik zou mijn kleinood, een onbeschrijflijk schooner, een oneindig kostbaarder dan de heerlijkste roos, in een prachtvol kistje willen bergen. Maar ik heb het slechts mijn hart aan te bieden, mijne innige, onuitsprekelijke liefde!.... Ilda... mijne hoop, mijn geluk, mijn leven liggen in uwe hand. Zult gij mij genoeg vertrouwen om de liefde en de bescherming, die gij tot dusverre van uwe ouders genoot, aan mijn hart te zoeken?'

'Wolfgang!' Het was een jubelkreet - -; hij greep hare beide handen, zelf sidderende, de sidderende naar zich toetrekkende. Zij zag hem met vreugdevolle blikken aan en sprak zacht, half twijfelend, half overtuigd: 'Begreep ik wel juist, wat gij zegdet?'

Hij sloot haar met innigheid aan zijn hart. 'Gij verstondt mij en gij hebt mij verhoord, mijne geliefde! Gij hebt u voor altijd tot de mijne gemaakt; elk uwer zoete woorden, al uwe reine blikken, al uwe onschuldige gedachten zijn nu mijn eigendom. Maar zeg mij, Ilda, hebt gij u gegeven uit goedheid voor mij - of bemint gij mij?'

'Boven alles!' was het beschroomde, teedere antwoord. Het klonk zoo bedwelmend, zoo betooverend in het minnende oor, dat hij van stonde af blind en doof was voor elke hindernis, die men zijne liefde in den weg zou hebben willen stellen.

Zij traden voor de liefdevolle, trouwe moeder en ontvingen haar blijden, warmen zegen. Jufvrouw Doortje weende vreugdetranen en stamelde gelukwenschen. Ilda ging van den eenen arm in den anderen over, overladen met liefkoozingen en teedere benamingen en deemoedige woorden van dank fluisterende voor al de haar bewezen liefde.

Lingo was op hare gewone plaats, recht staande met vlammende oogen en met sidderende, krampachtig over elkander geslagen armen. De zenuwachtig vertrokken lippen mompelden ook zachte woorden - maar niet van zegen, doch van vervloeking. Zij verwenschte de onschuldige bruid en haren verloofde; zij verwenschte haar broeders vrouw en zijn geheele huis; zij verwenschte zich zelve, dat zij ooit den haar thans zoo gehate bemind had en zwoer hem opnieuw duistere wraak.

Daarop verdween zij gelijk eene booze schaduw uit het vertrek, dat zoovele blijde harten, zoovele schoone verwachtingen, een zoo rijk geluk omsloot.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 28]

Onze gravures.

Pastoor Hendrik Claeys.

PASTOOR HENDRIK CLAEYS, LID DER KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE.

Wij zetten de reeks portretten en levensschetsen van de leden der Konink. Vlaamsche Academie voort met het welgelijkende afbeeldsel van den Eerw. Heer pastoor van Oostakker en eenige uittreksels van de merkwaardige feestrede, die de H.A. Siffer den 22 Nov. jl. op de betooging ter eere van de H.H. Claeys en De Potter te Gent heeft uitgesproken.

***

‘Hendrik Claeys werd in 1839 te Zomergem geboren.

‘Reeds persoonlijk aangemoedigd door Conscience, Heremans, Van Beers en Rens, was hij nauwelijks 14 jaar oud, als hij bij eenen prijskamp in *Broedermin en Taalijver* te Gent, in 1853, plechtiglijk de lauwerkroon en de gelukwenschen ontving van Prudens van Duyse, die hem daarbij de schitterendste dichterlijke loopbaan voorspelde.

‘De letterkundige bekroning van den veelbelovenden en jeugdigen dichter met een stuk over het huwelijk van den toenmaligen hertog van Brabant, heden onzen Koning, werd vereeuwigd, en men liet een zilveren eeremetaal slaan, waarop men leest: *Vlaemsch gezelschap*, *Zomergem. Den veertienjarigen Hendrik Claeys*, *dien Gent aenmoedigt om zijn dichttalent.*

‘Rijkelijk beantwoordde hij aan het profetische woord van Prudens van Duyse, en de hoop welke de meesters der Vlaamsche Beweging en der Vlaamsche letterkunde in hem gekoesterd hadden. Zoo als in zijn lager onderwijs, waar hij den prijs won in den eersten officiëelen kantonalen wedstrijd, zoo onderscheidde hij zich ook bij zijne middelbare studiën in het Klein Seminarie van St.-Niklaas. Hij toonde niet enkel den besten aanleg, maar deed er zich reeds kennen als een lieveling der Muzen...

‘Later in het Seminarie ging hij voort zijne letterkundige met zijne gewijde studiën te vervorderen; het is van dit tijdstip dat een meesterlijk onuitgegeven dichtstuk dagteekent, aan Zijne Hoogwaardigheid den Bisschop toegewijd. Hij werd er terug geroepen om het jubelfeest der overlevenden van Wezel te bezingen, en dit heerlijk gewrocht, het eerste eigenlijk *coram populo* op een grooter tooneel voorgedragen, was eene ware veropenbaring en trok aller oogen op hem.

‘Te Leuven, waar hij om zijne begaafdheid gezonden werd om de leergangen van taal- en letterkunde bij de hoogeschool te volgen, was hij weldra door zijnen ijver, zijne kennis en zijn talent een parel in de kroon van de aloude en vermaarde studentenmaatschappij *Met tijd en vlijt*, dit weldoende genootschap, deze biekorf van uitzwermende Vlaamsche jongelingen, deze kweekschool van Vlaamschlievende mannen, die bij het eindigen hunner studiën, als zoovele zendelingen, in alle hoeken van Vlaamsch België het goede Vlaamsche woord en de Vlaamsche beginselen gaan verkonden. Daar ging hij gemeenzaam om met onzen Vader en Patroon, wijlen hoogleeraar David, en het jaar na zijn vertrek kwam hij op verzoek en uitnoodiging zijnen meester in prachtige verzen vereeren, wanneer men zijn borstbeeld onthulde in de Promotiezaal der Hoogeschool.

‘In 1864 werd hij professor van poëzie in het Bisschoppelijk College van Oudenaarde, en ging 5 jaren naderhand in dezelfde betrekking over naar het Klein Seminarie van St.-Niklaas; hij leeraarde daar 15 jaren lang, en in 1884 beschonk zijne geestelijke Overheid hem, om zijne diensten, met de schoone pastorij van Oostakker.

‘In het leergestoelte, dààr was hij in zijn element, dààr was hij in zijne natuurlijke bestemming en in zijn eigen leven, als de visch in het water en de vogel in de lucht; dààr kon hij vrij den teugel vieren aan zijne rijke verbeelding en zijn milden geestdrift voor hetgeen men de taal der goden noemt.

‘Men moet het voordeel genoten hebben zijne lessen te volgen, om te weten met welke liefde en welke begeestering hij de dichterlijke schoonheden zijner lievelingschrijvers wist uit te leggen, en voor den meest prozaïschen student tastbaar en voelbaar te maken. Zijne toehoorders hingen aan zijne lippen en de vlam zijner warme en brandende ziel, die op zijn levendig en beweegbaar gelaat, zoo vatbaar

voor alle indrukken, kwam gloeien en stralen, deelde zich aan allen mede.

'Voorwaar het is grootendeels aan zijn vurig woord te danken dat de geest, welke het Klein Seminarie bezielt en welke zich van de ouderen tot de jongeren, van de rijpen tot de groenen steeds voortzet, bij uitstek dóór en dóór Vlaamsch is geworden en blijft. Ja, aan menigen student heeft hij met de liefde tot de moedertaal de edele drift weten in te prenten tot de onstoffelijke en hoogere genuchten, welke men in het verstandelijke leven, en inzonderheid in de letterkundige studie, smaakt. Wij zijn gelukkig het te zeggen: velen onzer jonge Geestelijken volgen niet zonder verdienste zijne stappen, en de meester wordt vereerd door zijne leerlingen.

'Het is gedurende zijn lang en vruchtbaar leeraars-ambt dat hij zijne eenvoudige en echt kinderlijke kerstliedjes maakte, zijne treffende en waarlijk lyrische bijbelcantaten: *De Zondvloed*, *De zang der Gevangenschap*, *Mathathias*, *Sennacherib*, *Antiochus' dood*, *Bethel*, *Samson*, *Tobias*, *De Bond der Koningen*, *Alexander te Jeruzalem* en *Jeruzalem herbouwd*. Het meeste deel zijner gemoedelijke gelegenheidstukjes zijn insgelijks herkomstig uit dit tijdstip: voor ingewijden en bekenden met personen en omstandigheden, zijn het ware juweeltjes en pareltjes van het zuiverste water, tintelend van leven en beurtelings roerend en zalvend bij hunnen betooverenden en liefderijken toon, en dan bijtend en stekend onder den tand en den priem van den fijnsten en hartelijksten humor.

'De eerw. heer Claeys is de gelegenheidsdichter bij uitmuntendheid, de dichterlijke secretaris, indien ik mij zoo mag uitdrukken, van gansch het Vlaamsch gebuurte. Heeft men verzen noodig voor dezen of gindschen jubilaris, voor deze of gene inhuldiging, hij is de toevlucht van iedereen, en alhoewel hij pruttelt dat de tijd hem ontbreekt en dat zijne bronader uitgedicht is, zijne hartelijkheid en dienstwilligheid kunnen het op het laatst niet gedoogen iemand in den steek te laten... Op het einde, het mes op de keel, stelt hij zich aan het werk, en doorgaans is het in het geratel van het rijtuig of bij het geruisch of gesnuif van den trein, of onder het geklepper en gerinkel der tafeltellooren en der glazen, dat hij zijne begeestering moet zoeken. Altijd op het uiterste knipje, maar toch te goeder uur, komt hij dan tot algemeene voldoening ten berde met een puik gedicht, dat, ver van naar de olie van het wakend nachtlichtje te rieken, zijne ingevingen put in de onmiddellijke omgeving, en in de gebeurtenissen, de omstandigheden en de plaatselijkheden van het laatste oogenblik.

'Zijn schat van ongedrukte stukken is groot; hoog is zijne portefeuille opgezwollen, volstrekt moet zij eens ontlast en ontladen worden'....

'Vergeten wij zijne romancen niet, door het *Davidsfonds* uitgegeven: *Trahit sua*, *Tranen* en *Gondellied*, door eenen maëstro getoonzet; zijne cantate gedicht ter gelegenheid der oprichting van het standbeeld van Pater De Smet te Dendermonde, in 1878; deze, opgedragen aan den *Katholieken Schoolpenning* van Waarschoot, en die andere, te Brussel uitgevoerd op muziek van Edgar Tinel, tijdens het groot jubelfeest van Conscience in 1881. De groote schrijver, aangedaan en opgetogen, bedankte hem persoonlijk en schreef hem zijne erkentelijkheid - het zijn zijne eigene woorden - over 'zijne schoone en gevoelvolle verzen'...

'Wij hebben den eerw. heer Claeys als dichter beschouwd, beschouwen wij hem thans als redenaar.

'De redenaar, *vir bonus dicendi peritus*, *de brave man ervaren in het spreken*, zooals Cicero zegt; ja, de eerw. heer Claeys is goed, hij wil het recht en de zedelijkheid; zijn hart, dat nevens de liefderijkheid en de gulheid de grondbeginselen

voedt van al wat edel is, breekt in zijne woorden uit.... Hij is redenaar in den vollen zin des woords, hij kent het menschelijk hart tot in zijne verborgenste schuilhoeken, en niet enkel weet hij als bij ingeborenheid, welke snaar hij bij iedere gelegenheid heeft doen te trillen, hij bezit ook de gaaf en de kunst die snaar meesterlijk in beweging te brengen en zoo zijn doel te bereiken.

'Bij de sierlijkheid van het woord voegt hij de dichterlijkheid, de gespierdheid en de juistheid in het gedacht; bij de klaarheid en duidelijkheid zijner betoogen en redekundige ontwikkelingen, de oorspronkelijkheid en de gepastheid van toon en uitdrukking, en zijne macht over de taal, die in zijnen mond een gedwee en plooizaam werktuig wordt, maakt dat hij de afgetrokkenste onderwerpen en de nieuwste en vreemdsoortigste begrippen, altijd helder en tastbaar weet voor te stellen. Een enkel woord, eene enkele zinsnede is hem soms genoeg om treffend zijn gedacht weder te geven als een beeld met tooverhand oogenblikkelijk in het koper geëtst...

'Bij de vermelde hoedanigheden voegt de H. Claeys dat zeker iets, dat niet te bepalen is, dat zeker iets, dat ten spijte van het spreekwoord: *Poeta nascitur*, *fit orator*, *Poëet wordt men geboren*, *redenaar wordt men*, niet geleerd wordt, maar ingeboren is, en dat door zijne overtuigings- en overredingsgaaf de echte stempel is van het ware redenaarstalent.

'Ontelbaar bijna zijn de omstandigheden, waarbij hij het woord moest voeren, doch slechts twee zijner redevoeringen zijn in druk verschenen: die welke hij hield in 1870 ter gelegenheid der muurschildering der O.L.V. kerk van St-Nikolaas, door de schilders Guffens en Swerts, en zijne lijkrede over Conscience, in 1883 in de collegiale kerk van O.L. Vrouw te Antwerpen uitgesproken en het eerst in de Belgische Illustratie opgenomen.

'Zijne lijkrede over Conscience, een waar meesterstuk, heeft de eer klassiek te zijn in verscheidene onderwijsgestichten. Trouwens was die redevoering eene der schoonste en schitterendste zegepralen, welke ooit een redenaar beleven mocht. De tempel was in rouw behangen; zijne ruime beuken waren proppensvol; het puik van het Vlaamsche land verdrong er zich tot in de afgelegenste kapellen, eene statige stilte heerschte over die duizenden hoofden; het woord van den redenaar klonk grootsch en plechtig onder die spitse en eeuwenoude gewelven, de aanhoorders dronken met gretigheid de woorden van den spreker, en aangedaan en in- en opgetogen, en fier Vlamingen te zijn, verlieten zij het huis Gods in verrukking over het machtig en boeiend woord van hunnen welsprekenden woordvoerder. Onwillekeurig dacht men aan de tijden, die de lijkredenen hoorden der Fransche helden en prinsen van koninklijken of adellijken bloede, en immers hier ook bij het woord van den rede naar, gold het de verheerlijking van eenen prins onzer letterkunde.

'De eerw. heer Claeys verdient ten volle den titel van Apostel van het *Davidsfonds*. Zijne talrijke voordrachten bewijzen, dat hij de talenten van redenaar, hem door den Heer geschonken, in de aarde niet heeft bedolven; hij heeft ze rijke en overvloedige vruchten doen dragen. En wat zijne andere talenten betreft, ware het niet dat er eene verzachtende omstandigheid te vinden was in het gezegde van Plinius, dat M. Claeys in zijnen bundel inroept: *Habes quod agas, gij hebt andere bezigheden meer*, gewis maakten wij een voorbehoud nopens zijne dichttalenten, en toch zeker omtrent eene derde zijde van zijne veelvoudige begaafdheid, namelijk zijne talenten als beoordeelaar, als lettercriticus.

'Neen, een enkele bundel verzen mag niet volstaan; op die enkele lauweren mag de kundige zanger niet rusten: zijn tweede bundel moet ook het licht zien; het Vlaamsche land eischt van den geliefden dichter dat hij gansch zijne rijke notenschaal

ten gehoore brenge, en in het concert van onzen Vlaamschen Zangberg zijne stem late hooren, ook met liederen van breederen en grooteren omvang, dan die wij van daag van hem mededeelen.

Drie ridders.

Drie ridders logen, kloek van hand,
Uit have en huis naar 't vreemde land,
   Gezind op heldendaden.
Wie hunner brengt van over zee
Den rijksten buit naar Frankland mêe
   Bij heidnen opgeladen?

Wie hunner, Baldwijn, Dirk of Koen,
Wie zal het loflijkst waagstuk doen?
Wie brengt uit 't land van over zee
Den rijksten buit naar Frankland mêe?

Zij keerden weer na jaar op jaar
En zagen zwijgend aan malkaâr
   Hoe strijd en leed veroudren.....
Verwelkt was lang de blos der jeugd!
Maar de eer van trouwbewaarde deugd
   Zweefde om hun kloeke schoudren.

Wie hunner, Baldwijn, Dirk of Koen,
Wie mocht nu 't loflijkst waagstuk doen?
Wie bracht uit 't land van over zee
Den rijksten buit naar Frankland meê?

Heer Baldwijn heft zijn' perelband,
Een halssnoer in wiens diamant
   Er zonnevonken spelen:
‘'k Ben diep in 's vijands kamp gerend,
Door wal en wacht tot 's konings tent,
   En - 'k won er dees juweelen.’

Wie hunner, Baldwijn, Dirk of Koen.
Wie mocht nu 't loflijkst waagstuk doen?
Wie bracht uit 't land van over zee
Den rijksten buit naar Frankland meê?

Hem antwoordt jonker Dirk: ‘Dit zwaard,
(Het diende een' reus en 't was hem waard!)
   Deed honderd christ'nen sneven.....
Ik vloog ter hulp.... Mijn degenstoot,
Heeft d'ongetemden reus de dood,
   En mij zijn zwaard gegeven.’

Wie hunner, Baldwijn, Dirk of Koen,
Wie mocht nu 't loflijkst waagstuk doen?
Wie bracht uit 't land van over zee
Den rijksten buit naar Frankland meê?

En ridder Koen: ‘Het heidensch hoofd
Had 't christne koningskind geroofd,
   Denkt hoe 't haar vader griefde!
Ik ging, sloeg d'ongedoopte neêr,

En voerde haar in zege weêr,
    En won haar hand en liefde.’

Wie hunner, Baldwijn, Dirk of Koen,
Wie mocht nu 't loflijkst waagstuk doen?
Wie bracht uit 't land van over zee
Den rijksten buit naar Frankland meê?

Nu trad de schoone bruid hervoor
Omglansd van milden liefdegloor...
    De ridders, buigend, groetten;
Heer Baldwijn lei den perelband,
En Dirk het zwaard ten huldepand
    Eerbiedig aan haar voeten.

En 't ging door 't land dat Ridder Koen
Het loflijkst wapenfeit mocht doen;
Hij bracht uit 't land van over zee
Den rijksten schat naar Frankland meê.

Mijn lied.

Hadde ik veel gereisd in 't leven,
Oost en West, en Zuid en Noord.
'k Zong van bergen, hoogverheven,
Op wier sneeuw de zonne gloort;
'k Zong van eeuwenoude bosschen,
Wonderplanten, wijd geloofd,
Muskadel en druiventrossen
Ouder milder zon gestoofd.

Nu, nu weet ik niets te melden
Dan van eigen Vlaamschen haard;
Maar - zien we in ons Vlaamsche velden
Niet het schoonste land der aard?

Hadde ik veel gereisd in 't leven,
Noord en Zuid, en West en Oost,
'k Zong u wat de volkren schreven
Elk van eigen heldenkroost;
'k Zong wat in hun groote daden
Mijn bewondrend hart verkoos;
'k Zong Athene's Miltiaden
En de Roomsche Scipioos.

Nu, nu weet ik niets te melden
Dan den roem van eigen haard;
Maar - wie is onze Artevelden,
Wie, ons kloeken Breidel waard?

Hadde ik veel gereisd in 't leven,
Zuid en Noord, en Oost en West,
'k Zong de wondren nagebleven
In der Pauzen stedevest:
'k Zong van beitels en penseelen,
Die er schat op schatten laân;
'k Zong der Dogen zeekasteelen,
En het marmer van Milaan.

Nu, nu weet ik niets te loven
Dan de kunst van eigen haard;
Maar - wàt is ons Huis van Loven,
Wie, ons Vlaamschen Rubens waard?

Hadde ik veel gereisd in 't leven,
West en Oost, en Noord en Zuid,
'k Zou u 't lied te hooren geven
Dat in vreemde streken luidt;
't Lied der hooge Zwitserlanden,
Als de herder 't rundvee weidt;
't Lied waarmede in Zuiderzanden
De Arabier zijn kemel leidt.

'k Weet nu niets van vreemde akkoorden,
Niets dan 't lied van eigen haard;
Maar - wat lied uit andere oorden,
Is ons Vlaamsche zangen waard?

De kunst gewaardeerd en miskend.

Het gaat met de kunstenmakers in het klein als met de kunst in het groot; waardeering en miskenning zijn beurtelings hun deel: dat zien we alweer aan de beide tafereeltjes van dit nummer. Op beide platen zien we een kleinen Savooiaard zijne talenten ten beste geven, in de hoop dat hem ‘het loon der kunst’ - wel te verstaan, ‘niet een enkele traan,’ gelijk. Tollens zingt, maar minstens een enkele cent zal te beurt vallen. Maar welk een verschil tusschen het onthaal dat beider pogingen vinden! De knaap op onze derde gravure oogst voor de toeren van zijn gedresseerd aapje, dat als een ruiter te paard den gezadelden rug van den poedel berijdt, den onverdeelden bijval in zoowel van het kindje, als van de jonge moeder. Zijn andere landsman daarentegen, die het herberggezelschap op de melodieën van zijn vaderland wil vergasten, ziet zijne hoorders de ooren dichtstoppen voor de klagende tonen, die hij aan de lier ontlokt.

Kan hij het helpen, dat zijn instrument niet vroolijker klinkt, en dat het heimwee naar de ouderlijke hut zich in zijn somber en treurig lied verraadt? Wel doet hij zijn best om opgeruimd te schijnen, maar gedwongen vroolijkheid is nog treuriger dan oprechte droefheid, en het mag hem niet gelukken, zijne toehoorders althans tot welwillendheid te stemmen. Tien tegen een dat, als straks de jongen met zijn gedresseerden aap hier zijne kunsten kwam vertoonen, het gezelschap in uitbundige toejuichingen zou losbarsten.

Ditzelfde neemt men ook bij de kunst in het groot waar: grappen en kluchtige vertooningen zullen altijd in den smaak vallen van den grooten hoop, maar voor den kunstenaar, die zijn harteleed in zijn lied vertolkt, is de wereld onverbiddelijk.

Schetsen uit Nederlandsch-Indië
(*Vervolg.*)

Welken weg de beschaving in Java reeds afgelegd heeft, blijkt vooral uit de prachtige huizinge, die wij vandaag in photographie-teekening te aanschouwen geven.

Omringd door de weelderigste bloemperken en bosschages vertoont zich de in gemengd Gothieken en Griekschen stijl opgetrokken villa als eene verschijning uit de 'Duizend en eenen nacht.'

De eigenaar en tevens bouwmeester van deze villa is een Javaan van goeden huize en van buitengewoon talent, Radhin Saleh geheeten, die vóór ruim veertig jaar zijne opvoeding in Nederland ontving. Als wetenschappelijk man en kunstenaar keerde hij naar zijn geboorteland en verwierf- zich vooral op het gebied der schilderkunst een goeden naam. Ten bewijze daarvan strekke, dat hem door de Hooge Regeering te Batavia de opdracht werd gegeven, om de portretten in olieverf te vervaardigen van de opperlandvoogden van Nederlandsch-Indië. Zijn talent schitterde echter het meest in de schildering van het Javaansche landschap, dat hij met onvergelijkelijken gloed wist af te beelden. Deze huizinge, door hem zelf nabij de hoofdstad ontworpen, en onder zijne leiding alléén door Javaansche werklieden voltooid, is wel het sprekendst bewijs van meer dan gewone kennis en kunstsmaak.

(*Wordt vervolgd.*)

Levensregelen.
(*Vervolg.*)

Als men nagaat, dat een mensch van gemiddelde zwaarte uit 50 kilograms water en slechts uit 12 à 13 kilograms vaste stof bestaat en als men weet, dat wij dagelijks zoowel door verdamping der longen en huid, als door andere uitscheidingen water verliezen, dan valt het licht te begrijpen, dat dit verlies weder hersteld moet worden. Het water is toch evenzeer een nuttig hulpmiddel voor de voeding, als een niet te vervangen voedingsmiddel. In Zuid-Amerika hebben onderscheidene wilde volksstammen de gewoonte, om hunne dooden op eene aan de zon en den wind blootgestelde helling te plaatsen en ze dan tot eene mummie te laten verdrogen. Het lichaam verliest dan al zijn water en schrompelt tot eene bruine perkamentmassa ineen. Het verliest daarbij veel aan gewicht. In onze oudheidkundige verzamelingen vindt men zoodanige mummiën; men kan zulk een langgebaarden uitgedroogden krijgsman zonder moeite met ééne hand oplichten.

Men begrijpt nu wel, dat eene stof, die in zoo aanzienlijke hoeveelheid in ons lichaam aanwezig is, niet zonder invloed op ons welzijn kan blijven. Drinkt derhalve veel zuiver en frisch water. Maar het ongewone staat tegen, en met een: 'dat wil ik niet' wordt de goede raadgever afgescheept. Hoogstens voegt men er verschoonend bij: 'dat kan ik niet.'

Als ge uw thee, koffie en soep zoo heet blijft gebruiken, als ge dat steeds gewoon zijt te doen, dan zal maagpijn niet uitblijven. Gij moet dat alles lauw nemen. ‘Dat kan ik niet.’ Gij moet vooral 's morgens onmiddellijk nadat ge het bed verlaat, en 's avonds voordat ge u ter ruste begeeft, een glas water drinken: ‘Dat kan ik niet.’

Om dien raad op te volgen hebt gij niets anders te doen, dan het glas te vullen, het aan den mond te brengen en het vocht in te slikken. Het vullen en opheffen van het glas kost geenerlei moeite. Ook tegen het inslikken bestaat geen bezwaar, maar - het behaagt u niet en ge antwoordt: ‘dat kan ik niet.’

Indien men iemand vraagt, wat wel van zijn lichaam het z w a a r s t e is, dan wed ik tien tegen een, dat men niet aan het water zal denken, maar antwoorden: ‘Wel, onze beenderen.’ Maar vergeet dan niet, dat een mensch, die zoo wat 70 kilograms weegt, slechts 9 à 10 kilograms gewicht aan beenderen bevat, derhalve omstreeks een tiende van het geheele gewicht. Rekent men nu voor het gewicht van de huid en van het vet 7 kilograms, voor het hart en de klieren 10, dan blijft er voor de waterrijkste bestanddeelen van ons lichaam, namelijk het bloed, 5 à en voor het spiervleesch 30 à 40 kilograms over. Derhalve bestaat meer dan de helft van ons gewicht uit s p i e r v l e e s c h . Daar nu kennelijk in het spiervleesch de levendigste omzetting van stoffen plaats heeft, waarbij groote hoeveelheden water en zuurstof van het spiervleesch worden verbruikt, zoo valt het licht te begrijpen hoe noodzakelijk en gewichtig voor ons de stofwisseling en haar gestadig onderhoud door de opname van veel w a t e r en de inademing van z u i v e r e lucht is.

Het kunstig samenstel van ons lichaam was den ouden Grieken meer door vermoeden, dan door waarneming bekend; en toch noemden zij dat lichaam een m i c r o c o s m o s , eene kleine wereld, als evenbeeld van den m a c r o c o s m o s , de groote wereld. Men kan het levend lichaam te recht met een staatslichaam, met eene handelsinrichting vergelijken. Beiden hebben hun budget; maar van dat budget leert de verstafstaande slechts de som van de gezamenlijke uitgaven kennen. Hoe elke post echter besteed wordt, weet slechts hij, die achter de schermen kan zien. En toch hangt van het goed besteden van elken post de bloei van den staat en van de handelsinrichting af. Een mensch van 70 kilogram gewicht scheidt in 24 uren 1.5 kilogram speeksel af. Voorts levert zijn lever aan de darmen dagelijks 1.5 kilogr. gal voor de spijsvertering; omstreeks 0.5 kilogr. alvleeschsap vloeit uit de klier van dien naam naar den darm; de maag zondert in den loop van een dag bijna 6.5 kilogr. maagsap af, dat weder naar het bloed terugkeert; minstens zooveel vocht leveren ook de darmen. Er worden derhalve meer dan 15 kilogr. spijsverteringssappen afgescheiden en meer dan een vierde van ons gewicht aan vocht gaat in 24 uren uit het bloed naar de darmen en wordt daaruit met opgeloste voedingstoffen wederom door het bloed opgezogen. Daar nu onze bloedmassa bij het opgegeven lichaamsgewicht slechts 5 à 6 kilogr. bedraagt, is de wisseling van vloeistof tusschen het bloed en de darmen reeds 2½ maal zooveel als de geheele bloedmassa. Voor de wisseling van vocht tusschen de spiermassa en het bloed mag eene gelijke hoeveelheid worden aangenomen. De hoeveelheid vocht die het bloed dagelijks aan het lichaam levert en die daar weder terugkeert, bedraagt derhalve het vijfvoud van de bloedmassa.

Welke handelsman, welke staat kan zich beroemen, dat hij zijn kapitaal vijf malen daags omzet? En wij weten, dat hoe meer het bedrijfskapitaal wordt omgezet, hoe bloeiender onze finantiën worden.

Hier wordt ons dus het duidelijkst bewijs van de hooge beteekenis, van de rustelooze werkzaamheid en van het kunstig samenstel van ons inwendig bestaan geleverd, dat, zonder dat we het weten of gewaar worden, dag en nacht onverpoosd

werkzaam is. En aan deze voor ons welzijn zoo noodwendige werkzaamheid zullen wij geen steun verleenen? Wie waagt het nu, om met het oog op de gegeven omstandigheden, een eisch tot het bevorderen dezer omstandigheden met een 'ik kan niet,' 'ik wil niet,' - te beantwoorden?

Om l a n g en o p g e w e k t te leven, om g e s c h i k t v o o r d e n a r b e i d te zijn, om een l e v e n s b e s t a a n te erlangen, hebben wij eene l e v e n d i g e s t o f w i s s e l i n g noodig. Het loont wel de moeite, haar nog wat meer van nabij te beschouwen.

(*Wordt vervolgd.*)

Buiten de wereld.
Naar het Engelsch, van Miss Thackeray.
(*Vervolg en Slot.*)

VIII.

Betty bracht het theegoed en de kaarsen binnen. Horatia sprong op uit haar laag stoeltje, waarin zij als in een droom van naberouw, zelfverwijt, teleurstelling, besluiteloosheid verzonken had gezeten, om de thee te zetten; vervolgens pookte zij het vuur op, streek haar wel wat verwarde haren glad en ging toen aan het venster tikken om George te waarschuwen dat het tijd was binnen te komen.

Na verloop van vijf minuten naar buiten kijkende, was zij verwonderd te zien, dat het regende. Zij schoof het raam op, waardoor de droppels haar in het gezicht waaiden. Zij zeide bij zich zelve, dat hij zeker door de tuindeur binnengekomen en naar zijne kamer was gegaan.

Zij ging den gang door, zijn hoed hing er niet; zij snelde den smallen trap op en het portaal over en tikte aan zijne deur. Toen keek zij naar binnen. De kamer was donker en leeg. Neen, daar was hij niet; want zij noemde zijn naam en niemand antwoordde. Horatia ging weer naar beneden om op nieuw te wachten. De ketel kookte over op den haard, de kaarsen walmden; want zij had vergeten de vensters te sluiten. Toen zij er voor kwam, woei een hevige windvlaag vergezeld van regen naar binnen, een der kaarsen ging uit en de deur viel met een slag dicht.

MISKENDE KUNST, NAAR R.S. ZIMMERMAN.

Het was erg somber en droevig. Zij begon te verlangen dat George binnenkwam. Zou hij het weiland zijn overgegaan? Neen; dan had zij hem zien voorbij komen. Nogmaals ging zij naar het venster; de boomen werden zachtjes heen en weder bewogen in de duisternis. Het gende nog altijd, toen zij naar de tuindeur ging en luide riep: ‘George! komt gij thee drinken?’ Kent gij den somberen toon eener stem roepende in de duisternis? Zij kwam in de zitkamer terug, nam een boek en trachtte te lezen, terwijl zij ieder oogenblik naar het venster zag. Eenmaal dacht zij waarlijk dat zij haar echtgenoot naar binnen zag kijken, doch het was slechts verbeelding. Het boek dat zij opgenomen had, was het tweede deel van den een of anderen roman. Zij zocht op tafel naar het eerste, en herinnerde zich toen dat zij het had zien liggen, niet op tafel, maar op de bank in het priëel, achter in den tuin: En toen zegde zij eensklaps bij zich zelve. ‘Daar is George gaan schuilen voor den regen! hoe laf van hem om niet binnen te komen; ik zal hem gaan halen.’

Zij begaf zich naar het voorhuis en sloeg een regenmantel om, trok de kap over het hoofd, ging ten tweeden male naar de tuindeur, aarzelde een oogenblik en trad toen naar buiten. Het was donkerder en natter dan zij verwacht had, en zij dacht of zij ook liever terug zou keeren; doch terwijl zij zoo dacht, liep zij snel over het grintpad naar het priëel, met haar mantel langs de natte kruisbessenboompjes en palmranden strijkende, een weinig bevreesd in de duisternis en een weinig boos op zich zelve dat zij zoo dwaas was geweest van te gaan. Zij kon het priëel onderscheiden, daar het als eene donkere plek tegen het nachtelijk duister afstak; toen zij naderbij kwam overviel haar een soort van angst, want zij verbeeldde zich iets in de duisternis te zien 'George!' zeide zij op angstigen toon, vooruitspringende. 'Waarom zit gij daar, George?' gilde zij bijna, dicht bij komende. Zij zag - ja, 't was zoo - zij zag zijn bleek gelaat tegen den donkeren achtergrond uitkomen. Zij begon te beven van angst, want hij bewoog zich niet en sloeg volstrekt geen acht op haar, ofschoon zij dicht bij hem kwam en hijgend voor hem stond. Radeloos van angst stak zij hare hand uit en raakte zijn gelaat aan. Doch George bleef even sprakeloos en onbeweeglijk zitten.

BELOONDE KUNST, NAAR HANS KADEDER.

Eenige minuten geleden was hij een man geweest met een teeder, zwaar beproefd hart, eene stem om te spreken, oogen om haar verwijtend aan te zien toen zij hem van zich stiet, eene vriendelijke, vergevende hand, altijd gereed en bereid om toegestoken te worden. En nu, wat was hij nu? - wie was hij? Welk een afstand scheidde hen! Kon hij hare zwakke

jammerkreten aan gene zijde der geduchte kloof hooren? ‘George - George! - O! George!’ kreet de arme vrouw, bijna zonder het te weten. Zij viel niet in zwijm; zij besefte de ontzaggelijke waarheid niet - zij kon niet.

Eenige oogenblikken later naderden de meiden onder gejaagd praten en met haastigen tred door den tuin, gevolgd door den jongen, die een lantaarn meebracht. En eensklaps viel eene lichtstraal, de duisternis verbrekend, op des dooden mans gelaat. Zij verlichtte het prieel, de druipende klimplanten, het latwerk, de ontzagwekkende gedaante, die daar onbeweeglijk zat, en toen viel Horatia met een gesmoorden kreet op den natten grond, de palmranden en groene randen verpletterend, die den regen indronken, welke nog steeds bij stroomen nederviel.

Het begon reeds te dagen toen Horatia bijkwam en de oogen wijd en verwonderd opsloeg. In het eerste oogenblik begreep zij ter nauwernood waar zij was, maar daarna werd het haar duidelijk, dat zij op de canapé in de ontredderde zitkamer lag. Een der meiden lag naast haar geknield, de tuindeur stond open, de frissche morgenkoelte woei naar binnen - alles was zoo grijs, zoo kil, zoo doodsch, dat Horatia een oogenblik bijna in den waan verkeerde dat zij dien nacht gestorven was; en niet George, George stellig niet. Eene zachte mannenstem aan het hoofdeneind, zeggende ‘Zij komt bij,’ doortrilde haar bij de gedachte, zij het ook slechts gedurende een oogenblik, dat het de stem haars echtgenoots was. Wat zij zich scheen te herinneren was te vreeselijk om er aan te denken - te vreeselijk om waar te zijn. Het was niet waar. De woeste hoop jaagde haar het bloed naar de wangen. In doodelijke spanning maakte zij eene kleine beweging en stamelde zijn naam. Doch toen zij gesproken had, kwam er geen antwoord. De half afgebroken woorden stierven weg, de handen die haar hoofd bevochtigden staakten den arbeid. Door dat zwijgen - door die plotselinge stilte - wist zij dat zij tot de ledige ruimte gesproken had, dat, al mocht hij haar hooren, hij nooit, nooit meer zou antwoorden, nooit meer tot haar komen, nooit hare roepstem meer gehoor zou geven; en eensklaps met eene plotselinge vlaag van vertwijfeling, hopeloos en wanhopig, besefte zij alles ten volle.

Caton, die haar bijna gehaat had, die bij zichzelven gezegd had, dat hij haar rechter zou zijn - zij had haar echtgenoot vermoord, zij had de laatste uren van zijn leven verzwaard en verbitterd, en hij, Caton, zou haar de waarheid zeggen, als niemand anders het deed - Caton, die dit alles in zijne verontwaardiging gedacht had, kon het nu niet over zich verkrijgen een enkel hard woord te spreken. Hij kwam naast haar staan en beschouwde met innige deernis het bleek, mat, achteroverliggend gelaat, met de zwarte golvende lokken, die van de slapen waren weggestreken; en toen hij daar stond, hief zij hare handen omhoog, bedekte zich de oogen en rilde. Hoe kon hij iemand, die zoo hulpeloos was, veroordeelen? In stede van de harde woorden, die hij plan had gehad haar toe te voegen, zeide hij slechts: ‘Hij had het reeds lang gevreesd, mevrouw Rich. Hij was niet bezorgd voor zichzelven, maar voor degenen, die hij lief had. Het wras eene hartkwaal. Van het begin af was het hopeloos; hij wist het, maar wilde niet dat ik het u zeggen zou. Hij was de beste, de braafste -’ zijne stem begaf hem; hij wendde zich af en ging voor het venster staan.

Eene lange stilte volgde. Eindelijk zeide Horatia met hare zwakke stem:

‘Gij moet voor mij om Roberta schrijven. Kunt gij het nu dadelijk doen?’

‘Ik telegrafeerde gister avond,’ antwoordde Caton, ‘toen ik dacht dat er nog hoop was. Zij zal in den loop van den morgen hier zijn. Ik zal haar gaan halen en bij u brengen.’

Nogmaals maakte Horatia eene beweging; zij stond op van de canapé, waarop zij had gerust en deed een paar wankelende schreden naar de deur.

Caton was onmiddellijk bij haar. ‘Woudt gij naar boven om naar bed te gaan? Waar gaat gij heen?’

‘Waar, ja, waar ga ik heen?’ riep de arme Horatia. ‘O, mijn George, mijn George!’ en met eene soort van gil liet zij zich in een grooten armstoel, die in hare nabijheid stond, neervallen. ‘Ga weg - ga als het u belieft weg,’ zeide zij snikkend tot de aanwezigen; ‘zeg het mij slechts als Roberta komt.’ En daarop, hoewel bekommerd en met weerzin, gingen zij weg en lieten haar alleen.

Caton vergat dien vreeselijken morgenstond nooit. De zwarte tuin, de witte mist die over den grond voortrolde, de kille schemering van licht, de snikken en jammerkreten der weduwe, die de nachtelijke stilte verbraken.

Het was Roberta, die de arme Horatia uit eene soort van verdooving, door grievend zieleleed en naberouw veroorzaakt, opwekte - Roberta, die bleek, bevend, zwijgend met haar naar de aangrenzende kamer ging, waar alles zoo rustig was, dat hare tranen werden gesmoord; zoo heilig dat het haar toescheen alsof het zelfs heiligschennis was om te treuren. Slechts eenmaal barstte Horatia het uit. ‘Vergeef mij, George!’ riep zij eensklaps op hare knieën vallende uit, waarop zij met woeste, smeekende oogen tot Roberta's bleek, strak gelaat opzag. Het jonge meisje veranderde, werd verteederd, glimlachte even en, bukkend, kuste zij hare zuster.

‘O, Horatia, wat heeft hij nu met verdriet en beleedigingen en zorgen te maken? Vergiffenis behoort tot deze wereld; tot de volgende louter vrede, louter liefde.’

Horatia bleef een geruimen tijd zeer ziek. Roberta was in staat om bij Georges weduwe te blijven en haar trouw en teeder in hare droefenis te verplegen. Langzamerhand werd Horatia beter en maakte zich gereed om haar oude leven weer te beginnen. Het was het oude leven, doch de vrouw was niet dezelfde vrouw. En George was weggenomen van zijne zuster, van zijne vrouw, van zijn tehuis, van zijn dagelijkschen arbeid. Toch scheen hij nog te leven als Roberta aan hem dacht. Zij kon zijn gelaat zien, zijne stem hooren, hem nog inniger liefhebben dan zelfs bij zijn leven.

Op zekeren dag vertelde Caton aan Roberta, evenals hij aan Horatia verteld had, dat George zich reeds korten tijd te voren ernstig over zich zelf had ongerust gemaakt, en dat, al achtte hij het gevaar niet zoo nabij, hij toch maatregelen genomen had om zijne zaken te beredderen, en genoeg na te laten voor het onderhoud dergenen, die hem dierbaar waren.

‘Wanneer heeft hij het geweten?....’

Roberta aarzelde, en hare oogen vulden zich met tranen, en Caton vertelde haar dat hij den eersten aanval had gehad op een avond toen zij samen in de studeerkamer zaten. Mevrouw Rich was op eene partij bij hare aanzienlijke familie. ‘Ik herinner mij dat zij thuis komende van hare cavaliers begon te vertellen,’ zeide hij.

‘Wist zij het niet?’ vroeg Berta.

‘Misschien hebt gij nooit gehoord dat hij flauw viel op de partij bij mevrouw Dumbleton?’ ging Caton zuchtend voort. ‘Den volgenden morgen ging hij naar de stad om een dokter te raadplegen. Ik weet niet zeker of het wel goed was dat hij er een geheim van maakte. Ik mocht er geen woord van zeggen. Eens heb ik het u bijna verteld, maar gij woudt niet naar mij luisteren.’

Berta herinnerde zich den dag toe zij Caton onder weg was tegengekomen en zij niet met hem wilde blijven praten. Nu stonden de zaken anders, want zij hadden elkaar bij toeval in de laan ontmoet en liepen naast elkander voort naar het open veld.

Glooiend strekte het zich westwaarts uit; groote steenen lagen hier en daar verspreid, bremstruiken schoten welig op; er waren kuilen en gaten; ganzen kwaakten; de ondergaande zon wierp er haren stroom van gulden gloed over uit, wegen kronkelden zich er door heen, uitloopende in andere groene lanen of voerende naar afgelegen dorpjes of naar Londen, welks naburig gedruisch en rumoer de stilte dezer landelijke voorstad nog stiller scheen te maken. De rivier stroomt tusschen deze met brem begroeide velden en Londen. Menschen, die uit de stad komen, schijnen bij het overgaan der brug, hunne zorgen en drukke bezigheden achter te laten en vrijer adem te halen, wanneer zij deze frissche, luchtige vlakte naderen.

Caton en Roberta bewandelden een dier wegen onder droef gesprek; hare oogen stonden vol tranen. Catons stem haperde, terwijl hij sprak over wat voorbij was; naast Roberta te wandelen, zelts onder deze droevige omstandigheden, was een soort van geluk: maar ook dit zou niet lang duren; zij ging heen; Horatia ging heen; en Caton zou als opvolger de oude woning, met al hare treurige herinneringen, betrekken, en hij dacht bij zich zelf hoe hij zijn vriend verloren had, en hoe Roberta nooit om hem geven zou, en hoe treurig het leven eigenlijk is en hoe hij wou dat het maar uit was. En wat hij zeide kwam daar vrij wel mee overeen. Zij hadden het punt bereikt waar zich hunne wegen scheidden; Roberta nam afscheid en keek bedeesd en vriendelijk op, blozend onder haren zwarten hoed. Caton stak zijne hand uit, en zeide: ‘Dit is onze laatste wandeling geweest. Gij gaat dien kant uit naar het hek, en ik zal het veld recht oversteken en misschien zullen wij elkaar nooit weerzien.’ Zijne stem klonk droevig en verwijtend, al wist hij het zelf niet: en Berta's blos stierf eensklaps weg, zij keek een anderen kant uit en sprak geen woord.

Een zwerm vogels vloog over hun hoofd, terwijl zij daar afscheid namen. Er was niemand in de nabijheid om hen gade te slaan, dan een oud grijs paard dat liep te grazen, en een troepje ganzen, die bij een vijvertje, vlak bij hen op een hoop bij elkander zaten. Berta zag dat alles verwonderlijk duidelijk. Zij stond daar, geslingerd tusschen weerzin om te blijven en een nog grooter weerzin om te gaan. De wegen schenen hoe langer hoe meer uiteen te loopen; nog altijd aarzelde zij, bedacht zij zich, wachtte zij; maar zij wist niet wat zij al zwijgend besloten had, totdat zij eindelijk opzag, en Catons eerlijke, schitterende oogen haar vriendelijken blik ontmoetten. Eindelijk was hij dan toch gelukkig, en de vrouw, die hij zoo teeder beminde, had geleerd hem lief te hebben, getroffen door zijne trouwe vriendschap voor haren broeder, zijne trouwe liefde voor haar zelve.

MEJ. BUSKEN HUËT

Het huis van den Beurtschipper.
(*Vervolg.*)

Toen de eerste vervoering der vreugde een weinig bedaard was, was Ilda de eerste, die aan den afwezigen goeden man dacht, wiens vaderlijke liefde zij met kinderlijke warmte beantwoordde. Zij wist niet, en niemand vermoedde, hoe groot de edelmoedigheid was, die hem bewoog, haar eene plaats in zijn huis en zijn hart te geven en de liefde zijner echtgenoote met haar te deelen. Maar zij hing aan hem met de dankbaarheid en de teederheid van een beminnend kind en haar hart verlangde naar hem in het uur des geluks, gelijk het in lijden zijn bijstand zou ingeroepen hebben.

‘O ja, vader!’ antwoordde Kunegonde op Ilda's te kennen gegeven wensch, dat hij tegenwoordig ware om hunne vreugde te deelen en te verhoogen. ‘Wij zijn te

haastig geweest, kinderen, in zulk eene ernstige verbinding zonder hem en zonder zijne toestemming te beslissen.

Ilda zag de sprekende beangstigd aan en Wolfgang vroeg verrast: ‘Vreest gij, geachte mevrouw, dat mijnheer Janssen mijn aanzoek van de hand zal wijzen?’

‘Neen, daaraan dacht ik niet,’ antwoordde mevrouw Janssen geruststellend. ‘Maar gij hadt eerst met Ilda's vader moeten spreken, lieve Saldern. Mijne toestemming in uwe verbintenis had de zijne niet moeten voorafgaan. Ik erken met leedwezen, dat wij ondankbaar gehandeld hebben en niet met het verschuldigde ontzag te werk gegaan zijn tegenover den

besten vader, den edelsten man..... mijne dochter zoowel als ik zelve.'

'Kunnen wij het niet weder goedmaken, mama?'

'Wel zeker, en wij zullen het onverwijld doen. Gij weet, dat de terugkeer uws vaders uit Holland nog eenige weken op zich zal laten wachten Het doet mij nu wel is waar van harte leed, dat wij hem niet persoonlijk zeggen kunnen wat ons allen zoo na aan het hart ligt, maar zulk eene gewichtige hem van zoo nabij betreffende gebeurtenis te verzwijgen tot zijn terugkeer zou verkeerd wezen en eene onmogelijkheid zijn. Dus moet uw vriend, Ilda, den vader schriftelijk zijn aanzoek voordragen, en wij, mijn kind, schrijven hem, dat wij niets liever verlangen dan de wenschen van dezen jonkman te vervullen, indien papa er zijne goedkeuring aan hecht.'

Het verloofde paar stemde met bereidwilligheid in dit voorstel van mevrouw Janssen toe. Zij schreven liefdevolle brieven aan Ilda's afwezigen pleegvader, vervuld met de grootste en vertrouwendste hoop.

Kunegonde voelde zich onbeschrijfelijk gelukkig bij de gedachte aan de schoone toekomst van hare lieveling; zij verzocht haren echtgenoot met veel aandrang het uitspreken van zijn vaderlijken zegen niet uit te stellen tot aan zijn terugkeer, maar het geluk van Ilda, zoodra het hem mogelijk was, door zijne bewilliging de eenige nog ontbrekende wijding te geven.

Het was zonderling, dat de verstandige en voorzichtige vrouw, die zulk eene hooge waarde aan de toestemming haars echtgenoots in de keuze zijner pleegdochter hechtte, er geen oogenblik aan dacht, naar het oordeel van den ouden heer Saldern over de keuze zijns zoons te vragen, dat zij de mogelijkheid van eenig verzet zijnerzijds volstrekt niet voorzag. En toch was van een maatschappelijk gezichtspunt uit, namelijk bij den trots en de geldzucht van den rijken koopman, dit verzet meer dan waarschijnlijk. Maar de veeljarige, diepe afzondering, waarin zij geleefd had, had haar ondanks haar helder verstand, tot eene vreemdelinge gemaakt tegenover de grondbeginselen en gebruiken der wereld. De groote liefde en teedere bewondering, welke zij haar pleegkind toedroeg, verdreef in haar volledig elken twijfel aan de mogelijkheid Ilda's waarde onderschat en haar niet als eene uitmuntende partij voor den jongen Saldern erkend te zien. Zij twijfelde natuurlijk niet aan de toestemming haars echtgenoots in Ilda's verbintenis; haar haast om die te bekomen, ontsproot enkel aan het gevoel van liefde en onderdanigheid, hetwelk zij en hare pleegdochter den edelmoedigen vriend en verzorger toedroegen.

Ook juffrouw Doortje zag met zulk een vast vertrouwen den vaderlijken zegen van den kapitein voor zijne dochter en haren voortreffelijken aanzoeker te gemoet, dat zij zich niet onthouden kon een kort bezoek aan Julie en Mientje Rieger te brengen, om haar onder het zegel der diepste geheimhouding, stralende van vreugde mede te deelen, dat Ilda verloofd was met den jongen heer Saldern, doch de verloving eerst na den terugkeer van den kapitein uit Holland zou gevierd worden.

XII.

Linga sloop na het invallen der duisternis uit het huis onder voorwendsel eene in Herbedorf gehuwde oude Hollandsche vrouw te bezoeken. Zij deed dat gewoonlijk

eens in de maand en dus viel haar uitgaan niemand op. Enkel lust om te praten was het intusschen niet, die haar ditmaal naar de woning harer vriendin dreef.

Vrouw Timmer ontving de Mulattin - het eenige wezen buiten haren norschen man, met wien zij zich over het geliefde Holland kon onderhouden - met groote vriendelijkheid. Er werd eene sterke tas thee gereed gemaakt, wittebrood en rookvleesch opgedragen en een klein blaadje met heldere glazen en eene flesch likeur een weinig ter zijde geplaatst. Linga, die ten allen tijde deze toebereidselen met genoegen zou aangezien hebben, verblijdde zich daarover heden nog des te meer, omdat zij haar van de goede luim der huisvrouw overtuigden.

Men had druk gepraat en was reeds aan de tweede tas van het geurige bruine brouwsel, toen Linga vraagde: ‘Wanneer gaat uw man naar Rotterdam, Dientje?’

‘Zij wilden heden ochtend vroeg reeds opbreken,’ luidde het antwoord. ‘Maar de schipper heeft gisteren bericht ontvangen, dat hij vandaag nog eene lading ijzerwaren moet innemen. Zij hebben er den ganschen dag aan gewerkt en zijn niet geheel klaar gekomen; daarom zal het waarschijnlijk middag worden eer zij afvaren.’

‘Blijft Timmer dezen nacht aan boord.’

‘Neen, hij is nog aan wal. Hollman heeft de wacht. Mijn man is met zijn zwager uitgegaan, doch zal wel spoedig naar huis komen, want hij moet er morgen ochtend vroeg uit.’

‘Timmer is zeker in Rotterdam wel goed bekend?’

‘Dat zou ik denken!’ antwoordde de dikke, frissche Hollandsche met zichtbaren trots. ‘Er is geen steegje van de Boompjes tot aan de Schiebrug, dat hij niet kent.’

‘Dan kent hij ook wellicht Jansje Helders nog, die vroeger in de Boterstraat woonde? Zij was eenige jaren jonger dan ik en wij waren dikke vrienden.’

‘Tien jaar jonger en vrij wat mooier,’ dacht Dientje; overluid zegde zij: ‘Ja, die kent Timmer zeer goed. Zij is niet getrouwd en woont tegenwoordig bij hare zuster, de weduwe Nederbronk in de Lange Baanstraat; zij hebben een klein groentewinkeltje.’

‘Het doet mij pleizier, Dientje, dat gij of liever uw man weet, waar Jansje Helders woont. Ik heb haar een brief geschreven.’ Linga haalde het plomp gevouwen en slecht geschreven document voorzichtig uit den zak. ‘Ik wilde gaarne, dat uw man haar dien bracht.’

‘Dat kan gemakkelijk,’ antwoordde vrouw Timmer, den brief aannemende. ‘Aan mejuffrouw Jansje Helders te Rotterdam.’ Ja, dat zal binnen vijf dagen in hare handen zijn.... Maar wat hebt gij aan Jansje te schrijven? Is zij u iets schuldig?’

‘O neen; ik zou haar enkel gaarne eens wederzien en heb haar uitgenoodigd mij te bezoeken.’

‘U te bezoeken?’ herhaalde Dientje verbaasd. ‘Durft gij dan bij uw meester zoo maar ongevraagd een gast in huis brengen?’

‘Zonder aarzelen,’ gaf Linga eenigszins bits ten antwoord. ‘Er zijn ledige kamers genoeg in dat holle huis; en ik zou wel eens willen zien dat mevrouw moeielijkheden maakte om een mondvol eten.’

‘Nu, gij moet weten wat u te doen staat.’

‘Dat weet ik,’ verklaarde Linga misnoegd.

Om haar weder in eene goede luim te brengen, zeide vrouw Timmer: ‘Gij hebt u echter onnoodige moeite gegeven, Linga. Als Jansje bij u komt, kunt gij dagen lang met haar praten; daarom hadt gij nu geen zoo dikken brief behoeven te schrijven.’

‘Dit is hij wel, maar niet lang. Hij ziet er alleen zoo uit, omdat het papier zoo grof is.’ De Mulattin was tot verwondering van hare gastvrouw zichtbaar verlegen.

‘Nu, het komt er ook niet op aan,’ zeide deze goedig. ‘Timmer zal hem goed overbrengen.’

‘Daaraan twijfel ik geen oogenblik; maar hij moet ook nog iets anders voor haar medenemen - hier - het reisgeld.’

‘Stuurt gij dat aan Jansje?’

‘Wel zeker. Ik kan toch niet weten, of zij zin heeft de reis te ondernemen, als zij die zelf betalen moet.’

‘Gij hebt er slag van, Linga, de menschen in verbazing te brengen. Om eene oude bekende, waaraan men niet veel heeft, want zij is verslaafd aan den jenever, weder te zien, werpt gij een handvol guldens weg!.... En wie zou denken, dat uw dienst bij kapitein Janssen zoo ruim betaald wordt? Gij moet een groot loon ontvangen, dat gij zulk eene som voor niets kunt uitgeven.’

‘Nu ja,’ hernam Linga, die onder gemaakte onverschilligheid hare zichtbare verlegenheid poogde te verbergen. ‘Sinds de jonge koopman elken avond bij ons eet, krijg ik rijke fooien. Hij is geheel verzot op het bleeke gezichtje van de vondeling. Maar let op: tot een huwelijk komt het nooit.’

‘Ik begrijp u vandaag in het geheel niet, Linga. Gij mocht toch vroeger dat allerliefste jonge meisje ook gaarne lijden gelijk ieder, die het vriendelijke schepseltje kent. Nu voorspelt gij de arme kleine reeds vooruit een groot verdriet op een toon, alsof gij het haar gundet.’

‘Ik voorspel alleen wat ik zie aankomen; een ander zal de voorspelling waar maken. Goeden nacht, Dientje. Groet uwen man en wensch hem goede reis. En hij moet er vooral voor zorgen, dat hij Jansje Helders bij de terugreis mede naar Herbedorf brengt.’

Dicht in een ouden mantel van den kapitein gewikkeld, waarvan zij zich steeds placht te bedienen als zij soms des avonds eens uitging, sloop Linga met de onhoorbare schreden eener kat de lange, stille Doornstraat door. In de nabijheid van Janssen's oud huis ontmoette zij eene hooge, slanke gestalte, die met vluggen, veerkrachtigen tred voortliep en zachtkens een liedje neuriede. De Mulattin bleef in de donkere schaduw van het kerkportaal staan en zond, de nabijheid der gewijde plaats niet ontziende, den jonkman eene verwensching achterna. Zij haatte hem fel, daar zij begon te vreezen, dat hij haar wantrouwde en mogelijk hare streken op het spoor kon komen. Zij haatte hem nog te gloeiender, omdat hij het leven der onschuldige Ilda met liefde, geluk en vrede poogde te veraangenamen.

XIII.

De late namiddag van den guren herfstdag had een zwaren nevelsluier over de rivier gespreid en dien nog ver over de oevers uitgebreid. Wolfgang had voor vandaag de gewichtigste werkzaamheden op het kantoor zijns vaders afgedaan en maakte zich gereed, het te verlaten. Hij nam met een vriendelijken groet afscheid van den ouden heer; deze beantwoordde dien nauw merkbaar en ging zwijgend met schrijven voort. Toen zich de deur echter achter zijn zoon gesloten had, wierp hij de pen neer en liep hem achterna.

Hij trof Wolfgang reeds in zijn mantel op het punt om het huis te verlaten. ‘Waar gaat gij heen?’ vroeg hij op norschen toon.

‘Naar Herbedorf. Goeden dag, papa.’

‘Wat hebt gij daar te doen?’

‘Vooreerst moet ik met Wachsmann over de mijnstutten spreken, dan met den postmeester over den vermisten brief en ten slotte ga ik naar den Casino.’

‘En dan,’ riep de koopman, toornig opbruisende, ‘dan naar het schippersvolk! Gij eet nooit meer 's avonds thuis.’

‘Dat kan u toch niet veel hinderen, papa; sinds jaren pleegt gij des avonds toch in de oude club te eten.’

‘Het was mij ook geheel onverschillig, als gij uw avondmaal niet bij die gemeene koppelaarster gebruiktet.’

‘Vader, beschimp die vrouw niet!’ viel Wolfgang hem niet zonder heftigheid in de rede. ‘Zij is zoo eerbaar en fatsoeniijk als de beste dame in Herbedorf.’

‘Matig u! Ik zal om uwentwil mijn oordeel over dat bijeengeraapte gespuis niet veranderen. Ik verbied u allen omgang met de bewoners van het bouwvallige krot.’

‘Matig u insgelijks, vader. Het past u niet, op de eerlijke armoede van die rechtschapen menschen te schimpen, wier uitstekende hoedanigheden gij niet vermoogt te schatten, daar gij ze niet kent.’

‘Gij zijt volslagen zot, Wolf. Gij moogt echter voor dat volkje zoo veel strijden als gij wilt, op mij heeft dit niet den minsten invloed. Zie echter wel toe, wat gij doet. Huwt gij tegen mijn wil, dan zal ik door testament en schenkingen aan uwe zusters uw groot

erfdeel tot een zoo klein bedrag verminderen, dat gij eene passende partij voor jufvrouw Janssen wordt.'

'Doe dat, papa, maar wees niet boos op mij. Uw rijkdom kan ik ontberen, maar uwe liefde niet. Maar zelfs om haar te behouden, kan ik mij niet van Ilda losmaken.'

Hij ging naar buiten en was binnen weinige oogenblikken in den dichten nevel verdwenen. De koopman staarde, bittere verwenschingen mompelende, in den golvenden mist naar buiten, tot hij eindelijk huiverende en brommende weder in huis ging. Toen hij op het kantoor terugkeerde, vond hij daar alles en op allen wat aan te merken en was zoo lastig van humeur, dat de ongelukkige klerken ten laatste de verloving van hun jongen chef evenzeer verwenschten als de oude heer.

Wolfgang zette intusschen zijn weg naar Herbedorf voort, wel is waar pijnlijk getroffen door het tooneel met zijn vader, maar in zijne plannen omtrent Ilda niet in het minste geschokt. Hij meende volkomen in zijn recht te zijn, als hij zijn levensgeluk ook tegen den wil van zijn oudsten vriend trachtte te verzekeren. Hij gevoelde wel een levendige kommer over de vooroordeelen en de geldzucht zijns vaders, want hij bezat niet de noodige liefde om de fouten van den man, dien hij leven en opvoeding dankte voor zichzelven te verbergen; maar de gedachte, dat hij zelf in kinderlijke dankbaarheid en genegenheid met deze fouten rekening moest houden, kwam niet in hem op.

Bij de poort van Herbedorf komende, boog Wolfgang naar de rivier af om te vernemen of de in lading liggende schepen den volgenden dag vertrekken zouden. De schippers antwoordden van neen. De mist zou morgen vroeg te dik zijn en evenals heden zou het ook nog in de eerstvolgende dagen onmogelijk zijn om te varen. 'Maar een heeft het toch gewaagd!' riep een der schippers. 'De kapitein scheen haast te hebben.'

'De kapitein? Wien meent gij?.... Toch niet Janssen! Hij werd eerst over acht dagen terugverwacht.'

NEDERLANDSCH-INDIË. - EENE JAVAANSCHE VILLA.

‘Maar hij is het toch, die voor een uur aankwam. Hij liet aan Willem Reesink schip en lading over zonder er verder naar om te zien en rende de stad in of de drommel hem op de hielen zat.’

Dit voorbeeld van zijn aanstaanden schoonvader volgde Wolfgang onverwijld. Ook hij ijlde de stad in alsof van zijne komst geluk en leven afhingen. Na haastig zijne zaken afgedaan te hebben, ging hij de reeds helder verlichte vensters van den Casino voorbij op de Doornstraat toe, ten einde nu den vaderlijken zegen te verzoeken, daar hij er niet aan twijfelde, of Ilda's goedhartige pleegvader was gekomen, om dien aan zijne lieveling en haren verloofde te schenken.

Was ooit de terugkeer des kapiteins eene vreugdevolle gebeurtenis voor de zijnen geweest dan was dit heden het geval. Zij omvingen hem met liefdevolle groeten, blijde uitroepingen op de lippen. Zij overlaadden hem met hartelijke liefkoozingen en betuigden hem, hoezeer zij naar zijn terugkeer verlangd, hoe smartelijk zij in hunne groote vreugde hem gemist hadden, aan wiens trouwe zorgen en goedheid zij alles te danken hadden.

‘En nu,’ riep Kunegonde, met glinsterende tranen in de oogen en een blijden lach op de lippen, ‘zijt gij hier, om getuige te zijn van het geluk van uw kind.’

‘Van Ilda's geluk?’ vroeg twijfelend de kapitein, die tegenover die stormachtig blijde begroetingen zeer koel gebleven was. ‘Zijt gij er dan zoo zeker van, dat het voor haar geluk is?.... Hebben uwe verwachtingen een vasten grondslag? Zijn zij niet - wat ik sterk vrees - op zand gebouwd?’

‘Vader!’ riep Ilda op bijkans verwijtenden toon: ‘gij kunt toch niet twijfelen aan Wolfgang's goedheid en trouw?’

En bijna gelijktijdig vroeg Kunegonde: ‘[W]at kan u zoo bezorgd maken, beste vriend?’

‘Daar gij, die zoo schrander, zoo verstandig zijt, mijne bekommering in het geheel niet schijnt te begrijpen,’ sprak Janssen zichtbaar verlicht, ‘begin ik te denken dat zij ongegrond was.’

Hij wilde verder spreken, maar Ilda vraagde verbaasd: ‘Wat kondet gij dan vreezen, papa?’

‘Wat mij deed vreezen, zal ik u zeggen. Noch moeder, noch gij, mijn schat, noch Wolfgang Saldern, maakte gewag van den ouden heer Saldern; van zijne toestemming in de verloving zijns zoons was geen sprake. Dit verontrustte mij, kinderen - gelijk ik thans hoop - zonder grond.’ (*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 29]

Onze gravures.

Z.M. Willem III, Koning van Nederland.

Z.M. WILLEM III, KONING VAN NEDERLAND.- 1817 - 19 Februari - 1887.

Het Hollandsche volkskarakter heeft de eigenaardigheid, dat het van tijd tot tijd eene hartelijke opwekking behoeft om zich weer eens te toonen in zijne volle rechtschapenheid, zijn gullen zin, zijne gehechtheid aan de onverbasterde oud-vaderlandsche zeden, zijn nationaliteitsgevoel, zijne trouwe liefde voor het oude vorstenhuis, zijn besef voor orde en recht. En meer dan ooit is ten huidigen dage zulk eene opwekking noodig; want bij de verderfelijke woelingen, welke zich in Holland zooals in België openbaren en die reeds in den algeloopen Zomer tot eene uitbarsting kwamen, waarin men eene ernstige waarschuwing moet zien voor de toekomst, is eene poging tot verlevendiging van den vaderlandschen geest volstrekt niet misplaatst.

Thans echter doet zich in Noord-Nederland ongezocht en als van zelf de aanleiding voor tot eene groote betooging, waardoor het geheele volk getuigenis zal afleggen van zijn geestdrift voor Koning en vaderland, zijn eerbied voor gezag en orde en zijn vasten wil om die in de toekomst tegen elke aanranding te beveiligen. De zeventigste verjaardag van den beminden vorst is daar als de aangewezen dag voor eene algemeene vaderlandsche feestviering, waarvan de Koning het middelpunt zal zijn, om hetwelk zich alle rechtgeaarde Nederlanders zullen scharen onder den kreet: Leve de Koning! Leve het vaderland!

Vandaar de algemeene geestdrift, waarmeê door geheel Holland het denkbeeld is aangegrepen om aan de feestviering ter gelegenheid van 's Konings zeventigsten verjaardag den grootst mogelijken luister bij te zetten. Van alle kanten klinkt de oproeping aan het Nederlandsche volk om op den 19en Februaridag luide en openlijk zijne liefde en dankbaarheid te betuigen aan den Koning onder wiens langjarige, zegenrijke regeering reeds zooveel tot heil van land en volk is tot stand gekomen. Uit alle oorden des lands komen berichten van voorgenomen feestelijkheden; van den Dollart tot de Schelde zullen alom de vlaggen wapperen, de feestliederen weergalmen en de blijde tonen van het *Wilhelmus* schetteren, als de onmiskenbare tolken van de gevoelens, die de geheele natie bezielen. En als om het bewijs te leveren dat het Nederlandsche volk nog in niets van de deugden zijner vaderen is ontaard, dat het de weldadigheid, dien schoonsten zijner karaktertrekken, bij voortduring in eere houdt, zal dit feest ter eere van den Koning, wiens edele menschenliefde bij elke gelegenheid is gebleken, tevens een feest der weldadigheid zijn. De armen zullen even goed als de ruimer bedeelden kunnen meejuichen op dit koningsfeest, dat een feest voor het geheele volk wezen zal.

Het is de meest gepaste feestviering ter eere van zulk een populair vorst als Koning Willem III zich mag beroemen te zijn. Niet geroepen om bloedige lauweren op het slagveld te veroveren wist hij zich op een ander veld niet minder edele lauweren te garen, die hem op zijn zeventigsten verjaardag den schoonsten krans vormen als vorst des vredes, als weldoener zijns volks.

Wie herinnert zich hier niet de edelmoedige zelfopoffering des Nederlandschen Konings bij de overstroomingen van 1855 en 1861, toen hij in persoon naar de plaats des onheils snelde om te redden wat te redden was, en den directeur van zijn kabinet, die bezwaar maakte tegen de groote uitgaven, waartoe de vorst in het belang der slachtoffers last gaf, toevoegde: ‘Welnu, als het dan zijn moet, zullen we ons een paar jaar zonder jaargeld behelpen!’

Diezelfde hartelijke gulheid, welke den vorst aller harten veroverde, sprak zich ook uit in de koninklijke daad, die in 1859 het heerlijk landgoed Bronbeek, tusschen Arnhem en Velp, tot een toevluchtsoord voor de invaliden der Indische bezittingen bestemde, en in dat niet minder koninklijk woord, waarmee hij de geldsom van bij de twee tonnen gouds afwees, hem door de natie op zijn zilveren kroningsfeest in Mei 1874 als gift aangeboden:

‘Indachtig aan den weldadigheidszin van het zeer bereidvaardig Nederlandsche volk, wist ik naar de inspraak van mijn hart geen beter doel aan te wenden dan het te bestemmen voor het fonds van den gewapenden dienst, ten behoeve van de Invaliden van de Landen Zeemacht in Nederland en Nederlandsch-Indië, tot nut der dapperen, die hun leven voor Nederland hebben veil gehad, en in den strijd zijn verminkt geworden.’

Is het wonder, dat een koning, die zoo spreekt, door zijn volk met den eerenaam van ‘de Goede’ wordt aangeduid? Maar niet alleen zijn edel hart als mensch, ook zijne groote hoedanigheden als vorst en leider zijns volks, zijn open oog voor de behoeften en zijn ijver voor de belangen des lands geven hem de meest gegronde aanspraken op de liefde van al zijne onderdanen.

Inderdaad, koning Willem III mag, aan den avond van zijn leven, met voldoening op de vervlogen jaren zijner lange regeering terugzien en met volle recht de dankbare hulde aanvaarden van zijn volk, dat, gelijk de koning steeds deelde in zijn lief en leed, wederkeerig in de vreugd en den kommer zijns vorsten een levendig aandeel nam. Dat heeft het getoond bij de smartelijke verliezen, die den vorst achtereenvolgens troffen en bij de heugelijke gebeurtenissen, die het huis van Oranje een nieuwe afstammeling en Nederland een nieuwe troonopvolger verschaften. Dat zal het opnieuw bewijzen op den 19en Februari, wanneer geheel Nederland zal weergalmen van feestliederen en zegenbeden voor 's Konings behoud. Moge God die beden verhooren en den grijzen vorst minstens zoolang sparen tot de jeugdige Prinses, de hoop des vaderlands, den leeftijd bereikt heeft, waarop zij in de voetstappen haars vaders treden kan en de liefde en vereering erven, door hem in zoo ruime mate verworven.

Schetsen uit Nederlandsch-Indië.
(*Vervolg.*)

Ziehier nu een Javaansch landschap, rustig en grootsch.

Op den achtergrond bemerken wij de majestueuze bergketen, die Java's ruggegraat kan heeten. Meer naar voren vertoont zich in min of meer vage omtrekken het geboomte van een dessa (dorp). Helder en duidelijk evenwel komt aan de rechterzijde een woonhuis uit tegen den door de middagzon het verlichten gezichteinder. Zulk woonhuis is doorgaans met houten pannen (sirap) gedekt, en gelegen in het midden van oranje- en djamboeboomen, welker gouden en rood-gele vruchten als om strijd fonkelen in het loof. Ook de bananen en palmen ontbreken hier in de omgeving niet, terwijl een pagar (heg) van bloeiende rozenstruiken het erf afscheidt van 't kreupelhout, dat zich tot aan den weg op den voorgrond uitstrekt.

De daken aan de linkerzij, tegenover het woonhuis, behooren aan schuren, waarin koffie is opgehangen.

De Java-koffie is te recht beroemd en behoort tot de beste soorten. Het levert waarlijk een schoon gezicht op als koffietuinen in bloei staan.

De geopende witte bloemtrossen, niet ongelijk aan de jasmijn, nog schitterend van den dauw, geuren u dan tegen, terwijl gij voortstapt onder het lommer der dadap-boomen, die de jonge koffieheesters tegen den gloed der middagzon beschutten. De schoone bloesems beloven een rijken oogst van purperen vruchten, die bij honderdduizenden naar den molen zullen worden gebracht, waar zij van de schil worden ontdaan.

De zoogenaamd West-Indische bereiding is zeer in zwang. Het water van een bergstroom brengt een rad in beweging, dat verbonden is met twee cilinders, tusschen welke de vrucht wordt genepen en ontbolsterd. De beide pitten (boonen) worden met groote snelheid door datzelfde water langs sterk hellende goten naar gemetselde droogbakken gevoerd, die geheel aan de zon zijn blootgesteld. Hier loopt 't water eindelijk door roosters weg, terwijl de boonen ter droging op den cementvloer achterblijven. Is dit drogen afgeloopen, dan worden zij gesorteerd en verpakt. De Oost-Indische bereiding verschilt van de West-Indische hierin, dat de vrucht met bolsters en al wordt gedroogd en daarna in zoogenaamde stampmolens van den verdroogden bolster wordt ontdaan.

(*Wordt voortgezet.*)

Vrijgesproken.

Wat de schilder Ferd. Brütt ons hier op de treden van het gerechtshof te zien geeft, is eene in beeldgebrachte bladzijde uit een menschenleven. De veroordeelde is vrijgesproken, en hij snelt de trappen af om zich in de armen te werpen van eene beminde vrouw, die met haar dochtertje in radeloozen angst dit oogenblik verbeid heeft. Uit de groepeering der personen is heel het proces op te bouwen. De vrijgesprokene was een ijverig machinist. In geweten, wakker en trouw nam hij dag aan dag zijn gewichtigen post waar. Maar er kwamen kwade dagen. Zijn kind werd ziek, en te gelijk werden door het ontslag van een kameraad zijne werkuren verdubbeld. Afgesloofd naar lichaam en geest na zestien uren dienst, stond hij op een mistigen novemberavond op den ‘Centaurus’. Door een toeval, hij begrijpt nog altijd niet hoe, ontgaat hem een der seinen, tot hij op eens opbonst van ontzetting, want een gillend gefluit vaart hem door merg en been, recht voor hem naderen in duizelende vaart twee vuuroogen van eene sissende, stampende stoommachine.

Met de kracht der vertwijfeling werpt hij zich op den stalen teugel van zijn stoompaard. Het steigert dreunend, maar de slag wordt niet gebroken, want daverend horten de twee zware kolossen als vechtende stieren op elkaar in.... Eerst op de bank der beschuldiging kwam de machinist tot bezinning. Wat hij leed tijdens zijne voorloopige hechtenis, het glimt nog in zijn brandend oog; door zijne schuld ging een menschenleven verloren en zijn anderen voor hun leven verminkt. Een oogenblik had zijne toekomst vernietigd. Maar de gerechtigheid mocht hem niet te hard vallen. Sprak zijn geweten hem vrij van schuldbesef, zijn vlekkeloos verleden, zijn kloek standhouden in het gevaar, waaraan hij slechts als door een wonder ontkwam, pleitten ook luide voor hem. Zijne zaak kwam voor onder de algemeene belangstelling. In eene schitterende rede, waarin zijn verdediger het moeilijke leven van den machinist teekende, stapelde hij bewijs op bewijs dat de brave ook voor de wet onschuldig was, en de rechter sprak hem vrij, onder de algemeene ontroering van het gehoor. Hij voelt thans niet hoe aller blikken op hem rusten, voort snelt hij naar vrouw en kind. Zijne zuster, die den moed had het geding van nabij te volgen, loopt vooruit om de blijde tijding in bijzonderheden aan ouders en vrienden te brengen en laat man en vrouw in het eerste oogenblik met hunne tranen alleen. Ook zijn dochtertje, thans weer hersteld, omarmt hij met de moeder in ééne omhelzing. Zijn oude vader strompelt, zich steunend aan den muur, de trappen op om het eerste na hen, zijn zoon geluk te wenschen met zijne herwonnen eer. Vrij mag hij weder het hoofd opheffen, er kleeft geene smet van een vonnis op zijn naam. Ook de ouders der vrouw zijn gekomen, overgelukkig dat hunne dochter haren man ziet terugkeeren. Vrijgesproken! Heel eene wereld van aandoeningen klinkt er in dat woord en als wij de personen op den achtergrond aandachtig beschouwen, dan vinden wij ook op het gelaat van de meesten de gevoelens uitgedrukt, die het bij hen opwekt. Zelfvoldoening over den gunstigen uitslag, hartelijke sympathie voor zijn cliënt, dien hij met vuur verdedigde, bij den ouden en waardigen advocaat. Medelijden, belangstelling, onverholen vreugde bij de anderen, waarvan sommigen nog in druk gesprek over de ongewone pleidooi gewikkeld zijn. De monumentale trap met arduinen leeuw, bood den schilder ruimschoots de gelegenheid zijn tafereel in het breede te ontwikkelen. De keus van zijn onderwerp is hoogst gelukkig gevonden en tot in de kleinste bijzonderheden treffend weergegeven.

Sneeuwwitje.
Sprookje.

Het was midden in den winter en de sneeuwvlokken vielen als veertjes van den hemel, toen eene koningin zat te naaien voor haar venster, dat in een ebbenhouten raam was gevat. En terwijl zij zoo ijverig bezig was en naar den sneeuw keek, stak zij met de naald in den vinger en er vielen drie druppels bloed in den sneeuw. En daar dit bloed zoo mooi rood tegen den witten sneeuw afstak, dacht zij: ‘ik wenschte wel, dat ik een kind had, als sneeuw zoo wit, als bloed zoo rood en zoo zwart als ebbenhout!’ Kort hierop kreeg zij een dochtertje, dat zoo wit was als sneeuw, zoo rood als bloed, met haar zoo zwart als ebbenhout en dat men daarom Sneeuwwitje doopte. Doch toen het kind geboren was, stierf de koningin.

Na verloop van een jaar hertrouwde de koning. Zijne tweede gemalin was eene beeldschoone vrouw, doch zij was trotsch op hare schoonheid en kon niet velen dat

een ander haar in schoonheid overtrof. Zij bezat een wonderspiegel en wanneer zij daar voor stond en zich zelve daarin bekeek, vroeg zij:

> ‘Spiegeltje, spiegeltjen aan den wand!
> Wie is de schoonste vrouw van 't land?’

en antwoordde de spiegel:

> ‘Gij, koningin, zijt de schoonste van 't land!’

dan was zij tevreden, omdat zij wist, dat de spiegel de waarheid sprak.

Sneeuwwitje intusschen groeide voorspoedig op; zij werd met eiken dag schooner en toen zij zeven jaren telde, was zij zoo schoon als de dag en schooner dan de koningin zelve. Toen deze nu eens weder aan haar spiegel vroeg:

> ‘Spiegeltje, spiegeltjen aan den wand!
> Wie is de schoonste vrouw van 't land?’

antwoordde deze:

> ‘Hoe lieflijk en schoon ook uw aangezicht zij:
> Sneeuwwitje is duizendmaal schooner dan gij.’

Toen de koningin dit hoorde, verschrikte zij en gelastte een harer dienaren Sneeuwwitje te dooden. Deze echter, getroffen door hare schoonheid, had medelijden met haar en midden in het bosch gekomen, liet hij haar loopen. Zij liep zoolang hare voeten haar dragen konden en toen de avond begon te vallen, zag zij een heel klein huisje en ging er binnen om uit te rusten. In dit huisje was alles klein, maar zoo net, dat het niet te beschrijven is. Er stond een tafeltje met een helder tafellaken gedekt, waarop zeven kleine borden, en bij elk bordje lag een lepeltje; ook waren er zeven vorkjes, zeven mesjes en zeven bekertjes. Langs den muur stonden zeven ledikantjes naast elkaar, met sneeuwwitje lakentjes er over.

Sneeuwwitje, die honger en dorst had, at van elk bordje een weinig brood en groenten en dronk uit elk bekertje een teugje wijn, want zij wilde van één bordje of uit één bekertje niet alles nemen. En daar zij zoo moe was, wilde zij hierop in een ledikantje zich te slapen leggen, doch er was er geen dat haar paste, het eene was te lang en het andere te kort, eerst het zevende was juist groot genoeg. Daarin bleef zij dus liggen, bad haar avondgebedje en viel in slaap.

Toen het duister geworden was, kwamen de bewoners van het huisje, zeven dwergen, die in het gebergte erts hakten en groeven, terug. Zij staken elk een lichtje aan en zagen bij het schijnsel dier lichtjes, dat er iemand in huis moest zijn geweest, want niet alles stond meer juist zoo als zij het verlaten hadden. Een hunner zag Sneeuwwitje in zijn ledikantje liggen, en riep de anderen, die er dadelijk bij kwamen, het uitriepen van verwondering, hunne lichtjes haalden en die op Sneeuwwitje lieten schijnen. ‘Zie toch eens,’ zeiden zij, ‘o, zie eens, wat een schoon kind!’ en zij waren zoo verheugd, dat zij haar niet eens wekten, maar in het ledikantje lieten voortslapen.

Den volgenden morgen werd Sneeuwwitje wakker en verschrikte toen zij de zeven dwergen zag. Deze waren echter vriendelijk jegens haar en vroegen: ‘Hoe heet gij?’

‘Sneeuwwitje,’ antwoordde zij.

‘Hoe zijt gij hier in huis gekomen?’ vroegen zij verder.

Nu vertelde zij hun, dat hare stiefmoeder haar had willen om brengen, maar dat de jager haar het leven had gelaten en dat zij den ganschen dag had geloopen, totdat zij eindelijk hun huisje had gevonden.

‘Wilt gij onze huishouding waarnemen?’ vroegen de dwergen hierop, ‘den pot koken, bedden opmaken, wasschen, naaien, breien en alles netjes in orde houden, dan kunt gij bij ons blijven en het zal u aan niets ontbreken.’

Sneeuwwitje beloofde hun dit en bleef bij hen. Zij nam het huishouden voor hen waar, terwijl zij 's morgens naar de bergen gingen om er erts en goud te zoeken. Des avonds kwamen zij terug en dan moest hun eten klaar staan.

Den geheelen dag was zij echter alleen en daarom waarschuwden de goede dwergen haar en zeiden: ‘Neem u in acht voor uwe stiefmoeder, die zal er wel spoedig achter komen, dat gij hier zijt; laat dus niemand binnen.’

De koningin, die inderdaad van haren spiegel vernam, dat Sneeuwwitje nog leefde en waar zij zich ophield, verfde haar gelaat, verkleedde zich als eene oude koopvrouw, trok alsdus vermomd over de bergen naar het huisje der zeven dwergen, klopte aan de deur en bood Sneeuwwitje die, niets kwaads vermoedende, haar had binnengelaten, een zijden halssnoer te koop aan. ‘Wat zal dat u mooi staan!’ zei de koopvrouw, ‘ik zal het u eens ompassen.’ Sneeuwwitje liet haar begaan, maar het booze wijf trok het snoer zoo stijf aan, dat zij geen adem kon halen en voor dood op den grond viel. ‘Nu zijt ge de schoonste geweest!’ grijnsde de wreede vrouw, en snelde heen.

De dwergen, tehuis gekomen, verschrikten hevig, toen zij Sneeuwwitje daar als een lijk op den grond zagen liggen. Zij richtten haar op, en sneden de koord door, waarop Sneeuwwitje weder begon te ademen en langzamerhand bijkwam. Toen zij hun verhaald had, wat er gebeurd was, begrepen de dwergen, dat de koningin bij haar geweest was, en waarschuwden haar opnieuw, niemand binnen te laten gedurende hunne afwezigheid.

Het booze wijf, in haar paleis teruggekeerd, ging voor den spiegel staan en vroeg vol zelfbehagen:

> 'Spiegeltje, spiegeltjen aan den wand!
> Wie is de schoonste vrouw van 't land?'

en de spiegel antwoordde:

> Wel schoon, koningin, zijt gij:
> Maar - over de bergen,
> Daar ginds bij die dwergen -
> Sneeuwwitje - schooner - is zij!'

De koningin kleedde zich nu als een oud moedertje, begaf zich op nieuw naar Sneeuwwitjes verblijfplaats en trachtte, maar ook ditmaal te vergeefs, door een vergiftigden kam, haar van het leven te berooven.

Van haren spiegel vernomen hebbende, dat haar tweede list mislukt was, begaf zij zich naar een stil, afgelegen vertrek en maakte daar een vergiftigden appel gereed. Uiterlijk zag de appel er smakelijk uit en had eene schoone roode kleur, zoodat ieder die hem zag, er trek in moest krijgen, maar wie er een stukje van at, moest sterven. De koningin verfde zich het gelaat, trok de kleeding aan van eene boerin en vertrok naar het huisje der zeven dwergen in het gebergte. Zij klopte aan, doch Sneeuwwitje riep uit het venster: 'ik mag niemand binnenlaten, de dwergen hebben het mij verboden.'

'Heel goed,' antwoordde de boerin 'mijne appelen zal ik wel ergens anders kunnen verkoppen, maar één wil ik er u van ten geschenke geven.'

'Neen,' zei Sneeuwwitje. 'Ik mag niets aannemen.'

'Gij behoeft niet bang te zijn, dat er vergif in is,' vervolgde de boerin. 'Zie maar, ik snijd dien appel door, eet gij nu de helft met de roode kleur op, dan neem ik het ander stuk.'

De appel was zoo kunstig bewerkt, dat alleen het roode gedeelte vergiftigd was en toen Sneeuwwitje de boerin er zoo smakelijk in zag happen, kon zij haar trek niet bedwingen, maar strekte de hand uit en nam de vergiftigde helft. Nauwelijks echter had zij een stukje in den mond genomen of zij viel voor dood neder.

Hadden de dwergen het lieve kind tweemaal het leven gered, thans scheen de booze koningin haar doel te hebben bereikt. Sneeuwwitje was dood en bleef dood. De dwergen legden haar op een lijkbaar, gingen er alle zeven bedroefd om heen staan en beweenden haar, drie dagen lang. Toen wilden zij haar begraven, maar zij zag er zoo frisch uit, als leefde zij nog, en zij had nog dezelfde roode wangen. Daarom zeiden zij tegen elkander: 'Zoo kunnen wij haar niet in de zwarte aarde doen zinken!' 'Zij lieten nu eene kist van glas maken, waarin men haar van alle kanten zien kon, legden haar daarin, schreven haren naam er op met gouden letters en voegden er bij, dat zij eene koningsdochter was. Zij plaatsten de kist op eenen berg en ieder ging er op zijne beurt de wacht bij houden. En zelfs de vogels kwamen en beweenden Sneeuwwitje, eerst een uil, vervolgens eene raaf en eindelijk een duitje.

Zoo lag Sneeuwwitje een langen, heel langen tijd in de kist en hare schoonheid verminderde niet; zij zag er uit alsof zij lag te slapen, en nog altijd was haar gelaat zoo wit als sneeuw, waren haren wangen zoo rood als bloed en hare lokken zoo zwart als ebbenhout.

Nu gebeurde het eens, dat een koningszoon door het woud naar het huisje der dwergen reed, waar hij wilde overnachten. Op den berg bemerkte hij de kist, zag het schoone Sneeuwwitje daarin liggen en las, wat met gouden letters daarop geschreven stond. Daarop zeide hij tot de dwergen. 'Geeft mij de doodskist; wat gij er voor hebben wilt, zal ik u geven.'

Doch de dwergen antwoordden: 'Dat doen wij voor al het goud van de wereld niet.'

'Geeft ze mij dan ten geschenke,' zeide hij toen, 'want ik kan niet leven zonder Sneeuwwitje te zien, en als mijne liefste te eeren en te beminnen.'

Toen hij nu zoo sprak, kregen de goede dwergen medelijden met hem en gaven hem de kist. De koningszoon verzocht nu de dwergen om ze op de schouders weg te dragen. Terwijl zij dit deden, wilde het toeval dat zij over een boomwortel struikelden en door den schok sprong het vergiftigde klokhuis, dat Sneeuwwitje in de keel had, er uit. Zij opende de oogen weder, drukte het deksel van de kist, richtte zich op en riep:

'Hemel, waar ben ik?'

Doch de koningszoon antwoordde verheugd: 'Gij zijt bij mij,' verhaalde haar hoe alles zich had toegedragen en zeide: 'Ik heb u liever dan iets ter wereld; ga met mij mede naar mijns vaders paleis, ik heb u tot mijne gemalin gekozen!'

Sneeuwwitje had daar niets tegen; zij ging met hem mede en er werden toebereidselen gemaakt tot een prachtig bruiloftsfeest.

Tot dit feest werd ook Sneeuwwitjes slechte stiefmoeder uitgenoodigd. Deze had hare fraaiste kleederen aangetrokken, ging voor den spiegel staan en vroeg:

'Spiegeltje, spiegeltjen aan den wand!
Wie is de schoonste vrouw van 't land?'

De spiegel antwoordde:

'Hoe lieflijk en schoon ook uw aangezicht zij,
De jonge vorstin is veel schooner dan gij.'

Toen het booze wijf dit hoorde, verschrikte zij en het werd haar onbeschrijfelijk angstig te moede. Zij wilde eerst niet naar de bruiloft gaan, doch de nijd liet haar geene rust, zoodat zij besloot de jonge vorstin te gaan zien. Zoodra zij de bruiloftszaal binnentrad, bemerkte zij dat dit niemand anders dan Sneeuwwitje was en geraakte van angst en ontsteltenis buiten zich zelve.

Intusschen waren er ijzeren schoenen op een kolenvuur gezet die, toen zij gloeiend waren, met tangen binnen werden gebracht; zij moest die gloeiende schoenen aantrekken en daarin dansen, ofschoon hare voeten jammerlijk verbrandden en zij durfde niet ophouden tot zij dood nederviel.

De Olifant en het Eekhorentje.
Eene Indische fabel.

In het land van Kousou Mapoor had het zoo zwaar geregend, dat de rivieren hare beddingen hadden verlaten en vijvers en meren overliepen.

De dieren vluchtten naar het gebergte om den dood te ontgaan.

Gij, die mij aanhoort, weet: dat Brahma gewild heeft, dat het water, den mensch zoo onontbeerlijk, door den regen aanhoudend van alle onreinheid zou gezuiverd worden.

En dat de heilige kluizenaars alleen van hemelwater zich bedienen voor hunne wasschingen.

Nu bemerkte een olifant, die zich in allerijl naar het gebergte spoedde - want het gevaar was dringend, zelfs voor dieren van zijne soort - een eekhorentje, dat zich al jammerend aan een tak had vastgeklemd, die door den stroom werd medegevoerd.

Van medelijden bewogen, hield hij den tak tegen met zijn langen snuit, dien de eekhoren oogenblikkelijk als brug gebruikte om zich op

HET KONINKLIJK PALEIS IN DEN HAAG.

SCHETSEN UIT NEDERLANDSCH-INDIË. - Een Javaansch landschap.

den kop van het reusachtige dier tusschen diens beide ooren te gaan nederzetten.

Zoo liepen zij den geheelen dag voort en ontdekten des avonds eene streek, die nog niet door de overstrooming werd geteisterd.

Het was aan den zeekant en zoover het oog reikte was op den zandigen bodem geen grasscheutje te bekennen.

VRIJGESPROKEN.

'Hoe zullen wij hier nu eten vinden?' vroeg de olifant aan zijn kleinen reismakker. 'Wat baat het, aan den waternood ontkomen te zijn, als wij den hongerdood moeten sterven!'

'Wees daar niet bevreesd voor,' antwoordde het eekhorentje; 'al groeit hier geen gras, aan kokosnoten is er geen gebrek; die zullen ons een overheerlijk voedsel opleveren.'

‘Helaas!’ vervolgde de olifant, ‘gij weet wel, dat een kokosnotenboom mijne sterkte bespot; hij buigt wel, maar ik kan hem niet omwerpen en ik weet niet, hoe ik het aanleggen zal om vruchten te plukken of takken

af te scheuren, die zoover boven mij zijn!'

'Wel, doe als ik,' zei de eekhoren.

En in twee sprongen zat het vlugge dier in den top van den kokosboom in het dichte groen.

'Gaat ge nu van me weg?' vroeg de arme dikhuid droevig, ''t was wel de moeite waard, dat ik den tak tegenhield, die u medesleurde!'

Terwijl hij zoo sprak, viel er eene groote kokosnoot, welker steel de eekhoren had aan stukken geknaagd, voor zijne voeten, na deze eene tweede, vervolgens eene derde en ten laatste zulk eene menigte noten, dat hij zijn honger niet alleen kon stillen maar voor den volgenden dag nog voorraad overhouden.

Toen de olifant verzadigd was, vroeg hij aan zijn vriendje:

'Vindt ge het niet zonderling, dat zoo'n klein dier als gij, een dier, dat zoo groot is als ik, aan een maaltijd heeft geholpen?'

En de eekhoorn antwoordde:

'Zoo ziet gij, dat men de hulp van geringeren kan noodig hebben.'

Deze fabel leert u, o mensch! dat de weldaden terugkeeren tot wien ze heeft verleend en dat eene goede daad nimmer onbeloond blijft.

De ring.
Naar het Hoogduitsch van Paul Schwanfelder.

Het gebruik van ringen te dragen is zeer oud en was reeds in de vroegste tijden algemeen. In het Oosten was het vooral het vrouwelijk geslacht, dat het siersel van den ring beminde en verschillende deelen des lichaams, als armen, hals, ooren, voeten, vingers en zelfs den neus, daarmede tooide, van welke laatste het onderste kraakbeen opzettelijk tot dit doel doorboord werd.

Uit het Oosten zou het gebruik van ringen te dragen zich naar de overige werelddeelen overgeplant hebben. In het bijzonder waren het de vingerringen, waarmede men zich reeds in de oudheid gaarne liet zien. In den Bijbel is er vaak sprake van. De voornaamste is de zegelring (*chotam*,) dien men niet slechts aan de rechterhand, maar ook aan eenen draad op de borst droeg. Op dezen ring was gewoonlijk de naam van den bezitter en eene spreuk uit het Oude Testament gegraveerd. Door iemand zulk een ring te schenken, gaf men hem een bewijs van de grootste toegenegenheid. Wanneer de koning iemand zulk eenen met zijnen naam voorzienen ring gaf, zooals bijv. Pharao aan Joseph, Ahasveros aan Haman, later aan Mardocheus, dan verhief hij hem daarmede tot minister en vizier en schonk hem de volmacht, in zijnen naam bevelen uit te vaardigen.

Ook als toovermiddel werden de ringen bij de Joden, Arabieren, Lydiërs enz. aangewend. Op het metaal of edelgesteente, waaruit deze bestonden, waren meestal zekere letters, woorden, formulieren gegraveerd, waaraan men de kracht toeschreef, booze tooverwerkingen, als zekere ziekten enz. te verdrijven. Platon verhaalt van den koning van Lydië, Gyges, dat deze als herder in een onderaardsch hol een ring gevonden had, welke de kracht bezat, zijn bezitter onzichtbaar te maken, zoodra men den steen binnenwaarts keerde; met behulp van dezen ring had hij het hart der koningin gewonnen, zijnen heer vermoord en zichzelven op den troon geplaatst.

In Egypte waren vinger- en zegelringen van brons, goud en zilver in gebruik, waarin niet zelden een scarabeus ingesneden was, de heilige kever, die als symbool van de goddelijke kracht gold en veelvuldig op Egyptische munten, obelisken en mummiën voorkomt.

Eene betrekkelijk gewichtige rol speelden de ringen bij de Romeinen, hoewel daar in de oudste tijden slechts gezanten, welke buitenslands gezonden werden, een gouden ring, ridders en senatoren een ijzeren, plebejers echter in 't geheel geen ring dragen mochten. Doch deze beperking duurde niet lang; senatoren, ridders en legerhoofden voorzagen zich van gouden ringen, en toen dit werd toegelaten, begonnen ook de plebejers ijzeren ringen te dragen. Ten tijde der keizers echter overschreed de pracht van den ring alle grenzen. In het eerste tijdperk van het Romeinsche rijk was het slechts aan mannen vergund, zich met gouden vingerringen te tooien; zij werden als een eereteeken beschouwd en vooral als eene belooning voor groote, het algemeen bewezene diensten, aan volkstribunen, senatoren, dappere krijgslieden enz. uitgereikt. Doch de pronkzuchtige Romeinsche dames lieten niet lang dit voorrecht voor het sterke geslacht bestaan.

Eene fraaie hand, een kleine voet werd in Rome voor een groot sieraad gehouden, en men gesticuleerde opzettelijk veel bij het spreken, om met sierlijke bewegingen de hand te laten zien. Daarbij moesten de nagels glad zijn, rond afgesneden en blinken. Het onderhoud van de hand was aan de zorg van eene bijzondere slavin opgedragen, en wie er eene zoodanige niet op na kon houden, liet dit werk door een barbier verrichten; niemand deed het zelf. In het voorbijgaan zij hier opgemerkt, dat men de afknipsels der nagels bewaarde en tot tooverij gebruikte. Plinius zegt o.a.: ‘Men vermenge nagelafknipsels met was, make daarvan een papje en plakke het aan de deur van een vreemd huis, dan gaat de koorts onmisbaar uit ons huis naar het met het papje beplakte over.’

Dat bij zulk eene zorgvuldige verpleging der hand het dragen van ringen algemeen moest worden, spreekt van zelf. Ten laatste droeg ieder zooveel ringen als hij verkoos. Soldaten en vrijgelatenen mochten ze eigenlijk slechts dragen, wanneer zij die uit de hand des keizers ontvingen. Justinianus werd intusschen spoedig de vele verzoekschriften daartoe moede en veroorloofde ieder, ze uit te reiken. Toen nog slechts het dragen van ijzeren ringen vergund was, ging de ijdelheid zoover, dat men aan de gouden ringen de kleur van het ijzer trachtte te geven, ten einde geen werkelijk ijzer te moeten gebruiken. Reeds ten tijde van den slag bij Canae intusschen was het goud hiertoe algemeen in gebruik, en Hannibal zond den Karthaagschen senaat een geheelen schepel van zulke ringen.

In de dagen van den criticus Juvenalis bestonden er verschillende ringen voor Winter en Zomer; die voor het koude seizoen waren zeer zwaar en massief, terwijl die voor het warme jaargetijde zich door hnnne lichtheid onderscheidden. Ook lieten de Romeinen heilige dieren op hunne ringen graveeren, welke eerst later door menschelijke figuren werden vervangen. Vele van zulke ringen treft men in verzamelingen van antiquiteiten aan, daar bij uitgravingen een groot aantal gevonden werden.

In Griekenland behoorde ten tijde van den wetgever Solon de zegelring van goud, zilver of brons tot de rechten van iederen vrijen man, terwijl de vrouwen diamanten of barnsteenen droegen. Ook was het gebruikelijk, in de ure des doods, de achterblijvenden door het schenken van een ring te onderscheiden. Zoo weten wij van Alexander den Groote, dat hij stervend zijn zegelring als een teeken van

vertrouwen aan Perdiccas gaf, waaruit men zijn wensch afleidde, dat deze zijn opvolger zou worden.

Een ring der oudheid, welks beroemdheid door Schiller's bekend gedicht tot in onze dagen reikt, is die van Polykrates, tiran van het eiland Samos. Deze zegelring, die van Theodorus, een meester in dit vak, afkomstig was, kwam na den dood van zijn bezitter, 522 jaren vóór Chr., naar Rome, waar Plinius hem zag en beschreef. Keizer Augustus legde hem wegens zijne kostbaarheid in eene gouden doos en liet hem in den Concordia-tempel bewaren. De steen van den ring was zeer groot, had een langwerpigen rand en vertoonde in hoogst kunstvol graveerwerk eene lier met takken omwonden, rechts een dolfijn, links een stierenkop.

Ook bestonden er ringen, die met een doodelijk gif gevuld waren. Wij herinneren ten dien opzichte slechts aan Hannibal, den beroemden legeraanvoerder der Karthagers, die in het jaar 183 vóór Chr., om zijnen doodvijanden, den Romeinen, niet in handen te vallen, het vergif innam, dat voor dit geval in een ring bereid gehouden werd en zoo den gewenschten dood vond.

Reeds vroeg vinden wij de ringen ook bij de Germanen, waar zij onder den naam ‘vingerlein’ als sieraad en liefdesteeken gebezigd en niet zelden den doode in het graf medegegeven werden. Bij de ontdekking van Hunnengraven werden in den regel dergelijke ringen gevonden, en zijn deze meestal van koper of brons. Veelvuldiger nog kwamen de ringen in de middeleeuwen voor, toen men er zelfs heilige geloften op aflegde.

Eigenaardig is het, dat het gebruik van het verwisselen van trouwringen, hetgeen thans bij schier alle natiën wordt aangetroffen, reeds in de vroegste tijden bestond, en toch geeft noch het Oude-, noch het Nieuwe Testament daaromtrent eenige inlichting. Wij weten niet, of dit gebruik van Joodschen, Romeinschen of Germaanschen oorsprong is; in elk geval dagteekent het uit den heidenschen tijd. Het laat zich gemakkelijk verklaren: de ring moet de schakel beteekenen, waardoor de echtelieden met elkander verbonden zijn. De ronde vorm van den ring is het zinnebeeld der eensgezindheid, terwijl het goud het edele en duurzame van het gesloten verbond aanwijst; dat hij aan den vierden vinger werd gestoken, geschiedde omdat volgens een oud gevoelen juist van dezen vinger eene ader rechtstreeks naar het hart loopt.

In Engeland diende ten tijde van koningin Elisabeth de duim als ringvinger der dames, zooals men nog heden op de portretten uit dit tijdvak kan zien; tijdens de regeering van George I werd de ring bij de verlovingsplechtigheid aan den vierden vinger gestoken, daarna weder aan den duim.

In Duitschland is de band van den echt bij den man even sterk als bij de vrouw en dragen zij het teeken van het vrijwillig verlies hunner vrijheid op gelijke wijze.

In Griekenland ontvangt de bruid bij het huwelijk een zilveren, de bruidegom een gouden ring; beide worden vooraf op het altaar gezegend en daarna door den priester aan het bruidspaar overhandigd met de woorden: ‘De dienaar Gods A. verbindt zich met de dienares B. in naam van God den Vader, den Zoon en den Heiligen Geest, thans en in alle eeuwigheid!’

Een Russisch paar, dat zich in het huwelijk laat verbinden, verwisselt driemaal de ringen. Het eerst steekt de man den ring aan den vinger der bruid, daarna ontdoet de priester dien daarvan en bevestigt hem aan de hand des bruidegoms, waarna ten slotte man en vrouw nogmaals de ringen verwisselen.

In Spanje wordt het schenken van een ring als eene trouwbelofte beschouwd, en heeft een meisje in zulk een geval rechtens aanspraak op een huwelijk met den man, van wien zij den ring als geschenk heeft ontvangen.

Koning Lodewijk de Heilige had gedurende zijn geheele leven een diepen eerbied voor den ring, waarmede hij in 1231 in den echt werd verbonden met Margaretha van Provence, welke haren gemaal tien kinderen schonk. Leliën en riddersporen waren op dezen ring gegraveerd, waarvan de koning ook in den dood niet wilde scheiden.

Ten slotte noemen wij de kleine ringen, waarvan men zich in de middeleeuwen vaak bediende, wanneer vorstelijke personen reeds als kinderen verloofd werden, wat in de 17e eeuw geene zeldzaamheid was. Als voorbeeld strekke hier de ring, dien de Fransche gezant, admiraal Bonnivet, als plaatsvervanger van den kleinen zoon van koning Frans I, der 2jarige prinses Marie, dochter van Hendrik VIII, bij de verloving te Greenwich op 5 October 1518 aan het kleine vingertje stak.

Het huis van den Beurtschipper.
(*Vervolg.*)

Met een beklemd hart liet Kunegonde zich in haar stoel nedervallen. ‘Gij hebt gelijk,’ sprak zij bekommerd. ‘Ik heb dit gewichtige punt in mijne moederlijke vreugde over het hoofd gezien.’

‘Denkt gij dan, vader,’ vroeg Ilda verbleekende, ‘dat Wolgang's vader tegen onze verbintenis zou kunnen zijn?’

‘Hij is trotsch en rijk, wij zijn onbemiddeld en zonder invloed,’ antwoordde de kapitein ontwijkend. Ilda's angstige blik sneed hem diep door het hart.

‘Maar de heer Saldern zal toch zijn zoon liefhebben en wenschen hem gelukkig te zien?’ bracht Kunegonde hiertegen in.

‘Wie weet wat hij als geluk beschouwt? Heeft Saldern u de meening zijns vaders over zijne verloving met Ilda medegedeeld?

‘Neen; hij sprak slechts van zijn geluk en van uw terugkeer, die het volkomen zou maken, als gij aan zijne verbintenis met Ilda uw zegen zoudt schenken.’

Janssen loosde een diepen zucht en zegde: ‘Ik zou het gaarne doen, indien ik overtuigd was, dat Wolfgang's vader de verloving goedkeuren zou. Het zwijgen van den jongen man over dit punt verontrust mij. Wees echter niet bedroefd, Ilda. Gij kunt er staat op maken, dat ik, voor zoo ver het in mijne macht staat, u voor ongeluk beveiligen zal.

‘Daarvan ben ik overtuigd, vader. Laat ons hopen, dat uwe beduchtheid door Wolfgang uit den weg geruimd zal worden. Is uwe vrees gegrond, dan komt de kommer nog vroeg genoeg.’

Ilda sprak moedig; doch in het geheim was haar hart beklemd door een smartelijk voorgevoel. Ook hare ouders en het trouwe Doortje schenen onder den pijnlijken indruk der onzekerheid te verkeeren en zoo verliepen de eerste uren na de tehuiskomst van den kapitein niet gelijk anders in blijde opgewektheid, maar somber en naargeestig.

In het schemerdonker verscheen het oudste dochtertje van vrouw Timmer, om Linga te verzoeken, even bij hare moeder te komen. Linga's aangezicht werd bij die boodschap vaal en zij zag met blijkbare onrust naar hare meesteres. Zij wist, dat het onheil, hetwelk zij op haars broeders huis wenschte te doen neerkomen, om zoo te zeggen op den dorpel loerde, en thans gevoelde zij iets in haar binnenste als angst, gewetenswroeging en berouw. Zij was in haar aarzelend verlangen om tijd te winnen, alvorens zij den vrede haars weldoeners wellicht voor altijd vernietigde, op het punt het kind ten antwoord te geven, dat zij geen tijd had om mee te gaan, als Kunegonde, hare blijkbare ontroering verkeerd uitleggende, vriendelijk zegde: ‘Ga gerust naar Dientje, Linga; gij kunt toch tijdig genoeg terug zijn om het avondmaal te bereiden.’

‘Het zij dan zoo,’ morde Linga. ‘Zij zendt mij zelve weg!’ En met de overluid gesproken woorden: ‘Ik dank u, mevrouw; ik zal zorgen spoedig weer terug te zijn,’ vatte zij de hand van de kleine Timmer en verliet met haar het huis.

Weinige minuten later klonk een haastige stap in den gang, dan een kloppen aan de keukendeur en Wolfgang trad vlug binnen. Met een hartelijk ‘welkom’ op de lippen ging hij op den heer des huizes toe.

Deze ontving hem met ongewonen ernst en beantwoordde zijne levendige begroeting met de eenigszins gedwongene woorden: ‘Gij komt mij voor, mijnheer Saldern; ik was voornemens u tehuis te komen spreken.’

‘Reeds heden, kapitein, nadat gij pas van de reis terug zijt? Mag ik hopen, dat het iets verblijdends is, wat gij mij mededeelen wildet?’

‘Vooreerst wenschte ik eenige vragen tot u te richten; mijne vrouw heeft in hare groote liefde tot Ilda gemeend, dat ons kind eene passende bruid zou zijn voor den besten man van de wereld, en in het vertrouwen, dat zij in u stelt, geene zwarigheid gemaakt u de hand onzer dochter toe te zeggen. Ook aan mij hebt gij er aanzoek om gedaan. Ik zou gaarne bereid zijn mijne toestemming te geven, daar ik u hoogacht en mij na mijne terugkomst van Ilda's genegenheid voor u overtuigd heb; maar eene ernstige bedenking houdt mij daarvan terug.’

Wolfgang bemerkte verrast de strenge uitdrukking, welke het anders zoo vriendelijke, welwillende gelaat van den kapitein vertoonde. Maar hoewel hij zich eenigszins beklemd gevoelde, antwoordde hij onmiddellijk met warmte: ‘Ik ben bereid, die te ontzenuwen als gij ze mij noemen wilt.’

‘Bereid! Maar ook in staat daartoe?.... Gij hebt bij uw aanzoek om mijne dochter noch tegen mijne vrouw, noch tegen mij, haar vader, met een enkel woord gewag gemaakt van uw vader... weigert de heer Johan Saldern zijne toestemming tot de verbintenis zijns zoons met de dochter van den beurtschipper?’

‘Het laatste is het geval,’ antwoordde Wolfgang licht verbleekende en met eene nauw merkbare trilling in zijne stem, maar volkomen vrijmoedig. ‘Doch dit kan u niet verhinderen mij de toekomst uwer beminnelijke dochter toe te vertrouwen. Ik ben niet alleen meerderjarig, maar ik bezit ook zoo veel persoonlijk vermogen, dat mijne aanstaande vrouw voor alle zorgen gevrijwaard is.’

‘Ik weet zulks, mijnheer Saldern,’ zeide de kapitein, zonder de gestrengheid van zijn toon te veranderen. ‘Maar deze redenen alleen zullen u nimmer mijn jawoord verschaffen. Waart gij onbemiddeld, ik zou het geluk van mijn kind gerust aan uwe werkzaamheid, uw ijver en uwe liefde voor haar toe vertrouwen, indien uws vaders zegen uwe verbintenis heiligde. Doch geen man, al ware het de rijkste, de aanzienlijkste van de wereld zou de hand mijner Ilda bekomen, wanneer niet zijn vader haar verheugd als zijne dochter erkende.’

‘Ach! wees niet zoo hard tegen ons!’ smeekte Wolfgang smartelijk getroffen. ‘Mijn vader heeft toch het recht niet ons te scheiden, ons ongelukkig te maken uit ongegronden hoogmoed, ijdele vooroordeelen. Geloof dat ik niet lichtzinnig tegen zijn wil handel. Ik was steeds een gehoorzame zoon voor hem, heb in alles mijne wenschen en inzichten aan de zijne onderworpen...’

‘En uw wegloopen in uwe jeugd?’

‘Toenmaals stond, even als nu, mijn levensgeluk op het spel. Het ware, even als ook nu, vernietigd geweest, indien mijn vader zijne plannen had doorgezet.’

‘Het is mogelijk. Ditmaal echter hebt gij niet alleen te beslissen of zijn uitgesproken wil gehoorzaamd moet worden of niet. Ik hoop, dat Ilda hare ouders trouw ter zijde zal staan en niet hen en zich zelve zal vernederen door hare intrede in eene familie, waarin men, op het beroep en den stand haars vaders met minachting nederziet.’

Ilda had het veelbeteekenende gesprek tusschen den kapitein en Wolfgang met afwisselende kleur, vliegenden adem en gespannen blik gevolgd. Als haar vader nu zijne hand naar haar uitstrekte, greep zij die met innige warmte en zeide op vasten toon: ‘Gewis niet, vader; uwe dochter zal uwer waardig blijven?’

Wolfgang was doodsbleek geworden. Zijne polsen schenen te hameren. Met hijgende borst sprong hij op; smart en toorn kampten in zijn hart. Zij fonkelden in zijn oog en trilden op zijne lippen, als hij half klagend, half verwijtend uitriep: ‘O, Ilda, kunt gij mij verlaten?’

Zij zag hem aan en kommer en medelijden en de teederste liefde spraken uit dien blik. ‘U verlaten, Wolfgang? Nooit! Mijne liefde, mijne trouw blijven u toebehooren.... Geen mensch en geene omstandigheid kunnen ooit uw geliefd beeld uit mijne ziel verdringen, geen mijner gedachten ooit van u doen afdwalen.’

Iets kalmer maar toch met nog gefronst voorhoofd greep hij de hand, die zij hem schuchter bood en sprak: ‘Hoe moet ik dan uwe woorden verklaren? Gij wilt mij trouw zijn en toch niet de mijne?’

‘Gij zelf moet desgelijks tot mij spreken, Wolf, ‘hernam zij op smeekenden toon. ‘Zie, ik heb u boven alles lief, meer - o! ik schaam mij bijna om het u te bekennen - meer dan zelfs mijne ouders, die mij toch zoo onuitsprekelijk dierbaar zijn. Als gij mij vraagdet of ik de uwe wilde zijn gaf ik u zonder strijd of smart mijn jawoord, ofschoon ik met weemoed aan de scheiding van de mijnen dacht; als vader mij echter opmerkzaam maakte op mijne eer en mijn plicht en dan in mijne borst de herinnering ontwaakte aan al de liefde en trouw mijner ouders, aan al de offers, die zij mij gebracht hadden, toen streden plicht en eer, kinderlijke neiging en dankbaarheid een zwaren strijd met de liefde voor u.’

‘En deze delfde het onderspit!’ zeide Wolfgang scherp.

‘Neen, dat deed zij niet, ik bemin u meer dan ooit. Ik gevoel het aan de droefheid, die mij vervult, omdat ik u bedroeven moet. Maar ik heb ingezien, dat wij niet gelukkig kunnen zijn, wanneer uw vader onze echtverbintenis niet zegent.’

‘Hij heeft geen recht ons geluk te verwoesten, dat op eene zoo reine neiging gegrond is.’

‘Dat heeft hij wel, want hij is uw vader en gij zijt zijn zoon. Gij blijft zulks, al zoudt gij ook overrijk aan jaren en ondervindfng zijn.’

Eer Wolfgang een antwoord kon geven op deze met evenveel zachtmoedigheid als vastheid gesproken woorden, werd de keukendeur geopend. Achter de binnentredende Linga verscheen eene vreemde, bejaarde vrouw met een vuurrood aangezicht en in eene Friesche kleederdracht. Zij keek vorschend om zich heen, elk der aanwezigen nieuwsgierig opnemende. Daarna trok zij Linga ter sluiks aan de mouw en vroeg fluisterend: ‘Wie is toch de kapitein?’

‘De dikke, de oudste,’ morde Linga wrevelig. Thans wendde de kapitein zich tot haar en vroeg, misnoegd over de stoornis: ‘Wie is die vrouw? Wat wil zij?’

De Mulattin antwoordde met half ware, half gehuichelde bekommering: ‘Zij is uit Rotterdam, dat wil zeggen, zij is eigenlijk eene Friezin van geboorte; zij heeft sin is haar zestiende jaar in Rotterdam gewoond. Mijnheer herinnert zich haar zeker nog, zij heette *het mooie meisje van Leeuzvarden.*"

‘Maar wat wil zij?’

‘Mijnheer spreken. Gij herinnert u toch Jansje Helders?’ antwoordde de vreemde in plaats der Mulattin.

‘Voor zoover ik weet heb ik u nooit gezien,’ antwoordde Janssen. ‘Als die vrouw gekomen is om u te bezoeken, Linga, breng haar in de voorkamer; hier stoort zij ons.’

‘Zij is niet om mij hier; zij is met het beurtschip van kapitein Vogel tot Wesel gegaan en daar de schipper wegens den mist niet verder wilde varen, van daar met den post naar Herbedorf gekomen - enkel om met u te spreken, mijnheer.’

‘Goed, dat kan dan morgen geschieden. Gij weet, dat ik gaarne aan iemand een dienst bewijs. Voor het oogenblik echter heb ik het te druk, om mij met aangelegenheden van vreemden bezig te houden.’

‘Het is geene vreemde aangelegenheid, die mij de verre reis van Rotterdam naar hier heeft doen ondernemen,’ sprak het wijf. ‘Het geschiedde wegens ons kind.’

‘Gij verlangt dat ik aan uw zoon of uwe dochter eene plaats verschaffe, of iets anders voor hen deed?’

‘Ik spreek niet enkel van *mijn*, ik spreek van *ons*, u en mijn kind,’ viel de vreemde vrouw den kapitein driest in de rede. ‘Het was zeer schoon van u, dat gij het tot u naamt, en van mevrouw Janssen was het braaf, dat zij het niet verstooten heeft.’

‘Zij schijnt waanzinnig te zijn,’ meende Kunegonde met bezorgdheid, ‘En is dat niet het geval dan is zij boosaardig. Breng haar in

uwe kamer, Linga. Gij kunt haar een avondmaal en een nachtleger geven; in mijn gezelschap wensch ik ze echter niet langer te behouden.'

Thans wendde het Hollandsche wijf zich met dezelfde driestheid tot de vrouw des huizes, als eerst tegen den kapitein. Zij schudde met een spottenden lach het hoofd, zoodat de gouden kurketrekkers, die van het breede gouden oorijzer over haar gelaat afhingen, haar tegen de paarse wangen sloegen en streek haar in tallooze vouwen geplooiden voorschoot glad. Daarop riep zij uitdagend en kijvend uit: 'Zie ik er dan naar uit. alsof ik om brood en een nachtverblijf bedelen moet? - Geene gedachte daaraan, mejufvrouw! - Ik ben gekomen niet om te bedelen, maar om mijn recht te vorderen. En die daar' - zij wees met de hand naar den kapitein - 'weet het zeer goed.'

De kapitein keerde zich met blijkbare walging van haar af en voegde Linga met ernstig misnoegen in stem en blik toe: 'Gij hebt dat walgelijke vrouwspersoon in huis gebracht; zonder twijfel zijt gij omtrent het doel van haar onbeschaamd bezoek onderricht. Als ik met haar ook niet *u* de deur zal wijzen, eisch ik onverwijld van u eene duidelijke verklaring der oogmerken van die vrouw.'

'Houdt gij u zoo, of zijt gij zoo onnoozel, Cornelis Janssen, dat gij haar niet lang doorzien hebt?' riep Linga met een hatelijken lach, 'Zij wil immers haar recht op de liefde en den eerbied van uwe kostelijke dochter eischen, die haar toekomen.'

Wolfgang had, ondanks zijn vurig verlangen om het huis niet te verlaten vóór hij een minder gestreng bescheid van Ilda's vader ontvangen had, reeds meermalen een gevoel, gehad alsof hij niet langer getuige mocht zijn van het zonderlinge en onverwachte tooneel, hetwelk voor hem afgespeeld werd. Thans werd dit gevoel zoo sterk in hem, dat hij opstond, om afscheid te nemen. Maar de kapitein greep hem bij den arm en zeide met nadruk: 'Blijf!... Een toeval heeft u getuige doen zijn van een tooneel, dat mij tot dusverre even onbegrijpelijk is als u. Thans echter zijt gij verplicht zoolang te blijven, tot gij volkomen ingelicht zijt omtrent de bedoelingen van deze tot niets goeds met elkander verbonden vrouwen.'

'Ik dank u, dat gij mij veroorlooft te blijven. Ik ben overtuigd dat u iets onaangenaams te wachten is en daarom zou ik u ter zijde willen staan. Maar zou het niet goed zijn, dat de dames zich naar hare eigene kamer begaven?'

'Wel zeker. Breng Ilda naar hare kamer, juffrouw Doortje. Het zal u zelve ook aangenaam zijn dit betreurenswaardig tooneel niet langer bij te wonen. Gij echter, mijne lieve, trouwe vriendin, blijft bij ons; het zal u en mij deze verdrietelijkheid verlichten, als wij ze samen te gelijk opgehelderd zien.'

'Gij hebt gelijk,' sprak Kunegonde geroerd en legde hare hand in die haars echtgenoots.

Wolfgang beschouwde bewonderend het edele paar, dat elkander wederzijds zulk een volkomen vertrouwen en zulk eene onwankelbare hoogachting bewees.

Ilda drukte een kus op de wang harer moeder en nam Doortje's arm om zich met haar te verwijderen. Maar Linga had aan het Hollandsche wijf een wenk gegeven en deze trad het meisje in den weg. Zij maakte een gebaar als wilde zij haar omhelzen en krijschte:

'Mijn schatje, mijn allerliefste kind! - Zij willen u wegzenden, omdat uwe moeder eindelijk gekomen is, om u te kussen en te liefkoozen, en...'

Met ontzetting had Ilda een oogenblik de aanraking van het afkeerwekkend vrouwspersoon geduld. Thans maakte zij zich met eene krachtige beweging van haar los en smeekte angstig: 'Vader, zeg mij om Gods wil dat deze vrouw liegt!'

‘Zij liegt, mijn innig geliefd kind! Zij is even zoo weinig met u verwant als de oude bedelaarster, wie gij dagelijks eene aalmoes reikt. Wie zij is, weet ik niet; ik zag haar in dezen stond voor het eerst. Wat haar heeft kunnen bewegen om den vrede te storen van een huis, welks bewoners haar geheel en al onbekend zijn, kan ik niet raden. Wel echter weet ik wie haar daartoe aangestookt heeft.’

(*Wordt voortgezet.*)

In weer en wind.

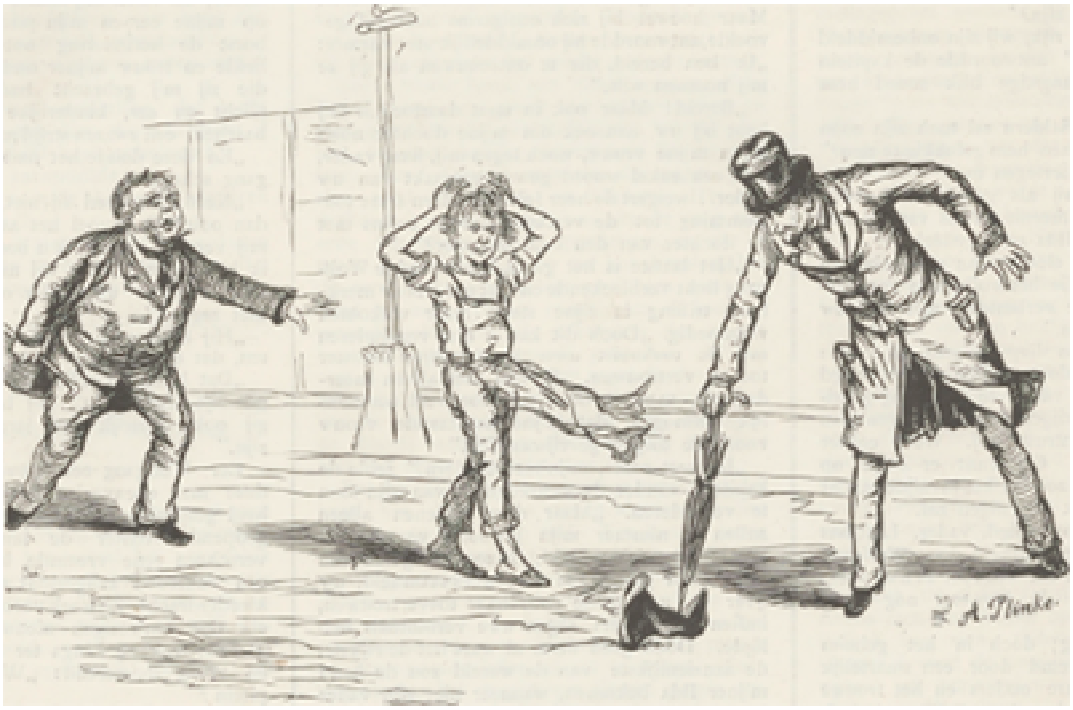

Eerste heer: ‘Hei! hei! mijn nieuwe hoed! Och, mijnheer, houd hem als het u belieft.’
Tweede heer: ‘O met genoegen:.... Wacht! daar heb ik hem al!’

Eerste heer: (buiten adem.) ‘Ik dank u wel. Ik dank u wel.’

Tweede heer: ‘Och, daar is hoegenaamd geene reden voor.’

[Nummer 30]

Onze gravures.

De val van Granada.

De fraaie teekening van den Duitschen kunstenaar II. Merté stelt ons een der aangrijpendste tooneelen uit de wereldgeschiedenis voor, namelijk de overgave van Granada, waardoor een einde werd gemaakt aan den bloedigen, maar ridderlijken strijd tusschen de Christenen en de Mooren, die zoovelen eeuwen het schoone Spanje geteisterd had. Het laatste bolwerk der Muzelmannen, het Alhambra, is gevallen en de laatste koning van Granada, Boabdil komt zijn koninklijken overwinnaar, Ferdinand van Castilië, de sleutels aanbieden van de vorstelijke sterkte, die hij den Christenen moet overleveren.

In gloedvolle kleuren heeft Bulwer dit treffend schouwspel geschetst in den historischen roman *Leila*. Wij kunnen tot toelichting der gravure voorzeker niet beter doen dan hier het tooneel uit genoemd werk laten volgen.

OVERGAVE DER SLEUTELS VAN HET ALHAMBRA, NAAR DE TEEKENING VAN H. MERTÉ.

Nimmer had een Christen kamp een rijker, indrukwekkender schouwspel aangeboden. Zoover het oog reikte, strekte zich gelid aan gelid het reusachtig leger uit, terwijl de wapenrustingen en de banieren schitterden in het zonlicht. Op kleinen afstand slingerde door het groen de bevallige Xemel zich murmelend voort, onbekommerd wie zich gedurende zijne korte levensdagen als meester zou beschouwen van hare bloemrijke oevers. Het puik van het leger had zich bij eene kleine moskee vergaderd. Omringd van bisschoppen en priesters, van ridders en prinsen, die aan dat hof een aanzien genoten als Roland bij Karel den Groote, onderscheidde men de koninklijke gestalten van Ferdinand met Isabella en de edele Spaansche vrouwen aan zijne rechterhand, die door hare schitterende kleeding en de pracht harer sieraden den meer ernstigen aanblik der ridderschap verzachtten. Op het gezicht der koninklijke groep hield Boabdil halt, bedwong zoo goed mogelijk zijne droefheid en een weinig zijn gevolg vooruitgaande, ontmoette hij, de zoon van Abdalah, zijnen koninklijken overwinnaar. Op het gezicht zijner vorstelijke houding en zijner jeugdige schoonheid greep een gevoel van verwondering die vergadering van helden

aan. Ferdinand en Isabella traden vooruit om hun nieuwen onderdaan te ontmoeten, en toen Boabdil afgestegen was, plaatste Ferdinand zijne hand op diens schouders.

'Broeder en prins,' sprak hij, 'vergeet uwe zorgen. Moge onze vriendschap u in het vervolg een troost zijn voor de tegenspoeden, waartegen gij u als een held en een koning verzet hebt. God heeft het zoo gewild.'

Boabdil antwoordde niet op deze woorden, maar boog het hoofd en zweeg eenige oogenblikken; daarop wendde hij zich naar zijn gevolg; vier zijner officieren naderden en voor Ferdinand nederknielend, boden zij hem op eene zilveren schild de sleutels der stad aan.

'O, koning!' sprak Boabdil thans, 'ontvang de sleutels der laatste sterkte, die Spanjes macht weerstand heeft geboden. Het rijk van den Islam bestaat niet meer. U behoort de stad, u het volk van Granada, overgegeven aan uwe macht, vertrouwend op uwe genade.'

'Zij doen wel daaraan,' sprak de koning, 'onze beloften zullen stipt worden nagekomen. Maar nu wij de dapperheid der Moorsche ridders kennen, moeten niet aan ons maar aan edeler handen de sleutels van Granada worden overgegeven.' Zoo sprekend gaf Ferdinand de sleutels aan Isabella, die Boabdil eenige troostwoorden wilde toevoegen. Maar de aandoening was te sterk voor haar koninklijk en gevoelig hart, en toen zij hare oogen richtte op het kalm maar doodsbleek gelaat van den gevallen vorst, toen stroomden haar de tranen over de wangen Een vluchtige blos kleurde Boabdils gelaat, en er ontstond een oogenblik van wederzijdsche sprakelooze bewondering, dat de Moor het eerst verbrak.

'Edele vorstin,' sprak hij, 'gij kunt lezen in het hart, dat door uwe edelmoedige behandeling geheel verteederd is; dit is uwe schoonste overwinning. Maar ik houd u op; laat mijn aanblik uwe overwinningsvreugde niet verminderen. Sta mij toe u vaarwel te zeggen.'

'Ga, mijn broeder!' sprak koning Ferdinand, zich tot Boabdil wendend. 'Ga, mijn broeder, moge het geluk uwe schreden begeleiden, opdat het verleden bij u worde uitgewischt!'

Een bittere glimlach overtoog het gelaat van den Moor; hij groette zwijgend en eerbiedig, en reed langzaam weg naar zijn nieuw prinsdom in de Alpuxarras.

Het Paleis der Academiën, oorspronkelijk het paleis van den Prins van Oranje, te Brussel.

Brussel is voorzeker de schoonste stad van België en eene der fraaiste steden van Europa. Hare vergrooting en verfraaiing dagteekenen vooral van het tijdstip onzer onafhankelijkheid. Nauwelijks was ons land van de laatste Fransche overheersching verlost of men sloeg reeds in de hoofdplaats der Zuidelijke Nederlanden de hand aan den opbouw van een paleis voor de nieuwe vorsten. Naar eene teekening van Van der Straeten werd op den grond der abdij van Perk ten behoeve van den prins van Oranje, vermoedelijk troonsopvolger, het prachtige paleis in Ionische bouworde opgericht, dat wij heden in gravure te aanschouwen geven. Deze vorstelijke woning werd op kosten der natie gebouwd. Heeft het paleis van buiten een statig aanzien, van binnen gelijkt het nog meer een koninklijk verblijf, daar geen geld gespaard werd

aan zijne inrichting en kostbaar marmer en overheerlijke parketten in zijne talrijke zalen overvloedig werden aangebracht.

De prins van Oranje was in Brussel zeer bemind en hij zelf beantwoordde deze genegenheid met wederkeerige liefde. Ook verkoos hij het ongedwongen leven der zuidelijke hoofdplaats aan de stijve hofhouding van den Haag. Na de scheiding der beide Nederlanden kreeg het paleis natuurlijk eene andere bestemming en kwam in bezit der vorstelijke familie van het nieuwgestichte koninkrijk België. De hertog van Brabant bewoonde lange jaren dit schooningerichte gebouw, dat destijds den naam van hertogelijk paleis droeg. Toen de erfprins als Leopold II het paleis zijns overleden vaders betrok, werd zijne vorige woning tot een Museum van hedendaagsche kunst ingericht.

Thans is het voormalige paleis van den prins van Oranje de zetel der Academiën van België.

De gevangenis te Plötzensee.

Uit de hier volgende beschrijving van de groote koninklijke strafgevangenis bij Berlijn zal blijken, dat onze oostelijke naburen in den godsdienst het krachtigste hulpmiddel zien tot zedelijke verbetering der gevangenen. Die gevangenis, nabij de *Plötzensee* gelegen en daarom gewoonlijk kortweg Plötzensee genoemd, mag in menig opzicht eene model-inrichting van dien aard genoemd worden.

Het gebouw ligt ten noordwesten der rijkshoofdstad en is door middel van spoor- en trambaan in een klein uurtje van de stadspoort te bereiken. Wanneer men de inrichting van dien kant nadert, leveren de gezamenlijke gebouwen, in rooden baksteen opgetrokken, een werkelijk prachtig schouwspel op. Twee torens, behoorende tot de hoofdkerk der inrichting, verder de hooge koepel der cellulaire gevangenis, en eindelijk de watertoren voor het drijven der machineriën rijzen er boven uit, terwijl vóór de woningen der beambten, buiten de eigenlijke muren der gevangenis gebouwd, fraai aangelegde tuinen van de zorgvuldige verpleging der bewoners getuigen. Vlak voor de gevangenis strekt zich een boschje van 15 hectaren met wel onderhouden wandelpaden uit.

Buiten den ringmuur heeft men niet minder dan negentien grootere en kleinere gebouwen, die 116 ambtenaarswoningen bevatten, ongerekend nog het poortgebouw met de woning van den poortier.

Een geheel leger van ambtenaars zorgt voor de verschillende takken van beheer, zooals het politietoezicht, den arbeid en de lichamelijke verpleging der gevangenen, de administratie, de kas, keuken en waschhuis en eindelijk de machineriën, die alleen een aanmerkelijk personeel vereischen, daar de gevangenis hare eigen gas- en waterleiding heeft. Verder zijn aan de inrichting twee geneesheeren met twee medehelpers gehecht, terwijl voor de geestelijke behoeften der gevangenen gezorgd wordt door drie evangelische geestelijken en vier evangelische onderwijzers, behalve nog een afzonderlijk onderwijzer voor de kinderen der ambtenaren. De zielezorg der katholieke en joodsche bevolking is onderscheidenlijk aan een katholiek priester en een rabbijn opgedragen.

Dat dit talrijk personeel gestadig de handen vol werks heeft, kan men eenigszins nagaan als men weet dat er jaarlijks niet minder dan 7000 gevangenen worden ingebracht, terwijl het cijfer der gestadige bevolking zoo wat afwisselt tusschen de

1300 en 1400. Het hoogste aantal werd bereikt in Februari 1879, toen het getal niet minder dan 1799 bedroeg.

Om al die gevangenen te herbergen heeft men vooreerst twee kolossale gebouwen, die tot 280 afzonderlijke slaapplaatsen zijn ingericht en vijf groote barakken, die als werkplaatsen dienst doen. De beide genoemde gebouwen sluiten zich bij het hoofdgebouw aan, dat de ambtenaarskantoren, de kerk en de school omvat, en staan ook nog met twee vleugels in verband, die 120 slaapplaatsen bevatten. Afgezonderd van al die gebouwen staan nog eene groote celgevangenis met 300 cellen, alsmede eene gevangenis voor jeugdige veroordeelden, berekend op 106 gevangenen. Deze beide inrichtingen hebben weer hunne kerken schoollokalen, die zoodanig betimmerd zijn, dat elke gevangene ook hier alleen is en behalve den geestelijke of onderwijzer en de beambten voor het toezicht niemand zien kan.

Gelijk reeds is opgemerkt wordt in de gevangenis van Plötzensee ter zedelijke verbetering der veroordeelden van de godsdienstoefeningen veel werk gemaakt. In het geheel zijn er in de gevangenis drie evangelische kerken, waarvan twee met gescheidene zitplaatsen. Alle drie zijn van een orgel voorzien en eiken Zondag worden er door drie evangelische geestelijken vijf godsdienstoefeningen gehouden. Voor de katholieke gevangenen, gewoonlijk omstreeks 120 in getal, komt iederen Maandag een geestelijke de mis lezen en predikatie houden in de hoofdkerk der inrichting, terwijl voor de omstreeks 50 Joodsche gevangenen een afzonderlijk lokaal tot synagoge is ingericht, waar een rabbijn de godsdienstoefening komt leiden.

Over het algemeen merkt men op dat zelfs de meest verdorvenen niet ongevoelig blijven voor den heilzamen invloed van den godsdienst; maar wat vooral in dit opzicht gunstig op hen werkt is het vertrouwelijk onderhoud tusschen de geestelijken en de gevangenen, dat niet zelden het middel wordt om de meest verstokte harten te treffen en hen tot rouwmoedige bekentenis en goede voornemens voor de toekomst te brengen.

Na den zegenrijken invloed van den godsdienst wordt de dwang tot arbeid en orde een der krachtigste middelen tot zedelijke verbetering beschouwd. Er wordt dan ook in Plötzensee druk gewerkt en er is bijna geen vak, dat er niet wordt uitgeoefend: kleermaken, papierslaan, sloten maken, lijsten vergulden, bloemenmaken, album- en dozenvervaardiging, garenspinnen, leerbewerking, kousenbreien, zakken plakken, dat alles en nog veel meer ziet men de gevangenen onder toezicht der ambtenaren verrichten. Zelfs de dagbladschrijvers, die wegens persdelicten gevangen zitten, worden voor letterkundigen arbeid of administratiewerk door het bestuur gebruikt.

In het jaar 1877 werd zoodoende in het geheel 184.782 mark verdiend, waarvan 58.455 mark den gevangenen als hun aandeel toekwam.

Schetsen uit Nederlandsch-Indië.
(*Vervolg.*)

‘Bandong, eene der schoone steden van Java, vertegenwoordigt op waardige wijze het heerlijke gewest der Preanger regentschappen, dat zoo buitengewoon rijk is aan producten voor de Europeesche markt en waar de bevolking in haar hoogland als ware 't afgezonderd, zoo bijzonder gelukkig is, omdat zij weinig behoeften kent. Het is moeielijk te zeggen, wat hier het meeste bloeit, de koffie of de rijst, de thee of de indigo, de kina of de vanielje.

Eene theeplantage is een bezoek overwaardig. De dwergachtige boompjes of struiken worden, als de pluktijd daar is, tot vier malen toe, van den top te beginnen van de jonge bladeren en takjes ontdaan.

Om zwarte thee te verkrijgen worden die takjes en bladeren in de zon gedroogd en later in pannen geroosterd. De groene thee daarentegen wordt wel geroosterd, maar niet vooraf aan de zonnewarmte blootgesteld. Het verhitten in pannen gaat gepaard met uitpersen, welke bewerking tweemaal bij de zwarte en vijfmaal bij de groene thee wordt herhaald. Daarna wordt overgegaan tot de verpakking in de ons bekende kisten, en gelooft vrij, dat het een zwaar dagwerk is hier, zonder eenige beschutting tegen de tropische zon, de thee te verpakken, die door ons zoo dankbaar zal genoten worden in de heilige overtuiging, dat dit Preanger product "*véritable Souchon*" is, regelrecht uit Hongkong aangevoerd.'

(*Wordt vervolgd*).

Een onvergetelijke verjaardag.

Mijnheer Schraap was een arme rijke. Ofschoon hij reeds een zeer aanzienlijk vermogen bezat, trachtte hij het steeds te vermeerderen, het-

zij door speculatiën of door zijn geld tegen hoogen intrest uit te zetten. Zijne hebzucht liet hem rust noch duur en met den eenigen bloedverwant, dien hij bezat, den zoon zijner overledene zuster, leefde hij sinds jaren in onmin.

Op zijn neef was mijnheer Schraap zeer verbitterd, want ofschoon hij niemand van harte liefhad, zoo scheen het hem toch onnatuurlijk toe, dat de éénige mensch, die hem tot nu toe tweemaal in het jaar bezocht (met nieuwjaar en met zijn verjaardag,) nu geheel en al wegbleef. En deze ondankbare neef, met wien hij het op zijne manier zoo goed meende, had bovendien een gezicht en eene wijze van spreken, die hem bijzonder bevielen. Hij had een open, rond voorkomen en oogen, die steeds van een inwendig genoegen schenen te glinsteren, en zelfs op sombere dagen werd 't kleine achtervertrek, waar mijnheer Schraap iedereen ontving, niet weinig vervroolijkt door 't binnentreden van zijn neef Frederik Monter.

't Hinderde den ouden heer geducht, en hoe meer hij er over dacht, des te duidelijker stond hem 't tooneel voor den geest, waarop de afbreuk gevolgd was. Zijn neef was - nu juist vijf jaar geleden - hem op zijn verjaardag geluk komen wenschen en na eene lange, onduidelijke inleiding begon het jonge mensch eindelijk verlegen:

‘Beste oom, ik kan u eene geldleening aan de hand doen, die 50 pCt. geeft!’

‘Is 't eene zekere zaak?’ vroeg mijnheer Schraap begeerig.

‘Daar sta ik voor in; hoe zou ik 't u anders durven voorstellen!’

‘Komaan, laat dan eens hooren!’ zei Schraap en zette zijn bril eerst recht alsof zijne oogen de ooren te hulp moesten komen bij 't vernemen van dit nieuws,

‘Oom, gij hebt mij eens gezegd, dat gij mij in uw testament met een aardig sommetje bedacht hebt, waardoor ik in staat zou zijn eene eigene zaak te beginnen. Hieruit heb ik opgemaakt. dat mijn deel ongeveer 20.000 francs zou wezen. Welnu geef mij nu de helft, dan schenk ik u de rest.’

Het gezicht van Schraap was bij deze woorden aschgrauw geworden en nam zulk eene barsche uitdrukking aan, dat Monter dadelijk bemerkte hoe deerlijk hij zich vergist had. Hij vroeg zijn oom, hem zijne vrijpostigheid niet ten kwade te duiden. Maar hij was verliefd geraakt op een jong, mooi meisje en tevens bood zich de gelegenheid aan om eene zaak voor eene betrekkelijk kleine som gelds over te nemen. Niet wetende, hoe dit kapitaal bijeen te krijgen, had hij dezen weg ingeslagen en nu waarschijnlijk de geheele zaak bedorven.

Terwijl hij dit alles aan zijn oom duidelijk trachtte te maken, had deze reeds eene strafrede bedacht. Hij begon met te betoogen, dat zulk een jongmensch - Monter was dertig jaar - nog niet aan trouwen of eigene zaken mocht denken. Hij, Schraap, moest wel een gek zijn, die onder voogdij gesteld behoorde te worden, als hij zulk een onervaren jongen die som toevertrouwde. De zaak zou natuurlijk in een korten tijd te niet gaan en hij had nooit lust gevoeld een bankroetier in zijne familie te hebben.

Waarschijnlijk was zijne te groote goedheid en mildheid oorzaak, dat zijn neef hem zulk eene buitensporigheid durfde voorstellen; de goede meening, die hij tot nu toe van zijn neef had gehad, was zeer gedaald en 't speet hem zeer. Hierbij moest Schraap 't vooreerst laten, want Frederik Monter had de deur reeds bereikt en kondigde zijn oom aan, dat hij nooit weder diens drempel zou overschrijden.

Of Monter zijn plan nog had doorgezet en of hij getrouwd was, wist Schraap niet. Hij had geene huwelijksaankondiging ontvangen, en wat de familieberichten in het dagblad aangaat, hiernaar keek Schraap nooit; hij lette alleen op alles, wat op

geldzaken betrekking had. Wat kon 't hem schelen of de menschen trouwden of stierven?

Reeds vijf jaren waren er sedert dien dag voorbij gegaan. Schraap zat op den 20sten November - zijn verjaardag - voor zijn ouden, wormstekigen lessenaar de eene of andere onderneming uit te rekenen. Nu en dan wierp hij een blik op 't kleine plaatsje, dat geheel door hooge, sombere huizen ingesloten was.

Daar werd er aan zijne deur geklopt, 't was een vroolijk, opgewekt geklop, iets, dat daar aan huis zelden gehoord werd. Ieder die hier ooit binnentrad, deed 't met een zekeren angst en liet dit in zacht kloppen duidelijk vernemen.

Mijnheer Schraap begaf zich nieuwsgierig naar 't kleine kijkraam, dat hij in zijne kamerdeur had laten maken, en keek voorzichtig uit; dit deed hij altijd vóórdat hij zijne deur ontsloot.

Een meisje van ongeveer 15 jaren zag hem in 't gezicht en begon hem vroolijk toe te lachen, toen zij zijne grimmige oogen gewaar werd, Zij was eenvoudig maar net gekleed.

‘Gij zijt zeker niet terecht, mijn kind,’ sprak Schaap, terwijl hij zijne deur een weinig opende, maar voor alle voorzichtigheid de ketting er op liet. Men kon nooit weten! ‘Ik ken u niet en krijg ook nooit bezoek van vrouwen of meisjes....’

‘Uw naam is immers Schraap?’ vroeg 't meisje met eene vroolijke stem.

‘Ten minste dien naam draag ik sedert 65 jaar.’

‘Goed zoo, heden is 't uw verjaardag en nu kom ik u geluk wenschen! Maar laat mij nu toch binnen, 't is hier buiten te koud om op de steenen te staan, en niettegenstaande het slechte weer heb ik al eene lange wandeling gemaakt.’

Schraap's verwondering was nu ten top gestegen. Hoe kon dat kind iets van zijn verjaardag weten, en wat was haar plan?

Een sprankje menschelijk gevoel, dat er nog bij hem overgebleven was, gebood hem de deur te openen, en nadat 't meisje in den gang den sneeuw van hare kleederen had afgeschud, tot haar te zeggen:

‘Ga wat zitten; als gij zoo lang geloopen hebt, zult gij wel moe zijn.’

‘Ik dank u wel!’

Weder was er een lachje op haar gelaat zichtbaar, dat evenals eene zonnestraal haar geheel wezen scheen te vervroolijken. Mijnheer Schraap keek haar verwonderd aan en kon maar niet begrijpen hoe 't mogelijk was, dat iemand altijd lachen kon.

Nadat het meisje eens nieuwsgierig in het rond had gezien, vroeg zij met die openhartigheid, aan kinderen eigen:

‘Is 't waar, dat gij zoo rijk zijt?’

‘Waarom vraagt gij dat zoo, mijn kind?’

‘Omdat ik dan, in uwe plaats, in een netter huis zou willen wonen. Mijn vader is reeds lang dood, en voor moeder en mij kon hij slechts een klein inkomen nalaten; wat wij er door handenarbeid nog bij verdienen, is nauwelijks voldoende, om voor den ouden dag te zorgen en er nu en dan wat van aan de armen te geven; maar toch zijn onze kamers vriendelijk en helder. Voor 't raam hebben wij prachtige bloemen en twee vogeltjes. Hier zou geen plant bloeien, geen vogel kunnen zingen: 't is hier treurig en naar.’

‘Ik heb geene behoefte aan vogels.’

‘Maar iedereen wil toch wel iets hebben om te verzorgen en te verplegen. Ik geloof, dat ik lang zoo gelukkig niet zou zijn als de vogels niet 't zaad uit mijne hand pikten of op mijne schouders kwamen zitten.... maar wat zit ik hier toch te praten en thuis is iemand, die hulp noodig heeft.’

‘Is 't uwe moeder? Gij hebt misschien alles wat gij bezat weggegeven en moet nu zelf gebrek lijden.’

‘O neen, dat is het niet!’ Haar gezicht werd een oogenblik ernstig, toen zij vervolgde: ‘Voor moeder zou ik alleen wel kunnen zorgen, dat zou ik niemand anders gunnen. Maar ik sprak van eene geheele familie van drie menschen.’

‘Drie menschen! Maar, kind, denkt ge dan, dat ik schatrijk ben, om voor drie menschen te gelijk te kunnen zorgen?’

Nu was Schraap op zijn stokpaardje, hij werd bepaald spraakzaam.

‘Weet gij wel, kind, dat, als ik iedereen, die zich tot mij gewend heeft, had moeten geven wat hij vroeg, ik dan nu zelf genoodzaakt zou zijn van huis tot huis te gaan, om eene aalmoes te bedelen? Gij zijt nog te jong om te weten hoe moeielijk 't leven is voor hem, die, zooals men 't noemt, met aardsche goederen gezegend is! Een schoone zegen! Iedere dronkaard, die van de trappen valt en een arm of been breekt, komt bij mij!’

‘Als hij een been gebroken heeft kan hij toch moeielijk bij u komen.’ lachte het meisje, vol vreugde over haren inval, die haar wel aardig toescheen.

‘Neen, hij komt niet zelf, maar hij zendt iemand, evenals gij ook wel gestuurd zult zijn.’

‘Neen, neen, mis, dat ben ik niet... ik kom uit vrijen wil! Ik zal u vertellen, hoe dat zoo komt; maar dan moet gij ook eerst gaan zitten en een beetje vriendelijker kijken, anders durf ik niet.’

Mijnheer Schraap voldeed aan haar verlangen; immers, als hij zich nederzette en zijn gezicht in wat vriendelijker plooi trok, behoefde hij toch nog geen geld te geven!

‘Op onze verdieping woont eene kleine familie, een man, eene vrouw en een jongentje van bijna vier jaren, o zoo'n prachtig kind, een engeltje, - hij heet Hendrik. De man was boekhouder aan eene fabriek en zij konden goed leven; wij zijn dikwijls te zamen naar buiten gegaan en hebben in den een of anderen tuin braaf pleizier gemaakt. Een half jaar geleden redde de man een jongen uit het water en werd ziek, omdat hij met zijne natte kleederen nog een eind ver moest loopen. Dit zou nu nog niet zoo heel erg zijn geweest, maar eenigen tijd daarna ging de fabriek bankroet en was hij zijne betrekking kwijt. Hij kon niet dadelijk eene andere betrekking krijgen en tot overmaat van ramp werd ook zijne vrouw zwaar ziek.’

‘Waarom is die gek dan ook getrouwd? Als hij alleen was, kon hij zich veel gemakkelijker er uit redden.’

‘Hij hield heel veel van zijne vrouw,’ verdedigde de kleine advokaat, ‘en dan zou hij ook den kleinen Hendrik niet gehad hebben; 't kleine meisje, dat geboren was toen zijne vrouw ziek was, is, helaas, gestorven. De dokter vreesde voor 't leven van de vrouw; moeder en ik hebben twee weken lang beurtelings 's nachts bij haar gewaakt, want haar man was te zwak en had zelf verzorging noodig. Nu is er echter alle hoop dat de vrouw beter zal worden.... o, dat maakt mij zoo gelukkig....’

‘Waarom een kind niet al gelukkig kan zijn! En wat ziet zij er vroolijk uit!’ dacht Schraap. ‘Misschien!....’ hoe kwam de nieuwe gedachte bij hem op.... ‘komt 't wel omdat zij hulp verleend heeft!’

‘Nu zegt de dokter, dat de vrouw goed verzorgd moet worden. Krachtige wijn, voedzaam vleesch, rijtoertjes...’

‘De dokters gelooven altijd dat zij met millionairs te doen hebben.’

‘Ach neen, de man zou alles wel betaald hebben, als hij maar boekhouder gebleven was; want, evenals wij, hadden zij ook een beetje geld op de spaarbank. Maar met Paschen kan hij pas in eene goede betrekking komen en tot dien tijd kan hij van zijn

geld wel leven, maar heel, heel zuinig. Moeder vroeg hem van morgen of hij dan geen vriend of geene familie nad, die hem met eenig geld kon helpen. Hij schudde treurig 't hoofd. Na lang vragen vernam moeder eindelijk, dat hij nog wel een oom had, maar dat er van dien kant niets te verwachten was. Vandaag juist vijf jaar geleden was 't diens verjaardag geweest, toen had hij hem ook voor het laatst gesproken en gezegd dat hij nooit bij hem wilde komen.'

Mijnheer Schraap stond onrustig van zijn stoel op; wat nu volgen zou, kon van onaangenamen aard zijn.

'Toen moeder mij dat vertelde, dacht ik: 'Gaat de neef niet naar den oom, dan kan de oom toch wel naar den neef komen! Als ik

den ouden heer alles vertel, zooals 't is, komt alles misschien weder in orde. Ik deed mijn werk thuis zoo gauw als ik kon, liep toen vlug de straat op..... en..... nu ben ik hier.'

't Lachende kindergezichtje was ernstig geworden; zij gevoelde dat nu 't oogenblik der beslissing daar was en keek Schraap met hare zachte oogen smeekend aan.

Deze moest natuurlijk iets antwoorden, maar voor de eerste maal in zijn leven kon hij de rechte woorden niet vinden. 't Overviel hem zoo plotseling. Een wildvreemd meisje had aan zijn neef hulp en liefde bewezen, alleen uit barmhartigheid, uit menschenliefde! Hoe vreemd klonk dat woord hem in de ooren! In een weer, dat men geen hond of kat op straat zou jagen, was zij er doorgegaan om de kroon op haar werk te zetten. Hij gevoelde zich verplicht haar eenige franks voor Frederik Monter mede te geven en haar met een rijtuig naar huis te laten brengen. Hij wendde zich naar zijn schrijflessenaar, waarin hij het geld voor huishoudelijke uitgaven bewaarde.

HET PALEIS DER ACADEMIEN, OORSPRONKELIJK HET PALEIS DEN PRINS VAN ORANJE TE BRUSSEL.

'Wat wilt gij doen?' vroeg zij angstig.

'Ik ben van plan u eene kleinigheid voor den zieke mee te geven, om mijn.....'

'Neen, dat neem ik niet aan!'

'Neemt gij dat niet aan? Wat moet dat beduiden?'

'Dat ik uwe familie geene aalmoes zou durven aanbieden! mijnheer Schraap,' - een ware engelenblik trof hem - 'ik ben hier gekomen om u op uwen verjaardag er mee geluk te wenschen, dat ge zoo'n braven neef, zoo'n lieve nicht en zoo'n

alleraardigsten Hendrik hebt. Ik wilde u vragen met mij mede te gaan, om u te overtuigen, dat ik de waarheid spreek dat gij ze dan heel gelukkig zult maken. Och, kom mede, gij zult zoo'n gelukkigen verjaardag bij ons vieren!'

Het was Schraap onmogelijk het meisje aan te zien; zij scheen hem toe, eene kleine fee te

zijn, die zegevierend met haren tooverstaf in het rond zwaaide.
‘O ja! ge komt mee, ik zie het aan uw gezicht!’ Zij liep naar hem toe en greep zijne hand.
‘'t Weer is slecht, ik ben een oude, ziekelijke man.....’
‘Nu, dan haal ik even een vigilante, mij doet het weer geen kwaad!’
‘Ei, ei, juffertje, gij springt lichtvaardig genoeg met mijn geld om; hoe heet gij toch?’
‘Augustine Reich! Mag ik even de vigilante halen?’
‘Gij verteldet mij, dat Frederik ziek was, mijne komst zou hem te veel opwinden, zijn toestand verergeren.’
‘O, mijnheer, moeder zeide verledene week nog, dat niemand van vreugde sterft, en al gebeurde het, wie zou dan zulk een dood niet verkiezen? Dus gij komt mee?’

EENE GODSDIENSTOEFENING IN DE GEVANGENIS PLÖTZENSEE.

‘Ja, ga het rijtuig maar halen.’
Schraap wilde er nog iets bijvoegen, maar werd hierin verhinderd, doordat Augustine zijne hand nam en op geroerden toon zei:
‘O, dank u, dank u duizendmaal!’
Schraap voelde een vreemd gevoel in de oogen; het was of ze door een nevel verduisterd werden, en, zonderling genoeg, moest hij te gelijker tijd den zakdoek voor den dag halen. Terwijl hij dien voor de oogen hield, was Augustine al op weg naar den koetsier.

Schraap opende zijne brandkast en nam eenige banknoten van kleine waarde uit eene portefeuille, met leege handen kon hij toch moeielijk bij dien armen Frederik aankomen. Toen hij ze echter opnam, bekeek hij ze een oogenblik en verwisselde ze toen voor een paar grootere. Maar was dat nu niet weer te veel? Hij was het nog niet met zich eens, toen het rijtuig

voor de deur stil hield. Snel stak hij de brieventasch in den borstzak en trok zijn overjas aan - onder weg kon hij er altijd nog wel eene banknoot uitnemen.

Hij had echter buiten den waard gerekend, Augustine was in hare vroolijkste luim; zij had voortdurend den ouden heer op 't een en ander opmerkzaam te maken, nu op menschen, die er als sneeuwpoppen uitzagen, of op een hond, die moedig tegen een hoop sneeuw scheen te vechten; dan weder op een oud moedertje, dat krom en op een stok geleund moeite had door den mullen sneeuw heen te komen.

Augustine hielp hem bij 't verlaten der vigilante zoo zorgvuldig, dat Schraap er geheel door van streek geraakte en den koetsier eene fooi gaf, iets wat hem tot nu toe nooit gebeurd was.

Toen men de tweede verdieping bereikt had, legde Augustine de hand op haren mond en fluisterde:

‘Daar zijn de kamers van mijnheer Monter; maar kom liever eerst hier bij ons binnen; ik zal dan even hooren of de zieke soms slaapt.’

Ja, zij had gelijk, 't waren twee helder verlichte, vroolijke kamertje, waar Schraap nu binnentrad. Vogels zongen en bloemen bloeiden voor het venster en een levenslustige, aardige jongen draafde op zijn stokpaard de kamer op en neer. Augustine nam het kind op haren arm en op mijnheer Schraap wijzende, zeide zij: ‘Zie eens, Hendrik, dat is uw beste oom, hij wil die lieve, zieke mama weder beter maken! Toe, geef hem een kusje!’

Het kind sloeg beide armpjes om den hals van zijn oom en drukte een zachten kus op beide wangen.

Eere tot nog toe ongekende gewaarwording beving den ouden man. Oude, heel lang geleden dagen rezen in zijne herinnering op, - dagen toen hij zelf nog een jong, onschuldig kind was. 't Rijden scheen hem vermoeid te hebben, ten minste hij sprak geen woord en zette zich op een stoel neer.

Augustine's moeder, die in de keuken bezig was geweest, kwam nu binnen. Augustine stelde mijnheer Schraap voor en verliet toen de kamer.

Terwijl hare moeder eenige woorden met haren gast over de zieke wisselde, hervatte Hendrik zijn rit op 't stokpaardje. In den beginne liet hij zijne zweep vroolijk knallen, toen wierp hij die op eenen stoel en verminderde zijne vaart. Het kind zag nu zijn oom, dan zijn paard aan; hij scheen een inwendigen strijd te voeren. Eindelijk hield hij vlak voor mijnheer Schraap stil en zeide:

‘Oom, ik zal u mijn paard geven!’

Schraap lachte eens, toen keek hij naar het kind met zijn vroolijk gezichtje. Hij voelde hoe als het ware een electrische schok hem doortrilde. ‘'t kind heeft een strijd doorstreden, het liefste wat het bezit brengt hij u ten offer, tot dank dat gij zijne zieke moeder zult herstellen.’

Hij voelde iets in zich, dat hem bekend en toch zoo onbekend was, iets dat hem jaren, jarenlang geleden niet vreemd geweest was.

Wien hebt gij ooit een offer gebracht? Wat hebt gij ooit voor anderen gedaan, zoo gij er geen voordeel mee beoogdet of een lastig mensch ter zijde wist te schuiven? Weldra is uw levensdraad afgesponnen en staat gij aan den rand van 't graf! Maar nog blijft u een kleine tijd over, maak u dien ten nutte!’

Schraap kuste het kind, dat bleef wachten tot men zijn geschenk zou aangenomen hebben, en zeide:

‘Behoud uw paard, lief kind, voor mij is 't wat te klein maar 't is toch zeer lief, dat ge 't mij hebt willen geven. Hier’ - Schraap nam zijne brieventasch, - ‘breng dit aan uw vader, dat zal mama gezond maken!’

Hoe gaarne zijn kinderen boden der vreugde! Hoe trotsch volbrengen zij de hun opgedragen taak. Juichend liep de kleine Hendrik naar vaders kamer en gaf hem de brieventasch.

Schraap zou heden allerlei nieuwe gewaarwordingen ondervinden, want nu kwam Augustine weder binnen met eene telloor gebak en eene flesch wijn, die zij gehaald had, om Schraaps verjaardag luisterrijk te vieren.

Zij lachte hem zoo vroolijk toe, dat een gevoel van dankbaarheid hem beving. Eindelijk werd de deur geopend en trad Frederik Monter binnen, terwijl de kleine jongen dartel om hem heen sprong. Hij zag er erg vervallen uit, hoewel de opgewondenheid heden zijne bleeke wangen een weinig kleurde.

‘Oom, 't is dan toch waar, gij komt bij mij? Gij hebt vergeven en vergeten? Ik kon bijna niet gelooven, wat mijn kind mij in de vreugde toeriep, maar ik herkende uwe brieventasch!’

‘Neem den inhoud, Frederik, ik hoop dat het uwe vrouw goed zal doen!’

‘Oom, ge hebt u waarschijnlijk vergist wat den inhoud aangaat.. eenige duizend....’

‘'t Is alles voor u! Ik heb me nog eens bedacht over den voorslag, dien gij mij voor vijf jaren geleden deedt, het was toch zoo kwaad niet! Maar neen, ik wil openhartig met u spreken, zoo is 't niet: Tot nu toe was ik rijk en toch arm aan geluk en zegen. Toen zond God mij zijn bode... in de gedaante van dit meisje en uw kleinen jongen... om mij den rechten weg te wijzen. Wilt gij mij op mijn ouden dag nog leeren liefhebben?’

Wie kan het tooneel schilderen, dat nu volgde? Toen het eerste oogenblik van ontroering voorbij was, verklaarde Augustine, dat zij dadelijk wel geweten had dat mijnheer Schraap het goed meende; daarom had zij zoo vroolijk tegen hem gelachen, toen hij door het raampje keek. En Schraap dronk op haar welzijn, beurtelings ging men de zieke bezoeken om haar niet te vermoeien, en bij het afscheid nemen kuste en pakte de oude heer den kleinen Hendrik, die weer een rijtoer op zijn paard maakte, recht hartelijk.

‘Als hij maar eerst wat ouder is, zal ik hem een schoon rijpaard geven en Augustine zal ik ook niet vergeten als de een of andere flinke kerel haar ten huwelijk vraagt,’ dacht Schraap, toen hij den terugweg naar zijne woning aanvaardde. - De zon was uit de wolken te voorschijn gekomen en deed de witte daken helder glinsteren, maar Schraaps hart was misschien nog lichter dan de sneeuw.

Weldra zou het Kersmis zijn. Welke verrassingen zou hij den vriendelijken kring niet bereiden, en onder het maken vin allerlei plannen begon de oude Schraap op straat te lachen, een lach, zoo vroolijk, alsof hij dien van zijne jeugdige bezoekster had geleerd. 't Kon ook wel 't geval geweest zijn. Hoe 't zij, in de vroeger zoo eenzame en sombere woning werd later die lach, vermengd met eene kinderstem, meermalen gehoord.

Het huis van den Beurtschipper.
(*Vervolg.*)

‘Ook bij mij bestaat daaromtrent geen twijfel,’ dus nam Wolfgang het woord op. ‘Uwe Hollandsche meid voedt om een of andere reden haat tegen u of de uwen.

Reeds vóór ik om Ilda's hand aanzoek had gedaan, was zij bij mijn vader om hem tegen mijne verbintenis met uwe dochter te stemmen.'

'Ik wist,' sprak Kunegonde op bestraffenden toon tot de Mulattin, 'dat eenige der booze hoedanigheden, die wij in de bewoners van uw moederland opmerken, ook in u sluimeren. Maar tot zulk eene boosaardige wraakzucht voor eene geringe krenking had ik u niet in staat geacht.'

'Gelukkig is hare boosheid zonder uitwerksel gebleven,' meende Wolfgang. 'Op mijns vaders stemming kan zij niet den geringsten invloed uitoefenen, en eveneens is haar schandelijk opzet om door oneenigheid uw geluk te vernietigen, ten eenemale mislukt.'

'Toch heeft zij mij pijn gedaan,' fluisterde Ilda hare moeder onder een stroom van tranen toe. 'Al begrijp ik ook niet geheel en al wat hier plaats heeft, vat ik er toch genoeg van om te weten, dat ik niet uw en vaders kind ben.'

'Gij zijt en blijft het geheel en al gelijk gij het sinds uwe vroegste jeugd waart,' sprak Kunegonde, haar innig omarmend en haar de tranen van de verbleekte wangen kussende. 'Ik ben overtuigd, dat gij er ons niet te minder om zult liefhebben, omdat God u ons eerst dan aan het hart legde als gij uwe eigene ouders verloren hadt.'

'O meer, meer zal ik u liefhebben, dewijl gij aan de verlaten wees rijkere liefde, teederdere zorgen betoond hebt, dan zoo menig kind ten deel viel! Dierbare moeder! en gij, goede, lieve vader, weest overtuigd, dat ik mij van deze stonde af inniger aan u verbonden gevoel dan in mijn gansche vroegere leven.'

'En voor mij hebt gij geen woord?' vraagde naast haar eene stem op smartelijk, verwijtenden toon.

Zij keerde zich tot den sprekende. 'Arme Wolf! de beste, de hartelijkste woorden heb ik voor u; maar dat ik heden inzonderheid aan mijne ouders behoor, zult gij mij gewis toestemmen. En buitendien - trekt niet de ontdekking van mijne twijfelachtige geboorte een nieuwen scheidsmuur tusschen ons op.'

'Houd op!' riep de kapitein, 'gij behoeft zulk eene vrees niet te koesteren. Er kleeft geene smet aan uwe geboorte!' En naar zijn schrijflessenaar gaande, nam hij er eenige papieren uit, die hij aan zijne vrouw overhandigde. 'Hier, Kunegonde, hebt gij de doopacte van Ilda en de trouwacte harer ouders.'

Kunegonde zag de documenten haastig in en breidde vervolgens met een zachten uitroep van verrassing hare armen uit naar hare pleegdochter. 'O mijn kind, mijn kind! Dus zijn wij niet enkel door liefde met elkander verbonden, maar ook na met elkander verwant... Gij zijt het kind van mijn eenigen broeder.... Zie mij aan!... Ja, dat zijn de blauwe oogen der Fehrings.'

Ilda vleide zich gelukkig aan het hart der innig geliefde vrouw, terwijl Wolfgang den kapitein, die blijde geroerd op de groep staarde, verbaasd vroeg: 'En dat verzweegt gij voor uwe echtgenoote?'

'Ach! ik raad waarom zulks geschiedde,' sprak Kunegonde levendig. 'Het kan voor u niet verzwegen blijven, kind; want gij moet de goedheid en grootmoedigheid uws pleegvaders volledig leeren kennen. Mijn broeder heeft mij, korten tijd vóór mijn man mij diens dochtertje toevoerde, een groot nadeel toegebracht, en alleen daarom vernam ik den naam uws vaders niet.'

'Ik vreesde, dat de aanblik van het kind van den man, die u benadeelde in plaats van u te beschermen, u op nieuw aan het gepleegde onrecht mocht herinneren,' antwoordde Janssen eenvoudig. 'Ik wilde het zoo mogelijk vermijden een scheidsmuur tusschen u en onze lieveling op te richten.'

Ilda omhelsde den kapitein en noemde hem met zulk eene innige uitdrukking ‘vader,’ dat de vreugdetranen hem in de oogen opwelden.

Wolfgang, die bijna met een gevoel van trots deze onbaatzuchtige grootmoedigheid bewonderde, riep onwillekeurig uit: ‘En het zou niet eene hooge eer zijn, met zulke menschen verwant te worden!’

‘De vurige jeugd oordeelt anders dan de bedachtzame ouderdom, mijn jonge vriend,’ antwoordde de kapitein.’ ‘Laat ons voor heden onze Ilda, die in de laatste twee uren zoo hevig geschokt is geworden geene nieuwe aandoeningen bereiden. Morgen zal ik zelf met uw vader spreken.’

Den vorigen dag nog zou Wolfgang getracht hebben dit voornemen van den kapitein als nutteloos, ja zelfs als nadeelig te verhinderen; maar hij zag thans met zooveel ontzag op naar den man, dat hij geene bedenking daartegen maakte. Hij nam een hartelijk afscheid van Ilda's pleegouders, drukte het meisje een kus op het voorhoofd en verliet het huis.

XIV.
Vergeefsche pogingen.

Zoodra Wolfgang het huis verlaten had, wendde de kapitein zich met een streng gelaat tot Linga.

‘Gij weet,’ voegde hij de tweedracht zaaiende Mulattin toe, ‘wat ik u gezegd heb: zoodra gij het zoudt wagen de lieveling van mij en mijne vrouw te krenken, zoudt gij de bescherming verliezen van dit dak, hetwelk u een vreedzaam tehuis aanbood.’

‘Ik deed het immers ook niet,’ betuigde de meid, doch zonder den moed te hebben om de valsche oogen op te slaan. ‘Geen haar van haar hoofd zou ik krommen, niet met de punt eener naald haren vinger kwetsen, zoo hebt gij bevolen - het is ook niet gebeurd.’

‘Gij wist zeer goed, dat gij dit bevel niet woordelijk moest opvolgen: dat ik in ieder geval mijne dochter tegen uwe boosheid beveiligen wilde. Gij hebt u niet ontzien de eerlooze poging te wagen haar geluk en hare eer te ondermijnen en de gemoedsrust mijner edele vrouw, uwer goede meesteres, te vernietigen. Dat u dit niet gelukte, red u van eene scherper straf dan u thans treffen zal. Maar in mijn huis kunt gij niet langer blijven.’

‘O kapitein, kapitein, bedenk, dat uw vader....’

‘Zwijg!...’

‘Maar, kapitein, gij weet, dat hij ook....’

‘Verbeeld u niet, dat zijne zwakheid u straffeloos maken kan. - Denkt gij dat ik aan den haard, waar mijne vrouw en mijn kind verwijlen, trouwelooze boosheid, giftig verraad dulden kan? - Morgen verlaat gij voor altijd dit huis. Voor gebrek zal ik u beveiligen; uwe nabijheid echter zal de rust mijner geliefden niet langer in gevaar brengen.’

‘Ach! kapitein.... mevrouw.... lieve, lieve Ilda....’

‘Genoeg!’ riep Janssen, haar bij den arm onzacht recht houdende, als zij voor de vrouwen op de knieën wilde vallen. ‘Uw gehuicheld berouw is nutteloos. Neem dat verachtelijk werktuig van uwe streken mede,’ - hij wees hierbij op de Friezin, die meer nog door de dampen van haar geliefkoosden brandewijn dan door de vermoeienissen van de reis bevangen, in een stoel naast het vuur ingeslapen was. ‘Breng haar op uwe kamer. Morgen zal ik u reisgeld en een brief aan jufvrouw Bennekom geven. Daar gaat gij heen en blijft er, tot ik nader over u beslist zal hebben.’

Linga waagde geene verdere tegenspraak. Met moeite bracht zij hare ronkende bondgenoote, die haar eindelijk teleurgesteld en verdrietig uit de keuken volgde, naar hare kamer. Jansje deed haar luide verwijten dat de gouden bergen, die zij haar eerst schriftelijk en heden ook mondeling beloofd had, in rook opgegaan waren en zij voor hare verre reis in mist en koude niets anders bekomen had dan vermoeide leden en eene slechte behandeling.

Als Linga te vergeefs beproefd had door woord en blik de lastige aanklaagster tot zwijgen te brengen, omklemde zij den hals van hare boezemvriendin zoo vast met hare knokkelige vingers, dat deze bijkans stikte en dan aan het bevel harer gezellin, om zich te ontkleeden en te gaan liggen, met stomme onderwerping gehoorzaamde.

De Friezin sliep. Maar de Mulattin hurkte tot laat in den nacht op den vloer van het kleine, heldere vertrek, waar zij sinds zoo vele jaren van de bezigheden van den dag door een zorgeloozen slaap uitgerust had. Dat zou nu nooit, nooit meer geschieden! Bij deze gedachte streden berouw en haat, trots en dankbaarheid, toorn en weemoed in de borst van het rampzalige schepsel om eindelijk voor eene woeste vertwijfeling plaats te maken.

Voor den haard echter, welks koesterende vlam haar zoo menig jaar achtereen eene weldadige warmte geschonken had, zaten de drie menschen, die zij in hare boosheid door wederzijdschen haat van elkander had zoeken te vervreemden, vreedzamer dan ooit, liefdevoller dan zij het zelfs ooit tot dusverre geweest waren, bijeen, en beloofden elkander trots alle uitwendige stormen, eene toekomst vol bescheidene tevredenheid. Van Ilda's zachte lippen klonk zelfs eene bede ten gunste van de weggezonden meid. Doch de ouders waren het daarin met elkander eens, dat de Mulattin niet meer in de lijst van hunne stille huiselijkheid paste.

Den volgenden voormiddag liet de kapitein zich bij den ouden heer Saldern aandienen. Deze was eerst voornemens hem af te wijzen, maar bedacht zich en bevool hem binnen te laten, daar hij nu eene goede gelegenheid meende gevonden te hebben zijn toorn over Wolfgang's ongehoorzaamheid tegen den vader van diens geliefde te kunnen botvieren. De kalme, waardige houding echter, waarmede de beurtschipper bij hem binnentrad, maakte het hem intusschen in het eerste oogenblik onmogelijk den man eene grofheid te gemoet te voeren. Als Janssen begon te spreken en op den toon van ongekunstelde waarheid en oprechtheid het betreurde, dat Wolfgang Saldern in zijne afwezigheid eene verkeering met zijne pleegdochter tegen den wil des koopmans aangeknoopt had, viel Saldern hem betrekkelijk kalm in de rede met de vraag: ‘Met uwe pleegdochter? Dus is dat schepsel niet eens uw kind? - Dan had uwe vrouw het des te meer moeten vermijden zulk een opgeraapt vrouwspersoon met mijn zoon te koppelen.’

‘Mijne vrouw heeft niets dergelijks gedaan,’ antwoordde Janssen verontwaardigd. ‘Uw zoon heeft ons veeleer ongelijk aangedaan, daar hij de rust van ons kind gestoord en haar uren vol smart en krenking bereid heeft. Daarover met u te spreken, mijnheer Saldern, was het doel van mijn bezoek. Alvorens ik echter verder ga, moet ik u mededeelen, dat mijne pleegdochter, Ildephonsa Fehring, geen opgeraapt vrouwspersoon, maar de nicht mijner vrouw, de wettige dochter van haren eenigen broeder is.’

‘Gij meent toch niet, schipper, dat de bekendheid met hare in ieder geval nog altijd duistere afkomst mijne inzichten betreffende de verbintenis van mijn zoon met uwe.... uwe nicht zou kunnen veranderen?’

‘In het geheel niet, mijnheer Saldern. Ik kwam enkel en alleen om de eer mijner pleegdochter tegenover u te beschermen en u te bezweren niet zoo onmeedoogend het geluk - niet alleen van mijn kind - maar ook dat van uw eigen zoon te vernietigen. Als gij er toe kondet besluiten Ilda te leeren kennen, zouden hare reinheid en goedheid, de zorgvuldige opvoeding, die wij haar gegeven hebben, ja, zelfs hare onschuldige schoonheid haar uw hart doen winnen.’

‘Daarin vergist gij u ten eenemale, schipper. Al bezat ook uwe nicht de deugden van koningin Elisabeth en de schoonheid van Sneeuwwitje of eenig ander fabelachtig wezen, zou zij nochtans met mijn wil nooit een voet over mijn drempel zetten.’

‘Dan heb ik ook mijn laatste woord gesproken, tot op de verzekering dat mijn pleegkind nimmer de vrouw uws zoons worden zal - wanneer gij niet zelf om hare hand aanzoek doet voor den erfgenaam van uw naam en uwe rijkdommen.’

De kapitein maakte eene stomme buiging en verliet met vaste, trotsche houding het vertrek. Het was niet krenkend voor zijne waardigheid maar wel voor die van den koopman zelven, als deze hem, in een hevigen aanval van toorn, nariep, dat dit nooit zou gebeuren; eerder zouden de sterren van den hemel vallen dan dat hij, Johan Wilhelm Sandern als bruidswerver in het vervloekte huis in de Doornstraat zou verschijnen.

Des avonds van dien zelfden dag bezochten Ilda en hare moeder de godsdienstoefening in de Kloosterkerk. Beider hart was zwaar bedrukt en in hare innige godsvrucht gevoelden zij het levendige verlangen hare zorgen in de gewijde plaats voor de voeten des Heeren neer te leggen.

Na het eindigen der oefening verzocht Ilda: ‘Laat ons nog niet naar huis gaan, mama. Het is zulk een schoone avond. Wandel nog eens met mij onder de kastanjeboomen van den stadswal op en neer.’

‘Gaarne, lieveling. Wij hebben ook in langen tijd geene wandeling in den maneschijn met elkander gemaakt,’ antwoordde de moeder, die de behoefte van het jonge meisje om geheel alleen met haar te praten, zeer goed begreep.

Zij verlieten de stad en traden onder de kronen der reeds half ontbladerde boomen voort. Boven haar blonk de maan in volle klaarheid, maar voor haar uit, naar de zijde der rivier, stegen dunne nevelen in witte afwisselende gedaanten op - gelijk smartelijke gedachten uit een bedrukt gemoed, meende Ilda bij zich zelve.

‘Mama,’ ving zij, na eene wijl voortgewandeld te hebben, aan, ‘gij kent den uitslag van het onderhoud van mijn lieven vader met den ouden heer Saldern? Gij weet, dat hij mijnen armen Wolfgang en mij alle uitzicht op een huwelijk beneemt. Daarmede is voor mij alle hoop op een gelukkig leven, ja zelfs op een zegenrijken werkkring in de wereld vervlogen, ik heb geen ander vertrouwen, geene andere toevlucht meer dan God den Heer.’

‘Goed gesproken, mijn kind,’ antwoordde de zelve zoo veelvuldig beproefde vrouw. ‘Wien dit vertrouwen ter zijde staat, wie zijn heil in de hoede des Allerhoogsten zoekt en vindt, die zal zich boven alle aardsche leed verheffen, en zich na den strijd in zalige rust verheugen.’

‘Ja, moeder, dat ondervind ik ook, hoe afgemat en moede ik mij ook na al het doorgestane leed van deze laatste dagen gevoel. Daarom wensch ik ook mijne genezing te bespoedigen en de zware kwellingen van inwendigen strijd in onaantastbare rust te verstikken.’

‘Dat kunt gij enkel door geduld.’

‘Geduld - dat schijnt mij zulk eene matte deugd, zulk een langzaam werkend geneesmiddel toe. Ik zou liever mijn ongeluk te boven komen door een snellen, moedigen stap.’

‘Wat bedoelt gij?’ vroeg de moeder verbaasd en bezorgd.

‘Mijne intrede in het klooster, moeder. Dit is toch het meest geschikte toevluchtsoord voor ongelukkigen!’

‘Ilda!’ riep Kunegonde en er lag zulk eene vermenging van schrik en misnoegen in haren uitroep, dat hare zoo zachte stem nauwelijks te herkennen was.

‘Keurt gij mijn voornemen niet goed?’ vraagde het meisje verrast en beklemd.

‘Goedkeuren?.... O Ilda, het smart mij, dat het bij u kan opkomen. Hebt gij dan volstrekt niet aan uw vader gedacht, wiens levensvreugde gij zijt en wiens verregaande goedheid en grootmoedigheid ons gisteren in hare volle uitgestrektheid bekend werd en ons tot grenzenloozen dank jegens hem verplichten?’

‘Ja, moeder; en ik gedacht ook het woord des Heeren: ‘Gij zult vader en moeder, zuster en broeder verlaten en Mij volgen.’

‘Volgt gij dan den Heer, mijn kind? - Volgt gij niet veeleer het ongeduld van uw eigen hart, waarvan de Schrift zegt, dat het een hoovaardig en moedeloos ding is? Wie zich den Heer offert, terwijl hem het aardsch geluk en al hare vreugden toelachen, die volgt Hem, die de grootste offers bracht - den Deemoedige, den Liefdevolle, die de zwaarste plichten blijmoedig vervulde en de grootste pijnen zonder klagen

verdroeg. Wie echter der wereld den rug toekeert, omdat zij zijne wenschen doorkruist, die is daarom nog niet rijp om de gewijde hallen te bewonen. De bloem, die van het altaar der wereld afgeworpen wordt, is daarom nog niet geschikt op het altaar Gods te bloeien.'

Zij zweeg en ook Ilda bleef eene wijl zwijgen. Dan zeide deze openhartig en met die bescheidenheid, die niet enkel bij verdienden lof bloost, maar zich ook aan de verdiende berisping onderwerpt: 'Gij hebt gelijk, mama. Het was geen betrouwen op God, geene berusting, maar het tegendeel: het was gekrenkte eigenliefde en wrevel, die mij mijn overijld plan deden opvatten. Ik zou - ik zie het thans in - een misslag begaan hebben, indien ik het uitgevoerd had. Niet Gods beeld alleen woont in mijn hart - neen, het wordt geheel beheerscht door een maar al te zeer bemind aardsch beeld. Hoe kan ik u genoeg danken, dat gij mij zoo verstandig mijn eigen hart leerdet kennen?'

'Het spreekt van zelf, dat ouderdom en ervaring scherper zien dan jeugd en hartstocht, inzonderheid ten tijde van zware beproeving. Ik dank God, dat het mij vergund was u aan te toonen, hoe thans nog niet de tijd voor u gekomen is om bepaalde besluiten voor de toekomst te nemen.'

'En ik dank God en u, dat het uwe verstandige raadgeving gelukt is mij op den mij zoo duidelijk voorgeschreven weg van den plicht terug te brengen. Lieve moeder, kunt gij het aan mijne smart vergeven, dat ik een oogenblik de dankbaarheid voor uwe en vaders goedheid vergat? - Het zal nooit meer gebeuren. Ik wil mij weder welgemoed in den kring mijner plichten en genoegens bewegen, die mij mijn leven zoo aangenaam deden slijten, tot - mijn hart door een bijna bovenmenschelijk geluk bedwelmd werd. De gouden droom eener meer dan aardsche zaligheid is verdwenen. Van stonde af aan echter wil ik de zoete tevredenheid in mij aankweeken, die uit de liefde van een dankbaar kind voor zijne geliefde, edele ouders ontspringt.'

De nevel was hooger gestegen en verborg het vriendelijke aangezicht der maan. De ruwe adem van den beginnenden herfstnacht streek suisend door de bruine toppen der boomen en bestrooide de kille aarde met hunne gele blaaren. De beide vrouwen gaven echter geen acht op duisternis en koude; zij waren te zeer in hun onderhoud verdiept.

Kunegonde fluisterde: 'De Heer zij geloofd, die zulke goede voornemens in u heeft opgewekt. Hij zal u zegenen en leiden, en gij, mijn kind, zult gelukkig zijn, hetzij in een nuttig, werkzaam leven, hetzij in de schaduw van Zijn huis!'

Als Ilda aan de hand harer pleegmoeder de gezellige keuken in het oude huis aan de Doornstraat weder betrad, was haar bleek gelaat rustig, haar schoon oog helder. Zij begroette den in smartelijk nadenken verzonken vader met een opgeruimd woord, hielp schertsend juffrouw Doortje de nieuwe meid in haren werkkring inwijden en was weder de zonneschijn des huizes, gelijk zij het voor twee dagen geweest was. Zij gelukte er volkomen in de oude vriendin en den argeloozen kapitein te misleiden. Maar de moeder zag dieper en bemerkte met bitter leedwezen de diepe droefheid, die onder het bedriegelijke mom van uitwendige vroolijkheid verborgen lag.

(*Wordt vervolgd.*)

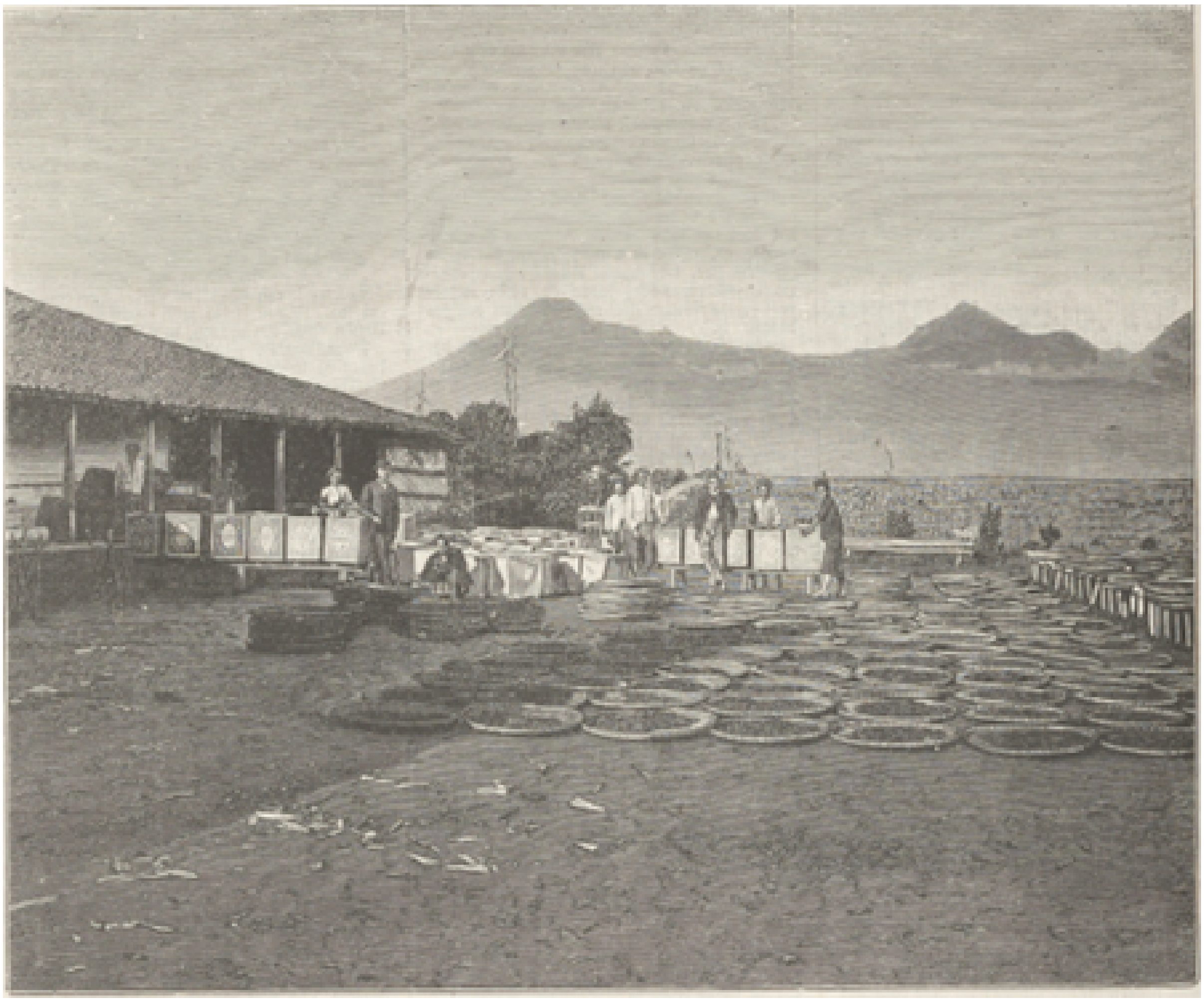

SCHETSEN UIT NEDERLANDSCH-INDIË. - Thee-kweekerijen.

Rebus No. 2.

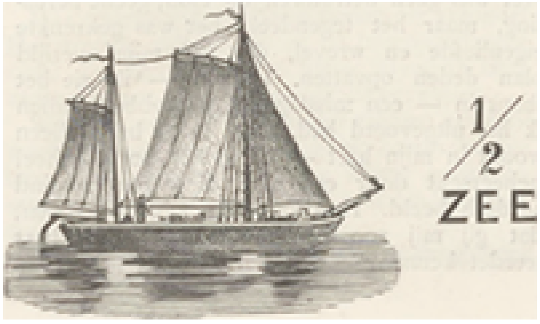

ALS PRIJZEN AAN DEZEN REBUS ZIJN VERBONDEN OM BIJ LOTING AAN VIER DER GOEDE OPLOSSERS TOEGEWEZEN TE WORDEN:

4 Ex. PRAALGRAF VAN HENDRIK CONSCIENCE,

onder glas in eene nette zwarte lijst met vergulde bies.

Bovendien hebben de goede oplossers het recht tegen verminderden prijs te kiezen tusschen boekdeelen, waarvan de lijst hun, na ontvangst hunner oplossing, zal toegezonden worden.

Oplossing van Rebus No. 3 in No. 34 van den 2^{en} jaargang van de *Nieuwe Belgische Illustratie*

INTREST OP INTREST

Bij loting is de prijs bevallen aan den heer J.H. NIJSSEN te Antwerpen.

Oplossing van Rebus No. 1 in No. 1 van den 3^{en} jaargang

DES MENSCHEN GELUK OP AARDE IS ONVOLKOMEN.

Bij loting is de prijs bevallen aan den heer HENRI VANDERWEGEN te Corbeek Dijle bij Leuven.

[Nummer 31]

Onze gravures.

Aan den voet van het kruis.

AAN DEN VOET VAN HET KRUIS.

Daar toch blijft de eenige toevluchtsplaats voor alle zielewee. Met de Moeder van den goddelijken Lijder verzucht er elke moeder, wier hart met en voor hare kinderen beproefd wordt. Met de boetvaardige zondares knielt er ieder berouwhebbende verdoolde. Met Joannes vindt er het kloekere mannengemoed hoogere levenservaring, onwrikbare plichtsbetrachting en gehardheid tegen het onheil.

Gok de vrouwe onzer gravure zocht en vond aan den voet des Kruises versterkenden troost in de uren der beproeving, in de bangste stonden, die het moederhart doorleven

kan, in den benauwden tijd, dat moederliefde en moederzorg het beminde kind aan de dreigende klauwen des Doods betwist.

Thans echter is het geene bede om erbarming meer, die harer lippen ontvalt, het is eene innige dankzegging, omdat haar smeeken verhoord werd en hare lievelinge gespaard bleef.

Ja, het kranke meisje is nu geheel buiten gevaar en der volkomene genezing nabij.

Van den eersten zoelen voorjaarsdag heeft de erkentelijke moeder gebruik gemaakt, om zich met de herstellende kleine naar de kerk te begeven. Met den behouden schat aan den boezem, in vurige godsvrucht verslonden, zit zij thans daar, voor het beeld van den Gekruiste. En dat niet enkel woorden getuigen van haren dank, omdat de bittere kelk eindelijk van haar afgekeerd werd, toont ons het offer, dat zij door hare andere lievelinge voor de beeltenis des Redders ontsteken doet. Niet minder welsprekend dan uit het gelaat der moeder straalt uit den reinen blik der aanminnige kleine offeraarster de teederste en erkentelijkste godsdienstzin.

Gansch dit tafereel ademt oprecht geloof, eenvoud des harten en innemende onschuld.

Onwelkome ontmoeting.

Alsof de reis door het rotsgebergte op zich zelve nog geene moeilijkheden genoeg oplevert, zooals het ongemakkelijk klimmen en klauteren langs rots en kloof en het barre klimaat, ontmoet de reiziger op het gebied der Indianen nog vaak verrassingen in den aard als den struischen mijnwerker hier overkomt, die eensklaps om den hoek van een rotspunt een berensnuit voor zich ziet verschijnen. Maar het avontuurlijke van dien tocht door het Amerikaansche gebergte is juist aantrekkelijk voor hem. Hij heeft zijn vaderland verlaten om goudzoeker te worden en zucht naar buit en avontuur drijft hem de bergen in, totdat zijn houweel bij toeval eene met goud dooraderde kwartslaag blootlegt of eene groeve zilvererts ontdekt. Dan is de moeite en ontbering niet onbeloond gebleven. Maar hij was de eerste niet, die den tocht ondernam, zonder iets te vinden, ook niet de eerste, die heenging zonder

ooit terug te keeren. Want niettegenstaande het heerlijke van zulk eene reis, komt de revolver daarbij te stade, en gedurig omklemt 's reizigers vaste hand den trekker van dit wapen. Hoe de kansen staan? De goudzoeker is zeker van zijn schot, maar de grijze beer is een taai dier en heeft hij eenmaal zes gaten in zijn pels, dan is hij het onhandelbaarst. Met zijn jachtmes het ondier aan te vallen, dan lijf tegen lijf worstelen met het monster is al wat hem overblijft, in het geval dat het sluwe dier hem niet doodt met den eersten slag; maar het smalle pad laat zoo'n kamp op leven en dood niet toe met veel hoop op behoud, want mensch en dier zullen bij den schok van den aanval reeds in den afgrond storten en samen te pletteren vallen. Dien koning der bergen op zijn pad te kruisen is dus ook voor den kloeken bergman geen benijdenswaardig geval en een kogel in elk dier kleine oogen van den breeden berenkop is misschien het eenige middel om geene kennis met de geduchte nagels te maken. De spanning van het oogenblik is door den teekenaar goed begrepen.

Een volksspel in het Vlaamsche land.

Er zou voorzeker een geheel boekdeel te schrijven zijn over de ontelbare spelen der verschillende volkeren. Onbetwistbaar is het dat zij misschien de kenmerkendste aanduiding zijn van het eigendommelijke karakter van iedere natie. Elk volk heeft zijne bijzondere wijzen van verlustiging, die elders wel navolging vinden, maar nooit het oorspronkelijke nabij gebracht worden kunnen. Het klimaat, de kleedij, de taal, de gemoedsaard van het volk geven dien onnavolgbaren stempel aan zijne openbare vermakelijkheden, die eigenlijk alleen slechts rechtstreeksche uitvloeisels zijn van zijn nationaal karakter. Wat is een stierengevecht buiten het vaderland van den *Cid*, een Tyrolerzang op een *Café-concert*, een matrozendans op een schip, dat geene Engelsche vlag voert? Evenals de taal zijn de nationale vermaken met het volk onafscheidbaar samengegroeid: de eene is de spraak des geestes, de andere zijn die van het gemoed, Wee zoowel hem, die de laatste als die de eerste zou willen uitroeien. Geen oorlog zou eenen Spaanschen koning zoo zeker het verlies zijner kroon kosten als een oorlog tegen de *toréadors*. En wat zelfs het verbieden van een onnoozel spel als het palingtrekken in het waterland bij uitnemendheid, bij onze noordervrienden, teweegbrengen kan, hebben de bloedige onlusten van Amsterdam in den Zomer van 1886 meer dan voldoende bewezen. Het kalmste, ordelievendste en koningsgezindste volk van geheel Europa misschien werd voor het gemis van eene zijner onbeduidendste straatverlustigingen een razende, vernielende en socialistische muitershoop!

Wat onze Vlaamsche boerinnen doen zouden als op zekeren dag van hoogerhand het verbod uitgevaardigd werd nog langer hunne mannen om prijs te kruien is ons onbekend; maar vast staat het dat koning Leopold's populariteit en die zijner wethouders er niet door winnen zou.

Die eigenaardige wedstrijd, welke misschien van zeer ouden, ja, wel van historischen oorsprong is, maakt het hoofdnummer uit der volksvermakelijkheden van onderscheidene Vlaamsche dorpen, en welken koddigen aanblik hij oplevert en tot hoevele lachwekkende toevallen hij aanleiding geeft, hoeft bij onze gravure geen betoog. Van deernis met de gevallenen en de verslagenen is, zooals men ziet, in

dezen kamp geene de minste kwestie: spottende vroolijkheid is het eenige gevoel, dat zij in de harten der toeschouwers opwekken. Daarentegen wordt de overwinnares van den wedren uitbundig toegejuicht. Met haar kruis... *pardon*, met haren dierbaren echtvriend geladen, die om den triomf zijner wederhelft te vergemakkelijken zich zoo ineengedoken en stil mogelijk op den kruiwagen gevoegd heeft, komt de verwinster, in al de bescheidenheid van echte verdiensten, voor de Jury gereden. En deze, bijgestaan door de gewapende macht in de gedaante van den veldwachter, is blijkbaar besloten haar mandaat met het vereischte gezag en de noodige onpartijdigheid uit te voeren. De uitgeloofde prijs zelf is echter niet zichtbaar. Dat hij niet in de handen van den veldwachter berust, doet ons veronderstellen dat hij geen passend sieraad is bij de officieële kleedij van dezen weerdigen ambtenaar des gerechts, en waarschijnlijk in eene bebloemde muts of eenen kleurigen omspeetdoek zal bestaan.

Het volksspel, dat wij hier aanschouwen, geeft wel getuigenis van de liefde der Vlamingen voor geestige en satyrische klucht, en gulle, maar zedelijke vroolijkheid.

In volle zee.

Het was Zondag, een echte Zondag; want de zon gloeide aan den helderen blauwen hemel en zag vriendelijk lachend neer op de menschen beneden haar, die juist de kleine dorpskerk verlaten hadden. Het waren allen visschers met hunne vrouwen en kinderen, die het heiligdom uitstroomden. Ook in hunne oogen lachte als een zonneschijntje en in hunne harten weerklonken de schoone, vrome woorden nog, die de oude pastoor er zoo even als eene vruchtbare kiem in gelegd had, opdat het goede er welig groeien en bloeien mocht: ‘Vang met God uw arbeid aan....’

En de oude man zag er met zijne grijze haren daarbij zoo eerwaardig uit, en zijne heldere oogen glinsterden zoo levendig, dat men duidelijk merken kon, hoe hetgeen hij gezegd had, geen ijdel napraten was, maar hem recht uit het hart welde en daarom ook in de harten onder den preekstoel weerklank vond.

In alle harten? Neen, in twee harten niet; op deze stuitte het woord des herders als een holle klank af, zonder dat zij er door getroffen werden. Wat konden hun die vermaningen tot vertrouwen op God schelen? zij boogden op hunne eigen kracht, op hunne ijzeren spieren, op hunne vereelde knuisten. Daarmee waren zij altijd door de wereld gekomen, en een van de twee was er al grijs bij geworden, zonder dat het hem zijn leven lang aan iets ontbroken had. De andere, de jonge, is zijn zoon; dien heeft hij geleerd, waarop hij zich verlaten moest, en de jonkman heeft die leer zonder veel moeite aangenomen.

Des namiddags staken beiden, vader en zoon, in zee - geen van beiden bekreunde er zich om of het Zondag was; zij dachten aan niets anders dan wat met hun werk in verband stond en wat voor vangst zij vandaag wel zouden hebben; in een uur tijds waren de schoone woorden van den pastoor hun het eene oor in en het andere weer uit gevlogen: zij vingen met God hun arbeid niet aan!

De zon had zich achter de wolken verborgen. Somber en onheilspellend betrok de lucht, de zee begon te bruisen, eerst zachtjes of het nog maar een spel van de golven was, die vriendschappelijk met elkaar keuvelden; maar langzamerhand werden de baren al grooter en grooter en hieven een angstwekkend gehuil aan.

Vader en zoon bevonden zich ver, heel ver in volle zee, met niets om zich heen dan den eindeloozen Oceaan: vóór hen, achter hen, van alle zijden golven en nogmaals golven. En terwijl hun scheepje licht over de schuimende baren heen vloog en zij met hunne netten bezig waren, wierpen zij nu en dan een blik over de bulderende zee of richtten dien angstig ten hemel.

'Ik denk dat we vandaag nog een nat pak zullen krijgen,' meende de oude.

'Och kom, een beetje spoelwater, dat is alles; we zullen wel weer droog worden ook,' antwoordde de jonkman op onverschilligen toon, zonder van zijn werk op te zien.

'Jongen, pas op! verduiveld! wat een stoot was dat! Haal neer het zeil! neer, zeg ik, als uw leven u lief is...'

Te laat. Het zeil klappert in den wind; de golven slingeren het schip links en rechts; ze bruisen en brullen, springen de een over de ander aan boord en lekken naar de menschen als een leeuw naar bloed.

Zoo ging het den geheelen avond en den geheelen nacht door.

Zonder roer, het zeil aan flarden gereten, door den stroom voortgezweept - zoo dobberde het vaartuig doel- en hulpeloos rond. Vader en zoon klampten zich vast aan de verschansing, aan den mast, doodsbleek, niet het koude angstzweet op het voorhoofd, de oogen glazig uitpuilende.

En altijd heviger woedt de storm voort; woedender bruist en buldert de zee, wilder huilt de orkaan, doller en woester slingert het kleine, onbestuurbare vaartuig over de golven.

Maandagmorgen. Eindelijk, eindelijk! O, hoe lang, hoe eeuwig lang was deze nacht!

Op de klok af was het reeds morgen, 't was vier uur; maar de hemel lag nog zwart en somber over de aarde uitgebreid als midden in den nacht.

Aan het strand zijn de dorpelingen, mannen en vrouwen, verzameld. Angstvol staren zij zee in. In het loodshuis staat Jansen, de beste vriend van den jongen Evers, die met zijn vader nog altijd niet terug is. Hij tuurt en gluurt door den verrekijker, maar zijne oogen zijn te zeer beneveld - hij ziet niets. Ook de anderen niet, noch met het bloote oog noch door het glas - niets.

Onder aan het strand zit eene oude vrouw; al uren lang was zij daar, van toen het nog nacht was af. En dien geheelen tijd heeft zij de starre, tranenlooze oogen op de zee gericht gehouden, als wilden zij door golven en duisternis heenboren, tot op den bodem der zee - niets.

Op eenmaal rijst zij overeind; nog strakker worden hare blikken, zij wringt de handen in vertwijfelenden angst - zij wil luid roepen, maar het geluid blijft haar in de keel steken - dan zinkt de vrouw plotseling ineen, slaat de handen voor het gelaat en - barst in bitter schreien los...

De golven zijn tot bedaren gekomen, ze hebben hunnen zin gekregen; een paar losse scheepsplanken drijven er op rond en worden, de een over de andere aan wal gesmeten.. Jaren zijn sedert den schrikkelijken nacht voorbijgegaan. Ze hebben veel veranderd en en menigen storm zien opsteken daar aan het strand der Noordzee. Eéne echter hebben zij niet veranderd, over haar hoofd zijn ze spoorloos heengegaan; zij is altijd dezelfde gebleven. Dag voor dag, iederen morgen, als de jonge dag aan den hemel opstijgt, bestraalt hij het eerst de oude vrouw daar onder aan het strand, iedere nieuwe dag lacht haar toe, als zij langzaam, met onvaste schreden voorwaarts strompelt, om hare plaats - altijd dezelfde - in te nemen, en voor zich uit in zee te staren, terwijl hare lippen zachte woorden murmelen. De menschen boven in het

dorp laten haar rustig begaan; ze zeggen: de oude vrouw tobt over haren man en haar kind. En ze voegen er bij, dat de oude vrouw Evers waanzinnig is, maar dat geloof ik niet, want eens heb ik opgevangen wat zij onophoudelijk bij zich zelve mompelt, en dat is niets waanzinnigs: ‘Vang met God uw arbeid aan!’

Sleutje's spook.

I.

Gelijk vele andere plaatsen heeft ook Schijndel, een aanzienlijk dorp in Noord Brabant, zijne legenden en overleveringen.

Onder deze herinneren wij ons de volgende overlevering van onze geboorteplaats, die wij er tijdens de jongelingsjaren met gretigheid opvingen in de lange winteravonden te midden van een aantal vrienden, welke zich rond een knappend vuur geschaard hadden.

Wanneer men zich uit Schijndel naar het ongeveer één uur verwijderd Heeswijk begeeft, loopt de publieke weg langs het gehucht *De Steeg*. Te dezer plaats, een kwartier noordoost van de St. Servatiuskerk en ongeveer een vijf minuten ter linkerzijde van den grintweg naar Heeswijk, liggen bouw- en weilanden, nog ten huidigen dage bestempeld met de benaming van het Slot, of volgens de plattelandsche taal het SLEUTJE.

Dit SLEUTJE is de plaats waar luidens de overlevering de volgende geschiedenis, in sedert lang vervloden eeuwen, voorviel.

II.

Twee reizigers kwamen op zekeren namiddag te Schijndel: zij stapten de afspanning binnen, waar op een ruw uithangbord te lezen stond: *De Wilde Man*, bij Frans Peetersoen.

De reizigers waren niet weinig ontevreden, toen zij van den baas vernamen, dat zij in dit dorp langer moesten vertoeven dan hunne meening was.

- Vervelende tijd! hier zoo lang verblijven! morden zij.

- Hoe! hernam Frans uit *De Wilde Man:* vervelende tijd?.... hebt gij dan dit dorp reeds meermalen bezocht en kent gij het?

- Neen, klonk het antwoord kortaf.

- Welnu, hernam Frans; bezichtigt deze plaats en oordeelt vervolgens of de tijd u dan nog vervelend zal toeschijnen.

De vreemdelingen gaven aan dien raad gehoor, en na eene verversching genomen te hebben, deden zij een uitstapje. Tot tijdkorting doorwandelden beide reizigers eenige gehuchten van Schijndel, en zagen werkelijk hier en daar sommige bijzonderheden, die hunne aandacht boeiden.

Eindelijk langs *De Steeg* voortwandelend, bereikten zij ook het SLEUTJE, dat te dien tijde nog de sporen droeg van een vroeger uitgestrekt gebouw. Dit scheen hun merkwaardig genoeg, om er meer van te willen vernemen; maar òf men kon, òf men wilde er niets van zeggen. Zij keerden vol nieuwsgierigheid huiswaarts, hopende, dat in hunne afspanning de gordijn wellicht kon weggeschoven worden, die voor hen de ruïnen van het SLEUTJE in het verborgen hield.

Bij den waard, een man die meer dan zestigmaal den zomer had gezien, hoopten zij wel eenig naricht te bekomen en de vroegere bestemming van dit vervallen gebouw te leeren kennen.

III.

Nauwelijks waren de reizigers *De Wilde Man* binnengetreden, of de huisbaas vroeg, hoe het uitstapje hun bevallen was.

- Niet slecht, luidde beider antwoord. Verschillende zaken hebben wij opgemerkt, onder ander de heerlijke houtteelt, die men elders vruchteloos zou zoeken. Ook de ruïnen, daar ginder in de richting naar Heeswijk, getuigen nog van eenen bouw, die

weleer een grooten omvang moet gemeten hebben; die overblijfselen hebben onze aandacht opgewekt.

- En kent gij de geschiedenis aan die puinhoopen verbonden? vroeg Frans.

- Neen, was het antwoord; vruchteloos ondervroegen wij dezen en genen voorbijganger over wat die beduidden, wie er eenmaal woonde, enz.; doch niemand heeft ons die vragen opgelost.

- Hoe? Niemand heeft u een oplossend antwoord gegeven!... dat komt mij zeer wonder voor; dan zijn het voorzeker geene Schijndelaren geweest, want er woont hier niemand, of hij kent die historie, of heeft er ten minste van hooren gewagen.

- En kunt gij ze ons vertellen?

- Zeker, en ik zal het gaarne doen, te meer daar mijn oudoom zaliger er op eenige wijze mede in eene nauwe betrekking gestaan, of liever, in persoon het raadsel opgelost heeft.

Een glimp van nieuwsgierigheid verscheen op beider gelaat; zij ledigden hunnen kroes en schaarden zich nader bij het knetterend vuur, wiens vlammen in kronkelende en zwierige golven opwaarts stegen.

IV.

Frans slaat op emstigen toon aan: Mijn oudoom, Ferdinand geheeten, is nu sedert lang ten grave gedaald; hij had gedurende vele jaren verschillende veldtochten in den vreemde medegemaakt en alzoo menige plaats doorreisd. Tegen moeilijkheden was hij gehard; vrees kende hij zoo weinig, dat hij alom als een onversaagd strijder te boek stond; waar anderen kleinhartig terugdeinsden, zag men hem ridderlijk optreden en te midden van de hachelijkste gevaren moedig op de bres springen. Als onverschrokken stond hij bij alle heeren aangeschreven; ook verdiende hij in waarheid dien naam.

Dit zij genoeg aangaande zijn karakter en moed.

V.

Toen nu Ferdinand, na lang omzwerven, eindelijk terugkeerde, was er te Schijndel veel gebeurd en veel veranderd.

Vroeger was dit SLEUTJE een schoon gebouw; doch ik heb het in dien staat nimmer gekend, mijne oogen mochten slechts zijne puinhoopen aanschouwen, zelfs de vroeger hooge toren moet sedert lang ingestort zijn; tot herstelling der muren en andere overblijfselen werd, bij mijn geheugen, geene hand uitgestoken. Men heeft dien toren langen tijd den Wraaktoren van het SLEUTJE genoemd.

Als kind was ik bevreesd om bij het vallen van den avond langs de puinen van het SLEUTJE te gaan; men zeide, dat het er spookte, en eenige personen beweerden, bij hoog en laag, het spook onder het gerimpeld gelaat eens grijsaards met ingevallen wangen, vuurschietende oogen, knokkige handen en verscheurde kleederen gezien, en zijne zuchtende stem gehoord te hebben.

Wat ik u in waarheid, bij eigene ondervinding, getuigen kan, is dat vroeger menig persoon 's avonds zich spoedde om zich van hier te verwijderen. Dikwijl heb ik

gezien, hoe vrouw en kind het kruisteeken maakten, wanneer zij in deze nabijheid waren.

Als de zon in het westen was weggedoken en de nacht over het slot zijne zwarte vleugelen uitgespreid had, zag men geen sterveling meer hier voorbijtrekken, tenzij vreemdelingen, die dezer zaken onbewust waren, of anderen, die eene dringende noodzakelijkheid hadden. Allen vluchtten vóór het vallen van den avond weg, niemand waagde het om over de nachtelijke schaduw van den gevreesden wraaktoren heen te stappen; kortom het spookte er vreeslijk.

Men zeide, dat in den holdonkeren nacht vleermuizen rondvlogen, nachtuilen krassend langs toren en slot rondgierden; men hoorde in deze nabijheid nooit het gezang eens vogels.

Bedaarde en bezadigde lieden wilden van dit alles niets gelooven; zij schreven het gerucht, dat uit den toren scheen te komen, aan ijdele vreesachtigheid en overdrevene inbeelding toe; zoo ook mijn oom Ferdinand; zelfs ging hij op zekeren dag zoo ver, dat hij openlijk met die vrees spotte, goed voor ouden en kleinhartigen, gelijk hij meende.

- Dat woord, zoo schreeuwde meer dan een uit het gezelschap, in *De Wilde Man* vereenigd, zult gij herroepen, of het zal u duur aangerekend worden.

- 'Herroepen?.. sprak Ferdinand met eene uitdagende trotschheid, neen, dat nooit!' ik heb in den vreemde voor ander vuur gestaan, met anderen mijne kracht gemeten!...

'Voor een paar dozijnen potten bier, die wij morgen avond hier in *De Wilde Man* gezamelijk zullen ledigen, wil ik nog vandaag, op Nieuwjaarsdag, en met mijnen degen alleen, op het SLEUTJE vernachten en daar onderzoeken wat spook, heks, of nog al meer, volgens uwe hersenschimmige taal, daarbinnen wonen.

VI.

'Velen uit de vergaderde menigte waren niet weinig verwonderd over dat snoevend voorstel van Ferdinand. De weddenschap werd gesloten, maar voor den slotheer[(1)] verborgen gehouden, dewijl iedereen wist, dat hij tot de hevigste verbolgenheid en woede oversloeg, zoodra men een woord repte om den toren te beklimmen.

Ter nauwernood had de klok der parochiekerk 's avonds het achtste uur geslagen, of Ferdinand bevond zich binnen de gedeeltelijk vervallen gebouwen van het SLEUTJE.

In allerijl had men er een bed of rustplaats, vuur en licht aangebracht tot zijn nachtgebruik.

Het slot, sedert jaren onbewoond, had dan ook weinig of geene meubelen meer. Slechts aan één persoon had de slotheer den sleutel van dit gebouw toevertrouwd, met het uitdrukkelijk bevel er geen sterveling in toe te laten. Die bevoorrechte sleutelbewaarder was de vorster.

Bij het aanbreken van den Nieuwjaarsdag bracht de vorster, als naar gewoonte, zijnen heilwensch aan menige ingezetenen van Schijndel. Deze, als een bewijs van wederkeerige dankbaarheid, boden hem een drankje of zooals men thans zegt een borreltje.

Geen wonder dan ook, dat het den vorste[r] eindelijk moeilijk, ja schier onmogelijk werd over een smallen weg te gaan, zonder in een der nevenloopende grachten neer

(1) In de Xe en latere eeuwen vond men vele versterkte en met grachten omsingelde gebouwen, die voor den vijand konden afgesloten worden; welke gebouwen men *slot* en den eigenaar *slotheer* hiet.

te tuimelen of met zijn draaiend en duizelig hoofd tegen de rondstaande boomen te zwieren.

In zulke omstandigheid zal het niemand verwondering baren, dat het verstand van den man, hoe scherp en doorzichtig anders, nu zoowel als zijn geheugen geheel bedwelmd geraakte, zoodat hij het voorgeschreven bevel zijns meesters vergat en den sleutelbos van het SLEUTJE afstond, waartoe men in andere tijdsomstandigheden, vruchtelooze pogingen zou aangewend hebben. In dit geval hield zijne belofte geen stand, zoo min als zijne rustelooze beenen hem, zonder waggelen en zwieren, konden staande houden; hij dacht voorzeker aan de twee dozijnen potten van den volgenden dag.

Één sleutel nochtans, dien zijner huisdeur hield hij terug.

Ferdinand maakte daarop geene de minste aanmerking, bij zich zelven prevelend: Wat raakt mij de sleutel van zijn huis.

De vorster liet aan Ferdinand zijn eigen gang; dit was geen wonder, want toen de tong van den ambtman door den drank al losser en losser werd, sloeg zij rond als molenwieken door fellen wind gedreven. De vorster voerde nu het hooge woord, vertelde hoe hij jarenlang Schijndel's welzijn had ter harte genomen, en dat geen sterveling, wegens getrouwheid en dienst, met hem op gelijke lijn kon geplaatst worden, enz. enz.

(*Wordt vervolgd.*)

Levensregelen.
(*Vervolg.*)

De uitgaven en inkomsten moeten elkander dekken. De eerste zijn des te grooter, hoe grooter het levende lichaam is; want des te meer stoffen worden ook uit het lichaam verwijderd of wel voor de verdere voeding onbruikbaar gemaakt, en moeten weder door toevoer van spijs en drank vervangen worden:

Een man die 100 kilogram weegt en daarbij b u i t e n g e w o o n l a n g en s l a n k of zelfs m a g e r is biedt veel meer oppervlakte aan dan een van dezelfde zwaarte, maar van m i d d e l b a r e g r o o t t e , w e l g e d a a n of zelfs d i k . De eerste koelt sneller en rijkelijker af. Hoe meer eene massa den kogelvorm nadert, des te geringer is hare oppervlakte in verhouding tot haren inhoud, des te minder straalt zij warmte uit en des te langer houdt zij hare warmte; hoe meer echter de lengte- de dwarse doorsnede overtreft, des te grooter wordt de

warmte-geleidende buitenste oppervlakte en des te sneller is de afkoeling. Ken ijzeren kogel van een centenaar gewicht blijft vele uren heet totdat eindelijk zijne temperatuur met die der omgeving in evenwicht komt. Eene ijzeren stang van hetzelfde gewicht koelt veel sneller af, en des te sneller, hoe langer (en daarmede natuurlijk hoe dunner) zij is. Dun ijzerdraad heeft slechts weinige minuten ter afkoeling noodig.

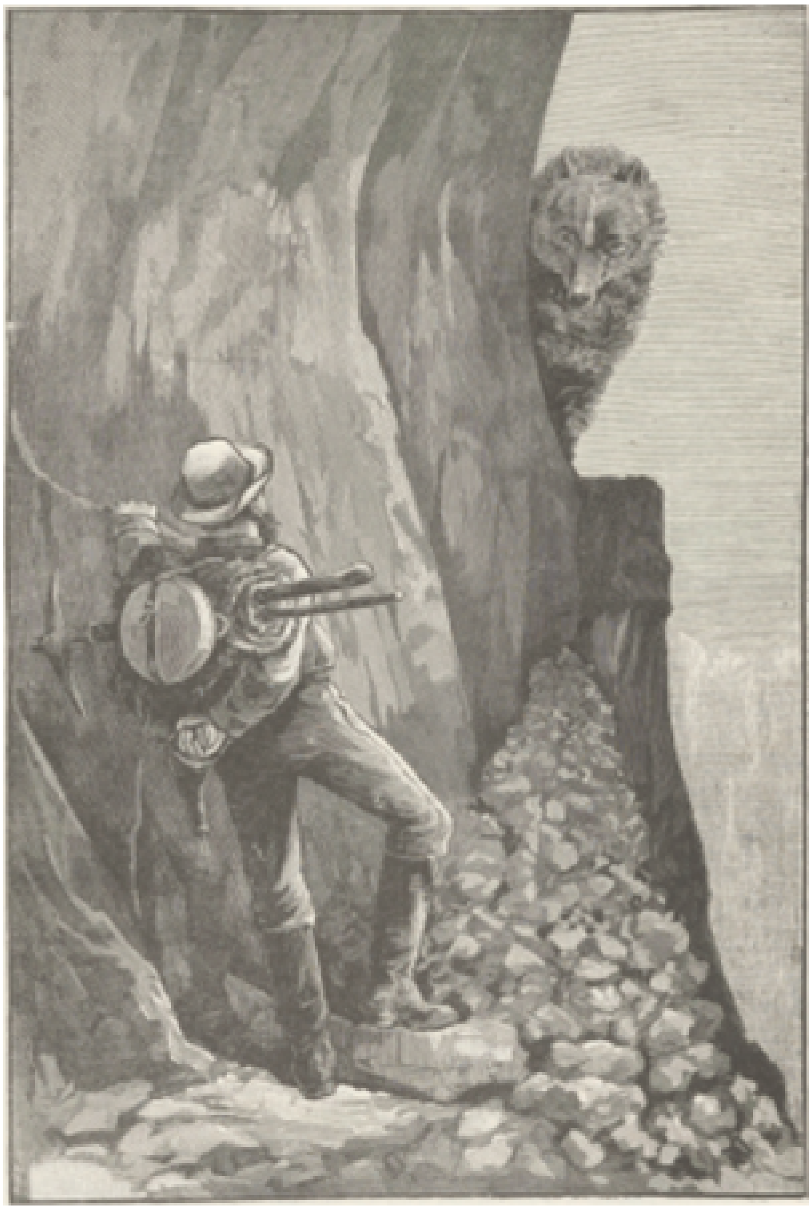

ONWELKOME ONTMOETING.

Uit dit voorbeeld kan men opmaken, waarom m a g e r e menschen eerder b e v r i e z e n , dan die zich door zwaarlijvigheid onderscheiden. Hebben de laatsten eene levendige stofwisseling, zoo hebben zij ook eene lichtere kleeding zelfs in den winter noodig. Bewegen zij zich echter of spannen zij hun lichaam in, dan volgt daarop een overmaat van warmteontwikkeling, die zich door zweetafscheiding kenbaar maakt. Uit dit voorbeeld leert men ook den grond kennen, waarom lange, magere personen in 't algemeen meer eten en meer eten moeten, dan korte, welgedane.

Daarom ook kan een krachtvol, goed gevoed mensch zich aan de winterkoude met eene

matige lichaamsbedekking ongestraft blootstellen, terwijl het kind goed ingewikkeld moet zijn en des te meer hoe kleiner het is. En zelfs dan is het niet altijd in staat, de noodige warmte voort te brengen, zoodat reeds het inademen van koude lucht verkoudheid en ziekte kan doen ontstaan. Bij eene temperatuur van 44°-45° Fahrenheit gevoelt de volwassene zich wel en behaaglijk, indien hij niet verwend is, - maar een pasgeborene zou bij zulk eene warmtegraad bevriezen, als hij even warm als de volwassene was gekleed.

EEN VOLKSSPEL IN HET VLAAMSCHE LAND.

Onder die omstandigheden moet het kind daarom verwarmd worden met eene warmflesch; maar slechts in de eerste levensdagen Hoe meer het groeit, dus in massa en gewicht toeneemt, des te minder warm moet men het inbakeren, opdat zijne stofwisseling bevorderd en het lichaam krachtiger worde. Men zij echter hoogst voorzichtig met het harden van jonge kinderen. Elke overijling kan schadelijke

gevolgen voor den verderen wasdom hebben Maar des te dringender is de behoefte bij het kind aan voedsel, omdat dit niet alleen tot het behoud, maar ook voor

het gedijen, den wasdom van zijn lichaam vereischt wordt. Onontwikkelde lichaamsbouw is gewoonlijk het gevolg van onvoldoende voeding in de kindsheid, gepaard aan het inademen van minder zuivere lucht. Vandaar veelal het verschil tusschen onze landjeugd en die in de steden, tusschen de kinderen der achterbuurten en die der gegoede standen.

Evenzoo is de behoefte aan rijkelijke voeding grooter, als een tijd lang spaarzame voeding is voorafgegaan, hetzij door ziekte, gemoedsstemming of gebrek. Uit de proeven door een Fransch geleerde omtrent den invloed van den honger genomen, bleek, dat jonge, magere duiven reeds den hongerdood stierven, nadat zij het vierde van haar gewicht hadden verloren, hetgeen binnen drie dagen het geval was. Oude, vette duiven daarentegen konden hongerende zelfs de helft van haar gewicht verliezen en dertien dagen lang leven, voordat zij bezweken. Iets dergelijks nam men waar bij gemeste varkens, die onder de ruïnes van een bergval bedolven, 14-20 dagen na het ongeval werden opgegraven, en nog levend en opgewekt waren. Ze waren natuurlijk sterk vermagerd.

Opmerkelijk is het, dat de vermagering van verhongerde dieren niet aan alle organen even veel zichtbaar is. De hersenen en het ruggemerg ondergaan bijna geen gewichtsverlies. Het bloed vermindert in zoover, dat het nog in dezelfde verhouding tot het gewicht van het geheele, lichter geworden lichaam staat als vroeger; - de voedingsorganen, zooals de longen, het hart, nemen in gewicht af, doch matig; - het meest slinken de spieren, die dun en bleek zich voordoen; - maar het vet is bijna geheel verdwenen en wel 91-93 pct. Wij zien hieruit, welke organen voor het leven het meest noodig zijn. Het vet kunnen wij missen; het is voor ons slechts een spaarmiddel, dat onder de huid en onder de beenderen is weggelegd, om in de dagen van nood door het lichaam tot zelfbehoud te worden aangesproken. Het vleesch en de hersenen, zoomede het geheele zenuwstel, worden echter door het hongerlijden in hun voortbrengingsvermogen achteruitgezet. Zij verliezen een zeker gewicht aan vaste stoffen, en in de plaats daarvan komt ongeveer evenveel water. Hoe noodzakelijk dit laatste als oplossingsmiddel en als drager van de voedingstoffen is, zoo moet het toch de voedende bestanddeelen in zich bevatten, zullen de betreffende organen hun doel bereiken. Bleekzuchtigen en bloedarmen hebben niet zoozeer minder bloed, als wel minder voedingsstoffen en bloedschijfjes in hun bloed, dat daarentegen rijker aan water is.

Het w a t e r maakt dus het grootste deel van onze inkomsten en uitgaven uit. De opname van water is eene behoefte, omdat onze inwendige stofwisseling dat noodig heeft, namelijk: wanneer wij door een rijkelijk maal veel voedingsstoffen opgenomen en daarbij oplosbare zouten gebruikt hebben, die door hunne oplossing de vochten des lichaams verdikken. Bij een geringer gebruik van water neemt de hoeveelheid zweet, urine en speeksel af; het lichaam wordt minder mollig, met andere woorden mager. Die te weinig drinkt, vermindert met het vetgehalte ook de voeding des lichaams. Het water bedraagt 80 pct. of viervijfde van ons lichaamsgewicht. Vandaar zijne groote beteekenis als voedingsmiddel. Vele lieden, die uit eene slechte gewoonte zich van het gebruik van water genoegzaam onthouden, zouden vrij wat meer aan voedingsstoornissen onderhevig zijn, indien niet het water gelukkig in al onze dranken rijk vertegenwoordigd ware. Vandaar dat magere bureaukraten, in 't algemeen personen met eene zittende levenswijze, waaronder bejaarde dames, eene levendige begeerte naar soep hebben. Het is ook het eenig nut, dat de soep haar aanbrengt. Vele

mannen vergenoegen zich met bier in de plaats van water. Gebruikten ze nu maar eene lichte soort, goed uitgegist en zuiver gebrouwen bier, dan zou dit zoo kwaad niet zijn; maar boven wat tegenwoordig onder al die soorten van buitenlandsche en nagemaakte binnenlandsche bieren verkocht wordt, is zuiver water nog te verkiezen. Hetzelfde kan gezegd worden van de lichte wijnsoorten. Nu er heden zooveel wijn gedronken wordt, die in de kelders der wijnhandelaars wast of gewasschen wordt, kan men niet voorzichtig genoeg zijn met dit product van gewetenlooze speculanten.

(*Wordt voortgezet.*)

Wetenswaardigheden.

De grootste kerken in Europa.

Deze zijn de St. Pieterskerk te Rome, welke 54.000 personen bevatten kan. Na deze de hoofdkerk te Milaan, waarin 37.000 menschen plaats kunnen vinden. In de St. Pauluskerk buiten de muren van Rome kunnen 25.000, in de groote Moskee of vroegere St. Sophiakerk te Constantinopel 23,000, in Notre-Dame te Parijs 21.000 menschen plaats vinden.

Na deze vijf gebouwen komen in aanmerking: St. Julianus te Mans (Frankrijk) voor 14.000, de hoofdkerk te Pisa (Italië) voor 13.000 en St. Marcus te Venetië voor 7.000 menschen.

De New-York Herald.

Een groot nummer van dit blad beslaat 24 bladzijden, ieder van 6 kolommen.

Van deze 144 kolommen bestaan er 100 uit aankondigingen. Aan dit nommer werken 120 letterzetters en 30 correctoren. Het getal letters in eene kolom is ongeveer 30.000, zoodat in 8 uren tijds de letterzetters ongeveer 4.320.000 letters behandeld hebben.

Om de drie dubbele bladen te drukken hebben 7 dubbele persen met volle kracht gewerkt, telkens 14 exemplaren te gelijk afleverend. Daarvoor is ieder der 24 pagina's 14 maal geclicheerd, maakt 336 clichés. Ieder van deze weegt 40 pond, maakt 13.440 pond metaal.

Het aantal aankondigingen is 4.000, in lengte afwisselend van 2 regels tot 2 kolommen per stuk.

Hierbij komen 44 kolommen lectuur, het belangrijkste wat de wereld oplevert.

Ieder nommer kost 5 Amerik. cents of 25 centiemen.

Middel om vogelkooien te reinigen.

Een ieder, die er vogels op na houdt, heeft nu en dan hinder van den scherpen onaangenamen reuk, dien de kooien afgeven, in weerwil van de groote zorgvuldigheid, waarmede zij zuiver gehouden worden.

Men kan dien last te keer gaan door den bodem en de stokjes van tijd tot tijd met kalkwater te bestrijken. Kalk bezit de eigenschap de onaangename lucht van de uitwerpselen der vogels te vernietigen.

Flesschen te reinigen.

Het kost dikwijls heel veel moeite, uit flesschen, waarin sterkriekende vloeistoffen zijn geweest, de onaangename lucht te verdrijven en ze tot andere doeleinden wederom geschikt te maken. Met goed gevolg kan daartegen worden aangewend het gebruik van gemalen bruin mosterdmeel.

Men schudt een weinigje daarvan met lauwwarm water in de flesschen, schudt er eenigen tijd mede en laat vervolgens den inhoud wegvloeien. Dit herhaalt men een paar keeren. Bruin mosterdzaad is ook goed om sterke lucht van de handen te verdrijven; bij het wasschen is slechts eene kleine, hoeveelheid voldoende.

Invloed van licht op boter.

De invloeden van het licht op de boter zijn grooter dan men zou meenen. De ondervinding heeft geleerd dat zuivere, echte roomboter na betrekkelijk korten tijd geheel den smaak van slechte kunstboter aanneemt, wanneer men haar in 't volle daglicht laat staan.

Hoogst belangwekkend zijn daarom de proeven, door prof. Soxhlet genomen bij gelegenheid van de zuiveltentoonstelling te Munchen, om de oorzaak van het talkachtig worden van boter onder inwerking van het licht na te gaan.

Bij die proeven bleek het, dat bij de 40 graden gesmolten gefiltreerd vet van zuivere versche uit koemelk bereide boter, dat in drie porties onder klokken van rood, geel en groen glas werd geplaatst, bijna volkomen onveranderd bleef. Daarentegen bleek een proefje onder eene blauw glazen klok geplaatst volkomen talkachtig geworden te zijn. Hieruit is de gevolgtrekking te maken, dat de sterk breekbare lichtstralen van korte trillingen - de blauwe en violette - het talkachtig worden veroorzaken, terwijl de minst breekbare lichtstralen met lange golflengte - de gele en roode - slechts eene zeer geringe verandering in het vet te weeg brengen.

Daaruit volgt, dat men boter en ook room zooveel mogelijk voor de inwerking der sterk breekbare stralen van het zonlicht beschutten moet; kamers of kelders, die voor bereiding of bewaring van melk en boter moeten dienen, mogen dan ook niet te sterk verlicht zijn.

Bij het verkoopen van boter in de open lucht is het bedekken met groene bladeren, zooals dit trouwens reeds veelvuldig geschiedt, zeer aan te raden omdat de groene kleurstof der bladen (het choropyl) de lichtstralen, die het meest breekbaar zijn en schadelijk op de boter inwerken, verandert in stralen van mindere breekbaarheid en die slechts eene geringe scheikundige werking uitoefenen.

Beelden en gedachten van Jean Paul.

Het geluk des levens bestaat evenals de dag niet in enkele bliksemslagen, maar in een' voortdurenden zachten vroolijken glans; het hart doorleeft in dit rustig, gelijkmatig licht den schoonsten tijd zijns aanzijns, ja verheugt zich nog in de kalme

avondschemering en stillen maneschijn, omdat ook dit een liefelijk en gelijkmatig licht is.

En hoe kan nu de mensch zulk een kalm levensgenot verkrijgen? Niet door het planten van vreugde, maar door het ontwortelen en afsnijden der smart, waarna de grond van onkruid gezuiverd, van zelf goede vruchten draagt alzoo niet daardoor, dat hij zich zelven vreugde schept en hemel op hemel bouwt, welke dikwijls door eene enkele wolk bedekt worden, maar doordat hij aan de smart het furiënmasker afrukt en haar alledaagsch schouwspelersgelaat ontdekt en aanschouwt.

,

Het is eene gewone zwakheid, dat de mensch zich levendiger en meermalen den haat dan de liefde van anderen voorstelt, van daar dat hij den eersten sterker beantwoordt, dan de tweede: zoo worden de engelen dikwijls meestal klein en alleen als kopjes met vleugeltjes geschilderd; zeldzaam echter wordt een halve duivel geteekend: de satan treedt altijd geheel op, daarbij nog toegerust met bijwerk van hoornen, hoeven en staart. Geen wonder dus, dat de duivel levendiger wordt gehaat dan de engel bemind.

,

Staatsschepen, welke hunne zeilen hebben verloren, bezitten daarom toch nog wel hunne ankers.

Het huis van den Beurtschipper.
(*Vervolg.*)

XV.
Reisontmoetingen.

Wolfgang had den kapitein wel niet nogmaals durven verzoeken hem ondanks de weigering van den ouden Saldern de hand zijner pleegdochter te schenken, maar hij had hem herhaaldelijk dringend gebeden zijne verloving met Ilda te doen voortduren tot het hem en den tijd gelukte de stijfhoofdigheid zijns vaders te buigen. Maar de kapitein had hem eenvoudig en met grooten nadruk geantwoord, dat eene verkeering tegen den wensch der ouders eene onzedelijke daad was: daarom moest die, welke tusschen Wolfgang en Ilda bestaan had, als verbroken beschouwd worden. Hij zag zich om dezelfde reden verplicht zijn waarden jongen vriend te verzoeken, zijne bezoeken tot betere tijden te staken.

Wolfgang had zich verplicht gezien zich aan deze voorwaarde te onderwerpen. Hij deed het volgens zijne geaardheid, niet alleen met een weerstrevend hart, maar ook met levendig misnoegen. Voor het uiterlijke schikte hij er zich naar, inwendig was hij besloten het koste wat het koste zijn doel te bereiken. Het lag echter niet in zijn karakter geduldig af te wachten, maar de zege door krachtsinspanning te vervroegen.

De stand van zaken was echter van dien aard, dat het nagenoeg onmogelijk was een bepaald besluit te nemen. Dat de kapitein niet zou afwijken van hetgeen hij als eene vereischte van plicht en eer beschouwde, was ontwijfelbaar. Slechts bij eene verandering in de zienswijze zijns vaders kon Wolfgang hopen, Ilda's pleegouders voor zijne wenschen te winnen. Maar de herhaalde, met de grootste omzichtigheid gewaagde poging om Johan Wilhelm Saldern om te praten, had tot eenig gevolg de hardnekkigheid van den verbitterden ouden heer te vermeerderen.

Des kapiteins bezoek in Holzhausen had ook geene gunstige uitwerking gehad. De koopman herinnerde zich met eene zekere beschamende ergernis de verschillende rollen, die de arme scheepskapitein en de rijke handelsman bij het toenmaals plaats gehad hebbende onderhoud gespeeld hadden.

Wie echter besloten is onder alle omstandigheden te handelen, die vindt eindelijk eene aanleiding of een voorwendsel daartoe. Wolfgang had dan ook na verloop van eene maand een plan ontworpen. Hij herinnerde zich dat de kapitein op den gedenkwaardigen avond na den terugkeer van zijne laatste reis met zekeren trots zijne Ilda als de dochter des broeders zijner vrouw genoemd had. Hij wist dat de goede Cornelis zijne huisvrouw niet enkel ter wille harer zeldzame hoedanigheden maar ook om hare afkomst van eene aanzienlijke familie zoo hoog vereerde. Bij een later onderhoud met den kapitein had hij vernomen, dat Kunibert Fehring zijne arme vrouw en kind wel hopeloos had achtergelaten, niet omdat hij gestorven was, maar omdat hij van de zorg voor hen ontslagen wenschte te zijn. Naar alles wat de kapitein van hem medegedeeld had, was het een man van groote begaafdheden geweest, maar traag, zelfzuchtig en gewetenloos. Wellicht hadden deze slechte eigenschappen in vereeniging met zijne schitterende begaafdheid hem inzonderheid geschikt gemaakt zich in de wereld omhoog te werken, terwijl zijn alleenstaan en de noodzakelijkheid

van den strijd om het bestaan de traagheid van den eigenbaatzuchtige een doel voor oogen hadden gehouden. Als hij den strijd met het noodlot aangevangen had, zou hij gewis overwinnaar gebleven zijn, aangenomen natuurlijk, dat hij nog in leven was. Ondanks enkele lichtstralen in de mededeelingen van den braven scheepskapitein, die op den verdwenene vielen, was zijn beeld terugstootend.

De eerste gewaarwording, die Wolfgang bij de schilderingen van Janssen ondervond, was derhalve deernis met Ilda, aan wie de trouwe pleegouders de bekendheid met het karakter haars vaders moesten onthouden, om haar kinderlijk hart niet te bedroeven. Van lieverlede rijpte bij hem de gedachte, dat het - aangenomen dat de avonturier nog leefde - voor zijn doel genoegzaam zijn zou, als deze zich tot een vermogend, aanzienlijk man omhoog gewerkt had, terwijl het hem geene linie breed nader tot zijne wenschen brengen kon, als Kunibert Fehring het edelaardigste gemoed van de wereld en de voortreffelijkste hoedanigheden des harten bezeten hadde, maar arm gebleven was.

Op deze onzekere mededeelingen nu bouwde Wolfgang zijn plan, - een plan, gelijk een minnaar er zoo bij honderden ontwerpen kan. Het was hem onmogelijk zich werkeloos in het verlies der zoo innig geliefde te schikken. Liever wilde hij, zelfs vergeefs, om haar bezit strijden, dan lijdzaam in de scheiding van haar berusten.

Met de koelheid, welke nu, helaas! steeds tusschen hem en zijn vader heerschte, kondigde hij den ouden heer aan, dat hij voornemens was den volgenden dag op reis te gaan naar de Nederlanden. Saldern, die wist, dat zijn zoon in verschillende havensteden nieuwe verbindingen wilde aanknoopen, had des te minder bezwaar tegen dit voornemen, daar hij toevallig vernomen had, dat Cornelis Janssen's schip dien morgen stroomopwaarts was gegaan en derhalve geene ontmoeting van Wolfgang met den beurtschipper te vreezen was.

De jonkman begaf zich met al den spoed, welken de verkeermiddelen van eertijds veroorloofden, naar Rotterdam. Hier deed hij onderzoek in alle kerkelijke registers naar den geboortedag van Ildephonsa Josina Fehring en den trouwdag van hare ouders, den Duitscher Kunibertus Philippus Fehring en Josina Aleida Seitsema uit Workum in Friesland.

Met betrekkelijk weinig moeite vond hij de inschrijvingen, waarnaar hij zocht en zag zich nu ten minste in staat de wettige geboorte van Ilda boven allen twijfel vast te stellen. Ook kon thans nagenoeg het tijdstip vastgesteld worden, waarop haar vader Europa had verlaten.

De kapitein had van Ilda's ongelukkige moeder vernomen, dat zijn vertrek nauwelijks eene maand na de geboorte van het kind, dus over negentien jaren, tegen het einde van October had plaats gegrepen. Nu deed zich echter de grootere moeielijkheid voor iemand te vinden, die Fehring gekend en wellicht vernomen had, met welk schip hij Holland verlaten en welk land hij als doel zijner reis opgegeven had.

Wolfgang had zich door den kapitein het huis doen opgeven, waar deze de arme Josina Fehring in hare laatste dagen verzorgd en vertroost had, onder het voorwendsel, dat hij het bij gelegenheid van een bezoek te Rotterdam mogelijk wel eens zou gaan zien. De argelooze Janssen had hem glimlachend het gewenschte adres gegeven, hetgeen hem wellicht niet meer mogelijk zou geweest zijn, wanneer niet de ligging van Josina's woning, een hoekhuis op de kruising van de Heeren- en de Boterstraat zich vast in zijn geheugen geprent had.

Wolfgang vond zonder moeite het smalle hooge huis. Het droeg op de spits van den gevel nog het hem door den kapitein opgegeven herkenningsteeken: een

windwijzer in den vorm van een zeilschip. Ook daarin werd de jonkman door het geluk begunstigd, dat hij op de bovenste verdieping iemand vond, die er reeds ten tijde van Josina Fehring woonde.

De oude draaier sprak met eene zekere warmte van de schoone jonge vrouw, die zoo goed en zoo zacht geweest was en hare ziekte en haren nood met zulk een engelachtig geduld verdragen had. Dan veroordeelde hij met groote gestrengheid de handelwijze haars mans, die een knap, voornaam uitziend man geweest was, doch het arme schepsel met eene aan ruwheid grenzende onverschilligheid behandeld had. Zijne gewetenloosheid had hij daardoor de kroon opgezet, dat hij de ongelukkige vrouw vier weken na de geboorte van haar kind verlaten en aan de grootste ellende prijsgegeven had. De praatzieke oude herinnerde zich den Duitschen beurtschipper, die als bloedverwant van den trouweloozen echtgenoot, de arme, zieke vrouw opgezocht en haar in haren nood bijgestaan had. De Duitsche neef had ook de kleine wees tot zich genomen. Hij, de draaier, betreurde het hem nimmer weergezien te hebben; want hij had hem toch eenig naricht van den gevluchte kunnen geven.

‘Eenig naricht?’ Wolfgang luisterde gespannen toe.

Ja, voor tien jaren had hij, meester Van der Kolk, door scheepsgelegenheid een brief uit de West (West-Indiën) ontvangen; hij was van Fehring en uit de kustplaats Willemstad op Curaçao gedagteekend. De brief bevatte de mededeeling, dat de schrijver nog leefde en gezond was en om bericht omtrent zijne vrouw en zijn kind verzocht; zouden zij nog in leven zijn dan wilde hij hun onderstand doen toekomen; ingeval zij echter gestorven waren, zou meester Van der Kolk hem de doodacten overzenden; de onkosten daarvan zou de overbrenger van den brief betalen.

‘Ik handelde naar zijn verlangen,’ dus besloot de oude man. ‘Ik schreef den kerel, dat zijn kind door barmhartige menschen opgenomen was, en zond hem de doodacte zijner vrouw. Met Driekoningen wordt het tien of elf jaar. Sedert heb ik van den schavuit niets meer vernomen.’

‘Hebt gij zijn brief nog?’

‘Neen, mijnheer. Waartoe zou men zulk een waardeloos stuk papier bewaren?’

‘Gij zeidet: Willemstad op Curaçao?..... Ik dank u, goede vriend.’

En den ouden man een rijkelijk drinkgeld gevende, snelde Wolfgang in groote opgewondenheid den steilen, donkeren trap af.

In het eentonigste leven komen er soms dagen voor, die door verscheidene zeldzame voorvallen gekenmerkt worden. Dit ondervond ook de oude Van der Kolk te Rotterdam. Want hij had zich nog niet uitgedacht over het bezoek van den vraagachtigen jongen Duitscher, als hij reeds een tweede ontving, dat hem niet alleen ten hoogste verraste, maar hem ook, gelijk hij zelf zeide, geheel en al verblufte.

Ook den niets vermoedenden Wolfgang wachtte dien zelfden dag nog eene verrassing. De mededeelingen, die hij van den ouden draaier ontvangen had, wezen hem den weg aan, dien hij ter mogelijke bereiking zijner oogmerken moest inslaan. Hij besloot derhalve om met den eersten snelzeiler naar West-Indië te vertrekken. Onverwijld begaf hij zich naar het kantoor der reederij om te vernemen naar den vertrekdag van den eersten naar West-Indië afvarenden snelzeiler. Toenmaals was het, gelijk men weet, de tijd van de eerste schuchtere proeven der stoomvaart.

Het geluk scheen den reislustige gunstig te zijn; over acht dagen zou de in lading liggende ‘Goede Hoop’ gereed zijn, de reis naar Curaçao te aanvaarden. Wel ware de ongeduldige jonkman het liefst nog heden vertrokken, maar hij bezat de macht niet de afvaart van het schip te bespoedigen. Daarbij moest hij zichzelven bekennen, dat de tijd van wachten door de aanschaffing der reisbenoodigheden wel aangevuld

zou worden. In gedachten verzonken stapte hij de Spanjaardsbrug over en ging doelloos op de landspits toe, bij welke de Oude Haven zich met de indrukwekkende watervlakte van den Maasstroom vereenigt. Het is een prachtig punt - rechts de Boompjes met hare hooge, karakteristieke huizen, hare rij boomen op de zeer drukke kaai, links uit een bocht vooruittredende, de strook lands met de rijkswerf, en voor zich de wijde golvende watervlakte. En welk een groot aantal schepen lagen voor anker op den breeden stroom, terwijl tallooze andere aan den wal vastgemeerd waren; nieuwe kwamen aan, hunne plaats aan den met menschen bezaaiden wal

innemende; anderen zeilden uit en heschen als groetend hunne lange wapperende wimpels. Over dit geheele grootsche tafereel goot de ondergaande herfstzon haar gouden rozig licht en tooide het met zulk eene warme schoonheid, als de stralende zomerzon het niet vermocht zou hebben.

Deze glanzende zonnegroet wekte Wolfgang uit zijne overpeinzingen. Snel den kant van den wal naderende om het heerlijke tafereel beter te kunnen overzien, stond hij eensklaps tegenover, eene dame, die met haar gezelschap aan de rivier staande, bij het geluid zijner schreden omgezien had.

'Wolfgang!' stamelde zij verbleekend.

'Ilda!' riep hij met een luiden jubelkreet, en zonder dat zij het wisten, lagen hunne handen in elkaar.

Wolfgang's uitroep had ook de opmerkzaamheid der geleiders van het jonge meisje op hem getrokken. Zij keerden zich beiden om: hij stond tegenover den kapitein en juffrouw Doortje.

Hij wilde hen verheugd begroeten, doch de kapitein sneed hem misnoegd het woord af. 'Gij hebt mij uw woord gegeven, mijnheer Saldern,' sprak hij stroef, 'dat gij den omgang met de mijnen zoudt afbreken. Gij moest weten, dat uwe belofte zich niet enkel tot Herbedorf beperkt.'

'Wees niet boos over het gelukkige toeval, kapitein,' verzocht de jonkman. 'Het verschaft mij onverwachts een geluk, dat in langen tijd voor mij het laatste zijn zal. Zonder eenig vermoeden van uwe aanwezigheid in Rotterdam te hebben, kwam ik hierheen om mij naar West-Indië in te schepen, waar eene gewichtige aangelegenheid mij roept. Wees niet wreeder dan het harde noodlot, dat ons scheidt. Misgun ons niet die korte schemering van, vreugde, die het ons schenkt.'

De kapitein bood hem de hand. 'Vergeef mij. Ik had moeten overtuigd zijn, dat geen woordbreuk ons bij elkander brengt. Ik zou nochtans het toeval dankbaar geweest zijn, als wij elkander niet ontmoet hadden; ik vrees dat Ilda de nauwelijks overwonnen smart der scheiding thans op nieuw zal moeten doorstaan.'

'Toch niet, vader. Verbitter u en ons dit uur niet door smartelijke gedachten. Ik neem het als een laatste, groot geluk dankbaar aan. Ik had toch de hoop Wolfgang ooit weder te ontmoeten voor altijd opgegeven. Dat hij nu, zoo ver van onze woonplaats, op het punt naar een ander werelddeel te vertrekken, ons hier ontmoet, neem ik blijmoedig als eene bijzondere gunst der Voorzienigheid aan. De dierbare herinnering aan deze stonde zal als een weldadig licht mijne toekomst verhelderen.'

'Ilda, Ilda!' waarschuwde de kapitein hoofdschuddend.

'Wees gerust, vadertje. Gij hebt deze reis met ons gemaakt, om mij een weinig uit mijne droefgeestigheid op te wekken. Hoeveel nieuws en schoons ik echter ook zag, hoe vriendelijk en geduldig gij jegens mij waart - hebt gij er u nochtans niet in vergist, dat mijn genoegen over het verblijf in deze schoone stad slechts zeer oppervlakkig was. Mijn hart was zwaar, hoe diep ik mij ook door uwe liefde geroerd voelde. Dat is thans anders. Moed en vertrouwen zijn in mij teruggekeerd en eene stille hoop - het moge eene dwaze zijn - maakt mij blijde. Daarom laat ons de laatste uren van dezen dag in ongestoorden vrede met elkander doorbrengen. Als wij morgen de terugreis aannemen naar mijne lieve mama, die ons gewis reikhalzend verwacht, en als Wolfgang zijne nog veel grootere reis onderneemt, willen wij beiden niet meer wankelmoedig maar met vastberadenheid ons lot afwachten - de toekomst ligt in Gods hand.'

IN VOLLE ZEE. - Angstvol staren zij zee in.

Wie had haar kunnen weerstreven? Haar liefdevolle pleegvader vermocht het zeker niet.

De minnenden sleten met elkander in dankbare vreugde een avond vol weemoedig en toch zoo onuitsprekelijk geluk in het gezelschap van hunne trouwe, deelnemende vrienden.

Op het klokkenspel van den naburigen Beurstoren volgde de slag van het elfde uur, als Wolfgang opstond, om afscheid te nemen. Juffrouw Doortje wenschte hem met vochtige oogen en een warmen handdruk vaarwel; de kapitein sloot hem een oogenblik in zijne armen en wenschte hem kort Gods besten zegen.

Daarop wendde Wolfgang zich tot Ilda. Hij omarmde haar innig en fluisterde haar toe: ‘Lieve! Gij weet hoe trouw ik u ben; blijf derhalve moedig. Ik ga uwen vader zoeken; want gij kunt het niet. Wij moeten toch weten of hij nog onder de levenden vertoeft. Wellicht is dit de weg tot het hart mijns vaders. Laat ons daarop hopen..... En nu, innig geliefde, vaarwel!’

‘God bescherme u, Wolfgang!’

De deur had zich geopend en gesloten en de achterblijvenden dachten met diepen weemoed aan dengene, die hen thans voor zoolang verlaten had; evenwel waren hunne harten minder beklemd dan voor de onverwachte ontmoeting aan den zonnigen boord der Maas.

(*Wordt vervolgd.*)

Allerlei

Te voet rond de wereld.

Onlangs is te Sidney, in Australië, een reiziger van zoo zonderlingen aard overleden, dat er schier geen tweede voorbeeld van is aan te wijzen. Christian Schäfer, Duitscher van geboorte, zwak van gestel, onbemiddeld, werd als het ware verteerd door een ontembare zucht om de wereld te doorreizen. Jarenlang heeft hij aan die begeerte toegegeven en landen bezocht, wier bewoners van 'tgeen beschaving mag worden genoemd, niets weten; wel bezocht hij die streken, niet bij voorkeur, maar ging, al naar het viel, door dik en dun, en stapte zoo onvervaard het meest onbeschaafde land binnen, alsof het een Staat ware, die de meest ontwikkelden tot voorbeeld mocht worden gesteld.

Voor zooverre hij bij de door hem gemaakte tochten den vasten bodem onder zijne voeten had, heeft hij steeds uitsluitend gebruik gemaakt van 's menschen natuurlijkste vervoermiddelen. Spanje, Oostenrijk en andere staten van Europa, Turkije in de beide werelddeelen, Europa en Azië, Palestina, China en Japan en een groot gedeelte van Amerika, Nieuw-Zeeland en Australië. Met fierheid roemde hij er op, dat hij te voet een afstand van ongeveer 150,000 mijlen had afgelegd en dat de ‘barmhartige Samaritanen’, die in alle landen der wereld te huis behooren, hem steeds hadden gelaafd en géspijsd. De roodhuiden in Amerika en de Maories op Nieuw-Zeeland hadden den kleinen vermoeiden voetreiziger, wiens ruggegraat vrij wat uit de ware richting was geweken, even ongemoeid gelaten als de bewoners der meest beschaalde oorden.

[Nummer 32]

Onze gravures.

Mozes wraak.

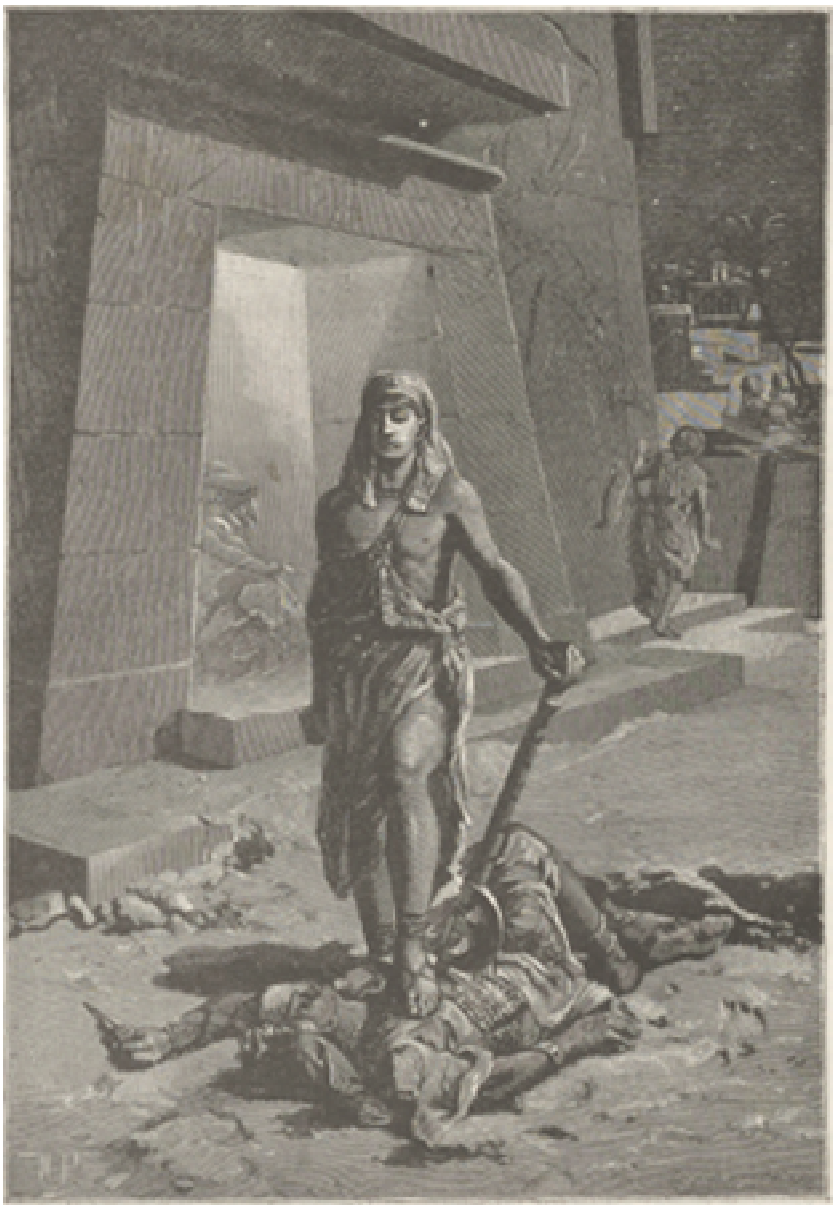

MOZES VERSLAAT EEN EGYPTENAAR, NAAR DE SCHILDERIJ VAN MERWART.

Inderdaad, het is wel Mozes, de wreker en redder zijns volks, dien de Russische schilder ons op zijn aangrijpend tafereel voor oogen stelt, maar niet de Mozes, door jarenlange afzondering in de woestijn, door gebeden en overweging voorbereid op de groote taak, zijne broederen uit de slavernij der Pharao's te verlossen en hen uit Egypte te leiden naar het Beloofde Land.

Hier is hij de nog krachtvolle jonkman, met vurig bloed, die in opbruisenden toorn onmiddellijk naar het moordende wapen grijpt om er den onverlaat, die het waagt

een zijner broederen te mishandelen, onmiddellijk den schedel mee te verpletteren. Te midden der Egyptenaren aan het hof des konings opgevoed, in kunsten en wetenschappen onderwezen, in taal, kleeding, gewoonten, kortom in al het uiterlijke een Egyptenaar geworden, is Mozes in zijn hart Israëliet gebleven, en hij kan het niet aanzien hoe zijn volk zwoegt en zucht onder de zweepslagen zijner onderdrukkers. Lang reeds heeft hij zijne verontwaardiging opgehoopt, maar eindelijk is ze hem te machtig geworden en, in woede ontvlamd, heeft hij een der beulen van zijn volk gedood. Zie, met welk een genot van voldane wraakzucht hij den verslagene aan zijne voeten ziet uitgestrekt. Helaas! weldra zal de opvliegende jonkman, tot kalmte gekomen, met diepe smart inzien, dat hij, door zijne onbedachte daad, de zaak zijns volks eer benadeeld dan bevorderd, en zich zelven doelloos met eenen moord bezoedeld heeft Gedwongen te vluchten, zal hij, tot machteloosheid gedoemd, jarenlang als herder van Jethro's kudden in ballingschap omzwerven, zonder iets ten nutte zijns volks te kunnen verrichten. Maar in de eenzaamheid zal God tot zijn hart spreken; Hij zal hem den weg wijzen, waarlangs Hij Zijn volk uit Egypte wil geleid hebben, Hij zal hem toerusten met moed en wondermacht, opdat hij onversaagd voor den koning Pharao moge treden; Hij zal hem in Aäron een woordvoerder ter zijde geven, die den koning in fiere taal den wil des Heeren zal verkondigen. Dan zal Mozes, reeds als kind in het biezenkorfje door Jehovah tot redder van Israël uitverkoren, terugkeeren in Egypte, dat hij thans ontvluchten moet, en inderdaad de wreker en verlosser van zijn volk worden.

De oude vischmarkt te Amsterdam.

Dezelfde teekenaar, wien wij het karakteristieke tafereeltje 'Een morgen in Amsterdam' te danken hebben, de Duitsche kunstenaar Hans Herman, schildert ons thans, in hare volle bedrijvigheid, de oude Amsterdamsche Vischmarkt, en bewijst daardoor dat hij niet alleen de fletsche tinten voor een mistigen morgen, maar ook kleuren vol gloed en leven op zijn palet brengen kan. Dat hij de natuur goed weet af te spieden wisten we reeds uit zijn eerste tafereel, maar hoeveel duidelijker nog spreekt uit deze schilderij des kunstenaars talent van opmerken en weergeven der werkelijkheid.

Welk eene bedrijvigheid op dat uitgestrekte vlot, waar dienstmeiden en verkoopers dribbelen en drentelen tusschen de manden vol schelvisch en kabel jouw! Welke ongedwongen, natuurlijke groepen, welke flink geteekende figuren, en - wat hier zeker niet onopgemerkt mag blijven - welke prachtexemplaren van kostelijk watervee! Voor de liefhebbers zijn die lekkere beetjes niet zonder watertanden aan te zien vooral in den vasten als de aanblik eener welvoorziene vischmarkt inderdaad eene verkwikking mag heeten.

Leve de koning!

Deze welgeslaagde gravure is vervaardigd naar het gekende tafereel van onzen Vlaamschen schilder Cap, dat thans deel maakt van het Modern Museum te Antwerpen. Zooals men weet is deze schilderij eene herinnering aan de jubelfeesten, die in 1880 ter gelegenheid der vijftigjarige onafhankelijkheid van België gevierd werden. De kunstenaar verplaatst ons in een rijk huis, dicht bij de Congreskolom te Brussel, op het oogenblik dat Koning Leopold II en zijne gemalin daar voorbij rijden. In een prachtig salon zijn al de huisgenooten en hunne verwanten vergaderd, om de beminde Vorsten te zien en toe te juichen. Blijde begroetingen klinken uit. de beide geopende vensters het koninklijk paar tegen en vermengen zich met de geestdriftige toejuichingen, die allerwege opstijgen. Bevreesd voor den luchttocht, maar toch even verlangend als de jongeren, om de blijde intrede der vorsten te zien, hebben de grootouders zich ten dien einde aan een gesloten venster geplaatst, en is de uiting hunner vreugde minder merkbaar, deze toch zal even innig gevoeld zijn. De heer des huizes, door drukke ambtsbezigheden, zelfs op dien feestdag aan de schrijftafel weerhouden, werpt vlug een oogenblik de pen ter zijde en snelt toe om zijn welkomsgroet bij die der zijnen te paren. De linkerzijde van het tafereel is rustiger gestoffeerd door een spelenden schoothond en door de kindermeid, die met eenen stoel voor een der aanwezigen aangedragen komt. Over het algemeen geeft deze schilderij photographisch juist den indruk weer van het oogenblik en zal vooral daarom altijd eene aangename gedachtenis blijven der heugelijke feesten van het jaar 1880.

Een nieuw reddingstoestel.

Hoewel de reddingsdienst aan onze zeekusten weinig te wenschen overlaat en bijna overal hulpbooten voorhanden zijn, gebeurt het toch niet zelden dat door den hevigen storm de redding mislukt. Kon het strandende schip slechts door eene lijn met den oever in verbinding gebracht worden, dan kon de hulpboot die lijn volgen en was de redding half volbracht.

Dit heeft den heer Koning van Tessel het denkbeeld ingegeven van een reddingstoestel, waardoor bijna onfeilbaar de gemeenschap tusschen schip en strand kan tot stand gebracht worden. Het redmiddel is een bol vormige, waterdichte cilinder, waarom eene sterke lijn ter lengte van duizend meters gewonden is. Die cilinder wordt van het schip over boord geworpen, drijft als eene blaas op het water en wordt door de branding aan wal gestuurd, terwijl zich inmiddels de lijn afrolt en zoodoende de verbinding tusschen schip en strand bewerkt. Hoe heviger de wind is en hoe hooger de zee slaat des te spoediger doet de cilinder de reis.

Bij den storm van 18 November 1886 is het nieuwe redmiddel van Koning aan boord van het stoomschip *Hercules* in de Noordzee met den besten uitslag beproefd en werd de stand van 700 meters tusschen schip en strand binnen vijftien minuten afgelegd.

Sleutje's spook.
(*Vervolg.*)

VII.

‘Ferdinand was omstreeks acht ure 's avonds het SLEUTJE reeds binnengetreden, dat van vuur en licht, spijs en drank en eene legerstede voorzien was voor dien nacht.

Daar was de onverschrokken man nu alleen neergezeten, zijnen geest met afwisselende gedachten voedende en vooral met de lichtgeloovigheid van eenigen lachende, die zooveel ophef maakten van het spook, hetwelk naar hunne meening op dit slot zou wonen. Alvorens zich te rust te leggen, had hij menige kamer met behulp van den sleutelbos ontsloten, doch nergens eenig spoor van spook of heks gevonden. Bij het doorsnuffelen der vertrekken, bevond hij zich in zijne mijmering eindelijk voor de laatste deur, waar de benedengang ten einde liep. Hij dacht: deze kamer zal ik eerst nog binnentreden en dan, na mij nog eens bij het knappend vuur gewarmd te hebben, gaan slapen.

De deur van den benedengang was met No. 11 geteekend. Ferdinand zoekt, herzoekt dat nummer in zijn sleutelbos, maar alles was te vergeefs.

Verwonderd over het ontbreken van den sleutel, stond hij een oogenblik besluiteloos, totdat hem de gedachte binnenviel, dat de vorster, bij het overreiken van den bos, één sleutel voor zich hield, toen hij zeide: deze is de sleutel mijner huisdeur.

Neen, dacht nu Ferdinand, dat heeft zeker eene andere beteekenis.

In zijne voorvarendheid wendde hij nogmaals pogingen aan om de deur te openen; geen sleutel bleef andermaal onbeproefd, doch niet één kon het sleutelgat binnengestooten worden. Nu neemt hij de koperen deurknop in zijne forsche handen, om de deur onder een hevigen schok uit het slot te stooten of uit de hengsels te heffen.

Eensklaps slaat de deur open.

Tot zijne niet geringe verwondering ontwaarde hij nu, dat de deur alleen op de klink zat en alzoo met den sleutel niet gesloten was.

- Waarom draaide ik ook met geene grootere bedaardheid de deurknop om? bromde hij knorrend tot zich zelven.... maar neen, bij andere deuren is dit toch gedaan, en zij bleven goed gesloten, totdat hun sleutel er aan gebracht werd; waarom zou ook deze deur niet gesloten wezen?...

Ferdinand is thans nieuwsgierig wat er in de kamer, met N°. 11 geteekend, schuilen mocht, en wat bespieden daar zijne oogen?

Niets anders dan den trap, die naar den toren leidt.

Met gespannen ooren en ingehouden adem luistert hij acht.... negen.... tien minuten; hij hoort niets dan het gekras en geschreeuw van uilen en vleermuizen.....

- Ha! dat zijn nu die gevreesde spoken en heksen van het SLEUTJE, zeide hij al lachend tot zich zelven, waarvan zoo menig lichtgeloovige geest vol is, en hij trok de deur op de klink met het voornemen, om bij het aanbreken van den dag den toren te beklimmen en te onderzoeken hoe het daar gesteld was.

In plaats van zich ter rust te begeven, zette hij zich eenigen tijd bij den vuurhaard neer, las nog gedeeltelijk de geschiedenis, welke hij tot tijdkorting medegenomen had, en vergat ook niet van tijd tot tijd den kroes aan de lippen te brengen, dien hij met een verkwikkend vocht reeds meer dan eens in die eenzaamheid gevuld en geledigd had.

Het was thans ruim elf ure.

Slechts weinige minuten duurde het, of Ferdinand lag achter de gordijnen van het ledikant, dat men metterhaast opgeslagen had, in het groot vertrek, waar het vuur nog smeulde. Ongeveer een half uur, dat hij ter ruste lag, bleven verschillende gedachten hem door het hoofd woelen, die vooral hierop neerkwamen, dat hij gemakkelijk zijne weddenschap verdiende en tevens de dwaasheid van eenigen aangaande spook en heks kon brandmerken. Echter zoo voortmijmerend, meende hij ten leste een geluid te hooren in het midden van den nacht.

- Inbeelding! zegt hij, en niets dan inbeelding en ijdele hersenschimmen! zooals het nog den lesten namiddag het geval voor sommigen was, die met mij in *De Wilde Man* vergaderd waren. Doch na een oogenblik meent hij andermaal eenig gedruisch te vernemen.

- Inbeelding! geestverzwakking van het langdurig waken! zegt hij nog eens, het zijn de nachtvogels, het is de wind, die eene of andere deur of dakvenster doet rammelen. Verder bekommerde hij er zich niet over, en legde het gloeiend hoofd op het kussen.

Maar geen slaap wilde zijne oogleden sluiten, geene rust zijn vermoeid lichaam versterken.

Wederom trof een geluid zijne ooren; het klonk voortdurend sterker, en scheen daar te ontstaan, waar de deur met N°. 11, of liever waar de torentrap zich bevond.

- Wonderlijk is het toch, dacht hij, dat dit rumoer juist uit die plaats schijnt te komen, wier sleutel bij de andere niet aanwezig is, en die misschien wel met voorbedachtheid door den vorster kan teruggehouden zijn.

Intusschen wordt het geluid al duidelijker en duidelijker.

- Neen... zegt hij, het schijnt geen gekras, noch gefladder van uil of vleermuis... neen... het is geen gezucht of geblaas van den wind... het is geene hersenschimmige inbeelding, noch zinsverbijstering.... het klinkt niet meer gelijk het gekraak van deur of venster..... maar voetstappen hoor ik. Het dof geklots van naderende voetstappen

wordt steeds hoorbaarder, en indien ik mij niet bedrieg, is het de gang van eenen mensch.

Hij verneemt klaarder hoe iemand met eene rammelende keten van den torentrap afstrompelt.

Koortsachtig werd zijne nieuwsgierigheid en verbazing; hij hield zooveel mogelijk den adem in, en ter bedaring zijner gejaagdheid ledigde hij zijnen kroes ten bodem toe.

VIII.

In zijne borst sloeg de hartader geweldig. Hoe onverschrokken hij ook immer in andere omstandigheden was, werd het hem nu zeer benauwd om 't harte; daar hij hier in 't midden van den nacht alleen was, kon hij misschien wel aangerand worden door eene bende roovers. Misschien is hier een schuiloord voor die gevreesde booswichten, welke in zoo menige plaats hunne sporen met geweld en bloed geteekend hebben.

Deze en andere gedachten zag Ferdinand als in een stormpas voor zich heen trekken. Hij wilde zich nochtans onbevreesd toonen en sprak zich zelven moed in. Hij wilde zooveel mogelijk met onversaagdheid, al ware het dan ook maar uitwendig, SLEUTJE's spook, heks, of wat het ook zijn moge, ridderlijk onder de oogen zien. Nu hij toch eenmaal in die schrikwekkende omstandigheid vertoeft en dat in 't holle van den nacht, beroofd van vriendenhulp, moet hij zich in dit onvermijdelijke maar schikken, en hoopt aldus van zijne stoutmoedigheid het publiek den volgenden dag weer te kunnen overtuigen.

Aldus mijmerende, klopte zijn hart een oogen-

blik sneller; doch daar hij zich moed inboezemde, wachtte hij wat verder komen ging. Het vuur, in den open haard voortbrandend, wierp nogal licht genoeg door de kamer, zoodat men eenen binnenkomende bij den eersten oogslag aanschouwen zou.

IX.

De deur der kamer werd geopend.

Een oude man trad in.

Met groote moeite en zichtbare afmatting sleepte hij zijn uitgemergeld en waggelend lichaam voort, terwijl in waarheid, gelijk Ferdinand thans duidelijk vernam, eene ijzeren keten aan zijn rechter benedenbeen vastgeklonken was.

Hij zette zich bij het smeulend vuur neer.

Ik zag, zoo gaat mijn oudoom verder voort, ik zag nu zeer duidelijk den man, die reeds langen tijd het gevreesde spook van het SLEUTJE, het spook dezer omstreken uitmaakte. Ik zag hem; het was een grijsaard, bij het vuur neergehurkt, meer aan eenen doode dan aan een levend wezen gelijk. Hij geleek een geraamte. Zijn hoofd droeg diepe sporen van lijden en smart.

Dat uitgemergeld wezen raapte met zijne vermagerde en knokkelige vingers de stukken hout op, die half verbrand rond den vuurhaard verspreid lagen; zoo kon hij het wegstervend vuur nieuw voedsel verschaffen, teneinde zijne koude, sidderende ledematen te verwarmen. Het zilverwit haar golfde hem verward over de schouders; een lange, borstelige baard bedekte zijne kin en een gedeelte van zijn aangezicht. Het voorhoofd was van rimpels als doorploegd; de oogen keerden zich in diepe holten en waren bijna zonder glans, zonder leven. Wanneer men er bij voegt, dat een half versleten kleed dit van smarten afgebeuld geraamte bedekte, dan is de man, of volgens de taal der lichtgeloovigen SLEUTJE's spook geschetst, zooals mijne oogen het zagen in de kamer.

Zoo zat dan de grijsaard, al zuchtend en steunend, in het vuur te staren, het hoofd geleund op zijne magere vingers.

Mijn oudoom hoorde hem kermen en eenige woorden stamelen, die hij evenwel niet verstond; doch met scherper te luisteren vernam hij eindelijk het volgende:

‘Dertig jaren kan het wel geleden zijn dat ik, bij het vuur gezeten, mij heb kunnen warmen. Wat doet het vuur toch goed aan eenen ouderling, door wiens aderen geen warm bloed meer rond vloeien en naar het hart terugkeeren kan om alzoo het ellendig leven nog eenigen tijd te rekken!’

En hij zuchtte nogmaals.

Tranen vloeiden over zijne doorgroefde wangen, tranen bevochtigden de keten, die des grijsaards been omklemde.

‘Rampzalige! die ik ben - sprak hij thans - gevloekt onder de schepselen!’

En een nieuwe tranenstroom, vergezeld van gekerm en gesnik, vloeide uit zijne oogen.

X.

Het sneed Ferdinand door de ziel; hij zuchtte onwillekeurig.

Nauwelijks had de grijsaard door dit geluid vernomen, dat hij niet alleen in de kamer was, of hij sprong op, evenals een verschrokken hert, dat de aanwezigheid van den jager bespied heeft.

Met sidderende stem roept hij: ‘Is er iemand in deze plaats?’

Toen mijn oom hierop met volkomen geruststelling geantwoord had, was de man reeds ijlings weggesneld met zijne klotsende keten.

Zijn geroep en zijne waarschuwing, dat er niets te vreezen was, dat hij geen het minste kwaad in 't schild voerde, neen.... dat alles zou niets baten. De grijsaard vluchtte met eene gezwindheid, die men niet in hem zou vermoed hebben. Ferdinand achtervolgde hem op staanden voet tot bij de deur, waar de trap naar den toren leidt; daar hoorde hij van uit de hoogte nog een dof gedommel.

Dien vreemdeling achtervolgen tot boven in den toren, was zijn eerste en eenige gedachte.

Die gedachte werd onmiddellijk bewerkstelligd; zij schoot hem als 't ware vleugels aan; dewijl hij uit de vrees van den voortvluchtige zijn hart, met moed en stoutheid gewapend had, achtte hij zich nu tot alles in staat.

Oogenblikkelijk, ja pijlsnel was hij den torentrap opgestormd.

En wat zagen daar, bijna op het bovenste gedeelte van den trap, zijne nieuwsgierige oogen?

Daar vond hij den vreemdeling, daar lag de grijsaard sprakeloos en in bezwijming.

(*Wordt vervolgd.*)

Levensregelen.
(*Vervolg.*)

De oplosbare z o u t e n en m i n e r a l e s t o f f e n zijn voor onzen welstand en ons arbeidsvermogen van veel beteekenis. Men kan ze niet aan het lichaam onthouden zonder nadeel, en het is te betreuren, dat slechts het zoogenaamde keukenzout voor onzen smaak behoefte schijnt. Het meerendeel der menschen is trouwens aan dauwen kost gewoon en mist dezen heilzamen prikkel tot hunne schade. Daarentegen gevoelen wij niet rechtstreeks behoefte aan minerale zouten, zoo dringend noodig voor den opbouw en het onderhoud onzer beenderen, tanden en andere organen. Personen, die weinig groenten nuttigen, waarin het meerendeel dier stoffen voorkomt, doen daarom afbreuk aan hunne voeding. Het is daarom apenliefde, indien moeders aan den weerzin van sommige kinderen tegen groentesoorten voedsel geven. Onder v a s t e s p i j s verstaat men gemeenlijk onze ‘voedingsmiddelen.’ Naar hen richt zich de vorm onzer maas; Ofschoon de mensch bij vloeibaar voedsel het leven kan houden, zoo is echter tot bevordering van den eetlust en de verhooging van de maagwerkzaamheid vast voedsel noodig. Want door de werkzaamheid van de maag wint deze aan kracht en vindt de afscheiding van verteringsvocht rijkelijker plaats.

De vaste spijzen worden in de maag en darmen door de verteringsvochten opgelost en omgezet, en gaan zoo in het bloed over.

Dit is het geval met al de voedende bestanddeelen van ons voedsel, zoowel van brood en kaas, als van koffie en wijn.

Het v l e e s c h VLEESCH, het gewichtigste onzer vaste spijzen, levert aan ons lichaam, behalve water en kalizouten, verschillende met het eiwit overeenkomende

bestanddeelen, alsmede vet en lijmgevende weefsels. Het vleesch over het algemeen genomen bestaat voor ongeveer drievierde gedeelten uit water, ofschoon die watergehalte, naar gelang van de verschillende dieren en van de vetgehalten, nogal uiteenloopt. Zoo heeft het scheikundig onderzoek geleerd, dat mager rundvleesch 75 pct. water bevat en vet varkensvleesch slechts 39 pct. Zoo verschilt ook het eiwitgehalte der onderscheidene vleeschsoorten: terwijl mager rundvleesch ruim 19 pct. eiwitstoffen oplevert, vond men in vet varkensvleesch slechts ruim 9 pct. eiwitstoffen.

Het vleesch van allerlei dieren is eetbaar. Dat heeft men vaak geleerd bij volksrampen, o.a. bij het laatste beleg van Parijs, toen voor honden, katten en zelfs vette ratten niet alleen hooge prijzen zijn besteed, maar, toen eenmaal de tegenzin tegen die spijzen overwonnen was, vond men ze zelfs zeer smakelijk. Ik wil nu niet zeggen dat wij die dieren als lekkerbeetjes op onze fijne tafels moeten laten vertegenwoordigen, maar wel dat een volksvooroordeel nog niet gelijkluidend met schadelijkheid of oneetbaarheid van een voedingsmiddel is. Terwijl wij in gewone tijden van zulke gerechten zouden walgen, - mits we wisten wat we aten, - ziet men ze bij de Chineezen als uitgezochte spijzen op tafel prijken. In een dergelijk vooroordeel deelt het paardenvleesch bij de Germaansche en het varkensvleesch bij de Semitische volken. Dat vooroordeel steunt echter op godsdienstige traditiën. Het paard was hij de oud-Germaansche volken een heilig dier. Het speelde bij offerplechtigheden in den heidenschen tijd eene voorname rol. De christelijke Kerk verbood dan ook de paardenoffers en het paardenvleesch als een heidensch gebruik. Omstreeks het jaar 1000 was echter het paardenvleesch nog als een gewoon gerecht op de tafel der monniken in het klooster St. Gallen. Het verzet der Kerk heeft langzamerhand dat gebruik overal uitgeroeid. In de voorgaande eeuw heeft men de waarde van het paardenvleesch als volksvoedsel weder op den voorgrond geplaatst. De duurte van het vleesch van het gewone slachtvee heeft in onze eeuw het gebruik van paardenvleesch voor de volksvoeding meer in zwang gebracht. Al meer en meer wint de volksovertuiging veld, dat het vleesch van gezonde paarden even voedzaam en smakelijk is, als dat van het vee. Indien daarop een nauwgezet toezicht plaats vindt mag men het als een zegen beschouwen, dat door het ruimer gebruik van paardenvleesch onze volksvoeding eene belangrijke aanwinst heeft verkregen.

Het varkensvleesch is bij de Mahomedanen en Joden eene verboden spijze, waaraan over 't algemeen nog strikt de hand wordt gehouden. De aanwezigheid van den zoogenaamden haarworm, die in sommige streken van Europa en Amerika in dit vleesch wordt aangetroffen, maakt omzichtigheid in het gebruik daarvan noodzakelijk. Rauw of halfgaar mag het daarom in geen geval gebruikt worden.

De MELK levert ons een zeer voedzaam voedsel. Zij bevat alle bestanddeelen voor eene goede voeding inden meest verteerbaren vorm. Zij levert in den kaas het noodige eiwit, in den room het vet, in de melksuiker de koolhydraten, de voornaamste zouten tot opbouw van het lichaam en voorts eene ruime hoeveelheid water. Zij bevat van dit laatste gemiddeld 85 pct. De samenstelling der melk loopt overigens bij hetzelfde en bij de onderscheidene dieren zeer uiteen. De watergehalte der melk is bij dieren die in de weide loopen, grooter dan bij stalvoedering met droog voedsel. Heldere wei bestaat hoofdzakelijk uit water en de genoemde zouten. Zij mag daarom te recht als een 'dierlijk mineraalwater' worden aangemerkt. Zij wordt dan ook veel gebruikt door zwakke, zenuwachtige lieden of die door maagziekten aan stoornissen der spijsvertering lijden. Voor eene krachtige maag is echter onvervalschte melk het beste voedingsmiddel. Vooral zij, wier lichaam nog opgebouwd en hersteld moet

worden, zooals kinderen en genezende zieken hebben daaraan groote behoefte. Ongelukkig is het verkrijgen van onvervalschte melk een steeds moeilijker vraagstuk. De nijverheid is er meer en meer op uit, om de melk zoowel voor een goed deel van hare voedende bestanddeelen te berooven als hare gehalte te 'verwateren'. Bleef het daar nog maar bij! Winzucht en bedrog ontzien zich niet, om zelfs schadelijke bestanddeelen, vooral onzuiver water, in de melk te mengen: eene vermenging die vaak ernstige gevolgen heeft opgeleverd.

Bij de keuze van dierenmelk voor de voeding van den zuigeling neme men in aanmerking dat zuivere koemelk rijker is aan kaasstof, room en zouten, dan de vrouwemelk; daarentegen armer aan suiker; hare watergehalte is ook geringer. Toevoeging van water (verschillend naar gelang van den leeftijd des kinds) zal dus voor het gebruik noodig zijn, om te verhinderen, dat de in de maag stollende kaasstof dikke klonters vormt en te zorgen dat zij in fijne vlokken stolt, zooals vrouwemelk. De ezelinnemelk is daarentegen armer aan kaasstof en room dan de vrouwemelk, doch overtreft deze in suikergehalte. Waar de duurte van het gebruik dezer melksoort niet terug behoeft te houden is daarom deze boven koemelk te verkiezen.

(*Wordt voortgezet.*)

De dood eens engels. Door Jean Paul.

DE OUDE VISCHMARKT TE AMSTERDAM, NAAR HANS HERMANN.

Het slagveld was van bloed en tranen doorweekt. Nog ademden eenige stervenden. De Engel van het laatste levensuur was bezig om de sidderende zielen uit hun omkleedsel los te maken. Een traan ontvloeide zijn oog, en hij zeide: ‘Ach! ik wil ook eens sterven als een mensch, opdat ik zijne laatste smart leere kennen en deze verzachte, wanneer ik hem doe sterven!’ - Toen daalde de onmetelijke kring van Engelen, die hierboven elkander beminnen, rondom den meedoogenden broeder neder, en zij beloofden hem, dat, als hij sterven wilde, zij hem terstond na het laatste oogenblik met hunnen hemelschen glans zouden omringen, opdat hij dat oogenblik van sterven kennen zou: en zijn broeder, de Engel van het eerste levenslicht, wiens kus onze verstijfde lippen, na den dood, even als de morgenstraal de koude bloemen, opent, neigde zijn gelaat tot het zijne en zeide: ‘Als ik u kus, mijn broeder! dan zijt gij op de aarde gestorven, en reeds weder in ons midden teruggekeerd.’

Vol aandoening en liefde daalde nu de Engel op het slagveld weder neer, waar nog slechts een enkele schoone, vurige jongeling steunde. Hij bewoog nog krampachtig de doorboorde

LEVE DE KONING!

borst, en geen levend wezen was meer nabij hem: alleen zijne bruid, wier heete tranen hij niet meer kon voelen, en haar gejammer klonk als een veld geschreeuw uit de verte gehoord. Daar overdekte hem snel de Engel met zijne vleugelen, en boog zich over hem henen, in de gedaante van zijne geliefde, en nam met een warmen kus, de geroerde ziel uit de verpletterde borst - en gaf haar aan zijnen broeder; zijn broeder kuste haar hier boven voor de tweede maal, en daarop ontwaakte zij tot een eeuwig leven.

Bliksemsnel legde hierop de Engel van het laatste levensuur zich in het ledige hulsel, bezielde het lichaam en dreef met een frisch hart den levensstroom weder door de aderen. Maar welk eenen invloed oefende het nieuwe lichaam op hem uit! Zijn helderziend oog werd verduisterd; zijne gedachten, te voren vlug rondzwevende, waadden thans traag door den dampkring der hersenen, en elk zinnelijk gevoel, iedere menschelijke aandoening trad duisterder dan zijn vroeger hemelsch gevoel, maar ook heviger en dichter voor zijn ik: het scheen hem toe, ever, als ons het dierlijk instinkt. De honger kwelde hem, de dorst deed zijne lippen branden, de smart doorboorde zijnen boezem. Hij hief zich op: nog bloedde en zwoegde de verscheurde borst, zijn eerste ademtocht was zijn eerste zucht naar den verlaten hemel! - Is dit het sterven des menschen? dacht hij; maar daar hij het afgesproken teeken niet zag, geen Engelenkring, noch hemelschen lichtglans, zoo begreep hij wel, dat dit slechts *het leven* des menschen was.

Des avonds verlieten den Engel zijne aardsche krachten. Een der wereldbollen, waarop hij vroeger had neergezien, scheen met drukkende zwaarte zich op zijn hoofd te wentelen, want de slaap zond zijne dienaars tot hem. De beelden zijner ziel, vroeger glanzend in zonnelicht, werden als door eene rookwolk omgeven, de schaduwen, die de dag in zijne hersenen geworpen had, vlogen verward en reusachtig groot door elkander; het was, of eene gansche zinnewereld zich in onstuimige verwarring over hem heen stortte: want ook de droom zond zijne dienaars tot hem. Eindelijk vouwde het lijkfloers van den slaap zich dubbel om hem, en, in de groeve van den nacht verzonken, lag hij eenzaam en verstijfd daar, zooals wij arme menschen elken nacht. Maar toen vloogt gij, hemelsche droom! met uwe duizende spiegels voor zijne ziel, en vertoondet hem in uwen spiegel eene menigte Engelen en een stralenden hemel; en het aardsche lichaam scheen met al zijne droomen hem te ontvallen: 'Ach!' zeide hij in zijne verrukking, 'mijn inslapen was dus mijn ontslapen!' - Maar daar hij met een angstig beklemd hart, vol zwaar menschenbloed, ontwaakte, en de aarde en den nacht aanschouwde, sprak hij: 'Dat was de dood niet, maar slechts *de slaap*, zijne beeltenis, hoewel ik ook den sterrenhemel en de Engelen heb gezien!'

De bruid van den reeds naar den hemel overgedragen held bemerkte niet, dat in de borst van het geliefd lichaam slechts een Engel woonde: zij had nog de beeldzuil van den gestorvene lief en hield nog de hand vast van hem, die reeds ver van haar was verwijderd. Doch de Engel, in wien nu een menschenhart klopte, beminde de dwalende wederkeerig, ijverzuchtig op zijne eigene gedaante - hij wenschte, niet vroeger dan zij te sterven om haar zoo lang te beminnen, tot zij het hem eens in den hemel mocht vergeven dat zij aan zijne borst, tegelijk een geliefde en een Engel had omhelsd. Maar zij stierf vroeger: de eerste smart had het hoofd dezer bloem te diep nedergebogen, zij kon het niet meer oprichten en het knakte op den steel. O, zij ging onder voor den weenenden Engel, niet als de zon, die zich prachtig voor de oogen der gansche natuur in de zee smijt, terwijl deze hare bruisende golven omhoog werpt,

gekleurd door het avondrood, maar als de zachte maan, welke te middernacht de bloemen verzilvert en ongezien daarna wegzinkt. De dood zond zijne zachtere zuster, de onmacht, vooruit; - deze raakte het hart van de bruid aan, en het warme gelaat verstijfde - de bloemen op hare wangen verdwenen - de bleeke sneeuw van den winter, onder welke de lente der eeuwigheid groen wordt, overdekte haar gelaat en hare handen. - Daar brak het opgezwollen oog des Engels in brandende tranen los; en toen hij dacht, dat zijn hart zich in de gedaante van eenen traan, als een parel uit de schelp, losmaakte, bewoog de bruid, die nog een oogenblik ontwaakte, in hare dwaling nog eenmaal de oogen en trok hem aan haar hart en stierf, terwijl zij hem kuste en zeide: 'Nu ben ik bij u, mijn broeder!' - Toen meende de Engel dat zijn hemelsche broeder hem het teeken door dien kus had gegeven, dat hij dood was geweest; doch geen hemelsche glans omgaf hem, maar eene treurige donkerheid, en hij zuchtte, omdat dit niet de dood, maar slechts *de menschelijke smart over den dood* van een bemind wezen was. 'O gij, vermoeide en zwaar beladen mensch!' riep hij uit, 'hoe overleeft gij dat alles? hoe kunt gij oud worden, als de kring der vrienden uwer jeugd gebroken wordt en eindelijk geheel vernietigd is. als de graven uwer vrienden als zoovele trappen tot het uwe doen afdalen en dan nog de ouderdom u wacht, als de doodsche, verstomde avond van een slagveld?'

Het lichaam van den overleden held voerde den zachten Engel rond onder de harde menschen, onder hunne ongerechtigheden, hunne vele ondeugden en driften. Ook hij gevoelde den doornen gordel van schepters, waarmede de Grooten de aarde omknellen; hij zag den ganschen aardbol door de reuzenslang der ondeugd, met zwartbonte ringen ontwikkeld, terwijl zij haar giftigen kop den armen mensch in den boezem stak, en daarbij moest ook zijn warm hart, dat gedurende eene eeuwigheid, slechts aan de liefdevolle borst van Engelen had geleden, den brandenden steek der vijandschap gevoelen. Toen riep hij uit: 'Ach, hoe smartelijk is de dood der menschen!' - Maar het was de dood nog niet, geen Engel noch hemelglans verscheen, het was slechts *de zonde!*

Nu werd hij het leven, dat wij eene halve eeuw of langer met ons moeten rondslepen, binnen weinige dagen moede en hij had berouw over zijne daad. Zijne gewonde borst hijgde nog altijd van smart. Hij ging, met den avondgloed op de bleeke wangen, naar den Godsakker - den groenen achtergrond des levens, waar de lichamen der schoone zielen, welke hij te voren ontkleed had, uit elkander werden genomen. Met weemoedig verlangen plaatste hij zich bij het open graf der onuitsprekelijk door hem beminde, gestorvene bruid en zag naar de avondzon. En toen, hier op den grafheuvel, beschouwde hij met innig welgevallen zijn gewond lichaam en dacht: Gij zult ook hier uit elkander genomen worden, mijn zwaar gewond hart, en geene smart meer gevoelen. - Nu begreep hij eerst het moeilijke van het leven der menschen, den strijd, dien hij der scheidende ziele had willen besparen, maar waarmede zij lang te voren hare deugd en haren dood moest koopen. Diep trof hem, onder zooveel strijd, de deugd der edelen op aarde, en hij weende uit oneindige liefde tot die menschen, die terwijl hunne behoeften luide roepen, hunne smarten knellen en dichte nevelen hunnen levensweg omgeven, nochtans den blik niet afwenden van de verhevene zonnester van den plicht; die in hunne eigene duisternis nog hunne liefdearmen tot den natuurgenoot uitstrekken, en zich vergenoegen met de hoop om als de zon in de oude wereld onder te gaan, ten einde in de nieuwe weer op te komen - Daar opende zijne verrukking de wonde, en het bloed, de traan des harten, vloeide op den grafheuvel der geliefde, en daarop zonk het stervend lichaam zacht ineen. Zijne laatste vreugdetranen brachten den groet des Engels aan de zon, die in eene

rozenroode zee langzaam ter nederzonk - verre echoklanken speelden door de lucht, alsof de aarde door eenen welluidenden aether heentrok.

Toen toog eene donkere wolk, aan een korten nacht en diepen slaap gelijk, den Engel voorbij; en nu opende zich de hemel in heerlijken glans, en de kring van duizenden Engelen omgaf hem. ‘Zijt gij reeds weder daar, liefelijke droom?’ zeide hij. - Maar de Engel van het eerste levensuur naderde hem door dien hemelglans henen, en gaf hem het teeken door een kus en zeide: ‘Dat was *de dood*, eeuwig geliefde broeder en vriend!’ - En de jongeling en de geliefde stonden bij hem en herhaalden op onuitsprekelijk zachten toon: ‘Dat was *de dood!*’

Het huis van den Beurtschipper.
(*Vervolg.*)

XVI.
Een wederzien.

Mevrouw Janssen was in het doodsche huis achtergebleven, deels om het tijdens de afwezigheid der reizigers te laten opknappen, deels om de bestellingen of boodschappen, die voor haren man mochten komen, in ontvangst te nemen.

Zij had eerst de keuken allerzorgvuldigst laten schoonmaken. Inzonderheid bad zij de oude staande klok met week- en maandwijzers en op- en afgaande maan, zoowel wat de hooge kast als de wijzerplaat betreft, geheel nieuw laten polijsten. Mevrouw Janssen wist, dat niets den kapitein meer genoegen kon doen, dan wanneer men dat erfstuk van zijn grootvader van moederszijde in eere hield; want Corneeltje, zijne goede moeder, was aan die schoone staande klok zoo gehecht geweest. Nadat de keuken in orde gekomen was, nam mevrouw Janssen Ilda's kamer onder handen, om deze voor zoo ver hare middelen het haar veroorloofden, zulk een gezellig voorkomen te geven, dat zij de terugkeerende bewoonster als met een blijden welkomsgroet kon ontvangen.

De dag voor den terugkeer der afwezige geliefden vastgesteld was intusschen dicht nabij en met ware voldoening legde zij aan de huiselijke verfraaiingen de laatste hand, vast overtuigd, dat zij de volledige goedkeuring van hare pleegdochter zouden wegdragen.

Omstreeks dien zelfden tijd volgde een reiswagen, op welks bok naast den postillon een bediende van een vreemd uiterlijk zat, den stoflagen straatweg van Wezel naar Herbedorf. Op ongeveer vijf minuten afstands van de poort, liet de reiziger, die in het rijtuig zat, dit laatste stilhouden en stapte uit met last aan zijn bediende, naar het voornaamste logement van het stadje te rijden, daar kamers te bestellen en op zijn heer te wachten.

De vreemdeling bleef aan den weg staan en zag het rijtuig eene wijl na; vervolgens liet hij zijne levendige oogen met blijkbare nieuwsgierigheid over de kleine stad en hare omgeving weiden. Eenige slanke kerktorens staken boven de huizen uit. Op den hoogen wal stond eene rij kastanjeboomen, boven welke hier en daar een plompe ronde toren, een overblijfsel van de vroegere versterkingen der stad, zichtbaar was. Achter de heggen aan beide zijden van den steenweg lagen eenvoudige ooft- en moestuinen; slechts in een, welks dichte doornheg met een breed ijzeren traliehek onderbroken was, vertoond en zich de toppen van eenige fijne dennen, esschen en treurwilgen. Langzaam trad de vreemdeling nader en door het hek aan den ingang ziende, vond hij zijn vermoeden bevestigd, hier was het kerkhof van het stadje.

De eenzame wandelaar leunde bedrukt tegen een der poortzuilen, waarboven de kroon van een reusachtigen cipres in de scherpe herfstlucht ruischte, en mompelde: ‘De dooden hee-

ten mij bij mijne late terugkomst welkom. God verhoede, dat ik *haar* onder hen vindt!' Daarop begon hij halfluid het opschrift van den naasten grafsteen te lezen: 'Hier rust in God Johan Jozef Mertens.' 'De gelukkige! In God rusten - is het niet het beste, wat den armen menschen bereid kan worden na een leven vol ellende, zorg en smart?.... Leven is lijden, strijden, dwalen - waarom zouden wij niet naar het stille einde verlangen?.... Maar brengt dat ook allen, brengt het ook mij de rust in den Heere?.... O! dat het mij vergund werd, niet in bittere, nutteloze rouw te verkwijnen; mocht ik alles kunnen goedmaken, wat ik misdaan heb!'

De geest des vreemdelings was te rusteloos, dat hij lang onder den indruk zou hebben kunnen verkeeren, dien de rustplaats der dooden op hem uitoefende - een indruk, die nochtans zoo sterk was, dat hij hem dwong, de folterende gedachten, die voortdurend aan zijn hart knaagden, in woorden te kleeden.

Hij klemde de welgevormde lippen met eene sombere gelaatsuitdrukking vast opeen en zich fier oprichtende, ging hij op de stadspoort toe, aarzelende nochtans hoewel zijn oog gespannen voor zich uit tuurde. Dit oog vormde eigenlijk eene tegenstelling met zijn overige voorkomen; het had blonde wimpers en straalde in een blauw van die zeldzame zuiverheid, welke alleen het oog des Noordlanders eigen is. De uiterlijke verschijning van den man had iets vreemds: zijne nog vaste wangen, zijne volle slapen en het ernstige voorhoofd, zoo ver het zichtbaar was, waren sterk door de zon gebrand. De oorspronkelijke kleur van zijn haar was niet meer te bepalen; want het was sterk vergrijsd. Dat was het eenige, wat tot de meening gerechtigde, dat de wandelaar tusschen de vijf en veertig en de vijftig jaren oud moest zijn.

Als hij de stad binnenging vroeg hij een knaap, die in de straat speelde of hij hem den weg naar het huis van kapiten Janssen wijzen kon.

'Gij meent het huis van den beurtschipper Janssen? Jawel, mijnheer, ga maar met mij mee.'

Het kind voerde den vreemden man, hem ter sluiks opnemende, over eene der hoofdstraten, door eene smalle zijstraat en sloeg eindelijk de enge, korte Jacobsteeg in. Aan den ingang bleef het staan, alsof het geen lust had, den heer tot aan het doel van zijn tocht te vergezellen, wees met den vinger naar den tegenovergestelden uitgang van de steeg en zeide: 'Het groote oude hoekhuis links behoort aan kapitein Janssen. Aan de andere zijde, in de Doornstraat is de ingang.' En daarop liep de kleine zoo hard weg, alsof hij voor zijne gedienstigheid niets goeds verwachtte.

De vreemdeling ging met een diep beklemd hart op het aangewezen huis toe; want in zijne opgewonden stemming schreef hij zelf, aan de klaarblijkelijk op kinderlijke vrees berustende vlucht van zijnen jongen gids eene slechte beteekenis toe. Hij zag met een bekommerden blik naar het ingezonken dak, de morsige muren en de gesloten vensters van het verwaarloosde gebouw en dacht benauwd ademend: 'Dat is een ellendig verblijf! Hoe somber en verwaarloosd zal wel het inwendige zijn, dat het omsluit.'

Verbaasd bleef hij echter staan en ademde ruimer als hij voor een openstaand venster gelijkvloers kwam, door hetwelk hij naar binnen kon zien.

Het was het zijvenster van Ilda's kamer. De vreemdeling was verwonderd over de inrichting van dit vertrek, zoo zeer in strijd met het uitwendige van het huis. Het lichte en geheel nieuwe behang der wanden, de koperprinten in de ouderwetsche houten lijsten, de kleine schrijftafel, de bloemen, de vogel in zijne blanke kooi, alles duidde op bezigheden en liefhebberijen, die, hoe eenvoudig en goedkoop zij ook zijn

mochten, nochtans bewezen, dat de bewoonster van dit vertrek eene levenswijze voerde, welke haar boven de zorgen en ruwe bezigheden der lagere klassen verhief.

'Als deze hare kamer is - dat wil zeggen, als zij nog leeft....' dacht de eenzame reiziger, 'dan is zij gelukkiger geweest dan ik durfde hopen.'

Deze hoop werd in het naaste oogenblik versterkt door het zien eener dame, die uit den achtergrond van het ruime vertrek komende, op een zijtafeltje eenige bloemen en een beeldengroepje kwam plaatsen. Wel keerde zij den beschouwer den rug toe; maar hare rijzige gestalte, de wijze, waarop zij hare eenvoudige, donkere kleeding droeg en zich bewoog, lieten geen twijfel over of het was eene vrouw, die tot de beschaafde klasse behoorde.

Als van een drukkenden last bevrijd richtte de vreemdeling zich hooger op; hij ging den hoek om en klopte met forsche hand aan het huis van den beurtschipper. Een klein dienstmeisje opende, en de vreemde vernam op zijne vraag of kapitein Janssen te spreken was, dat mijnheer op reis maar mevrouw te huis was.

'Breng mij bij haar,' bevool hij en de meid, verbluft door zijn gebiedend voorkomen, opende ijlings voor hem de deur der kamer, die hij door de zijstraat gezien had.

Hij trad binnen en de vrouw des huizes kwam hem tegemoet. Maar hij sprak haar niet aan. Zijn onthutst stilzwijgen verwonderde haar en dewijl zij er zich zelve onaangenaam door getroffen voelde, wilde zij hem juist door eene beleefde vraag tot spreken brengen, als hij eensklaps met alle teekenen van eene geweldige ontroering in de woorden uitberstte: 'Gij..... Kunegonde? Om Godswil, wat voert u in dit huis?'

'Het is het mijne,' antwoordde zij met eene zekere hartsbeklemming, want de bezoeker begon haar angst in te boezemen. 'Ik ben..... maar, genadige Hemel!' onderbrak zij zich, 'zijt gij..... kunt gij mijn broeder zijn?'

'Ik ben het.... Kunibert Fehring, uw wreede, trouwlooze broeder. O! hoe dank ik God, dat Hij mij tot u gevoerd heeft, opdat ik ten minste beproeven kan, datgene te vergoeden, wat ik jegens u, arme zuster, misdreven heb.'

'Maakt u daarover niet ongerust,' sprak zij met vochtigen blik en zacht bewogen stem, en reikte den man, die deemoedig, eene smeekende bede in de ernstige trekken, voor haar stond, met vergevende goedheid de hand. 'Wat gij jegens mij misdreeft, heb ik u reeds lang, zeer lang vergeven. En ik kon dat licht doen, Kuni, want het voerde tot mijn geluk.'

'Hoe bedoelt gij dat?'

'Haddet gij niet zoo tegenover mij gehandeld, dan zou de deelneming van den edelaardigen man, die mij tot zijne vrouw maakte, nooit zoo hoog gestegen zijn om mij zijne hand aan te bieden. Gij zult hem leeren kennen en tot u zelven moeten zeggen, dat gij nooit een man ontmoet hebt, die zoo achtenswaardig, zoo grootmoedig en onbaatzuchtig was, als hij.'

Hij zag haar verwonderd aan. 'Zijt gij gehuwd, Kunegonde?'

'Dat verwondert u, dewijl ik zoo leelijk was?' vroeg zij lachende. 'Niettemin werd nooit eene vrouw warmer en inniger bemind dan ik.'

'Gij verdient zulks. Ik heb uwe waarde eerst erkend, als in mij het berouw ontwaakte u, wiens beschermer en toevlucht ik had moeten zijn, beroofd en verlaten te hebben. Hoe vurig heb ik er naar verlangd, zuster, u een onbezorgden levensavond te berei len! Hoe zeer ik mij ook verheug, dat gij niet ongelukkig waart, doet het mij toch leed, dat gij mij niet noodig hebt.'

'Dus gaat het u goed, Kunibert?'

‘Goed?’ herhaalde hij droefgeestig. ‘Ja, wat de wereld zoo noemt. Ik ben een rijk man. Maar hoe machteloos rijkdom is om gepleegd onrecht te vergoeden, leer ik eerst heden bij u inzien.’

Hij zweeg, in droevige gedachten verzinkende, tot zijne zuster tot hem zeide: ‘Hoe verheugd gij ook waart, mij hier te vinden, gij hadt het niet verwacht; dat verried mij uwe grenzenlooze verbazing. Wat voerde u eigenlijk in dit huis?’

‘Eene vergissing. Ik zocht de woning van een beurtschipper, Cornelis Janssen.’

‘Gij zijt in het geheel niet verkeerd. Dit is Cornelis Janssen's huis, en ik ben zijne vrouw.’

‘Kunegonde - is dat waar?’ bracht haar broeder bijna ademloos uit.

‘Volkomen waar. Waarom zou ik u misleiden?’

‘O! als dat zoo is, kunt gij mij eene vraag beantwoorden, waarvan mijne zielsrust afhangt! Heeft uw man.... kapitein Janssen, het kind eener ongelukkige, verlatene vrouw, die voor negentien jaren in Rotterdam stierf, onder zijne hoede genomen?.... Ik hoopte, ach! zoo vurig!.... dat kind hier te vinden. Maar in dit stille huis schijnt geen mensch te ademen buiten u.’

Kunegonde legde hare warme hand op de koude magere hand haars broeders en sprak met angstvallige omzichtigheid: ‘Het is waar, voor het oogenblik ben ik alleen in het ruime oude gebouw, maar reeds morgen zal het vroolijk en levendig om mij heen zijn. Mijn man is op een klein pleizierreisje naar Holland. Morgen komt hij terug in gezelschap eener trouwe vriendin van ons huis en onzer pleegdochter.’

De angstvol luisterende man had hare woorden ademloos, sidderend, met toenemende spanning gevolgd. Thans sprong hij doodsbleek op om nauwelijks verstaanbaar de vraag te stamelen: ‘Met uwe pleegdochter? Is die.... is die dat kind, hetwelk kapitein Janssen uit de handen mijner stervende vrouw, de ongelukkige Josina Seitsema, ontving?’

‘Zij is het: Ildephonsa, mijne nicht en uwe dochter, Kunibert.’

‘God zij gedankt!’ stamelde hij, met vochtige oogen en trillende lippen in zijn stoel terugzinkende. Daarop verhief hij de handen ten hemel en zond een sprakeloos dankgebed op. Hoe genadig was de Barmhartige niet voor hem geweest!

Kunegonde zag hem vorschende aan; maar weldra werden ook hare oogen vochtig. Ook zij dankte God: haar verloren broeder, Ilda's eenmaal zoo hardvochtige vader keerde gebeterd tot de zijnen terug.

Eindelijk herstelde zich de diep ontroerde man in zooverre, dat hij tot zijne zuster de vraag kon richten: ‘En de kapitein stelde haar onder uwe hoede? Gij oefendet barmhartigheid jegens haar uit, zonder de zonde haars vaders te gedenken?’

‘Ik vernam eerst over korten tijd, dat Ilda uwe dochter is. Mijn goede man vreesde, dat de aanblik van het kind bittere gevoelens in mijn hart verwekken kon, als ik in haar de dochter van den man erkende, door wiens..... door wiens toedoen ik bijna aan de bitterste moede ter prooi vervallen ware. Cornelis zeide mij, dat de kleine het dochtertje van een zijner bloedverwanten was; ik vorschte niet verder en was verre verwijderd van te vermoeden, dat hij onder deze benaming mijn eigen broeder verstond.’

‘Heeft het kind u veel last veroorzaakt? Is het gezond?.... En zijt gij over haar tevreden?’

‘Gij zult Ilda morgen zien en dan zelf kunnen waarnemen hoe zij mijne moederlijke zorgen door dankbare liefde dubbel vergeldt. Ook is zij verstandig en goed; hare gezondheid was uitstekend tot haar over eenige weken een leed trof, hetwelk zij nog niet geheel overwonnen heeft.’

'Een leed? - Bedoelt gij eene ziekte?'

'Neen, Kunibert; het is eene zielesmart, waarvan ik spreek. Ik geloof dat ik het beste doe, u de gebeurtenissen van den laatsten zomer mee te deelen, eer Ilda thuis komt. Als gij er niet mede bekend zoudt zijn, zou u in vele opzichten de sleutel tot het anders zoo eenvoudige oprechte wezen mijner lieveling ontbreken.'

Zoo vernam de vader, die met de levendigste belangstelling luisterde, de kleine geschiedenis zijner dochter, nog eer het hem vergund was, haar zelve te leeren kennen.

XVII.
Lotgevallen van een avonturier.

Een uur later zat Kunegode op hare gewone plaats in de keuken. Het krachtige maal, dat

zij den terugkeerenden zwerver opgedischt had, was juist afgenomen. De luiken waren gesloten, op de tafel stond de helder brandende lamp en de vlam van den haard wierp een flikkerend, roodachtig schijnsel op het koperen kookgerief aan de wanden. De kleine dienstmeid was met den bediende van Fehring bezig de voorkamer in eene gezellige slaapkamer voor den gast te herscheppen, voor den bediende zelven was reeds een kamertje op de bovenverdieping gereed gemaakt.

Zoo waren broeder en zuster voor elke stoornis beveiligd en de reiziger genoot met levendig genoegen de behaaglijke rust, die een goed geordend Duitsch huishouden zelfs bij geringe middelen aanbiedt. Hij had eene fijne Havana aangestoken, eene destijds in de provincie Westfalen nog zeldzame weelde, en nam nu en dan een teugje van den zwaren Franschen wijn, waarvan de kapitein, als halve Hollander, steeds een kleinen voorraad bezat. Nadenkend vergeleek Kunibert Fehring de glinsterende, ja weelderige omgeving, waaraan hij sinds vele jaren gewoon was en de woelige levendigheid in zijn groot en rijk, maar niet altijd goed bestierd huishouden met de vreedzame stilte en weldadige orde, die zijne zuster omgaven. Hij prees zijn kind gelukkig, dat het niet in het prachtvolle landhuis op Curaçao, maar in Cornelis Janssen's oud huis opgevoed was.

Zijne zuster onderbrak zijne overpeinzingen door de bede: ‘Wij zijn thans ongestoord; zoudt gij van dit gunstige oogenblik geen gebruik maken, Kunibert, om mij uwe lotgevallen mede te deelen?’

Hij bedekte zijn gelaat met beide handen, misschien wel om voor zijne zuster den strijd te verbergen, die hare woorden in zijn hart verwekten. Zij meende zulks te raden en hoewel zij lang zweeg, herhaalde zij haar verzoek niet.

Maar hij zelf was besloten haar verlangen te bevredigen en zich vermannende, ving hij aldus aan: ‘Het is hard, geheelde wonden open te rijten; maar het moet geschieden. Mijn verleden moet geen geheim blijven voor degenen, in wier midden ik mijn leven hoop te eindigen. De zuster, die ik gewetenloos bedroog, het kind, dat ik wreed verliet, moeten weten wie ik was en wie ik geworden ben; alleen daardoor kan ik hunne volle vergiffenis en hunne liefde verwerven. Ook daarin hebt gij gelijk, dat het 't beste is, als ik heden aan u alleen mijne bekentenissen doe. Gij kunt er dan aan uw echtgenoot en uw pleegkind van mededeelen wat u goeddunkt. Zou ik zelf met hen over mij spreken, zij zouden geen getrouw beeld van mijn leven en mijn karakter bekomen: tegenover mijn kind zou schaamte, tegenover mijn zwager trots mijne tong boeien.’

‘Dat begrijp ik,’ hernam Kunegonde. ‘Daarbij zou hun niet gelijk mij de juiste maatstaf tot uwe beoordeeling ten dienste staan. Zij waren niet gelijk ik getuigen uwer kindsheid en vroege jeugd, zoo min als van de fouten, die bij uwe opvoeding begaan zijn.’

‘Ik dank u,’ sprak haar broeder bewogen. ‘Ik zie, dat gij mijne dwalingen wenscht te veronschuldigen en ik zal uwe grootmoedigheid door onverholen waarheid vergelden.

‘Gij weet,’ ging hij voort, ‘hoe ik met het overschot van de koopsom, die ons kleine huis opgebracht had, heimelijk de vlucht nam, hardvochtig aan u de zorg voor onze ziekelijke, door mijne schuld verarmde moeder overlatende. Ik begaf mij niet, gelijk ik u in een uit Bremen gedagteekenden brief voorspiegelde, van daar naar Indië, maar eerst naar Amsterdam, leefde korten tijd verkwistend, gelijk ik steeds gewoon was, maar bezat toch nog zoo veel overleg dat ik naar een middel van bestaan omzag, eer ik geheel van geld ontbloot was. Mijne taalkennis verschafte mij weldra eene plaats als correspondent in een groot handelshuis, en mijne geschiktheid en mijn manieren, die eene goede afkomst verrieden, wonnen mij de gunst van den patroon.

‘Geheel in strijd met de Hollandsche gebruiken noodigde hij mij eens tot eene kleine feestelijkheid, die in zijn huis plaats greep. Het genoegen, dat hij aan het gezelschap van zijn ondergeschikte vond, zegevierde over zijn trots. Maar mogelijk zou hij toch, juist omdat hij mijne gezellige talenten zoo hoog waardeerde, mij met zoo dikwijls in zijn familiekring getrokken hebben, als hij dochters had gehad. Hij had echter slechts zonen. De oudste bekleedde eene zeer aanzienlijke en voordeelige betrekking in dienst der Oost-Indische Compagnie, de derde studeerde aan de hoogeschool te Leiden en alleen de tweede, die tot opvolger zijns vaders in de zaak bestemd was, woonde in het ouderlijke huis.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 33]

Onze gravures.

Maria Stuart.

MARIA STUART, NAAR EENE TIJDENS HAAR LEVEN VERVAARDIGDE SCHILDERIJ.

Den 18 Februari 1887 was het drie honderd jaren geleden dat de schoone en ongelukkige Maria Stuart, Koningin van Schotland, in gevolge een onwettig en onrechtvaardig vonnis, door hare nicht Elisabeth van Engeland onderteekend, op het schavot den marteldood stierf.

Den lezers der *Nieuwe Belgische Illustratie* zal het zonder twijfel aangenaam zijn heden eene hoogst gelukkig geslaagde gravure te ontvangen van het laatste portret der gehalsrechte Koningin, waarop zij voorgesteld is in de kleeding en den opschik, waarmede zij ter dood ging.

Wij zijn dat portret verschuldigd aan den Eerw. J.A. de Rijk, professor in het Seminarie van Hageveld in Noord-Nederland, een der warmste en kundigste verdedigers der gelasterde martelares, welke geleerde omtrent deze afbeelding het volgende mededeelt:

'Opmerkelijk zijn de lotgevallen van dit beroemde portret. Het oorspronkelijke schilderstuk is in olieverf, op doek, in volle levens grootte en ten voeten uit. Toen na het roemrijke overlijden van Maria Stuart, hare edeljuffers en dienaren bijna een vol half jaar waren gevangen gehouden op het kasteel Fotheringay, waar men haar ter dood had gebracht, ontvingen zij eindelijk het lang en vurig begeerde verlof om naar Frankrijk te vertrekken. Toen nam eene harer dames, Elisabeth Curle, de wonderschoone afbeelding der vermoorde koningin mede naar het vasteland, en schonk die aan het Schotsch college van Douay, een seminarie tot vorming van Schotsche priesters, sinds de hervorming aldaar opgericht, wijl toen geene katholieke instellingen in Schotland werden geduld. Daar bleef het stuk tot de dagen der Fransche Omwenteling. Gedwongen om te vluchten voor de furie der Jacobijnen, sneden de bewoners van het Seminarie in haast het doek van het schilderijraam, rolden het rondom een houten rol, omwikkelden het nog met stevig omhulsel, en borgen het toen weg in een der hoeken van den reusachtigen schoorsteen in hun refter, waar het niemand in 't oog viel. Van 1794 tot 1815, negentien jaar, bleef het daar verborgen. Nadat de storm der Fransche Revolutie voorbijgetrokken was, kwamen de weinige nog levende leden van het Seminarie terug, zochten hunnen schat en vonden dien onbeschadigd en ongekrenkt: men kan zich hunne vreugde verbeelden!

Na de opheffing van het college van Douay kwam het in 't Schotsche college van Parijs, en ten laatste in dat van Blairs, in Noord-Schotland, het priester-seminarie voor al de Schotsche bisdommen. Daar heb ik het gezien en bewonderd, en door een gelukkigen samenloop van omstandigheden kon ik in het bezit komen eener copie van ten minste het halve lijf, in uitstekende staalgravure. Het is naar deze gravure dat bijgaand portret werd overgenomen door lichtdruk, en derhalve met volkomen nauwkeurigheid. Het is de beste gelijkenis der koningin van Schotland, die er in haar land bestaat.'

Het rampzalige uiteinde van aria Stuart is nagenoeg van algemeene bekendheid.

Minder geweten zijn echter hare levensbijzonderheden en wij achten het daarom van pas hier eene beknopte levensschets van de ongelukkige vorstin mede te deelen:

***

Maria Stuart was eene dochter van Jacobus V van Schotland en van Maria van Lotharingen. Zij aanschouwde het levenslicht den 14 December 1542 te Lintlithgow bij Edinburgh, acht dagen vóór den dood van haren vader. Zij was alzoo reeds van in de wieg tot Koningin bestemd, en Hendrik VIII, koning van Engeland, betrachtte daarom hare hand voor zijnen zoon. Dit huwelijk toch zou de zoolang gehoopte vereeniging van Schotland met Engeland tot stand brengen. De Schotsche Protestanten begunstigden het aanzoek van den Engelschen koning, maar de koningin-moeder, eene zuster der Fransche Hertogen *van Guise* waakte over de belangen der Roomsche Kerk in Schotland en bracht hare dochter in 1548 naar Frankrijk, waar deze in een klooster zorgvuldig opgevoed werd. De jonge Maria onderscheidde zich door schoonheid, bevalligheid en beschaving en trad den 24 April 1558 in

den echt met den Dauphyn van Frankrijk, later *Frans II*. Door dit huwelijk droeg zij, behoudens hare rechten op den Engelschen troon, waarvan wij aanstonds gewagen zullen, de kroon van Frankrijk en Schotland.

Reeds in 1561 echter stierf haar echtgenoot en daar zij niet in de gunst stond van Catharina de Medici, maar meer nog omdat zij door de Staten van Schotland aangemaand werd naar haar vaderland weder te keeren, nam zij in Augusti van ditzelfde jaar den terugtocht naar haar geboorteland aan. Ternauwernood was Maria op hare overvaart ontsnapt aan de vloot van Elisabeth, die haar eenen hevigen haat toedroeg, want als kleindochter van Margaretha van Engeland, had Maria zich niet vergenoegd met hare aanspraken op den Engelschen troon, maar zelfs den titel aangenomen van koningin van Engeland. Sedert den dood van haren gemaal had zij echter van dien titel afgezien.

De openbare belijdenis en hulde, die zij haren godsdienst bewees, verbitterden de Schotsche Protestanten en wekten inzonderheid de verontwaardiging op van den hervormer *Knox*, die in het openbaar als een razende dweeper tegen de zoogezegde lichtzinnige Fransche zeden der koningin uitvoer.

Nadat Maria Stuart het huwelijksaanzoek van den graaf van *Leycester*, den gunsteling van Elisabeth, had afgewezen, verbond zij zich ten tweede male in den echt met *Henry* Lord *Darnley*, den oudsten zoon van graaf *Lennox*. Hij was Roomsch-Katholiek, jong en schoon, en had, als kleinzoon van Margaretha van Engeland, uit een tweede huwelijk, na Maria de meeste aanspraak op den Engelschen troon. Deze verbintenis was dus onder dit opzicht een staatkundig huwelijk. De Protestanten, opgehitst door Elisabeth en aangevoerd door den onwettigen broeder van Maria, graaf *Murray*, hadden vruchteloos gepoogd zich oproerig tegen deze echtvereeniging te verzetten, die den 29 Juli 1565 ingezegend werd. *Darnley* echter was een heerschzuchtige losbol; hij behandelde zijne gemalin met ruwheid en werd deswege door haar met koelheid bejegend. De Protestantsche partijhoofden, die onverpoosd loerden om de koningin in het verderf te storten, maakten van de gewettigde gevoelens van Maria jegens haren onwaardigen echtgenoot gebruik, om dezen tot achterdochtige jaloezij op te wekken. De koningin had namelijk een Italiaanschen virtuoos, *Rizzio* genaamd, die tevens als secretaris hare geheime briefwisseling voerde met de Roomsch-Katholieke Hoven. Alhoewel *Rizzio* leelijk, ja misvormd was, deed men den lichtgeloovigen Darnley vermoeden dat deze man de gunsteling was der koningin en men gaf hem den raad den vreemden indringer uit den weg te ruimen.

Den 9 Maart 1566 deed Darnley den ongelukkigen Italiaan in het bijzijn der vorstin door zijne aanhangers doorsteken. Zelfs Protestantsche schrijvers hebben in de laatste jaren Maria Stuart volkomen gezuiverd van den eerloozen laster eener echtschendende liefde voor *Rizzio*. Het is thans bewezen dat het geld en de kuiperijen van *Elisabeth* dien laster in het leven riepen en hem door eenen barbaarschen moord op een onschuldigen weerlooze kracht zochten bij te zetten.

Maria herwon weldra het vertrouwen van haren gemaal, die haar de saamgezworenen verried, en nam met hem de wijk naar Dunbar, waar zij een korps getrouwe volgelingen bijeenbracht, weshalve hare vijanden op de vlucht gingen. Den 19^{den} Juni bracht zij eenen zoon ter wereld, JACOB VI, later als JACOB I Koning van Engeland. Darnley betoonde bij de geboorte zijns zoons niet veel vaderlijke vreugde;

hij woonde zelfs den doop niet bij, maar begaf zich naar Glasgow, waar hij aangetast werd door de pokken. De koningin bezocht hem aldaar en nadat hij ter bevordering zijner genezing in een huis op den buiten van Edinburgh overgebracht was, werd hij er door haar met toegenegenheid verpleegd.

In den nacht van den 9 Februari 1567, tijdens eene afwezigheid der koningin, vloog het huis door eene kruitontploffing in de lucht en men vond Darnley en zijne pages ontzield op het veld. De Protestantsche partij beschuldigde de koningin en graaf BOTHWELL van dat gruwelstuk. Laatstgenoemde werd deswege voor de rechtbank gedaagd, maar vrijgesproken, en ui een document, niet lang geleden in de archieven van Simancas ontdekt, blijkt dat zelfs Elisabeth aan den Spaanschen afgezant bij haar hof onrechtstreeks verklaarde, dat Maria Stuart volkomen onwetend gebleven was van het komplot, waarin de dood van DARNLEY beraamd werd.

Verwondering zou het dus baren te vernemen, dat Maria reeds den 15 Mei van hetzelfde jaar met BOTHWELL, beschuldigd van den moord haars man, in den echt trad, indien daarbij niet gemeld werd dat de Calvinisten haar tot dit huwelijk met een hunner geloofsgenooten als het ware gedwongen hadden. 'H*et is overigens nergens bewezen*, zegt de Protestantsche geschiedschrijver HOSACK, *dat Maria ooit eenige liefde voor den onwaardigen Bothwell aan den dag legde.*'

Daarbij, die echtverbintenis was beraamd om haar ten val te brengen Men wist het volk daarover tot verontwaardiging op te hitsen; een opstand volgde en Edinburgh werd veroverd. De koningin, die naar Dunbar gevlucht was, maakte zich echter tot tegenstand gereed; doch toen de beide legers den 15 Juni met elkander in aanraking kwamen, werd zij in hechtenis genomen en in het kasteel Lochleven opgesloten. De Lords maakten zich inmiddels meester van het Staatsgezag en roofden de kostbaarheden der koninklijke schatkamer. Bothwell ontsnapte naar Denemarken, waar hij 8 jaren later krankzinnig en in de diepste ellende overleed. Door hare tegenstanders gedwongen, deed de Koningin den 24sten Juli 1567 afstand van de Kroon ten behoeve van haren zoon, en MURRAY belastte zich met het regentschap. De jonge GEORGE DOUGLAS, die eene edele en reine liefde voor Maria opgevat had, wist haar met beleid uit hare gevangenis te ontvoeren. Op het kasteel Hamilton aangekomen, verklaarde zij, dat men haar enkel door geweld tot afstand van den troon bewogen had, en hare aanhangers verzamelden een korps van 6000 mannen.

Den 15 Mei 1568 behaalde MURRAY echter eene overwinning op de Koningin en deze ontvlood naar Engeland om ELISABETH's bescherming in te roepen. Dit was op de edelmoedigheid eener tijgerin vertrouwen. De jaloersche Elisabeth deed de schoone Maria Stuart aanstonds in hechtenis nemen, met het inzicht zich van deze gevaarlijke mededingster voor goed te ontmaken. Hiertoe werd eindelijk aanleiding gevonden in de samenzwering van BABINGTON, welke ten doel had Elisabeth uit den weg te ruimen en Maria te bevrijden.

Hoewel MARIA daaraan geen deel genomen had, riep men haar in October 1586, na de terechtstelling der saamgezworenen, voor eene commissie van onderzoek, welke haar op gansch onwettige wijze schuldig verklaarde en wegens hoogverraad ter dood veroordeelde. Het Engelsch Parlement bekrachtigde zeer gedwee dit vonnis en al de smeekingen en bedreigingen van HENDRIK III van Frankrijk, van het SPAANSCHE HOF en van Maria's zoon, JACOBUS VI, waren vruchteloos om zijne uitvoering te beletten.

ELISABETH was vast besloten om Maria Stuart te doen sterven, doch zij bleef aarzelen om het doodvonnis te onderteekenen en wel uit vrees, dat èn hare tijdgenooten èn het nageslacht een veroordeelend vonnis over deze daad zouden

vellen. Zij hadde liever hare nicht door de handen van sluipmoordenaars zien sterven; doch hoe gewillige dienaars zij ook bezat, geen enkele harer vertrouwelingen wilde zijne handen naar die onschuldige uitsteken. Eindelijk, met gehuichelden weerzin, onderteekende zij de voltrekking van het doodvonnis.

Op den 17 Februari 1587, werd de ongelukkige Maria Stuart in hare gevangenis, het kasteel *Fotheringay* medegedeeld, dat zij den volgenden morgen om 8 uur ter gerechtsplaats zoude worden gevoerd. Zonder het minste teeken van ontroering ontving zij het bericht.

‘De dag, zoo sprak zij, waarnaar ik zoozeer heb verlangd, is eindelijk aangebroken.

‘Bijna 20 jaren heb ik in den kerker gezucht, mij zelf ten last en zonder eenig nut voor mijnen evenmensch. Ik kan mij geen gelukkiger, geen roemvoller uiteinde denken dan te sterven voor mijn geloof.’ Hare hand op het evangelieboek leggende, sprak zij: ‘God zij mij getuige, dat ik noch den dood van koningin Elisabeth heb beoogd, noch mijn verlangen daarnaar heb kenbaar gemaakt.’

‘De vermaningen van den graaf van Kent om hare ‘papistische bijgeloovigheden’ af te zweren wees zij met de volgende woorden van de hand: ‘In het geloof mijner vaderen verlang ik te sterven.’ Daarop vroeg zij den bijstand van een Katholieken priester in hare laatste oogenblikken, maar ook deze bede werd haar geweigerd. Hare trouwe dienaren braken bij het vernemen der treurige tijding in tranen los, maar zij voegde hun troostend toe:

‘Op het oogenblik is het voor u geen tijd om te weenen, integendeel om u te verheugen; immers na eenige oogenblikken zult gij getuige zijn van de voltooiing van mijn lijden.’ Zij dankte allen voor hunne trouwe gehechtheid, bad hun om vergeving en het weinige, wat zij nog aan kleedingstukken en geld bezat, deelde zij onder hen uit.

Het grootste gedeelte van den laatsten nacht haars levens bracht zij door in gebed en overweging. Bij het aanbreken van den dag verzamelde zij hare getrouwen om zich heen en na een hartelijk afscheid van ieder in 't bijzonder, begaf zij zich, door allen gevolgd, naar hare bidkapel, waar zij voor het altaar neergeknield de gebeden der stervenden verrichtte. Daarna verscheen de sheriff en kondigde haar aan, dat het uur der terechtstelling was geslagen. Zij nam toen het kruisbeeld van het altaar, en met een gelaat, waarop de vrede der ziel te lezen stond, schreed zij met vasten tred en koninklijke majesteit naar de zaal des kasteels, waar zij, als eene misdadige, haar leven van smarten onder beulshanden zoude eindigen. Op het schavot gekomen, ging zij op den zetel zitten, dien men voor haar gereed gesteld had. De graven van *Kent* en *Shrewsbury*, afgevaardigden van Elisabeth, plaatsten zich naast haar en Beale, secretaris van den Raad, las het vonnis voor. Maria betuigde nogmaals luide hare onschuld. Daarna verscheen in plaats van een Katholiek priester, dien men haar had geweigerd, de Protestantsche deken van Peterborough, die haar in naam van Koningin Elisabeth verzocht den Katholieken godsdienst af te zweren.

Maria Stuart hoorde niet naar die stem, zij zonk op hare knieën, bad voor de in nood verkeerende Katholieke Kerk, en voor Elisabeth, die zij alles vergaf. Daarna legde zij haar hoofd op het schavot, terwijl zij de woorden sprak. ‘Heer, in uwe handen beveel ik mijnen geest.’ De beul naderde en eerst na den derden slag was het hoofd van het lichaam gescheiden.

Terwijl het hoofd werd omhoog geheven onder het uitspreken der gebruikelijke woorden: ‘God bescherme de koningin Elisabeth! en de Protestantsche deken van Peterborough daaraan toevoegde: ‘en al hare vijanden mogen een gelijk lot

ondergaan!' was er geene enkele stem die antwoordde. 'Amen.' De partijgeest en de geloofshaat had plaats moeten maken voor bewondering en medelijden.

Maria Stuart was zes en veertig jaren oud. toen hare ongelukkige loopbaan zoo jammervol eindigde. Moge haar leven ook niet vrij zijn geweest van fouten en gebreken, hare gevangenschap was een voortdurend offer, en haar dood - zelfs hare vijanden zijn gedwongen dit te bekennen - de dood eener heldin, de dood eener heilige.

De jongste aardbevingen in Frankrijk en Italië.

Van Genua tot Cannes strekt zich eene keten van rotsen uit, die als een natuurlijke scheidsmuur Middel-Europa van Zuid-Europa afsluit. Te Turijn moge men nog sneeuw en fellen vorst achter zich gelaten hebben, zoodra men den laatsten tunnel op de spoorbaan naar Genua voorbij is, bevindt men zich in een land van eeuwige lente. Dit bevoorrechte strookje gronds, door de hooge bergen, die verder landwaarts in gelegen zijn, voor de noordewinden beschut, verheugt zich in een bestendigen zonneschijn en eene lichte droge lucht, welke den geest verruimt en vervroolijkt, evenals de lucht van Attica de geestvermogens der oude Atheners gescherpt moet hebben. Langs de geheele kust der Middellandsche Zee is geen plekje te vinden, waar de toerist zoo tegen koude winden en regenvlagen beveiligd is als in de zoogenaamde *Riviera*, voornamelijk de streek van Villafranca tot San Remo. Nergens is de plantengroei zoo zuidelijk, ja, zoo tropisch, zou men haast zeggen, als in deze smalle kuststreek, en de nieuwheid van den aanblik dier plantenwereld is dan ook eene der grootste bekoorlijkheden voor de bezoekers uit het Noorden.

De olijf is de voornaamste boom der Riviera en inzonderheid van Mentone. Verder vindt men er pijnboomen en palmen, aloë's en heggen van bloeiende mirten en jasmijnen, rotsen, gloeiende van roode valeriaan en hoekjes vol schitterende anemonen, citroenen en oranjeappels, zoowel in vrucht als in bloesem, en dat alles in Januari!

Geen wonder dus dat de *Riviera* het geliefkoosd toevluchtsoord is der toeristen van allerlei landaard, maar voornamelijk uit het barre Noorden met zijne eindelooze, sombere winters. Toch is dit paradijs eigenlijk eerst in 1857 ontdekt door den Engelschen predikant Mr. Morgan, die er in een uitvoerig werk de aandacht van het reislustige Europa op gevestigd heeft. Twaalf jaar vóór Morgan de heerlijkheden van Mentone wereldbekend maakte, deed Charles Dickens eene reis naar Nizza over zee en keerde over land langs den beroemden weg van Napoleon terug; maar in zijne reisbeschrijving wordt met geen woord van Mentone gerept: hij kon van de *Riviera* als toevluchtsoord van zieken, zwakken en herstellenden nog niet spreken, om de eenvoudige reden dat zij als zoodanig nog niet bestond.

Op het oogenblik echter is de *Riviera* het groote winterverblijf der verschillende nationaliteiten van Europa, zooals Zwitserland aller toevluchtsoord in den zomer is. Er is haast geen dorp in de heele streek, dat niet getracht heeft bezoekers te trekken. De geheele kust is slechts eene aaneenschakeling van lustoorden; Hyères, San Rafael, Cannes, Antibes, Nizza, Monte-Carlo, Mentone, San Remo, en zoo tot Genua toe. Men stelle zich niet voor dat het alleen zieken zijn, die hier gezondheid en nieuwe levenskracht komen opdoen; neen, de heele aristocratische wereld van Londen en Parijs komt hier van het vermoeiende badseizoen uitrusten of zich op een volgend voorbereiden, en de *Riviera* is niet alleen een herstellings-, maar bovenal een uitspanningsoord. Deze schoone en beroemde streek nu was het tooneel der jongste verschrikkelijke aardbevingen, welke de vermaakzoekende toeristen eensklaps wijd en zijd verstrooiden en deze des te verraderlijker overvielen, daar tot dusver de *Riviera* steeds van dergelijke rampen verschoond was gebleven. Wel hebben in de laatste jaren tal van aardbevingen gewoed, maar de *Riviera* had de faam daartegen beveiligd te wezen, hoewel thans uit Weenen op het feit gewezen wordt, dat ‘de welbekende meteorologist Rudolph Falb, reeds vòòr zes weken eene aardbeving in

het zuiden van Europa, omstreeks den 22en Februari voorspeld heeft.' Nu, van dergelijke achteraankomende profetieën hoort men meer.

De aardbeving, welke al de bezoekers uit de *Riviera* verdreven en verschillende van de beroemdste lustoorden langs de kust gedeeltelijk verwoest heeft, had plaats in den vroegen morgen van den 23en op Aschwoensdag, een tijdstip, dat de ramp bijzonder treffend maakte. Met de gebruikelijken feestelijkheden was de carnaval gevierd; duizenden bezoekers waren naar de *Riviera* gestroomd, en de hotels en logementen waren overvol. Ook ontbrak het niet aan vorstelijke personen met hun gevolg: de koning en de koningin van Wurtemburg bevonden zich te Nizza, de Prins van Wales was te Cannes, waarheen hij zich begeven had om de gedenkkapel ter eere van zijn overleden broeder, den hertog van Albany, te openen.

De bals waren schitterend geweest en het laatste had tot vier, vijf uren in den morgen geduurd, toen de dansers en gemaskerden allengs aftrokken en, in de stille morgenlucht, onder een helderen sterrenhemel, de straten van hunne Fransche en Italiaansche refreinen deden weergalmen. Al die carnaval-vreugde maakte opeens voor de vreeselijkste ontzetting plaats, toen de eerste schok der aardbeving gevoeld werd. Hij kwam geheel onverwacht, zonder eenig voorafgaand gedruisch, en werd het hevigst gevoeld te Nizza, dat omstreeks in het midden der *Riviera* ligt en om 5 uur 37 minuten in den morgen door den slag getroffen werd. Dit tijdstip werd door de plotseling tot stilstand gebrachte uurwerken aangegeven.

EEN SCHOOLGEBOUW IN DE PERTINAX-STRAAT TE NIZZA, NA DE AARDBEVING.

Onmiddellijk was de heele stad in beweging. De huizen schudden als bij een hevigen storm, muren scheurden, balkons vielen af, er openden zich kloven in de vloeren. Zoo hevig was de schok dat vele uit hun bed geworpen werden. Alles stroomde naar buiten, zonder zich den tijd te gunnen naar kleederen om te zien, terwijl sommigen door het klemmen der deuren in hunne kamers gevangen gehouden en slechts met moeite door anderen verlost konden worden. Velen, helaas! waren niet zoo gelukkig uit de waggelende huizen te kunnen ontkomen en werden onder de puinhoopen verpletterd.

Gelukkig was de nacht niet koud, zoodat de halfgekleede vluchtelingen ten minste voor geene verkoudheid beducht hoefden te zijn. De angstigsten stormden het eerst naar de statie, die onmiddellijk daarna stampvol was van passagiers en bagage. Anderen vluchtten naar den zeekant, en inmiddels volgden nog drie hevige aardschokken elkander op. Toen ten laatste de aardbeving scheen op te houden, waagden enkelen zich in de verlatene huizen, om kleedingstukken en levensbehoeften te halen, waarna men in wagens en tenten voorloopig een onderkomen zocht. Onze gravure geeft zulk een in der haast opgeslagen kampement in de *Pertinax-straat* van Nizza te zien.

Te Mentone hadden dezelfde tooneelen plaats als te Nizza, doch het is ons plan niet hier in bijzonderheden te treden, die reeds door de nieuwsbladen ter kennis van iedereen zijn gebracht. Voegen wij er alleen bij dat het aantal dooden nog hooger wordt geschat dan dat, hetwelk men indertijd te Casamicciola telde, dat men nog voortdurend bezig is de slachtoffers van onder het puin der ingestorte huizen op te graven, en dat de geheele omvang der ontzettende ramp dus nog niet te overzien is.

De aardbevingen.

Deze geweldige stoornissen van de aardkorst zijn in de geschiedenis van Frankrijk vrij zeldzaam. In lang vervlogen tijdperken is dit land even als andere deelen der aarde aan duizenderlei omwentelingen en verwoestingen blootgesteld geweest. Er is een tijd geweest, waarin de vulkanen van Auvergne hunne vlammen uitbraakten, waarin de Oceaan de vlakte bespoelde, waar eenmaal Parijs zou staan, waarin de reusachtige zeegedrochten de groene heuvelen bewoonden, waarmede de wereldstad thans is omringd. Eindelijk bood de aarde die veiligheid aan, welke eene vereischte was voor het ontstaan van een nieuw leven. Sedert lang heeft zij dat tijdperk bereikt, het krachtige leven der jeugd openbaart zich in hare grootsche werken, en het menschdom, des Scheppers laatste gewrocht, heeft niet meer den trouweloozen grond of den ongastvrijen hemel van vroeger dagen te duchten.

Toch schijnt de rustige aarde van tijd tot tijd haren ouden toorn te voelen opwellen. Nog meermalen openen de vulkanen hun gapenden muil, en braken in den dampkring het vuur hunner ingewanden uit. De aarde siddert en die siddering doet bijwijlen de wrakke gebouwen harer parasieten omverstorten. Onze planeet is het onbekend, dat daar op hare oppervlakte eene menigte wezens leven en sterven, dat er onder die menigte zooveel begeerigen zijn, die haren schoot omwoelen om goud te zoeken, - en zooveel geleerden, die de natuur meenen te kunnen beheerschen, omdat zij hare schim gezien hebben, - en zooveel pronkers, die het heelal beschouwen met een oog alsof het alleen voor hun vermaak bestaat, - en zooveel eerzuchtigen, die telkens nieuwe dynastiën op zand bouwen. Hoeveel bouwvallen van vervlogen glorie liggen er al bedolven onder den bloemrijken bodem, dien wij bewonen!

Het is een welsprekend schouwspel, als wij de krachten der natuur rond ons zien woeden, bijzonderlijk wanneer wij daarbij de nietige macht des menschen vergelijken. Vooral de aardbevingen zijn indrukwekkend.

Wat is de hoofdoorzaak der aardbevingen? De denkbeelden daaromtrent zijn zeer verschillend. Zonder te spreken van de ouden en van enkele geleerden dezer eeuw, die de aarde als een levend wezen beschouwden, en in de aardbevingen niets zagen dan de bewegingen van dit groote dier, zonder ook te spreken van de cosmogonische

romans, meenen wij dat de meest voldoende verklaring van de oorzaak der aardbevingen in de theorie van het c e n t r a a l v u u r ligt.

Wij geven die theorie evenwel slechts als hypothese en niet als zekerheid. Men heeft de aarde niet van binnen gezien, en een put graven tot in haar middelpunt om te weten te komen, waaraan men zich moet houden, zou wel wat al te moeilijk zijn. Men weet intusschen, dat de aarde eene warmte-bron bezit, onafhankelijk van de zon, want op eenige meters diepte is de invloed van de zon reeds niet meer merkbaar, terwijl de warmte der aarde toeneemt, naarmate men dieper komt en wel met gemiddeld ééne graad voor elke 33 meters. In diepe mijnen is de warmte reeds

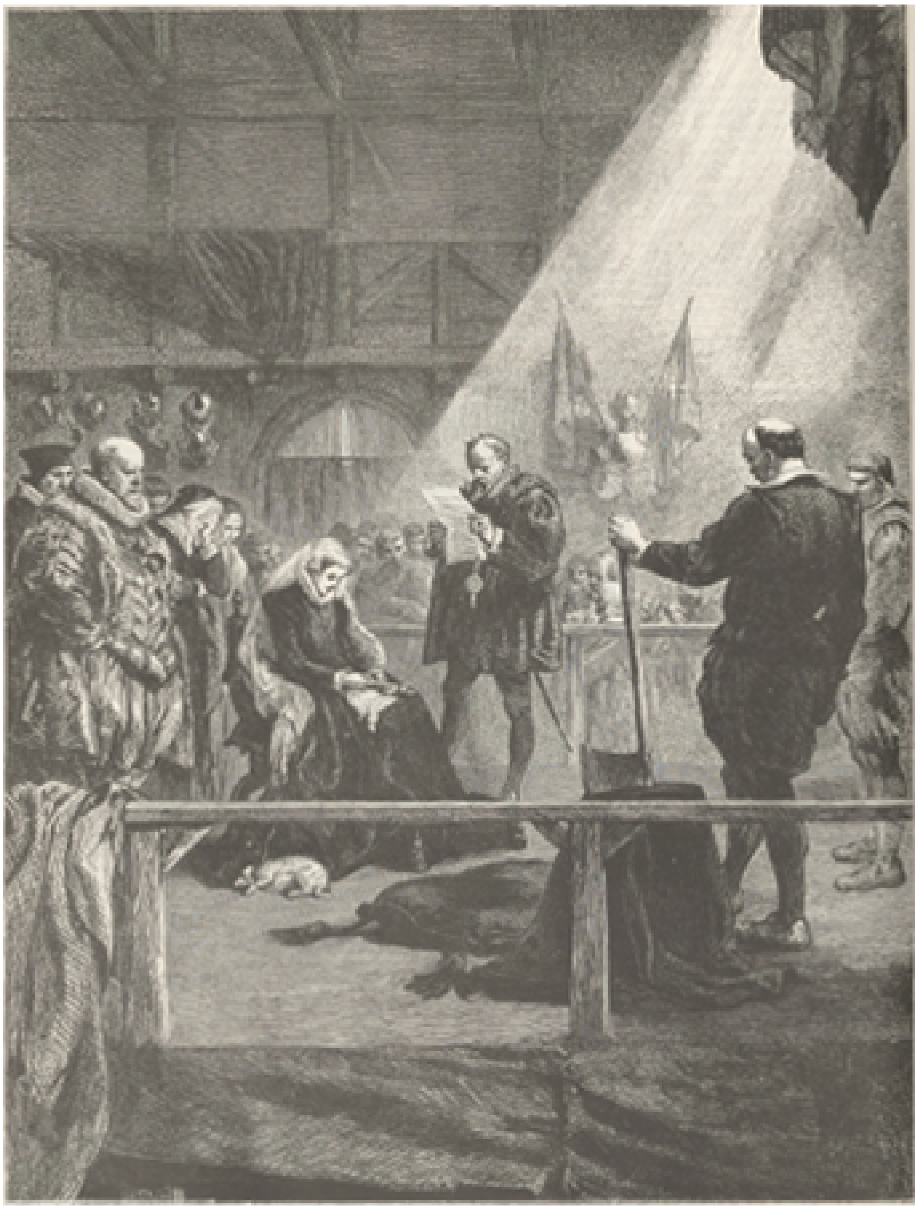

MARIA STUART OP HET SCHAVOT, NAAR JOHN GILBERT.

zoo groot, dat de arbeiders genoodzaakt zijn daarin naakt te werken. De hooge temperatuur der warme bronnen ontstaat door de warmte der aardlagen, die het water doorloopt, alvorens het de oppervlakte bereikt. De inwendige warmte van den bol is een onbetwistbaar feit.

AARDBEVINGEN TE NIZZA EN OMSTREKEN. - Monaco.

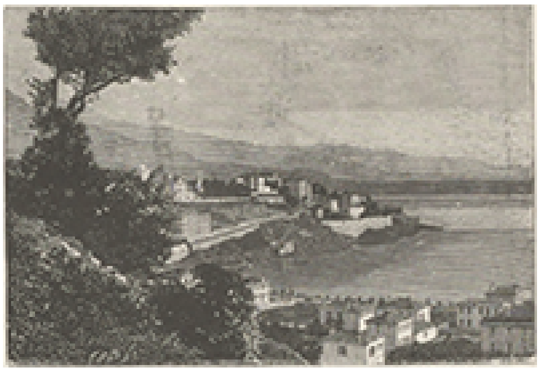

AARDBEVINGEN TE NIZZA EN OMSTREKEN. - Monte Carlo.

AARDBEVINGEN TE NIZZA EN OMSTREKEN. - Kampement in de Pertinax-straat.

De trapsgewijze toeneming der warmte is de eenige oorzaak, waaruit de aardbevingen, het rijzen van den grond, het ontstaan der bergketenen, de uitbarstingen der vulkanen en de vorming der mineralen verklaard worden. Men moet de aarde beschouwen als een bol, waarvan het vaste omhulsel uiterst dun is in vergelijking van de gloeiend vloeibare kern. De schors, waarop onze akkers, bosschen en woningen zich bevinden, is waarschijnlijk slechts 40 à 48 kilometers dik. Op 12000 kilometers (de middellijn der aarde) is dat zeer weinig. Toch zijn wij niet dieper dan 1 kilometer in die schors gedrongen.

De gloeiend vloeibare massa daarbinnen is voortdurend in beweging; een verwoede strijd wordt daarin gevoerd. De vulkanen zijn de schoorsteenen of nog beter de veiligheidskleppen, waaruit de gassen ontsnappen, die in de aarde aan eene geweldige drukking onderhevig zijn. Wanneer alle veiligheidskleppen gesloten

waren, zou het mogelijk zijn, dat het omhulsel der aarde uiteenbarstte! Dat is misschien het lot geworden van de planeet, die zich eertijds tusschen Mars en Jupiter bevond. De dunne schors der aarde ondervindt van tijd tot tijd de gevolgen der verwoede kampen, die in haren schoot plaats vinden. ‘Wanneer men dagelijks berichten kon krijgen omtrent den toestand van de oppervlakte der geheele aarde,’ zegt Alexander van Humbolt, ‘zou men weldra overtuigd worden, dat die oppervlakte voortdurend hier of daar beroerd wordt en dat zij onophoudelijk de terugwerking van de massa der kern ondergaat. Er is geen land op aarde, dat niet te eeniger tijd door zulk een vreeselijk verschijnsel geschokt of omgewoeld geworden is.’

Alleen door de kracht dier reactiën in de aarde kan men de hevigheid van sommige aardbevingen verklaren. De schommelingen zijn loodrecht, horizontaal of kringvormig. In 1797 had te Riobamba eene aardbeving in loodrechte richting plaats, die de uitwerking had van het ontploffen eener mijn: de lijken van een groot aantal inwoners werden op eenen heuvel geworpen, die verscheidene honderden voeten hoog was. De kring vormige schokken zijn de gevaarlijkste. Geheele steden werden daardoor het onderste boven geworpen; rechte lanen zijn er door krom gebogen en geheele akkers van ligging verwisseld, zoodat de eigenaars ze niet meer herkenden.

Aan den voet van eenen berg opent zich de grond als een gapende muil, die den berg verzwelgt. De hellende gronden schuiven over elkander. De loop der rivieren wordt gestuit, de meren drogen plotseling uit, terwijl hier en daar nieuwe bronnen ontspringen. De zee wijkt van de kust of overstroomt het land. Die feiten zijn in 1693 op Sicilië geschied; zestig duizend personen zijn daarbij in eenige minuten omgekomen; in Calabrië kreeg het heele land in 1783 een geheel ander voorkomen ten gevolge eener aardbeving; te Lima steeg de zee in 1586 veertien vademen boven hare vroegere hoogte. Dergelijke verschijnselen zijn minder zeldzaam dan men denkt.

Bij de aardbeving te Jamaica in 1692 werden negen tienden van de stad Port-Royal in twee minuten verwoest en door het water verzwolgen. Een ooggetuige verhaalt, dat er slechts weinigen den dood ontkwamen, en hij zelf alles daarbij verloor wat hij bezat. Toen hij naar huis wilde keeren, vond hij zijn huis 30 voet ver in zee. Twee hooge bergen waren ingestort en de bedding eener rivier was omhoog getild. De visschen, die daarbij op het droge kwamen, waren een welkom voedingsmiddel voor de tallooze ongelukkigen. De aarde opende zich, verzwolg eenige personen, die daarop in eene andere straat weder te voorschijn kwamen. Het zand steeg in de straten omhoog als de baren der zee, nam de voorbijgangers op en wierp ze weer ter aarde, het water baande zich overal een weg en spoelde de tallooze lijken van menschen en vee met zich voort.

De aardbeving, op 23 Februari jl. te Nizza en omstreken gevoeld, was slechts de voorsmaak van hetgeen er zou geschied zijn, wanneer het verschijnsel zich in al zijne kracht had vertoond, zooals b.v. in 1755 te Lissabon.

Het was Allerheiligen. Omstreeks half tien in den morgen deed zich een hevige schok gevoelen; hij duurde slechts een tiende minuut. Die tijd was voldoende om de stad Lissabon geheel te verwoesten en d e r t i g d u i z e n d menschen het leven te benemen. ‘In dat oogenblik’ verhaalt een der overgeblevenen, ‘stortten al de kerken, al de kloosters, het koninklijk paleis, enz. in; niet één gebouw bleef staan. Het noodlottig schouwspel van al die lijken, de angstkreten en het geschrei der stervenden, die half onder het puin begraven lagen, waren hartverscheurend; de vrees en de ontsteltenis waren zoo groot, dat de meest vastberaden personen geen oogenblik

durfden stilstaan om eenige steenen weg te nemen, waaronder hunne liefste betrekkingen gekneld lagen. Wie op de bovenste verdiepingen woonden, waren over het algemeen gelukkiger dan zij, die door de deur wilden ontvluchten, want deze werden onder het puin bedolven. Ontelbaar was de menigte ongelukkigen, die in de kerken verpletterd werden.

Tot overmaat van ramp ontstond er brand op drie verschillende plaatsen in de stad; de wind stak op en binnen drie dagen was de geheele stad in asch gelegd. Alle elementen schenen samen te spannen; de zee steeg veertig voet, en ware zij niet snel gedaald, de geheele stad ware door het water verzwolgen. Eenige booswichten maakten van de wanorde gebruik om de weinigen, die nog iets gered hadden, van het hunne te berooven, waarop de koning last gaf rondom de stad galgen op te richten, en na een honderdtal terechtstellingen was het kwaad gestuit.'

Deze regelen waren met potlood geschreven op een stuk papier, dat onder het puin gevonden werd. Een tuinmuur had tot lessenaar gediend. De verhaler voegt er bij, dat hij in de gelegenheid was om verscheidene muren, die nog stonden, meer dan een voet te zien openscheuren en weer zoo juist sluiten, dat er geen spoor meer van de breuk overbleef.

Geen tooneel wekt meer ontzetting dan eene dergelijke ramp. De dieren zelfs deelen in den algemeenen angst. De vroeger zoo veilige grond heeft plaats gemaakt voor een chaos van vernielende krachten. Alle vertrouwen is verdwenen, elke vlucht schijnt nutteloos, iedere schrede kan ten verderve voeren.

In het zuiden nabij den aequator zijn de aardbevingen het menigvuldigst, wijl de aardkorst daar dunner en de omwentelingsbeweging sneller is dan in de poolstreken.

Toch is zulk eene opheffing van den grond, die voor ons zoo geducht is, voor den aardbol niets dan het bersten van eene luchtbel.

Onder de werkende vulkanen zijn de Vesuvius en de Etna thans de voornaamste; in de laatste jaren zijn zij herhaaldelijk uitgebarsten.

Deze vulkanische uitbarstingen in vereeniging met de jongste aardbevingen, doen ons duidelijk zien, dat de oppervlakte van onze planeet nog aanhoudend in beweging is en dat er nog telkens geweldige omkeeringen plaats hebben, ten gevolge van de machtige krachten, die er onder werkzaam zijn.

De aardbol met zijne menigvuldige stuiptrekkingen schijnt zich dus niet veel te bekommeren om den mensch, die van de opbrengst zijner oppervlakte teert. Telkenmale siddert hij onder zijn voet en worden de nietige werken, die de menschelijke mieren op zijne korst hebben opgericht, omvergeworpen. Op deze wijze voert de aarde door de eeuwige ruimte de menschheid hare geheimnisvolle bestemming te gemoet.

(NAAR CAMILLE FLAMMARION.)

Kattenfamilie.

Grillig, nukkig, altijd wisselend, onnavolgbaar in elke zijner speelsche bewegingen is reeds één poesje; maar een geheel nest is een levende kaleidoscoop van schalksche dartelheid, guitige pret, onvermoeide en lenige beweeglijkheid.

De kunst heeft vaak het oog gehad op het wonderlijk leven van dit dier, dat bovendien altijd iets geheimzinnigs blijft behouden. De kat heeft iets sphinxachtigs, men doorgrondt haar niet, en dat zij nooit te vertrouwen is, heeft menigeen ten koste van eene onverwachte krab geleerd. Er zijn dichters geweest, die eene ziekelijke vereering hadden voor het zonderlinge dier, en wat dwaze gedichten de zwartgallige

Baudelaire en de nog somberder Rollinat, beiden menschenhaters en verdoolde talenten, op hun lievelingsdier gemaakt hebben, is bespottelijk. Ook Théophile Gautier hield veel van katten.

De schilderkunst is gelukkiger geweest. Méry, Courtois en Lambert zijn schilders van naam, die de aardigste tafereeltjes uit het kattenhuishouden hebben afgekeken. Maar geen die beter, we zullen zeggen de 'zeden en gebruiken' van dit huisdier bespied en weergegeven geeft dan de Hollandsche schilderes, Henriette Ronner-Kip, die thans te Brussel woont. Hoever levenslange studie en onvermoeid gadeslaan, na het kiezen van dit bepaalde genre, de begaafde kunstenares gebracht hebben, weet een ieder, die hare paneeltjes op onze tentoonstellingen bewonderen mocht.

Goed geslaagd is ook de kattenfamilie van onzen teekenaar.

Sleutje's spook.
(*Vervolg.*)

XI.

Wellicht had èn de plotselinge verrassing in de benedenkamer èn de blindelingsche overspanning in het wegijlen 's mans hart getroffen, dat hij van ontsteltenis hier nu bewusteloos neergezegen was.

Hij lag er als een lijk, zonder de minste beweging, met een onveranderlijken, starenden blik. Ferdinand sprak hem aan: Vrees niet! gij hebt met geenen vijand te doen; gij bevindt u tegenover een vriend, eenen weldoener.

Geen antwoord klonk uit zijn veegen mond, geen levensteeken gaven zijne roerlooze oogen.

Stond mijn oom nu in tegenwoordigheid van een lijk, of was het eene bedwelming, die het leven van den grijsaard voor het oogenblik verdoofd had?

Een tijd lang dobberde hij in twijfel.

Eindelijk zag hij hem van lieverlede tot het bewustzijn terugkeeren; zijne leden begonnen te trillen; vrees en ontzetting teekenden zich op zijn voorhoofd, zoodra hij in Ferdinand eenen vreemdeling herkende.

Ferdinand snelde thans oogenblikkelijk naar beneden om in de kamer den nog overgebleven drank te halen, teneinde dien aan de lippen van den ongelukkige te brengen. Bij elken teug scheen het leven deze met nieuwe krachten te bezielen, en ook zijne vrees verminderde langzamerhand door de hulpvaardigheid zijns verplegers.

Geen half uur was er verloopen, of de bezwekene bevond zich wederom in gewonen toestand.

Nadat hij nu door mijnen oom herhaaldelijk gerustgesteld en verzekerd was, dat hij van zijnentwege niets te duchten had, en er buiten hen niemand in dit gebouw was, legde de grijsaard zijne laatste siddering af, en beiden daalden met langzamen tred benedenwaarts.

Hier, bij het vuur neergezeten, hoopte Ferdinand uit den mond van den onbekende zijn droevig lot te vernemen.

In de kamer, bij den opgerakelden vuurhaard, schonk hij hem zijn laatsten teug in, waarvan de grijze met blijkbare dankbaarheid gebruik maakte; hij gevoelde er zijne zwakke krachten door herleven. Zoo had Ferdiand eindelijk geheel zijn vertrouwen gewonnen.

Vriend! - sprak nu mijn oom - indien het geene onbescheidenheid is, verhaal mij uw droevig lot; zeg mij, waarom gij hier opgesloten zijt, wat die keten beduidt, nog zoo stevig vastgesmeed om het been van eenen afgeleefden man?

- Gaarne zal ik u mijne geschiedenis openbaar maken, luidde zijn antwoord, maar meld mij eerst de reden, waarom gij zelf hier gekomen zijt, want het is zeer lang geleden, ja, misschien wel dertig jaren, dat ik hier een liefdevollen sterveling ontmoet heb; slechts mijn spijsverzorger en nog een ander persoon weten, volgens ik geloof, in 't geheim hier te komen; doch beider taal is bijwijlen tegen mij barsch en bijtend, mijn voedsel luttel en karig.

- Hoe?.. is in dertig jaren geen mensch hier geweest tenzij een barsche spijsverzorger met nog een tweeden persoon, even stuursch en hardvochtig!.. en gij zijt hier al dien tijd opgesloten?..

- Niemand anders heb ik sedert lange jaren in dezen bouw gezien, daarenboven ben ik

meestal nog met deze keten aan eenen muurring daarginder in de torenkamer vastgekluisterd geweest. Slechts nu en dan ontsluit de oppasser van *Het Sleutje* dien ring en laat mij dan eenige vrijheid; doch niet verder dan de kamer reikt, kan ik gebruik maken van die gunst. Als naar gewoonte kwam de oppasser dezen voormiddag weer in de torenkamer; in ruwe woorden barstte hij andermaal tegen mij los, hij was woedend en verhit door den drank; brommend en schuimend, alsof een duivelenheir zijn hart was binnengetrokken, wierp hij mij het voedsel met minachting voor. -

's Mans handelwijze verried dronkenschap, gelijk het zijne waggelende beenen ook genoegzaam aanduidden. Weggaande struikelde hij over den drempel mijner kamer.

Hij zwijmelde en viel eindelijk ten gronde. -

Zijn val bracht mij een geluk aan, dat hij echter niet wist, en zeker nu nog niet weet, want anders zou ik gewis hier bij geen weldoend vuur neergezeten zijn. De sleutel, om voornoemden muurring te openen, rolde bij het neertuimelen uit zijn grijzen mantel. De sleutel gleed nochtans ver genoeg in mijne kamer, zoodat hij onder mijn bereik kwam. Door overmaat van het prikkelend vocht, vergat hij zelfs de deur te sluiten van den torentrap of meende ze gesloten te hebben; tenminste zoo oordeel ik, anders kan ik de zaak niet verklaren.

‘Dat is nu de reden, waarom ik vandaag, na zoo langen tijd, den toren heb kunnen afsukkelen en die vervelende plaats een oogenblik verlaten.

‘Verhaal mij nu, vriend, thans op uwe beurt, wat dat gejubel beteekent, dat gedurende den dag dáár boven op den toren uit de verte in mijne ooren klonk. Zeg mij, hoe gij in dit slot binnengetreden zijt, misschien zal het mijn lijden verminderen. -

XII.

‘Grijsaard! sprak mijn oom tot hem; deernis met het lijden van een man van zoo hooge jaren bevangt mij; ben ik bij machte uwe beproevingsdagen te eindigen of ten minste uwe smarten te lenigen, mijn wensch en vurigst verlangen zal verwezenlijkt worden; aan uw verlangen wordt gehoor gegeven. Luister:

‘Dat gejubel waren vreugdeteekens ter gelegenheid der verheffing van onzen slotheer, geheeten Jacobsoen, en het vieren van 't Nieuwjaarsfeest. Alhoewel de man reeds vroeg in den namiddag vertrokken was om dringende redenen, had nochtans zijne milde hand eene goede som gegeven tot voortzetting der algemeene vreugde. Zooals gij gemakkelijk begrijpt, werd er door velen lustig gedronken en gezongen.

‘Hoe? sprak de grijsaard, zichtbaar getroffen, terwijl hij achteruit sprong, als hadde hij op eene adder getrapt, ‘hoe?... leeft Jacobsoen nog, en is hij gelukkig? Is hij geklommen in waardigheid!...’

- ‘Ja, en met eenparige tevredenheid der gemeente; hij staat hoog aangeschreven als een man, die met rechtschapenheid een ieders belangen weet te bevorderen, de klachten der weduwen en weezen naar recht en rede kan en wil verdedigen, de wetverkrachters naar eisch beteugelen en bestraffen, de deugdzamen op prijs stellen - kortom, hij is de geachtste in engeren, de beminde in wijderen kring; hij is een uitgelezene uit velen, en zoo, zegt men, was hij altijd, ja zelfs sedert zijne eerste levensjaren.’

- ‘Ja, herhaalde de grijsaard met een diepen zucht, ja, een uitgelezene uit velen! Hierna liet hij weemoedig zijn hoofd neerzijgen in de rechterhand, terwijl hij zijne linker uitstak naar het half verbrand hout, om het vuur nieuwe brandstoffen te geven en zijn bibberend lichaam te kunnen verwarmen.

‘Hij verheven in nieuwe waardigheid!... ging de ouderling prevelend voort; en dat nog wel met de eenparige tevredenheid der gemeente!... Geve God dat hij gelukkig zij, en dat 's Hemels zegen over hem neerdale!... geve God dat... maar neen, ik moet, ik zal zwijgen...’

Hier eindigde de grijsaard zijne woorden, en aan de tranen werd de vrije loop gelaten. Ook onze verteller rustte wat.

XIII.

Geruimen tijd had Frans uit *De Wilde Man* de geschiedenis voortgezet, zoodat zijne keel droog was geworden. Na een goeden teug genomen te hebben, hetgeen ook de reizigers trouw navolgden, kon hij met nieuwe krachten zijn verhaal vervolgen.

- Dat mijn oom zijne verwondering moest uitdrukken, hernam Frans, zal bij niemand bevreemding wekken. Hij gevoelde zich meer en meer geprikkeld om eene nauwere kennismaking met dien wonderbaren ouderling aan te knoopen, welke zoo zichtbaar met Jacobsoen scheen ingenomen te zijn; daarom waagde hij de vraag: ‘Waarom bekommert gij u zoodanig over het lot van een vreemdeling, of ten minste over iemand, dien gij in zoo lange jaren niet gezien en misschien nimmer gekend hebt?....

Bevatten uwe woorden waarheid, dat gij namelijk zoo langen tijd van de samenleving onzer natuurgenooten afgezonderd zijt en niemand gedurende dit geheel tijdverloop hebt kunnen aanschouwen dan uwen oppasser en nog eenen persoon, die toch zeker Jacobsoen niet zal wezen, dan gaat het ver boven het bereik van mijn verstand, waarom gij zoo groote belangstelling voor den slotheer verraadt. En wat beduidt die uitroep: Geve God dat hij gelukkig zij!...

- Mijn vriend! nokte de grijsaard; mag ik op uw vertrouwen en op uwe geheimhouding rekenen?

- Steun met volle gerustheid op mijn vertrouwen, luidde het antwoord, het geheim zal zijn als dat van het kerkhof.....

Weifelend en met duidelijken tegenzin sprak de grijsaard nu:

- Welaan dan!... de man, die Jacobsoen heet, is mijn eigen kind: mijn naam is Jacob.

Bij het vernemen van die woorden meende Ferdinand met een krankzinnige te doen te hebben en toch sprak hij:

- Onze slotheer de zoon van een gevangen grijsaard! de zoon van een afgetobden vader met eene ijzeren keten geboeid!.. Wat?... spreek ik dan met dien diep beklagenswaardigen vader?

....Is dan Jacob niet reeds sedert lange jaren overleden? Hebben de klokken haren lijkgalm over zijn levenloos gebeente niet laten wegsterven?

‘Ja, mij dunkt het, ik zie nog die treurige lijkstatie, die diepe droefheid op zoo veler aangezichten, ik herinner mij dit alles nog zeer goed, ofschoon het misschien reeds het vierde eener eeuw kan geleden zijn; of heb ík mij zelven bedrogen, of zouden anderen mij om den tuin geleid hebben?....

- Geloof mij, mijn vriend! ik ben zijn vader, zijn ongelukkige vader....; doch bezit uw zelven, onderdruk uwe gloeiende verontwaardiging over de handelwijs u tot hiertoe bekend....

'Het zal genoeg zijn u te verzekeren, dat gij met mij geene deernis noch medelijden moet hebben.

'Niet meer over mij, zeg mij liever, waarom men u in dit slot toegelaten heeft.'

- Volgaarne, luidde het antwoord van mijnen oom, terwijl om dit nieuws zijn lichaam van eene ijskoude rilling nog schudde.

(*Wordt vervolgd.*)

Het huis van den Beurtschipper.
(*Vervolg.*)

'Peter van Gorkum was een vlijtig, ordelijk jonkman, die eene degelijke handelskennis bezat. Daarmede is echter ook de lijst zijnergoede hoedanigheden uitgeput. Voor het overige was hij leelijk, linksch en vervelend; behalve zijn talent om goede koopmansbrieven te schrijven, en zonder dronken te worden eene ongelooflijke hoeveelheid geestrijken drank te verzwelgen, verheugde hij zich slechts in *een* scherp uitkomenden trek van zijn karakter: hij was onbeschrijflijk hoogmoedig.

'Zijne gelijken hielden hem, als zoon zijns vaders en toekomstig hoofd der firma, gerechtigd tot elke hooghartige behandeling tegenover een ieder, die niet in rijkdom en aanzien als koopman met hem wedijveren kon. Nochtans waagde hij het niet mij te krenken, ofschoon hij de voorliefde zijns vaders voor mij van den beginne af met leede oogen bemerkte.

'Of mevrouw Van Gorkum goed- of kwaadgezind jegens mij was, heb ik nooit geweten. Zij zat met Nederlandsche deftigheid voor aan de met zilver en Japaansche tassen bezette theetafel of aan den weelderigen maaltijd, sprak slechts zelden, op elk woord drukkend en ontving den jongen advocaat Haming, dien zij verafschuwde, en den jongen koopman Pijnappel, dien zij ongetwijfeld bewonderde, met dezelfde stijve hoffelijkheid als mij. Om eene of andere reden moet ik haar echter ook bevallen hebben, anders zou ik gewis niet zulk een gaarne geziene gast in haar huis geworden zijn. Want ondanks hare stilzwijgendheid en koelheid bezat zij een overheerschenden invloed op haren heer en gemaal.

'De vervelende avondgezelschappen van mevrouw Van Gorkum begonnen mij van lieverlede tot last te worden, en ik dacht reeds over de geschiktste middelen na om er mij bijwijlen aan te onttrekken, als zij plotseling door de komst van eene bloedverwante der familie eene sterke aantrekkelijkheid voor mij kregen. Josina Seitsema, de dochter eens neefs van de vrouw des huizes, een Frieschen kapitein ter zee, en van eene Portugeesche dame, was door haar vader en de ouders van den toekomstigen chef der firma J. van Gorkum en Zoon tot vrouw voor dezen uitverkoren en men twijfelde er niet aan, of deze onderscheiding zou met een dankbaar hart aangenomen worden. Men had om den linkschen jongeling het aanzoek te vergemakkelijken, de jonge dame in het huis harer vermoedelijk toekomstige schoonouders gebracht. Had de moeder van het arme, nauw der kinderschoenen ontwassen meisje nog geleefd, wellicht ware deze onbetamelijkheid vermeden geworden. Mocht het geschied zijn! Het zou het onschuldige wezen voor groot ongeluk bewaard hebben?'

‘Dat ongeluk naderde haar reeds in de stonde, dat zij voor de eerste maal de innemende gestalte van uw luchthartigen broeder aanschouwde. O Kunegonde, hoe dikwijls heb ik het betreurd dat ik op dien avond reeds, als zij het bevallige gelaat vol onbevangen vrijmoedigheid naar mij ophief, het gif mijner bedwelmende vleitaal in haar onbewaakt oor goot! Ik weet, en waarom zou ik het verbloemen? - dat ik destijds een schoon man was, iemand, die in de aanzienlijkste kringen de opmerkzaamheid kon trekken. Ik bezat hoewel geene grondige toch eene veelzijdige kennis, eene levendige, beweeglijke verbeeldingskracht, een schoon, goed ontwikkeld muzikaal talent en eene gevaarlijke bedrevenheid in de taal. Ten allen tijde stonden mij de geschiktste woorden ten dienste en mijne stem wist alle buigingen aan te nemen.

‘Tegenover dat alles had Peter van Gorkum niets in de weegschaal te leggen dan zijn naam en zijn rijkdom. Nu, wat liet eerste betreft, zoo klonk Kunibert Fehring weldra veel liefelijker in de ooren der zeventienjarige Josina dan Peter van Gorkum. Zij was zoo bekoorlijk in hare zorgelooze onervarenheid, hare ongekunstelde eenvoudigheid en haar kinderlijk vertrouwen, dat ik weldra in eene vurige liefde voor haar ontstak. Daartegen was zij zonder wapen. Bedwelmd door mijne liefdebetuigingen en teederheid, was zij de willooze slavin mijner wenschen en vorderingen en nadat eene poging van hare zijde om haren vader tot verbreking van zijne afspraak met Peter's ouders te bewegen, mislukt was, beloofde zij

mij zonder strijd, zonder bedenking, in het geheim met mij te huwen.

'De eenige, zwakke verontschuldiging van mijne trouwelooze handelwijze - trouweloos tegenover het kind, dat mij vertrouwde, trouweloos tegenover den braven, ouden heer, in wiens dienst ik stond en die mij met goedheden overlaadde - de eenige verontschuldiging, die ik voor mij aanvoeren kan, is het feit, dat tot dusverre aan mijn gedrag geene lage berekening ten grondslag lag. Ik handelde in den zwijmel van blinden hartstocht. Niet alleen verweet mijn geweten mij niet, dat ik de dochter aan den vader ontrukken wilde, neen, ik loog mij zelven voor, dat ik een verdienstelijk werk deed een weerloos offer voor een gruwzaam lot te bewaren. Wij vluchtten naar Duitschland en het gelukte mij door valsche voorstellingen een geestelijke te bewegen ons huwelijk in te zegenen. Ik had mijn en Josina's verblijf echter zoo voorzichtig gekozen, dat alle nazoekingen van den vertoornden vader vruchteloos bleven. Zoodra echter ons huwelijk gesloten was, vertrokken wij naar Rotterdam en gaf ik zelf hem bericht van ons verblijf. Ik verbeeldde mij, dat de heer Seitsema na eenige meer of minder strenge verwijten zijne dochter vergeven en haar weder in genade aannemen zou, en dat ook ik in deze vergiffenis zou begrepen zijn, beschouwde ik als van zelf sprekende.

'In deze veronderstellingen had ik echter deerlijk gedwaald. De oude rechtschapen Fries goot over mijn hoofd als de verleider de volle maat zijner woede uit. Ook zijne dochter trof menig hard woord, dat zij zich door den kalen Duitscher zoo had laten bedriegen, doch haar wilde hij vergeven onder voorwaarde dat zij zich van mij liet scheiden. Hem, den Protestant, kwam dat licht voor, Josina echter beleed, evenals hare Portugeesche moeder, den katholieken godsdienst en zoo was voor haar zoo wel als voor mij de scheiding cene onmogelijkheid. Al ware evenwel ook het tegendeel het geval geweest, zij zou toch nimmer, in hare vurige liefde voor mij, den wil haars vaders opgevolgd hebben. Wij gaven een weigerend antwoord en het gevolg hiervan was, dat de verstoorde vader haar niet meer als zijne dochter erkende.

'Thans moest ik mij zelven bekennen, dat ik, hoewel dan ook half onbewust, toch op het vermogen mijner jonge vrouw gerekend had. Geen oogenblik had ik er aan gedacht, dat ik mij ooit in de noodzakelijkheid zou kunnen bevinden voor het onbekrompen onderhoud van Josina te zorgen. Indien er een vonk van billijkheid in mij gegloord hadde, zou ik slechts mij alleen, den aanstoker van den onverantwoordelijken stap, waartoe ik de arme vrouw verleid had, hebben moeten aanklagen; nochtans gevoelde ik bij de eerste erkenning van den zorgenlast, dien ik op mij geladen had, in plaats van in het ongestoorde bezit van grooten rijkdom te geraken, een lichten wrok tegen het ongelukkige wezen, hetwelk ik tot dusverre zoo hartstochtelijk bemind had. Deze wrevel nam toe met de moeielijkheden, waarin wij hoe langer hoe meer geraakten. Het spreekt van zelf, dat ik mijne betrekking op het kantoor van den heer Van Gorkum, wien ik de gewenschte schoondochter afhandig gemaakt had, verloren had. De weinige contanten, die ik bezat, zoowel als de opbrengst van de kleinnoodiën, die Josina bij hare vlucht medegenomen had, waren schrikbarend snel opgeteerd. Al mijne pogingen om in Rotterdam of eene andere stad eene betrekking te bekomen, mislukten. Niet alleen had men in vele gevallen geen lust een buitenlander zonder aanbevelingen in dienst te nemen, maar vele firma's waren ook bekend met de ervaring, die het aanzienlijke handelshuis Van Gorkum met mij gemaakt had en wezen mijn verzoek om plaatsing met minachting van de hand.

KATTENFAMILIE.

'Wij verzonken hoe langer hoe dieper in armoede en gebrek Mijne arme vrouw, het verwende kind van den overvloed, moet toen ontzettend geleden hebben. Ik merkte het ter nauwernood op, want ik - o! het is verschrikkelijk - ik! de verrukte, de aanbiddende minnaar nog over weinige maanden, was thans reeds een koel, barsch echtgenoot.'

'Kunibert, hoe is dat mogelijk?'

'Herinner u mijne gansche, lichtzinnige zelfzucht van voorheen en beantwoord dan deze vraag. Deze zelfzucht werd nog verscherpt door de verpletterende afwijzing, die ik overal vond. Wat ik ook in zondige lichtzinnigheid en liefdelooze miskenning der rechten van anderen tot aan mijn huwelijk misdaan had, hoe noodlottig de gevolgen ook geweest waren, tot op dat tijdstip was ik nog steeds door de omstandigheden begunstigd geworden. Zij het dan ook niet op onberispelijke wijze, het was mij toch altijd nog gelukt, mij nieuwe hulpbronnen te verschaffen. Daarmede was het nu geheel uit. Met de teleurstelling verloor ik den moed, het vertrouwen in mij zelven en mijne toekomst; ik verviel in eene sombere vertwijfeling, die mij voor alles ongevoelig maakte. En geloof mij. Kunegonde, de vrouw, wiens echtgenoot vertwijfelt, is nameloos ellendig.'

De verhaler zweeg even, uitgeput door het geweld zijner aandoening, terwijl Kunigonde in stilte den Heer dankte, dat Ilda ten minste tijdig aan die ellende ontkomen was.

'Later,' voer Fehring in zijne zware bekentenis voort, 'zag ik wel in hoeveel Josina geleden had. Zij moet nijpend gebrek geleden hebben. Zij was zoo bleek, zoo mager, zoo schamel gekleed, zij, die over nauwelijks een jaar het troetelkind harer schatrijke

ouders was. Het armzalige schrijfloon, dat ik verdiende, gebruikte ik bijna geheel voor mij zelven. Het schamele overschot, dat ik haar gaf, en het weinige dat zij met naaien verdiende, kon ter nauwernood toereikende zijn om haren honger te stillen - ik at in een kosthuis. Nochtans wist zij zoo veel op te sparen, dat zij de onmisbaarste benoodigheden kon aanschaffen voor het kind, dat zij tegen het einde van het eerste jaar van ons huwelijk verwachtte.

'Het werd geboren, en zijn aanblik, zijne jeugdige onschuld, de smartelijke vreugde en het engelachtige geduld der jonge moeder wekte weder een menschelijk gevoel in mijn verstokt hart op. Maar de terugkeer op het goede pad was slechts van korten duur. Zoodra Josina mij namelijk na verloop van eenige dagen ten behoeve van ons kind om eenigen onderstand verzocht, daar al hare spaarpenningen opgeteerd waren en zij niets verdiend had, maakte mijne zachtere gemoedsstemming weder plaats voor mijne vroegere hardheid. Ik bespeurde eene doodelijke ontsteltenis in haar bleek aangezicht, als ik haar met eene zware verwensching wat klein zilvergeld toewierp. Ik had ook, dat moet gezegd worden - de ruwheid met een grijnzenden lach tot mij zelven te zeggen: 'Die zal niet zoo spoedig weder iets verlangen.' Zij deed het nooit weder. Die in naam van haar en mijn kind tot mij gerichte bede was hare laatste.

'Die arme vrouw!' fluisterde Kunegonde. 'Hoe zwaar heeft zij geboet en hoe standvastig haar leed gedragen.'

'Ja, zij bezat een edelen trots. Zij klaagde niet, zij opende nooit den mond tot een verwijt. Werd zij gekrenkt, dan zweeg zij; zij was een edel schepsel en beging slechts de *éène* zonde, mij te innig lief te hebben!.... En ach! hoe heb ik haar dit vergolden?

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 34]

Onze gravures.

Mgr. Abbeloos.
Rector-magnificus der Hoogeschool van Leuven.

MGR. ABBELOOS, RECTOR-MAGNIFICUS DER HOOGESCHOOL VAN LEUVEN.

Te recht mag het katholieke België fier wezen op zijne Hoogeschool: zij is eene der glories van den lande en eene der beroemdste kweekscholen voor hoogere wetenschappen van geheel Europa.

Hare stichting dagteekent van overoude tijden: immers de Leuvensche Hoogeschool werd ingericht door Jan IV, hertog van Brabant, in 1426. In de XVI^de^ eeuw telde zij niet minder dan 6000 studenten. Nadat de Universiteit door Joseph II eenigen tijd geschorst en door Napoleon I opgeheven was, werd zij in 1817 door de Nederlandsche regeering hersteld. Willem I ging echter tegen den geest van dit gesticht in, door de aanhechting van zijn *collegium philosophicum*, ten behoeve de vorming van

Roomsch-Katholieke priesters. In 1830 moest dit collegie opgeheven worden, omdat de bisschoppen met recht weigerden kweekelingen in hunne seminariën op te nemen, afkomstig uit eene onderwijsinstelling, die tegen hunnen wil en buiten hun gezag tot stand gebracht was. De Staat gaf in 1834 de Universiteit van Leuven prijs, doch zij werd het volgende jaar door onze geestelijkheid uit eigene middelen weder opgericht. Van dan af dagteekent de herbloeiing der *Alma Mater*.

Mannen van uitmuntende bekwaamheid en voorbeeldige werkzaamheid volgden elkander op in het hoogere bestuur der Universiteit; terwijl de leeraarsstoelen door de kundigste professors bezet werden. Geen wonder dat het getal studenten der Katholieke Hoogeschool met ieder jaar klom en thans het cijfer van ongeveer 1600 leerlingen bereikt heeft.

Die schitterende uitslag heeft een onverwelkbaren lauwer gehecht aan de namen der rectors: Mgrs. Deram, Latorêt, Namêche en Pieraerts, wier erfdeel thans door de H.H. Bisschoppen van België in weerdige en bevoegde handen overgegeven is.

Den 10 Februari 1887 werd de talentrijke Vlaming Mgr. Abbeloos geroepen, om den zetel te beklimmen, waaraan onze stadgenoot, Mgr. Pieraerts, door zijn al te vroegtijdig en zoo innig betreurd afsterven, ontrukt was.

Gansch België, maar inzonderheid het Vlaamsche land, bekrachtigde die keuze door zijne toejuichingen.

Mgr. Abbeloos, de nieuwe rector der Alma Mater, werd geboren te Goyck, provincie Brabant, den 15 Januari 1836, uit eene achtingswaardige burgerfamilie.

Reeds vroegtijdig gaf hij blijken van eene buitengewone verstandsontwikkeling; want in den eersten kantonalen prijskamp der lagere gemeente-scholen, ten jare 1849, werd hij als primus bekroond. Na aldus zijne lagere en vervolgens zijne middelbare studiën schitterend voltooid te hebben, werd hij naar het Kleine Seminarie van Mechelen gezonden. Ook daar verwierf hij de eerste plaatsen in al zijne klassen en bekroonde waardiglijk zijne humaniora door den lauwer in de philosophie te behalen.

Toen hij later den cursus van godgeleerdheid ten einde gebracht had, werd hij door Mgr. Sterckx naar de Universiteit van Leuven gezonden, om er zijne hoogere studiën te voltrekken. De schrandere kerkvoogd voorzag te recht welk goed deze jonge priester door zijne groote kennissen eens aan den godsdienst en het onderwijs zou vermogen te bewijzen.

Aan de Hoogeschool trok de jeugdige geleerde de opmerkzaamheid zijner leeraars en medestudenten, door zijnen gansch bijzonderen aanleg voor de studie der Oostersche talen. Hij was er de uitstekendste leerling van Mgr. Beelen, wiens uitmuntende werken zoozeer de bewondering der geleerde wereld opwekken. Als Mr. Abbeloos te Leuven de graden van baccalaureus en van licentiaat in de Godgeleerdheid verkregen had, werd hij door zijne geestelijke overheden naar Rome gezonden. Na een tweejarig verblijf in de Eeuwige Stad, keerde hij naar Leuven terug, om er den titel van doctor in de Godgeleerdheid te verwerven.

Van dan af was zijne plaats aangeduid in het hooger onderwijs. Ook werd de talentvolle priester weldra door Mgr. den Aartsbisschop van Mechelen tot leeraar van H. Schriftuur in het Groot Seminarie benoemd.

Zij, die het geluk hebben gehad daar tot zijne leerlingen te behooren, kunnen getuigen met welken luister hij er onderwees, welke diepte van gedacht hij in zijn onderricht gepaard deed gaan met eenvoud, doch tevens sierlijkheid van taal. De bewondering, die hij rondom zich verwekte, werd slechts overschaduwd door de innige gehechtheid, welke hij door zijnen vriendelijker, omgang en zijne stille deugden in de harten van al zijne leerlingen ontspruiten deed. Ongelukkiglijk bleken zijne

lichamelijke krachten voor die zware taak niet toereikend te zijn; en betreurd door allen moest Dr. Abbeloos zijnen leeraarstoel vaarwel zeggen, om door het buitenleven zijne gekrenkte gezondheid te herstellen.

Het is alsdan dat hij tot pastoor te Duffel benoemd werd, welke betrekking hij den 7 Juni 1883 nederlegde, om het hooge ambt van Vicaris-generaal des bisdoms te gaan bekleeden.

Het ongewone doorzicht, de verrassende helderheid van zijn oordeel, zijne bewonderenswaardige kieschheid in de behandeling der moeilijkste zaken en de vaderlijke welwillendheid jegens zijne onderhoorigen, waarvan hij in die verhevene weerdigheid gestadige blijken gaf, trokken als van zelf het oog op hem voor nog gewichtigere bestemming.

Die hoogere roeping heeft zich thans doen gelden: de Alma-Mater heeft nu het geluk en de eer aan haar hoofd een der geleerdste en edelhartigste mannen van den lande te bezitten, die niet nalaten zal den luister van haren naam hooger nog te doen opflikkeren.

De jonge boomkweeker.

Een eenvoudig, maar natuurlijk tafereel is die practische les van *oculeering*, door grijze ervaring aan jeugdige weetgierigheid voorgehouden. En al moge het den ouden leermeester niet gegeven zijn de aanschouwingsles met het kennisrijke en opwekkende woord van een De Beucker duidelijkheid en genot bij te zetten, toch merkt men allerbest aan de uitdrukking van het schrandere gelaat des leerlings, dat deze de verrichting in al hare deelen volkomen begrijpt en naar wensch hoopt na te volgen.

Maar is er in den zwijgenden onderrichter niets dat aan onzen welbespraakten De Beucker herinnert, de knaap brengt ons - mij althans - onwillekeurig het kinderbeeld te binnen van den naar hart en geest zoo degelijken Vlaming, die alles aan zich zelven verschuldigd is.

Die gezonde buitenjongen, met zijn rond, vrijmoedig gelaat, waarop leerzucht, wilskracht en verstand, die hoedanigheden van den *selfmade-man* te lezen zijn, roept inderdaad den oorsprong en den levensweg voor den geest van den gemoedelijksten en befaamdsten onzer plantenkundigen.

Wat er ook van zij, de zoo aandachtig toekijkende knaap onzer gravure heeft insgelijks toekomst: dit voorspelt de buitengewone zin, dien hij voor zijn verkozen beroep aan den dag legt. Maar ook, wie gevoelt geene liefhebberij voor dit heerlijke vak van den tuinbouw? Wie bemint de planten en bloemen niet en vermeit zich niet gaarne te midden van Gods wondervolle en prachtige natuur? Wij, stedelingen, met ons paar bloempotten op den vensterdorpel, met onze kleine verzameling halfkwijnende kamerplanten, met ons lapje tuin achter het huis, wij benijden den jeugdigen kweekeling, die opgeleid wordt tot een beroep, zoo rijk aan leering, zoo veredelend voor het hart en zoo verheffend voor de ziel, tot eene levenstaak, die, volbracht met een gestadig dankenden en bewonderenden blik opwaarts, een priesterschap der natuur genoemd worden mag.

Voor niet meerijden!

Ontelbaar zijn de pleizieren, die de vindingrijkheid van eene echte straatvlug weet te ontdekken. Het rijkemanskind mag vrij bij een berg van kostelijk speelgoed in zijne warme kamer te broeien zitten, van zulk meisjesachtig genot wil een rechtgeaarde straatjongen niets weten. Zijn speelgoed moet hij zelf vervaardigen en zijne pleizieren onder Gods vrijen hemel zelf uitvinden en inrichten. Dan eerst is er recht vermaak, bijzonder als er iets half gestolen of verboden mede gemoeid is, want dat geeft dubbele genieting.

Een der onoverwinnelijkste aanloksels voor een levenslustigen jongen is dus wel een rollend rijtuig, met iets of wat achterop dat aan eene onbezette zitbank of

staanplaats gelijkt. In de keuze van zijn voertuig is de jongen volstrekt niet kiesch: eene spoelingkar of een bierwagen verschaft bijna nog meer pret dan een voornaam tweespan. Maar niets wordt door de schooljeugd met grooter gejuich begroet dan de gele postkoets, wier postiljon zoo vroolijk op den hoorn blaast. Dit bewijst onze gravure.

Als de oude koetsier goed geluimd is, gunt hij die lustige knapen graag hun pleizier en zoo hij omkijkt, is het niet om te dreigen of onbarmhartig de zweep te hanteeren. Neen, zoo wreed is de postiljon van den ouden, gelen postwagen niet, en ook de oude pastoor, die in de aartsvaderlijke rammelkast, zoo rustig mogelijk zijn brevier zit te lezen, weet dat die kleine bengels pret hebben en laat oogluikend toe, dat zij op de trede van het rijtuig klauteren. Vijf van de zes hebben hunne plaatsen veroverd en rijden kosteloos mee, het kleine meisje staat toe te kijken en benijdt hare speelmakkers, die zoo iets durven, want dat er *durf in het lijf* voor noodig is bewijst die extra-passagier, die van zijn plaatsken tuimelde. Zoo gaat het ook in het leven: velen rijden lustig mee op de koets der Fortuin; anderen vallen bij de poging om er op te klimmen of blijven staan aan den weg. Het geluk is niet voor iedereen.

O.L. Vrouw-boodschap.

Den 25 Maart gedenkt de Kerk de blijde en plechtige tijding van den engel Gabriël aan de Maagd Maria, de aankondiging dat Zij door Gode uitverkoren was om de Moeder te worden van den Messias.

'*Ave Maria!*' Aldus begon de Engel zijne boodschap en deze minzame begroeting is door de eeuwen heen de aanhef geworden van eene bede, thans dagelijks door millioenen monden en harten herhaald.

Niet alleen echter als eene verzuchting, die tot zoete en innige godsvrucht opwekt, doet het *Ave Maria* zich gelden, maar ook als eene onuitputbare bron van dichterlijke bezieling voor de kunstenaars.

Ontelbaar zijn de dichters, die het *Ave Maria* met vroom gemoed bezongen; heerlijk en hemelsch de akkoorden, die het de Gounod's ingaf; vol streelende liefelijkheid de tafereelen der Boodschap, waarop de prinsen des penseels in den glans van den Hemelgeest, de ideale schoonheid van het verhevenste aardsche wezen afmaalden.

Ook Yan D'Argent leverde, op de hem eigene wijze, naar dit zoo vaak behandelde onderwerp geene onverdienstelijke samenstelling.

De laatste der Corans.
Naar het Engelsch.

Onder de vele fraaie kasteelen van Engeland kon er nauwelijks één schooner en statiger zijn dan Coran Castle in Suffolk. Daar leefde de landedelman en grondbezitter Coran, een onvervalscht exemplaar van de oude school, trotsch, stug en onhandelbaar als een der eiken van zijne bosschen, en tevens vriendelijk en voorkomend. De geringste boer van zijne baronie ging opgeruimder zijns weegs, wanneer hij Coran had ontmoet, en glimlachte nog vijf minuten, nadat hij diens vriendelijk: Fraai weer vandaag! had gehoord.

Omtrent veertig jaren was het geleden, sinds de baron zijne jonge, schoone vrouw tot meesteresse van het oud adellijk slot had verheven; en twintig, sedert hij aan hare zijde den eenigen zoon, dien zij hem had geschonken, ter aarde had besteld. Toch was Coran Castle niet eenzaam en stil. De stamhouder der oude familie had, hoe kortstondig zijn leven ook geweest was, twee kinderen aan de liefde en de zorg van hunnen grootvader nagelaten. Deze weezen waren thans tot jongelieden opgegroeid, en de namen Hugo en Emma klonken door het kasteel, uitgesproken door de klank- en liefdevolle stem van den ouden grootvader. Beiden beminde hij innig, maar Hugo was min of meer lichtzinnig en onbesuisd, en kon somtijds gedachteloos en zonder boos opzet zijns grootvaders wil dwarsboomen. Bovendien lag dezen eene altijddurende grief op het gemoed. De oude edelman was een reus in lichaamsbouw en sterkte, en zijn zoon had zich door daden van moed en onverschrokkenheid onderscheiden, waarop hij zich nimmer beroemde. Hugo Coran integendeel, toonde weinig smaak voor het jachtgenot en andere uitspanningen, die moed en lichamelijke inspanning vereischten, en daar hij bovendien tenger van gestalte was, paste hij het steeds op zich zelf toe, wanneer zijn grootvader van ‘verwijfdheid’ en ‘verbastering’ sprak.

Op eene halve mijl afstands van Coran Castle lag een uitgestrekt, boschrijk heideveld, dat omstreeks dien tijd den naam had, door struikroovers onveilig gemaakt te worden. Wie van het kasteel naar het naburig dorp Wrottel wilde, moest het noodzakelijk voorbij.

Op een winterdag moest Hugo Coran naar het genoemde dorp. Hij kwam op het vastgesteld uur niet terug, en men zette zich aan tafel zonder hem. Juist toen het maal was afgeloopen, trad Hugo binnen, en verontschuldigde zich, zeggende, dat men verdachte gezichten op de heide had gezien en hij het daarom raadzaam had geoordeeld, de terugreis niet alleen te aanvaarden, maar op gezelschap te wachten. Reeds stond zijne moeder op het punt, om hem over hetgeen zij voorzichtigheid noemde, te prijzen, toen de oude edelman in een storm van smaadwoorden tegen Hugo's ‘lafhartigheid’ losbarstte. Wanneer had *hij* een mensch, en 't minst van allen een struikroover gevreesd? Eene *bende* van roovers was niet denkbaar op de Coransche heide, en hij schaamde zich, dat een stamhouder der Corans voor de ontmoeting met een enkelen roover terugdeinsde. Zoo oud als hij was, zou hij alleen, te middernacht, over Coran-Moor durven rijden en geene hand zou hem of zijne beurs deren. Hij schaamde zich - dit was zijn laatste en meest vernederende woord - over den laatsten der Corans.

Te vergeefs antwoordde Hugo met zachtheid en vriendelijkheid, dat zijn moed niet zou falen, wanneer hij op eene nuttige wijze op de proef zou gesteld worden; dat hij gaarne bekende, weinig van de roekelooze dapperheid der oude Corans te bezitten, maar toch - hij dacht het althans en was te bescheiden om het met zekerheid te zeggen - maar toch zijn leven in de waagschaal zou stellen om dat van een ander te redden. Zijn grootvader geloofde hem niet, en Hugo verloor bij diens laatste woorden geheel zijne kalmte. Zijne oogen schoten stralen, hij wierp het tafelmes neder en verliet, onverzadigd, de tafel, zijne moeder en zuster in tranen achterlatende. Dien ganschen avond vertoonde hij zich niet. Op een vergevorderd uur verscheen er een bode op het kasteel, die de tijding bracht van de plotselinge en zeer gevaarlijke ongesteldheid van een oud vriend van den baron. De man, die het bericht bracht, ging verder met een anderen brief, die voor een nog meer verwijderd vriend bestemd was.

‘Ik ga terstond,’ zeide de baron tot Emma en hare moeder, ‘ik wil hem nog in leven zien.’

‘Zal Rogers - dus heette de stalknecht - u dan vergezellen?’ vroeg de weduwe eenigszins schroomvallig.

Neen, Latimer Coran was geen hofjonker, die niet voor zich zelven kon zorgen; hij wist van geen bangzijn in de duisternis - lafaards waren in zijne jeugd onbekend.

De baron ging naar zijne kamer, om zich voor het uitstapje gereed te maken. Pochers overdrijven wel voor anderen, maar niet voor zich zelven hun eigen moed, en Latimer Coran overtuigde zich zorgvuldig, dat zijn pistool behoorlijk geladen was. Op een anderen tijd zou hij, niettegenstaande de wezenlijkheid van het gevaar, geen pistool medegenomen hebben, maar nu laadde hij het met vreeselijke nauwkeurigheid en verborg het zorgvuldig in zijn mantelzak.

Emma snelde naar de kamer van haar broeder, om hem tot een afscheidsgroet mede te tronen, doch zij vond zijne kamer gesloten en bekwam geen antwoord.

‘Laat hem alleen,’ zeide zijn grootvader, ‘laat hem alleen; het voorbeeld is beter dan het voorschrift,’ en hij reed weg.

't Was eene bewolkte maan; maar de onverschrokken reiziger kende zijn weg en was er even zeker van zijn weg op de heide niet te

verliezen, als een straatjongen in het groote Londen. Zijne gedachten snelden hem vooruit naar zijn stervenden vriend, en zijne verontwaardiging over Hugo verzwakte allengskens, toen hij eensklaps den hoefslag van een naderend paard vernam; er viel eene schaduw op zijn pad, eene hand greep plotseling zijn teugel vast en een pistool werd op zijn hoofd aangelegd.

'Uwe beurs of uw leven!'

Deze woorden werden haastig, met eene verwrongen stem uitgesproken. Er was juist licht genoeg om te zien, dat de struikroover een slank gebouwd man was, schijnbaar zonder lichamelijke kracht; de edelman herinnerde zich zijn ijdel gesnoef, toen hij voelde hoe volkomen hij in de macht van zijn aanrander was.

Er heerschte een oogenblik stilte. De hand van den baron gleed in zijn mantelzak. Dacht de roover dat hij zijne beurs nam? was de baron zich bewust dat hij zijn pistool zocht?

De struikroover sprak nogmaals met dezelfde verwrongen stem, die eene hevige inwendige ontroering verried:

'Ik heb gehoord, dat gij nooit voor een enkel man uit den weg gaat.'

Het bloed van den ouden edelman kookte bij dit verwijt, maar nog altijd was het pistool vreeselijk dicht bij zijn voorhoofd en hij voelde dat in zulk een geval moed en lichaamskracht niet altijd de overwinning kunnen behalen.

'Ook zou ik niet uitwijken,' zeide hij, 'voor u alleen, maar voor dien anderen schavuit, die mij over uwe schouders aankijkt.'

Den roover overviel eene rilling, haastig keerde hij het hoofd om. Snel als de bliksem richtte de baron zijn eigen pistool en vuurde.

Voor een oogenblik scheen de heide verlicht, uit het midden van den gloed klonk een lichte, scherpe, bijna meisjesachtige gil. Eene seconde later was alles weer donker en stil, en de edelman kon zich overtuigen, dat hij zich alleen in den matten maneschijn op de heide bevond met een dood man aan zijne voeten.

Een koel, onbuigzaam man was Latimer Coran, en hij vond in de omstandigheid, dat hij een straatroover verslagen had, geene aanleiding om zich op te houden. Ook werd zijne kaak niet afwisselend bleek en rood gekleurd door het vreeselijk denkbeeld van bloed vergoten te hebben. Neen, zijn streng rechtsgevoel zeide hem, dat die man den dood had verdiend, alleen was het ongehoord dat een edelman als hij zich van eene leugen had bediend, om zijn leven te redden en zijne snoeverij te handhaven!

Dat kwelde hem, toen hij in de sterfkamer en aan het bed van zijn ouden vriend te Wrottel stond. Hij zond niemand om het lijk van den roover af te halen, daartoe was het nog tijd genoeg, wanneer hij den terugweg naar huis insloeg.

Toen nam hij eenige gerechtsdienaren met zich, en dezen, zijne houding en de neerslachtigheid, die hem scheen te drukken, eerbiedigende, stapten zwijgend naast elkander, eenige schreden achter Coran, voort. Eindelijk bereikten zij de plek, waar de doodelijke daad was volvoerd. Tot hunne verwondering was er een groepje volk verzameld; toen zij nader kwamen, hoorden zij een klaaggeschrei, en de baron herkende een zijner livreibedienden, die een onbeheerd paard bij den toom vasthield. Zij vertoonden hem allen een ontsteld, bleek gelaat, toen hij verscheen en zwegen.

'Wat is hier gaande?' vroeg hij gebiedend.

'O, hij kan niet dood zijn, de goede jonker,' steende een oude stalknecht.

'Iemand heeft jonker Hugo neergeschoten,' zeiden twee of drie anderen.

‘Het moet een duel geweest zijn,’ meenden weder anderen, ‘want onze jonker had zijn pistool bij zich.’

De baron drong zich door het groepje. Op den bloederigen grond lag het lijk van zijn Echtelijken aanrander, - zijn eigen kleinzoon. De achterschedel van zijn hoofd was geheel verbrijzeld, het schoone jonge gelaat door bloedspatten ontsierd. De oude edelman knielde bij het lijk neder en trok voorzichtig het pistool uit de kleine hand.

Met verwonderde, verwilderde blikken staarde hij er naar, en zeide:

‘Het was ongeladen!’

Toen begreep de baron alles, - hij begreep dat zijne pochende, uitdagende woorden Hugo geprikkeld hadden om zijn moed te toonen in de hoop hem te overtuigen, dat er geene mededinging in moed bestaat tusschen een eerlijk man en een roover. En de baron begreep insgelijks, dat, was dit pistool geweest wat het scheen, hij, de hoogvereerde baron van Coran, het alleen door eene leugen zou ontsnapt zijn!

‘Ik ben de dader!’ kreet hij. De twee constabels plaatsten zich aan zijne zijde, en zijne eigen dienaren deinsden met ontzetting van hem terug. Helaas! arme moeder en zuster, vol hoop en vrees, vol angst en nare voorgevoelens op het kasteel achtergebleven!

Latimer Coran werd de schande van een gerechtelijk onderzoek bespaard: hij leefde nog lang genoeg, om den rechter te hooren verklaren, dat er een doodslag tot zelfverdediging had plaats gehad. Maar zijn trotsch, oud hart was gebroken. Hugo's begrafenis werd slechts een dag uitgesteld, en toen droeg men grootvader en kleinzoon, de laatsten der Corans, gezamenlijk naar het graf. Hunne namen, die van den moordenaar en den vermoorde, werden op één steen gegrift. Niets echter gewaagde van hun ouden, aanzienlijken stam, noch van de treurige omstandigheid, waarin hun beider leven werd afgesneden, - alleen hunne namen en hun leeftijd, en de woorden:

‘Vaders, tergt uwe kinderen niet tot verbittering.’

Sleutje's spook.
(*Vervolg.*)

XIV.

- Vele jaren, zoo begon Ferdinand, heb ik in den vreemde doorgebracht.

‘Eenigen tijd geleden keerde ik terug in den schoot mijner familie, en ben thans de baas van *De Wilde Man*[1], eene afspanning in het midden van de dorpskom gelegen. Veel nieuws en wondere dingen uit verre oorden deelde ik aan kennis en vriend mede, zoodat mijn moed en mijne onverschrokkenheid bewonderd werden. Dezen namiddag ter gelegenheid van 't Nieuwjaar, en ter gelegenheid der vreugde wegens de verheffing van den Slotheer, was *De Wilde Man* opgepropt van volk.

‘Er werd veel gedronken en bijgevolg ook veel gesproken. Het gesprek viel eindelijk op het *Sleutje*, of zooals het ook wel genoemd werd het *Spookslot*.

- Spookslot, ja!... Mijn kind, zoo snikte de oude man, kent dat spook allerbest; mijn zoon weet maar al te goed, dat het zijn oude vader is; doch, mijn vriend! vergeef mij deze onderbreking en vervolg uw verhaal.

(1) Wij herinneren ons nog, dat er tijdens onze kinderjaren, in de nabijheid der tegenwooidige dorpspomp, een zeer oud huis aangetroffen werd met het opschrift: *De Wilde Man*. Boven dit opschrift stond *De Wilde Man* met recht opstaande haren: dit laatste weten wij door mededeeling van Schijndelaren die in 1885 nog leefden. Thans is het huis door een nieuw vervangen en door Joannes Schrijvers bewoond.

‘Dit gebouw, hervatte Ferdinand, want ik wil u alles melden, droeg langen tijd niet te vergeefs den naam van Spookslot.

‘Geen kind, geene vrouw bezat moed genoeg om bij het vallen van den avond langs dit gebouw te gaan zonder het kruisteeken te maken. Des nachts hoorde men in zijnen omtrek slechts schreeuwende uilen en andere nachtvogels.

‘Menigeen haastte zich, zoo werd er bijgevoegd, om in allerijl de nabijheid dezer schrikwekkende plaats te verlaten. Dit alles diende tot onderwerp van het gesprek, vooral in de lange winteravonden.

‘Die stoffe was dezen namiddag in *De Wilde Man* ook op het tapijt gekomen.

‘Ik lachte daarmeê, gelijk vele anderen het eveneens deden, die ook geen geloof slaan aan spoken, enz. Van kleingeestigen en van lichtgeloovigen kon ik natuurlijk dien dag geen vriendschappelijk woord meer opvangen, men meende zelfs mij die ontkenning van spoken duur betaald te zetten, en ziehier hoe:

‘Ik werd door de menigte in *De Wilde Man* gevraagd, daar ik zoozeer met veler lichtgeloovigheid den spot gedreven had, of ik zelf wel moed genoeg bezat om alleen op het *Sleutje* te blijven gedurende één nacht.

‘Eenige lieden wilden zelfs eene weddenschap aangaan van 24 potten bier, om mij uit te dagen één nacht op het zoo geducht spookslot door te brengen.

‘Ik nam alles aan, en twee uren later had ik den vervallen drempel van het *Sleutje* overschreden.

‘Dit is nu, zoo ging Ferdinand voort, de reden mijner aanwezigheid in dit gebouw, waar ik in deze kamer eenigen tijd alleen gesleten heb, totdat ik u, ongelukkige! ontmoette, uit wiens mond ik zooeven vernam, dat gij een vader zijt, reeds zoo lange jaren uit de samenleving van vrienden en familie verbannen door eenen zoon, welke van gelukwenschingen als overstroomd en door het volk algemeen toegejuicht wordt.

‘Ziedaar, mijn vriend! aan uw verlangen voldaan, en de reden aangetoond, waarom ik dit verblijf ben binnengetreden: thans is het aan u den verderen loop uwer geschiedenis te verhalen; want uw jammerlijke toestand, mij ten halve thans bekend, snijdt mij vreeselijk door de ziel.

‘Dus, waarom zijt gij hier?’

XV.

- Ach!.... zuchtte de uitgemergelde grijsaard, en opnieuw rolden er tranen langs zijne van ouderdom en ontberingen gerimpelde wangen.... beter ware het, liete ik den verderen loop mijner geschiedenis onder een dichten sluier gedekt tot den dag van het algemeen gerecht, waarop niets meer verholen kan blijven... Dan zullen de goede werken, die men nu verbergt, of dikwijls met vuigen laster bespuwt, door den grooten Rechter op waren prijs gesteld en naar waarde beloond worden. Voor die wereldvierschaar zal gedagvaard worden zoowel wie zich in 't kleinste vergrepen als wie zich aan het groote schuldig gemaakt heeft; dan zal de ontaarde..... de vaderbeul.... elk zal dan eens met God afrekenen en zijne verdiende straf ontvangen, zoo hij op aarde zijne euveldaden niet rechtzinnig uitgeboet heeft.

- Hoe dan?... viel Ferdinand den grijsaard in de rede; hoe?... heeft de Slotheer, heeft uw zoon zijne handen moordend naar u uitgestoken? heeft hij u het leven willen benemen?

- Neen, vriend! neen; maar laat mij met rust! ik wil zwijgen: reeds zoo vele jaren moet ik het verkroppen; mijne dagen snellen ten einde; weldra zal de dood mij wegnemen van de aarde; want ik ben afgeleefd en voel dagelijks mijne krachten

verminderen. Ik zal het geheim der gepleegde wandaad met mijn lichaam naar 't stille graf laten dragen: eens komt de groote vonnisdag.... -

Bruischend en kokend stroomde het bloed van mijn oom door de aderen, zoodat hij van verontwaardiging uitriep:

- Zwijgen? grijsaard! neen, dat nimmer!... koste wat het kost, den ganschen loop uwer lotgevallen wil en zal ik kennen, of ik snel morgen, bij het krieken van den dag, naar de overheid dezer plaats en zal daar meedeelen, voor zoo verre het mij reeds bekend is, wie gij zijt, het moge dan ook tot oneer en schande strekken van onzen Slotheer, die sedert lang voor iedereen hoog aangeschreven staat en dien de uitbundigste lof toegezwaaid wordt. Een ongelukkigen ouderling, zooals gij zijt, wil, ja moet ik bevrijden: met uwe opsluiting nog langer te

verbergen, zou ik ongetwijfeld den vloek des Hemels over mij en over de mijnen aftrekken...

Zoo gedwongen, hernam de oude:

- 'Luister, ik zal u dan mijn verder lot melden, doch zwijg en spaar in 's Hemels naam mijn zoon!...

'Zijne handelwijze moge wreed en wraakroepend zijn.... ik heb hem nochtans sedert lang vergiffenis geschonken. Het tijdverloop van zoovele jaren heeft de wraaklust in mijn vroeger gloeiend hart afgekoeld en die hitte gansch uitgebluscht, waarvan ik eenmaal brandde en blaakte. Tot die vergevingsgezindheid werd ik vooral aangespoord door de onderrichtingen, welke ik vroeger dikwijls ontvangen heb van goede lieden.

DE JONGE BOOMKWEEKFR, NAAR DE SCHILDERIJ VAN HASEMAN.

'In deze eenzaamheid troost de godsdienst mij vooral; ik word door de mij vroeger ingedrukte beginselen van den godsdienst voortdurend gesteund om niet tot wanhoop

over te slaan. Gave God dat ook mijn zoon den godsdienst steeds nauwkeurig nakwame!.... Nog eens, eer ik geheel en al den sluier oplicht, spaar mijn kind, alhoewel het zich aan het vierde der tien geboden Gods zoo ijzingwekkend vergrepen heeft, en zijn eigen vader tot op den avond zijns levens hier aanhoudend opsluit en martelt...'

Hier zweeg de gevangene een oogenblik en liet het hoofd op zijne handen rusten: doch opgewekt door Ferdinand's vertrouwelijke en belangstellende taal, ging hij in dezer voege voort:

- 'Een tijd lang had mijn zoon, omringd van ondeugende vrienden, die godsdienst, eer en plicht hadden vergeten, groote sommen gelds in drank en spel verkwist. Niet bitter, maar zacht en liefderijk, vermaande ik hem bijna dagelijks: ik stelde hem voor oogen, waarheen het losbandig leven hem noodzakelijk moest brengen en in welken peel van jammer en oneer hij zich zou werpen. Ik trachtte hem tot een spaarzaam en christelijk leven te brengen. Ik bad, ik smeekte; doch vermaningen, smeekingen vermochten niets: integendeel, zij verbitterden hem.

VOOR NIETS MEERIJDEN, NAAR PETER KRAEMER.

'Eindelijk liet hij doorschijnen dat hij ze niet langer meer kon verdragen: hij spuwde zijn vergif op mij uit.

‘Op zekeren avond, reeds jaren en jaren geleden, kwam hij, als naar gewoonte, dronken thuis.

‘Ik sprak géén woord, en toch vroeg hij honend: ‘Welnu! begint gij uwe preeken weer niet van slechte en goddelooze vrienden, van schandige geldverkwisters? Er zal aan dat gepreek en gezaag een einde gesteld

worden. Ik zal voortaan een leven leiden zoo als *ik* wil.

'Mannen! komt op!'

'En op dat oogenblik stormen eenige zijner makkers - aterlingen en snoodaards evenals hij - het huis binnen, boeien en vallen mij aan, en sedert dien tijd werd deze toren mijne gevangenis.

'Daar dit gebouw mij toebehoort, kon mijn zoon zeer gemakkelijk aan elkeen den toegang tot den toren verbieden. Zoo kreeg niemand kennis van het vreeselijk lot, waartoe ik reeds zoo langen tijd veroordeeld ben.

'De medewerkers van dit snoode bedrijf moeten gewis een goed loon ontvangen, zonder dat toch zou die handelwijs niet zoo lang verborgen blijven, noch ik zoo meêdoogenloos opgesloten zijn.

'Om het volk geheel en al te begoochelen, beraamde mijn zoon middelen, die de duivel alleen in staat is aan 's menschen brein voor te stellen.

'Mijn dood moest afgekondigd en alom verspreid worden, dan zou niemand later eenige achterdocht koesteren, dat ik een zoo ongelukkig lot op dezen toren moest ondergaan.

'Die satanische gedachte rijpte tot wezenlijkheid.

'Het gerucht van mijnen dood moet weldra heinde en verre bekend geworden zijn: hiertoe zal men trouwens alle zorgvuldigheid aan den dag gelegd hebben, zoodat de personen van den lijkstoet, slechts weinigen uitgenomen, niet twijfelden of zij vergezelden mijne stoffelijke overblijfselen.

'Dit alles was met zooveel doortraptheid en omzichtigheid beraamd, dat niemand het sluw en listig bedrog ontdekt heeft. De medeplichtigen aan dit wraakroepend feit zwegen ter eigen beveiliging en wisten voorzeker wel voor welken prijs zij dit alles omsluierd lieten, gelijk ik op zekeren dag van mijn spijsverzorger vernomen heb.

'Later werd dit slot te droevig voor Jacobsoen: hij kon niet onder een dak wonen met zijn gevangen vader; dat zal hem te zeer geprangd hebben; daarom maakte hij het onbewoonbaar en vestigde zich elders.'

(*Wordt voortgezet.*)

Levensregelen.
(*Vervolg.*)

De k a a s , het voedzaamste bestanddeel van de melk, verschilt, naar gelang hij bereid is, in samenstelling. Men onderscheidt dan ook vetten en mageren kaas. Vette kaas vordert eene sterkere maag, om verteerd te worden, dan magere; evenzoo is oude kaas moeielijker dan jonge te verteren. De liefhebbers van vetten en ouden kaas moeten zich wachten van niet in een uiterste te vervallen, bij voorkeur 'aangestoken' kaas te eten. Wanneer er iets walgelijks mag worden genoemd voor den beschaafde dan is het wel het gebruik van 'levende' wezens, al zijn die ook 'microscopisch' klein.

De e i e r e n bestaan voor het grootste gedeelte uit water en eiwit; de dooier bevat bovendien eene kleine hoeveelheid vet. Ofschoon de volksmeening een hard gekookt ei minder voedzaam of verteerbaar acht, dan een rauw, zoo heeft het wetenschappelijk

onderzoek echter de onjuistheid daarvan aangetoond. Een hard gekookt ei is zoo niet verteerbaarder dan toch even verteerbaar als een rauw ei. Even onjuist is de volksopvatting van de voedingswaarde van het ei. Niet één, maar minstens zes eieren moet men eten, om evenveel voedingsstoffen op te nemen als in een half pond (250 gram) vleesch aanwezig zijn. Voor alle magen past een halfzacht gekookt ei het beste.

In al deze, voornamelijk door stikstofverbindingen zich kenmerkende voedingsmiddelen: het vleesch, de kaas en het ei, speelt het 'eiwit' eene groote en beteekenisvolle rol. Ook de vezelstof van het vleesch en de kaasstof der melk komen daarmede in vele opzichten overeen, zoodat men ze gemeenlijk met den naam van 'eiwitachtige stoffen' bestempelt. De omzetting van die eiwitstoffen vindt door de stofwisseling in het bloed plaats.

Zeker zullen vele onzer lezers er vreemd van opzien, als wij hun mededeelen, dat zij lijm nuttigen. En misschien zullen wij hun eene groote teleurstelling bereiden, als wij hunne lekkere geurige soep met den naam van lijmwater bestempelen. En toch heeft in den soeppot niets anders plaats dan dat uit de beenderen en het vleesch de lijmstof wordt opgelost. Bouillon bestaat voor het geringste deel uit vleeschnat, voor het grootste uit den opgelosten lijm der weefsels. Maar ook in het gebraden vleesch en de saprijke beefsteak nuttigen wij lijm, waardoor de vezels van het vleesch bij elkaar worden gehouden. Uitgekookt vleesch is taai en draderig, omdat de lijm er uit is opgelost. Men zou denken, dat eene stof, die wij dagelijks gebruiken, ook een niet onbelangrijk bestanddeel der voeding vormt. Zoo dachten ook eens zekere Fransche geneeskundigen. Zij kookten daarom in den Papinschen pot beenderen, huid en pezen, hielden het lilachtig vocht voor 'bouillon', waaraan nog slechts wat zout, specerijen en vet behoefde toegevoegd te worden, om eene goede, krachtige soep te heeten. Daar ze nog al billijk was te verkrijgen, gebruikte men ze veel voor de voeding van armen en zieken in de hospitalen. Maar die kost stond spoedig tegen en bracht geen voedsel aan. Men begon toen honden uitsluitend daarmede te voeden, doch de arme dieren kwamen weldra ellendig om. Ja, ze schenen liever den hongerdood te willen sterven, dan zich langer met dien kost te voeden. Hierdoor meende men nu het bewijs te hebben geleverd, dat lijm alleen niet in staat is te voeden. Later hoopte men, dat lijm ten minste in staat zou zijn, in dien zin aan het lichaam ten goede te komen, dat hij de omzetting van het eiwit zou vertragen. Maar de proeven in 1874 genomen hebben het tegendeel aangetoond.

Evenwel is het laatste woord omtrent die stof nog lang niet gezegd en is het aan de wetenschap verder overgelaten, om over haar gewicht voor de volksvoeding te beslissen.

De granen leveren ons hoofdzakelijk zetmeel en kleefstof, eene soort van plantaardig eiwit, benevens een weinig plantenlijm en nog minder vet. Men meent gewoonlijk dat het meest witte meel het voedzaamste is. Het tegendeel is waar: het bevat de minste voedingsstoffen, omdat het bijna geheel de eigenlijk voedende stof, de kleefstof, mist. Het grauwe brood is daarom voedzamer en smakelijker.

De zemelen, die men dikwijls onder het meel mengt, zijn ten eenenmale onverteerbaar, ofschoon roggebrood met zemelen veel smakelijker is dan het brood van zuivere rogge gebakken. Voeden zij daarom op zich zelven niet, toch helpen zij de voeding bevorderen, doordien zij den arbeid der darmwanden voor een deel overnemen en alzoo het voedend vermogen van het meel verhoogen.

Eenige spijzen, zooals maccaroni, knoedels enz. bestaan hoofdzakelijk uit kleefstof, en verhoogen daardoor hunnen grooten rijkdom aan voedingsstof. Maar

de industrie heeft helaas ook dit middel vervalscht en brengt vaak in den handel een produkt, dat meer aardappelenmeel dan kleefstof van maïsmeel bevat.

Ook de p l a n t e n g o m is onverteerbaar en behoort dus niet in de keuken te huis. Het is daarom verkeerd, om de maag van jonge kinderen daarmede te overladen. De apotheek gebruikt ze als inwikkelend middel voor olieachtige of scherpe stoffen en in dien zin kan ze met vrucht gebruikt worden.

De p e u l v r u c h t e n bevatten zeer vele voedende bestanddeelen. Zij leveren aan ons lichaam, behalve zetmeel, eene min of meer rijkelijke hoeveelheid licht verteerbaar eiwit, onder de naam van 'legumine' bekend, en nog eene andere stof, die in onze zenuwen wordt aangetroffen. De schillen, waarin die voedende bestanddeelen besloten zijn, zijn echter onverteerbaar en vereischen daarom eene sterke maag, om ze te bewerken. De gekneusde en van hunne schil ontdane peul vruchten leveren daarentegen een zeer gemakkelijk verteerbaren en voedzamen kost. Eene soep van gepelde witte boonen of groene erwten is daarom een van de smakelijkste en voedzaamste gerechten, die voor elken leeftijd en elk gestel is aan te bevelen.

In den laatsten tijd is dan ook de waarde der peulvruchten als versterkend voedsel, naast vleeschspijs, in het juiste licht gesteld. Het is echter noodig de peulvruchten lang te laten koken, opdat de plantencellen, waarin het eiwit bevat is, door de kookhitte kunnen bersten. Maar daarbij is niet onverschillig welk water men gebruikt. Kalkhoudend pompwater gaat eene verbinding aan met het planteneiwit en maakt de peulvruchten daardoor 'hard.' Het gebruik van zeer kalkhoudend putwater of zoogenaamd 'hard' water is dus niet aan te bevelen.

A a r d a p p e l e n bestaan grootendeels uit water en zetmeel en slechts uit een of twee percent eiwit. Ze zijn echter zeer geliefkoosde m a a g v u l l e r s . Indien ze niet goed gaar worden gekookt of hunne 'kern' hard is, zijn ze ook onverteerbaar, omdat de plantencellen, waarin de zetmeelkorrels besloten zijn, onverteerd het lichaam verlaten.

R i j s t bevat iets meer eiwitstof en veel minder water en is zeer gemakkelijk te verteren. Goed gekookt is hij daarom eene doelmatige toespijs voor kinderen en zwakke lieden.

(*Wordt voortgezet.*)

Het huis van den Beurtschipper.
(*Vervolg.*)

'Eenige weken na de geboorte der kleine Ildephonsa kwam mij in mijn kosthuis een dagblad in de hand, waarin ik het bericht van den dood onzer oude Hollandsche nicht, juffrouw Gerritje van Bueren, vond. In de hoop van te zullen erven, stelde ik terstond een onderzoek in naar hare geldelijke omstandigheden, doch vernam dat de afgestorvene eene kleindochter van hare zuster zaliger, eene Duitsche dame, Kunegonde Fehring, tot eenige erfgename van haar klein vermogen benoemd had.

'Eene waanzinnige woede overmeesterde mij bij dit bericht. Ik verbeeldde mij, dat mij een ongehoord onrecht was aangedaan door mij niet minstens de helft van deze nalatenschap toe te deelen. Niet de omstandigheid, dat gij reeds zeer benadeeld waart, daar het vermogen onzer ouders grootendeels door mij verteerd was, niet het feit, dat ik, de krachtige man, den strijd om het leven veeleer kon aanvaarden dan gij, het arme, verlatene meisje, vermochten mij tot bezinning te doen komen. Eerst

kwam de gedachte bij mij op het testament der oude vrouw aan te tasten en mijne aanspraken op de helft der nalatenschap te doen gelden; maar spoedig zag ik de hopeloosheid van zulk eene poging in.

'Nauwelijks was ik van de wettigheid uwer aanspraken op de nalatenschap overtuigd, of terstond kwam het verlangen bij mij op, mij datgene wat ik op rechtmatige wijze niet bekomen kon, door list toe te eigenen. Dat mij het eigendom van mijne door mij verarmde zuster dubbel heilig zijn moest, viel mij niet in. Evenals altijd, wanneer ik een met mijne zelfzucht strookend besluit genomen had, bleef ik ook thans niet in gebreke het voor mij zelven te rechtvaardigen.... Ik loog mij voor, dat de helft der bewuste nalatenschap mij van God en rechtswege toekwam, dat ik u de geheele som met intrest op intrest te harer tijd terug zou geven en gij de eigenlijk onbedui-

dende som voor het oogenblik beter missen kondet dan ik.... Ach! toen ik het geld eenmaal in handen had, dacht ik in vele jaren niet aan rechtmatige teruggave! Eerst als folterend verlangen en bittere rouw mijn tot dusverre verstokt hart vervulden, voelde ik ook deze schuld in hare volle zwaarte. Zij droeg er niet weinig toe bij om mijn trotschen nek te buigen in de angstvolle begeerte om te vergoeden, wanneer het nog mogelijk ware..... En nu ben ik hier - en gij hebt mij niet noodig!' riep hij op den toon van bitter beklag uit.

'Laat u dat niet bedroeven, Kunibert,' sprak Kunegonde hartelijk. 'Verheug u veeleer, dat het mij goed gaat. En dat gij gekomen zijt, is nochtans een zegen voor mij; niet alleen omdat het mij verheugt u zoo vol goede voornemens te zien wederkeeren, maar ook, omdat ik vast hoop dat uwe komst Ilda's geluk zal grondvesten. Het geluk van het kind is ook het mijne en dat van mijn goeden man.'

'Gij zijt liefdevol en onbaatzuchtig gelijk altijd. Hoe is het mogelijk, dat ik dit zoo laat erkende!' sprak Kunibert aangedaan. 'Eene eigenschap echter, Gonde, voegde hij er half lachend bij, 'die gij in uwe jeugd mistet, hebt gij in latere jaren verworven: gij zijt eene schoone oude vrouw.'

Zij lachte vergenoegd. 'Ik ben het in de oogen mijns mans en mijner dochter; dat is genoeg. Laat ons nu echter weder van u spreken. Hoe verliet gij Rotterdam?'

'Eerst moet ik u nog ophelderen, hoe ik in het bezit van uw geld kwam. Ik pleegde de misdaad de nalatenschap door middel van eene valsche volmacht in uw naam in ontvangst te nemen. In het bezit van mijn paspoort, mijne doopacte en de acte van overlijden mijner ouders, die ik mij bij gelegenheid van mijn huwelijk verschaft had, viel het mij gemakkelijk mij als uw broeder te doen erkennen. In de volmacht liet ik u zeggen, dat gij uithoofde van ziekte verhinderd waart de reis te maken om de u vermaakte nalatenschap te aanvaarden. Uwe onderteekening bootste ik na, naar een in mijn bezit zijnden brief van u, en ik waarmerkte die in veranderd schrift als ware het eene door een rechtsgeleerde onzer woonplaats opgemaakte acte. De grootste moeite veroorzaakte mij het bij te drukken groote zegel. Na vele vergeefsche pogingen gelukte het mij eindelijk eene soort van rijksadelaar met een oud, Frankisch omschrift in hout te snijden en een onzuiveren afdruk op het stuk te maken. De Rotterdamsche notaris liet zich misleiden. Men betaalde mij tegen kwijting de u toekomende nalatenschap uit.

'Den daaropvolgenden nacht legde ik een paar honderd gulden op het bed mijner slapende vrouw en verliet haar. In de haven lag een zeilree schip, dat met het aanbreken van den dag naar Curaçao zou uitzeilen. Wat bekommerde ik mij om de plaats van bestemming, als het mij slechts uit Holland, uit Europa voerde. Ik was beducht voor uwe aankomst in Rotterdam, de onvermijdelijk daarmede verbonden ontdekking van het door mij gepleegde bedrog en het zoeken naar den dader daarvan. Men is mij evenwel onbegrijpelijker wijze nooit op het spoor gekomen.'

'Dat is te zeggen,' sprak Kunegonde met een droeven lach, 'gij zijt nooit vervolgd geworden.'

'Nooit vervolgd geworden?..... Hoe was dat mogelijk? Al waren wij beiden ook buitenlanders, beging ik toch mijne misdaad op Hollandschen bodem, en de overheid moest, zoodra zij het ontdekte......'

'Niemand heeft het ontdekt dan ik, uwe zuster. - Toen ik van de beambten van het Nederlandsche gerechtshof vernam dat gij in mijn naam, van mijne volmacht voorzien, de nalatenschap in ontvangst genomen had, doorzag ik terstond uw toeleg. Een

oogenblik was ik als verbijsterd van schrik over uwe handelwijze en het ongeluk, waarin zij mij stiet: maar ik was mij zelve toch klaar bewust van de noodzakelijkheid, om de eer van onzen naam en die mijns eenigen broeders te redden. Ik herstelde mij derhalve zoo goed mogelijk en verklaarde, dat ik uwe kwijting erkende en naar huis wilde reizen, waar gij intusschen wel reeds aangekomen zoudt zijn.'

Fehring had de armen op de tafel gesteund, terwijl hij het aangezicht diep in zijne handen verborg. Als hij weder opkeek, was hij doodsbleek. 'Kunegonde,' zeide hij nauw verstaanbaar, want schaamte, berouw en aandoening verstikten hem bijkans, 'geloof mij, dat ik den gloed der kolen, die gij zonder mijn weten op mijn misdadig hoofd gestapeld hebt, thans smartelijk ondervind..... Doch laat mij tot het einde komen; het ergste is toch gezegd.'

'Met uw erfdeel kocht ik in Curaçao eene kleine, door haren vroegeren bezitter verwaarloosde plantage. En ik, de in het vaderland zoo lichtzinnige en trage man, greep, in de met mijne gewoonten zoo weinig strookende levenswijze van het land den arbeid aan als het eenige reddingsanker voor doodend hartzeer. Rustelooze arbeid vindt zijn loon; na verloop van tien jaar was ik een welgesteld man.

'Daar ik geen smaak in het gezellig verkeer in de kolonie vond, had ik slechts weinige kennissen gemaakt. Den meesten omgang had ik met mijn naasten buurman, den rijken plantagebezitter van Boekeland, een geboren Utrechtenaar. Hij was destijds een goede vijftiger, wonderlijk en vol grillen, in den grond echter goedhartig, verstandig en wetenschappelijker ontwikkeld dan iemand anders der hoogmoedige geldmannen van het eiland. Met zijn geboorteland onderhield hij geene andere gemeenschap dan die door den handel gevorderd werd. Op Curaçao had hij zich zelven buiten de zoogenaamde goede kringen gesloten, omdat hij zijne huishoudster, eene Mulattin gehuwd had. Uit dit huwelijk was hem eene dochter geboren.

'Men roemt in het algemeen de verblindende, verleidelijke schoonheid der Mestiezen. Deze gave had Alletta van Boekeland evenwel niet van de natuur ontvangen. Die omstandigheid en hare vernederende afkomst van dochter eener negerin hield de jongelieden van den beteren stand van een aanzoek om hare hand terug, hoewel zij eene rijke erfdochter was.

Mij zelven ware het nimmer in de gedachte gekomen om hare hand te vragen, hoe voorkomend haar vader zich ook tegenover mij gedragen mocht. In dit opzicht had ik in Europa te bittere ervaringen gemaakt om te kunnen gelooven, dat een rijk man zich ooit met de gedachte zou kunnen vertrouwd maken zijne eenige dochter aan een in vergelijking met hem onbemiddeld man tot vrouw te geven. Maar Alletta's vader, overtuigd van de moeielijkheid haar een Europeeschen echtgenoot te verschaffen en even duidelijk hare onbekwaamheid inziende om haar vermogen ooit zelfstandig te beheeren, had het oog op mij laten vallen.

Hij werd ziek, oogenschijnlijk niet ernstig; doch hij zelf gevoelde het gevaar, waarin hij verkeerde, en haastte zich derhalve de toekomst zijner dochter naar zijn beste vermogen te verzekeren. Hij bood mij hare hand en met deze zijn groot vermogen aan; want volgens zijn uitdrukkelijken wil zou ik volkomen meester daarvan zijn zoodra hij de oogen gesloten had.

'Hoe menige lichtzinnige verkeering ik ook gehad mocht hebben, bemind had ik slechts eenmaal - en dit was mijne ongelukkige Jozina. Met de zoo spoedig weggestorven genegenheid voor haar scheen ook mijne geschiktheid om te beminnen voor altijd gedood te zijn. Het kostte mij derhalve slechts weinig zelfoverwinning de niet beminde en ook weinig beminnenswaardige vrouw mijne hand te reiken, dewijl de hare mij zulke groote wereldsche voordeelen verzekerde. Maar hoe hoog

ik ook in mijn baatzuchtig hart derzelver waarde schatte, en hoezeer mijn gevoel voor de eenmaal zoo vurig geliefde uitgedoofd scheen, stegen zij en haar kind als dreigende spoken voor mij op, als wilden zij mij waarschuwen, hen niet nogmaals en niet nog eerloozer te verlaten dan destijds, toen ik hen, lafhartig de vlucht nemende, aan de ellende prijsgaf.

'Niettemin nam ik, na een geheimen maar pijnlijken strijd, met schijnbare bereidwilligheid het voorstel van den heer van Boekeland aan. Ik huwde met zijne dochter zoodra de vereischte formaliteiten vervuld waren.

'Weinige maanden later stierf de oude heer en liet mij in het bezit van groote rijkdommen en eene kinderachtige, onwetende, vadsige vrouw. Hadde zij niet eene zekere goedhartigheid bezeten en niet voor mij eene diepere genegenheid gevoed dan eigenlijk van haar oppervlakkig karakter te wachten was, dan weet ik niet hoe ik hare grillen en - domheden verduurd zou hebben. Gelijk het nu gesteld was leefden wij in koele eendracht met elkander voort, tot de geboorte van een kind, een zwak, zwartachtig meisje ons met een hechteren band vereenigde.

'Deze gebeurtenis wekte echter ook het aandenken aan mijne eerste echtverbintenis weder met vernieuwde hevigheid in mij op. Als ik de onverschillige, gemakzoekende jonge vrouw beschouwde, die hoegenaamd geene zorg voor haar kind had en zich niet de geringste moeite voor hetzelve gaf, steeg een ander beeld voor mijne ziel op, dat der liefde zolle, geduldige jonge vrouw, die voor ons kind gehongerd en gewerkt had, die ik eens zoo vurig bemind en dan zoo snood verlaten had. Thans hield mij bestendig eene vreeselijke gedachte bezig, die ik in mijne grenzenlooze lichtzinnigheid tot dusverre met geweld onderdrukt had, hoe dikwijls zij ook bij mij opgekomen was: Leefde Jozina nog? - En Alletta was in dit geval - buiten hare schuld - niet wettig mijne vrouw, haar kind niet echt!

'Hoe zwaar ik ook gezondigd had, hoe doof ik ook geweest ware voor de vermanende stem van mijn geweten, had ik ten langen laatste bij deze ontzettende vraag geene rust of duur meer. Ik leed een angst, eene geheime en daarom des te folterender marteling, waarvan niemand, die in vrede leeft met zijn geweten, zich eene voorstelling kan maken. De tijd, die verloopen moest, vóór de vertrouwde bode, dien ik naar Holland gezonden had, terugkeeren kon, was een tijd van ware helsche folteringen voor mij.

'Mijn bode keerde terug en bracht de wettelijke bewijzen van den dood mijner eerste vrouw mede; zij was nauwelijks een jaar na mijne vlucht gestorven, en medelijdende menschen hadden haar kind tot zich genomen. Ik voelde mij wel is waar bevrijd van de wroeging, dat de misdaad, die ik vreesde gepleegd te hebben, niet op mij rustte - maar ik kon het mij niet verhelen, ik was Jozina's moordenaar! Berouw en hartzeer over mijne grenzenlooze zelfzucht, die den dood van het eenmaal zoo geliefde wezen veroorzaakt hadden, vervulden mijn gemoed; van dat oogenblik af was ik een diep ongelukkig mensch!

'Dezelfde noodlottige zomer, waarin ik de tijding van Jozina's vroegtijdigen dood ontving, was zelfs voor de Westindische eilanden ongewoon heet. De gele koorts brak op Curaçao uit. Mijne vrouw wilde van voorzichtigheidsmaatregelen niets weten, werd door de ziekte aangetast en bezweek aan haar gif. Ook Eveline, haar dochtertje, was besmet geworden, doch genas. Het bleef echter ziekelijk, zwak en sukkelende.

'Dat was eene nieuwe, bittere, en maar al te zeer verdiende straf voor mij. Voor de oogen mijner verbeelding stond Ildephonsa, het liefelijk evenbeeld harer moeder, en ik, de schatrijke vader, beangstigde er mij over of zij niet wellicht gebrek leed,

verwaarloosd, verlaten was. Een onweerstaanbaar verlangen naar mijne dochter, het kind van mijn eerste huwelijk, maakte zich van mij meester; daaraan paarde zich de begeerte om mijn vaderland weder te zien. De gedachte aan mijn kind maakte mij zenuwachtig, verliet mij dag noch nacht, en maakte mij blind voor de voordeelen mijner positie. Ik zag en gevoelde slechts dat ik van overvloed en weelde omgeven was, terwijl mijne geliefde dochter misschien gebrek leed, en de noodzakelijkheid om bij het ziekelijke minder beminde kleine meisje te blijven, drukte mij als een zware last.

'Mijn toestand werd steeds ondraaglijker

en gaf mij eindelijk de, gelijk mij zelven voorkwam, onzinnige vraag aan den dokter in den mond, of niet een volslagen verandering van lucht, hij voorbeeld een verblijf in Holland, de kleine Eveline zou kunnen baten. De oude prakticus zag mij uit zijne tallooze rimpels met zulk eene vergenoegde uitdrukking aan, als had ik hem op een goeden inval gebracht. nu, dat hij werkelijk geloofde, dat eene reis aan zijne patiënte voordeelig kon zijn of dat hij haar in het geheim reeds opgegeven had en blijde was de verantwoordelijkheid voor den noodlottigen afloop van hare ziekte op andere schouders te kunnen wentelen: - genoeg, hij drong nu levendig op het spoedige vertrek van mij en mijn dochtertje naar Europa aan.

'Ik haastte mij de noodige toebereidselen daartoe te maken; maar zij waren pas ter nauwernood half geëindigd, of mijn arm kind werd door een onverwacht snellen dood uit haar lijden verlost. Nauwelijks was het lijk van de kleine Eveline ter aarde besteld of ik nam de vereischte maatregelen om het beheer mijner plantages en andere grondbezittingen aan eenige vertrouwde personen op te dragen en eindelijk kon ik de vurig gewenschte terugreis aanvaarden.

'In Holland aangekomen begon ik met angstige bekommering de nazoekingen betreffende mijne dochter. De mogelijkheid den dood van mijn kind te vernemen, was niets tegen de vrees, het verwaarloosd, bedorven weder te vinden. Dat het leefde, dat zulks ten minste waarschijnlijk was, werd mij spoedig tot zekerheid, en alle sporen, die ik van Jozina's dochtertje ontdekte, duidden op den beurtschipper Janssen te Herbedorf. In welke gemoedsstemming ik den weg van Rotterdam herwaarts aflegde, in welke vreeselijke spanning ik door de mij vreemde straten naar uw huis ging, vermag ik niet te schilderen... God zij eeuwig gedankt, dat ik hier mijne dochter zoo gelukkig terugvind!'

'Morgen zult gij haar zien!' sprak zijne zuster diep bewogen. 'Ja, God den Heer zij lof en dank, dat Hij ons allen zoo genadig geleid heeft!'

(*Wordt voortgezet.*)

MARIA BOODSCHAP, NAAR DE TEEKENING MARIA VAN YAN D'ARGENT.

Allerlei.

Hoe de schrijver Gabriel Carlèn de echtgenoot werd van de schrijfster Emilia Flygare.

Veertig jaren geleden woonde Carlèn in Stockholm en verdiende zijn dagelijksch stukje brood met schrijven. Zijne inkomsten waren echter karig en dikwerf had hij gebrek aan het meest noodige. Onder de geleerden en schrijvers, waarmede hij kennis maakte, behoorde ook de weduwe Flygare, toen reeds algemeen bekend, rijk en geëerd door de romans, welke zij had geschreven.

Eens bezocht Carlèn haar en zijn gesprek boeide haar zoozeer, dat zij met de meeste belangstelling naar hem luisterde, toen er aan de deur geklopt werd. Mevrouw Flygare werd te spreken gevraagd en voor haar stond een deurwaarder met zijne getuigen.

Is mijnheer Carlèn hier?' vroeg hij.

‘Ja, hij is hier,’ was 't antwoord, ‘wat verlangt gij?’

‘Wij hebben een bevel tot zijne in hechtenisneming wegens een schuld van 400 daalders. Wij hebben reeds lang gezocht, maar nu zal hij ons niet weder ontsnappen.’

Mevrouw Flygare begreep onmiddellijk het gevaar, dat haar vriendbedreigde, zij verzocht de dienaren der gerechtigheid even aan de deur te willen wachten, ging naar hare kamer en stelde eenige oogenblikken later den deurwaarder de geëischte 400 daalders terhand.

‘Hier is het geld, geef mij nu de papieren,’ zeide de dich teres.

De dienaren der wet gehoorzaamden, bogen en verlieten het huis.

Mevrouw Flygare keerde tot haren gast terug en vatte het afgebrokengesprek weder op. Toen Carlèn, na nog eenigen tijd vertoefd te hebben, wilde vertrekken, haalde mevrouw Flygare het bevel tot inhechtenisneming te voorschijn en zeide: ‘Welnu, mijnheer, gij zijt mijn gevangene..... ten minste als ik het wil!’ ‘Voor mijn geheele leven!’ riep Carlèn, aangemoedigd door den teederen blik, welke de dreigende woorden vergezelde.

Eenige maanden later heette de welbekende en beminde schrijfster: Emilia Flygare-Carlèn.

[Nummer 35]

CHRISTUS MET DE DOORNENKROON, NAAR DE SCHILDERIJ VAN STYKA.

Onze gravures.

In de goede week.

De lijdensweek is daar.

Zij begint met de aardsche verheerlijking en eindigt met de hemelsche verheerlijking van den Heiland.

Maar tusschen die twee zegefeesten, de plechtige Intrede van Jezus binnen Jeruzalem en de glorievolle Verrijzenis, is het aangrijpende drama onzer Verlossing besloten.

Ingetogen en rouwmoedig over zijne zielekrankheid, maar tevens vol hoop en liefde, brengt de christen die dagen van verhevene herinneringen door.

Ook wij willen, zoo niet in woorden dan toch in beelden, deze heilige herinneringen verlevendigen: vier schoone gravures, naar prachtige tafereelen van groote meesters en in betrekking tot de gewichtige gebeurtenissen der lijdensweek, versieren ons huidig nummer.

Geene beschrijving, hoe treffend ook uit het gemoed door de pen gevloeid, kan den indruk dezer afbeeldingen evenaren.

Nooit scheen ons duidelijker, hoe hoog onder dit opzicht het penseel boven de veder staat.

Vol roerende en verhevene welsprekendheid zijn die tafereelen.

Welke diepingrijpende smart staat niet te lezen op het fijne gelaat van den goddelijken Martelaar, die het met doornen doorwonde hoofd, onder den last van de zonden des menschdoms gebukt, met grievenden weemoed in de hand laat rusten.

Welk eene wereld van gedachten doet die edele figuur niet in de ziel opwasemen!

Hoe statig en majestatisch in hun verpletterend lijden, rijzen die drie vrouwenbeelden voor ons oog op. Kan de smart met meer grootschheid afgemaald worden dan in deze treurenden die vol sprakelooze en heilige aandoening op den terugweg zijn van den Calvarieberg, waar zij den laatsten zucht opvingen van hunnen God, voor hun eeuwig heil geslachtofferd?

Wie gevoelt niet met hen de verhevenheid van dit offer?

Wie begrijpt het niet met verdubbelde kracht bij het aanschouwen van Sebastiaan del Piombo's Gekruiste? De edelheid, de ongekunstelde grootschheid, het reine ideale, de naïeve en toch zoo diepe godsdienstzin, die van dit Christusbeeld afstraalt, is voor de hedendaagsche schilders onbereikbaar. De ware godsdienstige kunst is door de oude meesters in het graf medegenomen. De tooverroede, die ze in het leven riep, was het *geloof*. Die schat viel aan de kunstwereld van de eeuw des twijfels niet meer ten deel.

Minder ideaal, maar daarom niet minder treffend schoon is de samenstelling van den Duitschen schilder Wilhelm Gentz.

Deze kunstenaar, die ons bij voorkeur tafereelen uit het Oosten op het doek toovert, biedt ons hier eene voorstelling aan uit de eerste dagen des Christendoms. Zijn tafereel verbeeldt eene Palmzondagviering in de kerk van Gebel Adep, een in de rots uitgehouwen tempel, die in overoude tijden aan de afgoden der Egyptenaren toegewijd was. De christelijke gemeente, nog te arm om zich een eigen bedehuis te kunnen bouwen, heeft haren toevlucht genomen tot den ouden afgodstempel, die door de wijding van haren priester tot eene woonstede van den drieëenigen God is geheiligd.

Het kruisteeken, dat boven den ingang gebeiteld werd, duidt reeds van buiten de nieuwe, hoogere bestemming van den alouden rotstempel aan.

Een eenvoudige, maar statige stoet van vrome christenen beweegt zich door den hoogen, nauwen ingang naar het altaar, waar door een plechtig misoffer de gedachtenis aan den feestelijken intocht des Heeren binnen Jeruzalem gevierd zal worden. De bisschop gaat met het kruis in de hand voorop, gevolgd door zijne dienaars en door eene schaar van vrouwen en maagden, die ter herinnering aan 's Heeren zegetocht versch geplukte palmtakken in de hand dragen.

Taankleurige zonen en dochteren van den Arabischen volksstam werpen zich vol eerbied en deemoed neder bij den aanblik van het kruis, dat ook voor hen het teeken der verlossing geworden is.

De verstandige hond.

Saint-Maximin is een lief, keurig net stadje in Provence, zonnig en schaduwrijk, beroemd door zijn kerkje en bekend door het avontuur van zijn brigadier Camaréon.

De heldendaad van dien dapperen veteraan uit de Fransch-Afrikaansche oorlogen is in fresco's vereeuwigd op vier groote schilderijen, op een beschot in de gelagkamer van de herberg ‘Pomme-de-Pin’, die dertig jaar geleden de groote sociëteits-zaal was der gegoede burgers van stad en omstreken.

Het eerste paneel stelt een ‘staande’ hond voor; verder ontwaart men in het verschiet, op een twijfelachtig verlicht voetpad, de silhouetten van twee gendarmen. Op het tweede ziet men de beide bewakers der openbare rust en veiligheid in galop, meer achtervolgd dan gevolgd door den hond. Het derde stelt een eenvoudig middagmaal voor, waaraan ook de hond deelneemt. Het vierde eindelijk is het welgelijkend levensgroot portret van den brigadier Camaréon. De driehoekige gendarmesteek prijkt zoo keurig op drie haartjes, als ware hij pas een oogenblik geleden met de grootste zorgvuldigheid geschikt en geplaatst; gelaarsd en gespoord met opgedraaiden knevel staat Camaréon, inderdaad een indrukwekkend figuur..... zoo hij niet in zijn hemd stond en zijne verbijsterde blikken niet, in plaats van op een misdadiger voor den hoogen raad, gericht waren op het achterdeel van den hond, die zoo straks met hem aanzat en nu door een stuk papier schijnt te vliegen, dat de plaats van eene vensterruit inneemt.

Deze fresco's zijn onderteekend ‘Lucoli’, een schilder, die in 1846 in vrij ellendigen toestand het land afliep, en die thans in het jaar onzes Heeren 1887 een kasteel bewoont in Florencië, zijne vaderstad.

En ziehier nu de geschiedenis, die men verhaalt, en die u op den huidigen dag verhaald kan worden door de bewoners van Saint-Maximin en van Puy-Laubin en van de geheele vallei de l'Arc, zoo beroemd door de overwinning van Marius en de nederlaag der Cimbren.

Mr. Frédéric van Trets was een geweldig jager, overal in den omtrek bekend, en even trotsch op de juistheid van zijn schot als op de uitstekende eigenschappen van zijn trouwen volger Faro, een prachtige jachthond, op wiens voortreffelijke africhting vooral hij zich niet weinig beroemde.

Op zekeren avond met goed gevulde weitasch huiswaarts keerende, ontmoette hij op den hoek van een zijweg zijn buurman Choua. Deze was ook jager, maar.... vogelaar; in eene hinderlaag liggende, sloeg hij verraderlijk al de vinken, of welke trekvogels dan ook, onder zijne netten, die het ongeluk hadden om een bezoek te komen afleggen bij hunne lokkende en wreedaardig vastgehouden natuurgenootjes.

Uit den aard van dit bedrijf had hij den diepsten afkeer van honden, die, zooals hij verzekerde, tot niets deugden dan om het wild te verschrikken en te verjagen.

Mr. Frédéric en Choua begroetten elkaêr, wisselden een handdruk en vervolgden te zamen hun weg naar Trets. Faro volgde goed als een gedresseerde hond, met den neus zoo dicht mogelijk op de hielen van zijn meester.

Het duurde natuurlijk niet lang, of het gesprek liep over de jacht en Choua bereed, ouder gewoonte, al spoedig zijn stokpaardje - ‘honden deugen nergens toe’.

Mr. Frédéric zocht zijn buurman tot betere gedachten te brengen, door de gedane veldtochten, bekomen wonden en uitstekende daden van zijn Faro op te sommen en te roemen; doch Choua had op dit punt eene te gevestigde overtuiging, dan dat hij zich ooit van zijn stuk zou laten brengen. Na elk heldenfeit, door Mr. Frédéric in halve verrukking verhaald, gaf hij steeds droogjes ten antwoord:

‘Niets dan bloot toeval.’

Mr. Frédéric werd opgewonden.

‘Wat verstaat gij toch in 's Hemelsnaam onder bloot toeval?’ riep hij ten laatste ten einde raad.

‘Och, dat weet ik zoo niet!’

‘Geef dan ten minste eens een voorbeeld.’

‘Ja, ach, wat zal ik zeggen,’ ging Choua altijd even droog voort, ‘veronderstel bijvoorbeeld, dat ge uw mond zoo wijd mogelijk opent, en ik met kersen ga gooien, mikkende tusschen uwen neus en uwe kin, komen ze dan niet in uwen mond terecht, dan is dat bloot toeval.’

‘Zoo,’ bromde Mr Frédéric, ‘zoo, is dat dan een toeval?’

Dit zeggende stond hij stil en deed alsof hij zijn geweer ging laden. Faro strekte zijn staart en volgde met zijne verstandige oogen elke beweging des jagers.

‘Zoek,’ riep de laatste naar een klaverveld wijzende dat aan den weg grensde Daarna wendde hij zich tot Choua: ‘Let nu goed op, wij zijn thans alleen, niet waar? Faro kan ons zien noch hooren. Welnu, zie eens hier: ik neem dit vijffrankstuk en plaats het onder dezen steen; als wij nu straks in Trets zijn aangekomen, zal ik Faro terugzenden om het voor mij te gaan halen; komt hij dan werkelijk met het geldstuk terug, dan zult, gij toch stellig zoo goed willen zijn te bekennen dat zoo iets geen bloot toeval is?’

‘Oho! als *dat* gebeurt, ja, dan beloof ik u, dat ik het geen bloot toeval zal noemen.’

‘A la bonne heure! dan gaan wij verder,’ zei Mr. Frédéric.

Faro werd teruggefloten en de weg vervolgd naar Trets, dat zij des avonds bereikten.

***

Terwijl het avondeten werd klaar gemaakt, plaatsten zich onze vrienden op eene bank voor het huis onder een prachtigen vijgenboom; men kon het hun aanzien, dat zij er zich toe zetten om de debatten te heropenen, vooral aan Mr. Frédéric, die wel wilde weten, dat hij een aardige prater was. Toen de pijpen goed waren aangestoken, werd Faro gefloten, en het beest, dat zich onmiddellijk tusschen de beenen van zijn vriend en verdediger plaatste, aangehaald en gestreeld, zooals jagers alleen dat kunnen doen.

Daarop had tusschen meester en hond het volgend kort gesprek plaats:

‘Geef acht, Faro, op dit geldstuk,’ zoo begon Mr. Frédéric, terwijl hij een vijffrankstuk voor den neus van den hond ronddraaide.

‘Rrrrrw! woef!

‘Ik heb er juist zoo een onder weg verloren,.... verloren! zoek!’

‘Rrrrrw! wwoef! wwoef!’ antwoordde Faro met een paar luchtsprongen, als bewijs dat hij de zaak volkomen had begrepen; daarop eenige malen rondloopende om het spoor te zoeken, rende hij weldra weg, met den neus zoo dicht langs den grond, alsof hij dien daarmede wilde schoonvegen.

‘Hoe vindt ge dat begin?’ vroeg Mr. Frédéric.

‘Als hij met het geld terugkomt, dan zal ik zeggen,’ zei Choua, ‘dat zoo iets geen bloot toeval is.’

Faro, hoewel vlug loopende, inspecteerde goed, wat men niet van alle inspecteurs zeggen kan, want juist voor den bewusten steen nield het verstandige dier halt. Het trachtte dadelijk, doch te vergeefs, door zijn neus als koeyoet te gebruiken, den steen te doen wentelen. Een vreeslijk gesnuif en geknor volgde op die teleurstelling, en steeds om den steen snuffelende, zocht Faro naar een toegang tot het verlorene zijns meesters.

Na vele en vergeefsche pogingen om de afsluiting van de schatkamer te openen of een toegang te vinden, besloot Faro over te gaan tot den mineursarbeid en een onderaardschen gang te graven om daardoor het voorwerp dat hij reeds gevonden had, te kunnen bereiken en bemachtigen.

IJverig toog hij aan 't werk en met neus en voorpooten wroetende, zou hij waarschijnlijk spoedig het doel bereikt hebben, zoo de nadering van twee gendarmen Faro niet gestoord had. Hij was echter een veel te braven hond om voor de dienaren van het gerecht te vluchten; integendeel, hij beschouwde hunne aankomst als eene onverwachte hulp ter belooning zijner volharding. Blijmoedig blaffende sprong hij de ruiters te gemoet, draafde vervolgens onophoudelijk om zijn staart springende, voor hen uit, naar den reeds half ondermijnden steen, en smeekte onder aanhoudend geblaf en gekrabbel met welsprekende blikken om hulp.

De brigadier was een man van ondervinding, de bewegingen van den hond trokken zijne aandacht en hij steeg af. Faro ‘hield hem in de gaten,’ zoo als men dat zegt van de kat en de muis. Camaréon, zoo heette de brigadier, wentelde den steen om en ontdekte ondanks de reeds ingevallen duisternis, het glinsteren van een zilveren munstuk op de zwarte aarde. Bravo!.... bromde Faro en schoot vooruit; doch de brigadier was hem voor en greep het vijffrankstuk.

‘Wel, verduiveld!’ riep hij uit, ‘wat zou dat beteekenen? Zou daar een geheim achter zitten?’

Na een oogenblik te hebben nagedacht, stak hij het geld zorgvuldig in den zak van zijne broek en besteeg weder zijn paard.

Vervolgens, daar het hoe langer zoo donkerder werd, gaf hij zijn paard de sporen en reed in galop door zijn ondergeschikte gevolgd naar Saint-Maximin.

***

Faro stond in gepeins verzonken, overbluft als hij waarschijnlijk was door de onkiesche handelwijze van den brigadier; spoedig echter kwam ook hij tot een besluit en zette ventre- à terre de gendarmen na.

Onder het rijden verstoutte zich de ondergeschikte te vragen:

‘Zoudt gij denken, brigadier, dat het geldstuk...’

‘Een overtuigend bewijs is,’ viel Camaréon hem dadelijk in de rede, te gelijker tijd den ondervrager met eene indrukwekkende beweging der hand het stilzwijgen opleggende....; ‘op de plaats waar ik het vond, is de slager Beausset vermoord en uitgeschud.... ik ben het spoor van de misdadigers bijster geraakt.... doch tegelijk met dit stomme geldstuk zal ik aan den kapitein een schriftelijk verslag overhandigen, waarin mijne vermoedens en gedachten duidelijk zullen zijn.’

Faro was hem reeds op de hielen.

‘De hond volgt ons,’ zeide de gendarme een oogenblik later.

‘Des te beter,’ antwoordde de brigadier, ‘een bewijs te meer in mijn verslag aan den kapitein.’

Te Saint-Maximin aangekomen, werden de paarden op stal gebracht en gingen de beide dienaren der wet het avondeten nuttigen in de eetzaal van de kazerne der gendarmerie.

Faro was niet achter de hielen des brigadiers weg te slaan. Hij mocht dan ook mede in de eetzaal en kreeg een uitmuntend maal.

Nog nooit had Camaréon zulk een lief, innemend dier ontmoet; hoe belangstellend volgde het de minste zijner bewegingen, ja zelfs was die belangstelling en vertrouwelijkheid, vooral wanneer men de kersversche kennismaking in aanmerking neemt, zoo groot, dat Faro familiaar zijnen neus in den broekzak van den brigadier durfde steken.

Na het eindigen van het avondeten ging een teder naar zijne slaapkamer; Camaréon gevolgd door Faro.

Wij zullen de aanstalten tot de nachtrust, die de brigadier zich voorstelde te genieten, stilzwijgend voorbijgaan, doch alleen opmerken, dat vooral die bezigheden in hooge mate de belangstelling trokken van den hond Met eenigszins ter zijde gewenden kop ontging zijn scherpen blik niets. Camaréon schepte hoe langer hoe meer behagen in die zeldzame gehechtheid aan zijn persoon; doch zijne verbazing steeg ten top, te gelijker tijd, helaas! met het verdwijnen zijner illusiën.

Nauwelijks toch had hij zijne broek op den rug van een stoel gehangen, of Faro sprong vooruit, had het kleedingstuk met een enkelen hap in den bek, en ijlde in wilde vaart met zijnen buit zoo netjes door het papier, dat eene glasruit verving, alsof hij zijne opleiding in een paardenspel had genoten.

Het zou ons niet mogelijk zijn de ontsteltenis en verontwaardiging van Camaréon te beschrijven. Op zijne alarmkreten snelden de nabijzijnde gendarmen toe, en de brigadier verklaarde, gekleed in de half officiöele tenue, door Lucoli aanschouwelijk voorgesteld, zijn ongeval. De donkere straten van Saint-Maximin werden onmiddellijk in elke richting doorkruist, tot grooten schrik natuurlijk van de bewoners, doch zonder iets hoegenaamd van Faro te ontdekken. ‘Gendarmen, begeeft u ter ruste,’ zeide Camaréon ten laatste wijsgeerig, ‘de hond is een oplichter.... morgen de geheele brigade opgeroepen om zijnen meester te zoeken.... die natuurlijk nog een grooter oplichter is.’ Op dat bevel gingen de manschappen weer slapen.

Terwijl dat alles voorviel, rende Faro van Saint-Maximin naar Trets.

Choua was het wachten moede geworden; hij nam juist afscheid van Mr. Frédéric, die zich ongerust begon te maken over het onbegrijpelijk lang uitblijven van Faro, toen laatstgenoemde plotseling kwam opdagen en iets donkers voor de voeten zijns meesters legde.

‘Wat is dat nu?’ riep Choua uit.

‘Wij zullen zien,’ antwoordde Mr. Frédéric. Men ging naar binnen en herkende in het donkere voorwerp de pijp van eene broek. Mr. Frédéric stelde nu een onderzoek in en vond in den zak van het keurig overblijfsel der beenkleeding.... het geldstuk.

‘Wel! wat zegt ge nu, buurman?’

‘Wat ik zeg? och.... ik zeg,’ antwoordde Choua, de lippen vooruitstekende en schamper lachende, ‘dat het al heel toevallig is, wanneer in eene oude broek een vijffrankstuk gevonden wordt, dat onder eenen steen aan den weg is gelegd; waarlijk, dat is wel een bloot toeval; enfin..... wel te rusten.’

Choua begaf zich op weg naar huis, toen Mr. Frédéric zich voor het hoofd slaande, plotseling uitriep:

‘O, mijn God! wat een ongeluk!’

‘Wat is er gebeurd?’ riep Choua.

‘Wat er gebeurd is? O, ik vrees het ergste,’ was het antwoord. ‘Ik heb Faro een vijffrankstuk laten zien, niet waar? Welnu! hij schijnt mij verkeerd begrepen te hebben, omdat ik waarschijnlijk onduidelijk ben geweest; hij verkeerde stellig in het

denkbeeld, dat ik van hem eischte om mij meer dergelijke te bezorgen, en de ongelukkige....'

'Welnu?'

'O, 't is verschrikkelijk! Faro heeft iemand op zijn weg ontmoet, aangevallen, verscheurd wellicht, om mij een stuk geld te brengen, dat het mijne niet is Alle heiligen, wat een ongeluk!'

'Welaan, kalmte, Frédéric, kalmte, blijf bedaard, waar is dat stuk broek, laten wij het eens bekijken.'

De beide buren hielden nu een nauwkeurig onderzoek over het stuk laken en het duurde niet lang of het werd herkend als een gegedeelte van eene gendarme-broek.

'Een gendarme! een gendarme vermoord!'

'Faro! Faro! welk een ongeluk brengt ge over ons,' jammerde Mr. Frédéric.

Choua wilde zijn buurman in zoodanigen opgewonden toestand niet alleen laten en de beide vrienden brachten een verschrikkelijken nacht door. Faro, die telkens zijn naam hoorde en niet begreep waarom hij onophoudelijk moest gestoord worden in de rust, waarop hij na trouwe plichtsbetrachting aanspraak meende te mogen maken, liep knorrig naar de schuur, dekte zich en zijne onschuld met den staart toe en sliep den slaap des rechtvaardigen.

***

Bij het aanbreken van den dag begaven zich Mr. Frédéric en Choua, besloten om het gevaar te gemoet te gaan, regelrecht naar het hoofdbureel der gendarmerie.

Doch halverwege Saint-Maximin en wel op de plaats zelve waar Frédéric deze treurig afgeloopen proef met zijn hond nam, ontwaarden zij een brigadier der gendarmen.

Faro ijlde de oude kennissen weer tegemoet en Camaréon herkende hem dadelijk. Met twee geweldige sprongen was de brigadier naast Frédéric.

'Is dat uw hond?'

'Om u te dienen, brigadier.'

'En waar is mijne broek?'

'S'il vous plait, brigadier.' Dit zeggende haalde Mr. Frédéric met den verschuldigden eerbied een lapje uit zijnen zak.

'Aha! eindelijk heb ik u, moordenaar van den slager Beausset!' riep Camaréon zegepralend.

En afstijgende ging hij over tot een voorloopig onderzoek.

Dit leidde evenwel al zeer spoedig tot buitengewoon bevredigende uitkomsten, en ten laatste tot een diner bij Mr. Frédéric, waaraan beschuldigden en beschuldigers recht genoeglijk vereenigd waren.

De broek werd ruim vergoed.

'Wat een jammer voor den hond!' zeide Camaréon gedurig.

'Wel, Choua, wat zegt ge nu wel, heb ik te veel van hem gezegd?' vroeg Mr. Frédéric, terwijl hij Faro een kluif gaf.

'Wat ik zeg? Wel.... ik zeg, dat zoo gij ooit over een toeval hoort spreken, gij deze geschiedenis kunt verhalen.'

Sleutje's spook.

(*Vervolg.*)

XVI.

Bij het vernemen van zulke ongehoorde gruwelfeiten was Ferdinand's verontwaardiging ten top gestegen; toch bleef hij sprakeloos Zijn hart sloeg met versnelden slag, zoo diep ingrijpend troffen hem des grijsaards verhaal en lotgevallen.

De rampzalige torenbewoner hernam aldus den draad van zijn verhaal:

- ‘Geen gevoel van medelijden woonde in het ontaarde gemoed van mijn zoon. De smeekingen eens vaders, tranen, liefde, niets baatte.

‘De laatste liefdevonken waren bij hem langzamerhand zeer verflauwd, ja, eindelijk geheel uitgebluscht; voor alles was hij doof en gevoelloos geworden gelijk het standbeeld dat koud blijft, hetzij het gelaakt of geprezen wordt; kortom, hij bleef verhard zelfs bij de aanraking der gevoeligste hartesnaar.

‘Deze keten, sedert lang aan het been gesmeed, heeft mij de vrijheid benomen om mijn kind te beletten zich zoo wederrechtelijk mijne goederen aan te matigen.

‘Dit mijn rampzalig lot kent dan geene andere drijfveer dan de gevloekte gouddorst van mijnen zoon.’ -

- Genoeg, mijn vriend! genoeg, zeide Ferdinand; want mijn hart gevoelt eene te hevige pijn bij een verder verslag van al die gruwelen door zulk monster gepleegd op zijn onschuldigen vader.

‘Deze akelige plaats zult gij verlaten, de Hemel heeft mij ongetwijfeld herwaarts gezonden om u uit dit droevig verblijf te redden en te verlossen. Kom, spoeden wij ons, ik zal de

OP DEN TERUGWEG VAN DEN CALVARIEBERG, NAAR EENE SCHILDERIJ VAN ALLIENI.

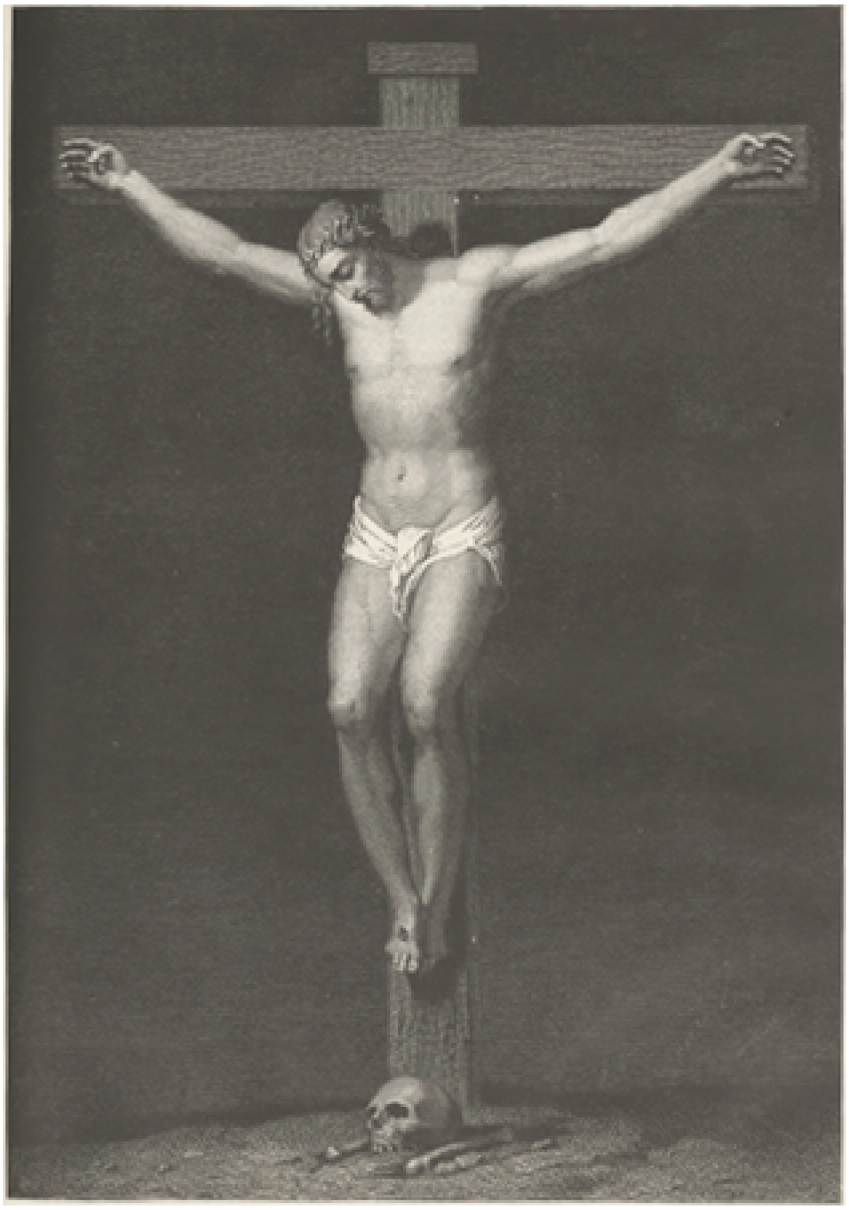

JEZUS AAN HET KRUIS.
GESCHILDERD DOOR SEB. DEL PIOMBO. GETEEKEND EN GEGRAVEERD DOOR F. FORSTER.
OORSPRONKELIJKE TEEKENING. UITGAVE VAN ERNST ARNOLD (CARL GRäF) TE DRESDEN.

deur ontsluiten, hier is de sleutel. 't Is nog nacht, alles in den omtrek verkeert in de diepste rust: spoed u, eer de dag aanbreekt! Voor alles blijf ik borg; uwe eer zal weldra hersteld zijn, en de snoode handelwijze van uwen zoon zal de rechtvaardige straf niet ontkomen... Spoed u, verlaat dit kerkerhol! -

- Neen! hernam andermaal de grijsaard, neen! vluchten nimmer!

‘De teerling is geworpen: ik wil mijne levensdagen eindigen op het *Sleutje*, tot uitboeting mijner zonden. Stof en gelegenheid, ten einde up het toekomend leven met ernst na te denken, hebben mij niet ontbroken gedurende dien langen tijd, dat ik hier opgesloten ben. -

‘Vergeef en u zal vergeven worden, leert onze godsdienst; en vroeger vernam ik meer dan eens die woorden uit den mond van deugdzamen; zij gaven mij in den kerker stof ter overweging. Ik weet dat er een alziende Rechter bestaat, wiens vonnis en uitspraak ik voor Zijne vierschaar eens zal moeten aanhooren; misschien zal God reeds binnenkort al mijne werken in de schaal Zijner gerechtigheid neerleggen, en, wee mij! zoo die werken te licht bevonden worden. Het is om die reden, dat ik deze vreeselijke inkerkering reeds lang aan mijnen zoon vergeven heb: moge hij ook van God vergiffenis ontvangen!

‘Waarom mijnen zoon ongelukkig maken, door zijne euveldaad te openbaren! Waarom hem laten vervloeken door het volk, waarvan hij, gelijk gij zegt, een voorstander is en wiens belangen hij steeds behartigt?.... Waarom eene wonde openrijten, die door tijdverloop geheeld is?

‘Onze godsdienst zegt immers, dat men kwaad met goed vergelden zal; bemint uwe vijanden en doet goed aan hen, die u vervolgen.’ -

XVII.

Bij al deze redeneeringen liet Ferdinand zich nochtans niet overtuigen; daarom sprak hij:

- Neen, ik kan, ik mag niet verzwijgen, hoe een afgeleefde man, en die zijn kind niets misdeed, ja zelfs eene weldaad deed door die vaderlijke vermaning, hier nog langer opgesloten blijft; ik zou mij bezondigen en Gods toorn ongetwijfeld over mij neertrekken, zoo ik durfde dulden, dat een onschuldige vader zoo hemeltergend door een ontaarden zoon bedroefd en gemarteld werd.

- Onschuldige vader? dat woord is er te veel - nokte de gevangene met eene door tranen belemmerde stem. -

Sprakeloos stond hij daar als een standbeeld.

Eenige oogenblikken verkeerde hij in dien staat, dan prevelde hij binnensmonds ettelijke woorden, die aan Ferdinand onverstaanbaar voorkwamen; zij werden verdoofd in des grijsaards gezucht en geween.

Deze was thans door hevigen strijd geslingerd, of hij eene onbekende zaak moest openbaren of zwijgen. Op het herhaald en dreigend aandringen van zijnen gezel, behaalde het eerste de bovenhand.

Zijne spichtige vingers mijnen oom om den arm slaande, zeide hij:

‘Kom dan en volg mij naar den toren.’ -

Zonder uitstel bestegen nu beiden den torentrap. Geen woord werd onder het klimmen gerept; de grijsaard sukkelde met zijne stramme beenen voorop en zuchtte

hevig; Ferdinand volgde achterna en dacht slechts aan de bevrijding van dien armen ouderling.

Halverwege den toren keerde de ouderling zich om op den trap en met een verwilderden blik Ferdinand aanstarende, zegde hij:

- 'Gij noemdet mij zooeven een onschuldigen vader!.... Gij kent mij niet.... Ik ben een monster, het daglicht onwaardiger dan mijn kind!....

'Daar boven in de zijkamer zult gij de gansche geschiedenis leeren kennen, en dan ook voortaan geene deernis met mij meer gevoelen, noch eenig medelijden hebben. Maar 't is toch beter op aarde te lijden en uit te boeten, dan de straffen voor het volgend leven te bewaren; paarom wil ik tot mijne vernedering, en als eene opwekking om voor mij te bidden, u het rampzalig en wraakroepend werk, dat mijne handen begingen, openbaren.' -

XVIII.

Nauwelijks waren zij voornoemde zijkamer binnengetreden, of de grijsaard toonde daar aan Ferdinand eene roode streep op den muur.

- 'Die streep, zeide hij, is geteekend met het bloed van mijnen vader.....

'Hem heb ik koelbloedig hier den dolk in het hart geploft.... Eene breede bloedstraal gudste tegen den muur.... Dikwijls poogde ik die bloedstreep uit te wisschen, maar alles bleef vruchteloos; zij was door steen en kalk niet minder doorgezijpeld dan de boosheid mijne ziel had doorgedrongen. Dat doemteeken is zeker bestemd om mijne snoode handeling, om mijne wraakroepende daad eens aan het daglicht te brengen!....

'In mijne jeugd heb ik gehandeld gelijk mijn zoon, ja, erger nog.

'Ik was een geldverkwister, een losbandige, die van het pad van eer en plicht, deugd en godsdienst, volkomen was afgeweken; want de kiem van godsdienst was in mijne ziel uitgestorven.

'Ik vroeg aanhoudend geld.

'Volgens plicht weigerde mijn vader het eindelijk, na mij dikwerf liefderijk het ongeluk onder oogen te hebben gebracht, dat mij onmisbaar te wachten stond, zoo ik in mijne schuldige neiging voortging. Die woorden verbitterden mij, en ik, rampzalige, ik durfde dien goeden vader vreeselijk bedreigen.

'Woede en razernij ontvlamden op zekeren dag mijn binnenste. Mijn vader, bemerkende wat er zou gebeuren, wilde mijne handen ontsnappen: hij vluchtte daarom ijlings den toren op en deze kamer binnen, maar ik snelde hem na en heb hem tot hiertoe achtervolgd.... Ik zie hem nog om genade smeeken toen ik den dolk trok: ik hoor hem met Gods straffen mij nog bedreigen, toch hief ik den moordpriem op en mijne hand stortte hem, o hemel! doodend in zijn hart!... Deze toren is mij ter uitboeting mijner misdaad aangewezen: te recht de wraaktoren van het *Sleutje*, en ik ben dat monster! dat spook!

'Geene rustige dagen heb ik sedert die gruweldaad meer beleefd.

'De schim van den vermoorde zweeft mij onophoudelijk voor den geest.... 't Is alsof een wasem van vervloeking mij van het voorhoofd opstijgt, en mijn adem onheil en besmetting baart.

'Vlucht weg, mijn vriend! nu gij mijn goddeloos werk kent, vlucht verre weg! Wil voortaan niet meer spreken met hem, die bezwaard door 't bewustzijn van zijne euveldaad, zoo diep gedaald is beneden het peil der menschheid.

‘Een wangedrocht, gelijk ik ben, verdient niet meer aangesproken, veel minder nog met medelijden getroost te worden.... Gij weet nu alles; spaar mijn zoon, door het aan u medegedeelde geheim te houden; bid God, dat ook hij over zijne handelwijze boetvaardigheid doe. Laat toe, dat ik de rest mijner dagen hier blijve doorbrengen tot uitboeting mijner zonde, opdat ik alzoo gespaard worde in het ander leven.

‘Veel heb ik reeds gedurende die lange jaren geleden; groot is nog dat lijden: maar groot en hemeltergend is ook mijne misdaad.

‘Tijd en gelegenheid hebben mij niet ontbroken om in de gevangenis de wonderbare kracht van onzen godsdienst te kunnen waardeeren en overwegen, zoodat hij meer verkwikkend en versterkend is, dan de levenwekkende dauwdruppels, die in den kelk der bloem neerdalen en in de stralen der morgenzon met zilverkleur fonkelen.

‘De godsdienst, tijdens mijne jeugd in 't hart gedrukt, schenkt mij de kracht tot boetdoening, zoodat ik door wanhoop niet weggesleept ben, terwijl die vreeselijke keten mijn knagend geweten dag en nacht foltert.

‘Waarheen ik mijne blikken wend, ik vind overal in vlammende letters geschreven: God straft de kinderen zwaar, die de handen aan hunne ouders slaan; wee allen, die het vierde der Tien Geboden overtreden!

‘Bid dus voor eenen diep ongelukkige, maar tracht vooral een priester hier binnen te brengen, opdat ik mij door eene oprechte biecht met God moge verzoenen...

‘Beloof mij dit, en ik zal gerust sterven.’ -

(*Slot volgt*)

Levensregelen.
(*Vervolg.*)

De b l a d g r o e n t e n leveren aan ons lichaam voornamelijk minerale zouten en zuren. De overige bestanddeelen waaruit ze bestaan, hebben zulk eene geringe voedingswaarde, dat ze als eigenlijke voedingsmiddelen niet in aanmerking komen. Evenals de aardappelen stillen zij door hun omvang het oogenblikkelijk gevoel van honger.

De m i n e r a l e z o u t e n (verbindingen van potasch, soda, kalk, enz. met verschillende zuren) hebben op de stofwisseling en de vertering der overige voedingsstoffen een gewichtigen invloed. Zij brengen ook veel toe tot den opbouw van het cel- en beenweefsel; vooral de phosphoorzure kalk, want wordt dit zout in te geringe hoeveelheid opgenomen, dan ontwaren we bloedarmoede, vermagering en verweeking der beenderen. Voor jonge kinderen, die zwak en klierachtig zijn, is het gebruik van de groentensoorten, die daaraan rijk zijn, dus zeer aanbevelenswaard.

Aan deze laatstgenoemde stoffen sluiten zich gevoegelijk de s p e c e r i j e n in uitgebreide beteekenis aan. Zij werken in het algemeen als zenuwprikkels en meer bepaald als prikkels van de spijsverteringsorganen, wier bewegingen en afscheidingen zij vermeerderen. Een hartige beet doet reeds het speeksel in den mond in ruime hoeveelheid afscheiden en werkt al dadelijk mede om de spijsvertering voor te berei den. Zoutelooze en ongekruide spijzen liggen als een pak in de maag, omdat zij hare afscheidingen en bewegingen weinig bevorderen. Smakelooze spijzen staan dan ook spoedig tegen. Het is het geheim van de kookkunst, om ons gehemelte en onze maag door afwisselende prikkels te kittelen en ons zoodoende tot eten op te wekken. De sausen, geleiën en andere toevoegsels werken in dien geest. Zonder deze zou het

moeielijk gaan de gasten aan een feestmaal te houden, zoolang als thans maar al te vaak plaats heeft.

Voor personen met eene zwakke spijsvertering, zooals bloedarme kinderen en vrouwen, zijn zij van veel beteekenis. Voor hen zijn gekruide en verscheidenheid van spijzen gewichtige hulpmiddelen tot instandhouding van het lichaam.

Onder de specerijen bekleedt het k e u k e n z o u t eene voorname rol, vooral bij de behoeftige klasse, die hoofdzakelijk van plantenkost leeft. Evenals de bewoner van Centraal-Afrika vrouw en kind verkoopt, om het noodige zout te erlangen, zoo verraadt de strafgevangene zijn makker om een pekelharing - beiden omdat zij bij hun flauw voedsel behoefte gevoelen aan een prikkel, om het te kunnen verteren.

Daarentegen werken de kaneel, kruidnagelen, mostaard, peper, enz. als prikkels op de zenuwen van den smaak en de spijsverteringsorganen.

Terwijl de eigenlijke specerijen de genoemde plaatselijke werking uitoefenen, laten weder anderen hun invloed gelden op het geheele zenuwstelsel. Als zoodanig worden zij bestempeld met den naam van g e n o t s m i d d e l e n . Wij brengen daartoe de geestrijke dranken, de koffie, thee, chocolade, het vleeschnat en het vleeschextract. De versterkende eigenschappen, die de volksmeening daaraan heeft toegekend, berust louter op eene tijdelijke opwekking der zenuwen door hun gebruik teweeggebracht. Voedende bestanddeelen bevatten zij in hoogst geringe mate.

De voorname reden, waarom de behoeftige man naar die prikkels grijpt, is om te voldoen aan eene dringende behoefte van lichamelijk welbehagen en arbeidsvermogen, waarin zijne spaarzame voeding niet voorzien kan. Deze genotsmiddelen kunnen althans tijdelijk die behoeften bevredigen, doordien ze aan zijn zenuwstelsel voor een poosje de noodige energie schenken, om te willen en te kunnen. Daarom zien wij den honger en de machteloosheid door een teug geestrijk vocht verdwijnen, zoodat de arbeid nog eenigen tijd kan worden voortgezet, zonder dat vermoeienis wordt waargenomen. Daarom ook gebruiken wij na den maaltijd eene kop sterke koffie of wijn als wij dadelijk aan den arbeid willen gaan, terwijl de werkman zijne zenuwwerkzaamheid tracht te vermeerderen door een glas jenever of bier.

Op zich zelf is het matig gebruik van die zenuwprikkelende middelen niet schadelijk. Zij worden het dan eerst, als het door hen teweeggebrachte aanzienlijk verbruik van stof en kracht door werkelijk goed voedsel niet vervangen wordt.

In den wijn, het bier en den brandewijn speelt de alkohol eene voorname rol als zenuwprikkel. De brandewijn wordt bovendien door den behoeftige als een voedingsmiddel beschouwd. Die honger lijdt, lijdt koude Wanneer hij in het koude jaargetijde geen voldoend voedsel, geene behoorlijke kleeding en brandstoffen zich kan verschaffen, om zijn gevoel van koude te bevredigen, dan grijpt hij naar een glas jenever om zich te verwarmen. Maar het subjectieve warmtegevoel, daardoor teweeggebracht, verschilt van het warmtegevoel van een goed gevoed mensch hemelsbreed. Bij eene rijkelijke voeding wordt de warmtevoortbrenging aanmerkelijk verhoogd. Het subjectieve gevoel van warmte, dat de slecht gevoede door het gebruik van geestrijk vocht waarneemt, berust op eene gewijzigde verdeeling der bloedmassa. Het bloed stroomt na zoodanig gebruik rijkelijk naar de huid, die daardoor warmer wordt. Het tegenovergestelde nemen wij waar bij koorts. Dan is de bloedmassa in de inwendige organen opgehoopt en voor een deel uit de huid vaten getreden. Wij gevoelen eene eigenaardige koortskoude, ofschoon het lichaam inwendig door den thermometer eene verhoogde warmtegraad aantoont.

Warme dranken doen tijdelijk hetzelfde als het geestrijke vocht. Vandaar de troost, dien de arme zoekt in eene kop koffie, zonder te vragen, of er veel of weinig koffie in is, als het vocht maar warm is Hoe grooter het warmteverschil is tusschen onze huid en de omgevende lucht, des te sneller is het verlies van warmte uit ons lichaam. De welgestelde kan daarin tegemoet komen door krachtiger voedsel en rijkelijker kleeding en verwarming. De arme, die door een slok jenever tijdelijk zijne uitwendige warmte verhoogt, vermeerdert daardoor tevens het warmteverlies; hij teert van het voor zijn lichaam noodige warmtekapitaal. Kinderen en oude lieden lijden veel door de winterkoude, maar het ergste zijn er de arme dronkaards aan toe. Het moet dan ook niet verwonderen, dat de arme telkens naar de flesch grijpt en daardoor van het geringe kapitaal, in zijn lichaam bevat tot levensonderhoud, teert. Daarbij komt dat het aanhoudend gebruik van jenever zijn honger tot zwijgen brengt, waardoor weder een prikkel verloren gaat om aan de behoefte van voedsel te voldoen. En ten laatste wordt zijne maag zóó ziek, dat zij niet eens in staat is, om krachtig voedsel te verteren.

Wijn en bier bevatten veel minder alkohol dan zuiveren brandewijn, maar daarentegen veel bloedzouten, vooral phosphoorzure kali. Het bier bevat bovendien eenige voedingsstoffen, zooals gom, druivensuiker, kleefstof en de bittere en aromatische stof van de hop. Het gebruik van wijn en bier was vroeger meer algemeen

en rijkelijker dan thans, helaas tot groote schade van de volksvoeding. Het gebruik van een stevig glas wijn of bier verhoogt den eetlust en bevordert de spijsvertering.

Twee andere stoffen verdienen hier nog eene plaats, ofschoon de volksmeening ze als eigenlijke voedingsmiddelen bestempelt; het is de b o u i l l o n en het v l e e s c h - e x t r a c t .

Bouillon werkt door den aard van zijne samenstelling als een zuiver opwekkend voedsel; vandaar zijne beteekenis bij menschen met eene zwakke spijsvertering, bij zenuwzwakken en ook bij gezonden om eetlust voor de overige gerechten op te wekken. Daarom is hij de gewone ouverture van een gastmaal met veel gerechten; ook wordt hij bij voorkeur gebruikt door hen, die na eene onstuimige nachtelijke bijeenkomst de krachten voor den dagarbeid weder voor een poosje willen opwinden. Eene kop sterken bouillon verhoogt de werkzaamheid der huid, versnelt den bloedsomloop en doet de oogen fonkelen. Op de opgewektheid volgt echter weldra afmatting.

Zwakken en kinderen door bouillon en vleeschextract tot krachten te willen brengen is dus vergeefsche moeite. Melk, brood en gehakt vleesch daaraan toegevoegd, maken hem echter tot een voortreffelijk voedsel voor zwakken en kinderen.

(*Wordt voortgezet.*)

Het huis van den Beurtschipper.
(*Vervolg.*)

XVIII.
Rijke heeren.

De rijke koopman Johann Wilhelm Saldern zat op zijn bijzonder kantoor met een gezicht, dreigender dan eene onweersl ucht na eene maanden lange zomerhitte. Hij staarde op een open brief, dien hij eene poos in de hand hield, tot hij hem met eene verwensching op de schrijftafel wierp.

Hij stond op, om grimmig, gelijk een woedende gevangene, in de kamer op en neer te loopen. En grimmig, als het ware gevangen, ten minste van de geheele wereld afgescheiden, gevoelde hij zich ook. Hij had een bericht ontvangen, hetwelk hem ten hoogste verbitterde. Hij zou gaarne zijne booze luim op een of ander persoon hebben botgevierd. Maar de tijding, die hij ontvangen had, was van dien aard, dat hij haar zoo lang mogelijk voor zich wenschte te houden, en hij vertrouwde zich zelven in dit opzicht wel in andere gevallen, maar nu was zijne opgewondenheid zoo groot dat hij vreesde bij eene ontmoeting van den eersten den besten bekende of ondergeschikte de reden er van niet te zullen kunnen verzwijgen.

Plotseling klonk hem in zijn halfluid, een verwijderden donder gelijkend gebrom eene heldere, luide stem uit het voorvertrek in de ooren. Op den korten, scherpen toon, die een aan bevelen gewend zijnde heer verried, vraagde iemand: Is mijnheer Johann Wilhelm Saldern te huis? - Ik wenschte hem onverwijld te spreken.'

'Komaan.... die meent hier wel te kunnen bevelen,' bromde de koopman, en snauwde daarop den binnentredende toe: 'Wie schreeuwt daar buiten toch zoo onmanierlijk?'

'Het is een heer, die mij bevool dit kaartje over te geven.'

'Bevool? Hij heeft niets te bevelen. Geef hier.... Kunibert Fehring? Ken ik niet.... Fehring van Westersas en Batenburg op Curaçao? - Ken ik niet. Het zal wel een

planter uit Indië zijn, een geboren Hollander. Wat kan die tot mij voeren? Het zou kunnen zijn dat hij met zijne reeders ontevreden is en zelf schepen wil laten bouwen.'

In het naaste oogenblik stond de hoogmoedige Duitsche koopman tegenover den trotschen nabob. De wel is waar strikt hoffelijke, doch zeer koele buiging van den deftigen vreemdeling maakte indruk op den houthandelaar, Hij bood den binnentredende met ongewone voorkomendheid een stoel aan en vraagde waarin hij hem van dienst kon zijn.

'Is u mijn naam niet opgevallen, mijnheer Saldern?' vraagde de gast, met achtelooze voornaamheid plaats nemende. 'Ik meende toch, dat gij wist, dat het de geslachtsnaam van mevrouw Janssen in Herbedorf is. Ik ben haar broeder.'

Aha! was dat de reden van het bezoek! Het bloed vloog Johann Wilhelm gloeiend naar het hoofd; de toorn flikkerde in zijne oogen, trilde in zijne stem, als hij antwoordde: 'Dan verwondert het mij dat gij de....' hij wilde zeggen: dat gij de onbeschaamdheid hebt, maar bij den trotschen, met kalme vastheid op hem gerichten blik van den bezoeker, wilde het woord niet over zijne lippen. Hij voleindigde: 'de.... moeite niet ontzien hebt om mij te bezoeken.'

'Ik ontzie geene moeite, wanneer ik hopen kan iets tot het geluk der mijnen bij te dragen,' sprak Fehring met eene zwaarmoedige uitdrukking in zijne krachtige trekken. 'Eens was het, helaas! anders. Maar bittere, verdiende beproevingen hebben mij het slechte en verderfelijke der zelfzucht leeren kennen. Ik leef nu nog slechts voor den wensch de toekomst van mijn eenig geliefd kind, de pleegdochter mijner zuster, voor kommer te beveiligen, voor zoo ver zulks in de kracht van een mensch staat.'

'Een lofwaardig voornemen, mijnheer,' antwoordde Saldern. 'Als gij echter tot mij komt in de hoop, dat ik u in de uitvoering daarvan behulpzaam zou zijn, vergist gij u zeer.'

'Daarvoor koester ik niet de minste vrees.' Een glimlach van trotsch zelfbewustzijn gleed daarbij over zijn gelaat. Het ergerde den koopman onbeschrijfelijk; maar voor hij zijne ergernis in woorden lucht kon geven, ging zijn tegenstander met de grootste bedaardheid voort: 'Gij zult zonder twijfel begrijpen dat ik het geluk mijner dochter op den innigsten wensch van haar eigen hart, op hare verbintenis met uwen zoon hoop te grondvesten...'

'Mijnheer!' riep de koopman opspringende, zoodanig overmeesterd door woede, dat hij alle zelfbeheersching verloor, de vuisten balde en nauw verstaanbaar sprak: 'En daarmede durft gij bij mij voor den dag komen? Al zijt gij ook, waarvan ik vast overtuigd ben, een windbuidel, zoo hebt gij toch, naar mij dunkt, te veel in de wereld rondgezwalkt om op zulk eene domheid van mijne zijde te rekenen. Ik zou mijn zoon veroorloven zulk een vrouwspersoon zonder naam, zonder eerlijke afkomst en zonder een duit vermogen te huwen!.... Dat kan u geen ernst zijn. Gij zijt toch oud genoeg om te weten, dat een fatsoenlijk man nooit of nimmer tot zulk een vernederend huwelijk zijne toestemming geeft.'

Fehring zag den tierenden driftkop met eene zekere spottende voldoening aan en dacht, met het gelukkige gevoel den zijnen onontbeerlijk te zijn: 'Ik kwam juist te rechter tijd. Met dezen ouden bullebijter zouden de arme kinderen in eeuwigheid niet gereed gekomen zijn.' Overluid zeide hij met bijtenden spot: 'Gij beoordeelt mij zeer juist, mijnheer Saldern. Ik heb te veel ondervinding opgedaan, om mij nog met het kinderlijk geloof te vleien, dat een berekenend koopman tegenover zijne zucht naar rijkdom en invloed aan de vaderliefde het woord zou laten. Ik kwam dan ook in het geheel niet om uwe toestemming tot de verloving van uw zoon met mijne dochter te verzoeken: het lag in mijne bedoeling die van u te koopen.'

‘Gekheid!’ schreeuwde de handelsman. ‘Gij denkt zeker, dat ik, dewijl gij misschien in staat zijt mij de gelegenheid tot eere of andere goede zaak aan de hand te doen, in het huwelijk van mijn jongen met uwe dochter zou moeten bewilligen? Ik dank u wel! Tot dusverre heb ik de uitbreiding van mijn handel aan geene vreemde aanbeveling te danken en hoop dat dit ook voortaan nog het geval zal blijven.’

‘Gij zijt zeer vlug in uwe gevolgtrekkingen,’ hernam de bezoeker koel. ‘Het is derhalve

niet te verwonderen dat gij in weinige minuten reeds de tweede misgreep begaat. Ik ben geen handelsman, doch een rentenier en volstrekt niet van zin makelaarsdiensten voor u te verrichten. Ook houd ik ondanks de algemeene gedruktheid der zaken hier te lande uw huis niet voor zoo onbeduidend, dat ik zou kunnen veronderstellen dat het lokaas van eene winst in uwe zaak uw besluit betreffende het huwelijk van uw zoon zou kunnen veranderen....'

'Maar wat, om 's Hemelswil, wilt gij dan?' viel Johann Saldern hem vol ongeduld in de rede. 'Als gij vooruit zaagt, dat gij een vergeefschen gang zoudt maken, dan weet ik niet, waarom gij de poging deedt.'

'Ik vraag u om vergeving, waarde heer; ik zag het tegendeel vooruit. In uwe oogen is het huwelijk van uw zoon ontwijfelbaar eene geldkwestie. Met dengene, die daarop een voldoendantwoord kan geven, sluit gij den koop. Bij geluk weet ik, dat Wolfgang Saldern in dit opzicht geheel andere denkbeelden huldigt Hij heeft zijne liefde aan de arme Ilda Janssen gewijd, zonder eenig vermoeden van den rijkdom, waarover haar vader, wiens eenig kind zij is, beschikt. Daarom zal hij nu de hand van Ildephonsa Fehring, een der rijkste erfdochters van West-Indië, de zijne noemen.'

'Maar, mijnheer,' vraagde Saldern, slechts half overtuigd 'als gij zoo rijk zijt en zoo zeer bezorgd over het geluk van uwe dochter, wat kan u dan bewegen haar zoo langen tijd in zulke..... zulke armoedige omstandigheden te laten verkeeren?'

'Deels was het een gevolg van mijne schuld, deels van mijn ongeluk,' antwoordde Fehring, in den zwaarmoedigen toon, die hem tot gewoonte geworden was, terugvallende. 'Mijn lang wegblijven en mijne plotselinge verschijning zijn inderdaad weinig geschikt om u vertrouwen in te boezemen. Veroorloof mij derhalve u een bewijs van een gedeelte mijns vermogens voor te leggen, dat in de bank te Amsterdam nedergelegd is. De waarde van mijne op Curaçao gelegen bezittingen zal dit bedrag nog iets te boven gaan.'

'Saldern nam eenigzins verbluft de stukken aan, die zijn gast uit zijne portefeuille te voorschijn haalde en hem aanbood, en overtuigde zich met bijna ademlooze verbazing van den onmetelijk en rijkdom van den vader der verachte 'schippersdochter.' Hij werd beurtelings bleek en rood, en had zelfs niet kunnen uitmaken of ergernis over zich zelven, verlegenheid of blijdschap over het zijn zoon aangeboden geluk de overhand in zijn binnenste had.

EEN PALMZONDAGVIERING IN DE EERSTE DAGEN DES CHRISTENDOMS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN WILHELM GEUTZ.

Er ontstond eene kleine stilte. De rijkste der rijke heeren bewaarde het zwijgen en zijn geringere mededinger had eenigen tijd en eenige moeite noodig om zich te bezinnen, wat hij den nabob, dien hij zoo behandeld had, gepast antwoorden kon. Eindelijk begon hij op een met zijne gewone manier van spreken zeer verschillenden, onvasten toon, want hij zocht te vergeefs de uitdrukking van den trots, dien hij zich zelven schuldig meende te zijn, te vereenigen met de bescheiden hoffelijkheid, welke zijne plotseling ontwaakte hoogachting voor den gelukkigen bezitter van zulke fabelachtige rijkdommen afdwong.

‘Gij verkeert in een benijdenswaardigen toestand, mijnheer Fehring,’ sprak Saldern met eene beleefde buiging, ‘en ik wensch er u van harte geluk mede. Indien ik er aanvankelijk aan twijfelde dat gij in zulke uitstekend goede omstandigheden verkeerdet, verzoek ik u mij dit te vergeven. Gij zult mij toestemmen, dat de schijnbare armoede van mejuffrouw uwe dochter mij op het denkbeeld moest brengen, dat haar vader onbemiddeld was.’

‘Dat moest u inderdaad zoo voorkomen,’ antwoordde Fehring, en het is dus aan dien schijn te wijten, dat gij mij als een onbemiddeld enderhalve in uwe oogen onfatsoenlijk man behandeldet. Thans echter weet gij - niet wat ik ben, want om u daaromtrent in te lichten is toch de tijd onzer kennismaking nog te kort - maar weet gij, wie ik ben en wat ik bezit. Ik mag mij overtuigd houden, dat dit voldoende is om u mijne eenige erfgename als eene welkome schoondochter te doen aannemen.’

Toon en inhoud van dit niet zeer hoffelijk aanzoek prikkelden den opvliegenden koopman niet weinig. Maar hij hield het voor plicht zijne gramschap te bedwingen ten einde zulk een zwaren goudvisch niet aan het huis Saldern & Co. te laten ontglippen. Hij antwoordde derhalve met schijnbare kalmte: ‘Gij moet niet uit het oog verliezen, mijnheer, dat het vaderplicht was mijn zoon van eene verbintenis af te houden, die ik als nadeelig voor hem beschouwen moest. Want een koopman is bijna gedwongen eene niet geheel arme vrouw te kiezen. Tegen mejufvrouw Fehring persoonlijk had ik niets in te brengen en kan dit ook niet: want ik ken haar slechts uit de beschrijving mijns zoons en als zij hieraan nu slechts in zeer geringe mate beantwoordt, moet zij ongemeen beminnenswaardig zijn.’

(*Slot volgt.*)

[Nummer 36]

Onze gravures.

Paul Féval.

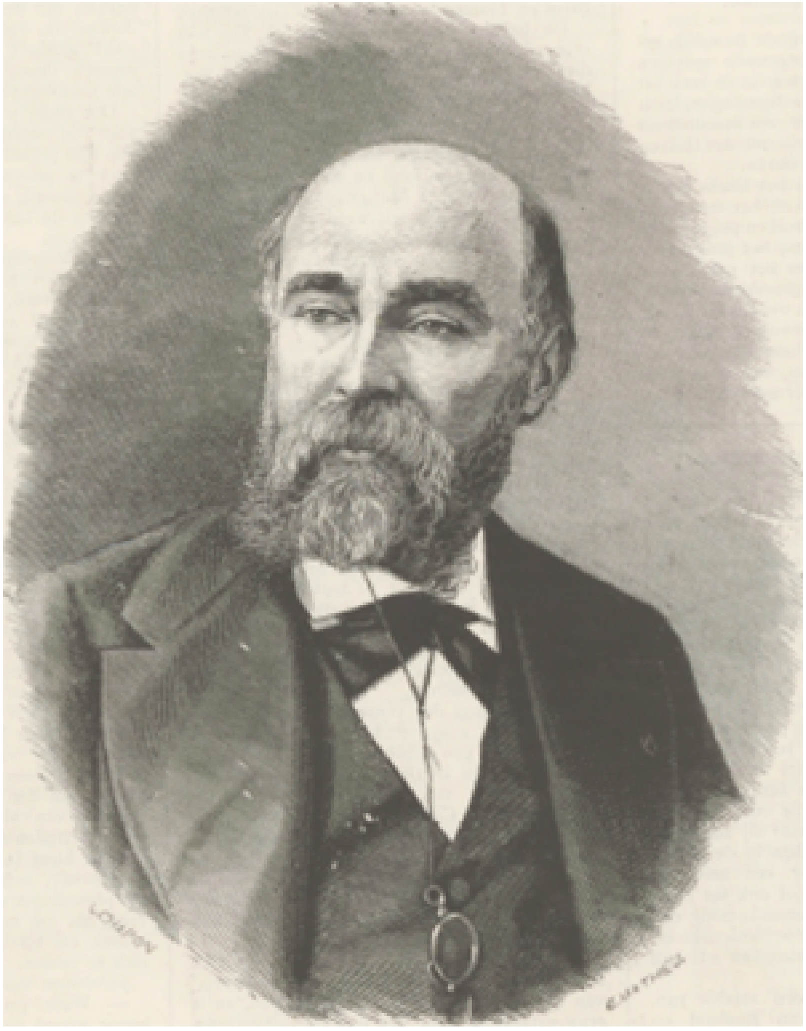

PAUL FÉVAL. † 8 Maart 1887.

In een land als het onze, waar de Fransche romanlitteratuur voor het minst zooveel lezers vindt als de Vlaamsche, kan Paul Féval gewis geen onbekende zijn. Met Alexander Dumas toch was hij de meest gevierde schrijver dier Fransche romanschool, welke thans in dit land door de realistische letterkunde bevochten en verdrongen wordt.

Féval's werken waren echter nooit zoo wuft als die van Dumas en kenmerkten zich van eerst af door de streving om gezonde en voor ieder genietbare lezing te verschaffen.

Nimmer ook was de eerlijke Bretagner een vijand van de Kerk geweest, maar zijne vurige jeugd en ongebreidelde verbeeldingskracht hadden hem als volgeling en kampioen van de Romantischeschool wel eens tot zekere losse en al te sterke

voorstellingen verleid. Op rijper leeftijd, na zware beproevingen tot nadenken gekomen, woog die lichtzinnigheid loodzwaar opzijn edel gemoed. Hij gevoelde nu eerst al de verantwoordelijkheid, die rust op den romanschrijver, en gedachtig aan de onberekenbare gevolgen der minste verergernis, had hij den zedelijken moed zijner overtuiging en werkte al de boeken om, die hij had geschreven, telkens opofferend wat te sterk gekleurd, of te weelderig geschilderd was, want werkelijk verderfelijke boeken, zooals zoovele zijner medestanders had hij niet te herroepen of te vernietigen. Zijne bekeering waarover hij zijn heerlijk boek *Les Etapes d'une conversion* schreef, was dus eer eene nauwere aansluiting aan de Kerk en eene meer openlijke hulde aan den godsdienst, dan een terugkeer. Hij heeft dus hersteld en veranderd, wat hij noodig oordeelde en zijne werken, door hem na 1874 bij Victor Palmé te Parijs uitgegeven, zijn geschikt om in ieders handen te komen.

Bij voorkeur beschreef de begaafde Bretagner zijn dichterlijk geboorteland. De eenvoud en gemoedelijkheid, het naïeve geloof en de heldenmoed van dien ouden onvervalschten stam ziedaar het geliefkoosd onderwerp van den vurigen landsman. Féval was door en door bekend met de ontelbare legenden en overleveringen van zijne sagerijke landstreek die hij ons zoo boeiend voortoovert met zijne fantastische verbeelding dat hij, die ooit zijne boeken ter hand nam, ze nogmaals lezen wil, want onweerstaanbaar aantrekkelijk maakt hij ridders, jonkvrouwen en trouwe knapen. Ook zijne spookkasteelen en boosdoeners pleiten voor zijn onwaardeerbaren verhaal trant. Hij is beurtelings ironisch, tintelend van fijn vernuft of vlijmend scherp en beschikt over een humor, die dieper gaat dan men oppervlakkig denkt. Frisch en edel is zijne opvatting, en nooit heeft hij de geschiedenis verminkt in zijne verdichte verhalen. Vooral na zijne bekeering was Paul Féval in de eerste plaats een schrijver met hart en gewe ten; vurig en schitterend van vorm en verbeelding, maar getemperd door christelijke moraal, die door menig kunstenaar roekeloos wordt ontkend, om te dweepen met een verbasterd schoonheidsbegrip, dat spot met zedelijk gevoel.

Paul Féval werd te Rennes geboren. Op zeer jeugdigen leeftijd reeds advokaat, volgde hij weldra zijne onweerstaanbare roeping tot de letterkunde. Al spoedig maakte hij

naam en verwierf hij eenig fortuin. Tot tweemaal toe verloor hij zijn vermogen, omdat hij, die zelf goed was en vei trouwen verdiende, ook geloofde aan de eerlijkheid van anderen. Bekend is zijne weldadigheid: voor de kerk van het H. Hart op den Montmartre bestemde hij 80.000 frs., de opbrengst van een zijner boeken, voor dit doel geschreven.

Paul Féval stierf den 8en Maart, algemeen geacht en bemind. Zijne laatste levensdagen bracht hij door bij de broeders van Joannes de Deo; de dood vond hem niet onvoorbereid en zonder wroeging over het misbruik zijner talenten. Hij heeft het schitterend bewijs geleverd, dat geloof en onderwerping aan de Kerk vereenigbaar zijn met kunst, want juist die twee eigenschappen hebben zijn werk geadeld. Daarom aan Paul Féval alle eer.

De eerste schoone lentedag.

Hoe geheel anders is de geest, die ons in dit tweede tafereel tegenwaait! Ditmaal zien we ons in het katholieke Duitschland der middeleeuwen verplaatst, op dit schoone tijdstip des jaars, dat wij met den dichter der natuur kunnen toezingen:

Breekt uw banden, frissche bloemen!
   Kleedt den boomgaard, kleedt den grond!
Komt, en wierookt duizend geuren,
Bij uw duizenden van kleuren!
   Viert des jaarkrings morgenstond!

Misschien beschouwen wij de feestelijk gestemde schare wel op een ongewoon zonnigen Paaschmorgen, wijl zij, na eerst in de kerk het blijde Alleluja te hebben medegezongen, zich buiten de stadspoort in Gods vrije natuur komt vermeien, als om na de verrijzenis des Heeren de opstanding der Lente te vieren.

Heerlijk is de aanblik van het landschap.

De verjeugdigde aarde heeft het feestkleed aangetrokken; boomen en struiken prijken met geurige knoppen en bloesems; het jonge gras weeft een mollig tapijt over het veld en de vogeltjes kwinkeleeren in de groenende twijgen. Bloemen plukkend en takken zwaaiend huppelt de dartele jeugd vooruit; dan volgen knapen en meisjes, ernstige mai nen en bezorgde huismoeders, allen in blijde stemming, van harte meejubelend met het Alleluja der geheele natuur.

Een oud-Russisch paaschgebruik.

In onze moderne maatschappij, die alles wat aan het Christendom herinnert, wel naar de museums van middeleeuwsche oudheden zou willen verbannen, raken de oude volksgebruiken, die met de christelijke feestdagen in verband stonden, meer en meer in onbruik of worden zoodanig verbasterd, dat de oorspronkelijke vorm er niet meer in te herkennen is.

Om de oude Kers-, Paasch- en Pinkstergebruiken terug te vinden, dient men zich naar afgelegen christene streken te begeven, waar de moderne vooruitgang nog niet is doorgedrongen en de eenvoudige landelijke bevolking de overleveringen van het

vrome voorgeslacht nog eerbiedig in eere houdt. Ook in Rusland zijn nog vele van die oude volksgebruiken bewaard gebleven, maar zij missen er natuurlijk die poëzie, welke hen in de katholieke landen kenmerkt, waar een zuiverder ontwikkeld godsdienstig gevoel ook tot zachtere zeden geleid heeft. Overeenkomstig den ruwen volksaard en de harde schismatieke orthodoxie hebben ook die gebruiken iets half barbaarsch.

Onze gravure levert er een staaltje van. Wie in sommige streken van Rusland op Paaschmorgen niet ter vroegmis geweest is, en dus gerekend kan worden zich verslapen te hebben, wordt openlijk op straat door het begieten met eenen emmer ijswater van zijne slaperigheid opgefrischt. Men kan zich voorstellen of zulk stortbad voor den doopeling eene aangename gewaarwording moet wezen. Dat de omstanders overigens de plechtigheid niet onaardig vinden, heeft de teekenaar voldoende op zijn tafereeltje doen uitkomen.

Gethsemané.

Onder de heilige plaatsen te Jeruzalem, die het voorwerp eener godsdienstige vereering zijn, behoort ook de hof Gethsemané, aan de oostzijde der stad op ongeveer 700 schreden buiten de poort van den H. Stephanus, aan den voet van den Olijfberg gelegen. Het Cedrondal, in hetwelk men onmiddellijk buiten de poort afdaalt, scheidt den hof van de stad, en een oud brugje over de bijna altijd droge beek Cedron geeft toegang tot de plaats van den hof. Er is wel geene plaats in of buiten Jeruzalem die de herinnering bewaart van Jezus levens- en lijdensgeschiedenis, waar men met meer zekerheid kan zeggen: Ik sta op dezelfde plek waar onze Heiland stond; ja, ik betreed dezelfde rots, dezelfde aarde, die door Zijne voetstappen geheiligd is; want hoewel de plattegrond van geheel Jeruzalem, door het puin der verwoestingen veranderde, komt hier de oorspronkelijke rotsbodem te voorschijn en is de oppervlakte dezelfde gebleven.

De echtheid der plaats blijkt duidelijk uit het Evangelie. De evangelist Joannes toch schrijft:

'Als Jezus dit gesproken had, ging Hij uit met Zijne discipelen over de beek Cedron, waar een hof was,' en de evangelisten, Matheus en Marcus noemen den hof Gethsemané.

De helling van den Olijfberg is nog met vele olijfboomen beplant, doch slechts acht dier planten in den hof zelven, zijn de eerbiedwaardige nakomelingen van die boomen, onder welke de Heer met Zijne leerlingen zoo dikwijls vertoefde, en menige oogenblikken in het gebed doorbracht. Deze acht grijze gewassen staan hoog in eere en worden zorgvuldig verpleegd; zelfs de Mohamedanen zouden niet dulden, dat daaraan iets werd beschadigd.

Zij hebben, hoewel slechts uitspruitsels der wortelen van de boomen ten tijde van Christus, ook reeds eene hooge oudheid, wijl de Minoriet Boucher in 1610 ze al vermeldt als oude sterke boomen, en Chateaubriand zegt, dat ze in de helft der dertiende eeuw reeds bestonden. Deze kostbare relieken zijn al sedert eeuwen het eigendom der paters Franciscanen, die, nu 30 jaren geleden, een hoogen muur tot beschutting daaromheen bouwden, en de ruimte daarbinnen tot een waren lusttuin maakten, in welken zich die eeuwenoude stammen verheffen. Het is eene heerlijke plek, als eene oase, te midden van die sombere omgeving. Welig tieren hier in de aarde de roos, de lelie, de anemoon enz. De passiebloem kronkelt zich met andere

klimplanten langs de hekken, waarmede het geheele vierkant, dat ongeveer 50 meters lang en 45 meters breed is nog in vier deelen is gescheiden. Beschut door de schaduw der olijven tegen de brandende stralen der Oostersche zon, vervullen die bloemen met hunne zoete geuren den geheelen omtrek.

Rondom langs den muur zijn de statiën van den kruisweg aangebracht en onder een kleinen koepel is een schoon relief in marmer geplaatst: Christus in Gethsemané voorstellende, een kunstwerk van Forelli, den meester van den beroemden Canova. Ten Oosten van dit ommuurd vierkant wordt eene rots aangewezen, als de plaats waar de Apostelen sliepen, en niet ver Zuidwaarts daarvan, vlak tegen de ommuurde ruimte, is de plaats waar Judas zijn Meester den verraderlijken kus gaf, en die ook met een muur is omgeven.

De grot van den doodsangst bevindt zich ten Noorden van deze plaatsen ‘een steenworp’ van de rots, waar de leerlingen sliepen, en is eene natuurlijke grot van onregelmatigen langwerpig vierkanten vorm, nagenoeg 20 meters lang en 15 meters breed, waarin men met acht treden afdaalt. Hier verscheen, volgens den evangelist Lucas, den Heere een engel, die Hem sterkte ‘En in doodsangst zijnde, bad Hij te meer.’ Het is zeker niet zonder ontroering dat men de plaats onder het altaar vereert, waarbij vermeld staat: ‘*Hic factus est sudor ejus sicut guttae sanguinis decurrentis in terram.*’ ‘Hier werd Zijn zweet als bloeddroppelen, die op de aarde nedervielen.’

De grot heeft eenige natuurlijke pijlers, aan een van welk een eikenhouten kruis is geplaatst van een meter hoogte, waarop te lezen is:

‘Tot Gods lof, uit liefde tot Jezus, heeft Joseph Merö, Hongaar uit Baja, 60 jaren oud, dit kruis hierheen gedragen en opgericht in het jaar 1860.’

Op last van den aartshertog Maximiliaan van Oostenrijk werd bij de grot een stuk rots uitgehouwen voor den eersten steen der kerk van den H. Verlosser te Weenen.

Sleutje's spook.
(*Slot.*)

XIX.

Dit verzoek werd toestemmend beantwoord door Ferdinand, die, gebukt en zwaarmoedig van dit nieuws, werktuigelijk naar zijne benedenkamer afdaalde. Hier binnengetreden, dacht hij niet meer aan slapen, maar voedde zijnen geest met die ongehoorde zaak. Tot het aanbreken van den morgenstond, wanneer hij het *Sleutje* zou verlaten, overwoog hij in zijn ontsteld gemoed, wat hij het beste oordeelde te moeten doen, zoodra hij in *De Wilde Man* zou verschijnen.

Om geene wonden open te rijten, die thans voor de meeste personen door langdurigheid van tijd geheeld waren, besloot Ferdinand gehoor te geven aan het dringend verzoek van den grijsaard, en de zaak verborgen te houden, zoolang de bekendmaking iemand zou kunnen beleedigen.

Zoo mogelijk zou hij echter bewerken, dat er van tijd tot tijd toegang aan een priester verleend werd.

Ferdinand verscheen eindelijk in *De Wilde Man*, nam daar liever met zijn eigene vernedering den uitwendigen schijn, alsof hij in het *Sleutje* den nacht niet had durven doorbrengen, en gaf bij gevolg ook liever de 24 potten bier, dan eene zaak aan den

dag te brengen, die hij voorloopig oordeelde onder den dekmantel van christelijke liefde verborgen te moeten houden.

De gemeente verkeerde dus in den waan, dat Ferdinand op het *Sleutje* niet overnacht had, daarom bleef ook iedereen in zijn vroeger gevoelen aangaande dit gebouw, kleefde, alleen Ferdinand uitgenomen, die voorloopig alles bewaarde met eene heilige stilte.

De sleutelbos werd, den volgenden dag, aan den vorster overgereikt. Toen de spijsbrenger den toren beklom en op een der trappen den sleutel van den muurring vond, was zijne eerste gedachte: dien heb ik gisteren verloren, toen ik mij te zeer haastte om in *De Wilde Man* te zijn. De vorster vond op den toren alles als naar gewoonte, want de gevangene had zich bijtijds aan den muurring gesloten en, ter vermijding van alle achterdocht, den sleutel op een der treden van den torentrap geworpen.

Alles bleef in den vroegeren toestand, totdat de vorster, acht dagen na dit voorval, door een plotselingen dood getroffen werd. Ferdinand vroeg nu om het huis van den vorster te bewonen en tevens de zorg van het *Sleutje* op zich te nemen.

Jacobsoen werd bij die vraag bloedrood.

- Wees gerust, hernam Ferdinand; het hooge woord moet er eindelijk uit: ik ken de gansche geschiedenis van het *Sleutje*, maar om niemand te schandvlekken, heb ik het lot van uwen vader tot dusverre geheim gehouden en uwen naam gespaard. -

In korte woorden vernam nu weldra Jacobsoen alles wat er in dien nacht op het *Sleutje* was voorgevallen.

XX.

Tengevolge van deze vertrouwelijke mededeeling werd het hart van Jacobsoen zoo genegen tut zijnen vader, dat Ferdinand niet alleen het gevraagde huis te zijner beschikking kreeg, maar ook binnen kort met Jacobsoen het *Sleutje* betrok, om in 't geheim den ouden man beter te kunnen verzorgen en om aldus de zoolang vaneengereten liefdeketen tusschen vader en zoon weêr samen te schakelen.

Dit gelukte ook.

Spoedig trad er nu een priester binnen, waarom de grijsaard gesmeekt had.

Jacob bereikte weldra zijn levenseinde. Zijn wensch, dat zijn stoffelijk overschot met de grootste geheimhouding ter grafplaats zou gelegd worden, werd ook uitgevoerd. Zoo bleef en het publiek met deze zaak onbekend, èn Jacobsoen in de oogen der Schijndelaren gelukkig evenals vroeger. Maar was hij ook gelukkig voor zichzelven, en had hij in de oogen van God den inwendigen vrede?

Jacobsoen antwoordt zelf hierop; zoo vertelde Frans nog altijd aan zijne twee reizigers. -

- ‘Geene rustige dagen geniet ik meer sedert mijn hart door het kwaad veroverd is, en ik de booze handen aan mijnen vader geslagen heb; eene rillende vrees zit mij overal op de hielen, kwelt en foltert mij onophoudelijk. Rust en vrede zijn ver van mij verwijderd; gejaagdheid, wroeging over mijne wraakroepende wandaad zijn de beulen die mij nimmer verlaten.’ -

Begaf hij zich naar een of anderen vriendenkring, de beulen woonden met hem de vergadering bij; legde hij zich ter ruste neer, zij plaatsten zich aan zijne zijden; besteeg hij den wagen of het paard, zij beklommen ook het voertuig of wierpen zich achter hem in den zadel; geene plaats ter wereld kon hij naderen of hij was omstuwd van die onafscheidbare beulsgezellen.

XXI.

Zoo moest Jacobsoen zijne dagen slijten, totdat hij door een zijner bedienden op zekeren morgen als een lijk in zijne legerstede op *Het Sleutje* gevonden werd.

Hiermede eindigde Frans zijne vertelling, waaraan de twee reizigers een gretig oor geleend hadden, zoodat zij hunne uitdrukking ‘vervelenden tijd’, bij den aanvang van dit verhaal gebezigd, thans volmondig met die van ‘een boeiender, avond’ verwisselden. Bij hunne tehuiskomst deelden zij het verhaal al spoedig aan bloedverwant en vriend mede, waaruit elkeen de gevolgtrekking maakte, dat God de kinderen, die hunne ouders verachten, dikwijls op deze aarde verschrikkelijk straft, maar verschrikkelijker nog in het ander leven. Reeds vóór eeuwen heeft de verstandigste der koningen, Salomon, gezegd in zijne Spreekwoorden XX en XXX: die zijne ouders vloekt, diens licht zal uitgebluscht worden in 't midden der duisternis, dat is: hij zal in de grootste ellende sterven; en op eene andere plaats: het oog dat zijnen vader bespot en de haring zijner moeder veracht, zal door de raven uitgepikt en door de jongen des arends verslonden worden.

> Wie God en ouders mint,
> Leeft steeds op aard' tevreden,

En zal als dankbaar kind
Den hemel binnentreden.

Abdij Postel-Moll.

TH. IGN. WELVAARTS.

Naar de Kostschool.[1]
Eene paedagogische les, naar Sara Hützler.

Een zeer gevoelig kind! Ja, dat was het. Hij barstte bij de geringste aanleiding in schreien uit: iets wat zijn vader niet kon verdragen. ‘Jongens moeten kerels zijn’, was zijne leus, en - een ‘kerel’ was Otto *niet*. Dit gevoelde hij zelf, en dikwijls nam hij zich voor, even dapper, even luidruchtig te worden als de knapen, over wier waagstukjes zijn vader zich op goedkeurenden toon had uitgelaten, maar - het bleef bij het voornemen.

Daarentegen bezat de kleine knaap een levendigen geest, zóó levendig, dat hij dikwijls de meest gewichtige dingen vergat, hetgeen zijn vader een doorn in het oog was. Dikwijls dreigde hij Otto, dat hij hem naar de kostschool zou zenden, en ook nú, bij het aanstaande maandelijksch verslag op school, zweefde de kostschool als een Damocleszwaard boven het hoofd van den armen knaap.

‘Als het ditmaal niet beter uitvalt, dan gaat hij naar de kostschool,’ had zijn vader verklaard, en Otto stond met kloppend hart voor de klasse, en nam met bevende handen het papier aan, dat over zijn lot, in de naaste toekomst, zou beslissen. Vóór de school bleef hij staan, om het ten tweeden male door te lezen ‘Gedrag - goed,’ - ‘oplettendheid - tamelijk,’ ‘vlijt - over het geheel genomen goed.’ O, wee, het hart zonk het kind in de schoenen. De weg naar huis scheen hem heden veel te kort, en toch - wat hielp het? Vader zou het verslag willen zien, en dralen hielp niets. Het tweede ontbijt stond gereed. Zijn vader had reeds plaats genomen, toen Otto nog dralend bij den ingang stond, en in angstige spanning zijn oordeel verbeidde! Hij hoorde het ritselen van het papier - hoorde zijns vader's hm! hm!’ - toen kwam eene veelbeteekenende poos, en - de beslissing was genomen. Besloten dus! Hij moest weg. De knaap kende het onherroepelijke:’ hierbij blijft het.’

Hij opende aarzelend de deur, en nam bevend zijne plaats aan de tafel in. Het eerste wat hij zag was een zeer ontevreden blik van zijnen vader, dien deze hem over den bril henen toewierp. Hij sprak slechts een paar woorden, op den harden toon, dien de knaap maar al te goed kende: ‘Naar de kostschool!’ Bij deze woorden kon zijne moeder een zucht niet onderdrukken. Op het zien van de bevende lippen zijner moeder - vulden de oogen van het kind zich met tranen. Otto hield een broodje in de hand en bracht het tweemaal naar den mond zonder er in te bijten, en zijne voeten rustten onbewegelijk op de spaak onder aan den stoel, waar ze steun hadden gezocht.

Zijn hoofdje bonsde.

Nu was het dan zoo ver gekomen. Hij werd weggezonden, - naar vreemde menschen. In een stijf, onbekend huis, met groote, donkere kamers. Otto baatte de duisternis - ja, hij was er bang voor, en daar - zou hij zijne moeder nooit zien, en als hij schreide, zou men hem uitlachen - men lachte hem immers altijd uit, en dat *wist* zijn vader, en daarom was het onbillijk dat deze zoo streng met hem in het gericht

(1) Overgenomen uit het voortreftelijke Nederlandsche weekblad ‘de Huisvrouw’, bij onzen uitgever te bekomen.

trad. Zoo maar dadelijk te zeggen dat hij weg moest, dat was, - ja, dat was - Otto streed moedig tegen de tranen. De kleine handjes lieten het broodje zinken, en plukten nu zenuwachtig aan het tafelkleed. En het ontbijt duurde heden zoo lang! Als toch vader maar ging opstaan, opdat nij niet langer zoo stil behoefde te zitten, en strak voor zich uit te staren; hij zag toch niets, - alles schemerde hem voor oogen. *Wanneer* zou hij toch opstaan! - o, - eindelijk! De oogen van den knaap volgden zijn vader, die nu langzaam zijn bierglas ledigde, dan den stoel opnam, om hem - o, hoe *langzaam* ging dat alles - netjes tegen den wand te plaatsen. Toen stond ook moeder op, en samen verlieten zij het vertrek.

Met een sprong was Otto de kamer uit en naar den tuin gesneld; op een trapje nam hij plaats, en bleef peinzend naar de zon zitten staren.

Aan tafel had hij niet willen weenen - o, *neen!* Vader moest niet denken, dat hij er zoo veel om gaf, maar hier, hier kon hij zijn hart lucht geven, - en hij deed het. Het kroeskopje op de armen leggend, snikte hij alsof hem het hart zou breken, en toen hij zich zelven hoorde schreien, was het, alsof zijne bitterheid nog toenam. Hij voelde zich zoo diep ongelukkig. En had hij hiertoe niet allen grond? Andere menschen lachten en genoten, - velen zongen zelfs - hoor, wat was dat? Het roodwangige kindermeisje der buren, - *die* kon zingen. Otto beurde een weinig het hoofd op, om te luisteren. Op eens hief zij eene treurige melodie aan - wat zong zij toch?

'Ten doode gaat het, vaarwel, mijn vorst!

'Vaartwel, mijn broeders, - hier is mijn borst.' Toen - een poos, eindelijk het refrein - tragisch en dof:

'Een jongelings's hart, het - slaat niet - meer.'

Het kind luisterde. Nog steeds vloten tranen.

De dag van vertrek was aangebroken. 't Was een sombere regenachtige dag. Otto stond aan het venster en blikte droefgeestig naar buiten, met de handen diep in de broekzakken, op het gelaat eene gehuicheld onverschillige uitdrukking. Niemand zou zeggen, dat hij niet dapper was Als *zij* het hait hadden, hem weg te zenden, dan behoefde *hij* niet bedroefd te zijn, omdat hij hen verlaten moest. O, - hij was het ook niet. Zij moesten niet meenen, dat hij er *iets* om gaf. Hij was vroolijk - zeer vroolijk. Hij floot zelfs en fluitend wilde hij nog eens het huis doorkruisen. Met hoog opgerichten hoofde begaf hij zich naar de kamer zijner moeder. Daar was niemand, maar in de daaraangrenzende kamer - hoorde Otto iemand zich bewegen. Wie het ook zijn mocht, hij zou weten hoe vroolijk hij fluiten kon. De arme jongen spitste zijne lippen, stak onder vertoon van ongedwongenheid even zijne handen in den zak en sloop naar de deur.

Eensklaps verstomde zijn liedje. In die andere kamer was het nu zoo stil; soms echter hoorde hij iets als een onderdrukt snikken. Hij stiet de deur zachtkens een weinig open om beter te zien. Op den grond stond het nieuwe reiskoffer, dat men voor *hem* - hoe dik scheen zijne keel te worden - had gekocht - er om heen lagen allerlei nieuwe kledingstukken. - Voor het koffer lag zijne moeder, het betraande gelaat over den inhoud gebogen. Om hem! weende zij *om hem!* - die haar in den waan wilde brengen, dat het hem niets kon schelen dat hij heenging - om hem, die boos op haar was, wijl zij had toegestaan dat hij van huis werd gezonden. - Mama, mama.' Hij knielde naast haar neder en vlijde zijn kopje tegen haren boezem. Samen weenden zij zich uit - beiden voelden zich hierdoor getroost, en in het hart van den knaap daalde het geloof aan de liefde zijner moeder - een geloof waarop hij - daar in den vreemde - onwankelbaar bleef vertrouwen. Het afscheid was moeielijk.

De reis naar de plaats der bestemming scheen eindeloos. Op het zien van het stadje beefden de lippen van den knaap verraderlijk. 'Is dat het huis?' - 'Ik geloof het wel.' De wagen hield stil. Door gangen, waaraan geen einde scheen te komen, kwam men in de woonkamer. De kleine, door zijne oude schuwheid overmand, drukte zich vast tegen zijne moeder aan en sloeg ternauwernood de oogen tot de dame op, die hem zoo vriendelijk toesprak.

'Hij gevoelt zich nog vreemd - nu, dat zal wel wennen,' meende zijne nieuwe vriendin 'Dat zal wel wennen.' O, hoe leed de arme knaap door die woorden, welke dagelijks eenige malen om hem te troosten werden herhaald.

Reeds bij het afscheid, toen hij weenend de armen om den hals zijner moeder had geslagen, en haar smeekte hem toch weer mee naar huis te nemen, had men hem gezegd. ‘Stil maar, ventje, ge zult zien, hoe spoedig gij het gewend zult zijn.’

En 's nachts, als hij die holle door de maan verlichte slaapkamer, met al die aan elkaar gelijkende bedden, voor zich zag, en het knagende gevoel in zijn hart hem geene rust gunde, - dan hoorde hij dikwijls zijn buurman, half in den slaap, zeggen: ‘Stil maar, Otto, het *gewent* wel!’

EEN OUD-RUSSISCH PAASCHGEBRUIK, NAAR DE TEEKENING VAN STEPANOW.

Maar het gewende *niet!* Drie dagen verliepen, drie met schreien doorgebrachte dagen, waarin de kleine van heimwee verteerde en waarin hij toch voor de andere knapen, die even als hij van huis waren, en toch zoo vroolijk speelden, zich inhield, wijl hij hunne spottende opmerkingen vreesde, - drie dagen die voor hem waren als drie maanden. Maar toen was het ook met zijne zei beheersching gedaan. Hij zat

over zijne boeken, zonder iets te zien; boog zich over zijn bord, maar at niets; - hij liep als slaapwandelend naar school,

en tranen verduisterden de woorden, die hij lezen moest of schrijven. Hoe leeg en akelig schenen hem de huizen in de straat, hoe ijzig koud alle stemmen, hoe laf de praatjes, die men troostend of berispend tot hem hield. Hij had *heimwee* - heimwee naar zijne vroegere omgeving, en het bewustzijn, dat hij voor onbepaalden tijd in dit vreemde huis zou moeten doorbrengen, snoeide zijn hart samen.

DE EERSTE SCHOONE LENTEDAG. NAAR DE SCHILDERIJ VAN J. WICHMANN.

Als zij nu van huis nog maar dikwijls hadden geschreven! Die brieven waren het eenige, wat hem belangstelling inboezemde. Sedert wanneer, ja sedert *wanneer* had hij geen brief ontvangen. - Als een bliksemstraal voer het hem door de ziel, dat *hijzelf* had verzuimd te schrijven. Zijne smart had hem alles doen vergeten, - nu leefde men thuis vergenoegd, - niemand wist, hoe ellendig het met hem stond. Men meende, wijl hij geen troost vroeg, dat hij er geene behoefte aan had, dat hij zich ‘gewend’ had. O, zij zouden het toch weten; hij zou hun vertellen, hoe rampzalig nog altijd het heimwee hem maakte; hij wilde nog eenmaal smeeken, of men hem naar

huis wilde laten komen, - ja, dadelijk zou hij het doen. De knaap verhaastte zijne schreden; zijne oogen begonnen te schitteren. De weg van school, dien hij altijd dwalend had afgelegd, viel hem heden zoo kort. Zijne verbeelding dreef hem, en voor hij er aan dacht, stond hij voor het postkantoor. Hij wilde zijne moeder schrijven, wilde haar vertellen, hoe dikwijls hij moest weenen, hoe angstig hij zich somwijlen gevoelde, en dan zou ook *zij* weenen, naar hem verlangen, en het verlangen zou haar tot hem drijven: zij zou komen. Ja, dàt was het! *Komen zou zij*. Dat was het wat hij wenschte Haar slechts zien, zich in hare armen werpen en voelen, dat hij iemand toebehoorde, dat iemand hem met liefdevollen blik beschouwde - ja, hij moest haar zien, en den brief wilde hij daarom zoo spoedig... Ja, maar er zouden toch nog altijd *twee* dagen over moeten verloopen, dagen, door een nacht gescheiden, dien hij in eenzaamheid zou moeten doorbrengen! - Neen, neen! dat *kon* hij niet verdragen. Dadelijk moest hij haar zien - *dadelijk*. Zijne smart overmande hem weder. Zij moest oogenblikkelijk komen. - Er was maar één middel - telegrapheeren. Hiermee was hij echter geheel onbekend. Wat te doen? Een oogenblik ontzonk hem de moed, en toch de inwendige stem, die om zijne moeder riep, was sterker dan alles. Met koortsachtige haast grabbelde hij het kleingeld uit zijn portemonnaie bijeen. Hij trad moedig op het loket toe, en zag met ernstige oogen tot den telegrafist op.

'Ik wil iets aan mijne moeder telegrapheeren!'

De beambte lachte het kind humoristisch toe.

'Zeer goed, jongenheer, dáár liggen de formulieren.'

De formulieren! Als hij zich eens verschreef! Nu, 't kon hem niet schelen, hij zou het beproeven. Het duurde geruimen tijd voor hij den zin geëindigd had. Twee formulieren had hij reeds, met een steelschen blik op den beambte, vernietigd, wijl hij meende, fouten te hebben gemaakt. Eindelijk was alles in orde, en Otto legde zijne spaarpenningen neder. Langen tijd bleef hij voor het bureel heen en weder loopen, nu en dan door het raam naar binnen kijkend. Hoe het in die draden tikte! Wat ging dat toch snel! Of nú zijne woorden reeds geseind werden? - Zijne gedachten vlogen mee, over den weg, door de stad, langs den straatweg, over weiden en velden, de staties voorbij - *naar zijne moeder* Hij zag haar het telegram lezen, hij zag haar beven, hoorde haar weenen.

En zij weende inderdaad, de bleeke moeder. Steeds weer herlas zij de jammerklacht van haar zoontje, en even als de knaap in de wan hoop zijns harten het besluit tot handelen had genomen, zoo ook zij.

'Het is verkeerd,' had haar echtgenoot gezegd, terwijl hij afkeurend het hoofd schudde. Toen merkte hij hoe bleek zijne vrouw was.

'Nu, voor mijn part, ga! Maar spreek *verstandig* met den jongen. Zet hem het hoofd terecht!'

O, hoe langzaam ging die trein! Hoe angstig was zij, als de conducteur haar tweemaal het biljet afvroeg. Angst om den knaap deed haar beven, den knaap, ter wiens wille zij reeds zooveel had geleden, wiens zwakke gezondheid haar steeds zorg had ingeboezemd. Zij alleen *begreep* het kind; zij *alleen* wist, dat hij in den vreemde onmogelijk zou kunnen leven; zij alleen kende het gevoelige hartje van den kleine, die zoo teer was als een ontkiemend klein bloempje, dat, aan de warme kas gewend, verwelkt zoodra men het in de vrije lucht brengt. En daarom ijlde zij tot hem, daarom knaagde ook aan haar hart het heimwee, daarom kroop de trein voor haar zoo langzaam, daarom stond zij in angstige spanning aan het raampje van den

waggon, daarom had zij bijna het geduld niet, om met uitstappen te wachten tot de trein stil stond.

De reizigers verdrongen zich op het perron. Plotseling ontwaarde zij onder al die groote, dringende menschen, haar zoontje, die, met de handjes vooruit, zich een weg door de menigte trachtte te banen. Wat zag hij bleek! Het hart kneep haar dicht, toen zij in de droeve oogen van den knaap blikte. Met den heldenmoed eener moeder drong zij hare eigen smart in haren boezem terug, en trad lachend op den knaap toe, - lachend omhelsde zij den zoo droevig uitzienden kleine.

'Nu, - mijn jongen, daar ben ik!' Geen antwoord. Geen groet. Niets dan tranen, zijn hoofdje lag op haren arm.

'Mama, o mama, ik wil weer naar huis!'

'Spreek verstandig met den jongen,' - had zijn vader gezegd. 'Zet hem het hoofd terecht.' En zij kon, zoo lang zij bij den knaap was, niets doen dan zijn hoofdje in hare handen nemen, zijn nat gezichtje streelen, en hem troostende woordjes toefluisteren.

'Men is toch goed voor u, mijn jongen?' 'Ja, ja.' Hij bekende dit zonder dralen; hij was te *waar*, om door eene leugen zijne kansen te verbeteren.

'Krijgt ge alles, wat ge noodig hebt?'

'Ach ja!'

'Nu dan - kind, wat scheelt er dan aan?'

Dat vroeg *zij*. Zij kende het antwoord. Zij gevoelde immers dat hem zijn *thuis*, dat hem liefde en teedere belangstelling ontbraken. Maar al te snel vlogen de uren voorbij. Hij had weinig gesproken, de kleine kerel, hij had maar voor zich uitgestaard en de handen zijner mama omklemd, als wilde hij ze nooit weer loslaten. Arme, kleine knaap! In de schemering stond hij op het perron, toen de trein wegreed. Hij zag nog even het wapperen van haren zakdoek, waarmee zij hem een laatst vaarwel toewuifde. Toen viel alles hem als lood op het hart, en zwaar als lood scheen ook de hand, die hij aan zijn kloppend hoofdje bracht. Wat was er gebeurd? Wat zou hij doen? Waarheen zou hij gaan? De menschen verlieten de statie: hij volgde werktuigelijk. Tegen een lantaarnpaal geleund, bleef hij eenige oogenblikken staan, hief het moede hoofdje een weinig in de hoogte en sloot de oogen. Hoe stil was het om hem heen! Alles scheen als uitgestorven! Of vergiste hij zich? Was het misschien slechts zoo stil in hem, zoo stil en ledig? Klonken daar geene schreden? En van waar kwam toch die muziek? De conducteur van den postwagen blies lustig op den hoorn! Wat blies hij toch? het kwam hem zoo bekend voor! Vreemd! waar had hij toch die melodie gehoord? De wagen rolde verder. De tonen bleven echter in zijn hart meeklinken. Het was hem plotseling als zouden zij spreken, deze tonen, als moesten ze duidelijker en duidelijker worden, zoo duidelijk, dat hij ze verstond ach, - nù - nu: 'Vaartwel o, broeders, - hier is mijn borst,' - en dan sleepend - 'Rozen bloeien op zijn graf.' O, thuis, thuis had hij dat lied gehoord, thuis, toen hij op dat trapje zat, - toen - toen - o, hoe lang was het geleden, dat hij nog *thuis* was, thuis bij hen allen, en niet alleen in den vreemde.

'Ten doode gaat de deserteur - een jongelingshart, het slaat niet meer!' - De deserteur! Hoe beefden zijne lippen! Naar huis, naar huis! Deserteeren, - dan sterven misschien.

Het is de schuld dier melodie, van den posthoorn, van den wind, die zich verheft, van den regen, die de lucht zoo vochtig, den avond zoo donker maakt; van de eenzaamheid, het alleen zijn; de posthoorn, thuis, moeder - zijne moeder - o, - hij moest - moest tot haar! Geen bezinnen meer, niet langer gedraald. Een vast beraden

trek zetelt nu op de bleeke lippen van het kind. Alles aan hem is zenuw geworden en elke zenuw beeft. Hij bezit geen penning geld, en toch heeft hij plaats genomen in den nachttrein. Hij ziet den conducteur naderen, maar hij verroert zich niet. De trein zal vertrekker: de man staat voor hem. Met beradenheid in het hart en tranen in de stem, ziet het bleeke kindergezichtje tot hem op: o, de man moet zijn leed begrijpen.

'Ik heb geen biljet, maar neem me mee, ik heb zoo'n heimwee! Ik wil naar mijne *moeder!*'

En hij barstte in schreien los. En de oude beambte brengt zijne vereelte hand aan zijne eigene oogen, en legt haar den knaap op het hoofd.

'Ik zal u meenemen, arm kerelje - wees maar gerust!'

De trein schommelt verder. De regen klettert tegen de raampjes. Het kind leunt in een hoek van den wagen, met wijd opengesperde oogen. Twee uren zijn verloopen. De trein stopt. Hij heeft de plaats zijner bestemming bereikt. De straten zijn ledig. Het kind loopt schuw in de schaduw der huizen, en bereikt onder vreeselijke hartkloppingen de ouderlijke woning. Hij sluipt door den tuin, en aan de achterdeur gekomen, staat hij eensklaps voor de oude Marianne. Het kind roept haar bij den naam. Zij laat het licht, dat ze in de hand houdt, een weinig zakken, en ziet spiedend om zich heen.

'Lieve Heere God!'

'Marianne, - ik ben weggeloopen - waar is mama?'

Marianne antwoordt niet dadelijk. Zij blijft op het bevende bleeke knaapje staren, en onwillekeurig ontsnapt haar de vraag: 'Wat zal uw vader zeggen?'

Zijn vader! Als een slag treft hem dat woord! Plotseling zakt al zijn moed hem in de schoenen, en schuw, angstig blijft hij op den drempel van zijn 'tehuis' staan, weifelend, of hij hem zal overschrijden.

'Marianne, - ik ben bang voor papa. Ik ben weggeloopen Ik wil naar mama! Daar - daar moet men sterven! - Ik - Marianne - help me - ik ben zoo angstig!' Het goede oudje heeft hem binnen de deur geschoven, en tracht het ventje zoo goed mogelijk te troosten. En terwijl zij op de deur der slaapkamer wijst, zegt zij: 'uw papa is niet thuis: ga maar.'

Hij heeft zijn doel bereikt. Hij is weer thuis. Hij staat voor de kamer zijner moeder, maar hem ontbreekt de moed binnen te gaan. *Zijn vader!* Hij heeft bij de uitvoering van zijn plan geen oogenblik aan diens gestrengheid, noch aan de mogelijke gevolgen van zijnen stap gedacht. Daar is de gezellige huiskamer, waarnaar hij zoo innig heeft verlangd, en nu staat hij daar - aarzelend - hoor! voetstappen - zware voetstappen - vader misschien!

Help! Wat zal ik doen? - Marianne! Hij vliegt terug naar de achterdeur. Als een pijl snelt hij het trapje naar den tuin weer af. Als door furiën vervolgd, niet wetend waarheen, ijlt hij door den tuin, op straat, weg, in de duisternis weg.

En in het slot van de voordeur knarst een sleutel. Eene breede mannengestalte treedt binnen, en wordt op eens door de opgewonden oude dienstmaagd overvallen.

'Hij is weg, - gevlucht, zoodra hij u hoorde. Ik wilde mevrouw niet verschrikken; hij was doornat, en kwam hier moederziel alleen aan, - heimwee, - toen hij u hoorde is hij weggevlogen, o, lieve God - de arme mevrouw!'

Geen angstkreet klonk uit den mond der beangste moeder. Als een marmerbeeld stond zij daar - de handen gevouwen - zoo ziet zij haren echtgenoot aan. Toonloos zegt ze: 'Ons kind, Eduard - *ons kind* - uit angst voor *u!*' - Nu ging er een licht voor hem op. Die blik uit de oogen zijner vrouw trof hem tot in het diepst zijner ziel!

‘Welken weg?’ vroeg hij kort en de oude Marianne gaf hem de richting aan, waarin de knaap was gevlucht.

Doodelijke stilte heerschte er in huis. Een vol uur verliep Reeds kondigde de klok het middernachtelijk uur aan, toen de hond blafte, en de arme vrouw de zware voetstappen hoorde naderen, die zij zoo goed kende. De adem stokte haar in de keel. Zij bewoog zich niet. Eerst toen op het kiezelpad de schaduw viel van een man, die zorgvuldig iets in zijne armen droeg, hief zij als smeekend hare handen omhoog, en de man, die den knaap met zijnen mantel hield bedekt, knikte haar geruststellend toe. Ernst, diepe ernst lag op zijn doodsbleekgelaat te lezen.

‘Nog is het goed afgeloopen. Ik vond hem aan den oever. Wat hij van plan was, weet ik niet. Toen hij mij zag, struikelde hij - gelukkig. Arme jongen! Anna, geef me de hand. Ik wist niet dat hij mij *vreesde*.’

De dokter kwam.

Te zamen stonden zij om het bed van den ijlenden knaap, die met wijdgeopende oogen angstig het vertrek rondziet De dokter voelde den pols; ‘zenuwachtige opgewondenheid,’ sprak hij ernstig; ‘een teer knaapje, dat met de grootste zorgvuldigheid moet worden verpleegd. Is hij misschien erg verschrikt, of heeft hij zich opgewonden door iets?’

Verschrikt of opgewonden! De heer Dierkens omvatte met beide handen het krulkopje van zijn zoontje. Eene zelfbeschuldiging - en een innig gebed lag in zijne woorden:

‘Word gezond - mijn jongen!’

De stralen der opkomende zon vielen in het ziekenvertrek en op het bedje van het kind, dat nu de oogen opende en zijnen vader aanzag.

‘Mijn jongen!’

‘Ik had zoo 't heimwee, vader!’ Meer werd er niet gesproken. De vader keerde zich om en zag zijne vrouw liefdevol aan.

‘Zijt gij niet boos op hem?’ vroeg zij, zich schuchter tegen hem aanleunend.

Tot eenig antwoord kuste hij eerst den knaap, toen haar.

‘Wij zullen hem bij ons houden, mama, - het was misschien zeer verkeerd, dat wij hem wegzonden Voortaan blijft hij hier!’

De heete lipjes van het kind drukten een innigen kus op de hand zijns vaders, en in zijne oogen blonk een traan - een vreugdetraan.

Het huis van den Beurtschipper.
(*Slot.*)

‘Mijne zuster beweert zulks; ik zelf zag mijne dochter sinds hare vroegste kindsheid niet,’ sprak de gast met een onderdrukten zucht. ‘Mijne Ilda keert heden avond van eene kleine reis terug, die zij in gezelschap haars pleegvaders ondernomen heeft. Kan ik haar derhalve aankondigen, dat zij morgen voormiddag uw en uws zoons bezoek te verwachten heeft?’

‘Het mijne stellig: ik zal mij met genoegen aan mijne aanstaande dochter voorstellen. Maar Wolfgang.... Die verduivelde jongen is in het geheel niet hier. Hij heeft zich uit baloorigheid over mijn verzet tegen zijn voornemen op reis begeven en juist vóór uw binnentreden ontving ik dezen briet van een bekende te Rotterdam. Hij schrijft mij dat Wolfgang op het punt is zich naar West-Indië in te schepen.’

Fehring nam het schrijven met een zeer teleurgesteld voorkomen uit Saldern's hand aan; maar onder het lezen helderden zijne trekken zich op. ‘De reis kan nog afspringen,’ riep hij uit. ‘Het schip zal toch eerst den vijftienden onder zeil gaan. Dus kan de goede tijding, die den vluchteling gewis zal doen terugkeeren, hem nog tijdig bereiken. Om zeer zeker te gaan, zal ik in plaats van een brief mijn bediende, een schrander en vertrouwbaar man, naar Rotterdam zenden. Dewijl er echter geen tijd te verliezen, is zal ik de vrijheid nemen mij onmiddellijk te verwijderen.’

XIX.
Rijke harten.

Lustig en luid klonk tegen drie uren des namiddags, weinige minuten na aankomst van de Hollandsche post, de deurklopper aan het huis van den beurtschipper Janssen Kunegonde zelve opende de deur om de terugkeerende geliefden met vreugde te ontvangen. Terwijl zij de liefdevolle begroeting van haren echtgenoot warm beantwoordde, hield zij Ilda in hare armen en reikte het oude trouwe Doortje hare hand. En daarna opende zij de deur der gemeenschappelijke kamer van de beide laatsten en deed de teruggekeerden in het vertrek treden, dat ter hunner ontvangst zoo net versierd was.

En nu verhief zich in de harten dier kleine familie de reine, dankbare vreugde, welke alleen offervaardige en goede, tevreden menschen kennen. Ilda en Doortje waren blijde verrast door de verfraaiingen, welke de kamer zoo gezellig maakten en Kunegonde luisterde meteen overgelukkig hart naar de uitingen van hun dank.

Nadat de eerste vervoering van het wederzien eenigszins bedaard en een en ander van de reis verhaald was, trok Ilda hare pleegmoeder een weinig ter zijde en fluisterde haar toe: ‘Och mama, ik heb op onze reis zulk eene onverwachte, groote vreugde gesmaakt: Wolfgang was in Rotterdam. Wij troffen hem toevallig en hebben eenige genoeglijke uren met hem gesleten. Binnen weinige dagen echter,’ voegde zij er bij, terwijl eene wolk over haar gelaat trok, ‘zal hij zich naar West-Indië inschepen.’

‘Dat zal niet gebeuren, kindlief,’ zeide Kunegonde, liefkoozende langs Ilda's donkere haren strijkende. ‘Uwe scheiding zal niet van langen duur zijn. Er is reeds een bode onderweg om den jongenheer terug te roepen.’

‘Is er iets gebeurd, moeder?’ vroeg Ilda verschrikt, terwijl de kapitein gelijktijdig uitriep: ‘Maar wat vertelt gij toch, vrouw?’

‘De verblijdende waarheid,’ antwoordde zij glimlachend, maar een weinig bleek en zichtbaar aangedaan. ‘Heden voormiddag heb ik hier in deze kamer als de beste van het huis, den heer Johann Wilhelm Saldern in plechtig gehoor ontvangen, en hij heeft even plechtig bij mij aanzoek gedaan om de hand mijner nicht Ildephonsa Fehring ten gunste van zijn zoon. Dezelfde plechtigheid zal hij morgen bij u, mijn beste man, als Ilda's pleegvader herhalen.’

‘De drommel!’ riep de kapitein eenigszins onthutst uit, ‘wat kan dien ouden geldwolf tot andere inzichten gebracht hebben?’

‘Voorzeker de smart over de scheiding van zijn zoon,’ meende Ilda.

‘Neen, lieveling, uit zulk eene weeke stof is uw aanstaande schoonvader niet gevormd. Wat hem voor uwe en Wolfgang's wenschen toegankelijk maakte, is de omstandigheid, dat gij onverwachts eene rijke partij geworden zijt.’

Ilda staarde met stomme verbazing in het ontroerde gelaat harer moeder, terwijl Doortje de oogen wijd openspalkte en de handen ineensloeg. Janssen vroeg bewogen: ‘Leeft wellicht de oude Seitsema nog en heeft hij zich zijne kleindochter herinnerd?’

‘Van hem hebben wij niets vernomen en wij hebben hem ook niet noodig,’ antwoordde Kunegonde, Ilda in hare armen sluitende ‘Een vluchteling is na langen tijd en zware beproevingen uit het verre Westen teruggekeerd... die mij na verwant is en u, geliefde vriend, ter wille van mij en het kind grooten dank schuldig is.... en zoo vurig verlangt dien af te doen.’

‘Uw broeder? Ilda's vader?’ riep de kapitein.

‘Ja, Cornelis, mijn broeder!’

‘Mijn God!’ stamelde de kapitein, zich zwaar op den naasten stoel steunende: ‘En hij is hier bij u?’

Eer echter zijne vrouw antwoorden kon, had Ilda zich aan de borst haars pleegvaders geworpen. Beide handen om zijn hals slaande, trok zij zijn goedig, sterk verbleekend gelaat naar zich toe, kuste warm zijne trillende lippen en sprak vol innige liefde: ‘Mijn vader zijt gij, mijn beste, dierbaarste vader; en altijd, altijd zult gij de meest geliefde zijn!’

De kapitein omarmde haar vast en legde de gebruinde wang tegen haar bloeiend hoofd. ‘Hoort gij, Kunegonde, wat zij tot mij zegt?... O! dit is eene stonde, die zelfs een armen beurtschipper trotsch mag maken.... Maar waar is uw gast? Waarom komt hij niet, om zich in dezen zoeten aanblik te verheugen?’ Zijne glinsterende oogen rustten met de uitdrukking van vaderlijken trots op Ilda's schoon gelaat.

‘Hij is in onze oude keuken; daar waar wij zoo vele gelukkige uren met haar sleten, wenscht hij zijne dochter het eerst te begroeten.’

‘Ei, dat bevalt mij! zoo laat ons tot hem gaan, kind. In de oude keuken? Hij moet iets van de moeder hebben, kindlief, en dan zullen wij spoedig met hem terecht komen.’

Door den arm haars pleegvaders omstrengeld, trad Ilda voor haren vader, die diep bewogen hare verschijning verbeidde. De handen, die de sterke, geharde man haar toestak, beefden: hij vermocht wegens de tranen, die zijne oogen vulden, nauwelijks de trekken van het lieftallige meisje te onderscheiden, dat verlegen en aangedaan voor hem stond. Te vergeefs poogden de bevende lippen den naam van zijn kind te stamelen.

Daar grepen Ilda's kleine, zachte handen de zijne en zij sprak vertroostend en bewogen: ‘Vader, mijne moeder heeft mij gezegd, dat gij veel geleden hebt; zoo God wil zal uw leven van heden af vreugdevol voortvloeien. Gij zult thans bij mij en mijne dierbare ouders blijven. Hunne rijke harten zullen op u een gedeelte der liefde overdragen, waarmede zij tot dusverre mijne jeugd verblijdden en gij zult spoedig inzien welk een kostbaren schat zij is.’

De teruggekeerde zwerver weende luid in de armen van zijn kind. Maar het geluk had een even zoo ruim aandeel aan zijne tranen, als het berouw en de zielesmart. Ja, hier eindigden de dwalingen van zijn woest, liefdeloos leven, hier onder het dak van het vervallende, oude gebouw, dat echter machtige geestelijke steunpilaren bezat in godsvrucht en zielevrede: hier mocht hij hopen insgelijks vrede te zullen vinden in rouwmoedigen terugkeer tot God en het goede.

Weinige dagen later werd er in het oude gebouw wederom een feest van een gelukkig wederzien gevierd. Ilda zat aan de kleine schrijftafel in hare kamer met het doorzien van nieuwe boeken bezig, als een haastige stap door de Jacobssteeg klonk en een van geluk en haast gloeiend man den hoek omsloeg. Daarna bonste de oude klopper op de deur en eene bekende stem noemde in den gang Ilda's naam en nauwelijks was deze vreugdestralend opgesprongen of zij lag in Wolfgang's armen.

‘O mijne geliefde, mijne geliefde!’ stamelde hij, diep ademhalende. ‘Is het dan waar? Zijt gij nu de mijne?... Ilda, mijn hart, spreek tot mij, - voelt ook gij u niet overgelukkig, dat gij mij wederziet?’

Ja, overgelukkig was zij, even als hij; maar spreken kon zij niet. Zij hield hem vast omarmd en weende aan zijn hart in de overmaat van haar geluk. Er waren ook geene woorden noodig om hem te zeggen hoe zielsverheugd zij was en hoe onuitsprekelijk lief zij hem had.

Als hij daarop voor Ilda's vader trad, vatte deze zijne beide handen en begroette hem met vaderlijke warmte. ‘Gij zijt mij niet meer vreemd, mijn zoon,’ sprak hij op den diepen, bewogen toon, die zoo veel macht op het menschelijke hart bezit; ‘ik heb u reeds lief om eene dubbele reden, vooreerst omdat gij mijne dochter zoo innig en trouw lief had, toen zij arm was, en tweedens, omdat gij vertrouwen in mij steldet, toen alle overigen, en helaas! niet ten onrechte, aan mijn lot en mij zelven vertwijfelden. Gij wildet mij opzoeken, daar gij geloofdet, dat Ilda's vader niet zoo diep gezonken kon zijn, dat hij niet, ingeval hij nog leefde, het geluk van zijn kind bevestigen zou. Zie, Wolfgang, als onze lievelinge mij dat van u verhaalde, zijt gij mij bijkans even dierbaar geworden als Ilda zelve.’

***

Kunibert Fehring kocht voor zijne kinderen een fraai landgoed nabij het oude stadsbosch, in welks lommerrijke dreven Wolfgang de eerste schuchtere woorden van liefde tot Ilda gericht had. De teruggekeerde zelf nam zijn intrek in het oude huis van Cornelis Janssen. Doch hij liet het niet in den verwaarloosden toestand, waarin wij het hebben leeren

kennen, maar besteedde aanzienlijke sommen om het in- en uitwendig zijn oorspronkelijke, statige schoonheid terug te geven. Hier huisde hij met zijne zuster, die hij bijna als een hooger wezen vereerde, en met zijn zwager, den goeden kapitein, dien hij om zijne edele eigenschappen met zijne zuster bijkans gelijk stelde.

Zoo kon het niet anders, of de trouwhartige Cornelis mocht den broeder zijner vrouw ook spoedig gaarne lijden, en gunde hem gaarne zijn aandeel in Ilda's liefde. Dat kon hij ook gemakkelijk, beweerde Fehring somtijds schertsend, want voor Ilda was en bleef de kapitein de teeder geliefde ‘papa’ harer kindsheid en zorgelooze jeugd, terwijl hij zelf niet meer was dan een bemind vriend des huizes, dien de kleine vrouw zeer eerbiedig vader noemde.

Ook Linga hurkte weder aan den haard der gedenkwaardige keuken. Zeer opvallend in goede stof van de schreeuwendste kleuren gekleed en met een vergenoegd hart ongeloofelijke hoeveelheden sterke thee en vet gesmeerde, geroosterde sneden brood gebruikende. Zij was door de gebeurtenissen onschadelijk geworden en de kapitein had haar op Kunegonde's en Ilda's voorspraak weder in genade aangenomen. Men kon ook thans in waarheid op hare trouw rekenen tot in den dood.

DE HOF DER OLIJFBOOMEN, TEN HUIDIGEN DAGE.

De heer Johann Wilhelm Saldern bleef den kleinen kring der in liefde verbonden gelukkigen tamelijk vreemd. Wel was hij trotsch op zijne schoone behuwddochter en had hij haar zelfs op zijne wijze lief; wel praalde hij in den casino gaarne met Fehring's grooten rijdom en diens groote begaafdheden, zoo wel als met de fijne beschaving der zuster van den nabob; ook nam hij bijzonder gaarne deel aan de uitstekende diners en de gezellige avondpartijen, die in den kleinen kring der lieve vrienden, wier kennismaking men aan Wolfgang te danken had, gegeven werden; - maar tot een vertrouwlijken omgang met de familie in het oude huis kwam het nooit. Fehring en diens zuster boezemden hem ontzag in, en dat was den hoogmoedigen man onaangenaam. Het huis zijn zoons bezocht hij echter steeds menigvuldiger en liever. Hier biocide een zich van lieverlede vergrootende kring van lichtoogige kinderen met vroolijke, blozende gezichtjes; en het is ons eene dikwerf verrassende daadzaak dat de strengste vaders de teederste grootvaders zijn.

[Nummer 37]

Onze gravures.

Frans de Potter,
bestendige Secretaris der Koninklijke Vlaamsche Acadamie.

FRANS DE POTTER,
Bestendige Secretaris der Koninklijke Vlaamsche Acadamie.

De levensschets van dien verdienstelijken Vlaming ligt in deze beknopte, maar welsprekende woorden besloten: '*Hij werkte.*"

Hij werkte, in den vollen zin des woords, van jongs af, altijd, onverpoosd, met nimmer verflauwenden ijver, met opgeruimd gemoed.

Hij werkte, in den edelen zin des woords, met overtuiging, met talent, ter uitbreiding van kennis, ter verzedelijking van zijn volk, ter opbeuring van Vlaanderens taal en rechten.

Een werker was hij, een werker is hij, een werker zal hij blijven tot het einde zijner levenstaak; want aan zulke temperamenten, aan den man van ondernemingsgeest en scheppingszucht is de arbeid eene tweede natuur, eene levensbehoefte geworden.

De Potter leverde een schat van werken van allerlei aard, des te verdienstelijker, omdat zij meer algemeen, door den minontwikkelde zoowel als door den geleerde, met lust en vrucht kunnen gelezen worden. Zijn stijl is sober, kernachtig, ongekunsteld, maar uitermate duidelijk, aangenaam en juist. Hij komt meer uit het ronde Vlaamsche gemoed dan uit den geest, en juist de weinige moeite, die De Potter zich geeft om zijnen schrijftant door uitgezochte woordenkeus en sierlijke wendingen een zoogezegden hoogletterkundigen stempel te geven, stelt voor ons zijne grootste waarde daar. De Potter's stijl is volksch en dit is de eenige taal, die ten spijte van alle pedante woordenknutselaars in dicht en ondicht, ons volk tot genoegen en ten bate strekken kan.

Over De Potter's levensbijzonderheden vtnden wij in het welgeschreven opstel van den Heer Siffer, dat wij reeds bij het portret van den Eerw. H. Claeys raadpleegden, zeer juiste en belangrijker inlichtingen.

***

‘De vruchtbare en befaamde geschiedschrijver werd in zijne jeugd onweerstaanbaar aangetrokken door de letterkunde in den eigen zin des woords. Hij legde zich toe op de romantiek en besteeg met geestdrift den Parnassusberg.

‘Te Gent, in 1834 geboren, zat hij nog op de eerste schoolbanken als hij reeds een verhaal vervaardigde, dat de *Gazette van Gent* als mengelwerk liet drukken.

‘*Beknopte geschiedenis der letterkunde*, in 1854 geschreven, was toch eigenlijk zijn eersteling, want met dit bekroonde werk, plechtig en onvergetelijk oogenblik in het leven van elken schrijver, werd hij voor het eerst in boek gedrukt.

‘*Walter de Gek*, *Louise*, *De Arme Dichter*, die niet onverdienstelijke romans, vloeiden vervolgens uit zijne pas gesneden pen; verder schreef hij *Het laatste Rozeblad* en *Robert van Valois*, twee andere gewaardeerde verhalen, en werkzamer en vruchtbaarder steeds, vervaardigde hij romancen, dichtte cantaten en liederen, en leverde bijdragen schier aan alle tijd- en maandschriften van die dagen. Hij trad op als medeopsteller van den *Beurzencourant*, verder als hoofdopsteller van *Het Fondsenblad*, stichtte later *De Vlaamsche Wacht* en droeg onlangs ruim het zijne bij tot het oprichten van *Het Belfort*.

‘Het was Frans De Potter, die in 1874, de eerste in het Fondsenblad het gedacht opperde om eenen bond tot stand te brengen, in tegenoverstelling van het afgedwaalde *Willemsfonds*, en het is uit dit zaad, door hem de wijde wereld ingeworpen, dat het jaar nadien het machtig en bloeiend *Davidsfonds* te Leuven wortel schoot.

‘Tusschen zijne dichterlijke voortbrengselen moeten wij vooral wijzen op zijne meesterlijke cantate, welke in 1863 met algemeene stemmen bekroond werd door de *Société des Beaux-Arts et de Littérature*, te Gent, ter gelegenheid van de onthulling des standbeelds van Jacob van Artevelde, en op

het volgende volkslievend en gespierd lied, dat voor goed reeds in 1853 de aandacht op hem vestigde:

De blauwe kiel.
Wijze: ***T'en souviens-tu?***

'k Was nog een knaap en vrij van alle zorgen,
Verzot op 't spel, in klucht en poetsen sterk,
Wanneer tot mij op zekeren goeden morgen
Mijn vader sprak: ‘Kom, jongen! mee aan 't werk!
‘Ik word al oud, 'k voel mij de kracht begeven,
‘Wees naarstig, kind! en leer alras uw stiel,
‘Zoo kunt ge mij en moeder hulpe geven:
‘Kom, jongen, mee! daar is 'ne blauwe kiel.’

Ik volgde droef, doch zonder tegenspreken,
En weenend ging ik vaders werkplaats in;
Doch spoedig was mijn kindersmart geweken,
En zong ik ook een liedje, blij van zin.
Bij 't daaglijksch werk werd mij het leven lustig.
Een nieuwe zon rees op in mijne ziel
En nooit voorheen was mijn gemoed zoo rustig;
Ik dankte dit aan mijnen blauwen kiel.

Wel is er soms een aantal kale heeren,
Dat op mijn kiel verachtlijk nederziet,
Toch kan men mij daarover niet verneeren
En 'k ga voor hen uit mijnen weg ook niet.
'k Ben needrig, ja, als alle werkmanszonen,
Maar eerloosheid bevlekte nooit mijn' ziel,
En 'k mag aan elk mijn aangezichte toonen
Al draag ik slechts een simplen blauwen kiel.

De Vlaamsche deugd, die ben ik nimmer moede,
De Vlaamsche klucht, die heb ik steeds ter hand;
Mijn herte klopt voor 't schoone en voor het goede,
Ik kniel voor God en ik bemin mijn land!
Ja, durft hier ooit een vreemde dwingland komen,
De vrijheidszucht ontvonkt in mijne ziel;
De werkman zal voor geen tirannen schromen,
En 'k trek dan op met mijnen blauwen kiel.

‘Naar het voorbeeld der oude rederijkersgezelschappen was te dien tijde het land overdekt met Vlaamschminnende maatschappijen, die alle prijskampen uitschreven. In vele dier letterkundige steekspelen kampte De Potter mede en het was een ware regen van onderscheidingen, prijzen en medalies, die hem op het hoofd nederkwam. Onverlet gelaten menige andere zegepralen nog in steden en dorpen, zoo won hij in 1854 den prijs in *Het Taalverbond van Gent* en *De Goudbloem van Antwerpen*, wederzijds met zijne *Beknopte geschiedenis der letterkunde* en zijnen roman *De arme Dichter*. Datzelfde jaar bekroonde *De Leeuw van Vlaanderen*, te Kortrijk, zijn gedicht over *Moedertaal en Vaderlandsliefde*. Het jaar 1856 zag hem driemaal bekronen: te Brugge bij *Kunstliefde*, met het gedicht *Maximiliaan van Oostenrijk in het gevang;* te Nevele, bij *Moedertaal en Broedermin*, voor *Volksliedjes*, en te

Mechelen, bij *Les Melophiles*, met eene *Verhandeling over het Nut des Tooneels*. In 1858 won hij den prijs te Roeselare, bij *De Vriendschap*, met eene *Verhandeling over de geschiedenis der Vlaamsche letterkunde sedert het begin dezer eeuw*, te Gent bij het toen nog onzijdig *Willemsfonds*, behaalde hij den prijs met *Volksliederen*, in 1880, en 't jaar daaropvolgende te Brussel, bij *De Veldbloem*, niet minder dan drie eerste prijzen voor een *Zangtafereel*, eene *Romance* en een *Volkslied*. De bekroonde *Cantate op Jacob van Artevelde*, dagteekent van 1863, en zijne levensschets van den 'Wijzen Man', werd door *Het Nederduitsch Tijdschrift*, te Brussel bekroond in 1864. In 1870 bekroonde hem *La Société des beaux-arts* zijner geboortestad om zijne schets eener *Geschiedenis der Gemeentefeesten in Vlaanderen*. In der waarheid, weinigen kunnen wijzen, zooals hij, op eenen trophée van 20 tot 30 eermetalen!

'Beurtelings romanschrijver en dichter, en romanschrijver en dichter, welke het ver op die baan zou gebracht hebben, hadde hij ze voort willen bewandelen, verliet De Potter het eigenlijke letterkundig terrein, om zich uitsluitelijk op het veld der strengere wetenschap, der historienavorsching te bewegen.

'In 1877 werd hij te Gent hulparchivaris van den Staat benoemd; hier, bij de stoffige handschriften, die de huisboeken zijn onzer voorouders, was de geschiedschrijver gansch ten zijnent en in zijn natuurlijk element. Dáár kon hij naar hartelust zich wijden aan de studie der oude oorkonden, die de zucht en het leven van zijn leven geworden zijn, doch weinig meer dan een jaar in dienst, werd hij als slachtoffer der politieke onverdraagzaamzaamheid en wraakzucht van zijne betrekking ontheven.

'Die slag moet den rechtschapen man wel pijnlijk getroffen hebben; want niet alleen zag hij zich door deze onverschoonbare daad op eens en onverwachts van zijne broodwinning beroofd; maar nog werd de onwaardigheid begaan lasterlijk de onbekwaamheid van het slachtoffer voor te wenden om de hatelijkheid van dien maatregel te rechtvaardigen.

'De beproefde zocht troost en sterkte in zijne godsdienstige overtuiging; hij zocht verpoozing in de studie, en terzelfder tijd vond bij leniging in den kreet van afkeuring, welke in gansch het land over die kleingeestige wraakneming opging.

'De Potter had de reeks van zijne historische werken vroeger ingehuldigd met alleszins merkwaardige artikelen in verschillende tijdschriften, met zijn boekje *Vaderlandsche biographie* en met *Het boek der vermaarde uithangborden*, waarmede de groote Van Lennep bijzonder ingenomen was en waaraan deze in zijn *Boek over de Uithangteekens* zeer veel ontleende. Welig en geschakeerd als de bloemen op eene lenteweide, verschenen nu opvolgendlijk bijdragen tot de geschiedenis van Gent, kronieken, monographieën, levensbeschrijvingen, verhandelingen over geschiedkundige vraagpunten, en eindelijk, met medewerking van M. Broeckaert, zijne Geschiedenissen der landelijke gemeenten van Oost-Vlaanderen, waarvan twee en dertig lijvige boekdeelen reeds het licht gezien hebben. Deze monographieen van de twee geleerde geschiedschrijvers, een bitter weinig winstgevend maar zeer lastig werk, doen den oorsprong en het verledene kennen onzer gemeenten, met al de wetenswaardige documenten omtrent hunne geschiedenis, en leggen zoo de materialen gereed tot het schrijven eener algemeene geschiedenis der provincie Oost-Vlaanderen.

'Sedert een vijftal jaren is De Potter werkzaam, onder meer, aan de geschiedkundige beschrijving van Gent, een werk van vijftien boekdeelen, waarvan er reeds zeven verschenen zijn; aan een vermeerderden druk van zijn *Huiselijke Godsdienst;* aan een nieuwen *Cartulaire de Gand*; aan *Bibliographie de Belgique* (in samenwerking met de heeren Lahaye en Francotte, uit Luik,) en aan een monumentaal pracht- en

plaatwerk: *Gand à travers les âges*, waarvan de graaf en de gravin van Vlaanderen wel de opdracht hebben willen aanvaarden.

'Kortom, De Potter gaf niet minder dan honderd verschillige werken in het licht, welke alle om hunne historische taal- en letterkundige waarde de algemeene waardeering wegdragen, zoowel in den vreemde als hier ten lande. Overigens zetten de talrijke officiëele bekroningen, door den schrijver verworven, de proef op de som. Hij won voor de Koninklijke Belgische Academie de hoogste lauweren met: *Antoon van Dyck*, *Jacoba van Beieren*, *Zedelijke en stoffelijke toestand eener Vlaamsche gemeente*, *vroeger en nu*, *Geschiedenis van den Belgischen boerenstand*, *Geschiedenis van het Schependom in de Belgische gewesten en Geschiedenis van de liefdadige instellingen in België.*

'De Potter is ridder der Eikenkroon uit Nederland en ridder der Belgische Leopoldsorde.'

Ziehier in korte en losse trekken de schets gemaakt van den onvermoeibaren wroeter en zoeker, den noesten en onverpoosden zwoeger, wien wij inzonderheid in deze dagen van stoffelijk genot, ledigheid en beuzelachtige tijdversnippering aan jong en ouder tot voorbeeld stellen, en wien wij tot eer der Vlaamsche letteren, ten bate der vaderlandsche geschiedkunde en tot nut der Vlaamsche Academie nog vele jaren van gezondheid toewenschen.

Schetsen uit Nederlandsch-Indië
(*Vervolg.*)

En thans een woord over de vorstenlanden, dat zijn die streken van Java, waar nog de afstammelingen der voormalige beheerschers des lands, onder suzereiniteit van den Koning der Nederlanden, niet eens een leenmanschap, maar een bloot schijngezag uitoefenen.

Een blik in eene enkele dier hofhoudingen zal ons voldoende daarover inlichten.

Richten wij dus onze schreden naar Solo, de hoofdplaats van Soerakarta, en wel langs eene reusachtige laan, Heerenstraat genoemd.

Hoog staat de tropische zon aan het wolkeloos azuur; verblindend schieten hare stralen door de openingen in het loovergewelf der breedgetakte tamarindeboomen. De fijne, lichtgroene bladertrossen, niet ongelijk aan die der acacia's, trillen nu en dan onder den invloed der buitengewone warmte.

Vreemd klinkt de naam Heerenstraat ter aanduiding van de breede laan.

Toch is die naim zoo oneigenlijk niet als wij letten op de schoone heerenhuizingen, die aan de noordzijde zich vermeien in de schaduw der tamarinden.

Aan de zuidzijde verheffen zich op boogschots afstand de muren en wallen van het zoogenaamde fort, dat aan de militaire bezetting der hoofdplaats Solo ten verblijf strekt.

De deftigste woning van de Heerenstraat is die van den Grooten Heer, den President van Soerakarta en raadgever des Keizers.

Keizer Pakoe Boeana Senapati, Ingalaga Ngabdoer Rachman Saidin Panotogama de IX, die weldra zijn zilveren regeerings-jubileum zal vieren, is de afstammeling der vorsten, die eenmaal gezag voerden over het machtige rijk van Mataram, dat in de 15_e eeuw nog het midden en Oosten van Java besloeg.

Niet alleen is het rijk thans ingekrompen tot de landstreken Soerakarta en Djocjocarta, maar de vorsten, die er regeeren, hebben slechts een schijn van macht overgehouden. De would-be keizer is te gelijk schatrijk en doodarm; schatrijk door de landen, die grootendeels aan Europeesche planters zijn verhuurd, doodarm, daar hij steeds in schulden steekt en niet alleen de pachtsommen der landen bij voorbaat verteert, maar ook voordurend aanzienlijke geldelijke voorschotten geniet van den Nederlandschen Staat.

Intusschen acht Nederland het nuttig den keizer te behouden, omdat zijne prestige bij den Javaan nog zeer groot is.

De Heerenstraat, deze prachtige heirbaan, is de hoofdverbinding tusschen de Chineesche wijk en de keizerlijke wijk.

Tusschen de zware boomstammen zitten Chineesche en Javaansche kooplieden met hunne kraampjes waar rijst met toespijzen, volksdrank, gebak, suikerriet, maîs enz. is uitgestald, alles op bamboe-tafeltjes, overdekt met een groote parasol van geolied papier.

Zoowel de prins van den bloede, statig te paard zittende, door zijn pajongdrager en verdere bedienden gevolgd, als de man uit het volk in zijne eenvoudige indigo-kleedij en den Koelie of halfnaakte lastdrager trekken hier voort.

Wij begeven ons insgelijks naar het andere einde der Heerenstraat, om de huizinge des keizers, die kraton genoemd wordt, te gaan bezichtigen.

Het mag betwijfeld worden of algemeen goed begrepen is wat men door een kraton heeft te verstaan.

Daarom zij 't ons vergund te herinneren, dat eene vorstelijke woning, door eenige ringmuren versterkt, beschermd en als van de wereld afgezonderd, op dien naam aanspraak kan maken.

De buitenste ringmuur van den kraton hier bedoeld, is zeker 4 meters hoog en een halve meter dik, en heeft wellicht een groot half uur gaans in omtrek.

De bouwvallige poort aan de zijde der Heerenstraat binnentredend, bevinden wij ons op een zeer uitgestrekt plein, eigenlijk eene zandige vlakte, waar alleen de twee heilige overoude waringin-boomen, nagenoeg in het midden, onze aandacht trekken. Recht voor ons, op eenige honderd schreden afstands, wijst een breede trap in het midden van den tweeden ringmuur ons verder den weg naar het vorstelijk verblijf.

In zijne verlatenheid en dorheid geeft dat plein met de eeuwige groene waringins in het midden een goed denkbeeld van eene woestijn met oasis.

Wij kunnen nu ook naar welgevallen rechts afdwalen, waar de Mahomedaansche tempel het pyramidale dak met gulden spits ten hemel heft, of ter linkerzijde een blik slaan in het reusachtige tijgerhok, uit djati-balken saamgesteld. Zes of zeven koningstijgers verbeiden hier den dag, dat zij zullen geroepen worden tot een wanhopigen strijd met den buffel, om ten slotte op de lansspitsen een vreeselijken dood te vinden.

De straks genoemde breede trap bestijgend, bevinden wij ons op een plateau tusschen den tweeden en derden muur, waar de keizer bij sommige plechtige feesten nederzit te midden zijner Europeesche gasten, om dicht bij het feestvierende volk te wezen, dat op het groote plein vergaderd is.

Van dit plateau afdalende moeten wij nog een paar poorten doortrekken alvorens in de binnenste pendoppo te treden, die met het inwendige der keizerlijke woning verbonden is. Van die woning mag alleen de voorgalerij door ons betreden worden, als wij de gunst verzoeken onze opwachting bij Zijn Hoogheid te maken.

Z.H. ontvangt gewoonlijk na zonsondergang, dus tusschen zes en zeven ure.

In een mystiek duister overschrijden wij dan den wit marmeren vloer der groote pendoppo en volgen den bevelhebber van de Europeesche dragonder-lijfwacht naar de boven bedoelde voorzaal, waar ouderwetsche hanglampen, met kokosolie gevuld, een twijfelachtig licht doen vallen op den persoon des keizers, die in een armstoel gezeten zijne bezoekers verbeidt.

Wij naderen driemaal buigend den Soesoehoenan, die oprijst en licht met de hand wuivend, ons een zetel ter linkerzijde aanwijst. De bevelhebber der horseguards zet zich naast ons, ten einde te zorgen, dat wij niet zondigen tegen de adat (étiquette).

De hoofdzaak is hier zwijgen.

Wij krijgen onwillekeurig den indruk alsof er een lijk boven aarde staat.

Zijne Hoogheid onderhoudt zich fluisterend met een paar heeren, die van hem landerijen hebben gehuurd en aan zijne rechterhand gezeten zijn.

Dus kunnen wij, zonder onbescheidenheid, een oogenblik het oog op Zijne Hoogheid vestigen. Op zijn gelaat valt weinig te lezen. De trekken zijn altijd onverstoorbaar en herinneren het spreekwoord van de stille waters. De zware oogleden geven iets droomerigs aan de doffe oogen, dat door de à la Chinois geschilderde wenkbrauwen eer verhoogd dan verminderd wordt.

Zijne kleedij is eenvoudig maar kostbaar. De violet-kleurige jak (kabaja) is met gouden galons gezoomd. De rijk gestikte zijden sarong (rok) wordt door een gulden band, met edelgesteenten ingelegd, om het midden vastgehouden.

Ook het gevest van zijne kris (dolk) fonkelt van diamanten.

Jammer, dat het met de etiquette strijdt om ook de keizerin te begroeten. Zij toch blijft bij dergelijke bezoeken in den duisteren dalem verborgen.

Terwijl wij belangstellend de schitterende sterren beschouwen, die (als door den keizer zelf ingestelde ridderorden) het kruis van den Nederlandschen leeuw op zijne

borst gezelschap houden, wordt door afzichtelijke vrouwelijke wezens thee aangeboden. De bevelhebber der lijfwacht fluistert ons in, dat wij dien drank moeten aanvaarden, dat het afwijzen gelijk zou staan met eene beleediging. Ook mogen wij ons niet tevreden stellen met het proeven van het walgelijk vocht, wij moeten - zoo wil de etiquette - het kopje tut den bodem ledigen.

De keizer richt ook eene enkele maal het woord tot ons, om ons zijne vreugde over ons bezoek te kennen te geven. Als wij het Maleisch niet genoegzaam machtig zijn om persoonlijk te kunnen antwoorden, treedt de commandant der horse guards als tolk op en verklaart Zijne Hoogheid hoe gevoelig wij zijn voor de eer van zoo familiaar een kopje thee in den kraton te hebben mogen gebruiken.

Wij nemen intusschen het manhaftig besluit om vooreerst onze thee liever te huis te drinken en rijzen spoedig op als een teeken wordt gegeven, dat het gehoor geëindigd is.

Zijne Hoogheid, vóór zijn zetel staande, wuift ons weder vriendschappelijk toe terwijl wij drie buigingen makende, langzaam den terugtocht aanvaarden.

Het rijk des sultans van Djocjocarta is een getrouw afbeeldsel van Soerakarta. Ook daar heerscht een vorst met schijngezag onder het wakend oog van den resident, wiens vorstelijke woning door een majestueus park omringd is. Dit park binnentredend valt ons oog terstond ter linkerzijde op het wachthuis en de Afrikaansche soldaten, die de dagelijksche eerewacht uitmaken en zich hier in de zwoele schaduwen der hooge kanari zeer op hun gemak gevoelen. Deze wacht wordt uitsluitend betrokken door Europeanen en Afrikanen, die ook wel eigenaardig door de Javanen zwarte Hollanders (blanda hitam) genoemd worden. Javaansche soldaten vindt men in de vorstenlanden niet.

Een dag in het jaar is er, waarop vooral des residents verblijf met vorstelijken luister straalt. Het is de verjaardag van den Maharadja di negri Nederland, van den opperkoning der Nederlanden.

Aan het einde der met marmer bevloerde binnenzaal staat dan des morgens de resident in gala-kostuum vóór den troon van Oranjesatijn, die twee kostbare zetels overhuift.

Eene eerbiedwekkende deputatie, bestaande uit de oudste prinsen van het vorstelijke huis van. Djocjocarta komt vol eerbied hulde brengen aan den vertegenwoordiger des konings. De zelfstandige prinsen komen persoonlijk hunne gelukwenschen aanbieden, zoowel te Solo als te Djocja.

De hoofden der Chineezen treden op in hunne kostbare feestkleedij en ook de Arabieren blijven niet achter.

Er is iets aandoenlijks in den eenvoud en den statigen ernst, waarmede de oude Javaansche hoofden hunne hulde betuigen aan den oppervorst, den koning der Nederlanden.

Harmonisch ruischen de klanken der zoete Javaansche taal door de Grieksche zuilengangen.

Verheffend klinkt daarop te midden eener doodsche stilte de stentor-stem des Residenten, die Javanen en Chineezen, Nederlanders en Arabieren, allen onderdanen van Nederland, in het klankrijke Hoog-Javaansche dank zegt voor hunne toewijding; betuigend, dat hij die hulde bij monde van den grootmachtigen gouverneur-generaal zal doen nederleggen aan de voeten van den troon van den Seripadoeka Maharadja, aan gene zijde van den Oceaan.

En als de avond is gedaald baadt, zich de huizinge van 's konings vertegenwoordiger in eene zee van licht.

Keizer en Sultan komen door duizenden omstuwd het schitterend feest met hunne tegenwoordigheid opluisteren en keeren niet voor middernacht naar hunne kraton's terug.

(*Slot volgt.*)

Forellenvangst in Zweden.

De forellenvangst is overal, waar deze gezochte vischsoort wordt aangetroffen, een geliefkoosd vermaak. Van den eenen kant lokt het malsche, smakelijke vleesch de liefhebbers uit, op de forellen jacht te maken, terwijl van den anderen kant de bijzondere vlugheid en schuwheid dezer dieren, die tot de vangst eene buitengewone behendigheid vorderen, den hartstochtelijken visscher onweerstaanbaar boeien.

Bij ons te lande komen zij nagenoeg niet voor, maar in Duitschland worden zij veelvuldig aangetroffen. Daar vangt men ze gewoonlijk met behulp van kunstmatige vliegen, door partij te trekken van hunne gewoonte om op insecten af te schieten. Men laat tot dit doel, door middel van welberekende bewegingen met de veerkrachtige hengelroede, de kunstvlieg, die aan het uiteinde van het vischsnoer bevestigd is, zoo dicht mogelijk langs de oppervlakte van het water fladderen. De forel wordt de lokvlieg gewaar, springt er op af en - wordt door den gelukkigen vanger spartelend opgehaald.

Ook met wormen tot aas wordt op de forel, midden in het water en op den bodem, jacht gemaakt, welke jacht vooral in het Noorden wordt uitgeoefend. Onze kunstenaar doet ons in zijn tafereel zien, hoe de Zweedsche visscher, op een vlot de heldere bergbeek afdrijvende, het snoer, met wormaas voorzien, achter zijn ruw in elkaar getimmerd vaartuig laat nasleepen. Zijne kinderen slaan de koord met gespannen aandacht gade, om niet het juiste oogenblik te missen. Zoodra de gulzige visch in het aas gebeten heeft, moeten zij het snoer aantrekken, om den buit vervolgens met een schepnetje aan boord te halen.

Het zijn eenvoudige landlieden, die blijkbaar niet juist voor hun pleizier deze jacht uitoefenen: wenschen wij hun daarom eene goede vangst.

Op de wipplank.

De Lente zit in de lucht, en als men het vroolijk tooneeltje ziet der spelende kinderen, die op de weide achter de hoeve op den zwaren boomstam wippen, dan waaien ons de geuren van het buitenleven tegen. Het barre weder, dat de joelende kinderen binnenshuis hield, is voorbij; de zon wordt van dag tot dag warmer, de sneeuwklokjes staan niet meer alleen op de weide, maar hebben reeds duizenden veelkleurige gezellinnen, groote en kleine, in het groenende gras van de April-wei.

De kinderen zijn buitelend en springend het dorp uitgespoed en ja, op het oude lievelingsplekje, daar lag nog de zware boomstronk, waarop zij dikwijls gespeeld hadden. Spoedig is de oude plank aangedragen, die zoo lang bij de hoeve onder het afdak lag, en de wip is weer gemaakt Zoo viert het jonge volk zijn lentedag. Daar gaan zij om beurte op en neer, in hunne uitgelatenheid argeloos en onbevangen juichend van pleizier. Het opgewekte groepje stoffeert heel lief het eenvoudig lentelandschap; er is veel poëzie in de opvatting van den kunstenaar en men kan als

het ware zien dat hij bij het schilderen zijne kinderjaren herdacht, dien zaligen tijd, waarin ook hart en geest hunne Lente vieren.

Witte donderdag in eene kloosterkerk te Rome.

In de kerken van al de groote steden worden de diensten der Goede Week met bijzondere plechtigheid gevierd. Nergens echter geschiedt dit met meer luister dan in de hoofdplaats der christenheid. Onze gravure strekt ten bewijze dat te Rome zelfs de kloosterlingen op eene gansch uitzonderlijke wijze de dagen der heilige week gedachtig zijn. Zij vertoont ons hoe een kardinaal op Witten Donderdag het H. Misoffer in de kloosterkerk opdragen en aan de paters de H. Communie uitreiken komt. Geloovigen, uit al de standen der maatschappij, volgen met ingetogenheid en belangstelling de heilige handeling en verbeiden het oogenblik dat het Lichaam des Heeren in statige processie, onder den troonhemel ter linkerzijde, als onder een grafgewelf zal ter ruste gedragen worden.

OP DE WIP, NAAR DE SCHILDERIJ VAN KEYZ R.

SCHETSEN UIT NEDERLANDSCH-INDIE. - Heerenstraat te Solo.

FORELLENVANGST IN ZWEDEN, NAAR J. EKENAS.

SCHETSEN UIT NEDERLANDSCH-INDIE. - Residentiehuis te Djocjokarta.

De Kouter te Gent.
(Uit het 7e deel van de *Geschiedkundige beschrijving der stad Gent.*)

Door Frans de Potter.

Den Kouter - wie, Gentenaar, heeft hem niet lief, en wie is er, die niet gaarne alles zal vernemen wat in verband is met de geschiedenis onzer eerste en nog altijd eenigste wandelplaats in het hert onzer gemeente? De Gentenaar toch leert den Kouter liefhebben van zijne eerste kinderjaren af, en voor velen, misschien voor de meesten, is hij 't doel geweest van de eerste wandeling, aan de hand van vader of moeder. Wat ouder geworden, gaat hij er gaarne heen met speel- of schoolmakkers, 'als 't zomer en zondag is', en de plaats wemelt van groote en kleine, jonge en oude menschen, versierd als zij dan is met planten en bloemen, die den eerenaam der 'stad van Flora' voor Gent moeten staven. Later gebroken door den last des ouderdoms of door krankheid, richt hij nog zijne schreden daarheen om op eene bank wat uit te rusten in de schaduw van 't geboomte, en voor de honderdste maal het elken dag, ja elk uur vernieuwde schouwspel bij te wonen van het woelige, prozaïsche stadsleven.......................

De Kouter begon als wandelplaats bijzonderlijk gezocht te worden, tijdens de regeering van Willem I, toen er op bepaalde dagen, door het muziek der bezettingstroepen, volksconcerten werden gegeven..........

Den donderdag noen hield men er gewoonlijk militaire parade en zelfs op de dagen, dat er geen muziek speelde, kwam men er om een avondluchtje te scheppen. Er was toen immers geen Casino, geen Dierentuin, geen Kruidtuin en geen Park, welke tot doel eener wandeling konden dienen. Wel is waar was de gansche stad omringd door schoone, breede vesten, hooge wallen, beplant met rijen weelderige boom en, en van waar men een heerlijk uitzicht genoot op de verder liggende weiden en landdouwen, of op vaarten en rivieren, waar toen gedurig schepen af- en aanvaarden - maar deze liefelijke wandelplaatsen, veraangenaamd door het rusteloos gezang der vogelen en door het gebloemte in het gras, konden het jonge, levenslustige volk niet aanlokken. Statig en ernstig als zij waren door hunne eenzaamheid, door hunne zware muren, torens en bolwerken, zonder andere woning dan hier en daar een molenaarshuisje, beneden den molenberg, deed iets weemoedigs daar het hart des wandelaars aan.

Dáar was gestreden, veel gestreden, dáar had het bloed der burgers gestroomd; op het bolwerk hier had eene galg gestaan, op de tinne van den toren ginder was meer dan eens het bloedig hoofd een gehalsrechten ten toon gesteld geweest.

Water en muren spraken van harde tijden, van volksellende, van vreemden inval en dwang. Een dichter kon er begeestering bekomen bij 't herdenken aan der vaderen heidenkamp; een schilder kon er gezichtspunten vinden, waardig op het doek vereeuwigd te worden; de vrome monnik kon er ongestoord zijne getijden gaan lezen, en de oude, levenszatte mensch, afkeerig geworden van 't gejoel en gewoel der menigte, mocht er gaarne gaan mijmeren aan de gelukkige dagen zijner jeugd, toen hij, aan de hand van de geliefde zijns harten, de schoonste levensplannen ontwierp, die onder den ijskouden, verdoovenden adem der prozaïsche werkelijkheid als eene zeepbel spoorloos werden uitgeblazen - dàt waren geene plaatsen voor het vermaak,

hetwelk de menigte zoekt, geene oorden voor muziek en feest. De Kouter alleen was daartoe geschikt.

En wat het plein over een zestigtal jaren was, dàt is het nog heden. De denker kan er nu, gelijk ten tijde van Lodewijk XVIII en van Willem I, opmerken dat behaagziekte het schoone geslacht is ingeboren, de zucht naar genoegen en ijdelheid eigenschappen zijn, die wel bij den enkelen mensch, niet bij het menschdom verouderen. Nog is de Kouter de groote vrijstermarkt van Gent en de paren komen er bijeen onder 't lommer van de boomen, tusschen de prachtige bloemuitstallingen onzer hoveniers, onder de medesleepende tonen eener wals of onder het opwekkend gedommel van een *pas-redoublé*.

> ‘Gij ziet er zaamgeschoold de leeggevloeide stad: -
> Gij ziet er arm en rijk en oud en jong. De vrouwen,
> 't Zij om gezien te zijn of anderen te aanschouwen,
> 't Zij door natuurlijk schoon of 't pronkkleed opgesierd,
> Verfraaien, 't heerlijk oord, waar men de blijdschap viert[(1)].’

Eene plaats, waar zoovele jonge harten aan 't blaken zijn gegaan, waar zoovele zuchten geloosd en zoovele blikken van verlangen en verwachting gewisseld zijn - louter menschenbedrijf dat van week tot week herhaald wordt - is 't wonder, dat het volk ze lief heeft?

De concerten op den Kouter hebben thans plaats gedurende de zomermaanden, den zondag noen, door een muziekkorps der bezetting, en den woensdag avond om 8 uren door eene bezoldigde burgerharmonie. Den zondag komt er meest de burgerij en bemerkt men er vele sierlijke toiletten; den woensdag zijn de blauwe kiel en de katoenen jak der fabriekwerkers er bij menigte. Het muziek speelt op eene fraaie kiosk, over eenige jaren te midden van het plein, aan den zuidkant, gebouwd.

Schoon en eigenaardig is de Kouter den zondag morgen; wij willen er eene kleine schets van ophangen, want misschien zal ons boek de eere genieten van oud te worden en - de lezer van 1986 zal er dan gebruiken en zeden in aangeduid vinden welke hem mogelijk - zoon eener nieuwe beschaving, 't is te hopen! - meer of min vreemd zullen voorkomen. Eéne opmerking: wil men 't geheele schouwspel genieten, men moet trachten van vijf uren klaar te wezen.

Begeven wij ons eenen zondag ochtend om 5 uren naar den Kouter. Veel menschen zijn daar nog niet, natuurlijk, want de bloemenmarkt gelijkt niet aan de kriekenmarkt, waar men in Juli van 4 uren reeds volop aan 't koopen is en waar, om zes uren, de meeste boerenkorven reeds leeg staan.

Te vijf uren dagen op den Kouter de eerste bloemenventers op; het oosten zendt er ons van Ledeberg, Merelbeke, Gentbrugge, Melle en van nog verder; het westen stuurt de ‘hoveniers’ van Akkergem en Rooigem - de laatste, die nog te vinden zijn op de nu voor 't grootste deel bebouwde buitenwijken. Het handwagentje wordt neergezet, de hond uitgespannen, en onder de langzame uitstalling gaan man of vrouw, zuster of broeder beurtelings naar de naastbij gelegene kerk ter vervulling van den zondagsplicht. - Bezoekt den Kouter in het bloemseizoen eenige jaren achtereen en slaat de menschen gade, die er de vrucht hunner zorg en moeite komen te koop bieden; gij zult opmerken dat vlijt en neerstigheid ook onder de armste van die buitenlieden door eenen zekeren welstand, op den duur, worden beloond. Zie die vrouw, daar gekomen met eenen vollen wagen, voortgetrokken door een paar kloeke honden, 't penseel van eenen STEVENS niet onwaardig; haar kraam bevat een honderdtal struiken, potten, boompjes, waaronder enkele van zekere waarde. Welnu

(1) J.C. van de KASTEELE, *het 's Gravenhaagsche bosch*.

over vijf, zes jaren verscheen zij op de markt met eenen armen korf, waarin wat kassauwkens, potbloemen, renonkels, een paar stoffelieren en eenige struikjes tijm. Aan hare kleeding was het te zien, dat zij geenen hof had, maar dat zij in de week ging werken bij de boeren van het dorp. Waar haalde zij de bloemen, met welke zij naar Gent kwam? Zij kweekte die aan eenen kant van gracht of haag en op het stukje grond van een paar meters vierkant, vóór hare ellendige hut; misschien ook ging ze 't een en 't ander ‘vragen’ aan buren en vrienden, waar zij arbeidde. Van week tot week vermeerderde hare vracht; de korf werd te klein en moest weldra vervangen worden door eene mand; na de eene mand kwamen er twee, en toen de vracht te zwaar was geworden voor hare schouders en voor de schouders van de jongere zusters, toen deed de wakkere boerin, die 's morgens van drie uren haar dorp verliet om bij tijds hier op de markt te zijn, hare blijde intrede ten Kouter met eenen splinternieuwen kordewagen. Twee jaren zag men haar zoo, van week tot week, bij goed en slecht weder, onder regen en zonnebrand, de steeds belangrijker wordende gewassen en bloemen van eigen kweek te koop bieden en - telkens nagenoeg met ijdel wagentje tusschen 12 en 1 uren naar huis terugtrekken. Nu drie jaren geleden was de moedige vrouw een handwagen rijk, bespannen met de twee honden, die fier schijnen te zijn over den arbeid en den zegen hunner meesteres. - Denkt gij, lezer, dat dit een eenig geval van dien aard zoude zijn? Dan zoudt gij 't mis hebben! onze beste tuinbouwkundigen, gevormd in het begin dezer eeuw en wier namen in geheel de wereld bekend staan, die jaarlijks voor honderdduizend fr. bloemen en struiken verzetten, hadden ofwel zelven, ofwel hunne ouders, geen ander begin. Men vangt aan met enkele potjens en struikjes; men zwoegt en slaaft; men legt eenen glazen bak aan, nadien eene broeikas, later meer, en de simpele kramer wordt een welstellende hovenier, wiens kinderen de hofbouwschool bezoeken en als tuinbouwkundige, hofaanlegger of boomkweeker naam en fortuin maken.

De bloemenmarkt begint eigenlijk voor goed omtrent zeven uren. Eerzame huismoeders, die van de vroegemisse komen, gaan eventjes den Kouter over en zien of niet een of ander potje hun bevalt; arme lieden, die nauwelijks genoeg winnen om hun huisgezin een stuk brood voor te zetten, zelfs dienstmeiden schijnen te Gent zonder bloemen niet te kunnen leven. Wie een ‘achterplaatsje’ heeft ter grootte van eenen voorschoot tracht er toch wat groen te stellen, en komt er eene zonnestraal, hij zal er ook wel eenige bloemen kunnen verkrijgen; zij, die buiten de straat geenen enkelen voet gronds hebben, waarop zij wat versche lucht kunnen ademen - en zóó ‘leven’ er duizenden en tienduizenden te Gent - zij schaffen zich niettemin eenige bloemen aan en zet ten die, 't zij binnen de keuken op de vensterplank, 't zij buiten op den vensterriggel om toch wat kunnen te genieten van het liefelijke groen en van den aangenamen geur, die Gods milde hand ten genoegen der stervelingen en ter verheerlijking Zijner bewonderenswaardige schepping het aanzijn heeft geschonken. Van daar, dat onze bloemenmarkt toeneemt naarmate de bevolking vermeerdert; van daar dat men elken zondag aan de vier zijden van den Kouter, tusschen de boomen, en sedert eenige jaren ook elken vrijdag morgen, bloemenkramen aantreft, die met elkander wedijveren in schoonheid, eigenaardigheid en rijkdom.

De zondagsmarkt verandert van uur tot uur. Eerst, zegden wij, komen de huismoeders en dienstmeiden, die niet veel te verletten hebben; omtrent acht uren verschijnen de mannen, die hunne keus komen doen, en later de jufvrouwen, die natuurlijk eerst hun zondagspak hebben aangetrokken en liefst het houden met eenen kleinen bloemtuil, ja die zelfs met eene enkele roos hunne wekelijksche hulde aan de Gentsche Flora doen.

En terwijl die handel langs de vier binnenzijden des Kouters plaats heeft, is een schouwspel van gansch anderen aard op het noordooster gedeelte waar te nemen.

Ook daar vormden zich, reeds van zes uren, talrijke groepen, met dit onderscheid dat de verkoopers meest ingezetenen zijn en, gelijk de liefhebbers, die er hunne gading zoeken, vooral leden der geringe werkersklasse. Hier is 't geen keur van bloemen en planten; hier zijn 't geene voortbrengselen der milde natuur uit zaad geteeld of opgewassen uit een klein afzetsel, bij tijds door Gods regen bevochtigd en door Zijnen warmen zonneschijn aangejaagd, of door zorgzame menschenhand van de noo-

dige levensbehoeften in de serre voorzien; wat men hier te koop ziet, zijn duiven, gedurende het leenroerig tijdvak eene lievelingsteelt der feodale heeren, die in sommige streken alléén eene duivenpier mochten bouwen, maar in onzen tijd het voorwerp van eene groote liefde, zeggen wij liever van eenen drift, bij den gemeenen stand. Die drift heerscht te Gent op uitgebreide schaal. Arme drommels, die nauwelijks genoeg winnen voor het onderhoud huns gezins, verspillen wekelijks aan duiven eene zekere som, die beter besteed zoude zijn tot de voeding of kleeding van vrouw en kinderen. Zij koopen en vermangelen, zij zenden hunne snelvliegers naar prijskampen en verbeuzelen den eenigen rustdag, welken zij in de week hebben, aan den handel, aan het bezoek der markt, of zij werken aan het op 't dak uitstekende duivenhok, of loeren naar de opgelatene of verwachte luchtrenners, verzuimende de zorg, die het huishouden vergt, en het genoegen waar de huisgenooten na eene week slavens of schoolgaan mogen aanspraak op maken. Romanschrijvers hebben het verkeerde van dien gekken drift doen uitschijnen; andere hebben de duivenmelkers op het tooneel in een bespottelijk licht gesteld, maar verre van te verminderen, verergert de kwaal van jaar tot jaar, tot diep leedwezen van honderden huisvrouwen, tot voortdurende ergernis van honderden kinderen, getuigen van krakeel en twist, die de rijkemansliefhebberij onder de arbeiders veroorzaakt. Zal men 't gelooven? De stad Gent bezit 900 tot 1,000 duivenmelkers, zonder het aanzienlijk getal te rekenen, in de voorgeborchten gevestigd; zij zijn vereenigd in een veertigtal genootschappen, die gedurende de zomermaanden prijsvluchten inrichten, beschikken over meer dan 10,000 snelvliegers en hebben, ter bespreking van hunne belangen, verscheidene hier en elders gedrukte weekbladen, uitsluitelijk aan de kweek en de prijsvlucht der duiven gewijd....

Onze duivenmarkt strekt zich uit van de plaats vóór het *Café Montmorency* tot de hellt van de Vogelmarkt. Elken zondag telt men er met honderden, gesloten in manden of muiten, en daar de liefhebberij groot is, mag men zeggen dat ANACREON er vele zou vinden, waardig door hem bij voorkeur bezongen te worden. De plaats is bijzonder levendig van 9 tot 12 uren en waarlijk zienswaard, ook voor degenen, die volstrekt van geen duivenmelken houden: 't is een genoegen om de arme sukkels, met den grootsten ernst van de wereld, te hooren praten en twisten over hunne zandvagers en preekheerkens, over roopennekens en witsproetjens, over marotten en smerels, over slagpennen en steert, over kop en vleugel. Men zou zeggen dat al het verstand dier menschen uit hun hoofd naar de duivenpier is overgewaaid en de eenige belangrijke levensvraag voor hen is: zal mijn hertlap de vlucht van Tours en Bordeaux volhouden, op hoeveel uren zal hij in het hok terug zijn?

Op de Vogelmarkt zijn ook viervoetige dieren te koop: konijnen, in manden en korven, geiten en honden. Hier ziet men ook burgers, soms rijke lieden, van den eenen koopman tot den anderen gaan, acht nemende op de honden, voor welke men op liefhebbers wacht. Dat zijn er, die, sedert eenige dagen eenen hond missende, hier komen zien of hij toevallig niet bij den eenen of anderen koopman is verdwaald...

Laten wij duiven- en hondenvrienden aan hunne liefhebberij en zien wij wat er onder de rij boomen aan den noordkant des Kouters intusschen is uitgestald.

Ook hier begon het vroeg, namelijk van zeven uren, want de voorwerpen, welke op de meeste kramen liggen, passen vooral aan de huisvrouwen, die eerst naar den Kouter komen; in allen gevalle - bij den kramer vooral is oppassen de boodschap.

Gij raadt, Lezer, wat hier te koop ligt: kousen en kammen, scharen en brillen, naalden en spelden.

Daarnevens is het tafeltje, waar de snoeplustige kleinen zich verzadigen kunnen aan suikerstekken in allerlei vorm, en verder ziet gij den hersteller van gebroken plateelwerk, gereed u den lijm te verkoopen, waarmede gij zelf uwe stukgevallene schotels weer geheel kunt maken. - Lijdt gij ook aan eksteroogen? ga maar voort gij zult wel het tafeltje ontmoeten, waar honderden van die uitgebrande of uitgesnede dingetjes u overtuigen dat gij ‘op een, twee, drie’ van het voetzeer kunt genezen, wanneer gij maar verstand genoeg hebt om het probaat middeltje te koopen, dat u uit ‘pure menschlievendheid,’ voor ‘eene bagatel,’ wordt aangeboden.

Zie, hier zijn we nu aan het boekenkraam.

Tot hoeverre de man, die er bij staat, de kennis van BRUNET bezit, is nog in geen almanak gedrukt, maar als gij hem gelooven wilt dan is het reeds oude vlugschrift, waar gij eventjes het oog hebt ingeslagen, eene eerste zeldzaamheid en dubbel zooveel waard als 't pasverschenen boek, dat een ‘onverdienden’ opgang maakt... Wanneer gij echter de veilingen bezoekt, die VYT of VAN GOETHEM hier van tijd tot tijd houden, dan zult gij weten dat de meeste boeken van het huidige kraam in hunne kataloog vermeld geweest zijn onder den eenigen titel - den marktboekman altijd bij uitstek aanlokkelijk: p a k v a r i a . Hoe 't ook weze - 't is hier, Lezer, dat de eenvoudige buitenmensch, die den Kouter bezoekt, het eenige schriftje koopt dat hem tot tijdkorting zal dienen; 't is hier dat hij komt vragen naar C a b o n u s e n P e c c a v i a , naar J a a k s k e m e t z i j n F l u i t j e , naar de V i e r A y m a n s k i n d e r e n , naar de S c h o o n e G r i s e l d i s , naar V a l e n t i j n en O u r s o n , naar de A r t i a m a n d i , naar de V r o o l i j k e d a d e n v a n k e i z e r K a r e l - in 't kort naar al de blauwboekjes, waar de houten perse van wijlen van Paemel onder placht te kraken. 't Is ook hier, dat gij de van Paemel-liedekens kunt bekomen: 't liedeke van G e n o v e v a v a n B r a b a n t , d e d o o d v a n N a p o l e o n , d e S t a n d v a s t i g e L i e f d e enz. enz., al honderd keeren herdrukt op nog slechter dan zakkenpapier, met letters, gelijkende aan nagelkoppen en bij elk een vignet, verbeeldende.... Ja, wat? dat weet de lieve Heer!

Zouden wij het niet zeggen? de aftrek van de blauwboekjes vermindert van jaar tot jaar; sedert CONSCIENCE's lieve en aantrekkelijke zedeverhalen, dank vooral aan de volksbibliotheken, in aller hand zijn gekomen; sedert alleman elken dag zijne gazet leest, waar ‘schoone feuilletons’ in gedrukt staan, is de vraag naar *den volmaakten droomboek*, naar *de Duizend en één nachten* merkelijk verminderd, en wij voorzien het oogenblik dat die boekjes, vroeger zelfs in burgerhuizen te vinden, geheel en al van de markt zullen verdwijnen. Gedurende langen tijd, met de godsdienstige schriften der XVIIe en XVIIIe eeuw, het eenige geestesvoedsel onzer voorouders, meenden wij hen hier den afscheidsgroet niet te mogen weigeren. - Wierden zij nu maar vervangen door eene lezing, die den geest opbeurt, het hart veredelt, het karakter vormt!

De oogslag op het boekenkraam zal ons overzicht van den Kouter sluiten. Wanneer wij op de verouderde schriften wijzen, zoo even vermeld, mogen wij toch niet vergeten te zeggen dat men er ook nieuwe uitgaven aantreft van letterkundige en wetenschappelijke werken, door lieden van verschilligen stand - maar vermoedelijk meest door geldlooze jongelingen - ten huize des boekhandelaars aangeboden. En wij voegen er volgaarne bij, dat niet alleen buitenmenschen er hunne gading komen zoeken: wij, Gentsche schrijvers, zooveel als we zijn - hebben wij de eerste boeken onzer bibliotheek niet op den Kouter met onze spaarpenningen gekocht? Dat althans

zouden vader van Goethem en vader de Buck, indien ze nog onder de levenden behoorden, getuigen kunnen, en 't zou hun misschien niet moeilijk vallen in onze eigene verzameling GESSNER's *Werken*, *de Hollandsche Natie* van HELMERS, de *Tooneelspelen* van KOTZEBUE enz. te herkennen als aan hun kraam gekocht.

De strooivlechter,
door L. van Ruckelingen.

Voorwoord
Dat de lezer volstrekt lezen moet, anders verstaat hij van 't gansche verhaal niets.

Opperhem!.... Voorwaar een lief dorpje, dat ginder zoo schilderachtig in de diepte ligt, in het enge dal, tusschen Tongeren en Maastricht, door het rivierken de Jekker uitgegraven[(1)].

Al die witgekalkte huisjes, welke links en rechts der rivier half in het groen verborgen liggen, zijn bewoond door stroovlechters. Enkele zwarte schaliedaken van groote pachthoeven steken trotsch boven al de anderen uit, als deden zij eene *politieke demonstratie* tegen de indringende nijverheid, die den landbouw van het platte land schijnt te willen verdrijven.

Nu de zege is en blijft hier aan de nijverheid; ja, de hoeven zijn meestal door vreemdelingen bewoond, en de stroohoedennijverheid is het speelgoed der kleinen, de liefde der jongelingen, de kostwinning der getrouwden en de troost der ouderlingen. Van het kleine kind, dat nauwelijks op de beenen kan staan, tot den ouden, kromgebogen grijsaard toe, 't houdt allemaal eene stroovlecht in de hand!

's Zomers zwerven mannen en jongelingen rond ten Noord en Zuid, ten Oost en West, en gaan in de Vlaamsche, Duitsche, Fransche steden, stroohoeden vervaardigen of hunnen voorraad uitverkoopen. En tegen den Herfst keert wederom een ieder naar zijn nest terug met den rijken buit, dien men in den vreemde heeft vergaard.

Nu kent gij het dorpje, waarheen de steile bergweg leidt, dien gindsche twee jonge meiskens met zoo snellen tred afdalen. De eene is eene blonde, dikke boerendochter, met blozende wangen en blauwe oogen, die u openhartig toelachen. Met hare twee struische armen houdt zij op haar hoofd eene groote klaverbussel in evenwicht.

Het andere meisje integendeel is mager en teer en hare wangen schijnen nog bleeker, bij de veelkleurige linten, die hare muts versieren. Tusschen hare fijne vingeren draait zij eenige stroopijljes rond en vlecht ze in smalle kunstmatige reepels.

De voetweg is hobbelig en steil; de heete stralen der oogstzonne, die het meisje recht in 't aanzicht gloeit, maken haar den weg nog moeilijker.

Een lommerrijke wilg hangt over den weg en schijnt den wandelaar uit te noodigen onder zijne schaduwe te rusten.

Het boerenmeisje werpt hare klaverbussel ten gronde, en zet zich neder aan den voet des wilgenbooms.

- Ai mij! welke hitte! roept zij uit, en veegt met den hoek haars voorschoots de zweetdruppelen af, die haar op het voorhoofd perelen.

- Een recht kermisweer voor Zondag! zegt het kleine meisje, en plaatst zich nevens hare gezellin.

- Ja, en is Piet Mop niet terug? vroeg het boerenmeisje met een slim lachje.

- En *uw* Jef Cooremans, Dina?

(1) De Jekker, de Jaar of de Geer, is een klein rivierken.

- Niet meer *mijn* dan *uw*, Trientje; wat scheelt mij Jef Cooremans?

- Dina, Dina, zegt het kleine meisje schelmachtig, als eene kat gedurig rond een huis zoo kwispelsteert, dan weet men wel waar zij wil muizen vangen!

- Oude wijvenpraat! verweert zich de boerendochter barsch.

- Mijnentwege, zegt Trientje, trek maar zoo een puntig scherp gezichtje niet! mijnentwege kunt gij doen wat gij wilt. Wat is ook

Jef Cooremans anders dan een arme duivel, een jongen, die zooveel bloedverwanten heeft als een schaapherdershond....

Dat Jef Cooremans wel niet ten eenemaal aan Dina onverschillig is, blijkt uit den blos, die hare roode wangen met nog hooger rood verft en den drift waarmede zij Trientje toesnauwt:

- Ha, ha! kwam hij eens bij u, 't zou niet ‘neen’ zijn, de flinkste jongen des dorps, hij, de eerste stroovlechter des lands, hij, die 's Zomers wel twintig franks per week wint.

- Mijn God, valt Trientje haar in de rede, zoo als ge wilt; en heeft hij nog niet gezegd dat hij in Munster twee duizend fr. 's jaars kan winnen, wou hij zich voor vijf volle jaren bij zijnen meester verhuren?... ha! ha!

- Hij heeft mij niets te zeggen, maar in alle gevallen, koos ik toch nooit *uwen* Piet Mop, zulk eene herbergrat, zulk eene....

Het kleine magere meisje werpt hare stroovlecht op haren schoot neder, kruist de armen overeen en schimpt:

- Hola, Dina! heb 't maar zoo hoog met *uwe* kruisduit niet op: hij zal nog al menigen nacht op zijne twee ooren liggen, en nog al veel pochen en snoeven, eer hij een fabrikant's zoon zal zijn gelijk Piet Mop!... zulke arme duivel, zulk een...

Wat al benamingen het schimpende meisje naar het hoofd van Jef Cooremans zou geworpen hebben, ware moeilijk om te zeggen, want zij dacht gewis: hoe zwarter zij Jef maakte, hoe witter haar Piet zou worden; maar het vroolijke boerenmeisje stelt een einde aan den twist, door een middel dat in zulke gelegenheden het beste is; zij springt recht, wipt hare klaverbussel op het hoofd en zingt spottend:

SCHETSEN UIT NEDERLANDSCH INDIE. - Keizer Pakoe Boeana.

Hij is een stroohoedenfabrikant!
   Stroo, stroo, stroo!
Wat heeft hij veel onder zijnen tand!

Stroo, stroo, stroo!

In het kreupelhout antwoordde de weêrgalm:

Hij is een stroohoedenmakerszoon!
Stroo, stroo, stroo!
Hij kent een meisken knap en schoon!
Stroo, stroo, stroo!

En nu een geritsel in het kreupelhout, en daar springen twee jongelingen in den hollen weg, voor de verwonderde meiskens.

- Dina! - Jef Cooremans!

- Trientje! - Piet Mop!

Klinkt een vierdubbele kreet.

- Hoepsa! roept een der jongelingen uit, daar hebt gij onze zaligheid opgezegd.

- Ik heb liever een dief aan mijne klink, dan eene luistervink, morren de meiskens, en gaan gestoord door en schijnen geene verdere aandacht op de jongelingen te geven.

- Kom hier, zegt een slank, bruinharig jongeling, ik zal uwe klaverbussel dragen tot beneden den berg, en hij steekt de hand uit om ze te vatten, maar een onzachte duw doet hem wel vier stappen achteruit deinzen: zoo wil Dina zich wreken, omdat de jongelingen zoo onverwachts het geheim harer liefde hebben ontdekt; maar de duw, dien de jongeling ontvangt, schijnt hem slechts de bevestiging van hetgene hij hoopt, zoo lustig en zoo trotsch volgt hij het meisje op.

(*Wordt voortgezet.*)

WITTE DONDERDAG IN EEN KLOOSTERKERK TE ROME, NAAR DE SCHILDERIJ VAN L. VON HAGN.

[Nummer 38]

Onze gravures.

Uit de Kinderwereld.

Gelukkig zij, die eene vreugdevolle jeugd gehadhebben.

Hun levensdag begon met een schoonen dageraad, wiens frischheid zich op later uur bij het blaken der driften verkoelend gevoelen deed, en wiens helderheid nog een weerschijn naliet op de wolken der smart, die den middaghemel verduisterden.

Onuitwischbaar is de indruk, die de kinderjaren op het rijpere gemoed stempelen: zij alleen vormen schier geheel den mensch.

Laat ons dan de jeugd goed en gelukkig maken Ons toch behoort de macht om de zonne huns levens in blijheid teelende goud- en rozenpracht, in vruchtbaarmakenden warmtegloed te doen oprijzen.

Hoe helder ook de hemel in het midden of bij het voleinden van het levenspad zich boven ons moge welven, de herinnering aan een grauwen, konden dageraad laat zich niet uitwisschen en doet ons den zonnegloed als door een nevel waas beschouwen.

Want herinnering is de sterkste levensmacht en het herdenken aan gesmaakte vreugd of aan volbrachten plicht het streelendste genot, het opperste geluk.

Allen vermeien wij ons gaarne in den terugblik op den aanvang van onzen levensweg of zien bij kinderen de genoegens, de verzuchtingen, ja zelfs de kleine wederwaardigheden herleven, die eens ook ons deel waren.

AVONDMIJMERING.

Sla dus met mij een blik op de gravures uit de kinderwereld, die ik met zooveel voorliefde in dit nummer saamgevoegd heb, en luister.

Kom, het harte omhoog, wij gaan weder voor een stond jong worden.

***

Kinderrampen!

Ja, wij weten genoeg dat ook deze bestaan en zelfs vrij wat talrijker zijn dan de scherpzinnige Hildebrand ze in het artikel van dien naam opgeteekend heeft. Maar als zij niet bestonden, dan moest ook de moeder dat innige zielsgenoegen missen de tranen van haren lieveling te sussen, en hoe zou zich dan het kindergemoed tot eene mannenziel of eene medelijdende en zelfopofferende vrouwenatuur kunnen vormen. Want zelfs het geringste kinderlijk verdriet heeft zijn invloed op de zedelijke vorming. Doet het den kleine niet even veel, ja soms zelfs meer tranen storten dan een wezenlijk ongeluk. Beschouw onze kleinste gravure.

De bittere tranen door den beroofden jongen geschreid, bewijzen maar al te duidelijk hoe diep hij in zijn ontwakend rechtsgevoel is gegriefd. Het valt dan ook bard te moeten aanzien hoe eene schotel lekkere soep, waaraan

men zich ging vergasten, de prooi wordt van een overweldiger. Wie zou niet bedroefd zijn als hij een ander het genot smaken ziet, dat voor hem bestemd was, en vooral als dit genoegen aan een wezen van lagere natuur door toeval of brutale toeëigening ten deel valt. In verontwaardiging zwaait de beleedigde zijnen lepel en doet een luid protest hooren tegen deze daad van ruw geweld - gelukkig weinig vermoedend dat hem in het leven nog wel andere verongelijkingen zullen wachten, waartegen evenmin protesten baten zullen. Is het dus geene wijze beschikking dat dergelijke ‘kinderrampen’ ons reeds in de jeugd op de wederwaardigheden des levens voorbereiden?

$_*$

Geheel anders is het gesteld met de helden van ons schooltafereel. Zij toch laten geen protest hooren bij de ‘ramp’, die hen treft. Stil, ingetrokken, vol berouw en angstige afwachting staan zij voor het ‘Schoolgerecht’, dat hun vergrijp vonnissen moet. Want niet als verongelijkten, maar als beschuldigden zijn zij voor de geduchte vierschaar gedaagd. Hunne misdaad is zwaar en staat bijna gelijk met majesteitsschennis zij hebben den zoon van den burgemeester geslagen. Dat deze waardige spruit zijns vaders het zijnen aanranders duur betaald gezet heeft en een hunner zelfs een gat in het hoofd geslagen heeft, strekt geenszins ter verlichting hunner schuld, maar alleen ter eere van den magistraatszoon, die door deze bestraffing getoond heeft hoe liefde tot orde en tucht hem reeds van jong af in het bloed zit. Evenmin kan bij de rechters als eene verzachtende omstandigheid gelden, dat de aanleiding van het gevecht eigenlijk gelegen was in de smalende woorden van des burgemeesters zoon: Ei, Frans heeft de laarzen en Piet de broek van zijnen oudsten broêr aan! Hoe grievend zoo'n aanmerking voor de eigenliefde van een rechtgeaarden jongen is, wordt door de weinig fijngevoelige rechtbank niet begrepen. De beide kemphanen gevoelen zich dus hopeloos blootgesteld aan al de strengheden van het vonnis, dat de meester over hen vellen gaat. Wie zou niet beven bij zulk schuldbesef en voor een Salomon, in wiens wijsheid en rechtsgevoel zelfs de burgemeester en de veldwachter het volste vertrouwen stellen?

$_*$

Weder gansch anders is het paar op onze voorplaat.

Twee jonge bloemen, nog frisscher dan de bloemen op hunnen schoot, rusten zusterlijk omstrengeld op de tuinbank. Het is een heerlijke voorjaarsnacht en die kinderzielen, welke nog niet vervuld zijn van wemelende indrukken of gekweld worden door zorg of smart, zijn ontvankelijk voor de vredige stemming van den avond. Beide meisjes zijn moegespeeld; tot aan het ondergaan der zon liepen zij rozen garend door het park. De avond overviel hen; vermoeid maar welgemoed zetten zij zich neder, het koeltje heeft de verhitte wangen verfrischt, de plechtige stilte van den vallenden nacht werkt onwillekeurig op hun teeder gemoed. De indruk is bij beiden verschillend De eene ziet met kalm oog rustig bewonderend toe, de jongere tegen den schouder harer zuster geleund, gevoelt dieper, en wat haar in stille pracht

omringt, wekt niet alleen bewondering, maar ook eerbied in hare onbevangen kinderziel.

Misschien herinnert zij zich dat men haar pas leerde, dat er een Schepper is, Maker van de heerlijkheid, die haar omringt, en vervult het overweldigend gevoel van de grootheid Gods haar gemoed.

Dichterlijk tafereel, welke zoete aandoeningen wekt gij niet op in de harten dergenen die het geluk smaakten, met liefhebbende zusters of broeders onder het beschermende ouderlijke dak op te wassen.

,

Dit heil moet waarschijnlijk de andere kleine droomster ontberen, die met de welgevulde rozenwangen in de mollige handjes geleund, de zwarte kijkers zoo onbestemd in de ruimte gericht houdt.

Zij is alleen te huis.

Hoe akelig klinkt dit woord, ons, ouderen, niet reeds in het oor. Hoe eenzaam en verlaten gevoelen wij ons, wanneer al onze huisgenooten vertrokken en ons alleen ter bewaking der woning achtergelaten hebben.

Hoe zonderling te moede moet het dan de levenslustige, naar spel en kout hakende kleine niet zijn in die groote ledige vertrekken.

Moeder is uitgegaan en liet haar de huiswacht.

In den aanvang ging alles wel, maar toen de pop reeds tweemaal uit- en aangekleed was, begon de verveling de kleine te bekruipen, en de naargeestige stilte harer omgeving wekte in hare phantazie weldra allerlei gedrochtelijke beelden op. Zij hoorde de vloeren, de meubels en de trappen kraken. In hare verbeelding hoorde en zag zij Klein Duimpje en zijne zes broerkens stil van den trap sluipen, om voor den boozen Menscheneter de vlucht te nemen, zij hoorde den Wolf van Roodkapje met zijnen bloeddorstigen snuit aan de klink der deur snuffelen en Blauwen Baard met zwaren tred boven haar hoofd heen en weder stappen.

Is het dan wonder, dat zij als zuster Anna op den uitkijk zitten gaat om haren angst te stillen en verlangend tuurt of nog de redding, in de gedaante der lieve moeder, niet in de verte opdaagt?

,

Wij willen thans bij ons bezoek aan de kinderwereld de plaats ruimen aan de drie tantes.

Behooren die eerbiedwaardige matronen ook tot de kinderwereld?

Behooren wij er allen in zekeren zin niet geheel ons leven toe, lieve lezer, en wie toch benadert haar dichter dan de grootmoeder en de ongehuwde petemoeien?

Zoo gelijkt 's menschen loopbaan aan de rondkrinkelende slang, die zich zelve in den staart bijt: het begin raakt aan het einde. De grijsaards, vooral de bejaarde vrouwen, zijn oude kinderen.

Of is het geene schuldelooze, opgewekte, ja, schier kinderlijke vreugd, die de harten der drie ongehuwde dames kloppen doet bij de toebereidselen tot het bezoek aan hunne neetjes en nichtjes?

Lang beraad heeft het gekost eer zij den geschiktsten dag en het gepastste uur gevonden hebben voor die reis naar hunne jongste zuster, die thans sedert eenige maanden de naburige stad is gaan bewonen. En niet minder omslag heeft het gehad

de geschenken voor de neefjes en nichtjes te bedenken, te zoeken en aan te koopen. Thans echter zijn zij over dit alles heen en hun langgekoesterde wensch '*de kinderen wederzien*' gaat vervuld worden.

Zij maken zich reisvaardig. De ouderwetsche mand zal het ontgelden; want de gezusters zijn in hun onbezorgd renteniersleven gewoon geraakt aan allerlei geriefelijkheden, die zij op reis onmogelijk kunnen missen.

Tante Sofie is lang klaar, en zit gepakt en gezakt, met de onmisbare réticule aan den arm en den reisdoek om het hoofd, schalks toe te kijken naar het getob van tante Clara, die reeds van hare sluitmand eenen kleinen bazar heeft gemaakt, als tante Fien hare verlegenheid nog komt vergrooten door het aandragen van een paar fijngelakte fleschjes oude Porto of Sherry. Die lekkere teugjes zijn natuurlijk eene versnapering voor zwager.

Waar nu het hobbelpaard, de vlag, de toom met bellekens, de speeldoos en het pak met lekkernijen zullen geborgen worden is een raadsel, dat wij niet zullen trachten op te lossen, verzekerd als wij zijn dat het speelgoed wel goed op de plaats zijner bestemming geraken zal.

Ten minste als de wensch vervuld wordt, die wij de oude kinderen bij hun bezoek aan de jonge toesturen:

Goede reis!

Mijn eerste patient.
Uit de herinneringen van een geneesheer.

Een geheel boek zou men kunnen vullen met de wonderlijke inbeeldingen van eene zekere klasse waanzinnigen en de taaiheid en sluwheid, waarmede zij de denkbeelden en fantasieën van hun verwarden geest ten uitvoer brengen. Een voorbeeld daarvan heb ik persoonlijk beleefd.

Ik had mij in*** als geneesheer gevestigd. Weinige dagen daarna, juist toen ik op het punt stond mijne woning te verlaten om in eene restauratie het avondeten te gaan gebruiken, werd er heftig aan mijne bel getrokken, en terstond daarna trad mijn bediende binnen met de boodschap: er was een man die den dokter verlangde te spreken. Toen ik in de spreekkamer trad, stond de bezoeker bij den haard. Het was een groote, krachtig gebouwde man - een ware reus, bij mij vergeleken - en zijn vol zwart haar en lange baard behoorden volkomen bij de Herculesgestalte.

'Wanneer het u gelegen komt, dokter,' zeide hij, 'verzoek ik u mij te vergezellen... 't is in de buurt.'

Ik greep hoed en stok en volgde hem.

Het was de eerste keer, dat ik als geneesheer bij een zieke werd ontboden en in stilte hoopte ik, dat dit bezoek de voorlooper van vele andere zou zijn.

De man was mij, niettegenstaande al mijne moeite om hem bij te houden, steeds voor; hij sprak geen woord en beantwoordde zelfs mijne vragen niet.

In eene der hoofdstraten trad hij een deftig huis binnen, liep een breede gang door, trok een sleutel uit zijn zak en opende de deur van eene tamelijk ruime zaal, die met fraaie schilderijen en verschillende boekenrekken was versierd.

'Neem plaats, dokter,' begon de man, 'ik ben zoo even terug. Ga hier bij den haard zitten. 't Is bitter koud van avond.'

Ik liet mij op een plompen, maar zeer gemakkelijken leunstoel nedervallen, strekte de voeten uit en legde mij ruggelings tegen de zachte leuning, verheugd dat ik mij, alvorens den zieke te zien, een weinig kon warmen.

Ik hoorde, hoe de man de deur naderde, die zich in den muur achter mij bevond; ik hoorde hoe deze geopend werd en ook weer gesloten. Ik meende dat hij was uitgegaan en dacht er niet eens aan naar hem om te zien. Hiertoe bleef mij ook geen tijd, want mij werden, alvorens ik 't verhinderen kon, bliksemsnel de handen met eene koord gekneveld en een doek om den mond gebonden.

Toen ik volkomen geboeid was, kwam mijn begeleider voor mij staan en beschouwde belangstellend de vruchtelooze pogingen die ik deed om vrij te worden.

‘Dat is eene goede, stevige koord, niet waar?’ vroeg hij. ‘Zij is nog nooit gescheurd, ofschoon het mannen beproefd hebben, die veel sterker waren dan gij. Gedraag u nu een poosje rustig en luister wat ik van u hebben wil.’

Hij naderde eene kast, die in een hoek der kamer stond, nam uit eene lade een lang mes en onderzocht er de snede en den punt van terwijl hij op de lieftalligste wijze met mij sprak.

‘Ik heb jaren lang de kunst om iets te raden bestudeerd,’ zeide hij; ‘ik raad alles. De stoel, waarop gij zit, is mijn raadstoel. Ik deel mijne wetenschap ook gaarne aan anderen mede. Hoor nu, wat ik vandaag van u wil. Eerst wilde ik u dat laten raden... er is mij echter iets beters ingevallen.’

Hij scheen met de scherpte van zijn mes tevreden te zijn, en in de kamer heen en weer gaande, vertelde hij mij eene lange geschiedenis over den toestand der wereld, waarbij hij telkens de kunst van het raden aanraakte en dan meestal vlak vóór mij bleef staan.

‘Hebt gij ooit deze kunst bestudeerd, dokter?’ vroeg hij. ‘Neen, ik weet dat gij het nooit hebt gedaan. Ik ben de eenige, die ze tot eene wetenschap heeft verheven. Sedert ik mijne wakkere veteranen verliet, heb ik mij geheel aan

deze kunst gewijd, en nu wil ik u in hare geheimen inwijden, wanneer gij zulks waardig zijt.'

Hij stond zoo kalm voor mij, dat ik er niet in de verte aan dacht, dat hij mij eenig leed zou willen doen, doch toen ik hem in de oogen blikte en het ziekelijk vuur bemerkte, dat er in flikkerde, moest ik bekennen dat ik mij in een gevaarlijken toestand bevond.

'Ik moet u op de proef stellen,' hernam hij. 'Alvorens veel tijd aan u te verkwisten, moet ik zien of gij natuurlijken aanleg bezit of niet. Wilt gij mijne vragen beantwoorden?'

Ik knikte van ja, en hij nam den doek voor mijn mond weg.

'Nu, mijn waarde dokter,' vervolgde hij, 'gij zijt mij volstrekt vreemd. Van mij daarentegen hebt gij zeker reeds dikwijls gehoord. Desniettemin zal het eene zware taak zijn, mijn naam van dien van zoovele andere, nog levende grootheden te onderscheiden. Gij moet het raden, dokter.... Wie ben ik?'

Hij had zich zoo dicht over mij heengebogen, dat ik zijn heeten adem voelde... het was mij, alsof ik den gloed zijner schrikkelijke oogen voelde. De lange, scherpe meskling hield hij boven mij... Met welk doel? Om mij te dooden, wanneer ik mis ried?

'Raad dan toch, raad!' riep hij. 'Wanneer gij u vergist zal 't uw laatste woord op deze wereld zijn.'

Ik waagde het niet om hulp te roepen.... Het mes was mij te na. Vluchten was mij onmogelijk, want de koord, die mijne handen omknelde, was aan den zwaren stoel vastgemaakt. Hulpeloos zat ik daar.... en mijn leven stond op het spel. Wat zou ik doen?

'Het is een moeilijk raadsel,' begon hij weder, 'ik wil u drie minuten tijd geven.'

Ik pakte mijn ganschen moed te zanten, en hem strak in de oogen ziende, antwoordde ik:

'Ik ken u, mijnheer! Waartoe dient dus het raden? Ik heb u op het slagveld gezien, waar gij uwe legerscharen ter overwinning voerdet. Ik heb gezien, hoe gij met eigen hand vele vijanden in het stof deedt bijten. Ik ken u, gelijk u iedereen kent. Uw naam zweeft mij op de lippen.'

De omstandigheid, dat hij van 'zijne veteranen' had gesproken, had mij op het denkbeeld gebracht al dezen onzin uit te kramen. Thans zweeg ik om na te gaan, welke uitwerking mijne woorden bij hem teweegbrachten.

'Ja, ja, dokter!' antwoordde hij. 'Maar wie ben ik? Hoe heet ik?.... Nog dertig seconden!'

Gerechte Hemel! Wat had ik er niet voor gegeven, wanneer ik had doorzien, wat er in de hersenen van den waanzinnige omging! Dertig seconden! Hoe kort is eene seconde! Hij hief het mes hooger boven mijn hoofd en hield de hand gereed om toe te steken.

'Nog tien seconden!' riep hij. 'Wie ben ik?'

Thans bleef er nog slechts ééne hoop: op goed geluk een naam te noemen. Ik zag, dat hij zich voor een groot man hield. Ik dacht aan de groote helden der geschiedenis en vele namen zweefde mij reeds op de lippen, maar ik waagde het niet ze uit te spreken. Het was het grootste hazardspel, dat ooit kan gespeeld worden: de inzet was mijn leven.

Alle groote vorsten, veldheeren en staatslieden liet ik de revue passeeren; nog aarzelde ik met de keuze.

'Twee seconden nog!' schreeuwde de waanzinnige.

Zonder verder overleg, met eene inwendige bede tot God, sprak ik eensklaps met schijnbaar vaste overtuiging:

'Gij zijt de groote keizer, gij zijt Napoleon!'

'Juist,' zeide hij, terwijl hij het mes in een hoek wierp en de koord losmaakte.

'Ik heb mij in u vergist, dokter. Gij hebt wezenlijk talent. Dat is uwe eerste les; kom iederen avond op dit uur hier, dan zal ik u de schoone kunst en den weg tot onsterfelijken roem leeren!'

Half wankelend verwijderde ik mij.

Niet den volgenden avond, reeds denzelfden verscheen ik weder, ditmaal in het gezelschap van vier stevige mannen, die zich van den waanzinnige meester maakten en hem naar Gheel brachten.

Levensregelen.
(*Vervolg.*)

Door onderzoek is de dagelijksche ervaring ook bevestigd, dat de mensch in den toestand van rust, alzoo bij geringen spierarbeid, veel minder voedsel noodig heeft, dan wanneer hij arbeidt, of bij den groei of het herstel van verzwakte krachten. Bij de veeteelt heeft men van die ervaring sinds lang partij getrokken en onderscheidt zich dan ook de voeding van het vee in rust-, arbeids- en mestvoeding.

Hij die veel van zijne hersenen moet vergen, moet steeds zorgen voor gemakkelijk verteerbaren kost, want de groote hoeveelheid bloed, die tijdens de spijsvertering naar de maag wordt gevoerd, wordt voor een goed deel aan de hersenen onttrokken. Moeten zij dat tijdelijk missen, dan vertragen zij zoo lang in hunne werkzaamheid. Vandaar dat men moeielijk na een rijkelijk maal ingespannen kan denken. De hersenen zijn dan tot werkeloosheid geneigd en stemmen ons liever tot een dutje.

Ook voor bejaarden past een gemakkelijk verteerbaar voedsel. Veelal missen zij hunne tanden en kunnen daarom hunne spijzen moeielijk vermalen. Daarbij worden de verteringssappen, speeksel, alvleeschsap, enz., minder rijkelijk afgescheiden. De stofwisseling heeft bij hen niet zoo krachtig en snel plaats en zij zijn in den regel niet in staat door veel beweging of arbeid de stof in kracht om te zetten. Hunne voeding komt daarom meer overeen met die van het kind.

De leefregel voor zieken eindelijk zij geëvenredigd aan de krachten der lijders. Hier moeten weder voedzaamheid en licht verteerbaarheid samengaan. 't Is verkeerd, om het gehemelte van een herstellende te kittelen, door hem allerlei lekkernijen toe te dienen, die soms veel arbeid van de maag vorderen en toch weinig voedsel opleveren. Vooral na uitputtende ziekten moet het diëet met veel zorg geregeld worden, want ééne zonde daartegen begaan, kan onherstelbaar nadeelige gevolgen hebben: eene overladen maag kan tot nieuwe koortsprikkeling aanleiding geven, die het verzwakte gestel spoedig sloopt.

Een algemeenen regel voor ziekendieëet aan te geven is niet mogelijk; aan den geneesheer worde overgelaten naar omstandigheden hierin voor te lichten.

De bewoners van het hooge Noorden, de Eskimo's, Laplanders, enz. kunnen ongelooflijke hoeveelheden vet verslinden, en schijnen die te behoeven, om het verlies van de warmte te vergoeden.

De Neger daarentegen teert op rijst en een droog vischje en kan in zijn heet klimaat bij zijne geringe behoeften met dit eenvoudig voedsel zijn leven goed onderhouden.

De Arabier eindelijk vergenoegt zich met een handvol dadels en vindt daarin alles, wat hij voor zijne leefwijze in zijn verzengend klimaat noodig heeft.

Zoo ziet men dat ieder volk voor zijne behoeften bevrediging vindt. De keuze van zijn voedsel stemt volkomen overeen met zijn arbeidsvermogen en dit staat weder in verband met de voeding van zijn bloed. Alle willekeukeurige en onwillekeurige werkzaamheid bij de keuze en de verwerking van ons voedsel loopt toch daarop uit, om het bloed de juiste hoeveelheid voedingsstoffen aan te voeren, zoodat het noch te veel noch te weinig voedingsmateriaal voor de behoeften van het lichaam bevat.

Het leven van ons bloed is ons eigen leven. In het bebroede ei is het eerste orgaan, dat voor den toekomstigen vogel in werking treedt, het hart. Dit trekt zich regelmatig samen, langen tijd voor dat het lichaam in wezen is; - de bloedsomloop is de eerste levensverrichting; - de ademhaling en bloedsomloop zijn ook de laatste levensverrichtingen; houden zij op, dan heeft ook het leven en daarmede de stofwisseling een einde genomen. Want slechts bij eene regelmatige omzetting van stof kunnen wij leven, kunnen we arbeiden, zooals het een verstandig mensch behoort te doen: met volheid van kracht.

(*Wordt voortgezet.*)

De meezen.

Wie kent de meezen niet, die kleine, vlugge, sierlijke vogeltjes, die vooral 's winters onze woningen naderen en, steeds vroolijk en opgeruimd, het struikgewas doorsnuffelen, om te onderzoeken of zich daar ook eenige eitjes van insekten bevinden, om hunnen honger te stillen? Als echte acrobaten, nemen zij allerlei verwonderlijke standen aan of wippen behendig van den eenen tak op den anderen, steeds zijn ze in beweging en niets ontgaat hun scherpen blik Onvermoeid wordt elk takje aan een nauwkeurig onderzoek onderworpen, geen hoekje wordt overgeslagen en, hongerig als zij zijn, wordt elk diertje, hoe klein ook, als eene welkome prooi beschouwd. Gedurende het warme jaargetijde houden zij zich meer in de vrije natuur op, in de bosschen, de boomgaarden en het kreupelhout vinden zij dan genoeg voedsel, om in hun onderhoud te voorzien; maar in het najaar, wanneer het voedsel schaarsch wordt, vereenigen zij zich tot groote troepen en zwerven overal rond, om in het voorjaar hunne broedplaatsen weer op te zoeken.

De meezen behooren alle tot de zeer nuttige vogels. Ze voeden zich hoofdzakelijk met insekten en hunne eieren, en het is opmerkelijk, hoeveel daarvan zij op een dag kunnen nuttigen; want zij hebben een verbazenden eetlust, die steeds bevorderd wordt door hunne groote bewegelijkheid.

Ook zaden van allerlei planten worden door hen niet versmaad, en wanneer zij uitgehongerd zijn, vallen zij zelfs kleine vogels aan, die zij met snavelhouwen vermoorden en den kop openpikken, om zich met de hersenen te voeden.

Moedig als zij zijn, durven zij zelfs groote vogels aanvallen, en het gebeurt wel, dat zij met vereende krachten roof vogels, zooals uilen, op de vlucht jagen. Doch ook van wreedheid zijn zij niet geheel vrij te pleiten; het gebeurt menigmaal, dat zij zwakke en zieke vogels aanvallen en vermoorden, zooals reeds meermalen bij meezen in gevangen staat is waargenomen. Op vette zelfstandigheden zijn zij zeer verzot en daarom worden de zaden, die veel olie bevatten, door hen boven de andere verkozen.

Door middel van stukjes spek kan men ze 's winters zeer gemakkelijk tot zich lokken en ze zóó aan eene bepaalde plaats gewennen, dat ze zelfs 's zomers in de omgeving blijven en dan door het wegvangen van insekten ruim de moeite beloonen, die men 's winters aan hunne voeding heeft besteed. Ziehier, wat diens aangaande B u x b a u m uit Raunheim mededeelt. Door het ophangen van stukjes spek heeft hij 's winters de Meezen tot zich gelokt, die dagelijks in den tuin kwamen, om zich daaraan te vergasten. Daardoor werden die diertjes nauwkeurig met de omgeving bekend, voelden zich daar geheel thuis en sprongen en klauterden door de boomen en struiken, om insektenlarven te zoeken. In de maand April, toen hij het bericht afzond, waren ze nog steeds in zijn tuin bezig alle struiken van ongedierte te zuiveren, dat door den zachten winter en de prachtige voorjaarsdagen van Februari en Maart zeer talrijk was. Zoo zaten o.a. de rozenstruiken vol rupsen, en hij zag, dat de meezen zich daarop bij voorkeur ophielden, de rozenknoppen doorsnuffelden en met hunne scherpe snaveltjes de rupsen daaruit te voorschijn haalden, zonder de knoppen te beschadigen. In een half uur hadden ze de rozen volkomen gezuiverd. Als men

EEN OVERWELDIGER.

DE TANTES GAAN OP REIS.

de meezen zoo aan den tuin gewend heeft, blijven zij daar gaarne nestelen in de nestkastjes, die men tot dit doel op geschikte plaatsen heeft aangebracht. Hij raadt dan ook iedereen, die zijn tuin gaarne van ongedierte wil gezuiverd zien aan om zijne methode te volgen.

De meezen zijn zeer vruchtbaar, zij leggen vijftien tot twintig eitjes en sommige soorten broeden zelfs tweemaal in het jaar. Wie dan zulk een hongerig huisgezin in zijn tuin heeft, kan verzekerd zijn, dat er zeer veel insekten het leven bij moeten laten.

De Kat en de Muis.
Eene fabel.

Alleen te huis.

In eene woestijn hield zich een bejaarde leeuw op, wiens tanden door den ouderdom waren afgesleten. Als hij at, bleef het vleesch in zijne holle tanden zitten en als hij sliep, kwamen de muizen, zijne medewoestijnbewoners, hun voedsel halen uit zijne kaken. Daardoor werd de rust van zijne majesteit onophoudelijk gestoord. Daarom raadpleegde hij zijne hovelingen over de middelen, die zouden kunnen worden aangewend om deze ongenoode gasten te verwijderen

Een vos gaf sire in bedenking of het ook zijn nut kon hebben om eene kat, die tot zijne onderdanen behoorde, bij hem toe te laten ten einde elken nacht over zijn persoon de wacht te houden.

De leeuw keurde dezen raad goed, liet de kat ontbieden en droeg haar de hoede op over zijn gebit. De kat aanvaardde dan ook

weldra de betrekking van schildwacht en vervulde die met zeer veel stiptheid. De muizen vloden heen alleen op het zien van de kat en de leeuw sliep zoolang hij verkoos, want niets verstoorde meer zijne koninklijke rust; van zijn kant betoonde hij zich zeer genegen jegens de kat, die bij den dag in zijne gunst steeg.

De kat kweet zich van hare plichten met de noodige omzichtigheid; zij hield de muizen op een afstand, maar wachtte zich wel er eene van op te peuzelen; want: aldus redeneerde zij, wanneer ik er niet meer noodig was, zou ook de gunst, die ik geniet, weldra afnemen.

Op zekeren dag bracht de kat een harer jongen voor den leeuw, en vroeg aan sire of haar zoontje voor een enkelen nacht den post, dien zij zelve gewoon was te vervullen, mocht overnemen, aangezien eene familiezaak van aanbelang hare tegenwoordigheid dringend elders vereischte. Den volgenden dag, voegde zij er bij, zou zij terugkomen ten einde hare taak weder op zich te nemen. De leeuw gaf zijne toestemming en de kat vertrok.

De jonge kater doodde echter al de muizen, die het waagden zich te vertoonen.

In een nacht vermoordde hij ze allen.

Den volgenden dag kwam de oude kat terug en zag de verwoesting door haren zoon aangericht.

'Wat hebt gij gedaan?' vroeg zij; 'waarom hebt gij al de muizen doodgebeten?'

'Waarom hebt gij vóór uw vertrek mij niet gewaarschuwd?' antwoordde het jong; 'gij hadt het mij moeten verbieden.'

Beiden hadden berouw; maar te laat.

Weinige dagen later onthief de leeuw, die nu de kat niet meer noodig had, deze van de betrekking, die zij bij zijne majesteit vervulde en gaf haar heur afscheid.

Het is niet alleen in het Oosten, dat deze fabel hare toepassing vindt; te allen tijde hebben ook in het Westen hooggeplaatste personen zich onmisbaar trachten te maken, helaas! niet altijd door geoorloofde middelen.

Beelden en gedachten van Jean Paul.

De booswicht wandelt in avondnevelen en de nacht verdikt die, maar de brave in morgennevelen, die de opkomende zon eerst verdunt en daarna geheel doet verdwijnen.

$_*$

Dochters, alleen door vaders opgevoed, zuigen zooveel mannelijken geest in, dat ik haren minnaars aanraad zich zelven nauwkeurig te beproeven of zij genoeg daarvan bezitten, om dien in hunne vrouwen te lijden, zoowel als te leiden.

$_*$

De schrijver, die door boeken den geest der eeuw wil verbeteren, late den moed niet zinken, wanneer hij in het eerstkomend jaar zoo weinig in het oog vallende verbeteringen ziet; maar nog minder de vorst, welke zijn volk verbetert, als hij in den volgenden herfst geene vruchten aanschouwt. Hij trooste zich daarmede dat hetgeen aan eenen enkelen mensch nog onzichtbaar is, aan volken en eeuwen des te

beter zal te zien zijn. Even zoo is de lucht hemelsblauw, maar het kleine gedeelte van haar, in de kamer aanwezig, heeft geene kleur; slechts de geheele groote luchtkogel omwelft ons met zijn blauw. - De mensch, vooral de machtige, wil doorgaans al te snel oogsten.

Waarde van het ongeluk.

'Ik heb het geluk ongelukkig te zijn' mag een volk tusschenbeide zoo wel zeggen als een mensch. De tijd gelijkt aan een stroom, die dan alleen den mensch zijn vruchtbaar slijk teruglaat, wanneer hij zich door moeielijke, scherpe oevers heenworstelt!

De strooivlechter,
door L. van Ruckelingen.
(*Vervolg.*)

Trientje lacht en schertst bij het afdalen des bergwegs met Piet Mop, een korten, dikken jongen; Dina integendeel loopt met stilzwijgen en met een gezicht als hadde zij azijn gedronken, den bergweg af.

Alleenlijk als zij beneden in het dal komt, snauwt zij de jongelingen toe:

- Maakt u van kant, gij deugenieten, wat moeten de menschen wel denken als ze u daar achter ons zien loopen, als twee nuchtere kalveren!

De jongelingen roepen de meiskens nog een laatste vaarwel toe: - Tot Zondag op de kermis! en slagen een zijpad in.

- Uw Piet Mop is een baldadigaard! - zegt het boerenmeisje, zoohaast de jongelingen zich verwijderd hebben: ons zoo te komen beluisteren.

- Niet meer dan uw Jef Cooremans, antwoordt bitsig het kleine meisje. En wat meer is, ik zie hier geene reden om zoo kwaad te zijn.

- Nu, mij kan 't niet letten, en als gij met zulk een van lachen en klappen houdt, doet ge er mede wat ge wilt.

Hiermede draait het boerenmeisje gestoord harer gezellinne den rug en treedt eene kleine hoeve binnen, die schuins over de dorpskerk ligt. Stalling, huis en schuur zijn altemaal met zorg witgekalkt en rechtvaardigen den naam van *Witte Hoeve.*

In de groote huiskamer der *Witte Hoeve* staat eene oude vrouw bij den haard, en hangt een zwaren koperen ketel over het vuur.

- Is dat wegblijven, kind, zegt zij, zoohaast het meisje binnentreedt, de koei moest al lang gemolken wezen; hoor, hoe zij bleêt!...

- Ja, grootmoeder, verontschuldigt zich Dina, maar de klaverweide is niet bij de deur, en daarbij 't is zoo stikkend heet.

En het meisje neemt den koperen stoop en melkemmer en gaat naar den stal om de koei te voederen en te melken.

Dina was de eenige dochter van kleine landbouwers; de vreeselijke cholera-morbus, die de landlieden 'de ziekte' noemen, om ze als bij uitstekendheid te kenmerken, had op éénen enkelen nacht de arme kleine tot eene weeze gemaakt. Gelukkiglijk bleef grootmoeder, vrouw Martha, over, om het kind eene schuilplaats te bezorgen en het te koesteren aan een moederharte. Nu was het kind opgegroeid tot eene schoone, gezonde boerenmeid, en een aantal jongelingen boden haar eene andere liefde aan

dan die van grootmoeder; maar tusschen allen scheen Jef Cooremans 't meeste kans tot welgelukken te hebben; zoo mogen wij wel besluiten uit de samenspraak, die wij op den heuvel hebben afgeluisterd.

I.
Eene verloving.

Bij 't krieken van den morgen, stond Dina al bij eene waterbron, die in den boomgaard der *Witte Hoeve* opborrelde, groene speurrie te wasschen.

Een jongeling stak op dat oogenblik zijn hoofd achter een dikken appelboom uit, bracht zijne twee handen als een roephoorn aan den mond, en riep met onderdrukte stemme:

- Dina! Dina!

Het meisje deinsde angstig achteruit, maar als zij Jef Cooremans herkende, deed zij met de hand eene beweging om hem te doen verstaan, dat hoe eer hij zich uit de voeten maakte, hoe liever zij 't had.

De jongeling scheen die stomdoove taal maar niet te verstaan; en wilde van achter zijnen appelboom een gesprek aanknoopen. Het meisje begon nu in het water te plonsen en te plassen dat men noch hooren, noch zien kon.

De jongeling week echter voor deze vijandige houding niet; maar kwam nu één stap, en dan nog één stap, en van boom tot boom, nader. Bij den laatsten boom bracht hij weder de handen aan den mond en riep zoo zacht mogelijk:

- Dina! Dina!

De boerenmeid sloeg voor alle antwoord de houten rijve, waarmede zij het groen omwoelde, in de bron en kletste het water naar den jongeling toe, zoodat het langs alle kanten van zijne kleederen droop. Haastig laadde zij het gewasschen groen op eenen kruiwagen en, in het heengaan, draaide zij het hoofd over den schouder, om den jongeling toe te snauwen:

- Hoor, het is maar om te zeggen dat al hetgeen gij gisteren hebt afgeluisterd, wel geen evangelie is.

- Dina, zegde de jongeling, en kwam achter den boom te voorschijn, - geen enkel vriendelijk woord, vooraleer ik van hier vertrek?

- Wat, vertrekken? - riep de maagd verbaasd uit, liet den kruiwagen plotseling nedervallen, en hare wangen kregen eene roode kleur; doch om hare ontroering te bewimpelen, voegde zij er spottend bij:

- Ei, ei, waar zoudet gij naar toe vertrekken als de Winter gaat aankomen?

- Maar heeft Trientje van den bakker het u gisteren niet gezegd? - Waar naar toe? - Alsof ik geen twee duizend franks te Munster kon verdienen! Welnu, 't is nu zoo. - Ik heb mij voor vijf jaren bij meester Hinderhausen verhuurd. - En misschien keer ik nooit meer weder.

- Nooit?

- Nooit! Hoor eens, ik zal u wat vertellen, ik ben maar een arme duivel, een scheêpershond, een....

- Heb ik dat gezegd? zegde Dina schaamrood wordende.

- Ach neen! - Wie zegt dat ook? - maar daar zijn er die dat zeggen, en ik wil geen arme duivel, geen scheêpershond blijven, al ben 'k ook maar een armemenschenkind! Ik wil aan sommigen toonen dat twee goede armen iets waard zijn, en zij uit een schêepershond een stroohoedenfabrikant kunnen maken!

Het meisje, om zich uit de verlegenheid te trekken, hief den kruiwagen als om hem voort te rijden, en zegde zoo onverschillig mogelijk:

- Nu wat gaat mij dat aan?

- Och niets, zegde de jongeling, het meisje terughoudende, maar luister nog een oogenblik. Ik heb gezegd, dat ik nooit meer zou wederkeeren; nu, dat was gelogen. Als ik vijf jaren ginder gediend heb en als ik zeven of acht duizend franks heb overgespaard, dan keer ik naar ons dorpken terug, en indien dan een zeker meisken dat ik wel ken, maar niet noemen wil, mij voor haren bruidegom hier wil aanvaarden, dan richt ik ginder eene stroohoedenfabriek voor eigene rekening op, en hoera! dan zal de arme duivel laten zien wat hij kan, en zijne vrouw zal voor die van een Piet Mop niet moeten uit den weg gaan!

- En wie zal de gelukkige zijn? spotte het meisje.

De jongeling kon nu zijn gevoel niet langer overmeesteren; ondanks hem, veropenbaarde het zich eensklaps in al zijne wezenstrekken.

- Dina, zegde hij half mismoedig, Dina, waarom kunt gij mij geen vriendelijk woord meer geven? Ik ben een arm weeskind, dat nooit vader noch moeder gekend heeft; geen mensch trok mij aan. Ik werd niet als andere kinderen met liefde gekoesterd: men bracht mij op voor een weinig geld en de gemeente verpachtte mij jaarlijks, als een beest, aan hem die mij het goedkoopste kon in 't leven houden. En buiten u was er nooit een mensch, die mij een vriendelijk woord toesprak. Ik aanzag u als eene zuster. Weet gij niet meer hoe wij altijd samen speelden, als wij naar school gingen? - Weet ge niet meer hoe bedroefd wij waren als ik voor de eerste maal

naar den vreemde vertrok en hoe blij wij waren als ik terugkwam? - En als ik 's Zomers afwezig was, waarom anders trachtte ik zoo naar ons dorpken weder te keeren, als om u te zien? - En sinds een jaar of twee zijt gij niet half meer zoo trouwhertig met mij? - En gij geeft mij bijna nooit een vriendelijk woord meer, en toch, als ik voor zoo lang van hier wil vertrekken en eene winstgevende plaats in den vreemde heb gezocht, dan is 't maar voor u, voor u alléén; want 'k weet het, nu ben ik maar een arme jongen, en ge zijt veel beters waard!

Deze warme woorden, die uit 's jongelings ziel vloeiden, braken de ijsschots door, die het meisje zich als eene verdediging rond haar hert had gelegd. De hoonende en gemaakte spotlach verdween van hare lippen; hare blauwe oogen schenen achter een waterachtig gaas hunnen milden glans te verliezen, en de hoek haars voorschoots door hare handen frommelende, zuchtte zij:

- Ach, Jef, ik ben maar een arm weeskind; ik heb niemand om mij te verdedigen dan mij zelven, en hoe kon ik weten dat gij 't zoo goed met mij meent?

Deze halve verklaring deed den jongeling oordeelen, dat zijne wenschen verhoord waren en hij wederkeerig bemind was: dit bracht hem als in begeestering; hij vatte de hand des meiskens en stak haar sprakeloos den gouden ring aan den vinger.....

- Dina! Dina, waar blijft ge dan toch? - klonk het eensklaps aan het ander einde des boomgaards.

- God! riep het meisje verschrikt, grootmoeder roept al.

En zij vatte snel de berries van den kruiwagen vast en rolde hem in de richting der huizing voort.

De jongeling liet zich plat op den grond vallen en vluchtte, op handen en voeten, achter eenen dikken appelboom.

II.
De tijd is om.

Wat leven in 't dorp! - men kuischt, men schuurt, men boent, men schildert.... deuren en vensters staan wagewijd open; meubelen, stoelen en tafels, gansch de huisraad ligt voor de woningen opeengehoopt; meiskens loopen over en weder met wateremmers; kleine knapen wentelen zich in de karrevoren of juichen met blijde verwachting de kramers toe, die hunne lijnwaden tenten uitspannen. Iedereen ziet er zoo lustig en vroolijk uit ...

Want morgen is het kermis! Het dorpken schijnt een zondagspak aan te trekken om den blijden dag te gemoet te snellen.

Maar het is bijzonder bij den watermolen, daar waar het rivierken in zulken breeden plas uiteen loopt, dat het meeste verwarring schijnt te heerschen. Zie, een aantal jonge meiskens staan er met opgeschoten rok, allerlei tinnen en koperen voorwerpen af te spoelen en te polijsten, zoo dat de ondergaande zonne er met gouden glans in wederkaatst.

Men zingt, men jokt, men kijft, men spreekt over vrijers, dansen en trouwen!

- O, riep een meisje uit o, dat zal er gaan... Ik weet niet hoevele muzikanten er in 't dorp zijn aangekomen - en ik zal mijne voeten niet koud laten worden voor de laatste maal dat ik als jonge dochter aan den dans zal staan.

- Is 't dan toch waar, Trientje? vroegen de meiskens nieuwsgierig, dat gij na kermis met Piet Mop trouwt?

- Of het waar is! morgen vallen wij van den preekstoel, en wij koopen eenen roep af, dan.... dan is het bruiloft!

Nu wist iedereen der meiskens iets geestigs op Piet Mop te zeggen en men opende een kruisvuur van tergende woorden....

- O, gij onnoozele sukkels, verweerde zich Trientje, gij zoudt een flinken jongen moeten hebben als Jef Cooremans, daar men nu in vijf jaren niet meer van gehoord heeft, en dan zoudt gij vergenoegd zijn als Dina Christiaensens!

- Trientje, zegde Dina half smeekend, wie heeft u toch aangesteld om mij altijd te tergen?

- Och, zegde Trientje, ik terg u niet, maar wat wilt gij altijd voor dien armen duivel zoo treurig blijven loopen, zie, daar is Karel van den mulder en die ...

- Ah! onderbraken de meiskens, als men van den duivel spreekt ziet men zijnen staart!.. daar komt Karel aangereden.

Men hoorde het geklingel van eene menigte bellekens, het gerol eener zware karre, en welhaast zag men drie paarden, kettingsgewijze ingespannen, die eene vracht meelzakken voortsleepten.

Op 't middelste paard zat de vroolijke mulderszoon; hij kletste zijne zweep over en weder, en het geklikklak was het referein van zijn lustig lied:

> Klik klak!
> Lustig op...
> Morgen is het kermis,
> Klik klak!
> Lustig op...
> Klik klak! klik klak!

- Hoepsa! vroolijke kermisavond! riep hij de meiskens toe.

Terzelver tijde zijne behendigheid in 't voeren willende toonen, deed hij zijne paarden snel eenen halven kring beschrijven, en draaide de karre, met eenen gewaagden zwaai de brug van den watermolen op.

'Hulp, hulp!' weergalmde het met eenen vervaarlijken kreet.

Dina, die bij de brug stond, verschrikt door de rijkundige beweging des mulders, deinsde onwillekeurig achteruit, en stuikte achterover in den stroom, die haar met schrikkelijke snelheid onder de raderen des molens ging medesleepen.

Doch zonder het gevaar te berekenen, sprong Karel van het paard, plonste het water in, zwom en duikelde en worstelde tegen den stroom, tot dat het hem gelukte het meisken, juist in tijds, bij de kleederen te grijpen, en dan zich aan een pijler der brug vast te klampen.

Men wierp hem de leizeelen der paarden toe. Weldra was de drenkelinge in de handen der meiskens, die zich beijverden om haar terug tot het bewustzijn te brengen.

De Julizon goot een stroom van licht en warmte over de matte aarde: de vogelen verscholen zich zwijgend onder de bladeren der boomen, de huisdieren lagen nedergevleid in de donkere stallen, os en paard weigerden den last te trekken in deze smachtende hitte.

De gansche natuur scheen hare koortsige en gedurige werking gestaakt te hebben, zoo lagen alle planten en bloemen verwelkt ten gronde.

De inwoners der *Witte Hoeve* hadden lommer en koelte gezocht in een priëel ten einde des tuins, uit beukenhoutgewassen ineengevlochten.

De oude grootmoeder zat sluimerend in eenen grooten zetel en scheen zeer ziekelijk. Hare ademhaling was moeilijk en haar slaap onrustig. Als een wakende engel zat Dina nevens grootmoeder. Zij toch ook is veel veranderd. Hoe bleek en ingevallen zijn die vroeger zoo blozende wangen, hoe neerslachtig en krachteloos is de eertijds levenslustige en frissche boerenmeid.

Zij zingt niet meer vroolijk als de nachtegaal der velden, zij mijmert en treurt; haar waterachtig oog schijnt over de wiegelende korenvelden heen, die tegen den heuvel oploopen, den gezichteinder te willen peilen, of wel in zelfvergeten, den bruisenden watermolen aan te staren, die schuimend het water in de hoogte wierp, en in diamanten droppen liet nedervallen.

Dikwijls zat zij zoo uren lang onbeweeglijk, en het anders zoo vlijtige meisje legde moedeloos hare handen op den schoot neer en liet de naald rusten.

Eene pijnlijke borstdrukking wekte de oude vrouw uit hare sluimering. Zij hoestte en zuchtte:

- Ik heb dorst!

Dina sprong recht, schikte het hoofdkussen zoo zacht mogelijk opnieuw in den zetel en spoedde zich naar de waterbron in den boomgaard om een glas frisch water te halen.

Bij de bron wierp zij eene treurige groetenis aan den zwaren appelboom, waaronder Jef Cooremans haar de eerstemaal de verklaring zijner liefde had gedaan

Waarom verbleekt zij zoo eensklaps en deinst zij verschrikt terug, als hadde zij den voet op eene adder gezet?

In den stam des booms stonden twee geheimzinnige letters gesneden, eene J en D ineen geslingerd, en daar onder 30 *Juli* 1845 *en* 1850.

Jef Cooremans had den dag, dat hij het dorpje verlaten had, deze letters in den boom gegriffeld, als een onderpand van zijne trouw. Binnen vijf jaren zou hij terug bij den appelboom staan.

En heden nogtans was het de dertigste Juli en waren er vijf jaren heen gevlogen.

- En nu, zuchtte Dina, is gansch de tijd om en hij is niet teruggekeerd!

Grootmoeder bemerkte hoezeer het meisje was aangedaan, want niet zoohaast had de koele dronk water haar een weinig verkwikt, of zij zegde streelend:

- Maar kind, wat hebt ge dan, dat gij er zoo ontroerd uit ziet!

- Niets, grootmoeder! zegde Dina, niets, als dat ik blij ben dat het u zoo wel gaat!

- Dina, gij verbergt iets sedert lang voor uwe grootmoeder. Uwe arme grootmoeder, die niet lang meer zal leven, zal dan van hier moeten gaan zonder troost, maar met het gedacht u ongelukkig hier na te laten. Dina, mijn kind, zeg mij toch dat geheim, dat u zoo lijden doet; meent gij dat grootmoeder niet ziet, dat gij een geheim voor haar hebt.

De oude vrouw hief hare dorre hand op en liet ze rusten op het hoofd des meiskens, dat zich aan hare voeten had nedergezet.

Dina gevoelde haar gemoed verteederd, zij kon zich niet langer bedwingen; maar zij beleed aan grootmoeder hoe zij vijf volle jaren op Jef Cooremans gewacht had, hoe men sedert drie jaren niet meer van hem gehoord had, hoe zij toch altijd trouwhartig was blijven wachten en nu de tijd gansch om was.

Als eene oude nog steeds bloedende wond van het verband wordt ontdaan, gevoelt de lijder weer al de volheid der pijn; doch de moeder, welke de wonde haars kinds zachtjes ontbloot om ze te heelen, gevoelt den weerslag der heropgewekte pijnen in haar beminnend hart.

- Kind, zegde de oude Martha, kind, ik ben oud en heb ondervinding van de wereld; gij hebt het geheim van uwe liefde voor grootmoeder willen verbergen; maar sinds lang had zij het geraden. Ik ben toch blijde dat gij de bekentenis gedaan hebt en nu heb ik u een woord te zeggen, dat gij wel zoudt moeten overwegen. Zie, Dina, lang zal ik niet meer hier zijn; ik voel het, mijn leven loopt op zijn einde en ik zou God er over danken indien gij zoo niet gansch alleen en zonder steun op de wereld overbleeft. Het grootste gedeelte der hoeve zal u zelfs ontnomen worden; zij is mij slechts levensdurend verpand, omdat mijn man den ouden heer van het kasteel eens uit de rivier met gevaar van zijn leven gered heeft. Dan zult gij als eene arme verstootelinge bij de boeren moeten uit dienen gaan... Waarom zal uwe arme grootmoeder die smarte in het hart naar de andere wereld mededragen? Is er dan niemand, die u zoowel als Jef Cooremans kan gelukkig maken?

- Niemand! zuchtte het meisje, en weenend viel zij om den hals der oude vrouwe.

- Kind, het is zondig, zijn jeugdig leven te laten verkwijnen; het is zondig, zijn hart vast te hechten aan eene onmogelijkheid! Want, zie, geloof uwe oude grootmoeder, die het zoo wel met u meent, wederkeeren zal hij niet meer!....

- Ach, zegde Dina vertwijfelend, ach, grootmoeder, spreek zoo toch niet; vijf jaren lang heb ik op hem als verloofde getoefd, vijf jaren als eene bruid op hem gewacht - en... nu...

kan ik geenen andere meer beminnen... al ware Jef zelfs dood!

Grootmoeder boog haar grijs hoofd voorover en een traan rolde over hare uitgemergelde wangen. - Dan beving haar eene benauwdheid en zij hoestte pijnlijk.

Terwijl Dina met kinderlijke bezorgdheid de slapen der oude vrouw met water waschte, naderde ongemerkt door de hofpaden een man, eenvoudig als een oud Limburgsch pachter gekleed: korte broek, lage schoenen en zwarte kousen, lang afhangenden en toegeknoopten frak, en een ronden vilten hoed

- Ah, moederken, sprak hij groetend, zoohaast de vrouw een weinig bekomen was, dat is een smachtend weder; - er is onweder op handen! Het gaat vandaag niet goed, niet waar?

- Mijnheer pastoor, antwoordde de oude vrouw, de doktor zegt dat het niet erg is; maar ik voel wel dat het niet lang meer zal duren.

- Eh, grootmoeder, laat nu in eenmaal den moed niet zinken! Betrouw op Hem, die de groote Heelmeester is.

- Och, zegde vrouw Martha glimlachend, als men oud en ziek is, dan is men zoo bedroefd niet het hoofd neder te leggen en te rusten... indien ik mijne kleindochter had gelukkig gezien, dan hadde ik in vrede de wereld verlaten.

Nu vertelde zij aan den dorpspastoor, die trooster en raadgever van de huisgezinnen, hoe zij voor de toekomst des meisjes bevreesd was; hoe deze halsstarrig alle aanbod van huwelijk van de hand wees, en hoe 's maalders zoon, Karel, die haar uit het water, met gevaar van zijn eigen leven, gered had, meermalen haar hand en goed had aangeboden.

De pastoor troostte de oude vrouw, deed eenige pogingen, doch te vergeefs, om het meisje tot redelijker gedachten te brengen, en besloot met het voorstel dat Dina, kwam de grootmoeder te sterven, op de pastorij konde inwonen; want zijne stokoude dienstmeid had eene helpster noodig.

- Nu zal ik in vrede sterven, zegde de grootmoeder; slechts nog een enkel gedacht vervolgt mij onophoudelijk. Het is eene overlevering in onze familie, dat de Christiaensen nooit zullen ongelukkig zijn zoolang zij de *Witte Hoeve* bewonen. Ik vrees echter dat dit nu het geval zou kunnen zijn. Dina, gij moet mij plechtig beloven, in tegenwoordigheid van den heer pastoor, nooit het erfgoed uwer ouders te verkoopen, en, mochte God u met geene kinderen zegenen, gij het zult vermaken aan een weezenhuis, opdat de opbrengst diene voor het onderhoud van een arm weeskind.

- Grootmoeder, ik beloof het u, ja, uw wil zal mij heilig zijn, snikte Dina weenend.

VOOR HET SCHOOLGERECHT.

De pastoor sprak nog een tijd lang woorden van moed en vertroosting en als hij henen ging fluisterde hij Dina toe:

- Grootmoeder zal welhaast naar een betere wereld gaan; mochte zij zich minder goed bevinden, haast u, 't zij bij dag of bij nacht, mij te roepen; ik zal u bijstaan in het moeilijk oogenblik, en nu, leid grootmoeder binnen, want de hemel overtrekt met wolken en er is een onweder op handen.

Nauwelijks had de pastoor zich verwijderd of een felle wind stak op en zweepte de canadaboomen over en weder; de hemel werd duister en zwart; de donder ratelde in de verte en bliksemstralen slingerden door de lucht; groote regendroppen vielen uit den hemel neder en weldra woedde een vernielend onweder over de velden.

(*Wordt voortgezet.*)

Wetenswaardigheden.

Hout hard te maken.

Alle hout is geen timmerhout, zegt het spreekwoord niet ten onrechte, en zoo laat de eene houtsoort zich beter voor dit en de andere weer voor dat doel bezigen. Eéne eigenschap is evenwel voor alle houtsoorten aanbevelenswaardig, namelijk de hardheid.

Volgens de *Techniker* heeft men thans een middel ontdekt, om zachte houtsoorten hard te maken. Aan dennehout b.v. kan men zulke hardheid geven, dat men wiggen noodig heeft om het te doen splijten. Deze uitkomst verkrijgt men door het hout aan de inwerking van stoom bloot te stellen: op de beide einden wordt daardoor een

gelijktijdigen druk uitgeoefend, en op die wijze worden de vezels tot één vaste massa samengeperst.

Het verplegen van rozen.

Behalve het jaarlijksch snoeien heeft men te zorgen, dat na het bloeien alle bloemstengels op een na verwijderd worden, ten einde bij het herbloeien een tweeden krachtigen bloei te verkrijgen. Een uitstekend middel is mede het bedekken van den grond der bedden met kort mest, hetwelk de vochtigheid in den grond houdt. Eene jaarlijksche krachtige bemesting is daarenboven noodzakelijk om steeds schoone bloemen te verkrijgen.

Gelijk elke plant heeft ook de roos hare vijanden, die men het best kan verdrijven door de bladeren met tabaks- of zeepwater te besproeien. Het bladschimmel bestrijdt men door de aangetaste rozen herhaaldelijk met zwavelbloem te bestrooien.

Een halve lepel vol mostermeel in anderhalven liter water, is mede een goed en onschadelijk middel ter begieting van planten in bloempotten om de wormen te verdelgen.

[Nummer 39]

Onze gravures.

Keizer Frederik II in Sicilië.

KEIZER FREDERIK II ONTVANGT IN ZIJN PALEIS VAN SICILIË EEN OOSTERSCH GEZANTSCHAP.

Op het toppunt zijner macht, in al den luister, dien de kroon van het Heilige Roomsche Rijk, gevoegd bij den glans eener reeks van roemruchtige voorzaten en de glorie van eigene wapenfeiten en zegepralen, eenen vorst verleenen kan, zien wij op de prachtige schilderij van Arthur von Ramberg den tweeden Frederik der Hohenstaufen, den keizer van het Westen, op Sicilië de hulde van het Oosten ontvangen.

Van de stranden der Noordzee tot de kusten van Syrië gehoorzaamde alles aan zijn schepter en het trotsche huis der Hohenstaufen scheen zich voor altijd de wereldheerschappij verzekerd te hebben. De stoutste droomen der eerzucht hadden in het werk van Frederiks vader, den somberen Hendrik VI, hunne volledige vervulling gevonden. Met ijzeren vuist had deze niet alleen de wederspannige grooten in Duitschland onderworpen, maar ook geheel Italië en Sicilië onder zijn ijzeren juk doen bukken, zich niet ontziende de hand uit te steken naar de goederen der Kerk en zijn naam voor alle eeuwen met de smet eener ongehoorde wreedheid te schandvlekken.

Zoodoende waren al de hoogvliegende plannen der Hohenstaufen verwezenlijkt en het scheen dat Frederik thans ongestoord de vruchten van het bloedig veroveringswerk zou kunnen genieten. Met de schitterendste gaven naar geest en lichaam toegerust, persoonlijke dapperheid aan het verstandigst beleid parende, behoorde Frederik niet alleen tot de grootste vorsten, maar ook tot de meest ontwikkelde geesten van zijn grooten tijd. Ofschoon in het

zonnig Italië opgegroeid en zich bij voorkeur met de pracht van het Oosten omringende, wist hij toch de voordeelen der wetenschappen te waardeeren en was zelf een ijverig beoefenaar van kunst en letteren; alle kunsten moesten het hunne bijdragen om den luister van zijn troon te verhoogen en de bouwkunst moest zijn naam door de heerlijkste gedenkstukken vereeuwigen.

Met even verkwistende als uitgezochte pracht had de keizer zijn paleis te Palermo gesierd: zijne marmerzuilen en vergulde portieken straalden ver over zee de schepen tegen, terwijl in de bogenhallen en binnenhoven, door wuivende palmen en klaterende fonteinen verfrischt, de kleurenpracht eener Oostersche weelde het oog verrukte.

Op het terras, dat naar de haven leidt, zien wij den jeugdigen vorst, door de grooten van zijn rijk als met de bloem der natiën omgeven, het gezantschap van den sultan ontvangen, dat in naam van het Oosten den gebieder van het Westen komt begroeten en de schatting van hulde en eerbied aan zijne voeten neerleggen.

Inderdaad, dat is een schouwspel van aardsche grootheid, zooals alleen de hoogste eerzucht het zich droomen kan; maar een schouwspel ook, dat ons in aanbidding het hoofd doet buigen voor de rechtvaardige oordeelen Gods, die de hoogmoedigen vernedert en de schuldigen onverbiddelijk straft. Want diezelfde machtige en gevierde keizer Frederik, die in zijn trotschen overmoed zelfs met de banbliksems der Pausen meende te mogen spotten, vond reeds op 56jarigen leeftijd (in 1250), naar men wil door een zijner bastaarden vergiftigd, in het kleine Fiorenzuela een roemloos einde, en in 1268 liet Frederiks kleinzoon, de laatste telg uit het roemrijke huis der Hohenstaufen, de ongelukkige Conradijn, het leven op het schavot.

Op leven en dood.

Dit tafereel verplaatst ons naar de bloedige dagen van den tachtigjarigen oorlog. Een ruiter, na de nederlaag der zijnen op de vlucht, wordt door vijandelijke krijgers te paard achtervolgd. Valt hij in hunne handen, dan dreigt hem krijgsgevangenschap, zoo niet de dood. Wanhopig drukt hij zijn paard de sporen, tot bloedens toe in de zijden, en het trouwe dier stormt als een rukwind over het veld, na de vermoeienis van den strijd zijne laatste krachten inspannende, als begreep het dat het leven zijns meesters van zijne snelheid en volharding afhing. Maar helaas, reeds van nabij zitten de vervolgers hem op de hielen, en er is geene redding voor den vluchteling, die, weldra achterhaald, zich aan de overmacht zal moeten overgeven, tenzij plotseling door Gods hulp uit een naburig kamp zijne vrienden tot ontzet mochten opdagen.

De schilderij van W. Schueh laat ons al de angsten en verschrikkingen gevoelen van zulk een rit op leven en dood.

Ludwig Uhland.

Den 26en April van dit jaar is het eene eeuw geleden, dat te Tübingen in Wurtemberg de dichter geboren werd, wiens liederen misschien meer dan die van eenigen anderen zanger het Duitsche volk hebben geboeid, verheugd, getroffen en gesticht. Niets edeler en reiner dan Uhland's eenvoudige en onopgesmukte, maar diepgevoelde en

echt christelijke poëzie Geene gedichten ook, die bij al het keurige en zorgvuldig afgewerkte van den vorm, zoo voor allen te genieten zijn en de verhevenste gedachten, de fijnste schakeeringen van het gevoel onder het bereik brengen van ieder, die maar eenigszins vatbaar is voor de bekoring van het schoone en goede. Vandaar die buitengewone populariteit, waarin Uhland zich verheugen mocht, zonder in het minst, gelijk bij voorqeeld de 'volksdichter' Béranger, de ondeugden des volks te vleien of tot de laagte der opvattingen en begrippen van de volksmenigte af te dalen. Integendeel, Uhland hief het volk tot zijne eigene hoogte op; hij leerde het smaak vinden in de dingen, die alleen voor zulk een fijn bewerktuigden geest als den zijne schenen bestemd, en daar was hij toe in staat, omdat hij de taal sprak, die, uit het hart voortkomende, ook rechtstreeks naar het hart gaat, omdat hij het Duitsche volkswezen in zijne schoonste en edelste uiting, in de volkspoëzie der middeleeuwen had bestudeerd en daardoor steeds den echten toon wist te vinden om het hart des volks te treffen.

Niet in fraaien klinkklank van woorden, waardoor zoovele hedendaagsche dichters hunne armoede aan gevoel of gedachte pogen te bedekken, noch in hoogdravende lyrische vlucht, die den dichter opvoert naar sferen, waar niemand hem volgen kan; neen, in den eenvoud, die het kenmerk van het ware is, in de natuurlijke en daardoor juist zoo treffend schoone uiting van echt menschelijk gevoel, schuilt het geheim van Uhland's poëzie. En terwijl zoovele dichtvernuften, die ons door hun liefelijk woordenspel betooveren of door hunne adelaarsvlucht doen duizelen, maar het hart koud laten, slechts voor zich zelven schijnen te leven en te dichten, behoorde Uhland tot die bevoorrechte zangers, wien het gegeven is te zingen voor een geheel volk.

Pater B. van Meurs, die in zijne eigene gedichten zoo menigen trek met dien grooten zanger van de natuur en het gemoedsleven gemeen heeft, ja in zekeren zin de Hollandsche Uhland mag genoemd worden, doet ons in zijn '*Leven van Ludwig Uhland en vertalingen uit zijn dichtbundel*'(*), nader kennis maken met den Duitschen Volkszanger.

Wie dus eene belangwekkende schets over Uhland's levensbijzonderheden lezen wil, schaffe zich dit boek aan, evenals degene, die door de volgende proeven van Pater van Meurs' meesterlijke vertolking zich aangezet gevoelt ter genieting van den ganschen schat keurige kleinoodiën.

Zwaabsche vertelling.

Toen keizer Roodbaard - lof zij hem! -
Den tocht deed naar Jerusalem,
Zag hij het Christenheir in nood:
Het vond veel steenen, weinig brood,
En trok door een ongastvrij oord,
Berg op berg af, niet moeite voort.
Hoe menig Duitscher werd bekeerd,
En heeft toen 't pimplen afgeleerd!
Erg kreeg 't de ruiterij te kwaad:
De paarden vielen van de graat,
En wie zijn klepper woû behouën,
Die moest maar zien hem voort te sjouwen.

Dit was met zeek ren Zwaab 't geval,
Een forschen ridder groot van stal:
Hoe hij ook trok aan toom en stang,

(*) Het leven van Ludwig Uhland en vertalingen uit zijn dichtbundel, door B. van Meurs. - Nijmegen, Blomhert & Timmerman

Zijn knol ging maar den slakkegang;
Toch had hij 't beest niet prijs gegeven,
Al kostte 't hem zijn eigen leven.

Terwijl hij eenzaam aan den staart
Van 't leger voorttrok met zijn paard,
Daar kwamen plotsling in een draf,
Wel vijftig Turken op hem af.
Zij mikten - en een breede vlucht
Van pijlen snorde door de lucht.
Dit bracht den Zwaab niet uit den stap;
Als ware 't louter voor de grap,
Liet hij zijn schild met pijlen prikken
En spotte met dat Turksche mikken.

Toen stormde een Turk op snuivend ros
Met kromme sabel op hem los.
Het bloed des Duitschers koud, bedaard,
Wordt warm, bruischt op. - Daar maait zijn zwaard
Twee pooten af van 's vijands paard,
Dat hinkepinkend zinkt ter aard.
Nu heft hij 't zwaard een tweede maal -
En 't valt, gelijk een bliksemstraal,
Verplettrend op den Turkschen kop,
Vlijmt door tot op den zadelknop,
Splijt ook het zadel nog vaneen
En stuit in 't paard op 't ruggebeen.
Toen viel van 't ros aan elken kant
Een doorgehakte Turk in 't zand.
En de andren zien dit huivrend aan
En vliegen naar de halve Maan,
Ineengekrompen, met de handen
Als schilden op hun tullebanden.

Een Christenschaar, die moe en mat,
't Heir ook niet bijgehouden had,
Zag tot in merg en been geroerd
Wat door den Zwaab was uitgevoerd.
De keizer door hen ingelicht
Heeft tot den held de vraag gericht:
'Wie maakte u, ridder, zoo bedreven
'Om iemand zulk een streek te geven?'

Hij had het antwoord daadlijk klaar:
'Zoo iets is in mijn land niet raar!
'En wilt gij er den naam van weten -
'Dat wordt een Z w a b e n s t r e e k geheten.'

De lijster.

'Neen, heel den zomer blijf ik hier
Mijn bedje ga 'k niet uit,
Zoo 'k maar die lieve lijster heb
Die ginds in 't boschje fluit.'

Men vangt den vogel in een kooi
En zet hem bij het wicht;
Maar 't dier betreurt de vrije lucht
En houdt zijn bekje dicht.

Hij zingt niet, schoon het zieke kind
Hem om een liedje smeekt.
Doch hoor! daar slaat hij - 't kinderoog
Glanst voor het laatst en breekt.

Schetsen uit Nederlandsch-Indië.
(*Slot.*)
Amboina.

Wij willen thans, na een vluchtig kijkje links en rechts, het aan natuurschoon zoo rijke Java verlaten langs de prachtige baai van Amboina, een der schoonste oorden onder de Moluksche eilanden

De beide schiereilanden Leitimor en Hitoe, door eene diepe baai gescheiden, geven Amboina den vorm eener halve maan. Tusschen bloemrijk loover ligt in de onmiddellijke nabijheid van de baai, die eene natuurlijke haven vormt, de hoofdplaats Ambon, die in vervlogen tijden na Batavia als de voornaamste handelsstad van Java werd aangemerkt.

‘Noch platen, noch beschrijvingen,’ zegt kapitein Van Vlijmen, ‘kunnen recht doen wedervaren aan het verrukkelijk natuurtooneel, dat de baai van Amboina te aanschouwen geeft.

‘Helder bovenmate is hier de zee, ten gevolge van de verbazende menigte sponsen, koralen en zeeanemonen, die hunne schitterende kleuren daarbeneden ten toon spreiden.

‘Tusschen die oneindig gevarieerde onderzeesche planten bewegen zich blauwe, roode en gele visschen, gevlekt, gestreept, verzilverd en verguld, van alle vormen en grootte. Het is eene tooverwereld, die ons in opgetogenheid uren lang gekluisterd houdt.

‘En als wij den blik, vermoeid van het staren op deze eindelooze verscheidenheid, landwaarts richten, hoe genotvol rust hij dan op de liefelijke groene bergen.

‘Tusschen kruidnagel- en muskaatboomen, onder sago- en arengpalmen liggen de steenen gebouwen van het Europeesche stadje op de meest schilderachtige wijze uitgespreid.

‘En hooger op tegen de hellingen der bergen, waar geen menschelijke tred de stilte van het bloemrijke woud verstoord, wiegelen duizenden veelkleurige vogels op de takken, als levende edelsteenen. Verbazend is hier de rijkdom aan vlinders van de schitterendste kleuren, maar ook ontzagwekkende slangen van vier à zes meters lengte zijn niet zeldzaam.

‘De sago is het hoofdvoedsel der bevolking, en ware het niet, dat de tropische zon zulk eene reuzenkracht oefende op de ontwikkeling der planten, de sagopalm zou spoedig geheel uitgeroeid zijn. Evenals men op Borneo den geta-percha-boom omkapt, om het sap machtig te worden, zoo velt men hier gewoonlijk den sagopalm, ten einde het kostelijke meel te verkrijgen.

‘Waar het voedsel zoo gemakkelijk wordt verkregen is het verklaarbaar dat de bevolking zich niet toelegt op den landbouw en meer dan elders in den archipel zich aan eene zalige rust overgeeft.

‘Wij willen den indruk van dit Eden voor den lezer niet bederven door uit te weiden over de gebreken der bevolking. Liever besluiten wij met den wensch dat de arbeid van hen, die hier het Christendom prediken, even rijke vruchten mogen afwerpen als de broodvruchtboom, die welig tiert in den gezegenden bodem.’

De houtvester.
Door Belga.

Even buiten de poort van het kleine stadje Reutlingen in Wurtemberg, aan den zoom van het Zwarte Woud, stond in 1820 een lief huisje. Hier woonden, volgens het zeggen van de burgers, de gelukkigste menschen van geheel Wurtemberg. Het huishouden was zeer klein, en bestond slechts uit twee personen, vader en dochter. De vader, de heer Hermann, had als officier gediend tijdens de oorlogen van het keizerrijk, en door zijne dapperheid en bekwaamheid had hij zich de achting en vriendschap zijner oversten verworven. Bij het sluiten van den vrede ontving hij als belooning voor zijne bewezen diensten de eervolle en winstgevende betrekking van rijksontvanger van Reutlingen. Tijdens den krijg was zijne vrouw overleden, en had hem een eenig dochtertje nagelaten. Hij vestigde zich te Reutlingen, en verdeelde al zijn tijd tusschen de plichten en werkzaamheden zijner betrekking en de opvoeding van zijn kind. Dikwijls zeide hij: ‘God heeft mij hier op aarde een rustig en kalm leven geschonken; als ik nu nog mijne dochter met een flinken jongen getrouwd mag zien, zijn al mijne wenschen vervuld, en kan ik in vrede mijn hoofd nederleggen.’ - Bertha, zijne dochter, was nu groot geworden, en bestuurde zelve de huishouding. Des avonds ging Hermann uit, of wel, hij vereenigde bij zich twee of drie oude vrienden, zijne vroegere krijgsmakkers. Dan, onder een pot schuimend bier en eene dampende pijp, werden de oude wapenfeiten weder te berde gebracht, en tot in het oneindige herhaald; er werd natuurlijk duchtig gepolitiseerd en gedronken op het welzijn van het dierbaar vaderland Soms verzocht de vader Bertha zijne gasten op wat muziek te onthalen: oogenblikkelijk voldeed zij dan aan zijn verzoek, zette zich voor de piano, liet hare geoefende vingeren over de toetsen glijden, en zong zijne geliefkoosde Duitsche liederen. En dan gevoelde de oude man zich zoo gelukkig als een koning en herhaalde telkens dat hij zijn lot voor dat van geen enkelen sterveling zou willen ruilen.

Maar helaas! waar is hier op aarde bestendig geluk te vinden? Eens was Hermann des morgens te paard uitgereden om de gelden voor de belasting te innen in de omliggende gemeenten. Vóór zijn vertrek had hij zijner dochter nog aanbevolen te zorgen dat juist om acht ure het avondmaal gereed zou zijn. ‘Want,’ zeide hij, ‘ik heb een langen rit door het bosch te maken en zal honger medebrengen voor vier man; zorg dus dat ik oogenblikkelijk aan slag kan gaan; want onderweg houd ik mij nergens op, en ben dus zeker ten acht ure thuis.’ - Een kus, een groet, en weg was hij. -

S'avonds werd het acht uur en Hermann keerde niet terug; het sloeg negen, tien, elf, geen Hermann was er te zien. Bertha was doodelijk ongerust; want nog nooit was haar vader zóó lang uitgebleven. Toen het middernacht geworden was, kon het arme meisje zich niet langer bedwingen, maar ijlde het huis uit om de hulp van vrienden en bekenden in te roepen. In een oogwenk was alles op de been, want Hermann en zijn dochter verheugpen zich in de algemeene achting en genegenheid der inwoners van Reutlingen. Terwijl de mannen, van fakkels voorzien, den ganschen omtrek afliepen om den verlorene op te zoeken, verzamelden zich de vrouwen om de arme Bertha te troosten. Doch alle pogingen waren vergeefsch. Eén voor eén kwamen de uitgezondenen terug met het bericht dat zij niets, zelfs geen spoor hadden kunnen ontdekken. De toestand van het beklagenswaardige meisje laat zich niet beschrijven. De politie trok zich de zaak met ijver aan; want niet alleen gold het een der achtenswaardigste burgers der stad, maar de vermiste droeg ook eene aanzienlijke som geld bij zich, die aan het rijk toebehoorde. Alle gerechtelijke bemoeiingen bleven echter vruchteloos; de geheele nabuurschap werd doorzocht, het gedeelte van het Zwarte Woud dat zich bij Reutlingen uitstrekt, in alle richtingen doorkruist; maar wat men ook deed, Hermann was en bleef spoorloos verdwenen, zoodal men ten leste alle hoop moest opgeven, en de meening meer en meer veld won, dat hij vermoord en zijn lijk door de roovers diep begraven was.

Nu werd juist in dien tijd de streek onveilig gemaakt door eene geduchte rooversbende. Haar opperhoofd, Karl genaamd, was even onvervaard als wreed; men verhaalde van hem dat hij nog nooit aan een reiziger het leven geschonken had, en hij was zoo stoutmoedig dat hij verscheidene malen geregeld slag geleverd had aan de gendarmes, die op hem waren afgezonden. Natuurlijk werd deze roover door iedereen beschuldigd van Hermann vermoord te hebben.

De ongelukkige Bertha was niet meer te herkennen; zoo vroolijk en opgeruimd zij vroeger geweest was, zoo treurig en neerslachtig was zij nu, zoodat men voor haar verstand begon te vreezen. Uren achtereen zat zij aan het venster harer woning in doffe lusteloosheid op den weg te staren, waarlangs haar vader zich verwijderd had. Niets was in staat haar uit hare gevoelloosheid op te wekken dan alleen het noemen van den rooverhoofdman Karl. Bij het hooren van den gehaten naam van hem, die als moordenaar haars vaders beschouwd werd, schoten hare oogen vlammen, hare vuisten balden zich, en het zachtzinnige meisje werd aan eene woedende furie gelijk.

Tegenover Bertha woonde een jongeling, die even knap als flink, even dapper als braaf was: Otto Dietrich, houtvester der kroondomeinen. In verschillende omstandigheden nad hij reeds herhaaldelijk blijken van moed en bekwaamheid gegeven, zoodat hij bij zijne oversten hoog aangeschreven stond. Otto was een dergenen geweest, die het ijverigst naar Bertha's vader gezocht hadden, niet alleen omdat hij den ouden Hermann hoogachtte, maar ook dewijl hij Bertha beminde. Sinds lang was hij het meisje vurig genegen, doch daar hij haar in zijne nederigheid te hoog achtte, om haar van zijne liefde te durven spreken, bepaalde hij zich haar in stilte te vereeren. Bertha echter had met de scherpzinnigheid, aan vrouwen eigen, al spoedig bemerkt welke gevoelens de jongeling jegens haar koesterde en besloot hiervan partij te trekken om het doel te bereiken, waarnaar zij nu met alle macht streefde, namelijk, den dood haars vaders te wreken.

Eens op een avond, terwijl zij weer in sombere mijmeringen verdiept, aan het venster zat, bespeurde zij den jongeling, die over den weg wandelde en van tijd tot tijd medelijdende blikken op haar richtte. Zij wenkte hem en terstond kwam hij

binnen. Bertha kwam hem aan de deur te gemoet; hare oogen schitterden koortsachtig, en zij scheen aan eene geweldige ontroering ten prooi. Zonder een woord te spreken, greep zij Otto bij de hand en voerde hem in de huiskamer voor het portret van Hermann.

‘Otto,’ sprak zij, ‘hebt gij dengene gekend en liefgehad, wiens afbeeldsel ge hier ziet?’

‘Ja, Bertha, en mijn leven zou ik opofferen om hem in uwe armen terug te voeren.’

‘Gave God dat dit mirakel geschieden kon. Mijn hartebloed zou ik voor zijn kostbaar leven opofferen. Laat ons daar niet meer aan denken. Maar weet ge welke gedachte mij dag en nacht bezielt?’

‘Welke, Bertha?’

‘De moordenaar mijns vaders zijne gerechte straf te zien ondergaan.’

‘Kent gij hem dan?’

‘Welhoe! weet ge dan niet dat het Karl, de rooverhoofdman is, die alleen die afschuwelijke misdaad kan bedreven hebben? Mijne hand zal ik schenken aan hem, die moedig genoeg zal wezen om Karl te straffen voor den moord mijns vaders!’

‘Bertha,’ riep Otto, ‘ik zal die man wezen!’ Zijn gelaat schitterde van moed en opgewektheid; Bertha begreep dat zij te ver gegaan was, zij wilde hare overijlde woorden herroepen, maar het was te laat; met opgeheven hand stond Otto voor de schilderij:

‘Ik zweer,’ riep hij uit, ‘in tegenwoordigheid van dit portret, bij mijne achting voor Hermann en mijne vurige liefde voor u, Bertha, dat ik niet rusten zal, vóór ik den dood uws vaders schitterend op Karl gewroken heb!’

En éér Bertha hem kon wederhouden, was Otto de deur uitgesneld.

Het gedeelte van het Zwarte Woud, dat bij Reutlingen ligt, was geweldig woest, dicht en somber, en bood van nature een geschikt tooneel aan voor de hinderlagen en misdrijven der roovers. Otto was dus van oordeel dat Karl in dien ondoordringbaren doolhof zijne schuilplaats gevestigd had, en zonder aarzelen besloot hij hem hier op te sporen. Even voorzichtig en berekend als dapper, had hij zich voor verscheidene dagen van levensmiddelen voorzien. Daar hij maar al te goed wist dat hij, indien hij in handen der roovers viel, zonder mededoogen ter dood gebracht zou worden, ingeval dezen hem herkenden als houtvester, had hij zich als een boer verkleed, en hield zijne wapenen onder een groven blauw linnen kiel verborgen. Bovendien reisde hij alleen des nachts ten einde zoo de geheime gangen der roovers te bespieden, en hield zich over dag in het dichte kreupelhout verscholen.

Den derden nacht kwam hij aan eene opene plek in het woud, in wier midden zich een groote, holle eik verhief. Bij het schijnsel der maan zag Otto eenige mannen behoedzaam en voorzichtig naderen en hoorde één hunner zeggen: ‘Wij zullen eens zien, welke bevelen de kapitein gegeven heeft.’ Hierop trad hij op den eikeboom toe, stak zijn arm in de holte en haalde er een papier uit. Na dit gelezen te hebben, verwijderden zij zich snel. Zoodra de roovers ver genoeg waren, kroop Otto uit zijne schuilplaats, en nam het papier, hetwelk hij op zijne beurt las. Het papier behelsde de volgende regelen:

‘Kameraden, begeeft u onder de afgesproken vermomming op weg om het terrein te verkennen voor onzen aanstaanden tocht naar het kasteel van den graaf van Adelsberg; morgen ochtend zal ik bij den eik wezen en verwacht alsdan het rapport van hetgeen ge in de laatste acht dagen hebt uitgevoerd.

‘KARL.’

Gehoor gevende aan eene ridderlijke, eene vermetele opwelling, scheurde Otto een blad uit zijn zakboek, en schreef de volgende uitdaging:

'Karl,

'Ge zijt een ellendeling, uw naam vervult den ganschen omtrek met afgrijzen; nog onlangs hebt ge een grijsaard uitgeschud en vermoord. Die grijsaard is de vader van het meisjed, at ik bemin, en voor haar kom ik u rekenschap vragen van uwe misdaad. Indien ge zoo moedig zijt als men zegt, bevind u dan morgen avond alleen bij dezen eik; ik zal komen om met u te vechten. Aanvaard dit tweegevecht, misschien zal ik er in vallen, doch de dood is mij verkieslijker aan de smart haar niet te mogen huwen, die mij dierbaarder is dan mijn leven.

'Gedraag u bij deze gelegenheid even eerlijk en rondborstig als uw vijand,

'OTTO DIFTRICH, Houtvester der kroondomeinen.'

Na dezen brief in de holte van den eikeboom gestoken te hebben, verwijderde hij zich met rasse schreden, en verdween spoedig in het donkere kreupelhout.

***

Weer verlichtte de maan de opene plek in het woud, toen Otto den volgenden avond zich daarheen begaf. Zijn hart klopte hevig, want hij vreesde een verraderlijken aanslag en had reeds bij voorbaat het offer zijns levens gebracht. Maar tot zijne groote verwondering, ontwaarde hij slechts één enkel man, die onbewegelijk tegen den eik leunde. De beide kampvechters groetten elkander: daarop zeide de kapitein koel:

EEN RIT OP LEVEN EN DOOD.

'Zijt gij Otto Dietrich?'

'Ja.'

'Ontdek uw hoofd...'

'Waarom?'

'Ga in het licht staan.... dat ik u goed kan zien.'

'Met alle genoegen. Ik ben niet bang voor de blikken mijner vijanden.'

[Vervolg op p. 310.]

Roeiwedstrijd op den Amstel te Amsterdam, tijdens het bezoek des Konings. - 14 April 1887.

Amsterdam heeft op eene luisterrijke wijze, de hoofdplaats en rijke handelsstad waardig, de feesten besloten, die den grijzen WILLEM III ter eere, in geheel Holland gevierd werden. Even als het meest conservatieve dorpje heeft de vooruitstrevende hoofdstad den 70sten verjaardag des konings te baat genomen, om protest aan te teekenen tegen de socialistische woelingen en om zijne gehechtheid aan het vorstenhuis duidelijk te doen blijken. Nooit heeft de oud-vaderlijke leuze '*Oranje boven!*' zich misschien meer algemeen en krachtiger doen gelden. De dagbladen hebben ons eene uitvoerige beschrijving gegeven van den gondeltocht, het schoolkoor, de verlichting en andere feestelijkheden, Koning Willem en zijn gezin tijdens zijn bezoek aan de hoofdstad aangeboden. Wij geven eene fraaie afbeelding van den roeiwedstrijd op den Amstel, die door H.M. Koningin Emma van uit het nette paviljoen der vereeniging 'De Hoop' belangstellend bijgewoond werd.

De houtvester.
Door Belga.
[Vervolg van p. 308.]

'Ja, gij zijt Otto Dietrich,' hernam de kapitein. Hij liet het hoofd op de borst zinken, en scheen zich geheel aan zijne gedachten over te geven. Otto begon ongeduldig te worden.

'Wat beteekent dat vragen en talmen?' riep hij uit, 'ik kom hier om met u te vechten: zijt ge gereed?'

'Nog niet.'

'En toch zeggen de menschen dat ge zoo buitengewoon moedig zijt?'

'Ik meen dat ik dien roep verdiend heb.'

'Welnu, laat ons dan vechten.'

'Neen, Otto, we zullen niet vechten.'

Otto stond verstomd van verbazing.

'Wat zijt ge dan hier komen doen?' vroeg hij eindelijk.

'Om u een grooten dienst te bewijzen, en zoo mogelijk uwe achting terug te bekomen.'

'Mijne achting.... gij!'

'Waarom niet? wees niet zoo haastig met mij te veroordeelen, zonder te weten of ik niet eer medelijden verdien dan afschuw.'

'Ik ben gekomen om met u te vechten, en niet om uwe klaagliederen aan te hooren,' zei Otto verachtelijk. Karl weende. Doch eensklaps kreeg hij zijne kalmte terug, en sprak:

'Otto, herinnert ge u nog dat de arme weduwe die te Ulm woonde, twee zonen had, Otto en Frits?'

'Goede God, wat zegt ge daar?'

'Otto was zachtaardig, Frits woest en wild. Vermaningen en berispingen bleven zonder invloed op hem. Hij ontvluchtte het ouderlijk huis, na duizenden slechte streken te hebben uitgezet.... De arme weduwe stierf van droefheid en gaf haren zegen slechts aan Otto....'

'Ga voort.'

'Na allerlei avonturen en ontmoetingen, waarbij hij zijne eer en zijn leven op het spel zette, zag de ongelukkige zich buiten de maatschappij gesloten en van allen veracht en verfoeid. Toen nam hij een wanhopig besluit; hij verbond zich met eene bende roovers en werd hun hoofdman. Frits nam den naam aan van Karl, en.... uw broeder staat voor u.'

Bij deze woorden ontblootte de roover zijn hoofd. Otto aarzelde een oogenblik, maar door zijn gevoel medegesleept, opende hij zijne armen voor zijnen broeder, die met een kreet van vreugde hem om den hals vloog.

Na eenige oogenblikken voelde de houtvester toch een afschuw om den man aan zijne borst te drukken, wiens handen zoo dikwijls met menschenbloed bevlekt waren geweest. Frits raadde de gedachte zijns broeders.

'Ik begrijp u,' zeide hij droevig; 'met smart ziet ge mij in dezen toestand terug. Spaar mij uwe verwijten, zij zouden nutteloos zijn. Laat ten minste een van ons beiden geacht en geëerd wezen. Volg mij, ik heb u eene aangename verrassing bereid.'

De hoofdman floot. Terstond verschenen een tiental mannen met brandende fakkels. De kleine troep volgde in stilte een lang en eng voetpad dat naar eene grot leidde. Een roover ging er binnen en kwam er spoedig uit, gevolgd door een grijsaard, wiens oogen geblinddoekt waren. Het was Hermann.

‘Gevangene,’ sprak de kapitein, ‘ik schenk u de vrijheid en uw geld terug op verzoek van den dapperen Otto Dietrich. Radende dat ge in mijne macht waart, heeft deze jonge man niet gevreesd alleen in dit woud door te dringen en mij in mijn koninkrijk te komen uitdagen. Ik bewonder zijnen moed, daarom zend ik u zonder losprijs heen. Otto zal u zelf wel zeggen, welke belooning hij verlangt.’

‘Zeker mijne dochter,’ zeide Hermann glimlachend.

‘Juist,’ antwoordde Otto, ‘verschoon mijne vermetelheid.’

‘Haar verschoonen!.... ik zegen haar. Wees mijn zoon, en gij, kapitein, aanvaard mijnen dank.’

‘Ik zal u tot aan den zoom van het woud brengen,’ zeide Frits; ‘want alleen kunt ge onmogelijk den weg vinden.’

Op het oogenblik van scheiden begon de dag aan te breken. Otto zag de oogen zijns broeders vol tranen.

‘Broeder,’ fluisterde deze, ‘vergeeft ge mij?’

‘Helaas, ja! ik vergeef... en ik beklaag u.’

‘Leef gelukkig!’

‘Maar gij dan, mijn broeder?’

‘Ik moet de straf mijner misdaden ondergaan.’

De beide broeders namen afscheid, om elkander nooit weder te zien. Doch na eenigen tijd liep het gerucht, dat de rooverhoofdman Karl in een klooster te Munchen getreden was, om boete te doen over zijne misdrijven en wandaden.

Wetenswaardigheden.

HET BRONZEN VAN BEELDEN. - Een helderwit beeld maakt te recht een sieraad uit in onze huiskamer. Ondanks de meeste zorg gebeurt het evenwel al te vaak, dat het hagelwitte er spoedig afgaat. Nu bestaat er geen gemakkelijker middel om gipsbeelden eene fraaie kleur te geven dan ze te bronzen, waardoor zij tevens tegen het vuil bestand zijn.

Men koopt in een drogistwinkel donker goudbrons en lost dit in water met een weinig Arabische gom op. Alleen heeft men te zorgen dat het vocht niet te dun wordt en verft hiermede het beeld.

***

TEGEN TANDPIJN. - Daar zijn al wat middelen voor opgegeven, maar vraag niet naar den uitslag. Een onzer lezers, die vaak door tandpijn gekweld wordt, deelt ons mede, dat hij telkens bij het volgende middel veel baat heeft gevonden.

Men lost in warm water zooveel borax-zuur op, als er op de pnnt van een mes kan liggen, en neemt dit in den mond. Zelden zal men dit tweemaal behoeven te doen, daar de pijn in den regel onmiddellijk ophoudt.

De strooivlechter, door L. van Ruckelingen. (*Vervolg.*)

III. Vreugd en droefheid.

De dorpelingen zaten op houten banken voor hunne woningen en rustten uit van den zwoegenden arbeid in de verfrisschende koelte eens warmen septemberavonds, wanneer aller aandacht werd opgewekt door een rijzig man, die met gezwinden tred door het dorp heenstapte.

De vreemdeling - want men kon aan zijne kleeding zien dat hij een vreemde was, - droeg een witten linnen kiel over een zwart kleed; eene harige muts bedekte het gansche bovengedeelte zijns aangezichts, een rosachtige baard krulde om zijne kin. Op zijnen rug was een zware ransel vastgeriemd en in den mond hield hij eene lange Duitsche pijp.

Hij knikte in 't voorbijgaan links en rechts de landlieden vriendelijk toe en ging steeds met vastberaden stap voort, als ware hij zeer goed met al de uitgangen des dorps bekend.

Juist klepte het blijde avondklokje het *Angelus*. De boeren ontblootten zich het hoofd; ook de vreemde nam de muts in de hand en bleef biddend in het midden des straatwegs staan; eene zalige verrukking helderde zijn gelaat op.

Terwijl hij, als in zelfvergeten, op het vreedzaam geklep van het dorpklokje stond te luisteren, trad eene bejaarde vrouw de *Witte Hoeve* uit, wierp eene groote stroobussel in het midden der straat neder, stak ze in brand en weldra steeg, tusschen zwarte rookwolken, de vlam krakend in de hoogte.

Een zonderling gemor liep onder de koutende dorpslieden rond, doch niemand scheen zoo zeer ontsteld als de vreemdeling. Hij slaakte eenen angstkreet en trad zonder dralen de *Witte Hoeve* binnen

In de half duistere huiskamer ontwaarde hij niets dan eene zwarte gestalte. Hij naderde den haard en vond er een meisken, dat met het hoofd op de tafel leunend, hevig weende en snikte.

Zoodanig was het meisje in hare droefheid verslonden, dat zij niet eens den jongen man bemerkte, die zoo stout weg was binnengetreden.

Na eenige aarzeling, legde de vreemdeling zachtjes zijne hand op het hoofd der weenende. Het meisje hief het hoofd op, rees met eenen angstkreet recht en deinsde verschrikt achteruit.

Doch de jonge man sprak zacht:

- Dina!

Het meisje vaagde de tranen uit de oogen, wierp eenen doordringenden blik op den zoet glimlachenden man, en dan ontsnapte haar een kreet, zoo snijdend en tevens zoo zielroerend, dat hij door merg en beenderen scheen te willen dringen:

- Jef!

- Mijne verloofde? - sprak op vragenden toon de vreemde, in wien het meisje haren bruidegom had herkend.

Bleek en spraakloos zeeg Dina op eenen stoel neder; zij kon niet antwoorden van ontroering; doch zij begreep den vragenden blik des jongelings, en hare rechterhand vooruitstekende, toonde zij den afgesleten gouden ring, dien de beminde heur eens aan den vinger had gestoken.

- Mijne bruid! - jubelde de jonge man met vervoering en sloot de zalige in zijne armen....

Lang zaten de verloofden stilzwijgend nevens elkaar; zij konden geene woorden vinden om de gevoelens uit te drukken, die hun hart overstelpten, en toch begrepen zij elkander en het scheen hun als hoorden zij hunne zielen zachte woorden van liefde fluisteren.

Eindelijk stamelde de jonge man:

- Ach, Dina, welk een dag! - Ik weet niet welk bang voorgevoel mij bij 't intreden des dorps het hart beving - en zie, als, voor de hoeve, stroo in brand werd gestoken, dan werd ik eensklaps zoo angstig als zag ik uw lijkvuur![1]

- Ach, Jef, - zuchtte zij, 't was grootmoeders lijkvuur. Slechts een half uur geleden is zij in den Heer ontslapen!

- Dan ben ik, God zij gezegend! sprak de jongeling, juist bij tijds gekomen, nu gij gansch alléén en verlaten in de wereld waart.

En dankbaar hief hij de oogen ten hemel.

- Laat mij de arme brave vrouw nog eens zien? - vroeg de jonge man na een tijdlang stilzwijgendheid. Tranen vloeiden over Dina's wangen; maar hare wezenstrekken waren kalmer en hadden die nare uitdrukking der wanhope verloren.

In de nevenkamer lag het lijk der overledene op een bed, onder een wit linnen uitgestrekt. Een kruisbeeld tusschen gele waskaarsen en een wijwatervat, waarover een palmtakje hing, stonden aan het hoofdeinde der bedsponde; eene enkele vrouwe knielde biddend voor de beeltenis van den gekruisten God en liet de bollekens van haren rozenkrans godvruchtig tusschen de vingeren glijden.

De verloofden zonken op hunne knieën neder en hunne zielen versmolten zich in een vurig gebed voor de zaligheid der ontslapene.

De jonge man rees 't eerst weder recht, en met zoo stille en ingetogene stemme als vreesde hij grootmoeders slaap te storen, zegde hij:

- Laat mij ze nog eens zien?

Dina wierp het doodslaken achteruit en dáár lag de oude vrouwe met magere, ingevallene wangen en geslotene oogen; maar zoo kalm

(1) Het is in eenige dorpen een gebruik, onmiddellijk na den dood, 't stroo uit het bed des overledenen vóór de woning te verbranden. Zielroerende zinspeling op 's levens vergankelijkheid!

waren hare wezenstrekken dat de diepe rimpel, dien de dood rond haren mond had gedolven, in eenen zaligen glimlach versmolten was.

- Ach, zegde Dina, ach! de arme! dat zij van hier is gegaan, zonder uwe terugkomst te kunnen zegenen!... welke troost in haar laatste uur zou dit niet geweest zijn!

De jonge man bleef lang het gelaat der afgestorvene aanstaren, weggesleept door de gepeinzen, die in zijnen geest opwelden.

Hij vatte het meisje bij de handen en zegde met geestdrift:

- Mijne verloofde! nu zijn wij ouderloos, zonder bloedverwanten, zonder vrienden, alléén in de wijde wereld, wij hebben niets meer dan onze liefde voor elkander. Gij zijt voor mij én moeder, én zuster, én mijne lieve bruid!.... Bij grootmoeders lijk zweer ik nogmaals u gelukkig te maken. Daarvoor heb ik gedurende vijf volle jaren rondgezworven, en God lof! ik ben in mijne onderneming ten volle geslaagd. Gedurende vijf jaren heeft, in zoet en zuur, de gedachte u eens gelukkig te maken, mijnen moed ondersteund. Gedurende vijf volle jaren zijt gij, schoon en jeugdig meisje, mij getrouw gebleven!.... Ach, ik zweer u nogmaals eeuwige liefde, en grootmoeder schijnt ons zaligend toe te lachen; ja, van daarboven zegent zij onze vereeniging!

- Amen...! sprak Dina, stil bij zich zelve en zij weende...

Men hoorde buiten het verwarde gerucht van eenen hoop naderende menschen.

- Laat ons heengaan, zegde Dina, daar zijn reeds de geburen, die den rozenkrans komen bidden.

Jef nam het palmtakje, doopte 't in het wijwater, en besprenkelde kruisgewijze het doode lichaam.

Nu traden verscheidene menschen de woning binnen en fluisterden zich onderling, bij het ingaan der kamer, op het zien des vreemdelings, allerlei gissingen in het oor. Niemand echter verhief uit welvoegelijkheid de stem

Zoohaast de menigte in de lijkkamer vergaderd was, sprak een oud man luide:

- Laat ons den rozenkrans bidden voor de zielerust der overledene!

Al de aanwezigen wierpen zich op de knieën neder; eentonig en plechtig galmde het gebed in de half verlichte kamer.

Na een kwart uurs verlieten de mannen het lijkhuis; de meeste buurvrouwen slopen een voor een weg, tot dat er nog een tiental meisjes overbleven, die de nachtwake bij het lijk moesten houden. Zij schaarden zich in eenen halven kring rond de bedsponde, haalden hunne stroovlecht te voorschijn, en al werkende, baden zij het *Onze Vader.*

De twee verloofden verlieten insgelijks het vertrek. In de huiskamer zegde de jonge man:

- Leg u ook maar ter ruste, Dina, en slaap zacht; want grootmoeder is gelukkig en lacht u gewis uit den hemel toe; - en wij ook zullen gelukkig wezen!

- Jef, zegde Dina, over één uur was ik nog zoo angstig en bang en stierf schier van verdriet en gij hebt mij 't eerst troost gebracht.... Ja, het was eene ingeving des Heeren dat ik zoo vast aan uwe wederkomst bleef gelooven; want zie, sinds wij niets meer van u gehoord hebben, noemden de menschen mij eene zinnelooze, omdat ik op u, als op mijnen bruidegom, bleef wachten. En over één jaar als 's bakkers Trientje getrouwd is met Piet Mop; - zij wonen hierover en hebben 's Zomers een stroohoedenfabriek in Amsterdam, - dan vroeg 's meulders Karel of ik zijne vrouw wilde worden, en grootmoeder, voor de toekomst bezorgd, raadde mij aan het voorstel

te aanvaarden; doch iets sprak mij in dat gij nog leefdet en zoudet wederkeeren; en ware 't anders geweest, toch hadde ik geenen andere meer kunnen liefhebben. Eindelijk heeft de pastoor gezegd dat na grootmoeders dood, ik bij hem als meid zou komen inwonen, en dit heeft de arme voldaan.... Waarom heeft zij, met eigene oogen, u nog niet eens kunnen zien en zich overtuigen dat gij het goed met mij meendet!....

Met ontroerd gemoed aanhoorde de jonge man deze naïeve uitstorting des harten; hij kon zijne aandoeningen niet langer overmeesteren; daarom maande hij nogmaals het meisje tot gelatenheid en rust aan, en ging zelf een nachtverblijf in de dorpsafspanning zoeken.

IV.
Een zwerveling in de wijde wereld.

De klokken der dorpskerk zonden hun eentonig en treffend doodsgelui over de velden..

De voorwerf der *Witte Hoeve* was te klein om de menigte te bevatten. In de huiskamer knielden verscheidene vrouwen biddend rond eene lijkkist, die van brandende kaarsen omringd was.

Men hoorde welhaast de schelle klank eener bel en de dorpsherder, voorafgegaan door het kruisbeeld, zangers en kerkdienaars, kwam het lijk uithalen.

Nadat de priester eenige gebeden had uitgesproken, werd de lijkkist op eene draagberrie gezet en door zes vrouwen onder 't zingen van het *De Profondis*, naar de kerk gedragen.

De lijkstoet werd door eene talrijke menigte opgevolgd. Men ging in twee rijen: mannen en vrouwen; bijna allen waren geheel in 't zwart gekleed, ten teeken van rouw....................

Het onbezielde overschot der goede Martha was aan de aarde wedergegeven, tot den dag der gerechtigheid..

Hoe ijdel en leeg scheen nu de *Witte Hoeve!* In den hoek des haards stond nog de oude zetel, met afgesleten lederen kussens, als wachtte hij nog op de afgestorven grootmoeder. Dina wierp een treurigen blik op dien stoel, en zij borst uit in luid snikken en weenen.

Te vergeefs trachtte de jonge man zijne bruid te troosten. Hij zegde haar hoe de arme grootmoeder nu gelukkig was, hoe zij dit aardsche leven vol lijden en droefheid tegen eeuwige rust en zaligheid had verwisseld.

- Ach, Jef! zuchtte het meisje, ik kan er niet aan doen dat mijn gemoed vol schiet; ik zeg bij mij zelve ook, dat ik niet wel doe; maar zie, zij staat daar altijd voor mij, met eenen droeven lach om de lippen en het is alsof ze mij ter hulpe roept en ik ze niet helpen kan...

Er heerschte nu eene smartvolle stilzwijgendheid.

- Hoor, Dina, sprak de jonge man, een einde aan dezen pijnlijken toestand willende stellen. Hoor, ik moet u nog mijne lotgevallen vertellen; kom, zit hier bij het vuur; hier nevens mij! Het meisje schoof werktuigelijk een stoel bij den haard en zegde:

- Jef, zit daar in grootmoeders zetel, ik kan niet zien dat hij zoo ledig staat.

De jonge man plaatste zich in den voorvaderlijken zetel, die misschien meer dan drie geslachten der Christiaensen overleefd had, en Dina gevoelde zich minder verlaten.

- Zoo als gij weet, ving de jonge man aan, begaf ik mij bij meester Hinderhausen te Munster en verhuurde mij er voor vijf honderd thalers in 't jaar.

In 't eerst werd ik er recht goed behandeld en ik verheugde mij erin, zoo aangenaam mogelijk mijne dienstjaren te kunnen overbrengen en een klein fortuintje te vergaren. Mijne vreugd veranderde welhaast in droefheid. Reeds van het tweede jaar af aan, nam mijn meester eene andere handelwijze ten mijnen opzichte aan, ja, ik werd van dag tot dag ruwer en ruwer behandeld en met werk overladen, boven mijne krachten. Een stroohoedenmakersgezel had zijnen dienst voor veel min bij meester Hinderhausen aangeboden en de man berouwde zich over onze verbintenisse.

Ik dacht door moed en geduld deze voorbijsnellende dondervlaag te ontduiken. Ik bedroog mij. Men stelde hardnekkige boosaardigheid tegen mijne hardnekkige standvastigheid. Ik bezweek ten laatste onder den last; ik haalde mij eene zware ziekte op den hals en ik lag meer dan eene maand in het gasthuis. Mijn meester nam deze gelegenheid waar om onze overeenkomst te verbreken, waarin ik dan ook gewillig toestemde, anders had de onmeedoogende man mij nog wel onder den grond geholpen.

Spoediger dan men verhopen kon, genas ik van mijne ziekte. Zonder werk, zonder te weten waar naar toe dwaalde ik nu rond; naar ons dorp wilde ik niet wederkeeren om niet van iedereen met den vinger te worden nagewezen.

Ik zwierf om werk van stad tot stad rond, maar aangezien het vergevorderde jaargetijde, kwam ik nergens ten rechte. Al mijne verwachtingen waarvoor ik gedurende twee jaren zooveel had uitgestaan, verdwenen langzamerhand

Met de wanhoop in 't harte bevond ik mij eindelijk te Baden; daar werd ik door den duivel van het spel bekoord. ‘Ja, zegde ik, kon ik de zevenhonderd thalers, die ik bespaard heb, eens verdubbelen, verdriedubbelen, wie weet? - dan kon ik trotsch huiswaarts keeren en mijn ballingschap ware ten einde.’ Ik naderde de speeltafel. Eenige dagen speelde ik, als een uitzinnige, beurtelings winnende en verliezende, tot dat ik mij eindelijk zonder eenen enkelen thaler op straat bevond.

Ik trad eene herberg binnen zonder zelfs te weten hoe ik mijn verteer betalen zou en zocht troost in den drank.

Wijl ik dáár vertoefde, half zinneloos van smart, kwam een man nevens mij zitten en scheen belang in mij te stellen.

- Vriend, zegde hij zeer beleefd, gij hebt niet veel geluk gehad bij de speeltafel?

Ik vermeende iets spottends in zijn blik te ontdekken en weerde zijne vraag af met een barsch:

- Bemoei u met uwe eigene zaken.

Hij ontstelde echter niet in 't minste, maar sprak bedaard:

- Aan uwe uitspraak te hooren, schijnt gij mij toe een vreemdeling te zijn; het doet mij pijn als ik iemand, bijzonder een jong mensch, zijn geld zoo zien verliezen in dit dievenspel. Ja, als ik u daar seffens zoo driftig aan de speeltafel zag, had ik medelijden met u en ik ben nog kwaad op mij zelven, dat ik u niet bij tijds gewaarschuwd heb.

Als men ongelukkig is stelt men haastig het volste betrouwen in iemand, die volgens de stemming uws geestes spreekt. De vreemde man bemerkte het en viel nog heviger uit tegen de schurkerij der openbare speelhuizen. Ik werd gemeenzamer en welhaast stortte ik gansch mijn hart voor hem uit. De man aanhoorde mijne geheele geschiedenis met gewillige aandacht en sprak dan op geheimzinnigen en indrukwekkenden toon:

- Ik wil u redden!

- Gij mij redden? riep ik twijfelend uit.

- Niet alleen wil ik u redden, maar u een onfeilbaar middel in de hand geven om de somme gelds te winnen waarvoor gij rondzwerft.

Ik zag hem scherp in de oogen alsof ik vreesde dat hetgene bij mij zegde, niet ernstig was

- Gij hebt moed, zijt jong en sterk, vervoorderde hij met nadruk, volg slechts mijnen raad, gij zult geld hebben, meer dan gij verlangt.

De vreemde heer begon mij dan wonderlijke geschiedenissen te vertellen van het onlangs ontdekte goudland. Ginder, in het verre California was de bodem der waterloopen met eene goudlaag bedekt en het zand der woestijnen met goudstof vermengd. Duizenden menschen hadden in eenige maanden tijds aanzienlijke fortuinen vergaderd; want een kloeke man kon met een weinig moeite manden gouds opdelven. En inderdaad, sinds verscheidene weken roemden al de nieuwsbladen het wonderland als een aardsch paradijs.

O, kon ik slechts het middel vinden het goudland te bereiken! De vriendelijke heer meende dat niets gemakkelijker was; ik had slechts eene verbintenis te teekenen zes maanden, tegen een hoog loon, in California, voor een aanzienlijk *Actiengezelschap* te werken, om vrije overvaart te genieten en schatten te winnen. Zonder aarzelen liet ik mij door dezen aanwerver der Goudmaatschappij overhalen. Kortom, ik werd eenige dagen later, met een honderdtal manschappen ingescheept; een hoop

lediggangers, schurken en deugnieten, helaas! In California werden wij in eene ongastvrije en onbewoonde landstreek nedergezet en de werkzaamheden om goudmijnen aan te leggen namen een aanvang. Doch het bleek weldra, dat men geen goud kon bereiken dan door zwaren arbeid; en er was niets aan te vangen met de aangeworven manschappen; de meesten waren te lui om te werken, of konden zich aan het warme klimaat niet gewennen. Velen werden ziek en stierven ellendig; anderen liepen mismoedig weg of werden stroopers en dieven. De maatschappij mislukte teenemaal in hare onderneming en viel weldra in duigen.

Ik was gelukkig genoeg eenige oncen goudstof te vergaderen, en met mijnen buit deze hel vol schurken en moordenaars te ontvluchten, en San Francisco, reeds tot eene aanzienlijke stad aangegroeid, te bereiken.

Hier vond ik in den arbeid mijner handen een beter middel om goud te verzamelen, dan met het op te delven in de ongastvrije wildernis. Ik richtte eene stroohoedenmakerij op, zwoegde nacht en dag en won op korten tijd met dezen handel veel geld in dit warme land. Op min dan twee jaar tijds had ik meer dan twee duizend dollars overgespaard.

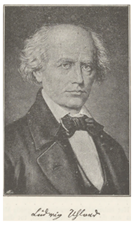

Ludwig Uhland

Maar nu was de tijd nabij, waarop ik u zoo plechtig beloofd had terug te keeren. Ik verkocht mijne neering en reisde naar New-York, waar ik mij voor Antwerpen inscheepte Onderwege rees een vreeselijk orkaan op; het schip, door de wilde baren der zee over en weder geslingerd, werd tegen eene klip ver brijzeld; wij redden ons in de booten en na twee dagen en twee nachten op de onstuimige zee te hebben rondgezwalpt, werden wij gelukkiglijk door eene Engelsche brik opgenomen en met menschlievendheid behandeld. Eenige dagen later liepen wij de haven van Liverpool binnen

Gelukkig had ik al het grootste gedeelte van mijn zuurgewonnen geld te New-York in een wisselbrief op eenen bankier van Antwerpen uitgekeerd. En nu, Goddank, is al mijn lijden vergeten. O, mijne verloofde, hoe zalig zal ons lot wezen! Ja, ik wil laten zien aan dien hoovaardigen Piet Mop, wat een arme duivel, een scheêpershond vermag. In de schoonste straat van Munster zal ik een winkel openen, en het verwaande Trientje zal met afgunst op mijne Dina nederzien...'

Zoo sprak lang de jonge man, en sprong in uitgelaten vreugde de kamer rond.

Doch Dina zat altijd even stil en weenend bij den haard, en zuchtte met verteederde stem:

'Arme zwerveling in de wijde wereld, hoe zal ik u ooit kunnen vergelden al hetgene gij om mijnentwil geleden hebt?'

'O bemin mij slechts!' riep de jonge man met geestdrift uit - en zoende zijne lieve bruid op 't voorhoofd en - vijf volle lange jaren van lijden waren in een enkel oogenblik vergeten.

(*Wordt voortgezet.*)

SCHETSEN UIT NEDERLANDSCH-INDIE. - BAAI VAN AMBOINA.

[Nummer 40]

Onze gravures.

Een kaartclubje.

EEN KAARTCLUBJE.

Wie op een heerlijken zomerschen Zondag langs een der schilderachtige overlommerde landwegen wandelt, welke de Antwerpsche Kempen doorslingeren, en met volle teugen de geurige heillicht inademt of het oog in verrukking langs den ver ren gezichteinder laat weiden, zal bij het naderen van eene leemen, met riet gedekte boerenstulp, niet zelden worden verrast door het schouwspel van een groepje boeren, die daar in een bedompt vertrekje in de onmiddellijke nabijheid van een mesthoop of varkenshok zitten kaart te spelen.

Hoe het mogelijk is dat die menschen den lieven Zondagmiddag, bij het prachtigste weer van de wereld, in een berookt hok met een spel morsige kaarten kunnen doorbrengen - dat is eene kwestie, waarin we ons voor ditmaal niet willen verdiepen. Maar zeker is het dat de drie kleine bengels op onze gravure grooten aanleg hebben om even hartstochtelijke kaartspelers te worden. Ze hebben ten minste thans met hun drieën reeds een clubje gevormd, dat in plaats van met de overige landjeugd te stoeien en te ravotten, zich afzondert in een hoekje achter de schuur om daar naar hartelust hun speelwoede bot te vieren.

De schilder Gustav Igler heeft het groepje afgekeken en naar het leven weergegeven

Koningsfeesten te Amsterdam

Wij denken onzen lezers genoegen te doen met in ons tijdschrift nog eenige trouwe afbeeldingen te geven van de prachtige feestvieringen die den koning van Nederland in zijne hoofdstad te beurt gevallen zijn. Geen enkel Vlaamsch hart toch of het heeft in deze betooging ten volle meegestemd.

De Hollanders zijn immers niet all en onze taalbroeders en stamgenooten, die in de wereldgeschiedenis zoo vaak lief en leed met ons deelden, maar Nederland is in deze tijden meer dan ooit de natuurlijke bondgenoot van België tegen de overweldigingszucht der groote mogendheden. Daarbij komt nog dat de grijze Willem III den Vlamingen dubbel dierbaar is, niet alleen als een vorst, die hunne taal spreekt, maar ook om zijne persoonlijke deugden: manne-

lijke rondborstigheid, eenvoudige levenswandel en opofferende liefde voor zijne onderdanen. Hij is in waarheid '*de vader van zijn volk*,' dat zijnen vorst ook als dusdanig met fierheid en openlijk heeft willen huldigen Indien men zich ook, buiten Holland's grenzen, op afzonderlijke feiten afgaande, een oogenblik heeft voorgesteld, dat het socialism bedenkelijken voortgang deed in het voormalige Gemeenebest der Vereenigde Provinciën, moet thans, na zulke krachtige en algemeene uiting van koningsliefde, die waan wel geheel geweken zijn en plaats gemaakt hebben voor de overtuiging, dat Nederland misschien op dit oogenblik de meest koningsgezinde staat is van Europa.

Er zou een heel boek te schrijven zijn over de versiering van straten en pleinen, de eerepoorten en zinrijke decoraties, de verlichting en de optochten, den morgengroet der vijf duizend kinderstemmen, de opgetogenheid der bevolking als de koningin zich met het prinsesje te midden van het dichtste gedrang vertoonde of de versieringen der volkswijken kwam bezichtigen, over den reusachtigen toeloop van toeschouwers, de uitgelatenheid waartoe bij wijlen de feestvreugde oversloeg, en de bewonderenswaardige orde en eendracht, die bij dat alles werd bewaard. Wij zullen daarom slechts in het kort vermelden, wat tot toelichting onzer gravures noodig is. Vooreerst bewonderen wij het heerlijk schouwspel der begroeting tusschen vorst en volk op den Dam, en daarna de voornaamste versieringen en illuminaties. De decoratie van het Damplein vooral was inderdaad luisterrijk. In de plaats of liever rondom en over het hooge monument midden op het plein, was een ander monument uit hout getimmerd, dat met vier fonteinen en tallooze bloemen gesierd, een feestelijken indruk maakt. Het bestond uit een breed vierkant vertrek, door de wapens der provinciën omgeven, waarop zich een pedestal verhief met nissen, die allegorische voorstellingen bevatten, door vrijstaande kolommen geflankeerd.

Acht monumentale standdaards ter hoogte van zeventien meters met vlaggen en bloemen getooid, rezen verder rondom het plein op en droegen electrische lampen, die des avonds eene zee van licht op de bonte omgeving wierpen.

Behalve van deze decoratie geven onze gravures een denkbeeld van de versiering op het Rokin, waar een drijvend eiland met eene fontein te midden van bloemen in de gracht was aangebracht, van de decoraties op de Prinsengracht, van den gecostumeerden gondeltocht en het galjoot in de bocht der Heerengracht

Verder zal men in dit nummer afbeeldingen vinden van de vier voornaamste illuminatiën.

Zoo niet de rijkste en prachtigste, dan toch de eigenaardigste versiering van geheel Amsterdam was ongetwijfeld het veel besproken galjoot, een zeventiende-eeuwsch vaartuig, door den heer J. Gosschalk ontworpen en liggende in de schilderachtige bocht van de Heerengracht. Het waterkasteel was niet minder dan 28 ellen lang, terwijl de hoogte boven de waterlijn aan den spiegel acht meter bedroeg. Het spreekt dus van zelf dat het op de ligplaats zelf in elkaar moest getimmerd worden.

Het vaartuig had twee masten en aan den spiegel twee hooge galerijen, door een balustrade bekroond. Langs beide zijden slingerden zich bloemguirlandes, waartusschen de wapens der provinciën waren aangebracht. Boven den spiegel was in het midden een door lantaarns geflankeerd transparant aangebracht met de wapens van Nederland en Waldeck-Pyrmont, waartusschen de naam prijkte van *Willemijntje* gelijk het vaartuig ter eere van het prinsesje gedoopt was.

Aan boord van dit vaartuig werden Woensdag en Donderdagavond in de feestweek muziekuitvoeringen gegeven, en de koningin bracht er met het prinsesje een bezoek op het oogenblik dat de historische gondeltocht de grachten der Amstelstad doortrok. Er heerschte eene onbeschrijfelijke drukte en levendigheid aan weerszijden der prachtige gracht, welke bij die gelegenheid met haar bonten vlaggetooi, de kleurige groepen in de bootjes van den optocht, het trotsche galjootschip met de hooge gasten aan boord, en de duizende toeschouwers op de kaden, op de hooge stoepen en in de vensters der deftige heerehuizen, een heerlijk schouwspel aanbood.

Maar nog aangrijpender was het tooneel op den avond der verlichting, toen vlammende lijnen langs het gansche vaartuig al het teekenachtige van den vorm ten volle deden uitkomen. Zooals het daar lag, met den hoogen en breeden achtersteven, welks talrijke raampjes door honderden lichtjes waren omlijst, in een reusachtig waterbekken, waarvan de randen duizenden lichtjes in het water als gouden franje deden weerkaatsen, maakte het een grootschen indruk, welke niet licht vergeten zal worden, - zoo min als het geheele koningsfeest, dat nog jaren lang zal voortleven in de herinnering van het Oranjelievende Nederland.

DE KONINGSFEESTEN TE AMSTERDAM. - Verlichting van het galjoot.

Valsche tanden.

Verscheidene jaren achtereen las men dagelijks in de dagbladen:

‘Geerke, Tandmeester, Hoofdstraat n°. 7. Is te spreken, des morgens van 8 tot 2 uur en des middags van 4 tot 7 uur, des avonds in zijn prachtig, volgens Amerikaansche wijze ingericht salon, voor tandpijnlijders.

Geerke's luchtplombeersel heeft eene Europeesche vermaardheid verworven. Geheele gebitten zoowel als enkele tanden, worden met den grootsten spoed afgeleverd en ingezet. Geheimhouding wordt verzekerd!

Dr. GEERKE, *Tandmeester.*’

Jarenlang las men overal deze aankondiging

De naam Geerke viel iedereen dadelijk in 't oog, en gebeurde het nu en dan dat hij, om welbegrepen redens, soms eenige dagen zijne aankondiging oversloeg, dan zag iedereen het dagblad verbaasd door en vroeg men: ‘Wat, waarom vandaag geen: Geerke, Tandmeester?’

Den geheelen dag sprak men dan slechts van hem.

Maar spoedig waren de bladen weder met Geerke's annoncen gevuld en schitterde zijn naam weder in vette en magere, lange en fantasieletters voor de oogen der lijdende menschheid. Niemand geloofde echter, dat daardoor bij de minste tandpijn de naam van Geerke oogenblikkelijk in het geheugen van den martelaar kwam. Toch zal het niemand verwonderen, als ik vertel, dat de jeugdige, goed uitziende koopman Westbrand, nadat hij een nacht onder vreeselijke tandpijn had doorgebracht, reeds 's morgens om vijf uur opstond, zich vlug kleedde en zijn knecht toeriep:

‘Haal mij dadelijk een rijtuig. Ik moet oogenblikkelijk naar den tandmeester Geerke!’

Toen Westbrand in Geerke's woning aankwam, lag deze nog te bed.

‘Het spijt mij zeer, de heer doctor ontvangt echter nooit vóór acht uur,.. het is onmogelijk u aan te dienen!’

‘Maar als ik 's morgens om vijf uur gek van de tandpijn ben, moet ik dan tot acht uur wachten? Ga naar den doctor en zeg, dat ik hem tienvoudig wil betalen.... hier vriend, een frank voor u.... maar ga dan ook.’

Geerke wordt door zijn bediende uit het bed geroepen, alsof de prachtige Amerikaansche salon in brand stond.

‘Treed, als 't u belieft, de “salon” binnen, mijnheer, de dokter komt dadelijk bij u.’

Westbrand begaf zich in het voor het publiek bestemde vertrek. Welk eene pracht, welk een rijkdom!

Westbrand kon de schatten, die hier tentoongesteld waren en die door allerlei vorm en kleur zijn oog trokken, niet genoeg bewonderen. Vermoeid greep hij eindelijk naar een pak dagbladen en tijdschriften, dat op eene prachtig gebeeldhouwde tafel lag.

Alweder las hij: ‘GEERKE, *Tandmeester.*’

‘Geerke? Geerke?’ dacht opeens onze tandpijnlijder. ‘Geerke?’ Maar hoe is het nu met mij? Waarom wil 't mij nooit uit den zin, dat die naam iets bekends voor mij heeft? Wat drommel! Mijne liefde voor Marianne heeft mij onverschillig gemaakt voor al het overige!.... Geerke?.... Waarachtig.... Ik geloof dat mijne tandpijn al bedaard is!.... Ik kan zoo waar wel weer naar huis gaan... ik zal tien franks op de tafel leggen.... maar Geerke?.... Ah, nu ben ik er, zoo heette mijn oude schoolkameraad op het collegie.... hij was een arme drommel, Zomer en Winter altijd in hetzelfde pakje; hij zocht alle eindjes potlood op, die anderen wegwierpen, en gebruikte ze in eene oude penneschacht.... Maar deze pracht.... en rijkdom.... Maar wie weet; hij was altijd een uitgeslapen kerel.... ik ben toch nieuwsgierig.’

Daar werd de porte-brisée opengeworpen en trad doctor Geerke binnen Het was een welgevormde, geheel in het zwart gekleede man, ongeveer van Westbrands leeftijd.

Toen hij zijn patiënt een oogenblik opmerkzaam beschouwd had, riep hij:

'Neen, ik vergis mij niet, zijt gij niet Westbrand, Theodorus Westbrand?'

'Die ben ik! En dan zijt gij Antoon Geerke, mijn vroegere schoolmakker!'

'Dat ben ik, jongen, hoe gaat het? Ik heb u nooit vergeten... Pardon, mijnheer.... de herinnering aan de schooljaren.... het verheugt

mij zeer, u te zien, mijnheer Westbrand.... Waarmede kan ik u van dienst zijn?'

'Geen "mijnheer" tusschen ons, ik ben de oude Theodorus.... ik ben nog niet vergeten, hoe gij mij vroeger hebt geholpen.'

'Als knapen hielden wij veel van elkander, wij hadden onze eigenaardigheden en gebreken; ik geloof echter dat wij beiden dezelfden zijn gebleven.... het toeval doet ons elkaar ontmoeten.... willen wij de oude vriendschap hernieuwen?'

'Van harte gaarne!'

En de beide vrienden omarmden elkander.

Men zette zich aan het ontbijt en praatte van den 'zaligen tijd', toen nog de jongenskiel om de schouders hing

'Apropos! Wat kwaamt ge eigenlijk van morgen zoo vroeg bij mij doen? De bediende sprak van hevige tandpijn.'

'Ja, ik had hevige pijn.... ik heb den geheelen nacht geen oog gesloten..... in uw salon is ze echter als het ware weggenomen.'

'Laat toch eens zien.... Een voortand, een weinig beenbederf.... niets van beteekenis, dat is gemakkelijk weg te vijlen... bij eene volgende gelegenheid.'

'Kom, laat maar zitten! Ik denk er niet meer aan... vertel mij liever eens, hoe zijt ge zoo rijk geworden? Hebt ge eene erfenis gekregen of hebt ge een rijk huwelijk gesloten?'

'Niets van dat alles, alleen een klein weinigje overleg. Al zeg ik het zelf, mijn vak versta ik in den grond, maar onder ons, toch niet beter dan honderd andere tandmeesters, die blijde zijn nu en dan gratis een tand te mogen trekken, om de handgreep niet te verleeren... Ik heb echter eene studie gemaakt van de menschelijke zwakheid en door allerlei bijzaken en bluf opmerkzaamheid getrokken.... en nu gaat alles vooruit!'

'Maar zeg toch eens, hoe kont ge tandmeester worden?... Tandentrekken! Neem mij niet kwalijk, maar ik vind het een afschuwelijk beroep, en dan die valsche tanden!.... Brrr!'

'Hoe is het nu met u? Wordt ge daar aardig van? Ik kan u op mijn woord verzekeren, dat de helft van onze beschaafde medeburgers, en vooral niet minder burgeressen, valsche tanden hebben, de elegantste heeren, de beminnelijkste vrouwen en meisjes, met die bezongen ivoren pereltjes in het rooskleurig mondje!.... Ik zou u namen kunnen noemen, maar.... 't is zooals ik u zeg.'

'Brrr! Zoo iets zou mij een afkeer doen krijgen van alle vrouwen.... al waren zij nog zoo schoon, en met een valschen tand, geloof ik toch, dat ik dadelijk mijne biezen zou pakken.'

'Dat is dwaas!'

'Noem het zoo als ge wilt. Als knaap had ik reeds van die eigenaardige opvattingen en luimen en kan mij er nog niet tegen verzetten. Maar nu zal ik u eens vertellen hoe het mij gaat. Over een paar weken ga ik trouwen!.... Natuurlijk komt ge op mijn huwelijksfeest, gij zit bovenaan. Mijne bruid heb ik bovenmate lief... Zonder Marianne zou ik niet kunnen leven, en toch, als zij valsche tanden had.... ik weet het niet.'

'Vriend, neem mij niet kwalijk, maar ge zijt gek! Stil! Daar is iemand in den salon hiernaast gekomen, ik moet eens even zien... blijf hier.... ik ben spoedig terug.... wij moeten nog over allerlei dingen praten.'

'Blijf niet lang weg. Dat "tandengeklapper" uit het atelier zou mij wanhopig maken, ik begin het juist te hooren!'

‘Ik kom spoedig terug en blijf dan bij u; ter eere van onze ontmoeting maak ik er vandaag een feestdag van en zal mijn medehelper de patiënten laten ontvangen.... ééne patiente moet ik echter zelf behandelen, een allerliefst meisje, ik heb haar van morgen doen komen, omdat ik gisteren geen tijd had.... zij moet waarschijnlijk een paar valsche tanden hebben.’

‘Brrr!....’

‘Belachelijk! vermaak u intusschen.’

‘Hij kan zoo iets aardig vinden, hij leeft er van, maar ik zie waarlijk niet in waarom ik valsche tanden niet afschuwelijk zou mogen noemen!’

Doctor Geerke was intusschen in zijne ontvangzaal getreden.

‘Ha, gij zijt op uw tijd, mejuffrouw.... beef maar zoo niet.... anderen smart te doen is voor mij geen genoegen.... ga zitten, mijn kind... zoo.... zooals ik u gisteren zeide, de eene voortand, die u zooveel pijn veroorzaakt, is, voor zoo verre ik oordeelen kan, van achter geheel weggerot en zoo dun, dat hij bij de eerste de beste gelegenheid glad afbreekt.... bovendien zouden de andere tanden er ook door worden aangetast.... oprecht, ik meen het goed met u, de tand moet er uit, ik zal u een kunsttand er in zetten, dat niemand er iets van kan merken.’

DE KONINGSFEESTEN TE AMSTERDAM. - Illuminatie voor de Haarlemmerpoort.

‘Ach, mijnheer, ik geloof dat gij gelijk hebt; maar ik ben de bruid, binnen een paar weken ga ik trouwen... O, als gij wist hoe lief ik mijn bruidegom heb!.... Maar hij heeft zulke eigenaardige opvattingen.... Wellicht kent gij hem, het is de koopman Westbrand.’

‘Hoe? Westbrand?’

‘Ja, dezelfde. Een lieve man, vindt ge niet! Als hij mij niet meer lief had!.... Hij is een verklaarde vijand van valsche tanden.... meer dan eens heeft hij mij in een vertrouwelijk oogenblik gezegd....’

‘Ik verzeker u, mejuffrouw, dat ik van mijn leven mijne wetenschap niet meer zou uitoefenen, als men ooit bemerkte, dat gij een valschen tand hebt.’

‘In Godsnaam dan, als het niet anders kan zijn! Het is dan nog beter nu dan na mijn huwelijk, dan kan men niets meer verbergen.’

,

Door een lichten kreet uit de aangrenzende kamer was Westbrand uit zijne droomerijen opgewekt geworden.

‘Arm meisje,’ zeide hij, toen hij aan de stem der klagende eene vrouw herkende. ‘Die Geerke is een echte tiran! Nu zal die afschuwelijke kerel zeker de maat voor de valsche tanden nemen!’

En zoo was het ook.

‘Morgen om dezen tijd verwacht ik u terug, dan zal de tand gereed zijn,’ zeide Geerke tot de juffrouw.

‘O!’ riep het lieve meisje, ‘moet ik dan tot morgen met zoo'n gat in mijne tanden blijven, ik spreek er geheel naar.... Ik ben verloren, als mijn beminde mij zoo ziet!’

Een oogenblik bleef doctor Geerke in gedachten verdiept staan, waarna hij lachende en vol vertrouwen zeide:

‘Ik geef u mijn woord van eer, dat ik het zóó zal weten te regelen, dat uw beminde u *vandaag* niet ziet.’

‘Gij kent hem dan!.... Ach, gij zult mij niet verraden?’

‘Wees gerust, ik zwijg als het graf.’

‘Hoe zult gij het hem echter beletten?.... Als ik mij ziek houd, verlangt hij mij evenwel te zien.’

‘Ik beloof u, dat hij u heden niet zal bezoeken. Hoe ik dit belet, is mijne zaak. Dus tot morgen, juffrouw, om dezen tijd.’

‘Denk wel om mijn toestand, mijnheer!’

‘Verlaat u geheel op mij!’

,

Toen Geerke tot zijn wachtenden vriend terugkeerde, toonde hij, tot niet weinig verbazing en verdriet van Westbrand, een onweerstaanbaar verlangen, nog eens den lijdenden tand van den jongen, ijdelen man te zien.

‘Het kwaad is toch erger dan ik aanvankelijk dacht.... ik vrees dat binnen acht dagen de tand geheel vergaan en zwart geworden zal zijn.’

‘Dat is een schoon vooruitzicht!’

‘Hij moet er uit.’

‘Een voortand!’

‘Wat hindert dat, daardoor blijven de andere tanden behouden.’

‘Verduiveld! dat spijt mij zeer!’

‘Het doet maar weinig pijn... ga zitten.... zie zoo.’

‘Gij hebt hem er al uit?... Nu, gij maakt korte wetten, dat moet ik zeggen!... Ik moet eens even in den spiegel zien... Verduiveld, dat mismaakt mijn geheel gelaat!... Dat merkt een ieder, zoodra ik maar mijn mond open!... O, vriend, als mijn bruidje mij zoo ziet! Het is een vreeselijk gat! Wat moet ik nu beginnen?’

‘Een valsche tand.’

‘Een valsche t....?’

‘Geen ander of beter middel!’

‘Ik ben er schoon ingeloopen?’

‘Denk maar zelf na.’

‘Zoo kon ik mij nooit voor Marianna vertoonen, dat is zeker... Maar vriend, ge hadt met uw verduiveld tandentrekken toch niet zoo haastig moeten zijn?’

‘En als gij nu na een dag of acht met zwarte, afgebrokkelde tanden bij haar waart gekomen en een jaar daarna al uwe tanden aangestoken waren geweest... gelooft ge, dat uwe vrouw dan erg in haar schik zou zijn geweest?’

‘Ge spreekt helaas, waarheid!’

‘Dus...’

‘Wanneer kunt ge zoo een ongeluk van een tand gereed hebben?’

‘Morgen, het is nu tien; dan tegen een uur of twaalf.’

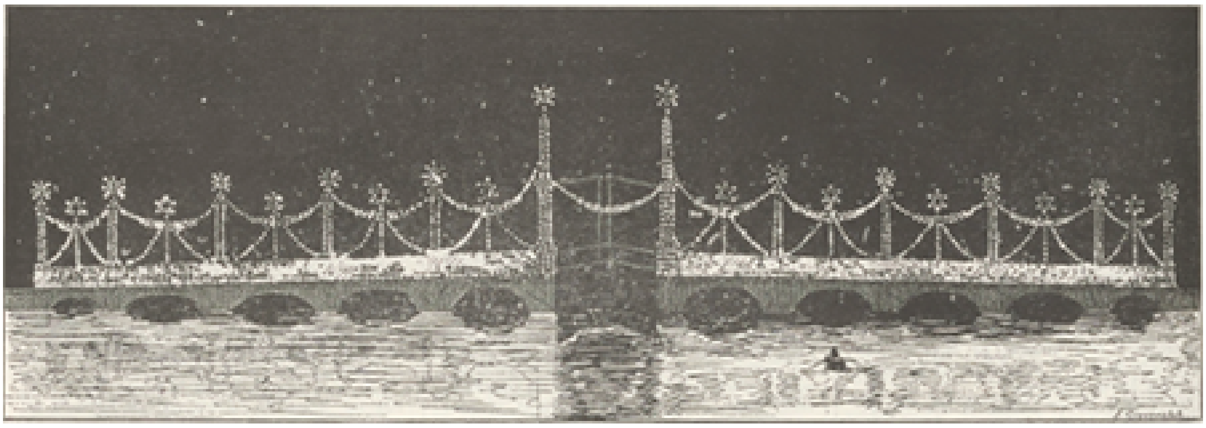

DE KONINGSFEESTEN TE AMSTERDAM. - Verlichting der Magere Brug.

DE KONINGSFEESTEN TE AMSTERDAM. - Het koninklijk gezin op het balkon.

DE KONINGSFEESTEN TE AMSTERDAM. - Het vereerde Amsterdam.
1. Drijvende tuin in het Robin - 2. Versiering op den Dam. - 3. De galjoot. - 4. Een der booten van den gondeloptocht - 5. Versieringen aan de Prinsengracht.

‘In Godsnaam dan!.... maar de vervloekte bedriegerij moet onmerkbaar wezen, dat zeg ik u!’

‘Het zal een waar meesterstuk worden!’ ‘En dus moet ik tot morgen voor mijne bruid onzichtbaar blijven.’

‘Ga vandaag met mij naar buiten.’

‘Goed, ik ga mede.’

***

Een dag na het huwelijk van Westbrand met zijne geliefde schoone Marianne scheen het zijn vrouwtje, alsof haar man bij het ontbijt plotseling onrustig werd.

‘Scheelt u iets, lieve man?’

‘Niets, lief kind, in 't geheel niets.’

‘Neen, neen, er mankeert u iets! Ik bid u, zeg mij toch, spreek!’

‘Toch niet, mij mankeert niets, ik verzeker u!’

‘Geliefde, ontken niet! Ik zie het, gij zijt ontsteld, wat is er?’

‘Ja, lieve, dierbare vrouw! Ik zal het openhartig zeggen, ik wil alles bekennen, want die toestand houd ik niet langer uit.... Marianne!... ieder keer, dat ik eet, ben ik angstig, dat het geheim door een onvoorzichtigen beet verraden zal worden... vrouw, heb geduld met mij... ik heb... een.... valschen tand.’

‘Gij ook?’ riep Marianne... n i e t , maar *wilde* het roepen, doch hield nog bijtijds op. ‘En dat kwelt u zoo?’ vroeg zij zacht. ‘O, gij kinderachtige man! En al hadt gij een geheel valsch gebit, dan hield ik toch niet minder van u!’

‘O, engel van eene vrouw! Misschien had ik voor u niet zoo veel toegevendheid gehad.’

‘Hoe goed is het dan maar, dat ik slechts gezonde en echte tanden heb!’ antwoordde Marianne zonder verlegenheid, en lachte daarbij zoo liefelijk als de onschuld in eigen persoon.

O, die lieve, kleine, valsche vrouw!

***

Voor zoover wij weten, heeft Westbrand nog niet ontdekt, dat het ‘gezond en echt’ niet op alle lieve tandjes van zijne vrouw toepasselijk is: en wat den tandmeester Geerke aangaat, hij heeft er door bewezen, een kunstenaar in zijn vak te zijn.

De strooivlechter, door L. van Ruckelingen. (*Vervolg.*)

V. De zon gaat op.

De landbouwers verlieten de velden en de laatste karre, hoog met haverstrooi geladen, gleed krakend af van den bergweg, die naar Luik leidt.

Eene jonge vrouw, met een kindje op den arm, stond nog gansch alleen op het toppunt des heuvels en hield het oog strak in het Zuiden gericht, als scheen zij langs dien kant iemand te verwachten.

De ondergaande zon daalde langzaam achter den gothieken toren der Tongersche hoofdkerk neder, omringde het grootsche kunstgewrocht met eenen gloed van licht en vuur en wierp eenen rooden schijn over de verschroeide korenstoppelen der velden...

De vale streep, die de oosterkimme benevelde, breidde zich langzaam over den doorschijnenden hemel uit en spreidde over de aarde eene aangroeiende duisternis.

De jonge vrouw, die blijkbaar op iemand wachtte, scheen reeds beangstigd te worden over de eenzaamheid der velden, toen men in de verte eene zwarte stip zag bewegen, die allengskens grooter en grooter werd, en weldra kon zij eenen man onderscheiden, die met verhaaste schreden naar het dorp ging. Als hij de jonge vrouw in het oog kreeg, legde hij den reiszak neder, dien hij in de hand droeg, bracht zijne twee handen als eenen verrekijker aan het oog en zocht het sombere Noorden te doorpeilen.

Dan, als hadde hij de vrouw herkend, haalde hij eenen witten doek te voorschijn, wuifde er mede boven zijn hoofd, en zijnen reiszak opnemende, liep hij snel voorwaarts.

- Hij is het! hij is het! mompelde de jonge vrouw met blijde aandoening, en zij hief het kindje in de hoogte als om het aan den reiziger te toonen.

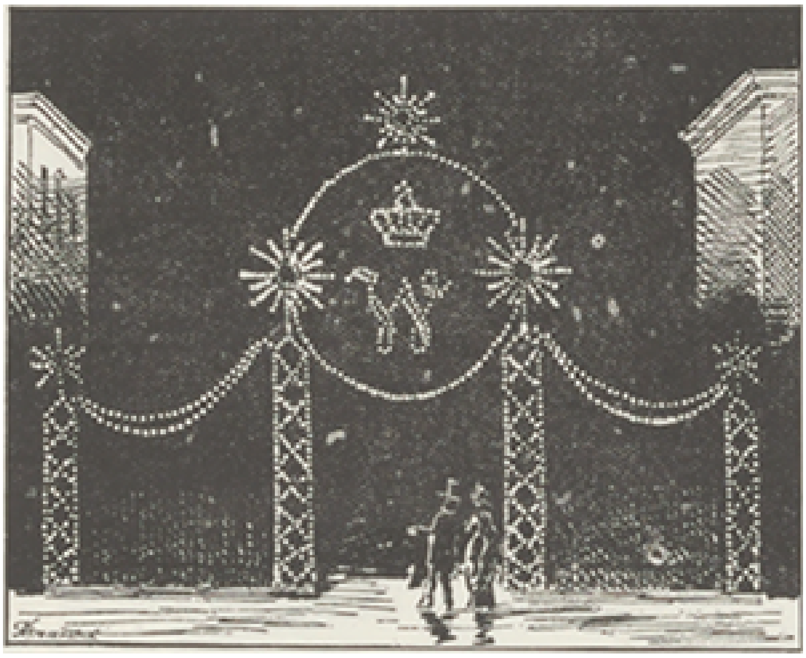

DE KONINGSFEESTEN TE AMSTERDAM. - Verlichting van het stadhuis.

- Ginder is uw vader! zie, ginder komt hij aan, Jefken! herhaalde de moeder gedurig tegen het kindje, en alsof het deze woorden verstond, strekte het arme wichtje zijne handjes naar den naderenden man uit.

Zoohaast zij in het bereik der stemme waren, riepen beiden gelijktijdig uit:

- Dina!

- Jef!

De jonge man wierp zijnen reiszak op den weg neder en liep juichend met opene armen naar de vrouw toe:

- Ach, mijn kind, mijn kind! juichte hij en wilde het kindje omhelzen; maar het verborg krijtend zijn hoofdje in den boezem der moeder.

- Zie, het kent u nog niet! zegde de vrouw.

Die woorden brachten eene pijnlijke uitdrukking op het wezen des mans; doch moeder en kind te gelijker tijd in den arm sluitende, juichte hij:

- Zoo waar ik leef, het is of ik u in geen honderd jaar gezien had!.... maar geef mij het kind dan eens hier?

En hij vatte het krijtend jonksken op den arm; Dina speelde er tegen en dan lachte het kleintje weder blij de moeder aan.

- Laat ons maar haastig naar huis gaan.

- Gij zoudt uwen reiszak nog vergeten, zegde Dina, en nam den buidel onder den arm.

- Wel, God! ik ben zoo blijde dat ik mijn gansch fortuin nog zou vergeten en op den weg laten liggen!

De gelukkige vader wendde de oogen van het wichtje niet af; Dina ging met den reiszak in de hand nevens hem en lachte zoet tegen het kind, opdat het niet schreien zou.

- Vindt gij ook niet, Jef, dat het op u gelijkt: alle menschen zeggen het?

- Dat vind ik niet, zegde Jef; het heeft juist blauwe oogen zoo als gij en denzelfden kleinen mond.

- Ja, sprak Dina tegen, maar het heeft toch uw hoog voorhoofd en uwen gebogen neus.

Zoo redekavelende, daalden de gelukkige ouders de helling af en bereikten welhaast de *Witte Hoeve.*

Jef wierp zich bij den haard in den grooten zetel neder en deed het kindje op zijne knieën dansen. Zijne oogen zwierven rond de kamer, schenen ieder voorwerp te begroeten en hij juichte:

- Oost, West, t'huis best! Wat hebben mij die verwenschte acht maanden lang geduurd! De tijd heeft mij bijzonder lang geschenen sedert onze echt met een zoontje gezegend werd!

- Waarom zijt gij dan ook al niet eens naar huis gekomen? zegde de vrouw verwijtend.

- Ja, rond Paschen! het zoude er schoon uitzien; dan heeft men eene ketting rond het been; men kan nog geene halve uur weg. Oh, welk een leven, het is om er zot van te worden!. van 's morgens tot 's avonds moet gij naar de grillen der menschen dansen, en iedereen beleefdelijk taal en antwoord geven; gij moet naar uw werkvolk omzien en... in een woord, hoofdbrekerij!.. hoofdbrekerij! Zoo waar ik leef, een werkman is wel gelukkig; hij trekt zich niets aan, en 's avonds als zijn werk gedaan is gaat hij vroolijk te bed en slaapt gerust tot 's morgens!...

- Berouwt ge er u al over fabrikant te zijn geworden? spotte Dina.

- Berouwen? in 't geheel niet: heerlijk is het gegaan; ik kon mij daar niet aan verwachten, en toekomend jaar zal het nog beter gaan. Ik zie u nog eens de vrouw worden van een groot en rijk fabrikant!

Een glimlach van fierheid helderde Dina's gelaat op, wijl zij het vuur aanstookte en den koperen moor met water vulde.

- Ik wil u een koffie opschenken, zegde zij, zoo als gij daar in... maar hoe noemt men het dan weêr? ik kan dien naam nooit onthouden!

- In Munster.

- Ja, in Munster nooit zult gedronken hebben... Maar zie, Jef, gij zijt nog niet eens nieuwsgierig om te weten wat er sedert uwe afwezigheid zoo al is voorgevallen. Onze koei heeft gekalfd en wij hebben een veersken op stal staan; het is een bont; van den eersten dag stond het al vast op zijne pooten; de menschen zeggen dat het een wonder is om te zien.

Dadelijk ging Jef de gansche hoeve nazien en Dina toonde hem het kalf en de jonge kiekens en den moestuin; maar de jonge man scheen weinig of geene aandacht op dit alles te geven en Dina voelde zich gekwetst in hare eigenliefde. Maar als zij zag hoe hij de oogen niet afwendde van het zoontje, dat hij op den arm droeg, en hoe hij het onder de kin kittelde om het te doen lachen en hoe hij zelve schaterlachte als het kindje met zijnen zwaren knevel trok, dan schoot haar het moederharte vol en om lucht te geven aan de liefdetaal. die haar de ziele verwarmde, plaatste zij een brandenden zoen op de wangen des kinds

Edoch de menschen laten niet gaarne zien, dat zij ontroerd zijn, en daarom zegde zij:

- Hoe lang blijft ge nu hier?

- Ah! spotte de jonge man, ge zoudt me al gaarne vroeg van kant hebben; maar het zal u niet lukken, vrouwken! gedurende ten minste vier maanden hebt gij uwen baas gevonden.

- Zooveel te beter, schertste Mieken, dan kunt gij hier en daar een handje uitsteken, en

ik en de meid zullen het zooveel te gemakkelijker hebben.

- Wel meent ge dan dat ik naar huis ben gekomen om te werken?... Ik doe niets en wil eens deftig uitrusten.

- O, gij leelijke luiaard! zeide de jonge vrouw, dan ware het al veel beter dat gij ginder gebleven waart, want wij hebben u hier niet noodig om onder den voet te loopen.

Zoo elkander tergende, werd de gansche hoeve nauwkeurig afgezien en in beider hart woonde zaligheid....

Kortelings na 's jongelings terugkomst hadden de verloofden hunne liefde door den echt bezegeld. Eenigen tijd nadien vertrok Jef naar Munster, huurde er eenen winkel en ging er zich tegen den Zomer, als stroohoedenmakersbaas, of, gelijk Dina zegde, als fabrikant nederzetten.

Hij hadde liever gehad dat de *Witte Hoeve* ware verkocht geworden en dat hij en zijne vrouw, die toch geene bloedverwanten in het dorp hadden, in een nieuw vaderland het geluk waren gaan zoeken; maar Dina weigerde hardnekkig de ouderlijke huizing te verlaten.

Dit gedrag kwam Jef weinig zonderling voor, daar het door het algemeen gebruik gewettigd was. Inderdaad, tegen de Lente, wijken de stroohoedenmakers, zoo wel bazen als werklieden, naar de steden van België, Holland, Frankrijk en de Rhijn-provinciën uit, om er gedurende den Zomer hunne nijverheid uit te oefenen. Maar de heimliefde der inboorlingen is zoo sterk dat slechts weinige hunnen geboortegrond vergeten en schier alle met den Herfst in hunne haardsteden terugkeeren. Bijzonder het vrouwvolk dezer zwervende natie schijnt zoo vast aan den geboortegrond gehecht te zijn, dat eene vrouw uit deze landstreken zich zelden verder verplaatst dan tot de omliggende steden: Tongeren, Luik en Maastricht.

Derhalve is het zeer natuurlijk dat, naar 's lands wijze, Dina de ouderlijke hoeve bleef bewonen. Sinds den dood van grootmoeder was de *Witte Hoeve* tot den moestuin en den boomgaard verkleind; ééne enkele koei, één kalf en één aantal hoenderen vonden er hun onderhoud. De bereddering van dezen kleinen akkerbouw kostte aan Dina weinig zorg.

VI.
Het geluk van niets te doen.

Wie gevoelt niet eene innige zielevreugde bij het wederzien zijns dierbaren geboortegronds, na eene lange afwezigheid? - Welk moest dan de zaligheid niet wezen van eenen man, die aan eigen haard, eene jeugdige echtgenoote, en de eerste vrucht eens gezegenden echts, na eene afwezigheid van verscheidene maanden, in de armen drukt!...

De jonge stroohoedenmaker gevoelde zich uitermate gelukkig. Hij zat daar zoo gansche dagen aan den haard of in het priëel, eene Duitsche pijp met zeeschuimen kop in den mond, en zijn zoontje op de knie. Hij neuriede al de deuntjes, die hij maar kon en de *Witte Hoeve* weêrgalmde van vroolijke liederen van den vroegen morgen tot den laten avond.

Ja, maar het werd welhaast eentonig zoo ledig te zijn en de verveling kroop den jongen man op den rug. Hij zocht dan eene bezigheid in den tuin, harkte al de

bloembedden om en trok de wegeltjes lijnrecht. Als dit gedaan was, nam hij eene spade en keerde den moestuin het onderste boven. Dit duurde alweder niet lang; de uren rekten zich eindeloos uit en de dagen kropen met sleepende traagheid voort. De vroolijkheid verdween, de eetlust ging weg, de verveling groeide aan, en de maanden, waarin hij het geluk zou smaken van niets te doen, schenen nooit te zullen eindigen.

Gewis kon de arbeidzame man weder zoo als te voren, den tijd korten met stroo te vlechten of hoeden aaneen te naaien; hij vroeg niets beters, doch dan ware hij aan de waardigheid van eenen fabrikant, zoo dacht hij, te kort gebleven.

Hij draaide dan gansch den dag rond huis en tuin om, en zag scherp na of er geene verbeteringen te doen waren of eene herstelling te bewerken, en weldra vond hij dat de hoeve van buiten diende herschilderd te worden

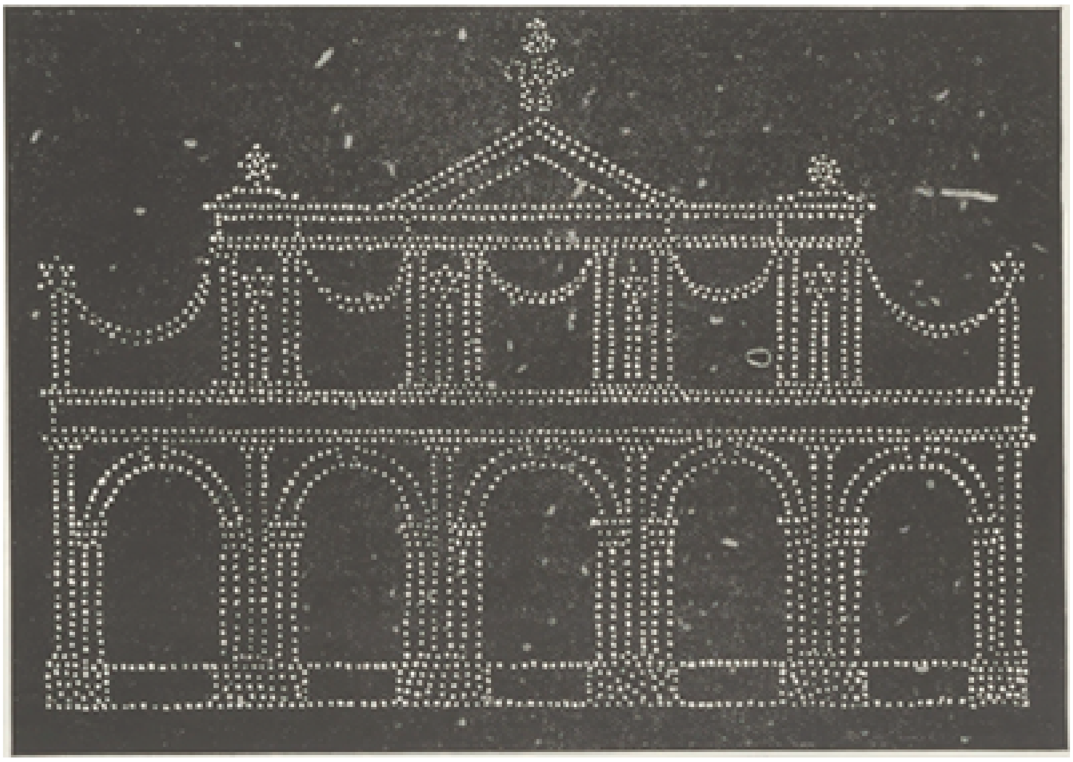

DE KONINGSFEESTEN TE AMSTERDAM. - Verlichting op het Kattenburgerplein.

Daarna kwam het hem voor dat ook de vensterluiken en de deuren der hoeve in groene olieverf moesten gezet worden. Dit was nu weder een gelukkig gedacht om eene halve week bezig te zijn.

Hij had echter zonder den waard gerekend. Dina kwam er hevig tegen in, beweerde dat het onnoodig geldverkwisten was, dat het huis vóór jaar en dag zoo gestaan had en nog wel zoo kon staan Hier rees de eerste twist in het jonge huishouden op. Jef bleef hardnekkig bij zijn gedacht en hield niet af tot de verwe gekocht was.

Weldra waren de buitenmuren der hoeve sneeuwwit; de vensterruiten en deuren grasgroen, en dan kon de jonge man daar zoo eenen halven dag zijn huis staan bezien, met de voorliefde eens kunstenaars, die zijne tafereelen bewondert, en onder dit bezien vond hij nog menige verbetering aan de hoeve te doen, waar niemand te voren iets van bemerkt had.

Eens dat hij zoo, met de handen in den zak zijn huis beschouwde, kwam Piet Mop, die ook reeds sedert lang van Amsterdam was teruggekeerd en zijnen ledigen tijd lustig in de herbergen had doorgebracht, over zijne onderdeur liggen en sprak met eene gemoedelijkheid waarin wel eenige scherpte doorstraalde:

- Gebuur, ge zijt zoo wat aan 't verfraaien?

- Och, 't is zoo al wat; eene klad verwe langs hier en langs daar om die oude barak nog wat aaneen te houden.... Maar, wat zoudt ge er van zeggen, gebuur Piet, indien ik eens dat strooien dak deed afwerpen en in plaats ervan blauwe pannen liet opleggen? Dan zou het huis wat beter voorkomen!

- Het geld schijnt in uwen winkel geregend te hebben, buurman, lachte Piet Mop.

- Juist wel niet!... och! het eerste jaar, dat iemand zich als baas nederzet, is het zoo al wat!.... toekomende jaar zal het beter gaan, hoop ik!... maar vermits wij er van spreken, weet ge geen werkgast of twee, die in mijn fabriek te Munster zouden willen werken; want ik heb het in de Lente onmogelijk met mijn werkvolk kunnen gedaan krijgen en moet volstrekt het getal mijner knechts vergrooten... En, hoe hebben de zaken in Amsterdam zoo al gegaan?

- Och! het kan wel geen pochen lijdenneen, dat kan het niet! het is slechte tijd, gebuur; de menschen hebben geen geld; en dan de konkurrentie!... ook hebben wij slechts van Paschen tot Sinxen *voorraad*[1] gewerkt!.. het is een duivelsche handel; men zou in den Zomer echter dag en nacht moeten kunnen werken, en ik zegde daar even tegen mijne vrouw nog, wij konden wel een gast of vier meer in 't werk stellen; maar de slechte betalingen....

- Dat ik u eens kon laten zien hoeveel er bij mij, op een enkel jaar, al in het krijt staan... en, groote liê dan nog al!

- Indien ik al kreeg, zegde Piet, wat men mij schuldig is, dan had ik een fortuinje, manlief, ja, een fortuintje, en op mijn sloefkens kon ik leven! - God lof, dat wij van de ergsten niet zijn en eenen van ouds neringrijken winkel hebben; maar hoe al die nieuwe bazen er komen weet ik niet. - Nogtans, voegde hij er met hekelenden glimlach bij, nogtans als men hen hoort spreken, zou men zeggen dat zij water boven rand hebben; maar groote wind en weinig regen....

- Ik ga in huis mijne pijp eens aanvuren, zegde Jef, den rug keerende, wijl een hevig rood zijn voorhoofd kleurde; want hij begreep maar al te goed de bijtende zinspelingen van zijnen buurman.

Piet Mop trok het hoofd binnen, sloot de bovendeur en zegde aan zijne vrouw, die in de huiskamer aan het stroovlechten was.

- Zie vrouw, ik geloof dat Jef Cooremans eene goudmijn gevonden heeft: hij schildert zijn huis op en spreekt van blauwe pannen op zijn dak te leggen!

- En wij zullen de onze er wel kunnen afnemen en ze hem verkoopen, snauwde hem Trientje bitsig toe.

- Wat kan ik er aan doen? het is beter eene once geluk dan een pond verstand, zegt het spreekwoord!

- En het spreekwoord had er kunnen bijvoegen, dat het beter is zijne zaken na te zien dan in de herbergen en kroegen zoo zat als een zwijn te liggen.

- En ook, vrouw, ja, bij mijne ziel, dat zou het er kunnen bijvoegen, dat het beter is huishouden na te zien dan bij de geburen uit wauwelen te gaan en de winst van een half jaar verkoop aan zijn lijf te hangen.

(1) *Voorraad:* over de gestelde uren werken.

- Wel! wel! wie heeft dat ooit gehoord? Zie eens hoe kaal ik gekleed ga naast anderen, die veel minder zijn dan wij! En Dina van hierover, die staat 's Zondags van top tot teen in de zijde, en Jef heeft haar nog een paar gouden bellen medegebracht; en gij, gij brengt mij nooit iets mede.

Het wezen van Piet Mop verkreeg eene uitdrukking van boosaardige spotternij.

- Wat zult gij mij nu nog verwijten! riep hij uit; zoo, heb ik u geenen geprotesteerden wissel en een halfdozijn onbetaalde rekeningen medegebracht?

- Onbeschaamde slechterik! viel de vrouw in toorn uit, gij zult mij en uwe kinderen nog op straat helpen! wij zullen nog om een stuk brood langs de deuren moeten gaan bedelen. En gij zult zoo lang lustig in de herberg zingen tot dat gij in de gevangenis zult dansen...

De tranen sprongen haar uit de oogen van gramschap en smart, en zij wierp haren man nog een hoop scheldwoorden naar het hoofd.

Onverschillig aanhoorde Piet de hoonende benamingen, die zijne vrouw hem gaf; hij hief slechts van tijd tot tijd medelijdend de schouders op, tot dat Trientje, van vermoeidheid uitgeput, verplicht was te zwijgen, en dan sprak hij zeer bedaard:

DE KONINGSFEESTEN TE AMSTERDAM. - De koningin en het prinsesje aan boord der galjoot.

- Vuile boter en rotte visch hebben elkander weinig te verwijten, Trientje Gij hebt u schoon gekleed en ik heb wel gedronken; maar als er dit, verduiveld! niet af kan, tot wat is het dan goed fabrikant te wezen? Doen anderen niet even als wij? en toch komen zij er goed. Zie Jef Cooremans eens, die is pas een jaar stroohoedenmakersbaas, en hij spreekt al van nieuwe pannen op zijn huis te leggen en van wat weet ik nog al. Is hij slimmer dan wij, hij een arme werkgast, en wij in den handel groot gebracht, fabrikant van vader tot zoon? Neen, het is dat in Munster de handel beter gaat dan te Amsterdam, en als wij het daar eens beproefden, ik wed dat wij die kruisduit gemakkelijkindengrond zouden helpen. Ik heb in den zin het ginder ook eens te wagen, en bij mijne ziel, hij zal dan ook de vreugde niet hebben geld met hoopente vergaren als wij er onder door moeten; neen, vrouw, dat zal hij niet!

Dit voorstel werd door Trientje gretig aangenomen. Er werd overwegen, beraadslaagd, en eindelijk kwam men er toe over Amsterdam te verlaten en met de eerstkomende Lente te Munster een stroohoedenfabriek op te richten,

Terwijl men Jef'. ondergang beraamdes schertstedeze vroolijk met zijne vrouw over Piet's naïever en hoe hij over zijnen handel pochte alhoewel men zeer goed wist

dat hij meestal zijn werkvolk vóór het einde van het seizoen had moeten doorzenden en het toekomende jaar aan de helft zijner hoedenmakers het werk zou opzeggen.

(*Wordt voortgezet.*)

DE KONINGSFEESTEN TE AMSTERDAM. - Verlichting op den Nieuwendijk.

[Nummer 41]

Onze gravures.

Op de vossenjacht.

OP DE VOSSENJACHT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J.F. KOTSCHENREITER.

Aan allen, die van jagen houden, zal onze gravure zeker niet onwelkom zijn. Het ras der echte jagers is nog niet uitgestorven; men ziet ze nog voor dag en dauw uittrekken naar bosch en duin, als de jachttijd geopend is - en soms ook wel buiten dien tijd. Al vindt men in ons land zooveel groot wild niet meer als in vroegere eeuwen, de Ardennen laten zich de eer van wilde zwijnen, vossen en herten te herbergen nog niet betwisten. De honden, die den kop zoo met kennis van zaken vooruit steken, zijn exemplaren van eene hondensoort, zeer gezocht voor de konijnen-

of vossenjacht: een taks- en een patrijshond. De jager is steeds een man van zijn vak en onderscheidt zich in alles van een gewoon mensch: hij houdt er eene eigen taal op na en ook een eigen gestel. Toch wordt het jagersvak met den dag zeldzamer. Onder de 'broodjagers' vindt men meestal de beste schutters, die in echt jagerslatijn de wonderlijkste avonturen verhalen. Onze jager is een echt *specimen* van die soort, en de schilder, die hier den bergman voorstelt in zijne Tyroolsche kleedij uit het klassieke land der gemsen en vossen, kon ons den echten jager en zijne omgeving nooit beter schetsen.

Wilde-eendenjacht.

De wilde eend is in geheel Middel-Europa inheemsch; aan alle met biezen en riet begroeide rivieren, meren en groote vijvers zoekt zij zich eene broeiplaats op, en daar zij niet alleen een lekker boutje wilbraad, maar ook een kostbaar dous oplevert, is het zeer natuurlijk dat er ijverig jacht op haar gemaakt wordt, iets wat voor de liefhebbers een hoogst afwisselend en boeiend tijdverdrijf moet wezen. De gemakkelijkste manier, om wilde eenden te vangen bestaat voorzeker in het aanleggen van een aantal kanalen, met netwerk overdekt en in een zak uitloopende, waar de wilde eenden door verlamde tamme eenden worden binnengelokt. Deze jacht kan echter alleen in de nabijheid van groote vijvers of plassen uitgeoefend worden, en daarbij is ze niet avondtuurlijk en ridderlijk genoeg om den echten jager aan te trekken. Deze houdt meer van de drijfjacht in bootjes, die zoo dicht mogelijk in de rietboschjes geroeid worden, waar de wilde eenden nestelen; terwijl dan een hond de arme dieren tot opvliegen noopt,

tracht de jager ze door welgemikte schoten te vellen. Dit levert de ruimste vangst in Juni en Juli, gedurende den ruitijd, terwijl er voornamelijk jonge eenden mee buit gemaakt worden.

Maar de onderhoudendste manier, om jacht op wilde eenden te maken, is ongetwijfeld die, welke onze gravure, naar een met bijzondere natuurlijkheid uitgevoerde schilderij van M. Muller, te zien geeft. Aan den oever van wateren, waarin de wilde eenden gaarne neerstrijken, worden kleine hutten van riet of biezen opgericht, in ieder waarvan een schutter verdoken is, zoodat hij een klein gedeelte van het water overzien kan. Vroeg in den morgen of 's avonds, kort vóór de schemering, gaat hij daar op den loer staan en tracht op de neerstrijkende of voorbijvliegende eenden te schieten, hetgeen intusschen bij de ongemeene waakzaamheid en schuwheid dezer vogels niet gemakkelijk is en eene rustige, bedachte, snelle, maar zekere hand vordert, om bij het eerste schot, op eene bepaalde eend gericht, niet alleen deze goed te treffen, maar vervolgens uit den schreeuwend opvliegenden troep nog eene tweede te achterhalen.

Daar men deze soort van eendenjacht het grootste gedeelte van het jaar door (natuurlijk met uitzondering van den broeitijd, van April tot Juni) kan uitoefenen, is zij, wanneer men er toe in de gelegenheid is, verreweg het verkieselijkste en voor den echten jager een onderhoudend tijdverdrijf.

Leeuwenwelpen.

De hier afgebeelde dieren gelijken eerder aan jonge tijgers dan aan leeuwen, en toch zijn het echte telgen van den dierenvorst en wel van eene bijzondere soort, die in de koninklijke zoologische maatschappij van Dublin gefokt wordt. Deze dierentuin is zeer vermaard voor zijne teelt van velerlei leeuwensoorten. Het ras, waarvan wij op onze gravure een nest te zien krijgen, is tot op den leeftijd van eene maand of zes weken licht gespikkeld met donkerbruine vlekken. Als de welpen ouder worden, vermindert de glans en de kleur wordt doffer, totdat ten slotte de plekken geheel verdwijnen. Somtijds echter kan men er bij de volwassene dieren nog donkere sporen van ontdekken, meer bij de leeuwin nochtans dan bij den leeuw. De natuurkundigen schrijven deze bijzonderheid toe aan een overblijfsel van eene uitgestorvene diersoort.

De schilder Thomas heeft de groep, waardig het penseel van een Verlat uit te lokken, met kunde naar het leven geteekend.

Maastricht.

Maastricht, de hoofdstad van *Hollandsch Limburg*, is schier eene Belgische stad, zoo door hare onmiddellijke nabijheid van onze grenzen als door den geest harer bevolking, die meer den Vlaamsch-Limburgschen dan den Noord-Nederlandschen gemoedsaard benadert. Zij is schilderachtig gelegen ter plaatse waar de *Jaar* (*Jeker*) in de Maas valt. Door deze rivier wordt zij in twee gescheiden; het kleinere deel, op den rechteroever gelegen, draagt den naam van *Wijk* en is met de eigenlijke stad door

eene fraaie en zeer oude steenen brug verbonden. De stad bezit eenige aanzienlijke openbare gebouwen, zooals het stadhuis en een aantal kerken, waarvan wij inzonderheid die van *St. Servatius* vermelden, met een monument van *Karel den Groote*, door *Geefs* gebeiteld. Vroeger was Maastricht de belangrijkste vesting van Nederland. De voormalige citadel werd gebouwd in 1701 op den nabijgelegen *St. Pietersberg*, die alom bekend is om zijne merkwaardige holen, gangen en belangrijke versteeningen.

Maastricht is eene zeer oude stad. Zij werd door de *Salische Franken* gesticht en was de hoofdplaats der *Tongeren. Attila*, koning der *Hunnen*, plunderde en verbrandde haar in de 5de eeuw. Oorspronkelijk was zij de zetel van een bisschop, doch toen in 698 de heilige *Lambertus* den marteldood ondergaan had, werd die zetel verplaatst naar Luik. In 881 werd Maastricht door de *Noormannen* verbrand, doch weldra weder opgebouwd. Zij was toen een rijksleen van de *Hertogen van Brabant. Karel V* onthief haar in 1530 van alle leenroerigheid en nam haar in eigendom. Algemeen is bekend hoe zij in 1579 door *Parma* belegerd en na het afslaan van 9 stormen slechts bij verrassing ingenomen werd, waarbij 8000 ingezetenen door de Spanjaarden vermoord werden. Na menige wederwaardigheid kwam zij door den *vrede van Munster* (1648) aan Nederland. In 1673 werd zij veroverd door *Lodewijk XIV* en de Franschen behielden haar tot aan den *vrede van Nijmegen* (1673). Later werd deze belangrijke vesting nogmaals bestormd door de Franschen, in 1748 bij verdrag aan hen afgestaan, teruggeschonken door *Lodewijk XV* bij den *vrede van Aken* en weder veroverd in 1794 door de *Republikeinen.* Eindelijk werd Maastricht in 1815 met Limburg bij het *koningrijk der Nederlanden* gevoegd, dat ook tijdens en na de omwenteling van 1830 de stad behouden mocht.

Men ziet dat Maastricht, evenals de meeste grenssteden en vestingen, onder krijgskundig oogpunt een veelbewogen verleden heeft.

Om hare oude herinneringen, fraaie ligging, schoone landelijke omgeving, maar vooral voor de bezichtiging der merkwaardige en ontelbare uitholingen van den St.-Pietersberg is de hoofdplaats van Nederlandsch Limburg een bezoek overwaardig.

De kleine virtuoos.

Die jonge speelman heeft zijne kunst wel lief, dat hij ook zonder toehoorders met zooveel toeleg zijne viool bespeelt. Misschien ook nadert hij een dorp, waar hij reeds van uit de verte zijne verlangde komst wil aankondigen. Weelde kent de gebronsde knaap, die vrije zoon van het verre Oosten niet; hij is tevreden. Wat voor landsman het is, valt moeielijk te zeggen, het lijkt eer een Bedoeïen of een Zigeuner dan een kind van het zonnig Italië, of een warmbloedigen Castilaan.

Wij kunnen de tonen van zijn lied niet hooren, en toch zijn zij het zeker waard. Gevoel, heimwee naar zijn kleurig vaderland, klanken niet bestudeerd en gezocht, maar het argeloos lied van zijne stemming klinkt tintelend over de stille heide, wier paarse bloempjes wel schoon zijn, maar die niet gelijken op de gloeiende cactussen van zijne vlakten. Zijne trouwe viool trilt onder den slag van zijne vaste hand, elke nuance wordt trouw vertolkt; want kunstenaar is hij geboren, de jonge virtuoos, die zonder hoep op gewin te midden van het vlakke veld zijn snaartuig stemt en liederen speelt op den drang zijns harten. Niemand hoort het schoone *allegro* of *andante* weerklinken door de heldere fijne lucht, maar hij zelf geraakt onder den indruk van zijn eigen spel en geniet van de inspraak van zijn beste gevoel Maar laat een ieder

zelf fantaseeren. De schilder Streitt mag meer dergelijke paneeltjes ontwerpen; hij legt er eer mede in.

XXV-jarig jubelfeest van den Nederduitschen bond.

Deze plechtigheid zal binnen weinige dagen te Antwerpen luisterrijk gevierd worden. Gewichtig en talrijk zijn de diensten, door die vereeniging aan de Vlaamsche zaak bewezen. Tot welke staatkundige denkwijze men ook moge toebehooren, de billijkheid noopt alle Vlamingen den Nederduitschen Bond erkentelijk te wezen voor het machtig aandeel, dat hij in den strijd voor Vlaanderens' taalrechten genomen heeft. Is reeds menig voordeel op staatkundig gebied onzen taalgenoten verworven, dan is dit grootelijks, zoo niet geheel, aan de afgezanten van den Nederduitschen Bond te danken.

Wij sluiten ons dus volgaarne aan de Hulde, die Antwerpen den kring onvermoedbare strijders bereidt en zijn gelukkig reeds een fragment te kunnen mededeelen van de krachtige cantate door Willem van Rijswijck geschreven en door Aloïs Berghs getoonzet, wier uitvoering het hoofddeel van het Jubelfeest zal uitmaken.

Volkshulde aan de leiders der Vlaamsche Beweging

Van 't grootsch, ontzaglijk werk bewust,
Met moedig hart, 't gewis gerust,
Werd voor 't behoud van taal en zeden
Door Vlaandrens waardig kroost gestreden.
Van in de hut, tot voor den troon,
Den heird rond, onder hoog gewelven
Weerklonk de kreet: 't is voor ons zelven,
't Is voor ons taal, ons eigen schoon.

Ons taal, die vloeiend was voor 't Zuid
Aan de oevers van de Sein 't geluid
Der Fransche spraak deed wedergalmen,
Wier glans verbleekt voor Vondels palmen,
't Is voor het Dietsch dat gansch een drom
Als kindren van de Batavieren,
Met onbezoedelde banieren
Ten strijd toog voor zijn heiligdom.

Lijk Neerland was, toen 't machtig, groot
Ter zee en op het land gebood,
Zoo wilden zij door hooger streven
Door eendracht hier doen welzijn leven,
Zij, die met eerbied en ontzag,
De zending van het volk ontvingen,
Om naar het zelfbestaan te dingen,
Waar vroeger heil en gluk in lag.

Zij streden en de tweedracht week,
Wijt moed en zelfverloochning bleek
Uit hunne woorden, hunne daden:
En wilden broeders hen verraden,
Zij bleven hun geslacht gestand;

De schimmen rezen hunner vaadren,
Die zelfs tot vorsten konden naadren
Den schuldbrief in vrijgevig hand.

Ja, 't voorgeslacht, in vollen gloor,
Kwam hun als een verschijnsel voor
Van 's menschen wangevoel ontheven,
Wij zagen weer het volk herleven,
Dat aan zijn vorsten wetten schreef
En bij verdrag hun kon beletten
Den voet op vreemden grond te zetten,
Doch trouw aan eed en plichten bleef.

't Verleên doorgloeit hun hart en spier
Zij hoorden hunne moeders, fier
Getooid met bont, fluweel en bloemen,
Zij voelden zich van Breydels kracht,
Van Conincks geest en taal bezielen,
Herzagen hoe de legers vielen
Van Frankrijk voor de Vlaamsche macht.

Als naar den melkkring, aan den trans,
Die hen naar roem en bloei en glans
Van 't heerlijk tijdstip heên moest leien,
Herblikten ze in de heldenreien,
- Onnoembaar en ontelbaar koor -
Die van de hoogst verheven trappen
Aan kunsten en aan wetenschappen
Den maatstaf gaf de wereld door.

Zij streden vijfentwintig jaar,
Begrimd door laster en gevaar,
Van afgunst en van smaad omgeven,
Den angel van den haat gedreven
In 't vrijheidslievende gemoed;
En wat zoo nedrig werd begonnen,
Is grootsch geworden en herwonnen
In 't volk en recht, dat edel goed.

Wij nemen weder plaats en rang
En zijn bevrijd van ondergang,
Laat nu de Olijf den vrede kronen,
Heft aan dan maat, gezang en tonen,
En jubelt taal - en landgenoot!
Geen vreugde, drift, noch klank verdoken,
Want onze stam is nu gewroken
En Vlaandren machtig weêr en groot.

Nu bastaardij is neêrgestort,
De tweedracht ook onmachtig wordt,
En 't reuzenvolk, bijna bezweken,
De Vrijheidsvlag heeft opgesteken.
Zijn einde en ver en luid verkond
De volksmin onzer afgezanten,
In Vlaanderland klinkt aller kanten:
Hoezee den Nederduitschen Bond!

Levensregelen.
(*Vervolg.*)

Velen onzer zullen wellicht zich nog herinneren hoe verbaasd ze hebben opgezien, toen hun op school verteld werd, dat de aartsvaders voornamelijk van melk en ongezuurde koeken hebben geleefd. Maar het beviel hun op den duur evenmin, als het ons zou smaken. Zij zagen reikhalzend uit naar ‘de vetpotten van Egypte’ en watertandden bij de gedachte aan zoeten ajuin en scherp knoflook. Even vreemd stonden we gewis te kijken bij het verhaal, dat de Arabier in de woestijn voor zijne voeding niets dan een handvol dadels noodig heeft. Zoo we als schoolknaap daarvan al een proefje wilden nemen, was het niet om ons in soberheid te oefenen, maar om aan een kinderlijken trek naar snoeperij te voldoen. Ongezuurd brood en dadels kunnen thans noch onzen smaak, noch onzen eetlust bevredigen. Wij verlangen naar steviger kost.

Een groot deel van ons volk kent echter een g o e d m a a l slechts van hooren zeggen. Het meerendeel van den arbeiders- en ambtenaarsstand vult zijne maag met brood en aardappelen, afgewisseld door andere soorten van meelspijzen en laaft zijn dorst aan slappen koffie en tot versnapering aan eene borrel. Maar eene v o l l e maag is nog lang niet eene g o e d gevulde; men kan het gevoel van verzadiging tijdelijk gewaar worden en toch niet voldoende gevoed zijn.

Doch niet enkel de nooddruft geeft tot gebreklijden aanleiding; ook door o n k u n d e verhongert menigeen. Een scherpzinnig waarnemer zegt terecht: ‘Niet zelden verkeeren jonge dames uit den beschaafden stand in den waan, dat zij als leliën slechts van den ochtenddauw kunnen leven, eten is goed voor het gemeene volk en een stevige burgerpot moet als hoogst onfatsoenlijk vermeden worden. Met verbazing ziet men dan ook hoever het zulke ideale schepseltjes brengen in de kunst om door flauwe kostjes, met theelepels toegediend, wezenlijke en recht ongelukkige patiënten te worden. Waar de jonkman zich soms aan den drank verslaaft, daar gewent de jonkvrouw zich vaak aan onthouding van voedsel. Wee den dokter, die zich laat

verleiden, geneesmiddelen en kuren aan te raden, zonder den spijs- en leefregel nauwkeurig te hebben nagegaan.'

De volwassene heeft even zooveel behoefte aan een stevig maal, als de zuigeling aan onvervalschte melk en de plant aan goede aarde, zon en water.

Men noemt het genot van eene goede tafel een grof zinnelijk genot. Strikt genomen is dat juist; maar nu doen wij de vraag: of er iets kwaads in steekt, dat men zijn smaakzintuig even goed oefent, als een der overige vier. Wij geven de voorkeur aan fijn linnen of zijden onderkleederen boven kriewelende stof. Wij vleien ons ook liever neer in een zacht donzen bed, dan op de dierenhuid onzer voorouders; ja, de landlooper vraagt nog eerder een plaatsje in het warm hooi, dan op den harden dorsch vloer. De eerste zorg, als wij een hotel betrekken, is te v o e l e n naar de gesteldheid van ons bed. In 't kort, waar oefenen wij niet ons g e v o e l s - z i n t u i g ?

Voor het g e z i c h t s v e l d zorgen de schilderijtentoonstellingen. Wij zoeken op reis de schoonste oorden op; wij versieren onze kamers met de fraaiste meubels, wij trachten naar kunst in de nijverheid: - en dat alles om ons g e z i c h t s - z i n t u i g te bevredigen.

Ook het oor heeft zijne eischen. Het welluidend orgaan van den redenaar hooren wij liever dan de krijschende stem van den uitroeper. Wij verlustigen ons in het gezang van den nachtegaal, en de dichter schenkt aan den dommen vogel, die het liefelijkst zingt als hij zich aan vette wormen heeft vergast, zijne dweepende verzen. Het genot van een gastmaal verhoogen wij door de liefelijke tonen der muziek.

Maar ook de neus heeft zijn deel aan eene soort van levensgenietingen door de zintuigen ons bezorgd. De natuurkundigen van weleer noemden hem 'de wachter van de longen en van de maag,' de 'beschermer onzer gezondheid.' De dweepende dichter prijst den lenteadem van het woud en er is wel niemand, met reuk begaafd, of hij verlustigt zich in den geur der bloemen.

Indien nu gevoel, oog, oor en neus naar hartelust mogen gebruikt worden, waarom zal de tong dan daarvan uitgesloten zijn?

Het is eene belachelijke preutschheid van onzen tijd, om het onfatsoenlijk te noemen als men van lekker eten en drinken spreekt, ofschoon men van de daad alles behalve afkeerig is. Dan was de oude Homerus oprechter. Hij stelt zijne helden als 'menschen' voor, als hij hen bij herhaling Hat zeggen: 'en zij staken de handen uit naar het lekker toebereide maal.' En als Achilles en Odysseus dit deden, waarom zouden wij het laten?

Onder een goed maal verstaat men niet eene keur van spijzen, enkel aangenaam voor het gehemelte, maar eene g o e d e k e u z e v a n v o e d z a m e s p i j z e n . 'Wij voeden de dieren vrij rationeel,' zegt Liebig terecht; 'maar met onze eigene voeding, met de keuze van de goedkoopste en doelmatigste voeding voor openbare instellingen, voor legers en gansche volksklassen, staat het nog treurig; deze laten wij grootendeels aan het toeval over.'

Laat ons daarom beproeven eene betere keuze te doen. De k e u z e d e r e t e n s t i j d e n komt in de eerste plaats in aanmerking. Vele menschen hebben de gewoonte, om den geheelen voormiddag te teeren op eene beschuit of een halve stuivers brood, gedrenkt in eene rijkelijke hoeveelheid koffie, om zich dan 's middags aan een lunch te goed te doen en in den namiddag tusschen 4 en 5 uur aan een rijkelijk maal zich te vergasten. De landelijke bevolking heeft hare etenstijden nog ondoelmatiger verdeeld. Zij gebruikt het hoofdmaal reeds in den voormiddag, om in den namiddag of 's avonds een tweede maal van warme gerechten te nemen. Maar nog ondoelmatiger is de gewoonte van de bevolking der provinciesteden en der

arbeidsbevolking in het algemeen. Deze nemen het middagmaal tegen middagtijd, gaan daarop met eene ‘volle’ maag aan het werk en teeren het overige van den dag weder op brood

De gegoede standen in de groote steden, die een werkmansleven leiden, hebben in de laatste jaren voor eene betere verdeeling zorg gedragen. Na een voedzaam ontbijt gaan zij aan den arbeid. Tegen den middag wordt een steviger tweede ontbijt gebruikt. Eerst na het volbrachte dagwerk, tegen 6 uur, wordt de hoofdmaaltijd genoten. Dan kan het voedingsproces ongestoord worden voortgezet, want dan wordt aan de maag niet onttrokken het noodige bloed voor lichaams- of inspannenden hersenarbeid. De maag toch heeft voor de spijsvertering eene groote hoeveelheid bloed noodig. De andere lichaamsdeelen moeten die dan ook tijdelijk missen. Vandaar dat wij ons na een rijkelijk maal minder opgewekt tot den arbeid gevoelen en meer neigen tot rust.

Ziehier voorts eene regeling, die meer overeenkomt met eene goede voeding.

Vóór dat het dagwerk aanvangt moet een stevig o n t b i j t worden gebruikt, bestaande uit tarwe- en roggebrood met boter en kaas. Tot drank worde naar omstandigheden thee, koffie of chocolade gebezigd. Men gebruike die echter heet en dan spaarzaam. 's Zomers is het beter die dranken door saprijke vruchten te vervangen. Kinderen moeten vóór hun twaalfde jaar niet met koffie of thee door den smaak kennis maken Zuivere melk moet hun hoofddrank zijn.

Het t w e e d e o n t b i j t worde 3 à 4 uren na het eerste genomen en moet bestaan uit meer voedzame spijzen, brood met vleesch of eieren Een glas wijn, eene kop chocolade, bouillon of oplossing van vleesch-extract is voor nerveuse personen boven koffie of thee aan te bevelen.

Het middagmaal dient eerst 5 à 6 uren daarna plaats te hebben, ofschoon zich moeielijk hiervoor een regel laat stellen. Als beginsel moet echter worden aangenomen, het hoofdmaal eerst na het volbrachte dagwerk te nuttigen.

(*Wordt voortgezet.*)

IJsbergen en Lentekoude.

Niets is natuurlijker dan dat wij, na een langdurigen en strengen Winter, na eene weersgesteldheid, die het volk eenvoudig ‘Winter’ dat is felle koude noemt, reikhalzeld naar de lentezon uitzien. Nochtans, het lenteweder gelijk men dat verlangt, wil doorgaans maar niet komen; nieuwe en volle manen worden vergeefs afgewacht; het gezang van den merel en het sijsje blijken veelal als profetie valsch te zijn, en de vlucht der wilde ganzen, die in hunne luchtvaart koers zetten naar het Noorden, blijft vaak zonder gewenscht gevolg.

Ofschoon de zonnestralen krachtiger worden, vermogen zij niet de harde aard- en ijskorst te ontdooien en door hunne weldadige werking de natuur van heur winterkleed te ontdoen. Aanhoudende N.-O.-winden beletten door hun kouden adem, dat de aarde de warmte duurzaam opneemt ten voordeele der in haar schoot verborgen zaden en der ontluikende planten.

's Menschen geest, overal naar oorzaken zoekend, verloochent hier geenszins zijn aard Bejaarde lieden, die doorgaans geen lof te veel hebben voor den goeden, ouden tijd, geven telkens hunne verwondering te kennen dat, terwijl zij vroeger met Paschen steeds ongestraft in hun zomerpak konden verschijnen, thans de menschen genoodzaakt zijn zich om dien tijd nog met overjassen te vertoonen.

't Is, zegt de een, of onze aarde op hare spil omhoog is geschoven; men zou zeggen, dat we met ons land meer en meer naar het Noorden draaien, beweert een ander; terwijl de derde, die wel eens tijdschriften en dagbladen leest, van drijvende ijsbergen spreekt. Dit wordt echter door hen, die tusschen ijsmassa's in het Noorden en de koude hier te lande niet zoo spoedig een duidelijk verband zien, met een glimlach aangehoord, ‘'t Zijn altijd ijsbergen, als er iets bijzonders plaats heeft met het weer!’ zeggen zij met een schouderophalen van den twijfel. Alsof men in de oorzaken van de natuurverschijnselen ook al naar willekeur de aangename variatie kon aanbrengen. Toch is deze laatste aanleiding voor die felle koude en voortdurende N. en N.-O. winden niet zoo onbedacht te verwerpen en het verband tusschen ijsbergen en het gure weder niet zoo ver te zoeken.

Het is bekend dat schepen, welke een tocht naar het barre Noorden ondernemen, vaak tusschen ijsgevaarten beklemd geraakt en niet zelden verbrijzeld zijn, terwijl de bemanning soms maanden achtereen op de drijvende eilanden en in voortdurend levensgevaar moest doorbrengen. Men herinnere zich slechts den heldhaftigen tocht der Hollanders naar Nova-Zembla onder Willem Barends; alsmede het lot van zoovele latere Noordpool-expedities der Engelschen en Amerikanen. De ijsbergen alzoo bestaan wel degelijk en hebben altijd bestaan

WILDE-EENDENJACHT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN M. MÜLLER.

LEEUWENWELPEN, NAAR DE TEEKENING VAN T.H. THOMAS.

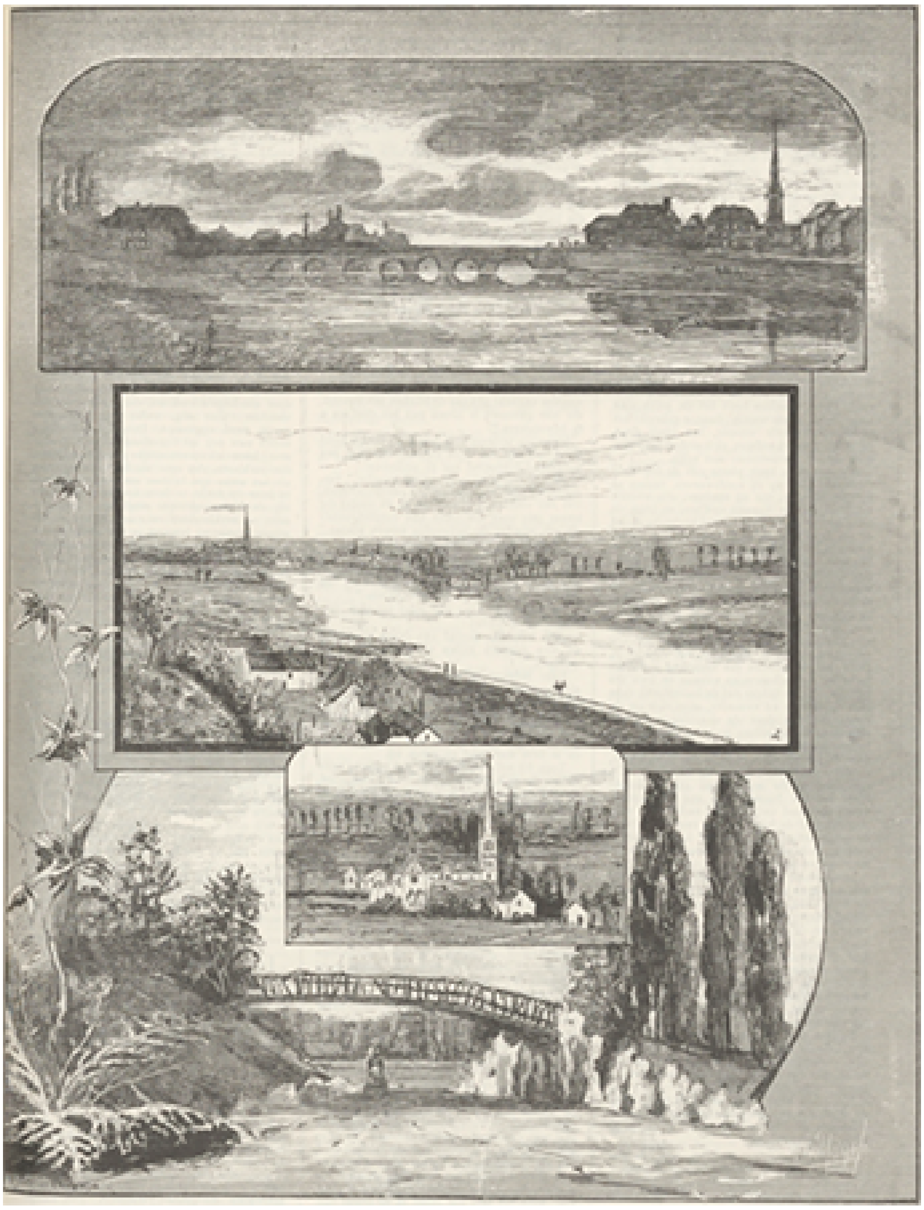

MAASTRICHTSCHE GEZICHTEN, NAAR DE TEEKENING VAN ADOLF VAN DIJK.
1. Gezicht op de Maasbrug bij avond. - 2. De Maasvallei, van St.-Pieter gezien. - 3. Kerk van St. Pieter. - 4. Landelijke brug in het Park.

vooral in de Noordelijke IJszee. Zij danken meestal hun ontstaan aan de zoogenaamde gletschers of ijsrivieren, welke van de bergen op de kust tot in zee afdrijven en daar door de golven worden aan stukken geslagen. Deze ijsbrokken hebben nu eens den vorm van rotsen en bereiken soms eene hoogte van 80 tot 100 meters; dan weer zijn zij meer vlak en zwerven als ontzaglijke vlotten over den Oceaan, komen met elkaar in botsing en klieven elkander onder geweldig gekraak. Die gevaarten nu, gedragen door de koude zeestroomen, drijven naar den evenaar, totdat zij door de warmte, die van de Pool steeds grooter wordt, geslonken zijn. Somtijds drijven ze vrij ver naar het Zuiden: twee jaren geleden heeft men er een aangetroffen in de golf van Biscaye, op ruim 45° N-Br.

Hoe veroorzaken nu die ijstorens de aanhoudende koude? Menigeen zal de oplossing dezer vraag vrij eenvoudig vinden, en toch op sommige punten van belang geen acht slaan. Neem een klomp ijs en laat hem in een emmer ontdooien, snel of langzaam om het even; nu moogt gij zooveel warmte aanvoeren als ge wilt, de thermometer blijft in het door 't smelten ontstane water rondom het ijs 0° C. teekenen, totdat al het ijs in water is overgegaan. Om te smelten heeft het ijs, gelijk elke vaste stof, warmte noodig; daartoe gebruikt het al de aangevoerde warmte, het bindt deze, gelijk de natuurkundigen zich uitdrukken; vandaar dat de thermometer niet stijgt.

Iets dergelijks heeft plaats met de drijvende ijsbergen; zoolang zij rondzwerven, nemen ze op de plaatsen, die zij aandoen, alle warmte tot zich om te kunnen smelten, en blijft de temperatuur in hunne nabijheid bestendig onder of op 0° C. Maar hoe komt nu de koude, welke toch enkel maar rondom den ijsklomp heerscht, uit het hooge Noorden tot ons gematigd klimaat over? Zie, dit is weer een gewoon verschijnsel, dat daarenboven zeer bevredigend de heerschende N. en N.-O. winden verklaart. Ik zeg, een gewoon verschijnsel, en dit is ook zoo, want wat in beginsel hetzelfde is zien wij alle dagen: onze schoorsteenen trekken doorgaans te beter naarmate het kouder is. Door het verbranden der brandstof wordt de lucht in den schoorsteen warmer en dien ten gevolge ijler en lichter dan de buitenlucht; deze laatste, dichter en zwaarder, stort zich op de eerste om het door de uitzetting verbroken evenwicht te herstellen; hierdoor ontstaat eene luchtstrooming van de koude lucht in de kamer naar de verwarmde ruimte in den schoorsteen, en dat zoolang de verwarming aanhoudt. Op eenigszins gelijke wijze komt ook de koude lucht uit het Noorden tot ons bij noordenwind; de wind toch is niets anders dan eene strooming in de lucht, om het evenwicht, dat is de gelijkmatige verdeeling der luchtdeeltjes en gelijke dichtheid van het dampkringsmengsel tot stand te brengen.

In ons land nu komt gestadig de klimmende zon de aarde koesteren en daardoor wordt ook de dampkring, met de aardoppervlakte in aanraking, verwarmd; dit heeft echter ten gevolge, dat de ijlere en lichtere lucht overvallen wordt door de koudere en diensvolgens dichtere dampkringslucht uit het Noorden. Die koude stroomingen houden aan, zoolang er koude lucht voorhanden is in gindsche streken, hetgeen het geval zal zijn, gelijk ik heb aangemerkt, totdat de ijsberg geheel is overgegaan tot vloeistof.

Ziedaar eene poging om koude en windrichting, die in het voorjaar meestal heerschende zijn, eenigszins uit te leggen door een gemoedelijk praatje, maar waarvoor lange studie steeds nuttig zou besteed zijn.

Moge het kouwelijken lieden tot verzachting, en hun, die zich verontrusten over verkeerde wenteling en scheeve draaiing der aarde, tot geruststelling strekken.

J.B.

De vos en de zwaan.

Eene fabel.

Eens kuierde de vos mistroostig rond, zoekende naar eene prooi om die te verslinden, doch hij vond ze niet.

De honden hielden voortreffelijk de wacht en de toegang tot het hoenderhok was aan Reintje ontzegd.

De raaf hield geen stuk kaas meer in den bek en wantrouwde bovendien den bedrieger, die haar eenmaal had beet genomen.

De wolf, die zich zoo menigmaal door den vos zag misleid, verkoos niet weder gemeene zaak met hem te maken en liet bij zijne nadering dreigend de tanden zien.

Zoo kwam de looze aan den oever van een vijver, waar elk op zijne nadering vluchtte, en hij vroeg zich zelven af hoe hij een dezer dieren, die hem te vlug waren, in zijne klauwen zou kunnen krijgen

Zich richtende tot den grootsten van den troep, die met edelen trots zijn vederentooi ten toon spreidde, sprak hij hem op deze wijze toe:

'Waarom ontvlucht ge mij, mijn vriend? En waarom onttrekt gij u aan de blikken van iemand, die hier gekomen is alleen met het doel om u te bewonderen?'

De zwaan vertraagde in haren aftocht en hield bijna stil om aan deze vleiende woorden een welwillend luisterend oor te verleenen.

'Bij de nagedachtenis mijner moeder,' vervolgde de vos, 'nog nooit heb ik iets zoo schoons, iets zoo volmaakts gezien als gij en zonder die ietwat gele veer, die uwen hals ontsiert, zoudt gij een wonder der schepping mogen heeten.'

Ditmaal lag de zwaan geheel stil.

'Als gij u aan mij wilt toevertrouwen - ik ben ervaren in dergelijke kunstbewerkingen - dan zal ik deze gele veer verwijderen en dan zal niets uwe schoonheid verduisteren.'

En toen de zwaan nog bleef aarzelen, vervolgde de slimmerd:

'Gij zult het sieraad van dezen vijver zijn en uwe gezellen zullen van spijt uit hun vel springen.'

Deze redeneering was voor geene wederlegging vatbaar, naar het oordeel althans van den watervogel, die den oever naderde, terwijl hij den hals op zwierige en bevallige wijze boog.

Zoodra hij onder het bereik van den vos was gekomen, greep deze hem aan, verwurgde hem en at hem met huid en veren op.

Toen hij wel verzadigd zijn hol opzocht zeide de vos in zich zelven: 'Wat is God toch goed, dat hij met zoovele dwazen en ijdeltuiten de aarde heeft bevolkt. Hoe zouden wij, geestige lieden, anders aan den kost komen?'

Wetenswaardigheden.

Zonderlinge regenbuien.

Van af het begin der loopende eeuw hebben de weerkundigen en natuuronderzoekers aanteekening gehouden van die zonderlinge luchtverschijnsels, die men wel *regens* moet noemen, doch in een meer uitgebreiden zin van het woord.

Om te beginnen met den aanvang dezer eeuw, zoo leest men dat in Mei 1805 het koninkrijk Leon in Spanje bezocht werd door een regen van erwten. De botanist Cavanilla, die deze erwten onderzocht, bevond dat zij een eigenaardig licht van zich afwierpen. Hij durfde ze echter geene bepaalde plaats in het natuurrijk aanwijzen. Eene proefneming met de zaden dier erwten in de botanische tuinen van Madrid werden, zooals te verwachten was, niet met gunstigen uitslag bekroond. In 1810 werd melding gemaakt, door een Duitsch blad, van een bloedregen, die meer dan een kwartieruurs aanhield. Men zou hier licht geneigd zijn aan een verdichtsel of eene vergissing te denken, ware het niet dat reeds in de hooge oudheid - o.a. bij Plinius en Livius - sprake is niet alleen van bloedregens, maar ook van honing-, melk- en zelfs van wolregens. Ook gedurende het beleg van Genua in 1774 wordt bericht dat een roode regen zou neergeslagen zijn in de voorstad San Pietro d'Arena. Hier vond het zonderlinge verschijnsel zijne natuurlijke verklaring daarin, dat de wind eene groote hoeveelheid roode aarde had opgevoerd. Nog houde men in het oog dat in het Noorden van Europa de luchtkring vaak bezwangerd wordt met de bloesems der pijnboomen, waardoor de regen dan met eene eenigszins gele tint nederdalen zou.

Op gelijke of dergelijke wijze zouden zich dan ook de regens van wol laten verklaren Bij een oud schrijver leest men in den aanvang dezer eeuw van een regen van ratten en muizen in Lapland en Finmarken, en voor het jaar 1804 vindt men een regen van kikvorschen aangeteekend. Gedurende een jachtstorm in het district Pakroff, Rusland, zou in 1827 een regen van zwarte insekten zijn neergekomen, en ook in de oude Engelsche tijdschriften wordt van rattenregen melding gemaakt. Zelfs leest men van eenen regen van visschen in het graafschap van Kent omtrent het jaar 1666, welk zonderling verschijnsel in 1839 bevestigd werd door een Engelsch officier, die eene hoeveelheid visschen vallen zag, welke door de menigte gretig werd opgeraapt. Dergelijke meteoren meldt men nog uit Schotland in 1828 en 1830 en zij laten zich op natuurlijke gronden wederom dus verklaren, dat eene windhoos de visschen uit het water zou hebben omhoog gevoerd om ze later op aarde te doen nederdalen. Hoe dit zij, de hier aangestipte zonderlinge verschijnselen - verklaarbaar voor ons of niet - bewijzen opnieuw, hoeveel er nog in de natuur voor ons te onderzoeken valt. De mensch weet niet, en verwondert zich; het is zijn verwonderen dat hem tot kennis voert.

Een Italiaansch dichter heeft deze kenspreuk zoo schoon gedicht in deze welluidende strophen:

> La maraviglia
> Dell' ignoranz' é la figlia,
> E del saper -
> La madre.

Dat is: Verwondering is de dochter der onwetendheid en de moeder der wetenschap.

Gras en onkruid op paden en straten uit te roeien.

Behalve dat het zeer onooglijk is op een tuinpad of tusschen de keien van een straatweg gras en onkruid te zien opschieten, kost het nog vaak heel wat moeite om het vuile goedje te verwijderen.

Wil men er nu op eene gemakkelijke manier van bevrijd worden, dan koke men 100 deelen water met 20 deelen kalk en 2 deelen fijngestampte zwavel. Met dit

mengsel, goed geschut, begiete men de paden en de straat, die men van onkruid zuiveren wil en het kwijnt zichtbaar weg. Ook gekookt aardappelwater kan hiertegen met goed gevolg worden aangewend.

De strooivlechter,
door L. van Ruckelingen.
(*Vervolg.*)

VII.
De zon gaat onder.

Lang schijnt een jaar in het verschiet, kort maar als een enkele dag, voorwaar, is het voorbijgesneld, als men een blik terugwerpt op het verledene.

Zoo ook dacht Dina, die gelijk verleden jaar, op den heuveltop stond en haren terugkeerenden echtgenoot verbeidde. Een kindje

lag zachtjes slapende in haren arm en een jongsken klom met moeite haar achterna den bergweg op.

Koud en mistig was het weder.

De wind blies uit het Oosten en ratelde melancolisch tusschen de bellen der havergewassen, die hier en daar nog in de velden stonden.

- Arm kindje! zuchtte de vrouw, en huiverend van koude, bedekte zij met haar hoofddoek het slapende wichtje.

Bibberend verschool zich het jongsken onder haren voorschoot en trachtte zich tegen de indringende vochtigheid te bevrijden. Van tijd tot tijd stak het zijn klein kroeselbolleken vooruit en dan vroeg het met smeekende stemme:

- Moeder, wanneer komt vader nu?

- Seffens, manneken, zij maar wijs!

En telkenmale beneep als een angstig voorgevoel Dina's harte; waarom, wist zij zelve niet.

Moeder, zegde weder het jongsken, brengt vader nu eene trommel mede?

De moeder zag stilzwijgend naar de wolken op, die zwart aan den gezichteinder zweefden en op de aarde nederzonken, en zij bemerkte hoe de duisternisse in eene donkerblauwe streep van het Noorden naar het Oosten liep en van daar, in verflauwenden tint, het Zuiden begon te benevelen; en treurig zuchtte zij:

- Hij blijft toch lang weg!

Zoo oefent de wedergesteltenis eenen onweerstaanbaren invloed op 's menschen inbeelding uit, en hetgene men voorgevoelen noemt, is voorzeker niets dan eene angstige bezorgdheid voor afwezigen, die de ziele bevangt. Hadde de ondergaande zonne, met haren gouden en rooden vuurgloed, de westerkimme verlicht, dan zoude deze vrouw op dien stond, met blij gemoed op haren echtgenoot gewacht en vroolijk hem te gemoet gewandeld hebben. En toch, vroolijk is het woord wel niet; want Dina had uit Jefs' brieven verstaan, dat Piet Mop, recht over zijne woning, eenen stroohoedenwinkel had geopend en hem eene hardnekkige konkurrentie aandeed.

Zij overdacht dit alles en hare gedachten leidden haar in het verledene terug. Zij herinnerde zich de eerste dagen harer liefde en de terugkomst van den verloofde; zij overpeinsde de vijf droeve jaren afwezigheid haars bruidegoms en hoe hij, door hoovaardij ertoe aangezet werd, rond de wereld te zwerven; dan verscheen de oude grootmoeder voor haren geest en om de lippen had zij den droeven glimlach als op den dag harer dood; zij blikte haar kleinkind zoo kommervol aan en een traan bevochtigde hare ingevallene wangen. Het scheen Dina toe als zoude zij moeten boeten voor de ijdelheid harer jeugd.

- Zie, moeder, is dat vader nu? riep eensklaps het jongsken uit, met zijn fijn stemmeken.

De vrouw zag op en een blijde kreet ontsnapte aan hare benepene borst; daar op eenen boogscheut afstands kwam een man aangestapt, in wien zij haren echtgenoot herkende.

- Jefken, zegde Dina, en spoedde zich haastig voort, loop vooruit, ga en kus vader!

Het jongsken liep een eind den weg op en de naderende man stak de handen vooruit om het in zijne armen op te vangen; maar dan liep het kind weder spoedig terug en verborg zich achter zijne moeder, beangstigd krijtend:

- Moeder! moeder!

Weldra was de vrouw in de armen haars echtgenoots en met vaderlijken wellust staarde Jef op het slapende wichtje.

- Ach, het zalig kind, wat is het al veranderd!

- Ja, en ons Jefken dan, ge zegt er zoo niets van?

- Waar is de kleine bengel? zegde de man en wilde het jongsken in zijne armen vatten; maar het draaide behendig rond zijne moeder om, en als de vader het eindelijk in zijne armen klemde, spartelde en worstelde het zich los.

- O Jefken, kent ge vader niet meer? omhels hem eens met beide handekens, zegde de moeder.

- Is dat vader dan? vroeg het kind schuchter naar den man opziende.

- Wel, hebt ge mij dan vergeten, vriendje? vleide de vader en plaatste onder het voortgaan het kind op zijnen rechterarm, terwijl hij in den linker zijnen reiszak droeg.

Jefken was welhaast zijnen angst vergeten en het koosde nu gemeenzaam den vader en vroeg:

- Vader, hebt ge eene trommel meegebracht?

- Trommel! hernam Jef, ja, ja, houd u maar stil tot thuis.

- Neen, riep het jongsken uit, ik wil ze nu hebben.

- Blijf maar rusten en zij braaf!

- Moeder, moeder, kreet het jongsken, ik wil de trommel hebben.

- Waarom hebt ge den kleine ook niets meegebracht? zeide Dina.

Het is nu wel tijd om iets te koopen, morde Jef; mijn hoofd staat er wel naar om trommels te koopen.

- Dat zou dan toch ook de zaak niet bedorven hebben, en gij hadt het immers den kleine beloofd?

- Gij bederft de kinderen: het is een moedwillige jongen.

- Ja, gij zoudt hen niet bederven, sprak Dina met bitsige stemme, en ik geloof dat gij al weinig op ons denkt als gij ginder zijt.

- Wat beteekent dit nu altemaal? bruiste Jef op; moet ik bij mijne tehuiskomst verwijten hooren in plaats van woorden van verwelkoming?

- Zie, ging Dina voort, kunnen wij er aan doen, dat de zaken in Munster minder goed gegaan hebben, en gij moet er zoo grimmig niet uitzien, omdat gij eenen konkurrent gekregen hebt; ge kondet immers wel voorzien dat gij eenen konkurrent zoudt gekregen hebben?

- Kon ik voorzien dat een speelkameraad, een vriend van kindsbeen af, op zulke schandige wijze den schurk zoude spelen?

- Het is ook uwe eigene schuld.

- He! wat zegt ge daar, vrouw: mijne schuld?

- Uwe schuld: gij hebt verleden Winter den ganschen dag door bij Piet Mop staan spreken, zoodat hem het water in den mond gekomen is. Ja, ik had het wel gedacht!

- Indien gij 't gedacht hebt, waarom hebt ge dat niet bij tijds gezegd?

- Ja, toen was er geen doen aan; gij moest alles opsieren, alsof wij geld bij manden hadden; wat weet ik ook al niet! de vensterluiken, grasgroen en de muren, hagelwit en dan spraakt gij nog al van pannen op de huizing te leggen....

- Zwijg, vrouw, in Godsname, zwijg! viel Jef hevig uit; gij maakt mij het bloed warm.

Norsch en zwijgend gingen de twee echtelingen nevens elkander, en de kleine stoute jongen bleef voortkrijten op vaders arm.

Bij hunne tehuiskomst, schoof de man even sprakeloos eenen stoel bij den haard en bleef met zijnen reiszak in de hand daar zitten als ware hij op eene vreemde plaats.

En toch stond daar de oude zetel en scheen vriendelijk den vermoeiden reiziger uit te noodigen om er in te rusten; maar werktuigelijk vermeed Jef grootmoeders stoel, waarin zooveel rust en vrede getroond hadden.

De vrouw schoof de wieg vooruit, ontdeed zachtjes het slapende wichtje van zijne bovenkleederen en legde het ter ruste.

De kleine jongen stond in eenen hoek te krijten; de man blikte strak in het vuur en eene pijnlijke stilte heerschte in de huiskamer.

Jef liet zijn hoofd in de handen zakken en overpeinsde de nietswaardige reden van dezen twist en, ook om een einde aan dezen lastigen toestand te stellen, wendde hij zich tot zijne vrouw en vroeg op onverschilligen toon:

- Hoe gaat het in den stal?

- Niet bestig, antwoordde Dina kort weg, het kalf is laatst gestorven!....

- Zoo, zoo, viel Jef met eenige heftigheid uit, het arme beest zal zich overdronken hebben; het schijnt dat alles mij heden moet tegenslaan?

- Is 't mijne schuld? vroeg de vrouw bitsig.

- Ik zeg 't niet; maar toch is het onoplettendheid, indien het kalf gestorven is van zich te overdrinken.

- En wie zegt u, dat het kalf gestorven is van zich te overdrinken?

- Wel gij zegt het!

- Ik? - ik zeg niets.

- Gij zegt het niet?

- Neen!

- En toch is het kalf dood.

- Er zijn andere ziekten genoeg om van te sterven.

- Dina, Dina, bruiste Jef op, hebt gij dan besloten mij den toorn in het hoofd te jagen?

- Gij maakt u ook kwaad bloed in alles, schimpte de vrouw; uwe zaken gaan in Munster niet goed, en nu wilt gij uwe kwade luim op vrouw en kinderen uitwerken.

- Zoo waar ik leef, riep de man, in toorn opvliegende, uit, zwijg, of gij zult mij tot dingen doen komen... zie... ik weet niet wat....

Tranen van smarte sprongen uit Dina's oogen en de kleine jongen kwam bij moeder en zegde vleiend:

- Schrei niet, moeder, wij zullen vader wegjagen!

- Wat zegt ge daar, kleine deugniet! riep Jef grammoedig,

- Kwade vader! kwade vader! schimpte het kind.

- Wacht, zegde Jef van zijnen stoel opspringende, ik zal u deze baldadige koppigheid wel afleeren!

En zijnen reiszak, dien hij nog steeds in de hand hield, in een hoek werpende, vatte hij de kleine guit vast om hem te kastijden, doch deze begon zoo hard op te krijten, dat het kind in de wieg wakker schoot en denzelfden klaagtoon aanhief.

- God! God! riep de moeder, en nam het kind uit de wieg en poogde het te bedaren.

Jefken vluchtte bang onder haren voorschoot en zij beschermde het jongsken tegen vader's gramschap.

- Zwijg maar, manneken, vleide zij, ik zal voor u eene trommel koopen! En dan begon zij ook te weenen

Buiten zich zelf van pijnlijke zielsaandoening, kruiste Jef de armen over de borst, liep de kamer als een uitzinnige op en neder en zegde bitter:

- Dat is nu eerst een dag! Dat is nu eerst een dag.. zoo waar ik leef, ik wenschte, dat ik niet ware naar huis gekomen!

VIII.
Twist en krakeel.

Een overspannen toestand duurt gewoonlijk niet lang.

De andere dag bracht reeds kalmte en vrede in Jef Cooremans' huis. De hemel bleef evenwel nog steeds overtrokken en bij het minste windje dat oprees, borst een onweder los.

Treuriger en eenzamer dan ooit rekten en trokken de dagen zich uit; de gezondheidsblos verdween van Jef's wangen en hij verouderde wel een jaar op eene maand.

Om den tijd te korten, werkte hij nog wel in tuin en in huis; maar op zijne voorwerf verscheen hij zelden en netels en distels schoten weelderig op in de bloembedden, die hij voor zijne woning had aangelegd. Want niet zoo haast trad Jef op zijne voorwerf of Piet Mop kruiste de armen boven de onderdeur zijner woning en vroeg telkens met scherpe spotternij:

- Gebuur, wanneer legt ge nu blauwe pannen op uw dak?

En dan voelde Jef zich pijnlijk geschokt tot in het diepste zijner ziele; toch antwoordde hij vriendelijk en beleefd; hij wilde zijnen tegenstrever toonen dat hij weinig beducht was

voor zijne mededinging, en in plaats van te klagen, pochte hij meer dan ooit over zijnen handel.

Maar in zijn hart stormde het geweldig en bij de eerste gelegenheid zijne woning binnensluipende, ging hij peinzend aan den haard zitten en bleef den ganschen dag norsch en sprakeloos.

Indien Jef en Piet hunne inwendige wrok, onder schijnbare onverschilligheid bewimpelden, dan was het anders gesteld met hunne beide vrouwen. Trientje tergde Dina onophoudelijk en deze wrook zich in hevige bewoordingen.

Op eenen winterdag, dat de koesterende middagzon de lieden buiten hunne deur lokte, speelde Dina met hare kinderen op de voorwerf.

Trientje kwam tot bij het hekken, dat de voorwerf van de straat afscheidde, en over de lage omheining leunende, zegde zij met een tergend lachje om de lippen:

- Dina, daar uw man zooveel geld wint, weet ik eene voordeelige gelegenheid om de winst te plaatsen; zou hij geenen lust hebben om een huis te koopen?

- Welk huis? vroeg Dina schuins opziende.

- Wel een huis niet verre van hier; het huis recht hierover, raadt gij het niet? - ons huis in één woord.

- Indien gij lust tot spotten hebt, kom dan op eene andere maal!

- Ei, gij gelooft het niet, en nogtans is het zoo; uit vriendschap zou den wij u den voorkeur geven; zoo niet zal het door den notaris openbaar verkocht worden.... Ja, ja, ga maar eens den plakbrief aan de groote kerkdeur zien.

- En, waar zult gij dan gaan wonen?

- Waar? - wel naar Munster in de *Herrengasse;* wij willen onze zaken een weinig gaan ver grooten, en mijn man heeft zooveel werk dat hij het alleen niet meer kan doen. Ik ga mede naar Duitschland en dan openen wij eenen grooten, grooten winkel en wij nemen nog vier werkgasten bij....

- Zoo, zoo, onderbrak Dina hevig, maar gij moet toch bekennen dat het allerslechtst is, ons in Munster te komen onderkruipen.

- Hebt gij misschien de gansche stad gehuurd?

- Zie, vervolgde Dina, van eenen wildvreemden mensch laat zich zoo iets verstaan; maar van eenen speelkameraad van kindsbeen af; ja, dat is valsch, zeer valsch en schelmachtig.

- In handelszaken zijn bloedverwant en vriend al lang gestorven: ieder zorgt voor zijn eigen zelven, en God voor ons allen.

- En dan nog een huis recht over onzen winkel uitkiezen, om uw stroohoeden-fabriek op te richten?

- Hadde uw man de gansche straat gekocht, dan hadden wij er voorzeker geen huis in gehuurd.

- Ah! ah! schold Dina in gramschap ontstekende, gij kwaamt dan hier om met mij den zot te houden, gij onderkruipster; zie, mijn man vreest geen Piet Mop, hoort ge, en al was hij nog zulk een schurk, wij zullen het daarom zoo haastig niet opgeven en als bankroetiers zult gij nog uit Munster moeten gaan loopen!

DE KLEINE VIRTUOOS, NAAR DE TEEKENING VAN STREITT.

Hoonend schaterlachend met Dina's woede, draaide Trientje haar den rug toe en ging heen.

- Wat was dat weeral met dit gerucht? vroeg Jef, zoohaast Dina de huiskamer binnentrad.

- Ach, kloeg Dina, Trientje komt tot op onze werf toe ons bespotten, en zij zegt dat zij hun huis gaan verkoopen en hunnen handel in Munster vergrooten. Zie, ik geloof dat zij besloten hebben ons in den grond te helpen!...

- Ons in den grond te helpen?.. bruiste Jef op, en dan morde hij met doffe stemme - en toch... maar, dan zullen zij er ook wel onderdoor moeten!

- Een schoone troost, voorwaar, zuchtte Dina.

Eenige oogenblikken bleef Jef sprakeloos zitten en scheen een ontwerp te beramen, en dan sprak hij met vaste stemme:

- Vrouw, hoor, dat kan of mag zoo niet blijven duren; ik heb er al dikwijls aan gedacht: wij moeten Piet Mop voorloopen; onze hoeve verkoopen, samen met de kinderen naar Munster trekken, onzen handel vergrooten, en dan zullen wij hem gemakkelijk het hoofd bieden.

- De *Witte Hoeve* verkoopen! riep Dina met zooveel afschrik uit als sloeg men haar eene heiligschennis voor.

- Ja zeker, en wat erg is daar ook al aan? voor bloedverwanten of vrienden moeten wij hier niet blijven en de opbrengst der hoeve zou een winstgevend kapitaal kunnen worden.

- De hoeve mijner ouders verkoopen?

- En waarom niet, dan moeten wij elkander nooit meer verlaten.

- Dit huis waar mijne ouders geboren zijn, waar ik groot gebracht ben!.. waar...

- Maar indien toch....

- Neen, Jef, neen, nooit zal ik er in toestemmen.

- Ik weet niet...

- Ik zal er nooit in toestemmen, ik kan, ik mag niet.

- Laat mij toch uitspreken....

- Dit huis verkoopen?

- In Godsnaam, laat mij spreken...

- Mijn ouders huis met mijne kinderen verlaten? nooit, nooit!

In gramschap bonsde Jef van zijnen stoel op en sloeg met gebalde vuisten op tafel.

- Vrouw, vrouw, wilt gij er mij toe dwingen uwe halstarrigheid te temmen?

- Ach, riep Dina weenend uit, ik zie het wel, Jef, gij bemint mij niet meer...

De vertoornde man voelde eensklaps zijne gramschap vallen voor de tranen zijner vrouw en op spijtigen toon sprak hij:

- Ik bemin u niet! ik heb u nooit bemind, niet waar? is het voor u niet dat ik vijf jaren de wereld heb rondgezworven en is het voor mijne eigene voldoening dat ik fabrikant ben geworden en het nog ben!...

- Is het mijne schuld? kreet Dina, heb ik er ooit van gesproken?...

- Zwijg dan en laat mij spreken. De hoeve is de uwe; zonder u kan ik ze niet verkoopen, dit weet ik... Zwijg, zeg ik u, en ik weet ook dat om mij te tergen gij ze niet verkoopen zult... doch gij trapt dan uw en mijn geluk en dat onzer kinderen moedwillig onder de voeten, uit enkelen moedwil... zwijg, zeg ik u - ik wil u niet dwingen, Dina, ik zal er u zelfs nooit meer van spreken; maar, aan u zij de schuld voor al de gevolgen uwer hardnekkigheid, aan u de schuld onzes ondergangs!

(*Wordt voorgezet.*)

[Nummer 42]

Onze gravures.

Eugeen Stroobant.

EUGEEN EDWARD STROOBANT, LID DER KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE.

Eugeen Edward Stroobant werd geboren te Turnhout, den 30 Januari 1819. Hij ontving het aanvankelijk onderricht in zijne geboorteplaats en ging daarna zijne humaniora voltooien in het stadscollegie van Diest, dat hij in 1836 verliet, om zich aan de studie van het notariaat te wijden.

De dageraad onzer staatkundige taalontvoogding en onzer herborene letterkunde was toen opgerezen. In het oprechte Vlaamsche hart des zoons van het onverbasterde Kempenland deed zijn gloor de liefde tot eigen schoon, de zucht tot opbeuring der

moedertaal ontkiemen. Nauwelijks was hij in zijn geliefd Turnhout teruggekeerd of aan dien drang zijns gemoeds werd bevrediging geschonken. In 1836 stichtte de wakkere jongeling, met eenige vrienden, in zijne geboortestad het genootschap '*Trouw en Broederliefde.*'

Deze kring van jonge letterbeoefenaars gaf reeds in 1840 een bundel dichten prozastukken onder den titel van '*Heibloemen*' uit, waarin de eerste pennevruchten van Eugeen Stroobant zeker niet de onverdienstelijkste plaats besloegen. Na aldus in de hoofdstad onzer Kempen eene moedige wacht gevormd te hebben ter verdediging onzer taal, vertrok de jonge strijder naar Brussel, werwaarts de belangen zijner toekomst hem riepen. Noode verliet de jeugdige dichter de stille en droomerige heide, door Conscience en zooveel andere onzer Vlaamsche schrijvers geroemd als het oord bij uitnemendheid om zoete gewaarwordingen en liefelijke beelden in gemoed en geest te verwekken. Zijn bundel '*Mijne eerste Vier ken*,' in 1842 uitgegeven, was dan ook als eene terugvlucht uit de woelige hoofdstad naar het rustige Turnhout, met zijne streelende herinneringen aan de kinder- en jongelingsjaren. Vol weemoed zingt hij zijne geliefden in die bladen toe, en keert op de vleugelen der verbeelding in het midden van verwanten en vrienden weder. Uit zijne ziele klinkt de klacht van 't heimwee:

'k Heb u vaarwel gezegd, o rust, o zoete vreê
In 't ouderlijke huis zoo ruim en mild genoten,
En u, o vadren dak, gij stille en veilge reê,
Waar mijne jeugd te snel, helaas, is heengevloten!

Wellicht voor altijd, ja, heb ik u, lieve grond,
Waar ik mijn eersten stap, als kind, heb durven wagen,
Waar ik, als jongeling, zoovele blijdschap vond,
Verlaten, om liet pad der wereld in te slagen.

Nu vind ik mij alleen, nu ben ik gansch ontscheurd
Aan al wat mij op aard het dierbaarst kou bevallen.

....

en verder volgt de verzuchting:

O mocht ik eenmaal ook, o heil! nog wedervinden
   Het vadren dak en zijnen haard
En u, o ouders, zusters, broeder, vrinden
   Mij zoo oneindig waard!!...

Die wensch moest echter immer onvervuld blijven: het was Stroobant van dan af niet meer gegeven zich nog metterwoon in de geboortestad te vestigen. Wat de koene Vlaming eventwel al ras met zijne nieuwe verblijfplaats verzoende was de kennismaking met een aantal aldaar woonachtige Flaminganten. Om de vriendschapsbanden nauwer toe te halen en de belangen der Vlaamsche zaak beter te kunnen behartigen werd door deze strijdersschare in 1842 het '*Nederduitsch Taal- en Letterkundig Genootschap*' opgericht, aan welke stichting de ondernemende Turnhoutenaar geen gering deel nam. Zijn dichtijver had nu een nieuwen spoorslag gevonden en achtervolgens werden thans door hem in het licht gegeven:

'*Een Winteravond in de Kempen, drie berijmde volkslegenden*' (Antwerpen 1844), dichtstukken in den trant der *Eigenaardige Verhalen van Th. van Ryswyck*, de meest bekende en misschien de verdienstelijkste van Stroobant's poëtische voortbrengsels;

'*Victor Hugo's balladen*' (Antwerpen 1845); alsmede onderscheidene dichtstukjes, in de *Noordstar* (1842), *Het Vaderland* (1844), *De Vlaamsche Stem* (Brussel 1844-1847), *De Moedertaal* (Brussel 1849) en in meer andere tijdschriften.

Later verschenen nog van hem op dichtkundig gebied:

'*Een Traan op het Graf van de eerste Ko*-

ningin der Belgen' (1850); *Hulde aan Belgie's Kroonprins* (1853); *De Landbouw*, lierdicht (1855); *Gedichten* (1855); benevens een aantal liederen en zanggedichtjes.

Stroobant's poëzij onderscheidt zich door eenvoud en ongekunsteldheid van vorm, gemoedelijkheid en gevoel.

Eene gebeurtenis, van meer invloed op de ontwikkeling van de Vlaamsche taal en kunstbeweging der hoofdstad dan men oppervlakkig meenen zou, deed Stroobant de poëzij voor de proza vaarwel zeggen. In 1847 werd hij namelijk voorzitter gekozen van de Koninklijke tooneelmaatschappij '*De Wijngaard*', en van dan af legde hij zich schier uitsluitend op de tooneelletterkunde toe.

Groot zijn de diensten, die Stroobant in zijn veertigjarig voorzitterschap van *De Wijngaard*, - want hij bekleedt deze waardigheid tot op den huidigen dag - èn aan deze maatschappij in het bijzonder, èn aan de tooneelkunst en het Vlaamsche leven in het algemeen, zonder onderbreking bewezen heeft.

Men vergete niet dat de tooneelkringen in de drie hoofdplaatsen van het Vlaamsche land de voorloopers waren van de Nederlandsche schouwburgen, thans aldaar gesticht, en dat het grootere en beste deel onzer tooneelisten van beroep hunne vorming in de liefhebbers-gezelschappen ontvingen.

Het is hier de plaats niet om den lof der tooneelkunst te maken noch om de rol te doen uitschijnen, die zij inzonderheid ten onzent aan de hand der letterkunde tot instandhouding en uitbreiding van ons eigen geestesleven vervullen mocht.

Van algemeene bekendheid is het, dat het tooneel, in goede handen, het machtigste middel vormt tot onderricht en stichting van een volk en geen spreekgestoelte het bij de tooneelplanken haalt om liefde tot de moedertaal, goede zeden en vaderland in te boezemen.

In goede handen, dat is de hoofdzaak, en in dit onschatbaar voordeel mag '*De Wijngaard*' zich sinds veertig jaren verheugen.

Stroobant's voorzitterschap kenmerkte zich niet door eene *platonische* genegenheid voor zijne maatschappij, maar door eene onverpoosde en schrandere werkdadigheid. En wie eenigszins met het huishoudelijk leven van eenen tooneelkring bekend is, weet wat dit zeggen wil. Een oningewijde zou zich moeilijk kunnen voorstellen wat al verstandig beleid, ijver en geduld er noodig zijn, om de doorgaans ongeoefende, maar toch zich verre overschattende krachten, die men tooneelliefhebbers noemt, in eendracht tot de samenstelling van een kundig geheel te leiden.

Dat Stroobant die moeilijke taak volbracht, bewijzen de eerepalmen, die '*De Wijngaard*' te Leuven, Brugge, Brussel, Gent, Oostende, Kortrijk, Gorinchem, Hasselt, Mechelen en tal andere steden in aldaar gehouden tooneelwedstrijden behalen mocht.

Hoofdzakelijk ten gerieve zijner maatschappij leverde Stroobant die vrij lange reeks van vertaalde en oorspronkelijke tooneelstukken, welke zijnen naam nog meer dan zijne dichtwerken bekend maken moest.

Onder het groot aantal zijner vertolkingen of beter omwerkingen uit het Hoogduitsch en Fransch verschenen in druk: *De Bloedvlek*, (1847); *Anna*, *of de molenaar van Oud-Turnhout* (1849); De *Huisraad van Liza* (1849); *De Barrikadenmakers* (1850); *Arme Jaak*, (1851); *De Jaloerschen* (1852).

Van eigen vinding gaf hij in het licht:

De *Tooneelliefhebbers*, *of de prijskamp van uiterlijke welsprekendheid*, blijspel met zang in één bedrijf (1849); *De Wiskunstenaars of het gevluchte Juffertje*,

kluchtspel (1850); *Rue des Pierres No. 60*, *een Vlaamsch stuk met een Franschen titel*, blijspel met zang in één bedrijf (1852); *Raad en Daad*, id. (1852); *De Veldwachter*, id. (1853); *Een knecht voor twee Meesters*, kluchtig zangspel in één bedrijf (1864).

Met F. Roelants bewerkte hij: *De Belgen in* 1848, volksdrama in één bedrijf, (1851); en met S. Willems: *Willem Beukels*, zangspel in één bedrijf (1853). Voor deze twee laatste tooneelwerken werd de muziek door onzen Antwerpschen toonzetter Edward Grégoir vervaardigd.

Maar niet alleen door eigen arbeid, ook bij middel van letterkundige kampstrijden, op zijn *initiatief* door *De Wijngaard* ingericht, ijverde hij om het *repertorium* der Vlaamsche dramatiek met degelijke werken te verrijken. Zoo schreef Stroobant's maatschappij ter aanmoediging onzer tooneellitteratuur onder andere in 1857 een prijskamp uit voor het opstellen van een drama en van een blijspel; in 1866 voor eene comedie; in 1874, voor een zelfde gewrocht; in 1882 voor een blij- of tooneelspel. *De Wijngaard* gaf alsmede in 1874 en in 1882 wedstrijden voor de opvoering van drama's en blijspelen.

Zoo hoog wist de wakkere bestuurder zijne faam te gelijk met die zijner vereeniging te doen stijgen, dat hem in 1871, bijzijn 25jarig jubelfeest als Voorzitter van *De Wijngaard*, eene buitengewoon grootsche huldebetooging te beurt viel, hem door het puik van Vlaanderen's tooneelkringen en letterkundigen gebracht.

Bij deze plechtige gelegenheid werd Stroobant tot ridder der Leopoldsorde benoemd.

Doch niet enkel in dien kring, alom waar iets ten bate der Vlaamsche beweging te verrichten viel, strekte zich de werkzaamheid van den onvermoeibaren man uit. Eug. Stroobant maakte, zooals men weet, deel van de in 1857 gestichte Grieven-commissie, waarvan hij thans, eilaas! het eenig nog overblijvende lid is. Hij was voorzitter der schitterende Conscience-feesten, in 1881 te Brussel gevierd, en zijn naam wordt gevonden in de verslagen van schier al de groote vergaderingen, waar ten voordeele onzer taal, kunst en letteren gesproken of gehandeld werd. Sinds 1884 zetelt hij ook in onze Kamer van Volksvertegenwoordigers, als afgevaardigde van het arrondissement Brussel, om naast Jan de Laet, Coremans en anderen de stem voor de Vlaamsche belangen te verheffen. Bij de inrichting der Koninklijke Vlaamsche Academie werd hij door het staatsbestuur tot het lidmaatschap van deze geleerde vereeniging geroepen.

Gedurende meer dan dertig jaren bekleedde Stroobant het ambt van notaris, achtereenvolgens te St. Pieters-Leeuw, te Sint-Gillis en te Brussel, in welke laatste studie hij thans door zijnen zoon vervangen is.

Hij is dus eigenlijk een rustend notaris, maar nog geenszins een rustend Vlaming; integendeel, de tijd, hem door de neerlegging zijner beroepsbezigheden ten deel gevallen, wordt thans geheel gewijd aan de verdediging der zaak, die hem geheel zijn leven zoo nauw aan het harte lag. Schier niemand beter dan hij toch heeft door de ondervinding in den veeljarigen strijd geleerd, dat voor de kampers der Vlaamsche beweging de leuze zijn moet:

'REPOS AILLEURS!'

De zittingszaal der Nederlandsche Staten-Generaal.

Op het eerste gezicht heeft de lezer wellicht gedacht, dat wij hem, naar aanleiding van het portret en de levensschets van den Vlaamschen letterkundige en

volksvertegenwoordiger Stroobant, ook een blik in de Belgische Kamers vergunden. Dit is gelukkiglijk niet zoo, - wij zeggen gelukkiglijk, omdat zulke teekening voorzeker het aantrekkelijke der nieuwheid geheel zou missen. De afbeeldsels onzer kamerleden worden, als die der grootste beroemdheden van onzen tijd, door onze geïllustreerde Fransche dagbladen genoegzaam verspreid, om van *nos honorables*, zooals men die heeren in *parlementaire* taal noemt, een voldoende denkbeeld te geven. Wij zeggen een voldoende denkbeeld, ook niets meer, want de meeste dier afbeeldingen zijn louter karikaturen. Maar zij staan in Fransche bladen en dat is genoeg om toch bewonderaars te vinden.

Nu is het wel juist voor den kiezer niet noodig over het uitwendig, zoomin als over het inwendig zijns vertegenwoordigers al te volkomen ingelicht te zijn: het eene zoomin als het andere oefent toch doorgaans geen den minsten invloed uit op de keuze.

Neen, het is in de zittingszaal van de Nederlandsche Staten-Generaal, dat wij den lezer een kijkje laten nemen, zooals men dat daar ginder zegt. De Fransch Belgische tijdschriften halen schier al hunnen geest, kunst en voorbeelden over de zuidergrenzen, wij zijn dus wel genoodzaakt van tijd tot tijd over de noordergrenzen te stappen, om het evenwicht te herstellen, dat ons onzijdig landje te midden zijner buren bewaren moet. En wat wij daar te zien en te hooren krijgen, is voor den Vlaamschen geest en het Vlaamsche gemoed vrij wat beter geschikt dan al wat ons van uit het Zuiden overgewaaid komt.

Zelfs ons Parlement, waarin de bezadigde, gezonde Vlaamsche zin maar al te vaak overvleugeld wordt door ronkend, maar ijdel woordengezwets en ondoordachte voortvarendheid, zou er niets bij verliezen het oog, dat steeds naar voren gericht is, ook eens naar achter te slaan en waar te nemen hoe bij onze noorderburen met passende bedaardheid, heuschheid en practischen geest over 's lands belangen beraadslaagd wordt.

De nest van den Baltimore-vogel.

Zeggen wij op den voorgrond dat genoemde Noordlandsche vogel zijn naam niet draagt naar de stad Baltimore, maar naar lord Baltimore, met wiens kleuren, zwart en geel, hij gesierd is. Hij is een lid van de groote familie der raafachtige vogels, waaraan hij niet alleen door zijn lichaamsbouw verwant is, maar ook door de eigenaardigheid van zijn karakter dit hij steelt 'als de raven.' Op het stuk van nestbouw behoort de Baltimore vogel tot de zoogenaamde 'wevers;' hij zoekt de bouwstoffen voor zijn nest gewoonlijk in de stukjes garen en touw, die hij op het veld vinden kan, terwijl hij bij het bouwen ongeveer te werk gaat als onze merel. De vogel vliegt naar den grond, zoekt zijne draden en vezeltjes op, bevestigt het einde daarvan met snavel en klauwen aan een tak en vlecht alles met bijzondere kunstvaardigheid dooreen. Niet zelden brengt hij ook aan de menschelijke woningen in zijne buurt een bezoek en steelt dan al wat hij maar gebruiken kan. De vrouwen mogen dan wel acht geven op hetgeen zij te bleeken hebben liggen. Als de vogel het in zijn keus heeft, neemt hij bij voorkeur de schitterendste en levendigst gekleurde bouwstoffen voor zijn nest. Men heeft dikwijls geheele strengen en kluwens bonte zijde in den nest van den Baltimore-vogel gevonden, en wel zoo netjes ineengevlochten, dat volgens het verhaal van den natuuronderzoeker Wilson, eene oude dame, wie hij zulk een nest liet zien, in ernst voorsloeg den vogel het kousenstoppen te leeren.

De nestbouw-kunst van den Baltimore-vogel is nog om eene andere reden opmerkelijk. De nest verschilt namelijk naar gelang van het klimaat der streek, waar de vogel zich ophoudt. In de zuidelijke staten van Noord-Amerika bestaat de nest slechts uit zoogenaamd ‘Spaansch mos,’ en is daarbij zoo los geweven dat de lucht er overal doorheen spelen kan; daarbij wordt de nest tegen de koele noordzijde der boomen aangebracht. In de noordelijke staten der Unie daarentegen vindt men boven beschrevene nesten uit de warmste en fijnste stoffen geweven en wel aan die takken hangende, welke het meest aan de zon zijn blootgesteld.

Om zijne fraaie pluimage wordt de Baltimore-vogel dikwijls in kooien gehouden. Men voedert hem met gedroogde rozijnen, krenten, vijgen en insecten, waarbij hij het jarenlang kan uithouden. Zijn gezang is wel eenvoudig, maar toch wegens de volheid, sterkte en liefelijkheid der drie of vier, hoogstens acht of tien tonen, hoogst aangenaam.

Levensregelen
(*Vervolg.*)

In het algemeen zij opgemerkt, dat soep voor krachtige magen, voor werkzame menschen met eene levendige stofwisseling, niet past. Zij bevat, zooals wij gezien hebben, weinig of geene voedende bestanddeelen. Zij schaadt, door haar overmaat van heet water, in welken graad zij gewoonlijk wordt gebruikt, meer aan de spijsvertering, dan ze die bevordert. Zenuwachtige menschen. die weinig beweging nemen en spaarzaam frissche lucht inademen, kunnen als prikkel ter opwekking van de spijsvertering met vrucht van eene kop bouillon gebruik maken. Eene oplossing van vleesch-extract, waarin een paar eieren zijn geklutst, kan als zoodanig betere diensten doen. Soep, waarin groenten, erwten en gevogelte of rundvleesch zijn gekookt, moet meer als vasten kost worden aangemerkt. In dien geest worden de Engelsche soepen: oxtails-soup, crabs-soup en turtle-soup bereid. Onze erwten- en boonensoepen zijn daarvan eene flauwe afspiegeling. In Frankrijk bestaat de soep slechts uit lijmwater, waarin eenige blaadjes groenten drijven. De soupe Julienne en goede soupe à la Reine maken daarop echter eene uitzondering.

Vleesch, gebraden aan het braadspit, is het voedzaamst van allen. Toevoeging van eene groote hoeveelheid vet, boter of olie maakt dat vleesch echter minder goed verteerbaar. De bladgroenten en wortelgewassen vormen met vleeschnat gestoofd en waar het pas geeft met ajuin en andere geurige plantendeelen een aangenamen en tevens voedzamen kost. De voorjaarsgroenten zijn rijk aan minerale bestanddeelen en dus voor kinderen een doelmatig voedsel.

In Engeland, waar men lang het vleesch als hel hoofdgerecht heeft beschouwd, geeft men nog steeds de voorkeur aan den vleeschschotel. Maar, evenals Ezau eenmaal naar zijn linzenschotel verlangde, zoo hebben de Engelschen ook heden ten dage hun zin op plantenkost gezet, en waren zeer verheugd, dat omstreeks 1560 bij hen de verbouw van koolsoorten, ajuin, asperges en salade aanving en zij die groenten niet meer behoefden uit ons land te halen, terwijl zij hunne appelen, enz. nog uit Frankrijk bekomen.

In Frankrijk waren de dop-erwten langen tijd eene lekkernij, maar ten tijde van Colbert zoo zeldzaam, dat een liter omstreeks fr. 80 kostte, zoodat zelfs aan het hof die geliefkoosde kost niet voor den 10 Mei op tafel kwam. Mme de Pompadour liet door een politiebeambte alle jonge, groene erwten opkoopen, om er Lodewijk XV mede te vergasten. Thans zijn de ‘petits pois’ in Frankrijk even algemeen als de braambessen, zoodat elke sjouwerman ze kan bekomen. Suikerij en zuring zijn daar ook zeer geliefkoosde groenten, maar worden bij ons, althans de eerste, minder algemeen gebruikt.

Merkwaardig is het lot der artisjokken. Deze welsmakende vruchten, die in Frankrijk en Italië boven de asperges worden gesteld, waren reeds aan de Romeinen bekend, en stonden bij Plinius zoo hoog aangeschreven, dat hij hunne bereiding uitvoerig beschreef. Later ging de kennis van de waarde der artisjokken als groenten geheel verloren, en eerst in de XVe eeuw werden zij uit den Levant naar Sicilië, van daar naar Napels en in 1466 naar Florence gebracht. In de XVIe eeuw werden ze in Frankrijk en Engeland bekend, en sedert de XVIIe eeuw versieren zij ook de Duitsche tafels. Bij ons zijn zij zeldzaam.

Salade is eene welsmakende, maar onverteerbare spijs. Karel de groote at als salade: latuw, selderij en tuinkers. Daarbij is he in Noord Duitschland gebleven. In Frankrijk geeft men de voorkeur aan andijvie-salade; in Engeland aan zoogenaamde Roomsche salade. In ons land is de salade eene veel geliefde toespijs en worden verschillende soorten genuttigd.

Gebak als nagerecht komt in een burgergezin niet te pas; beter is het wat rijpe en zoete vruchten te gebruiken en tot slot een beschuitje met een stukje kaas. Eene kop sterke koffie zonder melk, door de lekkerbekken na den maaltijd zoo graag genomen, heeft echter de tegenovergestelde werking op hunne maag, als zij zich daarvan voorstellen: in plaats van de spijsvertering te bevorderen, jaagt ze het bloed naar de hersenen en onttrekt dit dus aan de maag, waardoor de spijsvertering gestoord en de hersenwerkdadigheid kunstmatig geprikkeld wordt.

Het late avondmaal is als algemeene regel niet aan te bevelen. Evenals tegen een vroeg ontbijt kunnen vele gestellen niet tegen het late avondmaal. Zij moeten te rade gaan met hunne maag. En als zij meenen het niet te kunnen verdragen, dan is het beter dat zij het nalaten. In elk geval mag het avondmaal niet ontaarden in eene slemppartij. Het middernachtsuur, dat aan den slaap gewijd moet zijn, aan een welvoorzienen disch door te brengen, strijdt tegen alle regels der gezondheidsleer. Men onderdrukt den slaap, die uitblijft als men dien in het morgenuur zoekt, en zoo wij hem machtig kunnen worden, meer vermoeit dan verkwikt. Bij het ontwaken op den helderen dag gevoelen wij ons ontstemd en ongeschikt voor den arbeid.

Indien wij ten slotte het medegedeelde in korte woorden samenvatten, dan komt het neer op het in acht nemen van de volgende drie hoofdregels bij het gebruik van voedsel.

Eene eerste vereischte is, strikte orde, zoowel in de etenstijden als in hunne behoorlijke opeenvolging. Van jongs af moet de mensch daaraan gewend worden. Wij hebben gezien, dat de maag ten onrechte als een dwingeland werd afgeschilderd: bij wien zij als zoodanig heerscht, die draagt zelf de schuld daarvan. Van alle organen onzes lichaams hebben wij het inzonderheid van de maag in onze macht haar aan zekere regels van orde en matigheid te gewennen. Er bestaat eene opvoeding van de maag. De kunst om de maag op te voeden is lang geene gemakkelijke. Zij vereischt veel tact en zelfverloochening, Zien wij het niet reeds bij den zuigeling, hoe de onverstandig zorgzame moeder bij elken kreet van haren zuigeling deze de borst reikt. Ja, als het wicht door overvoeding ziek is geworden, dan gaat de onkundige vrouw steeds voort haar kind nog zieker te maken door herhaalde giften, en ziet trots dat alles - neen, juist daarom! - haar kind verkwijnen. Op lateren leeftijd wordt wederom door gemis aan orde gezondigd. Het kind wordt gevoed zoo vaak het dit zelf verlangt; weigert het gezonden kost, dan wordt de maag met lekkerbeetjes gevuld: het kind wordt tot een gulzigaard en snoeper opgeleid.

Hij die zijne maag gewend heeft op bepaalde uren, met gepaste tusschentijden voedsel op te doen nemen, werkt het beste mede om den richtigen gang van zijne levende machine te verzekeren. Aan de maag en spijsverteringsklieren wordt behoorlijk tijd gelaten, om de noodige voedingssappen te vergaren. De maag kan het voedsel behoorlijk verwerken en door rust zich geschikt maken voor nieuwen arbeid.

Een tweede eisch is matigheid. Beter is hetvele malen kleine hoeveelheden voedsel te nemen, dan in eens den voorraad voor een ganschen of halven dag in de maag op te stapelen. Men verlamt daardoor de spieren der maag, put den voorraad van sappen uit en geeft aanleiding tot stoornissen in de spijsvertering, die terugwerken op de vorming van het bloed. En slecht bloed verzwakt, zooals goed kracht geeft. De maag

moet van jongs af gewend worden aan voedzame spijs, al is die spijze ook wat moeielijk te verteren. Eene sterke maag is eerder bestand tegen krachtigen kost, dan tegen overdaad. Vermijd daarom zooveel ge kunt de gastmalen, waar de kunst van den kok uwe maag bederft. Hoor maar wat de eerwaarde Claudius daarvan zegt:

> ‘Gelooft mij vrij, want al die kost,
> Moet maag en bloed wel schaden;
> De koks, die koken voor hun brood.
> Verhaasten dikwijls onzen dood:
> Gij, rijken, laat u raden.’

En nu de derde eisch: zorg voor afwisseling. Van brood alleen kan de mensch niet leven. Wij hebben aangetoond, dat dit zelfs niet het geval is met enkel vleeschkost. Om goed gevoed te worden moet behoorlijke vermenging van spijzen plaats hebben, van voedzame en minder voedzame, voedsel dat weinig en ook voedsel dat meer inspanning kost om verteerd te worden. Eene goed opgevoede maag is tegen beide bestand en moet even als de geheele mensch door het wel en wee van het leven zich weten heen te slaan.

(*Wordt voortgezet.*)

De zanger der lente.

Ten allen tijde is de nachtegaal als de koning der zangvogels geëerd, gevierd en bezongen. Opmerking verdient het, dat al de matadors onder de zangvogels: lijsters, merel, wielewalen, roodborstjes, leeuweriken tot dezelfde familie als de nachtegalen, die der priemsnavelige behooren.

Simil similibus!

Onder de genoemde vogels komt het roodborstje in gewoonte en leefwijze 't meest met den nachtegaal overeen; beide houden gewoonlijk den staart omhoog gewipt en laten hem, zelfs wanneer zij in rust zijn, op en neer gaan; beider gang is regelmatig; van tijd tot tijd afgebroken door eene poos, waarin ze de vleugels schudden, herhaaldelijk met het kopje eene lichte buiging maken en den staart even uitspreiden. Dit onderscheidt den koning-zanger, dat hij als alle genieën, niet aan overmaat van voorzichtigheid lijdt: niettegenstaande zijne schuwheid laat hij zich in alle strikken vangen, werwaarts een aandrang van vergeeflijke nieuwsgierigheid hem drijft.

De eerste dagen na zijne aankomst, welke met half April samenvalt, houdt de nachtegaal zich in de hagen op, die tuinen en akkers omzoomen: deze zijn voor hem echter niet meer dan eene halte: zoodra de bladeren uitbotten, verwisselt hij ze met het loof der bosschen en van 't struikgewas. Hij zoekt een frisch, verborgen plekje op; de nabijheid van water trekt hem bij voorkeur aan; overigens betrekt hij standvastig ieder jaar zijn oud kwartier, of 't moest al te zeer veranderd zijn. In dit geval zoekt hij zich in de buurt eene woonplaats op.

Zijn voedsel wisselt af met de jaargetijden, of, om juister te spreken, hij weet van alle hulpmiddelen gebruik te maken, die zij hem aanbieden. Kieskeurigheid kan hem niet verweten worden: wormen, insekten, miereneieren, fruit: 't is hem alles lief. Van gulzigheid daarentegen mag men hem niet vrijspreken. Met gretigheid werpt hij zich op zijne prooi, bewaart ze eenigen tijd in zijn bek, en slikt ze vervolgens gulzig door, na ze eerst tegen een tak of ander hard voorwerp gewreven en gekneusd te hebben. Zeggen we tot zijne verontschuldiging, dat deze gulzigheid een familietrek der wormeters is. In den tijd dat het wild 't overvloedigst is, vangt hij de vliegen in de lucht, ontgraaft met zijn bek de onder 't mos verborgen wormpjes en maakt jacht op

jonge en kleinsoortige rupsen. Halfzomer verandert zijn disch en werpt hij zich op aardbeziën, waldbeziën, mirtebessen en vlierbessen. op welke laatste hij vooral verslingerd is.

Wanneer de nachtegaal zijne woonplaats heeft uitgekozen, duldt hij in den regel geen mededinger in zijne onmiddellijke nabijheid. Gedurende de veertien dagen, die op hunne aankomst volgen, leveren zij elkander dikwijls tweegevechten, die herhaald worden, totdat een der

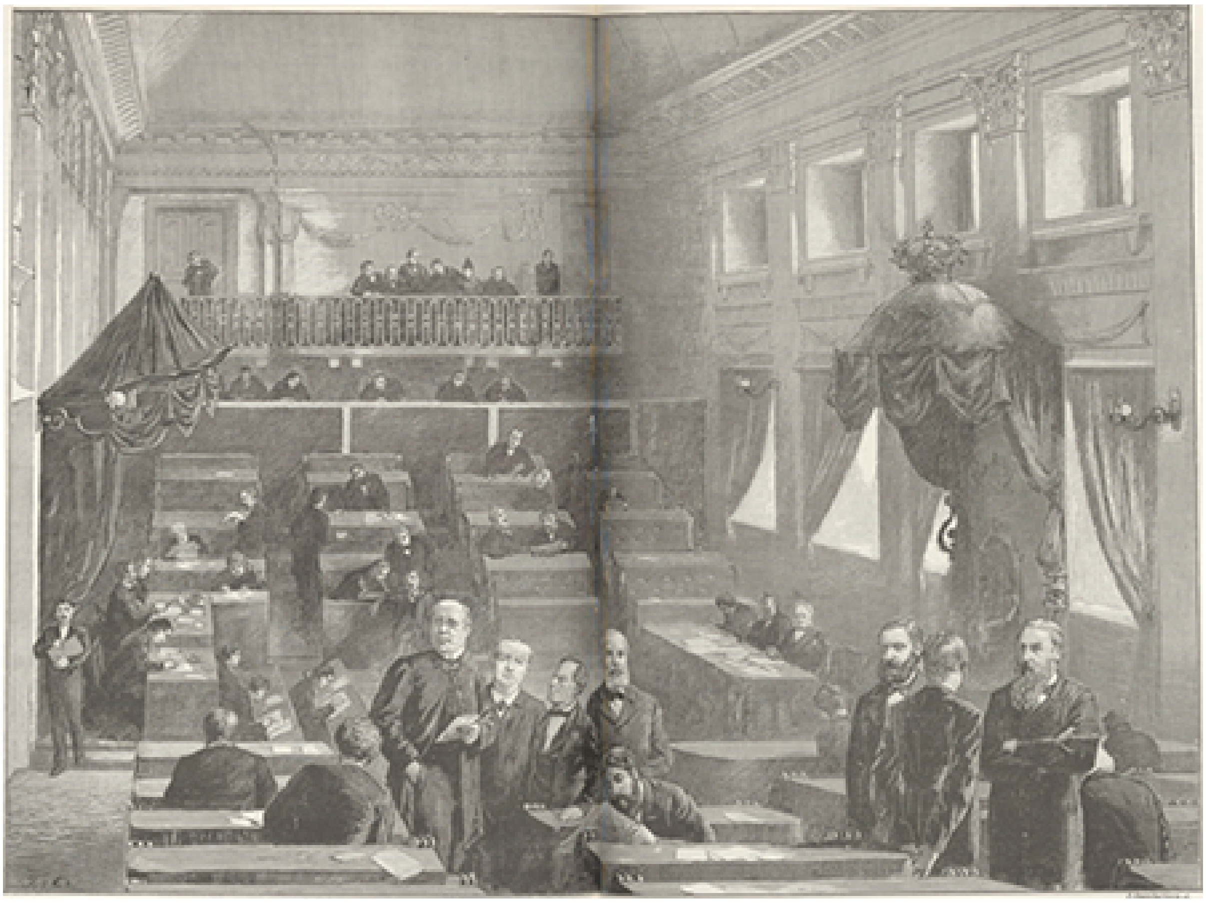

DE ZITTINGSZAAL DER NEDERLANDSCHE STATEN-GENERAAL.

partijen den aftocht blaast en elders zijne nederlaag en soms doodelijke wonden gaat verbergen. Toch huizen er niet zelden vier, vijf nachtegalen in één bosch. Waarom ook niet? De Italiaansche nachtegalen, die Patti en Albani heeten, en de Zweedsche, welke Christine Nilsson is gedoopt, hebben ook wel gelijktijdig in eene stad gezongen.

Het eerste werk na het paren is de bouw van het nest, waarin de praktische onbruikbaarheid van een genie daghelder aan 't licht treedt; een hoopje grasspiertjes en bladeren van buiten, een matrasje van haartjes, afval van wol en wortelvezeltjes van binnen, zeer vormeloos en zoo onsamenhangend, dat men het uit elkander trekt, als men het verplaatsen wil: ziedaar het paleis van den koning van het lied. Gewoonlijk bevindt het zich slechts een paar voeten boven den grond, in eene beukenhaag, in schaar- of esschenhout. Het wijfje legt er vier à zes bruin-groene eitjes in; terwijl zij ze uitbroedt, houdt het mannetje in de nabijheid de wacht, en vergeet zijn lied ter wille van vrouw en kroost. Jammer genoeg, dat dit kunstverzuim nog aangroeit, wanneer er voor een vijftal hongerige magen moet gezorgd worden. In plaats van met heerlijke tonen vult hij zijn gorgeltje met wormen, poppen, rupsen en mieren en deelt ze rond, naar de rij. Men zou haast wenschen, dat genieën niet mochten trouwen.

Gelukkig duren die huiselijke zorgen niet al te lang, na veertien dagen verlaten de kleinen, nog half kaal, het nestje en wippen op de naburige takjes rond. Vader en moeder houden natuurlijk een oogje in het zeil; bij het minste alarmteeken haast zich het jonge goed zich te verstoppen en houdt zich muisstil tot het gevaar geweken is. De taak, om van zijn kroost meesterzangers te maken, staat papa nachtegaal aan niemand af, en reeds de ouden wisten, dat het in zijne muzieklessen zeer ernstig toegaat. Plinius althans vertelt, dat de leerlingen aandachtig luisteren, wanneer de meester hun eene wijs voorzingt; dat zij ze om de beurt nazingen en geen nieuw nummer krijgen, eer dat zijn voorganger er ‘goed inzit.’ ‘Ga tot de mieren!’ zegt Salomon tot de luiaards; ‘ga tot den nachtegaal!’ mogen wij de muziek- en alle andere lesgevers toeroepen.

Daar alle mannetjes nachtegalen geboren zangers zijn, moeten ze, bij zulk een onderricht, bijna noodzakelijk meer dan gewone talenten op 't gebied der tonen verwerven. Nochtans:

> Al lijken de plunjes een haar op elkander,
> Toch lijkt de eene leerling niet altijd den ander.

Virtuozen worden ze allen, ‘goddelijke’ zangers slechts enkelen. Dat is hun niet ten oneer gezegd. Ook onder de menschen zijn de *divas* schaarsch en de *orpheusen* nog zeldzamer. Het eene gorgeltje bezit eene betere toonkundige organisatie dan het andere; er zijn familiën, waarin een zuiverder, schitterender, volmaakter toon erfelijk is. Plinius kan dan ook zeer goed gelijk hebben, wanneer hij zegt, dat men geene twee nachtegalen van gelijk talent zal ontmoeten. De kunst mag in den grond bij alle dezelfde zijn; de bijkomende omstandigheden, de toevalligheden verschillen. Toch blijft het voor alle nachtegalen waar, dat ze in welluidendheid en rijkdom van lied de andere zangvogels zonder uitzondering in de schaduw stellen. Wie onzer, die op een kalmen lenteavond bij eene serenade van den nachtegaal ooggetuige is geweest, zal deze bewering tegenspreken? Men zou verschillende vogels kunnen opnoemen, wier stem, onder een of ander opzicht, die van den nachtegaal nabijkomt, ja, misschien overtreft. Den leeuwerik, het sijsje, de vink, den kanarievogel, den Amerikaanschen spotvogel, de lijster en de merel, men hoort ze alle gaarne, zoolang de nachtegaal

zwijgt; van deze is de toon even zuiver, van dien de klank even helder, van genen het motief even streelend, doch de nachtegaal laat ze alle achter zich door de vereeniging dier verschillende talenten en den aan 't wonderbare grenzenden rijkdom van zijn repertorium, zoodat het lied van ieder dezer vogels, in zijne grootste uitgebreidheid en volkomenheid beschouwd, slechts eene strofe vormt van zijn koninklijk lied. Hij alleen bezit het geheim van nooit in herhalingen te vallen; ten minste zal hij nooit hetzelfde motief slaafs teruggeven: een ander accent, nieuwe versiersels stempelen het tot iets oorspronkelijks.

Noem een genre, waarin hij niet slaagt, eene uitdrukking, die hij niet weergeeft, een karakter, dat hij niet vertolkt. Geen toonkunstenaar weet een meesterlijker gebruik te maken van het contrast, om de uitwerkselen zijner muziek te verhoogen Gij hebt gedurende een uur verrukt naar Filomele geluisterd. Wat hebt gij gehoord? Was het een loflied, eene elegie, een klaaggezang, een jubelpsalm? Was het een lispelend lied of het schitterend geluid eener fanfare? Dat alles hebt gij beurtelings genoten, en nog oneindig meer, wat moeilijk onder woorden is te brengen.

Wie den nachtegaal in zijn schitterendst tijdperk, dat, hetwelk het paren voorafgaat, heeft beluisterd, zal hebben opgemerkt, dat hij gewoonlijk met een voorspel van zwakke, bijna besluitelooze lonen begint, als wil hij zijn speeltuig beproeven en de belangstelling van zijn gehoor gaande maken. Doch spoedig windt hij zich op, hij geraakt in geestdrift en begint de rijkdommen van zijn onvergelijkelijk orgaan in hunne gansche volheid ten toon te spreiden. Schitterende keelslagen, een kruisvuur van kristalheldere, metaalvaste en mollige tonen, trillers, een geheimzinnig kirren in het diepste der keel, wendingen, even onverwachf als verrassend, tonen zonder melodie, schijnbaar achteloos en onverschillig voortgebracht, en die toch alle den stempel der hoogste kunst dragen, eene overstelping van rollende, fluitende, zingende, jubelende geluiden: ziedaar zijn program!

Doch de kunstenaar heeft zijn repertorium nog slechts voor een gedeelte ten gehoore gebracht: zijn speeltuig beschikt over nog andere snaren. Zijn zwijgen is er reeds eene. Het tacet van den nachtegaal verhoogt de uitwerking van zijn gezang: het schenkt aan 't oor tijd en gelegenheid om de heerlijkheden te rumineeren, die het heeft opgevangen. Nog zijt ge daarmede doende, wanneer nieuwe tonen uwe oplettendheid vragen. Wat was dat? Eén toon, een enkele, eene halve minuut bijna aangehouden. Hebt gij ooit een geluid gehoord, zoo helder, zoo aangrijpend schoon? De klank van kristal en zilver is er dof bij.

De toonregen, die er op volgt, waarbij de lippen van den zanger zich onophoudelijk openen en sluiten en zoodoende de tonen beletten, hunnen vollen inhoud van klank te verkrijgen, bevallen u wellicht minder: beken echter dat zij het treffendst contrast vormen met het zoo even genotene.

Maar, zooals reeds gezegd is, de menschelijke taal schiet te kort om al de schakeeringen van het lied des koningzangers uit te drukken, waarvan er Bechstein niet minder dan tachtig heeft achterhaald, de versierselen, de overgangen niet medegerekend. Behalve dezen rijkdom van motieven heeft de nachtegaal bij zijne uitvoeringen nog een dubbel voordeel: zijn stemgebied is grooter dan dat van eenigen vogel, het evenaart dat van den mensch en hij zingt gewoonlijk, wanneer de andere vogels zwijgen, in het vergevorderd avonduur, wanneer zelfs de zefiers sluimeren, en de kalme, heldere lucht zijne tonen in den vollen omvang hunner zuiverheid en welluidendheid doen genieten.

Hoe jammer, dat dit muzikaal genot ons zoo kortstondig ten deel valt! De nachtegaal zingt ten onzent slechts van half April tot half Juni; en van deze drie

maanden moet minstens de helft worden weggecijferd, waarin hij òf in 't geheel niet, of zeer middelmatig zingt. Na Juni blijft dien meesterzanger niet meer ter beschikking dan een heesch, onaangenaam geluid: het eenig contrast in den aan contrasten rijken solist, dat bepaald muzikaal onschoon is.

Cosmopolitisch gelijk de menschelijke nachtegalen, die heden de oude, en de volgende week de nieuwe wereld op hunne stemmenpracht vergasten, vertrekt onze kleine gepluimde maestro in September naar Afrika, om daar de negers te gunnen, wat hij des Zomers aan de blanken te genieten heeft gegeven.

Wetenswaardigheden.

Slakken als voedingsmiddel.

Dank je wel, zal men ons toeroepen, dat is geen kost voor mijn maag.

Daar kunnen □e u geen ongelijk in geven, lezer, maar er zijn toch menschen, die van deze lekkernij houden. Bovendien leveren de slakken een voortreffelijk voedsel op, want de scheikundigen beweren, dat de slak ongeveer $\frac{2}{3}$ van haar gewicht aan voedende bestanddeelen geeft.

In Frankrijk, hoofdzakelijk in Middel-Frankrijk, Borgondië en in het Zuiden, zijn de slakken zeer gezocht. Doch Parijs versmaadt ze evenmin. Volgens raming worden er in de Fransche hoofdstad jaarlijks voor een millioen franks gebruikt, of in gewicht ongeveer 4,500,000 kilogram, wat gelijkstaat met zes duizend vette ossen, elk ter zwaarte van 750 kilo.

Gewoonlijk is men er hier te lande nogal gauw bij, om het land *chez nous* na te volgen, toch gelooven wij, dat slakken vooreerst wel niet als lekkernijen op de Vlaamsche tafels zullen gevonden worden.

Wanneer is de mensch het krachtigste.

Wie meent dat dit den geheelen dag door hetzelfde is, vergist zich deerlijk, zooals uit het volgende blijkt.

Dr. M. Buch deelde onlangs in het *Leipz. Tagbl.* mede, dat proeven met den dynamometer van Mathieux bewezen, dat men in tegenspraak met vroegere beweringen niet dadelijk na het ontwaken het sterkst is, veeleer het tegendeel. De spierkracht neemt toe na het ontbijt en bereikt hare grootste ontwikkeling na het middageten, vermindert daarna, stijgt weer, maar minder, na het avondeten, om tot den volgenden morgen voortdurend af te nemen.

Zweeten daarentegen vermindert de spierkracht. Matige arbeid en goede voeding geven tegen den avond grootere vermeerdering van kracht dan geringe arbeid.

Het verband tusschen het groeien en het toenemen in gewicht van het menschelijk lichaam.

Zonderling, elken dag dien wij beleven, blijven wij, zoolang wij althans onzen vollen wasdom niet bereikt hebben, groeien, zonder dat wij er om zoo te zeggen iets van merken of dat het ons last veroorzaakt. Ook het toenemen in gewicht van ons lichaam geschiedt eveneens ongemerkt. Em mogelijk heeft men nooit gedacht aan het verband

dat tusschen het groeien en toenemen in gewicht van den mensch bestaat en wat toch wel onze aandacht verdient. Aan de onvermoeide, nauwkeurige waarnemingen van Dr. Hansen, directeur van het instituut voor doofstommen te Kopenhagen, ontleenen wij de volgende belangwekkende bijzonderheden:

Gedurende drie achtereenvolgende jaren woog hij de 130 kinderen uit zijne inrichting, driemaal daags en mat ze iederen dag éénmaal. De uitkomst van zijne onderzoekingen was, dat de mensch niet regelmatig, maar met tusschenpoozen grooter wordt en dat in de tijdperken van rust zijn gewicht toeneemt.

Het maximum van toeneming in gewicht lag bij de meeste kinderen in den herfst en in den winter; bij 't begin van den zomer begonnen ze te groeien en bleef hun gewicht op dezelfde hoogte.

Hansen vergelijkt deze uitkomsten met zijne waarnemingen van planten, bij welke ook bleek, dat zij in den tijd, waarop zij bladeren en bloesems krijgen, niet in dikte toenemen. Behalve deze jaarlijksche bewegingen heeft Hansen ook nog kleinere afwijkingen waargenomen, o.a. die, dat het lichaam bij eene verhooging der atmosferische temperatuur over 't algemeen aan gewicht toeneemt.

Het zeepaardje.

Wij kennen geen wonderlijker dier dan dit kleine wezen, waarin wij eene spruit meenen te zien van een antediluviaansch ras, dat eertijds groot en sterk is geweest.

De bouw van dit diertje is reeds zonderling en nog zonderlinger is het dat het zoogen, niet door het wijfje wordt uitgeoefend, het mannetje neemt dit op zich. Het wijfje heeft het vermogen om eieren voort te brengen; het mannetje neemt ze op als zij genoegzaam ontwikkeld zijn om zelven voor hunne voeding te zorgen. Te dien einde heeft de natuur het mannetje aan den onderbuik van een' zak voorzien, waarin de jongen nog eenige tijd blijven nadat zij uit het ei zijn gekomen. Zij voeden zich daar ten koste van den zak zelven, waarvan de wanden stevig, dik en vettig zijn op het oogenblik, dat de eieren daarin worden opgenomen, terwijl zij slap, dun en van alle vetachtige zelfstandigheid ontdaan zijn, wanneer de jongen sterk genoeg zijn om daaruit verwijderd te worden. De wijze, waarop die verwijdering plaats heeft, is ook al even zonderling.

Het zeepaardje heeft het vermogen om zich wanneer het moede van het zwemmen is, met zijnen staart aan eenig vast voorwerp te hechten. Wil hij zich van de jongen ontdoen, dan maakt hij van dat vermogen gebruik, richt zich op, drukt zijn lichaam tegen het voorwerp dat hem steunt, werpt zich door een hevige samentrekking van zijne spieren het ondersteboven, en door zijnen zak herhaaldelijk te wrijven tegen het voorwerp, waaraan het zich vastklemt, dwingt hij zijne talrijke spruiten hunne schuilplaats te verlaten.

De strooivlechter,
door L. van Ruckelingen.
(*Vervolg.*)

- Ach! riep Dina weenende uit en wierp zich neder voor de voeten haars echtgenoots, ach! eisch van mij al hetgene gij wilt, en ik zal al doen wat u behaagt: maar dwing er mij niet toe ontrouw aan mijne beloften te worden. Gij weet het zoo wel als ik; zie, eenige dagen voor haren dood heb ik aan grootmoeder gezworen deze hoeve nooit te verkoopen, en zie, indien ik het dede dan hadde ik geene enkele uur rust meer in mijn leven: grootmoeder zoude terugkomen om het mij te verwijten, en daarom, Jef, hebben wij onze goederen niet in het gemeen gebracht, omdat ik niet zou kunnen ontrouw worden aan mijne beloften en nu zijt gij alles vergeten....

- Nu, sprak Jet droog weg, genoeg, gij moet daarom niet weenen, ik dwing u niet, het was slechts een wensch.

En in hevige gemoedsstemming verliet hij de huiskamer.

Lang weende Dina en zij overdacht met welke blijde hoop zij te voren het geluk eens huwelijks in 't verschiet gezien had, hoe dit geluk in eenen enkelen oogenblik verdwenen was, en hoe akelig de toekomst zich voordeed, en bij zichzelven zuchtte zij: - Ja, het was een zondig gedacht, zoo hoovaardig te zijn en onzen stand willen te boven te gaan, en nu worden wij gestraft!....

Zulke tooneelen van huiselijken twist vernieuwden zich meermalen en met vreugde zag Jef de aanbrekende Lente te gemoet.

Als de tijd eindelijk daar was om te vertrekken, beving hem een buitengewone angst. Van dag tot dag stelde hij zijne reis uit, en het scheen hem toe als zag hij zijne vrouw en kinderen voor de laatste maal. Bij zijn afscheid kon hij zich ter nauwernood aan de omhelzingen zijner kinderen losscheuren, en als hij zijne vrouw dààr zoo weemoedig zag staan, schoot zijn gemoed zoo vol dat hij Dina hartstochtelijk aan zijne borst drukte, zeggende:

- Zie, laat ons het voorgevallene vergeten, want nu gevoel ik eerst hoe zeer ik u bemin!

Tranen van zaligheid stroomden uit de oogen der jeugdige moeder en waren het eenigste waardige antwoord.

IX.
Twee strooihoedenfabrieken.

De Herrengasse, in Munster, is waarlijk eene heerlijke straat, vol schoone en groote winkels, opgepropt met allerhande prachtige kleedingstukken.

Onder de sierlijkste vensterramen onderscheidde er zich eene door hare buitengewone lengte en de menigte strooihoeden, die er achter ten toon gehangen waren. De voorbijkomende vrouwen verwonderden zich, èn over de schoone strooihoeden, èn over het goedkoope der waar.

Recht over dezen winkel was er een andere, min aanzienlijk, en achter de kleine vensterruiten prijkten insgelijks strooihoeden. Alhoewel in voetlange gouden letters op het uithangbord geschilderd stond:

> *Joseph Cooremans*, *Strohuten Fabrikant*, *wascht und changirt die Hüten am billigste Preise!*

trok deze winkel maar weinig de aandacht der voorbijgangers tot zich; zijn glans werd verduisterd door de grootere huizing.

Jef Cooremans stond achter zijn toog en zag met nijdige oogen naar de talrijke klanten, die den grooten strooihoedenwinkel zijns mededingers in- en uitgingen

Zijn gelaat nam echter eensklaps eene vriendelijker uitdrukking aan; hij groette allerbeleefdst eene dikke burgervrouw, die met een kind aan de hand zijnen winkel binnentrad en om een kinderhoedje vroeg

Jef haalde er eenige te voorschijn; de vrouw koos, paste, koos nogmaals en vond er eindelijk een dat haar scheen te bevallen:

- Hoeveel kost dit ding?

- Slechts een thaler, mijne goede vrouw!

- Gij spot, *Potstausend*, een halve thaler?

- Neem dit dan, vrouw, het kost maar zooveel.

- Meent gij dan dat ik zoo iets zou willen? hierover verkoopt men zulk een hoed voor eene halve Silbergrosse - en dat is zoo een groote winkel.

- Groote winkel, kleine waar! spotte Jef, maar reeds was de vrouw uit zijnen winkel verdwenen tusschen de tanden morrende:

- *Potstausend*, een thaler.

- Loop naar den duivel! riep Jef, terwijl hij de vrouw bij zijnen buurman zag binnentreden, dat gemeen volkje zou alles half voor niet willen hebben!...

Ha, maar... voegde hij er weldra glimlachende bij... daar komt een grootere vogel, die heeft meer pluimen om zich te laten plukken.

Eene rijkgekleede vrouwe trad den winkel binnen. Eene zwierige jonkvrouw volgde haar op de hielen en sprong. met gekke verwaandheid op hare teenen voort, juist als werd zij bij de aanraking des gronds omhoog gewipt als eenen gutta-percha bal.

- Meester, zegde de edelvrouwe, ik zou wel een hoedje willen voor deze jonkvrouwe, een hoedje naar den laatsten smaak!

Jef Cooremans boog zich nederig over den toog, als een onderdanige dienaar, en haalde weldra een ganschen hoop stroohoeden te voorschijn.

- Ik geloof, mevrouw, dat UEdele daar wel haren keus zal in vinden indien ik mij niet vergis?

Met de toppen harer vingeren, als vreesde zij er deze aan te besmeuren, wierp de jonkvrouwe de hoeden dooreen en een misprijzende glimlach speelde om haar mondje.

- Hebt gij geene andere, koopman? vroeg zij.

- Voor het oogenblik niet, jonkvrouwe, er wordt niets anders in den laatsten smaak gedragen.

- Och, mama, de hoeden van dezen koopman komen niet van Parijs; hij is met de *modes* een jaar ten achteren, maar hierover...

- Die komen ook niet van Parijs, zoo min als de mijne...

- Hoor, dit is hetzelfde; hij heeft toch een beteren smaak, en zie. mama, ik wil geenen anderen hoed als een zooals ik gisteren bij hem aan het venster heb gezien

- Het ware toch beter, mijn kind, kondet gij hier uwen keus vinden!

- Och, mama, het is hierover net zoo goedkoop als hier, ja, nog veel beterkoop, fluisterde de jonkvrouw.

- Is het zoo, doe dan naar uwen zin. Koopman, het spijt mij, maar ik hoop dat uwe waar ons een andermaal beter bevallen moge

- Ah, zegde Jef bij zich zelven, zich de haren van wanhoop uit het hoofd trekkende, met hunnen grooten winkel altijd!... Ten laatste verkoop ik niets met al meer!

Een werkgast, die den winkel binnentrad, met eenen witten voorschoot om de lenden gebonden, stoorde Jef in zijne droeve overwegingen.

- Baas, werk? zeide hij kortaf.

- Werk? riep Jef bijna toornig uit, ik heb geen werk; ga hierover, hij heeft werk; want hij verkoopt half voor niet.

- Hij zal dan wel bankroet spelen, baas.

- Ja, maar in afwachting zal ik wel uit de stad moeten gaan loopen?

- Wij zitten boven met de armen overeen, baas; wat moeten wij nu beginnen? hernam de werkman op onverschilligen toon.

- Wat gij moet beginnen? - maak pak en zak gereed, en Jan en Koben en Sus ook, en vertrekt zoo spoedig mogelijk!

- Gij hebt ons voor twintig weken gehuurd, baas.

Gehuurd of niet gehuurd, ik heb geen werk voor u, zeg ik, en kan geen werk van mijn rug snijden. Wilt ge niet gaan? Welnu, blijft zoolang het u lust. Slapen onder mijn dak hebt gij voor niet; maar loon en kost, zoekt dat elders!

- Ik zal mij toekomende jaar hier niet meer verhuren, morde de werkman heengaande om aan de andere werklieden het kwade nieuws mede te deelen.

- Werk? sprak Jef bij zich zelven, zoo haast hij weder alleen was, werk? - en als het zoo voortgaat, krijg ik op twee jaren nog mijn voorraad niet uitverkocht... Ja, het is gelukkig werkman te zijn; werk vraagt men en dan komt men om zijn loon, verders trekt men zich niets meer aan.. Ja, maar gij moest ook baas worden.... nu zijt gij fabrikant! Ik ben er ook zoo mager van geworden als een geraamte en in vier weken heb ik geen oog meer toe gehad.. Omdat in het begin alles naar wensch ging, moest

die schurk daar hier recht over mij komen wonen; doch moet ik er onder door, dan zal hij toch ook den zege niet zingen! Maar wat zal ik er bij winnen dat wij getwee de stadspoorten moeten uitloopen, als eerste dieven.

Een winkelboek openslaande, vervoorderde de strooihoedenmaker met sombere stemme: Ik heb er ten minste al over de duizend franken dit jaar bij ingeschoten en dan nog kan ik mijne wissels niet betalen en eer aan mijne handteekening doen. Seffens kan die vervloekte deurwaarder er alweder staan, en van al degenen, die het beloofd hebben, komt er niemand zijne schuld betalen!... Hier trok hij zijne toog, lade open en na een hoop geld overteld te hebben, morde hij somber: Er ontbreken mij slechts weinige thalers, en op dit boek staat er driemaal meer dan er noodig is om mijne gansche schuld te betalen... maar die denken er niet aan.... en mij spreekt men van protest, bankroet, gevangenis en God weet al wat niet. Ja, daarom zijt gij ook fabrikant, ging Jef voort met die zelftartende spotternij, die de wanhopende mensch niet zelden tegen zich zelven keert... Gij zijt fabrikant, daarom moet gij gedurende vijf volle jaren de wereld rondloopen en honderdmaal uw leven wagen om strooihoedenfabrikant te worden! - ik heb er niet over te klagen, ik heb het zoo gewild! Ware ik eenvoudig werkgast gebleven, ik hadde te veel pleizier gehad en dit ware niet goed ge-

weest voor mijne zaligheid!... Ja, en een fabrikant moet er ook vergenoegd uitzien en lachen en praten en dan benijden de werklie uw geluk! want ge zijt immers baas en op het dorp kunt gij met het hoofd hooger dan de anderen gaan; - tot dat den eenen of anderen dag uw gansch geluk in duigen valt en een geprotesteerde wissel u op straat werpt en de kleine kinderen u achterna roepen: ‘Bankroetier’

- Doemnis! dat ik mij zulke hoovaardige gedachten in het hoofd heb laten steken. Ik kon zonder zorg en kommer mijn leven bij vrouw en kinderen overbrengen, werkend voor mijn dagelijksch brood en.. ta, ta, ta, wat er ook van komen moge en... Hemel! daar is die verwenschte deurwaarder al!

Een klein mager manneken, van top tot teen in het zwart gekleed, met grauwachtige haren en scherpen neus, trad al buigende binnen en sprak met schrille stem:

- Mijnheer Cooremans, het is mij hoogst onaangenaam u te komen storen; maar gij zult lichtelijk de reden begrijpen van mijne tegenwoordigheid.

- Ik hoop, mijnheer Grisbauser, sprak Jef op lossen toon, dat uw werk haast zal afgedaan zijn; ik denk eene somme te bezitten toereikend genoeg om den wissel te betalen.

Mijnheer Grishauser trok meesmuilend de onderste lip naar binnen, als voelde hij zich te leur gesteld van geen protest te hebben kunnen opmaken.

- Zooveel te beter, zooveel te beter, mijnheer Cooremans.

Jef deed de tooglade open en telde met zooveel stoutheid den deurwaarder het geld toe als ware hij overtuigd de volle somme te hebben. Een, twee, drie... honderd.. tweehonderd.., driehonderd, vierhonderd en tachtig thalers..

- En vier en negentig thalers, zes silbergrossen en vier penningen! onderbrak de deurwaarder, langzaam op elk woord drukkende.

- Vierennegentig... riep Jef met verwondering uit, als hoorde hij voor de eerste maal dit getal; vier en negentig thalers; het is voorzeker *tachtig*; ja, het moet tachtig wezen en kan geen vier en negentig zijn.

- Zie hier, mijnheer Cooremans, zeide de deurwaarder koeltjes, den wissel met behoedzaamheid aan den strooihoedenmaker voorleggende; zie hier; vier en negentig thalers, zes silbergrossen en vier penningen.

- Ik heb mij in de hoeveelheid van het bedrag des wissels vergist en kan u onmogelijk nu meer dan tachtig geven; maar heb de goedheid, mijnheer, tot morgen vroeg te wachten en dan zal de volle som gereed liggen.

- Onmogelijk, onmogelijk! mijn plicht verbiedt het mij!

Een zilveren inktkoker uit zijnen zak halende, nam hij eene pen en begon een gezegeld papier te beschrijven. - Alzoo moeten wij dan tot een protest overgaan. - De reden, heer Cooremans, de reden? - Dat er te kort bestaat?

- Alzoo, ging de deurwaarder voort, en schreef: *'s Avonds om vier ure gesproken hebbende aan M. Jozef Cooremans* - niet zoo? - *en....*

Jef staarde met stomme verslagenheid den deurwaarder aan; dan plotseling hem bij den arm vastgrijpende, riep hij met wanhoop uit:

- Ach, mijnheer, in Godsnaam, ontvang in betaling de somme zooals zij is, morgen zal ik u het tekort brengen; heb medelijden met mij!

- Gij begrijpt, mijnheer Cooremans, dat ik er geen 14 thalers uit mijnen zak kan bijleggen; gij zijt al te veel met den handel bekend om niet te weten, dat ik een protest moet opmaken of voor de gansche somme insta; nu dit kunt gij toch niet eischen?

Overigens, voegde hij er met een sluwen glimlach bij, een klein protestje is zoo erg niet, dat valt al meer voor!

HET NEST VAN DEN BALTIMORE-VOGEL.

- Niet erg? riep Jef met hartscheurende stemme uit, niet erg? Ach! gij weet dan niet dat ik nog nooit eenen wissel heb laten protesteeren!

- Ik weet zeer goed, mijnheer Cooremans, dat uw huis tot hiertoe altijd eer aan zijne handteekening heeft gedaan!

- En weet ge dan niet, dat ik door zulk een protest mijn krediet moet verliezen; dat ik door zulk een protest onteerd ben, indien het een mijner mededingers ter oore komt... Piet, P et, indien gij het weet! morde Jef ter zijde, en sloeg zich de handen van vertwijfeling voor het aangezicht.

De deurwaarder nam geene aandacht op de wanhoop des mans, maar ging voort met schrijven '*aan M. Jozef Cooremans en vragende aan zijnen persoon.*'

Door droefheid als waanzinnig, sprong Jef achter den deurwaarder, vatte zijne hand vast en wilde hem de pen ontrukken.

- Ach, schrijf niet... schrijf niet! zie, neem het geld aan en leg het te kort er bij tot morgen. O, ik vraag het u niet voor niets! Hier is mijn gouden uurwerk, het is vijftig

thalers waard; neem het tot pand en indien ik u geen twintig thalers morgen voor den noen te huis breng, houd het voor u. Ik geef u zes thalers winst slechts voor één dag!...

Verschrikt door de vlammende oogen des mans, was de deurwaarder ter zijde gesprongen, stak den wissel in zijn zakboek en zag al naar de deur toe om het hazenpad te kiezen.

- O, ging Jef voort, den deurwachter het gouden uurwerk met geweld in de hand duwende, o, wees niet onmeedoogend, mijnheer; gij hebt toch een goed hart; stort een man niet in schande, die ook eene vrouw en kinderen heeft. Ik bezweer u in naam van al wat u dierbaar mag zijn... stem toe, stem toe en ik zal u zegenen als mijn weldoener, mijn verlosser, al de dagen mijns levens!

Met samengevoegde handen was Jef voor de knieën des deurwaarders gevallen. Eene uitdrukking van medelijden verscheen op het wezen des hardvochtigen mans, wiens plicht het is onder tranen en lijden zijn werk voort te zetten.

- Komaan dan, indien gij mij binnen de acht dagen zestien thalers acht silbergrossen en vier penningen brengt, want zie, ik verlies twee thalers door het protest niet op te maken, dan kunt gij uw uurwerk terugkrijgen.

En het geld van den toog opnemende en het uurwerk bij zich stekende, morde hij tusschen de tanden;

- Zie, ik begrijp u niet; een klein protest is nochtans zoo erg niet, zoo erg niet!

- Dank, dank, zuchtte Jef.

- Die man is zinneloos! zegde de deurwaarder in het heengaan bij zich zelven.

Uitgeput viel Jef op een stoel neder, liet het hoofd op de borst hangen en, in diepe moedeloosheid, sprak hij met doffe stemme:

- Ik ben dan fabrikant, ik ben dan fabrikant!....

Weldra nochtans bemeesterde hij de hevigheid zijner aandoeningen, klonk met eene bel en zeide tegen den jongen werkman, die in den winkel verscheen:

- Jan, ik moet voor zaken uitgaan: let gedurende mijne afwezigheid op den winkel, en neem bijzonder wel acht geenen kooper te laten doorgaan, hoe kleinen prijs hij u ook aanbiede.

En zijnen hoed nemende ging Jef Cooremans de deure uit, tusschen zijne tanden morrende:

- Welaan, nog eens gepoogd of er ergens iets los te krijgen is!

(*Wordt voortgezet.*)

[Nummer 43]

Onze gravures.

Voor de geslotene deur.

VOOR DE GESLOTENE DEUR, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JORDAN.

Als een pijl uit eenen boog is kleine Anna van de dorpsschool naar huis gesneld. Zij, die altijd, als een Roodkapje, den langen weg slenterend aflegt, bloemen gârend en stoeiend achter de vlinders, is nu met de vlugheid van het bieken naar huis gekeerd. Want in haar mandje draagt zij een trophee, dien zij moeder toonen wil. Mijnheer Pastoor heeft de school bezocht en voor haar vlug en schrander antwoorden heeft kleine Anna een fraai gekleurd en verguld prentje gekregen. Het blijde ongeduld, om dien eereblijk aan moeder te laten zien, gaf hare voetjes vleugelen. Doch, men

had haar zoo vroeg niet terugverwacht: moeder was met Peerken, Anna's broeder, de duinen ingewandeld, om aan het strand te vernemen of vader's schuit nog niet in het zicht was Het kleine meisje vond dus de deur gesloten en zette zich wachtend op den huistrap. Maar, zij kwam van zoo ver, had zoo haastig geloopen, en dan... het weder was zoo warm en... rondom haar was alles zoo stil. Langzaam neigde het hoofdje op den arm en sloten zich de heldere kijkers. En nu droomt kleine Anna van den vriendelijken glimlach des grijzen Pastoors, zijne zoete woorden tot haar en van den nog liefderijkeren lach en teederdere stemme, waarmede moeder, bij het vernemen van het goede nieuws, haar kinderhart verblijden zal. Zij sluimert en droomt, en aan hare voeten heeft Vos, de huishond, zich onbemerkt neergevleid en waakt nu over zijne jonge meesteres en over haren schat, die in haar mandje zorgvuldig geborgen ligt. Niet lang meer zal zij nochtans zoo rusten; want ginds keert moeder weder, die haar kind van een gelukkigen slaap tot een nog gelukkiger ontwaken zal doen oprijzen. En op hetzelfde trapje zal zij binnen weinige stonden op den schoot der moeder liggen, met het getroetelde hoofde aan den warmkloppenden boezem, wijl Vos, vroolijk blaffend in het rond springt en Peerken vol opgetogenheid het sierlijke prentje bewondert, dat hij als een heiligdom eerbiedig tusschen de toppen der vingers houdt. Zoo verandert het bevallige tooneel in een nog liefelijker tafereel.

Sinksenmorgen.

Om de rechte stemming te hebben van de groote christelijke feestgetijden moet men toch eigenlijk buiten zijn, op het eenvoudige platte land, waar Kersmis, Paschen en Sinksen, in de groote steden vaak als niet meer beschouwd dan doode namen uit den almanak, nog hunne volle poëzie behouden hebben. die niet in de harten der geloovigen besloten blijft, maar zich zelfs in den aanblik van het landschap uitspreekt. Of is het geen echt Sinksenlandschap, dat de keurige teekening van Ernst Heyn ons in dit nummer te aanschouwen geeft?

De hoogmis is geëindigd en het bescheiden kerkje, niet als de kerken in de stad door koude huizenrijen omgeven, maar onder groene boomen verscholen, stroomt ledig. De geloovigen, nog vol van de stichtelijke indrukken, in het heiligdom opgevangen, begeven zich welgemoed huiswaarts langs de zonnige kerkdreef, waar de kinderen rustig spelen aan den voet van een ouden boom, de hoenders pikkend rondstappen en de ganzen kwakend het jonge kroost bijeenroepen, dat zich te ver waagt onder de voeten der voorbijgangers.

Denk u tegenover dit landelijk Sinksentafereel het uitgaan der kerk op den Sinksendag in een onzer groote steden, waar de feestst mming der kerkgangers onmiddellijk in het straatgewoel, het geratel van rijtuigen en het gejoel der menigte verloren gaat, en zeg dan of de christelijke feesten zich niet oneindig beter laten vieren op het stille dorp te midden van Gods schoone natuur, dan in de bedompte stad, in al de drukte en bedrijvigheid van het moderne leven.

Zie, een ooievaar!

Niet op gelijke wijze worden in alle landen de Kersten-kinderen aan de ouders bezorgd. In het vaderland van Duimpken komen, zooals wij weten, de kleine kinderen uit de koolen gekropen. Ten onzent worden zij gebracht door den boer, die ze met een schip uit een ver oord ontvangt. In Duitschland is het de ooievaar, die met de kleine broerkens en zusterkens uit een geheimzinnig gewest komt aangedragen. Ook wordt daar de belangwekkende vogel van oud en jong bemind en als met een soort van eerbied behandeld. Zoohaast de lentezon zich vertoont en dus de tijd daar is, dat de ooievaar uit het *kinderland* aankomen gaat, legt menig dorpeling een wagenrad op het strooien dak der woning of op de afgeknotte kruin van een boom, om den gelukaanbrengenden vogel het maken van zijn nest te vergemakkelijken. Daarin legt de ooievaar dan zijne eieren en kweekt zijne jongen, en in de grachten en moerassen der omstreken zoekt hij zijn voedsel. Thans zien wij hem statig met de lange beenen waden in de sloot onder den beukeboom, aandachtig toekijkende of zich niets van zijne gading in het water vertoont. Kieschkeurig is hij juist niet: kikvorschen, hagedissen, slangen, slakken, pieren, muizen, mollen, het is hem alles even lief.

Staan de twee kinderen op den bebloemden boord der sloot te wachten, tot de ooievaar den langen bek met eene schielijke beweging in het water dompelt, om dien daarop even vlug met een kwakenden vorsch of zoo iets weer boven te halen? Och, neen, misschien weten zij niet eens dat de wondere vogel, die ook hen op moeders schoot uit het *kinderland* aanbracht, zich gewaardigt te eten, laat staan zich met zoo'n

gemeenen kost te voeden. Er zijn immers veel grootere menschen dan zij, die meenen dat genieën niet eten moeten. Neen, zij zijn alleen stil nader geslopen, om het geheimvolle dier eens naar hartelust van nabij te bezien en te bewonderen. En dat zij dit genot ten volle smaken, straalt duidelijk van hunne lieve gezichtjes af. Misschien wil het aanvallige meisje den gevleugelden bode ook wel eerbiedig en fluisterend vragen of hij haar niet een broerken brengen wil. Een broerken, om te troetelen en meê te sollen is immers de geluksdroom van alle jonge maagdekens, - die moeders, nog in den geurigen bloesemknop.

De Hasbruch.

Niet ver van Bremen, waar de Oldenburger Geest in de nabijheid der oude Cisterciënserabdij Hude aan de Marsch grenst, ligt midden in bosschen van jongeren datum, de aloude Hasbruch, een der eerwaardigste wouden van het houtrijke Duitschland. De Duitschers noemen het een *Urwald*, ofschoon het dit in zooverre niet is, als onder die benaming gewoonlijk eene wild dooreengewarde verscheidenheid van boschtafereelen wordt verstaan: de Hasbruch heeft meer een vreedzaam en vooral een historisch karakter.

Oorspronkelijk was de Hasbruch waarschijnlijk een heilig woud van veel grootere uitgestrektheid dan het tegenwoordige, gelijk de talrijke offersteenen en Hunebedden in den omtrek nog uitwijzen. En dat het ook reeds vroegtijdig, onder zijn tegenwoordigen naam, eene bijzondere beteekenis moet gehad hebben, kan hieruit blijken dat reeds Karel de Groote er in het jaar 786, toen hij het als grens van het Bremer gebied in het noordwesten aanwees, gewag van maakte; in bedoelde oorkonde heet het bosch Aschbrouch.

De boomen, die in vroeger eeuwen uit bijgeloovigen eerbied gespaard waren, hadden waarschijnlijk in de eerste christelijke tijden zulk een omvang gekregen dat het uitroeien een bijna ondoenlijk werk was, hetwelk de vereeniging van talrijke arbeidskrachten zou gevorderd hebben. Daarentegen lagen de hoeven, gelijk voor het grootste gedeelte nog op het oogenblik, wijd en zijd verstrooid, en ieder zorgde slechts voor zich zelven. Vervolgens kwamen de heerschende gravengeslachten en namen het woud als jachtgebied in beslag, zoodat het thans zeker voor uitroeiing beveiligd was. En toen in den laatsten tijd de nieuwe wetenschappelijke houtvesterij het bosch met ernstige gevaren bedreigde, was inmiddels de tijd der romantiek aangebroken en hielden zin voor natuurschoon en eerbied voor het verleden akst en bijl terug.

Doch voor den uitgebreiden kring van het groote publiek werd de Hasbruch eigenlijk pas omstreeks de helft dezer eeuw ontdekt; men verhaalt daaromtrent het volgende. De Oldenburgsche schilder Willers had te Munchen eenige geschilderde eiken, naar studiën in den Hasbruch vervaardigd, tentoongesteld en deze trokken de aandacht van koning Lodewijk van Beieren, die volstrekt niet gelooven wilde, dat er zulke fabelachtige eiken konden bestaan. Hij stelde in die zaak zooveel belang dat hij zijn hofschilder naar den Hasbruch zond, om zich van de waarheid te overtuigen, en deze moest natuurlijk de opgaven van Willers volmondig bevestigen. Van toen af werd de Hasbruch eene druk bezochte plek; kunstenaars en vorsten togen er heen en in de werkplaatsen der Duitsche landschapschilders zal men overal oude bekenden uit den Hasbruch terugvinden.

De bijzondere aantrekkingskracht van dit natuurwoud op alle minnaars van natuurschoon kan niemand verwonderen; men moet wel volslagen dood zijn voor de poëzie der bosschen om zich bij het betreden van dit woud niet aangegrepen te gevoelen door dat heilig ontzag, hetwelk ons onder de trotsche gewelven eener oude kathedraal bevangt. Een geheimzinnig halfduister omringt ons en verdicht zich verder het woud in tot een donkeren nacht, waarin slechts hier en daar, voor zoover de blik het overzien kan, door het dichte looverdak, als door beschilderde vensterruiten, eene gedempte warme lichtstraal valt, die de diepe schaduwen daarnaast nog sterker doet uitkomen. Op vele punten bereikt de scherpe wisseling van licht en bruin zulk een hoogen graad, dat men op klaarlichten dag letterlijk maneschijn-effecten voor zich heeft.

Tot de fantastische uitwerking van het geheel dragen niet weinig bij de beuken, welke overal, hetzij om de eiken geschaard, hetzij tot boschjes vereenigd, worden aangetroffen en die hunne zonderlinge vormen in niet geringe mate te danken hebben aan... Napoleon I. De zaak is heel eenvoudig; tijdens den inval van Napoleon hield namelijk alle toezicht over het bosch op, en het landvolk uit den omtrek maakte zich dit ten nutte. Daar zij echter aan de groote woudreuzen niets doen konden, bepaalden zij zich tot de beukenboschjes, en nu is het bekend dat juist beuken, als zij gesnoeid of afgehouwen worden, op het krachtigst nieuwe loten zetten: vandaar eene fantastische boomenwereld, vol van de zonderlingste, spookachtigste gedaanten; hier een candelaber, waarop de nieuwe loten als kaarsen overeind staan, daar een veelhoofdig monster, dat als tot een sprong gebukt, langs den grond voortkruipt, ginds een rechte stam, die dreigend een langen arm met gebalde vuist uitstrekt of drie, vier armen boven zijn hoofd samenslaat, elders draken, fabelachtige wezens, en dat alles met klimop of mos bedekt en op het zonderlingst met takken en twijgen vergroeid.

Aan den westelijken kant van den Hasbruch heeft gelijk in de meeste Duitsche bosschen de noordwesten wind geducht huisgehouden en vele invaliden gemaakt, die met verminkte ledematen zich nog met moeite schijnen staande te houden. Overigens zijn de kronen van bijna alle eiken gebroken en op open plekken staan soms grauw verweerde veteranen, die een werkelijk tragisch voorkomen hebben, maar hoe gespleten en gesplinterd ook, toch nog hecht als een toren overeind slaan, het grijze hoofd met eenige spaarzame lokken van groen loof gesierd.

Hoe dieper men het woud indringt, hoe meer oude woudreuzen er rondom ons opduiken, nu eens zich met hunne breede schoften uit de boschjes opheffend, dan weer vrij en statig op kolossale wortels uit het zachte mostapijt oprijzend. Tal van die boomen zijn heel of gedeeltelijk hol, en het maakt een zonderlingen indruk, zulk een inwendig geheel uitgeholden stam nog recht overeind te zien staan. De schoonste boom van deze soort is de ‘holle eik,’ welke onze gravure weergeeft, een boom van buitengewoon belangwekkenden vorm, in wiens binnenste men van boven kan neerzien als in een gapenden afgrond. Om den reusachtigen omvang van dien boom naar waarde te schatten, moet men weten dat het inwendige niet minder dan acht personen kan herbergen.

Tot verdere toelichting der afmetingen van de boomen in den Hasbruch, kan nog de volgende vermakelijke geschiedenis dienen, die een boertje uit den omtrek overkomen is. Deze boeren hebben namelijk het weiderecht in het woud; nu eens ontmoet men eene merrie, die met haar veulen de geurige boschkruiden afgraast, dan weer koeien, afzonderlijk of bij groepen, welke den vreemdeling met groote oogen aanzien en hem nieuwsgierig naderen om bij de eerste beweging met hoog opgeheven

staart het woud in te vluchten. Alle hebben klokjes om den nek, als men ten minste de oude klapperende blikken bussen zoo noemen mag. Zoodra de zon ondergaat, hoort men ze van verschillende kanten als bij algemeene afspraak naar de hoeven terugkeeren. Dit zijn dan ook de eigenlijke dierlijke bewoners van den Hasbruch; want wild vindt men er niet meer; alleen het geslacht van Reintje den Vos is nog talrijk vertegenwoordigd en nu en dan ziet men een buizerd nut breeden vleugelslag door het woud strijken.

Een der koeien nu kwam des avonds niet naar huis, en de eigenaar begaf zich den anderen dag op weg om ze te zoeken, doch tevergeefs; links en rechts doorzocht hij den Hasbruch; hij vond ze niet; hare sporen liepen in de nabijheid van een dier omgestorte reuzen verloren Reeds menigmaal had hij een zonderling geluid gehoord; thans klonk het vlak voor hem, als kwam het uit den boom voort; hij gluurde door de spleet naar binnen en waarlijk, tamelijk ver in den hollen stam zat

de koe als eene boetende Magdalena op de knieën. Wat echter het ergste was, men kon ze onmogelijk uit hare gevangenis verlossen, en er zat dus niets anders op, dan haar voeder en water te verschaffen, door langs den anderen kant in den stam te kruipen, en vervolgens het beest uit den boom te zagen.

De kolossaalste boom van den Hasbruch is de zoogenaamde ‘dikke eik,’ die een omvang van tien meters heeft. Elk zijner takken kan op zich zelf voor een flinken boom doorgaan, en toen er eenmaal een naar beneden kwam gevallen, hadden vier paarden moeite om hem weg te sleepen. De boom is door een heg omgeven, waartegen zitbanken zijn aangebracht; want de Hasbruch is het geliefkoosde doel van het Zondag-uitstapje der eerzame Bremer ingezetenen. Toch zijn er nog een aantal boomen welke den ‘dikken eik’ in omvang nabijkomen; die van zeven, zes en vijf meters middellijn, welke in andere omgeving als verbazende exemplaren worden aangestaard, vormen hier maar het middelslag.

Ons ventje.

De eerste maal dat ik ‘ons ventje’ zag, lag hij in eene prachtige wieg, onder een hemel van lichtblauwe zijde, in wolken van roomkleurigen kant, en was zijn gezichtje rood van kwaadheid. Hij schreeuwde dat de vensterruiten er van kletterden, en de jonge moeder, die naast het bedje stond, gaf zich vergeefsche moeite om hem tot bedaren te brengen.

‘Hebt ge 't zoo warm, ventje?’ - Hebt ge koude?’ - ‘Wilt ge melk hebben?’ - ‘Of een beschuitje?’

Alles was verloren moeite; hij moest papa hebben, en eerst toen papa, uit zijn studeervertrek gehaald, ‘ons ventje’ op den arm nam, met den kleinen bengel op en neer drentelde, hem op en neer wierp en allerlei zotte kuren met hem maakte, begon ‘ons ventje’ zich te schikken en gewaardigde hij zich te glimlachen.

Nu kwamen er andere bezoekers, verwanten en vrienden des huizes; allen stonden opgetogen over ‘ons ventje’ en uitten eenparig het gevoelen, dat ze nooit zoo'n voorspoedig en allerliefst kind gezien hadden als ‘ons ventje.’ Wat mij betreft, ik kon na het voorgaande tooneeltje hunne meening niet volkomen deelen. ‘Ons ventje’ scheen echter met de welwillendheid zijner bewonderaars ten hoogste ingenomen en stelde zich zoo lief en aardig aan, als van een jongmensch van zijn leeftijd maar met mogelijkheid te verlangen is. Hij schiep er klaarblijkelijk behagen in, van den eenen arm op den anderen over te gaan. Hij trok grootpapa aan zijn langen grijzen baard, rukte nichtje Bertha de teere vergeet-mij-nietjes van haar gelen, strooien hoed en beet oom Van Dingen met zijne twee fijne tandjes zoo geducht in den vinger, dat het bloed den armen man over zijne witte Zondagsche gilet spatte. Maar niemand vond daar iets op aan te merken; al wat ‘ons ventje’ deed was altijd ‘lief,’ - en hij was en bleef het allerliefste en alleraardigste kind van de wereld. Papa en mama waren volkomen van hetzelfde gevoelen; zij deden niets dan lachen en zagen met van vreugde stralende oogen op hun lieveling neer.

Er was inderdaad zoo lang op hem gewacht, dat men er reeds aan getwijfeld had, of hij wel ooit komen zou. Maar eindelijk was hij toch gekomen en papa wist wezenlijk niet hoe hij zijne vreugde daarover zou lucht geven. Het regende van alle

kanten twintig frankstukken, mama kreeg de kostbaarste geschenken en de kleine wereldburger werd in 't pak gestoken en kreeg eene uitrusting als een kleine prins. De schoonste namen uit den almanak werden opgezocht, opdat de lieveling reeds in het doopregister een goed figuur zou maken; maar in den huiselijken kring noemde men hem niets anders dan ‘ons ventje,’ uitgesproken op een toon alsof dit ‘ventje’ - volgens de baker het volkomen evenbeeld van papa - niets meer of minder dan een wonderkind was.

Schreeuwde hij, dan werd de kracht zijner longen geroemd en meende men reeds te bespeuren dat hij eene prachtige tenorstem zou krijgen; was hij lastig, dan verheugde men zich over de levendigheid en opgewektheid van het veelbelovende zoontje, en was hij brutaal, dan roemde men zijne schranderheid en zijn geest en voorspelde hem eene groote toekomst. ‘Ons ventje’ kon niets doen of het had zijne beteekenis; alles verried zijn buitengewonen aanleg en bracht zijne ouders in verrukking. Het kon niet anders of hij was een wonderkind, waarop men trotsch moest zijn, en papa en mama behoefden daartoe werkelijk niet aangespoord te worden.

Toen ik drie jaren later weer te M. kwam en mijn ouden vriend bezocht, voelde ik, de kamer binnentredend, op eens een vinnigen steek, als met eene stopnaald, ter hoogte van de knie. ‘Aï!’ riep ik en van achter de *portière* sprong lachend een kleine jongen met een tamelijk verwilderd gezicht te voorschijn. Ook papa lachte mede, terwijl hij mij de hand drukte.

‘Zoo'n Uilenspiegel!’ riep hij.

‘O, dat is “ons ventje,” zie ik.’

‘Ja; de jongen begint het me soms wat lastig te maken.’

‘Hij is nu vier jaar oud, hè?’

‘Precies, maar ik vrees wel een beetje achterlijk voor zijne jaren. Alleen in kattekwaad is hij te huis. Maar wat zal ik er aan doen? Ik heb geen tijd om mij veel met de opvoeding van den jongen bezig te houden, en wat mijne vrouw betreft, het is niet te verwonderen dat de deugniet haar soms zenuwachtig en driftig maakt; dan kan ze hem soms erg afsnauwen, en dat kan ik niet hooren. Zoo heeft men altijd wat; maar als hij eens wat grooter is, zal het wel beter gaan.’

Een half uur daarna klaagde mama mij haren nood.

‘Pa is te goed,’ zei ze; ‘hij straft den jongen te weinig. Hij bemoeit zich eigenlijk haast in het geheel niet met hem. Vroeger was het wat anders, en dan... ik weet niet... ziet u, ik geloof dat hij wat hardleersch is. Och! wat liet het zich toch schoon aanzien, toen hij nog in de wieg lag! Maar nu is het: elken morgen nieuwe zorgen. Men kan er toch niet altijd het oog op houden, en hij is geen minuut aan zich zelven overgelaten, of hij voert allerlei kattekwaad uit. Ik weet niet van wien hij het heeft en ik weet er bijwijlen dan ook geen raad mee. Kom ik er bij papa mee aan, dan lacht hij er mee, of wordt ongeduldig, en altijd is het: “Kom, dat zal zich later vanzelf wel schikken; 't is nog maar een kind.”’

Ook de tantes, oom Van Dingen en nichtje Bertha trof ik weer aan. Nichtje Bertha sprak nog altijd met geestdrift van ‘ons ventje,’ maar de tantes waren we! een beetje bekoeld en tante Mimi schudde zelfs bedenkelijk de grijze kurketrekkertjes, die haar eerwaardig hoofd sierden. Zij beweerde de gevolgen waar te nemen van het verkeerde systeem, ter wille waarvan ‘ons ventje’ reeds in de vierde week niet meer gebakerd was geweest. Daar zij nog al een wijsgeerigen aard had, liet zij niet na dit in het breede te ontwikkelen en zocht aanstonds te bewijzen dat de woelingen der socialisten louter het gevolg waren van de verderfelijke mode, om de kinderen niet meer volgens de ouderwetsche manier in te bakeren.

‘Hoe kunnen menschen, die men reeds van de vroegste jeugd aan bandeloosheid gewend heeft, ooit rustige, ordelievende burgers worden?’ zoo besloot zij hare rede, en oom Van Dingen, tante Mimi's broeder, schudde het hoofd en merkte sarcastisch op:

‘Ja, ja, ons heeft dat oude stelsel van inbakeren ook geen kwaad gedaan. Maar het moet tegenwoordig altijd wat nieuws zijn, anders deugt het niet. Vrijheid willen ze hebben, en oproermakers en boevengespuis is er het einde van. Wat overigen “ons ventje” betreft, ik heb altijd gezegd, dat het geene kleinigheid is, vader te zijn.’

Sedert zijn tien jaren verloopen, en voor een paar dagen heb ik ‘ons ventje’ terug gezien. Het toeval maakte mij tot getuige van een zeer opmerkelijk tooneel. Papa zat in zijne kamer opgesloten en maakte een verschrikkelijk spektakel. Mama stond met den sleutel in de hand zenuwachtig te schreien, terwijl ‘ons ventje’ met een norsch, onverschillig gezicht in de vensterbank zat. Ik wilde mij verwijderen, maar mama verzocht mij te blijven en haar bij te staan. Daarop helderde zij mij snikkend het geval op. ‘Ons ventje’ had op school een kameraad bestolen en was dientengevolge naar huis gejaagd. Papa wilde den jongen eene bestraffing toedienen, maar deze vei klaarde, eenvoudig uit het raam te zullen springen, als zijn vader het hart had hem aan te raken. Toen had mama in doodsangst haar echtgenoot in zijne kamer geduwd en gauw het slot afgedraaid. Zij wist niet meer wat ze doen moest: ‘Ons ventje’ was zeker een ondeugende jongen, maar papa sloeg er ook maar altijd op los en daar kon zij niet tegen.

Ik trachtte de opgewonden vrouw, wier zenuwachtig en ziekelijk gejaagd voorkomen mij nu eerst recht in het oog viel, tot bedaren te brengen; daarop verzocht ik ‘ons ventje’ zich te verwijderen, tot de eerste storm voorbij was, en sprak vervolgens met papa. Hij speelde op tegen zijne vrouw, die te goed was en den jongen niet genoeg strafte, en stortte toen zijn hart uit in allerlei smaadredenen tegen de school.

‘Waarvoor betaalt men een hoog schoolgeld, als de onderwijzers den bengels toch niet leeren zich behoorlijk te gedragen?’ Ten laatste klopte hij mij op den schouder en zeide zuchtend:

‘Wees blij dat ge geen kinderen hebt.’

Zijne vrouw zat aan het raam, zweeg en weende in stilte. Ik was er werkelijk van aangedaan en dacht aan de jeugdige moeder van voor dertien, veertien jaren met hare glinsterende oogen en haar gelukkigen glimlach; en de wieg met den blauwzijden hemel en de geurige kanten rees weer voor mijn geest op. Ik zag er ‘ons ventje’ met zijn rood gezichtje en zijne spartelende beentjes nog in liggen, waarna papa hem uit zijn bedje nam, hem de traantjes afkuste en vervolgens als een dolleman met hem de kamer rondsprong. Daarop veranderde het tooneel: ik zag oom Van Dingen met zijne Zondagsche vest, ik zag hoe ‘ons ventje’ hem in den vinger beet en hoe het roode bloed het witte *piqué* bespatte, en daarbij was het mij als hoorde ik hem zachtjes zeggen: ‘Het is geene kleinigheid vader te zijn.’

Zoo zaten wij alle drie, in diep ernstige gedachten verzonken, en niemand waagde het de vraag op te werpen, wat er toch uit den jongen groeien moest.

En ‘ons ventje?’ - Die trachtte intusschen de ondergane beleediging te vergeten in een koffiehuis. Toen ik daar ten minste een kwartier later voorbijging en mijn blik toevallig door het raam viel, zag ik hem aan den biljart staan. Hij probeerde juist zijne keu, legde het bovenlijf vervolgens over den rand van den biljart, hief het linberbeen op en maakte een stoot, die den jeugdigen toeschouwers een eenstemmig

‘bravo’ ontlokte. Het was werkelijk een meesterstoot geweest.. maar wie telt de stooten, die hij reeds aan het ouderhart had toegebracht en nog zou toebrengen?

De musch.

Nauwelijks zijn de ‘donkere zes weken’ van Kerstijd voorbij en komt de zon even te voorschijn, of monsieur Musch zit op den rand der goot, met zijn ‘gaaike’ naast zich. Door iedereen gekend, is hij niet door iedereen bemind, maar met Uilenspiegel kan hij zeggen: Ik maak het er ook raar.’ - Overal vindt hij eene woonplaats, waar ook maar de ellendigste hut

staat en een stukje bouwland er bij is het voor hem een prachtige buiten. - Dikwerf woont hij zelfs met de zwaluw onder één dak en toch kan men geene ongelijkere buren aantreffen. Trouwens dit ziet men dadelijk aan hem Bij hem vindt men noch de zindelijkheid, noch de sierlijkheid of de vlugheid en de aanvalligheid, welke de zwaluw kenmerken en tot een gewenschten gast maken.

SINKSENMORGEN, NAAR DE TEEKENING VAN ERNST HEYN.

De musch is een gemeene vogel, met al de lasten en listen aan dat volkje eigen. Verachting en vervolging is dan ook zijn erfdeel. In den Bijbel staat reeds: ‘Koopt men geene vijf musschen voor twee penningen?’ en bij Aristophanes golden reeds zeven voor een obolus. Zijne vuile kleur

zijn grauwe kiel, de rood-bruine muts en rossige snor, zijne ineengedrongene gestalte, zijne snorrende vlucht, springende loop, stem, gebaren, alles verraadt zijne lage afkomst en verwaarloosde opvoeding. Maar de paria wreekt zich door eene schaamtelooze brutaliteit op de maatschappij, die hem uitstiet. Hem is niets heilig: eigendom, talent, zeden, gezag, alles bespot hij; zelfs bloedverwantschap is hem onverschillig, zoo hij zijne lusten wil botvieren.

ZIE, DEN OOIEVAAR! NAAR DE SCHILDERIJ VAN H. SALENTIN.

De musch is een atheïst, een woeste communist, maar uitgeslapen, bij de hand en onvermoeibaar. Hij heeft eenige overeenkomst met Reintje de vos, ofschoon hem diens geestigen wendingen, diens luchthartigen, lichtzinnigen humor ontbreekt, hetgeen bij dien roodharigen belager belangstelling verwekt. Het maken van het nestje, een werk van volhardende liefde en kunst bij de meeste vogels baart den woestaard niet de minste zorg. Evenals de vos den das listig uit zijn leger verdrijft, verjaagt de musch door ruw geweld de zwaluw. Het gemakkelijk, stevig uitgebouwd

vertrekje bevalt hem. Een onbewaakt oogenblik maakt hij zich ten nutte om in te breken, en de arme overvallen zwaluwen wijken meestal zonder wederstand te bieden; trachten zij ook later hunne

woning weder te heroveren, dan slaat de roover iederen storm met woest geweld af. Dat is het ware vuist- of liever snavelrecht; een ander recht kent de gewetenlooze musch trouwens ook niet. Somtijds weet de indringer zich een onderkomen te verschaffen in het nest van den ooievaar of de kraai, en neemt daar dan het baantje van portier of torenwachter waar; in die ‘grootelui's huizen’ is hij echter niet altijd even veilig. Dwingt de nood hem om te werken, dan maakt mijnheer het zich nog zoo gemakkelijk mogelijk, en laat het meeste werk op zijne vrouw nederkomen, die hier meerde rol van slavin dan van nuttige huisvrouw vervult; want ook in het huwelijk is de musch een communist. De veelwijverij is bij hem nog in gebruik. Als machtige sultan geeft hij zich aan zijne lusten over en bevolkt hij soms een geheel dorp, ten koste van de krachten zijns levens.

Ofschoon gulzig draagt hij toch geene zorg voor zijn onderhoud Te traag om zelf te bouwen, maait hij, waar hij niet gezaaid heeft; hij vindt zoowel zijne tafel gedekt in de pas ontspruitende boomen als in het gemaaide stoppelveld; hij plukt de eerste kers van den boom, en de laatste laat hij er niet aan verdrogen, - bovendien is hij een lekkerbek. Eene druif eet hij niet geheel op, maar fladdert van den eenen tak naar den anderen, om de rijpste te zoeken en er aan te pikken. Als de suikererwtjes pas gezet zijn, bevallen ze hem het best, en het graan als de korrels nog vol melksap zijn. In den schralen tijd weet mijnheer lekkerbek zich ook te schikken en vergenoegt zich dan, bij gebrek aan beter, met larven, rupsen, spinnen en dergelijk ontuig, ofschoon, als hij graan kan bekomen, dit toch altijd zijne liefste spijze is.

Den zaaier volgt hij op het land, den dorscher in de schuur, den knecht in den stal, de kiekens op het voorhof, de paarden aan de krib, de duiven in den slag, ja hij gaat zelfs zoo ver jonge duiven den strot door te pikken, om korrels er uit te halen. Zoo wordt de straatslijper tot dief, tot roover, tot moordenaar. Zonde op zonde is de levensloop van de musch.

Heeft de landlooper zich ergens genesteld, dan is hij door geweld noch list te verdrijven. H. Berlioz verhaalt in zijn ‘Soirées de l'orchestre’ dat tijdens zijn bezoek aan de groote tentoonstelling in het Cristal Palace hij eene musch opjoeg, die zich verscholen had in de tromp van een kanon. Hij bekloeg haar, zeggende: ‘Arme musch, aan den algemeenen moord ontsnapt, wees gerust, ik zal u niet verraden; integendeel, daar....’ en een stukje beschuit kruimelende, gaf hij 't haar. ‘Toen men het Paleis voor de tentoonstelling bouwde, had een musschenstam verblijf gekozen in een der groote boomen bij het middenschip. Zij bleven daar ondanks de dreigende vorderingen der werklieden, en inderdaad hadden die dieren geen begrip dat zij door de dunne ijzeren roeden en glas als in eene kooi gevangen zouden worden. Toen zij echter de overtuiging van het feit hadden, waren zij ten hoogste verbaasd; door links en rechts te vliegen zochten zij nu een uitgang. Uit vrees dat zij de tentoongestelde voorwerpen zouden bederven, werd nu hunne algemeene uitroeiing besloten en men slaagde er in door blaaspijpen en allerlei soorten van strikken. De musch, die ik ontdekte, was de eenig overgeblevene van haar stam, en ik verraadde haar niet. Zij was de Joas van haar volk, en ik dacht: Et je le sauverai des fureurs d'Athalie....’ Niet te vergeefs heeft zij met menschen omgegaan, van hen heeft zij sluwheid en ruw geweld geleerd, want ook bij de vogels vindt het slechte voorbeeld eerder navolging dan het goede. Die eene musch wil vangen, moet er vlug bij zijn! Knapen ontvlucht zij, zoodra zij ze ziet en bukt men zich om een steen of een kluitje op te rapen, dadelijk kiest zij het hazenpad. En toch is zij voor geen klein gerucht vervaard. Zij is een scepticus, een

besliste vrijdenker. Overmoedig zet zij zich op den neus en de armen van den vogelverschrikker, die klepperend ronddraait om den tuin te beschermen. In zijne schaduw geniet zij de vruchten van haren roof. Ontkomt zij gelukkig aan een net of een blaaspijp, dadelijk maakt zij een geweldig leven, hoont en scheldt uit haren schuilhoek den onbedreven jager, en spoedig stemt het geheele schelmenkoor met haar in. En wat een geluid is het musschengezang! Onder de geheele Babylonische spraakverwarring der vogels is er geen afschuwelijker dialekt. Zij wordt niet moede met eene schrille stem ‘schelm! schelm!’ te roepen en voortdurend te herhalen, ofschoon niemand haar ‘da capo’ vraagt, en tot wanhoop van ieder, die gevoel voor gezang heeft, roept zij juist dan het schrilst, als een van hare natuurgenooten, met eene lieflijkere stem begaafd, hare hoorders wil verheugen. - Ja, zoo is het: de adel de éénigste adel, dien van het talent, is altijd een doorn in 't oog van den ploert. Alles moet musch zijn, dat is de sansculotten-vrijheid van de musschen.

Wie zal zich nu verwonderen, dat onder hen nooit vrede woont? Hoe zou het ook anders kunnen in de huishouding van dien uitlooper en verleider; daar heerschen slechts nijd, afgunst, logen en bedrog. Zelden ziet men een braaf, geloovig man onder hen, die met heesche stem een gevangene achter de tralie nog een woord van moed inspreken komt, of in de nabijheid van eene kapel een beschouwend kluizenaarsleven leiden wil en zich troosten met de gedachte, dat zonder den wil des Allerhoogsten geen muschje op de aarde valt....

Drievierde van het jaar leeft monsieur musch in overvloed. Hij doet strooptochten door tuinen, weiden en bouwlanden; in den oogsttijd verlaat hij het land niet, maar gaat van schoof tot schoof. Is alles kaal, en is hij alleen met kraaien, mieren en dergelijk soort overgebleven, dan vertrekt hij ook en betrekt zijne winterkwartieren in de straten der steden of in de boerenwoningen. Nu is het vastentijd, de schreeuwende oproermaker wordt stil; koude en honger doen hem hun invloed gevoelen. In den kring der zijnen zit hij in elkaar gehurkt, de veeren opgeblazen, den kop tusschen de schouders getrokken, zoodat slechts zijne oogen en zijn snavel uit den pels te voorschijn komen; soms zit hij wel alleen in een beschut hoekje bij eene vensterbank of schoorsteen, of klopt hij met eene klagende stem aan het raam van de weduwe om eene aalmoes. Nauwelijks breekt echter een zonnetje door de grauwe lucht en dooit de sneeuw van het dak, of dadelijk herleeft de moed bij den ouden vagebond; het getjilp en gespring begint weder van voren af aan. Hij weet dat de tijd der boete spoedig voorbij is, en het voorjaar ook zijne tafel niet vergeet te dekken.

Voor een enkelen keer kan men dan een musschenconcert ook wel aanhooren; 't is toch ook eene stem der herlevende natuur, doch om haar te kussen en in den boezem te dragen als de geliefde van Catullus deed, moet men een overgevoelig, verliefd jong meisjeshart hebben.

Voor de hut.

Onder 't zilvren bladgetoover
Van het bleeke wilgenloover,
Zat zij, Clara, voor de hut,
Als na 't schroeiend zonnevuur,
Door 't satijnen luchtazuur,
Zacht de dauwdrop nederdaalt,
En natuur als ademhaalt.

O! 't was schoon hoe de eiloofvlokken,
Spelend door heur blonde lokken,

Haar omschauwden met hun zwart;
Schoon was hij de rozenrank,
Kruipend langs de vensterplank,
Schoon de nest op d' applaartak,
Waar een vink heur kop uitstak.

Schoon, hoe op de vlerk der koeltjes,
Wiegewaaiend, o! zoo zooltjes,
Wolk en geuren vlogen om;
Schoon hoe 't geitje, blad voor blad,
Aan heur voeten planten at,
Hoe de zwaluw in de lucht
't Vliegje meesnapt... lacht... en vlucht.

Schoon, hoe als in lange togen,
Zuchten uit den toren vlogen,
Waar het Aveklokje in zong...
Schoon hoe, langs de groene straat,
De eik zijn schaduw vallen laat,
Als een floers van zwart satijn,
Wiegekleed voor 't bloemekijn.

Schoon de flikkerende avondsterre
Die ginds optreedt, verre... verre,
Eenzaam als de hut en 't kind;
Schoon de nachtgroet van natuur
Bij het zomeravonduur.
Schoon!... Doch Clara ziet het niet,
Daar heur aandacht verder vliedt;

Daar ze een boek, met hert en oogen,
- 't Hoofd tot op de knie gebogen -
Een roman las van *Dumas...*
Zie, hoe door 't azuren oog,
Schoon nog als de regenboog,
Blad voor blad en woord voor woord,
't Doodsgif in heur ziele boort.

Hoe, bij elke bladzijtrilling,
Als een wondre zenuwrilling
Haar door hert en leden beeft;
Wen de duivel, drop voor drop
't Nektarzoete hellesop,
Grijnzend, doch met rozenhand,
Gloeiend in heur ziele brandt.

Zie, bij ieder ademhalen,
Hoe ze de oogen rond laat dwalen,
Rond laat dwalen en niets ziet,
Niets... dan 't wulpsche goochelbeeld
Dat de hel voor 't oog heur teelt,
Dan een *iets.* dat ze, in haar geest.
Leven geeft en ziel en leest.

Zie, hoe soms een heimlijk beven
Op de lippen haar komt zweven,
Raadselacht'ge zweem van vreugd!...
Onverstaanbre weemoedslach!...
Lijk er een op 't aanzicht lag

Van den bleeken jongeling.
Die zich zellefmoorden ging.

Maar, waarom die englenoogen
Plots als met een wolk omtogen?...
Waarom springt go recht, mijn kind?...
Wat bediedt die gorgelkreet?
Voeldet ge den slangenbeet?
Was 't alreeds een stervenssnak
Die er uit uw ziele brak?

Staak dat in het modder wroeten:
Duizenden van englen boeten
Voor eenen enklen oogslag maar;
En gij slorpt met vollen toog.
Door verbeelding, hert en oog,
't Levensdoodend slangensop
Als bij elken polsslag op!

Ziet ge in 't lommer niet der rozen,
't Schaamtelooze lonken blozen
Van de naakte wulpschheid, kind?
Ziet ge niet op elken hoek,
Elke letter van uw boek,
Als de schaûw der duivlenwacht
Die u grijnzend tegenlacht?

Staak, vermeetle, staak dat lezen,
Of... zou het te laat al wezen
Bij de tweede bladzij maar?....
Hoort ge door de blauwe lucht
't Smeeken niet van d'avondzucht.
Zoenend 't kuische bloemekijn,
Biddend u van rein te zijn!

Zie de maan en sterren blinken,
Hoor de lieve krekels zingen,
Zie uw geitjen aan uw voet:
Alles roept in eene taal,
Luider dan de nachtegaal,
Dat ge zuiver leven zoudt,
Als 't kristal dat nederdauwt.

Zuiver als de hemelzonnen,
Zuiver als de zilvren bronnen,
Als uw blauw lazuren oog,
Zuiver als uw englenhaar
Als de gouden korenaar,
Als de stemme van den wind,
Zuiver als de hemel, kind.

Anders zijt ge als rozelaren
Zonder bloemen, zonder blaren,
Zonder knoppen, zonder geur,
Als de fiere, blanke zwaan,
Op een mesthoop neergeslaan;
Anders zijt ge een perel, maagd,
Dien men naar de zwijnen draagt.

Anders zijt gij als de vogel,
Die de pennen van zijn vlegel
Door den storm ziet rondgezaaid.
Staak!.... En viel zij reeds de kroon,
Van uw maagdelijke schoon
Kniel dan in uw schaamte neer
En doe boete voor den Heer!

LODEWIJK MERCELIS.

Wetenswaardigheden.

Wit brood.

'Schijn bedriegt,' zegt een oud vaderlandsch spreekwoord en wie heeft er de waarheid niet meermalen van ondervonden.

Eene sigaar, die onberispelijk van vorm is en een fijn kleedje aan heeft, kan een echte stinkstok wezen, terwijl eene andere, die er op het oog verre voor moet onderdoen, eene geurige havanna zijn kan. Men hoort meermalen zeggen in den familiekring: 'Wat bakt die bakker toch wit brood! men kan zien dat de zindelijkheid in zijne werkplaats woont.' Doch men denkt dan niet aan het spreekwoord, dat we hierboven aanhaalden. Want het is toch een feit dat de ziekte onzer eeuw, welke men warenvervalsching noemt, ook in vele bakkerijen is doorgedrongen. Men kan van slecht meel zeer goed oogenschijnlijk wit brood verkrijgen, ten minste, zoolang er aluin bestaat. En dat dit middel wel eens door de bakkers wordt aangewend, behoeft niet gezegd; anderen vervalschen hunne waren, waarom zouden juist de bakkers eene algemeene uitzondering daarop maken?

Dat het voortdurend gebruik van zulk aluinhoudend brood zeer nadeelig op maag en ingewanden werkt, is echter ook zeker, en daarom achten wij het de moeite wel waard, den lezer eens een middeltje aan de hand te doen om deze schadelijke vervalsching te ontdekken.

Laat slechts een druppel wijngeesthoudend aftreksel van campêchehout op het wittebrood vallen; is het brood zuiver, dan veroorzaakt dit vocht eene bruingele vlek, is het daarentegen aluinhoudend, dan zal eene grijsviolette vlek voor den dag komen.

De Oleander.

De oude Plinius, die het slachtoffer werd van zijn zucht naar kennis en in de lava van den Vesuvius den dood vond, geeft in zijne natuurlijke historie menigen nuttigen wenk met betrekking tot de planten- en bloemenwereld. De oleander met zijne fraaie, roode bloemen is ook heden ten dage nog zeer gezocht en in de rijkste en schitterendste salons wordt hij gaarne onder de sierplanten opgenomen. Maar weet men wel dat die bloem giftdragend is? De oude Plinius verzekert het ons en ook in Spanje en Italië, waar de oleander in het wild groeit, beschouwt men den plant algemeen als ongezond. In de streken, waar hij veelvuldig voorkomt, heerschen, naar men zegt, moeraskoortsen en de bewoners des lands vermijden die oorden en houden er zich nooit gedurende geruimen tijd op. Zelfs de biën schijnen het te weten, want nooit of nimmer zetten zij zich op een oleander neer. Het is dan ook nog niet lang geleden dat zich te Madrid een geval van vergiftiging heeft voorgedaan; men had gevogelte met oleander-bladeren gebraden.

De liefhebbers van bloemen mogen dus wel op hunne hoede wezen, vooral als in het vertrek waar de sierplant pronkt, ook kinderen spelen, die de oleanderbladeren wel eens naar den mond konden brengen.

Zijn kikvorschen ook vergiftig?

Een jongen zal niet licht eene pad opnemen. Is dit om de meening dat padden vergiftig zijn, of wel dat hun afzichtelijke vorm afschrik inboezemt? Best mogelijk, doch daar staat ook tegenover, dat dezelfde wildzang geheel achteloos een kikvorsch in de hand neemt.

Zou men nu meenen, dat kikvorschen totaal onschadelijk zijn, dan dwaalt men, zegt een Fransch natuurkundige. Door onderzoekingen verklaart hij tot de bevinding te zijn gekomen, dat onderscheidene hevige oogvliesontstekingen veroorzaakt waren door het oog met de hand te wrijven, waarmede men pas een vorsch had aangeraakt.

Bij eene proefneming streek hij eens over den hals van een kikvorsch en verkreeg toen een vocht, dat, bij inspuiting, eene musch onmiddellijk onder hevige stuiptrekkingen dood deed neervallen. Ook de vorsch zelf bezweek na dezelfde inspuiting ondergaan te hebben, doch niet zoo spoedig.

Men kan dus niet voorzichtig genoeg zijn met het aanraken van kikvorschen, en ouders en onderwijzers mogen het jonge volkje wel ernstig verbieden, de diertjes in de hand te nemen.

De strooivlechter,
door L. van Ruckelingen.
(*Vervolg.*)

X.
Een brief uit den vreemde.

Vier maanden waren verloopen sinds Jef Cooremans de *Witte Hoeve* verlaten had.

Als met een angstig voorgevoel bezield, ging Dina den ganschen dag treurig en ingekeerd, en veel zat zij mijmerend in grootmoeders zetel.

De omstandigheden waren niet geschikt om hare bekommering te stillen. Eene maand na zijn vertrek, had Jef zijne vrouw geschreven, dat hij genoodzaakt was Piet Mop eene mededinging aan te doen, en in ééns onder of boven te spelen.

Dat was de laatste brief, dien zij van Jef had ontvangen; reeds meermalen had zij hem om een antwoord gesmeekt, doch te vergeefs!

Door pijnlijke voorgevoelens bevangen, stond Dina iederen morgen, omtrent het uur dat de brievendrager voorbij moest komen, aan hare deur; maar telkens liep de man even gezwind over den weg en dan trad de vrouw weder hare woning binnen al zuchtende: ‘Morgen, misschien!’

En zoo had zij daar al zes weken, dag op dag, met bange verwachting gestaan en de brievendrager voelde zich, iedermaal dat hij voorbijging, diep geroerd door de droeve teleurstelling der vrouw. Het deed hem pijn, dat hij in dien vollen buidel brieven geenen had voor de arme vrouw en hij stapte, schier beschaamd, aan den overkant der straat voort, als hadde hij er schuld aan.

Zekeren dag, stond Dina, volgens gewoonte daar weder op den brievendrager te wachten, en haar fonkelend oog scheen in de verte de geheimen des opgezwollen buidels die aan zijne zijde hing, te willen doorboren: - Zou hij er nu eenen hebben? zuchtte zij. - Neen, want hij ziet nog niet naar hier, - hij gaat recht door! - maar lacht hij daar niet? - neen, het is tegen de meid des pastoors; - zie, hij geeft er het nieuwsblad af; - zoo, nu zal ik het seffens weten!

De brievendrager kwam met snellen tred de dorpskuip doorgegaan; als hij de wachtende vrouwe in het oog kreeg, glimlachte hij groetend en den straatweg overkruisende, ging hij recht op de *Witte Hoeve* af, wijl hij de lederen riemkens der brieventesch opengespte

Onbeweeglijk van hoop en vreeze, ging de vrouw met bang oog al deze bewegingen na; doch weldra stak de brievendrager haar eenen brief in de hand en zeide met blijde stem:

‘Van Munster! - vrachtvrij!’

‘God! God!’ riep Dina uit, en haar hart klopte bijna hoorbaar van aandoening. Spoedig snelde zij hare woning binnen, brak met koortsigen haast den zegel los en wierp een gretigen oogslag over den brief - en dan ontsnapte haar een kreet zoo pijnvol, zoo smartelijk, dat hij door de gansche hoeve met een akelig geluid weergalmde.

Op hare beenen waggelende, liet de vrouw zich op een stoel nederzinken en bleef een tijd lang, als verpletterd, bewusteloos zitten; zij bekwam echter spoedig een weinig kalmte en met halfluide stem las zij het volgende:

‘Beminde vrouw,

‘Vaarwel! - vaarwel! - ja, als ik u bij mijn vertrek vóór drie maanden omhelsde, was het misschien voor de laatste maal - ik ben geruïneerd!.... De concurrentie tegen Piet Mop heeft mij gedood! en daarbij nog twee of drie bankbreuken van personen, die mij honderden franks schuldig zijn.... Vandaag is er een wissel van drie honderd thalers geprotesteerd en buitendien ben ik er nog vier honderd schuldig en ik kan niet betalen! Binnen acht dagen misschien zal ik een bankroetier heeten.... in de gevangenis geworpen worden voor schuld - hoe lang? - ik weet het niet, want ik zal nooit kunnen betalen!.... helaas, ik ben bijna zinneloos van wanhoop!

‘Vergeef het mij, indien ik u hierover nog niets geschreven heb; tot wat kon het dienen u nutteloos te bedroeven Ik ben nu blijde dat gij geweigerd hebt de *Witte*

Hoeve te verkoopen; want gij zult u daardoor uit de armoede kunnen redden en de kleine kinderen ook; o, kon ik ze nogmaals omhelzen!....

'Neen, naar het dorp zal ik niet meer komen; de geburen zouden zeggen: Ziedaar dien bankroetier! en gij en mijne kinderen zoudet over mij moeten blozen; neen, dat zal niet, neen, zoo waar ik leef, dat zal niet! Zult gij mij wel ooit de schande kunnen vergeven, die ik over uw hoofd geroepen heb!... ook het is mijne schuld niet!.... Die schurk!... die schurk!... God moge hem straffen!

'Vaarwel, vaarwel... ach, nu eerst gevoel ik, hoe lief ik u heb en hoe gelukkig wij zamen zouden geweest zijn, hadde ik mij boven mijnen stand niet willen verheffen!... maar nu is het te laat beklaagd.

'Zoohaast ik weder vrij ben te doen wat ik wil, zal ik trachten de middelen bij de hand te krijgen om terug naar Brazilië te trekken, en kon ik in het zweet mijns aanschijns er genoeg winnen om al mijne schuld af te leggen, dan zoude ik misschien nog naar ons dorp durven terugkeeren, om u en mijne kinderen te omhelzen... Ach, zult gij mij nog wel ooit de schande, die ik u aandoe, kunnen vergeven?... Laat mij den zoeten troost, dat gij uwen ongelukkigen man niet zult haten!... maar ik kan niet meer schrijven;... ik kan niet; ik weet niet meer wat ik schrijf... God, ik geloof dat de smart mij zal dooden!... vaarwel, vaarwel, en laat de kleine kinderen een “Vader ons” bidden voor hunnen rampzaligen vader!'

Na het lezen van dezen brief bleef Dina als

versteend zitten en gedachteloos volgde haar oog de vlamme, die in de wijde schouw opkronkelde en dan verzwond...

Een flauwe zucht, die uit eene wieg opsteeg, riep hare aandacht op haar dochterken, dat al spelende in een diepen slaap gevallen was. Bij het zien van die zalige en kinderlijke rust, terwijl het in haar hart zoo stormde, voelde de moeder het bewustzijn in haar wederkeeren, en rechtspringende, liep zij naar de wieg toe en plaatste eenen hartstochtelijken zoen op de roode wangen van het kind. Dit verteederde haar hart en een stroom van tranen gaf lucht aan hare benepen smart.

Dan werd het kalmer en lichter in haar hoofd; zij zette zich weder neder en overlas op nieuw met gespannen aandacht den brief. Het gevaar was dringend, dit begreep zij uit de verwarring, die in den opstel heerschte... spoedige hulp moest haren echtgenootgebracht worden - maar hoe hem redden?. Driehonderd thalers!

Weldra scheen de vrouw een besluit genomen te hebben. Zij stak den brief bij zich, hing haren besten doek over het hoofd, wischte de tranen uit de oogen en ging voor den spiegel staan.

- Wat zijn mijne oogen rood! morde zij; de menschen moeten niet zien dat ik geweend heb.

Zij besprenkelde hare oogen met koud water en poogde te glimlachen. Toen ging zij in den tuin en riep: Jef ken, Jefken! en welhaast kwam de kleine jongen aangeloopen.

- Zie, houd u stil en zij wijs, en let op dat gij uw zusterken niet wakker maakt; als het schreit, ga dan stillekens in den stal en roep de meid; anders niet, hoort ge Zij maar braaf, zegde zij, het kind zoenende met meerdere teerderheiddan ooit.

- Zal vader dan eene trommel meebrengen, moeder?

- Ja, zij maar braaf!

- Wanneer komt vader terug, moeder? vroeg weder het jongsken.

De vrouw antwoordde niet, want zij voelde dat zij hare aandoening niet langer kon bemeesteren, zij omhelsde nog eens het slapende kindje en liep zacht op hare teenen de deur uit.

Eenige oogenblikken nadien werd zij in de kamer des dorpspastoors gelaten.

De eerwaarde man wandelde in overweging de kamer op en neder, als de vrouw binnentrad. Langzaam en ernstig vestigde hij zijn doordringend oog op Dina en hij las op het gelaat der vrouwe, dat er eene grenzelooze smart, welke zij te vergeefs zocht te verbergen, te heelen was.

Met goedaardige welwillendheid een stoel bij de tafel schuivende, zegde hij zacht:

- Het gaat met u niet goed, Dina, niet waar? - zet u hier bij de tafel neder, en zeg mij waarin ik u behulpzaam kan zijn.

- Mijnheer pastoor!.... - zuchtte de vrouw, zich moedeloos op den stoel latende nederzakken en stak den pastoor den brief toe.

De dorpsherder overlas langzaam den brief, en onder het lezen trokken zich de diepe rimpels, die zijn voorhoofd groefden, te zamen. Hij begreep ten volle hoe pijnlijk deze slag twee menschen moest treffen, die slechts uit hoovaardij zoo diep gezonken waren!... Hij wendde zijne oogen naar het groote kruisbeeld, dat aan de schouw hing, en sprak op bemoedigenden toon:

DE HASBRUCH. - 'De holle eik.'

- Onze Heer God heeft zooveel geleden!

- Ach, mijnheer pastoor, indien wij een middel konden vinden om drie honderd thalers bijeen te krijgen, dan waren wij voor het oogenblik gered, en voor het overige kon men later zorgen... Mijnheer pastoor, indien ik de huizing durfde verkoopen? gij weet ik heb aan grootmoeder beloofd het nooit te doen; maar mag ik onverschillig mijnen man zien in de gevangenis werpen, hem als een dief verre weg laten vluchten? Neen, neen, al ging hij tot het einde der wereld, ik zal hem [v]olgen.

- Mijn kind, sprak de pastoor, voorzeker indien uwe grootmoeder nog leefde, zou zij liever alles verkoopen dan de schande op het hoofd haars schoonzoons te laten nederkomen; want de schande des mans daalt op het hoofd zijner vrouw en de onteering des vaders over zijne kinderen neder. Schrikkelijk vooroordeel en misschien rechtvaardig en wijs besluit der Godheid!.. Doch het zou u weinig baten in dit oogenblik de hoeve te kunnen verkoopen; mits er al te spoedige hulp noodig is, en gij gewis zoo dadelijk geen geld op uwe huizing zoudt krijgen. Voorzag uwe grootmoeder, als zij u zoo plechtig de belofte van de hoeve nooit te verkoopen afdwong, het ongeluk niet, waarin de hoovaardij uws echt genoots u kon storten?...

- Ach, mijnheer pastoor, het is mijne schuld dat mijn man fabrikant is geworden; anders hadde hij er misschien nooit aan gedacht!

- Nu, mijn kind, vernederen wij ons dan onder de hand van Hem, die wil dat wij nederig en ootmoedig van harte zijn Uwe grootmoeder, voorziende, zeg ik, waartoe deze hoovaardij u brengen kon, heeft u de hoeve als eene veilige schuilplaats tegen den rampspoed willen voorbehouden. Doch, indien hij verboden heeft de ouderlijke huizing te verkoopen, het staat u toch vrij er eene geldsomme op te leenen; dit was geene vergetelheid, geloof ik, maar eene wijze voorzorg voor de ramp, die u treffen kon. Ga dus bij den notaris en verzoek hem duizend franks in leen; heeft zij ze niet bij de hand, kom dan terug en wij zullen verder raad en daad zoeken. Uw man moet gered worden en spoedig!

- Ach, heb dank! heb dank! riep de vrouw uit.

- Troost u, mijn kind, en denk dat de slagen van Zijne hand ons niet ten onzen nadeele maar ter onze zaligheid zijn.

- Hier is een briefje, voegde de dorpsherder er bij, nadat hij eenige woorden op een blad papier geschreven had, dat gij, indien het noodig ware, den heer notaris kunt overhandigen.

Half getroost, nam Dina afscheid van den dorpsherder en spoedde zich in de tegenovergestelde richting des dorps.

(*Wordt voortgezet.*)

[Nummer 44]

Onze gravures.

Niets meer aan te doen!

NIETS MEER AAN TE DOEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN T. WITTIG.

De reizende ketellapper is in het dorp gekomen en heeft dadelijk de handen vol werk gekregen; want hij komt maar tweemaal 's jaars en maanden lang worden de versleten tinnen en koperen koffieketels, die door 't veelvuldig gebruik lek geworden zijn, bewaard tot dat de oude ketellapper zijn weldoenden tocht begint. Hij weet er wel raad mee, en menige oliekan of koekepan, die reeds op non-activiteit gesteld was, komt herboren en verjongd van onder zijne vereelte, maar handige vingers te voorschijn.

Het moet dan ook wel erg zijn als hij met luchtig gelaat, na scherp onderzoek tot grootmoeder zegt: 'Niets meer aan te doen!' Grootmoeder kijkt bedenkelijk, veel meer dan het drietal kinderen, dat nieuwsgierig toekijkt en het vonnis hoort vellen Zij weten ook niet dat de oude vrouw zooveel waarde hecht aan het roodkoperen koffiepotteken, waarin het geurige vocht zoolang het gezellig liedje zong van huiselijk geluk, toen grootvader nog mee zijn dagelijksch kopje dronk. Aan die goede dagen herinnert het onooglijk potteken; grootmoeder mist het maar noode, en wil ook den slimmen ketellapper, die uit het zuivere koper wel een winstje weet te maken, het erfstukje niet afstaan. T. Wittig heeft een aardig nieuw genrestukje weten te maken op een oud onderwerp.

Uit de Egyptische dierenwereld.

In het oude rijk der Pharao's, het klassieke land der pyramiden, treft men nog tegenwoordig menigen belangwekkenden vertegenwoordiger van het dierenrijk aan, die de oudste menschenrassen van het oorspronkelijke Egyptischerijk heeft overleefd, en wiens afbeeldsels men naast die van koningen en priesters op de gedenkteekenen der oudheid terugvindt. Onder die oude bewoners van Egypte zijn vooral twee diersoorten opmerkelijk, die ofschoon tot twee zeer uiteenloopende klassen der werveldieren behoorende, toch, met het oog op de verschillende, min of meer fabelachtige verha-

len der ouden, in zekere betrekking tot elkander staan.

Het zijn de Pharao-rat of ichneumon, ook onder den naam van *manguste* bekend, en de beruchte leviathan van den Nijl, de krokodil.

De ichneumon, die indertijd gemeenschappelijk met de krokodil aan de vruchtbare oevers der groote rivier in Neder-Egypte leefde, is een zeer sierlijk, bevallig, maar vrij roofzuchtig dier, dat volgens verschillende schrijvers sedert onheuglijke tijden als huisdier ter verdelging van ongedierte in de woningen der Egyptenaren onderhouden en gekoesterd werd.

Dit diertje, dat tot de orde der vleeschetenden behoort, is niet grooter dan onze gewone kat, doch wat langer van lijf en wat lager op de pooien en overigens even slank gebouwd als onze marter, dien het onder opzicht van vraatzucht en rooflust volstrekt niets toegeeft. Op het oog is het een allerliefst beestje, dat men, zoo het die kleine, zwarte, ondeugende oogen niet had, van geene zoo boosaardige natuur verdenken zou.

Het heeft eene hoogte van ongeveer twintig centimeters bij eene lengte van één meter, waarvan iets meer dan de helft voor den staart komt, die aan den wortel vrij dik, naar de spits toe dunner wordt en in een penseelachtigen, zwarten kwast eindigt Het geheele lichaam is gesierd met een fraaien pels van zwart en geel geringde, stijve haren, die in vaalgrijze punten eindigen, zoodat de hoofdtoon van het geheel, behalve den rug, den kop en de pooten, die wat donkerder zijn, zich als lichtgrijs voor het oog voordoet. Onder dit zichtbare baarkleed steekt nog een dichte, wollige, roestgele pels.

De snuit, de voetzolen en een ring om de oogen zijn onbehaard, de ooren klein en afgerond en de teenen tot aan de helft van kleine vlieshuidjes voorzien. Intusschen doen zich, naar gelang der verschillende streken van Afrika, waar de ichneumons worden aangetroffen, kleine wijzigingen in deze algemeene kenteekenen voor, ofschoon uit de beschrijvingen der reizigers schijnt te volgen, dat alle ichneumons, van het Noorden tot het Zuiden van Afrika, tot dezelfde soort behooren.

In de wildernis leeft de ichneumon bij voorkeur aan de vochtige, met riet bewassen oevers der rivieren, waar hij gemakkelijk schuilhoekjes vindt om zich te verduiken en van daar uit onverwachts en zonder gevaar op zijne prooi af te schieten. Hij voedt zich met allerlei kleine viervoetige dieren, maar moet ook slangen, hagedissen, vorschen en insecten, ja zelfs wormen verslinden, en is daarom bij de landbouwers niet bijzonder gezien; want evenals de marter vernielt hij veel meer dan zijne behoefte vereischt. Overigens heeft de ondervinding geleerd, dat hij visch boven vleeschspijzen verkiest.

Ofschoon een kloek en vlug dier, gaat hij bij zijne ondernemingen met de grootste omzichtigheid te werk. Hij kloutert gezwind op kleine boomen om de vogeltjes te verschalken en hunne eieren in de nesten op te zoeken. ‘Volgens mijne waarnemingen,’ schrijft de bekende natuuronderzoeker Bremh, die aan den ichneumon eene uitvoerige, belangwekkende beschrijving wijdt, ‘gaat hij alleen op roof uit, waagt zich nooit in het open veld, maar sluipt veeleer zoo bedekt mogelijk en met de grootste omzichtigheid voort. Hij schijnt langs den grond te kruipen zonder een lid te verroeren, daar zijne korte pooten bijna geheel door de lange haren van zijnen pels bedekt zijn. In de zomermaanden ziet men hem zelden alleen, maar altijd in gezelschap van zijne familie. Altijd loopt het eene lid van het gezin vlak achter het andere, het mannetje voorop, dan het wijfje en vervolgens de schaar der jongen,

zoodat de geheele familie slechts de keten van een enkel wezen schijnt, niet ongelijk aan eene lange, voortkronkelende slang.'

Zijne stem klinkt als een zacht gehuil, dat in den paartijd in een scherp, doordringend fluiten overgaat, maar anders verneemt men maar zelden eenig geluid van hem. Het wijfje werpt in het voorjaar van twee tot vier jongen, die door de ouders zorvuldig verpleegd en bewaakt worden, tot ze voor zich zelven zorgen kunnen; dan gaat het gezin uiteen en ieder ziet op eigen hand aan den kost te komen.

De ichneumon is het voorwerp eener reeks van fabelachtige verhalen. Dat hij de eieren der krokodillen verslindt en daarom, gelijk Herodotus verhaalt, bij de oude Egyptenaren de hoogste vereering genoot, kan wel als waarschijnlijk geiden; maar als bij voorbeeld Plinius verzekert dat hij de krokodil, terwijl deze zich met opengesperden muil in de zon koestert, in den bek springt, zich door de halsopening een weg baant tot in het lichaam, daar hart en lever wegvreet en zich eindelijk door middel van zijn fijn gebit langs het onderlijf weer naar buiten weet te werken, dan zal die mededeeling zonder twijfel wel tot het gebied der verdichting gerekend moeten worden. Ook de bewering, als zou hij zich meermalen in het slijk wentelen en vervolgens in de zon drogen, om zoodoende een soort van harnas tegen de gifttanden der slangen te verkrijgen, schijnt niets meer dan een volkssprookje te zijn.

Zeker is het echter dat de ichneumon aan deze volkssprookjes de hooge vereering dankte, die hij onder de oude Egyptenaren genoot, welke zijn lichaam balsemden, het op heilige plaatsen begroeven en zijn aandenken door afbeeldingen op hunne gedenkteekenen vereeuwigden.

Waarom intusschen de oude tijdgenoot van den ichneumon, de wreedaardige roover, de krokodil dezelfde eerbewijzingen genoot, gelijk Herodotus en Strabo berichten, is minder begrijpelijk, maar moet waarschijnlijk aan den buitengewonen schrik worden toegeschreven, dien zij den Egyptenaars wist af te dwingen. Tegenwoordig moet de oude beroemde leviathan in Neder-Egypte tot eene mythe geworden zijn, zoodat de ichneumon zich daar niet meer aan zijne eieren kan te goed doen.

Rustig en stil vloeien thans de golven van den klassieken Nijl daarheen, en vrede woont aan zijne oevers, waar de gele bloesems van den veel geprezen lotos woekeren, waar de prachtige mimosa's, vijgeboomen en tamarisken bloeien en de sierlijke palmen hunne statige kronen ontplooien. De eenige dieren, welke op den huidigen dag dit paradijsachtig landschap nog verlevendigen, zijn behalve den ichneumon vluchten van pelikanen, ooievaars, reigers en ibissen, en zwermen van flamingo's, zwaluwen en wilde duiven.

Daarentegen herbergt de bovenloop van den Nijl nog vele duizenden krokodillen, die echter langzamerhand, naarmate de mensch er zijne heerschappij uitbreidt, voor de alverwinnende macht van zijne schietwerktuigen moeten zwichten; spoedig zal men krokodil en slang meer en meer vergeten, en ook hun uiterlijk afbeeldsel zal uit het geheugen der bewoners van Egypte verdwijnen, want de tijd is voorbij dat hunne lichamen op de heilige plaatsen der krokodillenstad aan het meer Moeris eene grafstede vonden.

Intrede van Maximiliaan van Oostenrijk in de stad Gent

Bij den dood van Karel den Stoute had Maria van Burgondië, eenige dochter en erfgename des hertogs, slechts den ouderdom van twintig jaren bereikt, en zij bevond zich alstoen te Gent, waar hare onderdanen, hoewel haar met eerbied bejegenende, haar eenigermate gevangen hielden. Overigens was de toestand dezer jonge vorstin allerneteligst: zij had een land te besturen, welks schatkist uitgeput, welks leger vernietigd en welks bevolking ontevreden was.

De algemeene staten, te Gent in 1477 bijeengekomen, braken terstond het regeeringsstelsel van den overleden hertog af; het parlement van Mechelen, die samentrekkende macht, waaraan alles onderworpen was, werd opgeheven. De Gentenaars ontrukten Maria eene grondwet benevens de belofte, om in overeenstemming met den raad en de staten van Vlaanderen te regeeren. Te Brussel hernamen de gilden hunnen vroegeren invloed; zij richtten een tooneel op tegenover het stadhuis en dwongen de magistraten, om er trouw te komen zweren aan de aloude voorrechten der gemeente. Te Antwerpen, te Bergen, te Yperen ontstonden oproeren: de gansche natie schudde het juk af, dat haar sedert lange jaren verpletterde, en vorderde de herstelling van al de vrijheden, waarvan zij gedurende de regeering van Karel den Stoute was beroofd geworden.

Lodewijk XI, koning van Frankrijk, maakte gebruik van deze netelige omstandigheden, om in Burgondië te vallen en verscheidene aan de Somme liggende steden te overmeesteren; te gelijker tijd stuurde hij zendelingen naar Vlaanderen, om nieuwe onlusten aan te stoken, en, tot overmaat van trouweloosheid, deelde hij den gezanten, welke de staten hem hadden afgezonden, eenen brief der hertogin mede, waarin zij sprak van het vertrouwen, dat de kanselier Hugonet en de heer Humbercourt, twee Franschen, die gansch de gunst van Karel den Stoute genoten hadden, haar inboezemden.

Bij de terugkomst der gezanten was de stad Gent de schouwplaats eener ontzettende muiterij. De jonkheid van Maria, hare zwakheid en hare schoonheid beschermden haar tegen de verontwaardiging der menigte, welke eenen van verraad overtuigden vorst niet zou geëerbiedigd hebben. Maar de volkswoede eischte slachtoffers: Hugonet en Humbercourt werden te recht gesteld, ter dood veroordeeld en onthoofd op de Vrijdagmarkt, den 3 April 1477, in weerwil van de smeekingen der hertogin, welke, met nederhangend haar en betraande oogen, voor hen ging genade vragen aan het volk, tot aan den voet des schavots. In de commissie, welke deze twee ministers oordeelde, hadden de schepenen der stad Gent de meerderheid, en alles duidt aan, dat het de hertog Karel zelf was, dien de Gentenaars wilden straffen in de personen zijner twee gunstelingen.

Middelerwijl zette Lodewijk XI zijne veroveringen in Artois en Henegouwen voort; en welhaast kwamen de Franschen Doornik belegeren: de Vlamingen, onder het bevel van Adolf van Gelderland, door hen uit de gevangenis verlost, trokken moedig op, om die stad te ontzetten; maar betreurenswaardige oneenigheden braken in hun leger uit; zij werden geslagen, en Adolf verloor het leven in deze nederlaag. Toen viel Doornik in de handen des Franschen legers, hetwelk van daar ongerustheid en schrik in een gedeelte van Vlaanderen verspreidde.

De achtereenvolgende veroveringen des konings van Frankrijk deden den algemeenen staten begrijpen, dat het tijd was om der jonge hertogin eenen echtgenoot te geven, die in staat was, om zich krachtdadig te verzetten tegen de eerzuchtige ontwerpen diens monarchs, en zij kozen den aartshertog Maximiliaan, zoon van keizer Frederik III, op wien, eenige jaren vroeger, de keus van Karel den Stoute gevallen was. De aartshertog deed den 18 Augustus 1477 zijne intrede te Gent, waar

hij door magistraten, geestelijkheid en volk als de toekomstige redder des vaderlands begroet werd. Daarbij was zijn persoon wel geschikt, om eenen gunstigen indruk te maken. Maximiliaan bezat eene forsche gestalte en bekleedde den eersten rang onder de ridders van zijnen tijd. Ook was hij een vriend des volks en nam gaarne deel aan de feestelijkheden der steden, waar hij vaak het beste schot op de prijsschietingen loste. Daarenboven was bij zeer ontwikkeld van geest: hij sprak vloeiend Latijn, Duitsch, Fransch, Italiaansch, Engelsch en Boheemsch, was ervaren in de letterkunde, de wiskunst, de geschiedenis en legde zich toe op dicht-, schilder- en bouwkunst en muziek. Geen wonder dat zulk een vorst door de Vlamingen met groote ingenomenheid ontvangen werd. Reeds den dag na zijne aankomst huwde

hij, in zeer zedigen toestel, met de vorstin, welke nog den rouw droeg over den dood haars vaders. Omstreeks het einde van dit zelfde jaar en in het begin van het volgende werden de beide echtgenooten in de verschillende provinciën ingehuldigd. Dit huwelijk deed België overgaan onder de heerschappij van het huis van Oostenrijk.

Na eenen korten wapenstilstand begon de oorlog met Frankrijk op nieuw, en Maximiliaan behaalde op de Franschen. te Guinegate(1), eene schitterende overwinning, die de overmacht van Lodewijk XI voor eenigen tijd tegenhield (1479). In dezen veldslag was het getal der dooden nagenoeg gelijk van weerszijden; maar de Franschen verloren er al hun geschut, hunne levensmiddelen en hunnen legertros. In het volgende jaar sloten de beide oorlogvoerende partijen eenen nieuwen wapenstilstand.

Thans gerust van den kant van Frankrijk, maakte Maximiliaan zich gereed om Nijmegen en eenige andere Geldersche steden, die opgestaan waren, te onderwerpen, en Holland, waar een burgeroorlog ontstaan was, te bevredigen, toen eene vroegtijdige dood hem zijne jonge echtgenoote kwam ontrooven. De hertogin had van haren vader eenen wezenlijken hartstocht voor de lichaamsoefeningen geërfd. Den 28 Maart 1482 nam zij deel aan eene valkenjacht in de omstreken van Brugge, waar zij van haar paard viel, terwijl het dier over eenen boomtronk sprong. Zij overleed den volgenden dag, in den ouderdom van nauwelijks vijf en twintig jaren, en met haar stierf het huis van Burgondië uit.

Gedurende hare korte regeering had Maria van Burgondië zich de toegenegenheid harer onderdanen weten te verwerven door hare godsvrucht, hare deugden en hare minzaamheid. Zij betoonde zich vol bevalligheid en zedigheid, en hare zachtzinnigheid stak zeer af bij de herinnering aan de gewelddadigheden haars vaders. Ook veroorzaakte de dood dezer goede en bevallige vorstin in al de Belgische provinciën eenen algemeenen rouw.

Maria liet eenen zoon na, Filip, geboren te Brugge in 1478, en eene jongere dochter, Margaretha. Tijdens de minderjarigheid van Filip bekwam Maximiliaan het regentschap over al de provinciën, met uitzondering van Vlaanderen, dat tegen zijn gezag opstond. De Bruggenaars namen hem gevangen, en zij lieten hem eerst los na drie maanden gevangenschap, toen zij zijnen afstand van het regentschap verkregen hadden. Maar nadat de keizer zijnen zoon ter hulp gekomen was met een leger van 20,000 man, was deze nergens meer op bedacht dan om den hoogmoed der weerspannelingen te fnuiken. De gemeenten werden oneenig, en het land was gedurende vier jaren overgelaten aan al de ijselijkheden des burgeroorlogs. De oneenigheid moest de nederlaag te weeg brengen; Vlaanderen onderging vernederende voorwaarden, Brussel werd belegerd, Brabant door den pest en den hongersnood geteisterd.

Middelerwijl hadden de staten van Vlaanderen zich verstaan met die van Brabant en Holland, om den oorlog tegen Lodewijk XI te eindigen. De jonge Margaretha werd ten huwelijk beloofd aan den dolfijn, en men bestemde tot hare huwelijksgift Burgondië, Opper-Burgondië en Artois, dat is te zeggen de provinciën, waarvan de koning van Frankrijk zich had meester gemaakt. Maximiliaan stemde in deze schikking toe, en de vrede werd onderteekend te Atrecht (1482). Maar bij de komst van Karel VIII tot den troon van Frankrijk weigerde deze vorst de verbintenis, door zijnen vader aangegaan, te vervullen, en hij huwde met Anna, erfgename van Bretagne, welke Maximiliaan had doen ten huwelijk vragen. De oorlog begon toen

(1) *Guinegate*, een dorp gelegen bij de stad Térouanne, in Artois.

op nieuw en duurde voort tot aan den vrede van Senlis, waarbij de koning van Frankrijk de provinciën Artois en Opper-Burgondië aan de Nederlanden teruggaf, maar Burgondië behield (1493).

In dit zelfde jaar beklom, door het overlijden van Frederik III, de aartshertog Maximiliaan den keizerlijken troon, en in het volgende jaar gaf hij het bestuur onzer provincien over aan zijnen zoon Filip, bijgenaamd *de Schoone*, welke toen zijn zestiende jaar bereikt had.

Op nieuw vervielen de Nederlanden onder het regentschap van Maximiliaan gedurende de minderjarigheid van Karel, zoon van Filip den Schoone, welke in 1506 te Burgos overleed. Maximiliaan vertrouwde toen het bestuur dezer landen aan zijne dochter Margaretha, welke eene der beroemdste vrouwen van haar tijdvak was.

Kort nadat Maximiliaan den keizerlijken troon beklommen had, trad hij voor de tweede maal in den echt met Bianca Sforza, welke hem geene kinderen schonk.

Maximiliaan was hartstochtelijk van karakter en maakte groote plannen, welke hem eene algemeene genegenheid verwierven, maar het ontbrak hem aan volharding en geestkracht, om ze uit te voeren.

Te midden dezer ontwerpen overleed hij te Wels, in Opper-Oostenrijk den 12 Januari 1519.

In de kerk te Innsbruck verrees later een prachtig praalgraf ter zijner eer.

De kleinste staat van Europa.

Voor eenigen tijd werd in de dagbladen de aandacht gevestigd op het onzijdige gebied Moresnet, dat als de kleinste staat van Europa onwillekeurig de opmerkzaamheid trok en heel wat geschrijf uitlokte, dat niet altijd even juist of gegrond was. Daarom meenen we onzen lezers geen ondienst te doen met hun eens nauwkeurig te vertellen wat er van de zaak is en hun tevens, door een drietal naar photographieën vervaardigde afbeeldingen, een blik in het veel besproken Lilliputterslandje te laten slaan.

Het tegenwoordige onzijdige gebied Moresnet, tusschen ons land en Pruisen gelegen, vormde in den tijd dat België nog de Oostenrijksche Nederlanden heette, een bestanddeel van het graafschap Dalhem (hertogdom Limburg) en behoorde voor het grootste gedeelte tot de gemeente Kelmis en voor het overige tot de gemeente Moresnet Deze beide gemeenten nu werden tijdens de Fransche overheersching tot ééne gemeente onder den naam Moresnet vereenigd en ingelijfd bij het kanton Aubel (departement der Ourthe), dat tot die landen behoorde welke in 1815 door Frankrijk aan de verbondene mogendheden werden afgestaan. Reeds in hetzelfde jaar werden bij het Weener congres vervolgens de grenzen tusschen Pruisen en het toenmalige koninkrijk der Nederlanden afgebakend, maar opmerkelijk genoeg konden de Nederlandsche en Pruisische commissarissen, welke met die grensregeling belast waren, het maar niet eens worden omtrent de grenslijn in het voormalige Fransche kanton Aubel. Nadat een vol jaar gehaspeld was, werd eindelijk bij het grensverdrag tusschen Pruisen en het koninkrijk der Nederlanden vastgesteld, dat de demarcatielijn in dit kanton vooralsnog onbepaald zou blijven en dat het aan de wederzijdsche regeeringen zou zijn overgelaten, hoe die zaak moest worden in orde gebracht. In afwachting eener nadere beslissing werd nochtans uitgemaakt dat een bepaald gedeelte van het bewuste gebied in elk geval aan het koninkrijk der Nederlanden zou ten deel vallen, terwijl een ander gedeelte aan Pruisen zou komen: het daartusschen gelegen stukje echter zou als het eenige grondgebied, dat redelijkerwijze aanleiding tot

moeielijkheden geven kon, aan een gemeenschappelijk beheer onderworpen worden en door geen der beide mogendheden mogen worden bezet.

Deze voorloopige beslissing is tot op dit oogenblik nog van kracht, met het eenige onderscheid dat, tengevolge der omwenteling van 1830 België in de plaats van het koninkrijk der Nederlanden getreden is. Het onzijdige gebied, dat ongeveer 345 hectaren groot is, telde bij zijn ontstaan omstreeks 250 inwoners in een vijftigtal verstrooid liggende huizen; eigenlijk zou dus de sop de kool niet waard geweest zijn, als juist op dit kleine gebied niet een aanzienlijk bergwerk, de *Altenberg* of *Vieille Montagne* gelegen had, welks bezit aan beide staten even begeerlijk toescheen.

De overeenkomst in 1816 betreffende Moresnet gesloten, is zoodanig op te vatten, dat het bedoelde gebied noch een onafhankelijk territorium en in dezen zin onzijdig, noch ook een gemeenschappelijk eigendom *pro indiviso* is, maar een nog tusschen beide staten betwist gebied vormt, waaromtrent men het door instelling van een gemeenschappelijk beheer voorloopig eens geworden is. Dat beheer wordt overeenkomstig het contract van 1816 gemeenschappelijk door een koninklijk Pruisischen en een koninklijk Belgischen commissaris gevoerd, welke dit ambt krachtens bijzondere volmacht hunner souvereinen bekleeden. Noch Pruisen noch België kunnen in het onzijdige gebied een zelfstandig wetgevend recht uitoefenen; onveranderd zijn daar nog de Fransche wetten en instellingen geldig, welke er in 1815 van kracht waren. De beide commissarissen benoemen gezamenlijk den burgemeester en kiezen op voordracht van dezen uit de aanzienlijkste bewoners de tien leden voor den gemeenteraad.

Ook de staatsbelastingen zijn in het onzijdige gebied hoofdzakelijk dezelfde gebleven als die in den Franschen tijd; zij bestaan uit grondlasten, personeel, mobilier en patent, en beloopen gezamenlijk ongeveer 2800 franks, die door de Pruisische overheid geïnd en voor de helft aan België uitgekeerd worden. Daarenboven beslaat er eene progressieve gemeentetelijke inkomstenbelasting met een eigen gemeente-ontvanger. Andere belastingen heeft men in het onzijdige gebied niet; de uit Pruisen en België komende waren worden vrij ingevoerd en eerst bij wederuitvoer wordt er een uitvoerrecht van geheven.

Wat de rechtspleging betreft, zoo is reeds opgemerkt dat het Fransche wetboek van vóór 1815 hier nog van kracht is; in de praktijk wordt echter eene soort van preventie uitgeoefend, zoodat civiele en strafzaken nu eens voor de Pruisische en dan voor de Belgische gerechtshoven gebracht worden.

Militaire dienstplicht bestaat voor de oorspronkelijke bevolking van het onzijdig gebied, dat wil zeggen de nakomelingen der bewoners van 1815, niet. Maar Belgen of Pruisen, die zich binnen het gebied neerzetten, kunnen zich daardoor volstrekt niet aan den dienstplicht onttrekken, daar reeds sinds lang eene verhuizing naar Moresnet als eene eenvoudige verwisseling van verblijf binnen de grenzen van een der beide rijken aangemerkt wordt. Tijdens het ontstaan van het onzijdig gebied stond het in gemeentelijk verband, zoowel met Belgisch als met Pruisisch Moresnet, doch wegens den aanmerkelijken aanwas der bevolking is sedert jaren dit verband losgemaakt en thans wordt het onzijdige Moresnet onder toezicht der beide koninklijke commissarissen bestuurd door den burgemeester van Pruisisch Moresnet, welke gemeente er slechts door den straatweg van Aken naar Luik van gescheiden is.

De bevolking van het onzijdig gebied is katholiek, en vormt eene parochie, die eene fraaie nieuwe kerk bezit, waarin een pastoor met een kapelaan werkzaam is, en die onder de jurisdictie staat van den bisschop van Luik.

Wat eindelijk het bergwerk Altenberg betreft, dit heeft vooral eene hooge vlucht genomen, sedert het geëxploiteerd wordt door de *Société des mines et fonderies de zinc de la Vicille Montagne*, die haar zetel te Luik heeft, en aan welke het door groote financiëele krachten en uitstekende leiding gelukt is, de opbrengst tot eene vroeger nauwelijks te verwachten hoogte te doen stijgen. De bloei van het bergwerk heeft, door de vermeerdering der mijnwerkers, een snellen aanwas der bevolking ten gevolge gehad; terwijl men om-

streeks 1816 hier slechts 250 bewoners telde, bedroeg hun aantal vóór een tiental jaren omstreeks 3000 in ongeveer 550 huizen

Het eigenlijke plaatsje Neutraal-Moresnet, in den volksmond Kelmis, evenals het bergwerk aan de zuidspits van het miniatuurstaatje gelegen, heeft door vele nieuwe aanbouwingen, vooral van wege de bergwerkmaatschappij, een vriendelijk aanzien gekregen: die maatschappij heeft namelijk op loffelijke wijze voor de oprichting der noodige gebouwen, als kerk, school, enz. gezorgd.

UIT DE EGYPTISCHE DIERENWERELD. - DE ICHNEUMON EN DE KROKODIL, NAAR DE TEEKENING VAN F. SPECHT.

Levensregelen.

Wij hebben thans getracht het duidelijk te maken hoe men het moet aanleggen, om zich en zijne maag gezond te houden. Maar, helaas! dat heeft misschien weinig gebaat. Wij willen daarom eens beproeven langs een anderen weg den doove er van te overtuigen. Wij willen

INTREDE VAN MAXIMILIAAN VAN OOSTENRIJK IN DE STAD GENT. (1477.)

hem eens aan het verstand brengen, hoe men het moet aanleggen, om zijne maag z i e k te maken.

Wellicht lukt het ons langs dien weg beter!

Om z i j n e m a a g i n d e n g r o n d t e b e d e r v e n , is het in de eerste plaats noodig om zoo g a u w mogelijk te eten. Men kauwe de spijze niet, maar zwelge ze dadelijk door het keelgat. De koopman of geleerde begeve zich met het hoofd vol gedachten aan den disch; hij verorbere dan in den kortst mogelijken tijd de grootst mogelijke hoeveelheid voedsel, zonder te vragen of het gemakkelijk of moeilijk verteerbaar is. Hij zorge slechts dat zijne maag gevuld worde. Hij handele vooral zoo met week brood, vet vleesch, nieuwe aardappelen, zuurkool, grauwe erwten, pruimen en meer dergelijke kostjes.

Nu kan het wel gebeuren, dat hij een poosje later klaagt over ‘drukking op de maag’ en zijne verwondering te kennen geeft, dat het eten hem bezwaart;’ maar als de dokter hem vraagt: of hij zijn eten gekauwd heeft, dan weet hij daarop geen antwoord te geven, omdat hij waarlijk niet weet, of hij dat wel gedaan heeft. Hij beschouwt dat trouwens als eene natuurlijke zaak, die ‘van zelf spreekt,’ ofschoon hij werkelijk gehandeld heeft als iemand, die met dat natuurlijke niets te maken heeft.

Zoo hoort men tal van menschen klagen, dat zij dit of dat niet kunnen verdragen, of dat dit of dat voedsel minder gemakkelijk verteerbaar is. Verteerbaar en goed toebereid voedsel is voor elke gezonde maag geschikt, mits het in den mond behoorlijk voor de vertering is voorbereid. Zoo houdt de volksmeening versch brood voor moeielijker verteerbaar dan oudbakken. Het omgekeerde is echter waar. Maar de reden waarom het eerste menigeen meer bezwaart dan het laatste, is gelegen in de omstandigheid, dat men het voor zijne weekheid niet de moeite waard acht, om te kauwen, terwijl men wel genoodzaakt is het droge, oudbakken brood te vermalen, opdat het door het keelgat kan glijden. Probeer het eens, om den omgekeerden weg in te slaan, en gij zult bemerken, dat ik gelijk heb.

Waarom is hetzelfde het geval met ongekauwde peulvruchten en jonge aardappelen? Omdat de voedende bestanddeelen daarvan besloten zijn in taaie, onoplosbare plantencellen, die wel door de harde maalsteenen in den mond, maar niet door de zachte wanden der maag gebroken kunnen worden.

En om goed te kunnen kauwen heeft men goede kauwwerktuigen noodig, namelijk g e z o n d e t a n d e n . Wil men de voldoening van zulk eene bezwaarde maag volkomen smaken, dan wende men alles aan, om zijne tanden te bederven. Het beste middel daartoe is, om al zijn vloeibaar voedsel zoo h e e t m o g e l i j k te gebruiken. Een warmtegraad van zoo wat 85° Celsius of 185° Fahrenheit kan wel volstaan. Nu zal men aanvankelijk zich wel wat den mond en de keel branden, maar aan die hardingskuur gewent men spoedig. Ook de maag wordt welhaast met eene harde korst bedekt door het gloeiende vocht, dat haar weefsel verschroeit en hare zenuwen afstompt; en weldra klaagt men over tandpijn en moeielijke spijsvertering, geeft de schuld aan dien verduivelden suiker, die de tanden altijd bederft of aan die weergasche koû, die ons altijd tot in de maag parten speelt.

Het zijn rechte flauwaards, menschen die hunne gekookte spijzen en dranken niet warmer dan 500 Celsius of 1220 Fahrenheit gebruiken. Zij zeggen met Talleyrand: de koffie smaakt eerst lekker, als hij zoo heet als de hel is. Gloeiende punch, heete rumgrog: dit zijn hunne geliefkoosde dranken. Echte liefhebbers van zulke gloeiende vochten zijn dan ook kenbaar aan hunne rauwe grogstem. Hunne tandenrij is eene

ware ruïne en hoe het met hunne maag is gesteld, toont hun uiterlijk te wel. Het zijn wandelende zweetkamers, die naar alle richtingen hunne overmaat van warmte uitstralen.

Wij hebben bij herhaling gewezen op de groote zorg, die de landman besteedt aan de doelmatige voeding van zijn vee. Niet alleen dat hij zorgvuldig het voedsel uitkiest, maar hij zorgt ook, dat het dier zijn voedsel niet te heet krijgt. Zijn kalf of verken mag zijne keel niet branden, maar zijn kind wel, - getuige de dampende pap, die het wicht wordt ingeduwd. Maar voor een kalf kan men geld krijgen en kinderen kan men nu eenmaal niet te gelde maken!

De landman is eene goudmijn voor den ‘tandentrekker.’ Hij laat zijn gebit door de vette en gepekelde spijzen, die hij nuttigt, goed inroesten. Daarvan is het gevolg, dat zijne ‘blijvende tanden zoo spoedig mogelijk wegrotten.’ Verwonder u dus niet, dat het ‘boerenvolk’ zijn hard roggebrood, zijn taai pekelvleesch en spek half gekauwd naar binnen werkende, zoo veelvuldig aan ingewandsziekten lijdt. Hoeveel ‘stadslui’ zijn daarin geen haar beter dan zij? En onze ‘voorname standen?’ Het is thans smaak om evenals ‘valsch’ haar ook een ‘valsch gebit’ te dragen. Zulk een gebit mag met recht ‘valsch’ heeten, want het doet slechts schijnbaar zijn dienst. Geen kunstgebit kan het natuurlijke vervangen. Vandaar dat de hedendaagsche tandheelkunst er op uit is, om ‘holle’ tanden met goud, natuurlijk ‘tegen goud’ te vullen, zoodat de wetenschap het veel verkieselijker acht, dat het kauwen geschiede door een opgevulden natuurlijken dan door een gaven doch ‘kunstmatigen’ tand.

Maar, zal men mij antwoorden, het kost toch zooveel inspanning, om zijne tanden goed te verzorgen. ‘Verbeeld u eens,’ zei mij onlangs eene jonge dame, die ‘schrikkelijk aan hare tanden sukkelt,’ ‘welk recept ik ineen boekje las, om steeds gave tanden te houden. Neem een harden tandenborstel, doop dien in een mengsel van 50 gram sterken alkohol, 8 druppelen gezuiverde carbolzuuroplossing en 5-10 druppelen pepermuntolie en daarna in een glas helder koud water. Borstel daarmede 's morgens en 's avonds de buiten- en binnenvlakten der tandkas. Tweemaal daags zulk eene operatie te ondernemen. Daar zou nog al wat tijd meê heengaan!’ Ik bepaalde mij slechts tot het lakonische antwoord: ‘Och, neen, juffer, het is veel eenvoudiger zich een half dozijn tanden te laten trekken en die door valsche te doen vervangen.’

(*Wordt voortgezet.*)

Beelden en gedachten van Jean Paul.

Over het hart der volkeren hebben dwingelanden meer macht dan over hun verstand: en volken worden lichter vergiftigd dan verduisterd.

***

Het verdriet u, dat de oorlog de gewonden naar den tempel zendt en dus de kerken tot hospitalen vernedert, alsof wonden den tempel ontheiligen. Hij staat immers open voor de kranken naar den geest, voor de zondaars, en deze ontheiligen hem eerder dan de afgematte krijgsman met zijn bloed.

De liefde als sphinx.

Vriendelijk blikt de vreemde gedaante u aan, en haar schoon gelaat lacht u toe; maar verstaat gij haar niet, zoo heft de zijden klauwen op.

***

Een mensch, die geniet, trekt mij niet aan, daar het genot het zelfzuchtige *ik* blootlegt; maar iemand, die zich verheugt, verheugt mij tevens, omdat de vreugde eene reine aether is, waarin alle tonen kunnen gehoord worden.

De strooivlechter, door L. van Ruckelingen. (*Vervolg.*)

XI. Wat eene vrouw vermag.

Aan eenen uithoek des dorps bleef Dina staan voor eene sierlijke woning; zij wierp daar eenen angstigen blik achterwaarts, en niemand op den weg ontwarende, liep zij snel den straatweg over en was in een ommezien de openstaande deure der huizing binnen.

In den gang stond op eene zijdeur geschreven: KANTOOR.

De vrouw gaf er een lichten klop op en weldra klonk het: binnen!

In de kamer zat een man met half kalen schedel en zwaren rosachtigen baard, aan eenen grooten schrijflessenaar, vol boeken en papieren.

- Goeden dag, vrouw Cooremans! zegde de man aan de binnentredende, en maakte op zijnen stoel eenen kring, om zich tot de vrouw te wenden.

- Neem een stoel en schuif bij, en zeg nu eens, waaraan ik het genoegen uws bezoeks verschuldigd ben.

- Mijnheer de notaris, zegde Dina schroomvallig, gij zoudt mij eens haastig moeten helpen; ik heb eenig geld noodig.

- Zoo, hernam de notaris, en hoeveel?

- Duizend franken.

- Duizend franken! riep de notaris verwonderd uit, en waarom?

- Ach, mijnheer de notaris, vraag mij, bid ik u, niet waarom; geloof mij, ik heb dadelijk het geld van noode en moet het zijn, dan kunt gij het in rente op de *Witte Hoeve* plaatsen.

- Welnu, mits er voldoende hypotheek is, kunnen wij zien. Hebt gij de bemachtiging van uwen man?

- Van mijnen man? maar gij weet immers dat de *Witte Hoeve* mijn goed is.

- Ja, dat is zoo al iets, vrouw; gij zijt wel niet onder gemeenschap van goederen getrouwd, maar toch moet gij de bemachtiging uws mans hebben om uw goed te hypothekeeren; weigert hij, dan kunt gij eene beslissing der rechtbank inroepen en.....

- Maar, groote God! onderbrak Dina met ongeduld; ik kan zoo lang niet wachten, mijnheer notaris; ik moet dit geld dadelijk hebben!

- Het spijt mij, maar gij begrijpt..... dat... ik dat geld dadelijk niet bij de hand heb.

De vrouw zag wel dat de notaris haar het geld niet toevertrouwen wilde; daarom nam zij, alhoewel met tegenzin, want het kwetste haren hoogmoed, den toevlucht tot het laatste hulpmiddel.

- Mijnheer de notaris, zeide zij, na eenige aarzeling, heb dan de goedheid eens dit briefje te lezen.

Halfluid voor zich, las de notaris: 'Gij kunt mij nog eenen dienst bewijzen met op staanden voet, duizend franks aan de draagster van dezen brief ter hand te stellen. Ik hoop dat mijn borgtocht er voldoende voor zal zijn en ten dien einde zult gij hierbij eene verklaring van schuldbekentenis vinden.'

Bij het lezen dezer verklaring helderde het gelaat des notaris op en hij zeide welwillend:

- Mits mijnheer pastoor mij er om bidt, kan ik uwe aanvraag niet weigeren; ik zal dus eens zien of ik het noodige geld hier bij de hand heb.

Hij opende zijnen lessenaar, haalde eenige bankbriefjes te voorschijn en telde: 'één, twee, drie, vier.... tien!' dan nam hij eene pen en, al schrijvende, zeide hij: 'Ik ga u eene schuldbekentenis voorschrijven van duizend franken en geldig voor één jaar tegen vier en half ten honderd; indien gij op goede hypotheek wilt leenen, kan ik u geld schieten tegen vier ten honderd; maar op wissel niet dan tegen vier en half en de meeste mijner ambtgenooten

vragen vijf ten honderd.... wilt ge nu deze bekentenis onderteekenen?....

Dina teekende de schuldvordering, stak de bankbriefjes zorgvuldig weg, sprak eenige woorden van dank en groetenis uit en verliet met blij gemoed het kantoor van den notaris. De gezichteinder had zich opgehelderd, de blijde zon der hoop lichtte haar weer zoo helder tegen; in hare vreugde omhelsde zij wel honderdmaal hare kinderen en danste er de kamer mede rond.

Welhaast nochtans legde zij de kinderen te slapen, goot een weinig water in den bijna uitgedroogden inktpot en schreef in eenen adem den volgenden brief:

'Lieve man,

'Uw brief heeft mij niet weinig verschrikt; gij spraakt van vertrekken, van gevangenis, van bankroet, ik weet niet van wat al; maar gij waart dan vergeten dat gij hier in het dorp eene vrouw en twee kleine lieve kinderen hebt, die, den ganschen dag door, vragen: Waar is vader?

'Toe, lach weder vrij en wees opgeruimd van geest, stel de onrust maar ter zijde.

'Hierbij zult gij duizend franken vinden om u in uwen dringendsten nood te helpen. Waar hebt gij dat gehaald? zult gij vragen. Zie, dat is nu hetzelfde, en weet, man lief, dat ik voor het overige ook zal zorgen. Ik had er de meeste schuld aan, dat gij fabrikant en ongelukkig zijt geworden, en daarom moet ik u redden. Ik ben maar kwaad, dat gij mij niet eerder geschreven hebt en de droefheid zoo maar voor u alleen gehouden hebt, juist alsof wij niet samen voor wet en Kerk getrouwd waren om zoet en zuur te deelen.

'Verkoop spoedig al hetgene gij te Munster nog hebt en schrijf mij hoeveel gij te kort komt om uwe schulden te betalen. Keer dan haastig weder en laat de stad maar heel en al aan Piet Mop over; wij zullen hier veel gelukkiger wezen en zie, wij zijn niet geschapen voor eenen hoogeren stand dan dengene, waarin onze ouders altijd geleefd hebben.

'God heeft misschien nog alles voor het beste beschikt en wij hebben nog stevige armen genoeg aan 't lijf, om hier op de *Witte Hoeve* gezamenlijk en eerlijk door de wereld te rollen en onze kinderen op te brengen. Schrijf spoedig dat gij er ook zoo over denkt; want uw laatste brief heeft mij de dood aangedaan. Nog beter, indien het mogelijk ware, keer dan met de eerste gelegenheid weder en vergeet niet voor ons Jefken de trommel mede te brengen, die gij hem over jaar en dag beloofd hebt.

'Jefken kust u hier op het blad papier, waar dit rondeken staat, en ik omhels voor u ons Anneken, dat groot en sterk wordt, en reeds 'vader' begint te zeggen.

'Tot welhaast dan, mijn lieve man!

'*Uwe getrouwe Vrouw*, 'DINA COOREMANS.'

'P.S. Gij zijt misschien al te nieuwsgierig om te weten hoe ik aan dit geld gekomen ben: het ware te lang om het u uit te leggen; de notaris heeft het ons geleend; maar ingeval gij voor iemand bidt, vergeet dan onzen goeden pastoor niet.'

Zij vouwde den brief toe, en droeg hem met de duizend franken naar de pastorij, opdat alles, langs den zekersten en spoedigsten weg, zou opgezonden worden.

XII.
Een gebroken hart.

Ware men eenige maanden later de *Witte Hoeve* binnengetreden, dan hadde men bij den haard eenen man gevonden, welke uit eene langdurige ziekte scheen op te staan, zoo mager en ingevallen waren zijne wangen, zoo diep in hunne holten gezonken waren zijne oogen.

Wie hadde nog in dien afgeleefden mensch den krachtigen man, Jef Cooremans, herkend?

Ha! maar het nijdige verdriet had gedurende twee jaren aan zijn leven met scherpen tand geknaagd; gedurende twee jaren had hij de dagen zwoegend en de nachten slapeloos doorgebracht, afgesloofd door kommer en onrust. In een kort verschiet had hij de bankbreuk als een afschuwelijk monster hem tegen zien grijnzen.

Dit was nu de verwezenlijking van die kasteelen in de lucht, bij zijne verloving zoo stout opgebouwd. Geld en hoop in de toekomst waren voor eeuwig verzwonden. Nu zag hij zich tot zijne eerste uitgangen juist weder teruggevoerd; o neen, zoo hadde hij zijn lot misschien nog gezegend! Twee duizend franken zouden op den kleinen eigendom zijner vrouw nu drukken. En welke uitkomst aan zijnen toestand?

Enkel het gepeins dat hij, gelijk te voren, weder als eenvoudig werkman zijn brood zou moeten verdienen, joeg hem het bloed der schaamte naar het hoofd.

Dit alles overlegde de man in de somberheid zijns gemoeds en werktuiglijk volgde zijn oog de dikke rookwolken, die hij uit zijne pijp dampte, en hij zag hoe zij meer en meer uiteen dreven en eindelijk in de wijde schouwe in het niet verdwenen.

Intusschentijd liep Dina, de werkzame huismoeder, in de kamer en in de stallen rond en scheen het vandaag bijzonder druk te hebben met emmers water of voeder in en uit de ketels te scheppen. Meermalen bleef zij bij het in- of uitgaan als in gedachten staan, wierp eenen droeven blik op haren man en scheen iets te willen zeggen; doch, als wist zij niet hoe hare rede aan te vangen, ging zij weldra in zichtbare verlegenheid weder door, zonder dat Jef de minste aandacht op hare bewegingen sloeg.

Eenen grooten ketel vol water niet kunnende over het vuur hangen, zegde zij eindelijk na verscheidene vruchtelooze pogingen:

- Jef, ge moest eene hand uitsteken om den koeketel over te haken?

De man stond sprakeloos op, vatte het hangsel des ketels vast en wilde, zooals hij te voren plag te doen, denzelven aan den haak wippen; doch halverwege schoten de krachten hem te kort, en zwaar bonsde de ketel tegen den grond terug.

Moedeloos vielen hem de armen langs het lijf en, bij het ontwaren zijner zwakheid, sprongen hem nu voor de eerste maal de tranen uit de oogen.

- Jet, zegde Dina, die treurige somberheid sleept u naar het graf, gij moest verstrooiing zoeken!

- Werk zoeken, wilt ge zeggen, vrouw! sprak Jef bitter, en drukte met bitterheid op het woordeken: werk! zoo dat de vrouw als verschrikt en onwillekeurig uitriep:

- Werk?

- Werk! hernam Jef met klem, werk? Ja, het is hoog tijd, dat ik mijne laatste krachten er aan beproeve... Jan Matthyssens gaat voor eigene rekening beginnen, hij zal zijnen ouden baas wel geen werk weigeren!..,

- Spot zoo niet! kreet Dina, het is niet noodig, dat gij buiten huis om werk gaat; op de hoeve kunt gij de handen vol hebben.

- Vrouw, sprak Jef met besluit en scheen kalm en gelaten; het is geen tijd meer om ons over onzen toestand te begoochelen. Wij kunnen toch niet leven van den hemelschen dauw en daarbij zal voor de hoeve nu eene rente op te brengen zijn van negentig franken 's jaars.

- Ach, onderbrak Dina weenend, dat ik er schuld moest aan hebben, dat gij fabrikant zijt geworden!

Jef Cooremans sprong eensklaps recht, omhelsde zijne vrouw en eene van herleving strale blonk in zijne uitgedoofde oogen.

- Dina, zegde hij, verbitteren wij ons lot niet door elkander verwijtingen toe te werpen. Haddet gij er eenige schuld aan, dat ik fabrikant werd, dan hebt gij mij uit de schande gered; maar, God lof, noch ik, noch gij hebben schuld aan onzen ondergang. Zie, laat ons denken dat wij vandaag op nieuw getrouwd zijn en, voor bruidschat, twee lieve kinderen en onze handen medebrengen.... Zoo waar ik leef, Jef Cooremans, ging hij lustig voort, er is niets aan bedorven den fabrikant gespeeld te hebben; gij blijft de eerste stroohoedenmaker uit de streek....

De geestdrift van den jongen man scheen voortdurend te klimmen; hij ving het kleine Anneken op, en danste er de huiskamer mede rond en Dina bemerkte met vreugde, hoe de vroolijkheid, die hem sinds lang verlaten had, nu in den man wederkeerde.

Op dit oogenblik werd de buitendeur opengedraaid en een man, gansch in het zwart gekleed, trad gemeenzaam binnen.

- Mijnheer pastoor! riep Dina verwonderd uit.

- De zegen zij met u! vrienden, sprak de dorpsherder en stak goedwillig Jef Cooremans de hand toe, die half beschaamd sprakeloos staan bleef.

- Zoo, zegde de pastoor, en klopte hem vriendelijk op den schouder, gij hebt mij nog niet eens komen groeten en ik moet dan zeil u het eerste bezoek brengen.

- Mijnheer pastoor, riep Jef uit, heb dank, dank, edele man!

- En waarom? vroeg glimlachend de dorpsherder, waarom zoudt gij mij dank verschuldigd wezen?...

- Gij hebt mij uit de schande gered, en misschien ware ik zonder u in de gevangenis!...

- Zwijg, zwijg, vervoorderde de pastoor op lossen toon, gij zijt mij niets dan vriendschap schuldig voor de deelneming, die ik in uw lot stel, zoo als in hetgene van al mijne kinderen.

- En de duizend franken en de borgtocht.

- Daar is niets aan gewaagd; volstrekt niets, mits uwe vrouw ze op haren eigendom wil vaststellen.... maar zeg eens, hoe staan uwe zaken te Munster?

- Ik moet nog acht of negen honderd franken aan verschillende schuldeischers; met eene rente van twee duizend franken op onzen eigendom zullen wij het altemaal uitvegen en dan zal ik werk gaan zoeken.

- Zoo, dat is nu redelijk gesproken, zegde de pastoor en hij legde stok en hoed op tafel, zette zich in den ouden zetel bij het vuur neder, en begon met goedheid over het verleden en de toekomst te spreken; want hier was een gebroken hart en het moest genezen worden.

Jef Cooremans antwoordde slechts door eenige kort afgebrokene woorden op de goedhartigste troostredenen des pastoors. Zijn hart bleef koud en gevoelloos. Slechts als de pastoor de gevoeligste snaar zijns harten aanraakte, rees hij uit zijne ziekelijke onverschilligheid op. Men sprak over Piet Mop

Daar bonsde de jonge man van zijn stoel op, zijne vuisten krampten zich nijdig ineen, zijne oogen vlamden als die eens tijgers, welke zijne prooi beloert; geheel zijn gelaat trok zich tot eene zonderlinge uitdrukking van haat en af keer te zamen. Met doffe en heesche stem morde hij:

- Die heeft met mij zijne rekening niet afgehandeld!... Hij zal er voor boeten, de schurk!

Bij deze woorden plooide de pastoor ernstig zijn hoog voorhoofd; hij vatte den driftigen man bij de hand, deed hem weder nederzitten en sprak op vaderlijken toon:

- Jef, vriend, uwe woorden zijn zondig voor Hem, die gezegd heeft: De wraak is aan mij; en geef geenen roem aan den vorst der duisnissen, maar wend u tot het licht; want degene, die zijnen broeder haat is een slaat der duisternis en het leven is in hem niet; daarom laat de avondzon op uwen haat niet ondergaan....

- O, onderbrak Jef Cooremans met koortsigen drift, o, had hij mij alléén getroffen!... maar vrouw en kinderen ten onder brengen, slechts uit boosaardige afgunst, uit duivelschen nijd, ah!.. hem vergeven! - dat vergeven! - nooit.... neen, ik kan niet....

De priester richtte zijne magere gestalte op. Zijne stem werd ernstig en klemvol; zijne wezenstrekken nochtans bleven bedaard en kalm; alléén in zijn oog, dat hij onbewegelijk op zijnen tegenspreker gericht hield, lag iets gebiedend.

(*Wordt voortgezet.*)

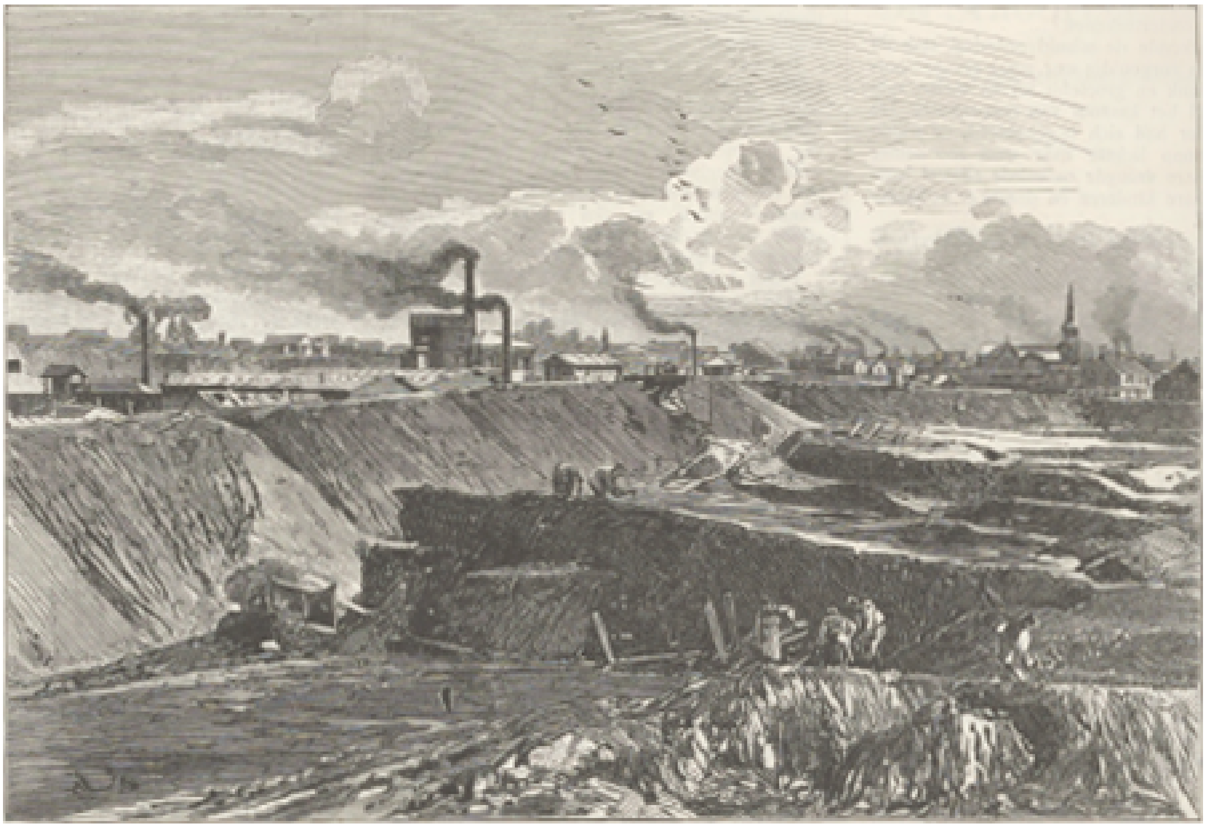

DE KLEINSTE STAAT VAN EUROPA. - Het ertswasschen in Pruisisch Moresnet.

DE KLEINSTE STAAT VAN EUROPA. - De Emmaburg bij Altenberg.

DE KLEINSTE STAAT VAN EUROPA. - De kleine vijver bij Pruisisch Moresnet.

[Nummer 45]

Onze gravures.

Het stoomrijtuig 'Noviomagum.'

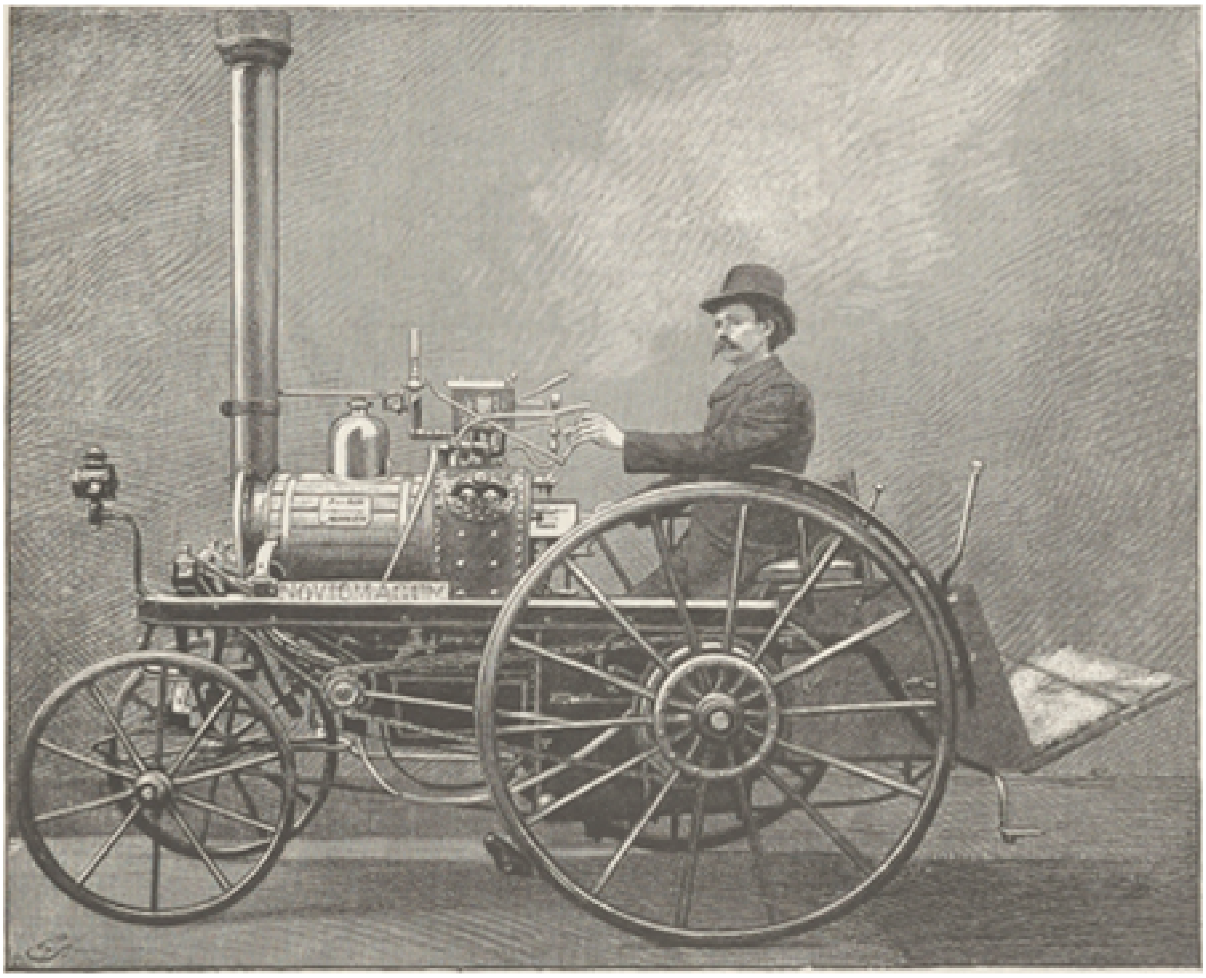

HET STOOMRIJTUIG 'NOVIOMAGUM'.

Van dit nieuwe voertuig, dat door den werktuigkundige P. van Rijn te Nijmegen ontworpen en vervaardigd is en dezer dagen in verschillende plaatsen van Nederland tentoongesteld was, zendt de uitvinder ons de volgende beschrijving:

Genoemd rijtuig heeft eene totale lengte van 2.80 M., eene doorgangsruimte van 1,40 M. noodig, en is bestemd tot vervoer van vier personen, waaronder de bestuurder is begrepen. De bestuurder met een daarnaast zittend persoon rijdt vooruit, de twee overige personen achteruit, evenals bij een dogcart. De bestuurder zit rechts van de machine en bestuurt van daaruit met het aldaar geplaatst handvatsel het geheel voertuig. Hij kan met de linkerhand zeer gemakkelijk elk handvatsel van de machine bedienen en tevens het stoken van den ketel verrichten. De wijze van sturen is gelijk aan

die van driewielige vélocipèdes en het voorstel als dat van een gewoon rijtuig. Het geheele rijtuig, met inbegrip van ketel en machine, is bevestigd aan en op een geslagen ijzeren raam, rustende op vier wielen, waarvan de voorste als stuurwielen en de achterste als drijfwielen gebezigd worden.

De middellijn van de stuurwielen is 75 c.M. en die van de drijfwielen 1.20 M., zooals op de afbeelding is te zien. De krukas is geplaatst op het voorste gedeelte van het raamwerk, en rust in gegoten ijzeren stoelen, welke met de fondatieplaat van de machine een geheel maken. Aan beide uiteinden van de krukas bevinden zich kettingschijfjes, welke de beweging der machine door middel van kettingen overbrengen op een onder den ketel zich bevindende tusschenas, waarop de overbreng- of tusschenwielen zijn geplaatst. De daarnaast geplaatste kettingschijven brengen de beweging verder op de voor- of drijfwielen over, en daar de som der verhouding van de verschillende kettingschijven is als 1: 3 ½, wordt eene snelheid aan den omtrek van de voorwielen verkregen van 509 M. per minuut, zoo dat de machine bij eene drukking van den ketel van 4 atmosfeeren 475 omwentelingen maakt. Door het aanbrengen van de bij het voertuig zich bevindende kleinere kettingschijven, kan de ver houding door weinig aan te wenden moeite verwisseld worden tot een mindere snelheid als 1: 5 ½, zooals de machine op het oogenblik gesteld is.

De ligging der machine is hellend en bevindt zich onder den ketel. De op- en neergaande beweging der zuigers wordt door drijfstangen op de krukas overgebracht. Genoemde krukas bestaat uit twee gedeelten welke aan- en ontkoppeld kunnen worden, naar gelang de krommingen of draaiing die het rijtuig heeft te volgen. De ketel heeft denzelfden vorm als een locomobielketel, de romp is vervaardigd van ijzer, de vuurkist en pijpplaat van roodkoper met roodkoperen vlampijpen, en heeft een verwarmingsoppervlakte van 1.12 vierkante meters. Hij is beproefd om op eene drukking van 7 atmosfeeren te kunnen werken.

Het stoomrijtuig kan een voorraad cokes en water voor vijf of zes uren meevoeren. Tot berging van het benoodigd voedingswater zijn onder den ketel en onder den rijtuigbak twee reservoirs geplaatst, waaruit het voedingswater, hetwelk door den afgewerkten stoom (die ook tevens door den schoorsteen afgeleid kan worden), verwarmd wordt, en door middel van eene aan de machine zich bevindende voedingspomp naar den ketel gebracht wordt. Ook kan bij eventueel gebrek aan de machinepomp het voeden van den ketel door middel van een aan het voertuig zich bevindend handpompje geschieden. Verder bevindt zich nog achter den ketel eene berging voor brandstof, en is een en ander zoodanig geplaatst, dat dit geen hinder voor de op het voertuig aanwezige personen veroorzaakt, noch afbreuk doet aan den vorm van het geheele rijtuig.

Voorts zij nog aangemerkt, dat bij onverhoopte omstandigheden het rijtuig voorzien is van een remtoestel, zoodanig en zoo gemakkelijk ingericht, dat dit door middel van den voet in werking is te brengen. Ook kan het met geringe moeite door een kap worden overdekt.

Aan het hierboven in enkele trekken omschreven stoomrijtuig heeft de ontwerper, tevens vervaardiger, omstreeks drie jaren gearbeid, gesteund door den wensch dat zijn werk, hoewel niet op volmaaktheid bogende, waardeering moge vinden bij kundige technici, en aanleiding geve tot eene meer algemeene toepassing.

Tot zoover de beschrijving van den ontwerper en vervaardiger. Voegen wij er nog bij dat zijne uitvinding de volkomen goedkeuring mocht wedragen van de vakmannen,

die hij tot de beoordeeling er van had uitgenoodigd, en dat een hunner, de heer P.J. Heintze, lid der firma Heintze en Trip, wielerfabrikanten, op verzoek van eenige medegenoodigden volgenderwijze zijne bevinding op schrift bracht. Hij verklaarde als zijn gevoelen:

Dat het voertuig in quaestie zeer goed voldoet zoowel ten opzichte van vorm als beweeglijkheid, daar het slechts eene zeer bescheiden ruimte inneemt en maar enkele meters breedte van weg behoeft, om te kunnen wenden en keeren, zooals door de gemaakte proeven ten duidelijkste is bewezen.

Verder dat het gebruik aan kolen zoo gering is, dat de kosten van exploitatie bijna niet in aanmerking komen, ook dan niet als dit of dergelijk voertuig is ingericht tot het vervoer van meerdere, bij voorbeeld een twaalftal passagiers.

Genoemde vakman aarzelt dan ook niet welverdiende hulde te brengen aan de wilskracht en de vindingrijkheid van den ontwerper-vervaardiger en de hoop uit te spreken dat zijne niet onbelangrijke uitgaven ruimschoots vergoed mogen worden.

Wat het publiek betreft, volgens zijne meening heeft dit ten zeerste belang bij deze toepassing. Dergelijke voertuigen toch kosten van onderhoud nog niet de helft van hetgeen een paard vereischt en toch doen zij veel meer arbeid. Dientengevolge zouden vervoerdiensten langs wegen, die geen geregeld tram- of omnibusvervoer uit de opbrengsten kunnen bekostigen, met zulke eenigszins gewijzigde stoomrijtuigen niet alleen financieel mogelijk, maar ook zeer winstgevend zijn.

De voltooiing van den Dom te Florence.

In de eerste Meidagen van dit jaar vierde geheel het christelijke en kunstrijke Florence luisterrijk en jubelend feest. Het gold toch de eindelijke voltooiing van de wereldberoemde kathedraal *Santa Maria del Fiore*, die thans eerst met een gevel harer waardig was versierd. Gelijk onze lezers in de *Reisherinneringen* van onzen kundigen medewerker J.R. van der Lans (No. 5 van dezen jaargang) hebben kunnen lezen, dagteekent het trotsche kerkgebouw van het jaar 1290, toen de senaat van Florence den bouwmeester Arnolfo del Cambio plechtig last gaf de plannen tot vernieuwing der toen bestaande kerk ‘met de hoogste en kwistigste pracht gereed te maken, opdat menschelijke macht en kunstvaardigheid niet in staat zij, ooit iets grooters of schooners tot stand te brengen.’

De begaafde kunstenaar kweet zich van die taak op eene wijze, die nog op het oogenblik alle bezoekers van Florence doet verstomd staan over zijn werk. Voor de beschrijving van den grootschen tempel, zoo van binnen als van buiten, verwijzen we naar het reeds aangehaalde No 5, waar tevens eene fraaie afbeelding van het inwendige voorkomt. Ditmaal bepa en we ons tot den pas voltooiden voorgevel, in dit nummer afgebeeld, en die op zoo waardige wijze de kroon zet op Arnolfo's meesterstuk.

De kerk zelf was, nadat Brunelleschi in 1420 begonnen was met den bouw van zijn reusachtigen koepel, den grootsten der wereld, - een wonder van bouwkunst, dat aanvankelijk voor onmogelijk was gehouden, - reeds in 1434 voltooid en den 25en Maart van het v[o]lgend jaar, den ouden Florentijnschen Nieuwjaarsdag, door Paus Eugenius IV ingewijd.

Maar terwijl het gebouw aan alle zijden met de kwistigste marmerpracht is bekleed, miste het tot dusverre nog altijd een waardigen voorgevel. Het oorspronkelijke plan van den bouwmeester was nooit tot uitvoering gekomen; wel schijnt hij daarmee een begin gemaakt te hebben; want in onze dagen is eene brok marmerbekleeding in

witte en groene rechthoeken teruggevonden, dat in 1358 bij eene verandering en uitbreiding van den voormuur bedolven moet zijn. Dit schijnt op rekening te moeten gesteld worden van den beroemden Giotto, die toen ter tijd met de voltooiing der kathedraal was belast en wien Arnolfo's plan, als al te eenvoudig, voorkwam niet te strooken met het bovenvermelde senaatsbesluit.

Hij deed een schitterender ontwerp aan de hand, met standbeelden versierd, dat inderdaad ter halve hoogte van den gevel werd uitgevoerd; maar in 1588 hetzelfde lot onderging als Giotto dat van zijn voorganger berokkend had. Alleen de *campanile* of klokketoren, die naar zijne plannen met geestige aanwending van gothieke vormen door Taddeo Gaddi voltooid was, bleef staan als eenige gedachtenis van zijne werkzaamheid als bouwmeester aan Florence's kathedraal.

Intusschen was de half bekleede gevel in 1515 toch reeds geheel bekleed geweest en wel met beschilderd hout. In dat jaar bracht namelijk Paus Leo X een bezoek aan Florence en te zijner eer werd de kathedraal door Andreo del Sarto inderhaast met een houten gevel voorzien, dien de Heilige Vader zoo schoon vond, dat hij den wensch uitdrukte hem zoo in steen te mogen zien.

Voorloopig kwam daar echter niets van, want eerst in 1588 droeg de groothertog Francesco I den bouwmeester Buontalenti op een geheel nieuwen gevel te bouwen, maar deze bracht het niet verder dan het afbreken van den halven gevel van Giotto, dien hij op echt Vandaalsche wijze opruimde Groothertog Francesco was namelijk inmiddels gestorven en zoo bleef het werk steken. De kathedraal kreeg nu in 1589 wel een nieuwen gevel, maar slechts een van beschilderd linnen, en wel ter gelegenheid van het huwelijk van Ferdinand I met Christina di Lorena.

In 1635 werd eindelijk onder Ferdinando II door den aartsbisschop Niccolini de eerste steen gelegd van een nieuwen marmeren gevel, waartoe de groothertog uit verscheidene ingezonden ontwerpen hier en daar het beste deel gekozen had; maar het volk toonde weerzin in het stijllooze maaksel, en weldra bleef de arbeid steken. Ten tweeden male bekleedde men den gevel met beschilderd linnen, bij gelegenheid van het huwelijk van Cosimo III met Margherita van Bourbon; en toen Violante van Beieren met Cosimo's zoon Ferdinand huwde, werd de voormuur van den Dom nog eens bepleisterd en *a chiaroscuro* beschilderd, van welke muurschildering lang sporen zijn blijven bestaan.

Giovanni Silvestri kwam in 1823 opnieuw met een plan te berde, om aan de *Santa Maria* een waardigen gevel te schenken, en verscheidene plannen werden in de daaropvolgende jaren bestudeerd, tot in 1858 de groothertog Leopold II de instelling goedkeurde van eene Florentijnsche maatschappij, die zich ten doel stelde de gelden voor eenen nieuwen gevel te verschaffen door middel van bijdragen, door de burgers van Florence zelven vrijwillig verstrekt. In het begin van 1859 was de verzamelde som al groot genoeg, en schreef de Vereeniging een wedstrijd uit, waaraan kunstenaars van alle natiën mochten deelnemen.

Nogmaals kwam er echter een knoop in de kabel, namelijk door de verwikkelingen ter vestiging der Italiaansche eenheid, waarbij Florence de voorloopige hoofdstad werd van het nieuwe koninkrijk Italië. De vereeniging staakte hare werkzaamheden, doch kon die reeds in het volgende jaar hervatten, toen koning Victor Emmanuel den eersten steen legde voor den nieuwen gevel.

Het kiezen van een geschikt ontwerp had intusschen nog heel wat voeten in de aarde, want er waren er niet minder dan 47 ingekomen. Na veel over en weer praten werd eindelijk dat van De Fabris gekozen, die ofschoon Florentijn van geboorte, maar van geringe afkomst, vele zwarigheden had te overwinnen gehad, alvorens hij

in zijne vaderstad tot professor in de klassieke bouwkunst benoemd werd. Hij begon den voorloopigen arbeid in 1871 met het pleister af te schrappen en de steenen van het jaar 1688 weg te breken, bij welke gelegenheid het marmer van Arnolfo te voorschijn kwam. Den 6en December 1875 werd een begin gemaakt met den eigenlijken arbeid, en het volgende jaar reeds begon men

met de marmerbekleeding, die in Augustus '86 geheel gereed kwam. Men stelde de plechtigheid der onthulling echter tot Mei van dit jaar uit, ten einde Florence gelegenheid te geven zich op waardige wijze tot de feesten voor te bereiden.

De Fabris heeft de voldoening niet mogen smaken, het gejuich zijner vaderstad bij de voltooiing van zijn meesterstuk te vernemen; want hij is reeds in 1883 overleden, na in professor Luigi del Moro een opvolger te hebben aangewezen, die geheel in zijn geest en volgens zijne plannen voortwerkte.

De beelden en bas reliefs, welke den nieuwen gevel der *Sante Maria del Fiore* versieren, zijn aangebracht volgens het plan dat Augusto Conti, op verzoek van den architect De Fabris, ontwierp, en dat in symbolisch verband staat met den naam der kerk. Het denkbeeld moest volgens Conti zijn: het Oude en Nieuwe Testament, de Kerk, de christelijke beschaving, de letteren, de fraaie en nuttige kunsten, de wetenschappen, Italië en vooral Florence, brengen hulde aan de Maagd Maria, moeder van Jesus en met Hem de verlosseres der wereld. Het beeld der Madonna met het Kind Jesus is daarom op de eereplaats in het tabernakel boven den fronton der hoofdpoort aangebracht Rechts van de H. Maagd staan in tabernakels de HH Petrus, Andreas, Jacobus de Meerdere, Philippus, Bartholomeus en Mattheus. Links: Johannes, Thomas, Jacobus de Mindere, Simon, Judas en Mattheus.

Het groote basrelief boven de hoofdpoort (door A. Passaglia) stelt de H. Maagd voor als beschermster van Christendom, vaderland en volk, met figuren, die aan historische gebeurtenissen herinneren, zooals Columbus, enz. Daaronder is in mozaïek eene afbeelding van den als Koning gekroonden Heiland, *rex regum et dominus dominantium* (volgens teekening van prof. N. Barabino), omgeven door de Madonna en eenige heiligen in gebed.

De frontons der beide zijpoorten worden gekroond door beelden van Aäron en van Samuël. De basreliefs stellen voor een *Ecce Home* rechts en eene *Mater Dolorosa* links. Het mozaïek boven de rechterdeur teekent den triomf der liefdadigheid en dat boven de linker de zegepraal van het geloof en de heiligheid van den arbeid.

Verder trekken het meest de aandacht de vier standbeelden in de tabernakels der groote pijlers. Zij symboliseeren de hulde van Florence aan God en de Madonna en stellen voor: Kardinaal Valeriani, die in 1296 de fondamenten van den Dom zegende; den bisschop Agostido Tinacci, die in 1357 den zegen over den eersten pilaar uitsprak; paus Eugenius IV, die den Dom zegende, waarin hij het oecumenisch concilie hield en die in 1439 het decreet uitvaardigde van vereeniging der Grieksche en Latijnsche Kerk, en den H. Antonius, die omstreeks 1446 den zegen over den gevel uitsprak.

Die gevel, waaraan vijf eeuwen hunne krachten hebben beproefd, is thans eindelijk voltooid en daardoor is niet alleen het meesterstuk van Arnolfo del Cambio, de trotsche kathedraal, maar in zekeren zin heel Florence de kroon opgezet. Dat pronkstuk alleen ontbrak nog aan de heerlijke stad, die zich van alle historische steden onderscheidt door de bewonderenswaardige eenheid harer gebouwen en monumenten, zoodat men met het volste recht van een Florentijnschen stijl kan spreken. Die stijl heeft zich, van de dagen van Florences hoogsten bloei, allengs van de strenge romaansch gothieke lijnen der middeleeuwsche meesters tot de weelderiger vormen der renaissance overgaande, voortdurend ontwikkeld, tot hij op het laatst der zeventiende eeuw tot uitputting gekomen was. De latere bouwmeesters, zelf onmachtig tot nieuwe scheppingen, hebben echter den stijl der oude stad ook in hunne jongere

bouwwerken weten te behouden, en zoo is Florence nog heden ten dage eene echt middeleeuwsche stad, het Italiaansche Neurenberg.

Aan die eenvoudige en edele schoonheid harer heiligdommen en paleizen, en den onvergelijkelijken rijkdom harer kunstschatten, paart de koningin van den Arno daarenboven de dichterlijkste omgeving. Die marmeren stad ligt als een lustoord te midden van het bekoorlijkste dal en wie van de heuvelen, waarop zich de prachtige basiliek van San Miniato met haren marmeren voorgevel en hare gedenkstukken van oude Italiaansche kunst verheft, een blik op Florence mag werpen, geniet een schouwspel, dat wellicht in de geheele wereld zijne wedergade niet vindt.

Nog een modern wereldwonder.

Van de vroegste tijden vindt men bij de verschillende volken sporen van de neiging tot het oprichten van reusachtige bouwwerken. Daarvan getuigen de over de aarde verspreide ruïnen van kolossale tempels, zooals die in Britsch-Indië, Egypte, centraal-Amerika en elders worden aangetroffen; Romeinsche amphitheaters, zooals het wereldbekende Colliseum te Rome en dergelijke gewrochten, waarvan de overblijfselen den beschouwer met verbazing vervullen.

De zoogenaamde wereldwonderen? der oudheid bestonden volgens de berichten uit kolossale bouwwerken of monumenten tot een of ander doel opgericht. Ziehier in 't kort, wat men onder die wereldwonderen verstond. De hangende tuinen van koningin Semiramis te Babel: zij bestonden uit lustparken op kunstmatig opgebouwde, achter elkander oprijzende, gewelfde terrassen aangelegd. De kolossus of het zonnebeeld van Rhodus: een menschenbeeld aan den ingang der haven aldaar, staande met de beenen op de beide hoofden, zoodat de schepen met opstaande zeilen er onder door konden varen; men weet niet, of het beeld vernield, of door eene aardbeving omver geworpen werd; de overlevering meldt alleen, dat 900 kameelen met de brokstukken bevracht werden. De pyramiden van Egypte, waaronder die van Cheops de grootste is, en die nog bestaat; zij zijn door de tallooze beschrijvingen genoegzaam bekend. Herodotus weet te verhalen, dat aan die van Cheops tien duizend menschen gedurende twintig jaren werkten. De hedendaagsche werktuigkundigen kunnen zich nog steeds niet verklaren, door welke machinerieën de oude Egyptenaren de geweldige steenblokken verplaatsten, en tot zulk eene aanzienlijke hoogte opvoerden. Het Mausoleum of praalgraf, dat koningin Artemisia van Carië ter nagedachtenis van haren echtgenoot Mausoleo liet bouwen; van dat prachtwerk is weinig bekend; wel weet men, dat koningin Artemisia, nadat het lichaam van haren echtgenoot, dien zij zeer beminde, volgens het gebruik der heidenen verbrand was, de asch er van in den drank deed, dien zij dagelijks gebruikte. De tempel van de Grieksche godin Diana te Ephese, een marmeren kunstgewrocht van onvergelijkelijke schoonheid; men vindt er van gewag gemaakt in de Handelingen der Apostelen. Vervolgens telde men nog onder de wereldwonderen den vuurtoren van het eilandje Pharos in Egypte, en het beeld van den Olympischen Jupiter in Griekenland, over welke beide gewrochten weinig berichten bestaan. Sommige oude schrijvers nemen ook onder de wereldwonderen op den toren van Babel in de H. Schrift vermeld, waarvan men meent voor eenigen tijd de overblijfselen gevonden te hebben, en eindelijk het beroemde Labyrinth of doolhof op het eiland Creta.

De gewijde Schrift maakt op verschillende plaatsen melding van bouwwerken, waarvan de tempel van Salomo te Jeruzalem wel het prachtigste en grootste is. Ook

bij ruwere volken uitte zich het godsdienstig gevoel niet zelden door het oprichten van steenmassa's; daartoe behooren de zoogenaamde Druïdische steenen; die van Stonehenge in Engeland en Karnac in Frankrijk, zijn vooral zeer merkwaardig.

In de middeleeuwen intusschen uitte zich de behoefte aan Godsvereering zeer schitterend in de stichting van talrijke kathedralen over geheel Europa verspreid. De onovertroffen vormen der hoofdkerken van Reims, Antwerpen, Keulen, Parijs, Londen, vele Engelsche kathedralen, de St. Pieter te Rome, enz. zijn nog door geene latere bouwmeesters overtroffen, en worden nog menigmaal tot model genomen, bij het ontwerpen van nieuwe bedehuizen voor verschillende godsdiensten.

Onder de bouwwerken, die in onzen tijd bijzonder de aandacht getrokken hebben, behoort het paleis van Justitie te Brussel, onlangs geheel afgewerkt, en de kerk van het H. Hart op Montmartre te Parijs, welke twee constructiën de grootste uit onze dagen zijn. De laatste is nog in aanbouw en heeft reeds aanzienlijke schatten gekost. Er is thans 18.000.000 franks voor bijeen.

Voor de negentiende eeuw was de oplossing van het probleem bewaard, om tot de verbazende hoogte van 300 meters te bouwen.

De ingenieur Eiffel heeft een ontwerp geleverd voor een ijzeren toren van die hoogte, op te richten voor de aanstaande Parijsche tentoonstelling. Dat ontwerp, hoewel uit technisch oogpunt merkwaardig genoeg, kan echter geene aanspraak maken op aesthetisch schoone vormen. Vandaar dat de Parijsche kunstenaars tegen de oprichting er van protest hebben aangeteekend. Men is intusschen al met de uitvoering begonnen.

De ijzerconstructie levert bovendien zekere bezwaren op, die bij het gebruik van andere materialen vervallen, ten minste niet in die mate voorkomen Zoo bijvoorbeeld zet de toren van Eiffel aan de zijde door de zon beschenen, 30 centimeters in de lengte uit, hetgeen eene overhelling aan de schaduwzijde ten gevolge heeft, die wel is waar niet hinderlijk is, maar toch min of meer kan toebrengen, vooral door de afwisselende werking van de zonnewarmte op verschillende zijden, tot losraken van het klinkwerk, waardoor het gevaarte uit zijn verband zou kunnen geraken.

In den eersten jaargang der nieuwe *Belgische Illustratie* hebben wij eene uitvoerige beschrijving met afbeelding van dezen toren gegeven.

Een ook uit het oogpunt van kunst zeer fraai ontwerp voor een toren van 300 Meters of met den bliksemafleider op den top 1000 voeten hoogte, is dat van de heeren Hennebique en Nève, ingenieurs-bouwmeesters te Brussel. Zij stellen zich voor, met de oprichting van het gevaarte gereed te kunnen wezen tegen de opening der tentoonstelling en den internationalen wedstrijd voor wetenschap, kunst en nijverheid, die te Brussel in 1888 gehouden wordt. De vraag is echter gerezen of de oprichting binnen een betrekkelijk zoo kort tijdsbestek mogelijk is.

Die mogelijkheid bestaat, mits zoodanige bouwstoffen gebezigd worden, waarvan de aanwending gemakkelijk is, die als het ware op de plaats van samenstelling pasklaar kunnen gemaakt worden, en mits het ontwerp juist op het gebruik van zoodanige bouwstoffen gegrond is. Op die wijze vereenigt men voor de uitvoering snelheid en besparing van kosten te gelijker tijd. Het stelsel van genoemde heeren om tot de aangegeven hoogte te bouwen, staat geheel op zichzelf, het wijkt in den grond van alle soortgelijke plannen af en is tegen de minste kosten uitvoerbaar. Ziedaar juist de punten, waarmee zich in de laatste jaren onderscheidene bouwkundigen van naam in verschillende landen bezighielden. De toren bestaat uit steen en hout, en heeft den vorm van eene zeer fraaie en regelmatig gespitste pyramide van 50 Meters breedte aan den basis, met contreforten van 5 Meters dikte en 15 Meters voorsprong. Alvorens

in opgave van eenige cijfers te treden, geven we eene korte algemeene beschrijving van het schoon gevormde monument.

Het gebouw rust op eene betonlaag van 2.50 Meters dikte, waarop het me[t]selwerk van de kelderverdieping wordt opgetrokken. In die keldering worden de machineriën aangebracht, vereischt tot het in beweging brengen van de assenceurs, die de bezoekers zeer zacht, ge-

makkelijk en snel tot den top van den toren zullen voeren, benevens de machtige dynamo's, vereischt tot ontwikkeling van den electrischen stroom voor de verlichting. Het stoomtuig is van 500 paardenkracht. De assenceurs, ten getale van 7, worden met alle denkbare voorzorgen gemaakt en zijn van driedubbele veiligheidstoestellen voorzien, zoodat, wanneer al de beweegkracht onklaar mocht raken, de assenceurs toch niet zouden kunnen vallen. Zij zullen onophoudelijk in werking blij ven gedurende den geheelen dag. Behalve die assenceurs zullen nog ten gebruike van de bezoekers, die met goede beenen voorzien zijn, gemakkelijke en breede trappen worden aangebracht, die eveneens tot den top voeren. Maar de hoogte van elke traptrede op ongeveer 15 centimeters stellende, zal men zoowat 1800 treden moeten klimmen, om het observatorium te bereiken, en wij voor ons gelooven niet, dat voor de bestijging op die manier veel liefhebbers gevonden zullen worden; misschien een enkele Engelsche toerist, die op weg is naar Zwitserland, met het uitsluitend doel om zijn leven te wagen aan eene liefhebberijbeklimming van den Montblanc. Zulk een buitengewoon wezen kan er het buitenkansje, om de trappen van den toren te gebruiken, licht bij waarnemen.

Dat de bestijging de moeite waard zijn zal, kan men begrijpen, als men weet, dat men van den top een panorama van 120 kilometers uitgestrektheid zal kunnen overzien.

DE BASILIEK VAN SAN MINIATO BIJ FLORENCE, VAN BINNEN.

Beginnen we nu maar weder gelijkvloers. Boven den grond verheft zich een soubassement van 11 meters hoogte van metselsteen en steen van Doornik. De hoeken en plinten worden uit gehouwen steen opgebouwd. Het geheel vormt een stevigen grondslag, waarin de voornaamste deelen der opgaande houtconstructie worden vastgelegd. Er worden de meeste voorzorgen genomen om te voorkomen dat het hout en het metselwerk tot bederf overgaan of verhit worden.

Boven het soubassement en tot op de hoogte van het café-restaurant of het kursaal, op 65 meters gelegen, dat wil zeggen, nog iets hooger dan de torens der St.-Gudula-kerk te Brussel, zal de houtconstructie zichtbaar blijven; ze wordt aangevuld met metselsteen en versierd met ornementen van dezelfde stof in verschillende kleuren. Van het kursaal tot den top zijn de zijwanden bedekt met metalen platen.

De stevigheid en onbeweeglijkheid van het gebouw zijn buitengewoon. Zij worden vooral verkregen door den gekozen vorm, en doordat, in afdalende richting, het gewicht van de massa toeneemt in evenredigheid van het aanwassen der kracht, die tot omverwerping in werking kan treden.

GEZICHT OP DE BASILIEK VAN SAN MINIATO.

Niet alleen kan de toren weerstand bieden aan een winddruk van 300 kilogram per vierk. Meter, maar er is bovendien zelfs rekening gehouden met de mogelijkheid van storingen in den atmosfeer, waardoor nog aanmerkelijk grootere vernielingskracht zou kunnen worden ontwikkeld, zooals door orkanen en cyclonen. De drukking van 300 kilogram per vierkanten meter is intusschen te Brussel nog nooit waargenomen. De grootste storm, die van 12 Maart 1876, oefende

DE NIEUWE GEVEL DER KATHEDRAAL VAN FLORENCE.

slechts 216 kilogram druk op dezelfde oppervlakte uit.

De constructie van den toren is van dien aard dat 4750 personen het gebouw te gelijker tijd zullen kunnen bezoeken, aldus verdeeld: 250 voor het observatorium op 275 m., 1500 voor het hotel Belvédere op 200 m., en 3000 voor het café-restaurant of het Kursaal op 65 meters hoogte. Dit overgroot, aldus verdeeld gewicht, zal geene noemenswaardige vermeerdering van druk in evenredigheid van dien des bouws zelven op de massa uitoefenen. Hoe vreemd dat ook klinke, het zal duidelijk worden, wanneer men zoo meteen het gewicht van den toren zal vernemen.

Gelijk alle torens, zal natuurlijk ook deze reus aan slingering onderhevig zijn en dit is ook noodzakelijk. De toren van Eiffel zal bij gewonen wind 30 centimeters uit de aslijn slingeren; de slingering bij de heeren Hennebique en Nève zal 10 à 15 centimeters bij gewonen wind, en bij hevigen storm toch nimmer 20 centimeters bereiken. Met het oog op de buitengewone hoogte, zullen die slingeringen bovendien zeer langzaam plaats vinden, zoodat de bezoekers ze zelfs in 't geheel niet zullen bemerken. De onbeweeglijkheid en het weerstandsvermogen van den Brusselschen toren overtreffen die van den ijzeren van Eiffel dus aanmerkelijk.

(*Slot volgt.*)

Een kerkbouw in de middeleeuwen.

OP een winteravond van het jaar 1467 zaten te Munchen twee vrienden in eere bij elkander. Het waren de bouwmeester Jörg von Halsbach en de timmermeester Heimeran. Zij deelden elkander hunne denkbeelden en plannen mede. Jörg von Halsbach was de beste bouwmeester van Munchen, maar een uiterst bescheiden man, die zich nergens indrong, zoodat hij schier geene bestellingen kreeg Hoorde hij, dat deze of gene eene kerk bouwde, dan verheugde hij zich van harte, dat er weer iets ter eere Gods geschiedde; in stilte dacht hij er echter bij: ‘Werd mij toch ook eens zulk een werk toegewezen!’

Zoo zaten de twee vrienden bij elkander, en meester Jörg toonde Heimeran het plan eener prachtige kerk, blad voor blad, geheel klaar en afgewerkt. Zijn vriend geraakte bij de beschouwing in eene ongeveinsde bewondering, zooveel schoons en heerlijks was er nog nooit gezien, meende hij; kwam het nu maar eens tot bouwen, dan zou hij wel voor een prachtigen dakstoel zorgen. Dat werk kwam zeker in geene andere handen dan de zijne.

Meester Jörg glimlachte weemoedig, toen hij deze fraaie voorspiegelingen hoorde. ‘Ja, dat is te denken, niemand timmert hem dan gij,’ zeide hij ‘Hoe schoon zou dat zijn, meester Heimeran! We zitten zoo bij elkander, daar gaat het kling, kling, een groot heer treedt binnen en zegt: ‘Ja wel. meester Jörg, het ontwerp bevalt mij; bouw me eens zulk een Godshuis!’

‘Dat ware werkelijk schoon,’ meende de timmerbaas.

‘Maar het is nog ver van wezenlijk!’ voegde Jörg er bij. - Zoo goed als op hetzelfde oogenblik hoorde men een welbekend gerucht aan de huisdeur.

De drie (Jörg's vrouw was ook aanwezig) schrokken onwillekeurig.

‘Wie mag daar zoo laat komen?’ vroeg de bouwmeester. ‘Margriet, kijk eens naar beneden.’ Vrouw Jörg had nauwelijks het luifel geopend, of zij geraakte in de grootste ontroering en kwam met gevouwen handen naar het gezelschap terug.

Van buiten echter klonk eene stem naar binnen. ‘Doet open, fluks! Hertog Albert en zijn broeder Siegmond volgen mij op den voet!’

‘Ik ben mij van niets bewust,’ stamelde meester Jörg, terwijl hij het licht opnam en paar beneden ging. Nauwelijks had hij de deur geopend, of de beide hertogen, in mantels gehuld, kwamen binnengetreden. De bouwmeester groette hen eerbiedig.

‘Scherpe wind en veel sneeuw!’ zeide hertog Siegmond, terwijl hij zijn bevlokten mantel afschudde.

‘En bij zulk weer zoekt gij, genadige heeren, mijne arme woning op!’ zeide meester Jörg.

‘Gij zult er alles van hooren,’ was het antwoord, ‘wij zijn achter uwe geheimen gekomen.’

‘Ik herinner mij niets!’ stamelde de meester, en lichtte vol schrik de heeren voor.

De hertogen traden binnen en volgden den bouwmeester naar boven. Meester Heimeran had zich achter de deur verborgen en wilde op een geschikt oogenblik wegsluipen.

‘Blijf maar, Heimeran!’ zeide hertog Albertus, terwijl hij zich omkeerde. ‘Wat mijn broeder te zeggen heeft, daar moet gij ook bij zijn.’

De beide hertogen namen plaats.

‘Wat hebt gij toch met elkander te beslissen?’ begon hertog Albertus. ‘Dat moet wel iets goeds beduiden! Misschien op de overheid geschimpt?’

‘Geschimpt?’ viel Jörg hem in de rede. ‘Genadige heer, voorzeker niet!’

‘En wat hebt ge daar zoo haastig op zijde geschoven, toen wij binnentraden?’ voegde hertog Siegmond er bij. ‘Ik wil het zien!’

Met weinige woorden zette meester Jörg uiteen, waarom hij zijn vriend de plannen had laten zien, - en meteen legde hij deze voor zijne hooge bezoekers neder.

Zeer oplettend beschouwden de hooge bezoekers dezelve.

Daarop sprak hertog Siegmond: ‘Laten we nu eens een ernstig woord met u spreken, meester Jörg von Halsbach! Hoor, wat ik u te verwijten heb Wanneer deze of gene onze gebouwen bederft, komt gij nooit tot mij, om te zeggen: “Zóó deugt het niet en zóó zou het beter zijn!” Liever blijft gij thuis, en monkelt en konkelt met meester Heimeran en bewaart al uwe kunst voor u zelven! Zijt gij wei een echte meester en de vriend van uwen vorst?’

‘O, heer,’ antwoordde de bouwmeester, ‘ik ga stil en bescheiden mijn weg en verklein niemand.’

‘Hoe onschuldig klinkt dat!’ was hertog Siegmond's antwoord. Toen stond hij op en vervolgde: ‘Zie eens onze nieuwe Lieve-Vrouwe-kerk? Niet het vijfde deel der parochie zou er in kunnen! Dat ziet gij iederen dag en doet toch den mond niet open. Waarom zijt gij niet reeds voor lang naar hertog Albertus of naar mij gekomen, en hebt ons gezegd: ‘Daar moet eene andere kerk komen, en ik ben de man om ze te bouwen!’

‘O, heer,’ sprak meester Jörg met gedempte stem, ‘wat zou het mij baten, wanneer ik, arme man, mij zoo vermetel op den slotburcht aanmeldde?’

‘Ei, dan hadt gij ons den weg naar u bespaard, door zoo'n hondenweer,’ hernam de hertog. ‘Zoo verneem dan nu mijn hard bescheid. Gij bouwt ons eene nieuwe kerk, groot en verheven, zooals geene in den omtrek, die bouwt gij ter eere en glorie

der allerzaligste Maagd - en meester Heimeran zal het getimmerte leveren. Nu hebt gij uwe straf!'

De bouwmeester stond daar eene wijl, niet in staat al zijn geluk te bevatten. Toen zonk hij den vorst te voet.

Meester Heimeran boog zich in stomme ontroering - en vrouw Margareta kon zich niet inhouden, maar knielde in den hoek, bij de deur neder, hief de handen ten hemel en begon het Ave Maria te bidden, - dat bracht zij zonder onderbreking ten einde, in de grootste zaligheid haars harten.

Daarop sprak hertog Siegmond: 'De zaak belooft, dunkt mij, een goed gedijen. Zooals ik het ontwerp hier zie, verheven en eenvoudig te gelijk, zoo heb ik mij den dom gedacht, - en met Lichtmis zouden wij kunnen beginnen.'

'O, mijne heeren en meesters,' zeide meester Jörg, 'nu is het mij bijna, alsof ik tot zulk eene grootsche taak onwaardig ben en onbekwaam. Zou Paolo van Mantua, de bouwmeester uit Italië, daartoe niet veel beter geschikt zijn? dien kent gij zoo wel en hebt zoovele van zijne ontwerpen gezien.'

'Dat is edel gesproken,' hervatte hertog Siegmond, 'maar het blijft bij het gezegde.'

'Dan zal ik mijn grooten plicht en uw vertrouwen niet uit mijn geheugen laten gaan,' zeide Jörg, 'en schenke God u een lang leven, opdat gij uw werk nog vele jaren gereed voor u ziet!'

'En nu, goeden nacht, meester!' zeide hertog Albertus. De drie welwillend groetend, verliet hij het vertrek. Hertog Siegmond volgde hem. Sprakeloos van zaligheid deed meester Jörg hem uitgeleide.

***

Men schreef na Christus' geboorte het veertienhonderd acht en zestigste jaar en 't was de negende Februari Daar stonden omstreeks het tweede uur van den namiddag zeer vele menschen op het Maria-kerkplein, en allen zagen getroffen toe, hoe de bisschop van Freising, Joannes Tulpeck, met meester Jörg den eersten steen voor de domkerk onzer Lieve-Vrouw legde en inzegende, hoe daarop hertog Siegmond naar oud gebruik hamer en truweel voerde en hoe dan achter elkander de hertogelijke broeders naderkwamen. Toen alles voorbij was, trad het volk de Maria-kerk binnen, om des bisschops predikatie te hooren. Slechts één was er onder de schaar, die donker voor zich heen blikte - meester Paolo van Mantua. Hem had de bittere nijd aangegrepen tegen meester Jörg, omdat deze de kerk mocht bouwen en hij niet.

Ook hij sloot zich bij den stoet aan, en toen allen in de kerk plaats namen, geschiedde het dat hij meester Jörg's buurman werd. Deze groette hem vriendelijk en eerbiedig, niet wetend, hoe nabij hem zijn ergste vijand was

Bisschop Joannes beklom weldra den kansel, zijn tekst luidde van het onkruid en de goede tarwe. De pas gelegde steen werd met het zaadkorreltje vergeleken en de toekomstige bouw met het heerlijke arenveld. Het onkruid waren de boozen en ongeloovigen. Vervolgens begon de bisschop over het hart van den mensch te spreken, en hoe daar vaak een goede kiem opschiet - doch later een duivel in menschelijke gedaante nadert en vol nijd, list en boosheid daarnaast argwaan uitstrooit, zoodat onrust en stille vertwijfeling in het hart van den mensch voortwoekeren. Zoo sprak de bisschop, en zijne welsprekendheid klom voortdurend, totdat hij eindelijk met machtige woorden het lot der boozen schilderde, die als het onkruid uitgerukt en in het vuur zullen geworpen worden.

Dat was een aangrijpend sermoon. Menigeen stond daar in zich zelven gekeerd en nam het besluit zich in het een of ander te beteren.

Wie het echter het krachtigst aangreep, dat was meester Paolo van Mantua. Zijn oog zonk allengskens naar den grond en wat er in zijne ziel omging, vermoedde niemand.

De predikatie was ten einde.

De hertogen en hun gevolg bleven nog en wachtten, totdat bisschop Joannes uit de sacristij kwam

Daar trad Paolo van Mantua op meester Jörg toe en zeide met ernst en ontroering:

'Mijnheer Jörg von Halsbach, ik wil het open uitspreken voor u en voor de gansche wereld, hoe gij zoo vol gerechtigheid jegens mij waart in het geheim. Tot op dit uur was ik uw vijand. Besloten was ik, uw werk te bemoeilijken, uwe plannen te rooven en al wat ik u aan kommer en vertwijfeling kon aandoen, dat was overlegd in slapelooze nachten. Nu stond ik hier en dacht met onwil Gods woord aan te hooren en lachte inwendig met den tekst van het goede zaad en het onkruid. Maar ik ben overwonnen. Mijn trotschen blik moest ik nederslaan; over ieder woord van bisschop Joannes voelde ik mij zelven getroffenen mijn hart keerde zich tot berouw en boetvaardigheid. God vergeve mij den gekoesterden nijd, den wrevel en het wraakgevoel tegen u - gij ook, vergeef mij, nu ik openlijk belijd, hoe boosaardig ik gezind was, en neem mij als vriend aan, - nooit zal het u berouwen!'

Verbazing had allen in het rond aangegrepen.

Bisschop Joannes hief echter de hand op en sprak op plechtigen toon: 'Zoo is het waar en zal het waar zijn van eeuwigheid tot eeuwigheid - Gods woord moet zegevieren. Mij dacht, toen ik u aanzag, als fluisterde eene stem mij in het oor: "Daar staat een zondaar!" En zie! zoo was het en de Hemel gaf mij kracht, opdat ik u zoude bekeeren. Luide en openlijk heb gij het beleden - hiermede hebt gij met de het gebroken; de vrede zal uwe ziel binnengaan. Vergeven wordt u hier en hiernamaals - wees gezegend!'

Diep boog zich meester Paolo, daarna bood hij meester Jörg de hand.

Deze drukte ze getroffen en zeide: 'Wees mij een trouwe vriend - alles is u vergeven. O, hoeveel geluk valt mij ten deel! Een verheven Godshuis mag ik bouwen - en nauwelijks is de eerste steen gelegd, of reeds is eene ziel voor den hemel gewonnen!'

De dom, dien meester Jörg von Halsbach in het jaar der genade 1468 begon te bouwen, kwam gereed en wanneer gij ooit Munchen bezoekt, verzuim dan niet eene wandeling naar de *Liebfrauenkirche* met hare twee reuzentorens, de grootste kerk van Beierens hoofdstad en de hoofdkerk tevens.

De strooivlechter,
door L. van Ruckelingen.
(*Slot.*)

- Gij kunt niet, hoovaardige mensch, gij kunt niet; maar wie zijt gij dan om u te verheffen tegen den Heer, tegen Hem die gezegd heeft: 'Als de bittere wraakzucht in uw hart schuilt, en de nijd in uw binnenste woont, dan bezit gij de waarheid niet: want de vrucht der rechtvaardigheid is de vrede' Het is geene wijsheid, die van boven komt, maar eene aardsche, eene dierlijke en duivelsche wijsheid, die de wraak in 't hert laat. En heeft Hij ook niet gezegd: 'Wie zijn broeder niet bemint, wandelt op de wegen des doods en, wee hem! want hij zal gerechtigd worden! alwie zijnen broeder haat, is een moordenaar, en weet, o mensch, het eeuwig leven woont in eenen moordenaar niet.' - Zeg, wie zijt gij dan, trotsche mensch, worm der aarde, om u te verheffen tegen den God, die het hoofd zal verpletteren van de hoogmoedigen!...

Indrukwekkend was de stem des priesters; zijne stem beefde en trilde, hij geleek aan den straffenden engel Gods, die de wraak uitstrooit over den zondaar. Die eenvoudige man was oprecht schoon van zielsontroering. De spreuken der Heilige Schrift stroomden hem met treffende welsprekendheid van de lippen.

Dina was zoodanig beheerscht door de woorden des priesters, dat zij onwillekeurig de handen smeekend naar hem uitstak en snikte:

- Genade! genade!

lef Cooremans was zichtbaar ontroerd, hij boog het hoofd diep op de borst en mer. zag op al zijne wezenstrekken den hevigen strijd, dien de hartstochten in zijn binnenste kampten.

- O, vervolgde de pastoor en zijne stem werd ontroerd en somwijlen rolde een traan over zijne wangen, o, mijne kinderen, alwie zijnen broeder haat en zegt dat hij God bemint, is een leugenaar. Hoe immers zou hij God kunnen beminnen, dien hij niet ziet, als hij zijnen broeder, dien hij ziet, niet bemint? Onze goede Zaligmaker

heeft gezegd: - Ik laat u dit gebod. Bemin uwen bloeder; want gansch de wet is in dit eenig woord: - Bemin uwen evennaaste gelijk u zelven!...

Die liefdetoon verwarmde het ijskoude hart van den rampzaligen jongen man; tranen - de eerste tranen, die hij stortte sinds het noodlot hem zoo onverbiddelijk getroffen had - borsten uit zijne oogen. De hoogmoed was verbroken en eene liefdestraal verlichtte weder die arme verduisterde ziel.

Jef vatte de hand des priesters en zuchtte het woordeken, waarop de christelijke godsdienst gebouwd is:

- Ik vergeef!

- En zoo, hernam de pastoor, zoo zal de Heer onze schulden vergeven, als wij dengene, die tegen ons misdaan heeft, vergiffenis schenken, want dan zijn wij niet gelijk de heidenen, maar wij beminnen, die ons haten en bidden voor die ons beleedigen!

- Bidden! riep Jef onwillens uit.

- Ja, bidden; want zijn wij de broeders niet van den Christus, die aan het kruis bad voor Zijne moordenaars? - Bidden wij dan voor onzen vijand, opdat wij met recht mogen zeggen: Heere, vergeef ons gelijk wij vergeven onzen schuldenaren!

De twee echtgenooten, als onder den hemelschen invloed dezer woorden, zonken op hunne knieën neder, en de grijze priester stak zijne handen over hen uit, hief zijne oogen ten hemel en bad:

- Heere, werp een goedgunstigen blik op ons neder, zegen ons en ook onzen vijand. Vergeef het kwaad dat hij tegen ons misdaan heeft, dat Uwe milde hand den hemelschen dauw Uwer barmhartigheid op zijn hoofd nederstorte, en dat in eeuwige verzoening wij altemaal die eeuwige glorie mogen ingaan, in den name des Vaders, die ons geschapen heeft, in den name des Zoons, die ons verlost en in name des Heiligen Geest, die ons geheiligd heeft!

- Amen! antwoordden Jef en Dina.

Na eenige stonden van plechtige stilzwijgendheid, plaatste zich de pastoor weder in den zetel, rustte met zijne kin op den ivoren knop van zijnen stok en deed aan de echtgenooten een teeken om naderbij te komen.

- Hoort, zegde hij, eene goede daad blijft zelden zonder belooning, zelfs in de wereld. Luister, ik heb u een voorstel te doen, dat u in den toestand, waarin gij u bevindt, niet onaangenaam zal wezen.

Jef en Dina hielden het hoofd voorover en leenden met nieuwsgierigheid het oor.

- Gij weet, ging de pastoor voort, dat de oude brievenbode op pensioen gesteld is. Ik dacht, Jef Cooremans ware een goede wakkere kerel voor die plaats, en indien u de dienst bevalt, kunt gij bijna zeker zijn deze aanstelling te bekomen.

Nu straalde op Jef's wezen de uitbundigste vreugde en, in zijne verbeelding, zag hij eensklaps den zwarten gezichteinder opklaren en de blijde zonne der toekomst hem tegenlachen.

- Mijnheer pastoor, riep hij uit, God moge u zegenen, waarde man!

Dina voegde hare dankbetuigingen bij die haars echtgenoots, maar de pastoor stond haastig op en onttrok zich aan hunne erkentenis. Bij het heengaan zeide hij nog:

- Betrouw steeds op God, en bid voor uwen vijand, misschien minder gelukkig dan gij!

- Vrouw, riep Jef uit, zoodra de pastoor vertrokken was, vrouw, ik ben blij dat mij het fabrikanten is tegengeslagen!

XIII.
Hoe men brievenbode wordt.

Jef Cooremans stond in de huiskamer der *Witte Hoeve* en trok een gansch pak splinternieuwe kleederen aan. Het was de gewone monteering der landelijke brievenboden: zwarte broek, blauwen linnen kiel, torenspitse lakensche pet met roode boordsels afgezet, en breeden band met Belgischen leeuw. Over zijn rechter schouder wierp hij een breeden lederen riem, waaraan eene brieventasch was vastgehecht.

Dina draaide en keerde rond haren man, en kuischte en poetste opdat er nergens maar geen vlekje zou aankleven, en zeide onophoudelijk tegen de kinderen, die daar stonden met open mond: ‘Ziet eens hoe schoon vader is!’ Maar Anneken schreide en wilde het schoon blinkend leeuwken hebben dat op vader's klak schitterde. Jef alleen bleef daar treurig staan en poogde te vergeefs, bij de naïve uitroepingen van vrouw en kinderen, eenen glimlach op zijn wezen te roepen

- Het slaat al tien ure, zeide Dina eindelijk, laat ons gaan!

- Zij zullen daar weder altemaal nieuwsgierig staan te gapen, als hadden zij nog nooit menschen gezien! zeide Jef spijtig.

- Wel, laat de geburen gapen; wat is er aan gelegen? en ge moest al fier zijn; want gij hebt er nog nooit zoo goed uitgezien!

- Maar wat zonderling gedacht van heden bij den notaris te willen gaan, om de rente op de hoeve te stellen?

- Vandaag, zeide Dina, gaan wij een nieuw leven in en ik wil het plechtig instellen. Fabrikant was de oorsprong van al ons verdriet; brievenbode zij het begin van ons geluk.

- Het zij dan zoo! zeide de man.

Zooals te voorzien was, kwamen, zoodra Jef Cooremans uit zijne woning trad, al de geburen aan hunne deur geloopen en maakten allerlei spitsvinnige bemerkingen over den nieuwen brievenbode. Jef boog schaamrood het hoofd op de borst, want in elk oog las hij eenen hoonenden schimp. Dina echter, met hare twee kinderen aan de hand, ging met het hoofd opgeheven naast haren man, groette links en rechts, en zag er zoo vreugdevol en fier uit, als maakte zij eenen zegetocht door het dorp.

- Ah! riep de notaris uit, toen het huisgezin het kantoor binnentrad, het is dan toch waar, Jef Cooremans, dat gij brievenbode geworden zijt?

- Ja, mijnheer de notaris, sprak Jef, de klak afnemende, en heden komt de brievenbode Jef, om de schulden te vereffenen van baas Cooremans!

- En zijt gij nu inderdaad van zin voor eeuwig aan den strooohoedenmakersstiel vaarwel te zeggen?

- Zoude ik anders brievenbode geworden zijn, heer notaris?

- Welaan dan, zeide de notaris met een geheimzinnigen lach, dan zal het wel onnoodig wezen tot het maken eener rente over te gaan, geloof ik.

- Hoe zoo, onderbrak Dina kommervol, ik denk toch niet, dat gij ons weigeren zoudt?

- Beter dan dit! hernam de notaris.

- Maar wat dan, heer notaris! spraken Jef en Dina te gelijker tijd en naderden dichter bij den lessenaar des ambtenaars.

- Aanhoort eens aandachtig de lezing van dezen brief! zeide de notaris, en hij haalde een toegevouwen papier uit zijnen lessenaar te voorschijn - hoort eens, vrienden.

‘Mijnheer de notaris,

‘Eenige maanden voor haren dood werden mij door vrouwe Martha Christiaensen twee duizend franks toevertrouwd, de spaarpenningen van eenen werkzamen levensloop, onder voorwaarde deze slechts in dringenden nood aan hare kleindochter ter hand te stellen; of verkeerde deze in welstand, de som, vijf en twintig jaren na haren dood, aan de armen uit te deelen. Eene voorwaarde, die zonderling zal schijnen, maar die goed overeenkomt met de begrippen der vrouwe, was nooit het geld, hoe noodig het ware of niet, aan hare kleindochter ter hand te stellen, indien zij of haren man den stroohoedenhandel dreef; alleen als zij dezen, door ongelukken getroffen, moesten verlaten, kon ik er ten hunnen voordeele over beschikken.

‘Ik vind nu het oogenblik gekomen om, naar den wil der grootmoeder, aan de echtgenooten Cooremans het geld ter hand te stellen; wil dan, mijnheer de notaris, de twee duizend franks met de verschenen intresten, sinds ik dezelve bij u geplaatst heb, aan de echtgenooten Cooremans overhandigen.

‘Met hoogachtig

‘P.P.

‘(Pastoor van Opperhem.)’

- Hemel! riep Jef vreugdevol uit.

- Arme grootmoeder! sprak Mieken met de tranen in de oogen.

De notaris vernietigde de schuldbekentenis

van duizend franks, en telde hun het overige van den onverwachten schat zorgvuldig voor. Neen, zoo gelukkig waren zij niet meer geweest sinds den dag huns huwelijks.

Dina begeleidde Jef tot op den heuvel, waar zij, zoo dikwijls en zoo kommervol, op zijn wederkeeren gewacht had. Hier omhelsde Jef, met zooveel vurigheid als hij 't in zijn leven nog gedaan had, vrouw en kinderen en liep, met lichten tred en al zingend over de velden op Luik aan.

Indien de goedwillige lezer, die tot hiertoe deze novelle gevolgd heeft (met belangstelling of met verveling misschien), nu het einde dezer vertelling verlangt te kennen en wil weten *Hoe men brievenbode sterft*, dan kan de schrijver hem niet voldoen, mits de held van ons verhaal tot op den huidigen dag nog leeft, nog de *Witte Hoeve* bewoont en nog altijd even gezwind, met de brieventasch op den rug, van Opperhem naar Luik en vice-versa loopt, hetgeen hij waarschijnlijk nog al eenige jaren zal doen.

Komt hij bij geval vroeger dan naar verwachting te sterven, dan zal ik bij eene nieuwe uitgave van dit werk het laatste hoofdstuk er bij voegen: *Hoe men brievenbode sterft.* Maar ik durf hopen, dat de lezer genoeg met mijnen held zal ingenomen zijn, om te wenschen dat dit nog zoo spoedig niet zij. En wie weet? men heeft erger dingen gezien - misschien hadde de lezer wel liever dat de brievenbode Jef Cooremans den doodsbrief des schrijvers rondbracht dan dat de schrijver de laatste stonden kwame verhalen des fabrikants Cooremans.

Desniettegenstaande, als ik het geluk of het ongeluk heb mijnen vriend den brievenbode te overleven, mag de lezer er van verzekerd wezen, dat ik hem niet een enkel voorval zal sparen, van af den stond, waarop wij onzen held verlaten hebben, tot aan zijnen dood.

Ik kon, zooals velen doen, wel een einde aan mijn boek dichten, maar, waarde lezer, mijne inbeelding is niet van de vindingrijkste en dan, ik ben geen romanschrijver, zooals de meeste mijner letterkundige vrienden; in 't geheel niet: ik ben een geschiedschrijver, zoo ernstig als er één is, al draag ik geenen grooten rossen baard aan de kin. Daarom ook tracht ik slechts weder te geven, zoo getrouw mogelijk, hetgeen ik met eigen oogen gezien of wat ik heb hooren vertellen.

En wilt gij weten hoe ik aan 't voorgaande kwam?

Ik ging eens, op een schoonen zomeravond, langs de velden dwalen, en, verslonden in het beschouwen der prachtige natuur, bevond ik mij, zonder te weten hoe, in het dorpje Opperhem.

Vóór in het dorp, zag ik eene witte huizing met groene luiken. Boven de ingangdeur was in eenen krans van stroovlechten, eenen Hinken brievenbode geschilderd en daaronder stond: *In den strooien briefdrager.*

Vermoeid door eene lange wandeling, en uitgelokt door het zonderlinge opschrift, ging ik mij op eene houten bank, die vóór de woning achter eene tafel opgeslagen was, nederzetten; eene vrouw verscheen, en op mijn verzoek bracht zij mij een glas bruin Tongersch bier.

De zonne ging prachtig onder in een helderen hemel, en wierp over de goudgele korenhalmen, die zich op den rug der helling bewogen, vuurroode tinten, wijl zij in de verte den gezichteinder in eenen ontzaggelijken brand scheen te ontsteken.

Ik werd in het beschouwen van dit heerlijk natuurtooneel door twee aardige kleinen gestoord die, met veel gedruisch, al spelende kwamen aanloopen. Nu, men vergeve

het mij, maar ik heb het nogmaals gezegd, ik houd geen stand tegen een naïef kindergezicht, dat daar zoo rusteloos henenblikt! Ja, weldra was mijne gansche aandacht door de twee kleine knapen, die in het zand heromduikelden, weggetrokken.

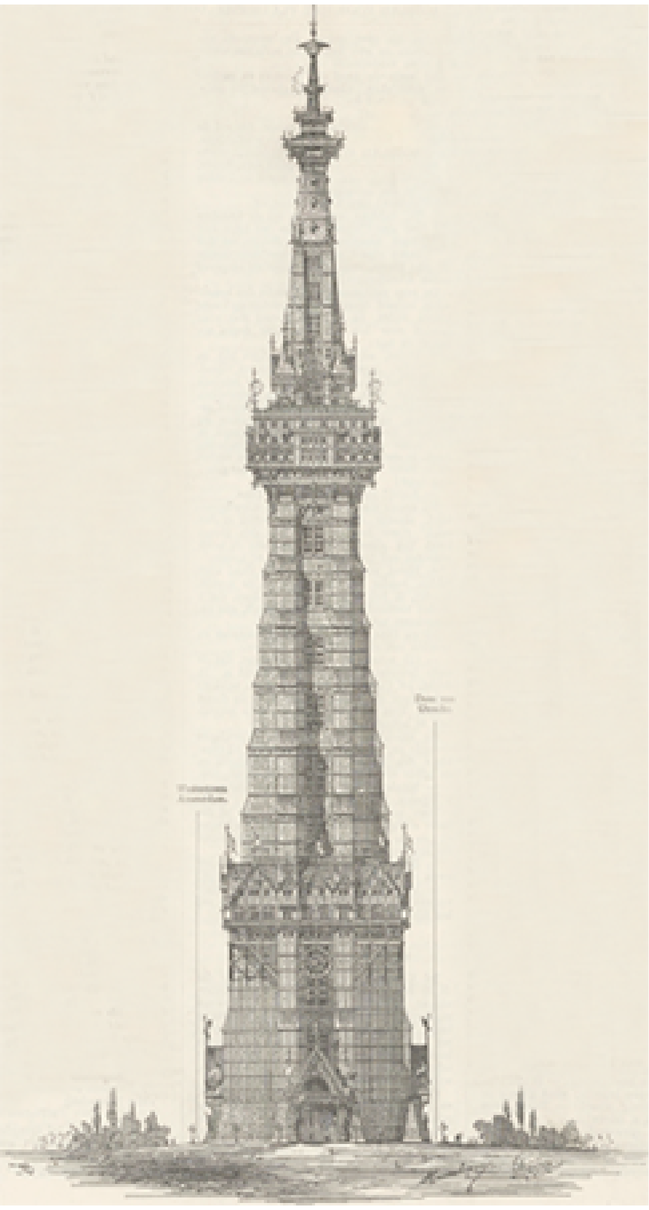

ONTWERP VAN EEN TOREN, TE BRUSSEL OP TE RICHTEN TER GELEGENHEID DER TENTOONSTELLING VAN 1888.

Van tijd tot tijd kwam de huisvrouw, met een kindje op den arm aan de deur staan, wierp een blik over den straatweg en morde kwaad gezind, tusschen de tanden:

- Hij komt nog niet!... Is dat wegblijven? Het eten is al koud geworden! en dan verdween ze weder naar binnen.

- Vader! vader! riepen eensklaps de kinderen en pijlsnel vlogen zij in de richting des bergswegs, die den heuvel opkronkelde.

Ik zag op, en ontwaarde een man, die met eene brieventasch op den rug den heuvel afdaalde.

Spoedig hadden de kleinen den man ingehaald; hij drukte een kus op beider wangen, nam het kleine meisje op zijnen arm, en als ware hij nu niet meer vermoeid, ging hij met verhaasten tred voort.

Middelerwijl verscheen de huisvrouw weder op den dorpel der woning en toen zij den man zag aankomen, mompelde zij met zonderling vergenoegen:

- Ha, hij is daar eindelijk! en ging met het kindje op den arm den brievenbode te gemoet.

- Jef, zeide de vrouw, is dat wegblijven?

- Ach, zeide Jef, zich het voorhoofd afwisschende, zoo waar ik leef, ik heb het nog nooit zoo warm gehad.

- Gij zult u weder overgaan hebben? hernam de vrouw met teedere belangstelling; gij zijt weder gansch doornat van het zweet, en zet dan Anneken op den grond! zijt gij dan nog niet vermoeid? Kom maar gauw in huis, het eten staat al lang op tafel gereed.

Vrouw, man en kinderen zaten welhaast in de woning, vroolijk vereenigd aan den disch.

Na het avondmaal, dat niet lang duurde, kwam de brievenbode, met een glas bier, naast mij op het voorpleintje zitten, rookte eene pijp en praatte zoo al over weder, granen, aardappelen en stroovlechten.

Voor mijne handelszaken ben ik een gedeelte des jaars in die streek opgehouden; dit landelijk tafereel beviel mij zoozeer, dat ik dikwijls naar dezelfde plaats wandelde en met de bewoners in vriendschapsbetrekkingen geraakte.

Ik bemerkte welhaast dat de brievenbode een beschaafd man was, die in zijn leven veel gereisd, veel gehoord en gezien had; daarom redekavelde ik gaarne met hem en langzamerhand vertelde hij mij al zijne lotgevallen, zooals ik ze hierboven verhaald heb.

Ik had ook opgemerkt dat regelmatig na het avondmaal eene nog jonge vrouw, meer door kommernissen en armoede dan door jaren gekromd, de woning kwam binnengeslopen, en weldra iets onder haren voorschoot geheimzinnig en als beschaamd mededroeg.

Op vertrouwelijken voet met Jef Cooremans geraakt, vroeg ik hem eens wie die vrouw was, en, na lang aarzelen, bekende hij mij dat het Trientje van Piet Mop was; zij bewoonde niet ver van daar, met hare kinderen, een armzalig hutje, en won zoo weinig met stroovlechten, dat zij het overschot des avondmaals kwam afhalen.

- En Piet? vroeg ik.

- In de gevangenis, antwoordde Jef, voor vijf jaren, van over eenige maanden, voor bedriegelijke bankbreuk!

Indien de lezer nu eens, bij geval, te Tongeren komt en een uitstapje wil wagen in de schilderachtige vallei van den Jekker, dat hij dan op den straatweg naar Visé, omtrent halverwege, maar eens naar Opperhem vraagt, en in het dorpje naar den *Strooien briefdrager:* het eerste kind zal hem terecht wijzen; dan kan hij met eigen oogen dit belangwekkend huisgezin bijeen vergaderd zien.

1860.

[Nummer 46]

Onze gravures.

Koningin Victoria.

H.M. KONINGIN VICTORIA VAN ENGELAND.
Naar eene photographie van J. THOMSON te Londen.

Victoria, koningin van Groot-Brittanje en Ierland en keizerin van Indië, zal den 20^en^ Juni aanstaanden haar gouden regeeringsjubileum vieren. Aan hare bij uitstek gunstige regeering was ook dit voorrecht weggelegd, en door hare dankbare onderdanen zal dit feest met geestdrift worden herdacht. Op waarlijk grootsche wijze zal het jubileum der beminde koningin door heel Engeland worden gevierd. Onder de feestelijkheden, die zullen plaats hebben, noemen we alleen het indrukwekkend zingen van het nationale volkslied, het statig '*Godsave the Queen*,' dat op den feestdag, in alle oorden van het rijk, op hetzelfde uur, met openstaande deuren en vensters, zal gezongen worden.

Ontelbaar zijn verder de huldeblijken, die de koningin zullen worden aangeboden en reeds maanden te voren zijn er toebereidselen gemaakt, om het zeldzame feest met gepasten luister te vieren. Eenige bijzonderheden omtrent haar leven en hare regeering kunnen niet onwelkom zijn bij het portret, dat wij bij deze gelegenheid onzen lezers aanbieden.

Koningin Victoria Alexandrina I werd geboren den 24 Mei van het jaar 1819. Zij is de eenige dochter van den hertog van Kent († 1820), een vierden zoon van Georges III en van prinses Louise-Victoria van Saksen-Coburg. die in eersten echt verbonden was met den erfprins van Deiningen De jonge Victoria verkreeg door den dood haars vaders, die zijn kinderloozen broeder koning Willem IV moest opvolgen, recht op den Britschen troon Zij werd door hare moeder, eene zeer verlichte en de partij der Wighs genegen vrouw, met zorg opgevoed in den eerbied der Britsche constitutie. Onder de leiding van de hertogin van Cumberland ontving zij onderricht in de ernstige wetenschappen van hare toekomstige roeping. Ook in de muziek en in de botanie vei kreeg zij meer dan gewone bekwaamheid. Toen zij bij den dood van haren oom, Willem IV, den 20 Juni 1837 geroepen werd den troon te beklimmen, vond zij het Wigh-ministerie Melbourne aan het bewind, dat geheel in haren geest viel, want zij was met Melbourne persoonlijk bevriend en vereerde hem met haar volste vertrouwen.

De kroning had den 28 Juni 1838 met de meeste pracht en luister plaats en de regeering der vorstin begon onder de gunstigste voorteekenen. Maar de herhaalde nederlagen der Wighs in het parlement - de radicalen sloten zich niet meer bij hen aan - lokte den 6 Mei 1839 reeds den val van lord Melbourne en de overige ministers uit. De poging van Robert Peel om een Toriekabinet te vormen, leed schipbreuk op de weigering van koningin Victoria.

Bij deze binnenlandsche verwikkelingen kwam de oorlog in Afghanistan, in China, en het moeielijke vraagstuk in het Oosten, dat nog altijd voor de groote Europeesche Mogendheden de kwestie van den dag blijft. Ook de Krimoorlog behoort onder de gewichtige gebeurtenissen harer regeering, en de expeditie naar Kaapland onder Wolseley ligt nog versch in het geheugen, terwijl de Egyptische kwestie met hare groote offers, we herinneren slechts aan Gordon, nog lang niet opgelost is. Ook de oorlog in Birma en het onvermijdelijk samentreffen van de Engelsche en Russische troepenmacht in Middel-Azië behoort tot de voorname feiten en groote zorgen harer regeering.

Intusschen was koningin Victoria verloofd met haren neef, prins Albert van Saksen-Coburg. Nadat de prins in Januari 1840 door het parlement was genaturaliseerd, volgde kort daarop het huwelijk. Op den politieken toestand had deze verbintenis niet den minsten invloed, omdat de prins van deelneming aan regeeringszaken was uitgesloten.

De strijd in het parlement woedde intusschen voort en toen Melbourne in 1841 opnieuw zijn ontslag indiende, werd sir Robert Peel met de vorming van een nieuw ministerie belast. Het terug-

treden van Peel bracht in 1846 de Wighs weer aan het roer. Daarna verdrongen zich beurtelings eene geheele reeks van verschillende gezinde ministeries en namen als van lord Derby, Palmerston en graaf Aberdeen, die een coa itieministerie vormde, dagteekenen uit die dagen.

In al die partijveranderingen bleef koningin Victoria voorbeeldig getrouw aan den constitutioneelen regeeringsvorm. Zonder ooit eene persoonlijke politieke of hofintrigue te beproeven, altijd beantwoordend aan de verwachting der natie, en toch steeds zich zelve gelijk blijvende, loodste zij de monarchie veilig door tusschen de klippen van binnenlandsche staatkundige beroeringen en groote oorlogen. Het stormjaar 1848, waarin alle Europeesche tronen op hunne grondvesten schudden, ging voor Engeland betrekkelijk kalm voorbij. De koningin zag de welvaart van het land ontwikkelen en de nijverheid nam eene ongekende vlucht.

Slechts ééne schaduwplek valt op zooveel lichtpunten. Ierland, ook een kind van Engelands moeder, werd miskend! Van die oneerlijkheid draagt niet zoozeer de koningin, maar sommige harer staatsdienaren de onverantwoordelijke schuld. Het is ook niet tegen haar wettig gezag, dat de Ieren hunne hand dreigend opsteken, wel tegen het onrecht in haren naam gepleegd. Behalve de ministers, die we reeds ter loops noemden, heeft koningin Victoria gewoonlijk het geluk gehad uitstekende mannen aan haren dienst te verbinden: Lord Beaconsfield, Idesleigh onder anderen, die reeds overleden zijn en Gladstone, *the great old Man*, die nu ook medestrijdt voor het arme Ierland, onder de overlevenden.

Zoo mocht de regeering der koningin gelukkig heeten. Vooral in haar huiselijk leven was Victoria tot 1861 een toonbeeld van onverstoord aardsch geluk. Toen sloeg ook voor haar, zooals in ieder menschenleven, een droeviger uur. De dood harer moeder en die van den prins-gemaal volgden kort op elkaar. Lang treurde de koningin om prins Albert, met wien zij zeer gelukkig had geleefd, en als de hof-etikette het toelaat, draagt zij nog rouwkleederen. Haar huwelijk was gezegend met negen kinderen. Eerst in den laatsten tijd heeft de koningin zich op verlangen van haar volk weder meer in het openbaar vertoond. De koningin beschreef eigenhandig het leven van den geliefden echtgenoot: *Early life of the Prince Consort* en *Leaves from the Journal of our life in the Highlands.* Deze 'bladzijden uit het dagboek van ons leven in de Hooglanden' schetsen een zeer aantrekkelijk beeld van het intiem leven der waardige vorstin, die haar volk steeds meer aan zich verplichtte. Engeland is Victoria veel verschuldigd, zij vertegenwoordigt schitterend de constitutioneele monarchie en vrij mogen ook wij met heel Engeland uitroepen: 'God behoede de koningin,' want waar de Engelsche vlag in haren naam wordt geheschen, groet elk volk en over de breede wateren van elke zee klinkt het fiere lied: *Rule Brittannia*! Heersch Brittannia! maar.... zonder misbruik van macht!

In het aquarium.

Onder de inrichtingen, waarvan men zich moeilijk een begrip kan vormen, vóór men ze met eigen oogen gezien heeft, behooren voorzeker de zoogenaamde aquariums, welke in den laatsten tijd in verschillende groote steden zijn aangelegd. De Zoologie van Antwerpen, die de eenige noemenswaardige Dierentuin van België is, heeft, hoe rijk ook hare verzameling overigens zij, nog geen aquarium en daarom zullen zeker

onze teekeningen dubbel welkom zijn: het zijn tooneeltjes, in het aquarium te Berlijn naar het leven geschetst.

Op onze eerste gravure heeft de teekenaar met kunstvaardige hand eenige zeemonsters gegroepeerd, die tot de belangwekkendste bewoners van den oceaan behooren en bij eene doelmatige verpleging ook in kleinere bassins te houden zijn.

Het eerst treft ons op die afbeelding de gevlekte poliep, die links op den voorgrond hare talrijke armen naar ons uitstrekt: het is de onschadelijke muskus-eledone (*Elcondane Moschata*), een koppootig weekdier uit de Middellandsche Zee, dat zoowel met den inktvisch en den papiernautilus als met den gewonen poliep verwant is en door de arme Italiaansche bevolking met graagte gegeten wordt, al is zijn vleesch wel wat taai en al ruikt het wat sterk naar muskus. Opmerkelijk bij dit dier zijn de talrijke zoogenaamde zuignappen, waarmee zijne lange grijparmen gewapend zijn; zij dienen de poliep niet alleen om hare prooi vast te houden, maar ook om voort te kruipen, daar zij zich met die werktuigen aan de voorwerpen harer omgeving vastgrijpt.

Niets is belangwekkender dan deze merkwaardige dieren in al hunne bewegingen gade te slaan, waartoe men in zulk een aquarium evengoed de gelegenheid heeft als wanneer men met Jules Verne tot op den bodem der zee was afgedaald. Met bewonderenswaardige snelheid schiet de poliep uit de steenen schuilplaats, die zij zelf gevormd heeft, op den voorbijzwemmenden visch toe of slingert hare grijparmen om eene vette mossel, die zij behendig openspreidt, om ze op haar gemak te verorberen. Daarbij is het merkwaardig de gemoedsbewegingen van het roofdier na te gaan: vrees, toorn, kortom, elke inwendige aandoening openbaart zich aanstonds, hetzij door woedende blikken, hetzij door eene plotselinge bruinroode verkleuring der huid, die, als het dier zijne bedaardheid terugkrijgt, weer voor het gewone grauw plaats maakt. In het hoogste gevaar, bij voorbeeld als de poliep door menschenhand betast wordt, ontstaan zelfs op hare huid donkere spitse verhevenheden, waardoor zij zich waarschijnlijk een vreesaanjagend uiterlijk wil geven.

Naast de eledone bemerken wij op den voorgrond onzer gravure twee exemplaren van prachtige zeebloemen of actiniën.

Zij, die voor het eerst eene flora van deze zeerozen en zeeanemonen voor zich zien, kunnen bijna niet gelooven dat al die roode en groene gewassen geene planten, maar werkelijk dieren zijn. Het klinkt bijna als laster, wanneer men deze zachtaardige, stille wezens, die als echte kinderen der bloemenwereld het hoofd smachtend naar het licht wenden, met den naam van roofdieren bestempelt, en toch past hun die naam ten volle. Wee het diertje, dat de actinie te na komt: er is geen denken aan, uit hare vreeselijke armen te ontsnappen. Onze gravure geeft ons daar eenigermate een denkbeeld van, daar zij ons de actiniën voorstelt op het oogenblik dat zij gevoederd worden. Wij zien eene menschelijke hand zich in het water dompelen en het zonderlinge roofdier als welkome prooi een wormpje aanbieden. Nauwelijks heeft het diertje slechts de punt van een der schijnbare meeldraden aangeraakt, of oogenblikkelijk wordt het van alle kanten vastgegrepen, om in het volgende oogenblik verzwolgen te worden. Gelijk vele bloemen zich op bepaalde oogenblikken sluiten, zoo doet het de zeebloem, als zij haren buit bemachtigd heeft; daarbij schiet ze intusschen al hare schoonheid in, want al de armen verdwijnen in de diepte van den leerachtigen stengel en in de plaats der stralende bloemkroon ontwaren wij een tot een bal samengerold, slingerend dier, dat een merkwaardigen tegenhanger vormt van de vleeschetende planten. Hoeveel voedsel de in zee levende actiniën aldus tot zich nemen is moeielijk na te gaan; maar in het aquarium krijgen zij slechts juist genoeg

om gezond te blijven en ontvangen wekelijks een vast rantsoen van regenwormen of gehakt vleesch.

Enkele zeerozen, zooals bij voorbeeld de *Actinia mesembrianthemum* der Noordzee, zijn met verweermiddelen toegerust, die in de dierwapenkunde nauwelijks huns gelijken vinden, microscopische organen, die in werking gesteld worden, zoodra er zich iets verdachts opdoet. Het zijn eene soort van huisjes of kokertjes, waaruit de actinie den vijand reeds op twee of drie centimeters afstand lange witte draden toeschiet, welke hem òf terugschrikken of omspinnen en vasthouden. Dat zij daarbij haar kruit verschieten zal, daar is geene vrees voor; want in een enkelen arm zijn meer dan vier millioen geladen patronen voorhanden; de *Anthea cereus* bezit in het geheel 6450 millioen schietwapenen, welke voorraad daarenboven in geval van nood weer spoedig aangevuld wordt.

Niet minder belangwekkende bewoners van het aquarium zijn de blokvormige kwallen, (*Medusa aurita*) die op den achtergrond onzer afbeelding zweven en door eenige onzer lezers wel herkend zullen worden, daar zij ook aan onze stranden veelvuldig worden aangetroffen. Evenals de actiniën zijn ook zij van prikkelende neteldraden voorzien, waarom zij dan ook door de liefhebbers van een zeebad met recht geschuwd worden. Men zou deze dieren, welke nagenoeg alle overige organen en zelfs een hart missen, wandelende magen kunnen noemen, die bij gezellige troepjes van duizenden in de wijde zee rondzwerven. En toch heeft ook dit onaanzienlijke dier nog iets dichterlijks over zich; in regelmatige rhythmische bewegingen trekt het blauwachtige, volkomen doorschijnende lichaam der zeekwal zich samen en stijgt in zacht golvende lijnen naar boven; het schijnt alsof het dier zich in een fijn geweven sluier hult, welks rand met een sierlijk kantwerk bij wijze van franje omzoomd is. Bij voorkeur bewegen zich de kwallen op de grens tusschen water en lucht; ja het schijnt soms als wilden zij hunne vlucht tot boven het vochtige element voortzetten, want dikwijls springen zij door middel eener sterke samentrekking van hun lichaam een eind boven het water uit. Zoo kalm en zacht het leven der zeekwal voorbij vliet, zoo poëtisch is hare dood: langzaam, zonder doodstrijd of stuiptrekking zinkt het stervende dier naar de diepte en lost zich geheel en al op in de zee, waaruit het zijn aanzijn nam. Niemand kan zich beroemen haar lijk gevonden te hebben, en zelfs de op het strand gespoelde kwal is onder den invloed der zon weldra verdampt, niet zonder de omtrekken harer regelmatige figuur in den vorm eener rozet op het zand achter te laten.

De zonderlinge wezens op den achtergrond onzer gravure zijn twee pijlstaart- of Mollukenkreeften (*Limulus polyphemus*), die om hunnen eigenaardigen lichaamsbouw en den steelvormigen staart van de Franschen den naam van *casserole* of braadpan gekregen hebben. De bovenzijde van dit dier bestaat uit twee tegen elkaar liggende gladde, gewelfde schilden, waarop men slechts met veel moeite de oogen kan vinden. Aan wapenen ontbreekt het ook dit schepsel niet. Met zes paar scharen toegerust, weet het daarvan zoowel bij ernstige gevechten als bij het spelen met andere bewoners van den bassin behendig gebruik te maken. De steekspelen, die de kreeft dikwijls met de eledone houdt, loopen intusschen meest op de nederlaag der eerste uit; want als ze eenmaal op den rug geworpen is, kan ze zich maar zelden weer oprichten, en om de in het zand uitgestrekte strijders voor een zekeren dood te bewaren, dienen de verplegers der zeemonsters het zich dagelijks tot taak te stellen, de spartelende ‘braadpannen’ voortdurend om [t]e keeren.

In den rechterbovenhoek onzer gravure bemerkt men verder eene figuur die iets van een kleinen palmboom heeft. Ook dit is een dier en wel een buisworm, aldus

genoemd omdat hij in eene buis woont, welke deels door uitzweeting van kalkdeelen, deels door aanzetting van zandkorrels vanzelf om het lichaam van den worm gevormd wordt. De draden, die in den vorm eener bladerkroon boven uit de buis schieten, zijn uiterst gevoelig; de minste beroering van het water, de geringste beweging van den glazen wand van den bassin brengt teweeg dat het dier ze in zijne kokervormige woning terugtrekt.

Ten slotte komen wij tot de zonderlinge figuren, die het best bij lampions te vergelijken zijn. Het zijn eieren van den kattenhaai, bij de zeelieden ook als zeemuis en bij de geleer-

den als *Scyllium catulus* bekend. Hoe zich uit dit zonderling gevormde doorschijnende ei, dat aan zijne vier hoeken aan spiraalvormig gewonden draden is opgehangen, het vraatzuchtige zeemonster ontwikkelt zal men het best waarnemen op de tweede gravure.

Deze plaat vertoont niet alleen verschillende eieren van den kattenhaai in de opeenvolgende phasen hunner ontwikkeling, maar ook een aantal jonge visschen en één volwassen kattenhaai, welke geduchte roofvisch wel een meter groot wordt.

De kattenhaai komt in de zeeën der warme en der gematigde luchtstreek voor, hoofdzakelijk in de Middellandsche Zee, maar ook in den Atlantischen Oceaan en de Oostzee, houdt zich gewoonlijk dicht bij den grond op en valt alle visschen aan, die hij maar kan doorzwelgen. Daarbij versmaadt hij intusschen ook de kreeften en weekdieren van allerlei soort niet, maar is toch vooral een hartstochtelijk liefhebber van haringen, wier scholen hij hardnekkig achtervolgt. Waar haringen voorkomen, vermenigvuldigt de kattenhaai zich op schrikbarende wijze en doet den haringjager groote afbreuk, niet alleen door de verwoestingen, die hij onder diens buit aanricht, maar ook door de schade, die hij met zijne tanden aan de netten toebrengt. Zijne vraatzucht is schier ongelooflijk, want niet alleen verzwelgt hij zooveel haringen als zijne maag maar nauwelijks bevatten kan, doch ontlast ook nu en dan door braking zijne overladen maag om weer opnieuw te beginnen. Men kan dus wel begrijpen, dat hij in het aquarium zijne eigen appartementen heeft, daar bij het anders binnen korten tijd geheel ontvolkt zou hebben.

De brand van het Opera Comique te Parijs.

De ontzettende brand, die binnen weinige uren een der drukst bezochte Parijsche theaters in asch legde en talrijke slachtoffers maakte, is eene nieuwe allertreurigste bijdrage tot de statistiek der schouwburgbranden. Ook hier was de gebrekkige inrichting oorzaak, dat vele der toeschouwers en personen aan het tooneel verbonden, niet konden vluchten. Weinige dagen voor het onheil waren er nog ernstige stemmen opgegaan, die aandrongen op het nemen van maatregelen, om bij mogelijk brandgevaar bijtijds te kunnen voorzien in de dringende behoefte aan noodige uitgangen, of op middelen het gevaar te kunnen trotseeren door brandvrije constructie.

De dreigende voorspelling is vreeselijk vervuld en als we terugblikken op den noodlottigen avond van 25 Mei, dan gaat er nog eene rilling door onze leden. Meedoogenloos wreed werd de toeschouwende menigte, die alleen aan genieten dacht, opgeschrikt door den kreet van ‘brand!’ Reeds in het eerste bedrijf van het opera *Mignon*, wiens slottooneel een brand moest voorstellen, ontstond door een noodlottig toeval een werkelijke brand in al zijne verschrikkelijkheid.

Het vuur vond zijne eerste prooi in eene fries der decoraties van het opera *Lakmé*. Al had een tooneelspeler de kloekmoedigheid het met schrik geslagen publiek een oogenblik tot kalmte aan te manen, en al had een der machinisten ook de tegenwoordigheid van geest om de brandende stukken met een haak naar beneden te halen, zoodra het vuur zich mededeelde aan de zijstukken en den achterdoek ontstond er onder de toeschouwers een panische schrik. In het volgende oogenblik zocht een ieder zijn behoud in de vlucht, die voor vrouwen en zwakken

allernoodlottigst werd, want velen geraakten onder den voet. Tot overmaat van ramp deed de ijzeren valscherm, die tot veiligheid was aangebracht, geen dienst, zoodat terstond een verstikkende rook de geheele ruimte vervulde en aan vele ongelukkigen het leven kostte. Bovendien werd, om ontploffing te voorkomen, de hoofdkraan der gasleiding dicht gedraaid, zoodat de toeschouwers der galerijen in de onbeschrijfelijkste wanorde dooreen woelden en de uitgangen niet konden vinden; ook waren deze bijna onmiddellijk versperd door de woedende vlammen, die overal als hydra's rondlekten en zich bliksemsnel verspreidden. In dien chaos van opeengehoopte personen liepen de vluchtelingen over de lichamen hunner medemenschen.

Ook beneden werd de vluchtende massa tegengehouden door deuren, die naar binnen opengingen en met geweld opengetrapt moesten worden om de radelooze, gillende menigte door te laten. De tooneelspelers en figuranten konden het moeilijkst vluchten en onder hen telde men vele slachtoffers. Hopeloos deden anderen den sprong om het leven en vielen te pletter op de straat.

Jammerklachten vervulden de lucht en het gedrang in de nabijheid van de plaats des onheils was levensgevaarlijk. De artisten, die aan den dood ontsnapt waren, doolden wezenloos door de menigte, en waren niet in staat een woord te uiten. Hun kleurig en luchtig tooneelcostuum was een wreede spot te midden dier jammerende vertwijfeling. Op het dak van het gebouw, dat aan eene zee van vuur geleek, teekenden zich, fantastisch vergroot, de om hulp schreiende ongelukkigen, die geen uitweg konden vinden. Zij geleken op schimmen, die opdoken uit de vuurpoelen, dreigende met dood en verwoesting. Nu en dan plofte een der beklagenswaardigen, tot het uiterste geprikkeld door de rondom hem kronkelende vuurtongen, reddeloos neder onder de pijnlijke angstkreten van hen, die hem wilden maar niet konden helpen.

Toch werden er wonderen van dapperheid verricht. De onverschrokken pompiers stegen op torenhooge ladders naar boven, werkten zich op en klauterden tegen kroonlijst en fries over krakende balken van het vlammende dak, om onder de daverende toejuichingen de bezwijmde slachtoffers, die anders onfeilbaar eene prooi der vlammen moesten worden, langs de waggelende ladders als een kostbare buit mede te dragen. Talrijk zijn de episoden en treffende voorvallen van zelfopoffering, ten bewijze, dat de grootheid van 's menschen moed berekend is op den worstelstrijd met de vernielende elementen. Waarlijk tragisch was het te zien, hoe de bruingeschroeide pompiers met geblutsten helm en aan flarden gescheurden kiel, doorweekt van het water, de roerlooze en verminkte dooden en gewonden wegdroegen op hunne krachtige schouders, te midden der saamgepakte menigte, die eerbiedig terugdrong en onder doodsche stilte de hoofden ontblootte.

Geheel Parijs was saamgestroomd, en onvergetelijk was het oogenblik, toen de koepel van het gebouw onder onheilspellend gekraak met breed uitwaaiende wolken van rook, stof en vuur nederstortte. Krankzinnig van angst zochten moeders vertwijfelend naar hun kind, echtgenooten naar hunne vrouw, kinderen naar hunne ouders. De omliggende hotels en politieposten waren in hospitalen of lijkenhuizen herschapen.

Het theater van het *Opéra Comique*, wiens voorgevel in de *Rue Marivaux*, gezien van den *Boulevard des Italiens*, onze gravure voorstelt, terwijl de vlammen er binnen woeden en hoog uitslaan boven het dak, lag weldra in puin, nadat het aantal weggedragen lijken meer dan tachtig bedroeg.

Eerst toen het vuur bedaard was, kon men de ramp overzien De puinen rezen in hunne verschroeide naaktheid, als het beeld der verwoesting, spookachtig omhoog

en vormden een reusachtig grafteeken op den verpletterden, geblakerden en verstikten hoop dooden. Vreeselijk was het om te zien, hoe het gebouw vol pracht en weelde in een schouwtooneel van ellende en vergane grootheid veranderd was. De contrasten, die de puinhoopen door het grillig spelen van het toeval te aanschouwen gaven, waren indrukwekkend. Verguld tooneeldecoratief, door het spel der vlammen half gespaard, lag op zwart gebrande, verkoolde kolommen Onder die verbrokkelde en verbrande pilaren en balken van het gebouw haalde men voortdurend verkoolde lijken te voorschijn, die onder hartverscheurend geween door bloedverwanten en kennissen werden onderzocht en slechts kenbaar waren aan een sieraad of een of ander eigenaardig teeken.

Talloos zijn nog de bijzonderheden, die in de dagen van het ongeluk de ronde deden, tooneelen van schrik, waaraan liever niet meer herinnerd moet worden. Zelden is Parijs, het moderne Babylon, zoo geducht opgeschrikt uit zijn zwijmelroes van weelde en genot. Geweldig was de indruk, maar die stad van vermaken, waar de grootste contrasten naast elkaar wonen, meent met eene aalmoes zooveel te vergoeden.... en vergeet dan weer.

Nog een modern Wereldwonder.
(*Slot.*)

Ziehier eenige gegevens, waardoor men zich eenigszins een denkbeeld zal kunnen vormen van de ontzettende massa materialen, die moeten verwerkt worden.

Aardewerken en gelijkmaking	100.000 kub. Ms.
Fondamenten, beton enz.	18.000 kub. Ms.
Soubassement, metsel- en gehouwen steen	5.000 kub. Ms.
Zwaar hout	10.000 kub. Ms.
IJzerwerk	400.000 Kilogr.
Metaalbekleeding	32.000 vrk. Ms.
Pleister- en aanvullingswerk	30 000 vrk. Ms.
Glaswerk	7.000 vrk. Ms.

De toren weegt dan ook met de fondeeringen ongeveer 60 millioen kilogrammen. De oppervlakte, waarover dat gewicht verdeeld is, is zóó aanzienlijk, dat de drukking op den bodem geen 2 kilogrammen per vierkanten centimeter bedraagt, dat wil zeggen, dat die nog beneden de drukking blijft, die een gewoon huis op den bodem uitoefent.

Omtrent de lokalen in den toren aangebracht, verdient het volgende nog de aandacht: De balustraden van den top zijn gezamenlijk 160 Meters, die van het kursaal meer dan 500 Meters lang; de terrastrappen van het laatste worden 1.50 Meters breed.

Het hotel heeft drie verdiepingen, verkrijgt een salon van 22.50 op 10 Meters, eene eetzaal van 12 50 op 10 Meters en 55 slaapkamers, alle op breede balkons uitkomende, waarvan het uitzicht zeker niet door de muren der geburen zal belemmerd worden; men zal er niet zelden 's morgens bij het opstaan ‘zijne handen in de wolken

kunnen wasschen,' en er voorzeker geen last hebben van straatgerucht, dat tot deze hoogte niet meer doordringt. Zij, die bij voorbeeld de tweede galerij van den O.-L.-V.-toren te Antwerpen beklommen hebben, weten, dat men daar de beweging onder zich volkomen en in alle bijzonderheden gadeslaat, doch van de geluiden der benedenwereld totaal niets meer verneemt Het hotel gelijkt een reusachtigen glazen lantaarn, met naar alle zijden een onovertrefbaar panorama tot uitzicht.

Het café-restaurant bevat eene kruisvormige middelzaal, waarvan de armen 45 Meters lang en 10 Meters breed zijn, en die eene opper vlakte van 800 vierkante Meters bezit. Vier zijzalen zijn gezamenlijk 480 vierkante Meters groot, en het wandelbalkon buiten, van 2 Meters breedte, beslaat 352 vierkante Meters zoodat het kursaal 1632 vierkante Meters ruimte aanbiedt. Het zal natuurlijk prachtig worden gedecoreerd en ingericht. Ook daarbij behooren lager gelegene keukens, kamers voor personeel, kelders enz.

Gelijkvloers wordt toegang tot den toren, de trappen en ascenseurs gegeven, door de centrale ingangen, die elkander in rechthoekige galerijen van 60 Meters lengte, 10 Meters breedte en 17 Meters hoogte snijden en dus reusachtige kruisgangen vormen.

Enkele mededeelingen omtrent de financieele zijde van het plan zullen waarschijnlijk velen belang inboezemen.

Dat zulk een werk groote uitgaven vordert, ligt voor de hand; intusschen verzekeren de ontwerpers, dat hun toren voor 2 225.000 franks zal worden gebouwd, welke som men vinden

wil door inschrijvingen ten bedrage van 100 franks, ieder verdeeld in onderdeden van 10 franks, en ieder onderdeel vergezeld van een bewijs tot opstijging tot de volle hoogte; er moeten dus 22.250 aandeelen worden geplaatst. Die aandeelen stellen het kapitaal voor, waarvan de bezitters het recht zullen hebben op verdeeling der ontvangsten, die gevonden moeten worden uit de verhuring der koffiehuizen, kursaal, hotel en verdere lokalen, en uit de inkomsten voor de opstijging door het publiek te betalen.

VOEDING VAN ACTINIËN IN HET AQUARIUM.

De ascenseurs zijn er op berekend, om gedurende de zes maanden van den duur der tentoonstelling 350.000 bezoekers tot 300 Meters, 600.000 tot 200, en 20.000 000 tot 65 Meters hoogte te kunnen opvoeren, tusschen 10 uur 's morgens en 8 uur des avonds, dat is de tijd

gedurende welke de toren voor het publiek opengesteld zal worden.

De prijzen zijn gesteld op 10 franks voor de grootste hoogte, 5 franks voor de galerijen van het hotel Belvedère, en 1 frank voor het café-restaurant. Tot deze laatste hoogte van 65 Meters is het gebruik der trappen voor het publiek vrij. Voor iederen bezoeker is een gemiddeld verblijf op den toren van twee uren aangenomen.

KATTENHAAI MET JONGEN EN EIEREN.

Het denkbeeld om aan de toekomstige bezoekers zelven het kapitaal te doen vormen, vindt in onze pers veel bijval. Zij nemen er door deel in eene eerlijke onderneming, die eene niet te verwerpen winst zal kunnen afwerpen, ook voor de stad Brussel en hare ingezetenen.

De financiëele zijde der onderneming zal onder beheer komen van eene afzonderlijke commissie uit degelijke lieden gekozen. Reeds nu bestaat

er alle kans dat het ontwerp tot uitvoering zal komen. Zelfs is reeds het denkbeeld geopperd om ook in andere hoofdplaatsen van Europa dergelijke monumenten op te richten en in exploitatie te brengen. Het kon er echter in dat geval wel eens mede gaan als met de panorama's, die zoodra er te veel van kwamen, natuurlijk ophielden winstgevende ondernemingen te zijn.

Blijft de vraag van het nut der onderneming. Behalve dat ze, gelijk de ontwerpers aantoonen, eene winstgevende zijn zal, moet niet uit het oog worden verloren, dat er gedurende langer dan een jaar meer dan duizend werklieden hun brood mede zullen verdienen, eene zijde van het vraagstuk, die in deze tijden van werkgebrek de opmerkzaamheid wel verdient.

Maar er is meer: als observatorium voor metereologische waarnemingen kan het bouwwerk zeer nuttige diensten bewijzen. We bezitten nog zeer onvolledige hypothesen omtrent de vorming en den val van regen en hagel. Daar de werking der electriciteit hoogst waarschijnlijk op groote hoogte sterker wordt, zal het observatorium ook op dit veld, waarop nog zooveel te leeren valt, uitstekende diensten aan de wetenschap kunnen bewijzen. Vele Belgische geleerden, die op het gebied der wetenschap een uitstekenden naam hebben, zijn dan ook met het plan zeer ingenomen.

De toren belooft voor Brussel niet alleen een eenig artistiek werk te worden, waardoor het gedurende de tentoonstelling eene massa vreemde bezoekers tot zich trekken zal, maar de onderneming zal, gelijk het voornemen is, gedurende nog vele jaren met voordeel kunnen geëxploiteerd worden. Tot zulk eene hoogte op te stijgen toch is eene gewaarwording en biedt een schouwspel aan, dat tot heden alleen stoutmoedige luchtreizigers en bergbeklimmers konden genieten, en dan nog alleen met gevaar voor lijf en leden.

Slechts zeer weinig menschen kunnen zich een denkbeeld vormen van eene hoogte van 300 meters. Om daaraan te gemoet te komen deelen we nog mede dat men zich voorstellen moet, dat bij betrokkene lucht en laag drijvende wolken, een groot deel van den toren aan het gezicht van de menschen beneden zal zijn onttrokken; ze zullen dien dan in de wolken zien verdwijnen, terwijl zij, die zich boven bevinden, dan niet zelden het vreemde schouwspel van zonneschijn op de wolkenmassa's zullen kunnen gadeslaan, doch daarentegen een groot deel van het ondermaansche uit het gezicht zullen verliezen.

Men kan zich de lengte van 300 Meters verder ongeveer voorstellen, wanneer men op een vrijen weg 400 passen gaat van de lengte van die, waarmede onze militairen marcheeren. Stelt men zich nu die lengte opgericht voor, zoo heeft men de afmeting van den Brusselschen toren.

Op onze afbeelding vindt men tevens aangegeven de hoogte van twee voorname Hollandsche bouwwerken. Men ziet welk een ontzaggelijken aanblik dus de Brusselsche toren zal aanbieden. Aangezien nu vele onzer lezers geene dier aangegeven gebouwen gezien hebben, maar daarentegen wellicht Belgische monumenten kennen, zoo geven we hieronder nog de hoogte van sommige aan. Men kan die desverkiezende met den passer naast den Brusselschen toren uitzetten.

Antwerpen, O.-L.-V.-toren 130. *Brugge*, O.-L.-V.-toren 120. *Brussel*, torens van de St. Gudula 64. Id. Paleis van Justitie met koepel, 97.50. Stadhuistoren met den St. Michael van 5 Meters er bij gerekend, 119. Congres-kolom met het beeld, 49. *Gent*, Belfort, 118. *Mechelen*, St. Rombout, 99. *Oostende*, Vuurtoren, 57.

En hiermede hebben we onzen lezers de beschrijving gegeven van een kunstwerk, dat in zeer hooge mate de aandacht niet alleen van deskundigen reeds nu trekt, maar zeker niet minder de opmerkzaamheid zal gaande maken van het algemeen, wanneer het tot uitvoering zal zijn gebracht. Het is intusschen te hopen dat in deze veelbewogen tijden, gedurende den bouw geene spraakverwarring ontstaat onder de heeren diplomaten en dat dit groote werk des vredes niet alleen zijne spits weldra ten hemel zal mogen verheffen als zinnebeeld van 's menschen streven naar hooger, maar ook jaren lang zal blijven getuigen van 't geen rustige samenwerking van welgezinde burgers vermag.

De pop.

'Toe, koop me die prachtige pop, beste moê,
Die - mooi als een engeltje - moederlief, toe!'
- 'Maar, Lize, die pop kost een som van geweld,
En om ze te koopen, waar haal ik het geld?'

- 'Och, zie toch die oogen, die haren, hoe fijn!
Zoo moeten hierboven wel de engeltjes zijn.'
- 'Liefkind, wij zijn arm. Deze pop, wat een vraag!
Ik kan ze niet koopen, al gunde ik ze u graag.'

Wat moois ook de weduw verzint of belooft,
De pop ging de kleine maar niet uit het hoofd
En speelde in haar droomen bij nacht en bij dag,
Toen ze, ijlend van koorts, op het ziekbedje lag!

Bedenkelijk zag de geneesheer het aan.
De moeder bedacht zich en nam met een traan
Het dierbare bruidssieraad stil uit de kast,
Ging heen en kwam weer.... Hoe was Lize verrast!

Wat sloeg zij de handjes verrukt in elkaar!
Zij kuste de pop op het krullende haar,
'Mijn engeltje!' riep ze - en een engeltje kwam,
Die Lize met zich naar Gods Hemelrijk nam.

Naar het Duitsch.

J.R. VAN DER LANS.

De tien kabouters.
Een sprookje.

Wat ik vertellen ga, is geen sprookje voor de kinderkamer. Het zou in een boek kunnen staan onder de ware verhalen, want het avontuur is overkomen aan eene onzer over-overgrootmoeders. Hoelang het geleden is, weet ik niet, maar heel lang zeker, want er komt nog eene fee in voor en eene fee hebben wij, helaas, nooit ontmoet. Dat grootmoedertje nu, aan wie het volgende overkwam, is ook eens jong geweest in haren tijd; men zou het ternauwernood gelooven als men zich haar voorstelt met hare grijze haarlokken, die onder het heldere mutsje uitkeken en den gebogen

neus, die gedurig een praatje scheen te willen houden met hare kin; maar die haar nog gekend hebben, beweerden dat geen meisje er frisscher uitzag en vroolijker gestemd was dan zij.

Wijntje, zoo zullen we grootmoeder noemen, was in haar tijd alleen overgebleven bij haren vader, aan het hoofd van eene groote boerderij, waar toen meer schuld op rustte dan goede inkomsten. Er was druk werk en men moest niet alleen flink toezien, maar ook de handen roeren.

Het arme meisje was niet opgewassen tegen zooveel werk en dikwijls liet zij den moed zakken en zij zette zich dan neder ten einde niets doende beter het middel te kunnen vinden om alles te doen.

Eens was zij weer voor hare deur gezeten met de twee handen onder haren voorschoot, evenals een klein meisje met winterhandjes in hare mofjes.

Zij zeide zoo zachtjes bij zich zelve: ''t Is toch wat te zeggen, maar het werk wordt voor een christen mensch te zwaar; 't is zonde om op mijn leeftijd door zooveel zorgen gekweld te zijn. Al was ik zoo geregeld als de zon en vlugger en sterker dan het vuur, ik zou toch al het werk in huis niet af kunnen doen. Ach, waarom verschijnt die goede fee Klaar-Water niet meer op de wereld? Mijne petemoei heeft me zoo dikwijls van haar verteld, toen ik nog heel klein was. Als zij me kon hooren en helpen wilde, misschien zou ik me door al mijne zorgen heen werken en vader zou weer in goeden doen komen.'

Zoo mijmerend was Wijntje ingesluimerd, maar haar geest zette half wakend haar lievelingsdenkbeeld voort, want:

'Wees maar tevreden, hier ben ik,' riep eene stem.

En Wijntje zag de fee Klaar-Water voor haar staan, geleund op haren doornstok.

In het eerste oogenblik was het meisje bang, want de fee droeg een kleed, dat weinig in gebruik was in het land. Zij was geheel in eene vorschenhuid gehuld, waarvan de kop haar tot kap diende, en zij zelf was zoo leelijk, zoo oud, zoo gerimpeld en zoo stijf, dat zij met een millioen bruidschat misschien nog geen man zou hebben gevonden.

Maar ons boerinnetje herstelde zich spoedig, om met eene stem, die een weinig beefde, aan de fee te vragen, heel beleefd, of zij niet iets voor haar doen wilde.

'Ik kom juist om u te helpen, kindlief,' sprak de oude met een krakende stem: 'ik heb uwe klacht gehoord en ik breng iets, dat u redden zal.'

'O werkelijk waar, goed grootje,' riep Wijntje, die nog al spoedig goede maatje was met iemand, 'komt gij me een stukje van uw tooverstaf brengen, waarmede ik al mijn werk verrichten kan?'

'Veel beter dan dat,' antwoordde de fee, die hoewel oud, er goed bezien, net uitzag in haar vorschenhuidje. 'Moeder Klaar-Water,' ging zij met flikkerende oogjes voort, met oogjes zoo groen als 't water, 'brengt tien werklieden mee, die alles zullen uitvoeren wat gij hun maar wilt gebieden.'

'Waar zijn ze?' riep het meisje.

'Ge zult ze aanstonds zien.'

De oude vrouw sloeg haren mantel open en haalde er tien kabouters uit van verschillende grootte.

De twee eersten waren zeer klein, maar breed en sterk.

'Die,' zeide zij, 'zijn de sterkste; zij zullen u helpen aan al uw werk en wat hun in vlugheid ontbreekt, winnen zij in kracht. Deze, die gij hier ziet en die er op volgen, zijn grooter en leniger; zij kunnen melken, de wol van het spinrokken uithalen, naaien, breien, wat niet al, zij komen te pas bij alle huiswerk. Hunne broeders, waarvan u

de kleine gestalte in het oog valt, zijn vlugge maats, rap en sterk, zij zijn vooral knap in het hanteeren van naaigereedschap; kijk maar, zij dragen een koperen vingerhoed als muts. Hier hebt ge twee andere, die zijn minder handig, zij dragen een gouden ring als gordel om het lijf, zij zijn vooral geschikt om de andere in hun werk bij te staan, evenals de laatste, waarvan gij den goeden wil soms voor daad zult moeten nemen.

'Een voor een afzonderlijk beschouwd, zullen zij u, wed ik, niet veel bijzonders lijken, maar ziet ge ze aan den arbeid, dan kunt gij er over oordeelen.'

Bij deze woorden gaf de fee een teeken en de tien kabouters togen aan het werk. Wijntje liet hen achter elkaar het ruwste en het fijnste werk verrichten, zij leenden zich voor alles, zij waren voor alles voldoende, zij speelden alles net, vlug en deugdelijk klaar.

Verbaasd ontsnapte haar een vreugdekreet, en de handen naar de fee uitstekend, riep zij: 'O, grootje Klaar-Water, leen me die tien handige werkliê, leen mij die kabouters en ik vraag niets meer.'

'Nog beter,' antwoordde de fee, 'ik geef ze u, maar omdat gij ze niet overal zult kunnen meedragen, zonder dat men u van tooverij zou beschuldigen, zal ik elk hunner bevelen zich nog kleiner te maken, opdat zij zich in uwe vingers kunnen verbergen.'

Toen dit gedaan was, zeide de fee:

'Gij weet nu wat voor schat gij bezit; alles zal afhangen van het gebruik, dat gij er van maken zult. Als gij uwe kleine dienaars niet weet te regeeren, als gij ze laat verstrammen in ledigheid, dan zult gij er geen nut van trekken; maar geef hun eene goede leiding, opdat zij nooit inslapen; laat uwe vingers nooit in

rust, en het werk, waarvoor gij zoo bang waart, zal als bij tooverslag geschieden.’

De tee verdween, Wijntje ontwaakte, wreef zich met de handen in de pinkende oogen; en de les gedachtig, waarvan zij gedroomd had, ging zij aan 't werk.

De fee had de waarheid gezegd, want Wijntje, die haar raad opvolgde, beredderde niet alleen den vervallen toestand van zaken op de boerderij; maar zij zag nog kans om eene mooie ronde duit te sparen en gelukkig te trouwen, naar vrije keus. Zij leerde aan hare kinderen en kleinkinderen het geheim der fee, en zoo is het bij overlevering tot ons gekomen. En hiermee is het sprookje uit. Elke huismoeder zegge het voort.

PION.

Leer om leer.
Eene anecdote uit het leven van Weber.

De groote componist Weber maakte eens in gezelschap van eenige dames een watertochtje op de Theems en begon ter verpoozing op de fluit te spelen, voor welk instrument hij eene bijzondere virtuositeit had. Maar toen hij zijn vaartuigje door een anderen boot vol jonge officieren gevolgd zag, hield hij eensklaps op en borg de fluit weg.

‘Waarom houdt ge nu op met spelen?’ vroeg een der militairen.

‘Om dezelfde reden, als waarom ik ben begonnen te spelen,’ hernam Weber.

‘En wat voor reden is dat dan?’

‘Wel, dat ik er pleizier in had.’

‘Zoo!’ hernam de ander, ‘vat dan uwe fluit maar weer aanstonds op, anders zou ik er wel eens pleizier in kunnen hebben, u in de Theems te gooien.’

Weber, ziende dat de dames door die onbesuisde bedreiging verschrikt werden, toonde zich inschikkelijk en hervatte gewillig zijn spel.

Maar zoodra hij met de anderen uit den boot gestapt was, trad hij op den onbeschoften jonkman toe en zei hem op een toon, die geene tegenspraak toeliet:

‘Mijnheer, ik was bang uw gezelschap en het mijne te storen, daarom heb ik zoo even uwe onbeschaamdheid laten voorbijgaan, maar morgen zult gij er mij rekenschap over geven. Om tien uur zult ge mij in Hydepark vinden, en als ge wilt, zullen we een duel met den degen hebben; getuigen hebben wij niet noodig; het geschil bestaat alleen tusschen ons beiden en het is onnoodig daar anderen in te betrekken.’

De jonge officier nam de uitdaging aan. Den volgenden morgen waren beiden op den aangeduiden tijd op de afgesproken plaats; de militair trok zijn degen en zette zich in postuur. Maar Weber zette hem onmiddellijk een pistool op de keel.

‘Zijt ge hier gekomen om mij van kant te maken?’ riep de officier uit.

‘Neen,’ antwoordde Weber bedaard; ‘maar wees zoo goed aanstonds uw degen in de scheê te steken en een menuet voor me te dansen, of ge zijt een man des doods.’

De jonkman spartelde nog een oogenblik tegen; maar de flinke en vastberaden taal van zijne tegenpartij noopte hem wel aan diens verlangen te voldoen, en hij voerde dan ook de begeerde menuet uit, ondanks de aankomst van enkele getuigen, die dit zonderlinge tooneeltje verbaasd aanstaarden.

‘Mijnheer,’ zei Weber, ‘ge hebt mij gisteren tegen wil en dank gedwongen op de fluit te spelen; vandaag heb ik u tegen uw zin laten dansen; wij hebben dus nu

afgerekend, maar als ge nog niet voldaan mocht wezen, ben ik bereid u elke voldoening te geven, die ge maar verlangt.'

Tot eenig antwoord reikte de officier hem de hand en verzocht den grooten componist hem wel met zijne vriendschap te willen vereeren, en van dat oogenblik af ontstond tusschen beiden eene vriendschapsbetrekking, die tot den dood des beroemden toondichters heeft voortgeduurd.

De strooivlechter,
door L. van Ruckelingen.
Narede.

Bijna dertig jaren zijn sedert deze gebeurtenissen verloopen - dertig jaren, meer dan de helft van een menschenleven! - en in die lange tijdruimte had ik het bevallige Opperhem niet teruggezien.

Waarom gevoelde ik zulken weerzin de landstreken te bezoeken, waar de zonnigste dagen mijner lente waren heengevloden, helder en vroolijk als de kristallijne, zangerige wateren der bronne, opborrelende aan den voet der helling? - Ik weet het niet; vreesde ik misschien, dat ook die frissche bloem uit mijn levensruiker verwelkt was en haar aanblik slechts droeve herinneringen zou opwekken?

Over eenige maanden nochtans was ik verplicht, voor zaken van aangelegenheid, naar het Jekkerdal te reizen.

Het was op een schoonen Septemberdag van verleden jaar en de lucht was vol leven en balsemgeur.

Wij stoomden Antwerpen uit, door de omgeploegde landerijen heen, te midden van geel en bruingetint geboomte; wij stoomden door de ooftrijke boomgaards van Limburg op Tongeren aan - en reeds wierp de groeiende schijf der zon eene lange schaduw vóór mijne voeten, als ik uit den wagen stapte en langs Glons in het Jekkerdal afdaalde.

Het belommerde voetpad kronkelde naast het rivierken, dat kabbelend over het kleurige keibed tot voor de afdamming zijne wateren voortstuwde, dan in een breeden waterplas uitdijde, om door een smallen uitweg schuimend op de raderen des molens neder te storten en dan snel heen te vlieten tusschen de weilanden.

'Muziek was in de lucht en liefelijkheid over de aarde uitgespreid als een mantel!' - Het geloei der runderen, het gehinnik der paarden, het geblaf der honden, het gezang en gestoei der stroovlechtsters, dat opsteeg in de verte of wedergalmde in de boschjes der heuvelen; al deze klanken versmolten wonderlijk tot een harmonisch geruisch.

Langzaam, droomend voortstappende op den straatweg naar Visé, onder de donkere notenboomen, was het bemoedigend om zien hoe alles in dit schilderachtig oord van welvaart en zindelijkheid getuigde.

Links van den weg, tegen de groene helling, lagen de witgekalkte huizekens der Waalsche stroovlechters, de zware vierkante pachthoeven der *Duitsche* boeren, de bloemrijke lusthovekens der rijke nijveraars. En ginder in de verte, boven de kruinen der notelaars, rees de stompe toren van Opperhem in de hoogte en de stralende haan scheen mij het welkom toe te kraaien.

In de dorpskuip was veel veranderd: de afspanning '*In de Kousenweverij*' was gesloten; de oude boer zat niet meer in zijn houten zetel voor het gloeiend kolenvuur, zoo kunstig uit klei- en kolenkegels opgebouwd, en de goedhartige vrouw, met de barsche en zure wezenstrekken, welke mij niet als een vreemde, maar als een zoon geherbergd had, rustte sinds jaren op het kerkhof. Ook de bevallige gemeenteschool

was op het dorpsplein afgebroken en op een hoek stond een trotsch, zwaar, plomp gebouw, van rooden baksteen en blauwe arduinenblokken, en boven de ingangspoort las men in gulden letteren: '*Ecole moyenne!*'

En recht tegenover, op den anderen hoek, lag een hoog vierkant huis, met twintig vensters en meer, prijkende met het bluffende opschrift: '*Hôtel-Restaurant!*'

De wind van *moderne* beschaving was over het dorpken gewaaid, had den reinen bloesem van eenvoudigheid weggevaagd en over de velden verstrooid.

In de groote gelagzaal van het '*Hôtel-Restaurant*' zaten eenige mannen rond de speeltafels, anderen huppelden luidruchtig rond het biljard. Ik zag te vergeefs navorschend in het ronde naar vrienden of bekenden; aller oogen waren koud en onverschillig - ik was dan wel degelijk een vreemdeling!

Ja, maar die vijftigjariger, met diepinliggend oog, grijs gespikkelde haarlokken en lange bakkebaarden, had ik ergens nog gezien, doch kon hem niet thuis brengen. En hij, onder den onaangenamen indruk van mijn starlingschen blik, rees verwonderd, half gestoord van zijn stoel op.... Hemel! het was mijn oude trouwe vriend Robert, de gulhartige, levenslustige, blonde krullekop. Neen, dit frissche, blozende aanschijn des jongelings hadde ik nooit herkend onder die geelachtige, verrimpelde trekken des mans.

Nu was ik eensklaps in volle kennis: die kaalhoofdige was de zwartharige Nikolaas; gene dikbuikige grijsaard, de slanke Pieter; dit verneuteld manneken, met flerecijnvoeten, de pronkende Jules; en zoo daagden al mijne speelgenooten éen voor éen op, verouderd, ontzenuwd, grijsaards naar ziel en lichaam!

Hoe vele levensstormen waren over die hoofden gevaren!

Ik stikte in dezen dampkring en ijlde naar buiten, om mij in de verkoelende avondlucht te verkwikken. Ten einde van het dorp bemerkte ik het postkantoor en trad de openstaande deur binnen, om een telegram te doen overseinen.

Achter het winket, bestraald door het flikkerende licht der hanglamp, zat de dikke postontvanger, gansch verdiept in de lezing van '*De Limburger*'.

Niet zoodra had hij echter de handteekening van mijn telegram gezien, of hij keek mij verwonderd aan en dan mij gulhartig de hand toestekende, riep hij uit: Welkom, heer van Ruckelingen! Alvorens ik mij van mijne verbazing hersteld had, stond reeds de dikke postontvanger nevens mij en sloeg mij vertrouwelijk op den schouder, onder de vraag: 'Wel, oude buurman, hebt ge dan Jef Cooremans zoo geheel en gansch vergeten?'

Ja, hij was het wel: onder de sneeuwwitte haren herkende ik in den zwaarlijvigen man de wezenstrekken van den vroolijken strooivlechter, den ongelukkigen hoedenmaker, den wakkeren briefdrager!

De postontvanger leidde mij, langs het kantoor, in de groote huiskamer, en onder vertrouwelijk gekout verheugden wij ons in de herinnering van lange voorbijgevlodene jaren; als twee broeders verhaalden wij elkander ons wel en wee sinds den dag der scheiding.

De geschiedenis van Jef Cooremans was niet lang. Glad doorschijnend als de wateren der Jekker door het dorp vlieten, waren dagen en dagen voorbijgestroomd; van bevordering tot bevordering was de briefdrager tot het ambt van postontvanger geraakt.

En de kinderen? - Ja, de stoute jongen met de trommel was soldaat en officier in het leger, de tweede zoon was schoolmeester in het naburige dorp, en de derde was statieoverste in de omstreken van Namen!....

'O,' merkte ik schertsend op, 'al mannen, die uit de staatsschotel eten!'

'Inderdaad,' wedervoer de slimme postontvanger, 'in een *constitutioneel* land mag mende burgers hoofdzakelijk in twee klassen verdeelen: *belastingbetalers* en *belastingverslinders.* De eersten zijn de werkers, de *slaven*, de tweeden de heeren, de meesters, als bij de Romeinen, de *vrije burgers...*'

'Of beter nog,' viel ik hem in de rede, 'de eenen zijn de bieën, de anderen de hommels - en dat klinkt niet half zoo geleerd!'

Doch Jef Cooremans wilde bewijzen, dat men geen dertig jaren lang brieven, boeken en dagbladen ronddeelt, zonder dat er iets van den inkt aan de vingers blijft kleven.

'Ja,' vervoorderde de postontvanger, 'in eene *Autocratie* regeert de koning; in eene *Aristocratie*, de adel; in eene *Oligarchie*, de rijke burgers, in eene *Democratie*, de advokaten en

- in eene *Bureaucratie*, zooals bij ons, heerscht oppermachtig de staatsambtenaar!....'

Gelukkiglijk werd de man hier in zijne wijsgeerige beschouwingen onderbroken; eene zijdeur ging open en daar trad de knappe, ronde, blozende vrouw des huizes - jufvrouw Dina de kamer binnen.

Deze ten minste was niet veranderd; neen, bij den eersten aanblik had ik haar herkend. Ik liep haar groetend, bijna juichend te gemoet:

'Jufvrouw Dina - jufvrouw Dina! herinnert gij u nog den mageren, plaagzieken gebuur?..'

De vrouw scheen mij niet te herkennen; zij wierd rood tot achter de noren, bleef bij den ingang staan en keek verlegen en vragend den postontvanger aan, gebelgd over mijne zonderlinge vrijpostigheid.

Jef Cooremans glimlachte stil: 'Dina,' zeide hij - 'deze heer is een oude vriend van uwe moeder-zaliger en van mij!' en zich tot mij richtende: ''t Is mijne oudste *dochter*, Dina!'

'Verontschuldig mij, mejuffer,' sprak ik, 'doch ik vergat, dat zoo een ruim tal jaren over mijn hoofd waren heengevloden!.. maar zoo als ge ziet, ondanks de grijze haren in mijnen baard ben ik toch altijd een even lichtzinnig als onbedacht mensch!' En mij tot den postontvanger wendende: 'Het evenbeeld harer moeder, toen ik het dorp verliet!'

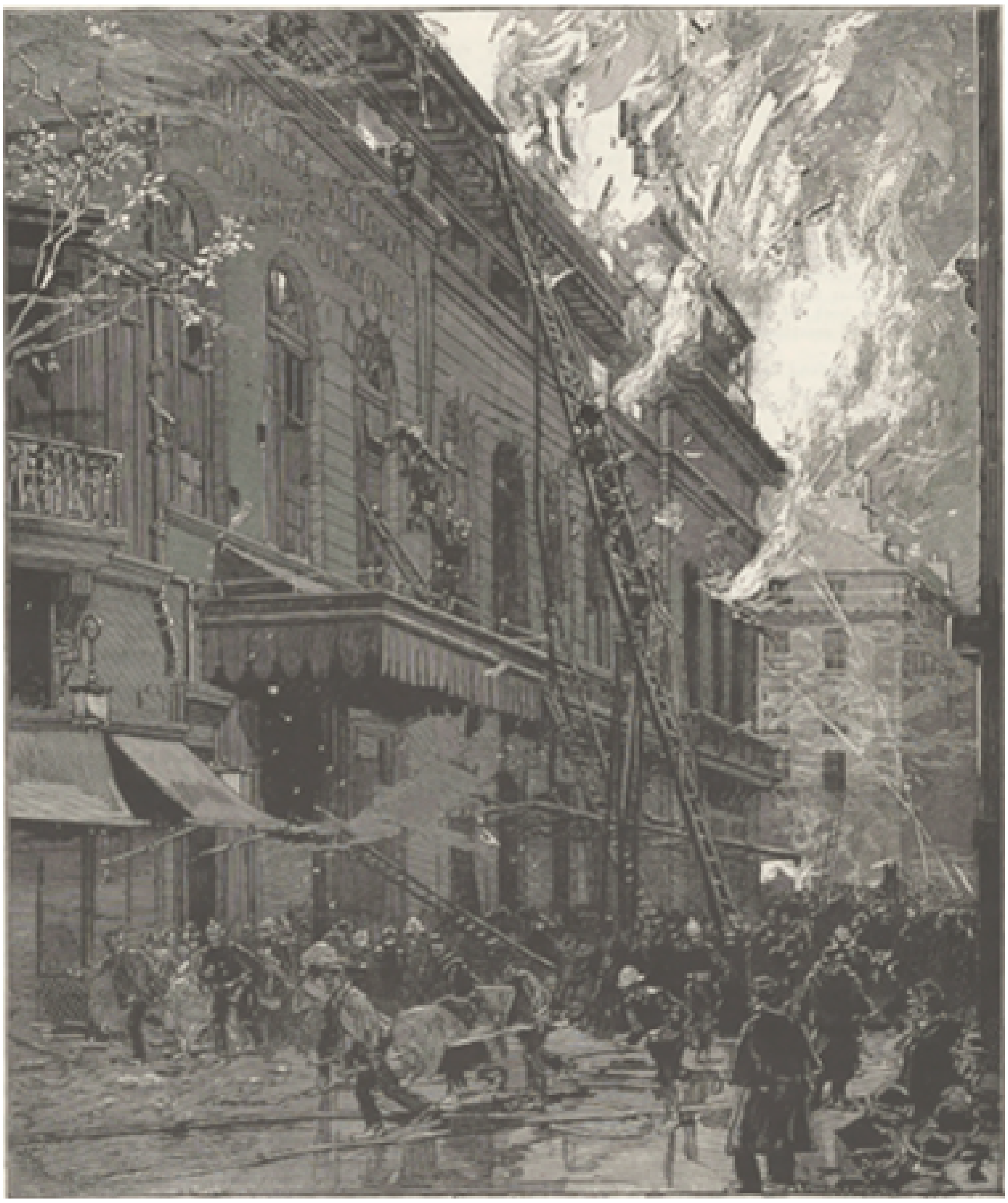

DE BRAND VAN HET OPERA-COMIQUE TE PARIJS.

'Niet alleen het *uiterlijk*, maar het *innerlijk* evenbeeld harer zalige moeder,' wedervoer hij en wischte een opwellenden traan uit het oog. 'Ja, van over drie jaar is de goede vrouw bij den Heer, en sinds dien tijd is mijne Dina de huishoudster en de troostengel van den ouden vader!'

Tot laat in den avond zat ik aan den gezelligen haard; de ijskorst rond mijn hart ontdooide langzaam onder den gloed van het vriendelijk gekout; wij leefden weer met innig genoegen de bloeiende dagen onzer lente door, en toen ik heenging, scheidde ik van een boezemvriend.

's Anderendaags met den vroegen morgend, verliet ik Opperhem - neen, ik kon in het dorp geen aard meer scheppen mijne..... herinneringen waren ontbladerd; mijne vrienden dood voor mij - slechts één hart had warm geklopt bij de aanraking der toegestokene vriendenhand!

Antwerpen, 31 Mei 1887.

[Nummer 47]

Onze gravures.

Pieter Génard, Archivaris der stad Antwerpen, lid der Koninklijke Vlaamsche Academie.

P. GÉNARD, ARCHIVARIS DER STAD ANTWERPEN, LID DER KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE.

De vaderlandsliefde openbaart zich onder alle vormen: in den strijd tegen den overweldiger van den geboortegrond, als in de verdediging van den nationalen geest tegen uitheemschen invloed; in de zelfopofferende toewijding aan de belangen der medeburgers, als in de verheerlijking hunner kunde en groote daden. Om waar en nuttig te zijn, hoeft zij zich evenmin uit te strekken tot aan 's landsgrenzen, al te vaak door eene onberedeneerde staatkunde getrokken, als zij zich mag verengen tot een

bekrompen *esprit de clocher*. Maar waar zij zich uit in eene vurige gehechtheid aan de geboortestad, in een warm en fier gevoel, gevoed door het grootsche verledene, opgeëischt door de behoefte van het tegenwoordige, wrochtend voor eene glansrijke toekomst van de dierbare vaderenstad, daar verwekt zij doorgaans die mannen, wier namen het helst schitteren op de bladen der geschiedenis. Zoo leden en streden Breydel en De Coninck voor hun geliefd Brugge en bracht Jacob van Artevelde rust en leven ten offer voor de Gentenaars. Zoo bezielde de liefde tot de kunstrijke Scheldestad Van Rijswijk's lier, Conscience's pen en het penseel van Leys. Wie de eer en den roem van de geboorteplek hoog in het hart draagt, bezit de vruchtbaarste vaderlandsliefde.

Zulk gevoel troont ook in het gemoed van den man, wiens diensten en verdiensten vergen, dat wij zijne levensschets als een dankbare huldeblijk opvatten.

Génard bemint zijn Antwerpen, zooals hij zijne moeder heeft liefgehad, en allen, die hem van nabij kennen, weten hoe hoog deze maatstaf reikt. Voor hem vertegenwoordigt de koningin der Schelde het geheele vaderland. Zijne liefde is geene eigenliefde, maar de edele en opofferende gehechtheid van een teederen zoon. Waar hij de grootheid zijner stad verkondigt, beoogt hij niet door zijn lof eigen grootheid te verwerven; zijne eerzucht strekt zich niet uit om nieuwe edelsteenen in Antwerpens's kunstkroon te hechten; bescheiden vindt hij zijn innigst genoegen in de diamanten dier kroon te zuiveren en met vernieuwden luister te doen schitteren. Noch de verbeelding, noch het gevoel, noch de stijl ontbrak hem om werken te scheppen, die zijn naam op het gebied van poezij en romanlitteratuur hooge faam zouden verworven hebben; maar de roem van Antwerpen vorderde geheel zijn pogen, en al zijne zorgen en schriften werden aan dit edele doel gewijd.

Niet een monument, niet een kunstvak, niet eene beroemdheid zijner vaderstad uit den ouden of nieuweren tijd, bleef schier zijne bemoeiingen vreemd; het scheen Génard als een heilige plicht overal de hand te reiken, waar het de verheffing van zijn Antwerpen gold.

Dit is in eenen breeden trek het leven omschreven van den man, wiens loopbaan wij thans in nadere bijzonderheden beschouwen gaan.

***

Pieter Maria Nicolaas Jan Génard werd geboren te Antwerpen, den 27 April 1830. Hij genoot in zijne geboortestad eene zorgvuldige opvoeding en kwam al vroeg in vriendschapsbetrekkingen met de voornaamste Antwerpsche letterkundigen. Nauwelijks 17 jaar oud, nam hij deel aan de stichting van de letterkundige Maatschappij *Van Maerlant*, in welke vereeniging hij zijne eerste gedichten voordroeg. Een jaar nadien vinden wij hem onder de instellers van de *Wetenschappelijke kring*, later Maatschappij *De Goudbloem*. Voor zijnen vroegtijdigen en wondervollen aanleg, werd hij reeds in 1849 tot onderbibliothecaris der stad Antwerpen benoemd.

‘In 1851,’ zoo meldt ons de levensschets van Th. van Lerius, ‘had graaf Geeraerd le Grelle, oud-Burgemeester van Antwerpen, in den provincialen raad van Antwerpen, waarvan hij alsdan lid was, het ontwerp voorgedragen, eene com-

missie in te stellen, welke zou gelast zijn de *Graf- en gedenkschriften der provincie* te verzamelen en in het licht te geven. De geleerde magistraat, door een vaderlandsch gevoel gedreven, dacht hierdoor eene leemte aan te kunnen vullen, welke zich in onzen ouden burgerlijken stand bevindt en tevens kostbare bouwstoffen voor onze zoo lang verwaarloosde nationale geschiedenis te vergaderen.'

Génard was een der eerste leden der provinciale commissie door den heer gouverneur Th. Teichmann benoemd. In de aanstellingzitting werd hij tot sekretaris gekozen, een ambt dat hij tot heden met onverflauwden ijver vervult.

Ten jare 1853, nam Génard met J.F.J. Heremans, alsdan leeraar aan het koninklijk atheneum te Gent, het beheer op zich van het tijdschrift *Het Taelverbond*, dat alstoen reeds sedert eenigen tijd te Antwerpen bestond.

Doch het was in 1854 dat zich het eerst bij P. Génard die hem kenmerkende zucht verklaarde, om te ijveren voor den roem der Scheldestad. Hij had namelijk in de geschiedenis der oude Antwerpsche St Lucasgilde, ten jare 1454 ingesteld, het bewijs ontdekt der drie vroegere feestvieringen van het honderdjarig jubeljaar dier vereeniging, en deed diensvolgens in de dagbladen eenen oproep om ook het vierde eeuwfeest der aloude Gilde met luister te vieren. Zijne aanwakkering werd door zijne medeburgers met ongemeenen bijval beantwoord.

'Het bestuur der koninklijke akademie,' zoo lezen wij, 'de koninklijke maatschappij van Schoone Kunsten, de bui gerij en de geestelijkheid besloten onmiddellijk de vierhonderdste verjaring van de heugelijke gebeurtenis te vieren, terwijl de *Antwerpsche St-Lucasgilde*, eene afdeeling der eeuwenoude vergadering, en welke met recht den naam der grijze vereeniging had behouden, door buitengewone werkzaamheden, bewijzen van haar voortdurend bestaan wilde leveren.'

Dit feest had plaats en overtrof de hoogste verwachtingen, niet alleen om zijnen luister, maar vooral omdat het den Noord-Nederlanders, door den mond van den eersten hunner letterkundigen, de gelegenheid gaf om die treffende verklaring van toegenegenheid voor de Zuider-taalgenooten af te leggen, die het uitgangspunt geworden is der huidige volledige verzoening en broederlijke gehechtheid der twee stamverwanten. Uit het thans nog zoo belangwekkende verslag van dit heerlijk *Landjuweel*, dat wij verder eenigszins verkort mededeelen, blijkt ten volle welk gedenkwaardig feit Antwerpen, ja, geheel het Vlaamsche land aan het *initiatief* van Génard te danken had.

Met E. Zetternam, Ed. Dujardin, J. De Geyter, J. van Rotterdam en anderen, stichtte P. Génard in 1855 het tijdschrift '*De Vlaamsche School*,' waarin hij jaren lang met zooveel vlijt als kennis ijverde voor al wat onze letteren en kunsten aanbelangde. Van zijne hand verschenen in '*De Vlaamsche School*,' tusschen tal andere letterkundige bijdragen, de levensschetsen van *Bartholemeus van Raephorst*, *Jan van Boendale*, *Nicasius De Keyser*, *Quinten Massys*, *Adam van Noort*, *Andries Valckenisse*, *Pieter De Gree*, den toondichter *Janssens*, enz.

De Vlaamsche School was het eerste geïllustreerde tijdschrift in onze taal uitgegeven, en werd in den aan vang uitsluitend door snij- en graveerwerk van onze eigene meesters opgeluisterd. Op het tijdstip, dat het plaatwerk nog niet de huidige volmaaktheid en uitgebreidheid bekomen had, was die uitgave eene even moeilijke als verdienstelijke onderneming. Algemeen werd zij dan ook toegejuicht en ondersteund door allen, die het met de vaderlandsche letteren en kunsten wel meenden,

en dat de stichters hun werk op stevige grondvesten opgetrokken hadden, bewijst zijn twee en dertigjarig onafgebroken en bloeiend bestaan.

Het zou ons niet mogelijk zijn de geheele lange reeks *commissiën* en jury's te vermelden, waarin P. Génard plaats nam. In letter- en tooneelkunde, schilder- en oudheidskunde, geschiedenis en aardrijkskunde, werden zijne hooge en veelzijdige kennissen, zijn onpartijdig en juist oordeel onafgebroken op hoogen prijs gesteld.

Zoo aanvaardde de onvermoeibare man in 1860 het ambt van sekretaris van ons provinciaal leescomiteit. Génard was van jongs af een warm voorstaander van ons Nederlandsch Tooneel geweest en nam dikwerf de pen op om onze ongeoefende tooneelliefhebbers door nuttige wenken en door hooge voorbeelden uit den vreemde op de kunstbaan voor te lichten. Hij schreef onder andere: *Broeder en Zuster*, tooneelspel naar Goethe, en *Iets over de school van Shakespare.*

Door persoonlijke betrekkingen hebben wij ondervonden, welke buitengewone bedrijvigheid de heer Génard in het lastige ambt van sekretaris des Leescomiteits aan den dag legde. Men vergete niet dat over eenige jaren schier al onze schrijvers voor het tooneel arbeidden en onze tooneelmaatschappijen *geprimeer de* stukken opvoerden, en dat de leden der provinciale leescomiteiten gehouden waren al die soms zeer onletterkundige voortbrengselen te lezen en de opvoeringen der gesubsidiëerde tooneelwerken bij te wonen. Eene weinig benijdenswaardige eeretaak, die wij P. Génard altoos met onverstoorbare gelijkmoedigheid hebben weten vervullen. Even veel tijd en moeite moet het bedoelde sekretarisschap gevergd hebben met de prijskampen van dramatische voordrachten en tooneelspelen, die het Leescomiteit op last van het Antwerpsche gemeentebestuur ettelijke achtereenvolgende jaren tijdens de kermisfeesten heeft uitgeschreven. Deze wedstrijden, waarin Génard steeds als rechter zetelde, hebben machtig veel bijgedragen tot veredeling van den kunstsmaak in onze tooneelkringen. Aan den ondernemenden sekretaris en de overige leden van het Leescomiteit komt alsmede de verdienste toe in 1863 aan den Meetingraad het eerst de aanvraag tot het bouwen van eenen stedelijken Nederlandschen schouwburg te hebben ingediend; een gedacht, dat dank der Vlaamschgezindheid van het toenmalige magistraat, zoo prachtig verwezenlijkt werd.

Van af 1861 dagteekent het eigenlijke optreden van P. Génard als ijveraar voor het herstellen onzer kunst- en geschiedkundige bouwgewrochten. In dit jaar werd hij benoemd tot lid der Koninklijke Commissie van monumenten, waar hij al aanstonds voorstelde een museum van oudheden in de hoofdplaats van iedere provincie op te richten, een denkeeld, dat hij het geluk had door zijne onvermoeide pogingen voor de provincie Antwerpen in het eeuwenoude *Steen* tot stand te zien komen De verzameling en inrichting van dit zoo hoogst merkwaardige museum is een zijner schoonste titels op de vereering en erkentelijkheid zijner medeburgers. In het voorbijgaan zij hier aangestipt dat het ook grootendeels aan de bemoeiingen van Génard te danken was, dat het stadsbestuur in 1876 in den aankoop van het kostbare Plantijn-Museum gelukken mocht.

Ten jare 1867 en in 1885 treffen wij Génard aan als sekretaris van het Congres van oudheidkunde te Antwerpen; - in 1870-71, als medestichter en algemeene sekretaris van het aardrijkskundig Congres; in 1873, werd hij bekroond in de Academie van Oudheidkunde voor de *Geschiedenis der Antwerpsche Munt;* - in 1875, zetelde hij te Parijs als sekretaris en afgevaardigde in het *Congrès de Géographie*; in 1876, trad hij op als stichter en algemeene schrijver der K. Maatschappij van aardrijkskunde te Antwerpen; en in den loop van het tegenwoordige

jaar werd hij tot ondervoorzitter verkozen van de Academie van oudheidkunde en tot lid benoemd der K. Commissie van geschiedenis.

Maar het was vooral in de belangrijke betrekking van stads-archivarus dat Génard's hooge bekwaamheden uitblonken en dat hem de gelegenheid gegund werd den roem zijner geboortestad hoog te doen opflikkeren. In 1863 tot dit ambt benoemd, was hij tevens van 1867 tot 1873 met het beheer der stedelijke bibliotheek belast, in welke laatste functie hij bij de scheiding der beide ambten door den heer Hansen vervangen werd. Onmiddellijk na zijne aanstelling tot archivaris onzer stad, stichtte Génard het zoo belangwekkende *Archievenblad*, waarin de kostbare documenten, eeuwen onder het stof in vergetelheid gebleven, alsmede zijne merkwaardige bevindingen in de oude oorkonden van Antwerpen, tot toelichting onzer geschiedenis en ten bate onzer kunst en letteren in het licht gegeven werden. Het waren inzonderheid de levensbijzonderheden van beroemde Antwerpenaars, die het doel zijner nasporingen waren, en wat de onvermoeide en kundige navorscher van zijn vriend en medewerker, den heer Th. van Lerius, schrijft, is ten volle op hem zelf toepasselijk: ‘Het leven der Antwerpsche kunstenaren doen kennen, hunne schitterende en zoo vaak miskende daden naar eisch doen waardeeren, hunne namen in hunne volle eer herstellen, ziedaar de voortreffelijke taak, die onze medeburger zich had voorgenomen, zooveel het in zijne macht was, te volbrengen, en waaraan hij de schoonste jaren zijns levens heeft toegewijd.’

Het was ook uit de archieven-zaal dat telkens de eerste oproep tot de Antwerpsche bevolking opging, wanneer een gedenkwaardig jubeljaar nakende was, dat de Rubensstad de gelegenheid aan de hand deed, om aan de wereld te toonen hoe zij hare groote meesters vereeren kan en hoe het kunstvuur nog immer onverminderd in haar blaakt.

Wie herinnert zich die grootsche feesten niet, waarvan Génard niet alleen de heraut, maar zeer dikwijls de ziel was, en die alle meer algemeen en schitterender nog dan de jubelplecht der Lucas-gilde met eene ware opgetogenheid gevierd werden?

Ofschoon wij in 1861 nog jong waren, is ons tot heden een frissche en krachtige indruk bijgebleven van het luistervolle *Antwerpsche Kunstfeest*, dat alsdan plaats had, ter gelegenheid der 300ste verjaring van het *Landjuweel* van 1561. P. Génard was toen tevens een der sekretarissen van het Kunstcongres en de centrale commissie, die onder andere de moeilijke, maar heerlijke taak volbracht om 1500 vreemde kunstenaars bij de gulle en kunstlievende burgerij der Scheldeveste als gevierde gasten voor den ganschen duur der feesten verblijf te verschaffen.

Drie jaren nadien trok Antwerpen alweder het feestkleed aan: het tweede eeuwjaar van de instelling zijner beroemde schilderklas was daar.

‘Reeds in 1851,’ lezen wij andermaal, ‘had Génard de aandacht des publieks ingeroepen op het in 1864 voorkomende jubileum van het tweehonderdjarig bestaan der koninklijke academie, dit brandpunt onzer hedendaagsche kunstschool; op 9 Augustus 1862 deed hij in het akademisch lichaam het voorstel, ter gelegenheid van dit heugelijk tijdstip, aan David Teniers den Jongere, eenen der stichters der akademie, een standbeeld op te richten.

Evenals in 1854, werd zijn oproep zoo door de overheden als door het publiek met geestdrift ontvangen. Luisterrijke feesten werden aangekondigd, waaraan de gansche bevolking deel nam en de versieringen der bijzonderste straten getuigden van den alouden Antwerpschen kunstgeest. Om eene blijvende hulde aan de stichters en voortzetters van het wijd vermaard gesticht na te laten, had het gemeentebestuur de goede gedachte eenen dubbelen wedstrijd te openen, de eerste voor het opstellen

eener *Geschiedenis der koninklijke akademie van Antwerpen*, *sedert hare instelling in* 1663 - 1664 *tot op onze dagen;* - de tweede voor eene levensbeschrijving van den schilder *David Teniers den Jongere*, het een en ander met behulp van echte stukken en bescheiden. Men herinnert zich dat de prijs voor de geschiedenis der akademie door den heer F.-Jos. Van den Branden werd behaald, terwijl de palm voor de levensschets van David Teniers den heer K. Simillion werd toegekend,’

Wederom had Génard bij deze plechtige viering het sekretariaat der feestcommissie waargenomen. Op hetzelfde tijdstip droeg hij het zijne bij tot het welgelukken van het jubelfeest der *Koninklijke Harmonie-Maatschappij*, weshalve hij door het bestuur van dit vermaarde gezelschap tot eerelid benoemd werd.

'Getrouw aan de immer gehoudene gedragslijn, had onze archivist op 29 October 1875, zoo door brieven aan het stedelijk Bestuur en het academisch korps der koninklijke academie van Beeldende Kunsten te Antwerpen, als door een schrijven aan den bestuurder van het *Journal des Beaux-Arts* en aanteekening in de *Vlaamsche School* alweder de algemeene opmerkzaamheid gewekt op een heugelijk feit onzer plaatselijke geschiedenis, namelijk den driehonderdsten verjaardag der geboorte van Peter-Pauwel Rubens en, evenals in vroegere omstandigheden, genoot hij de voldoening zijne stem door onze vaderlandsche bevolking te zien aanhooren.'

'Overheden en burgerij wedijverden om aan de plechtigheid eenen buitengewonen luister bij te zetten. Op 8 Januari 1876 schreef het stadsbestuur die schitterende feesten voor, welke in de Antwerpsche geschiedboeken zulke voorname bladzijde vervullen. Onder de ontworpene betoogingen was er eene op geschiedkundig veld, en aan welke Génard voorzeker niet vreemd was, die eene bijzondere melding verdient. In de zitting van 5 Februari 1876 werd met algemeene stemmen door den gemeenteraad besloten de omstandigheid van het aanstaande feest waar te nemen, om, als hulde aan onze vroegere kunstmeesters, eenen internationalen wedstrijd voor het vervaardigen eener geschiedenis der Antwerpsche Schilderschool uit te schrijven.

Twee werken werden voor dien wedstrijd ingezonden en beide *ex cequo* en voor het volle bedrag der uitgeloofde som met den eersten prijs bekroond. Deze schriften waren die der heeren Max Rooses en Jos. F. van den Branden.'

Wat hem zelf betrof, gaf de geleerde naspeurder in den loop van dit jubeljaar zijne zoo wetenswaardige *Aanteekeningen over Rubens* uit, naar welk boek wij ook de liefhebbers verwijzen, die met den lijst van Génard's werken willen kennis maken, daar wij dezen tot ons spijt om zijne omvangrijkheid hier niet kunnen overnemen.

Niet onvermeld mogen wij echter laten zijne verdienstelijke *Verhandeling over de Spaansche Furie*, in 1876 ter gelegenheid van de 300ste verjaring dezer gebeurtenis verschenen, en de *Verhandeling over de gebroeders Van der Voordt*, die het licht zag bij de 400ste verjaring des opstands van 1477.

Zijn jongst uitgegeven werk is een monument: *Anvers à travers les âges*, die eerezuil door Génard aan zijn Antwerpen opgericht, zal ook den naam van den ontwerper onsterfelijk maken.

***

Zoo verliepen veertig jaren van dit eervolle en werkzame leven, de bloeitijd van den man, die in den edelen zin des woords eene *figuur* in het Vlaamsche kunstleven van Antwerpen genoemd worden mag.

Vijanden heeft hij nooit gekend, vrienden en vereerders telde hij altoos en ten allen kant. Man van karakter, bleef hij immer zijne diepe godsdienstige overtuiging getrouw, zich evenwel wijselijk onthoudend van alle inmenging in staatkundige betwistingen, die zoo noodlottig voor Vlaamsche leven en kunst waren, als zijne bezadigde terughouding van politische werking deze voordeelig geweest is.

Voorbeeldig zoon en de trots zijner moeder in den mannelijken leeftijd; liefderijk echtgenoot, teeder vader en op zijne beurt de fierheid van gade en kinderen bij den nakenden ouderdom. Eenvoudig in handel en wandel, zich nergens indringend, noch opdringend en toch overal gezocht en als onmisbaar beschouwd, waar iets van zijne bevoegdheid besproken of behandeld wordt. Altoos vol voorkomendheid en welwillendheid voor kunstenaars en geleerden, die aan den uitgebreiden schat zijner kennissen komen putten. Zij mogen nieuwelingen in het vak of sterren aan den kunsttrans zijn, hetzelfde goedhartig onthaal staat hen altoos bij den kundigen archivaris te wachten. De nederige decorateur kan voor het schilderen van een blazoen van hem even voldoende inlichtingen verwerven, als de beroemde Leys voor zijn meesterwerk, de tafereelen der staatsiezaal van ons stadhuis, onderwerpen en historische bijzonderheden van den ervaren oudheidskundige en geschiedkenner verkrijgen moest. Den jongen historiesteller staat hij met even veel hartelijkheid ten dienste, als hij het onzen grooten Conscience deed, wiens innige vriend hij steeds was en bleef en wiens laatsten brief, in het aanschijn des doods geschreven, hij aan zijne kinderen ten erfdeel nalaten kan als de kostbaarste getuigenis misschien van hulde en dank, voor wat hij deed ter eere van Antwerpen's beroemde zonen.

‘Tijd en gelegenheid hebben mij ontbroken, om op eigenlijk gezegd litterarisch gebied veel voort te brengen’, antwoordde ons Génard met een glimlach op zijn goedig gezicht, toen wij hem een stuk van zijne hand vroegen om bij zijn portret in ons tijdschrift op te nemen, ‘mijne eenige eerzucht is steeds geweest het mijne bij te dragen, om van ons Antwerpen de perel van België te maken.’

Ja, daarin lag al zijn streven, zijn geheel aanzijn besloten.

Aan dit verheven doel wijdde hij gansch zijn leven.

Niet waar dat Gérard een groot vaderlander is, ondanks of beter dank aan wat van hem getuigd worden moet:

Antwerpen was zijn vaderland!

Eens aanvuren.

In den tijd, waarin het aardige tafereeltje van Julius Ehrentraut ons verplaatst, waren de stekskens nog niet uitgevonden en de sigaren evenmin Lekend. Een hartstochtelijk rooker, die toen evenals onze tegenwoordige liefhebbers, elk oogenblik in de gelegenheid wilde zijn, eens naar believen te kunnen opsteken, was verplicht een heel arsenaal met zich mee te voeren, bestaande in pijp met bijbehoorende houten pijpenkas, eene tabaksdoos met pijpenkoter, en - dit vooral niet te vergeten - een vuurslag met tondeldoos. Dit laatste gereedschap schijnt de soldenier onzer gravure er niet op na te houden; hij was dus, toen hem op zijne wandeling buiten de poort de lust bekroop om eene pijp te rooken, niet in staat aan die begeerte te voldoen. Er zat niets anders op dan te wachten tot de naaste herberg, waar hij een kooltje vuur kon vragen, om eens aan te steken.

Wij zien hem met die genotvolle operatie bezig en behoeven niet te vragen of de onthouding zijn rooklust ook geprikkeld heeft: de krachtige trekken, die hij doet, bewijzen genoeg dat de pijp hem smaakt. Evengoed zal hem waarschijnlijk straks, als hij, dikke rookwolken uitblazende, de beenen behaaglijk over elkaar slaat, de pint bier smaken, die hij zich als onmisbare aanvulling van het rookgenot heeft laten aanbrengen. Want hij is blijkbaar, getuige den geweldigen degen, dien hij voor het gemak afgelegd heeft, een echte vechtersbaas en deze waren van ouds zoowel zware rookers als stevige drinkers

Uit Java.

Welk gewest is voordeeliger voor de kolonisatie; eene streek, bewoond door een schier geheel onbeschaafd volk of een land, wiens inboorlingen reeds eene soort van eigenaardige ontwikkeling bereikt hebben?

Wij houden het er voor, en de ondervinding heeft die meening trouwens bewezen, dat de stammen met de primitiefste maatschappelijke inrichtingen, maar die niet van natuurlijk verstand ontbloot en zacht van zeden zijn, zich het best tot de algeheele aanneming der Europeesche beschaving leenen. Onder dit opzicht zal België in den Congo, bij een groot deel der aldaar te huis hoorende volksstammen, volledige bevrediging erlangen. De Congoleezen, vooral wanneer zij jong onderwezen kunnen worden, *acclimateeren* zich sneller aan onze taal en gewoonten als wij vermogen ons aan hunne klimaat te gewennen.

De jonge Congolander die onlangs te Antwerpen in de St. Jozefskerk zijne eerste Communie gedaan heeft, verschilde om zoo te zeggen nog alleen door de huidkleur van den beschaafdsten onzer knapen. Geheel anders is het gesteld in een gewest waar eene sinds eeuwen voortschrijdende en ingewortelde staats- en godsdienstinrichting gevestigd is. Daar moet afgebroken worden, vooraleer men ophouwen kan. En dat dit afbreken niet gemakkelijk geschiedt, ja, met veel omzichtigheid en langzaam dient bewerkt te worden, getuigen vooral de Engelsche en Hollandsche koloniseeringen in Indië. Daar toch heeft men af te rekenen met eene aloude Oostersche beschaving, die zich volstrekt niet gedwee plooit om in een modern Westersch kleed gestoken te worden. De Europeanen mogen vrij op den overweldigden bodem gebouwen en steden doen verrijzen, aan die van het moederland gelijk, en daarin geheel volgens hunne zeden leven - zooals aan onze photographie uit Samarang blijkt, die ons gansch inlandsch voorkomt - toch blijven de inboorlingen hunne bouworde volgen en naderen slechts schoorvoetend tot onze kleederdracht en gebruiken, - zooals aan de ernstig - komische *receptie* van den Javaanschen regent op onze tweede lichtteekening te zien is.

Neen, de Indiërs verengelschen en de Javanen verhollandschen is nog volstrekt niet gelukt, ondanks de eeuwenlange overheersching en wellicht zullen wij aan de boorden van den Congo beide genoemde volkeren onder dit opzicht nog wel eenmaal de loef afsteken.

Het meisje met het rozentuiltje.

Is dit onschuldige kinderkopje niet een allerliefst lentebeeld? Hoe wel past het rozentuiltje in de hand der kleine! Zij heeft het waarschijnlijk als feestgave geplukt voor vader of moeder, en aan den naleven ernst van het innemend gezichtje kan men zien, hoeveel waarde zij hecht aan dien blijk van kinderlijke liefde Het is een warm getint figuurtje, even frisch als de versch geplukte rozen, het symbool der onschuld. Ook de bloemen zijn eens zoo schoon in lieve kinderhandjes. Het kleine meisje onzer gravure is een recht fraai fantasiestukje.

Reintje op den loer.

Reintje de vos is van ouds *la bête noire* van de dierenwereld, de uitgelezen zondenbok die het na den ezel het meest moet misgelden bij de fabeldichters en in het dierenepos. Men noemt geene koe bont of er is een vlekje aan, zoo is het ook met den sluwen vos, die zijn kwaden naam wel verdient. Hoeveel hoenders de schrik der boerenerven, de sluipende veelvraat - want hij is gulzig ook - meedoogenloos vermoord heeft, is onberekenbaar; zijne misdaden van dien aard zijn talrijk als de haren van zijn ruigen pels, die nog het eenige goede is, dat hij heeft ter schadeloosstelling van den boer, wiens pluimgedierte hij decimeerde, als deze den loozen klant althans in zijne klem kan vangen, wat ook al niet gemakkelijk is; want Reintje heeft goede kijkers en een fijnen neus, ook figuurlijk, en houdt er niet van, leverancier van vossenbont te zijn. De vos onzer gravure is op prooi uit op zijn nachtelijken tocht, want overdag blijft hij liefst in zijn hol om te knipoogen en de kluifjes te verorberen. Hij heeft stellig een paar sluimerende kiekens op het

oog, die op den naastbijgelegen boom tot den ochtendstond zitten te droomen van dikke gerstkorrels, maar ach! wat zullen ze wreed verstoord worden, zooals zij daar, in de veeren gedoken zitten te sluimeren. Want Reintje nadert stil, sluipt met zijn lenig en buigzaam lichaam voorzichtig over den berkeboom en snapt zijn buit, wees er zeker van. De slimmert heeft het meer gedaan, en wordt niet voor niets gerekend onder de familie der roofdieren. Van den hond, tot wiens geslacht hij schijnt te behooren, heeft hij meer de gedaante dan de goede eigenschappen; want hoogst zelden heeft men den vos kunnen temmen.

Opening van Rubens' Graf.
(1855.)

EENS AANVUREN.

Een der merkwaardigste gedenkteekens, welke de St. Jacobskerk versieren, is buiten twijfel dat, onder den vorm van altaar, in de kapel van O.L.V. van de Zeven

Weeën ter nagedachtenis van P.P. Rubens, den vorst der Vlaamsche schilderschool, opgericht. In vroegere tijden, wanneer het begraven in de kerken was toegelaten, had men menigmaal den zerk opgelicht, welke toegang geeft tot den grafkelder, die de gansche oppervlakte der kapel beslaat. Alleen van 1643 tot 1733 had men hem niet minder dan twintig malen geopend om het stoffelijk overschot van afstammelingen des onovertroffen schilders te ontvangen. Sedert het begin dezer eeuw was hij evenwel voortdurend gesloten gebleven, en het was naar allen schijn op VAN LERIUS' aandringen, dat het kerkbestuur er op bedacht werd den staat te onderzoeken, waarin zich Rubens' gebeente bevond. Wellicht vergde de grafplaats ook eenige herstellingen, waarvan men, langs de buitenzijde, de noodzakelijkheid niet kon gissen.

Het gold hier eene zaak van aanbelang, die buiten twijfel aanleiding tot veel opspraak kon geven. Het kerkbestuur besloot derhalve het onderzoek des kelders met alle mogelijke plechtigheid te doen. Op 23 October 1855 had de opening plaats in tegenwoordigheid der stedelijke regeering, vertegenwoordigd door den heer J. Frans Loos, Burgemeester, Jos. Van Bellingen, F Delvaux en H. de Baillet, schepenen; van den zeer eerw. heer Dirckx, pastoor van St. Jacobs, van het bureel der kerkmeesters, van graaf Geeraard le Grelle, oud-burgemeester, voorzitter der Provinciale Commissie van Graf- en Gedenkschriften, van verscheidene afstammelingen van Rubens, waaronder ridder Julius van Havre, en van een aantal kunstschilders en kunstliefhebbers. Een omstandig verslag werd van het gebeurde opgesteld, 't welk in de archieven der kerk werd neergelegd, terwijl de kunstschilders P. Kremer, Edw. Du Jardin en H. Schaefels het binnenzicht des kelders op doek of op papier brachten.

SAMARANG.

Een tweede bezoek had den volgenden dag plaats. Het werd ons alsdan ook vergund met eerbied de rustplaats van Antwerpen's grootsten schilder binnen te treden.

Veel gedruisch werd er omtrent de opening van Rubens' graf gemaakt; de zonderlingste verhalen zagen het licht, tot het punt dat Van Lerius het zich ten plichte rekende zich met de zaak te bemoeien en een artikel daarover onder den titel van: *Une rectification*, in het Gentsch tijdschrift *Le Messager des scienees historiques* te plaatsen. Wat evenwel, zoo uit het bezoek, als uit den daarop gevolgden pennestrijd bleek, is dat het bestuur der St.-Jacobskerk *te laat* tot de opening van den Rubenskelder had besloten: zoo wel het overschot van den genialen man als dat zijner tweede vrouw, de overschoone Helena Fourment, en die van het grootste getal zijner afstammelingen waren teeds in stof en asch vergaan! *Memento homo quia pulvis est et in pulverem reverteris*; Rubens - ofschoon de onsterfelijke Rubens - had ten volle zijnen tol aan de aardsche vergankelijkheid betaald!

P. GÉNARD.

(*Uit de levensschets van Th. Van Lerius.*)

Quinten's legende

HET MEISJE MET HET ROZENTUILTJE.

Lezer, indien gij ooit het Museum van Antwerpen hebt doorwandeld, dit echt Vlaamsch Pantheon, waar ontelbare meesterwerKen, onsterfelijke getuigen van het genie onzer kuntenaren, den geest verrukken en het hart van fierheid sneller doen jagen, dan zijt gij buiten twijfel in opgetogenheid voor een klein tafereel blijven staan, dat, ofschoon in eenen hoek geplaatst, als een diamant tusschen de naasthangende kunstperelen schittert.

En echter is het de aantrekkelijkheid van het onderwerp niet, die u voor dit schilderijtje in verrukking brengt; geene blijde aandoeningen doet het in u oprijzen: met vermurwd harte en tranende oogen blijft gij het eerbiedig aanschouwen; het verbeeldt het bebloede hoofd des Zaligmakers, een *Ecce Homo.*

Wat al gedachten liggen in dit tafereeltje besloten; wat al poëzij; wat al lessen voor den echt Vlaamschen kunstenaar! Het schijnt dat de meester het heerlijkste onderwerp slechts uitverkozen heeft, om het op de heerlijkste wijze uit te voeren; om te toonen welke macht het brein des Vlamings bezit, en hoe gewillig het penseel aan de ingevingen zijns geestes gehoorzaamt.

Ziedaar den lijdenden Zaligmaker. De beulen hebben hem de doornenkroon op het hoofd gedrukt, onder den hoonenden kreet: ‘Israël, aanschouw uwen Koning!’

Doch Jesus hoort de wreede spotternijen met droeve kalmte aan; in het midden der ijselijke folteringen, murmelt hij een gebed voor het volk, dat hem miskent!

HUIS VAN DEN REGENT TE PEKALONGAN.

Hoe treffend grootsch heeft de schilder dit oogenblik voorgesteld! Aanschouw dit zoete, doch mannelijk gelaat, waarop al de majesteit der Godhei! praalt. Het hooge voorhoofd

van den God-mensch is met lange doornen gekroond; bloed vliet bij stroomen langs Zijne wangen; gansch het zenuwstelsel is aangerand; de aderen zijn door de pijn vreeselijk gezwollen. De Zaligmaker weent, doch in het midden Zijner smarte, heeft Hij medelijden met onze zwakheid. Zijn mond schijnt die wereld nog te zegenen, die Hem zoo mishandelt en die Hij nochtans komt verlossen; Zijn oog drukt goedheid uit en moet Zijne vijanden zelfs tot medelijden dwingen. Geene koude afbeelding, alles leeft en spreekt in dit doek en toovert de wezentlijkheid voor oogen. Neen, voor zulke afschildering blijft het hart niet koud; het gemoed is verkropt en vindt geene woorden meer om zijne aandoening te verklaren; het ongeloof zelve, in aanbidding weggerukt, buigt het trotsche hoofd en knielt voor den God des Kruises!

O Lezer, vraag niet wie dit tafereeltje heeft vervaardigd! Hij, die zulk een meesterstuk uitvoerde, hij, die de Godheid zoo heerlijk mocht afmalen, was een man van uitmuntend talent, was een man van reine zeden, was een man van godsdienstig gevoel, in een woord het was een Vlaming! Zijn naam? De gansche wereld eerbiedigt QUINTEN MASSYS.

Dichterlijke naam des grooten Antwerpenaars, wat zijt gij den Nederlander duurbaar! Wat al zoete herinneringen doet gij hem voor den geest rijzen! Van de wieg af, hoort hij uwe geschiedenis als eene heilige legende voorzingen; de moeder is gelukkig haren zone het voorbeeld des uitstekenden mans te toonen, wien de kinderlijke liefde zoozeer bezielde, dat geene opofferingen te zwaar wogen, wanneer het zijne oude moeder gold. Zij toont u, arme smid, als gij krank, afgemat, honger lijdend, met wanhoop den dood bestrijdt; te zwak om uwen hamer op te vatten, zoekt gij in het kleuren van beeldekens een middel om uwe moeder te redden. Ga voort, Massys, de Heer zegent uwe kinderlijke liefde! Deze schijnbaar nietige pogingen zullen vrucht dragen: de weg der kunst, de weg des roems is voor u geopend.

Doch gij keert tot de gezondheid terug, en leven en vreugd ook keeren in uwe arme woning weder. Hoor, dag en nacht dreunt het vertrek bij de herhaalde hamerslagen, terwijl, bij tusschenpoozen, eene jongelingsstemme de zoetste liederen doet weergalmen; want Massys is dichter, en de beeldhouwkunst alleen kan zijne vurige ziele niet bevredigen. Zie, door dit kleine venster kan men den jongen man in zijne vlijt bespieden. Welk edel voorkomen! Zijn fijn, langwerpig en bleek gelaat wordt als in eene nis van lange haren gesloten; zijn oog fonkelt hel, eenige rimpels, die bij wijlen op zijn voorhoofd spelen, verraden de onophoudende werkzaamheid zijns geestes.

Achteruit, vreemdeling! Stoor den jongen smid in zijnen arbeid niet! Een kunstgewrocht rijst onder zijne handen op, dat gij met bewondering zult aanschouwen en het nageslacht als eene relikwie zal bewaren: Quinten's pomp zal wereldberoemd worden.

Antwerpen, de gansche bevolking ziet het wonder met verbazing aan, allen zingen den lof van den jeugdigen en kort verrezen smid; maar gij, Massys, waarom deelt gij in de algemeene vreugde niet? Waarom onttrekt gij u aan 't gewoel, aan de gelukwenschen uwer talrijke vrienden, om in de eenzaamheid te treuren, nu gij zulk een zegepraal hebt behaald en de schitterendste toekomst u tegenlacht? Bezitten welverdiende loftuitingen dan niets tooverends meer voor den kunstenaar, of zijt gij reeds zoo hoog in kunst gestegen, dat gij uwe eigene waarde kent, en bij het gevoel der macht, die u nog ontbreekt, met wanhoop uitroept: ‘Voor mij die eer niet; van Eyck deed wonderen!’

Doch neen, zulke gedachten woelen u thans niet in het hoofd; de kunst zelve heeft niets aantrekkelijks voor u. Met onverschilligheid blikt gij op dien zwaren hamer, dien beitel, welke gij eertijds als uwe lievelingen aanzaagt en die ook, als gehoorzame wezens, al de ingevingen uws geestes volgden.

Arme jongeling, uw hart is diep gewond! Eene onbekende kwaal heeft u plotseling getroffen en rukt u van de vreugde af. Nu eerst schijnt gij uit een naren droom te ontwaken, terwijl eene pijnlijke uitdrukking uwe edele gelaatstrekken komt verduisteren. O, daar aanstonds, toen de laatste hamerslag op het ijzer uwer pomp nederviel, zaagt gij als eene schim voorbij het venster uwer smidse vluchten; gij hoordet het geruisch van zijden kleederen; *zij* was 't, de lieve maagd, de engel uwer droomen.

En zij bemint u ook, de goede ziele. Doch in weerwil uwer liefde, schijnt het lot u voor eeuwig te scheiden. Haar vader wil slechts een kunstschilder tot zoon, en gij, Quinten, trots al uwe kunde, zijt slechts een werkman, een grofsmid!

Wanhoop niet! De Heer heeft gezegd dat hij, die zijne ouders eert, eeuwig zal leven.

Herinnert gij u niet den dag, toen uwe goede moeder, stervend van honger, door u werd gered! Wat voor een middel kwam u ter hand? Gij kleurdet eenige beeldekens, nietige beeldekens, nietige voortbrengselen inderdaad, doch die gij uit kunstgevoel alleen zoo goed wist op te luisteren, dat kenners er van verbaasd stonden, en u reeds een ervaren meester noemden. Indien de kinderlijke liefde, die u alsdan het penseel ter hand stelde, u zoo wel deed gelukken, zou de liefde voor een engel als uwe beminde u thans geene wonderen doen uitvoeren? Ja, men brenge verwen, doeken, panneelen; dag en nacht met moed gewerkt; de kleur, dit erfdeel der Vlaamsche school, is u ingeboren, het penseel gehoorzaamt aan uwe wenken; heil, Massys, meesterstuk op meesterstuk worden als bij tooverslag door uwen ontvlamden geest voortgebracht. Nederland huldigt een nieuwen Van Eyck, *de Liefde heeft van een grofsmid een* APELLES *gemaakt!*[(1)]

Massys, groot kunstenaar, ootmoedig mensch, gij praaldet niet met uwe kunde! Gij zocht den lof der wereld niet, maar de wereld vervolgde u met hare loftuitingen. Vorsten en Koningen brachten u hunne hulde toe, doch wat u boven alles verheft, is de achting, de vriendschap, die u mannen als Erasmus, Thomas Morus, Petrus AEgidius en Albrecht Dürer toedroegen.

Zoo weinig u de loftuitingen uwer tijdgenooten streelden, zoo veel heeft de nakomelingschap uwe nagedachtenis ongeschonden bewaard. Van al die uitstekende mannen, die groote geesten, welke ons land zoo mild heeft voortgebracht, en die het boven alle andere doen stellen, heeft de vreemdeling u alleen geëerbiedigd. Rubens, Rembrandt, van Nooit, uwe gelijken in kunst, de roem onzer natie, zijn belasterd, gehoond geworden; voor u, voor u alleen heeft de vreemdeling het hoofd gebukt, en, zijn nijd verkroppend, is hij in zijne onmacht teruggedeinsd.

Eer, eer aan u, Massys; gij hebt getoond wat een Nederlander vermag en ons Vaderland in het oog der wereld gewroken!

P. GÉNARD.

Antwerpen, 1855.

De sint-Lucas gilde en het jubeljaer

(1) Quinten's grafschrift, te Antwerpen, bevat de volgende woorden:
CONNUBIALES AMOR DE MUCIBRE FECIT APELLEM

De middeleeuwen leveren ons het grootsche schouwspel der stichting van de gemeentevrijheid. De volkeren, zoo lang door de vreemde overheersching onderdrukt, stonden plotseling op en wonnen de rechten terug, die hun de overmacht alleen had kunnen ontnemen.

Om deze duurbare vrijheden en privilegiën te handhaven en tegen nieuwe aanvallen te bevrijden, vereenigden zij zich in genootschappen, die de namen van *Neeringen, Stielen, Ambachten* en *Gilden* ontvingen.

Eene Neering, Ambacht of Stiel was gewoonlijk slechts uit die personen gevormd, welke één en hetzelfde beroep uitoefenden; eene Gilde eventwel kon uit verscheidene stielen of ambachten worden samengesteld; allen stonden echter onder de bescherming van eenen voornamen heilige. Klein en weinig geducht in den aanvang, werden de Gilden en Ambachten door mannen als de Coninck, Breydel, Artevelde, van Eyck, Massys, van Noort, Rubens en Teniers tot het hoogste punt van macht en grootheid gevoerd.

De St. Lucas-Gilde, samengesteld uit stielen, die den heiligen Lucas tot patroon erkenden, bestond te Antwerpen van de vroegste tijden; eene oorkonde door wijlen den heer J.B. van Straelen in de stadsarchieven ontdekt, toont dat zij reeds in 1382 in wezen was Deze vereeniging bevatte alsdan de volgende stielen:

Goudsmeden,
Schilders,
Glazenmakers,
Borduurwerkers,
Houtenbeeldsnijders
Zilverborders.

Het goed beleid der oversten en waarschijnlijk de groote privilegiën aan de Gilde geschonken, deed bij verscheidene andere Ambachten, die insgelijks den heiligen Lucas voor patroon erkenden, den wensch ontstaan in den schoot dezer vereeniging opgenomen te worden. De ordonnantiën als ook de *Liggers der Gilde*, leveren het bewijs, dat in de achttiende eeuw het Antwerpsch genootschap een menigte stielen of ambachten in zijn midden telde.

Al deze ambachten stonden onder het bestuur der Dekens, die jaarlijks in de maand October benoemd werden. De eerste Dekens, Jan Scuermoke en Jan Snellaert, werden ten jare 1454 aangesteld: het jubeljaar hunner benoeming is immer als een feest te Antwerpen gevierd geworden.

Alhoewel bijzonderlijk uit stielen samengesteld die, de eene meer, de andere min, met de kunsten in verband stonden, werd de letterkunde door de gezellen van St. Lucas-Gilde niet verwaarloosd; uit haren schoot sproten de drie rederijkkamers voort: de *Violiere*, de *Goudbloem* en de *Olijftak*, wier namen door luisterrijke *Landjuweelen* en *Haegspelen* der vijftiende en zestiende eeuw zijn vereeuwigd.

Aldus al de krachten van het burger welzijn: de stielen, het beste middel ter beschaving, de letterkunde, het grootste werktuig ter geestesontwikkeling, de kunst in zich vereenigende, kon de gilde niet nalaten de grootste mannen voort te brengen. Ook telde zij in haren schoot een' Massys, van Noort, Janssens, Rubens, Jordaens, Van Dijck, Segers, Schut, de Quellinen, eeuwige peerlen in onze kunstkroon, een' Ortelius, Plantyn, Moretus, wier literarische gewrochten en wetenschappelijke uitvindingen nog heden gewaardeerd worden, en een' van Stralen, een Schetz, die zich in de magistratuur zoo wel als in de dichtkunst gelden deden.

Schoone tijd voor de kunst, wanneer men ook niemands hulp, hoe karig ook, misachtte - *wt jonsten versaemt*, was de leus; en drong daardoor de smaak der kunst des te meer door, te beter ook werd men gewaar dat de St.-Lucas-Gilde, hoe grootsch ook reeds ingericht, een voortdurend middel ter verspreiding der kunst, eene teekenschool miste.

Het was aan den vermaarden schilder David Teniers de Jonge voorbehouden, de toelating voor dergelijke school aan den koning van Spanje, Flips IV, te verzoeken, en aan den markies Lodewijk van Caracena, welke de opene toelaatsbrieven door zijne voorspraak hielp bekomen, werd door de St. Lucas-Gilde uit erkentenis een marmeren borstbeeld opgericht, dat zich thans nog in het Museum van Antwerpen bevindt.

Die teekenschool, de oorsprong onzer zoo beroemde Antwerpsche Akademie, werd tot 1741 uitsluitelijk onder het beheer der St. Lucas-Gilde en door hare kunstenaars bediend.

Na drie eeuwen van bloei en ook van talrijke wederwaardigheden viel de Gilde door vreemden invloed, en, toen de Franschen hier in 1793 instormden, al onze monumenten verwoestten, al onze oude instellingen vernietigden, was er van het grijze genootschap niet genoeg meer over, om eene dwangvernieling waardig te zijn. In 1795 scheidde zij vreedzaam uit een en werd al wat zij bezat, onder de dekens Ommeganck, van Regemorter, De Vos en Schoesetters verdeeld.

Hard viel het den ouden gildebroederen te scheiden; want zij zagen dat de val der Gilde ook de val des nationalen geestes moest te wege brengen. De Vlamingen hebben den zin der vereeniging, en, wanneer men hun dezen ontrukt, ontrukt men hun ook hunne nationaliteit. De Dekens scheidden dus; doch met de innige overtuiging van de Gilde wederom op te richten, *wanneer betere tijden zouden gekomen zijn.*

Deze tijden verschenen: nauwelijks had de machtige hand des keizers eenige rust aan onze provinciën geschonken, of de verdrevene gildebroeders sloegen de hand aan het werk om het grootsche erfdeel onzer vaderen voor verder ongeval te bewaren: op 30 October 1808 werd de Gilde plechtiglijk heringericht

Sedert dit oogenblik had dit genootschap een min of meer voorspoedig bestaan; doch daar de nieuwe wetten den vrijdom van stielen en ambachten hadden verklaard, kon zij noodzakelijk haren heilzamen invloed op kunsten en wetenschappen slechts op eene beperkte schaal uitoefenen: enkelijk letterkundige en tooneelkundige zittingen maakten, gedurende een vijftigtal jaren de voornaamste werkzaamheden harer leden uit; maar hoe gering deze oefeningen ook waren bij vergelijking dergene van vroegere dagen, toch brachten zij oneindig bij om den kunstzin, maar bovenal die broederlijkheid te doen bloeien, die de *Gilde* boven welkdanig genootschap onderscheidde. Aldus bestond de Gilde onder het bestuur der vlijtige dekens, Fockenteyn en P. Rongé, vader, wanneer de H.H. Mees en J. Van der Haeghen, vader, tot het dekenschap verheven werden en een nieuw leven aan het aloude genootschap kwamen schenken. Zij voelden dat om tot den voortgang van kunsten en wetenschappen wezenlijk te kunnen bijdragen, de leden zich op de studie van een bijzonder vak zouden moeten toeleggen, zich als eertijds in afdeelingen scharen en door algemeene werking elkander ondersteunen; de letterkundige afdeeling de *Violieren* werd dan heropgericht en deze rederijkkamer, wier oude naam der Gilde bijzonder duurbaar was, zou dit genootschap nieuwe en groote diensten bewijzen.

Wijlen de heer J. Van der Haeghen, vader, die in de wiskunde diepe kennissen had, stichtte de *wiskundige afdeeling.* Indien men nu bij deze afdeelingen nog de zangafdeeling en bijzonderlijk de kunstafdeeling voegt, samengesteld uit verscheidene der voornaamste kunstenaren, dan kan men zich een denkeeld vormen van al den moed, de liefde, die de gildebroeders bezielde om zich hunner voortgangeren waardig te maken.

Intusschen was het jaar 1853 genaderd, dat een nieuw tijdvak voor de geschiedenis der Gilde ging openen. Twee leden van dit genootschap, de H.H.P. Génard en Th. Van Lerius, namen het *initiatief* om de aandacht der Antwerpsche bevolking op het 400jarig jubelfeest van de instelling der Dekens te roepen. De geestdrift, waarmede hun oproep werd ontvangen, was het vereerendste bewijs van den kunstzin, die den Vlaming bezielt; de voornaamste maatschappijen en kunstkringen, de geestelijke en wereldlijke overheden, in een woord, al wien de daden onzer vaderen, en de grootheid des vaderlands duurbaar was, wedieverde om deel aan een feest te nemen, dat met recht den naam van nationaal feest mocht dragen.

De Gilde zelve wilde door eigene daden hare 400ste verjaring vereeuwigen: nog immer samengesteld uit beoefenaars van alle kunstvakken, werd door hare letterkundige afdeeling de *Violieren* een album uitgegeven, welks kunstweerde een blijvend gedenkboek van het Jubelfeest wezen moest. Een letterkundige prijskamp ‘DE LOF DER GILDE’ was het voorwerp van een prachtig Landjuweel, dat in alles de Landjuweelen van voorheen weerdig was. Getrouw aan haar verleden, hield de Gilde ook door een godsdienstig kunststuk hare 400ste verjaring in aandenken In onze Kathedrale Kerk werd door haar een prachtig autaar, een historisch gedenkteeken heropgericht.

Even zoo hadden andere maatschappijen van Antwerpen het heugelijk tijdstip door bijzondere bijdragen willen doen herdenken. De *Goudbloem*, wier naam sinds eeuwen zoo nauw aan dien der Gilde was verbonden en de maatschappij Voor TAAL EN KUNST hadden van hunnen kant, Letterkundige Prijskampen uitgeschreven, waarvan de overwinnaars tijdens de feesten van het LANDJUWEEL der GILDE, bekroond werden.

Dit LINDJUWEEL was het eigentlijk doel der algemeene feesten. Ook had de Gilde geene opofferingen ontzien om het tot eene weerdige herinnering te maken van de roemrijke kunstfeesten, welker naam eene der schoonste bladzijden in 's lands Chronijken bekleedt.

(*Slot volgt.*)

Levensregelen.
(*Vervolg.*)

Even omslachtig en huiveringwekkend is het, om zijne maag te harden door 's morgens en 's avonds en bij het middagmaal een glas helder, frisch water te drinken. Bah! hoe flauw en hoe koud zou dat zijn! Dan liever eenige koppen heete thee of koffie; daar behoeft men niet van te griezelen. Het is dan ook heel onfatsoenlijk, als onze kinderen naar de pomp loopen en hunne natuurlijke behoefte aan vocht door een kouden dronk helder water bevredigen. Vooral mag aan tafel de karaf met water niet in hunne nabijheid staan: zij zouden soms hunne maag kunnen verkoelen.

Vermijdt ook alle specerijen in uw voedsel; dat maakt de huid maar brandig en prikkelt de ingewanden. Beter is het, om flauwe kostjes in de maag te brengen, dat verwekt geen onfatsoenlijken dorst, maar doet de spijzen als ‘een steen voor de maag’ liggen.

‘Vette kost, wie huivert daar niet van!’ hooren wij ons toeroepen;’ ‘Vet is toch zoo moeielijk te verteren?’ Wel zeker; indien de boter bruin is gebraden en de ommelet in de boter zwemt, dan zal menigeen zich onaangenaam gestemd gevoelen na het gebruik van zulk een lekkerbeetje. Maar indien versche, zacht gesmolten boter of zacht vet bij het vleesch of bij den visch wordt genoten, zal de spijsvertering er des te gemakkelijker door worden. Neem maar een voorbeeld aan de Amerikanen, die de niet navolgenswaardige gewoonte hebben, om bij hunnen kokend heeten koffie eene portie versche maïsbroodjes, zonder zout, maar ruim geboterd naar binnen te werken Bovendien drinken zij gloeienden whisky, waarin een klontje boter is gesmolten. Zij mogen zich dan ook beroemen op de meeste heesche kelen en zieke magen. Maaglijders doen dus verkeerd, om zich te onthouden van vet en specerijen. Zij zullen hunne kwaal er des te erger door maken.

Nu worden er nog wel enkele gedweeë menschen gevonden, die den raad van hun geneesheer opvolgen door hunne tanden in eere te houden en hunne g o e d b e r e i d e

spijzen zorgvuldig te kauwen en het gekauwde met een teug water te verdunnen; zij dragen daarbij zorg, dat zij goeden eetlust hebben door flinke beweging in de frissche lucht. Men geeft hun dan ook bij uitzondering den naam van gezonde menschen. De dokter kan op hen geen vat krijgen.

Wij spreken gedurig van de maag en de spijsvertering, maar de meeste mijner lezers en lezeressen kunnen zich wellicht niet voorstellen hoe zoo'n maag er uitziet en werkt. Welnu, laat ik u met een en ander in kennis stellen. Om u eene voorstelling van de maag te geven, verzoek ik u eene doorgesneden appelsien te bezichtigen. Gij zult daaraan twee wanden bemerken: de buitenste is oranjekleurig en bezet met een aantal openingen, waaruit eene olieachtige vloeistof kan geperst worden. Zoo ongeveer ziet de binnenwand der maag er uit. Is de maag ledig, dan heeft ze het voorkomen van een zak, ter grootte van eene ganzenei. Aan het linkeruiteinde is eene opening, die leidt naar den slokdarm; het rechteruiteinde loopt uit in den twaalfvingerigen darm. Komen nu spijzen of dranken in de maag, dan sluit zich de opening rechts en vormt alzoo een zak. Hoe meer voedsel in de maag wordt gebracht, des te meer zet zij zich uit. Daardoor worden de kleine kliertjes in hare wanden gedrukt, die het maagsap in kleine druppeltjes ontlasten. De buitenste laag van den maaginhoud wordt door dit vocht gedrenkt en gedeeltelijk opgelost. Opdat de geheele maaginhoud echter aan dien invloed blootgesteld worde, moet de spijsbrij door elkaar worden geschud, evenals de keukenmeid den inhoud van den kookpot door elkaar roert. De spieren der maag vervullen die rol; zij roeren en kneden den spijsbrij duchtig, doch gelijkmatig dooreen.

Vele stoffen, die wij gebruiken, worden in de maag eerst vast en dan weder opgelost. De in de melk opgeloste kaasstof behoort hiertoe; zij stolt eerst, om daarna verteerd, d.i. door het zure maagsap opgelost te worden. De ‘gekabbelde,’ zure melk die de zuigeling soms door het keelgat ontlast, is niets ziekelijks, maar een natuurlijke toestand; zij levert het bewijs, dat het kind eene goede spijsvertering heeft en rijkelijk gevoed wordt. Het opstooten van een deel der melk is een gevolg van den strijd, dien de maag voert met haren inhoud, waarbij deze genoodzaakt wordt langs denzelfden weg het slagveld te verlaten, dien het daarheen heeft afgelegd.

Vraagt men nu: is de melk of de maag de schuld van die revolutionaire beweging? Dan antwoord ik: de eene noch de andere. Ons onverstand draagt de schuld. Indien men een kameel te veel last oplegt, dan valt hij ter aarde, en kan noch door goede woorden noch door zweepslagen tot opstaan genoopt worden. Een paard, voor een te zwaar beladen wagen gespannen, zal, zoodra het zulks bemerkt, weigeren te trekken en bij aanporren, steigeren of ter zijde gaan. Waarom aan de maag niet evenveel recht toegekend, haar onwil aan den dag te leggen, om zich te overwerken?

Hoe kan men haar werk echter verlichten? Niet door de melk te verdunnen, want het water zou dan in het bloed overgaan en de gestolde kaasstof ten slotte in de maag overblijven. Men doe het tegenovergestelde en voege aan de melk vast voedsel toe. Die melk met brood of beschuit eet, zal geen last van de gestremde kaasstof hebben. De samenpakking der laatste wordt door het brood verhoed en hare vertering vindt gemakkelijker plaats. Indien nu eene bleekzuchtige juffer toch niet door eene melkkuur in krachten toeneemt, dan ligt de schuld deels aan hare vroege morgenwandeling (want verzwakte personen kunnen daar niet tegen), deels aan de versch getapte melk (want de ochtendmelk is arm aan room en rijk aan water, waardoor ze in de maag moeielijk verteert), voor een ander deel aan de flauwheid der melk, waardoor de afscheiding van maagsappen bij zulke zwakke personen weinig bevorderd wordt. Eene melkkuur levert slechts goede uitkomsten op, indien men

vroegtijdig vóór het opstaan ½ liter koude of lauwe melk gebruikt, die den avond te voren gemolken en waarin een glaasje goede sherry is gegoten. Men neme daarbij een paar beschuiten. Daarna trachte men nog een uurtje te rusten, waarna men verkwikt zal ontwaken. Koffie of thee moet daarbij vermeden worden Wordt dat gedurende eene maand voortgezet, dan kan de volgende maand de hoeveelheid tot ¾ liter opklimmen. Zulk eene kuur, streng volgehouden, levert verrassende uitkomsten op.

(*Wordt voortgezet.*)

De gewone of huisvlieg.

De vlieg ontleent haar naam, evenals zoovele andere dieren en planten, aan de meest kenmerkende eigenschap, die men bij het insekt heeft waargenomen. De vlieg is waarlijk een der grootste wonderen van Gods natuur. Wie hare vlucht met aandacht nagaat, zal spoedig bemerken dat zij zich even gemakkelijk vóórals achterwaarts beweegt, en dat met eene snelheid van 20 mijlen per uur. Achter hare eigenlijke vleugels bemerkt men nog twee vluchtorganen, die het insekt wel niet tot vliegen dienen, maar om in de lucht te wiegelen.

Op deze bewerktuiging hebben de meeste vlieglustige avonturiers dan ook hunne *vliegmachines* voor den mensch gebouwd. De pooten van de vlieg, even geschikt voor den houten zolder als de glazen ruit, zijn nog heden een half geheim voor den natuuronderzoeker. Vroeger meende men dat deze organen voorzien waren van eene soort van luchtpomp, waardoor onder de pooten eene leegte ontstond, die de vlieg in staat stelde zich aan het glas te hechten, evenals het zoogenaamde ‘plaklêerken’, waarmede de jeugd ge woon is zich te vermaken op het plaveisel.

Deze theorie heeft het altijd aan duidelijkheid ontbroken en maakte dan ook in 1664 reeds plaats voor eene andere, die aan het insekt verscheidene van haken voorziene klauwen toeschreef, waarmede het zich met behulp van eene zelfuitgestorte vloeistof, aan allerlei soorten van voorwerpen vastklemmen kon. Nog geene drie jaren hielden deze theorieën - meest Engelsche - zich staande of werden zij ten minste betwijfeld, tot dat de beroemde Leeuwenhoek met zijn verbeterd microscoop werkelijk bij de vlieg eene soort van gehaakte borstels waarnam, die, zooals later (1854) door een Engelschman bewezen werd, zelfs hunne sporen op het glas achterlieten. In hoofdzaak keerde deze Engelschman Wentworth terug tot de oude zuigertheorie. Hij meende verder aan iederen poot der vlieg niet minder dan 12,000 zuigbuisjes te hebben ontdekt, waarvan de uiteinden slechts het 1500ste deel van een duim dikte hadden. Geen wonder dat de gewone huisvlieg niet zwaarder weegt dan een halve gram. Zeer opmerkelijk zijn nog de twee voelhorens (*antennae*) der vlieg, die 17,000 openingen zouden bevatten, waarin men de ooren van het insekt wil zien. Tong, kaken en lippen meent men dan in één orgaan vereenigd te zien. In vergelijking van haren ganschen lichaamsbouw en verreweg de meeste der onderdeelen daarvan heeft de vlieg merkwaardig groote oogen. Deze zijn samengesteld uit eenige duizenden buisjes of oogjes, waarvan elk op zich zelf een volkomen menschenoog gelijkt.

De aangewezen taak der vlieg in de natuur schijnt wel te bestaan in het verslinden van die allerkleinste diertjes, wier kortstondig bestaan spoedig tot bederf van lucht en leven zoude voeren. Aan den grooten natuuronderzoeker Linnaeus wordt het beweren toegeschreven dat drie vliegen gemakkelijker een dood paard zouden kunnen verslinden dan een horzel. Welke bedoeling er in dit zonderling beweren gelegen moge hebben, zeker is 't dat zoo'n onnoozel diertje als de gewone of huisvlieg ook bij den tegenwoordigen staat der wetenschap nog overvloedig stof tot nadenken, onderzoek en bewondering afdwingen moet.

Wetenswaardigheden.

Vervalsching van leder.

REINTJE OP DE LOER.

Het is maar goed dat men tegenwoordig een tijdschrift tegen de vervalsching van levensmiddelen uitgeeft, want, wij hebben het reeds dikwijls gezien, die vervalschingen nemende laatste jaren op eene schrikbarende wijze toe. Doch niet slechts worden de levensmiddelen vervalscht: die vijand der menschheid is in alle takken der nijverheid doorgedrongen en zelfs de zolen onder onze voeten zijn lijdende aan de kwaal des tijds. Hoe menige echt Vlaamsche jongen wordt niet door zijn moeder beknord omdat hij zoo gauw door zijn zolen is, en toch het is onverdiend; de vroolijke jongen kan er niets aan doen dat de looiers het leder vervalschen en dat dientengevolge de zolen niet zoo meer zijn als vroeger. Men maakt tegenwoordig het leder zwaar door middel van stijfselsuiker, gelijk uit onderzoekingen gebleken is. Dr. Kayser van Neurenberg vond in zoolleder 72 pCt druivensuiker. Het leder is 8 à 10 maal duurder dan genoemde suikeren de knoeiers kunnen dus munt slaan uit hunne bedriegelijke knoeierijer: Maar is het dan wel te verwonderen dat onze jongens zoo gauw door de zolen zijn en zooveel schoenen noodig hebben?

De invloed van het kunstlicht op den plantengroei.

De heilzame werking van het licht op het plantenrijk is bekend, maar misschien heeft men er nooit aan gedacht, dat ook het kunstlicht een grooten invloed heeft op bloemen en planten. Toch is zulks volgens gedane waarnemingen gebleken.

Een inwoner van Davenport in den Amerikaanschen staat Jowa, wiens tuin op ongeveer 30 meters afstand van een toren met electrisch licht is gelegen, deelt aan de dagbladen mede te hebben opgemerkt, dat de leliën, die zich sluiten bij het ondergaan der zon, zich andermaal openen eenigen minuten na het ontsteken van het electrische licht.

Beelden en gedachten van Jean Paul.

De onverwelkbare bruidskrans.

Rosa had op haren bruidsdag haren geliefde zien sterven, maar eene zachte waanzinnigheid kwam over haar en werd hare troosteres. Elken dag verzamelde zij witte bloemen tot eenen krans en plaatste zich met deze op het hoofd op zijn graf, en zag in het rond en zeide: ‘Hij zal straks komen, als hij mij in het maanlicht met den bruidskrans ziet en dan zal hij mij medenemen!’

Gedurende den geheelen dag wandelde zij met hare bloemen, doch werd zeer bedroefd, toen zij des avonds verwelkten en hunne bladeren lieten vallen. ‘Hij komt daarom niet, omdat mijn bruidskrans verdort,’ zeide zij en nam in plaats van leliën, witte rozen; doch ook deze lieten de bladeren vallen, als zij op het graf stond om hem te wachten, en zij sprak: ‘De doornen blijven alleen over, en de geliefde zal niet komen!’

Eene vriendin had medelijden met hare dwaling en wist haar dus nagemaakte rozen, met rozenolie bedauwd, in de handen te spelen. Den ganschen dag droeg zij nu een rozenkrans, waaraan geen blaadje ontviel, en des avonds begaf zij zich vroegtijdig met een vroolijk bevend hart naar den grafheuvelen riep: ‘Nu komt hij gewis, want mijn bruidskrans is onverwelkt!’ - In dit zalig vertrouwen stond zij zoo lang daar, totdat zij vermoeid, maar niet vertwijfeld, half sluimerend ter neder zonk. Toen eindelijk de volle maan opkwam en met scherpe stralen hare oogen trof, sprong zij verheugd op en greep naar den rozenkrans, zeggende: ‘Ziet gij mijn bruidskrans, geliefde?’ - En vreugdedronken zonk zij neder en.... stierf.

[Nummer 48]

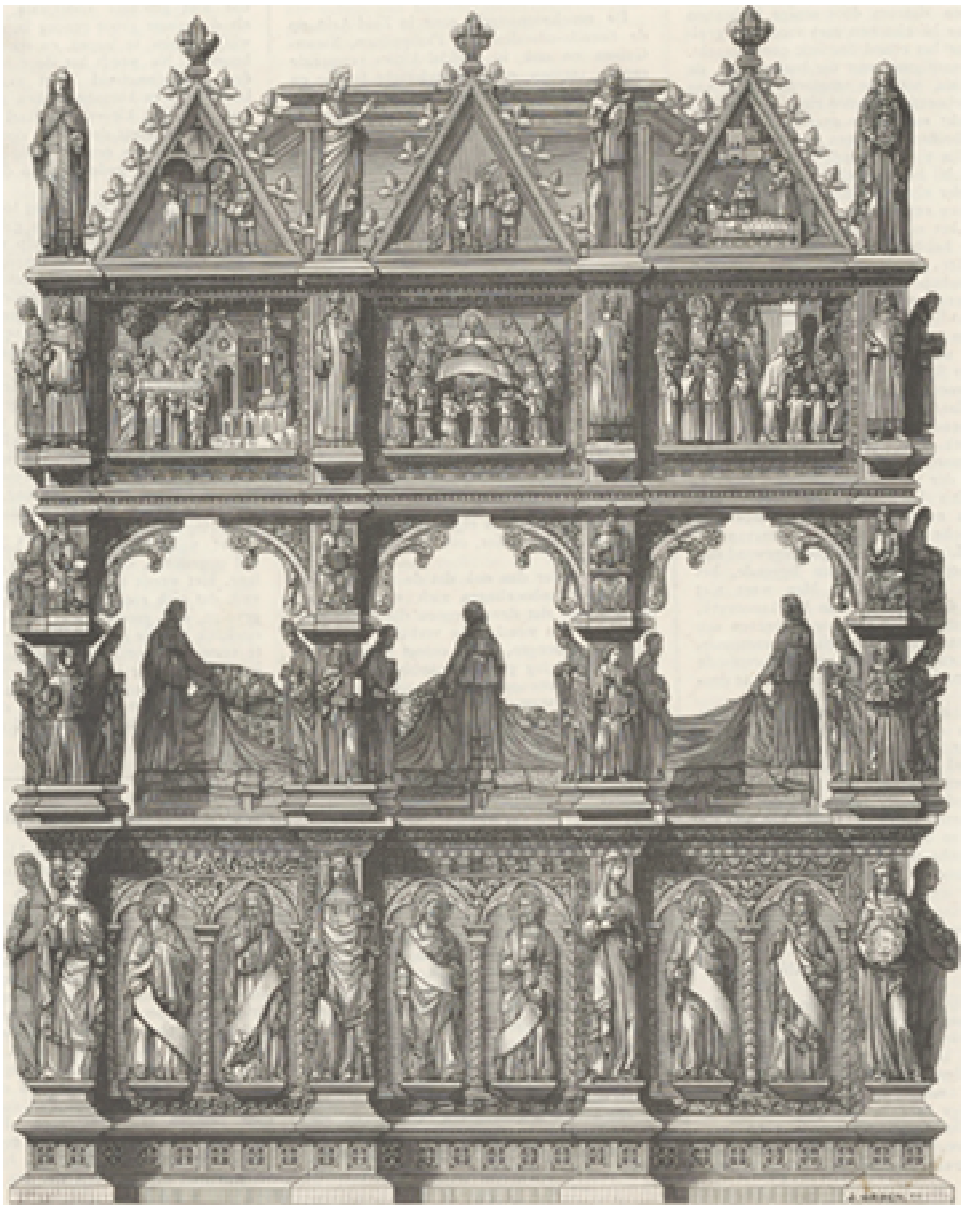

DE RELIKWIEKAST VAN DEN H. AUGUSTINUS TE PAVIA.

Onze gravures.

De relikwiekast van den heiligen Augustinus te Pavia.

Den 5en Mei van dit jaar vierde de katholieke wereld het vijftiende eeuwfeest der bekeering van den H. Augustinus, die op Paaschzaterdag van het jaar 387 uit de hand van Ambrosius, den heiligen bisschop van Milaan, het doopsel ontving.

Naar aanleiding van dit eeuwfeest wenschen wij onze lezers te doen kennismaken met een der schoonste kunstgewrochten, aan de gedachtenis van den grooten heilige gewijd. Het is de zoogenaamde *Arca di S. Agostino* inde hoofdkerk van Pavia, het kostbaar reliquarium, waarin zijn gebeente rust. Die eerbiedwaardige overblijfselen hebben eene zeer wisselvallige geschiedenis gehad. Nadat zij vijf en zestig jaren gerust hadden in de kerk van den H. Stephanus te Hippone, waar Augustinus vele jaren den bisschoppelijken zetel had bekleed, werden zij bedreigd door de woeste Vandalen en daarom door eenige verbannen Afrikaansche bisschoppen met vrome zorgvuldigheid naar het eiland Sardinië overgebracht. Een der waardigsten van die bannelingen, de H. Fulgentius, uit eene senatoren-familie van Carthago geboortig, belastte zich inzonderheid met die taak; wegens de overtuigende kracht zijner geschriften had men hem den Augustinus van zijn tijd genoemd; het was dus natuurlijk dat hij het overschot van zijn grooten meester onder zijne hoede nam.

Ruim twee eeuwen later maakten de Saraceenen, na het zuiden van Frankrijk en Italië verwoest te hebben, zich van het eiland Sardinië meester en de overblijfselen van den grooten bisschop van Hippone vielen in hunne macht In 710 kocht echter Luitprand, koning van Lombardije, die heilige relieken terug en deze vonden te Pavia in de kerk van den H. Petrus eene waardige schuilplaats. Zoowel te Pavia als op Sardinië hadden op de voorbede van den grooten Afrikaanschen heilige vele wonderen plaats.

Met bewondering beschouwt men thans in de hoofdkerk van Pavia de wonderschoone Arca, een marmeren gedenkteeken, omstreeks het midden der veertiende eeuw door de monniken van den H. Augustinus opgericht. Het is met niet minder dan 290 heiligenbeelden en allegorische figuren versierd, waarvan het beeld des H. Augustinus, in plechtgewaad met het hoofd op een oorkussen liggende, het grootste en schoonste is. Men weet niet zeker, wie de maker is van het kunstwerk, dat door sommigen wordt toegeschreven aan Bonio di Campiglione, den zelfden kunstenaar, aan wien men de beelden van de beroemde grafsteden der Della Scala's te Verona te danken heeft.

Toen men in 1832 de Arca met de heilige overblijfselen door de goede zorgen van den bisschop Mgr. Tosi in de hoofdkerk van Pavia plaatste, werd die gebeurtenis door de geheele stad feestelijk gevierd. In 1842 schonk Pavia een gedeelte der relikwieën van den H. Augustinus aan Hippone terug; het was de rechterarm van den groeten bisschop, die aan het Afrikaansche strand met zooveel ijver den herdersstaf gevoerd had en daar ook verdiende te rusten.

Eene windhoos in Kansas.

De westelijke staten van Noord-Amerika worden opmerkelijk dikwijls door orkanen, windhoozen en wolkbreuken bezocht, wier verwoestingen zich in de meeste gevallen over groote gebieden uitstrekken en aanzienlijke verliezen aan menschenlevens, gebouwen en vee ten gevolge hebben. Het ongelukkigst is er in dit opzicht sedert langen tijd de staat Kansas aan toe. Er gaat nauwelijks een jaar om, waarin de nieuwsbladen geen gewag maken van de vreeselijkste rampen, door wind en water in dat beklagenswaardig land veroorzaakt. Men kan zich eenigszins een denkbeeld maken van het geweld dezer noodlottige natuurverschijnselen door een blik op onze afbeelding van eene windhoos, die voor eenigen tijd de velden van Kansas op de schromelijkste wijze geteisterd heeft.

In den vorm van een trechter bewoog zich deze windhoos onder het gehuil van het orkaan, dat haar voorafging, over steden en dorpen, alles op haren weg omverwerpende en door een stortvloed datgene verzwelgende, wat aan de woede van den storm nog weerstand geboden had. Kolossale gebouwen werden in een oogwenk tot akelige puinhoopen gemaakt, reusachtige boomen als riethalmen geknakt, menschen en vee bedolven. Onberekenbaar was de schade en jarenlange vlijt zal er noodig zijn, om die schade te vergoeden.

De neushoornvogel.

De neushoornvogels, eene in Zuid-Azië, op de Soenda-eilanden, de Philippijnen, Nieuw-Guinea en ook in Middel Afrika verspreide groep, vormen eene afzonderlijke familie en onderscheiden zich voornamelijk door eene buitengewoon grooten, door zonderlinge uitwassen begroeiden snavel. Zij hebben korte pooten, ronde vleugels, een staart, die uit tien slagveeren bestaat en eenige andere bijzondere kenteekenen. Onze plaat is genomen van een teekening naar het let en, en stelt de grondsoort dezer dieren voor, zooals zij op Sumatra en de eilanden van Oost Indië gevonden wordt. De wetenschappelijke naam van het zonderlinge dier is *Buceros Bicornis*. Deze vogel onderscheidt zich bijzonder door zijne ongewone levenswijze. Hij woont gewoonlijk in de groote bosschen en voedt zich met boomvruchten, zaad en ook met kleine diertjes. De neushoornvogels leven in paren en soms in kleine groepjes te zanten, komen zelden op den grond, en bewegen zich op de takken met krachtige, zekere sprongen; ook vliegen zij, niettegenstaande hunne betrekkelijk korte vleugelen, in golfachtige bewegingen, en hunne stootende vlucht gaat met een ruischend geluid gepaard. Natuuronderzoekers en reizigers hebben altijd veel aandacht geschonken aan dit vreemde dier, zij hebben altijd iets eigenaardigs opgemerkt in hunne levensmanier, ook builen den broeitijd.

Geen wonder dan ook dat de verbeeldings kracht der inboorlingen zich veel met hen bezig houdt, dat deze meenen dat die vogels gewijd zijn en wonderlijke verhalen over hen in omloop brengen, welke echter grootendeels geene bevestiging gevonden hebben.

In het eeuwenoude bosch spelen de neushoornvogels eene gewichtige rol, niet alleen door hunne opvallende grootte en de vreemde houding, die zij aannemen, maar ook door hun zonderling stemgeluid, vooral voor en gedurende den broeitijd.

De gekste bewegingen met kop en snavel begeleiden dan die ongewone geluiden. Het mannetje gaat boven in eenen boom zitten, en laat een schallenden kreet door het woud weerklinken, terwijl het op hetzelfde oogenblik zijn kop, die betrekkelijk klein is, maar door den grooten neus toch groot schijnt, op en neer beweegt en

onophoudelijk neigt. Het roepen begint langzaam, gaat dan hoe langer hoe sneller, en wordt ten laatste zoo snel herhaald, dat de telkens knikkende het roepen niet meer kan bijhouden. Anderen knorren als varkens, weer anderen doen soms een half uur lang niets hoeren dan een klagende ‘boe’; nog anderen krijschen en krassen afschuwelijk. Tegenover deze op waarneming gegronde mededeelingen, staat de verklaring van andere natuurkundigen, dat er onder die vogels zijn, die een klankrijk gezang ten beste geven, als geheel onvertrouwbaar; uit een zoo misvormden snavel komen geene welluidende tonen voort.

Van hunne vrijheid beroofd, zijn de neushoornvogels veel minder aantrekkelijk dan in de vrije lucht. De grootste kooi is nog te klein voor hen. Van hunne slagpennen kunnen zij geen gebruik maken, en hunne wijde sprongen van den eenen stok op den anderen worden op den duur vervelend. Om andere vogels bekommeren zij zich niet, althans niet in goeden zin. Waarschijnlijk kan men geen hunner vertrouwen, want zelfs die soorten, welke over 't algemeen tot de plantenetende behooren, geven somtijds blijken van moordzucht, en enkele groote soorten zijn roofvogels, waarvoor geen kleinere vogel veilig is.

In den broeitijd, als zij hunnen zonderlingen nest bouwen, komt hun schijnbaar lompe snavel toch goed te pas. Zij hebben veel kracht in dit voornaamste verdedigingsmiddel, dat ook als voornaamste werktuig bij den nestbouw dienst doet. Als het paartje een geschikten boom heeft gevonden, begint het met de meeste voorzichtigheid, zoo goed mogelijk verscholen, een nest te bouwen. Die nest wordt dan ook een echt kunststuk, waarvoor geene moeite gespaard blijft. Zij hollen het gat in den boom, dat hun geschikt voorkwam, verder uit, en als de ruimte groot genoeg is, dan begint het wijfje eieren te leggen, en spoedig daarop te broeien. Nu wordt het door het mannetje in den nest gemetseld. Met aarde, vermolmd hout, leem en koemest maken zij eene bouwstof, die met kleverig speeksel vermengd tot eene harde korst droogt en den nest omsluit, zoodat er slechts eene opening blijft, waardoor het wijfje een gedeelte van den bek steken kan.

Hoe het bij die inmetseling toegaat, verhaalt de natuurkundige Horne, die gelegenheid had een broeiend paar met behulp van een voortreffelijken verrekijker te bespieden. In een hoogen *sussi*-boom bevond zich eene holte, welke tot dusver door papegaaien en dergelijk gevogelte bewoond was, tot genoemd paartje een oog liet vallen op de opening, en die onmiddellijk onder kras end protest van de papegaaien in bezit nam.

Het gat bevond zich maar drie meters boven den grond, maar was groot genoeg, om het wijfje toe te staan van binnen te werken, en was zeker daarom gekozen, ofschoon het zich in de nabijheid van een huis bevond. Spoedig was het wijfje ingemetseld. Het mannetje bracht gedurig voedsel aan De opening, waardoor het broeiende wijfje den snavel stak, was geene twee vingers breed.

Het wijfje blijft gedurende heel den broeitijd opgesloten, minstens twee of drie maanden lang. Het wordt ten slotte onooglijk door het vuil, dat zich rondom ophoopt en verliest ten gevolge der groote hitte de veeren tot het eindelijk met de intusschen opgegroeide jongen te voorschijn komt. Het voornaamste doel der inmetseling is de jongen te beschermen tegen de apen. De natuurkundigen verhalen nog veel wonderbaars van deze dieren, die stellig tot de merkwaardigste exemplaren der vogelwereld behooren.

Charles Stewart Parnell.

Zoolang het hart nog warm klopt en medelijden gevoelt voor verdrukten en ongelukkigen, zoolang zal het ‘Groene Erin,’ het trouwe katholieke land, dat eeuwenlang gebukt gaat onder de ijzeren greep van het trotsche Albion, onze warme sympathie verdienen. Eere dan ook aan de groote mannen, die den reuzenstrijd voor het goed recht van een verdrukt volk hebben ondernomen! Zij hebben tegen den stroom in moeten worstelen, hunne krachten, hun leven ten offer moeten geven, toen zij den hopenloozen kamp begonnen. Al heeft tot nog toe het onrecht feitelijk gezegevierd, den moreelen eerekrans voor zooveel opoffering en heldenmoed zal niemand den voorganger in dien heiligen krijg ontzeggen. Parnell staat meer dan 12 jaren lang met roem aan het hoofd der Iersche partij. Hij hield O'Connell's traditie, meer dan die van O'Brien in

eere; met geoorloofde middelen trok hij te velde tegen eeuwenlange rechtsverkrachting en stelselmatige achteruitzetting van zijn geliefd volk. De laatste gebeurtenissen hebben genoeg bewezen, dat hij zich nooit liet vinden voor oneerlijke middelen, want de laster der Engelsche bladen, die hem beschuldigen van goedkeuring van den moord in Hydepark op Lord Cavendish en Thomas Burke, is tot zwijgen gebracht.

Zijne on verzettelijke wilskracht en werkdadigheid maakten van hem den rechten man op de rechte plaats, en ofschoon protestant, genoot hij het volle vertrouwen der katholieken. De oprechte vaderlandsliefde zijner voorvaderen, die reeds meer dan twee eeuwen bij de Ieren in hoog aanzien staan, verwierf hun den eernaam van ‘onomkoopbaren.’ Getrouw aan die overlevering zijner voorzaten, was hij geroepen een geweldig tegenstander te worden van Engelands dwingelandij.

Na degelijke studie in Engeland en Amerika, werd hij onbewust tot zijne grootsche taak voorbereid. De invloed zijner moeder is evenals bij zooveel groote mannen niet zonder beteekenis op zijn later leven. Tot in het jaar 1867 was Parnell nog min of meer aristocratische neigingen toegedaan. Toen echter greep er eene gebeurtenis plaats, die zijne politieke richting van koers deed veranderen, en hem in het vaarwater bracht, waarin hij thans met volle zeilen stevent: de gerechtelijke moord namelijk van drie Ieren, die wegens een toevalligen manslag, bij het verlossen van een paar kameraden uit de handen der politie te Manchester, op de meest roekelooze en willekeurige wijze als gemeene misdadigers werden ter dood gebracht. Deze gebeurtenis maakte een overweldigenden indruk op den jongen man, en plaatste hem met vele anderen aan de zijde van het getergde volk.

In 1871 keerde hij uit Amerika naar Avondale terug, om daar zijne plichten als landheer te gaan vervullen.

De pogingen, die hij in het werk stelde om zich op de hoogte te brengen van den toestand zijner pachters, en de middelen, die hij aanwendde, om in hunne omstandigheden verbetering aan te brengen, maakten hem den lieveling des volks en schonken hem den bijval van al zijne onbevooroordeelde klasgenooten.

De verkiezing te Kerry in 1871, die ten gevolge had, dat een jonge protestantsche Ier en *home ruler* werd afgevaardigd, en de groote nationale conferentie van het volgende jaar herinnerden hem op krachtige wijze aan het grootsche verleden van zijn geslacht, en riepen hem te voorschijn uit het landelijke leven, dat hij tot nog toe geleid had. Tweemaal werd hij als candidaat aangenomen in 1874, eerst voor Wichlow en daarna voor Dublin, maar beide malen werd zijn tegenstander gekozen. Het volgend voorval dagteekent uit dien tijd. Parnell was met algemeene stemmen aangenomen. Volgens gebruik zou bij het woord richten tot de vergadering. Men stond vol verwachting te luisteren, toen hij, tot groote ontsteltenis zijner vrienden, na een paar volzinnen te hebben geuit, begon te stotteren, te beven en bleef haperen, zoodat hij niets van zijne redevoering kon terecht brengen. Hij spande al zijne krachten in, maar het baatte hem niet. De menigte, die zijne verlegenheid zag, had sympathie genoeg om hem luide toe te juichen. Zijne vrienden echter, die zich met hem op de tribune bevonden, zagen elkaar hoofdschuddend aan, en menigeen voorspelde reeds, dat hij in het parlement nooit anders zijn zou dan een ‘zwijgend lid’ of hoogstens een man met een *maiden speech*. Een zwijgend lid, hij de welsprekende, machtige redenaar Parnell! Wat had men slecht voorspeld!

We zullen hem niet volgen op zijne moeilijke baan. We vermelden alleen in 't kort, dat hij in 1875 afgevaardigde werd van Meath, in het graafschap Leinster. Van

dien dag af herleefde de Iersche partij. Eerst volgde Parnell de tactiek van het ‘obstructionisme’ dat niet meer was dan een hardnekkige strijd om gelijk recht. In 1879 werd de *Landleague* opgericht, een verbond, dat hoewel dikwijls in een valsch licht voorgesteld, ontzaggelijk veel gedaan heeft om de ellende, door Engelsch wanbestuur veroorzaakt, in een meer helder daglicht te plaatsen. Thans bestrijdt hij met zijne trouwe bondgenooten stap voor stap de onrechtvaardige Iersche dwangwetten. De strijd wordt moeilijk en begint den kampioen lichamelijk af te matten.

Onze gravure stelt Parnell voor met een zijner partijgangers.

Nog een woord omtrent zijn persoon. Hoe populair ook, Parnell jaagt de volksgunst niet na door kunst vertoon, zooals de Engelsche bladen ons willen doen gelooven, hij vermijdt alle geruchtmakende reklamen voor zich zelven. Hij heeft het uiterlijk van een hoogst beschaafd Engelschman en in zijne weemoedige trekken, die den diepen denker doen kennen, herkent men den man, die met zijn volk medeleefde en voelde, die weet wat zijn dierbaar ‘Erin’ geleden heeft. Over het algemeen is hij kalm en teruggetrokken, ongevoelig voor lof of blaam, maar als hij voor het welzijn van zijn land spreekt, dan rijst zijne gestalte, dan klinkt zijne stem machtig, dan vergt hij gehoor.

Moge hij lang nog door wettige middelen voor het heil van Ierland werken, en het lot verbeteren van het katholieke Iersche volk.

Sebastiaan Gomez, de neger van Murillo, door Belga.

I.

Op een vroegen morgen in den Zomer van het jaar 1658 bevonden zich eenige jongelieden, van vijftien tot twintig jaar, voor de deur van een fraai huis te Sevilla, gelegen op het plein San Francisco. Zij wisselden een vriendschappelijken groet, en een hunner klopte aan de deur. Na eenige oogenblikken kwam een oude neger hun opendoen.

‘Goeden morgen, Gomez,’ riepen allen te gelijk; ‘is de meester reeds op?’

‘Nog niet, heeren;’ antwoordde de oude man slaperig.

‘En zijn zoon?’

‘Senior Gaspar rookt in den hof eene sigarette met Don Mendez Ozorio,’ zeide de neger.

‘Hè, Gomez, wat gaapt ge toch,’ sprak de jonge Pedro; ‘men zou zeggen dat ge nog slaapt.’

‘Waarlijk, senor Pedro, ik weet niet recht of ik al wakker ben.’

‘Luiaard, luiaard!’ riepen de jongelui en stormden naar het atelier, waar ieder zich voor zijn schildersezel plaatste.

‘Luiaard,’ bromde de oude neger, terwijl hij hen volgde; ‘luiaard? Ik weet niet wat dat woord beteekent, maar ik weet wel dat ik den ganschen dag in bed zou liggen, als ik meester was in plaats van slaaf; het is toch zoo pleizierig.’

‘Wel, voor den drommel, dat is vreemd!’ riep Suarez, die juist zijne verfdoos had opengemaakt om er zijn palet uit te nemen, ‘wie van ons is het laatst in het atelier gebleven?’

‘Slaapt ge nog zooals Gomez?’ zeide Antolinez; ‘weet ge dan niet meer dat we allen te gelijk zijn weggegaan?’

‘Gomez, is er iemand in het atelier gekomen, nadat we zijn heengegaan?’ vroeg Tobar, terwijl hij zijne schilderij bezag.

‘O zeker heeft de Zombi weer streken uitgevoerd!’ riep Gomez vol schrik uit.

‘De Zombi, de Zombi!’ hervatte Suarez knorrig; ‘kon ik uw Zombi maar eens te pakken krijgen, dan zou ik hem die kunsten wel afleeren. Heeren, men veroorlooft zich jegens mij eene flauwe aardigheid. Ge weet allen dat ik uit gewoonte steeds het best mijn palet schoonmaak, en nu zit het nog even vol olie en verf alsof ik het pas gebruikt had. Zie, daar hebben ze een kop op mijn doek geteekend,’ voegde hij er bij, voor zijn schildersezel komende. ‘Het is het portret van dokter Issemby!’ riep Cordova. ‘Ziet eens, kameraden, heb ik geen gelijk?’

‘Ja, ja, waarlijk! het gelijkt sprekend!’ hoorde men van alle kanten.

‘En ziet dan eens hier op mijne schilderij,’ sprak Dacosta. ‘Men heeft er een lief kinderkopje op geteekend. Me dunkt het wordt tijd dat die grappen een eind nemen.’

‘Het is de Zombi,’ murmelde Gomez.

‘Caramba! als het de Zombi is, die al die figuren teekent, welke wij iederen morgen op onze schilderijen vinden,’ zeide Villavicenzio, ‘dan moest hij maar zoo goed zijn om het hoofd der H. Maagd op mijne afneming van het kruis te schilderen. Ik tob er al acht dagen over, en kan het maar geene geschikte uitdrukking geven.’

Zoo pratend, was Villavicenzio zonder erg voor zijn schildersezel gaan zitten; eensklaps stiet hij een kreet van bewondering uit, en bleef opgetogen staan.

Nieuwsgierig kwamen de anderen toegeloopen om te zien wat er aan de hand was, maar keken al even versuft als hun kameraad.

Midden op de schilderij van Villavicenzio, aan den voet van het kruis, waar de jonge Spanjaard den vorigen avond het hoofd der H. Maagd, dat hij had geschetst, uitgewischt had, was een ander geteekend. Het was nog maar eene schets, doch de uitdrukking was zóó schoon, de teekening zóó fijn, het koloriet zóó levendig, dat alle andere figuren op de schilderij in de schaduw gesteld waren.

‘Hoe schoon! hoe goddelijk schoon!’ riepen alle leerlingen vol verrukking.

‘Wie kan dit hoofd toch wel geschilderd hebben?’ bemerkte Suarez; ‘zeker niemand onzer, misschien de meester zelf wel.’

‘Ja, het zal de meester zijn; want wij kunnen het niet!’

‘Wie spreekt hier van den meester? en wat beduidt al dat leven hier? Men zou zeggen dat het heele huis in brand staat?’ weerklonk plotseling eene welbekende stem op gestrengen toon.

Allen zwegen en bogen voor den pas aangekomene Het was een man van omstreeks veertig jaar, met een edel, fier gelaat, en uiterst zorgvuldig gekleed.

‘Zie, senor Murillo,’ zeide Villavicenzio, en wees hem op het doek.

‘Bravo, zeer goed, Villavicenzio,’ hernam de meester, ‘gij maakt buitengewone vorderingen,’ ‘Ik heb het niet geschilderd, meester,’ antwoordde Villavicenzio spijtig.

‘Des te erger voor u,’ zeide Murillo. ‘Maar wie van u is het dan toch wel? Het is waarlijk bewonderenswaardig; zoo fijn, zoo frisch, zoo heerlijk van uitdrukking! Wie dit geschilderd heeft zal eens ons aller meester worden. Welnu, blijft iedereen stom? Wil de schilder niet te voorschijn komen? Als ik het gedaan had, zou ik geen oogenblik aarzelen er voor uit te komen, en bij Sint Jacob van Compostella, ik wenschte het gedaan te hebben. Zijt gij het geweest, Pedro?’

‘Neen, senor.’

‘Gij, Suarez?’

‘Helaas neen.’

‘Maar wie kan het dan toch wel geweest zijn? Dat hoofd is toch van zelf niet op het doek van Villavicenzio gekomen.’

‘Waarlijk, senor Murillo,’ zeide Cordova, de jongste zijner leerlingen, ‘ik geloof dat Gomez en de kleine Sebastiaan gelijk hebben.’

‘Wat zeggen zij dan?’

‘Dat de Zombi....’ hier onderbrak hem een algemeen gelach.

‘Ja, lacht maar,’ vervolgde hij, ‘maar gij zult moeten toestemmen dat hier sinds eenigen tijd geheimzinnige dingen gebeuren,’

‘Wat gebeurt er dan?’ vroeg Murillo, zonder een oogenblik het oog van de schilderij af te wenden.

‘Volgens uwe orders, senor,’ antwoordde Cordova, ‘verlaten wij nooit het atelier zonder eerst alles in orde gebracht te hebben; wij

maken onze paletten schoon, wasschen en drogen onze penseelen, zetten onze schilderezels recht en keeren de doeken om. Welnu, meester, sedert ongeveer eene maand vinden wij iederen morgen het penseel van den een nog nat, het palet van den ander vol verf. Nu is de schets van een arm geheel afgewerkt, dan is er een duiveltje in den hoek van onze schilderij geteekend. Soms zien wij het hoofd van een engel geschilderd, van een grijsaard, van een meisje of de caricatuur van een vreemdeling, die den vorigen dag het atelier bezocht heeft. Wat er dezen nacht gebeurd is, hebt ge nu met uwe eigene oogen gezien.'

EENE WINDHOOS IN KANSAS

'En wat zeggen Gomez en de kleine Sebastiaan?'

'Dat het de Zombi is, die dit alles uitvoert.'

'Wie is de Zombi?'

'Een van hunne Afrikaansche duivels of toovergeesten,' viel Pedro lachend in de rede; 'wat moet die in 's hemels naam hier in Spanje komen uitvoeren?'

‘We zullen het spoedig weten,’ sprak Murillo, ‘roep Sebastiaan.’

Sebastiaan, een aardige negerjongen, het zoontje van den ouden slaaf Gomez, kwam aangeloopen.

‘Sebastiaan,’ vroeg Murillo, ‘heb ik u niet bevolen hier iederen nacht te slapen?’.

'Ja, meester.'
'Zijt gij ook gehoorzaam?'
'Ja meester.'
'Zeg ons dan wie hier lederen nacht in het atelier komt.'
'Niemand, meester,' stamelde hij verlegen
'Wat, niemand?' Ge liegt, deugniet! hebt ge dan geene oogen?'
En Murillo wees met den vinger naar de schilderij van Villavicenzio.

NEUSHOORNVOGELS.

'Niemand... behalve ik... meester... ik zweer het u.'

'Goed, luister. Ik wil weten wie dit hoofd geschilderd heeft. Ik wil het weten, hoort ge? Van nacht moet ge waken in plaats van te slapen, en als ge morgenochtend den schuldige niet ontdekt hebt, krijgt ge van den hofmeester twintig zweepslagen, Begrepen?'

‘Meester,’ vroeg de arme jongen met tranen in de oogen, ‘maar als nu van nacht alles rustig blijft en er niets met de schilderijen gebeurt?’

‘Dat maakt een verschil; dan krijgt ge dertig zweepslagen Komt, jongens, nu aan het werk!’

De les begon, en de diepste stilte heerschte in het atelier, want Murillo schertste niet met zijne kunst. Toch kon zijne aanwezigheid niet beletten dat de leerlingen van tijd tot tijd spottende blikken op den armen Sebastiaan wierpen, terwijl hij heen en weer liep om hen te bedienen En 's avonds, vóór zij huiswaarts gingen, klonk het spottend uit aller mond: ‘Houd u maar goed, Sebastiaan, en onze complimenten aan den Zombi!’

Zoodra Sebastiaan alleen was, ontsnapte een zucht van verlichting aan zijne borst, doch spoedig herstelde hij zich en zuchtte droevig: ‘Twintig zweepslagen als ik zwijg; dertig, als er morgen geene nieuwe teekeningen op de schilderijen staan, en vijf en twintig misschien als de schuldige ontdekt wordt. Arme slaaf! wat moest ge u ook met ijdele droombeelden vleien! Gij moet ze vergeten, en uit uwe dwaze verbeelding verdrijven. Hè,’ voegde hij er geeuwend bij, ‘ik gevoel mij zoo loom van avond. Ik ga den goeden God bidden mij te verlichten.’

En Sebastiaan knielde neder op de mat, die hem tot bed diende; maar uitgeput van vermoeienis en het nachtwaken, zonk hij in een diepen slaap, en ontwaakte pas toen de eerste zonnestralen in het atelier doordrongen. De klok van het klooster San Francisco sloeg drie en een half op het oogenblik dat hij zich de oogen wreef en zich uitrekte om den slaap geheel en al te verdrijven. ‘Kom, eeuwige slaapkop,’ zeide hij tot zich zelven, ‘het is tijd om op te staan; ge hebt nog drie uren voor u... nog drie uren dat ge uw eigen meester zijt... komaan, moed gevat, arme slaaf! nog drie uren kunt ge doen wat ge wilt...’ En frisch en opgewekt plaatste hij zich voor de schilderij van Villavicenzio.

‘Laten we eerst al die figuren uitwisschen.’ Hij nam een penseel, doopte het in de olie en ontdekte het hoofd der H. Maagd, dat, verlicht als het werd door de opkomende zon, hem nog schooner en liefelijker toescheen. ‘Het uitwisschen!’ riep hij uit, ‘het uitwisschen! Zij hebben het niet durven doen niettegenstaande al hunne spotternijen, en zou ik meer moed bezitten dan zij! neen, neen! liever een millioen zweepslagen... liever sterven!... Dat hoofd leeft... het ademt... het spreekt! Het zou een moord wezen, het uit te wisschen. Neen, ik zal het liever afwerken!’

En reeds had hij palet en penseel in zijne hand. Hij mengde de kleuren en zette zich aan den arbeid.

‘En toch moet ik het bepaald uitwisschen vóór de meester en de leerlingen komen,’ ging hij bij zich zelven voort, ‘ik heb nog juist den tijd. Het hoofdhaar is niet los genoeg... de trekken zijn te hard... ik moet een zachter penseel hebben... een beetje meer schaduw... deze lijn is te scherp... de H. Maagd moet bidden... hare lippen moeten een weinig geopend zijn... zoo... nu is het goed... maar droom ik dan?... het is waarlijk of het doek leeft!... o, hoe schoon, hoe heerlijk schoon!...’

Intusschen was de zon opgegaan en hare schitterende stralen verlichtten het gansche atelier. Geheel in zijn arbeid verslonden, bemerkte Sebastiaan er niets van. Hij vergat alles... den tijd, die verliep, de kwellingen der slavernij, de twintig zweepslagen die hij te goed had. Ontvlamd door zijn kunstgenie, zag de jeugdige schilder niets dan het gelaat der H. Maagd... hij was geen slaaf meer... hij was vrij... de slavernij bestond niet in de verheven wereld, waar hij thans verkeerde... Eensklaps deden zich

voetstappen hooren; het geluid van welbekende stemmen ontrukte hem aan zijn paradijs en bracht hem tot de aarde terug, waar hij slechts een arme slaaf was.

Sebastiaan hoefde zich niet om te keeren; hij begreep dat Murillo en zijne leerlingen achter hem stonden. Verrast en ontsteld, kon hij geen enkel woord uitbrengen, en stond daar met gebogen hoofd als een arme zondaar, het palet in de eene, zijn penseel in de andere hand, in afwachting van de kastijding, die hem was toegezegd.

Er heerschte eenige oogenblikken een diep stilzwijgen, want zoo Sebastiaan al versteend van schrik was zich op heeterdaad betrapt te zien, Murillo en zijne leerlingen waren niet minder verwonderd over hetgeen zij met eigen oogen aanschouwden. Vol vreugde wilden de jongelieden eindelijk hunne bewondering lucht geven, maar een teeken van den meester legde hun het stilzwijgen op. Hij trad op Sebastiaan toe en vroeg hem:

'Sebastiaan, wie is uw meester?'

'Gij, senor,' antwoordde de slaaf op nauw hoorbaren toon.

'Ik bedoel uw meester in het schilderen, Sebastiaan.'

'Gij, senor.'

'Hoe ik? maar ik heb u nooit lesgegeven!'

'Neen, maar gij hebt anderen les gegeven, en ik luisterde,' hernam Sebastiaan, aangemoedigd door den zachten toon van zijn meester.

'En ge hebt er uw voordeel mee gedaan?'

'Gij hadt het mij niet verboden! Bovendien, dacht ik, het schaadt niemand.'

'Bij San Jago! gij hebt er beter van geprofiteerd dan één mijner leerlingen; en zoo werktet gij des nachts?'

'Neen, meester, ik werkte overdag.'

'Wanneer? mijne leerlingen komen gewoonlijk om zes uur.'

'Van drieën tot vijven, meester! ik begin met te slapen om zoo mijn hard lot te vergeten.'

Murillo glimlachte.

'Hebt ge ook vergeten wat ik u gisteren beloofd heb?' vroeg hij vervolgens.

De arme jongen begon van het hoofd tot de voeten te beven, als voelde hij reeds de zweepslagen.

'O, senor Murillo!' riepen alle leerlingen bewogen uit; 'genade, genade voor Sebastiaan!'

'Genade, zegt ge... maar dat is niet voldoende... meer dan dat... eene belooning heeft hij verdiend.'

'Eene belooning! eene belooning!' herhaalde Sebastiaan geheel versuft, en keek zijn meester met betraande oogen smeekend aan.

'Ja, Sebastiaan, eene belooning! Als ik denk aan die ontelbare moeilijkheden, die ge hebt moeten overwinnen om een hoofd te kunnen schilderen gelijk aan dit der H. Maagd; aan uwe oplettendheid bij mijne lessen, uwe leerzaamheid, uwen ijver en vlijt... dan weet ik niet wat ik u zou kunnen weigeren... vraag wat ge wilt, en ik zal het u geven, zoo het ten minste in mijn vermogen is.'

'O meester, meester... neen, ik durf niet!' riep Sebastiaan, en hief zijne gevouwen handen tot Murillo op Maar aan zijne bevende lippen, aan zijne schitterende oogen, aan zijn hijgen bemerkte men duidelijk dat zijn hart een wensch vormde, zóó groot dat hij het niet durfde zeggen.

'Kom,' zeide Pedro; 'antwoord dan toch.'

'Vraag goud!' raadde Suarez.

'Neen, vraag mooie kleeren!' sprak Cordova.

‘Ik weet het,’ riep Villavicenzio; ‘Sebastiaan zou gaarne aangenomen worden onder de leerlingen van senor Murillo.’

Sebastiaan schudde het hoofd.

‘Niet? wat mag het dan wel wezen?’

‘Sebastiaan,’ zeide Gaspar; ‘mijn vader is buitengewoon goed gezind; vraag hem uwe vrijheid.’

Op hetzelfde oogenblik stiet Sebastiaan een kreet uit van vreugd en angst te gelijk, en viel voor Murillo op de knieën: ‘De vrijheid voor mijn vader!’ riep hij uit... Hij kon niet meer... tranen verstikten zijne stem.

‘En uwe eigen vrijheid dan?’ sprak Murillo.

Sebastiaan boog het hoofd en smoorde een zucht.

‘De vrijheid mijns vaders vóór alles, senor!’

‘Welnu, mijn vriend, dat uw vader vrij zij en gij ook!’ riep Murillo, en buiten staat zich langer in te houden, wendde hij zich tot Sebastiaan, richtte hem op en drukte hem teeder aan zijn hart.

In den hoek van het atelier hoorde men hevig snikken; aller oogen wendden zich naar dien kant; het was de oude neger, die weende van geluk.

‘Gij zijt vrij, Gomez!’ sprak Murillo en reikte hem de hand.

‘Vrij, om u mijn gansche leven te dienen, meester!’ antwoordde Gomez, en viel voor den grooten schilder op de knieën. ‘O meester, goede meester!’ was alles wat Sebastiaan kon zeggen.

‘Sebastiaan,’ hervatte Murillo, ‘deze schilderij bewijst uw talent, uw gedrag bewijst uw goed en gevoelig hart, en deze beide hoedanigheden vereenigd, vormen den waren kunstenaar. Van nu af neem ik u aan onder het getal mijner leerlingen.’

‘O meester, dat is te veel!’ riep Sebastiaan uit.

‘Neen, het is niet te veel,’ hernam Murillo; ‘van nu af aan zult ge mijn zoon wezen. Hoe gelukkig gevoel ik mij! meer dan schilderijen heb ik vervaardigd; een schilder heb ik gemaakt; want uw naam zal met den mijnen tot het nageslacht overgaan, en uw roem zal den mijnen kronen! Eens zal de geschiedenis u den neger van Murillo noemen!’.....

Deze voorspelling werd bewaarheid: Sebastiaan Gomez is veel meer onder dien naam bekend dan onder zijn eigen naam. Onder de leerlingen van Murillo aangenomen, werd hij later een der beroemdste schilders van Spanje, en vele kerken te Sevilla zijn er trotsch op eenige stukken van zijne hand te bezitten. Hij overleefde zijn meester slechts weinige jaren, en stierf reeds in 1689, of, volgens andere geschiedschrijvers, in 1690.

De sint-Lucas gilde en het jubeljaer
(*Slot.*)

Meer dan dertig der voornaamste maatschappijen, zoo wel uit Noord- als Zuid-Nederland hadden verklaard tot de opluistering van het feest te willen bijdragen. Onder hen telde men *Arti et Amicitia* van Amsterdam, vertegenwoordigd door de kunstschilders Chs. Rochussen, H.F.C. Ten Kate, P.F. Greive en J. Hilverdinck, en Achilles, insgelijks van Amsterdam, onder welker vertegenwoordigers men den voorzitter, den heer J. van Lennep, en den heer van Kesteren ontmoette.

De koninklijke maatschappij van Schoone Kunsten van Antwerpen, die ter gelegenheid van het Jubelfeest de prachtigste tentoonstelling had geopend, die ooit

de stad van Massys en Rubens zag tot stand komen, en diensvolgens den stoet in korps niet kon bij wonen, was door verscheidene harer leden vertegenwoordigd[(1)].

Verrukkend was de oogslag op die talrijke maatschappijen met hunne prachtige standaarden en eereteekens, die ten getalle van meer dan 2500 leden, op Maandag 21 Augustus 1854 ten 11 ure 's morgends de vergaderingplaats, de Beurs, verlieten, en, in stoet, het Professoraal korps der koninklijke Academie aan het Museum gingen af halen, om zich van daar gezamenlijk naar het Hotel van het Provinciaal Gouvernement te begeven, waar de heeren Gouverneur, Burgemeester en Schepenen waren vergaderd. Hartelijk was de ontvangst bij deze Overheden.

(1) Ter gelegenheid dezer tentoonstelling schreef de Gilde den eersten Vlaamschen prijskamp uit voor de kunstkritiek. Een jury, samengesteld uit de H.H Verscharen, Directeur ad interim onzer koninklijke Academie, H. Conscience, Th. Van Lerius, P. Kremer, Leo de Burbure, P. Génard, H. Brown, Ed. Dujardin, kende met eenparige stemmen den prijs er van toe aan het stuk voor kenspreuk voerende *De schilderkunst is de schoonste parel aan de kroon van Nederland*, opgesteld door den H. Eug. Zetternam van Antwerpen.

De stoet begaf zich alsdan naar de Kathedraal en werd aan de groote kerkdeur ingehaald door den Z. Eerw. heer J.B. Beeckmans, Pastoor van O.L.V. en Aartspriester van Antwerpen, vergezeld van den Z. Eerw. heer Van Hemel, Vicaris-Generaal van het Aartsbisdom van Mechelen, van de Eerw. heeren Pastoors van al de kerken en van eene menigte geestelijken, allen in groote kleedij.

De oude tempel was op het schitterendst versierd; voor iederen pijler bevond zich een der rijke standaarden onzer broederschappen; oranjeboomen, hier en daar geplaatst, gaven aan het grootsche gebouw een lachend voorkomen.

Ondertusschen deed een buitengewoon orkest van meer dan honderd kunstenaren de schoone symphonie van den heer de Burbure weergalmen.

Aan het Hoogaltaar gekomen, waar zich het reusachtige borstbeeld bevond van den H. Lukas, uitgevoerd door den jeugdigen gildebroeder Selbach, hief de Zeer Eerw. Deken, na eene redevoering, die de toehoorders diep roerde, het Te Deum aan; waarna de Maatschappijen zich stoetsgewijze naar het nieuwe St Lucas-altaar begaven, terwijl het orkest het overschoone *Jubilate* Deo van Beethoven liet hooren. De Eerw. heer Beeckmans droeg dezelfde reliquiën, die over honderd jaar, ter gelegenheid van het driehonderdjarig jubelfeest, door den Eerw. Pater Jesuiet Delvigne aan de Gilde werden geschonken.

Het altaar, volgens de plannen van den Gildebroeder J.F. Berckmans uitgevoerd, was buitengewoon versierd. Aan beide zijden las men de volgende chronogrammen, door den Eerw. Heer van den Nest opgesteld:

sInt LUCas gILDe nU VIer VoLLE eeUWen Wt Jonsten VersaeMt.

hoC aLtare VotIVUM DIVo LUCae artIBUs reeXtrUItUr.

De heer Deken plaatste de reliquiën op het altaar, en de maatschappijen trokken voorbij dit kunststuk, eene ceremonie die meer dan eene halve uur duurde.

Toen ging de stoet naar den koninklijken schouwburg, waar de standaards, vanen en blazoenen door eene daartoe aangestelde commissie moesten gekeurd worden. Gelijk men het kon voorzien, werd de eerste prijs van het blazoen, met eenparigheid van stemmen, aan de koninklijke maatschappij De Wijngaard van Brussel toegewezen, en de tweede aan de rhetorijkkamer De Goudbloem van St. Nicolaas. De tooneelmaatschappij De Dageraad van Antwerpen behaalde den eersten prijs van den standaard en het Fanfarengenootschap van Bouchout, bij Antwerpen, den tweeden.

Wat nu het Landjuweel zelf betrof, dat insgelijks op den grooten schouwburg gevierd werd, het kon niet nalaten de oprechte kunstminnaars, die in Holland en België nog wakker zijn, tot zich te trekken. De personen, waarop het literarisch Nederland fier mag zijn, waren er vereenigd en vonden er het gul onthaal, dat zij er mochten verwachten.

De zaal was prachtig voor de omstandigheden door den heer Michiel Bellemans versierd. Op den achtergrond troonde het reuzenbeeld van den heiligen Lucas boven de standaards der verschillende genootschappen en over de leden die zij er telden, alsof de patroon op nieuw Neêrlands kunst en Neêrlands letterkunde onder zijne bescherming nam.

De heer Mees, ondervoorzitter der Gilde, verhaalde hier de schitterendste punten harer geschiedenis, wees elk naar de tentoonstelling der oude schilderijen door de

zorgen der MAATSCHAPPIJ VAN SCHOONE KUNSTEN bijeenverzameld, en zegde dat men zich daar nog van de verdiende vermaardheid des ouden Genootschaps kon overtuigen. Hij vergat de heeren Berckmans en De Cuyper niet, de vervaardigers van het altaar, en bracht hulde aan de heeren P. Génard en Th. van Lerius, aan wie de eer toekwam het Jubelfeest voor de vierde maal uit het stof des tijds en der vergetelheid opgegraven te hebben.

Toen werd den heere Hansen de prijs voor zijn dichtstuk, *De lof der Gilde*, overhandigd, en den heeren J. van Rotterdam en Fr. de Potter de eerste en de tweede prijs voor een verhaal, dat ten prijskampe uitgeschreven werd door DE GOUDBLOEM, die hierin het voorbeeld harer oudere zuster volgde.

De symphonie, door den heer Simon voor de plechtigheid vervaardigd, bekwam aller toejuichingen; waarna de heer Jan van Beers *de Blinde* voor de eerste maal las, dichtstuk dat in Noord Nederland de eer eener derde uitgave genoot.

De eerste romanschrijver van Holland trad na België's eersten dichter op, en herinnerde dat Nederland niet alleen door taal en zeden, maar nog door een aantal groote mannen verbonden is, die, als het ware, aan de twee landen toebehooren. Ten voorbeelde stelde de heer J. van Lennep Vondel voor - Vondel in Antwerpen bijna geboren, in Holland gekweekt!

Ziehier hoe de Hollandsche romandichter Vondels geboorte bezong:

Gij ook kent hem, Taalverwanten,
gij eerbiedigt Vondels naam.

En te recht, want schoon hij 't licht zag
in de aloude Bisschopstad,
Waar de trotsche Dom zich spiegelt
in des Rijnstrooms helder nat,
Schoon hij in de ontzachbre koopstad
van het jong Gemeenebest,
Zich een Vaderland verkoren,
zich een zetel had gevest,
Schoon hij trouwe kinderliefde
had aan Holland toegewijd,
Hollands helden had bezongen,
Hollands fellen worstelstrijd,
Schoon dat Holland hem den lauwer
als zijn eersten dichter biedt,
Ook Antwerpen eischt een deel op
van de glorie, die hij liet.

En te recht! die eisch is billijk,
Wijdvermaarde Scheldestad!
Strektet gij aan Vondels Oudren
niet een wieg en bakermat? -

Op het einde de politische twisten betreurende, welke de twee deelen van Nederland gescheiden hebben, riep de begeesterde van Lennep uit:

Oude veten
Zijn vergeten,
En gedempt de bron van twist;
Zij van tijden
Zoo vol lijden
Zelfs de erinring uitgewischt!

De eendracht blijve:

Zij beklijve
Tusschen Taal en Taalverwant,
Daarnaar streven
Daarop geven
Wij elkaar de broederhand.

Zoo kroont zegen
Beider wegen,
Zoo wordt welvaart beider deel
Zoo zal 't beiden zoetheid schenken
Als ze in later tijd herdenken
Aan dit plechtig *Landjuweel.*

Waarom hier zeggen dat het schouwburg van toejuichingen daverde? Valt het allen waren Nederlander niet zoet, als Noord en Zuid de handen in elkaar slaan om kunst te bewonderen en nationale groote mannen te vereeren?

Het Landjuweel zelf was eene ware vereeniging van groote mannen. Na van Lennep trad Conscience op, Conscience, wiens woord zoo medesleepend, wiens taal zoo vaderlandslievend was. Hij toonde met breede trekken dat Neeringen en Gilden altoos de bakermat van nationale kunstgrootheid en nationale staatsmacht waren geweest, en dat het daarom diep verheugend was de Gilde uit haren langen sluimer met zoo veel glans te zien opstaan.

Eene Cantate, waarvan de woorden door den heer van Duyse en het muziek door den heer Leo de Burbure voor de omstandigheid vervaardigd werden, sloot het feest. De namen der componisten zeggen genoeg dat het stuk vaderlandsch en heerlijk moest zijn.

Des anderendaags vergaderden de Maatschappijen zich opnieuw op de Beurs. Zij begaven zich van daar in stoet naar de Groenplaats, waar de schoone herinneringsmedaliën, die de Gilde had doen slaan, uitgedeeld werden. De koninklijke Maatschappij DE WIJNGAARD van Brussel, ontving aldaar den eersten prijs van het schoonste blazoen en den prijs van het grootste getal leden der Maatschappijen buiten de stad; DE GOUDBLOEM van St. Nicolaas den tweeden van het blazoen; ARTI ET AMICITIA en Achilles, beide van Amsterdam, dien van de verstkomende maatschappijen; DE DAGERAAD van Antwerpen, den eersten, en de FANFAREN van Bouchout den tweeden van den schoonsten standaard; eindelijk verkreeg de Maatschappij VOOR TAAL EN KUNST den prijs bestemd aan de vereeniging dezer stad, die zich door 't grootste getal leden zou laten vertegenwoordigen.

Nauwelijks was deze plechtigheid ten einde of de Heer Michiel Van der Voort nam het woord en in eene wel gevoelde redevoering aanzocht hij de tegenwoordig zijnde maatschappijen zich op het Landjuweel te vereenigen, dat twee jaar nadien door de koninklijke maatschappij DE WIJNGAARD ter gelegenheid van haar tweehonderdjarig jubelfeest zou gegeven worden. Deze woorden werden met geestdrift aanhoord en men scheidde onder den kreet: *Naar Brussel of het nieuwe Landjuweel!*

Aldus eindigde een feest, dat voorzeker als een der schoonste en der gewichtigste, waarvan de Scheldestad ooit getuige was, en als de reine, de ware uitdrukking der Vlaamsche beweging mocht aanschouwd worden. Twee volkeren, uit éénen en zelfden stam voortgesproten, gaven elkaar wederom de broederhand en legden den steen eener vriendschap, die de tijd, naar wij hopen, thans onverbreekbaar gemaakt heeft.

Allerlei

Abraham Lincoln, de president der Vereenigde Staten, was algemeen bemind om zijne vriendelijke en welwillende manieren jegens arm en rijk.

Door senator Summer vergezeld, stapte hij eens in den tram, waarin een neger zat, die bij het binnenkomen van den president, opstond en hem met een eerbiedigen groet zijne plaats aanbood, waarvoor Lincoln echter - beleefd den hoed afnemend - bedankte.

‘Ik dank u, mijnheer, blijf gerust zitten!’ zei hij

‘Waarom neemt gij voor een neger den hoed af?’ vroeg Summer verbaasd.

‘Zoudt ge dan willen, vriend, dat een neger beter zijne wereld verstond dan ik?’ was Lincoln's antwoord.

En hij drong door den vollen wagen heen, om, op het perron staande, zijne sigaar op te rooken.

***

Een professor in de kunstgeschiedenis op zijn college:

‘Heeft iemand uwer de Dom van Milaan gezien?’

Een der studenten antwoordde bevestigend.

De professor. - ‘Is u bij de intrede van dit aan architectonische schoonheden zoo overrijk en grootsch gebouw, niet iets bijzonders opgevallen?’

De student. - ‘Ja, professor, een jong, zeer net Engelsch meisje.’

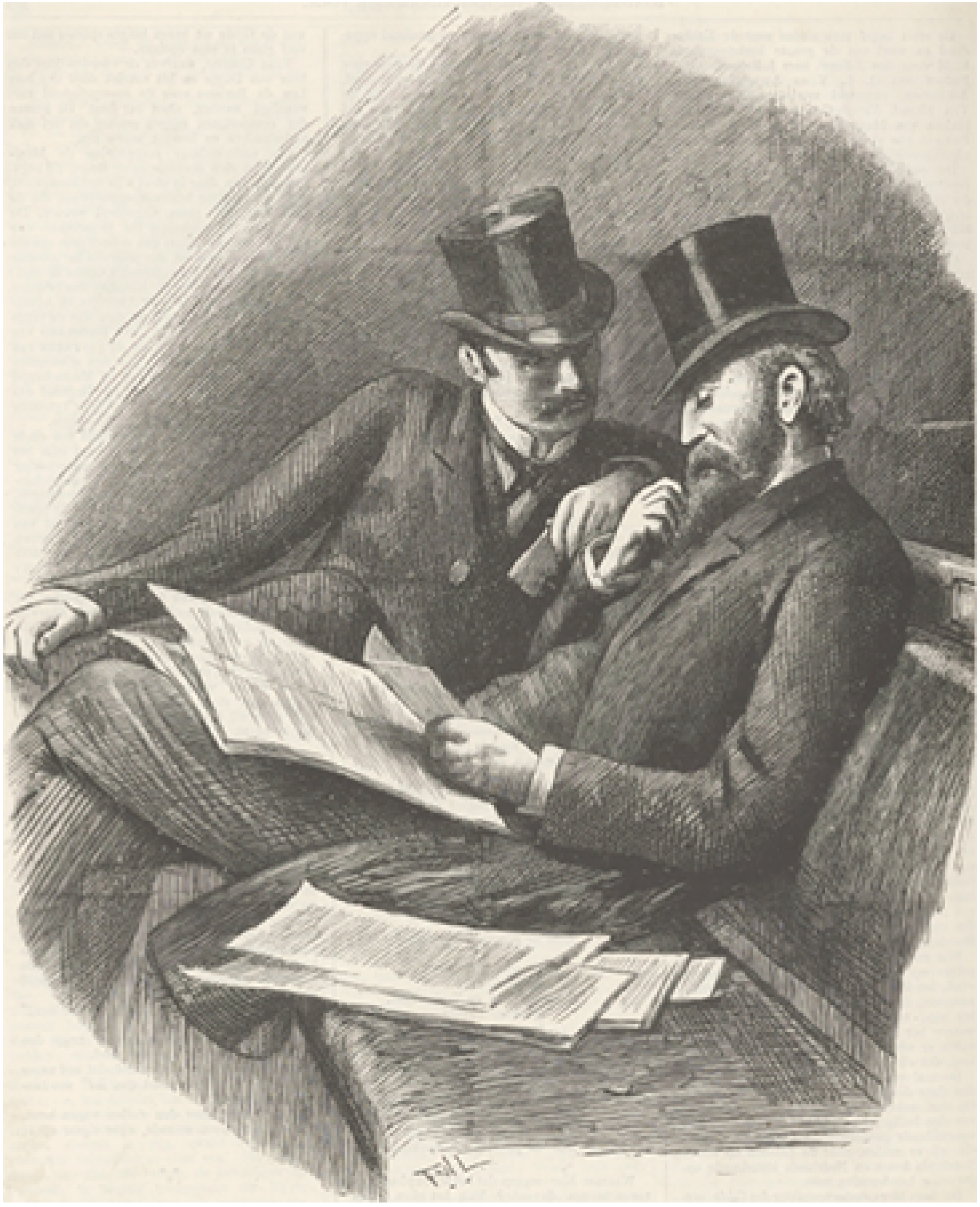

PARNELL MET EEN ZIJNER VERTROUWELINGEN.

Rebus No. 3.

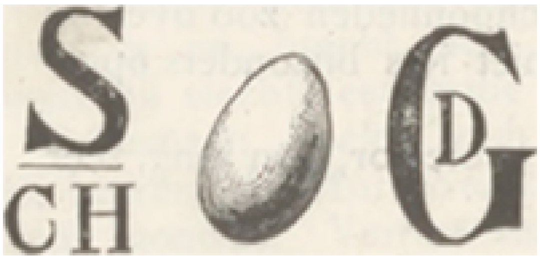

Als prijzen aan dezen Rebus zijn verbonden om door loting aan twee goede oplossers toegewezen te worden:

2 Ex. Dr. AUGUST SNIEDERS, DE NACHTRAVEN.

Een boekdeel gr. 8° *in rood linnen prachtband.*

Bovendien hebben de goede oplossers het recht tegen verminderden prijs te kiezen tusschen boekdeelen, waarvan de lijst hun na ontvangst hunner oplossing zal toegezonden worden.

[Nummer 49]

Onze gravures.

Een oogenblik rust.

EEN OOGENBLIK RUST, NAAR DE SCHILDERIJ VAN W. EMELÉ.

Deze nette samenstelling doet aan het smaakvolle genre denken, waarin de Meisonnier's zooveel lauweren en ook.... meer degelijke belooningen oogstten. Flinke soldatentypen met kleurige uniformen, als zij slechts eenigszins bevallig gegroepeerd zijn, maken doorgaans op zich zelven reeds eene aantrekkelijke schilderij. Op en naast hunne welgevormde paarden en in de schilderachtige omgeving van dit dorpsgezicht, vormen zij hier een wezenlijk schoon en bekoorlijk tafereel.

De schilder W. Emelé stelt ons zijne ruiters voor, als zij na een langen rit bezweet en wel iets of wat vermoeid halt maken aan eene dorpsherberg. Eene vriendelijke weerdin staat op den stoep en verhoogt voor hen het genot van de toegediende verversching door haar lief figuurtje en een opbeurend praatje. Geen nood dat het gemoedelijk gesprek in eene meer dan noodige losheid ontaarden zal; daarvoor spreekt zoowel het kind borg, dat de jonge vrouw bij de hand houdt, als de aanwezigheid van den deftigen ouden heer, die zoo stemmig op de bank bij den ingang zijn pijpje te rooken zit. Een gewezen krijgsman is hij voorzeker niet, want anders ware hij reeds lang opgesprongen om de soldaten de hand te drukken, maar

toch straalt uit zijn gelaat een zacht welbehagen in de ferme mannen en lokt het gevoerde praatje een stillen glimlach om zijnen mond.

Met een gelijke uitdrukking van voldoening op het aangezicht, werpen wij eenen laatsten blik op het keurige stukje van den verdienstelijken meester.

Uitzeilende Visschersvloot.

Zulk tooneel van vreedzame en schilderachtige bedrijvigheid kan men voortdurend aan onze kusten waarnemen, en hoe dikwijls ook in onveranderden vorm gezien, biedt het den aanschouwer toch altijd hetzelfde aantrekkelijke schouwspel.

De grootsche poezij der zee blijft immers altoos even jong.

De schuiten liggen zeilree voor anker en wachten slechts op den vloed om op het wijde waterveld ter vangst uit te gaan. De bemanning gaat met pak en zak aan boord, door de vrouwen uitgeleide gedaan tot aan het strand, waar kerels in hooge waterlaarzen of eigenlijk waterbroeken de kistjes en verdere bagage aan boord dragen en eindelijk de visschers zelf op hunne schouders nemen. Niet waar, het is een levendig, opwekkend tafereel, en Hermann Grobe heeft het in al zijne eigenaardige kleuren uitmuntend weergegeven.

'Op uwe gezondheid!'

Die wensch klinkt ons genoeglijk tegen uit den mond van den ouden jager, die wel ruig van muts en baard is, maar door zijn schalksch, lachend gezicht toch eene innemende figuur vertoont; zulke typen zijn nog volstrekt niet zeldzaam; in alle wildrijke streken vindt men nog van die mannen, welke den *humor* en de gemoedelijkheid van eene opgeruimde en eenvoudige ziel aan al de doortrapte geslepenheid van den strooper paren. Want een soort van wildstrooper schijnt hij wel, de man onzer gravure, een van die wijsgeeren, welke hun bedrijf met volkomen gerustheid van geweten uitoefenen, omdat zij onvatbaar zijn voor het begrip dat de goede God de patrijzen en de hazen alleen voor de groote heeren geschapen heeft. 'Als de visschen der zee algemeen eigendom zijn, waarom zouden dan de vogels in de lucht en het wild der bosschen dit niet evenzeer wezen?' redeneert de socialistische strooper, terwijl hij de kan aanvat om met een malschen teug schuimend gerstenat het laatste overblijfseltje van gemoedsbezwaar weg te spoelen. En als hij ons daarbij 'gezondheid' toewenscht, tintelt zijn oog reeds bij de herinnering aan zijne talrijke jachtavonturen en maakt hij zich bereid om ons eene gansche reeks grappen op te disschen. Hoe scherp afgeteekend ons rechtsgevoel dan ook wezen moge, toch zullen wij het uitschateren van lachen bij het aanhooren der ongelooflijke jachtvoorvallen van den ouden, vroolijken wildstrooper, en hem ten laatste zijn gezondheidsdronk even gul en gemeend terugschenken als hij ons toegestuurd werd.

Beknopte klimaatleer voor den liefhebber en den Belgischen landbouwer.

Onder dien titel is door den Heer F. Folie, bestuurder van ons Koninklijk Observatorium, een boekje uitgegeven, in eene bevattelijke en aangename taal geschreven, dat zeer wetenswaardige bijzonderheden bevat over de snelafwisselende veranderingen in de luchtgesteltenis van ons vaderland.

Eenige dier bijzonderheden, door ons zonder bepaalde keuze onder de lezing aangeteekend, zullen het nut van dit werkje voldoende bewijzen.

Invloed, der heerschende winden.

- België heeft denzelfden breedtegraad als Polen, als het noord gedeelte van de Mantchourie in het Noord-Oosten van China, als het land Labrador en het gansch zuidelijke deel van Hudsons-baai; welnu, het klimaat dezer drie streken is veel strenger dan het onze.

Waaruit dat voorrecht?

Ziethier de reden. De Zaid-westewinden, vooraleer zij tot ons komen, hebben hunnen weg gemaakt over de deelen van den Oceaan, waar die ontmeetbare warme stroom vloeit van bijna 400 uren breed, dien men *Gulf stream* noemt, terwijl in die andere landen dezelfde winden eerst over het vaste land geblazen hebben.

Een ander voorbeeld. Ierland, wiens middelbare breedte twee graden meer noordwaarts is dan de onze, heeft veel zachtere Winters dan wij, omdat het onmiddellijker door den *Gulfstream* begunstigd is.

Zoo vinden wij in Ierland den steeneik of immergroenen eik, die op het vaste land den parallelkring vin 45° niet voorbijgaat. - Zoo nog de geraniums en een groot getal planten, die zelfs aan het schoon klimaat van Tours niet weerstaan.

Integendeel is de Zomer in Ierland veel vochtiger dan bij ons en de druif kan er niet rijpen, terwijl bij ons de boorden der Maas met bloeiende wijnbergen bedekt zijn.

Rossa maan.

- Het schijnt, in elk onderzocht geval, dat aan elken echten regen van vallende sterren, op zes maanden afstand, eene daling van temperatuur beantwoordt. *Waarom* dat zoo is, is nog een duister punt. Maar wat op te merken valt is dat deze sterrenregens in October en vooral in November talrijk voorkomen, en daar is volgens ons inzien, misschien eene der oorzaken in te vinden van de vorstdagen, gansch ten onrechte aan de *rosse maau* toegeschreven.

Eene andere oorzaak van dezen vorst is het smelten van het ijs in de moerassen van Polen. Als een kilogram ijs van 0°, 79 eenheden warmte ontvangt dan geeft hij ons eenen kilogram water ook van 0°, dat is te zeggen dat, zonder eenige vermeerdering van voelbare warmte, hij juist de hoeveelheid warmte heeft opgeslorpt, die noodig zou zijn om de temperatuur van eenen kilogram water van 0° tot 79° te verheffen. Die warmte, door het smelten van het ijs verbruikt, wordt gedeeltelijk aan de lucht ontleend. Deze laatste verkoelt dus, wordt zwaarder, vloeit weg en brengt ons die droge en koude oostewinden aan, die zoo nadeelig zijn voor den plantengroei.

Andere datums van verkoeling.

- Ziethier eenige andere wel gemerkte datums van verkoeling, waarvan, voor meest allen, de oorzaak ons ontsnapt.

Wij zijn van gedacht dat velen veroorzaakt zijn door regens van vallende sterren, die men verwaarloosd heeft op te merken.

2-3 Januari, 22 Maart, 20 Mei, 8 Juni, 30 Juni-2 Juli, 10 juli, 21 Juli, 10 Aug., 24 Aug., 1 September, 15-16 September, 22 October, 12-13 November, 20-21 November, 3 Dec., 10-12 Dec. en 26 December.

Men zal bemerken dat het grootste deel van die verkoelingen voorkomen van den 8n tot den 15n . Voegt men daar nog bij die van Januari, Februari, Maart, April en Mei, die omtrent tusschen dezelfde datums plaats hebben, dan komt men tot den volgenden ondervindingsregel, dien het niet nutteloos is te onthouden:

Men bestatigt eene onregelmatige verkoeling gedurende de tweede week van elke maand, October alleen uitgezonderd.

Diepte van den vorst.

- in België, behalve misschien op sommige punten der hooge Ardennen, daalt de vorst nooit dieper in den grond dan 50 of 60 centimeters, zelfs in de strengste winters.

Dagelijksche veranderingen van den Barometer.

- Waarnemingen, jaren en jaren lang, de eene kort op de andere gedaan, hebben toegelaten de wet te vinden van de dagelijksche veranderingen van den barometer. Ziethier de wet voor ons land.

Tegen 4 *uren 's morgens en 's namiddags is de barometer het* LAAGSTE;

Tusschen 9 *en* 10 *ure 's morgens en 's avonds is hij het* HOOGSTE;

Tegen 1 *uur van den namiddag bereikt hij zijne* MIDDELBARE HOOGTE

Die uren veranderen een weinig volgens de jaargetijden, alsook de wijdte van die veranderingen of het gemiddeld verschil tusschen de grootste en de kleinste hoogten van den dag.

Vochtigheid voortkomende van de verschillende winden.

- De verschillende winden brengen ons niet alleen eene min of meer warme lucht mede, zij geven ons terzelfder tijd min of meer vochtigheid.

Het onderzoek der aardrijkskundige ligging van België toont ons, bij eerste opzicht, dat de vochtigste winden tusschen ZW. en NW. begrepen zijn; ook is het met die winden, en vooral met den eersten, dat de regen het meest valt. En inderdaad, zij komen van de zee, en zijn, in het algemeen, meer met vochtigheid geladen naarmate zij warmer zijn. De winden tusschen NO. et ZO. begrepen komen integendeel van het vaste land en zijn de droogste.

Hevigste winden.

- De winden, die meest voorkomen, zijn ook diegene, welke de grootste hevigheid kunnen aanwinnen, terwijl die uit het ZO. nooit eene gemiddelde kracht zijn te boven gegaan.

De grootste snelheid, die te Brussel is bestatigd geweest, heeft men gevonden tijdens het orkaan van 12 Maart 1876, dat uit het ZW. waaide.

Deze snelheid was 35 meters per seconde, en beantwoordde aan eene horizontale drukking van 120 kilogr. per vierkante meter.

Deze kracht moet op geen een punt des lands overtroffen geweest zijn, en een zulkdanig orkaan ziet men niet meer dan eens per eeuw.

De geheimzinnige bedelares.

Het was in het jaar 1832. De engel des doods had zijn zwaard over Frankrijk getrokken; angst en vrees beheerschten bijna alle gemoederen. Men vluchtte van zijne ouders, van vrienden en bloedverwanten heen. De moed der sterksten was geknakt. Bijna onafgebroken zag men lijken voorbijvoeren. Men telde de dooden niet meer, de klokken werden niet meer voor hen geluid, - eene doffe stilte lag over de anders zoo wufte wereldstad.

Priesters en liefdezusters waren bij dag en bij nacht in beweging. De eenen brachten in de algemeene verslagenheid den God der vertroostingen, de anderen besteedden overal, in den naam van denzelfden God, hunne hulp, hunne gebeden en opwekkende woorden.

Lange rijen van armen doorkruisten de straten en belegerden de gastvrije poorten der kloosters; hier werd hulp verleend tot ver boven de krachten. Moeders, door arbeid, gebrek en ziekte uitgeput, strekten smeekend de handen uit voor hunne kinderen. Men zag er velen onder hen, die zich tot nog toe in hunne huishouding hadden kunnen helpen en thans voor de eerste maal tot aalmoezen hunnen toevlucht moesten nemen; zij waren thans onder de talrijker klasse gemengd, die de ellende reeds van vroeger en in nog hoogere mate kende. Bij het gezicht hunner verscheurde kleederen zochten ze voor zich zelven eene verontschuldiging in de schameler kleeding van hunne lijdensgezellinnen en verborgen hunne smart als eene schande.

Onder deze bedelaressen bevond zich eene vrouw, die een versleten hoed droeg, waarvan een oude sluier afhing. Ze droeg verschoten, gelapte handschoenen, en een sjal, die betere dagen had gekend doch thans vol vlekken zat.

Deze altijd zwijgende vrouw nam aan wat men haar gaf, doch vroeg nooit iets. Zij maakte bijna altijd deel uit van de bedelende groep, ging aan alle deuren, nam iedere gift, gelijk ook iedere weigering, zwijgend aan.

De zusters zoomin als de overige behoeftigen konden in het geheim harer armoede doordringen. Hare woning kende men niet. Men wist niet, uit welke wijk zij kwam, doch hare terughoudendheid en zedig, bijna deftig optreden deed haar noodzakelijk in het oog vallen. Men fluisterde dat zij eene weduwe was, die tot den deftigen stand behoorde, doch arm was geworden.

Onder de zusters, die met de verzorging der armen waren belast, had ééne vooral de weduwe opgemerkt. Zuster Angelica had met liefderijke, barmhartige nieuwsgierigheid den dichten sluier doorboord, die het aangezicht der ‘weduwe’ verborg; zij had gezien, dat deze nog jong was.

De zuster had haar aangesproken, doch slechts weinige, onbeduidende antwoorden bekomen en daar zij geloofde, deze bescheidenheid te moeten eerbiedigen, had zij verderen aandrang nagelaten. Zij verloor evenwel de weduwe niet uit het oog, en wanneer zij haar niet terstond onder hare armen ontdekte, werd zij ongerust en zocht ze vlijtig. De zuster vreesde dan, dat de geheimzinnige bedelares door de vreeselijke ziekte was aangegrepen en onverpleegd haren dood te gemoet ging, aangezien niemand hare woning kende.

Allengskens had de zuster haar hart geheel aan deze arme onbekende gehecht; het was haar voorgekomen, alsof de vrouw op zekeren dag haren liefdevollen blik op vriendelijke, teedere wijze had beantwoorden alsof er sedert tusschen hen beiden een bijzondere vriendschapsband bestond.

Midden in de ellenden en vermoeienissen van dit rampzalig jaar, in spijt van al hare harde en gevaarlijke werkzaamheden, dacht zuster Angelica voortdurend aan de ‘weduwe,’ zij bad voor haar, wenschte ze te leeren kennen en gaf de hoop niet op hare woning te zullen ontdekken.

Iederen morgen werd er tusschen de zuster en de ‘weduwe’ om zoo te zeggen een gesprek met de oogen gevoerd, en wanneer de religieuze aan de bedelares hare gift uitreikte, ging de aalmoes van een teederen, liefderijken blik vergezeld. In dit hart, dat voor alle ongelukkigen openstond, had de ‘weduwe’ eene bijzondere plaats. Eene zekere ontroering maakte zich van de zuster meester, wanneer zij den versleten hoed, den bemorsten sjal en het gelapte kleed van hare vriendin beschouwde.

In dien tijd woonde er in de *rue de Lille* in een prachtig hotel eene jonge vrouw, die eerst kortelings was gehuwd. Wij zullen haar gravin Marie noemen, want Marie was inderdaad haar doopnaam, De schrik, die Parijs beheerschte, scheen haar in het geheel niet getroffen te hebben. Zij verdubbelde hare bezoeken, zond onophoudelijk uitnoodigingen rond en ontving bijna dagelijks de Parijsche *beaumonde* in haar paleis. Schoon was zij niet, maar haar geest en hare lieftalligheid, hare uitgebreide kennis boeiden en verrukten iedereen.

Zij wendde allerlei middelen van beleefdheid en overreding aan, om dezen talrijken vriendenkring om zich heen te verzamelen. Het was een triomf voor haar, zoo vaak het haar gelukte iemand te verhinderen uit Parijs te gaan. Gastmalen, speeltochten, concerten, letterkundige soirées, wisselden bestendig met elkander af. Haar man trad on voorwaardelijk in hare plannen, en zoo was hun huis nimmer van bezoekers ledig. De kennissen der jonge gravin zeiden:

‘Zij zoekt in een voortdurenden roes van vermakelijkheden een voorbehoedmiddel tegen de cholera. Ik zal na dit bal vertrekken.... en ik na het concert... en ik na het diner in de volgende week.’ Doch, na dit bal, dit concert, dit diner werd terstond iets voorbereid, dat nog veel aantrekkelijker was, waardoor dan het vertrek verschoven werd.

Bij dit wereldsch, luidruchtig leven vergat de jeugdige gravin de armen niet. Zij had een vertrouwden persoon met het uitdeelen van rijke aalmoezen belast, maar wilde onder geen voorwendsel zelf bedelaressen ontvangen, noch iemand wie dan ook, die hulp kwam vragen. Zij wilde den armen rijkelijk geven, maar ze zelf niet ontvangen. Dat alles richtte zij naar haar eigen goeddunken in. De vertrouwde persoon ontving eene door haar eigenhandig geschreven lijst. Hier was hout, daar brood noodig. Sommigen bezorgde zij een geneesheer; niet zelden voegde zij bij het noodzakelijke nog speelgoed, prentjes en lekkernijen. Vaak ging zij ook zelve, wanneer de lichamelijke aalmoes alleen niet toereikend was, maar ook de ziel toespraak, troost en opwekking noodig had.

Zij verscheen bij de zieken met al de lieftalligheid, die hare edele gezindheid en liefdevol hart haar verleenden; met lichten tred doorschreed zij de donkere gangen, die de geesel der cholera voor haar was doorgegaan.

Tegen vier uur vonden de gasten, die in het hôtel verschenen, haar reeds in toilet, vol geest, lieftallig, opgeruimd, doch ook somtijds in eene zekere ernstige stemming.

Wanneer zij met haren echtgenoot alleen was, praatte en schertste zij. Dan zei ze wel eens: ‘Men moet innemend en beminnelijk zijn en op deze wijze beproeven, diegenen terug te houden, welke anders door de vrees op de vlucht zouden gedreven worden. Onze tegenwoordigheid houdt den moed en de onverschrokkenheid van velen staande. Zij achten den geesel minder geducht, als zij zien dat wij hier blijven, hoewel we ons toch zoo gemakkelijk konden verwijderen.’ De vrienden des huizes daarentegen meenden, dat de jonge vrouw de wereld zoo hartstochtelijk liefhad, dat zij in het aangezicht van den dood de vermaken najoeg! De vertrouwelingen echter brachten hiertegen in, dat de gravin in den grond zoo ernstig was. Telkens wanneer zij lachte, zag men te gelijker tijd een onbeschrijflijk ernstigen trek om hare lippen zweven.

Haar gelaat droeg inderdaad den stempel eener geheel eigenaardige opgeruimdheid en tevredenheid, die alleen van een ernstig en vroom plichtbesef kon voortkomen; de afstraling eener verheven deugd, den glans gelijk, die het vuur door 't albast naar buiten zendt. Zulk eene straal, krachtig tevens en liefelijk, lichtte van het voorhoofd, uit de oogen dezer jonge wonderbare, haast raadselachtige vrouw, die men eene toongeefster noemde der *beaumonde* en toch niets minder was dan dat. De wereld oordeelt naar den schijn; om innerlijke drijfveeren bekommert zij zich niet.

Er zijn vrouwen, bij wie de blijmoedigheid eene groote deugd is. Zij nemen haar op en bewaren haar als eene ernstige levenstaak, zoo noodzakelijk voor haar als het dagelijksch brood. Zal deze blijmoedigheid echter eene christelijke deugd heeten, dan moet zij even oprecht in haar wezen als zuiver en verheven in hare bedoelingen zijn. Bovennatuurlijk moet de bron zijn, waaruit zij wordt geput, namelijk het gebed en de genade van God.

Het was deze soort van blijgeestigheid, die gravin Marie bezat en waarmede zij wonderen deed.

De prefecten en maires beijverden zich ook, om tijdens de cholera den schrik der bevolking te bezweren. ‘Blijft!’ vermaanden zij, ‘gaat den vijand niet uit den weg! De moedigsten ontziet hij het meest!’ Maar, in spijt van deze opwekkingen, even

waar als goed gemeend, vluchtte men naar alle richtingen. De gravin bleef opgeruimd en vroolijk; - in hare nabijheid vond men moed, men bleef.

Op zekeren dag werd zuster Angelica door hare overste belast, om ter wille der steeds aangroeiende noodlijdenden, een beroep te gaan doen op den weldadigheidszin der rijken.

De vrijgevigheid der jonge gravin was haar bekend, ofschoon zij haar nimmer persoonlijk gezien of gesproken had; geen wonder, dat het grafelijk hotel in de *rue de Lille* ook thans een der eerste was, aan welks poort zij aanklopte. De meesteres des huizes liet haar door den kamerbediende eene rijke aalmoes brengen en verontschuldigde zich, dat zij door bezoek verhinderd was, deze persoonlijk te komen overhandigen. Doch de christelijke liefde geeft moed, zij kent geene vrees en leert de wereld trotseeren. Zuster Angelica liet zich niet afwijzen. Zij hoopte bij het voorname gezelschap, dat rondom de gravin vereenigd was, ook nog een oogst voor hare armen te verzamelen. De zuster drong dan zoo lang bij den bediende aan, dat deze toegaf en haar, in de overtuiging een goed werk te bevorderen, binnenliet. Toen de gravin deze niet verwachte bezoekster gewaar werd, keerde zij haar gelaat af; de zuster was echter nog heviger verrast. Op eens vielen de beide vrouwen, als door dezelfde gedachte aangedreven, in elkanders armen. Zij beschouwden elkander, duizend vragen, duizend herinneringen weerspiegelden zich in hare wederzijdsche blikken. Zuster Angelica in het bijzonder was geheel en al verrukking; er was een licht voor haar opgegaan, zoo helder, zoo stralend, als alleen eene ziel het zien kan en verdragen, die in de hoogste heldendaden der christelijke liefde geene vreemde is.

Met één oogslag doorgrondde zij het geheim van deze dame der groote wereld In de gravin herkende zij de weduwe, de arme bedelares in lompen, die nooit sprak, die iederen morgen in den kring der andere bedelaars aan de kloosterpoort verscheen. Deze thans zoo schitterende edelvrouw hulde zich des morgens in het gewaad der armen, om door dit middel toegang tot hen te hebben, de ellende van nabij te kunnen bespieden, de geheimen en slechts fluisterend uitgesproken verlangens der behoefte te achterhalen! De gravin maakte zich des morgens de zuster der armen, om des avonds hunne moeder te zijn. O, heldenmoed der christelijke naastenliefde! Waar zal menu aantreffen buiten de Kerk, die Jezus Christus, het eeuwig en volmaakte Toonbeeld der hoogste en reinste liefde, te eeuwigen dage heeft gegrondvest?

Deze heldhaftige vrouw is eerst onlangs naar zaliger gewesten heengegaan. Tijdens haar leven hebben de zuster en de vertrouwden der grafelijke milddadigheid een stipt stilzwijgen over het boven verhaalde in acht genomen. Eerst na het zalig afsterven der gravin meenden zij gerechtigd te zijn, ter eere van God en tot stichting van den evenmensch, te spreken.

Levensregelen
(*Slot.*)

Brijachtige spijzen worden moeielijk door kinderen en zwakke personen verdragen. Daarom is het gebruik van brood bij het middagmaal nuttig. Het verdeelt de brijachtige massa en maakt daardoor het werk van de maag gemakkelijker. Een glas water een poosje na het maal genomen, werkt hetzelfde uit en bevordert den overgang der voedingsstoffen in het bloed. Nadat men de tanden na het maal heeft gereinigd, doet een glas water dus dubbel goede diensten.

Juist dat smaakt ons, waaraan wij behoefte hebben en wat ons goed bekomt. Wie toch is 's Zomers belust op eene vette gans? Maar 's Winters, als wij tot verwarming van het lichaam behoefte aan grootere hoeveelheden vet hebben, dan smaakt ons dat goed. Datzelfde ondervinden ook de Noordpoolreizigers. In het eeuwig ijs drinken zij met de Eskimos zonder tegenzin levertraan en verorberen zonder afkeer ongelooflijke hoeveelheden robbenvet, een kost, waarvan zij, in het zachter klimaat teruggekeerd, zouden walgen. Zoo gebruikt ook ieder onzer zekere ten eenemale o n v e r t e e r b a r e spijzen, die het lichaam evenzoo verlaten, als zij daarin zijn gebracht, maar in dien zin nut doen, dat zij de spijsmassa verdeelen, waardoor de maagsappen beter op haar kunnen inwerken. In kleine hoeveelheid genoten vervullen zij dezelfde rol als het zand in de maag der hoenders.

UITZEILENDE VISSCHERSVLOOT, NAAR HERMANN GROBE.

Vermoedelijk is het bier de oudste zorgverdrijvende drank, die veel vroeger werd gebrouwen, dan 'Noach uit de arke toog.' Maar onze stamvaders brouwden en kookten het nog van zuiver gerstenat en honigmede, zonder dat de wetenschap der vervalschingen daarop invloed had. Maar in onzen tijd is het bier een waar duivelsbrouwsel geworden en een mengsel van allerlei vervalschingen. Menigeen troost zich met de gedachte, dat hij 'echt Beiersch' drinkt. Hij slurpt in die meening dan een donkerbruinen brij, zoogenaamd gekleurd met jap. Nu is jap het ingedikte sap van zoethoutwortel. Maar wat hier voor jap doorgaat, is een afschuwelijk mengsel van allerlei andere minder aanlokkelijke stoffen. Ziehier het recept van dit brouwsel, een mengsel van 20 kilo aardappel- en ander afvalmeel wordt met water geroerd en in een ketel tot kookhitte gebracht. Aan die brij wordt 57-100 gram mout toegevoegd en daarmede zoo lang gekookt totdat het niet meer dik is, maar van den roerlepel druipt. Daarna wordt ½ kilo roet, met water aangemengd, er in geworpen en op nieuw gekookt tot een gelijkmatigen brij. Vervolgens wordt een emmer ingedikt sap van slechte mangelwortels en een dito keukensiroop er in geroerd en dan op nieuw gekookt. Eindelijk wordt bij een centenaar van dat brouwsel 6 à 7 kilo jap gedaan en het geheel nog-

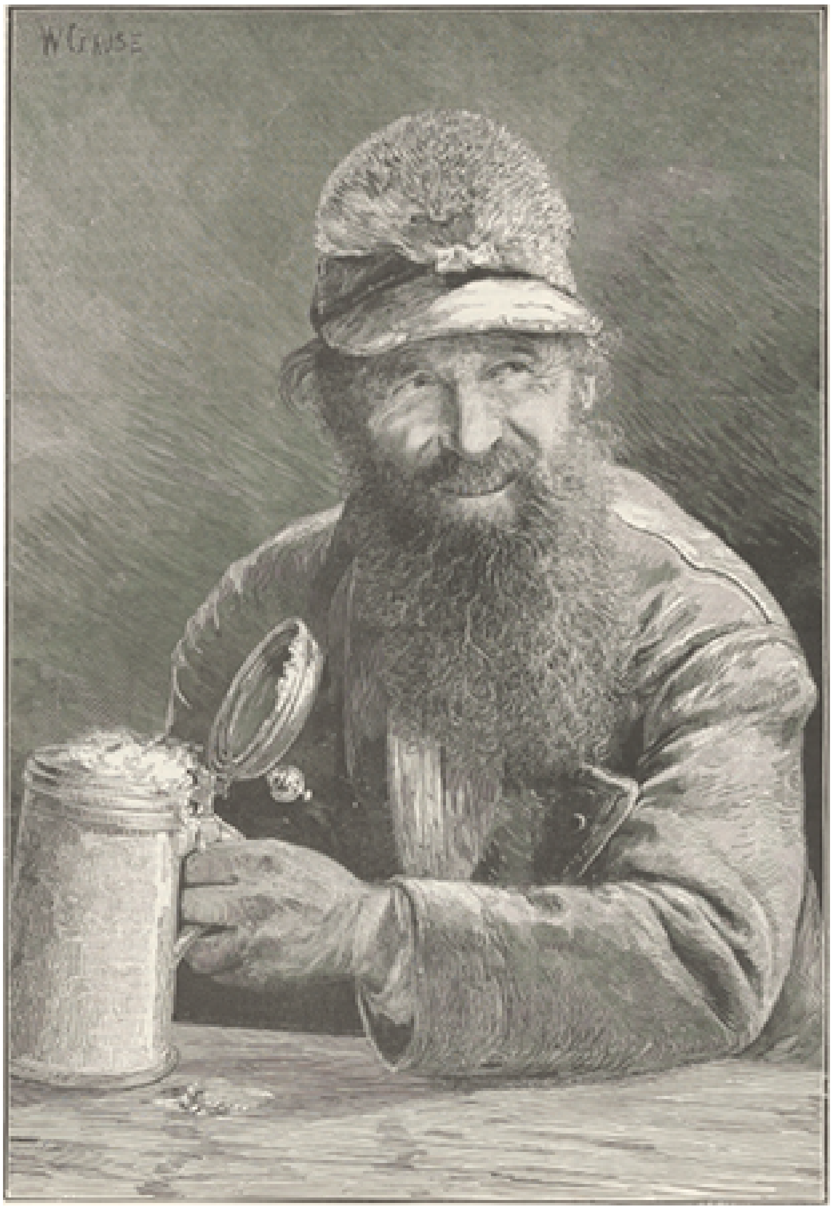

‘Op uwe gezondheid!’

maals gekookt. De massa wordt dan op vlakke schalen uitgegoten, waar ze tot koeken stolt. Uit deze koeken perst men dikke pijpen, die op bepaalde lengten worden afgesneden en van een stempel voorzien. Ziedaar het kleursel van het Duitsch bier Men gebruikt het ook als een 'elegant' huismiddel tegen hoest, dat onder den naam van 'cachou' of 'jujubes' door vele dames als een geliefkoosd kostje wordt gebruikt Het is dus hier weder: men verliest zijne illusie, als men achter de schermen kijkt.

En denken dat in onze groote steden de oude onvervalschte en deugdelijke Vlaamsche bieren door dat vuile uitheemsche brouwsel schier geheel verdrongen worden. Nu ieder zijn smaak, maar wij verkiezen het heldere Garsten en frissche Leuvensch aan hetgeen den 'echten bierdrinkers' onder den naam van Beiersch, Munchener, enz. voor veel geld wordt voorgezet.

De rechter- en de linkerhand.

Komt de voorkeur, die men gewoonlijk aan de rechterhand, als het werktuig van al onze bezigheden, geeft, uit natuur of uit gewoonte voort? Men heeft zeer verschillende antwoorden op deze vraag gegeven. De omstandigheid, dat alle volken die voorkeur deelen, is zeker een sterk bewijs, om dit aan de natuur toe te schrijven, hoe zou anders eene zoo groote overeenstemming tusschen zoo verschillende volken te verklaren zijn, volken, die door tijd en plaats geheel gescheiden en door zeden en gewoonten zoo verschillend leven? De Chineezen en enkele andere volken beschouwen de linkerzijde, wel is waar, als de eereplaats, maar geen volk heeft aan het gebruik der linkerhand nog tot praktische doeleinden de voorkeur gegeven. Tegen de natuurlijke voorkeur der rechterhand heeft men onder anderen nog aangevoerd, dat, wanneer zij op degelijke gronden rustte, men iets dergelijks bij de dieren moest aantreffen. Niemand kan echter beweren, dat paarden of ossen aan de rechterzijde sterker zijn, en bij de dieren, wier voorpooten als het ware als handen dienst doen, bestaat niet alleen eene gelijkenis tusschen handen en voeten, maar ook eene bepaalde voorkeur der linkerhand, zooals bij de apen en de eekhorentjes. Ook de papegaai eet meer met den linker- dan met den rechterpoot. Men kan echter hiertegen inbrengen, dat de eigenaardige bestemming van den mensch eene bijzondere gave verlangt, die bij de dieren niet noodig is. Zij, die de voorkeur der rechterhand slechts voor het gevolg van eene gewoonte der vroegste kindsheid beschouwen, beweren, dat beide handen, wanneer zij op dezelfde wijze geoefend worden, even vlug van beweging zouden zijn. Niemand heeft dit aardiger voorgesteld, dan Benjamin Franklin. 'Wij zijn twee zusters - laat hij de linkerhand zeggen - 'en de beide oogen der menschen kunnen niet meer bij elkander gelijken, of in betere harmonie leven dan mijne zuster en ik, maar de partijdigheid van onze ouders heeft het meest krenkende verschil tusschen ons gemaakt. Van mijne jeugd af aan gewende men mij, mijne zuster als een hooger wezen te beschouwen. Ik groeide op, zonder eenig onderwijs te genieten, terwijl aan de opvoeding mijner zuster alles werd ten koste gelegd. Zij kreeg les in het schrijven, in de muziek, in het teekenen; wanneer ik echter slechts trachtte een potlood, eene pen of eene naald aan te raken, dan ontving ik strenge straf, en toch werd ik dikwijls geslagen, omdat ik onhandig of onbeholpen was. Soms nam mijne zuster bij den een of anderen arbeid mijn bijstand aan, maar zij was en bleef de uitvoerende macht en riep mij slechts, wanneer zij mij noodig had of wanneer ik aan haar zijde moest figureeren.'

Zoo zeker het bij de opvoeding noodig is, de linkerhand niet minder te oefenen dan de rechter, zoo werd toch de vraag zelf door de opmerkingen van den Engelschen astronoom Bell het best beantwoord. 'Wat gemak en vlugheid van beweging aangaat,' zegt hij, 'behoeft men eigenlijk in het geheel niet te vragen, welke hand men moet gebruiken, welken voet men moet vooruit zetten. Heeft men ons dit geleerd of heeft de natuur er ons toe geleid? Het is bewezen, dat de geheele linkerzijde van ons lichaam zwakker is dan de rechter, zoowel wat spierkracht als wat levensgeesten betreft. De ontwikkeling der organen aan beweging en werkzaamheid is aan de rechterzijde sterker, men kan zich daarvan gemakkelijk overtuigen door de maat van kleermaker of schoenmaker. Zeker draagt de meerdere oefening der rechterhand hier veel toe bij, maar daar staat weer tegenover, dat er meer ziekten aan de linkerzijde dan aan de rechter ontstaan. Balletdansers maken den moeilijksten pas met den rechtervoet, en zij moeten den linkervoet, juist omdat hij zwakker is, dubbel oefenen, om bij hunne kunstverrichtingen niet stijf te schijnen. Worden die oefeningen verzuimd, zoo wordt aan de rechterzijde eene voorkeur gegeven, die de bevalligheid der beweging verstoort. Wanneer wij achter iemand loopen, dan merken wij zelden eene gelijkmatige beweging op, en wij vinden, dat de linkervoet zich niet zoo elastisch voortbeweegt als de rechter en dat de teenen meer naar binnen staan.

Bij den bijzonderen lichaamsbouw der vrouwen en hun vluggen tred, die meer door de beweging der enkels dan door die der heup geschiedt, treden fouten in hun gang, wanneer zij voorhanden mochten zijn, meer te voorschijn aan den linker- dan aan den rechtervoet. Geen knaap hinkt op den linkervoet, wanneer hij niet linksch is. De ruiter zet den linkervoet in den stijgbeugel en springt dan met den rechter op het paard. De natuurlijke gesteldheid van ons lichaam geeft de voorkeur aan de rechterhand en deze voorkeur is volstrekt niet willekeurig. Wie linksch is, voelt het meest het voorrecht dezer inrichting, van het openen eener kamerdeur tot het openen van een pennemes.'

De Heksenmeester.
Vertelling van Heinrich Seidel.

I.
Mijnheer Zuckermahn.

Winkelburg was eene vreemdsoortige, oude, verweerde stad. Reeds hare hoofdstraten waren nauw en krom, hare zijstraten dus nog nauwer en krommer, en liepen daarbij zoo zondeling door elkander, eindigden hier zoo plotseling aan eene sloot, ginds in een blind loopend slop, dat zij voor een vreemdeling eene ware martelplaats was en het lang duurde, vóórdat hij zich uit deze doolhoven en zonderlingheden gered had. Hare poorten waren oud en somber, die ratelend weerklonken, wanneer een wagen er doorreed; en van eene verzameling huizen, als zij het voorrecht had te bezitten, zal wel geen tweede voorbeeld in de wereld bestaan. Eenige waren voorover gebogen, als hadden zij op de straat iets verloren, dat zij nu zochten; anderen hadden zich in voorname houding achterover geworpen, als ging de wereld hun niet aan, en weder anderen waren een weinig zijwaarts tegen hunne buren gezonken en schenen zich te verheugen, dat zij op deze wijze in het omvallen verhinderd werden.

In eenige straten waren de verdiepingen zelfs boven elkander uitgebouwd, zoodat de huizen naar boven elkander steeds nader kwamen en de hemel ten slotte slechts door eene kleine spleet er doorheen blikte. Wanneer daarboven twee goede vrienden

tegenover elkander woonden, dan konden zij zich bij den ochtendgroet de hand reiken en kon de een zijne pijp aan de lucifer van den ander aansteken. Welk een overvloed van zonderlinge hoeken, kleine vensters en grillig snijwerk; welke tallooze reeks van zeldzame torentjes en geveltjes en knarsende weerhanen; welk eene menigte van verweerde herberg-uithangborden en gildeteekens bezat deze stad! Waarlijk, wanneer men in een door de maan verhelderden nacht door deze stille straten ging en al deze gevels en hoeken hunne schaduwen afwierpen, hier een helder licht op de grijnzende grimassen der balkenhoofden viel, daar zulk een oud huis als een grauw gelaat met geopende kaken uit de duisternis staarde, zou men geloofd hebben dat dit alles daar op een tooverslag was ontstaan en met de eerste zonnestraal weder zou verdwijnen.

In deze stad nu woonde geheel alleen in een der allerwonderlijkste huizen een oude man, Zuckermahn genaamd. Omtrent dezen man waren de zonderlingste geruchten verspreid. Men hield hem algemeen voor een heksenmeester, en men zeide, dat hij beter dan iemand in het geheele land heksen kon. Jaren geleden, verhaalde men elkander, had een vreemde man - het zou een graaf geweest zijn - in eene vergulde koets de stad bezocht, alwaar hij in de ‘De gouden Leeuw’ de beste kamers betrokken had. Hij was opzettelijk om den heer Zuckermahn gekomen, ten einde van hem het heksen te leeren, die zich dan ook voor een grooten zak vol goud daartoe had laten bewegen. Dagen lang brachten zij te zamen in het oude huis door, en de voorbijgangers hoorden daarbinnen menigmaal een zonderling geraas en gezang. Somwijlen steeg een violetkleurige rook uit den schoorsteen, en dan verspreidde zich in den geheelen omtrek een geur van narcissen en hyacinten, hoe wel het midden in den Winter was. Op zekeren avond stond het heele huis van binnen in een rooden gloed, zoodat men dacht, dat het in brand stond. De menschen, die ijlings kwamen aanloopen, zagen echter door de vensters te midden van den donkerrooden gloed Zuckermahn en den vreemdeling als twee vurige gestalten zitten en brandenden punch drinken, welke omstandigheid de menigte geen geringen schrik veroorzaakte.

Eindelijk had Zuckermahn den vreemdeling verklaard niets meer te weten, en dat deze nu uitgeleerd was. Met een loerenden blik vroeg de vreemdeling, of hij hem nu werkelijk alles geleerd had, hetgeen door Zuckermahn opnieuw werd bevestigd Plotseling haalde de vreemdeling een pistool met dubbelen loop te voorschijn, dat hij op den heksenmeester afschoot; hij wenschte deze uit de wereld te doen verdwijnen, om alleen de beste heksenmeester in het land te zijn. Zuckermahn had bij deze handeling slechts even geglimlacht, en nadat de kruitdamp opgetrokken was, had hij in elke hand tusschen duim en wijsvinger een der pistoolkogels, en voor den vreemdeling eene sierlijke buiging makende, zeide hij: ‘Dit ééne kunststukje heb ik mij voorbehouden, heer graaf!’

Deze was in groote woede naar ‘De gouden Leeuw’ teruggekeerd, had zijn rijtuig laten voorkomen en ijlings de stad verlaten. Geloofwaardige personen beweerden hem uit de vier poorten der stad te gelijk te hebben zien wegrennen, maar ook aan elk der vier poorten had Zuckermahn gestaan en zich spottend voor de voorbijrijdende koets gebogen.

Dergelijke geschiedenissen en nog veel andere meer verhaalde men elkander, en algemeen koesterde men zulk eene vrees en afkeer jegens hem, dat zelfs de stoutmoedigste straatjongens het niet waagden, hem te bespotten, hoewel hun dit bij de zonderlinge kleeding, waarin hij zich op straat vertoonde, moeite genoeg kostte. Een hunner, die eens de tong tegen hem uitgestoken en een langen neus tegen hem gedraaid had, was dit slecht bekomen: den geheelen dag had hij de tong niet in den mond en de hand van den neus kunnen verwijderen, totdat eindelijk met

zonsondergang de betoovering ophield. De algemeene vrees belette echter niet, dat vele lieden in de avond-

schemering aan zijne deur klopten; want Zuckermahn was zeer geschikt in het bereiden van allerlei toover- en geheimmiddelen en verkocht tegen veel geld in kleine, vreemd gevormde fleschjes liefdesdranken en andere vloeibaarheden van narcotischen geur, die voor allerlei ziekten en plagen goed waren. Ook verstond hij het reukpoeder te bereiden, welks geur den menschen aangenaam, elk ongedierte echter een gruwel was. Werd met een snuifje van dit wondermiddel het huis bestrooid, dan verhief zich uit alle hoeken een gejammer en geklaag, en ratten en muizen, wandluizen en motten en ander ongedierte vlogen hals over kop weg en lieten zich in vele jaren niet weder zien.

Zeer vreemd was het bovendien, dat Zuckermahn nooit inkoopen deed, noch op de markt, noch bij den bakker of slager, noch bij den wijnhandelaar, en toch altijd zeer lekker at en het zich aan niets liet ontbreken. Eene oude vrouw, welke een drankje voor hare zieke koe bij hem haalde, had eens een blik door de geopende deur der keuken geworpen en gezien, hoe een haas zich aan een spit boven het vuur ronddraaide en hoe in eene pan lekkere vetkoeken bakten. Op de tafel zat de aap des meesters, met een zindelijken voorschoot aan, twee vette snippen te plukken. Een koeherder, die eens in de nabijheid van Zuckermahns woning zijne kudde weidde, had eens gezien, dat een haas in vollen ren kwam aanjagen en evenals eene kat, wat toch anders niet in den aard en het vermogen van dat dier gelegen was, den steilen muur opklauterde en in den tuin des heksenmeesters sprong

II.
Wendelin.

In dezelfde stad Winkelburg woonde op een klein dakkamertje eene weduwe met haren eenigen zoon Wendelin. Hoewel deze arme vrouw door wasschen en spinnen zeer kommerlijk haar onderhoud vond, bespaarde zij nochtans zooveel, om den kleinen Wendelin steeds zindelijk en fatsoenlijk te kunnen kleeden en hem naar eene goede school te zenden. Toen hij den ouderdom van vijftien jaren bereikt had, werd zijne moeder door eene zware ziekte overvallen en stierf. Het weinige, dat zij had nagelaten, moest voor de begrafenis worden aangewend. Wendelin stond alleen en zonder bescherming in de wereld. Wel had zich een wever, voor wien zijne moeder vaak gewerkt had, aangeboden, hem in de leer te nemen, doch Wendelin had een afkeer van een handwerk, dat hij in dompige vertrekken door menschen met bleeke gezichten zag verrichten; hij ware liever een tuinier geworden, die met bloemen en boomen verkeert. Maar de honger is lastig, en ten slotte zou hij toch een wever zijn geworden, indien er niet eene gewichtige gebeurtenis had plaats gevonden. Op zekeren dag, toen de laatste voorraad uit de schrale spijskas zijner moeder verteerd was en de honger hem niet weinig plaagde, slenterde hij in droeve gedachten verzonken door de straten en moede wordende, lette hij, verzonken in de overdenking van zijn treurigen toestand, er niet op, waar hij zich nederzette. Hij plaatste zich op een steen voor het huis van den heksenmeester, eene plaats, die anders door de bewoners van Winkelburg angstig vermeden werd, en het gevoel zijner armoede en verlatenheid maakte zich derwijze van hem meester, dat hij het hoofd op zijne knie legde en bitter weende. Het was juist middag en de straten ledig en zonnig. Uit alle schoorsteenen steeg loodrecht een behagelijke rook in de stille lucht en verkondigde, dat daar

gekookt en gebraden werd, maar, ach, op niet een haard was er iets voor den armen verlaten Wendelin.

Terwijl hij daar zoo zat en de tranen tusschen zijne vingers heen op de straatsteenen droppelden, klonk achter hem het geluid van het openen eens vensters; te gelijk streek een heerlijke geur van gebraad hem voorbij en eene schrille, heesche stem sprak:

'Gij hebt honger, mijn jongen? Kom binnen, de vogels braden in de pan en wachten op u; hoort gij ze piepen?'

Wendelin sprong op en zag Zuckermahn in de vensteropening staan en sissend glimlachen. Langs beide zijden van zijn klein, vreeswekkend gelaat hingen dunne zwarte lokken, en op zijn hoofd droeg hij een kapje van rood fluweel. Hij was gehuld in een langen ouden pelsjas, welken hij des Zomers noch des Winters aflegde. De kleur daarvan was eenmaal donkergroen geweest, doch thans zoo verschoten en bemorst, dat geen schilder haar meer noemen kon. Langs Zuckermahn heen echter staarde Wendelin door eene geopende deur op den achtergrond in de keuken, waaruit de heerlijkste geur hem tegenstroomde. De zon schoot hare heldere stralen door den blauwachtigen damp, die het vertrek vervulde, en het behagelijk geluid van stoven en braden drong hem in de ooren.

In weerwil van zijn honger, waagde Wendelin het niet, dit aanbod aan te nemen, want hij deelde in de vrees, welke men in de geheele stad voor den heksenmeester gevoelde. Daar hij echter niet wist, wat hij antwoorden zou, bleef hij eerst verbluft staan, en wilde wegloopen, toen de oude voortging:

'Hazepoot, waarvoor zijt gij bevreesd? Uw gelaat bevalt mij, en ik meen het goed met u. Kom binnen, dwaas, en hoor wat ik u zeggen zal; daarna kunt gij nog altijd doen, wat u goeddunkt. Of wilt gij liever verhongeren en u in eene dompige kamer aan den weefstoel laten binden? Gij kunt het bij mij beter hebben, in den fraaien tuin bij bloemen en boomen.'

Op deze wijze sprak de oude nog lang, en het was opmerkelijk, hoe diens gelaat in Wendelins oog zich verfraaide, zoodat het hem toescheen, dat hij nog nooit een vriendelijker, aangenamer ouden heer had gezien, en nog vóórdat hij recht wist, wat hij deed, had de knaap de klink der deur in de hand en trad hij naar binnen. Eene geheele toonladder van schellen klonk hem tegen, toen hij de deur opende, en dit was nog niet alles, want door het geheele huis bengelde en luidde het en hoorde hij het geroep van 'koek-koek' en 'kikeriki,' hetgeen een onophoudelijk geraas veroorzaakte. Een klein, vreemdsoortig, wit hondje, van die zeldzame soort, welke gewoonlijk slechts drie pooten in gebruik neemt, liep op hem toe en blafte hem met zijn heesch stemmetje aan. Dit geblaf klonk echter zoo hatelijk en boosaardig, dat men kon opmerken, dat, had het de macht bezeten en ware het niet zoo erbarmelijk nietig geweest, het hem naar den hals zou zijn gesprongen en tegen den grond geslingerd zou hebben. Opeens stond Zuckermahn naast den knaap. Deze had niets gehoord, daar de oude vilten schoenen droeg.

'Kom nu, kom nu!' zeide hij, nam den knaap bij de hand en voerde hem naar eene groote kamer, welke aan den tuin grensde. Dit was ongetwijfeld de studeerkamer van den heksenmeester, want langs de wanden stonden verscheidene rijen in zwijnsleder gebonden folianten, met bonte, vreemde figuren op de ruggen versierd. Boven op deze boekenrekken stonden akelige, opgevulde dieren en geraamten en met blazen dichtgebonden flesschen, waarin slangen en groote hagedissen en ander hatelijk gedierte in spiritus opgezet waren. Een kolossale, groengelakte oven stond aan den muur, uit welks gaten allerlei afschuwelijke tronies en heksengezichten staarden, en dergelijke dingen meer.

In het midden der kamer stond eene gedekte tafel met drie stoelen er om heen, waarvan één buitengewoon hoog en als een kinderstoel ingericht was en een kleinen toren geleek. Plotseling werd de deur geopend en liep de aap op drie pooten naar binnen, terwijl hij in de vierde een bord droeg. Hij sprong op de tafel, zette het bord daarop neder, grijnsde even, liet Wendelin de tanden zien en liep weder naar buiten. Zoo rende hij af en toe, alles afzonderlijk, doch zeer snel aanrichtend, en dekte de tafel. Daarna, terwijl hij voorzichtig op de achterpooten voortwaggelde en het voorhoofd fronsde, bracht hij de soep binnen. Op het derde stoeltje werd de kleine hond geplaatst; deze zat mede aan tafel aan en slurpte de soep van zijn bordje, terwijl hij van tijd tot tijd Wendelin boosaardig aanblafte.

Deze had echter nog nooit zulke heerlijke soep gegeten; zij vloeide weldadig in zijne hongerige maag, en weldra begon zijn bloed zoo behagelijk door zijne leden te stroomen, dat hij geloofde, zich nog nooit in zijn leven zoo wel gevoeld te hebben. Er volgden nu gebraden vogels met appelmoes en daarbij goudklaren wijn, die zoo koel was, dat fijne pareldroppelen zich aan de glazen hechtten. Ten slotte kwamen nog kleine vetkoekjes met frambozenmoes gevuld en gesuikerde vruchten. Wendelin, voor wien aardappelen en haring reeds een feestelijke maaltijd was, geloofde, dat ook de koning niet beter spijzen kon. Toen Zuckermahn zag, dat de knaap dapper toetastte, meesmuilde hij en zeide:

‘Gij kunt het altijd zoo hebben - behoeft slechts te willen.’

Na afloop van den maaltijd zette hij hem uiteen, wat hij van hem verlangde. Hij zou in den tuin werkzaam zijn en zijne bloemen en struiken in orde houden, want het bukken werd Zuckermahn reeds wat moeilijk. Daarvoor zou hij maandelijks eene Fransche kroon, kost en inwoning en jaarlijks een nieuw pak kleederen genieten. Daar deze bezigheid met den wensch van Wendelin overeenstemde, de heksenmeester hem niet meer afstootend, maar een vriendelijke heer toescheen, sloeg hij toe en de zaak was beklonken.

(*Slot volgt.*)

Een zonderling conflict.
Historische anecdote.

Het tegenwoordige groothertogdom Luxemburg maakte, gelijk men weet, sedert Filips den Goede, eerst een deel uit van de Spaansche en later van de Oostenrijksche Nederlanden.

De Luxemburgers waren zeer aan het huis van Habsburg gehecht en beschouwen nog - te recht of ten onrechte, dat willen wij in het midden laten - het tijdperk der Oostenrijksche heerschappij en voornamelijk de regeering der keizerin Maria Theresia, als hun eigenlijken gouden tijd.

Zoo heerschte derhalve tusschen de bewoners der stad Luxemburg en de soldaten van de Oostenrijksche bezetting de hartelijkste verstandhouding, welke eerst gestoord werd toen omstreeks 1780 het regiment Kaunitz naar Luxemburg verplaatst werd. Waar het aan lag, meldt de geschiedenis niet, maar de Luxemburgers konden het met de leden van het regiment Kaunitz maar niet eens worden; voortdurend hadden er wederzijdsche plagerijen plaats, en de officieren en soldaten van het regiment Kaunitz zagen zich weldra door de bevolking algemeen gemeden, terwijl tusschen deze laatste en de overige troepen de beste verstandhouding bleef voortbestaan.

De oneenigheden tusschen het regiment Kaunitz en de burgerij namen allengs een meer en meer vijandig karakter aan; onder de Luxemburgers was reeds de uitdrukking spreekwoordelijk geworden: ‘Al wat Kaunitz heet, deugt niets,’ en zoo noemden zij bij voorbeeld zuren, ondrinkbaren wijn van een mislukt gewas ‘Kaunitzwijn,’ welke benaming nog op het oogenblik aan de Moezel voor slechten wijn gangbaar is.

Nu was het leven in Luxemburg toenmaals rijker en levendiger dan tegenwoordig, daar de talrijke en meest ook gegoeden adel, door de revolutie meerendeels geruïneerd, benevens de notabelen der steden en de abten der rijke kloosters ieder jaar tegen den Landdag in de hoofdstad samenstroomden en zich daar door feestelijkheden en gezellige bijeenkomsten van

allerlei aard voor de eentonigheid van het landleven zocht schadeloos te stellen.

Op zekeren dag nu richtte een der notabelen van het land, de baron De Soleuvre, een feest aan, waarbij de genoodigden gemaskerd verschenen, en waartoe al de Oostenrijksche officieren uitnoodigingen hadden gekregen, uitgezonderd alweer die van het regiment Kaunitz. Kort voor het begin van het feest overhandigden twee gemaskerde bedienden den heer des huizes als een geschenk van onbekende hand, eene reuzenpastei. Deze beschouwde het gebak als de verrassing van een vriend, die door de toezending van dit prachtstuk de tafelvreugde dacht te verhoogen, en nam ze des te argeloozer aan, daar het toenmaals niet ongewoon was, dat gasten, welke op een maal waren genoodigd, zelf eenige lekkernijen daarvoor meebrachten.

Omstreeks middernacht waren eindelijk alle genoodigden rondom eene rijk voorziene tafel vereenigd, en tegen het einde van den maaltijd liet de gastheer, na de uitdrukking *finis coronat opus*, de reuzenpastei opdragen. Alle aanwezigen uitten bij den aanblik van het heerlijke gebak een kreet van verrassing, en de gastheer maakte plechtig aanstalten om het meesterstuk van pasteibakkerskunst naar behooren op te snijden.

Nauwelijks was echter de korst der pastei weggenomen, of plotseling verpestte een doordringende stank het heele vertrek; want de pastei bevatte niets anders dan.... de reeds half vergane kreng van een hond.

Al de aanwezigen, wier feestvreugde door dit incident natuurlijk bitter vergald was, waren het eens dat deze gemeene streek slecht van de officieren van het regiment Kaunitz kon uitgegaan zijn, welke zich op deze wijze hadden willen wreken over de ondervonden miskenning, dat men hen niet op het feest gevraagd had.

De gasten gaven hunne verontwaardiging natuurlijk in de sterkste bewoordingen lucht en ontwierpen duizend plannen om zich op hunne beurt over die beleediging te wreken. Daar stond plotseling een der aanwezigen, baron Von Feltz, op.

‘Gij vordert voldoening, mijne heeren en dames!’ zeide hij. ‘Goed, ik zal u die verschaffen en noodig u daarom allen uit, morgen middag bij mij te komen; wellicht ben ik dan in staat u eene verrassing te bereiden, die u genoegen zal doen.’

Al de aanwezigen namen natuurlijk de uitnoodiging aan en bevonden zich des anderen daags prompt op den afgesproken tijd ten huize van baron Von Feltz, brandend van begeerte om te vernemen, van welken aard de genoegdoening wezen zou, die hun beloofd was.

Het diner van den heer Von Feltz was niet minder prachtig dan dat van den heer De Soleuvre maar er heerschte toch niet die ongedwongen vroolijkheid, welke op het feest van gisteren den schepter gevoerd had; allen waren in gespannen verwachting. op welke wijze de heer Von Feltz zijn belofte zou vervullen.

Aan het slot van den maaltijd werd eindelijk evenals op het feest van den vorigen dag, eene reuzenpastei opgedragen; de gastheer opende ze en oogenblikkelijk vloog er een zwerm musschen uit op, wien men in overeenstemming met de kleur der opslagen van het regiment Kaunitz, kleine kraagjes van rood laken om den hals gedaan had. Zoodra hij de diertjes zag, riep de heer Von Feltz zijne gasten toe: ‘Gooit de ramen open en jaagt ze naar buiten, die hongerige musschen van Kaunitz!’

Onder luidruchtige vroolijkheid werd die aansporing opgevolgd en met servetten en zakdoeken werden de arme musschen rondgejaagd tot eindelijk de laatste door de open ramen ontvloden was. Die vroolijkheid had intusschen aanstekelijk gewerkt; een zwerm straatjongens herhaalde bij den aanblik der ongelukkige vluchtelingen

het geroep der gasten boven in de zaal en zette onder het geschreeuw: ‘Weg met de hongerige musschen van Kaunitz!’ de jacht op de arme dieren door alle straten der stad voort.

De officieren van het regiment Kaunitz, in alle straten, waar zij zich lieten zien, met het spottend geroep: ‘Musschen van Kaunitz!’ vervolgd, waren woedend over den hun aangedanen hoon. Op zekeren dag hielden zij in het huis van hun overste eene vergadering om te beraadslagen op welke wijze die beleedging het best gewroken kon worden.

Daar men toch onmogelijk al de deelnemers aan het diner afzonderlijk voor dien hoon verantwoordelijk kon stellen, besloten de officieren eindelijk, door het lot een uit hun midden te doen aanwijzen, die namens het regiment baron Von Feltz tot een tweegevecht zou uitdagen.

Het lot werd getrokken en trof een majoor, wien het officierscorps de toezegging deed, dat ingeval hij als slachtoffer voor de eer van het regiment vallen mocht, dit voor zijne nagelaten betrekkingen zorgen zou. Als secondant werd den majoor, eveneens door het lot, een jong kapitein ter zijde gesteld.

Baron Von Feltz nam de uitnoodiging aan en het tweegevecht had niet ver van het nabijgelegen dorp Eich plaats. De heer Von Feltz werd ongelukkig gedood; wat het lot zijns tegenstanders was, is niet gebleken. Maar de kapitein, die den majoor als secondant gediend had, verliet ten gevolge van het duel, daar de toenmalige wetten hem vestingstraf en degradatie in het verschiet stelden, den Oostenrijkschen dienst en ging naar Frankrijk, waar spoedig daarop de uitbrekende revolutie hem eene schitterende loopbaan opende: een prachtig gedenkteeken bewaart te Straatsburg het aandenken aan dezen man, die niemand anders was dan de latere maarschalk Kleber.

Uit ons humoristisch schetsboek.

‘Zoudt gij mij ook kunnen zeggen, waar men zich hier laat scheren?’
‘Wel, waar anders dan om de kin.’

‘Om Godswil, Herman, verberg toch uw rooden neus. Die koe moest eens een stier zijn!’

Beelden en gedachten van Jean Paul.

De man is nooit meer geneigd tot sterke spanning van den wil, dan bij sterke spanning van krachten; daarom verwekt arbeid en studie toorn. Maar deze draagt hij aan zijne vrouw over en vergeeft het haar, als zij even licht vertoornd bij gelijke inspanning is, b.v. bij de wasch, bij beschikkingen voor een diner, bij het aankleeden voor een bal. Niemand moest zeldzamer een toiletbezoek bij eene vrouw afleggen, dan haar man. Deze ziet tienmaal meer ware of schijnbare kleingeestigheid en ijdelheid bij het aankleeden dan in de kleeding zelve.

***

Naardien zachte huwelijken, meer door luimen dan door zonden, meer door dwalingen dan door kwade voornemens worden bedorven, zoo behoefde, om in ééne maand dit kwaad te genezen, de man of de vrouw slechts alle opwellingen van toorn, eigenzin en hardheid van zich zelven te keer te gaan; de ander zal zich spoedig dan ook bekeeren.

[Nummer 50]

Onze gravures.

Drinken en rooken.

DRINKEN EN ROOKEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. OSTADE.

Wie in het Museum van Antwerpen geen volslagen vreemdeling is, ziet bij den eersten oogopslag, dat hij hier met een der voortbrengselen van onze oude realistische school te doen heeft, waarvan Brouwer, de beide van Ostaden en Jan Steen de voornaamste toongevers waren Inderdaad, dit luimige schilderijtje is een Adriaan van Ostade.

Deze meester werd in 1610 te Lübeck geboren. Hij genoot te gelijk met Adriaan Brouwer het onderricht van Frans Hals, te Haarlem. Na geruimen tijd in

laatstgenoemde stad verbleven te hebben, vertrok hij in 1672 naar Amsterdam, alwaar hij in 1685 overleed. Van Ostade was in hooge mate realistisch. Hij ontleende zijne keurige tafereelen aan het dagelijksch leven van het volk en wist dit op te vatten van eene schilderachtige zijde. Zijne doeken vertoonen veelal boerenkermisssen, binnenhuizen met rookende, drinkende en zingende boeren, - zooals het paneeltje onzer gravure, - zingende lieden en pratende gezelschappen. In zijne stukken liet hij niets verloren gaan wat het schilderachtig effect kon verhoogen, daarbij geholpen door zijne verwonderlijke vatbaarheid voor het schoone van kleur en harmonie, gepaard aan eene meesterlijke penseelbehandeling, aan een vluggen, geestigen toets en een breeden, doch tevens uitvoerigen stijl. Zijne stukken zijn in de voornaamste museums van ons werelddeel te vinden. In dat van Antwerpen is de school, waartoe Adriaan van Ostade behoorde, bijzonder rijk vertegenwoordigd.

Hoe de houtvester zondag viert.

De oude houtvester heeft zijne bosschen lief, zonder romantische dweeperij, alleen omdat hij elken boom van het woud, als de kinderen eener groote familie, kent. Maar vandaag, met den Zondag, is hij vrij van dienst, die hem echter nooit een last is, al wil hij heden op zijne manier eens het genoegen van het *te huis* smaken.

Nu, zijn thuis, door de zorgen eener volwassen dochter, het evenbeeld zijner overleden vrouw en ook een eenvoudig kind der natuur, in orde gehouden, heeft veel aantrekkelijks. Op Zondagnamiddag vermaakt de houtvester dan zich ook liefst met zijne merels, vinken en lijsters, die hij een vroolijk deuntje voorspeelt, dat voor geene doove ooren verspild is, want zijne lievelingen zingen het spoedig na.

Dat de in weer en wind vergrijsde jager met zijne honden, zijne trouwe dagelijksche gezellen, op goeden voet staat, dat ze elkaar begrijpen, is uit de houding der dieren, die van gekrenkte eigenliefde, echte hondenjaloezie spreekt, op te maken. Wat sprekende oogen, waarmee zij den houtvester om een blik verzoeken, om eene liefkoozing, die hun ontstolen wordt door de nietsdoeners in de kooien. Maar die vogels zijn den zoon van het woud ook lief en morgen gaat hij weer met zijne honden door heg en gracht, door heester en struik en vangt hij onder het groene gewelf van het bosch de liederen op, die hij zijne lievelingjes voorfluit op den rustdag. De schilder Adolf Eberle uit Munchen, de evenknie van den beroemden Defregger, den schilder van het volksleven in Tyrol, heeft een uitstekend genrestuk geleverd, dat in al zijnen eenvoud en zijne frischheid ons recht aangenaam stemt; want de oude houtvester, die zijn Zondag zoo gemoedelijk en met zoo weinig tevreden viert, is benijdenswaardig, en pleit voor de eenvoudige levenswijs van het trouwhartige volk, zoo juist bespied door den grooten meester.

Lambert van Ryswyck.

Geen naam is in Antwerpen naast dien van Conscience zoo door het volk geliefd als die van Van Ryswyck. Hij herinnert aan den stamvader van de familie hier ter stede, aan den ouden en eerbiedwaardigen *vader Van Ryswyck*, in leven bestuurder van ons Jongens-Weezenhuis, en die in deze betrekking als een type van vaderlijke goedheid, nauwlettende plichtsbetrachting en opoffering bekend stond. Hij herinnert vooral aan diens oudsten zoon en lieveling, de schoone figuur van den *Door*, die in den strijd voor de rechten van zijn volk slechts het jammerlijk uiteinde van een Tasso, maar ook dezes lauweren verwierf. Hij herinnert aan den dichter Jan Van Ryswyck met zijn opwekkend woord, zijne puntige en scherpe zetten en zijne geestige liederen. Hij herinnert eindelijk, - zonder nog van het jongere geslacht te gewagen, dat ook van den stamvader èn de dichtgave èn de liefde voor de Vlaamsche zaak erven mocht, - aan het tegenwoordig hoofd der familie, aan den Vlaamschen kamper en kunstbeoefenaar Lambert Van Ryswyck.

Deze broeder van den onsterfelijken Theodoor werd geboren te Antwerpen den 30 Mei 1822. Al vroeg volgde hij de stappen zijner broeders in de verdediging van Vlaanderens rechten, maar alhoewel zijne eerste letterkundige voortbrengselen van veel aanleg getuigden, werd het hem door zijne beroepsbezigheden niet vergund, het

ontluikende schrijverstalent verder te ontwikkelen. Lambert Van Ryswyck ging reeds zeer jong in de leer bij den toenmaals vermaarden zilverdrijver Verschuylen en bezocht verder trouw de Antwerpsche Academie, om zich voor het gekozen kunstberoep te bekwamen. Niettemin leverde hij in zijne jongheid een aantal vrij verdienstelijke bijdragen, meestal van luimigen aard, in *Het Taelverbond* en *Het Nederduitsch Tijdschrift*, dichtte menig gelegenheidslied en hervatte nu onlangs weer met vernieuwden ijver de pen, om eenige tooneelstukken te schrijven, die bij de opvoering veel bijval verwerven mochten. Meer onderscheidde hij zich echter op het veld onzer taalbeweging, door eene vruchtdragende werkdadigheid en door zijn kernachtig en overtuigend woord in de voornaamste letter- en staatkundige kringen, die de verdediging der Vlaamsche belangen in hunne vlag voerden. Zoo is Lambert Van Ryswyck onder anderen voorzitter geweest van de vermaarde Maatschappij *Voor Taal en Kunst*, dat uitgangspunt van alles wat Antwerpen in letterkunde en taalontvoogding grootsch en praktisch voortgebracht heeft. Hij nam insgelijks het voorzitterschap waar in *De Nederduitsche Bond*, wiens vijf en twintigjarig onverpoosd en manhaftig streven wij over een paar maanden het innige genoegen hadden met hem feestelijk te herdenken. Lambert Van Ryswyck vervult ook sinds jaren de weerdigheid van voorzitter bij de *Antwerpsche Meeting*, in wier openbare vergaderingen zijne geestdriftwekkende openings- en sluitreden tot eene traditioneele noodzakelijkheid geworden zijn. Kortom, hij is in den vollen zin des woord een *Vlaamsch strijder*, en deze hoedanigheid ware voorzeker reeds voldoende, om hem bij het volk bekend en bemind te maken, zoo daarenboven niet een duurzamere titel zich bij hem aan den voornoemden voegde.

Lambert Van Ryswyck is, of beter was de Benvenuto Cellini van Antwerpen, want sinds eenigen tijd heeft hij zijn wijdvermaard werkhuis van drijfkunst overgegeven aan zijn oudsten zoon, in wien hij het geluk smaakt zich geheel te zien herleven. Overtalrijk zijn de pronkstukken van drijfkunst, door Lambert Van Ryswyck aan de voornaamste tempels en bijzondere familiën van Zuid- en Noord-Nederland geleverd.

Aan zijne groote kunstvaardigheid is vooral te danken dat in verscheidene kerken de gewone smaaklooze altaren, door sierlijke gedrevene koperen meesterwerken vervangen werden. Dergelijke altaren zijn door hem ontworpen en uitgevoerd voor de *St. Jozefs-kerk te Antwerpen*, *St. Rombout te Mechelen*, *St. Gudula te Brussel*, voor *'s-Hertogenbosch*, *Vechel, Delft* enz. Kunstvolle tabernakelen werden in zijn werkhuis bij menigte vervaardigd. Onze laatste gravure geeft een dier heerlijke stukken te zien.

In geslagen koper werden voorts nog door het huis Van Ryswyck onderscheidene beeldenwerken van grooteren omvang geleverd, zooals b.v de acht meters hooge groep van het *Hôtel Continental* te Brussel en de *Draak en windwijzers* van het *Belfort te Doornik.*

Lambert Van Ryswyck maakte ook eenen nieuwen haan op het kruis van O.L. Vrouwen-toren, toen de oude tengevolge zijner hooge jaren van zijne verhevene standplaats dreigde naar beneden te tuimelen en voor zijne trouwe, eeuwenlange diensten wel recht verworven had, om in het Museum van oudheden eene eereplaats te gaan innemen. Na eene onberekenbare reeks van jaren zal ook de tegenwoordige haan, evenals zoo menig ander voortbrengsel van den verdienstelijken drijver, tot den rang eener vermaarde oudheid opklimmen, die den bloei van het Vlaamsche koper- en drijfwerk der XIXe eeuw aan den nazaat zal verkonden.

Mocht zulk bij uitstek Antwerpsch werk alleen iemand aangegeven worden, die er op beroemen kan van top tot teen *Sinjoor* te zijn, niemand beter dan den broeder

des satirieken bezingers van *Druon Antigoon* kon de last opgedragen worden den vermemelden en vermolmden kop van den oudsten burger der Scheldeveste door een verjongd en flink voorkomend hoofd te vervangen. Mevrouw de Reuzin heeft thans niet enkel aan Van Ryswyck eenen echtvriend te danken, op wiens verjeugdigde *physionomie* zij niet weinig fier wezen mag, maar ook eenen levensgezel, wiens goed *humeur* door 's drijvers schrander overleg voor goed verzekerd is, daar de Reus in zijn koperen kop voortaan geene muizennesten meer hebben kan.

Wij vermelden natuurlijk beide laatstgenoemde werken niet om hunne kunstwaarde, maar alleen omdat zij den Scheldezonen van het oude ras belang inboezemen en L Van Ryswyck zelf er in zekeren zin even fier op is als op zijne kunstrijkste voortbrengselen.

En onder de overgroote menigte dier laatste zijn er nogtans, die ten volle den naam van juweelen der kunst-nijverheid verdienen. Wij hoeven slechts te wijzen op het prachtige zilveren portret van Conscience, met zijne keurige omlijsting, dat op de Antwerpsche wereldtentoonstelling van 1885 aller bewondering verwekte, en waarvan wij in onzen vorigen jaargang eene schoone afbeelding gaven. *Het huis van Antwerpen*, dit meer dan koninklijk geschenk, door de Meeting als huldeblijk aan haren talentrijken afgevaardigde Victor Jacobs overhandigd, is misschien het meestergewrocht van den Antwerpschen kunstdrijver, en zeker een der zinrijkste en fijnbewerktste stukken, die in dat vak ooit vervaardigd werden. Naast dergelijke voortbrengsels wordt alle verdere vermelding overbodig.

Zoo als wij reeds zegden, heeft Lambert Van Ryswyck thans, na eene veeljarige praktijk, de drijfstift voor goed vaarwel gezegd en zijne zaken in vollen bloei aan de kundige handen zijns zoons toevertrouwd.

Zijn tijd, die ten volle een rusttijd zou mogen wezen, wordt thans geheel besteed aan de behartiging onzer Vlaamsche kunst- en taalbelangen.

In dit werkzame, nuttige en eervolle streven hopen wij hem nog vele jaren in goede gezondheid te ontmoeten.

Hunebedden.

't Granietgraf, uit den tijd der lang verstorven vaderen
Verschuilt het mosschig hoofd ten halven onder de aard;
De huivring van die plaats doortintelt hart en aderen;
De hinde van het wond ontziet dat oord te naderen;
Een krimpt er voor den geest die om de grafsteê waart.
Daar ligt in het dompig stof der graven
Een held, de glorie aller braven,
Om onbezweken moed door heel zijn land vermaard.

Die woorden van den blinden Ossian, den grooten Schotschen bard, komen ons onwillekeurig voor den geest bij de beschouwing der gravure, welke eene dier geheimzinnige grafsteden voorstelt zooals er over geheel Noord-Europa worden aangetroffen. Het zijn meerendeels reusachtige zerken, bij wijze van een tafelblad op andere overeind staande steenen opgericht, doch soms zijn ze ook meer samengesteld; groote brokken van Scandinavisch graniet zijn dan in den vorm van een zeer langwerpig vierkant naast elkander geplaatst en de beide langste zijden van boven door deksteenen verbonden.

Dat deze steenen inderdaad grafteekenen moeten zijn, dat hebben de urnen, wapenen en vaten, die men er binnen gevonden heeft, voldoende uitgewezen. Maar welk reuzenvolk zich die monumenten heeft opgericht valt moeielijker uit te maken. Op de benaming Hunnebed of Hunebed afgaande, zou men allicht denken dat zij aan de Hunnen moeten worden toegeschreven, doch de geleerden meenen stellig te weten dat die grafsteden nog tot eene veel hoogere oudheid moeten opklimmen, en sommigen verzekeren dat men het woord Hunebed eenvoudig als reuzenbed of reuzengraf heeft uit te leggen, gelijk dan ook op het oogenblik het woord *Hune* in het Duitsch nog voor een reus of held uit den oud-Germaanschen tijd gebezigd wordt.

Lang heeft men er ook over nagedacht, hoe het toch mogelijk was, in een tijd, waarin de werktuigkunde nog moest uitgevonden worden, zulke zware denksteenen op de wanden te brengen. Bij nader inzien blijkt echter dat dit gemakkelijk door middel van eenvoudige hefboomen geschieden kon, wanneer men eerst maar den bodem tot aan de kruin der wandsteenen opgehoogd en zoodoende eene helling verkregen had, waartegen men den zwaren steen omhoog kon rollen.

Dergelijke Hunebedden, die in Engeland den naam van *dolmen* dragen, vindt men zoowel daar te lande als in Duitschland, Nederland, Frankrijk, Denemarken en Zweden, - vooral ook in het Zuiden van Rusland en de Krim. Behalve deze grafsteenen treft men ook zoogenaamde *hunenkringen* aan, namelijk kringvormige perken, doorgaans op vlakke bergkruinen gelegen en door steenklompen afgesloten. Men heeft er een te Stonehenge in Engeland en onderscheidene in Duitschland, vooral in Nassau, Opper Hessen en Westfalen, en men is van oordeel dat de oude Germanen binnen zoodanige kringen hunne goden vereerden, offeranden opdroegen en rechtsplegingen hielden.

Een der schilderachtigste Hunebedden is dat bij Rolde in Nederland, waarvan Hofdijk in zijne *Historische Landschappen* de volgende dichterlijke beschrijving geeft:

'Scherp teekent zich een lankwerpige donkere steenmassa tegen het doorzichtig luchtazuur af: op twee reien grauwe, half in den rijzenden grond gezonken granietklompen, zeven aan elke zijde, rust een gelijk getal grootere rotsbrokken; het geheele gevaarte beslaat een omvang van twee-en-dertig ellen, en rijst ongeveer twee ellen boven den bodem op. Half door het maanlicht bestraald, half in zwarte schemerschaduw gedompeld, met mosch bedekt, schouwt de grauwe steenheuvel ernstig en zwijgend, als in zich zelf verzonken, over de landstreek verre in het rond. Fluisterend ritselt het gebladerte van den ouden eerwaardigen eik daarnevens, en hoog daarboven welft zich de blauwe hemel met zijn eeuwige starrenvonken, en smelt samen aan het grenzenlooze verschiet met de schemerende heide, sluimerende in het tedere licht der drijvende maan.

'Zelf zwijgend, gelijk de nacht rondom u heen, doet gij uw blik rusten op dat saamgestapeld graniet, ten deele zoo helder en kantig door het maanlicht omvloeid, en eene onwillekeurige huivring bevangt u; gij gevoelt het - onzichtbaar omzweven u daar in het ruischen der eikenbladeren de wieken des doods, en zijne dorre hand rust er op de grijs-grauwe steenen. En zoo is het: gij staat voor een grafgesteente; gij staat voor een Hunebed. En gij zinkt weg in sprakelooze mijmering, want het is als rolden de eeuwen, over dit aloude gedenkteeken heen gevaren, zich open voor uw oog, en traden de geesten der geslachten, die sints ten onder zijn gegaan, langs u voorbij.'

Beknopte klimaatleer voor den liefhebber en den Belgischen landbouwer. (*Vervolg.*)

Oorsprong der wolken.

- De oorzaak van de vorming der wolken of van den nevel was tot in deze laatste tijden zeer weinig gekend gebleven. Heden weet men, dat de verdikking van den waterdamp onder den vorm van zichtbare dampdroppelen slechts geschiedt rond de buitengewoon fijne stofgraantjes, die in de lucht zweven op alle hoogte. Zonder dat stof waren al de verschijnselen van nederslag, die een der oorsprongen zijn van het

leven op de oppervlakte der aarde, gestoord of vernietigd. En van waar komt dat stof?

Gedeeltelijk zeker uit velden en schouwen, gedeeltelijk ook van de vuurspuwende bergen, maar voor het grootste deel van de vallende sterren, die met millioenen, in eenen enkelen dag, den dampkring doorloopen, en er een weinig stof achterlaten, dikwijls zichtbaar onder de gedaante van een vurig spoor dat hen volgt, en, voor een nog aanzienlijk deel, van het stof dat onze aardbol ontmoet op zijne reis door het hemelruim.

Hel bestaan dier stofjes is bewezen: men heeft het stof gewogen dat men vergaderd heeft op de hoogste toppen der Alpen, daar waar de stofjes der aarde, die niet van de uitbrakingen der vuurbergen voortkomen, niet zouden kunnen geraken dan in eene oneindig kleine hoeveelheid; men heeft het op eene scheikundige wijze ontleed, en men heeft bevonden dat men de hoeveelheid van die stofjes, welke jaarlijks zich aan de aarde komt toevoegen, op een millioen tonnen moest schatten.

Duur van den regen.

- De regens die het langste duren zijn ook de zeldzaamste. Die minder dan een uur duren zijn bijna het derde deel van het geheel getal regens; die van een tot twee uren duren zijn meer dan het vijfde; van twee tot drie uren, omtrent het zevende; van drie tot vier, het tiende, enz. Maar ééns op drie jaren, gemiddeld, heeft men eenen regen, die meer dan negentien uren duurt.

Gemiddelde duur van den regen.

- De gemiddelde duur van den regen is in den zomer anderhalf uur, in den winter drie uren en een half per dag.

Veelvuldigheid der regens volgens de uren.

- Men heeft de uren aangeteekend waarop de regens begonnen, en men heeft bevonden dat het tusschen middag en drie uren is, dat de regen meestal begint.

De temperatuur.

- Men heeft bevonden dat, gedurende het laatste tijdperk, de Winter en de Lente eene vermeerdering van warmte van gemiddeld 0,35 geven, de Zomer en de Herfst eene vermindering van 0,2.

In een woord, ons klimaat is meer tot het eigenlijk gezegd zeekustklimaat overgegaan, waar het verschil tusschen de jaargetijden een minimum bereikt.

Zijn wij nu tot een meer normaal tijdperk teruggekeerd? De droge Zomers dezer laatste jaren en hunne min of meer strenge Winters zouden het doen gelooven, nochtans is de proef nog niet beslissend.

Oorzaak dier verstoringen

- De oorzaak van die verstoringen is ons gansch onbekend.

Weerkundigen zien in het aangroeien van onze hoogovens en stoomtuigen de oorzaak van het vermeerderen der regens en zelfs der onweders in ons land. Houzeau verzekert dat, sinds het oprichten der talrijke machienen die te Manchester werkzaam zijn, er daar geen dag meer voorbijgaat zonder regen.

Gevolgen voor den landbouw.

- Indien de machtige ontwikkeling der nijverheid, indien de warmte, het koolzuur, de waterdamp, de stofjes, die zij in groote hoeveelheid in den dampkring invoert, genoegzaam zijn om den invloed uit te oefenen daar wij zoo even van spraken, dan moeten wij ons maar in het vervolg aan zachte Winters en natte Zomers verwachten, en afzien van de wijnteelt en het kweeken van andere planten, die vooral zon noodig hebben.

(*Wordt voortgezet.*)

Vergiftigd
Humoreske.

‘Het spijt mij, dokter Akmans, dat ik het u nogmaals moet herhalen: mijne Clara kan nooit de uwe worden!’

‘Maar, mijnheer Van Drongelen, wat heb ik dan toch gedaan, om zoo beslist afgewezen te worden? Ik peins mij dood om iets te vinden, dat uw afkeer van mijn peroon verklaren kan.’

‘Afkeer van uw persoon? Daar is geene kwestie van! Ik heb allen eerbied voor u als voor een even geleerd als degelijk heer. 't Is uw ambt alleen, waarde dokter, dat ik verafschuw. Ik heb een ingekankerden afkeer van alles, wat dokter heet. Mijne vrouw hebben ze in het graf geholpen, mijne zuster ellendig en ziekelijk gemaakt, en nu zal ik mijne dochter aan een dokter geven, zeker om op haar de proeven van zijne kunst te nemen? Neen, dat doe ik niet, nooit van mijn leven!’

En Van Drongelen, de rentenierende bakker, die zijne schaapjes reeds een tiental jaren op het droge had, stampte met den voet op den grond, toen dat onheilspellend ‘nooit!’ van zijne lippen kwam.

Dokter Akmans voelde, dat het rood der verontwaardiging hem naar de wangen steeg! doch het was nu 't oogenblik niet, om aan eene opwelling van drift toe te geven.

‘Ik zou wel eens willen weten,’ hernam hij, schijnbaar kalm, ‘welke collega's de uwen behandeld hebben. De eene dokter is de andere niet; wie weet, mijnheer Van Drongelen, wat voor kwakzalvers dat geweest zijn!’

‘Ho, ho, kwakzalvers! De knapste dokters uit den omtrek, met uw verlof! Leden van den geneeskundigen raad. Zij raadden mijne goede Lize-zaliger dan ook zooveel schoons en goeds,’ - hij hield een oogenblik op van ontroering of misschien van verontwaardiging - ‘zoo veel goeds, mijnheer! dat ze reeds na tien dagen bleek en stom voor mij lag!’

Van Drongelen's stem beefde, toen hij deze laatste woorden sprak, maar hij vermande zich en vervolgde op hartstochtelijken toon: ‘Ik ben een te goed vader, om mijne dochter iets kwaads te gunnen!’

‘Maar, mijnheer Van Drongelen, Clara zelve ziet er geen kwaad in; ik ben overtuigd dat zij zich gelukkig voelt, wanneer ik uw jawoord ontvang.’

‘Dat zal ik niet tegenspreken. Maar zoo'n jong ding handelt nog ondoordacht, en weet niet wat zij doet. Daar zijn wij, vaders, voor, mijnheer de dokter!’

Er ontstond eene pijnlijke poos. Dokter Akmans was opgestaan en telde met eene pijnlijke uitdrukking de zandkorrels op den vloer, Van Drongelen stond aan het venster en trommelde met zijne vingers eene marsch op de ruiten.

‘Geeft gij mij dan volstrekt geene hoop?’ kwam het eindelijk langzaam en onvast van des dokters lippen.

‘Hoop ook nog?’ bromde de rijke rentenier, ‘neen! Doch ja, wacht even.’ - en een spottende lach vloog over zijn gelaat - ‘ééne hoop wil ik u geven. Wanneer gij mij eens van den dood redt, dan krijgt ge Clara; maar ik zeg u vooruit, ik geef geen oordje voor uwe heele kunst; ik kan, als 't er op aan komt, den dood moedig onder de oogen zien en het zal er fel spannen, dokter! vooraleer gij mij aan uwe fleschjes en poeiers krijgt.’

De man der kunst hoorde deze laatste woorden nauwelijks; hij wist alleen, dat hij een blauwtje had geloopen, dat een ruwe vorst op de lente zijns gemoeds gevallen was; langzaam, langzaam, binnensmonds prevelde hij een afscheidsgroet en verliet het vertrek.

De rentenier stond nog aan het venster en voerde het tweede gedeelte zijner ruiten-polka uit. Hij hoorde den groet van zijn bezoeker, zonder dien te beantwoorden, maar hij hoorde ook een onderdrukt snikken in de achterkamer, waar zijne eenige, blondlokkige Clara tijdens het belangwekkend onderhoud bij de deur had post gevat. Dat greep hem toch wel een beetje aan; hij voelde zijn oog vochtig worden. Doch daar kwamen hem de lijdensdagen zijner vrouw voor den geest, zijne trekken werden weder hard en onwillig, en als een koppig kind mopperde hij, zoo half binnensmonds: ‘Hij krijgt ze toch niet!’

***

‘Rrr! dat is weer achter den rug!’ en de bakker-rentenier werkte zich uit het reisdeken en klauterde langzaam uit den postwagen, die bij gebrek aan eene spoorlijn, de gemeenschap

HOE DE HOUTVESTER ZONDAG VIERT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ADOLF EBERLE.

tusschen S. en H. onderhield. ‘Oei, mijne ribben, mijne beenen!’ En hij wreef zich langs de geschudde en geschokte lichaamsdeelen, waar het hem tamelijk pijn deed. ‘Kom, Schijven,’ riep hij in den wagen, ‘de sneeuw ligt een voet dik en de ‘Gouden Zwaan’ - zoo heette de uitspanning - ‘zal ons onder hare beschermende vleugelen nemen. Kom, haast u wat!’ En klappertandend stampte hij den sneeuw plat, om zich een weinig te verwarmen.

‘Schijven, kerel, wat sukkelt ge toch!’ riep Van Drongelen, die met de seconde driftiger werd, ‘komt ge nooit uit die kast?’ Hij meende dat zijn vriend en reisgenoot daarbinnen nog bezig was. Op dit oogenblik werd er achter zijn rug een raam opgeschoven en klonk er eene stem: ‘Maar, mijn waarde Van Drongelen, op wien wacht ge toch?’

De rentenier keerde zich snel om; het glimmend en glimlachend gelaat van den wijnkooper Schijven keek uit het venster.

LAMBERT VAN RYSWYCK.

‘Gij, oude deugniet!’ bromde de gefopte, die, terwijl zijn vriend aan den anderen kant stilletjes de diligencie verliet, ondertusschen in de grimmige kou op hem stond te wachten; ‘wacht, ik zal u ook wel te pakken krijgen.’ Daarna zette hij zich, zonder zijne ergernis te laten blijken, naast den wijnkooper neder. Ze waren beiden naar S. geweest, de een voor zijne zaak, de andere voor eene aangelegenheid van geldelijken aard.

Het dorp, waar de diligencie thans stil hield, was eerst na een rit van een vol uur bereikt. Na zulk een rit bij zulk een weer moest een warme grog als godendrank smaken. Het geestrijk vocht bracht de reizigers in eene prettige stemming, maar desniettemin moest Van Drongelen onophoudelijk aan de poets denken, die de wijnkooper hem had gebakken. Wacht - hing niet daarginds, geheel verborgen, Schijven's overjas, en keken daar, uit den rechterzak, niet een paar in wit papier gehulde broodjes heel snoeperig de wereld in? ‘Zoet is de wraak,’ dacht Van Drongelen, en onder een of ander voorwendsel stond hij op, stapte omzichtig naar de deur en vervolgens naar buiten, waar hij de broodjes, die hij in 't voorbijgaan knaphandig had gekaapt, per expres naar binnen speelde. In den geest schilderde hij zich de ergernis van zijn vriend af, wanneer deze op den verderen tocht, naar zijne broodjes zou grijpen en... eene leege hand uit den jaszak zou trekken

HUNEBEDDEN.

De wijnkooper had echter toevallig door een tegenover de deur hangenden spiegel het gauwdievenstuk van zijn vriend ontdekt en niet een veel beteekenend lachje iets tusschen zijne tanden gepreveld.

Spoedig dacht men er nu aan, de reis voort te zetten; de rentenier was de eerste, die hiertoe het sein gaf. Schijven toonde zich de bereidwilligheid in persoon. ‘Gij zult intusschen nog wel een oogenblik geduld hebben,’ zei hij tot Van Drongelen, die reeds was opgestaan, ‘ik moet even bij eene kennis hiernaast gaan, en hem de broodjes met strychnine brengen, die ik hem beloofd had; een huismiddel tegen de ratten, weet u?’

De rentenier werd bleek als een lijk en blikte staroogend naar zijn vriend. Zijn gelaat werd vaal als asch, zijne handen en voeten begonnen te sidderen en uit alle poriën brak hem het angstzweet uit.

Op dit oogenblik kwam de wijnhandelaar met gehuichelde ontzetting terug. ‘Om Gods wil,’ jammerde hij, ‘om Gods wil, - ik, rampzalige! De broodjes zijn weg, de broodjes, dik met strychnine bestrooid! Wie ze vindt en opeet, is een kind des doods! Ongelukkige, die ik ben... als de politie het te weten komt...’

De rentenier kon zich niet meer op zijne beenen houden; zijne knieën knikten tegen elkander, met een smak viel hij op een stoel neer. ‘Str... strychnine... vergift.. gegeten,’... stamelde hij met gebroken stem.

‘Ongelukkige... gij?’ riep Schijven uit.

‘Vergift... strychnine...’ kwam het nog eens, nauwelijks hoorbaar, van de lippen des armen renteniers.

‘Hospes, gauw een glas water, mijn vriend...’

‘Een dok... dokter... gauw een...’ Van Drongelen kon niet verder, zijne oogen vielen dicht als die van een doode.

De weinige bezoekers van de ‘Gouden Zwaan’ hadden zich om den armen rentenier gegroepeerd. ‘Een dokter, laat een dokter halen!’ riepen zij door elkander.

‘Maar er woont geen dokter in onze gemeente,’ bracht de waard, bijna kermend, in het midden.

‘Er is er toch één op het oogenblik,’ viel zijne vrouw hem in de rede; ‘voor een kwartier is de jonge dokter uit H. in 't dorp gekomen; zijn rijtuig hield bij den burgemeester stil, waar het jongste meisje de croup heeft.’

De wijnhandelaar vloog de deur uit; hem zelven begon zijne grap te berouwen, maar nu 't er zoo ver mee gekomen was, dorst hij zijne schuld niet bekennen. Hij trof den dokter nog aan; onderweg vertelde hij dezen den streek, dien hij had uitgehaald en moest menig ernstig woord voor lief nemen. Ten slotte echter nam dokter Akmans de geheele zaak als eene studentengrap op - totdat op eens eene herinnering in hem wakker werd: wat had de rentenier, toen deze hem een blauwtje gaf, gezegd? Een glimlach vloog over zijn gelaat. Maar zijne trekken verrieden weer den vollen ernst van den man der wetenschap, toen hij de gelagkamer binnentrad en den rentenier naderde. Deze, die zich reeds den dood nabij voelde, strekte weemoedig eene hand naar hem uit.

‘Het loopt.... met mij... op een einde... beste.... dokter,’ zegde hij kreunend; ‘is strychnine.... bepaald doodelijk?’

‘O neen,’ antwoordde dokter Akmans, die in zijn hart kracht genoeg putte, om zijne rol met den grootsten ernst te spelen, ‘wanneer een degelijk dokter - hij legde den klemtoon op dit woord - terstond de noodige middelen aanwendt, is er nog

redding te hopen. Spoedig, waardin, eene kan melk met een glas, en dit recept (het was een bruispoeder), laat dit terstond in de apotheek klaar maken. '

De melk werd gebracht en met eene gretigheid als nog nooit in zijn leven, dronk de rentenier de geheele kan ledig.

'Dat doet u goed, niet waar? - voelt ge u niet een weinig beter?' vroeg de dokter.

'Ja, de krampen zijn niet zoo erg meer.... ze zijn weg, geloof ik, en de zwaarte in de beenen is een beetje minder.'

'Neem nu dit poeder nog.' Dokter Akmans schudde het bruispoeder in een glas water en reikte het den rentenier.

'Hè dat verlicht! - Dokter, lieve, beste dokter, hoe zal ik u danken?'

'Bedaard, bedaard, mijnheer Van Drongelen, drink nu nog snel deze tas heete melk leeg; laat nu den pols eens voelen; best, die is weer normaal; - de tong ook eens, - ook in orde; beproef eens op en neer te gaan.'

Van Drongelen deed wat de dokter beval; de wijnkooper ondersteunde hem. Na eenige minuten liet hij zich weer op den stoel nedervallen. De dokter voelde opnieuw zijn pols.

'Ziezoo,' sprak hij, 'de crisis is gelukkig voorbij!'

De rentenier zag hem met een vochtig oog aan. 'Dokter, beste dokter,' zeide hij met bewogen stem, 'hoe kan ik u ooit genoeg bedanken - ge hebt mijn leven gered, maar daarvoor zal ook het liefste, wat ik bezit, het uwe zijn, - maak mijne dochter gelukkig!' Geroerd reikte hij den jongen geneesheer de hand.

Deze greep ze jubelend vast en riep: 'Kastelein! tien flesschen van uw beste merk! Mijne heeren, ge drinkt zeker een glas op de twee heugelijke gebeurtenissen, die hier onder uwe oogen zijn afgespeeld!'

De bakker rentenier is tot op den dag van heden met het fijne van de geschiedenis onbekend gebleven, want toen men onlangs de geboorte van zijn eersten kleinzoon vierde en de vraag de ronde deed, wat de kleine worden zou, zei hij op den toon van een dictator:

'De jongen? - Wel, die wordt natuurlijk dokter!'

Asschepoetsters glazen muiltje.

Wie onzer heeft in zijne jeugd niet gehoord van Asschepoetster en haar glazen muiltje? Maar wie onzer zou durven zeggen, dat hij zich op rijperen leeftijd wel eens de vraag gesteld had, waarom Asschepoetster nu juist een balschoentje van glas moest ontvangen uit de handen der vriendelijke fee - hare laatste doch kostbaarste gift. Het is een treurig feit, dat de meeste menschen door dit leven trekken zonder eene enkele oorspronkelijke gedachte te hebben gekoesterd. Dit is de moraal van eene kleine taalkundige opheldering à propos van het glazen muiltje. Wie zich het sprookje van Asschepoetster nog eenigszins herinnert in zijne bijzonderheden, zal weten dat de vergulde staatsiekoets van het vorstenkind moest voortkomen uit eene goudgele pompoen; dat het muizen waren die de vaalkleurige paarden voortbrachten, en dat alleen eene zwarte mannetjes-rat den gesnorbaarden koetsier kon leveren, die de equipage haar aanzien van voornaamheid bij moest zetten. Maar waarom een glazen muiltje? Zeker zou het Asschepoetster zeer moeielijk gevallen zijn in een schoentje van glas te dansen, en in hare overhaaste vlucht van het bal, waarbij het muiltje haren voet ontglipte, zou het brooze schoeiseltje er bezwaarlijk heelhuids zijn afgekomen. Wij zoeken daarom naar eene andere, naar eene redelijke oplossing.

Voor zooverre wij weten, was het een Franschman, die, nu ongeveer 200 jaar geleden, het sprookje van Asschepoetster voor het eerst in druk verschijnen deed. Doch de mogelijkheid bestaat, dat het sprookje reeds lang te voren van mond tot mond het kindervolkje was medegedeeld. Nu zullen de meeste onzer lezers wel weten dat het woord glas in het Fransch door *verre* wordt uitgedrukt, maar weinigen zal het bekend zijn dat er in het oud Fransch nog een woord *vaire* bestond, even als *verre* uitgesproken, doch niet glas maar bont beteekenende. Een bonten muiltje dus? Maar wat zou dat voor beduiden is hebben? In vroegere eeuwen werd het onderscheid in standen geheel geregeld en gehandhaafd volgens de wet. De wet bepaalde hoe men zich moest voeden, hoe men zich moest kleeden, een ieder en een iegelijk naar zijn stand. En volgens deze wetten nu was het alleen aan vorstelijke huisgezinnen geoorloofd bont of hermelijn te dragen. En daarom moest het balschoentje van Asschepoetster nu van bont omzoomd zijn, opdat de koningszoon haar voor een vorstenkind zou houden. Wij weten dat de list der toovergodin volkomen gelukte, maar dit houden wij voor de oplossing van het Glazen Muiltje.

A.V.W.B.

Beelden en gedachten van Jean Paul.

Evenals Amor is het genie wel gevleugeld, maar ook blind.

***

Dubbelzinnigheid is een even gevaarlijk wapen als een dubbel geweer, welks eene loop dikwijls afgaat, terwijl men den anderen laadt.

De Heksenmeester.
Vertelling van Heinrich Seidel.
(*Slot.*)

III.
Allerlei wonderbaarlijks.

Het kostte Wendelin groote moeite, zich aan al het vreemde, dat in dit huis voorviel, te gewennen. Zelfs in den tuin werd het hem menigmaal angstig te moede, vooral op het middaguur. Deze smalle ruimte werd van voren door het huis, van achteren door den stadsmuur en aan weerszijden insgelijks door hooge muren ingesloten. Op het middaguur verspreidde zich in den tuin een verdoovende geur, en dan scheen het Wendelin toe, dat het er niet pluis was, want onder de bloemen heerschte eene vreemde beweging. Somwijlen was het hem, alsof zij hem met grijnzende gezichten aankeken, daarna de hoofden bij elkander staken en hem dan uitlachten. Eens toen hij op een uitstekenden rank zat, hoorde hij duidelijk een zacht gekerm; een andermaal, toen hij een wortel uittrok, zuchtte en klaagde deze als een mensch, zoodat hij hem verschrikt liet vallen. Nog meer echter schrikte hij, toen de wortel dadelijk weder in het gat terugkroop en een duidelijk lachen hooren liet. Dergelijke merkwaardige dingen gebeurden hem herhaaldelijk, en daarom had hij niet gaarne op het middaguur iets in den tuin te verrichten.

In huis was het insgelijks niet veilig, want in alle hoeken hoorde hij een gefluister, vooral in het schemeruur. Dat dit altijd ratten en muizen waren, geloofde Wendelin

niet, want hij had vaak kleine mannetjes met groote hoofden gezien, welke daar met bezem en schrobber aan 't werk waren; alles zag er dan altijd zindelijk uit, hoewel niemand anders daartoe ooit eene hand uitstak.

Somwijlen kreeg Zuckermahn een zonderling bezoek. De huisdeur opende zich en alle schellen waren in beweging, doch er was me mand te zien. Men hoorde het geschuifel van pantoffels in den gang en een kloppen op de deur der kamer. Zuckermahn opende haar, was zeer beleefd, ja kruipend tegen het ding, dat men niet zag, en liet het naar binnen. Als Wendelin tegenwoordig was, werd hij haastig de kamer uitgeschoven en dan hoorde hij, hoe de heksenmeester luid en met vuur sprak en eene krijschende stem hem antwoordde Na eene poos verliet het spook weder het huis op dezelfde wijze, waarop het was binnengekomen, en dan was Zuckermahn gewoonlijk zeer bleek en opgewonden en moest hij eene groote hoeveelheid wijn drinken, om tot bedaren te komen.

Wendelin sliep op eene zolderkamer, alwaar allerlei gedroogde kruiden hingen en verscheidene oude zeldzame meubelstukken stonden. De wanden waren met een zeer oud gewerkt tapijt behangen, waarop de vaardige hand van den wever vele bontgekleurde, fantastische vogels had aan gebracht. Eens werd hij des middernachts door een liefelijk gezang uit zijn slaap gewekt. De maan bescheen helder het oude tapijt, en toen zag hij, dat het de vogels op het tapijt waren, die dit gezang voortbrachten; hij zag duidelijk, dat zij den snavel bewogen en den krop uitzetten. Eerst toen het van de torenklok één sloeg, hield het gezang op.

Langzamerhand echter geraakte Wendelin aan al deze wonderlijke dingen gewoon, en ten slotte lette hij er slechts weinig op. Daar hij bij zijn lichten arbeid goed gevoed werd en dagelijks in ruime mate het fijnste wildbraad en andere kostbare gerechten nuttigde, zoo groeide hij krachtig op, en zijne wangen werden rood en rond als een appel. Hij wist nu ook, op welke wijze Zuckermahn in zijne behoefte aan fijn wildbraad voorzag. Achter den grooten oven zette hij knippen op; dan opende hij een venster en maakte allerlei teekens in de lucht. Het duurde niet lang, of men hoorde beweging achter den oven, en zag men een haas, of vette patrijzen, snippen, kwartels, lijsters of dergelijke in de opgezette knippen. Was er in de provisiekast gebrek aan meel, of boter, of specerijen, dan werd er in het portaal eene schuiflade met zand gevuld en weldra was het benoodigde voorhanden. De heksenmeester had door den verkoop van die zoo gemakkelijk verkregen waren een rijk man kunnen worden, doch er was een ‘maar’ bij. Dit tooverwerk diende alleen voor de behoefte van zijn eigen huis. Verkocht hij er van, dan werd alles weder zand, wat het geweest was.

IV.
De ekster Schackrack.

In een hoek tusschen den muur en den grooten groenen oven zat de ekster Schackrack in eene kooi. Zij was zoo verstandig als een mensch en kon spreken, fluiten, lachen, blaffen en nog veel meer. De kleine hond, Zipferling genaamd, mocht haar niet lijden en stond soms langen tijd voor hare kooi en blafte haar op zijne boosaardige wijze aan. De ekster bekreunde zich weinig daarom, slechts somwijlen keek zij hem spottend met één oog aan, bootste zijn geblaf na en lachte dan. Dit bracht den hond in zulk eene woede, dat hem de oogen uit den kop puilden en hij zich heesch blafte.

Voor Wendelin scheen de ekster eene groote genegenheid te koesteren, en zoo dikwijls de knaap de kamer binnentrad, riep zij met aangename stem: ‘Wendelin!’ en floot dan op bijzonder vroolijke wijze. Op zekeren dag was Zuckermahn uitgegaan, nadat den dag te voren het onzichtbare wezen hem bezocht en veel en heftig met hem gesproken had. Nauwelijks had hij met Zipferling het huis verlaten, toen de knaap herhaaldelijk eene stern hoorde roepen: ‘Wendelin! Wendelin!’

Verwonderd zag hij op, toen hij bemerkte, dat het de ekster was, die hem riep, en dat deze onrustig in hare kooi op- en neersprong. Toen hij de kamer binnentrad, riep deze hem toe: ‘Wendelin, neem u in acht!’

‘Voor wier, moet ik mij in acht nemen?’ vroeg deze.

‘Zij willen uwe ziel verkoopen!’ sprak de vogel.

Toen Wendelin hierop vroeg, wat dit beteekende, deelde de ekster hem het volgende mede:

‘De heksenmeester heeft mij door list in zijne macht gekregen, hoewel hij over ons eksters niet dezelfde macht heeft als over andere domme dieren, welke blindelings in zijne strikken loopen. Hij weet, dat ik den ring van den grooten toovenaar Girandola, die eens mijn voorzaat ontvoerde en die van geslacht tot geslacht in onze familie overging, in eene veilige schuilplaats verborgen houd. Deze ring in zijn bezit te krijgen, is zijn voornaamste streven, want de bezitter van dit kleinood gebiedt over de geesten der aarde, der lucht, des vuurs en des waters en is daardoor de grootste toovenaar der wereld Dagelijks ligt hij mij in de ooren te blazen en te plagen, dat ik hem toch den ring zou geven, maar ik blijf steeds weigeren, want ik haat dezen heksenmeester. Hij dreigde mij, mij in het twaalfde uur, den juisten tijd, te zullen dooden en kruid tegen de vallende ziekte uit mij te branden, doch ik lach om zijne bedreiging, want hij zal toch niet de éénige hoop op het bezit van den ring moedwillig verijdelen. Mijne hoop op bevrijding heb ik thans op u gesteld, te meer daar ik u een grooten wederdienst kan bewijzen, en gij zonder mijne waarschuwing verloren zoudt zijn. Gisteren was de onzichtbare geest weder hier Weet gij wie hij is? Het is de overste der heksenmeesters, de oude Urian zelf. Zuckermahn heeft hem voor zijne kunsten zijne ziel toegezegd, en met het einde van dit jaar is de overeenkomst afgeloopen. De termijn kan nog tien jaar verlengd worden, wanneer hij Urian eene nieuwe ziel levert, en daartoe zijt gij bestemd. Zonder mijne waarschuwing zoudt gij reddeloos verloren zijn geweest, want gij zijt jong en onervaren en niet gewapend tegen de kunstgrepen des duivels en tegen de booze listen, die de zinnen verwarren. Geef mij thans de vrijheid, en als belooning daarvoor zal ik u gedurende een jaar in het bezit van den tooverring stellen. Wanneer gij dezen bij u draagt, behoeft gij den heksenmeester niet te vreezen, want geene macht ter wereld kan iets tegen u uitrichten.’

Wendelin was door het verhaal der ekster verschrikt en verbaasd, maar hij aarzelde nog en wilde nog meer weten, doch de ekster riep: ‘De tijd is kostbaar. Binnen een uur zal Zuckermahn terug zijn, en bijna zooveel tijd heb ik noodig, om den ring te halen.’

Wendelin opende de deur der kooi en het venster, en in een oogenblik was de ekster buiten en vloog in haastige vlucht daarheen. Weldra was zij achter den stadsmuur verdwenen, en nu overviel den knaap een diep berouw over hetgeen hij had gedaan. Wie waarborgde hem, dat de sluwe ekster hem niet bedrogen had, en welke zekerheid had hij, dat zij haar woord zou houden? Hoe ontzettend langzaam kroop de tijd voort. Elk oogenblik kromp hij van schrik ineen, als hij geloofde, de schreden van den terugkeerenden Zuckermahn te hooren. Nu eens liep hij naar voren en staarde in de stille, zonnige straat naar hem uit, dan weder naar achteren en liet zijne blikken in den tuin rondwaren.

Op deze wijze waren drie kwartieruurs verloopen en was zijn angst steeds grooter geworden, want van de ekster was nog altijd niets te zien. Daar hoorde hij langzame schreden naderen - het was Zuckermahn, hij kende zijn stap. Aan al zijne leden bevend, stond de knaap daar bleek als een lijk. De deur werd geopend en alle schellen waren in beweging. Reeds wilde Wendelin uit het venster springen, door den tuin snellen, over den tuinmuur klimmen en dan de wijde wereld ingaan; doch op hetzelfde oogenblik, dat Zuckermahn naar den deurknop tastte, ruischte een vleugelslag in Wendelin's oor en zat de ekster op de vensterbank en liet den ring uit haren snavel vallen. Terwijl Wendelin hem haastig in den zak stak, riep de ekster hem toe: ‘Wanneer gij den ring om uwen vinger draait, zullen zich de geesten aan u vertoonen,’ en vloog in hetzelfde oogenblik dat de heksenmeester in de deur trad, onder luid

gelach weg. Deze schreeuwde in al zijne woede Wendelin toe: 'Gij hebt de ekster laten wegvliegen!'

'Ja!' antwoordde Wendelin op bedaarden toon.

In het eerste oogenblik was Zuckermahn verstijfd van toorn. De oogen puilden hem uit het hoofd, zijne lippen beefden, en slechts een heesch gekrijsch kon hij voortbrengen. Daarna sprong hij naar eene kast, nam er een fleschje met een goudgeel vocht uit, rukte eene hondenzweep van den wand en riep: 'Een schurftige hond zult ge worden en ik zal u zoolang met de zweep ranselen, totdat ge niet meer janken kunt!'

Hierop besprenkelde hij Wendelin met den inhoud van het fleschje en mompelde daarbij eenige woorden.

Doch hoe groot was zijn schrik, toen Wendelin glimlachend staan bleef en diens gestalte niet veranderde. De heksenmeester sidderde aan zijn geheele lichaam en staarde den knaap als wezenloos aan; plotseling wierp hij zich op de knieën en riep: 'Hij heeft den ring! Hij heeft den ring!'

Hij kroop naar Wendelin toe, omklemde diens knieën, smeekte hem, den ring te geven en bestormde hem met vleierijen en beloften. Daarna haalde hij uit eene andere kamer den eenen zak met goud na den anderen. Een gedeelte daarvan stortte hij op den grond uit, bracht alles aan wat hij aan kostbaarheden bezat en legde het bij het goud. Dit alles wilde hij Wendelin geven voor dezen enkelen ring.

Deze besefte nu hoe groot diens waarde was; hij stiet den jammerenden heksenmeester van zich af, nam zijn hoed en verliet het huis.

V.
Besluit.

Wendelin verliet de stad en liep voort tot aan het nabijgelegen woud. Daar in de schaduw van eenige pijnboomen verborgen, stak hij den ring aan den vinger, en daar het hem een weinig angstig te moede werd, sloot hij de cogen en draaide den ring wel viermaal om. Hij waagde het thans niet meer de oogen te openen en luisterde eene poos aandachtig. Hij bemerkte echter niets anders dan den geur van het frissche woud; van de eene zijde waaide hem eene aangename koelte tegen, van de andere zijde een gloed, als van een groot vuur, waartusschen hij het ruischen van eene beek vernam. Eindelijk opende hij de oogen en zag voor zich staan vier welgekleede jongelieden, die niet het geringste afschrikwekkends in hun voorkomen vertoonden. De een droeg een zwart gebloemd kleed en had eene groene muts op; de tweede een vuurkleurig kleed, zijne muts was versierd met eene grijze veder, die door den zachten wind golvend bewogen werd; de derde een kleed van zeegroene zijde, terwijl eene als zeeschuim gevlokte muts zijn hoofd versier le; de vierde was in een hemelsblauw gewaad gedost en had op het hoofd een gouden kapje, dat zijne schitterende blonde lokken bedekte. Alle vier stonden in stomme verwachting deemoedig voor hem, als voor hun heer en meester. Wendelin bedacht zich niet lang. Hij liet zich een fraai paard, eene kostbare kleeding, een welgevuld valies en eene met goudstukken gevulde beurs brengen, kleedde zich met behulp van zijne gedienstige geesten en reed toen welgemoed de wijde wereld in. Hij bereisde vele steden en landen, werd overal met vreugde begroet, terwijl men zijn vertrek betreurde, want hij deelde met milde hand het goud uit. De schatten der aarde, de paarlen der zee, de macht van het vuur alles

stond ter zijner beschikking, en wat zijn hart wenschte, brachten de snelle geesten der lucht hem uit de verste streken.

Hij vergat echter niet, wat de verstandige ekster hem had medegedeeld. Nadat hij tien maanden op deze aangename wijze de wereld was doorgetrokken, kwam hij in eene heerlijke streek, waar het hem uitstekend beviel. Daar kocht hij zich een groot stuk grond en bouwde er aan den zeekant met behulp zijner geesten in allerijl een prachtig slot, dat nergens in het land zijns gelijken had. Toen hij het voltooid had, was juist een jaar verstreken, sinds hij den heksenmeester verlaten had, en zat hij juist op den verjaardag dezer gebeurtenis aan een geopend venster. Wendelin speelde met zijn ring trok hem van den vinger en liet den goud-

kleurigen steen in de zon schitteren. Daar ruischte iets als een vleugelslag en plotseling zat de ekster Schackrack op de vensterbank, nam hem den ring uit de hand, vloog er mede weg en was weldra tusschen de boomen van het woud verdwenen.

Wendelin huwde later een schoon meisje; zijn geslacht bloeit nog tot op den huidigen dag.

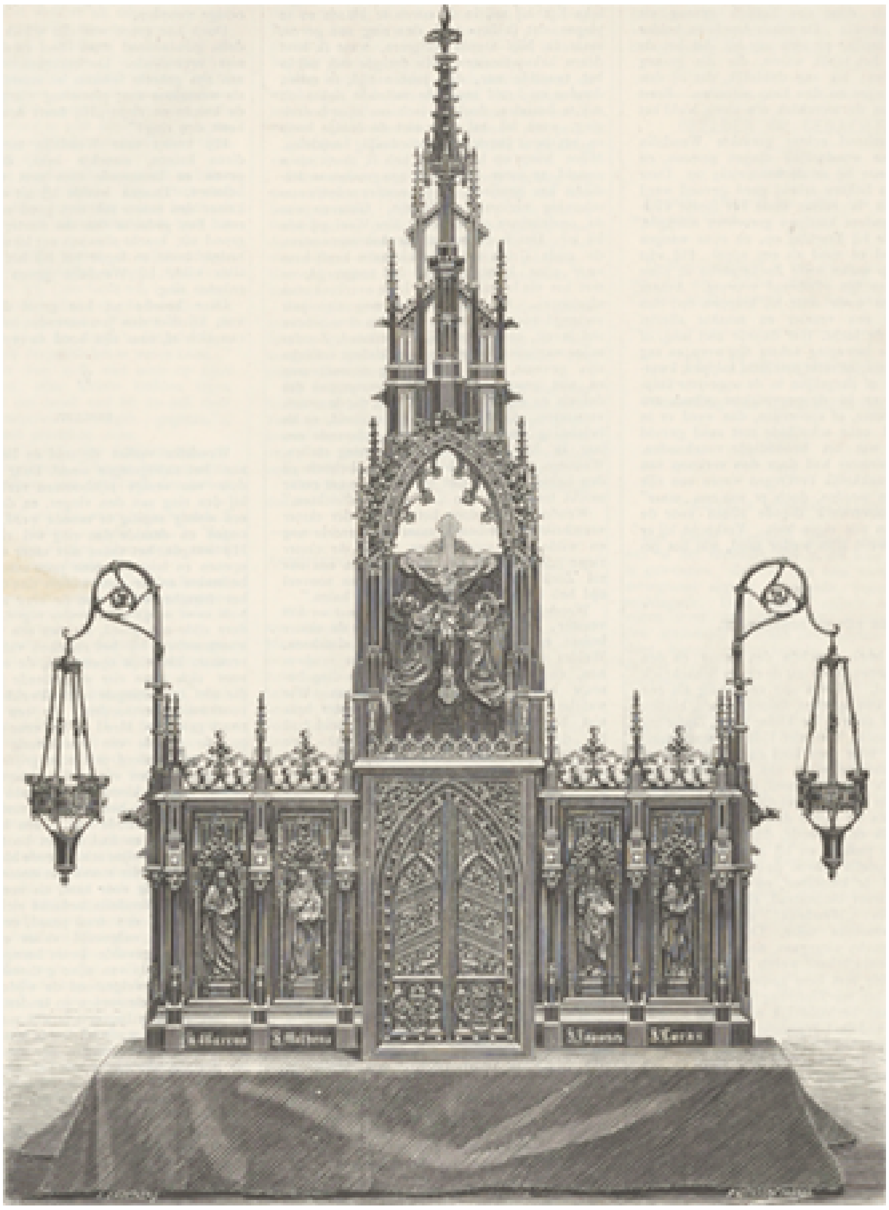

VERGULD KOPEREN TABERNAKEL, UIT DE WERKHUIZEN VAN DEN KUNSTDRIJVER LAMBERT VAN RYSWYCK.

In den Sylvesternacht van het jaar waarin Wendelin vertrokken was, ontstond 's middernachts in de woning van Zuckermahn een ontzettend rumoer. Een vuurschijn drong door de vensters en men geloofde gezien te hebben, dat binnen twee gestalten met elkander worstelden. Plotseling werd het donkeren te gelijker tijd voer een vurig iets met een langen gloeienden staart uit den schoorsteen door de lucht. Den volgenden morgen drongen eenige moedige lieden de woning van Zuckermahn binnen, waar hij met een geheel blauw gelaat en gebroken nek op de sofa lag. In zijne nalatenschap

vond men eene groote kist met goud en eene menigte voorwerpen van groote waarde; de meeste schuifladen waren echter tot groote verbazing der aanwezigen met zand en aarde gevuld.

[Nummer 51]

Onze gravures.

Désiré Delcroix, lid der Koninklijke Vlaamsche Academie

DÉSIRÉ DELCROIX,
Lid der Koninklijke Vlaamsche Academie.

Indien wij de portretten van de leden der Koninklijke Vlaamsche Academie niet zonder bepaalde rangschikking in de *Nieuwe Belgische Illustratie* verschijnen lieten, zou het afbeeldsel van den H. Désiré Delcroix gewis reeds lang in ons tijdschrift plaats gevonden hebben; want niemand kan meer dan hij op de eer bogen de werkzame hand geleend te hebben tot de stichting van die voor Vlaanderens taal en letterkunde zoo onmisbare Vereeniging.

De inrichting van een officieel en gezaghebbend Vlaamsch taalkorps, hetzij als Nederlandsche afdeeling van de *Académie Royale* der hoofdstad of naar verdergaanden wensch als zelfstandig taalkundig lichaam, werd reeds van in 1860 ernstig vooruitgezet, doch steeds door de achtereenvolgende staatsbesturen ter zijde geschoven.

Nu eens met minder kans van welgelukken door de liberale Flaminganten bij hunne vrienden van het Ministerie aangevraagd, dan weer hoopvol en krachtig door de conservatieve Vlamingen bij het hun toegenegen staatsbestuur gevergd, maar onafgebroken warm gehouden door het Vlaamsche bureel van het Ministerie, waarvan D. Delcroix de ziel is, werd de zoo lang betr[...]te inrichting onzer eigene Academie eindelijk een verblijdend feit. Aan Minister Bernae[r]t komt de verdienste toe het rechtmatige *desideratum* onzer letterkunde verwezenlijkt te hebben, dat als een lievelingsdroom sinds bijna dertig jaren door D. Delcroix gekoesterd en onder verschillende vormen door hem aan de opvolgende Vlaamschgezinde Ministers voorgesteld werd.

Voorzeker ook anderen droegen het hunne bij, en dit in ruime mate, om de thans gestichte Vlaamsche Academie tot stand te brengen, maar aan Delcroix' bureel moet de lot toegekend worden van niet alleen deze inrichting langs bestuurlijken weg vergemakkelijkt, maar ook van ze sinds jaren voorbereid te hebben.

Met dezen, zijnen laatsten, doch niet zijn minsten titel op de erkentelijkheid onzer letterwereld, beginnen wij de levensschets van den verdienstelijken Vlaming.

Désiré Delcroix werd geboren te Deynze, den 23 September 1823.

Hij genoot in zijne geboortestad een grondig lager- en middelbaar onderwijs, dat de basis werd van veelzijdige en ontwikkelde kennissen, die hij later, even als onze talentvolste schrijvers, door zelfonderricht verwerven moest.

In 1840 werd hij beambte in het Secretariaat zijner vaderstad.

Het Vlaamsche bloed stroomde den jongeling toen reeds warm en opwekkend door de aderen. Conscience's *Leeuw van Vlaanderen* was immers verschenen, die als eene tooverroede elk rechtgeaard vaderlandsch hart van onbetembaren geestdrift kloppen deed. Met eenige taalminnende stadgenooten stichtte de aankomende man in dit jaar het genootschap '*Voor Moedertaal en Vaderland*,' dat, ofschoon uit onervarene en jeugdige krachten samengesteld, niet zonder beteekenisvollen invloed bleef op de ontwaking van het Vlaamsche gevoel der Deynzenaars.

Na eenige maanden eene betrekking aan het Postkantoor vervuld te hebben, verliet Delcroix in 1842 zijne geboorteplaats, om klerk te worden in het bureel des ontvangers van Inen Uitgaande Rechten en Accijnsen, te Gent. Ook hier, in de stad der Artevelden, ijverde de jonge Staatsbeambte voor zijne Vlaamsche grondbeginselen, wat ten dien tijde juist niet geschikt was, om bij de overheid den weg tot bevordering te openen. Daar alle hoogere bescherming hem ontbrak, nam Delcroix dan ook in 1849 zijn ontslag uit den staatsdienst entrad te Brussel in het privaat lager onderwijs. Na een jaar als *ondermeester*, zooals men toen zegde,

- heden heet zelfs een barakgoochelaar *professeur* - in eene bijzondere kostschool der hoofdstad werkzaam te zijn geweest, opende Delcroix voor eigene rekening te Sint-Joostten-Noode een onderwijsgesticht, dat hij negen jaren lang in vollen bloei bestuurde.

Niet zonder heilzamen invloed moet die tienjarige beoefening van het onderwijzersvak op Delcroix' karakter en schriften gebleven zijn: er is iets vaderlijk en hulpvaardig in zijn gemoedsaard, iets methodisch, didactiek en kernachtig in zijnen letterkundigen arbeid; kortom in een en ander een toon, die onmiskenbaar aan den degelijken leeraar herinnert.

Toen Delcroix als bestuurder eener vrije school een onafhankelijken stand in de maatschappij verworven had, kon hij zich zonder nagedachten naar hartelust aan de Vlaamsche belangen en letteren wijden. Ten dien tijde werd hij te Brussel lid van het *Vlaamsche Middencomiteit*, secretaris van den tooneelkring *De Morgendstar*, algemeene schrijver van het *Klauwaerts-verbond*, briefwisselend lid van het *Comité flamand de France*, en hij nam een werkzaam deel aan al de Vlaamsche bemoeiingen en worstelingen van dit tijdperk, onder anderen aan den strijd tegen de inpalming der voorsteden door de stad Brussel, welke aanhechting men dan ook, dank den tegenstand der Flaminganten, niet durfde verwezenlijken. Met Dodd, Stallaert en andere strijdgenooten stichtte hij alsmede het kloeke blaadje *De Klauwaert*□ wiens titel genoegzaam aanduidt dat het onvervaard en ongenadig tegen de franschelarij te velde toog.

Aan den kamp tegen de overweldiging van uitheemschen geest en aan de opbeuring van het verslappende nationaliteitsgevoel, werd door Delcroix veel tijd en talent besteed, die hij aan de beoefening der letterkunde ontwoekeren moest. Niettemin had de *belletrie* in die dagen twee zeer verdienstelijke voortbrengselen aan zijne pen te danken: de romans *Geld of Liefde* en *Morgen*, *Middag en Avond.* Eerstgenoemd werk werd ten voordeele van het *Vlaamsche Middencomiteit* uitgegeven en niemand minder dan J.M. Dautzenberg en J. Nolet de Brauwere van Steeland schreven den 14 Mei 1854 in een verslag over dit verhaal: ‘De taal dezes romans is overal zuiver Vlaamsch, en dat wil veel zeggen. Ook aarzelen wij niet te verklaren, dat wij van deze eerste proeve eene schoone toekomst voor den schrijver verwachten.

‘De karakterschetsen zijn voortreffelijk gehandhaafd; vele plaatsen zijn naar natuur en waarheid geschilderd; poëzie en poëtische uitdrukkingen vloeien uit den gemoede en uit den harte des schrijvers, en zullen algemeenen bijval vinden.

‘Wij beloven den leeslustigen Vlaamschen kringen met dezen eersteling des heeren Delcroix eenige zeer aangename uren, en wenschen den Midden-Comiteite geluk met het belangloos aanbod des jeugdigen schrijvers.’

Het onderwijs moge eene hoogst nuttige en eervolle loopbaan zijn, zeker is het tevens dat deze geen met rozen bezoomde weg is, maar dat het moeitegevend onkruid en de doornen van den ondank er weelderig onder den voet tieren. Waar verhevenere betrachtingen de ziel beroeren en hoogere begaafdheden de vermogens des geestes opeischen, daar wordt de gestadige omgang in die onontwikkelde kinderwereld een hinderlijke breidel, een neerdrukkende last, dien men gelukkig is met eene gewaarwording van verademing te kunnen afschudden.

Zulk gevoel van verlichting moet D. Delcroix ondervonden hebben, toen hij in 1859 tot eene betrekking geroepen werd, die meer met zijnen smaak en zijne talenten overeenstemde dan het lagere onderricht. In dit jaar werd hij benoemd om bij het

Ministerie van Binnenlandsche Zaken, in het Hooger Bestuur voor Letteren, Wetenschappen en Fraaie Kunsten, de belangen der Vlaamsche taal en letterkunde waar te nemen. Hij vervulde gezegd ambt, zonder eene bepaalde hoedanigheid te ontvangen, tot hij op 6 October 1870 bij koninklijk besluit tot bureeloverste aangesteld werd. Den 31 December 1878 ontving D. Delcroix de graad van afdeelingsoverste in voornoemd Ministerie.

Menigvuldig en gevolgrijk zijn de diensten, door den onvermoeiden en schranderen man als hoofd van 's lands Vlaamsch bureel aan onze taal en letterkunde bewezen. Niet alleen heeft hij de hand gehad in al de verbeteringen, die sedert 1859 in de bestuurlijke betrekkingen tusschen de staatsoverheden en de Vlaamschsprekende bevolking zijn ingevoerd; maar op zijn initiatief en krachtig aanhouden werd menige gewichtige verordening ten voordeele der Vlaamsche zaak door het Ministerie uitgevaardigd.

Zoo kunnen wij, zonder vrees van tegengesproken te worden, verklaren dat de officiëel erkende *eenheid van spelling* voor Zuid- en Noord-Nederland alleen aan Delcroix' opvatting en doordrijving te danken is. Het was op zijn voorstel dat minister Van den Peerenboom, bij koninklijk besluit van 25 Januari 1864, eene commissie van taalkundigen benoemen deed, om deze sinds lang betrachte regeling tot een goed einde te brengen. Op 21 November 1864 mocht deze commissie, waarvan Delcroix het secretarisschap waargenomen had, hare besluiten door het koninklijk handteeken zien bekrachtigen. Groote en belangrijke maatregel, die meer dan welkdanig ander feit bijdragen moest om de eenheid te herstellen en te bevestigen van een volk, dat éene afkomst en taal, één verleden en éene toekomst, over staatkundige grenzen heen, vereenigen.

Den Vlaamschen dichters en toonzetters werd op Delcroix' herhaald aandringen een nieuwe en langgeëischte weg geopend door de toelating van Nederlandsche dichtstukken tot den wedstrijd van kantaten, die door het staatsbestuur ten behoeve des driejaarlijkschen prijskamps van toonzetting uitgeschreven wordt. Men weet welke belangrijke vruchten deze maatregel voor onze letterkunde, maar meer nog voor onze Vlaamsche muziekbeweging afgeworpen heeft.

Van zoohaast Delcroix de hoofdstad was komen bewonen, had hij eene behulpzame hand gereikt aan ons tooneel: hij was geruimen tijd, zooals wij reeds meldden, schrijver van de tooneelmaatschappij '*De Morgendstar*' en had reeds in den aanvang zijner letterkundige loopbaan, met medewerking van zijnen vriend Dodd, een drama (*De Familietwist*) geschreven, dat vooral onder opzicht van stijl gunstig afstak bij de meeste tooneelwerken van die dagen. Delcroix begreep ten volle welke gewichtige rol het Nederlandsch tooneel tot instandhouding van ons eigen geestesleven vervullen kan, en wist bij ondervinding hoezeer het behoefte had aan zedelijke en stoffelijke aanmoediging, Ook was eene zijner eerste behartigingen, zoodra hij in de bureelen des Ministers van het Binnenland plaats genomen had, van deze staatstoelagen voor de tooneelletterkunde en de tooneelkringen te bekomen. Het premiënstelsel, dat hij het geluk had van staatswege te zien uitvaardigen, heeft onze tooneelmaatschappijen meer dan vertiendubbeld: een prachtige uitslag voorwaar en wiens invloed op het Vlaamsche volksleven onberekenbaar is. Minder vruchtdragend was de werking der toelagen op onze tooneellitteratuur: ofschoon overigens menig schrijver van naam tengevolge van het premiestelsel voor het tooneel begon te arbeiden, werden wel ettelijke betrekkelijk fraaie stukken, maar ook meerdere onbeduidende en zeer luttel echte tooneelgewrochten in het licht gegeven. Toen hervatte Delcroix zelf de pen om als het ware de richting aan te toonen, die voor de opbeuring van ons tooneel

diende gevolgd te worden. Hij mocht in zijn pogen volkomen gelukken: *Lena*, *Elisa* en *Philippina van Vlaanderen*, dit laatste met den driejaarlijkschen prijs van tooneelletterkunde bekroond, zijn inderdaad drama's die ouderen zoowel als jongeren schrijvers ten voorbeelde mogen gesteld worden. *Lena* vooral achten wij een der beste, zooniet het bijzonderste onzer hedendaagsche tooneelwerken. Aan ons burgerlijk leven ontleend, volksch, met tegenovergestelde, flinkgeteekende, goed volgehoudene karakters, met vele natuurlijke en daarom diep ingrijpende effekten en nieuwe in sommige bedrijven vrij stoutgewaagde toestanden, daarbij *rhythmiek* en onberispelijk geschreven, is dit drama een echte type van hetgeen ons vaderlandsch tooneel in dit *genre* zou moeten zijn. *Lena* werd onmiddellijk na zijne verschijning in al de groote schouwburgen en door al de voorname tooneelgenootschappen van Zuid- en Noord-Nederland ter planken ge bracht, en wordt thans nog bij herhaling overal opgevoerd, waar liefde tot eigen schoon en goede smaak den toon voeren.

Door bemiddeling van D. Delcroix is ook het zoo heilzame gebruik in zwang gekomen, de volksbibliotheken met de boeken te beschenken, waarop van staatswege voor een zeker getal exemplaren ingeteekend werd. Door dezen lofwaardigen maatregel erlangen de schrijvers met de stoffelijke ondersteuning ook eene kostbare zedelijke hulp, daar hunne werken in de handen van gretige lezers alom verspreid worden. Dat tevens de volksboekerijen door die uitmuntende gewoonte zeer gebaat zijn, bewijst hun verbazende aangroei en uitbreiding sedert de laatste jaren.

Het zou het bestek eener levensschets ver te buiten gaan, indien wij ons aan de opsomming moesten wagen van al wat voor de Vlaamsche belangen door Delcroix' initiatief en beleid van het Hooger Bestuur verkregen werd. Voor eene gelijke reden is het ons niet mogelijk het groot aantal letter-, tooneelkundige en andere jury's te vermelden, waarin hij om zijne grondige kennissen, scherp doorzicht en juist oordeel benoemd werd. Wat echter niet onaangeteekend mag worden voorbijgaan is de officiëele erkenning en geldelijke aanmoediging, die, dank nogmaals aan het Vlaamsche bureel, den Nederlandschen Taal-Congressen te beurt vallen mochten. Deze broederlijke en feestelijke vergaderingen van al wat de beide Nederlanden in de sfeer der letteren uitstekends bezitten, hebben onmiskenbaar veel bijgedragen om de vriendschapsbanden tusschen de twee stamverwante volken heraan te knoopen en nauwer toe te halen, al moge het nut dier bijeenkomsten op letterkundig en wetenschappelijk gebied dan ook zeer beperkt gebleven zijn. D. Delcroix vertegenwoordigde het Belgische Staatsbestuur bij schier al de Nederlandsche Congressen, en het is ten deele in die hoedanigheid, maar meer nog om zijne persoonlijke verdiensten ten opzichte dier letterlievende Vereenigingen, dat hij in 1862 tot ridder der Eikenkroon en in 1865 tot ridder van den Nederlandschen Leeuw benoemd werd. In 1875 werd hij ook met de Leopoldsorde vereerd, terwijl hij alsmede in 1885 het burgerlijk kruis van 1ste klas bekwam.

Deze laatste en welverdiende onderscheiding was de bijzondere erkenning van een vijf en twintigjarig dienstbetoon aan den Staat, waarin Delcroix aan menig Vlaamsch ambtenaar getoond heeft, wat naast de gewetensvolste en ijverigste plicht vervulling door overtuiging en tact tot zelfs in de meest verfranschte officiëele kringen kan gedaan worden, ten voordeele der ons allen zoo dierbare moederspraak.

Eene duurzame erkentelijkheid zij hem daarvoor door alle rechtzinnige Vlamingen bewezen.

Lang nog blijve hij ter bevordering der Vlaamsche zaak in 's Lands Bestuur:
De rechte man op de rechte plaats.

Grootmoeder en kleinkind.

Is dit niet een levensbeeld vol wijsgeerige dichterlijkheid?

Het is als een rozenkleurig morgen naast een kalmen avond of als een frisch lentelandschap naast een aangenaam wintergezicht. Het is het *Alpha et Omega*, het begin en het einde, van 's menschen ondermaanschen levensloop.

De bloemen, die den achtergrond des tafereels sieren, zijn de rozen van jeugd en blijheid, die de oude vrouw, oh! reeds zooveel jaren achter den rug heeft; het kindje, die mensche

lijke bloesemknop, is eene verjeugdigde spruit van haren verdorrenden stam, haar evenbeeld, waarin zij zich vol welbehagen spiegelt en ziet herleven. Ook zij, de gebogene en verrimpelde ouderlinge, was eens zoo'n frisch en onbewust wicht, waaruit eene flinke maagd, eene gelukkige echtgenoote en eene beminnende moeder opwies. Thans drukt zij reeds aan den verwelkten, maar nog warmen boezem, het kind van haar, die eens met wellust de moedermelk genoot Zoo vliegen de tijden heen; maar niet bitter, vol stille, innige zaligheid zijn grootmoeders herinneringen. Niet aan het doorgestane leed, aan de kommervolle en smartrijke stonden van den levensweg, denkt de oude vrouw: dit alles is voorbij en vergeten. Slechts een gevoel is levendig in haar gebleven, het gevoel, dat over haar rimpelig wezen zulken opluisterenden en milden glans werpt: het gevoel der liefde. Die schat, welken de moeder in zijne gansche volheid meent te genieten, bereikt eerst zijne grenzen in het hart der grootmoeder. En nu staat zij daar als het beeld der verhevenste en reinste gewaarwording, die de menschelijke ziel beroeren kan, en aanschouwt wat zij eens. was, en wat eens worden moet, hetgeen zij thans is.

Want hier beneden heeft iedere morgen zijn avond, elke Lente zijn Winter, ieder *Alpha* zijn *Omega*. Alleen daarboven heerscht eeuwige morgengloor, altijddurende Lente, alleen daar is geen *Omega*.

Genoveva.

Oud en jong herkent op het eerste gezicht het lieve tafereeltje ontleend aan de legende van de H. Genoveva.

Genoveva is immers onsterfelijk geworden door het blauwboeksken, dat in vroeger dagen in elk volksgezin gevonden werd en dat thans nog in sommige oude boekwinkeltjes en op de Zondagsche Vogelenmarkt te Antwerpen verkocht wordt.

Niet alleen ouderen van dagen, maar allen kennen de volksoverlevering, want eene legende als deze, waarin de verdrukte onschuld zegeviert en de boosheid zoo naar verdienste gestraft wordt, gaat niet in weinige jaren verloren, maar wordt van mond tot mond in de lange winteravonden, met meer ernst verteld en evenveel gretigheid aangehoord, als de onverwelkbare sprookjes van Duimken, Rood-Kapje en Asschepoetster. Er bestaat ook een bondgenoot, die de roerende sage nog lang levendig en frisch zal helpen bewaren in het geheugen, namelijk de beeldende kunst, waarvan zij een der troetelkinderen is. Treed op het platteland eene of andere hoeve binnen, en zie maar of in de ‘schoonkamer’ tegenover de hooge bedstede met de gebloemde sitsen gordijnen, aan beide zijden van de hangklok en van den spiegel de houtgravuren of gekleurde prenten niet hangen, die al de episoden van de ‘geschiedenis van Genoveva’ voorstellen. Deze gunst deelt de ongelukkige gravin met den stouten Zwitser Willem Teil, dien men ook al naar het land der verdichting wil verbannen.

Doch wij houden te veel van die verhalen, om geen protest aan te teekenen, nu men die uitverkoren lievelingsvertellingen onzer jeugd zoo zonder vorm van proces naar den rommelzolder verwijst; zoolang men niets beters geeft, en dat is moeilijk, willen we ze niet missen.

De gravure der schilderij van Ernst Bosch heeft toch in elk geval recht op lof, want men moet bekennen, dat het tooneeltje van Genoveva en haar kind met de ree, die zoo'n groote rol speelt in de geschiedenis, allerliefst is en dat zoo'n gravure de huiskamer niet zou ontsieren, wat van de oude platen niet altijd gezegd kon worden.

In allerlei lezingen is de geschiedenis van Genoveva tot ons gekomen; de beste is die van den onovertrefbaren verteller, den kanunnik Schmid, die nooit een onzer verveelde. Gaarne zouden we dien goeden vr end onzer jeugd in zijn verhaal op den voet volgen, maar den meesten is hij bekend en we vertellen deze oude geschiedenis, die ook altijd nieuw blijft, maar in 't kort voor de weinigen, die hare bijzonderheden vergeten hebben.

Genoveva van Brabant was de gemalin van den paltsgraaf Siegfried.

De eerste jaren van haar huwelijk waren niet gezegend met kinderen, maar door de voorbede der H. Maagd Maria kreeg de vrome edelvrouw zekerheid, dat zij binnen korten tijd moeder zou worden. Intusschen moest haar echtgenoot Siegfried ten oorlog trekken, voor dat Genoveva hem deelgenoot kon maken van haar toekomstig geluk. Siegfried beval zijne vrouw aan de zorgen van een zijner beste vrienden, Golo genaamd. Deze Golo, de hatelijke Golo der geschiedenis, was echter een zeer slecht mensch en een ellendige huichelaar. Hij was onbeschaamd genoeg om Genoveva, de brave, eerzame echtgenoote te willen verleiden. Met edelen toorn en waardig zelfgevoel wees zij den verleider af en bedreigde hem met de wraak van haar gemaal, zoo hij nog eenmaal wagen durfde, den eerbied voor haar uit het oog te verliezen. Daarop verzon de booswicht een valschen brief, die meldde dat graaf Siegfried gevallen was in den slag. Maar Genoveva sloeg Golo's voorstellen even fier af als de eerste maal. Van dat oogenblik at aan haatte deze de standvastige gravin en zocht hij haar verderf. ij was wreed genoeg om haar in den kerker te werpen, waar zij moeder werd van een zoon. Op de mare, dat graaf Siegfried terugkeerde van den oorlog, ijlde de goddelooze huichelaar hem te gemoet, om den graaf te vertellen, dat zijne gemalin hare echtelijke trouw had geschonden.

Siegfried geloofde den lasteraar en zonder in zijn opgewonden toorn en smart de zaak in het minst te onderzoeken, gaf hij bevel aan eenige krijgsknechten om Genoveva met haar kind naar het naburige woud te brengen en haar daar te dooden. Als bewijs dat het bevel was uitgevoerd, moesten zij haar de tong uit den mond snijden en hem die toonen. De soldaten voerden de onschuldige gravin wel in het diepst van het woud met haar kind, maar hadden te veel medelijden met de beklagenswaardige vrouw, om het wreede bevel van hun heer uit te voeren.

Zij lieten haar vrij, rukten een hond de tong uit en brachten die aan hun meester, voorgevend, dat het de tong van Genoveva was. De onschuldige, zoo wreed verstooten vrouw nam haar toevlucht tot God en riep Hem als getuige van hare onschuld om bijstand aan. Na langen tijd in het bosch te hebben rondgedoold, vond zij eene grot waar zij verder als eene kluizenares bleef wonen.

Hier bracht zij zes jaren en drie maanden door. Al dien tijd leefde zij van wortelen en kruiden en voedde zij haar kind met de melk eener ree, die God haar gezonden had. Toen haar kind zeven jaar oud was, gebeurde het dat graaf Siegfried in het bosch kwam jagen; zijne jachthonden achtervolgden Genoveva's ree, die door een pijl gewond in de grot bij moeder en kind kwam vluchten. Graaf Siegfried volgde het spoor van de ree en vond in het hol zijne vrouw en zijn kind.

De graaf herkende haar niet, maar Genoveva noemde hem bij zijn naam en maakte zich bekend als de verstootene vrouw. Graaf Siegfried had reeds jaren lang wroeging gevoeld over zijn in blinde woede gegeven bevel, de vreugde van het wederzien

zullen we dus niet trachten weer te geven. De oogen van graaf Siegfried gingen open; hij erkende de onschuld zijner vrouw en Golo's boosheid en viel zijne gekrenkte gade te voet om van haar vergeving af te smeeken. Zij hief hem van den grond op, drukte hem in hare armen en vergaf hem van harte, want Genoveva was eene heilige, die geen wrok droeg in haar hart over de onrechtvaardige vervolging, welke haar de volmaaktheid en de onthechting aan de wereld had geleerd. In triomf voerde graaf Siegfried de weergevondene vrouw en zijn zevenjarigen zoon naar zijn slot. De godvergeten Golo werd voorbeeldig gestraft. De legende zegt dat zijne ledematen door vier ossen uit elkaar gerukt werden. Niet lang mocht Siegfried zijne gemalin behouden; zij loofde de Voorzienigheid, die hare onschuld aan den dag had gebracht, en bleef in het slot dezelfde onthouding en matigheid beoefenen als in het bosch, tot zij een heiligen dood stierf.

Haar lichaam werd begraven op de plaats der grot, waar Siegfried op haar verlangen reeds te voren eene kerk had gesticht ter eere van de koningin des Hemels. Op haar graf geschiedden vele wonderen en Genoveva wordt als eene heilige vereerd, wier feestdag te gelijk met de heilige Genoveva van Parijs op den 3^{en} Januari gevierd wordt.

Aangeschoten.

Men behoeft nu juist geen lid der vereeniging tot bescherming van dieren te zijn, om het een pijnlijken aanblik te vinden, dien het fiere edelhert ons aanbiedt in zijne wanhopige worsteling met den dood. Kort geleden nog zwierf hij als koning van het gebergte vrij aan het hoofd van zijnen troep rond; geen droeg er statiger dan hij het trotsche gewei, geen was er ranker van bouw of lichter op de pooten. En thans, - zwijmelend stort hij achterover, door den moordenden kogel getroffen; zijne gezellen vlieden voort in radelooze vlucht; hij kan niet verder en valt straks hijgend en bloedend den jager ten buit.

Wie er lachen moge met de dwaze dierenvertroeteling van onzen tijd, hij zal toch erkennen dat de doodstrijd van het edele dier een weemoedig schouwspel is.

Maar vraag er den jager eens naar, die den noodlottigen kogel heeft afgeschoten en met stralend gezicht zijne prooi heeft zien neerstorten. Hij zal vragen of ge gek zijt en met oogen, fonkelend van genot, het prachtige dier beschouwen, dat zijn welgemikt schot heeft geveld. Van dien kant beschouwd heeft het ‘edele jachtvermaak’ toch bitter weinig edels!

Fransche Bruiloften.

Het eerste wat ik zag, zoo verhaalt Hermann Semming, toen ik in 18..... te Nantes aankwam, was eene volksbruiloft. Ik zat juist in mijn hôtel aan het ontbijt, toen lustige tonen mij naar het venster lokten; het was een lange optocht van vroolijke paartjes, allen achter elkander, terwijl de vioolspeler al strijkende vooraan ging. Wat is dat? vroeg ik den hôtelhouder.

‘C'est une noce, monsieur.’

Eene bruiloft! Dat voorspelde mij veel goeds en mijne hoop is niet ijdel geweest; ik heb sedert dien dag gedurende mijn twintigjarig verblijf in Frankrijk, alle mogelijke rollen bij dit schoonste feest in het leven gespeeld, en een schat van vriendelijke herinneringen mede naar huis gebracht. Mocht ik al in eene of andere landstreek - ik heb tal van provinciën bereisd en bewoond - niet zelf tegenwoordig zijn geweest, dan liet ik mij toch vertellen, hoe de landsgebruiken waren.

In Parijs hebben de bruiloftsgebruiken niets afwijkend eigenaardigs: bij volksbruiloften ging men somtijds vroeger nog de barrière uit en deze namen dan in de zich daar bevindende ‘guinguetten’ (wijnhuizen met tuinen) voor den vreemdeling een bijzonder karakter aan, maar door de uitbreiding van de stad is dit hoe langer hoe meer in onbruik geraakt.

Bij de bruiloften der kleine burgerklasse, die in de goedkoope restaurants van het Palais-Royal gehouden worden, zou, als men de verhalen gelooven mag, nog steeds de aardigheid bestaan, dat bij het trouwmaal de een of andere guit, gewoonlijk een knaap, stilletjes onder de tafel sluipt en der bruid een harer kousenbanden ontfutselt, die dan in stukjes gesneden en onder de gasten verdeeld wordt. Waar echter het opgewonden gezelschap nog

aan deze gewoonte vasthoudt, weet de bruid het bedenkelijke er van te ontgaan, door den knaap onder tafel eene handvol in stukken gesneden bandjes toe te stoppen, waarmede dan de verbeeldingskracht der gasten maar tevreden moet zijn. Een bijzonder Parijsch gebruik is nog, dat na het bruiloftsmaal de gasten naar het bosch van Boulogne rijden; bij den grooten vijver houden zij stil en gaan dien dan rondwandeler.

Men ziet hier dikwerf meerdere zulke gelukkige paartjes te zamen; de vreemdeling herkent de bruid dadelijk aan den krans en den ruiker van oranjebloesem, die in Frankrijk de plaats der myrthe inneemt.

GROOTMOEDER EN KLEINKIND.

Op het land 'in de provincie' vindt men nog eigenaardige volksgebruiken, doch men moet zich haasten, om er de overblijfselen van te zien. Zoo heeft men bijv. het Keltische Bretagne, waar nog een dialect gesproken wordt, afkomstig van de oorspronkelijke Gallische taal; op mijne veeljarige tochten door dezen Keltenhoek

vond ik nog slechts geringe overblijfselen der volksgebruiken overig; slechts aan één ding houden de vrouwen daar te lande nog vast, namelijk aan hunne schilderachtige, oorspronkelijke kleederdracht bij feestelijke gelegenheden.

Deze nationale kleederdracht zag ik eens in het dorp Batz, aan de zeekust in het depar-

GENOVEVA VAN BRABANT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ERNST BOSCH.

tement der Neder-Loire, voor eene schandelijke geldspeculatie gebruikt. Ik wandelde door de stegen van het ouderwetsche plaatsje, toen mij eene vrouw, die in de deur van hare woning stond, aansprak: 'Als gij wilt, zal ik mij eens als bruid kleeden.' Natuurlijk tegen eene geldelijke belooning. Het mishaagde mij, dat feestkleed voor een vreemdeling uit winstbejag te zien gebruiken; het kwam mij voor, dat het ontwijd zou worden.... ik bedankte. De mannelijke bevolking van het dorpje Batz zou afstammen van Normandische zeeroovers, die eens daar geland zijn en zich daar hebben nedergezet; hunne kleederdracht is hoogst schilderachtig. De inwoners huwen slechts onder elkander, maken een volk op zichzelf uit, hetgeen zeer veel bijdraagt tot het behoud van type en gebruiken.

Op den dag der bruiloft, zoo verhaalt een reiziger, begeeft zich de bruidegom naar de woning zijner bruid, om haar naar de kerk te geleiden; eer hij echter zoover komt, moet hij heel wat hinderpalen overwinnen. Eerstens sluit men hem de deur voor den neus dicht; heeft hij eindelijk met volharding er op aangedrongen, dat zij voor hem zal geopend worden, dan voert men hem een aantal jonge meisjes, één voor één, te gemoet, die hem allen als zijne bruid worden voorgesteld. Eindelijk treedt hij de woning binnen; vóór hij echter zijne uitverkorene vindt, moet hij dikwijls het geheele huis doorzoeken, om den hoek te ontdekken, waar zij zich - zoo wil het gebruik - verstopt heeft. Nu heeft hij eindelijk zijn schat gevonden, maar lang blijft hij er niet van in het bezit, want nauwelijks zijn zij uit de kerk, of de jonggehuwden worden weder gescheiden. De ouders en verwanten van den jongen man volgen deze in zijne woning; die der jonge vrouw nemen haar weder mede naar huis en ieder eet in zijne eigene woning. Na den maaltijd vereenigen zich de beide familiën weder en men danst den geheelen avond op muziek van een doedelzak. Is de nacht aangebroken, dan begeleidt men de jonggehuwden naar hunne woning; hier reiken de jongelieden aan de vrouw een bloemruiker en een koek over, waarbij zij een lied zingen, dat haar heure plichten als echtgenoote en moeder voorhoudt. Na ieder couplet drinkt men op het welzijn van het jonge paar, en een der bloedverwanten geeft daartoe het teeken, waarbij hij uitroept: 'à la santé de Madame la Mariée!' Alle aanwezigen beuren een voet en arm in de hoogte en antwoorden: 'Honneur!' Eindelijk trekken de gasten zich terug en laten de jongelieden alleen.

Meer landwaarts in, bij het op de hoogte gelegen ouderwetsche stadje Guérandé, wordt de bruiloft in de herberg gevierd op kosten van de gasten; de jonggehuwden mogen niets betalen. De waard geeft de bruid zelfs nog een hoofdsieraad ten geschenke en ieder der gasten - er zijn er somtijds honderd en nog meer - brengt een stuk voor het jonge huishouden mede; dit is echter eene gulheid, die langzamerhand wordt achterwege gelaten. De zoutboeren uit die streek - men verzamelt daar het zeewater in kunstmatige vijvers - vieren de bruiloft gewoonlijk in het dorpje Saillé in het dal, en daar dit vrij ver verwijderd is, rijdt men er heen, en wel paarsgewijze; eerst het bruidspaar, dan de gasten, die ieder een meisje achter zich op het paard hebben, dat den ruiter stijf vasthoudt en hare armen om hem heen slaat.

Aan gene zijde van de Loire, waar het zuidelijk gedeelte van Bretagne aan de Vendée grenst, was ik eens de geleider van den bruidegom, 'garçon d'honneur'; ook de bruid had een geleider. Het ware brave landlieden. Geheel volgens de gebruiken trad ik op den morgen van den trouwdag de woning binnen; eerst moest ik den vader en de moeder van den bruidegom op de wangen kussen, dan laatstgenoemde zelf; daarop werd een kunstmatig vervaardigde bloemruiker aan mijn jas bevestigd en

bood ik den bruidegom mijn linkerarm, om hem, gevolgd door alle bloedverwanten en genoodigden, naar de kerk te geleiden; deze was op een uur afstands gelegen en gedurende al dien tijd mocht ik den arm niet loslaten. In het stadje, waar de trouwplechtigheid plaats vond, werden wij met vreugdeschoten ontvangen.

Na de plechtigheid was de ruimte voor de kerk in eene markt of kermis herschapen en ieder van de gasten kocht hier eenig huisraad of ander geschenk voor de jonggehuwden. Op den terugweg had de jonge man zijne jeugdige ega aan den arm Bij den tuin der nieuwe woning aangekomen, moesten zij stil houden; de schoonouders boden hier der jonge vrouw boter en wijn aan; van beiden moest zij iets gebruiken. Daarna trad het paar den tuin in; aan de huisdeur werd weder halt gemaakt, de jonge vrouw kuste hare schoonouders en nu eerst mochten zij binnentreden. Na den maaltijd, waarbij de gasten zelf hunne messen medebrengen, begon men aan den dans: ‘On fait danser la vaisselle,’ zoo zegt men daar. De gekochte geschenken worden namelijk gedurende een dans voor het jonge paar nedergelegd, dat zittende daarnaar kijkt. Voor het huis is een Meiboom geplant, waarvan de stam met dorre takken is omgeven, die bij de terugkomst van het jonge paar worden in brand gestoken: zoodra de vlammen flink zijn aangewakkerd, schieten de jonge boeren er in; dooft de vlam daardoor uit, dan beduidt dit, dat de jonge vrouw geen geduld zal hebben bij hare huiselijke bezigheden. De Meiboom blijft staan tot aan den doop van den eerstgeboorne.

De poëzie speelt in Bretagne bij feestelijke gelegenheden eene groote rol. Zoo wordt bijv. van het dorpje Boissière, dat ten Zuidoosten van Nantes ligt te midden van uitgestrekte heidevelden, het volgende verteld:

De jonge man, die om een meisje vrijt, begeeft zich in den nacht naar hare woning en zingt het volgende versje:

‘Il ne fait point clair de lune,
  Belle, levez-vous!
Tandis que n'est pas assez brune,
  Venez danser avec nous!’

Wil het meisje niets van den jongen man weten, dan antwoordt zij:

‘Il fait trop clair de lune;
  Garçon, laissez-nous!
La unit n'est pas assez brune,
  Pour que je danse avec vous.’

Is echter de aanbidder welkom, dan staat zij op, opent het venster en zingt:

‘Pourquoi, l'amant, venir ainsi
  Troubler mon sommeil?
Je n'entends point, quand il fait nuit;
  Venez au réveil!’

Hoe gebrekkig de verzen ook zijn, de gelukkige jonkman wordt er door verrukt, maar hij is daarom nog niet waar hij wezen moet: veertien nachten achter elkander moet hij de serenade herhalen, om zijne trouw en opoffering te doen blijken.

(*Slot volgt.*)

Beknopte klimaatleer voor den liefhebber en den Belgischen landbouwer.
(*Slot.*)

Onwederachtige tijdstippen.

- De meest gekenmerkte tijdstippen, waarop de onweders het talrijkst voorkomen, zijn het einde van Mei (28), het begin van Juni (2 en 11), het einde van Juli (21 en 26,) en vooral de eerste helft van Augustus (3, 6, 16).

Van den 23 Mei tot den 2 Juni heeft men, op 54 jaren, 68 dagen onweder aangeteekend.

Juni, Juli en Augustus zijn de onwederachtigste maanden, zij leveren de ⅝ van al de onweders van het gansche jaar; vervolgens komen Mei en September, en dan April en Maart. De winteronweders zijn zeer zeldzaam, maar somtijds zeer verschrikkelijk.

Uren der onweders.

- De onweders beginnen meestal tusschen 10 ure 's morgens en 10 ure 's avonds, en vooral tusschen 3 en 6 ure 's avonds; hetgeen vergezeld gaat met het uur der hoogste temperatuur en der leegste drukking van den dag.

Regelmatig terugkeeren der onweders.

- Het schijnt wel bestatigd dat de tijdperken, op welke de zon het minst vlekken vertoont, gekenmerkt zijn door een grooter getal onweders.

Het schijnt ook dat dit getal verminderde van het einde der laatste eeuw tot 1840, en dat het sinds dien tijd blijft aangroeien. Men beweert zelfs dat het, in het tegenwoordige tijdperk, veel grooter is geworden vooral in de landen van fabrieknijverheid, en men wil dit toeschrijven aan het vermeerderen van het getal stofjes die in de lucht zweven: deze stofjes vermenigvuldigen de wrijvingen, die de eerste oorsprong zijn van het voortbrengen der electriciteit, en zij begunstigen terzelfdertijd de verdikking van den waterdamp.

Getal der onweders.

- Het jaarlijksch middelgetal der onweders in ons land waargenomen is ongeveer 20, in elke plaats. In 't algemeen is dat middelgetal grooter in de provinciën Namen en Luik (in Haspegouw vooral), in het Noorden van Luxemburg en in het Zuiden van Limburg.

***

Voorteekens in het uitzicht van den hemel.

- Eene bleeke en loodverwige zon voorspelt in het algemeen regen; kan het oog ze beschouwen zonder er van verblind te zijn, redelijk lang vooraleer zij ondergaat, dat is een teeken van een nog al dikken mist.

Gaat zij onder in purperroode schichtwolkbanken, dat is eerder een teeken van wind dan van regen.

Maar zijn die banken dik, en kleurt zich de hemel met purper langs het Oosten, dan moet men zich aan regen verwachten.

Heeft zij bij haren opgang dezelfde trekken, dan is er regen te vreezen.

Een Duitsch spreekwoord zegt:

> Avond rood, goede hoop.
> Morgen rood, valt in het slijk.

Maar glanst de zon bij haar opkomen en kleurt zij de wolken boven den gezichtseinder in het roos, dan mag men een schoonen dag verwachten.

Zijn de horekens der maan fijn, dan kan men schoon weder voorspellen, maar zijn zij afgestompt, dan nog al binnen kort regen.

De vederwolken die in den Winter, na een helderen en kouden hemel, opkomen, kondigen dooi aan, of ten minste eene merkelijke verwarming der temperatuur. In den Zomer voorspellen zij eerder wind. Worden zij dikker en nemen zij een kroezelachtig en wollig uitzicht dan zal de wind welhaast regen aanbrengen:

Een hemel met schapenwolkjes duurt niet lang.

Voorteekens uit de wolken.

- Witte wolken, teeken van schoon weder; zwarte wolken, teeken van regen; dikke, grijsgele wolken, teeken van hagel.

Als witte wolken zich verdikken en zwart worden, dan nadert de regen; en als, na een bedekten hemel, de wolken zich verdeelen, dan zal de regen spoedig ophouden.

Wolken, die in den vorm van mist, aan de toppen der bergen hangen, voorspellen regen; zoo is het ook met den mist, die over

den grond voortdrijft of opklimt en wolken vormt.

Integendeel, een mist, die blijft duren in het koude jaargetijde, of die verdwijnt in het warme, voorspellen geenen regen; ten zij, na eenige dagen voortdurenden mist, de wind verandere: dan kan men zich verwachten aan regen of aan fijne sneeuw.

Voorteekens.

- 't Is niet zonder nut hier eenige zegswijzen aan te halen die in Vlaamsch België onder het volk gekend zijn, en waarvan verscheidene de uiting zijn van eeuwenoude ondervinding.

Een ring aan de maan
Kan vergaan,
Maar een ring aan de zon
Is water met de ton.

Een ring rond de zon
Geeft geen pardon.

Regen uit den Oosten
Is legen zonder troosten.

Regen voor acht uren
Blijft niet duren.

Als de lucht 's avonds heel rood is, teeken van wind.
Als het bij stil weer 's morgens niet gedauwd heeft, is regen in den dag.
Als de wind krimpt (tegen de zon in gaat), week weer;
Als hij breed schiet (uit het NW. komt), goed weer.
Als de wind met de zon mee gaat of de zon voorblijft,
goed weer;
Staat hij dan 's morgens daarna weer op zijne oude plaats op,
vast weder.

Wat de leeuwerik voor Lichtmis zingt,
Moet hij na Lichtmis zwijgen.

Wat de vorschen vóór Paschen zingen
Moeten zij na Paschen zwijgen.

Een groene Kersmis is een witte Paschen.
St. Antonius, Zoete Naam en St Sebastiaan
Zijn drie harde koppen.

Als 't met de St-Medard regent
Regent het nog zes weken.

Sinte-Medard
Zes weken vóór
Of zes weken naar.

St Mathijs

Breekt het ijs;
Maar als het ijs niet kan breken,
Vriest het nog zes weken.

Als de dagen lengen,
De nachten strengen.

Gelijk de wind met equinoxe staat, staat hij nog drie maanden.
Augustus vrij van noordewind,
Zoo blijft het weer lang goed gezind.

Het verbrande Handschrift, door Belga.

Ulrich Alven was de jongste zoon van een rijken boer uit Holstein. Zijn vader, een flinke man van bij de vijftig jaar, was het toonbeeld van een echten landbouwer; zeer bedreven in alles wat zijne Landerijen en zijn veestapel betrof, hield hij zich volstrekt niet met lezen op, en wist zelfs niet wat litteratuur beteekent.

De jonge Ulrich was in dit opzicht juist het tegenbeeld zijns vaders; wel had hij een diepen afkeer van alle wetenschappelijke en praktische werken, van alle mogelijke leerboeken, maar van den anderen kant verslond hij alle romans en verhalen, die hem in handen vielen. Een buurjongen had hem buiten weten zijns vaders eenige romans geleend, waarvan het lezen zijne jeugdige verbeelding geheel en al in de war had gebracht. Hij had een afkeer gekregen van het bedrijf zijns vaders, en beschouwde zich voor veel grootere dingen in de wieg gelegd. Dit hielp hem echter bitter weinig, en graag of niet, hij moest een landman worden.

Dit was echter gemakkelijker gezegd dan gedaan. Als hij de kudde moest hoeden, dan was hij weldra zoozeer in het lezen verdiept, dat hij niet bemerkte waar de beesten liepen, en soms maar met de helft van de dieren thuis kwam. Moest hij gaan ploegen, dan ging hij met een boek in de hand boven op den ploeg zitten, en liet de paarden maar trekken, zonder op te letten of zij rechts of links gingen, zoodat soms het gansche stuk land bedorven was. Doch dit was nog niet het ergste. Ulrich was de zoogenaamde gedenkschriften van een rooverhoofdman meester geworden; en de beschrijving van zijn moed, zijne vermetele en altijd met goeden uitslag bekroonde aanslagen op kasteelen en kloosters, van zijne stoutmoedige en listige hinderlagen had hem het hoofd geheel en al op hol gebracht. Hij droomde slechts van gevechten, nachtelijke tochten, ontvoeringen, rijken buit en rooversholen; en wond zich ten laatste zóó op dat hij ernstig besloot zelf rooverhoofdman te worden. Hij verzamelde eenige deugnieten van zijn leeftijd, en beraamde met hen het plan het ouderlijk huis te ontvluchten, en eene rooverbende te vormen. Gelukkig ontdekte zijn vader dit fraaie voornemen tijdig genoeg om het te kunnen verijdelen; maar nu begon hij zich ernstig over den jongen ongerust te maken, en besloot na rijp beraad hem naar Hamburg te zenden, naar een broeder van zijne vrouw, die daar eene aanzienlijke betrekking bekleedde.

Ulrich vernam dit besluit met groote vreugde; hij verlangde zijne intrede in de wereld te doen, overtuigd dat een jong mensch van zulke zeldzame talenten en verdiensten, als hij zich verbeeldde te bezitten, overal met open armen zou ontvangen worden. De arme jongen kende, helaas, niets van de wereld dan hetgeen hij in zijne

romans er over gelezen had, wat hij natuurlijk altemaal als een evangelie aannam. Doch er bestond nog eene andere reden voor zijne vreugde. Na zoovele romans gelezen te hebben, had hij zelf ook eens een roman willen schrijven. Hij had dus een dik schrijfboek genomen en met al de ongerijmdheden gevuld, die zijne hersenen benevelden. In zijn hoogmoed en ijdele inbeelding twijfelde hij niet of deze vrucht van zijne verbeeldingskracht zou hem grooten roem en veel geld opleveren. Welke boekhandelaar toch zou onverstandig genoeg wezen om een handschrift te weigeren dat eene fortuin waard was?

Onder den indruk van deze aanmoedigende gedichten begaf onze Ulrich zich vroolijk en opgeruimd op weg. Hij had een aanbevelingsbrief bij zich van zijn vader, dien hij aan oom moest ter hand stellen, doch hij hechtte hier al zeer weinig gewicht aan, overtuigd als hij was dat zijne persoonlijke verdiensten meer dan voldoende waren om hem eene goede ontvangst te verzekeren.

Zoo kwam hij eindelijk door de poort van Altona de oude Hanzestad binnen. In het begin stond hij wel verwonderd en verlegen te kijken, toen hij zich daar alleen en zonder gids in de woelige en drukke straten bevond; doch spoedig verdween die aarzeling voor het gevoel van zijne eigene waardigheid en gewicht. Fier en ongedwongen stapte hij eene kleine herberg binnen, en na zijn knapzak neergelegd te hebben, vroeg hij aan de waardin naar het adres van den heer Salmon; dat was de naam van zijn oom.

De vrouw zette groote oogen op en bekeek onzen reiziger van het hoofd tot de voeten, geheel verwonderd dat die jonge snuiter met zoo'n aanzienlijk man iets te maken kon hebben. Want de heer Salmon was een der voornaamste personen van de stad. Als arme knecht begonnen zijnde, had hij zich door vlijt en bekwaamheid in de hoogte gewerkt, en werd zoo zeer door iedereen geacht dat hij door zijne medeburgers tot raadsheer gekozen werd, zelfs vóór hij den ouderdom, bij de wet bepaald, bereikt had. Als raadsheer had hij boven allen uitgemunt door verstand en voorzichtigheid, en had zich zoo de algemeene achting verworven. Hij bewoonde in een der fraaiste straten een prachtig hotel, waarnaast zijne groote magazijnen zich uitstrekten. Alle inwoners kenden hem en wisten waar hij woonde, en de waardin haastte zich Ulrich den weg te wijzen.

Ulrich kwam aan zijns ooms fraaie woning en was zeer verwonderd toen hij aan een knop trok, eene zware bel te hooren klinken. De deur ging open, en vol verbazing trad hij in eenen schoonen gang met wit marmeren vloer, en bevond zich tegenover eene oude dienstmeid.

‘Ik zou meneer Salmon eens willen spreken,’ zeide hij.

‘Kunt ge niet zeggen, mijnheer de raadsheer?’ bromde de meid; ‘mijnheer de raadsheer is thuis, maar hij ontvangt niemand.’

‘Is hij ziek?’ ..... vroeg Ulrich haastig.

‘Goddank niet,’ antwoordde de meid; ‘maar hij zit aan tafel en dan mag niemand hem storen.’

‘Zeg hem dat zijn neef, Ulrich Alven, hier is,’ hernam Ulrich op hoogen toon.

De dienstbode verdween langs eene zijdeur, en Ulrich kon staan wachten, vol teleurstelling over zulk eene ontvangst.

De eerbiedwaardige raadsheer was bezig zijne genezing te vieren. Reeds meer dan eene maand was hij bedlegerig geweest door hevige rheumatiek, en nu was hij dien morgen zonder pijn ontwaakt. Hij zat op zijn gemak te eten, toen men hem kwam zeggen dat zijn neef er was.

‘Wat duivel!’ riep hij toornig uit; ‘kan men dan iemand niet meer met rust laten eten?’

Hij gaf toch bevel om den jongeling te laten binnenkomen. Ulrich kwam, een beetje verlegen, en hield den brief zijns vaders in de hand.

‘Zeg eens, mijn jongen,’ riep zijn oom hem knorrig toe, ‘waarom kondt ge niet wachten tot morgen? Zóóveel haast zal er toch wel niet achter zitten?’

Half verbluft door zulk eene onhartelijke ontvangst, begon Ulrich eene lange redeneering, maar verwarde zoo in zijne woorden, dat de raadsheer dacht dat het hem in het hoofd scheelde.

‘Voor den drommel, wat praat ge daar toch? een mensch kan er geen touw aan vast maken! Zijt ge me daarom aan mijn maaltijd komen storen?’

Daar stond nu de arme jongen, rood als vuur, en durfde geen woord meer uitbrengen.

‘Weet ge wat?’ ging de oude man op kalmeren toon door; ‘wees voortaan wat geduldiger; ik zal u wel laten roepen als ik u ontvangen kan.’

Hij schelde en liet Ulrich naar eene andere kamer brengen, waar men hem brood, kaas en bier voorzette.

De sukkelaar trok een leelijk gezicht toen hij dit schrale maal vergeleek bij de rijkvoorziene tafel, waaraan zijn oom gezeten was; maar besloot van den nood eene deugd te maken, en liet het zich uitmuntend smaken. Na gegeten te hebben, ging hij een langen brief zitten schrijven aan zijn oom, overtuigd dat deze onmogelijk weerstand zou kunnen bieden aan zoo groote welsprekendheid. Hij voegde er den brief zijns vaders bij, liet beide op tafel liggen, en verliet het huis met het voornemen zich door zijne eigene verdiensten en bekwaamheden uit den brand te helpen, en aan zijn knorrigen beschermer te bewijzen, dat hij zeer goed in staat was zelf in zijne behoeften te voorzien.

Ulrich begaf zich de stad in, en zocht overal of hij geen boekwinkel zag. Weldra werd zijne aandacht getrokken door een groot gebouw, waar boeken en platen voor de vensters hem aankondigden, dat hij het verlangde gevonden had. Moedig trad hij binnen en bood zijn

handschrift een oud mannetje aan, dat deftig aan een grooten lessenaar zat, die beladen was met papieren. Het mannetje wreef zijnen bril af, nam het manuscript, waarvan hij eenige bladzijden las, en wierp het toen met verachting op de toonbank neder, terwijl hij spottend aanmerkte dat hij zich met dergelijke vodderijen niet ophield.

Teleurgesteld verliet Ulrich den winkel om zijn geluk een weinig verder bij een anderen uitgever te beproeven. Deze had niet zoodra den titel gezien, of hij gaf het handschrift aan den ongelukkigen schrijver terug met den raad zich voortaan met ander werk dan letterkundigen arbeid bezig te houden.

Eene derde poging gelukte niet beter; de uitgever wilde Ulrich zelfs niet te woord staan.

Zoo werd aan al de schoone verwachtingen van den armen jongen de bodem ingeslagen, en ondervond hij voor het eerst van zijn leven wat de wereld in werkelijkheid is. Het was een bitter ontwaken uit een zoeten droom, maar gelukkig had Ulrich in den grond een goed hart, en stelde hij al zijn vertrouwen in de goddelijke Voorzienigheid. Hij keerde treurig naar zijne herberg terug, en sloot zich in zijn kamertje op, waar hij eens ernstig begon na te denken over alles wat hem dien dag overkomen was. Om de waarheid te zeggen, begon hij een weinig aan zijne talenten te twijfelen, en overwoog of hij niet beter had gedaan met in het ouderlijke huis te blijven, waar hij ten minste niet zoo beschimpt en vernederd zou geworden zijn. Eén enkele dag te Hamburg had meer invloed op hem gehad dan al de vermaningen, die zijn vader hem jaren en jaren gegeven had. Inderdaad is de ondervinding de beste leermeesteres.

Ulrich bracht een onrustigen nacht door; alles wat hij den vorigen dag ondervonden en geleden had, speelde hem door het hoofd, en aanhoudend klonk hem het spottend hoongelach der uitgevers in de ooren.

Den volgenden morgen ontving hij eene uitnoodiging van zijn oom om zich ten drie ure aan zijn hotel te vervoegen. De laatste vier en twintig uren hadden zijne gedachten aanmerkelijk veranderd, en nu was het slechts verlegen en bedeesd dat hij zich bij zijn oom aanmeldde.

De wakkere raadsheer was aan den haard gezeten; hij ontving zijn neef zeer vriendelijk, drukte hem hartelijk de hand, en wenschte hem geluk met zijne nauwgezetheid. ‘Wat ik met u te bepraten heb, beste jongen,’ zeide hij, ‘kan evengoed aan tafel geschieden. Laten we dus maar gaan eten, en pas op dat ge de spijzen niet koud laat worden.’ - Ulrich liet zich dit geen tweemaal zeggen; de maaltijd was overheerlijk, en hij deed er alle eer aan. De raadsheer ondervroeg hém over zijne familie, zijn dorp, zijne bezigheden, en bracht eindelijk het gesprek onbemerkt op het beroemde handschrift. Toen dit eenmaal op het tapijt gekomen was, begon Ulrich, bij wien ook de wijn begon te werken, aan het doorslaan. De uitgevers waren volgens hem even zoovele domooren, die eens groot spijt zouden hebben, dat zij zijn genie miskend hadden. Oom hield zich goed en zeide dat meesterstuk wel eens te willen zien. Ulrich haalde vol ijver het handschrift uit zijn zak, en bood het zijn oom aan. Deze begon het eerst met aandacht te lezen, maar weldra sloeg hij de bladen al sneller om tot groote verbazing van Ulrich, die al zijne bewegingen met een angstig ongeduld volgde.

‘Waarlijk, mijn jongen,’ zeide de grijsaard glimlachend, ‘ik wist niet dat ge zoo goed kondt schrijven.’ -

Toen de maaltijd afgeloopen was, gingen beiden in het hoekje van den haard zitten.

‘Vertel me nu eens, beste neef,’ begon de raadsheer ernstig, ‘wat u lekkerder heeft gesmaakt, het brood en de kaas van gisteren of het maal van vandaag?’

‘Wel, oom, natuurlijk het maal van vandaag,’ antwoordde Ulrich openhartig; ‘vooral omdat het in uw gezelschap was;’ voegde hij er vleiend bij.

AANGESCHOTEN, DOOR C.F. DEIKER.

De oom glimlachte.

‘Welnu, beste jongen,’ sprak hij, ‘zoo ge wilt, zal ik u het middel toonen om alle dagen even lekker te smullen als nu... geef me uw handschrift eens.’

Ulrich nam het spoedig van de tafel, en reikte het aan zijn oom over. Deze nam het en wierp het in den haard, midden in de vlammen.

‘Oom, beste oom, wat doet ge?’ riep Ulrich vol ontzetttng, en sprong op om zijn dierbaar handschrift te redden.

‘Het eerste wat ge te doen hebt, is al dien onzin op te ruimen,’ sprak de raadsheer, en hield den arm zijns neefs tegen.

Binnen eenige seconden was het miskende meesterstuk tot asch verteerd. Ulrich zat verplet op zijn stoel, en twee tranen biggelden hem langs de wangen.

Nu nam de grijsaard het woord, en zeide:

‘Ja, mijn vriend, vóór alles moet ge het offer brengen van die vodderijen. Na hetgeen ik er van gelezen heb, meen ik u een waren dienst te bewijzen met die zotheden te vernietigen, die u maar belachelijk zouden maken.

‘Maar laten we eens ernstig samen redeneeren. Uwe moeder, mijne geliefde zuster, heeft u aan mijne zorg toevertrouwd; ik zal dat vertrouwen niet beschamen, maar dan moet ge ook voor altijd aan die zotte dingen vaarwel zeggen, en in alles mijnen raad opvolgen. Als een arme jongen ben ik hier gekomen, en door vlijtig en onophoudelijk werken heb ik het zoover gebracht. Dat moet gij ook doen, en daarin zal ik u helpen. Gaarne had ik gezien dat ge bij het bedrijf van uwen vader gebleven waart; maar omdat dit u zoo tegenstaat, wil ik u wel op mijn kantoor nemen, en kunt ge u op den handel toeleggen; dat is ook een schoone stand. Gij schrijft heel netjes en uwe moeder bericht me dat ge het boekhouden ook verstaat. Welnu, van dit oogenblik af kunt ge in mijn huis wonen, en zal ik u een goed inkomen geven. Wees ijverig en volg steeds mijnen raad, en ge zult het ver brengen; immer zult ge in mij een vriend en vader vinden. Neem nu geen overhaast besluit, maar denk er eens goed over na. Ga nu heen, en maak eens eene wandeling door de stad, en kom dan morgenochtend terug, het zij om afscheid te nemen, of wel, zoo mijn voorstel u aanstaat, om bij mij te blijven leven.’

Ulrich verliet zijn oom, en ging heen, door allerlei gevoelens geslingerd. Al hadden de woorden van zijn oom diepen indruk op hem gemaakt, zoo waren zijne dwaze en overspannen denkbeelden toch nog niet geheel uit zijnen geest verdwenen. Zoo wandelde hij doelloos voort, en liep de eene straat in, de andere uit. Maar langzamerhand namen zijne gedachten eene andere wending. Met bewondering aanschouwde hij het gewoel en de drukte der rijke koopstad, de ontelbare schepen in de haven en de rijkvoorziene pakhuizen en magazijnen. Hij gevoelde achting voor den koopmansstand, die aan zoovele duizenden brood en werk geeft en de volkeren van den ganschen aardbol met elkander in betrekking brengt. Hij zag zich zelven in zijne verbeelding rijk, geëerd, zijne schepen naar alle streken heenzendend en aan het hoofd van een dier bloeiende kantoren, 's Avonds keerde hij naar zijne herberg terug, vast besloten een nieuw leven te beginnen, sliep in éénen adem door tot den volgenden morgen, betaalde toen zijne vertering, en begaf zich naar zijn oom om zich tot diens beschikking te stellen. Na eenige maanden was de beroemde schrijver een der ijverigste en bekwaamste klerken van zijn oom geworden. Deze, vol vreugde over zijn goeden wil, gaf hem een deel in de winst. Na verloop van twee jaren trok de waardige raadsheer zich geheel uit het openbare leven terug, en stelde zijn neef aan het hoofd van zijn aanzienlijk handelshuis.

Ulrich, rijk, geëerd, bij allen hoog in aanzien, werd een der voornaamste kooplieden van Hamburg, en eindelijk op zijne beurt raadsheer der stad. Dankbaar zegende hij de nagedachtenis van zijn oom, zoo dikwijls hij aan zijne jeugd dacht en aan *het verbrande handschrift.* -

DE JONGE KUNSTENAAR, naar L. Vollmar.

[Nummer 52]

Bericht,

Wij roepen de aandacht onzer inschrijvers op het bijblad van dit nummer, waarin de noodige mededeelingen voorkomen nopens de

GRATIS-PREMIEPLAAT

van dezen jaargang.

Onze Gravures.

De hoop.

DE HOOP, NAAR DE SCHILDERIJ VAN FR. DVOZAK.

Te recht wordendoor den Apostel Paulus *geloof*, *hoop* en *liefde* in éénen adem genoemd: het zijn drielingzusters, drie bloementakken uit éénen wortel ontsproten, die ziel geheeten wordt. Het geloof doet beminnen en de liefde doet hopen, of beter, zij hebben geene rangschikking en zijn aan elkaar verbonden als de drie Gratiën, die bevalliglijk, maar onscheidbaar elkanderomstrengeld houden.

De ouden stelden de Hoop voor door een jong en lieflijk meisjse, dat met luchtigen tred voorwaarts stapte, den schitterenden blik vol blijde verwachting in het verschiet richtend en den zinnebeeldigen granaattak hoog in de hand verheffend. Dit was de heidensche Hoop, de betrachting naar wereldsch genot en aanzien.

Maar hoe verhevener, hoe ideaal kan de christene kunstenaar de Hoop niet verzinnebeelden. Onze hoop moet ontspruiten uit een ge moed, dat als het kinderhart rein en onschuldig is; zij vindt haren oorsprong in het kruis, en hare sterkste uitdrukking in het gebed; niet de aardsche genoegens kunnen haren blik boeien, maar opwaarts richt zij steeds het smeekend en betrouwend oog; want daar alleen is het eenige Wezen, de eindpaal van al hare verwachtingen en verzuchtingen.

Zoo, als van de aarde ontheven en reeds tot dicht bij den Hemel opgevoerd, verbeelden wij ons der christenen Hoop, en die voorstelling kan moeilijk met meer ideale schoonheid belichamelijkt worden, dan in het engelachtige figuur, dat F. Dvozak ons hier te aanschouwen en te bewonderen geeft.

Dit heerlijke kinderbeeld, dat gansch van den Hemel spreekt, is wel *onze*, der christenen H op!

De zwervers.

Het is lang geleden, dat hij haar stal. Toen mocht zijne stem nog helder en klankrijk heeten, en waren de vingeren, die haar op de viool begeleidden, nog vlug en veerkrachtig. Toen was hij wel reeds oud, maar het zilver zijns baards loste nog slechts schaars uit op het glimmend zwart.

Het was op eene jaarmarkt, verre in het Zuiden van Frankrijk. Hij speelde er op zijne viool en zong met zijne volle basstem de slepende en lichtweemoedige liederen van zijn vaderland, het gemoedelijke Germanië. Vóór op eene kermistent bemerkte hij een lief klein meisje, dat met onzekere voetjes danste op de maat der muziek. Wat trof hem zoo in dat onschuldig schepseltje? Herinnerde hem dat kindje aan zijn dochterken, dat eens zijn tr[o]ts en zijn troost was? Want, ook hij, de oude zwerver, had eens eene geliefde vrouw en een teerbemind kind. Maar beiden waren heengegaan naar het land der ruste, waar de goede God Zijne vermoeide kinderen vaak vroeger roept dan die, welke Hij schier van alle aardsche lasten onthief.

Neen, iets anders trok de aandacht des vioolspelers onweerstaanbaar sterk op die kleine danseres. Dit lieftallig wezentje was geen kind uit die zwerverswereld, geene dochter van barakspelers: het was een gestolen kind. Mocht die kortzichtige, gapende menigte in het opgesierde maagdeken niets anders zien, dan een ontluikend talentje uit de kunstenmakerswereld; hij, de man van veeljarige ondervinding, ontdekte aanstonds in houding en trekken der kleine de hoogere afkomst.

Als eene bliksemschicht voer het door zijne ziel: Op mijne beurt wil ik dit kind stelen, niet om het te bezitten en weg te voeren, maar om het zoo mogelijk terug te leiden onder het ouderlijke dak.

Hij bespiedde een onbewaakt oogenblik, sprak met het meisje, erlangde daardoor de bevestiging van zijn vermoeden en lokte haar aanstonds mede.

Zij volgde den vriendelijken man gewillig en was blijde het midden te verlaten, waarin zij slechts de smarten eener kleine martelares gekend had. Edoch, de zwervende muziekant gelukte er niet in uit het schepseltje, dat nauwelijks iets meer dan snappen kon, eenig naricht nopens hare afkomst op te vangen. Naarmate zij opwies, kwamen de herinneringen der prilste jaren echter van lieverlede terug. Zij zag in hare verbeelding, ofschoon onduidelijk, het groote huis weder, waarin zij geboren was en hare drie eerste levensjaren gesleten had. Zij herinnerde zich een liefdevol aangezicht, dat dikwijls over haar heengebogen was geweest en een klein meisje, waarmede zij in één beddeken sliep. Zij had een flauw gedacht van vele menschen, paarden en vogels, die in dit uitgestrekte huis verbleven en een voor haar toen eindeloozen hof, die het omgaf.

Zij kon niet verklaren uit welk gewest zij herkomstig was, maar de oude muziekant, dien zij nu grootvader noemde, ontdekte, dat zij in hare eerste kinderjaren een soort van Nederduitsch moest gesproken hebben. De woorden, die zij zich van deze taal nog te binnen brengen kon, had zij niet van hare roovers, die Franschen waren, kunnen aanleeren. Daarom had de oude muziekant sinds jaren in de Rijnlanden gezworven, om de ouders van zijn pleegkind te ontdekken. Dikwijls had hij gemeend op het rechte spoor te zijn, doch was telkens teleurgesteld geworden, zonder dat dit echter een bitter nawee in zijn noch in haar gemoed achtergelaten had; want langzamerhand waren zij zoo aan elkander gehecht geraakt alsof geene veronderstelde maar de hechtste banden van bloedverwantschap hen beiden vereenigd hadden. De oude

vioolspeler had zijne pleegdochter leeren zingen en waar zij hunne kunst hooren lieten, waren zij steeds welkom en werden mild bedacht. Tusschen de vele liedjes, die de zoogezegde grootvader aan zijne kleindochter leerde, was er een dat zij zich duidelijk herinnerde dikwijls uit den mond gehoord te hebben van de vrouw, aan wier boezem zij als een getroeteld kindje gesust was geweest. Dit gezang, dat zij het lied harer moeder noemde, was haar boven al de andere lief en zij kon het niet zonder aandoening voordragen.

Zoo verliepen jaren en was zij van een kind tot eene aankomende en bloeiende maagd opgegroeid, die alles, tot zelfs eene vrij ontwikkelde geleerdheid aan den ouden violist te danken had. Doch, ging voor haar de Lente naar den Zomer over, voor hem was de Herfst reeds in den Winter veranderd. Dit bekommerde den ouden man. Zou hij sterven moeten, vooraleer datgene bereikt te hebben, wat hij zich tot zijn levensdoel gesteld had? Wat zou er van dit lieve kind geworden, indien de dood hem van hare zijde rukte?

Die pijnigende gedachten kwelden sinds eenigen tijd gestadig zijne ziel en hielden hem ook bezig, toen hij, op zekeren avond, na eenen ganschen dag zwervens, in de Limburgsche heide op een heuveltje te rusten zat. Zijn pleegkind was van vermoeienis aan zijne zijde ingesluimerd en leunde met het hoofdje tegen zijnen schouder. Ja, hij was nog altoos daar om haar tot steun te verstrekken. Maar weldra.... Droeviger gestemd dan ooit, vouwde hij de vereelte, bevende handen en zond voor hare toekomst een vurig gebed tot God.

Dan, een zoete droom kwam de sluimering der maagd veraangenamen: zij neuriede zacht het lied harer moeder en een milde glimlach kwam hare lieve trekken nog verhelderen. Toen zij daarop ontwaakte en de oude man haar vroeg wat zij gedroomd had, wilde zij niet antwoorden, maar zij sloeg de armen liefdevol om zijnen hals, omhelsde hem met kinderlijke teederheid en zegde dat zij hem nooit, nooit verlaten zou. Dan nam zij de viool op, legde den arm des ouderlings om haren hals, en beiden gingen hunnen weg voort naar het dorp in het verschiet.

Zwijgend, maar toch zoo zalig te moede, als moest hun iets verrassends overkomen, schreden zij voort. Vriendelijk en zich zacht badend in den rozerooden avondgloed lag het dorp voor hen. Weldra had het paar de eerste woning van het plaatsje bereikt: eene schoone heldergewitte landhoeve, die als tot binnentreden scheen te nooden.

Waarom greep het meisje den arm haars geleiders vast? Wat deed haar zoo ontroeren? Kende zij dat huis? Maar, hoor? Welke tonen klonken daar binnen? Was dat niet het lied harer moeder?....

Koortsachtig greep zij de hand van den ouden man en trok hem voort naar de hoeve. Hij vroeg, maar zij antwoordde niet en liep, meer dan zij ging, met hem door de geopende deur naar binnen. Daar bleef zij plots als van den bliksem getroffen staan en ook de oude man zocht met sidderende hand een steun aan den muur.

Een meisje, geheel gelijk aan de jonge zwervelinge, stond voor hen. Gestalte, houding, wezenstrekken, het was alles haar zoo verrassende evenbeeld, dat het hen schier met eene soort van ontzetting beving. Dit meisje aanzag hen eerst met verbazing, legde toen als werktuigelijk het bord neer, dat zij bezig was met afdrogen, wilde spreken, maar stokte en liet slechts een gesmoorden, on verklaarbaren kreet hooren.

Eene doodelijke bleekheid overtoog het gelaat der jeugdige zwerfster, zij sloeg de handen tegen het hart en mompelde met verstervende stem: O, mijn droom! mijn droom! Toen wankelde zij, maar met een schreeuw, helder en juichend als een jubelgalm, snelde de dochter des huizes toe en de arme zangster zonk zacht in de

armen harer tweelingzuster. Eindelijk had zij haar te huis weergevonden; een te huis, waar weergalooze ouderliefde en zustermin haar wachtte, een te huis, waar den ouden muziekant eene zachte rustplaats voor zijn levensavond gespreid werd.

Als gij in de Limburgsche heide komt en daar eene heerlijke pachthoeve vindt, waaruit u des Zondags bij den zonneondergang twee schoone meisjesstemmen tegenklinken, die een treffend en slepend lied zingen, door eene onvaste, maar kundige hand op de viool begeleid dan kent gij dit huis.

Tentoonstelling van voedingsmiddelen, te Amsterdam.

De negentiende eeuw zal niet alleen de eeuw van den stoom, den telegraaf en de electriciteit genoemd worden, zij zal ook gekenmerkt zijn voor hare tentoonstellingen. Ja, tentoonstellingen liggen nu eenmaal in den aard van onzen tijd, die van pronk en vertooning houdt en met echten speculatiegeest de zinspreuk betracht: Goed voorgelegd is half verkocht. Tentoonstellingen zijn een uitstekend middel om volk bijeen te brengen, en waar volk is, daar is nering, denken de ontwerpers. Op dit oogenblik telt Antwerpen niet minder dan twee tentoonstellingen van huishoudelijke artikelen: de tentoonstelling van *De Rubenskring* en die in het *Paleis voor Nijverheid, Kunst en Handel*, welke maatschappij eigenlijk hoofdzakelijk gesticht is tot het inrichten van periodieke tentoonstellingen. Eene dergelijke Vereeniging is ook te Amsterdam, na de wereldtentoonstelling aldaar tot stand gekomen en het is aan dezen kring dat Amsterdam en Nederland de tegenwoordige tentoonstelling van voedingsmiddelen te danken hebben. Het moet erkend worden dat hier den inrichters de verdienste toekomt, vooreerst op het gebied der tentoonstellingen iets nieuws bedacht te hebben - wat stellig geene kleinigheid is - en ten tweede een onderwerp te hebben gevonden, dat van nature iedereen belangstelling moet inboezemen; want welk gezond mensch is er sedert Eva's appelsnoeperij tot de dagen van Lucullus en de oprichting van onze moderne *Restaurants riches*, onverschillig voor voedingsmiddelen!

Maar waarom nu juist aan deze tentoonstelling een oud-Hollandsch marktplein verbonden moest worden, zal toch menigeen raadselachtig voorkomen. Dit neemt intusschen niet weg, dat de tentoonstellingsbezoekers den ontwerpers hartelijk dankbaar zullen zijn voor hunne vernuftige vinding, en dat ook de inzenders van voedingsmiddelen er zich niet over beklagen zullen, want het marktplein verleent aan de heele tentoonstelling eene ongewone aantrekkelijkheid. Dit oud-Hollandsche marktplein, met zijne spits- en trapgeveltjes lokt vriendelijk aan, zoodra men den statigen gewelfden doorgang onder het Rijksmuseum uitkomt.

Men bezie, op de fraaie teekening van Sühl in dit nummer, eens een oogenblik de oude Stadspoort, die tot het marktplein toegang verleent, en bekenne eerlijk of dat eenvoudige gebouwtje met zijne verweerde baksteenen, van onder met eene laag kalk bekladderd, niet volkomen de illusie geeft, dat men een oud Hollandsch stadje uit de zestiende eeuw binnentreedt. Men betast, zoo zegt men, onwillekeurig de muren, zoo bedrieglijk zijn de oude steenen, de scheuren en de kalkbekladdering tot dekking van reparaties nagebootst, terwijl de klimop, die hier en daar tegen het metselwerk opklautert, het oog totaal van de wijs brengt.

En toch bestaan die harde oude muren, welke eeuwenlang weer en wind schijnen getrotseerd te hebben, enkel uit geschilderd linnen, over hout gespannen.

Zoodra men die poort binnentreedt, blijft men in opgetogen verbazing staan voor het ongewone schouwspel. In een onregelmatigen kring, zooals de meeste marktplaatsen in de oude Nederlandsche en Vlaamsche steden, verheffen zich dicht aaneengesloten eene onafzienbare rij van herbergen, winkels en huisjes, zooals wij er nu nog slechts bij uitzondering in de achterbuurten onzer steden aantreffen: allerlei grillige baksteenen geveltjes, met zandsteen afgewisseld, hier spits toeloopend, daar met trapjes opklimmend, ginds met zonderlinge krullen als met eene pruik gekroond, overal op-

gevroolijkt door aardige pothuisjes, vooruitstekende luifels, ruitvormig in twee kleuren geverfde luiken, afdakjes, uithangborden, kortom al die kleinigheden, welke aan een oud-Hollandsch stadje, onder een echt Hollandschen hemel, melkachtig blauw met witte schapenwolkjes, en onder eene Hollandsche waterzon zulk een vroolijk en gezellig voorkomen gaven. Wij, negentiende-eeuwers, die zoo fier zijn op onze gemoderniseerde steden met hunne kaarsrechte straten en eentonige huizenrijen, kunnen ons daarvan geen denkbeeld maken dan volgens oude schilderijen of printen. Hier echter zien wij dat tafereel in tastbare werkelijkheid en volle werking; onder den luifel van het wachthuis aan de poort, houden de hellebaardiers in hunne gele buizen en roode broeken met het blinkende geweer en de roodgepluimde hoeden de wacht, terwijl een paar kameraads het marktplein rondkuieren. De bakker op den hoek blaast op zijn hoorn ten teeken dat er een versch baksel uit den oven is; de slager met zijne blauwe muts en in wollen hemdrok hangt over de onderdeur: ginds staat een meisje van Hindeloopen met het zonderlinge hoofdtooisel en de beugeltasch op zij aan haren deurpost; daar stalt de man uit den toebackswinkel 'Het Hollantse Wapen' zijn mooriaantje of zijne monsters tabak in de vensterbank uit; wat verder in dat pothuis verkoopt een oud moedertje met een rood jakje aan kersen of aardbeziën; in de vischbanken liggen de visschen en kreeften te spartelen; aan de pomp is een Friezinnetje, wier gouden oorijzer in de verte blinkt als eene zon, bezig eene oude Keulsche kruik met water te vullen; overal ziet men het oud-Hollandsche leven en bedrijf in vollen gang Want die zeventiende-eeuwers spelen geene comedie en schieten niet in eenen lach, als zij elkaar aanzien, zooals de deelnemers aan eene maskarade; zij zitten hier om te verkoopen en trachten door uitstallingen en uithangborden om strijd de koopers te lokken. Waarlijk, de heer C. Springer, die het geheele marktplein ontwierp en voor al de gebouwtjes afzonderlijk de teekening leverde, heeft eer van zijn werk: het is uitstekend geslaagd en ook voor den buitenlander een bezoek overwaardig.

Fransche Bruiloften,
(*Slot.*)

Een paar uren ten Zuiden van Orleans en Blois strekt zich eene armoedige, schrale, ongezonde landstreek uit, la Sologne geheeten; hare bewoners lijden voortdurend aan de koorts. Natuurlijk wordt deze landstreek weinig door vreemdelingen bezocht. Ten gevolge daarvan heeft de bevolking haar nationaal karakter en hare oude gebruiken getrouw bewaard. Dat bij dergelijke ellendige toestanden lichaam en ziel zich niet krachtig kunnen ontwikkelen, spreekt vanzelf.

Ook hier worden echter huwelijken gesloten en dus bruiloften gevierd en het bijgeloof speelt daarbij eene groote rol. De Solognaat veroorlooft zijne vrouw bij het trouwen niet zelve den trouwring aan haren vinger te steken, maar hijzelf schuift hem voorzichtig tot aan het derde lid; deed hij anders, dan zou zeker zijne vrouw de baas in het huis worden. Gedurende de plechtigheid houden beiden eene brandende kaars in de hand en men gelooft stellig, dat degene, wiens was het verst is opgebrand, het eerst zal sterven. Bijna ongelooflijk klinkt het volgende gebruik: terwijl de priester de trouwmis voorleest, steekt men de bruid en den bruidegom van achteren tot op

het bloed, om te zien, wie van beiden het meest jaloersch zijn zal. De bruiloft duurt eenige dagen achtereen: daar wordt gedanst, gespeeld en gedronken. Niet alleen worden de buren uitgenoodigd, maar ook de dienstboden, daglooners, de gebrekkelijken en de kinderen. Ieder der genoodigden mag van zijn kant weder anderen uitnoodigen. Op den eersten dag wordt, na het feestmaal, waarop, al is de keuken niet van de fijnste soort, ieder volop eten kan, eene inzameling gehouden voor de verloofden. Die inzameling geschiedt op verschillende wijzen: dan eens geeft de jonge vrouw haar bruidsbouquet aan de bruidsmeisjes; deze voeren op den schellen klank der dorpsviool eenige dansen uit, waarbij de bouquet van hand tot hand gaat en de danseressen de gasten tot mildheid aansporen; op een anderen tijd houden vijf boerenmeisjes, die in optocht rondgaan, de inzameling. De voorste heeft een spinrok en een wiel in de hand, toont ze den gasten en zingt daarbij:

L'épousée a bien quenouille et fuseau
Mais de chanvre, hélas! pas un écheveau
Pourra t elle donc filer son trousseau?

hetgeen beteekent: De jonge vrouw heeft wel spinrok en wiel, maar, helaas! geen strengetje hennep. Hoe wil ze nu haar uitzet spinnen?

De tweede ontvangt in een beker der jonggehuwden de giften, de derde schenkt de gulle gasten in; de vierde veegt hun met eene servet den mond af en de laatste, gewoonlijk de aardigste, geeft hun tot dank een kus. Op den laatsten dag der bruiloft beleeft men nog grootere grappen. Op een staak wordt eene steenen kruik geplaatst; de gasten gaan nu, geblinddoekt en met een stok gewapend, in de richting van de kruik, om haar met een slag te verbrijzelen; hij, die zoo gelukkig is, daarin te slagen, heeft het recht de jonge vrouw te kussen; wien het mislukt, moet op een troon van loofwerk plaats nemen; men schenkt zijn roomer vol en ieder doet, alsof men met hem wil aanstooten. Hij moet nu zoolang drinken, totdat het hem gelukt, het glas van een zijner plaaggeesten aan te raken, die dan zijne plaats inneemt, totdat ook hij weder wordt afgelost.

Eene andere streek, waar het landvolk nog vele eigenaardige gebruiken en bijgeloof heeft bewaard is 'le Bourbonais', dat ten zuiden aan Auvergne grenst. Een handdruk bij het dansen op het 'Apport' (zoo worden hier de volksfeesten en kermissen genoemd) door de andere partij beantwoord, is veeltijds de inleiding tot een toekomstig huwelijk. Eenigen tijd na den handdruk komt op een Zondag-morgen de jonkman in gezelschap van een persoon, die als bemiddelaar zal optreden, een bezoek brengen aan de ouders der uitverkorene. Onmiddellijk na de aankomst wordt de pan op het vuur gezet; bakt men slechts een eierkoek dan kan hij zoo goed als zeker zijn, dat zijn aanzoek is afgeslagen; wordt echter een fijner gebak, gewoonlijk appelbeignets, bereid, of laat men den jongen minnaar een oogenblik den steel van de pan vasthouden, dan is hij aangenomen; hij kan zich dan beschouwen als een lid der familie. Op den dag vóór de bruiloft hoort men buiten een doedelzak; het hart der bruid klopt hevig onder het ruwe keurslijf. Inderdaad het zijn de jongelieden uit het dorp, die den bruidegom begeleiden; deze brengt de geschenken en komt het hemd ophalen, dat hij uit de handen zijner bruid zal ontvangen. Maar het binnenkomen moet volgens de regels gaan; men treedt maar zóó niet bij de ouders der bruid binnen! De deur is gesloten; men moet met den doedelzak aankloppen, met niets anders en daarbij het volgende vers zingen, waarbij, evenals bij alle dorpsverzen, weinig gelet wordt op de regels van de kunst:

'Ouvrez, ouvrez la porte,

Françoise, ma mignonne!
De beaux cadeaux à vous présenter.
Hélas! ma mie, laissez nous entrer!'

Vrouwenstemmen antwoorden van binnen:

'Mais, vous laisser entrer?
Je ne saurais le faire;
Mon père est en colère!
Ma mère est en tristesse;
Une fille d'aussi grand prix
N'ouvre pas la porte à ces heures-ci.'

Nu beginnen de jongelieden weder te zingen en sommen alle geschenken op, die zij medebrengen: kanten, een zakdoek, een ring, een voorschoot, enz. Maar de jonge meisjes daar binnen blijven onvermurwbaar, totdat de jongelieden buiten zingen: 'Un jeune garçon à vous présenter!' Bij deze bepaalde woorden wordt de deur geopend, want dat is toch de grootste vreugde, waarop een meisje hopen kan, en de vroolijke schaar treedt naar binnen. Maar de meisjes hebben zich verscholen onder doeken; de bruidegom moet nu raden, wie de bruid is en zijn hand op haar leggen, anders blijft hij den ganschen avond van haar verwijderd. Slechts zelden vergist de bruidegom zich, om de eenvoudige reden, dat beiden voor die vergissing moeten boeten, een vinger, die door den doek heen hem in de knie knijpt, een zachte druk op zijn voet, een onderdrukt lachje, dat men herkennen moet, komen den zoeker steeds te hulp. Den anderen dag wacht men de jonggehuwden op, als zij uit de kerk komen, met eene schotel vol soep, waarvan zij nu als bewijs dat zij één zijn geworden, met denzelfden lepel moeten proeven. Maar de landelijke booswichten hebben eene groote hoeveelheid peper in de soep gedaan - eene leelijke grap, die de bruid gewoonlijk een paar uren hoesten kost. Zoodra de jonggehuwden bij hunne thuiskomst den drempel der woning overschrijden, moet de jonge bruid van alle aanwezige jonge mannen een kus aannemen.

In Boven-Normandië komen gewoonlijk de ouders of de jonkman zelf de hand van het meisje vragen, in Neder-Normandië geschiedt dit door tusschenpersonen. Het bijgeloof speelt ook hierbij eene groote rol. De oude vrouwen in het departement Eure kunnen u talrijke hinderpalen mededeelen, waarop een meisje stooten kan, dat in de termen valt om te trouwen. Trapt zij b.v. eene kat op den staart, dan trouwt zij in geene zeven jaren, trapt zij eene op den poot in geene drie jaren. Men kan zich voorstellen dat de vrouwelijke jeugd daar te lande een hekel heeft aan al wat kat heet! En hoe angstig bewaakt een meisje in Normandië het water, waarmede het vaatwerk moet worden gewasschen. Raakt dit aan de kook, dan kan zij het trouwen wel uit haar hoofd zetten De optocht naar het raadhuis gaat paarsgewijze, eene viool voorop, evenals te Nantes, en onder het afschieten van geweren en pistolen. Op de meeste plaatsen wordt bij het feest de straat versperd door een met linten en bloemen versierd sterk touw; de doorgang wordt gekocht met een geschenk in geld.

Te Quillebeuf aan de Seine heerschte een zonderling gebruik, dat nog niet geheel is afgeschaft. Na de trouwplechtigheid begaven zich eenige gasten naar de woning van den echtgenoot, terwijl de jonge vrouw achteraan kwam, aan de deur klopte en verzocht om binnengelaten te worden. Door deze handeling toonde zij zich te onderwerpen aan het gebod: 'En hij zal uw heer zijn.'

Het volgende zonderlinge gebruik bestaat in het departement der Ome. De jonge man neemt geen deel aan den feestmaaltijd, maar bedient de gasten en deelt alle werkzaamheden met den kok; alle eer wordt der jonge vrouw bewezen, die in het

midden eener hoefijzervormige tafel zit; haar stoel is met wit linnen bedekt en versierd met drie bloemkransen; een wit laken hangt achter van haar stoel af tot op den grond. Het onthaal der gasten is rijk en de maaltijd wordt slechts afgebroken om te dansen. De kousenbanden der bruid worden hier nog werkelijk door den jongste der gasten afgenomen en daarna in stukken geknipt en verdeeld.

Overal in Normandie vereenigen zich de gasten op den Zondag na de bruiloft nog eens, om ter eere van de jonggehuwden vroolijk te zijn. In het departement der Orne noemt men dat: ‘fouetter le chat’, of: ‘faire le raccroc’ (de gelukkige nastoot of naworp) of ook wel ‘manger la paille du lit de la bru’ (het bedstroo der schoondochter opeten).

De oorspronkelijke zeden van alle volken hebben iets onfijns, ruws; bij meerdere beschaving wordt dat ruwe ook ruw gevonden. De groote

ARME ZWERVERS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN L. STÜRTZ.

DE TENTOONSTELLING VAN VOEDINGSMIDDELEN TE AMSTERDAM, NAAR DE TEEKENING VAN G.B. SÜHL.

1 Hoofdgebouw. - 2 Grotwerk met waterval in het hoofdgebouw. - 3. Vischmarkt op het Marktplein. - 4. Pomp. - 5. Rij gevels op het Marktplein. - 6. De Waag van Hoorn. - 7. Stadspoort - 8. Uitstalling in het hoofdgebouw.

afzondering van enkele provinciën, vooral van sommige dorpen, is oorzaak, dat wij, zooals in le Bourbonnais en in Normandië, nog gebruiken aantreffen, die strijdig zijn met den goeden smaak. De stoom, die overal veel verbetering bracht, zal ook deze laatste middeleeuwsche, ruwe en hinderlijke gebruiken doen verdwijnen. Toch zal daarmede ook menige goede en poëtische trek in het volkskarakter verloren gaan. De gehechtheid aan de gebruiken der vaderen is reeds eene omstandigheid, die voor dat karakter inneemt. Slechts ééne zaak zal onveranderd blijven: de liefde, die droom van een paradijs op aarde; want evenals de natuur telken jare met de lente als vernieuwt, zoo wordt ook de menschheid vernieuwt met ieder jong geslacht en het Pinksterfeest van minnende harten is de bruiloft. Vormen en gebruiken kunnen gewijzigd worden, maar de genius, die het jonge paar bezielt, was en is overal dezelfde: de heilige geest der liefde.

Vergeet-mij-niet.

Lieflijk bloempje, blauw van kleuren,
Fijn van blaarkens, zoet van geuren,
Als gij aan den waterzoom,
In den zilvren morgenddoom,
Minzaam groetend staat te bloeien,
Wen er als robijnen gloeien,
Druppels dauw aan uwe kroon:
Bloempje lief, dan zijt gij schoon!

Maar, o bloempje, blauw van kleuren,
Fijn van blaarkens, zoet van geuren,
Als gij schuilend in het riet
Heimlijk roept: ‘Vergeet mij niet!’
O! dan kniel ik voor u neder,
Wonder plantje, klein maar teeder,
Siddrend grijp ik naar uw kroon:
Want dan zijt gij godlijk schoon!

LOD. MERCELIS.

Er in of er uit,
door Vrouwe Courtmans, geb. Berchmans

Ginds vóór het venster van dat net onderhouden huizeken, op den oever der Meldabeek zit eene reeds bejaarde vrouw met haar naaiwerk op den schoot; maar hare vingeren, die anders zoo vlug de naald bewegen, verroeren zich niet; hare ellebogen rusten op hare heupen, en met beide handen ondersteunt zij haar hoofd. Hoe zou zij kunnen arbeiden, de door zielenangst gefolterde moeder? werken op den dag die over het geluk van het éénig kind dat zij nog bezit moet beslissen!

In de kleine keuken, waar zij vertoeft, is het zoo stil, dat men geen geluid hoort dan het gerucht van haren adem en het gezang van het koffieketeltje, dat over het haardvuur hangt; maar buiten op de straat heerscht bij poozen eene buitengewone drukte. Groepen buitenjongens gaan zingend over den heirweg, en het akelig gezang doet de zenuwen der geschokte moeder trillen. Overal klinkt het:

> *Aux armes! aux armes!*
> Wij zijn al voor Leopold,
> Voor Leopold!'

Eensklaps schrikt de lijdende vrouw op. Zij pinkt de tranen weg die uit hare oogen wellen; zij heeft den tred van haren zoon gehoord, den stap van den loteling over wiens lot de trekbus weldra zal beschikken. Karel komt van de voutkamer met zijn zondagsklêeren aan; hij ziet er goed en opgeruimd uit.

- 'Moeder toch, waarom zijt gij zoo ongerust?' zegt hij troostend, 'ik zal er mij immers uittrekken.'

- 'Ik hoop het,' antwoordde de vrouw, 'want ware het anders....'

- 'Ik zal er mij uittrekken,' verzekerde de zoon; 'ween niet meer, moeder; gij zoudt mij op den duur ook weemoedig maken.'

De ongelukkige deed haar best om kalm te schijnen.

- 'Ik zal eene tas koffie opschenken,' zegde zij, 'dat zal u deugd doen, mijn jongen; het water is reeds aan het koken.'

- 'Ik dank u, moeder,' antwoordde de zoon; 'maar de andere jongens zijn al weg, wees nu gerust, deze droeve morgen zal u vergolden worden door een blijden avond! ik zal er mij uittrekken, - en dan? van maandag af begin ik in plaats van te timmeren, te schrijnwerken! ik zal geld winnen als slijk; en wij zullen voortaan leven, dat een koning ons lot zou mogen benijden.'

Karel kuste de zweetdroppelen, die op het voorhoofd der geliefde moeder parelden, weg, en zei met ontroerde stem:

- 'Uwen zegen, moeder....'

Terwijl de moeder een kruisken op het voorhoofd van den loteling teekende, kon de zoon zijne lang weerhouden tranen niet meer bedwingen; en toch sprak hij:

- 'Moeder, ik zal er mij uittrekken!' en deze woorden nogmaals herhalende, snelde hij de deur uit.

Uittrekken! Karel zou er zich uittrekken: neen, aan zoo veel geluk kon ze niet gelooven. 'Uitloten, even als mijn oudste er zich uitgeloot heeft!' zuchtte zij en de gedachten der bedroefde moeder vlogen terug naar vroeger tijd.

De geheele militiegeschiedenis van haren Jan, van haren eerstgeborene, kwam haar thans levendig voor den geest. Wanneer Jan moest loten leefde zijn vader nog, en een kalmer loteling dan Jan kon men zich niet voorstellen. Wel verzekerde hij even als Karel dat hij er zich zou uitloten; maar hij voegde er bij: 'indien het anders ware zou ik er geen traan om storten; dan maak ik Karel vrij, en het vaderland moet toch zijne mannen hebben.'

Toen haar oudste zoon naar de trekbus ging, was moeder Kobbaard zoo onrustig niet. Haar echtgenoot sprak haar moed in, en zij stonden te zamen den angstigen oogenblik door. Maar toen de knaap te huis kwam, was hare droefheid hartverscheurend. Haar zoon was er in.

Er in! En wat was er aan te verhelpen? Hij was arm; men kon hem niet vrijkoopen; en aan afkeuren viel niet te denken: hij was de knapste loteling van het dorp.

Jan Kobbaart was een moedig rekruut, die het ongeluk langs de schoonste zijde beschouwde. 'Voor den brave is de krijgsdienst eene school,' zegde hij, 'de bij het leger heerschende tucht leidt tot verbetering. Men gewent er zich aan orde en ook aan ontberingen en gelijk het liedje zegt:

> 'Twee jaren is geen eeuwigheid!'

Ongelukkiglijk trof Jan bij de eerste krijgsoefening een ruwen, harteloozen waalschen leermeester.

Met gefronsd voorhoofd en eenen blik waaruit de trots zijner sergeantenwaardigheid straalde, zette, neen, stampte hij de ongeoefenden in het gelid; en daarbij was het duidelijk te zien, dat Jan Kobbaart hem misviel. Reeds bij de tweede oefening gaf hij hem voor de minste zaak eenen stoot op de borst, die den jongen deed wankelen.

- '*Imbécile flamand!*' klonk daarbij de walenstem.

'Stoot mij nog eens, als ge durft!' riep Jan; 'niemand heeft het recht mij te mishandelen.' Nauwelijks had de arme jongen die bemerking gemaakt, of hij werd vastgegrepen, als een opstandeling, en naar de gevangenis geleid.

Eenige dagen later zag men Kobbaart weer op het oefeningsplein om de *exercice* te leeren met het geweer; en dat de jongen er zich niet goed aan verstond, is te begrijpen.

De sergeant ging heen en weer en monsterde zijne mannen; en 't moest zijn dat Kobbaart den rechter voet wat verre vooruit had gebracht, want de sergeant-majoor liet er den kolf van zijn geweer zoo geweldig opvallen, dat de rekruut een schreeuw liet van pijn.

Woedend smeet Jan zijn geweer weg, vatte den overste bij den kraag en schudde hem gelijk een weerloos riet.

Jan moest op het verhoor komen, en ditmaal ging hij niet in het gevang, maar in het hospitaal; doch na de genezing moest hij voor acht dagen in de *cachot*, op water en brood.

Na die vernederende straf liet Kobbaart den moed zinken. Zijn vaderland, dat hij zoo zeer had bemind, had voor hem. nu hij het verdedigen moest als soldaat, geene aantrekkelijkheid meer; alle weken werd hij gestraft, en op zekeren dag miste men hem bij het *appel*, - hij was weggeloopen.

Vader Kobbaart kon nauwelijks zijne oogen gelooven als hij den brief las dien zijn zoon hem tot afscheid had geschreven. Wat! zijn Jan, zijn lieveling zou als balling omzwerven in een vreemd land! Dat was te veel voor zijn teeder vaderhart; de brave timmerman begon te kwijnen, en vóór er een jaar verloopen was, lag hij op het kerkhof!

Het overdenken van al de rampen die het *inloten* van haren oudsten zoon had teweeg gebracht, had de oude vrouw zóódanig geschokt, dat zij meer een wassen beeld dan een levend wezen geleek. Nog zat zij daar op denzelfden stoel; haar hoofd was op hare borst gezonken, en hare handen hingen slap aan hare zijde.

Het gemeentehuis-klokje liet zijne schelle stem hooren, en iedere klank sneed als een vlijm door het beangstigd moederhart. Het noodlottig uur was daar; men begon te loten. Plotseling springt zij recht en valt voor het kruisbeeld, dat aan den wand hangt, op de knieën; haar geest verheft zich ten Hemel, en de vurigste bede die ooit een moederhart heeft gestort, stijgt tot den Allerhoogste. Zij bidt opdat de Almogende haar kind zou bevrijden van de martelingen der Bloedwet.

Jubelende kreten in de nabijheid van Kobbaart's huizeken dreunden door de lucht; *Zes en tachentig! zes en tachentig!* Zou dat Karel's nummer zijn?

'Vrijl vrij! 'klinkt het op het voorhof

'Vrij!' roept Karel terwijl de deur openvliegt.

Dieper zinkt het hoofd der moeder op hare borst; zachtjes zijgt zij ten gronde neder. Haar zoon vliegt haar aan den hals onder den blijden uitroep: 'Vrij! moeder, vrij!' maar.. hij omhelst een lijk! De teedere moeder is van blijdschap gestorven!

Weinige dagen later ontving Karel Kobbaart de tijding dat zijn broeder in zijn ballingschap overleden was... Karel was *vrij*; maar alleen en ongelukkig.

Allerlei.

Beleefde kritiek.

In den eersten druk van Raff's ‘Natuurgeschiedenis voor Kinderen’ vertelt ieder dier zijne geschiedens zelf. Kästner recenseerde het boek met het volgende gedicht:

‘In dit boek spreekt af en toe
Het schaap, de geit en ook de koe;
De ezel is niet aan het woord kunnen komen; Diens rol heeft de schrijver voor zich genomen.’

Goedkoope grond.

‘Vóór dertig jaren,’ zeide een oude landbouwer in Texas tot een zijner vrienden, die zich ten zijnent om den haard geschaard hadden. ‘was het land hier spotgoedkoop. Ik kon eens dertig morgen land voor een paar laarzen koopen.’ - ‘En gij kocht ze niet?’ vroeg een pas aangekomen emigrant. - ‘Neen,’ antwoordde de oude man. - ‘Dan was de grond zeker niet goed?’ - ‘Neen het was grond eerste klasse, die later tegen twintig dollars per morgen werdt verkocht.’ - ‘Maar waarom kocht gij ze dan niet?’ - ‘Ik had geene laarzen.’

Bladwijzer.

	BLADZ.
Aan den Lezer	1
Bericht	409

Novellen, Verhalen, Schetsen, Legenden, enz.

	BLADZ.
Aan zee	81
Asschepoetsters glazen muiltje	398
Bedelares (De geheimzinnige)	386
Beurtschipper (Het huis van den)	118, 127, 134, 143, 150, 158, 167, 175, 183, 190, 198, 207, 215, 222, 231, 238, 247, 254, 263, 270, 276, 287
Bloem (De) van Kleit	79, 86, 95, 102, 111
Buiten de wereld	155, 163, 171, 179, 187, 195, 203, 211, 219
Conflict (Een zonderling)	391
Corans (De laatste der)	266
Deur (Voor de gesloten)	266
Dochter (De terugkeer der berouwhebbende)	202
Dood (De) eens engels	252
Eendenjacht (Wilde)	321
Er in of er uit	414
Erfgename (De) van Zackenburg	6, 14, 22, 30, 38, 4[0], 54, 62, 71
Geheim (Het van den molenaar	54, 62
Genoveva	403
Handschrift (Het verbrande)	407
Heksenmeester (De)	390, 398
Hoe ik w[e]rijden leerde	2
Hoe men een regenscherm tot een bron van inkomsten kan maken	19
Hond (De verstandige)	274
Houtvester (De)	307

Hut (De zwarte)	114, 126, 132, 146
In volle zee	242
Kabouters (De tien)	366
Karakterbeelden (Twee)	209
Kat (De) en de muis	301
Kerkbouw (Een) in de middeieeuwen	358
Kersboom (De)	162
Kinderleven (Drie taiereelen uit het)	89
Kinderwereld (Uit de)	297
Kostschool (naar de)	283
Leer om leer	367
Loodskotter (De)	202
Naar haren dienst in de stad	74
Niets meer aan te doen	345
Nieuwjaar	170
Olifant (De) en het Eekhorentje	227
Patiënt (Mijn eerste)	298
Quinten's legende	373
Rechter- en de linkerhand (De)	390
Redding (De) nadert	186
Sebastiaan Gomez, de neger van Murillo	379
Sleutje's Spook	242, 250, 262, 267, 275, 282
Sneeuwwitje	226
Sprookgeschiedenis (Eene)	35
Strooivlechter (De)	295, 302, 310, 318, 326, 335, 343, 350, 359, 367
Tnnden (valsche)	314
Uitdaging (Eene)	130
Ventje (Ons)	339
Vergiftigd. Humoreske	395
Vos (De) en de zwaan	326
Vrijdagsklokje (Het) of hoe O.L. Heer te Kaltern het burgerrecht verkreeg	130
Vrijgesproken	226
Zwaluwen (Het vertrek der)	58

Zwervers (De)	410

Levensbeschrijvingen.

	BLADZ.
Abbeloos (Mgr.)	267
Clays (Pastoor Hendrik)	217
Delcroix (Désiré)	410
Féval (Paul)	2S1
Genard (Pieter)	369
Laet (J.A. de)	139
Maria Stuart	257
Nolet (J.J.) de Brauwere van Steeland	201
Parnell (Charles Stewart)	378
Portugal (de koning van)	25
Potter (Frans de)	289
Rijswijck (Lambert van)	394
Savonarola	114
Stroobant (Eugeen)	329
Tadema (Alma)	153
Uhland (Ludwig)	306
Victoria (Koningin)	361
Willem III (Z.M.) [Ko]ning van Nederland	225
Willems (P.K.H)	185

Dichtkunst.

	BLADZ.
Bloemen en bladeren	48
Dichters (Het lied des)	142
Graaf van Hammerstein (De)	184
Heengaan (Stil)	207
Hohenzollern-Legende	206
Jager (De Noord-Amerikaansche)	122
Leven in liefde (Het)	142
Lied (Mijn)	218

Lijster (De)	306
Maria-legende 15 Aug	14
Monnik van Affligem (De)	210
Nederlanden (De beide)	206
Neerslachtigheid	58
Pelgrims (De vloek des)	142
Pop (De)	366
Ridders (Drie)	218
Roodkapje	145
Tafereeltje (Een)	211
Trompet (De) van Vionville	141
Vergeet mij niet	414
Vogeltje Bertha	19[4]
Voor de hut	342
Zwaabsche vertelling	306

Geschiedenis van den dag,

	BLADZ.
Aardbevingen (De jongste) in Frankrijk en Italië	259
Amsterdam (De bakkerijtentoonstelling te)	42
Amsterdam (De koningsfeesten te)	313
Amsterdam (Tentoonstelling van voedingsmiddelen te)	410
Brand van het opera-comique te Parijs	363
Bulgaarsche Sobranje	155
Florence (Voltooiing van den dom te)	354
Gouden Roos (De) door Z.H. Leo XIII geschonken aan de koningin van Spanje	50
Grosz-Glöckner (De mislukte bestijging van den)	106
Hendrik Conscience (Praalgraf van)	138
Hugo de Groot (het standbeeld voor) te Delft	63
Nederlandschen bond (XXV jarIg jubelfeest van den)	322

New-York (Verlichting van het standbeeld der vrijheid in de haven van)	146
Niagara (De) af in eene ton	146
Parijs (De ontworpen Eiffeltoren met zijne omgevidg te)	177
Schaakspelers (De beroemdste) der wereld	58
Scheveningen (De ruïne van het afgebrande Kurhaus te)	59
Vrouwenbetooging (De socialistische) te Brussel	170
Werkstaking (Eene)	154
Zittingzaal der Nederlandsche Staten-Generaal	330

Land- en volkenkunde enz.

	BLADZ.
Amsterdam (Twee verplaatste poorten naar)	194
Amsterdam (Een morgen te)	210
Amsterdam (De oude vischmarkt te)	260
Batavia	74
Bruiloften (Fransche)	403, 411
Brussel (Het paleis der Academiën, oorspronkelijk het paleis van den prins van Oranje te)	234
Constantinopel (De Sofia-kerk te)	122
Europa (De kleinste staat van)	347
Gent (De Kouter te)	294
Hasbruch (De)	338
Holland. Het dorp Vorden en omstreken	34
Honden op de visschenjacht	115
Hunebedden	394
Java (Uit)	371
Kessel (De burcht te)	113
Krabbenvangers aan de Noordzee	18
Londen (De city en de lord-mayor van)	123

Londen (Iets uit de hondenwereld te)	3
Maastricht	322
Mensch (De) in den wilden staat en de hedendaagsche barbaren	67, 78, 83, 94, 102, 110
Monte-Cassino (De)	74
Naar Rome: Reisherrinneringen	11, 18, 26, 33, 42, 50, 59, 66, 75, 82, 90, 98, 106
Nederlandsch Indië (Schetsen uit)	193, 203, 210 219, 234, 209, 306
Oranje-Nassau-oord, het verblijf des konings van Holland	50
Oud-Russisch Paaschgebruik	282
Parijs (De kerk van het H. Hart te)	129
Pavia. De relikwiekast van den H. Augustinus te)	378
Plötzensee (De gevangenis te)	2[3]4
Ring (De)	230
Roofridders uit de middeleeuwen	10
Tunis (Eene school in)	178
Valkenburg (Limburgsch)	99-107
Venetië (de Fondaco de Turchi te)	[5]0
Vlaamsche land (Een volksspel in het)	242
Zweden (Forellenvangst in)	291

Godsdienst.

	BLADZ.
Engel (De) van den slaap	194
Gethsemane	282
Gij kunt niet te gelijk God en de wereld dienen	130
Goede Week ([i]n de)	274
Kersmis	162
Kersnachtverhaal	170
Kruis (Aan den voet van het)	241
Mozes' wraak	249
O.L. Vrouw boodschap	266
Raphaêl (De aartsengel)	90

Rebecca's afscheid	16
Witte Donderdag in een klooster te Rome	291

Geschiedenis.

	BLADZ.
Frederik II (Keizer) in Sicilië	307
Granada (De val van)	2[33]
Hendrik I (De ontmoeting van den Duitschen koning) met koning Karel III van Frankrijk bij Bonn	41
Maximiliaan van Oostenrijk (Intrede van) in de stad Gent	346
Noormannen op zee	178
Rubens' graf (Opening van)	372
Sint-Lucasgilde (De) en het jubeljaer	374-382
Wereldtentoonstellingen	178

Natuurkunde.

	BLADZ.
Aardbevingen	259
Aquarium (In het)	362
Baltimore-vogel) (De nest van den)	330
Dierenwereld (Uit de Egyptische	345
Huisvlieg (De gewone)	376
IJsbergen en lentekoude	523
Klimaatleer (Beknopte) voor den liefhebber en den Belgischen Landbouwer	387, 395, 406
Leeuwenwelpen	422
Meezen (De)	299
Musch (De)	539
Neushoornvogels (De)	381
Reintje op de loer	
Vliegen (De)	30
Vos (De)	186-194
Windhoos (Eene) in Kansas	378
Zanger (De) der lente	531

Zeepaardje (Het)	335

Nijverheid.

	BLADZ.
Brug (Een nieuwe) over de Theems)	49
Noviomagum (Het stoomrijtuig)	353
Reddingstoestel (Een nieuw)	253
Steenbouwdoos (De patent)	120
Stoomboot (De)	21-27
Vischteelt op het kasteel van Orval	170
Wereldwonder (Nog een modern)	355-363

Verscheidenheden.

	BLADZ.
Aangenaam kennis te maken	18
Achtervolgd	121
Avondschemering	18
Binnenplaats (Op de) der kazerne	26
Bij het puntje van den staart	186
Boomkweeker (De jonge)	266
Buurpraatje (Een aangenaam)	2
Dageraad (Een in het woud	154
Drinken en rooken	393
Eens aanvuren	371
Eer (De laatste)	106
Gebed (In het)	2
Grootmoeder en kleinkind	402
Halt (Een) uit hooger sferen	26
Hebben is hebben en krijgen is de kunst	17
Hoe de houtvester zondag viert	394
Hoop (De)	419
Inkwartiering (Ongevraagde)	139
Jacht (Opening der)	105
Kaartclubje (Een)	313
Kattenfamilie	262

Klein Dnimpke	145
Klem (In de)	66
Kunst (De) gewaardeerd en miskend	219
Landweg (Een Poolsche)	122
Leve de Koning!	256
Meisje (Het) met het rozentuiltje	371
Moederangst	97
Morgengebed	17
Muzikantentypen (Twee)	186
Na een warmen dag	82
Noorweegsche visschers op weg naar de markt	2
Ontmoeting (Onwelkome)	241
Oogenblik rust (Een)	385
Op leven en dood	306
‘Op uwe gezondheid!’	386
Ouderloos	105
Oudjes (Twee)	74
Spion (De)	90
Te voet door de wereld	248
Tik-tak	66
Veer (Aan het)	9
Virtuoos (De kleine)	322
Visschersvloot (uitzeilende)	386
Voor niets meerijden	266
Vossenjacht (Op de)	321
Vroolijk aan het werk	194
Waar is moeder?	73
Wat grootvader al niet kan	2
Wipplank (Op de)	291
Zie! een ootevaar!	338
Allerlei	272, 383, 414

Beelden en gedachten van Jean Paul	110, 118, 127, 154. 147, 158, 163, 175, 183, 192, 198, 215, 246, 251, 350, 376, 392, 398
Levensregelen:	131, 147, 155, 167, 179, 219, 243, 270, 275, 299, 323, 331, 348, 375, 387
Wetenwaardigheden:	38, 46, 67, 86, 111, 116, 190, 246, 304. 310, 326, 334, 343, 376

Alphabetische lijst der gravures.

	BLADZ.
Aanbidding der herders	164-165
Aangenaam gezeten	212
Aangenaam kennis te maken	24
Aangeschoten	408
Aardbevingen te Nizza en omstreken	261
Abbeloos (Mgr.)	265
Abdij (De) van Monte Cassino	80
Achtervolgd	121
Alhambra (Overgave der sleutels van het)	252
Alleen te huis	301
Alma Tadema	153
Amsterdam (De voormalige Deventersche bergpoort te)	200
Amsterdam (De voormalige Groningsche Heerenpoort te)	200
Amsterdam (Een morgen te)	213
Amsterdam (De oude vischmmarkt te)	252
Amsterdam (Roeiwedstrijd op den Amstel te)	309
Amsterdam (De koningsfeesten te)	314-320
Amsterdam (Tentoonstelling van voedingsmiddelen te)	413
Avondmijmering	297
Avondstemming	20
Bakkerijtentoonstelling (Internationale) te Amsterdam	45
Baltimorevogel (De nest van den)	336
Basiliek (De) van San Miniato	356
Batavia: het Hooggerechtshof en het groote Huis op het Waterlooplein	76

Batavia: De school der Eerw. Zusters Ursulinen	77
Beek (Aan de)	89
Bij het puntje van den staart	188
Boomkweeker (De jonge)	268
Brug (Eene nieuwe) over de Theems	49
Brussel (Het paleis der academiën te)	2[3]6
Brussel (Ontwerp van een toren op te richten bij gelegenheid der tentoonstelling van 1888 te	360
Bulgaarsche Sobranje (De)	160
Buurpraatje (Een aangenaam)	5
Calvarieberg (Op den terugweg van)	276
Christus met den doornenkroon	273
Claeys (Pastoor Hendrik)	217
Conscience (Praalgraf van Hendrik)	217
Constantinopel (De Sint Sofiakerk te)	124
Dag (Na een warmen)	88
Dageraad (Een) in het woud	157
Delcroix (Desiré)	401
Dienst (Naar haar) in de stad	76
Drinken en rooken	393
Duimken met zijne broeders in het woud	148
Duimken trekt de zevenmijlslaarzen van den reus uit	149
Duinen (In de)	81
Eens aanvuren	372
Eer (De laatste)	108
Engel (De) van den slaap	197
Féval (Paul)	281
Florence (De nieuwe gevel der kathedraal te)	357

Forellenvangst in Zweden	293
Frederik II (Keizer) ontvangt in zijn paleis van Sicilië een Oostersch gezantschap	305
Gebed (In het)	4
Génard (Pieter)	369
Genoveva van Brabant	405
Gij kunt niet God en de wereld dienen	132-133
Gouden roos (De) door Z.H. Leo XIII geschonken aan de koningin van Spanje	56
Grootmoeder en kleinkind	404
Grootvader (Wat) al niet kan	1
Grosz-Glöckner (Op den)	112
Halt (Een) uit hooger sferen	28
Hasbruch (De) De holle eik	314
Hebben is hebben en krijgen is de kunst	17
Hendrik I (De ontmoeting van den Duitschen koning) met koning Karel III van Frankrijk bij Bonn	41
Hoe de houtvester zondag viert	396
Hof (De) der olijfboomen ten huidigen dage	288
Holland. Het dorp Vorden en omstreken	37
Hoop (De)	409
Hugo de Groot (Het standbeeld voor) te Delft	6[5]
Hunebedden	397
Ichneumon (De) en de krokodil	348
Inkwartiering (Ongevraagde)	144
In volle zee	248
In weer en wind	282
Jesus aan het kruis	277
Kaartclubje (Een)	313

Kattenfamilie	264
Kattenhaai met jongen en eieren	365
Kazerne (Op de binnenplaats der)	52
Kerk, uit den steenbouwdoos opgetrokken	120
Kerslandschap (Een)	161
Kersschoof (De) in Noorwegen	168
Kessel (De burcht te)	113
Klem (In de)	72
Kostgangers (Gemakkelijke)	92
Krabbenvangers aan de Noordzee	21
Kruis (Aan den voet van het)	241
Kunst (Beloonde)	221
Kunst (Miskende)	220
Laet (Mgr. Jan de)	137
Landweg (Een Poolsche)	124
Leerling (Een lompe)	92
Leeuwenwelpen	324
Lentedag (De eerste schoone)	285
Leve de Koning	253
Londen (De Crosby-Hall te)	125
Londen (Inhaling van den lord mayor te)	125
Londen (Insigniën) van den lord mayor te	128
Londen (Koets) van den lord mayor te	128
Loodskotter (De)	204
Maastrichtsche gezichten	325
Maria Boodschap	272
Maria Stuart	257
Maria Stuart op het schavot	260
Maximiliaan van Oostenrijk (Intrede van) in de stad Gent	349
Meisje (Het) met het rozentuiltje	373
Moederangst	97

Moresnet	352
Morgengebed	20
Mozes verslaat een Egyptenaar	249
Muzikantentypen (Twee)	192

Naar Rome:

	BLADZ.
Naar Rome: Zwitserland	12
Naar Rome: De St. Gothard spoorweg	21
Naar Rome: Genua en Pisa	29

Naar Rome:

	BLADZ.
Naar Rome: Florence Het Batisterio	35
Naar Rome: Florence Het palazzo Vecchio en de loggia dei Lanze	36
Naar Rome: Florence Binnenhof van het Palazzo Vecchio	36
Naar Rome: Florence De kerk Santa Croce en het standbeeld van Dante	36
Naar Rome: Florence De kathedraal van binnen	39
Naar Rome: Florence Bronzen deur v.h. Batisterio	40
Naar Rome: Florence Het palazzo des Podestâ	43
Naar Rome: Florence De kerk Santa Maria Novella	44
Naar Rome: Florence Het paleis Pitti	44
Naar Rome: Florence De kerk Santa Croce van binnen	47
Naar Rome: Rome's heiligdommen	52
Naar Rome: Napels en Pompeï	68
Naar Rome: Gezichten in Rome	83
Naar Rome: De kapel van Portiuncula te Assisi	91
Naar Rome: Het H. Huisje in de basiliek van Loreto	95

Naar Rome: Schatkamer van O.L. Vr. te Loreto	96
Naar Rome: Milaan	1[0]0
Naar Rome: Door Noord-Italië en Zwitserland terug	109

Neerlandsch-Indie:

	BLADZ.
Neerlandsch-Indie Laan van den gouverneur-generaal	193
Neerlandsch-Indie Het meer Telaga Warna	208
Neerlandsch-Indie Kebokarren	216
Neerlandsch-Indie Een Javaansche villa	224
Neerlandsch-Indie Een Javaansche landschap	228
Neerlandsch-Indie Theekweekerijen	240
Neerlandsch-Indie Residentiehuis te Djocjocarta	293
Neerlandsch-Indie Heerenstraat te Solo	292
Neerlandsch-Indie Keizer Pokoe Boeana	296
Neerlandsch-Indie Baai van Amboino	312
Neerlandsch-Indie Samarang	382
Neerlandsch-Indie Huis van den regent van Pekalongan	37[3]
Neerslachtigheid	60
Neushoornvogels	381
New-York (verlichting van het standbeeld der vrijheid in de haven van)	152
Niets aan te doen	345
Nieuwjaar	169
Nieuwjaarsbrief (Onze)	176
Nolet (J.J.) de Brouwere van Steeland	201
Noormannen op zee	180
Ontmoeting (Onwelkome)	244

Oogenblik rust (Een)	[3]85
Oostende (Aan het strand te)	84
Op de wip	292
Opening der jacht	108
Opera-Comique (Brand van den) te Parijs	368
‘Op uwe gezondheid!’	389
Oranje-Nassau-Oord, lustverblijf des Konings van Holland.	53
Ouderloos	105
Oudjes (Twee)	77
Overweldiger (Een)	300
Paaschgebruik (Een oud Russisch)	284
Paleis (Het koninklijk) in den Haag	228
Palmzondagviering (Eene) in de eerste dagen des christendoms	280
Parijs (De kerk van het H. Hart te):	
A. De bouw op dit oogenblik	129
B. Het koor	136
C. Na hare voltooiing	237
Parijs (Ontwerp van den Eiffeltoren en zijne omgeving te)	117
Parnell met een zijner vertrouwelingen	384
Pavia (Relikwiekast van den H. Augustinus te)	377
Plötzensee (Eene godsdienstoefening in de gevangenis te)	237
Portugal (Z.M dom Luiz I, koning van)	25
Potter (Frans de)	289
Raphaël (De aartsengel)	93
Rebecca's afscheid	13
Redding (De) nadert	189
Reddingstoestel (Een nieuw)	256
Reintje op de loer	376
Rit (Een) op leven en dood	308

Roodkapje	145
Roofridders uit de middeleeuwen	16
Rijswijck (Lambert van)	397
Savonarola predikt te Florence	116-117
Schaakspelers(De beroemdste) der wereld	57
Schetsboek (Uit ons humoristisch)	392
Scheveningen (De ruïne van het afgebrande Kurhaus te)	64
Schoolgerecht (Voor het)	304
Sinksenmorgen	340
Spion (De)	92
Stoomrijtuig (Het) Noviomagum	353
Stroobant (Eugeen)	329
Tabernakel (Verguld koperen) uit de werkhuizen van den kunstdrijver Lambert van Rijswijck	400
Tante's (De) gaan op reis	300
Terugkeer van de berouwhebbende dochter	205
Tik-tak	69
Trompet (De) van Vionville	141
Tunis (Eene school in)	181
Uhland (Lndwig)	312
Valkenburg (Limburgsch)	101
Veer (Aan het)	9
Venetië (De fondaco de Turchi te)	56
Victoria (H.M. Koningin) van Engeland	361
Virtuoos (De kleine)	328
Vischteelt in het kasteel van Orval	173
Visschers (Noorweegsche) op weg naar de markt	8
Visschersvloot (Uitzeilende)	388

Vlaamsche land (Een volksspel in het)	245
Voeding der actiniën in het aquarium te Berlijn	364
Voor de gesloten deur	337
Voor niets meerijden	269
Vossen acht (Op de)	321
Vrijgesproken	229
Vroolijk aan het werk	196
Vrouwenbetooging (De socialistische) te Brussel	172
Waar is moeder?	73
Werkstaking	156
Wilde eendenjacht	324
Willem III (Z.M. Koning)	225
Willems (P.K.H.)	185
Windhoos (Eene) in Kansas	380
Witte Donderdag in een klooster te Rome	296
Zangmeester (De oude)	209
Zittingzaal van de Nederl. Staten-Generaal	332-333
Zwaluwen (Het vertrek der)	61
Zwervers (De)	412